

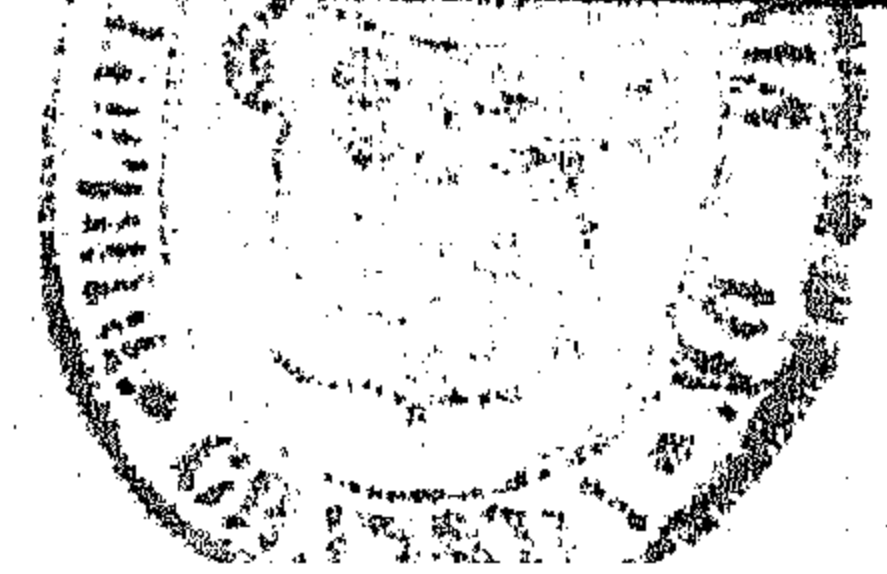
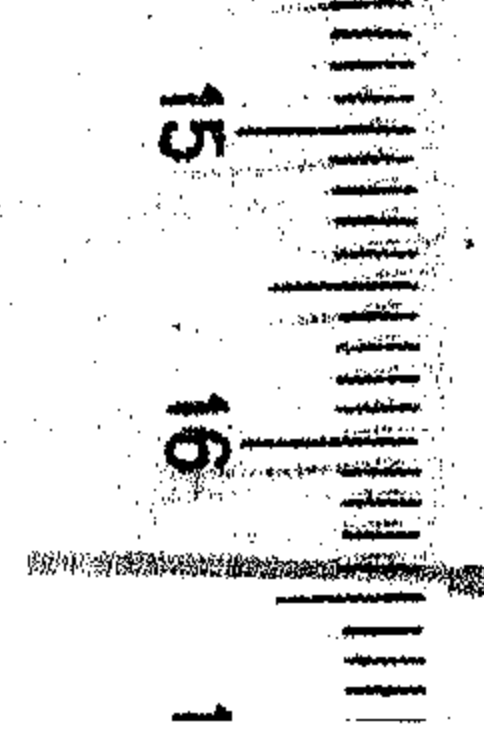
Dei... de granada

19464

ARISTO. STAGYRI.

Libri Physicorum octo cum
Angulo; Epitomatis hacten-
us non impressis; Auerroes
us exactiss. interpre; ac. M.
nt. Zimare phi famosiss.
ostillis. Et hec & alia eius
pa, p sultis variis exēpla-
ribus tā feliciter expo-
lita sunt, vt hacten-
nitidiora non
prodie-
runt

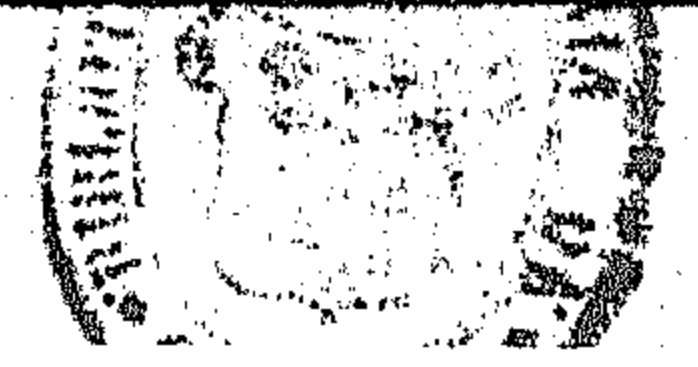

De Collegio de la Compañia de Jesus de Granada

30

M. 23464
19157

ARISTO. STAGYRI.
Libri Physicorum octo cum
singulorum Epitomatis hactenus
non impressis: Auerroes
eius exactis. interprete; ac. M.
Ant. Zimare phi famosiss.
apostillis. Et hec & alia eius
opa, p sultis variis exēpla-
ribus tā feliciter expo-
lita sunt, vt hacten-
tiora non
prodie-
runt

IO. BAPTISTA PAUCIDRAPIVS
Papiensis ad. M. Dñm Ioānem Glo-
rierium Lugdunensem Que-
storem Regiū meritiss. S.

Quum veterum librariorum consuetudine animo peruol-
uerem integerrime Glorieris deprehenderem quantum
glorie ac emolumentum inde perfruerent illi: qui emendatis-
simos Libros in Bibliothecis disponerent: aut in Sigil-
larijs veniri publicarent: opere precium facturum me sum
ratus si ab eorum tramite non deuius Aristotelis opera
alias cicatriceosa: confusa: et innumerabilibus mendis
obscita: sanitate pristina: ordini vero: ac nitore genuino reducerem. At-
tribrabar etenim paulo rudior vigilas inanes futuram esse: et castas
si sordium inuolucris irretiti Aristotelicas supelleciles excuterent.
Quando nil grauius: nilque periculosius esse existimem: quam in malos et
corruptos codices incidere: in quibus tot aliquando verborum potentia
visuntur: ut legentium animos non modo a lectione deterrant: verum etiam
oculos amoliantur. Idcirco ut vltis occurrerem: que Stagyricez ciuē
obsederat: totis (ut aiunt) remis incubui ne tamen diu Phoz Princeps
sua scripta erroribus confundi ingemisceret: et ut labor qualiscumque no-
ster oibus sit obuius breuiter in quibus luculentam operam nauauerit
explicabo. Et in primis quibus predicabilium Porphyrij librum: Ari-
stotelisque predicamenta: ac eiusdem librorum Perihermenias duos ag-
grediar: in quibus quum Auerrois interpretum omnium primarium cura et
lucerna sedulitate emendatissimum perquisiuissem: peruenissetque ad no-
stras manus Pauli Ricij Israelite Codex non infimi stipendij aia ad-
uerit errorum duo millia latinis codicibus passim inoleuisset: siue inter-
pretis indoctrina fuerit diligentia: siue librariorum inhonesta obreperit
incuria. Siquidem intelligebam quantum vir ille in Chaldaicis: Ara-
bicisque ac Hebraicis inuigilasset studijs: quantumque elucubrationibus
latino volumini succurrisset. Quod adolescentium laqueos et pediculas
quibus captiuum ingenium suum discruciant. Transio Topica: Elen-
cosue: quibus ita suppetiati sumus: ut nihil in illis comperiat quod
emuneratissima lima non sapiat: et quod rubricis suis indigeat: nec me di-
ligentia mea vsum arbitreris: quum Fabri Stapulensis auspicio omnia
concinauerim. Dimitto Physicorum ac librorum de Celo et mundo: nec non
de Generatione et corruptione: de Animaque ac Metaphysicis apte
positas periochas (periocha siquidem Epitomen vocant) quas eo iu-
re singulis preposui: ut quid in quocumque habeat volumine quouis per-
nici licet oculo discernat. Quidque figurarum ornatus: reformatioque his
oibus insita est: in qua quod profecerim: alij diiudicent. Jam habe quod
in Posteriorum libris exegerim: in Primi. v.3. contextu. 18. 19. 20. 21. 22.
inuerso in tantum serles ordinata erat (quod et in Auerrois) ut in calce pla-
ra essent male posita: que capitulis exposcerent initia. Nec id meo pre in-
genio sum executus: verum greci codicis fidelitatem ordinemque sic ob-

Vide quod
Auerrois suc-
currerit.

Paulus ri-
cius.

Quid in To-
picis et Ele-
chis profe-
cerit.

Attende dili-
gentiam.

Habe quod
Posteriorum
libro esse ce-
rit.

seruari: ut lectio nunc vero tramiti sit tradita. In his vero que ad
Philam morales pertinent: et presertim in Politicis atque Deconomicis
quod scabrum visum est: politissimum: quod rusticum: venustissimum Fabri Sta-
pulensis ductu reduximus: ac eiusdem astipulatu in capita lectione
omnes seuerim: ut scholasticorum firmior esset memoria: facilius inquisitio.
Postremo et ad complementum speculationum Auerroicorum (quibus maxime
inuisant recentiores Peripathetici) his superadditi sunt: Commentarij
Augustini Nisphi Suesiani philosophi nostro euo celeberrimi: in librum cui Titu-
lus est destructio destructionum: contra Algazelem. Cum eis quoque cer-
nitur quasi appendix Tractatus alius ipsius Augustini De sensu agente.
Post quem sequitur nobilissima illa Quod. D. Antonij Simeonis auerrois
acutissimi De primo cognito: cum Concordia eiusdem ac Solutionibus
ad traditiones in dictis Auerrois. Quapropter quum succederet
eiusmodi labores alicui dignissimo viro dedicandos esse: emeristi tu
solus: cui eos offerres: quum nulla tam parua aut remota in Europa sit
regio: cuius doctiores incole tibi aliquid non dedicant: utpote inter
morales famigeratissimo. Tu Beconate liberalitate vincis: Pol-
lionem munificencia exuperas: ac Ptolemeum Regem codicum inuesti-
gatione longe antecellis: a quo nullus nisi voti compos unquam digres-
sus est. Jam habent Principes quem imitentur. Jam Reges edoceri
possunt qua arte immortalitatem consequi possunt. Suscipe igitur Ari-
stotelis volumine vna cum ceteris appositis opusculis ea qua soles erudi-
tissimorum vigilas fronde. Que si tibi cordi fuisse sensero: alia non suppu-
ma exactissimam in philia lucubrationum cometaria: que prepedi nos in pu-
blici vatoris oio esse phidim. Sed ut quibus Enchyridio ptinean felicias
oia seriatim subdem. Datū Papie septimo cal. Junij. M. D. XX.

Elimatio
Politicoz
ac Decono-
micorum

Vide. Glo-
rierij nomen

Series contentorum in hac Aristotelica supellectili.

- Lib. quinque Predicabilium Porphyrij. cum Auerrois.
- Lib. Predicamentorum Aristotelis. cum Auerrois.
- Lib. duo Perihermenias Aristotelis. cum Auerrois.
- Sex principia Gilberti porrecta: cum Alberti magni expone.
- Lib. duo Priorum analeticorum Aristotelis. cum Auerrois.
- Lib. duo Posteriorum analeticorum Aristotelis. cum Auerrois.
- Lib. octo Topicorum Aristotelis.
- Lib. duo Elenchorum Aristotelis.
- Lib. Physicorum. 8. Aristotelis. cum Auerrois.
- De celo et mundo: Aristotelis. cum Auerrois.
- De generatione et corruptione. cum Auerrois.
- De substantia orbis: Auerrois.
- Libri Meteororum quatuor: cum noua quartis translatione: cum Auerrois.
- De Anima: Aristotelis. cum quibusdam paruis naturalibus. v.3.
- De sensu et sensato: cum Auerrois.
- De memoria et reminiscencia. cum Auerrois.
- De somno et vigilia. cum Auerrois.
- De causis longitudinis et breuitatis vite. cum Auerrois.
- De physiologia: lib. vnus. Aristotelis.
- Metaphysicorum. lib. 14. Aristotelis. cum Auerrois.
- Lib. decem Ethicorum Aristotelis. cum Auerrois.
- Leonardo aretino interprete.
- Lib. octo Politicorum Aristotelis. Leonardo aretino interprete.
- Lib. 2. Economicorum Aristotelis. Leonardo aretino interprete. ac com. eiusdem.

Extra Aristotelis Supellectilem libri superadditi.

- Lib. destructio destructionum Auerrois. contra Algazelem. cum Commentarijs Augustini Nisphi Suesiani.
- Lib. eiusdem Augustini. De sensu agente: Quod. D. Antonij Simeonis. de primo cognito. eiusdem. solutiones contradictionum in dictis Auerrois.

Intentio mea in hoc sermone est glosare librum Arist. qui dicitur auditus naturalis. Et sicut vsum glosatorum dicitur in principio libri octo capitula. s. intentione libri: utilitate: ordinem: divisionem: proportionem: et viam doctrine: nomen libri: nomen auctoris: dicam et ego: et plura existis possint intelligi ex prohemio libri: sicut in subsequendis ostendemus.

Dico quod intentio scientie naturalis in summa cuius intentionis iste liber est pars: est cognoscere causas specierum sensibilium et causas visibiles in eis speciebus accidentium: et quod sicut istius artis non sunt nisi res sensibiles. sicut dico sicut quod transmutantur se se. i. sicut quod habent de se principium motus et quietis. Et intentio huius libri est cognoscere de istis causis causas omnibus rebus naturalibus. s. materia: forma: animam: et agentes. et cognoscere causas primas ex hoc quod est possibile sciri in hac scientia: sicut materia prima et movens primum. Forma autem prima et finis primum a metaphisico considerantur: et consideratio in consequentibus omnibus rebus naturalibus sicut motu et loco et eis similia: est inquisitio naturalis. Utilitas eius est pars utilitatis scientie speculativae et declaratum est in scientia considerate in operationibus voluntariis: quod esse hominis sicut voluntas perfectio ipsius: et sicut eius perfecta est ipsum esse perfectum per scientiam speculativam: et ista visio est sibi felicitas ultima et sempiterna vita. Et in hac scientia a manifestum est quod predicatio nominis hominis per se a scientia speculativa et non perfectum: sicut non habentis aptitudinem quod per se a philosopho est equivoce sicut nomen hominis predicat de homine vivo et de homine mortuo: sicut predicatio hominis de rationali et lapideo. Et quia hoc cognoscitur cognitione scientie speculativae de moralitate virtuosa: quia scientes istam scientiam quam erunt sicut ordinem naturalem operis eos de necessitate esse virtuosos in omnibus speciebus virtutum moralium: que sunt iusticia/abstinencia/audacia/sublimitas/bonitas/veritas/fiducia/et alie de virtutibus hominum. Et declaravit Alexander in prohemio huius libri quod sequitur scientia harum virtutum ad scientiam speculativam: quia quia novit scientiam parvitate vite sue et perpetuitate sempiterna et motus continuus: quod proportio vite ad tempus sempiternum est sicut puncti ad lineam: vel sicut finiti ad infinitum: non procurabit propter vitam: et tunc erit auctior ex necessitate. Et similiter quia novit quod motus est ex necessitate hyle sine materie: et proprie quia habet perfectionem humanam: et dubitat quod a perfectione expoliet: tunc non est mirum si aliqui eligunt mortem pro vita. Sicut fecit Socrates cum Atheniensibus: quia opinatus de Socrate quod non fuerunt ei declarate vite et discipline causas et proprie: quia voluit ambulare in via propria populorum. Et similiter quia sciuerit quod perfectionem habere non potest erit ei motus per se da super vitam: et manifestum est quod quia sapiens dubitaverit non esse perfectus: quod audacia eius non erit nisi in acquiescendo hanc perfectionem. Iterum operis sapientes esse iustos et abstinentes. Iusti quia sciuerint naturam iusticie existetem in se a rebus: tunc amant similiari illi nature et acquirere illam formam. Abstinentes cum sciuerint

Vide i. co. 5. s. omni huius ad finem. Alii codex h. 3. reas visibilium accensurum. Idem i. co. 4. s. omni phy. Forma prima et prima nis a metaphisico physico considerat. Idem i. meta. co. 6. 2. 3. mer. co. 3. 2. ita i. ueni in antiquo codice. Ex hoc videri. Com. pone felicitate in scientiis speculativis. s. vide oppm. 3. de aia. co. 36. b. Uide pro hoc primo co. co. 2. Oppositum huius vel i. phys. 3. ethi. c. 11. Uide pro s. p. meta. tex. co. 5.

rint indignitate voluptatis: quia non sunt de dispositionibus necessariis in esse hominum nedum de perfectionibus ipsorum: sed sunt consequentia ex necessitate materie de seipsis eicient voluptates omnino: et erunt abstinentes: et manentebunt leges divinas: et imitabunt ordines naturales. Et manifestum est quod debent esse boni: et liberi: quia vilipendunt pecuniam quam sciant esse essentia pecunie utilitatem: et quod studiose in ea est unum de desiderijs preter naturam: similiter debent esse sublimes et amant veritates in operationibus et dictionibus ipsorum cum alijs consequentibus eis ex veritate humana. Si autem dicitur quod esse non testatur super hoc: quia plures sapientes huius artis huius temporis non sunt tales. Dicitur quod hoc accidit eis propter dispositionem in naturalem in hac civitate: ista dispositio est declarata a exercitiis in disciplina practica. Et signum super hoc quod accidit eis res extra naturam: est quod invenimus Alex. et alios dicentes: quod sapientes virtuosos fuerunt in tempore suo: sapientes vero temporis huius quia a civitate gentium viles habentur et principes existimant quod non sunt digni regere civitates: neque digni sint esse eorum secretarij et proximi: sapientes tunc existimant quod huius vilitas ex scientia acciderit eis: et propter hoc declinabit dispositio quam naturaliter a scientia habuerunt a dispositione opinionis istius: et declinat vlt ad voluptates: et accidit eis dispositio extra naturam: intantum quod non sunt digni esse pars civitatis: et hec dispositio plures dialecticis advenit: ergo sicut naturam scientie sequuntur eos omnes virtutes: sicut accidens sequuntur eos vitia pro societate hominum temporis huius. Ordo autem huius libri est primus librorum positum ab Aristotele in scientia naturalis: quia res naturales dividuntur ad diversas naturas: et cum diversificantur in eo quod proprium est unicuique eorum: considerantur et in rebus omnibus existentibus in eis: et propter hoc dividit consideratio huius artis in duas partes. prima est consideratio in rebus omnibus omnibus rebus naturalibus. scilicet est consideratio in rebus propriis unicuique generum naturarum diversarum: et ista pars scilicet dividitur sicut numerum diversorum generum: et propter hoc fuerunt libri positi in hac parte plures: sicut accidit in logica et in alijs partibus speculativis. Cause autem quare pars omnis est prior partibus propriis sunt tres in his actibus. Prima est quod comitatur naturaliter proprio apud nos. Scilicet quod idem in disciplina non erit plures iteratum. Tertia quod propositiones veritate in hoc non erunt prime et proprie. U. g. q. demonstrat in triangulo angulos esse equales duobus rectis: et demonstrat hoc per propositiones primas. qui autem demonstrat hoc in triangulo diversorum laterum: vel equalium laterum: tunc propositiones quibus virtutem non erunt prime. similiter qui demonstrat essentiam prime materie hominis vel animalis vel alijs rebus particularibus: propter hoc oportet preponere partes eodem proprie sicut librorum priorum: et librum Perihermias ante Posteriora et dialectica et alias. Divisiones et huius libri sunt in octo sermones: et quilibet sermo parit in partes maiores et minores: et maiores in minores partiunt: et nos narrabimus istas partes in prohemio cuiuslibet sermonis. Proportio eius omnibus scientiis speculativis. s. comparatio scientie naturalis est sicut proportio partis ad totum: quia scientie speculativae sunt duobus modis. unus numerat pro exercitiis sicut mathematica: alius pro perfectionem per quam ipsum est: et est scientia naturalis et divina. Proportio autem istius libri ad scientiam naturalem est sicut propor

Subsum. Solo. Idem p. me. reorum co. p. Et. 4. celli co. 25. Idem. 2. de aia. p. 2. 34. co. Et primo phy. co. 4. Et clar. co. 57. ubi etiam istas tres causas assignat. Sic permittit unum quod non observata sed nos supplebit.

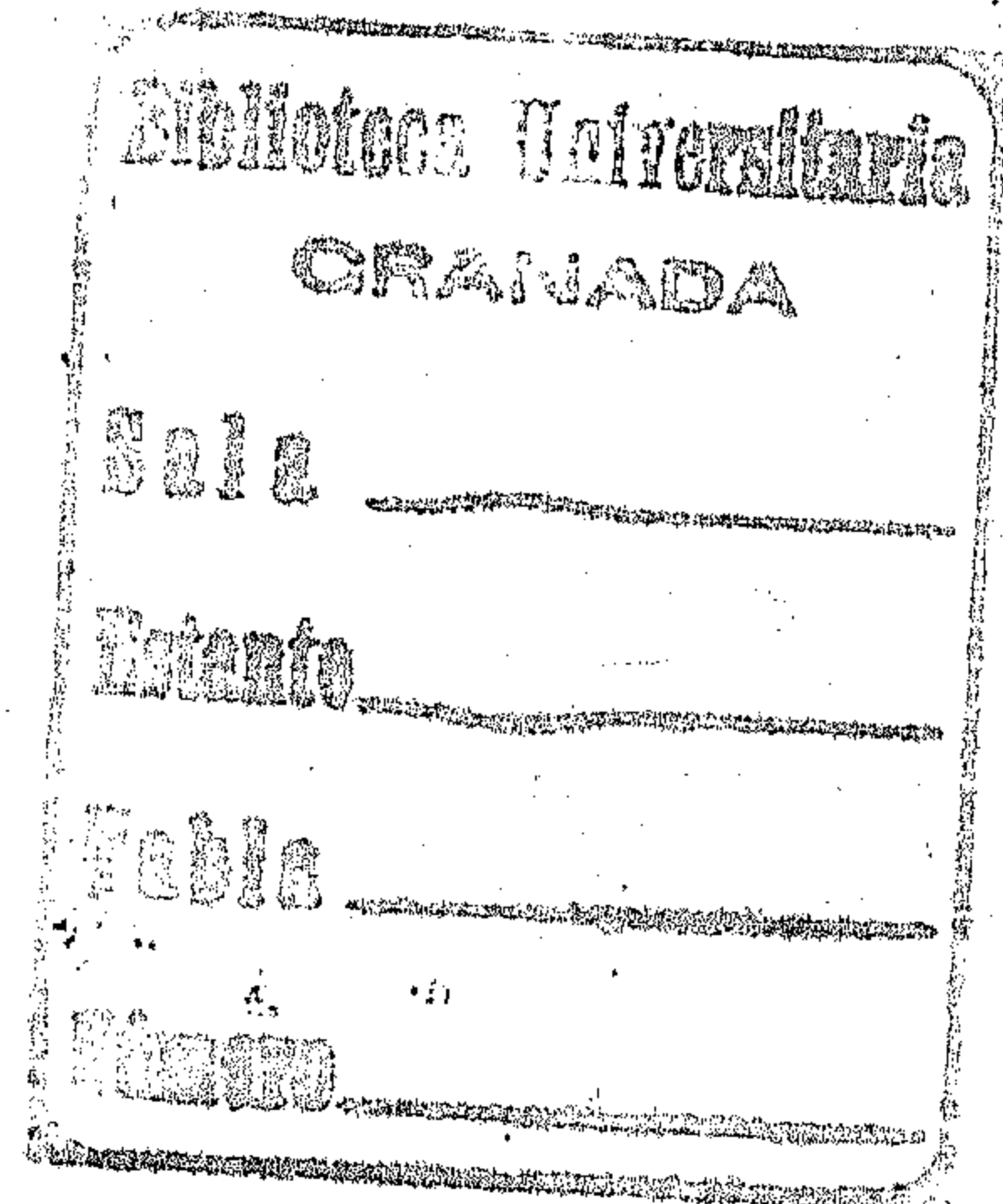
Uide. 2. ce. 35.

quo elemētūz rei ad rem: qz iste liber cōprehendit res que sunt sicut principia z radices vta illorum in qbus vult loqui naturalis. Cuius doctrine huius libri sunt species doctrine vitate in hac sciētia: z sunt modi omniū disciplinarū. scilicet tres modi demōstrationū. scilicet signū: z demōstratio cause: z demōstratio simpliciter: quāuis signū z causa sine plus vtitata in hac sciētia. z aliquādo est vtitata demōstratio simpliciter. Cuius maneries discipline diuisionis z demōstrationis z enthymematis exempti z inductiois: z qz vsu istoz quinque vtitur ars demōstratiua sūm modum datuz in posterioribus: sed vsus quo vtitur enthymemate z inductioe est alius ab vsu quo vtitur rethorica z dialectica. Cuius nomē huius libri est Quidit? naturalis: sive sermo naturalis: sed quom acciderit sermoni qz audiat mutatur est loco sermonis auditus sūm mutationem z alterationez ppter delectationez z extraneitatez existētes in verbis mutatis: sūm qz declaratur est in rethorice. Cuius appropiatur hoc noīe quāuis sit cōe arti huius: qz iste liber est principū z radix toti istius artis: z vocatur pars noīe totius: qz est in potētia oēs partes: sicut elemētū est in potētia oīs generata ex eo. Cuius nomē auctoris est Aristo. filius Nichomachi sapientissimū grecorū: qui composuit alios libros in hac arte: z in logica z metaphisicis: ipse inuenit z compleuit has tres artes. inuenit: qz quicqd inuenitur scriptum ab antiquis in hac sciētia non est dignum qz sit pars artis huius: nec principū nec ambiguitas equāz: nec dūm qz principia essent. compleuit: qz nullus eorū qui secuti sunt eoz vsqz ad hoc tempus qd est mille z quingentozū ānorū: nihil addidit: nec a inuenit in eius verbis errorem alicui? quāz: talem vritutem esse in indiuiduo vno miraculosum z extraneū existit: z hō dispō z quāz in vno homine reperitur dignus est esse diuinus magis qz humanus: z quā nos compleuimus capitula precedentia ad hunc librum: z cōpendiose exposuim? illi qui vult intelligere verba libri huius. Ad exponenda verba libri iam debemus transire.

Quo dicitur fat iducio dialectica z demōstratiua. Uide in. 2. prior. c. 23. Et i. 8. phy. cō. 33.

Contra. 3. ce. cō. 68.

Uide pro hoc. 2. ce. cō. p. Et. 12. meta. c. 14. Et p. 3. gēa. cō. 33. Et. 3. de ala. cō. 14. Et. 3. mereo roy cō. vlti mo i expo. ne media.

ARISTOTELIS STAGYRITAE Peripatheticorum principis, de Physico auditu Liber Primus: cum Auerro. Cordubensis exactissimi interpretis commentariis, fauste incipit.

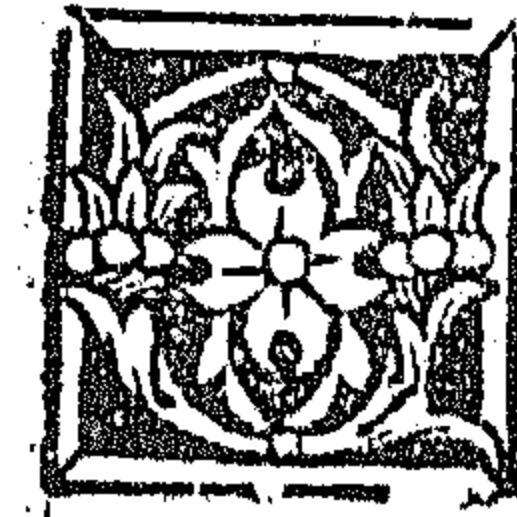
Summa Primi Physicorum. sūm Auer.

- Et. 1. p. vsqz ad. 6. docet modū pcedēdi in phia naturali. Et. 6. vsqz ad. 32. refellit veteres nō nāliter loquētes. Et. 32. vsqz ad. 41. cōtradicit ponētibus infinita principia. Et. 41. vsqz ad. 60. pāndit esse tria principia rerū naturalū. Et. 60. vsqz in finē dicit de mā prima ac priuatione.

Nonā qdē intelligere z scire ptingit circa oēs scias, quaz sunt principia cause, aut eēta, ex hoz cognitione. Tūc em opīnamur cognoscere vnūqdqz: cū cas pmas cognoscimus: z principia prima vsqz ad eēta. Cuius manifestū qdē qz sit circa principia scie qd nā est pzo determinare tētandū.

cause ag entef.

Nonā dispō scie z certitudinis in oīb? vīs hūitib? principia aut cas aut eēta: nō acgrif nisi ex cognitiōe istoz. Credim?. n. i vna qz rez ipsaz scire: cū scierimus cas ei? simplices: z pta principia ei?: donec pueniam? ad elemēta eius. Manifestū est qz in scia nāli etiā opz pmo querere determinationē principioz eius.

a Noia sy nonyma nō vtitat i doctrina demōstratiua. 18. 4. ph. cō. 129. Et p. ce. c. p. Quo noia synonyma vtitariqant i doctrina demōstratiua. 18. 4. ph. cō. 129. Et p. ce. c. p. 45. qrti ph.

Accepit hūc librum a causa pp? quā fuit consideratio hūc scie in cognitiōe carū rez nāliū. Et. 0. Qm dispō. i. qz declaratur est in posteriorib? qz dispō scie certe in oīb? artib? demōstratiuis cōsideratib? de reb? habētib? vna qz truo: causarū aut plures vna: aut oēs: nō acquirif nisi ex cognitiōe causaz. Cuius nō itēdebat p sciz z certitudinē noia synonyma: a qm noia synonyma nō vtitat i doctrina demōstratiua: itēdebat dispōnē scie certe: z est scia pfecta. Cuius scia. n. alia est pfecta: est illa q est per cas. Alia est impfecta: z est illa q est sine ca. Cuius itēdebat per vias

Distinctio scie.

Lomen. Auer. super lib. phys.

Handwritten notes at the bottom of the page, including 'p. 18. c. 0. p. dicitur scie' and other marginalia.

Uide p hoc. s. meta. co. 4. Et. 12. meta. co. 23. vñ ex pte sibi p tradicere. Scia diuina de tribus causis pñderat. Uide oppositum. 3. met. co. 3. Et. 12. met. co. 6. vbi dicitur qd duas. Uide artes speculatiuas: que dicuntur vñ: qd cõsideras in eis vadit a deder/ 2. meta. co. minatis rebus ad res in dẽterminatas: z per res terminatas. Et dicitur qd vbi dicitur pñcipia/ aut cas/ aut elemẽta qd artium speculatiuarum/ aut suarum qd cõsiderat partium sunt quedã qd cõsiderat de rebus simplicibz carẽtibz pñcipijsã quattuor ge z hec est dispositio scie cõsideratis de pñmis pñcipijs cuiuslibet entis. nera causa/ Et dixit pñcipia/ aut cas/ aut elemẽta pp diuersitatẽ modoz qtuoz rum zc.

Uide co. 3. celi.

Idẽ. 3. ce. tex. co. 30.

Pñcipio po/ ste. c. 5.

Uide pñcipio. 2. ph. co. 10.

Et p ce. co. 1. Et. 5. me.

co. 29. Et p ph. c. 82.

Opposi/ tu. 12. me.

co. 6. Et. 3.

meta. co. 7.

vbi hñ qd vñ timus finis

oium rez a metaphysi

co pñdera/ tur.

Uide pñcipio. 8. met. c. 12.

Et. 1. 2. ph. co. 72. 7. 38.

g Quo li/ ceat vñ ver

ty equocis in doctrina demãtina.

Uide. 3. de aia. co. 20.

causaru: z intẽdebat pñcipia in hoc loco cas agẽtes z mouẽtes: z p causas: fines. z per elmta causas que sunt partes rei. s. mãs z forma. z qd hic vñt hoc noie pñcipiu pprie. z sñt hoc noie cas: qd sunt noia syno myma cu vñtẽt coiter. z sic vt mibi vñt ex pñcipio pñcipio. Et a vñtẽdebat Arist. pñcipio pñcipio docere qd nõ oes artes cõsiderat de oibz causis: sed qdã cõsiderat de causa formali rñ. s. mathematica: z quedã de tribz causis. s. motore/ z forma/ z fine: z est scia diuina: b z qdã de quattuor causis: z est scia nãlis: z qd hoc nõ sñt manifestũ in hoc loco induxit sermonẽ in forma dubitatiois: z. d. hñtibz pñcipia aut cau/ sas aut elemẽta. qm idẽ sequit siue ponat qd illes res habeat pñcipia agẽtia: aut finalia: aut elemẽtaria: aut oia: imposable est vt hęc cõiun/ ctio aut sit sicut copulatiua. nam dispõ certe scie inuenit in rebus in/ bẽtibz causas quas dã per scientiã illaz causarũ: sicut inuenit in hã bẽtibz oes cas. Et cũ posuit hãc ppõnem induxit testimoniũ ad verificandũ illãqz fere induxit in posterioribz analecticis. Et. d. Lre/ dimus c eniz in vnaqz rerũ zc. z signũ est qd diximus qd dispõ scie certe de aliquo nõ acquirũ nisi ex cognitiõẽ cause cuius est: qm ois qd dicit se scire aliqd: nõ dicit hoc nisi qñ scierit illud p suas oes causas ppinquas z remotas: z hoc inuenit in omni q aliqd scit in vitaret aut in existimatione: z q in ista ppõne cõuenit oes cõsiderantes adeo qd est sophiste. d vt dixit in posterioribz. B. d. cũ scierimas causas eius simplices: z intẽdit vt vñ causas existẽtes in re pmas nõ cõposi/ tas: z sunt pma mã: z vltima forma. que em sunt pter pma mã z vltã mãz formã cuiuslibet rerũ nãliuz: sunt mãc cõpositẽ: z forme cõpositẽ. B. d. Et pma pñcipia. z intẽdit hic vt vñ per pma pñcipia: pmas cau/ sas que sunt extra rem. s. primũ agẽsz z vltimũ finez oium rerũ. B. d. Donec perueniamus ad elemẽta eius: z intẽdit p elemẽta causas exi/ stẽtes in re ppinquas z cẽntiales. Et f innuit per hoc qd dixit: qd doctrina ordinata est incipere a cognitiõẽ causaz pmarũ rei cogno/ scẽde pfecte. Deinde intẽdere ad cognitiõẽ aliaz causarũ remotaz p ordinẽ: donec perueniat ad cas ppinquas. Et p hoc g vñt hic hoc noie causa z elemẽtũ alio nõ ab eo quo vñs est illic bus sñt sũt moie in habẽdo modica sollicitudinẽ de nobis. Et curz posuit hãc maiorẽ ppositionẽ in hoc sermone. s. dicẽte qd scia certa de rebz habẽ/ tibus causas z elemẽta nõ acquirũ nisi ex cognitiõẽ causaz z elemẽ/ torum eoz: dimisit minorẽ ppositionem: z induxit cõclusionẽz quam intendit per hunc sermonem. z dixit. Manifestum est qd in sciẽtia na/ tarali zc. s. manifestum est: quoniam ex hoc sequitur qd qui vult lar/ giri scientiam de natura: oportet ipsum prius querere determinatio/ nem causarum rerum naturalium habentium causas z elemẽta.

Et iste sermo cõponitur sic. C Omnia naturalia habent causas z elemẽta. C Et omnia habẽtia causas z elemẽta non sciuntur nisi ex cognitiõẽ causarum z elemẽtorum. C Ergo omnia naturalia nõ sciuntur nisi ex cognitiõẽ suarum causarum z elemẽtoz.

Innata est autẽ via ex notioribus nobis z certioribz in certiora nature z notiora. C Non enim sunt eadẽ nobis nota z simplr. vnde quidẽ necesse est pñ hunc modum pcedere ex incertioribus nature: nobis autẽ certioribus in certiora nature z notiora.

Et via ad illa est de rebus notioribus z manifestio/ ribus apud nos ad res q sunt manifestiores in natura. C Illa eniz que sunt cognita apud nos nõ sunt illa que sunt cognita simplr. Et ideo necesse est per hãc viam z venire de rebus que latẽtiores sunt apud naturã z ma/ nifestiores apud nos: ad res que sunt manifestiores z notiores apud naturam.

Et via. Cũ declarauit qd opz nãlez largiri cognitiõẽ causarũ z elemẽtoz incepit declarare viã inducentẽ ad cognitiõẽ causarũ rerũ nãlium. s. natura demõstratiõẽ latentiu cas rerũ nãliuz. C Et. d. Et via est a ad illa. i. z via inducẽs ad cognitiõẽ causarũ rerũ nãlium est de ppositionibus acceptis ex rebus posterioribz in eẽ q sunt notiores z manifestiores apud nos/ ad cõclones priores in esse q sunt notiores z manifestiores apud nãm z latẽtiores apud nos: z est modus demõstratiõẽ qui dñ signũ. C Et cũ declarauit naturã demõstratiõẽ qua vñt in hoc: causam dedit. Et dixit. Illa eniz que sunt cognita apud nos zc. i. z cã in hoc qd via per quã itur in hac sciẽtia dñ esse a rebus posterioribus in esse ad priores in esse: qd illa que sunt cognita apud nos in rebus nãlibz nõ sunt illa que sunt cognita simplr. i. nãliter: qd est cõtrariũ in mathematicis. illa eniz q sunt cognita in illis simplr: z sunt cause ptes in eẽ sunt cognita apud nos. C Via igit nãliter inuis z scito apud nos ad ignora: si cõrgerit vt nota apud nos sit nota apud naturã: tunc demõstratiõẽ daret in hac scia erunt de numero signoz non demõstratiõẽs simplr. C Et cũ notũcauit qd via in hac scia: est incipere a rebus notis apud nostz intendere res notas apud naturã z ignotas apud nostz qd impossibile est aliter incedere in hac scia: incepit decla/ rare qd per hanc viã opz in hoc libro ire. s. qd opz ipsum cõsiderare de hoc ex rebus cognitis apud nos/ pcedendo ad res cognitaz apud naturam que sunt cause que site. Et. d. Et ideo oportet nos zc. C Deinde demõstrauit que sunt illa que sunt cognita apud nos z latẽtiora apud naturam: z que sunt illa que sunt cognitiõẽ apud naturam z ignora apud nos.

a Idẽ. 2. de aia. t. co. 12. z. 33 Idẽ. 3. hoc p. t. c. 57 Et. 7. me. ta. t. c. 10. z 3. ce. c. 61. b Idẽ. 7. me. co. 10. z 3. ce. co. 61. Et p de aia. co. 10.

Documẽtũ c Hic pñcipio qd sit demõstratiõẽ signũ demõstratiõẽ. Uide pñcipio. 2. ce. co. 35. Et ibi et in eies qd sit demõstratiõẽ scie tñ seu pp qd. Uide p hoc et. 8. ph. co. 65. z exẽplũ que nĩes de demõstratiõẽ cause tñ.

atqz m ab: vñ eadem sunt: no bis et na: fove:

illa sunt notiora nature q sunt pñcipia aut cause alio qd illa sunt nobis notiora q sunt rei seu hñt et cõ fignũ sensũ bñtia vñt ex sensũ vñ libz cop nos a bñtia qd sit demõstratiõẽ. vñ fignũ sñma cõ scia dñtio in ari. vñ si vñ dñtio at: nã p. vñ qd nõ meit pñcipio nosce de causaz nãre qd pñcipio alien vñ qd si fignũ nã s. q. nõ pñcipio a. cop nñtio ca. debet a nõ bis nobis vñ qd ca qd scit. nãre bis demõstratiõẽ: si nota nãre. et sñ pñcipio scit nõ bis nãre

Sunt autem primus nobis manifesta et certa confusa magis: posterius autem fiunt ex his nota elementa et principia nobis diuidentibus hec.

Et illa que primo sunt apud nos euidencia et manifesta sunt mixta: scilicet composita proprie. deinde in postremo efficiuntur nobis ex istis elementa et principia manifesta.

Et illa. Dicit et illa que sunt cognita apud nos primo de rebus naturalibus sunt composita causata ab elementis: et illa que sunt ignota apud nos naturaliter sunt cause compositorum. sed possibile est ex rebus compositis.

Composita sunt notio- ra apud nos qd sue cae. Idem. 3. celi. co. 61. Quare cae hae notio- res.

Composita sunt notio- ra apud nos qd sue cae. Idem. 3. celi. co. 61. Quare cae hae notio- res.

Unde ex vltibus in singularia oportet procedere. Totum enim per se sensus notus est. vniuersale autem totum quoddam est. multa enim comprehendit ut partes vniuersale.

Contradi- ctio h 21. 2. poste. t. co. 21. qd ibi dicitur qd singularia ad vltima oportet procedere.

Et ideo oportet nos intendere et procedere de rebus notis vltibus ad particulares. Vniuersus enim notus est in sensu. et vniuersale est aliquid vniuersum. vniuersale enim continet res plures tanquam partes.

Et in p. po. h. co. 5. ut bene notat. h. co. 7. m. as.

Et ideo. Cum declarauit quod causa per quam debemus ire in hac scientia de posterioribus ad priora est: quod semper debemus ire de illo quod est notum apud nos ad illud quod est ignotum apud nos. narravit quod per hanc causam. scilicet ire de notiori apud nos ad latetius: oportet incipere in ordine doctrine a cognitione causarum vltimum et accidentium vniuersalium. Et dixit. Et ideo oportet procedere et. i. et causa per quam fuit necesse ut demonstrationes huius scientie fuerint signa: et est ire de notiori apud nos ad latetius: oportet etiam nos procedere in doctrina de rebus vltibus ad particulares. Et intendit per vltima vltissima que possunt inueniri in istis rebus rerum naturalium: scilicet de causis et accidentibus: quoniam quanto magis vltima fuerit cuius: tanto magis continebit.

Que sunt res vltima dicitur huius naturalium dicitur. vnde dicitur qd vltima species: aut illa que sunt species. vnde dicitur qd vltima species. Et cum declarauit modum ordinatiois doctrine in hac in plogo lo. sciencia: et oportet procedere de illo quod est magis conueniens ad illud quod est magis inconueniens: quod illud quod est magis conueniens est notius: que admodum via demeratio inuenitur. vnde dicitur qd inceptit dare eam per quam fuit necesse ut vltima intelligibile vltima sit notius.

Et ex hoc sermone declarat quod intentio istius libri est loqui de rebus vltibus conuenientibus que constituunt per nam. Et cum dicitur dicitur particularia: non intendit indiuidua: sed vltimas species: aut illa que sunt species. vnde dicitur qd vltima species. Et cum declarauit modum ordinatiois doctrine in hac in plogo lo. sciencia: et oportet procedere de illo quod est magis conueniens ad illud quod est magis inconueniens: quod illud quod est magis conueniens est notius: que admodum via demeratio inuenitur. vnde dicitur qd inceptit dare eam per quam fuit necesse ut vltima intelligibile vltima sit notius.

particulari quod est sub illo. et dixit. Vniuersus enim et. i. et res vltima sunt notiores apud intellectum quam particulares. species: quia vniuersale assimilatur indiuiduo composito: et compositum est notius apud sensum. i. que admodum igitur istud vniuersum quod est notius apud sensum quod est principium fidei quam simplicia que sunt cause illius vniuersi. s. demonstrati. et similiter vniuersalia sunt notiora apud intellectum quam propria. vltima enim est aliquid. Idem. 3. celi. vniuersus cum contineat multa. Quia igitur ita se habet ad intellectum sicut compositum ad sensum. ideo dispositio vltima apud intellectum est dispositio particularis apud sensum. Causa igitur in hoc quod vltima demonstrati- tionum in hac scientia sunt: de compositis ad simplicia: in hoc quod principium doctrine est de rebus vniuersalibus: est quoniam vniuersus demon- stratum est notius apud sensum quam partes eius: et vltima est notius apud intel- lectum quam propria. Et cum declarauit quod vltima assimilatur vniuerso composito demonstrato: dedit modum similitudinis: et dixit. vniuersus enim continet multas sicut partes: vltima enim continet multas species que sunt sub eo: et sunt sicut partes rerum compositarum indiuidualium.

Sustinet autem idem quodammodo hoc et nota ad rationem. totum enim quoddam et indistincte significat: ut puta circulus: diffinitio autem ipsius diuidit in singularia. Et pueri pri- mum appellant omnes viros patres: et feminas matres. po- sterioribus autem determinant horum vnum quodque.

Et iam accidit hoc idem quoque modo in nominibus apud diffinitiones: significat enim aliquid vniuersus non determina- tum. U. g. hoc nomen circulus: diffinitio eius distinguitur per particularia. Et puer existimat in principio omnem virum quem videt esse patrem eius: et omnem mulierem esse matrem eius. Deinde in postremo di- stinguunt: et determinat vtrumque.

Et ita. Cum declarauit eam per quam vltima est notius particulari quod est sub eo: incepit docere quod per hanc causam illud quod significat nomen est notius apud nos quam illud quod significat diffinitio. s. apud intellectum. Et. d. Et accidit sicut huius idem et. i. per hanc causam accidit sicut eis que significat nomina apud illa que signifi- cant diffinitiones. s. quoniam illa que significant nomina sunt notiora eis quam que significant diffinitiones. Et significat aliquid vniuersus et. i. et causa in hoc quod nomina sunt notiora diffinitionibus: est: quoniam nomen significat aliquid vniuersus. et est species notata: et illud vniuersus non est distinctum: ut hoc nomen circulus quod significat vniuersus non distinctum: diffinitio vero eius que est figura plana intra quam est punctus a quo omnes linee exeuntes ad circumferentiam sunt equales est vniuersus distinctus et determinatus per eum ex quo constituitur circulus. s. genus et diffinitio. et hoc intendebat dicitur. determinat per particularia. vo- cat enim elementa speciei et causas particularia in respectu vniuersi. Et. d. quod modo: quoniam illa que significat nomina. s. nomina specierum assimilant vltima in qua- rum continet eas ex quo constituitur species: et differunt ab eo in eo quod vltima continet species. vltima igitur est aliquid vniuersus species: et illud quod significant nomina est aliquid

Idē. 12. me
ta. cōm. 27.
Et. 2. de ge
nera. cō. 59

Questio.

Prima solo

Tres modi
cōpōnis.

Que sint
pres qz qli
tatē. Uide
4. phy. cō.
20. Et. 3. ec
li. cō. 12.

Secda solo.
Uide p hoc
in scdo po
steriorū in
fine.

diuisum in eas ex quib⁹ cōstituit spēs. vniuersuz vero in rei veritate
est indiuiduū cōpositū demonstratū: z sicut pres in veritate q sunt pres
indiuiduū: z sunt ille de quib⁹ dixit q sunt notiores in sensu q cōtē z
ex hoc q istud vniuersuz est notius apud sensum cōtē. est cā in hoc q
vniuersa intellecta sunt notiora apud intellectū q sunt pres intellecte:
sive ille pres sunt spēs aut cōtē. z sicut hec est cā illic q res posteriores
in esse. s. accōtia sunt notiora apud nos q cōtē. Et queret aliquis q
hoc qd dixit: z illa q sunt apud nos euidētia zē. z hoc qd dixit post. z
accidit hoc idē in nomib⁹ apud dīffōnes sunt idē: qm impole ē ipm
intelligere p res mixtas cōpositas indiuidua demōstrata: cū ex istis non
pcedat ad elemēta z principia intellectamō enīz sunt pres sylli: sed
pcedit ad illud ex specie cōpositamō ex indiuiduo. ergo ista est dispō
spēt apud suas cōtē: z dispō eius qd significat noīa apud qd significat
dīffōnes: quō igit posuit hic aliū modū: Et ad hoc aut dicam⁹ q ipm
mo sermone fecit cōparationē inter spēs z suas cōtē fm fidē. z dixit q
spēs cōposite apud nos sunt notiores suis cōtē. z ex istis speciebus
pcedimus ad cognitionē cōtē medianib⁹ accidentib⁹ existentib⁹
in eis: in hoc aut sermone fecit cōparationē inter spēs z cōtē suas fm
imaginationē: dixit q illud qd significat noīa sunt notiora apud nos
q illud qd significat dīffōnes. Sunt igit tres modi cōpōnis. s. cōpo
sitiō spēt ex suis cōtē. Et cōpositio generis ex speciebus: z vtraqz ista z
cōpositio est notior apud intellectū q partes. Tercia aut cōpō ē cō
apud sensum: idē illi duo modi cōpōnis sunt notiores apud intellectū.
Et id nō est remotū ipm intelligere per hoc qd dicit: z illa que sunt
apud nos manifesta sunt mixta cōposita fm duos modos cōpōnis. s.
cōpositioē indiuidui z cōpōnē spēt indiuidui. n. cōposituz lz nō sig
principiū in doctrina demōstratiua: tñ est principiū acq̄sitiōis vli qd
est principiū doctrine demōstratiue. Et cū declarauit q cōtē est notū
apud nos pprio: quēadmodū cōpositū est notius simplicib⁹ suis: de
dit testimoniū sup hoc z dixit. Et puer existat zē. i. signū eius qd cōtē
est notius apud nos nāliter q ppriū est: qz videm⁹ cōprehensionem
cōtē pcedere tpe infantib⁹ ppriā cōprehensionē. infans enīz in pu
cipio cōprehensionis existimat oēm virū esse patrē z oēm mulierē eē
matrem. z cum vigorat intellectus suus cognoscit patrem inter cete
ros virōs: z matrem inter ceteras mulieres.
Iste igitur est prologus libri: z continet intentionem: z ordinem
eius: z modum doctrine demonstratiue.

Ecce est aut vnum esse principium: aut
plura. z si vnū: aut imobile sicut dicunt Par
menides z Melissus: aut mobile sicut phis
ci. hi quidē aerē asserētes esse. alij vero aquā
primū principū. si aut plura: aut finita. aut
finita. z si finita: plura aut vno: aut duo: aut tria: ut quae
tuor: aut fm aliquē aliu numerū. z si infinita: aut sic est

sicut dixit Democritus genus vnum: figura vero aut
specie aut differentia: aut cōtraria.
Et opz necessario vt principū sit vnū: aut plura vno.
Si vnū: aut imobile vt dicunt Parmenides z Melis
sus: aut mobile vt dicunt naturales. quidā enīz dicunt q
primū principū est aer: quidā aut aqua. Si vero prin
cipia fuerint plura vno: aut erunt finita: aut infinita. Si
igit fuerint plura vno: s. finita: aut erunt duo aut erunt
tria: aut quatuor: aut alteri⁹ numeri necessario qucuqz sit.
Si aut infinita: aut erūt sicut dixit Democrit⁹ eadē i gne:
lz in figura z in forma diuersa: aut erūt cū hoc tria.

Finito prologo incepit perferunt de principijs cōtibus omnium
rerum. Et dixit. Et opz necessario fm naturā diuisio
nis vt principū existens in re sit vnū aut plura vno: z si aliquis po
fuerit principū esse vnū: aut erit nō transmutabile vt dicunt Par
menides z Melissus qui dicunt non naturā: qz negant trāsmutationē
z motū: aut transmutabile: vt dicunt naturales. s. qui naturā loquū
tur: z fm naturā diuisionis debere dicere. z si vnū: aut erit finituz: aut
infinitū: vt dicunt Parmenides z Melissus. s. inuit hanc diuisionē
plurium principiorū p finita z infinita. z dixit. Ut dicunt Parmenides
z Melissus. i. si imaginati fuerim⁹ q Parmenides z Melissus vt aut
hoc noīe ens p principios istos enīz nō dixerūt principū esse vnū imobi
le: sed ens esse vnū imobile. z sic pōt quis intelligere p ipm ens non
principiū entis: z est cōuenientius vt dicet post: qm si vtunt hoc noīe
ens pro principio: tunc nō possunt dicere ens esse vnū: qm principū
lz in se duo: ipmz principū: z illud cuius est principū. Et cū indu
xit modos quos pōt dicere. qui dicit principū esse vnū reuersus. est
etiā ad numerandū omnes modos quos potest dicere: dicens princi
pia esse plura vno. s. principia que sunt in re. z dixit. Et si principia fue
rūt plura vno zē. i. si quonia fuerint finita: necessario habent nume
rum determinatū. Et d. Et si infinita zē. i. z si infinita: aut erūt eadē
in genere diuersa in forma z figura: aut diuersitate cōtraria: aut nō
cōtraria. s. infinita: aut erunt eadē in specie: diuersa in q̄titate vt di
cebat Democrit⁹: sed inuit hoc cōdiuides per primū: vt est suus mos
in abbreviatione: multitudo enīz aut est rerū fm formā: aut fm q̄ti
tatem. z has duas multitudines dixerunt antiqui de principijs: z ta
cuit diuisionem plurium principiorum in motū z in quietem: nullus
enim dixit plura principia quiescentia esse: aut qz contentus est hac
diuisione in primo principio.

Et sicut aut querūt: z que sunt querētes: quot sunt ex q
bus sunt que sunt querunt primū hoc: vtrū vnū aut plu
ra sint: z si multa: aut finita aut infinita: quare principū
z elementū querunt vtrum vnū aut multa.

6

Tex. cō. 8.

Multitu
do aut ē re
rum fm for
mā: aut fm
q̄tatem.
Idē. 3. me
ta. cō. 11.

Et eodem modo querunt illi qui querunt de entibus quot sunt: prius enim quam perscrutentur de illis ex quibus sunt entia perscrutantur de eis utrum sint plura aut unum. Et si plura: utrum finita aut infinita: et sic erit perscrutatio eorum: et de principio et de elementis: utrum sint unum aut plura.

7 Et eodem. Et in hunc modum investigationis dividitur perscrutatio eorum qui perscrutantur de entibus quot sunt: et sunt illi qui utuntur hoc nomine ens pro hoc nomine principium: existimant enim principia esse entia: quare solummodo preceperunt male principium et non formales: quare non fecerunt distinctionem inter principium et ens. isti enim perscrutantur de entibus utrum sint unum aut plura: quare intendunt per hoc nomen ens principium: et sic perscrutatio eorum in nihilo differt a perscrutatione de elementis utrum sint unum aut plura: cum non differant nisi in voce tantum. Et Beinde dixit. Quonia ex hoc quod perscrutantur de illis ex quibus et cetera. quoniam isti ex perscrutatione sua de rebus que sunt principia entium perscrutantur primo de entibus utrum sint unum aut plura. et si plura: utrum finita aut infinita: et sic perscrutatio eorum de ente utrum sit unum aut plura: eadem est cum perscrutatione de principio aut elemento: utrum sint unum aut plura.

Antigone perunt solam male principium non for male. Idem. 2. de ala. c. 36. et 8. c. 7. met. 2. 1. a Argu. rop. clario. Considerare igitur si id quod est: unum sit: atque immobile: non ad naturalis philosophia pertinet.

Id quidem igitur si unum et immobile sit quod est intendere: non de natura est intendere. Sicut enim geometria non amplius est ad destruendum principia sua. Sed aut alteri est scire: aut omnibus communis. Sic neque ei quod de principijs. Non amplius principium est: si unum solum: et sic unum est. principium enim cuiusdam aut quorundam est.

Et dico nunc quod consideratio de ente: utrum sit unum immobile: non est consideratio naturalis. Quomodo igitur geometria non habet disputationem cum eo quod negat principia geometrie. Sed loqui de hoc spectat ad aliam scientiam a geometria: aut ad scientiam communem omnibus scientijs. Similiter naturalis non habet loqui in principijs an sint. Non enim erit principium omnino si fuerit unum tantum: et fuerit homini unum. Principium enim est alicuius principium: aut aliquorum.

8 Et dico. Cum dixit quod illi qui utuntur hoc nomine ens pro principio non differt perscrutatio eorum. scilicet utrum ens sit unum aut plura a perscrutatione eorum qui perscrutantur utrum principium sit unum aut plura. incepit dicere quod illi qui utuntur hoc nomine ens pro principio dicentes ipsum esse unum et immobile: multum distat ab eis qui utuntur hoc nomine ens pro principio. consideratio enim istorum est naturalis: illorum vero non naturalis. Et dixit. Et dico nunc et cetera. consideratio nunc de ente: utrum sit unum aut plura: et mobile aut immobile quoniam hoc nomen ens non significat ipsum principium est perscrutatio innaturalis. Et Beinde dicit eam, quomodo igitur geometria et cetera. qui dicit ens unum esse

et immobile negat principia que ponit naturalis. scilicet naturalia plura et a motu ab et mobilia et habentia principia. scilicet composita. nam posito ente esse unum lato auferre non erit illic principium omnino: et si a motu ablato non erit illic principium. nam. Idem. 2. piam mouere. scilicet natura. et quod qui hoc ponit negat principia posita a natura philosophia. 7. 1. naturaliter est ut eum eo non sit disputatione: que admodum geometria non hoc pro. 11. disputat cum negatibus prima principia geometrie. sed loqui cum 2. 8. philosophia. 22. homini hominibus pertinet ad aliam scientiam aut propriam aut communem 2. 23. omnibus scientijs. scilicet principia aut artem disputandi. et dixit si natura. Que si natura naturalis non habet loqui de principijs. scilicet similitur aut de principijs notis per eorum omnibus se non oportet loqui in hac scientia aut si fuerit erit alteri a naturali. Et Beinde. non scientijs que enim erit hic et cetera. scilicet enim sermonem dicentis ens esse unum et immobile disputat habet non erit hic principium omnino: neque carerunt naturalium. si enim est contra nega principium est illud cuius est principium: quare ens non erit unum sed plures principia ra uno. Qui igitur dicit ens esse unum et immobile negat principia cogni omnium scientiarum: et principia eius quod est esse et cognitionis. entia enim esse plura particularium. et mobilia est de principijs cognitionis in hac scientia: entia autem natura. Vide. 3. ce. lia habere principia que sunt cause motus et quietis in eis est principium. cetera. 4. Et. 8. plura cognitionis et esse: hoc igitur nomen principium vitat hic pro am. philosophia. cetera. 22. bobus modis. Et exposuit modum in quo sequitur quod dicens ens esse unum negat principium essentie et cognitionis. et tacuit modum ex quo contingit dicenti ens esse unum negare principia cognitionis: et est pluralitas et motus. Nam qui negat principium: negat pluralitatem et motum. principium enim est causa virtusque. Et dixit. non erit hic et cetera. Fin enim dicentem quod ens est unum intendendo simpliciter non erit hic principium omnino quod principium erigit compositionem et pluralitatem: et dicere ens esse unum existit contrarium: non igitur erit hic principium si ens fuerit unum hoc modo. scilicet simplex: et hoc intendebat cum dixit. et fuerit unum homini. et fuerit simplex.

Simile igitur intendere est: an sic unum est: et ad aliam positionem qualibet disputare. Et Beinde. ad dicta aut heraclitana: aut si quis dicat hominem unum quod est esse.

Et perscrutari de uno si fuerit homini est simile ad loquendum in contradictione alterius positionis quecumque sit positionum: que solummodo sunt ex eis que simpliciter dicuntur verbis: ut sermo heracliti: aut sermo dicentis ens esse unum hominem.

Et perscrutari. Nec perscrutatio de ente utrum sit unum aut non unum aut loqui de hoc: simile est cum loqui et perscrutari de aliqua positione falsa que nullam habet rationem: sed solummodo dicitur quibus ponere verbis: ut sermo heracliti quod omnia sunt mobilia: aut sermo dicentis omnia entia esse unum hominem demonstratum. non enim est similitudo cum differentia inter sermonem dicentis omnia esse unum: et dicentis omnia quibus est heracliti vel esse unum equum: aut omnia esse unum hominem.

Aut solvere litigiosam rationem quod sane utrumque quidem quod sunt id quod habent rationes: et heracliti et Parmenidis: etenim falsa esse dixerit.

Qui negat principium negat pluralitatem et motum. Principium enim est causa virtusque. Et dixit. non erit hic et cetera. Fin enim dicentem quod ens est unum intendendo simpliciter non erit hic principium omnino quod principium erigit compositionem et pluralitatem: et dicere ens esse unum existit contrarium: non igitur erit hic principium si ens fuerit unum hoc modo. scilicet simplex: et hoc intendebat cum dixit. et fuerit unum homini. et fuerit simplex. ex diffinitione sua: sed et a pluralitate per suam relationem ad principium et cetera. 2. 1. a Arg. Sile etiam si hoc non sit unum quod dicitur.

accipiunt: et non syllogizantes sunt. Adagis autem
zelissimi opinio onerosa est et non habens defectum:
sed vno inconuenienti dato alia contingunt: hoc autem
videre nihil est difficile.

Uno incon
uenienti da
to alia prin
cipio. Idem.
l. c. 22.

Et assimilant cuidam sermonei sophisticis: et hoc inue
nitur in utroque sermone. scilicet zelissimi et Parmenidis: acci
piuntur falsa: et quod non sequitur syllo. Sed sermo zelissimi est
magis vanus et non est in hoc dubium: concessit enim in eo
improbabile: et induxit super ipsum; residuos sermones.

10 Et assimilant. Cum dixit quod sermo dicentium ens esse unum est de ge
nere sermonum fictorum: incepit declarare nam sermonis a quo accepe
runt signum: dicentes ens esse unum. scilicet Parmenides et Zelissus. Et di
xit. et assimilant etc. i. sermo eorum per quem rōcinant super hoc quod ens est
vnu et falsus est quibusdam sermonibus sophisticis: hoc sophisma inueni
tur in utroque sermone per quem rōcinant ambo. Et dixit. accipiunt
enim falsa etc. i. ponunt enim in suis syllogismis falsas propositiones et fa
ciunt syllogismum non concludentem aut simpliciter: aut illud quod nitunt conclu
dere: et talis est sermo vanus: ut dictum est in sophisticis. scilicet g est ex falsis
propositionibus et ex mala forma. Zelissus dixit. scilicet primo Zelissus etc. i. sermo
Zelissimi est magis vanus quam sermo Parmenidis: et non facit aliquam du
bitationem: quia concessit in eo propositionem improbabilem falsam: et est quod
si ens non generat non habet principium: syllogismus eius est quod si ens generat habet
principium. Deinde destruxit et concludit quod non habet principium et pecca
uit in destructione: cum hoc quod propositio dicitur quod ens non generat est falsa.

Sermo va
nus est quod
ex falsis pro
positionibus et
ex mala forma.
Idem infra
comen. 22.

Syllogismus autem Parmenidis est quod quicquid est preter ens non est ens: et
quod non est ens nihil est: ergo ens est unum. iste etiam non concludit illud quod
intendebat concludere eorum hoc quod propositiones eius et non sunt vere: quia
sunt duplices ex equocatione: conuenit igitur cum syllogismo Zelissimi in
hoc quod est malus in materia et forma: sed dixit in eo quod est minus vanus: quia
propositio minor in eo non est negatiua: sed est infinita. a et cum propositio
minor est infinita in prima figura erit concludens: sed non est ita de
negatiua. syllogismus enim tunc non concludit: et intelligo per priua
tiuam hoc quod dixit: quicquid est preter ens est non ens. id est non est ens.
Intendebat enim per hoc quod dixit: quod quicquid est preter ens in rei ve
ritate est non ens: et quicquid est non ens est nihil. et ipse loquetur post
in hoc quod isti syllogismi sunt sophistici: et declarabit corruptionem
eorum sicut diximus.

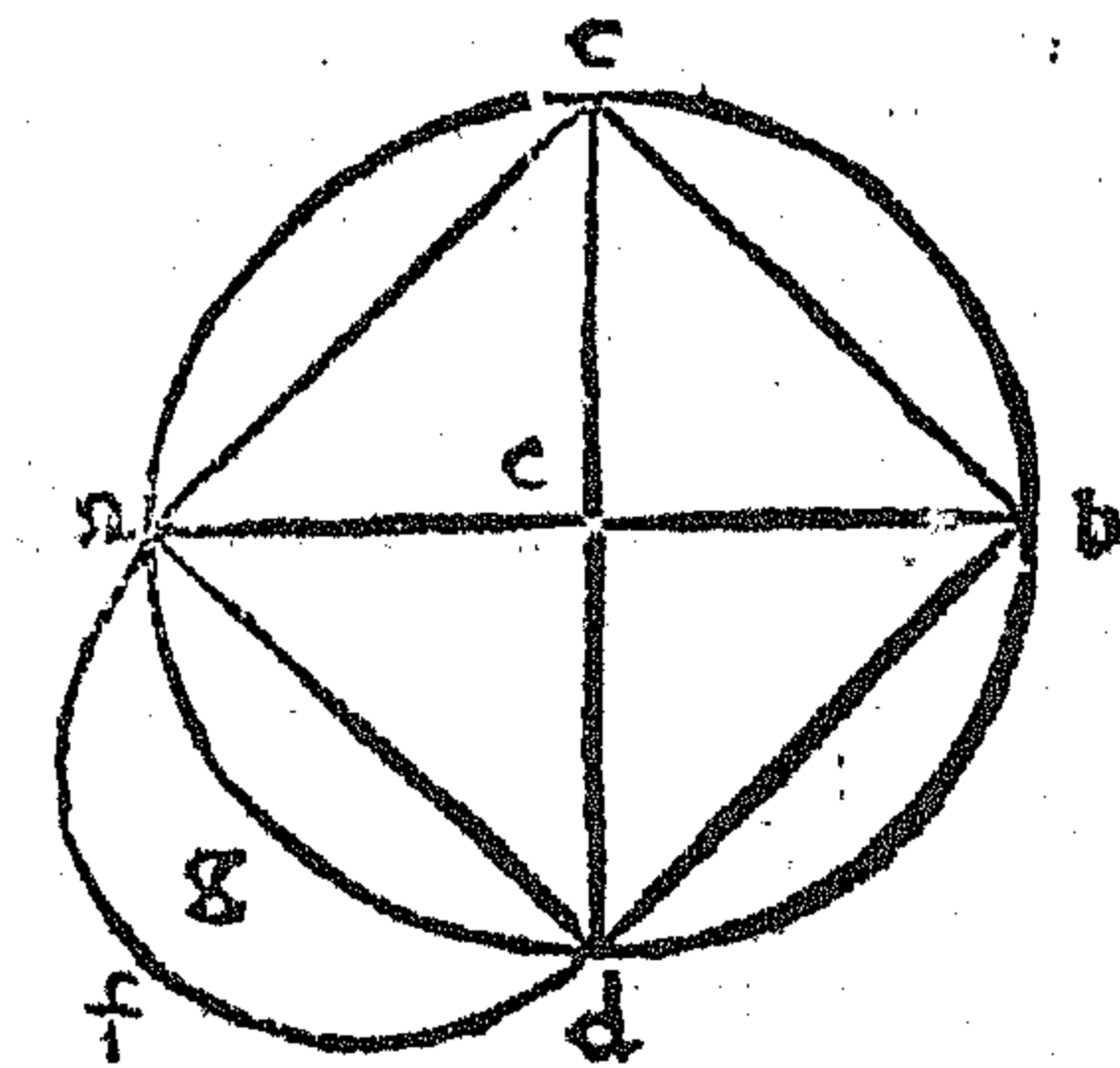
Quod propositio
minor est infi
nita in prima
figura syllogis
morum concludit
minime autem
quod negatiua
fuerit. Idem
primo hoc. l. c. 7.
b In b p. r. c. d. 23. 24. et 25.

Mobis autem subiiciat que sunt natura/ aut omnia/ aut
quedam moueri: manifestum est autem hoc ex inductione. si
autem neque conuenit omnia soluere: sed aut quecumque ex principijs
aliquis demonstratio meminit: quecumque vero non minime ut
tetragonismum eorum quidem qui per decisiones geometrici est
dissolueret: illud autem Antiphontis geometrici est.

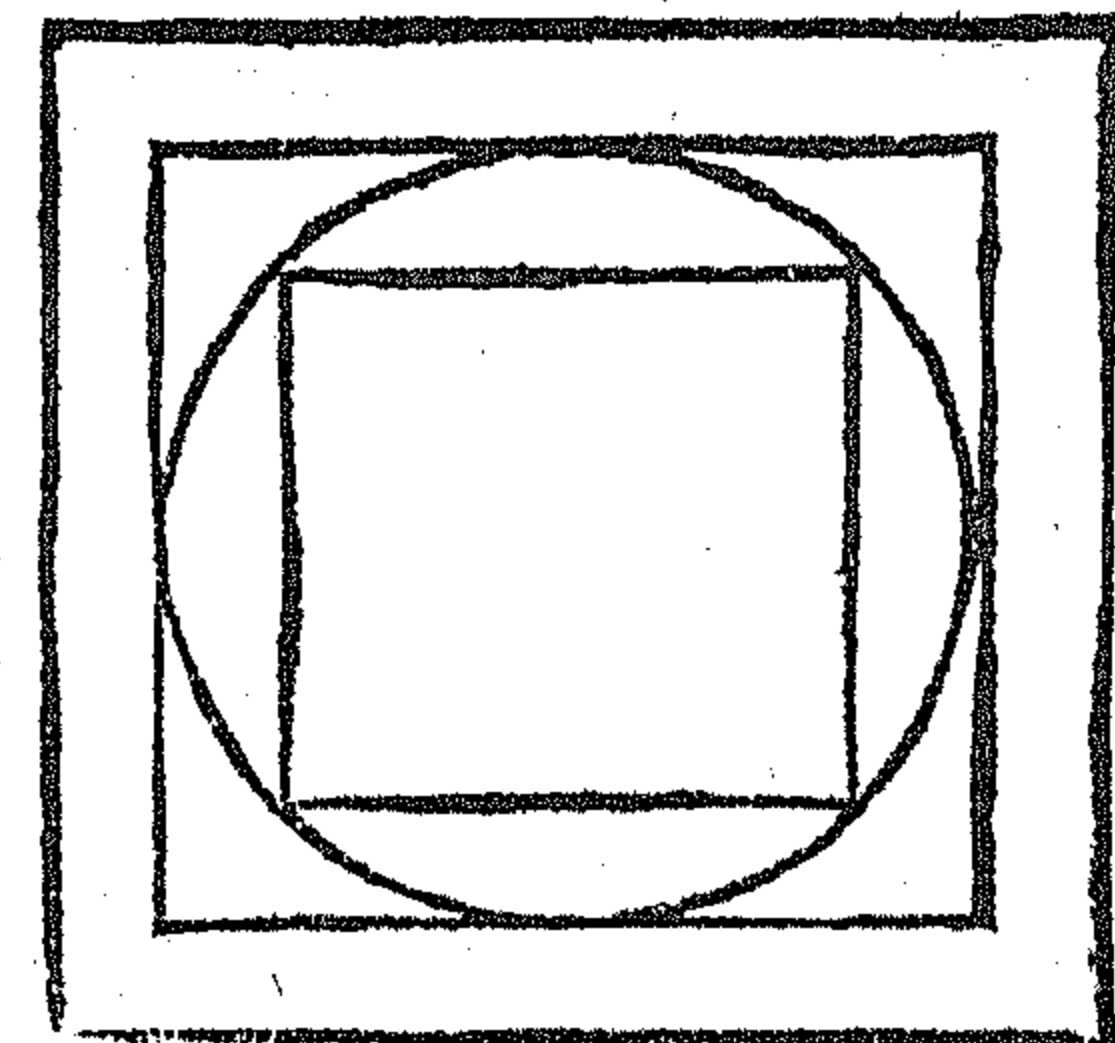
Utraque argu
t. Scia tamen quod
aspiciat ex prin
cipijs ostendit
falsa.

Et nos

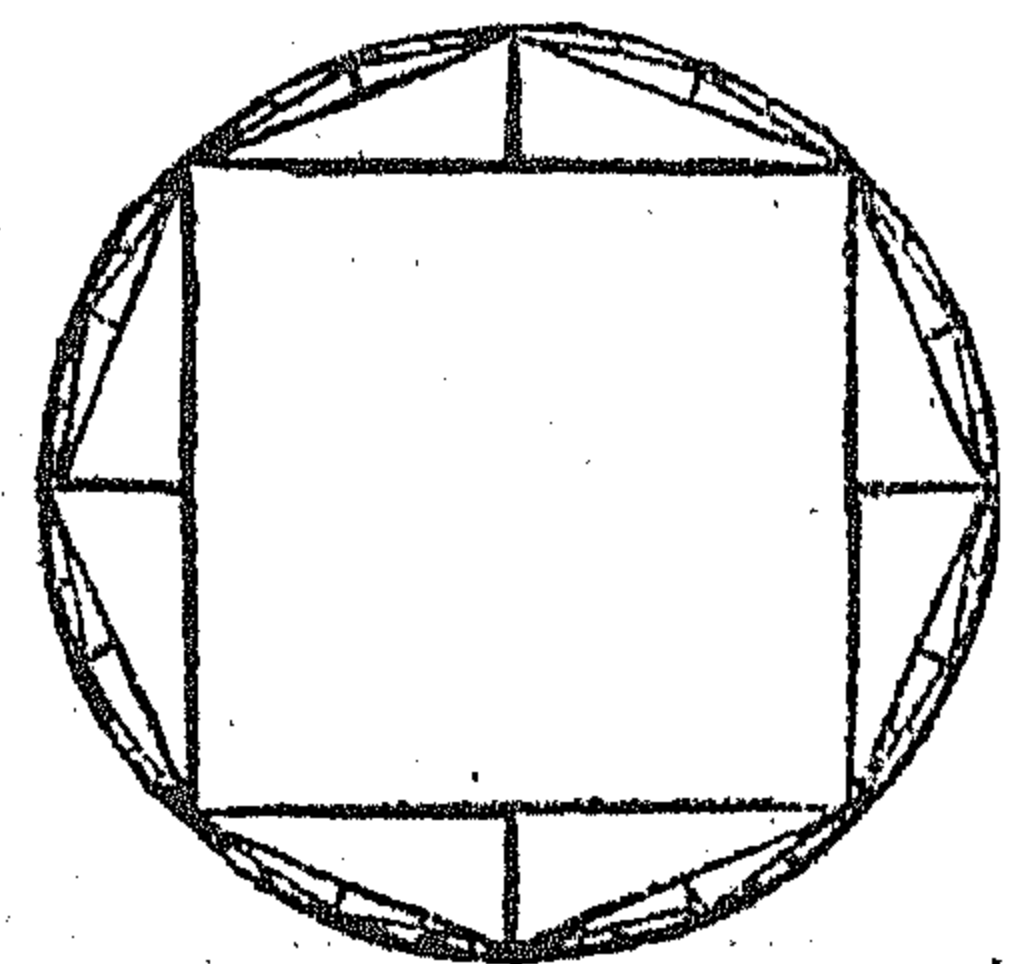
Mos autem ponam quod omnia naturalia/ aut quodam sunt mobilia:
et hoc manifestum est ex inductione: et cum hoc non oportet dicere/
re omnibus: sed solummodo oportet dicere eis quod declaratio funda
ta est super principia: sed sunt falsa: eis autem quod non sunt talia/ non
U. g. quod drature circuli: quod non
fit secundum abscissionem geometer
habetur eis dicere. Que autem sit habet
Antiphontem non habet geometer

Bullionis Tetragonismus.

Tetragonismus Antiphontis

ta est sup pncipia: s; sūt fal
sa: eis autē q nō sūt talia/ nō
U. g. q drature circuli: q. n.
fit s; m abscissionē geometer
h; ei d; dicere. Que at sit s; z
Antiphontē n h; geometer

Et nos autem. Cum declarauit quod ser
mo dicitur quod ens est unum et imobi
le/ non est sermo naturalis: et quod naturalis
non debet tradere ei. Et dixit. Nos
autem ponam etc. i. nos autem cum intē
dimus loquimur naturaliter ponam primo quod
omnia naturalia/ aut quodam sunt mobilia:
et hoc manifestum est ex inductione re
naturalium. Et dixit: aut quodam. pserua
do se ab aia et formis: est enim dubium
vtrum sint mobiles aut non: sed si non
mouentur tamen sunt naturales s; quod sunt
in mobili: aut dixit s; quod dubitaf
de prius quod sunt apud centrum terre
vtrum possint moueri/ aut non: et sicut
est dubium vtrum tota terra possit
moueri/ aut non. Et cum dedit casum
per quem posuit istam est quod consideratō
eius est naturalis: et quod intentio eius prius
non est tradere opinionibus falsis
in hac scia: sed declarare scias et quod di
tates re naturalium. Et dedit et scias
casum ad hoc et dixit: cum hoc non
oportet tradere omnibus. i. et cum hoc si
posuerim quod oportet artificem tradi
cere opinionibus falsis sue artis: tamen
non omnibus: sed solummodo debet tradere
eis quod concludunt a primis propositionibus
illius artis: sed cum concludunt falsa. Eis
autem in quibus est peccatum in ipsis prin
cipijs non oportet tradere. U. g. quod
sermo eius quod existimauit se quod drare
circulū cum quod dravit lunares figu
ras: quod sunt portiones circuloꝝ/ oportet
geometricam tradere ei: quia pecca
uit in eis quod sunt post principia.

Idem
U. g. 2. cell
c. 84.

Forme nat
ales s; nō mo
ueant tamen
natales s; m
sunt in mo
bili.

Uide de mo
tu nate p ce.
c. 57.

Intentio pri
ma tri. nō
est tradere/
re opinionibus
falsis in hac
scia: sed decla
rare scias et
quoditates re
rum naturalium.
Ex quod per me
taphysicorum
non considerat
quoditates re
rum in particula
ri. U. g. de vi
de. 6. meta.
c. 2. Et. 2.
phy. 17. 17.

Comē. Auer. sup phy.

2.26.74. Portiones enim cadentes in circulo lz sit possibile facere quadrata equalia eis; tñ nō sequit̄ ex hoc facere quadratū equale circulo: nā ille portiones nō cōsumit̄ circulus per diuisionē. Istud igitur peccatū nō est eēntiale: z geometer dz destruere ipsuz: Antiphonti aut̄ nō dz tradicere: qm̄ cū iste fecit in circulo figurā equaliū laterū z angulorū: z fecit sup̄ quodlz laterū triāgulū isochelēz diuidēdo arcus inspicītes latera in duo media dēducēdo lineas ad extrema lateris: z sic fecit in circulo figurā eq̄liū laterū z angulorū maiorē p̄ma: cui⁹ nūer⁹ laterū ē duplus ad laterū p̄me figuretz cū fecit i hac figura illd̄ qd̄ fecit in p̄ma/ iuenit̄ et̄ i circulo figurā aliā maiorē sc̄da: z existimauit qd̄ cū fecerit sic qd̄ diuisio nō p̄cedit in infinitū: lz puemet ad figurā equalē circulo: z cū fecit q̄dratum equalē huic figure/ existimauit qd̄ illud quadratū erat equalē circulo. sed istud peccatū est eēntiale: qz geometer hz principiū. s. qd̄ diuisio p̄cedit in infinitū z ideo nō dz ei cōtradicere.

Geometer hz p̄ncipiū qd̄ diuisio p̄cedit in infinitū. Id̄ 3. phz. cō. 60.

Sed qm̄ de nā quidē nō nāles aut oppōnes aut defectus contingit ipsos dicere: fortasse. n. bene se hz aliquatulum disputare de ipsis: habet enim philosophiā hic respectus.

Sed qz accidit qd̄ sermo eorūz est de nā: z si dubitationes eorū nō sint nāles: rectū est incipere parū loqui cū eis. p̄sideratio. n. de hoc est phie.

12 **S**ed qz. Cum declarauit qd̄ nō opz nālez loq̄ de dubitationib⁹ nō nālibus: z voluit loqui cū eis s̄m dubitationē p̄p̄ utilitatē pueniētem ex hoc ei qui incipit in hac arte: incepit declarare eam cogētē ipsuz ad loquēduz de hoc. **E**t dixit. sed qz accidit zc̄. i. sed qz accidit istis duob⁹ viris loq̄ de naturis/ vt de vacuo z infinito z alijs rectū est loq̄ cū eis cū istis q̄mib⁹ disputare: lz nō sint nāles: qm̄ z si loq̄ cū eis nō opz nālez: tñ opz p̄mū p̄m.

Pincipiū aut̄ maxime oīuz p̄p̄riū est: qm̄ multiplex dicit̄ id qd̄ est. Quō dicit̄ dicētes vnū eē oīa: vtrū sbaz oīa: aut quātitatē: aut qualitatē: z iterū vtrū subam vnā oīa: vt hoīez vnū: aut equū vnū: aut quātitatē vnā: aut qualitatē vnā erūt hec: vt albū: aut caliduz: aut aliquid aliorum taliū. Hec enim oīa differunt multū z sunt impossibilia dicere.

Et illud qd̄ est principiū oīuz istoz est istud: qz ens dī multiplex: quō igitur dicit̄ illi qui dicit̄ oīa eē vnuz: vtrū s̄m qd̄ oīa sunt substantie aut quātitates: aut qualitates: z et̄ vtrū oīa sint vna suba. U. g. vnus hō aut vnus equ⁹: aut vna aīa: aut oīa sunt quale: sed vnū. U. g. alb⁹

aut calidus: aut aliud similiū. **D**ia. n. ista multū differunt: z dicere ea eē impoſe est.

Et istud qd̄ opz poni principiū in loquēdo de istis oībus opinio/ nibus nō nālibus: est istud. qm̄ cum sit notū qd̄ ens dī multipliciter de decē p̄dicamētis: qd̄ igitur predicamētuz significat per hoc nomen ens dicētes oīa entia esse vnū: z vtrū sit hoc: qz oīa sunt sbaz: aut quātitates: aut qualitates. i. vnuz in sbaz: aut vnuz in quātitate: aut in qualitate: z sic erunt vnū s̄m genus z plura s̄m sp̄m: aut intendūt per hoc qd̄ dicunt: qd̄ oīa entia sunt vnū qd̄ oīa entia sunt vnū indiuiduū. U. g. vnus homo: aut vnus equ⁹: aut intendunt per hoc qd̄ dicūt qd̄ entia sunt vnū. i. qd̄ oēs qualitates sunt vna qualitas s̄m indiuiduū. U. g. hoc calidū z hoc albu. z qd̄ oēs quātitates sunt vnuz indiuiduū quātitates: z alioz indiuiduoz predicamen/ toruz. ista enim que significat hoc nomē ens multū distant: z omnia sunt impossibilia: hoc enim nomē ens aut significat genus aut vnuz indiuiduuz numero: z quocunqz sit ens erit multū. **E**t cū dixit: ista enim distāt multū zc̄. intendit̄ intētionē enim de quib⁹ dī hoc nomē ens existit q̄ numerauim⁹. s. vltē z indiuiduū multū differūt: z vnaqueqz earuz est impossibilis.

13 Notū est qd̄ ens dī multiplex de decē p̄dicamētis. Id̄ 4. met. tex. cō. 2. Id̄ 3. in p̄ntis.

Intentōes iste de qb⁹ dī hoc nomen ens. s. vltē z indiuiduū multuz dīnt. p̄ hoc vid̄. 7. met. cō. 57. quō oppoſant vltē z p̄diculare.

Uis̄ et̄. 12. me. cō. 27. a nullū aliōuz p̄dicamētōz se/ parabile ē a sbaz.

Si quidē enim oīa erūt suba z quale: z quātū: z hoc siue sepata adinuicēz siue nō: multa sunt q̄ sunt: si vero oīa: aut quātū sunt: aut quale: siue cū sit suba: siue cum nō sit: incōueniēs est. Si opz et̄ incōueniēs dicere impossibile. Nulluz a enim alioz sepabile est extra substantiam. oīa nāqz de subiecta substantia dicūtur.

Quā si fuerit hic suba z quale: z quātuz: siue ista fuerint distincta abinuicē: aut nō fuerint: entia erunt plura. z si oīa fuerint quale aut quātū siue suba fuerit: aut nō fuerit: h̄ erit improbabile. si ipōſe possit dici improbabile. illullū. n. ceteroz sepāt a suba. s. ex̄ns p̄ se singularis: z distincta. oīa. n. dicunt̄ in subto qd̄ est sbaz.

Quoniaz. Si enim concesserint hoc esse substantiā: z quātū z quale contingit eis entia esse plura: aut s̄m indiuiduū si non concesserint vniuersale esse: aut s̄m genus z indiuiduū si concesserint ipsuz eē: z siue ponant ista predicamēta separari abinuicēz aut nō: sed que/ dam ex istis existere in quibusdaz vt est verum. z hoc intēdebat cū dixit: siue fuerint distincta abinuicēz: aut nō fuerint. **E**t cū declarauit qd̄ si concesserint hoc esse substantiā z quātū: z quale: z vniuersalr plusq̄ vnū predicamētuz: cōtinget eis entia esse plura incepit et̄ dicere impossibile cōtingens eis si hoc nō cōcesserint: z posuerint ens esse aliquod ceteroz predicamētōz p̄ter substantiam: nam si posuerint ens esse in vno predicamēto: aut ponēt eū esse sbam: aut in alio a sbaz. z dixit. z si omnia fuerint quale zc̄. i.

14

z si posuerint q per hoc nomen ens intēdunt aliqd pdicamentorū
preter sbam aut quale: aut quātū: siue pcesserint sbam esse aut nōs
hoc erit impole z iprobabile. si impole possit dici iprobabile cōtingit
eis oī modo entia eē plura. naz si posuerint q oīa sunt qlitates tmz
aut quantitates: aut vnum ceteroz pdicamentorū: tūc aut cōced
dent sbam esse: aut non cōcedēt. si cōcedent tūc entia erūt plura
z si non cōcedent illā esse: cōtinget illud pdicamentū existere per
se z separari: z nullum ceteroz pdicamentoz preter substantiam
potest separari per se: sed omnia dicunt in subiecto: vt declaratur est
in categorijs: z cū pdicamentū qd intendunt per hoc nomen ens
sit in subiecto. ergo entia sunt plura.

Adelissus aut infinitū esse dicit qd est: quantum itaqz
aliqd est qd est. Infinitū em in quantitate est: sbam aut
infinitā aut qualitātē: aut passionē. eē nō ptingit: nisi sz
accidēs: si simul z alique quantitates sunt. Infiniti enī
rō cōgruit quantitati: sed non sbe: neq; qualitati: si quidē
igif sba est quantū: dico aut nō vnū est qd est. Si vero
substantia solum sit non infinitum est neq; magnitudi/
nem habebit vllam: quantū enim quoddā erit.

Adelissus vero dicit ens esse infinitū: z fm hoc ens
erit aliqd quantum. Infinitū em est aliqd collocatū in
quāto. sba aut infinita: aut qualitas: aut vbi impole est
vt sit nisi p accūs: si aliq ex eis cū eis q sunt habuerint
quantitatē. Diffinitio em infiniti exigit quantitatē: z non
sbam: neq; qualitātē. Si igif ens fuerit sba: z quantum
erit duo non vnū: z si fuerit substantia tantū tūc ens non
erit infinitū: neq; habebit mensurā omnino. Naz si ha/
buerit mensuram erit aliqd quantum.

Is **A**delissus. Cū declarauit q hoc nomen ens dī de intentione vni/
uersali z particulari. s. in diuiduoz q si intenderit per illud inten/
tionē vniuersalē: tūc non erit vnū: sed plura. si intēderit intētionē
particularē: tūc aut erit de pdicamēto sbe: aut de ceteris pdicamen/
tis: z manifestū qm impole est vt ens sit vnū si intēdūt aliqd indi/
uiduū ceteroz pdicamentoz pter sbam: aut quātū: aut qlē: nam
indiuia ceteroz pdicamentoz preter sbam/ existunt in indiu/
duis sbe: z sic ens saltē erunt duo: indiuia accidentis: z indiu/
duis substantie: incepit destruere reliquū cōdiuidens: z est ipsum in/
diuiduū substantie. **E**t dixit. **A**delissus vero dicit zc. i. z si dixerint
q intendunt per hoc qd dicunt: q ens est vnū indiuia sbe: tūc ser/
mo eorum destruitur ex hoc qd ponunt: qm alter eorum dicit ens esse
infinitum: scilz **A**delissus: alter dixit finitū scilicet **P**armenides: z
fm vtrunqz contingit si ens fuerit vnum vt sit quantum tantum.

In caplo
de sba.

Infiniti rō
pgruit quā
titati.

Ex hoc piz
sz cō. indi
uiduuz sbe
distictū eē
ab indiu/
duis cete/
roz pdica/
mētoz. **I**s
7. me. cō. 2.

Infinitū em z finitū sunt de differētjs quātitatibz: hoc intēdebat
cū dixit. infinitū em est collocatū in quāto. **B.** d. sba vo infinita zc.
i. sbam aut dici infinitā aut qlitatē: aut vbi: aut aliō pdicamētoz
impole est p se. s. fm qd est sba: aut vbi: sz est pole p accūs. cuz fuerit
positū h esse aliqua pdicamento: q cū suo esse pprio hnt quantitatē:
ita. s. q quantitas accidat eis: hūc modū igif dī q sba est infinita
aut finita. i. fm q accidit ei q sit quāta: z sllr de alijs pdicamētis.
Et cū posuit q infinitū est ppriū quātū de dit rōne sup hoc: z dixit
diffō em infiniti zc. i. qm diffō infiniti est quātū nō terminatū: quā/
tum igif est genus infiniti q: nō dī in diffōne ei? q est sba: aut vbi.
z hoc qd dixit de infinito intelligēdū est de finito. **B.** d. si igif ens zc.
dicit: z cū declaratū sit q infinitū pdicat de quāto eēntialr: z de alijs
pdicamētis p accūs: si intēdūt cū dicūt q ens est vnū sba z quātū:
sba em nō dī infinita: nisi fm q est quāta: tūc ens erit duo: nō vnū
s. sba z quātū: fm q dī ipsa eē finitā: aut infinita: z si intēdūt sbam
em tūc nō dī infinita: neq; hie mensurā oīno. si em hiet mensuram
esset quāta: z ista cōtradictio est fm sermonē non fm rem.

Amplius qm z ipsum vnum multipliciter dicitur
quēadmodum z qd est. Intendendum est quomodo
dicunt vnum esse omne. Dicitur enim aut cōtinuum
vnū: aut indiuisibile: aut quoz ratio vna z eadē est que
aliquid erat esse: quēadmodū vana z vinum.

Et etiam cum vnum dicatur multipliciter sicut ens
dicitur. Cōsiderandū est quomodo dicunt totum esse
vnum. Dicit enim vnū aut de cōtinuo: aut de indiuisi/
bili: aut de eis quorum ratio que significat quiditates
est idem: vt vinum z merum.

Et etiā. Cū destruxit ppōnē dicentē: q ens est vnū diuidēdo oēs
intentiones de quibus dicitur ens fm famositatē qd est subiectum
ppositionis: incepit destruere eā diuidendo intētionē: de quibz dī
vnū qd est predicatū in ppōne. **E**t dixit. z etiā cū vnū dicat zc.
i. z quēadmodū nobis apparuit ex diuisione intētionū de quibz dī
hoc nomen ens: q ista ppositio nō est vera fm aliquā earū. Sllr ap/
parebit nobis si diuiserimus intētionē de quibus dī hoc nomen
vnū: z cū dixit hoc incepit diuidere fm quot modos dī vnū: z dixit
q dī tribus modis: quoz vnus est ptinuū. **A.** g. vna linea z vnū
corpus z vna superficies. **S.** cōs vo est indiuisibile. **v.** g. pūctus. **T.**er/
tius vo noīa q significat idē fm diffinitionē. vbi grā: vnū z merū:
z intēdit per rōnez que significat quiditatē diffinitionē.

Si quidē igif cōtinuū est multa sunt qd est. In infi/
nitū em diuisibile est cōtinuū. **H**abet aut dubitationē
de toto z parte: fortassis aut non ad hāc rōnez: sed ad
ipsam z fm seipsam: vtrū vnum aut plura sunt pars: z

Infinitū z
finitū sunt
de dijs quā
titatis. **I**s.
8. ph. c. 79.
Idē. **J.** i. hoc
p cō. 18. **I**s
3. ph. c. 24.

Unum.
Cōtinuita/
te.
Indiuisibi
litate.
Ratione.

16

Zfa argy.
Existit aut
dubitatio s
pre ac toto
non ad ser
monez fce/

tassis acco/
modata. s3
p seipaz co
sideranda
vtru vnum
an pla sint
ps z totu. z
q pactofint
vnu v pla.
z si sint pla
qua mosint
pla. Et d p/
tib no pti/
nuis eadez

17
snt qreda.
Et si vtra/
q ps z ipm
totum sint
vnu pnde
atqz idiuifi
bile z ipe p
frecto pres
vnu ideti/
dem erit.

Totu. n. ni
hil aliud e q
cogregatio
priu. Opp.
h. 7. meta.
27. z. 60. c.
Et. 3. de aia
co. 5. i. solo/
nescde qois
iuxta dimi
diu co. S3
4. pb. c. 43
h2 cofile vt
hic. Et et. 3
celi. co. 8.

totu: a si vnu quo vnu: z si plura: quo plura: z de parti/
bus no cotinuis. Et si totu vnu vtruqz est sicut indiuifi/
sibile est: qm z eisdem eade erunt.

Et si semper est: cotinuu est vnu z multu. Cotinuu
em diuidit in infinitu. S3 est hic questio de pte z toto:
z si no est hui' sermonis v' existere p se: z est vtru ps z
totu sit vnu aut plura vno: fm que admodu sunt vnum
aut plura vno z ptes etiā no cotinue si qlibet est totu:
z vnaqueqz est ide: qz non separat ab eo: ergo necesse
est vt queda coueniāt cū quibusdā.

Et si semp. Cū diuisit intētiōes de quib' d' hoc nomē vnu icēpit
declarare z p' siderare de vnaqz eaz: vtru p' dicef de ente. Et di/
xit. z si semp est cotinuu zē. z si intēdūt hoc qd dicit q ens est vnu
qd est cotinuu: opz eos cōcedere ipm eē vnu quoda mo/ z plura alio
mo. Cotinuu. n. pōt diuidi i infinitu: z sic ens nō erit vnu simplr. est
em vnu actu: z plura potētia. s. s3 diuisibilitatē. Et qz et accidit
i cotinuo z in oī hūte pres vt multitudo e' nō sit s3 diuersitatē par
tiu a seinuicē: s3 z e' fm diuersitatē pris a toto: icēpit et q're hāc
diuersitatē: z inducit qōnē p' tingētē antigis in hoc: z dixit: s3 est qd
zē. i. z est h' qd de pte z toto pēdēs ex hoc sermone: z visuz est q si nō
pēdet de hoc sermone necio: tū est qd p' scrutāda p se. B. induxit qd/
nē: z dixit: z est vtru ps z totu zē. i. z ista qd est vtru ps z totu sint
ide aut diuersa. z si ide quo pnt dici eē ide: totu. n. v' eē aliū a pte:
z et si pres d'nt a toto quo d'nt eē alie: totu. n. nihil aliū est q' pgre
gatio priu: z cū iduxit hāc qōnē i cotinuo dixit: z pres et nō cotinue
zē. i. z i p' b' rēz p' t' guarū: z nō cotinuar. U. g. manu z pēde: z alia
rū priu cōposito: accidit h'c qō: qm si vnaqueqz priu est ide cū to/
to qz est totu. i. nō sepata a toto: tūc vnaqueqz partiu erit ide totu:
z sic oēs ptes erūt inter se eedē. s3 z caput z manus z collū erūt ide:
s3 ps nō est totu. z istd ipole qd sequit si totu z ps fuerint ide sequit
necio: z sermo oppositus isti nō exprimit pp suā famositatē: z est q si
oīs pars est alia a toto: tūc oēs ptes erūt aliud a toto: z totu nihil
aliud est q' cogregatio priu: s3 totu est aliū a se. z istud sophisma est
cōpositionis z diuisionis: qm vnaqueqz partiu d' esse aliud a toto:
sed oēs insimul non possunt dici esse aliud a toto.

At vō si sic idiuisibile est: nullū erit quatū: neqz qle:
neqz tā infinitū: qd ē sicut Melissus dicit: neqz finitū sic
Parmenides: terminus em indiuisibilis finit' nō est.

Et si totu fuerit vnum ita q' sit indiuisibile: tūc non
erit quantū aut quale. Et etiā ens non erit infinituz vt
dicit Melissus. Neqz finitū vt dicit Parmenides: in/
diuisibile enim est finis non finitum.

Et si totum. Cū induxit illud qd contingit eis si intenderint per
vnu cotinuu: induxit et impole cotingēs eis si intederint p hoc no
men vnu indiuisibile. Et dixit: z si totu fuerit vnu zē. i. si aliqs
dixit q cū dixerit totu ens esse vnuz intēdebat eē indiuisibile: tūc
nō erit hoc quantū neqz quale: neqz sba: neqz aliud aliq' p' dicamē
toz: qm oīa ista sunt diuisibilia: a aut p se: vt ē quatū aut p acci
dens: vt sunt reliqua. Et cū declarauit q dicens hoc nō pōt cōce
dere hoc esse sba: aut quale: aut quantū: qd est valde iprobabile:
incepit declarare impole: qd cotingit his duob' vris fm hoc qd po
nūt: nō fm rē in se. z dixit. z ens et nō erit infinitū zē. i. z cotingit
Parmenidi z Melisso s3 s' q dicit vt ens nō sit infinitū: vt Melis/
sus dicit: neqz finituz vt Parmenides dicit: nam b finitū z infini
tum non dicunt nisi de quāto: non de sine quanti.

At vero si oīa que sunt ratione vnu sunt: sicut tuni/
ca z indumentum: Heracliti rationem cotingit dicere
ipfos. idem em erit z bono/ z malo: z non bono esse z
bono: quare ide erit bonum z non bonum: z homo z
equus: z non de eo q' vnuz sunt que sunt ratio erit: sed
de eo q' nihil sunt z tali igit' esse z tanto idem.

Et si oīa entia fuerint vnu fm rationē vt vestis z tu/
nica: cotinget eis dicere qd Heraclitus dicit. esse enim
erit boni z mali vnuz: z boni z non boni: ex quo sequi
tur vt bonū z non bonū erunt idem: z homo z equus:
z tunc sermo eozuz non erit in hoc q' entia sunt: sed in
hoc q' nullum eozuz est: z erit etiā intentio quiditatis
talis dispositionis. i. qualitatis: z intētio eius talis mē/
sure. i. quantitatis eadem intentio.

Et si omnia. Cū destruxit duos modos illoz trium fm quos dicit
hoc nomē: vnu: icēpit destruere tertiu. C c Et. d. z si entia zē. i. z si
intederint per hoc qd dicit q entia diuersoz nomiu oīa sunt ide fm
diffōnem: adeo q' significatio hoz nomū: hō: equus: stinus: sit sicut
significatio hoz nomū: vestis z tunica: cotinget eis dicere qd dixit
Heraclitus sophista. s. cōtraria esse ide. B. d. esse em erit boni zē. i.
z cū significaciones nomū sint eedē rēz cōtrariarū z oppositarū: si/
cut vnu z merū significāt ide: z vestis z tunica: tūc esse p' priū bono
z malo erit vnu esse. Et d h nō solūmō inuenit i bono z malo: q
sunt p' traria: s3 i bono z nō bono q' sunt cōtradictoria: adeo q' eē erit
nō eē. C B. d. ex q' seqt vt bonū z nō bonū sint ide. Et e hō z equ'
i. z cū esse p' priū oppositis sit ide eē p' tinget q' opposita. U. g. bonuz
z non bonū sint ide z non solū opposita: sed z spēs diuersē. vbi gra.
homo z equus. Beinde f induxit iprobabile cotingēs huic ser/
moniz: dixit. z tūc sermo eoz zē. i. z cū posuerit q' opposita q' signi
ficant esse z non esse sint idem: tunc ponunt q' illud qd est non est:

18
a Oīa pnta
sūt diuisibi
lia aut p se
aut p accis
ex q' v' velle
Aue. q' nul
lū idisibile
sit i pnto re
ponibile. v'
de tū oppo.
de habitib'
itell'ualib'
q' sūt i pma
spē qlitatis
s3 ipm i. 7.
ph. c. 20. vel
in pnto ad
aliqd. Et id
p3. 5. me. c.
20. s3 i pnt/
tis i sermōe
de qlitate.
b Finitū z
infinitū non
dnt nisi de
quāto nō de
sine quāti.
c Primuz
incōueniēs
quātum ad
opposita cō
trarie.
19
d S3 i cō
ueniēs q' tū
ad cōtradi
ctoria.
e Tertiu i/
cōueniens
quātum ad
disparā spē
f Quartū i/
cōueniens
quātum ad
posita.

z fm hoc priuant entia essentia cum dicant ea esse vnum : z fm hoc quia voluerunt dare entibus aliquam dispositionem destruxerunt ea esse. hoc igitur est vnum improbabiliu contingentiuz huic positioi.

Quintu in
conueniens
qru ad di/
perata ge/
nera.

Deinde induxit aliud improbabilez z. d. z erit etiam intentio q/ ditatis zc. i. z pringit huic poni vt aliqd esse in aliqua dispone. i. in aliqua qualitate. Verbi gratia. album aut calidum z ipsum esse in aliqua quantitate. A. g. longum z breue sunt idem : z fm hoc omnia predicamenta erunt vnum predicamentum.

Conturbati sunt autem z posteriores queadmodu z antiqui ne forte contingat idem simul vnum esse z multa. Unde z alij quidez est auferebat queadmodu lycophron: alij autem mutabant dictionem: vt quonia homo albus non est: sed albatur: neq; ambulans e: s; ambulat: vt non est adijcietes multa faciunt ee vnu.

Et posteriores antiquorum timuerunt ne contingeret eis idem esse vnum z plura insimul. Quare quida dimiserunt hoc nomen esse: vt lycophronus: z quidaz quasi recificauit dictionem: z dixit: non opz hominez esse album: sed hoiem albefieri: z non esse hoiem ambulantem: sed hoiem ambulare. Neq; cum imponunt in sermone hoc verbu esse faciet de aliquo vno plura.

20
Ca opinio/
nis.
Opio illoz

Et posteriores. Dicit. z quia antiqui consenserunt eis. s. Parmenidi z Delisso ens esse vnuz: quod est substantia: timuerunt expmre in propositionibus hoc verbum esse/ ne contingeret eis aliquid ee vnum z multa quia non intelligebant per hoc nomen ens nisi vnaz intentionem. s. substantiam. Quapropter quidam dimiserunt dictiones que signant esse in propositionibus quarum predicata sunt accidentia: vt fecit lycophronus: dicebat enim quoniam non opz dicere hominem esse ambulantem sed hominez ambulare: quia ens tunc esset plusq; vnum. z totum hoc fuit: quia timebat si in propositione: cuius subiectum est sba: z predicatum aliud pdicamentuz in terponeret hoc verbum esse: qz tunc ens esset plusq; vnuz: z hoc intedebat cum dixit. imponunt in sermonem zc.

Tanq; singlr dicto vno aut ente: sed multa sunt que sunt: aut. n. rone: vt albo esse z musico si idem vtraq;. multa itaq; vnum: aut diuisione queadmodum totuz z partes. Hic autez iam deficiebant: confitebantur vnu multa esse tanq; non conuenire idem vnu z multa ee: no opposita at. e. n. vnu z potentia z endelechia. i. actu.

esse album est aliud ab esse musici: z vnuz erit vtriusq;: tunc vnum erit multum: fm vero diuisionem: vt totuz z partes. Sed non potuerunt se excusare in hoc mo: z pcesserunt vnum esse plura: quasi esset impole aliquid esse vnum z pla sine dictione: vnu est potentia z e actu.

In h co. dñ
cit priuatō
q suppleat.

Quasi hoc nomen. Dicit: z iste sermo eoz fundatur super hoc q hoc nomen vnum: z hoc nomen ens semper significant idez: qd no est vtrq; a hoc nomen ens di de pluribus fm diffonem: z vnu fm subiectum. Verbi gratia. vnus homo est albus z musicus: z ee eius fm albedinem est aliud ab esse eius. fm musicam: z est sbiectu vtriusq; fm humanitatem: z sic aliquid erit vnum z plura duobus modis diuersis: vnum fm subiectum: plura vero per accñs. Et si/ mlr pot esse aliqd vnum fm coponem: fm aut diuisionem plura. A. g. totum z partes. B. d. sed non potuerunt excusare se zc. i. illi qui non pcesserunt pluralitate ex plalitate accñtiuz in sbo. Potuerunt enim in multitudine accñtiuz dicere aliquid. s. qz non habet verum esse: z non potuerunt hoc dicere in partibus z toto. totu eni est sba: z simlr partes sunt sbe. z io non potuerunt excusare se in hac qone. B. d. quasi esset impole zc. i. z dicens hoc vi quasi opi nari idem esse vnum z plura duobus modis diuersis esse ipole. De/ inde incepit dare istos duos modos in toto tpe. z dixit. vnum eniz est potentia z actu. i. totum enim est vnu actu: z plura potentia: que/ admodu e pole in plibus actu vt sint vnu in posse: qm hoc n e ipole.

21
i. instan.
a hoc nomi
ens dicit d
plib^o s; dif
fnitōem: z
vnu s; s; z.
z. instan.

Hoc igitur modo facientibus impole vr que sunt vnum esse. Et ex quibus demonstrant soluere non difficile est. vtriq; enim sophystice syllogizant. z Parmenides z Delissus: z naq; falsa recipiunt: z non syllogizantes sunt. Est autez magis Delissi onerosa ro z no habens defectum: sed vno inconuenienti assignato alia contingunt: hoc autem nihil graue est.

Alia instā
tia.

Totum est
vnu i actu
z pla in po
tētia. que/
admodu e
pole i plib^o
actu vt sint
vnu in po
tentia.

Cum igitur pcesserunt per hanc viaz apparebit impossibile eis entia esse vnum. Et non est et difficile contradicere eis ex illo ex quo nititur declarare hoc. Des enim pcedunt in argumetatōe sua via sophistica. Delissus z Parmenides accipiunt enim falsa: z qd no se quitur ex syllo. Sed sermo Delissi est magis vanus: z in eo non est dubium. Concessit. n. vnuz improbabile: z sup ipz fundauit suu smone: z in h n e difficultas.

Cu igr. Dicit cu igr psiderates pcesserunt p hac via psideratois p qua nos pcessimus: appebit eis qm impole est entia esse vnuz: vt isti dixerunt. z cu tradixit delusioi eoz p se iccepit tradicere argu/

22
Cōtinuatio.

Disputatio
exigit ut co-
clusio: tra-
dicat: et ar-
gumentis.
Sermones
sophistici
facilius co-
tradictur
quod disputa-
tioni.

a Qui sunt
sermones
vati.
Uide pite
s. co. 10.
b Copara-
tio sermonu.

Ura Argy.
Quasi non
fieret ylla
mutatio sil.

23
Dic deficit
permutatio.

Modus ar-
guedi De-
lissi.
Infra in B
p. t. co. 71.

Petuz fm
materiam.

mentis. hec. n. duo exigit disputatio. et dixit. et non est difficile ille et cetera.
et non est difficile tradicere syllo quod utitur in affirmado sua opinione.
Et cum notificauit quod facile tradicit syllo eorum dedit eam in hoc quod
facile tradicit eis: et etiam argumentationes eorum sunt sophisticae: et ser-
mones sophistici tradicuntur facilius quam disputatiui. Et deinde de-
monstrauit modum secundum quem sunt sophistici. et dixit. accipiunt et cetera. ponunt
enim propositiones falsas et componunt eas componere si concludere: et sermones a
sunt hominibus dicitur vani. i. qui peccat in materia et forma. Et b Et id dixit. scilicet ser-
mo Delissi est magis vanus. i. et si vterque sermo sit vanus: tunc sermo De-
lissi est magis vanus: quia omnino non concludit. sermo autem Parmenidis con-
cludit: sed non que sunt ad propositum suum. B. d. et in eo non est dubium. i.
et cum eo quod est magis vanus nulla facit dubitationes. propositiones. n. posite
in eo sunt false et improbables ut cum dixit quod ens non generatur.

Quod quidem iam paralogizat Delissus manifestum est: opi-
nat. n. accipe: si quod scilicet est hoc principium omne: quoniam et quod non scilicet
est non hoc. Postea et hoc inconueniens omne esse principium
rei et non temporis et generationis non simpliciter: sed alterationis
tanquam non momentanee facta mutatione.

Quoniam autem Delissus peccat in syllo manifestum est. exi-
stimat. n. quod acceptum est: quod si omne quod generatur hoc principium:
et omne quod non generatur non hoc principium. Deinde hoc est est ma-
gis improbabile. scilicet existimare quod omne quod hoc principium est in-
tentio substantie. Et nonne tempus hoc principium: et principium est
necesse est esse in alteratione: et non est necesse ei quod gene-
ratur simpliciter: ac si transmutatio non fieret subito.

Quoniam autem. Dicit quoniam autem Delissus peccat in syllo manifestum est: quia
opinatur quod si fuerit processum: quod omne quod generatur hoc principium: sequitur quod omne
quod non generatur non hoc principium: et hoc non sequitur: quoniam si predicatum affir-
matur in eo in quo affirmatur subiectum: non sequitur ut predicatum negetur ab
eo a quo negatur subiectum. Et si. n. opinatur hoc hoc quod destructo ante in omni
materia sequitur oppositum contrarium. et cum Delissus habuerit hoc pro vero: et
procedebat quod omne quod generatur hoc principium: existimauit quod omne quod non generatur
non hoc principium. Deinde contingit huic quod ens non generatur: et conclusit quod
ens non hoc principium. Et hoc propter dices quod ens non generatur declarabat
ex eis ut dicit Aristoteles. post hoc. et est quod ens generatur: aut generatur ex ente aut
ex non ente: quoniam si ex non ente: tunc non ens mutatur in materiam non
entis. et si ex ente. ergo ens fuit antequam generaretur: ergo non generatur: sed
non hoc principium. Deinde ex hoc quod ens non hoc principium. conclusit ipse
esse unum et immobile. principium. n. quod est extremum magnitudinis cum
fuerit non ens: magnitudo erit infinita: et erit unum quia cum ea non erit
aliud. ipsa. n. est infinita: ergo totum locum occupat: et erit immobilis: quia
non habebit locum in quo moueatur: et ista dubitatio induxit anti-
quos ante Aristotelem in maximum errorem. ut dicit post Aristotelem. Et cum
declarauit corruptionem sermonis Delissi secundum formam eius: incepit

declarare corruptionem eius secundum suam materiam. et dixit. deinde hoc est ma-
gis improbabile. i. et est magis improbabile hoc quod existimauit quod
hoc nomen principium dicitur uno modo. scilicet de principio sive termino. principium. n. est
temporalis: est alterationis. Si igitur utitur hoc nomine principium pro principio tem-
porali: tunc hoc quod dixit quod quicquid non generatur non hoc principium. i. temporale
est verum: sed est utile in hoc quod intendebat concludere. scilicet quod ens est unum
et immobile et infinitum. si autem utitur eo pro principio alterationis non est
verum: quoniam non omnis alteratio hoc principium: ut alteratio subita. si ho-
mouetur eo pro principio magnitudinis: non est necesse ut omne quod non ge-
neratur non hoc principium quod est in substantia. corpus. n. celeste habet princi-
pium quod est in substantia et non generatur: ut post declarabit. Et sicut a Aristotele.
pretextus est in contradictione istius propositionis dicentis: quod omne quod generatur
hoc principium ab alteratione que fit subito quo generatur: sed non hoc ex-
tremum a quo incipit generatio. et hoc intendebat cum dixit. et non con-
tinget ei quod generatur simpliciter. i. et non contingit apud istum vix ut prin-
cipium generationis sit illud quod est in substantia termino: sed ut in alio: cum simpliciter
induxit hoc nomen generatio in propositione et non determinauit ipsum:
et hoc est quasi qui opinatur quod alteratio non fit subito.

Postea propter quod immobile si unum est sicut enim et pars una
cum sit hec aqua mouetur in ipsa quare et non omnis aqua.
Postea alteratio propter quod non erit. Est vero nec specie pos-
sibile est unum esse: sed sicut ex quo: sicut enim et physici
corum quidam dicunt unum: illo autem modo non: hoc
namque ab equo alterum est specie et contraria ab invicem.

Deinde quare est necesse cum fuerit unum ut sit imo-
bile: et quemadmodum pars. U. g. istius aque et pars una mo-
uetur in suo loco: quare est totum non est hominibus: et postea quare
non est alteratio: et est ipse ut sit unum in forma nisi sit secundum illud
a quo est. hoc quidem dixerunt quidam naturales:
alio modo impossibile est. homo enim alius est ab equo
in forma: et similiter contraria diuersa sunt ad invicem.

Deinde quare. Cum declarauit corruptionem syllo Delissi: et quod ex
eo non sequitur conclusio quam nitebatur concludere. Dicit. et si proces-
serimus conclusionem eorum: et est quod ens est unum et infinitum: tamen non
sequitur ex hoc ut sit immobile: quoniam quemadmodum videmus quod pars to-
tius quod est infinitum ut dicunt. U. g. aer mouetur secundum suas partes toto
permanente in suo loco. similiter potest est ut hoc accidat in infinito. scilicet ut totum
moueat secundum partes non secundum totum. Deinde si processerimus quod non habet
motum in loco quare non hoc motum quod est alteratio. et hoc intendebat cum
dixit: deinde quare non est alteratio. i. deinde post hunc sermonem: si processerimus
rimus quod non hoc motum translationis quare non hoc motum alterationis. B. d. et
impossibile est ut sit unum in forma et cetera. i. impossibile est ut aliquis
existimet quod ens est unum in substantia nisi secundum illud ex quo gene-
ratur scilicet materia: ut plures antiqui opinabatur: quod entia sunt

Non omnis alte-
ratio hoc prin-
cipium temporale
sunt al-
terationes
subite. Id
6. phy. c. 32
a Ut esse se-
cunda expō.

2. oppo. h3
4. phy. c.
43. contra
Thelissiu.

24

1. instan.
2. instan.
In materia en-
tia vix pos-
se coicere.
mimo tamen in
forma. Oppo.
8. phy. 46.
Et. 8. me. r.
co. 11. r. 12.

ignis aut terra aut aer: qz apud eos coponebant ex vno istorum: qd aut entia sint vnu in forma impossibile est opinari. homo enim manifestus est qd est alius ab equo in forma: manifestius est hoc qd contraria differunt a se invicem fm formam.

Et ad Parmenidem aut idem modus rationum est: et si aliquid alii sunt proprii: et solutio prima quidem: quia falsa est: partim quidem: quia non concludit: falsa quidem: quoniam simpliciter accipit quod est dici multipliciter dicto. Non concludit autem quia si sola alba recipiant significante vnum albo: nihil minus multa alba sunt: et non vnum. Non enim continuatione erit album vnum: neque ratio: aliud enim erit esse albo et susceptibili: et non erit extra album nihil diuisum: non enim in quantum est separabile: sed quod est alterum esse albo et ei cui inest: sed hoc Parmenides non dum vidit.

Et hoc modo sermonum dicitur sermone Parmenidis et alijs modis qui forte sunt ei proprii. Quoniam manifestus est quod sermo eius est falsus et non concludens: quia vtiqz ente: ac si diceret simpliciter: et dicitur multis modis. Est autem non concludens quia si posuerim sola alba: et dixerim quod album in eis significat vnum hoc non erit sufficiens: in hoc quod alba non sint plura sed vnum. album enim non est vnum neque fm continuatione: neque fm ratione. Ratio enim albi alia est ab ea que est recipientis: et est non intendimus quod posse est: vt album sit separatum: quoniam nos diximus hoc quod diximus: non quia album separatum: sed quia est aliud ab eo cuius est. scilicet recipiente. Sed hoc in tempore Parmenidis non dum erat terminatum.

25
Prima expō

Secunda expō

Et hoc modo. Cum tradidit syllo Delisii: reuersus est ad contradicendum Parmenidi. Et dixit. et hoc modo etc. i. et fm illu modu quo contradixim Delisio tradicem Parmenidi et alijs modis proprijs. est enim eode eis: quia vtrumqz ppōnibus falsis fm equocatione: et quia vterqz non concludit illud quod intendebat concludere: scilicet syllo Delisii est non concludens oino: et id dixit quod est magis vanum. Et intendit per hoc quod dixit: et alijs modis etc. vt mihi vt hoc ex quo tradidit conclusioni ex ipsis ppōnibus ex quibus Parmenides composuit syllo. id forte intendit per hoc quod dixit. et hoc modo sermonum. i. sermones quibus vsus est in de constructione conclusionis absqz sermonibus ex quibus concluderunt ea. videntur. n. quod sermonum quibus vsus est in constructione conclusionis eorum quod sunt fundamenti super ppōnes probabiles: et traditio est eode eis: et quod sunt sermones ex quibus concludit improbabile et impossibile a Parmenide: et est ppria Parmenidi. In contradictione vero Delisii nulla ppōne ea est

vti quas potest in suo syllo: quia omnes sunt equo. Et cum narravit quod isti veniunt in hoc quod corruptio syllo eorum est fm manam et formam: et iam notificavit hoc in syllo Delisii: incepit notificare hoc in syllo Parmenidis: et dixit. et manifestum est quod est falsus et non concludens. i. et manifestum est quod ppōnes sui syllo sunt falsae: et quod syllo est non concludens illud quod intendebat concludere: quoniam ppōnes eius sunt falsae: quia vtiqz hoc noie ens: ita quod dicitur de vna intentione: scilicet dictum est de pluribus. i. in hoc quod dixit. quod quicquid est preter ens est non ens: et quicquid est non ens est nihil: quoniam si nomen ens et non ens dicuntur de decem predicamentis. Cum igitur intendimus per hoc nomen ens vnum decem predicamentorum. U. g. substantia: aut quicquid non erit verum dicere quod quicquid est non ens est nihil: quoniam non sequitur vt illud quod est non quicquid neque substantia sit nihil. sed ppōnes eius non sunt vere nisi cum intendimus per hoc nomen ens oia decem predicamenta: scilicet tunc non concludit illud quod nitentur concludere. scilicet quod ens est vnum: scilicet cum iste ppōnes ponent illo modo quo sunt vere: sequitur vt ens sit multum. Et cum narravit corruptioem ex parte in syllo eius ex ppōnibus reuersus est ad declarandum corruptioem eius ex figura. et dixit. est autem non concludens etc. i. est autem non concludens illud quod intendebat concludere. scilicet quod ens est vnum in numero: quoniam manifestum est ex hoc quod si posuerim loco huiusmodi noie ens hoc nomen album et acceperim quod hoc nomen album significet idem de albis: sicut ipse accepit quod hoc nomen ens significet idem de entibus: et posuerim quod nihil est preter album: et composuerim syllogismum sic: quicquid est preter album est non album: et quicquid est non album est nihil: ergo quicquid est preter album est nihil: aut solum album est ens si coniunxerim huic conclusioni aliam ppōnem: et est quod quicquid est preter quod nihil est: solum est ens. et manifestus est quod ex hoc enunciabili album solum esse non sequitur album esse vnum numero nisi contingat vt album sit vnum fm continuatione aut fm distinctione: et hoc accidens: et quia manifestum est quod album non est vnum fm continuatione: neque fm distinctione declaratum est ex hoc exemplo: quod iste sermo non est concludens illud quod intendebat concludere. album enim non est vnum fm continuatione: neque fm ratione. i. fm distinctione. sermo enim concludens per se dicitur concludere in omni materia: et est manifestum quod sermo qui concludit aliquid esse solum: non sequitur ex eo vt illud sit vnum numero nisi contingat vt illud sit vnum numero: neque quod sit vnum fm distinctione: neque etiam. i. simpliciter. vnum enim simpliciter dicitur habere has duas dispositiones. Et cum narravit quod ex hac materia in qua vsus est hoc syllogismo appareret quod illud quod accipit in eo quod est album non est vnum numero: neque fm continuatione: neque fm distinctione: dedit modum fm quem non est vnum fm distinctione: et dixit: ratio enim albi etc. i. et illud quod significat hoc nomen album non est vnum fm distinctione: quia album significat albedinem et recipientem albedinem. distinctio autem albi est alia a distinctio recipientis albedinem. et cum narravit quod distinctio albedinis differt a distinctio recipientis albedinem: narravit quod non sequitur vt illud quod differt in distinctio differat in esse: ne aliquis existimet hoc sequi. et dicitur. et non intendimus etc. i. non sequitur ex hoc quod diximus: quod distinctio albi est alia a distinctio recipientis albedinem: vt albedo sit separata a recipiente. intendimus enim per hoc albedinem aliam a substantia: non aliam. i. separata. Et quia iste intentiones inuenite in hoc exemplo quo demonstrauit quod iste syllogismus non concludit

Corruptio fm manam.

Ens et non ens dicitur de decem predicamentis.

Corruptio fm formam.

Sermo concludens per se dicitur concludere in omni materia.

Album significat albedinem et recipientem albedinem. distinctio autem albi est alia a distinctio recipientis albedinem: narravit quod non sequitur vt illud quod differt in distinctio differat in esse: ne aliquis existimet hoc sequi. et dicitur. et non intendimus etc. i. non sequitur ex hoc quod diximus: quod distinctio albi est alia a distinctio recipientis albedinem: vt albedo sit separata a recipiente. intendimus enim per hoc albedinem aliam a substantia: non aliam. i. separata. Et quia iste intentiones inuenite in hoc exemplo quo demonstrauit quod iste syllogismus non concludit

dit illud qd intendebat concludere: necesse est vt sint pbabilestz vt sint cocesse ab aduersario si contradicatio fuerit d'paratua: z iste intentiones no erant famose in tempore Parmenidis. s' vt aliquid sit vnum z diuersum sm d'finitione excusauit ipsum. Et. v. sed hoc in tempore Parmenidis no erat terminatus. i. sed ista que vidimus in hoc exeplo per hoc qd intendimus contradicere syllogismo Parmenidis: z declarare ipsum esse no cocluentem per se illud qd intendebat concludere noduz erat terminata in tpe Parmenidistz sic intel ligit recte iste sermo no sm q' exponit Themistius z alij.

¶ Necesse igit accipere no soluz vnuz significare qd e de quo vniq; predicef: sed z qd vere est / z qd vere vnuz est. Accides eni de subiecto quoda dicit: quare cui accidit qd est: no erit. alteru eniz est ab eo qd erit itaq; aliquid cuz no sit. no itaq; inerit alij existes qd vere est. No eniz erit ens aliqd ipfi esse nisi multa qd est significet sic vt sit aliqd vnu quodq; sed supponitur quod est significare vnum.

¶ Contingit igit dici q' ens est vnuz opinari q' ens no significat vnu tm de quocunq; dicat: sed significat illud et qd est ens z illud qd est vnu. Accides eniz dicit de subiecto aliquo: ergo erit illud cui accidit ens / non ens: est enim aliud ab ente: erit ergo qd no est ens aliquid: ergo necesse e vt qd est ens / no sit aliqd accis alteri. Imposse. n. est aliqd esse: si ens no significat multas intentiones: a deo q' substantia z accidens vtraq; sit aliqua intentio: sed positu est q' significat vna intentionem.

26 ¶ Contingit. Cu tradidit syllo Parmenidis: incepit contradicere conclusioni eius ex pp'ribus quas posuit in syllo: z est que d' redargutio contradicatio. ¶ Et dixit. contingit igit zc. i. z qui dicit ens e vnu: no dz opinari ipm esse qd eumq; vnu sit: sed ens qd est vnu in rei veritate z est sba. ¶ Deinde dedit cam in hoc: z dixit. accidens eniz d' d' s' bto. i. qm si fuerit opinat' ipm d' d' no s' b'at necesseario d' d' accidens: z accidens indiget s' bto. sunt igit duo: accis: z s' b' m' accidens: accis entz d' de subiecto aliquo. Deinde dixit. erit igit illud cui accidit zc. i. illud igit qd est s' b' m' entis qd est accidens erit non ens: iste enim posuit q' quicqd est preter ens: est no ens. Contingit igit ei vt illud qd est no ens sit aliqd ens. B. d. ergo necesse est zc. i. z cuz illud impossibile sequit ex hoc qd posuimus q' ens significat accidens. necesse est vt ens non significet accidens. Deinde. d. impossibile est vt aliquid sit zc. i. z ca in hoc est: qm si posuerimus q' ens significet accidens: impossibile est vt accidens sit aliqd ens: nisi ponamus q' hoc nomen ens significet saltē duoz accidens: z subiectu accidentis: sed

q' Parmenides posuit q' ens significet vnu: ideo accidit ei impossibile: hoc igitur nomen ens apud ipsum sm hanc positione non potest significare accidens: si cum hoc significet vnum.

¶ Si igit qd vere est nulli accidit: sed illi aliquid magis qd vere est significat qd est: qz qd no est. Si eni erit qd vere est idem z album: albo aut esse no est qd vere est: neq; accidere ipsi possibile est qd est. Neq; eni qd est / est qd no vere est: non ergo qd est / est quod album est: non sic autem sicut cum aliquod non sit: sed omnino non sit qd vere itaq; est / non est. Teruz enim dicere est quod vere est: quonia album est: hoc autem non qd est significat: quare si z album significat qd vere est: multa ergo significat quod est.

¶ Et si illud qd est ens non accidit alicui oino: sed ei dignius accidit illud qd accidit: ergo ens significat illud qd est ens: aut significat no ens. Qm si illud qd est ens sit album: qz intentio albi no est illud qd est ens. Naz impossibile est vt ens accidat ei: z qz no est ens nisi illud qd est ens: ergo album no est ens: no ita q' sit illud qd est ens: sed ita q' est no ens omnino: ergo necesse e vt illud qd est ens sit no ens. Dicere eniz ipsum esse album est verum: sed dicere hoc significabat no ens: ergo necesse est ex hoc vt album etiam significet ens: ergo significat plures intentiones.

¶ Et si illud. Cu redarguit Parmenide in hoc q' posuit q' ens significat vnu qd est accidens: incepit et redarguere ipm si posuerit ipsuz ens significare vnu qd est substantia. ¶ Et dixit. z si illud qd est ens zc. i. si intedit cu dixit: q' ens est vnu qd est illud cui accidit oino: s' oia que accidunt ei accidunt: tuc ens apud ipm significat illud qd est ens in rei veritate: z ens significat no ens. ¶ Deinde incepit declarare quo sequit hoc. z dixit. qm si illud qd est ens zc. i. qm si illud qd est ens d' e' album: qz intentio albi e' alia ab intentione entis. na imposse est vt ens accidat sibi: z in alia translatione. naz ipose est vt accidat ei vt sit ens. i. qm dicere aliqd esse no est predicatio p accis sicut predicatio albedinis. B. d. z qz no est ens zc. i. qz positu est q' non est ens nisi s' b' m' albi. ergo album no est ens: no ita q' sit no ens qd ponit Parmenides esse ens: z est ens aliqd: s' ita q' sit no ens oino. B. d. ergo necesse est vt illud qd est ens sit non ens. i. contingit igit vt sit ens / illud qd no est ens. ¶ Deinde declarauit hac consecutione: z dixit: dicere eniz ipm esse album e' veru zc. i. dicere eniz q' ens est album: est ponere album e' ens: qz ista pp' est vera: z iam declaratu e' q' hoc

Qd ve est nulli accidit. Tra Argy. Si igit id qd pprie e' ens: no accidit cuiq;: s' aliqd illi aliud accidit: cur id qd e' ens pprie ens signat pot' q' no ens. Naz si id qd pprie est ens erit et album: album aut no e' pprie ens: neq; eni id qd e' ipm accidere pot. Nihil e. n. ens qd no e' ppe ens. albug' n' e' ens atq; h' qd e' pco: vt q' p' p'ia n' sit: s' vt oino no sit. Si igit vti dixim' id qd e' ppe

27 ens erit et album: sit vt id n' sit ens qd e' ppe ens. De. n. dice / m' si illud album e' dire / rim' ad s' n' ens vti dicebat signabat. q' si album e' pprie ens signat no vnuz id qd e': s' p' sane signat

nomē albū significat nō ens s̄m positionē aduersariū: ex quo sequitur
vt ens significet illud qđ ipse posuit nō ens. B. d. ergo ens zc. i. ergo
ens signat illud qđ posuit ens. z est illud qđ recipit albedinē: z illud
qđ posuit nō ens. s. albedinē. ergo ens significat plura.

CNeq; igit magnitudo erit qđ est siqđē qđ vere est: ē
qđ est: vtriq; n. alterū est esse p̄tius. Qđ aut diuidit qđ
vere est: in qđ est v̄e aliqd aliud z rōne manifestū ē: vt
hō si est qđ vere est aliqd: necesse est z aīal qđ vere est
aliqd eē: z bipes. Si. n. qđ vere est aliqd est: z accñtia
erūt aut igit hōi: aut alicui alij sb̄to: s̄z impoſe est. Acci
dens. n. dī hoc: aut qđ qđez p̄tingit eē: aut nō esse: aut
cur⁹ est in rōne hoc cui accidit: vt sedere qđē sic sepa
bile. in simo aut ē rō naris: cui dicim⁹ accidere simū.

CEt ē ens nō est magnitudo: si ens ē illud qđ ē ens:
intērio. n. vtriusq; p̄tis est alia ab altera: z manifestū est
qđ illud qđ est ens diuidit rōne ē in aliq̄s p̄tes q̄ sunt
ē illud qđ est ens. U. g. qm̄ hō si sit illud qđ est ens/ ne
cesse est vt aīal ē sit illud qđ est ens z bipes. Itaz si nō
fuerint illud qđ est ens: ergo sunt accñtia: aut ergo hōi
accidunt aut alteri sb̄to. Accñs. n. dī aut de illo qđ pōt
eē alicui⁹: aut de nō esse: aut de illo in cuius rōne acci
pitur illud cui accidit. U. g. sessio aut quasi separatum:
finitas vero ratio nasi accipit in eode quo dicimus qđ
finitas accidit ei.

CEt ē. Cum redarguit Parmenidē pp̄ie incepit cōtradicare eis
ambob⁹ cōiter. **C** Et dixit: z ē ens nō est magnitudo zc. i. z ē ens
s̄m hanc opinionez impoſe est vt dicat esse corpus: cum ens apud
eos sit ens principalr: z corpus dī de s̄ba z quātitate. erit igitur eē
s̄be aliud ab esse quātitate. **C** Et forte intēdit qđ si ens fuerit vnū:
impoſe est vt sit corpus. nam corpus est diuisibile: z hoc est manife
stius vt mibi vī. **C** Deinde incepit p̄tradicare eis alio mō. z dixit:
z manifestū est zc. i. z vlr siue crediderint ipsuz esse corpus siue nōz
necesse est vt habeat diffinitionē ex qua intelligat eius s̄ba. s. vt ha
beat aliqd quasi gen⁹: z aliqd quasi dīam. **C** Deinde induxit exē
plum: z dixit. U. g. homo zc. i. U. g. a. qm̄ si posuerint qđ ens qđ est
vnum apud eos sit hō: necesse est vt animal qđ est genus hōis: z bī
pes qđ est eius differētia sint entia in rei veritate: nam p̄tes a rei
que sunt s̄m diffinitionez p̄cedūt rem in esse. Deinde dedit rōnem
super hoc. z dixit. nam si nō fuerint zc. i. animal enīz z bipes si nō
fuerint d̄ nā illius qđ est ens ergo erūt accñtia in eo: z tūc aut erūt
accñtia hōi aut alteri sb̄to: sed impoſe est vt animal bipes sint ac
cidentia

28
Rō d̄ anti
quos.
a Partes
rei s̄z diffō/
nē p̄cedūt
rē in eē. 78
2. phy. 28. z
p̄ de aīa cō.
5. ex q̄ p̄z p/
tes diffōnis
esse reales.
Sed oppm̄
7. meta. 33.
z. 43. cō. Et
p̄ phy. cō.
5. c̄c.

ci. Ientia homini. Accidens enīz inuenitur duob⁹ modis: aut se/
paratur qđ qñq; est in re: z qñq; nō vt sessio. aut nō separatur: z est il
lud in cuius diffōne accipit illud cuius est accñs. Verbi gratia:
finitas que accidit naso: nasus enīz accipit in eius diffōne. Dein/
de induxit impossibile qđ sequit. si aīal z bipes fuerint alteri⁹ duo
rum modorum accidentis.

CAmplius quecūq; in diffinitiuā rōne insunt: aut ex
qbus sunt in rōne horū nō inest rō toti⁹: vt in bipede
rō hōis: z in albo que est rō albi hōis. Si igit hec hūc
habent modū: z oī accidit bipes: necesse est separabi
le esse ipsum: quare p̄tingit vtriq; nō bipedez eē hōiez:
aut in rōne bipedis inest hōis rō: sed impossibile est
istud. Istud enīz in illi⁹ rōne inest. Si aut alij accidunt
bipes z aīal: z nō est vtrūq; qđ vere ē aliqd z hō vtriq;
erit accidentium alteri.

CEt dicamus etiā qđ illa que accipiunt in rōne diffi
niente rem: aut illa ex qbus inuenit res impossibile ē
vt rō illius rei vlr is accipiat in rōne illarum reruz. U.
g. vt rō hōis accipiat in bipede: aut rō hōis albi acci
piatur in albo: z si illa sunt talia: z bipes accidit hōi:
necesse est aut vt illud separatuz sit ita qđ sit possibile vt
homo nō sit bipes: aut rō hōis accipiat in rōne bipe/
dis: sed hoc est impossibile: nam hoc accipiat in diffi
nitione illius. Et si bipes z animal accidant alteri: z
vterq; non est illud quod est ens: necesse est vt homo
etiam sit de rebus accidentibus alteri.

CEt dicamus. Dicit. z manifestū est etiā qđ illa que accipiunt in
rōne diffiniente rem: impossibile est vt in diffinitionib⁹ illoz acci
pian̄ ille res: qm̄ partes diffōnis p̄cedūt diffinitū: nō diffinituz
p̄cedit diffōnez. Verbi gr̄a. vt hō qui est posterior bipede z aīali
accipiat in diffōne bipedis z aīalis: aut hō albus qui est posterior
albedine z hōie: accipiat in diffōne hōis z albedinis: qm̄ si ita eēt
tunc causatū p̄cederet cām: z cum posuit hanc p̄positionē dicē
tem: qđ aīal z bipes: z vlr illa que accipiunt in diffōnibus rerū nō
diffiniunt per illas res: incepit facere mentionē de p̄positionibus
p̄declaratis. s. qđ accidentia sunt duobus modis. est enīz accidens
sepabile z inseparabile: z qđ in diffōnibus inseparabiliuz accipit illud
de quo p̄dicant: z cōgregat eas cum hac p̄positionē: z declarat in/
ducendo ad incōueniēs illud qđ intendebat declarare. s. qđ aīal z
bipes non predicantur de hōie s̄m qđ sunt accidentia. z dixit. si illa
sunt talia zc. i. cū iste p̄pones sint posite. s. qđ hō nō accipit in dif/
fōne. Quer.

29
Partes dif
finitōis p̄e
cedūt diffi
nitū nō ecō
tra: qđ tunc
cātum p̄ce
deret cām.
Oppositū p̄
phy. tex.
cō. 5.
hic p̄bat
p̄tes diffō/
nis nō esse
accñtia.

Antiope bipedis. Et qd accidentia sunt duobus modis. scilicet modo quo non separant a subiecto: et in cuius diffinitione accipit subiectum: et modo quo quicquid separant a subiecto: manifestum est quod cum posuerimus quod animal et bipes sunt accidentia homini: et coniunxerimus eis has propositiones. scilicet quod accidentium aliud est separabile et aliud inseparabile. et quod in diffinitione inseparabilis accipit subiectum in quo est: sequetur ex hoc alterum duorum impossibile: quod si bipes et animal fuerint accidentium separabilium: sequetur quod homo accipiat in diffinitione animalis et bipedis: et utrumque est impossibile. Impossibile enim est ut homo sit et careat vita: et impossibile est ut homo accipiat in diffinitione bipedis. sed est econuerso. Et cum istud impossibile sequitur si posuerimus quod bipes et animal sint accidentia in homine: ergo manifestum est quod non sunt accidentia in eo. Deinde dixit. et si bipes et animal etc. id est si bipes et animal que sunt respondentia rebus que accipiuntur in diffinitione entis: accidunt alicui subiecto alij ab homine: ex eis que predicantur de homine: quem posuimus similem enti apud eos: et ista accipiuntur in diffinitione hominis: manifestum est quod ex hoc sequitur ut homo qui est similis enti in parte sit accidens: et sic unum ens apud eos erit accidens non subiectum quod est contra positum. Et abbreviatio summe istius sermonis est: quod quae accipiuntur in diffinitione entis: aut erunt de natura entis: aut erunt accidentia. si autem accidentia: aut subiecta eorum erit ens: aut aliud predicabile de illo. si igitur subiectum eorum erit ens: non erunt accidentia in eo: quoniam accidentia aut sunt separabilia aut inseparabilia. separabilia autem possunt esse extra illud in quo sunt: sed ab illis que accipiuntur in diffinitionibus impossibile est ut diffinita separentur: inseparabilia autem diffiniuntur per subiectum sed non subiectum per illa. unde impossibile est ut illa que accipiuntur in diffinitione entis sint accidentia in eo: et impossibile est ut sint accidentia in alio. nam si fuerint accidentia in alio: et sunt accepta in diffinitione entis continget ut ens sit de natura eorum: et sic unum ens apud eos erit accens: et hoc est contra illud quod dicitur. etiam si dixerint ipsum esse accens: sequitur impossibile predictum. Et cum destructi sunt omnes modi: scilicet per quos possibile est dicere: quod illa que accipiuntur in diffinitione entis non sunt de natura accidentis: remanet ut sint de natura entis. ergo est multa non unum. et hoc est abbreviatio istius sermonis.

Abbrenia/ tio sermonis Arist.

Accidentia inseparabilia diffiniuntur per subiectum. sed non subiectum per illa. idem. 7. metaph. 17. Et 19. 2. 40. 2.

Quod verum est nulli accidit. idem super prima. 2. 27.

Sed quod vere est sit accidens nulli: et de quo ambo et utrumque: et quod est in his dicatur: ex indiuisibilibus itaque quod est erit oem. Quidam autem rationibus utriusque acquiescunt: huic quidem quoniam omnia unum sunt: si quod est unum significat quoniam est: et quod non est. Et autem qui decisione indiuiduas facientes magnitudines. Ponamus ergo quod illud quod est ens nulli accidat: et utrum dicatur illud de utroque: et de illo quod est ex eis: sequitur igitur ex hoc ut totum sit ex rebus indiuisibilibus: et videmus quosdam qui obediunt utrique sermoni. obediunt enim sermoni dicenti: quod omnia sunt unum si

ens significat unum: quod dicunt quod non est ens habens essentiam. obediunt autem alteri sermoni: quod procedunt magnitudines esse indiuisibiles sed diuisione in duas medietates.

Ponamus igitur ponat igitur rationatio Parmenidis scilicet supra hoc quod ens est unum sit talis: ens quod est unum est corpus differens accidentia non est accidens: et corpus est unum et indiuisibile: quoniam si fuerit diuisibile procedit diuisio secundum in duas medietates: et per diuisiones in medietates deueniet ad hoc quod corpus sit compositum ex punctis: et sic corpus erit compositum ex non magnitudine et ex non corpore: quod est impossibile. igitur id est utrum ponamus quod corpus diuiditur in duas medietates: et quod ens dicitur de utraque medietate: et aggregatio quod est corpus: ex quo sequitur ut corpus sit compositum ex non corpore. nam ille due medietates diuiduntur in duas: et ille due in duas alias. et procedit hoc a deo quod in corpore non remanebit magnitudo: sed diuidetur secundum totum: et deficiet aut dissoluetur in puncta: et utrum in non corpore. quod est impossibile. B. d. et videmus quosdam etc. et intendit per istos duos sermones istum sermonem: et primam rationem in qua dixit. quod est propter ens est non ens etc. B. d. obediunt autem etc. id est obediunt autem huic quod dixit: quod quod est propter ens non dicitur ens: quod existimant quod ens solummodo dicitur unum modo. et idem vult sunt tradicere huic sermoni dicentes: quod quod est propter ens habens aliquam essentiam: et si non dicatur ens: et inuenit per hoc Platonem. B. d. obediunt vero etc. id est alij non obediunt isti rationi: quod contradicunt ei ponendo corpora indiuisibilia. id est quoniam Parmenides cum dixit: quod corpus diuiditur in duas medietates: continget ut diuisio procedat ad non corpus. Contradixerunt huic sermoni alij homines concedendo: quod diuisio cadit in totum: et est falsum. Et dixerunt quod ista diuisio non peruenit ad non corpus: sed peruenit ad corpora indiuisibilia: et sic fugerunt unum falsum: et ceciderunt in aliud falsum.

30 In hoc est merito officii continuationis. Scilicet ratio per mendis.

Manifestum autem est: quoniam non verum est quod si unum signat quod est: et non posse est sit diffinitiones esse: non erit nihil quod non est: nihil enim prohibet quod non est non simpliciter esse: sed non ens aliquid esse quod non est dicere extra ipsum quod est: nisi aliquid erit aliud. unum omnia esse inconueniens est: quis enim addiscit ipsum quod est: nisi quod vere est aliquid sit. si autem hoc est: nihil tamen prohibet multa que sunt esse: sicut dictum est. quod quod est igitur sic unum esse quod est impossibile sit: manifestum est. Et manifestum est quod dicere quod ens significat unum: et quod contradictoria non possunt esse insimul: impossibile est ut non ens habeat essentiam rationis: et non est unum: et non est verum. Nihil enim prohibet ut non sit simpliciter

sed non ens erit nō aliqd ens: ex quo sequit̄ vt dicere: q̄ si hic non fuerit aliqd habens essentiā preter ipsum ens: oīa erūt vnū: sit impole: nullus. n. intelligit p hoc nomen ens: nisi illud qd est ens: z sic nihil phibet vt reputo: vt entia sint plura: vt predictum est. Qm̄ aut̄ impole est vt ens sit vnū: hoc modo manifestum est.

31 **C** Et manifestū. Dicit. z manifestum est zc. i. manifestum est: q̄ si aliquis posuerit q̄ ens significat vnū: z q̄ impole est vt cōtradi/ ctozia cōgregent̄ insimul. s. esse z non esse existimauerit q̄ ex istis ppositionibus sequit̄: q̄ illd qd nō est illd ens: nō hz eēntiā: z ma nifestū est q̄ existimatio ei nō est vera. **C** Deinde dedit causaz in hoc z dixit. nihil em̄ phibet zc. i. nihil phibet vt illud qd est non ens: qd dictū est: vno modo non sit non ens simplr: s; nō illud qd significat p hoc nomen ens. i. nō simile ei. **B. d.** ergo necesse est vt dī zc. i. ergo necesse est vt sermo dicētis: q̄ si nō fuerit h aliqd ens non habēs essentiā in rei veritate. s. sicut essentiā entis: oīa erunt vnū sit sermo impossibilis. possibile est enim vt aliqua sint que nō habent essentiā simile essentiē entis. **B. d.** nullus. n. intelligit zc. i. nullus. n. intelligit p hoc nomen ens: nisi ens qd est ens pncipalr z vere. s. substantia: z cum illud ens verū sit vnūz pole est vt entia que sunt sub eo in esse sint plura. **B. dixit.** qm̄ autē impole est zc.

C De improbatione eorum quide principys nālibus sunt locuti non remouentes motum. Cap. 2.

Sicut autēz phyci dicunt duo modi sunt: hi quidem enim vnūz facientes qd est cor/ pus subiectum: aut triūz aliquid: aut aliud quod est igne quidem densius: aere autem subtilius: alia autēz generant densitate z raritate mul ta facientes: hec autem sunt contraria: vniuersaliter autem excellentia z defectus sicut magnum dicit Pla to z paruum: nisi q̄ hic quidem hoc facit materiā: vnū aut̄ speciem. Alij vero vnū quidem subiectum ma teriam: cōtraria autem dīas z species. Quidā aut̄ ex vno inherentes dīetates segregāt: quēadmodū Ana ximāndros dicit: z q̄cūq; aut vnū z multa dicūt esse si cut Empedocles z Anaxagoras: ex cōmixtione nāq; segregāt alia. Differūt aut̄ abinuicēz: in eo q̄ hic circu lationēz facit horū: hic aut̄ semel: hic qdem infinitas siles partes z dīas: ille vero vocat elementa solum.

C aut̄ dicūt naturales: est duobus modis. quidaz enim cōposuerunt ens: vnūz genus subiectū: aut vnū trium: aut aliud densius igne z subtilius aere. Attri buunt alia densitati z raritati: z posuerunt ea multa: z hec duo sunt contraria. z vniuersaliter additio z di minutio sū sentētiā Platonis in magno z paruo. **S; Plato** ponit hec duo loco materie: z ponit vnūz loco forme: isti autem ponunt istud vnū subiectum ma teriā: z ponunt duo contraria: differentias z species: z quidam dixerunt q̄ cōtraria sunt existētia in vno: z ex eo resolunt̄ z exeunt: vt dicit Anaximandros: z similiter etiā qui dixerunt q̄ entia sunt vnū z plura: vt Empedocles z Anaxagoras. isti enim attribuunt exi tum aliarum rerum dissolutioni que fit ex mixto: sed differunt: quoniā ille dicit hoc esse reciproce: iste aut̄ dicit hoc esse semel. Amplius ille dixit: q̄ partes cōsi miles sunt z infinite z cōtrarie. **Iste aut̄ dicit dīas in eis: que apud ipsum dicunt̄ elementa tantum.**

Quod aut̄. Cum cōtradixit opinionib; non eēntialibus in hac arte sūm disputationē: reuersus est ad con/ tradicendū opinionib; nālibus dicis ab eis: q̄ cōcedunt pncipia esse: z vtunt̄ hoc noīe ens p pncipio: z q̄ istoꝝ dicit q̄ ens est vnū: intēdit q̄ pncipiū est vnū: z q̄ dicit entia eē plura: z intēdit pnci pia eē plura: z incepit Ari. i. opinionib; istoꝝ ab opinione dicētis pncipiū eē vnū. **C** Et dixit. q̄ at̄ dicūt nāles zc. i. nāles aut̄ q̄ vtū tur hoc noīe ens p pncipioꝝ dicūt q̄ ens ē vnū in qlitate gñatio/ nis sūt biptiti: isti em̄ pueniūt in hoc qd dicūt q̄ ens. s. pncipiū est vnū: aut triū elementoz: qm̄ qdā dicūt q̄ istud pncipiū est ignis: z quidā aer z quidā aq; aut aliqd mediū inter ignē z aerē: densius ignēz subtilius aere: sed diuisi sunt i modo gñatiois rez ex hoc pnci pio sūm raritatē z densitatē: z isti quoquo mō ponūt pncipia plura: ponūt. n. vnū sūm z duo cōtraria. s. raritatē z densitatē: z vlr addi tionē z diminutionē sub qbus collocant̄ magnum z paruum: q̄ dicit Plato. s; isti differūt a Platone: qm̄ Plato ponit hec duo cōtraria loco materie: z ponit vnū qd est sūm eoz loco forme. isti vero ponūt vnū qd est sūm materiā: z ponūt cōtraria dīas z spēs mae. s. qm̄ vnū ponunt pro mā: z cōtraria pro forma. **C** Et cū notificauit vnā sūiaz dicētū. pncipiū eē vnū in mō gñatiois rez ab illo pncipio: reuersus est ad scbam sūiaz. z dixit. z quidā dicūt q̄ cōtraria zc. i. z qdā eoz q̄ dicūt q̄ pncipiū est vnū: nō ponūt modū gñatiois sūm densitatē z raritatē: sed dicūt q̄ cōtraria z vlr oīa diuersaz spēs

32

Istoꝝ opi/ nionca reg re i phxmiō meta. ca. 2.

Conuenientia iter Empedoclem et Anaxagoram.

Diua prima.

Idem. 8. Phy. 2.

De diuisis vide p. opinionem anaxagorae et empedoclis. 12. meta. 2. 9. et 11. Et in 8. phy. 60. 2. et p. 101. op. positum re/pies d. anaxagore opinionem circa generationem mundi etc.

et formae sunt entia in actu in illo vno principio sicut latentiam et generationis nihil aliud est quam exitus illarum rerum latentium ex illo vno: ut dicit Anaximandros naturalis. Deinde dicitur quod conueniunt quidam eorum quod dicuntur principia esse plura vno cum istis in hac opinione. scilicet hoc quod generationis ex principijs est sicut dissolutioem et exitum: et dicitur et sicut illi qui dicuntur etc. talem opinionem de modis generationis non opinantur solum illi qui dicuntur quod principium est vnum: sed qui dicuntur principia esse plura: ut Anaxagoras et Empedocles. isti enim attribuunt generationem rerum exitum earum a mixto. Et cum narravit quod isti duo viri conueniunt in hoc: id est in modo generationis: incepit narrare in quo differunt: et dicitur et differunt in hoc: quoniam scilicet Empedocles et Anaxagoras differunt: quoniam Empedocles opinatur quod mixtio et congregatio rerum habet tres tempora: quod est tempus corruptiois mundi: et segregatio earum habet aliud tempus: et est tempus generationis mundi: et quod ista congregatio et segregatio semper est reciproca in infinitum. Anaxagoras vero opinatur res esse mixtas in infinitum. Deinde intellectus incepit distinguere eas: et extrahere eas a mixto: et hoc erit in infinitum. Mundus igitur apud Empedoclem est: et quod corruptio quod generatur: apud Anaxagoram vero est ens factum a principio: sed permanebit in infinitum. Deinde induxit alias duas inter eos: et dicitur et iste facit semel etc. id est et non differunt in hoc. scilicet Anaxagoras ponit generationem mundi semel: et Empedocles infinitas: sed et in hoc quod Anaxagoras dicitur quod illa que dissoluitur sunt partes philosophiae et contraria: et quod ideo accidit mundo remanere in infinitum: eo quod iste partes sunt infinitae: quare nunquam cessant exire. Empedocles autem dicitur congregatioem et segregatioem elementorum quattuor esse reciproca: quia apud ipsum sunt elementa eorum que sunt compositum partium: sed apud Anaxagoram econuerso. scilicet quoniam illa que sunt compositum partium sunt apud ipsum elementa elementorum quattuor.

Uidetur autem Anaxagoras sic infinita opinari: ut accipiat compositum opinionem physicorum esse veram tanquam non fiat nullum eorum que sunt ex eo quod non est: propter hoc enim sicut dicitur erant simul omnia: et fieri homini statuunt alterari: alij autem congregatioem et segregatioem.

Et forte Anaxagoras existimauit ea esse infinita: quia opinabatur quod illud quod erat famosum inter naturales esse verum. scilicet quod nihil omnino generatur ex non ente. Quoniam propter hoc dixerunt. scilicet quod omnia erant insimul in illo principio: et quod generatio rei demonstrata est alteratio: et quidam dixerunt quod est mixtio et distinctio.

33 Et forte. Cum innumeravit opiniones istorum de principijs et de modo generationis: incepit notificare illud quod mouit illos ad opinandum hoc. Et dicitur et forte Anaxagoras etc. id est posuit elementa infinita compositum partium: quia existimauit quod propositio concessa apud naturales est vera omnibus modis: et est quod impossibile est esse

aliquid sit ex non ente omnino. Deinde dicitur: quoniam propter hoc dixerunt etc. id est propter hoc quod concesserunt hanc propositionem: dixerunt isti quod omnia erant insimul: et quod generatio est congregatio: et corruptio est segregatio: sed quidam vocant generationem rei non distincte alterationem: quoniam apud ipsum generatio in rei veritate non est alteratio: et est Anaxagoras: et quidam vocant eam mixtionem et distinctioem: et isti magis preseruant notationem sicut inter eos sua.

Uis p. g. p.

Amplius ex eo quod fuerunt ex alterutro contraria inerant ergo: si enim omne quod est fit necesse est fieri: aut ex his que sunt: aut ex his que non sunt. Horum autem illud quod est ex his que non sunt aliquid fieri impossibile est. De hac enim conueniunt opinione omnes qui de natura sunt. Reliquum iam contingere ex necessitate putauerunt ex eis que sunt et insunt fieri. Sed propter puritatem magnitudinum ex insensibilibus nobis: vnde dicunt esse in omni misceri propter id quod omne ex omni videbant fieri. Appere autem omnia et appellari altera ab invicem ex magis supabundanti propter multitudinem in mixtura infinitorum: sincere quidem enim totum album: aut nigrum: aut carnem: aut os non esse: sed quod plus vnumquodque habet hoc videtur esse natura rei. Et etiam altera contrariorum generatur ex reliquo. Quoniam quod omne generatur necesse est ut generatio eius sit ex rebus entibus aut ex non entibus: et est impossibile aliquid generari ex non ente. Naturales enim omnes conueniunt in hoc: et existimauerunt quod sequitur necessario: quod generatio ex rebus existentibus in se propter puritatem corporis eorum erit generatio ex rebus insensibilibus apud nos: et ideo dicitur: quod quodlibet est mixtum cum quolibet. Opinabatur. n. quod quodlibet generatur ex quolibet: et quod illa que vnde diuersa: et dicitur alia a se invicem vnde ita: propter illud quod habet dicitur in mixto. Quoniam videtur nihil est quod sit totum purum album: aut nigrum: aut dulce: aut caro: aut os: sed in vnaquaque rerum illud quod vincit in ea existimatur quod natura eius est illi.

Deo qui de natura loquitur in hoc conueniunt propter quod ex nihilo nihil fit. Idem supra in te. p. ce. Et. 3. ce. li. com. 25.

Et etiam. Hoc quod dicitur et etiam si altera contrariorum etc. est alia res que induxit eos dicere quod entia erant insimul: quoniam quod opinabatur quod generatio est ex contrariis: et quod contraria sunt que sunt principia: opus ut non sint generabilia neque corruptibilia. et ideo opus apud eos contraria esse insimul: et quaedam exiit a quibusdam cum induxit illud primum

34

Indubitabile quod mouit eos ad opinandum entia esse infinita: et quod generatio est exitus et resolutio: incepit declarare illam ambiguitatem: et quoquo excusat Anaxago. eos qui dicunt esse impossibile: quod generatio est aliquid esse quod non erat. et dicitur quod cum omne generatum etc. et sermo eius in hoc manifestus est per se. Et dicitur et propter paruitatem etc. et excusant se in hoc quod sensus contradicit huic opinioni dicentes. quod hoc quod apparet sensui. scilicet quod generatio fit ex non ente est propter paruitatem partium: non quod in rei veritate est generatio ex non ente. B. d. et ideo dicunt etc. et quod coacti sunt ad credendum quod ens generatur ex ente: et hoc non appet sensui: est per sensum ex paruitate partium: ex quibus est generatio: dixerunt quod omne est mixtum cum omni: sed non appareat sensui: et quod necesse est omne generari ex omni: non ut aliquid terminata generentur ex aliquibus generatis terminatis. Deinde dicitur illa que videntur diuersa etc. Anaxagoras qui est coactus ad credendum omne generari ex omni: excusat se ex hoc quod apparet sensui. scilicet quod res videntur diuersae separate dicendo hoc quod res videntur diuersae: est propter illud quod dominatur in illa re mixta ex partibus infinitis. Verbi gratia. quoniam tunc existimat hoc esse aqua quod partes consimiles aquose fuerint in eo plures quam alie partes infinite mixte in eo: et tunc existimatur quod hoc est caro: quando partes carnose fuerint in eo plures alijs partibus infinitis mixtis in eo: non quod in carne non sunt nisi partes carnosae tantum: sicut existimat: nec quod in aqua nisi partes aquose: sed in aqua et aere: et in omni quod distinguitur non distinguit nisi propter illud quod habet dominium in eo ex partibus consimilibus infinitis in numero non in forma. dicunt igitur quod nihil est hic quod rotum sit albus purum: aut nigrum purum: aut dulce purum: aut caro pura: aut os purum: sed vnaqueque res existimat esse de natura illius quod magis est in ea: et quod illud est de natura eius pura: et quod non est nisi illa natura pura: et hoc est falsum.

Infinicum
 est quod
 est igno-
 tum. Idem. 2.
 meta. tex.
 co. 11.

Sunt igitur infinitum secundum quod infinitum ignotum est: secundum multitudinem et magnitudinem infinitum ignotum quantum est quoddam: secundum speciem autem infinitum ignotum quale quoddam est. Principijs autem existentibus infinitis: et secundum multitudinem et secundum speciem impossibile est que sunt ex his cognoscere: sic. n. cognoscere compositum arbitramur: cum cognoscimus ex quibus et quantis sit.

Dicamus igitur quod si infinitum secundum quod est infinitum non scitur. ergo illud quod est infinitum in numero aut in magnitudine: est quantum non scibile. Et illud quod est infinitum in forma est quale non scibile: et cum principia sint infinita in numero et in forma. ergo nulla est via ad sciendum illa que sunt: nos enim non existimamus scire compositum nisi cum sciuerimus illa ex quibus et ex quot est compositum.

Dicamus. Cum numerauerit opiniones naturalium in numero principiorum et in modo generationis: incepit primo destruere sermonem dicentium ea esse infinita. Et cum hoc destruxerit: incepit persequari vtrum sint vnum aut plura: et si sint plura: quot sunt: et posuit suum sermonem in hoc contra Anaxagoras: et si sit etiam contra Democritum qui dicit partes esse indiuisibiles modo communi non proprio: cum in hoc libro et in alio dicitur de modo proprio. Et incepit contra dicere huic opinioni ratione logica. et dico hanc logicam. id est argumentationem cuius propositiones sunt declarate in logica: et sunt accepte illic pro declaratis per se. logica enim visitatur in scientijs duobus modis: aut secundum quod est instrumentum distinguens verum a falso: et hoc est modus proprius: aut secundum quod illa que sunt declarata in ea accipiuntur pro maximis in destruendo: aut construendo aliquid. et ista consideratio cum visitatur in artibus particularibus est non propria: in arte autem vniuersali. scilicet prima philosophia est propria. Et iste sermo est syllogismus in secunda figura cuius propositio est posita sine medio et secunda subintellecta est: sed eius medium ponitur quod componitur in prima figuratur altera propositio eius est manifesta per se: altera vero duarum propositionum que ponuntur in secunda figura est. Omne compositum ex principijs infinitis in quantitate et forma est compositum quod non scitur ex quibus componitur et ex quot: secunda vero est. Et omne compositum notum est compositum: et scitur ex quot componitur et ex quibus. ergo in secunda figura. Omne compositum ex principijs infinitis est compositum ignotum. id est quod non potest sciri. propositio autem dicens quod omne compositum notum est compositum ex principijs: quotum quantitas et qualitas est nota est posita sine medio: et est illa quam expressit cum dixit: nos enim existimamus non scire etc. propositio vero posita sine medio in hoc syllogismo: cum dicimus. quod omne compositum ex principijs infinitis in quantitate et forma est compositum ex principijs ignotis: et medius est quod omne quod est infinitum in numero aut in magnitudine est quantum non scibile: et omne quod est infinitum in forma est quale non scibile: et sic iste sermo componitur in prima figura. Omne infinitum in numero aut in magnitudine est quantum non scibile. Et omne quod est infinitum in forma est quale non scibile. Omne compositum ex principijs infinitis in quantitate aut qualitate est compositum ex magnitudinibus: aut numeris: aut qualitatibus non scibilibus: ergo in prima figura. Omne compositum ex principijs infinitis in quantitate et in forma est compositum ex principijs non scibilibus. et propositio minor istius syllogismi declaratur etiam per medium. scilicet propositio dicens quod omne compositum ex principijs infinitis in quantitate et qualitate est compositum ex magnitudinibus aut numeris: aut qualitatibus non scibilibus: et medius per quod declaratur propositio est propositio dicens. Infinitum secundum quod est infinitum est non scibile: et syllogismus componitur sic in prima figura. Omne quod est infinitum est non scibile. Sed omne quod est infinitum in magnitudine aut numero aut qualitate est infinitum. ergo. Omne quod est infinitum in numero aut magnitudine aut qualitate est non scibile secundum magnitudinem aut numerum aut qualitate. Sunt igitur tres syllogismi et sex propositiones: et duo syllogismi sunt in prima figura: et vnus in se-

35
 Que ratio logica appellatur. vide hic. Et alia significatio ne regre primo etc. c. 70 Logica vniuersalis est duobus modis. idem 8. phy. c. 70. Et. 2. met. co. 15. Idem 7. met. co. 8

Epilogus.

quida. ppositionū aut due sunt manifeste declarate cum medio: & quattuor sine medio. & Aristote. expressit ex istis duas ppositiones tertij syllogismi que sunt manifeste sine medio: cum dixit: q̄ infinituz s̄m q̄ est infinitum &c. Deinde induxit vltimā cōclusionē p̄o/ uenientem ex istis tribus syllogismis. & dixit. & cum principia sint infinita in numero &c. deinde expressit alterā duarum ppositionuz p̄imi syllogismi qui est in secūda figura: que est declarata sine me/ dio. nos enim existimamus non scire &c. Aristo. igitur expressit ex istis sex ppositionibus tres manifestas sine medio: & tacuit duas manifestas cum medio: cum sint in potentia in suo sermone: s̄m q̄ sunt conclusiones & vnam manifestam sine medio. Et vide quo/ modo est sermo huius boni hominis breuis. & forte est ita de quoli/ bet verbo eius.

Confile p̄ d̄
generatōe.
cō. 38.

Totum p̄ se
q̄tur partē
quo ad ma
gnitudines
& paritates.

Est dat̄ mi
nimā p̄ce.

CAmplius aut si necesse est: cuius pars contingit q̄tra/ cūq; esse s̄m magnitudinem & paritatem & ipsuz cō/ tingere: dico aut talium aliquam partium: in quas cū in sit/ diuiditur totum. Si aut impossibile est aīal aut plantam quāta cūq; esse s̄m magnitudinem & paritatem: manifestum est: quoniam neq; partiu aliquā: erit enim totum simile partibus: caro enim & os & hu/ iusmodi partes sunt animalis & fructus plātarū. Ma/ nifestum est igitur: quoniam impossibile est carnem aut os: aut aliqd aliud quātūcūq; esse s̄m magnitudi/ nem: aut in maius aut in minus.

Et etiam illud cuius pars pōt esse cuiuslibet mēsu/ re posite in magnitudine aut in paritate: necesse est vt illud ēt possit hoc: & intelligo aliquam partez ex ta/ libus partibus: in quas diuiditur vniuersuz: & ē vnū. Si igitur impossibile est vt aīal aut planta sit cuiusli/ bet quātūtatē in magnitudine aut paritate: manife/ stum ē q̄ impossibile ē hoc etiaz in aliqua parte eius. Quoniam necesse ē vt vniuersum sit tale: & caro & os & similia sunt partes aīalis: & fructus sunt partes plā/ tarum. ergo manifestum ē q̄ impossibile ē vt caro aut os aut alia quecūq; pars sit cuiuslibet mensure posi/ te in magnitudine aut in paritate.

36

Et etiam. Iste est alius sermo p̄r quem destruit corpora esse com/ posita ex partibus infinitis s̄m quātūtatē: & abbreviatio sui s̄mo/ nis est: qm̄ totū sequit̄ p̄ce que sunt s̄m quātūtatē in paritate & ma/ gnitudine: & finite & infinite: & vlt̄ terminatōe & interminatōe. S̄

si cōpositū est finitū & terminare quātūtatē: necesse est vt quites ex quib; cōponit̄ sint finite in mēsurā & in numero: s̄m cōposita sunt fini/ te quātūtatē & terminata. s̄m & partes eius sunt terminate & finite. **E**t iste sermo cōponit̄ in forma syllogismoꝝ hypotheticoꝝ. Cum igitur dixit: qm̄ cuius pars &c. est q̄h p̄cedens: intēdit q̄ cōpositio cuius partes sunt nō terminate in quātūtatē: s̄m possibile est vt sint in quacūq; mensura: ponantur in magnitudine aut paritate. **D.** necesse est vt illud possit: & hoc est p̄ns: & intēdit: necesse est vt il/ lud cōpositum ex illis partibus que p̄nt esse cuiuscūq; mēsure in magnitudine & paritate non sit ēt terminatum: s̄m sit possibile ip/ sum esse cuiuslibet mensure posite in magnitudine & paritate. **D.** & intelligo partez &c. i. & distinguit̄ h̄ illud qd̄ intēdebat per hoc nomen pars. cum p̄tes dicantur q̄nq; s̄m qualitatem: & q̄nq; s̄m q̄ritatem: & hoc duobus modis. aut partes que sunt in potentia in toto. aut partes que sunt in actu in toto: & q̄ nō p̄sequit̄ vt sequa/ tur partes in mēsurā: nisi in partib; q̄ sunt s̄m quātūtatē: que sunt in toto i actu declarauit: q̄ istd̄ intēdebat h̄ per partē. & dixit. & in/ telligo h̄ partem &c. id est & intelligo h̄ per partem: que est de specie partiu: in quas totū diuidit̄ s̄m quātūtatē & non s̄m qualitatem: sicut corpus diuiditur in materia & formā: neq; partes que sunt in toto s̄m potentiaz: s̄m partes in quas vniuersum diuidit̄: & sunt ille que sunt in toto in actu: & cū induxit p̄cedens & p̄ns: ita q̄ con/ secutio sere est manifesta per se: destruxit p̄ns. & dixit. si igit̄ est im/ possibile vt animal &c. i. & hoc intēdebat cōcludere. **D.** Deinde de/ dit exemplum de partibus cōpositoꝝ: & dixit. necesse enim q̄ vni/ uersum sit tale: & caro & os &c. i. necesse est enī vt totū sit in dispo/ sitione partium: vt caro & os & similia sunt partes animalis & fru/ ctus & similia sunt partes plantarum. Deinde dixit. & manifestum est: qm̄ impossibile est &c. i. & cū totum in cōpositio sequit̄ partes in hoc q̄ sunt terminate aut interminate: & totuz quod est animal aut planta est terminatū: necesse est vt partes ei; i. caro & os & fru/ ctus sint terminate: & manifestum est: q̄ qui dicit q̄ in carne sunt partes infinite: & q̄ exitus earum est in infinitū: opinat̄ q̄ partes ex quibus animal componitur aut planta sunt non terminate: ex quo sequitur vt totum etiam sit non terminatum.

CAmplius si omnia in sunt quidē huiusmodi in in/ uicem & non sunt: sed segregantur cum insunt. dicunt̄ tur autem & a plurimo: sit autem ex quolibet quodli/ bet: vt ex carne aqua segregatur: & caro ex aqua: omne autem corpus finitum resecatur a corpore finito. ma/ nifestum est q̄ non cōtingit in vnoquoq; vnūquodq; esse. remota enim ex aqua carne: & iterum alia facta ex reliqua segregabitur: q̄uis semper minor est segre/ gata: sed tamen non excellit magnitudo paritatem: quare siquidem. stabit segregatio: non omne in omne

Isto mō s̄m p̄tes sūt in/ finite cōposi/ tuz est infi/ nitū. s̄m cō/ positū est fi/ nitū. s̄m par/ tes sūt fini/ te a destru/ ctione cōse/ quētis &c.

Partiūalie s̄m quātūta/ tē: alie s̄m qualitatem. **I**dē. 7. me/ ta. cō. 33o

Lra arḡs. **C**ū oē cor/ pus finituz ablatōe fi/ niti corpo/ ris p̄sumat̄ atq; tollat̄.

erit: in reliqua enim aqua non inerat caro: si vero non stabit: sed habebit semper remotionem in infinita magnitudine: equalia finita inerunt infinita secundum multitudinem: hoc enim impossibile est.

Et etiam si ista genera et similia sunt omnia existantia: aut quedam in quibusdam et non generant: sed dissoluntur et exeunt: et non nominant nisi secundum illud quod vincit in eis: et omne generatur ex omni. Verbi gratia: ex carne aqua que resoluta et ex aqua caro: et omne corpus finitum consumitur a corpore finito: manifestum est: quoniam impossibile est ut vnaqueque rerum existat in vnaqueque re. Quoniam quando exit caro ex aqua: deinde ex aqua residua generatur alia caro secundum resolutionem: tunc et si illud exit ex carne sit semper minus: tamen caro necessario pertransit in paritate magnitudinem determinatam: ex quo sequitur aut ut cesset resolutio: et sic non erit omne existens in omni: quoniam in aqua residuum non erit caro: aut non cesset: sed in ea erit quod semper resoluitur: et sic in magnitudine terminata non erunt magnitudines equalis finite sed infinite in numero: quod est impossibile.

37 Et etiam. Iste sermo potest esse contradictio tertia qua destruitur generatio sit semper secundum exitum: et ut quodlibet sit in quolibet ut dicunt. et potest fundari super illud quod predictum est. scilicet quod hic sunt partes terminate in paritate. scilicet est alia ratiocinatio: et abbreviatio istius sermonis est quod si species corporum similia fuerint omnes in se invicem et nihil generatur ab aliquo: sed exeunt ex se invicem: ut dicunt: quia quodlibet est in quolibet: sed vnumquodque eorum nominatur secundum illud quod vincit in eo. et ideo quodlibet generatur ex quolibet. Verbi gratia quoniam ex carne generatur aqua que resolutur: et exit semper: et ex aqua etiam caro. Et est regula quod omne corpus finitum quando ex eo exit corpus finitum multoties necessario consumet illud. quare impossibile est ut quodlibet sit in quolibet. generatio enim secundum hunc modum necessario cessabit: quoniam quando ex aqua exit caro: deinde ab ea exit alia caro: sic in infinitum necesse est aut ut exitus cesset: aut in corpore finito sunt corpora equalia infinita: quoniam non potest aliquis dicere quod cum ex aqua exierit prima caro: deinde exierit alia caro: quod illa caro secunda erit minor prima sed minoracione aque per exitum prime carnis: et similiter tertia caro erit minor secunda secundum minoracionem aque per exitum secunde carnis: et quod hic procedit in infinitum. scilicet paritas aque et paritas carnis exeuntis. caro enim habet in paritate magnitudinem terminatam: quam non pertransit. scilicet quod non

Est ratiocinatio quod de corpore finito quoniam ex eo exit corpus finitum multoties necesse est consummet illud. id est. 6. phisicorum. 20.

inuenitur caro habens magnitudinem minorem ista: illa igitur magnitudo terminata que est carnis quando exit ex aqua semper necesse est alterum duorum: aut ut cesset generatio aut in magnitudine finita et terminata. si in aqua erunt magnitudines equalis infinite: et est minor magnitudo carnis minima: quod est impossibile. Deinde dicitur et etiam si ista genera et cetera. species corporum similia: quas ponit Anaxagoras pro elementis. Verbi gratia. caro et os et vniuersum corpus: quorum distinctio totius et partis est eadem. Deinde dicitur. et non generantur et cetera. et iste partes non generantur ex invicem secundum transmutationem: sed secundum quod exeunt a se invicem: et ante exitum erant in se invicem. sed vnumquodque eorum vocatur diversum ab altero secundum illud quod denominatur in ipso. Deinde dicitur: quoniam et si illud quod erit et cetera. quoniam cum posuerimus quod illud quod ex carne secunda exit est minus primo: et tertium est minus secundo: et quartum est minus tertio: et manifestum est per se: et declaratum etiam quod caro habet mensuram terminatam in paritate quam non pertransit necesse est alterum duorum: aut ut generatio cesset: aut ut in corpore finito sunt corpora equalia infinita. Et iste sermo est in forma syllogismi hypothetici cuius precedentis est: et etiam si ista generatio et cetera. Consequens autem est quod impossibile est ut quodlibet sit in quodlibet et cetera. sermo residuus declarat consecutionem.

Id est infra t. c. 38. id est super. 36. ex quo patet de minima 38. 2. 8. aia 41. 2. 97. id est 6. phisicorum. 91. id est 7. phisicorum. id est 8. phisicorum. c. 62. Id est primo celi. 116.

Adhuc autem si omne quidem corpus remoto quodammodo necesse est fieri. carnis autem determinata est quantitas in magnitudine et paritate. manifestum est: quod ex minima carne nullum segregabitur corpus. erit enim minus minima. Amplius autem infinitis corporibus inest utique iam caro infinita et sanguis et cerebrum: separata tamen ab invicem: nihil autem minus sunt entia que sunt et infinitum vnumquodque est: hoc autem irrationabile est.

Et cum hoc si omne corpus quando ex eo diminuitur aliqua pars necessario sit minus: et quantitas carnis est terminata in magnitudine et paritate. Manifestum est: quoniam impossibile est: ut ex minima carne exeat corpus omnino: quoniam si ex ea diminuitur aliquid erit minor minima: et etiam necesse est ut in corporibus infinitis sit caro infinita: et sanguis infinitus: et medulla infinita: et vnumquodque eorum non est minus illo in hoc quod est infinitum: et hoc est extra rationem.

Et cum. Et hec est etiam quarta ratio qua contradicitur ut generatio sit secundum exitum corporum infinitum. Et dicitur. et cum sit manifestum per se quod omne corpus quando ex eo diminuitur aliquid sit minus. et etiam est manifestum per se quod quantitas carnis est terminata in magnitudine et paritate. Manifestum est etiam: quod ex minima carne. s.

38

qua nulla caro est minor impossibile est exire corpus simile oino. nam quando exitus procedit semper et minoratio corporis ex quo est exitus: si procedit semper necesse est ut illud corpus a quo exiit hec corpora perveniat ad minima quantitate illius speciei corporis: et tunc erit impossibile ut ex eo exeat aliquid: quoniam tunc fieret minus quam deberet esse: quod est contra positum: ergo necesse est ut cesset exitus. Et cum complevit hanc contradictionem induxit etiam quinta ratione: qua contradicit etiam ut quilibet sit in quolibet. et ut exitus a quolibet sit in infinitum dixit. et etiam necesse est si exitus ab unoquoque corporum consimilium infinitorum fuerit infinitus: necesse est ut in unoquoque istorum corporum infinitorum sint corpora infinita: etiam in quantitate et qualitate: et erunt hec corpora infinita necessario distincta ab invicem in loco et in unoquoque infinitorum: istorum existentium in unoquoque infinitorum: erunt etiam corpora infinita in quantitate et qualitate distincta etiam in loco: et similiter etiam in unoquoque istorum erunt corpora infinita: et sic infinita erunt in infinitis infinitis. quod est contra rationem. scilicet infinita multiplicari per infinita.

Contra rationem est infinita multiplicari per infinita.

Ulequaquam autem segregandum esse nescienti dicitur: recte dicitur quod non omne. Passiones enim inseparabiles sunt. si quidem mixti sunt colores et habitus: si segregentur: erit aliquod album et sanativum non alterum aliquid: cum sit neque de subiecto. Quare inconueniens est impossibilia querens intellectus: si vere velit siquidem segregare hoc autem facere est impossibile: et secundum quantitatem et secundum qualitatem. secundum quantitatem quidem: quia non est minima magnitudo. secundum qualitatem autem quoniam inseparabiles sunt passiones.

Hoc autem quod dixit quod res nunquam distinguuntur est sermo sine discretionem: sed est verus. Passiones enim sunt inseparabiles: et quia corpora et forme sunt mixta si distinguantur: tunc albedo erit existens: et sanitas erit existens per se sine indigentia alicuius alterius existentis: et absque eo quod sunt in subiecto: et ideo intelligentia erit vilis: que querit impossibile: cum vult distinguere quod non potest: neque in quantitate: neque in qualitate. in quantitate vero: quoniam impossibile est ut sit magnitudo qua nulla est minor. in qualitate vero: quia passiones sunt inseparabiles.

39 Hoc autem. Cum complevit contradictionem contra Anaxagoram. et notificavit quid collocetur in eo de falsis: incepit notificare quid est in

eo de veritate. Et dixit. hoc autem quod dixit etc. id est quoniam est sermo verus secundum partem non secundum totum. scilicet hoc quod dixit quod res non distinguuntur neque separantur. et dixit quod est sermo sine discretionem: quia non distinguuntur accidentia a subiectis et corporibus. hoc enim quod dixit: quodlibet est mixtum cum quolibet: exigit mixtionem corporum ad invicem: et mixtionem corporum cum accidentibus: cum corpora et accidentia sint duo: et ideo sermo eius in quo dixit quod res non distinguuntur: est verus secundum partem. scilicet quod accidentia et substantie non possunt separari ab invicem et secundum hoc quod existimat quod cum in hoc est: quia qualitates multarum fortiter sunt mixte cum corporibus. non quia apud ipsum sunt corpora: sed quia qualitates sunt accidentia non separabilia. et intendit hic per passiones omnia accidentia. Et cum notificavit quod sermo eius est verus in accidentibus et corporibus incepit declarare hoc. et quod sequitur ex hoc sermone eius. et dixit. et quia corpora etc. et quia corpora et qualitates in opinione istius viri. aut secundum quod sequitur ex suo sermone sunt mixta: sicut mixtio corporum consimilium partium est inuicem cum non dicitur distinguere mixtionem. cum existimat quod mixtio corporum in se invicem est sicut mixtio accidentium cum corporibus: manifestum est quod non est ita: et quod per continuationem accidentium cum corporibus si dicat mixtionem imponere ut mixta separantur in eorum si separari erunt accidentia ex natura per se: sicut albedo erit ex natura per se: sicut sanitas sine indigentia ad hoc quod sunt in corpore: et accidentia vel non erunt in se tota quod est impossibile. Et cum declaravit veritatem istius sermonis in quo dixit quod res nunquam distinguuntur: declaravit et improbabile contingere ei si concedat secundum totum. et dixit. et id intelligetia erit vilis. id est continget Anaxagoram in hoc quod dixit: quod omnia sunt mixta ad invicem tempore infinito. Deinde intelligetia que apud ipsum est generans dividit et separat ea ab invicem. sed ista divisio et separatio nunquam completur: ut actio istius intelligetie sit ociosa: quia incepit distinguere quod nunquam complebitur. et tale agens est valde vile. scilicet quia nihil agere quod nunquam complebitur et dixit quod non potest distinguere neque in quantitate neque in qualitate. in quantitate vero: quia partes consimiles quas intelligetia dividit ab invicem sunt apud ipsum mixte mixtionem infinita. in omni. id est parte qua dividit sunt partes infinite. et sic nihil distinguere secundum quantitatem quod nunquam distinguet. et distinguere autem qualitatem aut qualitates a corporibus est impossibile: sicut dixit quod passiones sunt inseparabiles.

Passio alia quando pro omni accidente capitur.

Non recte autem neque generationem accipit similitudinem specierum: est autem ut lutum in luto dividit. est autem ut non. et non idem modus est: ut lateres ex limo: et domus ex lateribus: sic autem aqua et aer ex alterutris et sunt. Neque etiam recte dixit in hoc quod attribuit generationem provenientibus in forma: est enim generatio secundum modum secundum quem unus frustum luti dividit in frustra lutea: et est alio modo: et est alius non est unus modus. Terbi gratia generatio laterum ex luto: et generatio domus ex lateribus: et sicut aqua et aer uterque videntur generari ex reliquo.

40

¶ Neq; et. Dicit. z Anaxagoras nō bene dixit et in hoc q; posuit gnationē ex elemētis cōueniētibus in forma. cū gnatio. s. vt caro sit ex multis carnib; z os ex multis ossibus: neq; induxit determinationē sup hoc. est enī gnatio ex ptribus cōueniētib; in forma. z sicut corruptio est diuisio z resolutio in ptes cōuenientes in forma: vt gnatio frusti lutei ex frustis puis luti z corruptio eius in illa parua. est aut generatio alia ex rebus nō cōueniētibus in forma. z sicut corruptio vt gnatio luti ex aqua z terra: z eius resolutio in aqua z terra. ¶ Et hoc intendebat qm dixit. z est alio mō. i. deinde dixit z iste alius modus z. i. z iste modus gnationis nō est vnus est. n. modus qui est vt gnatio latez ex luto: z idoli ex cupro: est aut ali; vt gnatio dom; ex laterib; z lapidib; z hoīs ex mēbris p similib; diuersis. est et alius vt gnatio aque ex aere: z aeris ex aqua: z est propriuz huic mō generationis vtrūq; qd generatur ex reliquo: z intendit in toto hoc sermone declarare: q; omne qd Anaxa. induxit in hoc est sine demonstratione.

De quietate ipsorum principiorū nāliū. Cap. i.

*fructus a p
unib; p plu
ra q; posu
it sic z i
p pauo
brai.*

¶ Plus aut est minorā z finita recte: qd vere facit Empedocles. ¶ Quis igitur tria pncipia faciunt: z dicentes q; vnū sit oē z imobile. ¶ Parmenides enī calidū z frigidū pncipia facit: hec aut appellat ignē z terrā: z quidā rap z densuz: z Democrit; firmū z inane: quoz aliud quidē qd est: aliud aut sicut qd nō ē: esse dicit. adhuc aut positione/figura/z ordine: z hec genera contrariorū sunt positione sursum z deorsuz: ante z retro: figura angulus rectum circulatum.

¶ Et meli; est accipe pncipia finita: sicut fecit Empedocles: z oēs ponūt pncipia tria: qui dicunt q; totum est vnū z imobile. Quoniā Parmenides ponit caliduz z frigidū pncipia: z vocat hec duo ignem z terrā: z qdēz dnt raritatez z densitatez. z Democritus cū dixit: plenū z vacuū. primū vero pro ente: scd; aut pro non ente: z cū hoc dicit: q; in pleno est positio: aut alietas qua entia diuersant; sicut in positionē z figurā z ordinē: z sunt trioz gnā ista: pō vō ē gen; superioris z inferioris z posterioris z anterioris: figura vō ē gen; hūiuz angulos: z carentiū angulis z recti z rotundi.

Et melius.

¶ Et melius. ¶ Cum destruxit vt pncipia sint infinita: ce pit ponere ea esse finita: z declarare q; ista non solūmodo est vera: sed z melior et. deinde querit quot sunt. ¶ Et dixit: z melius est z. i. z melius in hac scientia est ponere pncipia finita: qm cum posuerit ea hūmō q; poterit cōplere naturā omniū entium que sunt ex pncipijs. z nihil coget vt sint infinita: z dare eas. i. iustas entiu sicut finitatem est melius: vt fecit Empedocles cū posuit sex pncipia. s. quattuor elemēta z amicitia z hīe. z cū declarauit q; non solūmodo est necesse ponere pncipia finita: sed z melius et incepit querere quot sunt: z posuit pncipiū consideratōis in hoc: ex hoc q; oēs nāles fuerunt coacti a nā entis ad ponendū pncipia esse pncipia: nō solūmodo qui eoz pcedunt entia esse plura tū: sed et qui nō cōcedūt hoc. s. qui dicūt totū esse vnū: Parmenides aut dicebat hoc: q; opinabatur q; entia sunt duobus modis: vera. s. z existimabilia: z q; vera sunt intelligibilia z sunt vnū: z q; existimabilia sunt sensibilia z sunt plura: z ponebat pncipia istoz plurimū duo pncipia. s. ignē z terrā. ¶ Deinde dixit: z quidā dicunt densitate z raritate. i. eoz qui dicunt pncipiū esse vnū: aut vnū elementoz quattuor: aut mediū inter duo eoz. B. d. z Democrit; z. i. z et ponit pncipia esse cōtraria in hoc q; dixit: q; vacuū est inuolutū cum pleno in oibus rebus. adeo q; pncipia reruz apud ipsuz sunt vacuū z plenū. vacuū enī apud ipsuz est cōtrariuz pleno sicut cōtrarietate que est inter eē z nō esse. plenū. n. est ens: z vacuū est nō ens: z hoc intēdebat cū dixit: primū vero pro ente. i. plenū vero qd est primū inesse est cōtrariū vacuo sicut q; est ens: z vacuū q; est scd; inesse cōtrariū est pleno sicut q; est nō ens. B. d. z euz hoc q; dicit vacuū z plenū eē que sunt cōtraria sicut eē z nō esse. ponit et in pleno alietatē z diuersitatē: cuius vis est sicut vis cōtrariuz: z illa alietas est positio z figura z ordo: entia enī q; apud ipsuz sunt vnū sicut nāe. s. pncipia indiuisibilia indiget ponere aliaz rem qua entia cōposita ex ptribus diuersant; z dixit: qm diuersant; his tribus differentijs. ¶ Aristot. igitur dicit q; Democrit; dixit pncipia esse cōtraria duob; modis. s. sicut q; ponit plenū z vacuū: z sicut q; ponit diuersa entia sicut pōnez z figurā z ordinē. Deinde incepit declarare q; ista sunt genera reruz cōtrariarū: z dixit. pō aut est gen; z. i. qm pō diuidit p diuersa pncipia q; sunt supius z inferius z anterior z posterior: z sicut figura diuidit per cōtraria sicut esse z non esse. s. in his angulos z carentes angulis. Et similr; diuidit in pncipia diuersa sicut in famositatē. s. in recta z rotunda: rectū enī nō est cōtrariū rotundo: qm rotundo nihil est cōtrariū euz sicut pfectio: figurarum in veritate sed in pmo aspectu. z sicut ordo diuidit et per differentias cōtrarias. s. prius z posterior: z tacuit ipsum: q; intelligit ex illis. ¶ Et notādū est q; hoc nomē cōtrariū ysitat hic large pro pncipio z pncipione z habitu: siue sit in rei veritate siue sicut in forma: qd cōtrariū sicut q; ego credo/ nos appellamus disperatum.

¶ Quod quidem igitur contraria quodāmodo omnes faciunt pncipia manifestuz est: z hoc rationabiliter. ¶ Oportet enī pncipia neq; ex alterutris esse: neq; ex

Comen. Auer.

41

Oppositus
1. meta. 1. z
14. cō. ¶ Ibi
n. hī q; oia
etra iudicē
accepunt p
ter nām. z
nullus nāz
pohit pnci
piū pter po
nētes legē.
Rotundo nū
hil est pnci
piū.
Figura di
uidit in cō
trarias dif
ferētiā sicut
famositatē
ex q; tollit
pncipia
h. z. 3. ce. 7.
vbi hī q; sicut
gure nihil
est pncipia.
Contrarie
tas qm q; dē
d oppositis
sicut pncipio
nez z habit
tuz. Idē in
cō. 43. z. 10
met. cō. 9.

Pncipioz
pncipiones.

alijs: et ex his omnia: contrarijs autem primis insunt
hec: propter id quod prima quidem non sunt ex alijs: ob id vero
quod sunt tria non sunt ex alterutris.

Manifestus est igitur quod omnes ponunt principia con-
traria quoquo modo: necesse est enim ut principia non ge-
nerentur ex invicem neque ex alijs: et ut omnia generentur ex eis
et hec existentia sunt in principijs contrarijs: secundum autem quod
sunt principia non generantur ex alijs: secundum vero quod sunt con-
traria non sunt ex invicem.

42 Manifestus est. Quia apparet ex sermonibus omnium: quod ponunt
principia contraria: sed non conveniunt in eadem contrarietate: tamen uni-
versaliter conveniunt in hoc quod sunt contraria: et intendit notificare quod an-
tiqui conveniunt in hoc quod sunt contraria principia: aut cum contrarie-
tate propter duo. scilicet ut demonstraret quod omnes concedunt principia esse plura
uno: et et perscrutetur de hoc quod dicunt: et ponat principium perscruta-
tionis de illo. Deinde perscrutabitur post de hac contrarietate quid sit: et
utrum est necesse ponere aliam nam a contrarietate: aut non. Dixit.
manifestum est igitur et cetera. manifestum est igitur ex hoc quod narra-
vimus quod omnes ponunt principia contraria aliquo modo contrarietatis: sed non con-
veniunt in hoc quis. scilicet sit ille modus. Deinde cepit notificare quod bene
fecerunt: et inducerentur que moverunt eos ad dicendum hoc: et dixit
et si necesse est. scilicet necesse est. ut principia et cetera. quoniam si generantur
ex invicem tunc erit idem principium et non principium insimul: siue sint
principia ad invicem secundum reciprocationem siue non. Deinde dixit:
neque ex alijs: hoc manifestus est per se etiam. scilicet quod prima principia
non debent generari ex alijs. et sic essent prima et non prima. Deinde
induxit tertium proprium: et dixit. et ut omnia generentur ex eis: hoc ma-
nifestum est et secundum quod principia debent esse communia omnibus entibus
que sunt ex principijs: et cum demonstravit ista propria in principijs:
incepit etiam demonstrare et declarare illa esse in contrarijs: et dixit. et
hec sunt existentia in primis contrarijs et cetera. necesse est enim ut non ge-
nerentur ex alijs: quia sunt principia: et non generentur ex invicem quia
sunt contraria: et contrarium non generatur ex contrario. id est non mutat in illud.

Contrarium si
mutat in suum
contrarium.
Ideo infra
com. 51.

non quolibet
sit ex alijs.

Sed oportet hoc in ratione considerare qualiter contingat. Ac-
cipiendus igitur est principium quod omnium que sunt nihil
neque facere aptum naturae est: neque pati contingens a prin-
cipio: neque sit quodlibet ex quolibet: nisi aliquis acci-
piat secundum accidens: qualiter enim utique fiet album ex musico
nisi habet accidens: sic ex albo aut nigro musicum. Sed album
quidem sit ex non albo: et non ex omni: sed ex nigro: aut me-
dio. et musicum ex non musico sed non ex omni: sed ex mu-
sico: aut si aliquid ipsis est medium.

Sed oportet considerare in hoc secundum rationem quomodo sequitur.
Dicamus igitur omnium entium non quodlibet agit aut pa-
titur a quolibet: nec generatur a quolibet: nisi aliquis acci-
piat hoc per accidens: album enim non fit album ex musico
nisi accidat nigro aut albo ut sit musicus. Sed album ex
non albo: et non ex omni non albo: sed ex nigro aut ex me-
dio: et musicus ex non musico: et non ex omni non musico.
Sed ex illo quod nullas habet dignitatem in musica: aut ex eo
quod est alterius dispositionis si sit aliqua hic dispositio inter
has duas dispositiones.

Sed oportet. Quia ille tres proprietates in principijs iam sunt manife-
ste: in contrarijs vere due tamen sunt manifeste: tertia vero scilicet quod omnia ge-
nerentur ex eis non est manifesta per se: et id incepit declarare hoc per in-
ductionem. Et dicit sed oportet considerare et cetera. scilicet oportet considerare in ter-
tio proprio inductionem. et dixit. sed considerare oportet. scilicet quod oportet quod generatur:
generatur ex contrario. D. d. dicam igitur et cetera. quoniam cum induxerimus omnia en-
tia: non inveniuntur quodlibet agere in quibus: neque pati a quolibet: sed alii
quod unum terminatum agit in alijs terminatum: et patitur ab aliquo ter-
minato: et sicut in generatione: et sicut in omnibus transmutationibus: quorum
actio et passio est quasi genus. D. d. nisi aliquis accipiat. id est nisi ali-
quis accipiat illud quod est per se per accidens: quoniam tunc posset peccare in hoc
apparet enim quoniam impossibile est album fieri ex musico: aut ex grammatico: nisi
accidat nigro ex quo fit album per se ut sit musicus aut grammaticus: et
hoc intendebat cum dixit nisi accidat et cetera. sed album oportet: et quod sit ex ali-
quo alio generatur ex illo quod est aliud: et non ex omni alio simpliciter: quoniam tunc
quodlibet esset ex quolibet: sed ex aliquo alio aut contrario aut me-
dio inter contraria: cum contraria fuerint mediata. ut cum album sit ex ni-
gro: aut colore medio inter album et nigrum. Et intendit hic per con-
trarium ut diximus illud quod est esse contrarium et privationem et habitum: et ideo
cum induxit exemplum de contrarijs. scilicet albo et nigro: induxit aliud exemplum
de privatione et habitu. et dixit. et musicus ex non musico. id est musicus non
generatur et ex omni de quo dicitur non musicus: sed ex illo quod est non musicus: et est in a-
liis recipe musicam: quod est habet ignorantiam musicam: quod nullas habet dignitatem in
ea: sed habet potentiam ad discendum illam. D. d. aut ex eo quod est alterum et cetera. id est
aut ex medio: quod est inter musicam et privationem et habitum. Et dixit
hoc non quia inter habitum et privationem inveniuntur medii: sed ad verifican-
dum proponere dicentem: quod oportet quod generatur: aut generatur ex contrarijs: aut ex
medio. scilicet in contrarijs mediatis: et in hoc loco non curat quocumque modo
sit: siue aliquis ponat quod inter habitum et privationem sit medium aut non: et
cum notificavit quod oportet quod generatur est aut ex contrario aut ex medio: incepit
declarare hoc in corruptione. et dixit.

43

Neque igitur corrumpitur in contingens primum: ut album in
non musicum nisi forte secundum accidens: sed in non album et non in
contingens: sed in nigrum aut medium sicut aut musicum in non

16. s. phy.
6. 19. et 51.
co. i. de inse-
quanti. Idem
p. celi. 10. et
p. d. generatioe.
50. Et. 10.
meta. 23. et
1. de anima. c.
44. et 12.
meta. 1. co.
6. Idem infra
h. tex. c. 47.

musicum. & hoc non in contingens: sed in imusicum: aut si ipsis aliquid medium est.

¶ Neq; aliquid etiā corrupit primitus in quodlibet. verbi gratia. albu in musicu: nisi hoc cadat i aliqua di-
spositione p accidēs: s; corrupit in nō albu: & non in quodlibet nō albu: s; in nigrū aut in mediū. & sicut mu-
sicus corrupit in nō musicu: & nō in quodlibet nō mu-
sicu: s; in illud quod nō hz dignitatē in musica: aut in aliqua dīspōnem inter has duas dispositiones.

44

Per accūs
differt a se-
cundo.

¶ Neq; etiā corrupit aliquid pncipaliter & per se in quodlibet: s; pncipaliter & per se corrumpitur in aliqđ terminatum vnum: se-
cundario vero & per accidens nihil prohibet vt aliquod corrupatur in plura vno: aut in quodlibet: eorū enim in que fit corruptio aliud est primū: & aliud est scđm: & est illud in qđ fit corruptio me-
diante primo: & aliud est accidēs: & est illud qđ fit in qđlibet. illud aut quod est per accidens differt a scđo: qm scđm quoquo modo est terminatū. & illud qđ est per accidens est non terminatū. Arist. igitur exigit prioritatem in corruptione: vt illud in quo fit corruptio vt vnum: & exigit essentialitatem vt sit terminatū: & hoc idē intelli-
gendū est in generatione. Alia aut dicta in corruptione in hoc ca-
pitulo manifesta sunt ex eis que dicit in generatione: & dicit vlt q corruptio etiā pncipaliter & per se est: aut de cōtrario in con-
trarium: aut de habitu in priuationē: aut ad mediū: sicut est dispo-
sitiō in generatione: & q hoc manifestum est per inductionem: & cū notificat hoc in generatione simpliciter in qua vnum fit ex vno: noti-
ficat etiā q ita est in generatione composita: in qua vnum fit ex pluribus vno.

¶ Similiter aut hoc est & in alijs: qm non solū simpli-
cia eorū que sunt: s; et cōposita sū eandē se hnt rōnē: s; pp hoc q opposite dīspōnes nō denoiate sunt: latet hoc cōtingēs: necesse est. n. oē cōsonās ex incōsonātī fieri: & incōsonās ex cōsonātī: & corrupi psonās in in-
cōsonantia: & hāc nō in cōtingentē: s; in oppositā.

¶ Et ita est de alijs: videmus enim q illa que nō sunt singularia ex entib: s; cōposita eodem mō hnt dīspō-
nē: s; q dispositiones cōposite nō hnt noiationē: ideo non percipiunt: & si sit necessarius: necesse est enim vt oē cōpositū postqz fuit ex nō pposito: & vt cōpositū cor-
rūpat in nō habēs cōpositionē: s; nō i qđlibet nō hūs cōpositionē: s; in illud qđ est oppositū illi cōpositioni.

¶ Et ita. Dicit & sicut est de omnibus speciebus generabilium & cor-
ruptibilium. s. qm generantur ex cōtrario & corrumpunt in contra-
rium: videmus enim q illa que generantur ex pluribus vno: & sunt illa que nō sunt singularia: s; cōposita: talem dīspōsitiōnem habent in generatione & corruptione: sed q dīspōnes opposite existēs in istis rebus inter illud qđ generat: & illud ex quo generat: & inter illud qđ corrupit: & illud in qđ corrupit non habent nomina: ideo latet cōtrarietas existēs in istis rebus & non percipiūt: s; cum inspicit/videt necesse est existere in eis. ¶ Necesse enim vt omne cō-
positum fiat ex non cōposito & non ex quolibet non cōposito: sed ex non cōposito terminato: & est illud in quo est priuatio p pna illi cō-
positioni: & similiter cōpositum corrumpitur in non cōpositum & nō in quodlibet non cōpositum: sed in illud in quo est priuatio illius cō-
positionis: manifestum est igitur etiā in hoc modo generationis & corruptionis qđ fit ex oppositis sūm habitum & priuationem.

¶ Differt autem nihil inconsonantia dicere aut ordi-
ne aut compositione: manifestum enim est q sit eadē ratio: at vero domus & statua: & quodlibet aliud fit sicut: domus quidē enim fit non ex eo q cōposita sunt: sed ex eo q diuisa sunt hec sic: & statua & figuratorum ali-
quod ex non figurato: & vniūquodq; horum: alia qui-
dem ordo: alia vero cōpositio quedā sunt.

¶ Et non est differētia inter hoc q iste sermo sit in cō-
positione/aut in ordine/aut cōplexione: manifestū est enim q est idem sermo: & sicut domus & idolum: & alia generatur hoc modo: domus enim generat ex non cō-
posito sed separato: & sunt aliqua talia in tali dīspō-
sitione: & similiter idolum & vniūquodq; habentium fi-
guras fit ex non habente illam figuram: & vniūquodq; istoz quidē est ordo aliquis: & quidē aliqua ppositio.

¶ Et non est. Dicit q nō est dīa in hoc sermone inter hoc q aliqđ ponat q generatio istoz. s. que generantur ex pluribus vno sicut in cō-
positionem aut sūm ordinē: aut alijs modis: eadē enim est conse-
cutio in hoc: & ita est in artificialibus sicut in naturalib: domus enim generat ex aliquo non composito cōpositione domus: sed separato: sed illa separata sunt terminata & in dīspōsitiōnibus terminata: non enim componit domus ex quolibet: neq; ex illis ex quibus in-
nata est componi nisi sint in dīspōsitiōnibus terminata: & hoc in-
tendebat cum dixit: & sunt talia in tali dīspōsitiōe: & similiter ido-
lum & vniūquodq; artificialium: quorū generatio est in figura: ge-
nerantur ex non habente illam figuram: ita q ista priuatio sit pro-
pria. Deinde dixit: & vniūquodq; istozum. zc. i. vt mihi videtur & vniūquodq; eorum ex quibus generatur cōpositum quoddā hz or-
dī

45

Ita argy.
Atq; h par-
tim ordine
partim cō-
positiōe cō-
stant.

46

Ita est in ar-
tificialibus
sicut in ali-
b q id qđ
fit fit ex op-
posito ter-
minato ad
oppositū ter-
minatum.

finem proprium in esse compositi: et quoddam huius compositione propriam in esse eius. et dixit hoc demonstrando quod compositum componitur ex rebus terminatis.

CSi ergo hoc verum est quod omne quod fit fit: et eorum/ patur quod corrumpit: aut ex huius aut in contraria: et in horum media: media autem ex contrariis sunt ut colores ex albo et nigro: quare omnia utique erunt que natura fiunt/ aut contraria/ aut ex contrariis.

CSi igitur sit hoc verum omne quod generatur et omne quod corrumpitur: generatur et corrumpitur: aut ex contrariis: aut in contraria: aut inter contraria: illa autem que sunt inter contraria sunt ex huius. Verbi gratia: aliquis color ex albo et nigro: ex quo necesse est ut illa que generantur per naturam: sint aut contraria: aut ex contrariis.

47 **C**Si igitur. Et cum ista inductio sit vera: apparet quod ista propositio universalis est vera. scilicet dicens: quod omne quod generatur et generatur ex contrario: aut ex eis que sunt inter contraria: et omne quod corrumpitur: corrumpitur aut in contrarium: aut in illa que sunt inter contraria. **C**Deinde dixit. illa autem que sunt inter contraria. id est et cum iniunximus huic propositioni aliam manifestam per se: et est quod omnia que sunt inter contraria sunt ex contrariis: ut aliquis medius color ex albo et nigro: sequitur quod omne quod generatur in natura generatur aut ex contrariis: aut ex generatis ex contrariis: et hoc est in prima figura.

CUique quidem igitur ad hoc fere secuti sunt: et aliorum plurimi: quemadmodum diximus prius. Omnes enim elementa/ et ab ipsis vocata principia/ et vere sine ratione ponentes: tamen contraria dicunt tanquam ab ipsa veritate coacti. Differunt tamen ab invicem in eo quod alij quidem priora: alij posteriora suscipiunt: et quod hi quidem notiora sunt ratione: illi autem sunt sensum: hi quidem enim calidum et frigidum: illi autem humidum et siccum: alij autem impari et pari: quidam autem concordiam et discordiam causas ponunt generationis: hec autem ab invicem differunt secundum dictum modum.

CIn hoc igitur fere plures residuorum conveniunt cum istis ut prius diximus: omnes enim ponunt elementa contraria: et illa que vocant principia: licet sine ratione contraria: quasi compellantur ad hoc et

ipsa veritate: sed differunt in hoc: quoniam quidam accipit ex eis illud quod est prius in scientia: et quidam accipit ex eis illud quod est posterius in scientia: et quidam accipit ex eis illud quod est notius in intellectu: et quidam aliud quod est notius in sensu: quidam enim ponunt causas generationis calidum et frigidum: et quidam humidum et siccum: et quidam pari et impari: aut amicitiam et litem: et ista differunt secundum modum que diximus.

48 **C**In hoc igitur. tantum de cognitione principiorum. scilicet ea esse contraria: fere omnes antiqui conveniunt cum istis quos diximus: omnes enim ponunt principia et elementa esse contraria: et si sunt sine ratione quoquo modo: sed natura veritatis compellit eos ad hoc: et si conveniunt in hoc quod principia sunt contraria: tamen differunt etiam in hac contrarietate quid sit secundum diversitatem eorum in priori et posteriori ex contrariis: quidam enim accipiunt illud quod est prius in scientia. id est in cognitione per collationem: et quidam accipiunt prius apud intellectum in cognitione: et est illud quod est magis universale: et quidam accipiunt prius apud sensum: et est illud quod est magis particulare: et est hoc secundum quod apparet unicuique eorum. **C**Et dixit. hoc igitur tamen et. id est intendit per plures residuorum illos quos non numeravit. **B. d.** scilicet sit sine ratione. id est sine ratione perfectam inductio induxit eos ad dicendum hoc. scilicet inductio in qua non inducuntur omnia particularia. Deinde dixit: quasi compellantur. id est quasi veritas que est in inductione compellat ad hoc eos. **C**Deinde dixit. sed differunt. id est intendit per prius in scientia ut mihi videtur illud quod est notius per argumentationem: aut illud cuius cognitio indiget argumentatione magis. isti enim ut mihi videtur quod illud quod est humidum est prius in esse. **B. d.** et quidam accipiunt illud quod est notius in intellectu et est illud quod est magis universale. et comparatio inter comprehensibilia ab intellectu: et a sensu non verificatur nisi quando accipit in respectu eorum comprehensionis. **B. d.** et ista etiam differunt. id est et ista que diximus differunt secundum modos proprietatis quos diximus: qui enim ponebant calidum et frigidum et humidum et siccum principia contraria opinabantur quod prius est illud quod est notius in sensu: qui autem ponebant principia pari et impari credebant quod prius in esse est illud quod est notius apud intellectum: et est illud quod est magis universale: illi autem qui ponebant principia amicitiam et litem opinabantur quod prius in esse notum per argumentationem aut notius.

CQuare est eadem dicere quodammodo et altera ad invicem: altera quidem quemadmodum videtur pluribus: eadem autem secundum analogiam accipiunt enim ex eadem coordinatione: hec quidem enim continent: alia autem pertinentur priorum: sic igitur similiter dicunt et aliter prius et

Prius cognitum apud intellectum est illud quod est magis universale. Et prius cognitum apud sensum est illud quod est magis particulare. Id est in sequ. Inductio que non inducuntur omnia particularia est ratio imperfecta. per hoc vide. 2. priorum. co. 23. que ibi.

Notus
fm rōnem:
singulār s
sensum.

Melius: et hi quidem notiora fm rōnem: sicut dictum est prius: illi aut fm sensum: vniuersale quidem eniz fm rōnem notum est: singulare aut fm sensu: rō qui/ dem enim vniuersalis est: sensus aut particularis: vt magnum et paruum fm rationem est: rarum autem et densum fm sensum.

Et sic isti hoies conueniunt quodāmodo et dnt: differunt enim fm q vident in eis plures hoies: conueniunt autem fm q sequuntur eandem rōnem: accipiunt enim ex eadem punctione: contrariorum eniz quedam sunt determinantia: et quedam determinata: sunt igitur hoc modo puenientes in sermone: et alio modo cōueniūt: quoniam quedam sunt vtiliora: et quedam nobiliora: et quedam notiora apud intellectum: vt prius diximus: et quedam notiora apud sensum: et vte est notius apud intellectum: et particulare ē notius apud sensum. intelligere. n. est vte: sentire vero particulare. Verbi gratia: quoniam magnum et paruum sunt in intellectu: et rarum et densum in sensu.

49

Et sic isti. Cum dixit q antiq pueniunt in hoc q principia sunt p traria quodāmodo: et differunt alio modo: incepit numerare modos. s. in qbus pueniunt et in qbus differunt. Et dixit. differunt enim fm et. i. differunt diuersitate quam plures hoies sciunt. s. simosa diuersitate: et pueniunt q: pcedunt in p sderatōe p eandem argumētatōem in genere: oēs enim vtuntur inductione: est enim cōe omnibus contrarijs hoc: qm quedam sunt determinantia et q/ dam determinata: et pueniunt in hoc q reducunt terminata ad terminantia per inductionem. Verbi grā: qm qui dicit q principia sunt calidum et frigidum et humidum et siccū nitit per inductionē reducere oia p traria ad ista: et sifr qui dicit q principia sunt par et impar: aut additio et diminutio: fm iqr hūc modū pueniūt in hoc q vtunt eadē argumētatōe in soia: sed dnt fm illud in q arguūt. Deinde dixit: et alio modo et. i. et pueniūt et alio mō: illa enim que dicunt esse principia pueniunt in hoc q aliter p trarioz est vtilius: et reliquum nobilior: in hoc q sunt pportioalia: q: quedam sunt notiora apud intellm: et quedam notiora apud sensum: et sic cō traria que sunt notiora apud intellm habent inter se pportionem fm intellectum: sicut pportio contrarioz que sunt notiora apud sensum inter se fm esse. Et declarat quod est notius apud intellectu: et qd apud sensum. et dixit. vniuersale enim et. et fm hoc pportio calidi aut frigidi apud sensum ē: sicut pportio parisi et ipari apud intellectu: et sifr pportio additiōis et diminutiōis apud intellectu.

Et cū declarauit q vte est notius apud intellectu: et particulare apud sensum dedit eaz in hoc: et dixit. intelligere. n. et. i. et cā in hoc ē. qm cōprehensibile apud intellectu est vte: et cōprehensibile apud sensum est particulare. B. dixit. verbi grā et. i. verbi gratia qm magnum et paruum sunt magis vtilia q rarum et densum: ideo attribuunt magis intellectu: et rarum et densum magis sensui. Et hoc ita est: q: rarum et densum cōprehenduntur in corporibus sensibilibus naturalibus magnum aut et paruum cōprehendunt in corporibus naturalibus et mathematicis.

De numero pncipioz nālū fm veritatē. Cap. 2.

Quod quidem igitur cōtraria opz principia esse manifestū est. Cōsequēs aut vtiqz erit dicere: vtrū duo aut tria aut plura sit vnus qdē. n. ipose ē: qm nō vnus a p rias: infinita aut nō: qm neqz scibile qd est erit. b Et est igit vna p rietas in oī cōre vno: substātia aut vnū qd/ dam genus est. Et qd cōtingit ex finitis melius ex finitis quēadmodum Empedocles qz ex infinitis: oia nāqz ex finitis assignare opinat: quēadmodū Anaxagoras ex infinitis. Amplius sunt alia alijs p riora cō traria: et sunt altera ex alterutris: vt dulce et amarum: et albū et nigrū: principia c aut semp opz manere.

Apparet igitur q necesse est vt principia sint cō traria: et sequit hoc dicere vtrū sint duo aut plura: im/ possibile eniz est vt sint vnū: cōtraria eniz nō sunt vnū neqz et infinita: quoniam tunc ens nō sciret: q: igitur in oī genere est vnus p rariū: et substātia est vnus genus et q: impossibile est vt generatio sit ex principijs infi/ nitis: et est melius vt sint finita: vt dicit Empedocles qz infinita. pōt eniz cōplere oia que affirmant Anaxagoras: cuius posuit generationē eē ex infinitis: et etiā qz cōtrarioz sunt quedā p riora alijs p rarijs: et quedāz p raria que generātur ex alijs p rarijs: vt dulce et amarum: et albū et nigrum: principia vero necesse est vt sint p rmanentia eterna.

Apparet igitur. Manifestus est igitur vniuersaliter q necesse est q sint principia contraria: sed p rsecutā dum est primo vtrum sint duo v l plura duobus. im pōe eniz est vt sint vnū pncipiū: q: principia sunt p rariataz p raria sunt saltē iter

Rar et den/ suz sunt in corpib nā libus. ma/ gnū e pūā tā i nālīb q i marthe maticis s3 tūc oppoio p. cō. 84. q r ti phy. vbi h3 q rar et densuz con traria sunt i p ritate e cā psequun tur. cū igit in marthe/ maticis sit rō p r. s. z. c. Itē oppoio p. cō. 71. q iaz ibi dicit q subtili/ tas mathe maticae cre scit in infi/ nitū. nō ar nālī zc. a Cōtrarie tas nō sal/ uat i vno. b Ana con trarietas ē i oī genere. c Itēz infra ter. cō. 55. c Principia semp opz ma nere.

50

duos: et impossibile est ut sint infinita: quoniam tunc ens erit non scibile: et ut prius diximus: et est in unoquoque genere decem predicamentorum est una contrarietas: et substantia est unum genus eorum: cuius principia sunt quesita: cum substantia sit secundum aliorum generum: unde necesse est ut contrarietas existens in principijs non sit plus quam una: et est contrarietas existens in substantia: et necdum ut sint infinita. Et hoc intendebat cum dixit: et substantia est unum genus: sed tacuit personam: et esse: quod contrarietas existens in eadem est una: et est principium aliorum entium. **C**. **B**. **d**. et quod impossibile est et dicit: et est si processerimus dicentibus principia esse infinita: hoc esse posse: et quod generatio possit fieri ex eisdem: tunc dicens hoc posset concedere quod generatio potest fieri et ex principijs finitis: et cum hoc duo sint possibilissima melius est ut sint ex finitis: ut dicit Empedocles: quod ex infinitis: ut dicit Anaxagoras: quoniam dicentes principia finita esse: potest complere causas omnium apparentium sicut potest complere dicentes ea esse infinita: ut accidit Empedocli cum Anaxagora: et cum processerimus quod natura potest facere ex principijs finitis illud quod facit ex infinitis melius est et rectius ut faciat hoc ex finitis: et sic non tunc natura ageret otiose: quia enim potest saluare modica actione: ille ager actione artificiali: si autem laborauerit actione maiori: otiose faciet et superflue: et ita est de natura sicut de arte. **B**. **d**. et etiam contrarietatis et est non potest aliquid dicere quod omnia contraria sunt principia necdum ut sint infinita. contrarietatis enim quedam sunt priora quibusdam: quia quedam generantur ex quibusdam: ut saporis ex amaro et dulci: et colores ex albo et nigro: principia autem sunt illa contraria que non generantur ex alijs: neque transmutantur velut principia enim debent esse permanentia non transmutabilia: neque generabilia ex alijs.

Vide posse
3. phy. t. 2.
48. et 2. ce/
li. tex. c. 35.

Qui potest
facere modi
ca actione il
le ager ac/
tione artifi
ciali. si autem
laborauerit
rit actione
maiori otio
se faciet et
superflue et
ita est de na
tura sicut de arte
ex quibus
nihil est su
perfluum in
natura nec in ar
te. Idem in
fra co. 56. et
prio ce. 32.
Idem. 3. de
anima. 45.
Idem. 2. ph.
78. et 79.

C. **Q**uidem igitur: neque unum: neque infinita sunt: manifestum est ex his. Quoniam autem finitorum facere duotantum: vel non facere duotantum habet quosdam rationem: deficiet. nam utique aliquid quod densitas raritatem facere aliquid apta nata sit: aut hic densitatem: sicut autem et alia quecumque contrarietas: non enim concordia discordiam producit: et facit aliquid ex ipsa: neque discordia ex illa: sed utraque alterum quoddam tertium. Quidam autem et plura recipiunt ex quibus parant eorum que sunt naturam.

Declaratum est igitur ex istis sermonibus quod principia non sunt unum: neque infinita: et quia sunt finita erunt tunc in hoc sermone dicente: quod sola duo non agunt est locus dicendi. Homo enim ambigit et nescit quomodo densitas agit raritatem: aut raritas densitatem: et similiter in alijs contrarijs. Impossibile enim est ut amicitia ducat secum litem: et faciat ex ea aliquid: neque illis facit

ex amicitia: sed omnes faciunt aliud tertium: videmus enim quosdam qui acceperunt aliqua plura uno: et posterunt ex eis natura entium.

Declaratum. Cum declaravit quod principia non sunt infinita: incepit persequari utrum sint plura duobus. Et dixit: et quia sunt finita et dicit: quod apparet quod principia sunt finita: et quod non sunt pauciora duobus. Ideo in sermone dicente quod duo non sufficiunt in hoc quod alterum paratur a reliquo est locus rationis: contrarium enim non recipit suum contrarium. suum alteratur in eius formam: quoniam calidum non recipit ex frigido calidum sibi simile: frigus enim sicut quod est frigus non recipit caliditatem neque alteratur in eam: et cum sit impossibile ut calidum faciat ex frigore calidum sibi simile: impossibile est ut ex eo faciat illud velut et sicut et dicitur nihil facit ex raritate neque amicitia ex lite sicut Empedoclem: sed unumquodque contrarium agit in tertium et ex tertio. Et cum declaravit quod contraria non sufficiunt in hoc quod sunt principia: quod alterum nihil facit ex reliquo. dixit. videmus enim quosdam et c. et ideo videmus quosdam ponere aliquid plura uno: ex quibus componit natura unumquodque entium transmutabilem: et quod corpus demonstratum est compositum si simplex. et dicit hoc quoniam si principia essent contraria tamen: tunc generatum esset simplex non compositum: et dixit hoc: quod est ex materia et forma: alteratio igitur contrarium in unum coegit omnes credentes quod omnia corpora sunt composita non simplicia. et quod in eis sunt aliqua plura uno: et maxime prima corpora. scilicet quatuor elementa: ista enim principia de quibus persequantur sunt communia simplicibus et compositis corporibus.

Ad huc autem amplius: et de hoc aliquis dubitabit nisi aliquis alteram supposuerit contrarijs naturam. Nullus enim videmus eorum que sunt substantiam contraria. Principium autem non de subiecto oportet dici aliquo: erit enim principium principij. Subiectum enim principium est et prius videtur esse predicato. Amplius non esse dicimus substantiam contrariam substantie: qualiter igitur ex non substantijs substantia utique erit: aut quomodo prius non substantia substantia erit.

Et cum hoc est ambigit homo in hoc quod narrabo si non posuerit contrarietatis aliam naturam: non enim videmus contraria esse substantiam alicuius rei: et principium non oportet ut dicatur in subiecto aliquo: non enim esse principium principij: subiectum enim est aliquid principium: et existimat quod est prius predicato de illo. Et et non dicimus quod

si

Contrarium si
recipit suum
contrarium.
Idem infra
2. 54. et 57.
Idem supra
co. 42. Idem
8. phy. co.
4. 12. met.
co. 53. et 5.
phy. 14. et
p. celi com.
106.

Alteratio
contrarietatis
in unum co/
egit esse cre
dere quod omnia
corpora sunt
composita.
Idem infra
com. 33. ex
hoc sumitur
quod transmuta
tatio facit
cognoscere
materiam.
Idem p. ce.
20. 7. met. 1.
co. 4. phy.
14. 8. met.
co. 12. et c.

Subiectum
principij est
et prius vel
esse predicato
et c.

substantia est contraria substantie: quomodo igitur potest esse substantia ex non substantia: et quomodo potest esse non substantia prior substantia.

§2
Rō coegit pncipia eē ptraria. s; oppositum habet supra t.c. 48.
Principiū sbe est sba. Idē. 12. me ta. cō. 22.

Nihil pro/hibet ut sbe sint ptrarie s; formas oppositū. s; phy. c. 10. 2. 3. met. c. 5.

Secō d ge/ ne. t. c. 22.

Et cum. Quia ratio coegit principia esse contraria: induxit sed; sermonē contradicentē illi: ut contradictio istorum duorum sermonum cogat nos ad ponendū aliq̄d tertius aliud a contrariis: ut est propriū sermō nib; disputatiuis dicentibus. s; qm̄ illud qd̄ accipit simplr in vitro q; terminatur s; in partem vram; et iste sermo disputatiuis est: q; cōtraria nō sunt substantia alicuius. cōtraria enim dicuntur in subiecto: substantia autē nō dicit in s; bto. ergo ptraria nō sunt substantie: s; principia debēt esse s; bta: q; principia substantie est s; bta: ergo cōtraria nō sunt principia: s; ista psecutio nō est recta: cū apparuerit q; prima ptraria sunt priuatio et forma. Deinde induxit secundā rōnem istius generis: et est q; cōtraria nō sunt substantie: cū substantia nō sit est cōtraria substantie: et principia sunt substantie: qm̄ principia substantie sunt substantie. Et hōdus eouenientie inter has duas rōnes est: qm̄ cum posuerimus subiectum principiorum qd̄ est substantia: et q; alterus cōtrariorū est priuatio: et q; hic est subiectū illius priuationis et forme dissoluent oēs questiones et verificabit q; principia sunt cōtraria: et similiter etiā nihil prohibet ut substantie sint cōtrarie s; in formas nō ptrarie s; in subiectū. et sic dicere q; substantia nō est cōtraria substantie est verum s; in subiectum: et q; substantia est cōtraria substantie s; in formas est verus. et hoc adiuvat Alexander cum dicit. q; in substantiis simplicibus potest esse cōtrarietas nō in cōpositis. et Alexander intelligit hoc qd̄ Arist. dicit in predicamentis: qui dicit: q; proprium est substantie non habere cōtrariū de substantiis cōpositis: nō de simplicibus. Arist. enī dicit in libro de generatione: q; corpora simplicia sunt contraria.

Unde et si aliquis priorem verā putabit esse rōnem et hanc necessariū est si debet saluare utrasq; subesse quoddam tertius quēadmodū dicit vna quādam naturam dicentes esse: ut aquā et ignē aut mediū horū.

Et ideo qui credit q; primus sermo est verus: et iste sermo cōtinget ei necessario si voluerit q; isti duo sermones cōcedant ponere tertius: sicut dixerūt ponētes totum vnius nature aque aut ignis aut mediū horū.

§3
Et ppter hoc necesse ē ut opinat q; primus sermo dicit: q; principia sunt cōtraria: est verus s; in partē. et q; iste sermo dicit q; principia nō sunt cōtraria: est etiā verus s; in partē. et q; isti duo sermones nō sunt falsi simplr si ponat hic tertiā materiā: et ē alteratio cōtrariorum iniuicē: qm̄ ponēdo istam naturā poterit soluere dubitationes accidentē ex istis duobus sermonibus oppositis. Deinde dicit: sicut dixerūt t. c. i. sicut dixerūt quidam: q; omnia entia facta sunt ex eadē natura: et q; substantie rerū diuersa sunt in rei veritate ista natura vna; ex quibus sunt facte. Quidam igit opinant: q;

ista natura eōis omnibus entibus est vnum elementum quattuor: quidā autē ipsam esse mediū inter contraria eorum.

Uidetur autē mediū magis: ignis enī et terra et aer et aqua ptrarietatibus cōpleta sunt. Unde nō irrationabiliter faciūt subiectū alterum ab his facientes. Aliorū autē quidā aerem. aer enim minime h; aliorū differentias sensibiles: cōsequēter autē aqua.

Et existimatur q; mediū est dignius: ignis enim et terra et aqua et aer sunt mixta per ptrarietatē. Et ideo qui ponit subiectum aliud a cōtrariis: nō fecit non rectum. Et post illū in rectitudine est qui ponit ipsum aerem: aer enim est minimus aliorum in diuersitate sensibili: et sequitur aqua.

§4
Dicit. Et appet q; q; ponit subiectū aliq̄d mediū inter aere; et ignem: et vniuersalr inter duo vicinantiū dicunt rectius: qm̄ istud subiectum opz ut non habeat aliquam cōtrarietatē in sua substantia: cum cōtrariū nō recipit suum cōtrariū: et aqua et ignis et aer et terra vtrūq; habet cōtrariū in sua substantia: medius autē nullam habet cōtrarietatē in substantia sua: quare medius est proprius nature istius subiecti q; quattuor elementa: et hoc intēdebatur dixit. et ideo qui ponit t. c. Deinde dicit. et post illum t. c. i. et qui ponit ipsum aerem rectius facit q; qui ponit ipsum vnum aliorū: et post illum in rectitudine est qui ponit ipsum aquam. et dixit hic. nam qui ponit ipsum vnum mediorū. i. aque et aeris: et rectius facit q; qui ponit vnum extremorū. Cōtrarietas enim minus est in medijs q; in extremis: et qui ponit aerem rectius facit q; qui ponit aquam: qm̄ differentie sensibiles cōtrarie pauciores sunt in eo. et ideo dixit: et sequit qui ponit ipsum aquā: q; aqua etiā est mediū sicut aer: sed aer excedit aquā in hoc: q; differentie aque sunt manifeste magis sensui: et differentie aeris sunt latentes. Et incedit per diuersitates sensibiles dicit ptrarietas sensibiles. et dixit. q; qui ponit subiectum habens dicitas latētes ponit rectius: q; subiectum in rei veritate est māteuius esse est in potentia.

Sed omnes vnū hoc cōtrariis figurāt: ut densitate et raritate: et eo qd̄ maius et minus. hec autē omnia sūt excellentia. videlz et defectus sicut dicitū est prius. sed videtur antiqua esse hec opinio: q; vnū et superabundantia et defectus principia rerum sunt: sed nō eodem modo. S; antiqui duo quidem facere: vnum autem pati: posteriorum autem quidam contrarium: vnum quidem facere: duo autem pati dicunt magis.

Lra argy. Aer. n. m/ nime reipe ctu cetero/ rā dicit sē sibles h; atq; hūc se quit aqua.

Aer mīme h; dicit sē sibles. idē p de gnōne t. c. 19. 3 dē 2. d al. 1. 113. Deinde aq; ex q; p; q; terra sit tri gidiōr aq; s; oppositū vide. 2. d ge ner. t. c. 23.

Contrarie/ tas min; ē i medijs q; i extremis. Idē. 5. phy li. cō. 51.

Subm i rei vitate ē mā cui; eē est i potētia. cō sile p ca. de sba orbis.

videt antiq; esse opinō q; vnū et sup/ abūdātia et defect; p; cipia rerū sunt.

Sed oēs figurant istud vnū per cōtraria densitatē & raritatem: & magis & minus: & manifestus est q̄ ista vniuersalr sunt in additione & diminutiōe: vt dixim⁹ prius: & fortasse est opinio antiqua. s. vt principia entium sunt vnus & additio & diminutio: s; non eodem modo. Antiqui enim dicunt q̄ illa duo agunt: & vnus patitur: alij autē qui post venerunt: dixerunt econtra: s. q̄ vnus agit & duo patiuntur tm̄.

¶ Cum narrauit q̄ bene fecerunt antiqui in hoc q̄ cum contrarijs posuerunt subiectus: incepit etiā narrare qualr ponebant dispositiōnem cōtrarioꝝ ex hoc subiecto. Et dixit: sed oēs figurant &c. id est sed oēs cōueniūt in hoc q̄ faciunt subiectum figurari per hoc duo cōtraria. i. q̄ ponūt subiectū materiā: & duo cōtraria formam s; q̄ vnusquisq; opinabatur in cōtrarijs. qui enim opinabantur q̄ densitas & raritas sunt prima cōtraria ponebant illa differētiās subiecti: & simlr qui opinabant q̄ hęc cōtraria sunt magis & minus ponebant hęc duo dīas istius subiecti. B. d. & manifestum est &c. i. q̄ raritas & densitas & magis & minus oīa sunt sub additiōne & diminutiōne. B. d. & forte est opinio antiqua: & intendebat q̄ nō est inuenta a Platone. oēs enim & Plato opinabant q̄ principia sunt vnus subiectū: & additio & diminutio: sed opinio eorū in ordinatiōne istius vnus & cōtrarioꝝ non est ea. s. antiqui enī dicebāt: q̄ cōtraria sunt forma agens: & subiectus est materia patiens. posteriores vero & Plato dicebāt q̄ cōtraria sunt materia passiva. s. magnū & parū: & q̄ vnus est forma agens.

¶ Tria quidem igitur dicere elemēta esse & ex his: & ex hūmōialijs intēdentibus videbit vtriq; habere quandam rōnem sicut diximus. Plura autē tribus nō amplius est ad patiendū quidem enim sufficiens est vnū: si autē quattuor: existentibus due erunt contrarietates oportebit seorsum vtriusq; esse alteram quādam materiam mediam. si autē ex inuicē poterit generare: occisā vtriq; altera cōtrarietati erit. Simul autē & impossibile est plures esse cōtrarietates primas. substantia enī vnus quōdam genus est entis: quare in eo qd̄ prius & posterius sunt differunt ab inuicem principia tm̄: sed nō genere: semp enim in vno genere cōtrarietas vna est: oēs enim cōtrarietates reduci vident ad vnā.

¶ Dicere igitur elemēta esse tria. est s; m̄ rationē quoquo modo: quū consideratū fuerit hoc de istis rebus

Sp in vno gne vna est cōtrarietas. Idē sup. t. cō. 50. Idē 10. mēta. t. cōmē. 15.

proprie & similibus: vt diximus. Plura autē tribus nō: in passione autem sufficit vnus: si igitur fuerint quattuor: ita q̄ contrarietates sint due & indiget vtraq; cōtrarietas per se alia natura existente inter illa. Si igitur possibile est vt vnus cōtrarioꝝ sufficiat: tunc reliquum erit superflū: & cum hoc impossibile est vt prima cōtraria sint plura. substantia enim est vnū genus: & principia differūt ab inuicē s; m̄ prius & posterius tm̄: nō s; m̄ genus: in vno enim genere vna est cōtrarietas: & omnes cōtrarietates vident reduci ad vnā.

¶ Dicere igitur. Quoquo mō: q; p̄positiones quibus vtrū in hoc sunt famose: & cum declarauit q̄ principia nō sunt vnū: & apparuit ex disputatiōne ea esse tria: incepit declarare q̄ non sunt plura tribus. Deinde perferatū demonstratiōe: vtrū sint duo aut tria. Deinde. d. plura autē tribus non. i. q; in passione que est s; m̄ generationem sufficit vna cōtrarietas. patiens debet enim esse cōtrariū ei a quo patit: ergo duo cōtraria cum subiecto sufficiunt in transmutatione: q; patiens quōdammodo est cōtrariū: & quōdammodo simile: & est modus quo recipit actionē agentis: & hoc nō est nisi ex subiecto. B. di. si igitur fuerint quattuor &c. i. si igitur cōtraria fuerint duplicia: tunc vtrūq; par indiget subiecto: & tertia natura cōmuni: & hoc intendebat cum dixit: existente inter illa: s; m̄ subiectū est medium inter cōtraria. Et ipse dixit q̄ subiectū est in statu dine mediū. est enī s; m̄ ei quoquo mō: q; est in potētia vtrūq; extremū s; tm̄ s; m̄ ē vtrūq; extremū potētia pura. mediū vero ē vtrūq; extremū in actu: s; tm̄ non in vltima p̄fectione. est igitur in potētia vtrūq; extremū quōdam modo: & in actu alio modo. subiectum vero pura potētia est vtrūq; extremū. Deinde. d. si igitur alterū cōtrarioꝝ sufficit reliquum est superfluum. i. si posuerimus q̄ principia essent sex. & quattuor cōtraria: & duo subiecta: tunc si alterū par cōtrarioꝝ cum suo subiecto sufficiunt in hoc q̄ ex eis generentur omnia: tunc reliquum par erit superfluum. & natura nihil agit superfluum. alterum autē par cōtrarioꝝ sufficit in generatione omnium entium: q; dicitur est q̄ prima principia debent esse cōmuni omnibus entibus. Et signum eius est hoc q̄ omnia entia alterant in inuicem. Deinde induxit secundāz rationē: & dixit. & cum hoc impossibile est. i. & impossibile est vt prima cōtraria sint plura: q; prima cōtraria necesse est vtrūq; primi generis. s. substantie: & cōtraria in quolibet genere sunt vnus par. vnde necesse est vt prima cōtraria sint vnū par. B. d. & principia differūt &c. potest intelligi q̄ prima principia cōtraria que sunt in vno quoq; genere decem predicamentorū non differunt ab inuicem s; m̄ genus: sed s; m̄ q̄ quedam sunt priora quibusdam: & cause quorūdam: & omnia sunt in vno genere: sed reducantur ad prima cōtraria: que

56 Patiens q̄ dāno ē cōtrariū & q̄ dūno s; m̄.

Dūa inter s; m̄ & mediū. s; vide oppositū d; s; m̄ p̄ phys. cō. 57. In medio ē vtrūq; extremū i actu: s; nō i potētia p̄fectōe. Idē. s. phys. 6. 19. Et. s; cō. s; tm̄ op̄pono d; ele/ mentis me/ dyo in qd̄ extra nllō mō sunt in actu s; p̄ ex scōo de gñatione. & ex q̄to ccl.

Ex hoc patet quod prioritas esse ad causam tollit univocationem. Hoc nomen prima contraria existentia in uno quod genere non dicitur equivoce nec univoce: sed sicut per se et posterius. Prima expone Secunda.

Prima expone Secunda.

Secundum naturam eorum prius est dicere: et sic circa unum. quod est propria speculativa. 1. 3. phis. te. co. 2. Et vide ibi.

sunt causa aliorum contrariorum. U. g. quoniam si prima contraria in uno quoque genere sunt opposita sicut esse et non esse sunt esse et non esse sunt esse aliorum oppositorum existentium in a quo predicantur: illa dicitur esse prima contraria. quoniam si nomen prima contraria existit in unoquoque genere non dicitur equivoce: neque univoce: sed sicut per se et posterius: et est modorum nominis ambiguus. Et potest intelligi alio modo et est quod principia contraria que sunt in substantia sunt plura: tamen non differunt a se invicem: nisi sicut per se et posterius: non quod sunt in generibus diversis. et talia contraria reducuntur ad unam contrarietatem que est per omnia. B. d. in uno enim genere et forte intendit dare causam propter quam quedam contraria plura que sunt in eodem genere sunt priora quibusdam sicut per se et posterius. Et forte iste sermo est maioris propositio: quam intendebat declarare quod necesse est ut contrarietas que est in primis principijs est una: et syllogismus sic componitur. prima principia contraria sunt illa que sunt in genere substantie: et prima contrarietas que est in uno genere est una. ergo prima principia contraria sunt unum per contrarios: et sicut hoc erit iste sermo posterius. et tunc sic dicitur legi: sicut enim est unum genus: et in uno genere est una contrarietas. principia enim non differunt a se invicem nisi sicut per se et posterius. sicut per se et posterius aliam exponem dicitur legi in textu: sed dicitur intelligi in eo maioris propositio dicens: quod in uno genere est una contrarietas. quoniam per illam complebitur conclusio. B. d. et omnia contraria videntur reduci et potest intelligi quod omnia contraria que sunt in eodem genere: cum reducuntur in unam contrarietatem sunt in potentia et principia unum. Uel sic: quod omnia contraria que sunt in eodem genere sicut unum quodque genus predicamentorum cum reducuntur ad contraria que sunt in substantia omnia erunt unum in potentia et sicut respectum.

Uel dicit philosophus determinat veritatem de numero principiorum naturalium. Cap. 3.

Quod quidem igitur: neque unum sit elementum: neque plura duobus vel tribus manifestum est. horum autem utrum sit verum que admodum dicitur in dubitatione huius multam. Sic igitur nos dicamus primus de omni generatione aggredientes. Et tenet sicut naturam communia prius dicere: et sic circa unum quodque propria speculativa.

Uel manifestum est igitur quod elementum non est unum: et quod elementa non sunt plura duobus aut tribus: utrum autem sit verum huius maximam questionem. ponam igitur sermonem nostrum hoc modo: incipiamus et consideremus de omni generatione: quoniam tunc procedemus cursu naturali: et prius dicamus vltima cetera: deinde consideremus post de proprijs existentibus in particularibus.

Intendit

Intendit hic per elementum principia que sunt in re. et dicitur quod huius maximam questionem: iam apparuerit ex disputatione principia esse tria: quod necesse est ponere illud quod recipit esse generatur ipsum esse subiectum aut contrarium. Si igitur fuerit contrarium: continget contrarium alterari in suum contrarium: ita quod non esse: alteret in esse: et mutetur in illud: quod est valde improbabile: et si posuerimus quod subiectum est recipiens: et quod contrarium recipit: continget ut in substantia non sit generatio uno. subiectum enim est aliquid demonstratum et substantia: et vltimum contingit ut aliquid sit: autem sit: quoniam si non sit nisi ex substantia que est subiectum: et ista substantia sit ceteris omnibus entibus: et ens non generat nisi ex ente: ergo ens est antequam generet: et ista questio cogit plures antequam quos ad negandum generationem. Beinde. d. tunc enim procedimus et cetera. et in via doctrine. et quod dicat: et intendimus considerare prius de rebus uniuersalibus ceteris: quod ista doctrina est naturalis. est enim doctrina cuius propositiones accepte in ea sunt maxime et sine medio: et cum hoc manifestiores et non accidit in ea iteratio. Et intendit per communem generationem: generationem que fit in substantia et in omnibus predicamentis: et de substantia generationem communem quattuor corporibus. signi et aque et aeri et terre: et corporibus compositis. et vltimum generationem que est unius ex uno. ista enim generatio est quattuor elementorum et compositorum. generatio autem que est unius ex pluribus perscrutanda est in libro de generatione: et hoc intendebat quod dicit. B. considerabimus post de proprijs. id est de proprijs existentibus in generatione uniuersalibus generabilibus: et hoc est in omnibus partibus istius scientie. De generatione autem corporum simplicium et compositorum loquitur in libro de generatione. et in quarto methis. et de proprijs uniuersalibus composito loquitur in libro de mineris: et in libro de plantis. et in libro de animalibus. sed librum de mineris non habemus neque de plantis nisi duos tractatus.

Dicimus enim fieri ex alio aliud: et ex altero alterum: aut simplicia dicentes: aut composita. Dico autem sic: hoc est enim hoc fieri hominem musicum: est autem non musicum aliquid fieri musicum: aut non musicum hominem fieri hominem musicum. Simpliciter quidem igitur dico: quod fit hominem et non musicum: et quod simpliciter fit musicum: compositum autem et quod fit: et quod factum est cum non musicum hominem dicimus fieri: aut musicum: aut musicum hominem. horum autem hoc quidem non solum dicitur hoc aliquid fieri: sed etiam ex hoc ut ex non musico musicum: hoc autem non dicitur in omnibus: ut ex homine factus sit musicus: sed homo factus sit musicus.

Dicamus igitur quod cum dicimus aliquid generari ex aliquo alio: et quod uniuersaliter generabile generatur

Comen. Auer.

57

Doctrina que incipit a rebus vltimis ceteris est naturalis: cuius propositiones accepte sunt immediate. tamen quod manifestiores. tamen et quod non accidit reiteratio. Ideo dicitur in principio suo libro phis.

Libri 8 mineris non habemus neque de plantis nisi duos tractatus.

ex alio: forte intendim⁹ simplicia z forte composita. z intelligo hoc qd narrabo: homo fit musicus: z no musicus fit musicus: z homo no musicus fit homo musicus: intelligo hoc cum dico generatus simplex hominem z no musicus. Et intelligo cum dico generatus simplex musicu. Et intelligo et p generatu compositu homines no musicus fieri homine musicu. Sed alterum duorum illorum dicitur fieri ex hoc z fieri hoc. Dicimus eniz qd ex no musico fit musicus: aut no musicus fit musicus. Reliquu vero no in omni dicitur vtruzq. non enim dicimus qd ex homine fit musicus: sed homo fit musicus.

58 Et est manifestu: qd aliquid generat ex aliquo aut ab aliquo: z intendim⁹ altera duarum intentionu: qm aut intendimus per hanc propositione rem simplicem aut compositam. A. gra. qm quu dicimus qd ho fit musicus: intendim⁹ qd musicus fit ex simplici qd est ho qui est subiectu musici. z simlr qd dicimus qd musicus fit musicus: intendimus qd musicus et fit ex re simplici que est no musicu: que est priuatio musici. z quu dicimus qd homo no musicus fit musicus: intendimus qd musicus fit ex duob⁹. s. ex homine z no musico. z hoc intendebat quu dixit. forte intendimus zc. Et quu dixit. homo imusicus fit musicus: intendit generatione que attribuitur subiecto in quo est generatu. Et quu dixit. z imusicus fit musicus: intendit generatione que attribuitur opposito: siue sit contrariuz siue sit priuatio. Et quu dixit. z homo no musicus fit musicus. intendit generatione que attribuitur vtruzq. s. subiecto z opposito. Deinde exposuit hec tria. z dixit: z intelligo quuz dico generatus simplex zc. i. z intelligo quuz dico qd generatio generati attribuitur rei simplici subiectu qd est homo in hoc exemplo: z oppositu qd est no musicu. z intelligo per illud cuius generatio attribuitur rei compositae illud qd attribuitur vtruzq. s. opposito z subiecto: qd est homo no musicus. z vniuersalr dicit qd generatio attribuitur opposito z subiecto z ambobus: z per oppositu intellige contrariuz z priuatione: z hoc est comune siue generatio fit in substancia aut in alijs pdicamentis. Et quu notificauit qd generatio attribuitur his duob⁹ simplicib⁹: dedit dnam inter illam sm vocem z sm rem. z dixit. sed alterum fieri hoc. z ex ipso fieri hoc. z hoc est sm idioma eoz. z ideo dixit. dicimus eniz qd no ex musico zc. reliquu vero. s. subiectu no proferatur nisi vno modo: scz ipsum fieri hoc: no ex ipso fieri hoc. no enim dicimus qd ex homine fit musicus: sed dicimus homine fieri musicum. Et nota dum est qd hoc est sm idioma eorum: z quoddam accidit in hoc tempore. hec enim prepositio. ex. in arabico est comunis: quandoqz igitur notat oppositum. z quandoqz subiectum. hec

Dna sm v
e e inter pri
uationez z
mam.

Documetu

autem prepositio. ab. notat causam agente tanquam subiectum. oppositum vero in nostro idiomate non dicitur fieri hoc: sed tantum dicitur in subiecto. hec vero prepositio. post. in nostro idiomate dicitur proprie de opposito z no de subiecto: dicimus enim post non musicum fit musicus: z non dicimus qd post hominem fit musicus: z cum dedit differentiam sm vocem dedit differentiam sm rem zc.

Et eorum autez que sunt sicut simplicia: dicimus fieri aliquid quide permanes fit: aliud vero no permanens: homo quidez eniz permanet musicus factus homo: z est: sed no musicus z imusicus: neqz simpliciter: neqz composituz permanet.

Et illa que dicimus sm qd sunt simplicia generari: quedam generant permanedo: z quedaz no permanendo. homo eniz permanes homo fit musicus: non musicus vero non permanet: neqz simplex: neqz quando componitur.

Et illa que dicuntur generari z fieri aliquid aliud sm qd sunt simplicia: z sunt illa duo que prediximus: differunt in hoc: quonia alterum permanet quando generatur aliud ex eo: alterum vero non permanet sed destruitur: z non est pars generati: alterum vero permanet z est pars generati. Verbi gratia. musicus qui generatur ex homine: z non ex musico. homo enim permanet quando fit musicus: no musicus aut no permanet quum fit oppositus musico: z si oppositum accipiatur singulariter: aut oppositum cu subiecto zc.

Determinatis igitur his ex omnib⁹ que sunt: hoc est accipere si aliquis intederit sicut dicimus: quonia aliquid opz semper subijci qd fit. Et hoc si numero e vnum: sed specie no: vnum est specie eniz: dico z ratione idem: no enim idem est homini z imusico esse: z hoc qd e pmanet: aliud vero no pmanet: no oppositu qd e pmanet: ho eniz pmanet: musicu aut z imusicu no pmanet: neqz ex ambobus compositum: vt imusicus ho.

Et cum determinauim⁹ ista ex omni qd generatur potest homo accipere hoc si posuerit suam considerationem ex hoc qd dico. s. quonia semper indiget ali quo qd fit subiectu illorum omnium: z est illud qd est generabile: z istud licet sit vnum numero: tamen sm formam no est vnum: z intedo per formam ronez. ratio

59
Dna sm r
inter priu
atione z m
teriam.

enim hoīs non est ratio non musici: sed illud perma-
net: et hoc nō. illud autē qđ non habet oppositū perma-
net: hō enim permanet: non musicus vero non: neq;
cōpositum ex eis: vt homo non musicus.

Ex 8 p 13
aliquid eē
idē fm sibi
et plura fm
dissimilitōez.
Idē. s. phz
fi. p. 47. Et
2. de aīa cō.
147. 29 ibi.
Idē etiā. 3.
physi. 19. 2
21. Idē. 3. de
aīa. cō. p.

Opp. apđ
arabes eq/
uocaf: qđ p
rāto dixit:
qđ oppo. dī
rā de termi/
no a qđ de
termino ad
quē: ex quo
hnt opposi/
tionē adin/
uicē zc.

Illō qđ i
rei veritate
dī gnari est
illō i qđ ue/
nīf iste mo/
tus. ex qđ p
māz de gñā
ri. s. opp. vi
de. 7. me. p.
21. vbi dicit
cōpositū ex
mā z forma
eē de gñābi
le: nō mām
neq; formā
nīf p acci/
dens. vide
idē. p met.
cō. p.

60 Et quā determinata sunt hec duo pncipia simplicia quib⁹
attribuit gñatio: pōt homo accipere hec duo esse necessaria in omni
gnatione si cōsiderauerit i hoc ex hoc qđ dico: apparet em bene qđ
omne generatū semper indiget aliquo subiecto: z est illud qđ in rei
veritate dicit generari. s. in tempore in quo generat in actu: gene/
ratū enim cōpletum fuit generatū: z non est in actu: generatio igit⁹
tur fm qđ est motus necessario habet subiectū: z est illud qđ dī ge/
nerari in actu. Et hoc qđ dixit manifestū est in substantia z alijs.
generatum enim est generatū per motū: quem habet apud genera/
tionē. Deinde dixit. z istud licet sit vnum zc. i. z istud qđ est gene/
ratum in actu: licet sit vnum a numero. i. subiecto: tamen non est
vnu fm rōnē. i. fm dissimilitōnē: apparet em in eo duo: quoz vnum
est oppositū rei qđ est principū generationis: z aliud recipiēs illā
rem: z oppositū b equiuocat in arabico cum eo qđ est finis gene/
rationis. rō em hoīs qui fuit musicus non est rō non musici qui sit
musicus: homo enim permanet musica generata in ipso: non musi/
ca vero non permanet: sed destruit quando musica generatur in sub/
iecto: z vniuersālī illud qđ caret opposito ex istis duob⁹ permanet:
vt homo si sit musicus. musica em non est opposita homini: non mu/
sica vero existens in homine est opposita musicē: vt nō esse ad esse:
z ideo deficit quādo fit musica. Et hoc qđ dixit intelligendū est
cōiter in oibus predicamētis: z in predicamēto substantie. in sper/
mate em qđ hō sit necesse est vt sit aliqd: z est illud per qđ dicit sper/
ma. rō enim hoīs qui sit est opposita rationi spermatis: z etiā vt in
eo sit aliquid recipiēs formam hoīs: z est in rei veritate illud c qđ
dī gnari. s. illō in quo inuenit iste motus. motus em dī z eē in subie/
cto: sicut diximus: z impossibile est vt sit in illo: cuius partes suc/
cessiue destruantur per generationem partiū illius: z est illud qđ est
oppositū gnato: sed iste motus est in subiecto: z si nō eēt subiectū:
non eēt hic aliquid deīrens istū motum: nec aliquid qđ diceretur
moueri: neq; aliquid qđ esset in potētia aliqd: z auferret nā possibi/
litatis: sed hoc ignorant moderni ppter cōsuetudinē.

Sed ex aliquo fieri aliqd: z non hoc fieri aliqd: mā
gis quidē dī in nō pmanētib⁹. vt ex nō musico mus/
cū fieri: ex hoīe autē non: at vero z in pmanētib⁹ aliqñ
dī sīr: ex ere enim statuam dicimus fieri: nō es statuā.
hoc tñ ex opposito z non permanenti vtrolibet dī ex
hoc hoc: z hoc hoc. z nāq; ex imusico: z imusicus fit
musicus. vnde z in cōposito sīr est: etenim ex imusico
hoīe: z imusicus hō dī fieri musicus.

Dicere vero aliqd gnari ex aliquo nō ipsuz gnari:
hoc dī pprie in reb⁹ que nō pmanēt: vt cū dicimus qđ
musicus fit ex nō musico: ex hoīe autē non: z rarissime
dī de eodē mō in rebus qđ permanēt: dicimus. n. qđ ex
cupro fit idolū: z non dicimus qđ cuprū fit idoluz. In
opposito vō qđ nō permanet vtinur sermone vtroq;
mō: dicimus. n. ex hoc fieri hoc: z hoc fieri hoc. U. g.
ex nō musico fieri musicū: z non musicū fieri musicū: z
sīr dicimus in cōposito. U. g. ex hoīe nō musico fieri
musicū: z hoīem nō musicū fieri musicū.

Quā dedit dīam inter illa duo ex quib⁹ est generatio fm voces
z fm rez vult hic distinguere quō vitate sunt iste ppositiōes apud
eos. Et dixit. dicere vō zc. z intendit per illud qđ nō permanet
oppositum z apparet ex sermone eius qđ oppositum non dicitur fie
ri hoc: sed ex ipso fieri hoc. sed ipse dicit post. z iam dixi: qđ dicitur
vtroq; modo. scilicet ex ipso fieri hoc: z ipsum fieri hoc. videtur igit⁹
tur qđ ex ipso eius exemplo qđ dixit non ipsum fieri hoc: non sit in
rei veritate: sed large: quoniam illud qđ in rei veritate dicit apud
eos fieri hoc: est subiectum. Deinde dixit: ex homine vero non. i.
ex subiecto vero non dicitur fieri hoc. Verbi gratia ex homine fieri
musicum. Deinde dixit: sed rarissime zc. id est sed rarissime z tran/
sumptiue dicimus has ppositiones ex z ab in rebus permanenti
bus. scilicet subiectis. dicimus enim ex cupro fieri idolum: sicut di
cimus qđ cuprum fit idolum: z hoc est pprium idiomati eoz. De in/
de dixit in opposito vero zc. i. in opposito vero vtinur vtraq; prepo
sitione. dicimus enim qđ ex nō musico fit musicuz: z non musicus
fit musicus: z similiter faciunt in cōposito sicut dixit: z sermo eius
est manifestus per se.

Ad multipliciter autē cū dicatur fieri: z hoz quedā non
simplr fieri: sed hoc aliquid fieri: simplr autem fieri:
substantiarū solum: fm quid autē alioz: manifestuz qđ
necesse est subijci aliquid qđ fit: eteniz quantū: z qua/
le: z ad alterum: z qñ: z vbi: sunt in subiecto aliquo.
ppter id qđ sola subiecta de nullo alio dī subiecto: s; z
oīa alia de substantia. qđ autē substantia z quecūq; alia sim
plr entia ex quodam subiecto fiāt: cōsideranti fiet vti
q; manifestū: semper enim est aliquid qđ subijcitur ex
quo fit qđ fit: vt plāte z animalia ex semine.

Et qđ generatio dī multis modis: z sunt quedam
qđ nō dicunt fieri aut gnari simplr: s; dī hoc fieri hoc:

62
Illō qđ in
rei veritate
dī fieri hoc
apđ grecos
est s; zc. Idē
7. me. c. 35.

Fieri s; nō
plr ē s; zc
s; qđ vō ac
cidētū zc.

Semp ē ali
qd qđ subij
cū ex qđ fit
qd fit zc.

aut generari: dicit aut simplr fieri/ aut gnari in substā
tīs tñ: in alijs vero manifestū est q̄ necessario indiget
aliquo subiecto qd̄ est generatū. dicere enī generari:
aut fieri in quanto: aut in quali: z in relatōe: z in qñ: z
in vbi non dī: nisi quando imaginati fuerimus aliqd̄
subiectū: q̄ sola substātia nō dī de alio subiecto oīno
alia vero oīa dicunt de suba: z appet p̄ cōsiderationē
q̄ sube z oīa entia simplr indiget in gnatiōe subo: est
enī hic semp̄ subiectū ex quo fit gnatio generati. U. g.
qm̄ aīalia z vegetabilia generant̄ ex sp̄mate z semine.

¶ Id est: q̄ generatio dī multipliciter: sunt enī quedā que non dī
cunt̄ generari simplr: sed generari hōc aut fieri hoc: z sunt accidē/
tia. generari aut̄ simplr pp̄tē est substātie: manifestū est q̄ neces/
sario indiget̄ aliquo qd̄ dicat̄ generari. ¶ Deinde dicit̄ causam
in hōc: z dixit. dicere enī generari zc. i. z causa in hōc q̄ subiectū
apparet in istis rebus. s. accidētibus est: qm̄ quoz dicimus quātūz
aut quale: aut ad aliqd̄: aut vbi: aut qñ: nō dicimus: nisi qm̄ ima/
ginati fuerimus aliqd̄ sbm̄ vniuersūz eoz: qm̄ ista dicūt̄ de sub/
stātijs: sba enī sola non dī de subiecto. z quā posuit q̄ subiectū trā/
smutationis in alijs pdicamētis/ p̄ter sbam̄/ est manifestū p̄ se
incept̄ declarare q̄ silr̄ apparet in sba: z dixit: z apparet p̄ cōsi/
derationē zc. i. z ex nā generationis apparet illi qui p̄siderauerit
q̄ sbe z oīa gnabilia indiget̄ in gnatiōe: in eo q̄ est gnatio aliquo
subiecto: oīa enīz habēt aliqd̄ subiectū ex q̄ generant̄. U. g. in sba
z est sp̄ma aīalium: z semen vegetabilium. z dixit hoc: q̄ p̄fecte
apparet q̄ in sp̄mate est aliqd̄: cuius pp̄tio ad aīal generatūz
ex ipso est sicut pp̄tio sbe demonstrate ad albū z nigrū: z vlr̄ ad
predicamēta accidentis. ¶ Quēadmodū enim generatio albi s̄m
q̄ est motus indiget̄ principio opposito ei qd̄ generatur ex quo fit
motus: z tertio subiecto motui. silr̄ est in alijs generationibus z
silr̄ partes oppositi successine recedūt a subiecto/ z fiunt in ipso par/
tes generati: silr̄ est z in substātia: in sp̄mate a enī apud gene/
rationē hōis non cessant p̄tes sp̄matis recedere: z p̄tes fieri hōis:
donec forma humana pficiat̄: z hoc si forma recipit p̄tionē. si aut̄
non: istud necessario accidit in accidētib⁹ pp̄tys forme generate.
vnde necio generatio sequit̄ alterationē. ¶ Et q̄ subiectū esse ne/
cessariū in sba apparet ēt̄ inductiōe incept̄ notificare hōc: z dixit.

¶ S̄iunt aut̄ que fiunt simplr: alia quidem trāsfigura/
tione: vt statua: alia vero appositione: vt que augmen/
tant̄: alia vero subtractione: vt ex lapide mercurius:
compositione autem alia: vt domus: alteratione vero
alia: vt que cōuertunt̄ s̄z naturā. Quā aut̄ que sic sunt
manifestum/ quoniā ex subiectis fiunt.

62
Gnari sim/
pl̄r p̄tē est
sbe idem. 5.
phy. t. c. 7.
Et p̄ d̄ gnā.
t. c. 11.
a In sp̄ma
te ap̄d gnā/
tōez hōis n̄
cessat̄ p̄tes
fieri hōis: z
p̄tes sp̄ma/
tis recedere
donec forma
hūana pfici/
at̄. z hoc si
forma recipit
p̄tionē.
idē. 6. phy.
cō. 59. ex q̄
p̄tes gnatiōez
sbalē ēt̄ suc/
cessiuā. cui⁹
tñ oppo. d.
cō. 6. phy.
cō. 32.
Ea q̄ fiunt:
fiunt/ aut
Trāsfigura/
tione.
Appōne.
Subtractiōe
Cōpōne.
Alteratiōe.

¶ Et illa que generant̄: quedā p̄ trāsmutationē figu/
re: vt idolum ex cupro: z quedam per additionem: vt
illa que augmentant̄: z quedā per diminutionē: vt ex
lapide humus: z quedā per cōpositionem: vt domus:
z quedam per alterationem: vt illa que mutantur p̄m
materiā. Manifestum est igitur q̄ generatio p̄m istos
modos est ex subiectis.

¶ Et apparet p̄ inductionē q̄ generatio indiget̄ necessario subie/
cto: non solummodo in naturalibus: sed z in artificialibus. gnatio
enī aut est in qualitate: vt idolum ex cupro: aut in quātitate vt aug/
mentum z diminutio: aut s̄m cōpositionēz: vt domus ex laterib⁹ z
lapidibus: aut s̄m trāsmutationē que est in ipsa sba: z hōc intēde/
bat quū dixit: z quedā per alterationē: vt illa q̄ mutant̄ s̄z mām. i.
quoz materia trāsmutat̄: z oīa ista vident̄ esse in sbo: z necessario
est vt omne generatum sit ex subiecto z in subiecto: z verificat̄ hoc
inductione. ¶ Et hōc due trāsmutationes. s. que est in accidētib⁹
reī: z que est in substātia cōueniunt in hōc: quoniam sunt altera/
tio eiusdē rei de vna qualitate in aliā: z de vna dispositione in aliā:
sed q̄ viderunt q̄ qñ res trāsmutat̄ in quibusdam istis dispōni/
bus: statim nomen z diffinitio eius trāsmutabunt̄: z in quibusdāz
non. vcauerunt primū modum trāsmutationē in substātia z alte/
rationem substātialem: z vcauerunt istas dispōnes sbales. Se/
cundam vero trāsmutationē in qua neq̄ nomē rei: nec eius diffini/
tio trāsmutatur: vcauerunt alterationē accidentalē: z cū cōsidera/
uerunt illud qd̄ defert vtrāq̄z trāsmutationē inueniūt ipm̄ idē nu/
mero: z est corpus demonstratū. videmus. n. idē corpus in eodem
loco trāsmitti de carneitate in terrestreitate: z de terrestreitate in ve/
getabilitate: z mutabit̄ nomē eius z diffinitio: z videmus ēt̄ ipm̄
trāsmitti de albedine ī nigredine: s̄z nō amittit nomē z diffinitionē
z ex hōc scitur q̄ corpus qd̄ est subiectū istī trāsmutationi p̄manet
in noīe z diffinitōe: z q̄ est ei⁹ dispō sbalis qua fit vniū numero. cor/
pus aut̄ cuius nomē z diffinitio mutant̄ p̄ trāsmutationē dispōnū:
nō est vniū per dispōnez existentē in ipso dantē ei nomē z diffinitōem
pp̄tā. vnde necesse est vt istud subiectū sit vniū: q̄ non h̄z formāz
dantē nomē z diffinitōem vniū. ¶ Et est necesse ēt̄ vt tres dimēiones
q̄ vident̄ inseparabiles ab ipso z eedē numeroque dicunt̄ corpus:
sunt accidentia z vniū: q̄ subiectū eoz nō h̄z nomen neq̄ diffini/
tionem vniū numero: non enim est subiectū habēs formā substātia/
lem: qm̄ si essent de dispōnibus sbe non mutaretur nomē istius sub/
iecti: neq̄ eius diffinitio per mutationem alicuius dispōnis eius:
z esset tota trāsmutatio in accidētibus: z quū ita sit: est igit̄ vniūz
subiectū numero non h̄ns dispōnem substātialem: s̄z habēs naturā
recipiēdi istas dispōnes substātiales. est igit̄ in potētia eius oēs di/
spōsiones substātiales z accidētales: z hōc dī prima mā z p̄mō
hyle. etiam manifestum est q̄ ista mā non veniat a corporeitate:
qm̄ tūc haberet dispōnem substātialem: z haberet nomē z diffinitōem.

63
Digressio.
Trāsmuta/
tio sbalis fa/
cit amittere
nomē z dif/
finitōez. nō
aut̄ trāsmu/
tatio acci/
dētia. idē. 1.
c. de sba or/
bis. Et. 1. de
aīa. com. 8.
Et. 7. phys.
cōmen. 15.
¶ Idē sbm. s.
mā p̄ma est
vniūz q̄ nō
h̄z formāz dā/
tē nomen z
diffinitōem vniū
idē. 12. me/
ta. cō. 14.
¶ Idē p̄ ca. 8
sba orbis. z
7. me. t. c. 8.

Contra Avic.

Idem p. de gen. p. 10. Contra tres leges.

Corpus celeste caret potentia ad aliquid qua disponit nisi virtus ad ubi. Idem. 8. meta. c. 12. c. 12. meta. c. 10. r. 2. ca. s. 12 a. orbis.

De generatione et compositum.

64. Generationis in rei veritate est compositum ex materia et forma. Idem. 7. meta. c. 23. 26. 27. 31. 33. Idem. 8. meta. c. 8. Et 12. meta. c. 18.

Et ex hoc patet quod qui ponit hanc materiam esse corpus / peccat: et sicut quod ponit illud quod defert dimensiones subiectum habens formas in actu: ut existimat Avicenna. Et hoc quidem verificato: dicamus quod generatio et corruptio aut est alteratio in substantia: aut congregatio et segregatio: et quomodocumque fuerit: non erit nisi ex aliquo. et ideo antiqui conveniunt in hac propositione: et quod non intelligebant materiam istius subiecti: negaverunt quidam generationem et corruptionem: et quidam posuerunt omnem transmutationem de genere alterationis: et quidam appropriaverunt generationem et corruptionem et congregationem et segregationem. Quod autem individuum substantie. scilicet compositum ex materia et forma fit et transmutetur sine totum de non esse in esse sine aliquo referente transmutationem: impossibile est omnino: nisi non esse individui compositi mutaretur in esse individui substantie compositi: et morari in hoc est superfluum. Et quod corpus celeste caret potentia ad aliquam dispositionem non potentia ad ubi: ideo istam materiam caret tali potentia: et quod caret hoc subiecto: ideo caret forma que sustentatur per hoc materiam: et fuit necesse ut forma eius esset liberata ab hoc materia: et ut non haberet positionem per corpus celeste: sed corpus celeste constituitur per illam: ut scies alibi.

Quare ostensum ex dictis est: quoniam quod fit semper compositum est: et est quidem aliquid quod fit: est autem aliquid quod hoc fit: et hoc dupliciter: aut enim subiectum aut oppositum. dico autem oppositum quod non musicum. subiectum autem hominem: et in figuratorem et inordinatorem et in formationem / oppositum: es autem et lapidem et aurum dico subiectum.

Declaratum est igitur ex dictis: quod omne generatum spiritus est compositum ex aliquo quod generat: et ex aliquo quod est generatum: et hoc duobus modis: aut subiectum: aut oppositum. et per oppositum intelligo non musicum. et per subiectum hominem: et similiter etiam non figura: et non idolum: et non ordo est oppositum: cuprum vero et lapis et aurum est subiectum.

Intendit per illud quod generat / formam: et quod dicit: et hoc duobus modis. innuit illud quod generatur. dicimus. n. sibi fieri hoc: et sicut oppositum sibi quod dicit. Sed generatum in rei veritate est compositum ex forma et materia: oppositum vero quod est non esse / est de necessitate generationis: quoniam necesse est ut non esse precedat generatum: et si non: non esset generatum: sed non esse recedit a forma et remanet materia: et sic generatum in rei veritate est compositum ex materia et forma. quod igitur dicit: quod omne generatum est spiritus et cetera. Deinde divisit illud quod dicitur generari in duo: in non esse et in sibi: et si esse recedit a generato quod est forma. Forte igitur intendit per generatum: si illud quod est completum iam: sed illud quod est in via generationis: in hoc

est tria exigunt: sibi. scilicet et pars de non esse: et pars de forma: et sic generatum sine hoc erit compositum ex tribus: generatum vero completum est compositum ex duobus tantum. scilicet materia et forma: et si istud sibi nunquam est extra non esse: sed non esse / quod semper est coniunctum cum forma est privatio forme opposite illi forme. Aut primo eius ex aliquo quod generatur ex eo erit de dispositione generati: non quod est compositum ex aliquo quod generat: et ex aliquo quod est generatum: et est evidentiis. Deinde dicit: cuprum vero et lapis et aurum sunt sibi. scilicet habent figuram et idolum: et ordinem quibus sunt opposita: non figura et non idolum et non ordo quod sunt in eis ante figuram et idolum et ordinem.

Manifestum igitur quod siquidem sunt cause: et principia eorum que natura sunt: ex quibus primis sunt et sunt non sibi accidens: sed unumquodque quidem dicitur sibi substantia quod fit ex subiecto et forma. Componitur enim musicus homo ex homine et musico quodammodo: resolvens enim rationes in rationes eorum.

Manifestum est igitur quod si cause et principia existantia naturaliter sunt illa ex quibus primo sunt: aut generantur non accidentaliter: sed sibi intentionem quam intendimus per unumquodque eorum in sua substantia: tunc generatio cuiuslibet est ex subiecto et creatione. Dicere enim hominem musicum est compositum ex homine et musico quodammodo compositionis. potes enim resolvere utrumque sermonem in suas definitiones.

Quum declaravit quod principia sunt tria: forma et privatio et sibi: et quod hec tria exiguntur in generatione: incepit notificare que eorum sunt per se: et que per accidens. Et dicit: manifestus est igitur quod si cause et principia existentia naturaliter sunt illa ex quibus primo sunt illa quorum sunt principia: aut generantur si sunt in materia generari: et hoc non per accidens: sed per se: et est ut unumquodque eorum habeat res in substantia compositi: et hoc intendebat quum dixit: sed per intentionem et cetera. id est: sed sunt principia sibi intentionem quam intelligimus ex principijs que sunt pars substantie rei. Et quum induxit sibi motum qui est quasi procedens induxit illum qui est quasi generans: et est quod omne est ex materia et forma tantum: non ex privatione: et tacuit de precedente illud per quod apparet persecutio generantis: et est quod ex materia et forma fit generatio rei per se. Et sibi componitur sic: si principia naturalia sunt illa ex quibus generat generabile per se et principaliter: et talis est dispositio forme et sibi: necesse est ut omne generabile generetur ex forma et subiecto. Deinde dedit exemplum et dicit. dicere. n. hominem musicum et cetera. ex materia et forma hoc quod dicit: de qualitate intelligendum est in materia: sed induxit exemplum in qualitate: quod est notius. Deinde dicit: potest. n. et cetera. potest enim

Ex hoc textu in hunc quod de compositum resolutum in suas componentes. Idem. 3. meta. c. 15. r. 3. celi c. 15.

65

dissoluere rationem materie et solvere distinguere eas secundum distinctionem: sed non inesse: non enim separantur a se invicem in esse: licet separantur ratione.
 Manifestum igitur est quod sunt que fiunt ex his. Est autem subiectum numero quidem unum: specie vero duo: homo quidem et aurum: et omnino materia numerabilis. hoc enim aliquid magis: et non secundum accidens ex ipso fit quod sit: privatio autem et contrarietates per accidens: unum autem species ut ordinatio: aut musica: aut aliorum aliquod sit predicantium.
 Declaratum est igitur quod generatio cuiuslibet quod generatur est ex istis duobus: sed subiectum in numero vero est unum: in forma autem duo. homo enim et aurum: et vltima materia est numerabilis: et potest numerari quia est dignior ut sit demonstrata: et quod generatur ex ea: non generatur per accidens. privatio autem et contrarietas est per accidens: forma vero est aliud: ut ordo et musica: aut alia eorum que predicantur hoc modo.

66

Plato non dixit inter materiam et privationem.

Ad numerum autem in entibus non sit aliud in actu quod est materia quod quod intelligitur sicut sit videtur. 4. phys. 59. c. Per accidens necessarium rarissimum

Ad non habet formam propriam nec privationem propriam. Idem supra 63. Idem

Quum declaravit quod omne generabile generatur per se ex subiecto et forma: incepit et declarare quomodo accidit subiecto privatio: et dicitur dicitur inter illa quam ignoravit Plato: quare non distinguit inter materiam et privationem. Et dixit. est ex istis duobus secundum rationem duos: scilicet unum subiectum: est enim et privatio. Deinde dicit. homo enim et aurum et cetera. et prima materia est aliud a privatione: quia ita se habet ad res sicut homo ad musicam: et aurum ad anulum: et homo et aurum et vltima materia sunt quod est materia numeratur in entibus: quod non est in privatione: licet materia non sit aliquid in actu secundum quod est materia: tamen dignior est ut sit aliquid demonstratum quod privatio. et tamen propinquior est dici esse in actu: quod privatio. Et dixit hoc: quia prima materia multum admiscet cum privatione. Deinde induxit secundam dictionem: et dixit. et quod generatur ex ea et cetera. et privatio est differt a materia quam generatum est ex materia per se: quum sit pars eius. ex privatione autem est aliquid per accidens quum non remanet: ita quod sit pars generati: et intelligendum est hic per accidens et necessarium. Illud enim quod est per accidens aliud est necessarium: aliud rarissimum: quia est necessarium generati: quia necessario precedit generatum: sed quum attribuit substantie generati inveniatur principium per accidens: sed vltimum non separatur a materia: sed quocumque materia admiscetur cum aliqua forma tamen admiscetur cum privatione forme opposite illi: et ipsa est non habet in se formam propriam: nec quod privationem propriam: tamen si haberet formam propriam non reciperet omnem formam: et similiter si haberet privationem propriam.

Unde est quidem sicut duo dicenda sunt esse principia: est autem sicut tria: et est quidem sicut contraria: ut si aliquis dicat musicum et imusicum: aut calidum et

frigidum: aut sonans et insonans: est autem sicut non ab alterutris enim contraria pati impossibile est. Solvitur autem propterea quod aliud est subiectum: hoc enim non est contrarium: quare neque plura contrariorum sunt principia quodam modo: sed duo ut est dicere numero neque iterum penitus duo: propter id quod alterum est esse ipsius: sed tria. alter enim est homini et non musico esse: et in figurato et eri.

Et ideo potest quis dicere principia esse duo: et potest dicere esse tria: et potest dicere ea esse contraria. Calidum et non calidum: aut musicum et non musicum: aut calidum et frigidum: aut compositum et non compositum: et potest dicere quod non est ita. nam impossibile est priorum unum partem a reliquo: Sed ista questio dissolvitur: quia subiectum est aliud. hoc enim non est contrarium: ergo principia non sunt plura numero contrariorum quodam modo: sed quasi in numero sunt duo: sed tamen non sunt duo omnibus modis: accidit enim esse eorum aliud sed tria: dicere enim in homine ipsum esse non musicum est aliud ab ipso esse hominis: et dicere in cupro ipsum esse sine figura tali: est aliud ab ipso esse cuprum.

Quum declaravit quod principia per se sunt duo: materia scilicet et forma: et quod si privatio dicatur principium est per accidens: dicitur quod ex hoc modo dissolutione quodones predicte. Et dixit. et ideo potest quod dicere principia esse duo. scilicet quum interderit illa que sunt principia per se: et potest dicere illa esse tria: quum non fuerit distinctio inter illa que sunt per se et per accidens: et potest dicere illa esse contraria. id est quum solvitur consideravit in dictionem per quam supra probavit principia esse contraria aut secundum quod principia et contraria conveniunt in illis tribus propriis predicte. scilicet quum non sunt ex invicem neque ex aliis: et quod omnia sunt ex eis. Dicitur. et potest dici quod non est ita. id est potest dici quod principia non solum sunt contraria: contraria enim non patiuntur ab invicem: et patiens enim dicitur esse sine et non contrarium. Dicitur. sed ista quod et cetera. sed hoc non prohibet ut principia sint contraria: et non notificat quod privatio non est principium nisi per accidens: sed addit tertium quod non est contrarium: et est subiectum. Dicitur. et principia et cetera. scilicet secundum quod diximus prius: principia non sunt plura numero contrariorum que sunt duo: quum principia accipiantur per se: hoc interdebat quum dicitur quodammodo. Dicitur. sed quasi in numero sunt duo et cetera. sunt duo per se et non duo quum accipiantur: sed quod sunt principia simpliciter non distinguendo illa que sunt per se: ab illis que sunt per accidens: accidit enim principijs que sunt per se aliud: et est privatio: sic erunt tria. quum privatio sit de necessitate generabilis. Dicitur. sed ista generabilia. scilicet huc modum sunt tria. dicitur enim in homine ipse esse non musicum: et quod est

fra. c. 69. Idem. 3. ce. c. 67. 3 de 7. met. 2. 3. Idem per ca. 6. liba. 1. 6. 3. Idem in hoc per phy. c. 79. 3. 4. per 59.

67

privatio musica: est aliud a subiecto qd est ho: et ho: et non musicus sunt alia a musico. Sunt igitur tria: forma et subiectum et privatio.

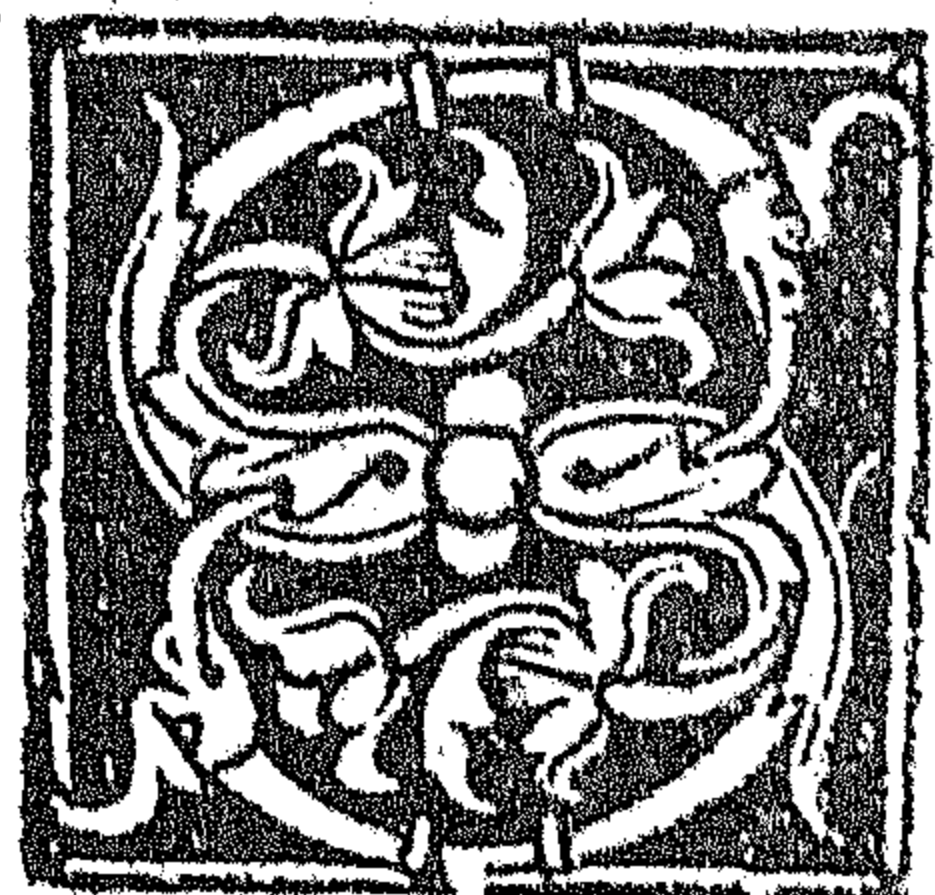
Quot quidem igitur principia circa generationem physicorum: et quomodo tot sunt: dictum est: et ostensum est: quoniam oportet subijci aliquid contrariis: et contraria duo esse: sed quodammodo alio: non necessarium est: sufficiens enim erit alterum priorum facere abentia et potentia mutationem.

Itam igitur diximus quot sunt principia rerum generabilium: et unde sunt tot: et est declaratum quod contraria debent habere subiectum: et quod contraria sunt duo: alio modo modo non est necesse: sufficit enim alterum contrariorum in hoc quod agat transmutationem ipso presente et absente.

68 Quum demonstravit numerum principiorum: incepit facere summam de illis que declaravit. Et dixit: itaque igitur diximus. id declaratum est igitur quot sunt principia rerum naturalium quum numerant per se: aut quum numerant per se et per accidens: et causa propter quam sunt tali numero: et quum hoc declaratum est quod necesse est ut in generatione in substantia sit aliquod subiectum: et est prima materia: sicut est dispositio in generationibus aliorum predicamentorum. Deinde dicitur quod contraria sunt duo. id quum non distinguat illud quod est per se ab illo quod est per accidens. quum autem accipiuntur secundum quod sunt per se. sufficiunt in hoc subiectum et forma: et hoc intendebat quum dixit. alio modo non est necesse. Et dixit hoc: quod sufficit in generatione esse forme et in corruptione non esse eius. et hoc intendebat quum dixit: sufficit alterum. id est forma.

Tractatus Tertius in quo dissolvit dubitationes antiquorum per ea que determinata sunt de principijs.

De dubitatione et errore in quem antiqui inciderunt ex ignorantia materie: et eius dissolutione. Cap. j.

Subiecta autem natura scibilis est secundum analogiam. sicut enim ad statuam esse: aut ad lectulum lignum: aut aliorum aliquod habentium formam in materia: et informe se habet priusquam accipiat formam. sic ipsa se ad substantiam habet: et hoc aliquid et quod est. Unum quidem igitur principium est non sic unum existens: neque sic unum sicut hoc aliquid: unum autem secundum quod est ratio: amplius autem prius huius privatio est.

Natura autem subiecta cognoscitur per comparationem: sicut est comparatio cupri ad idolum: aut ligni ad scannum: et sicut comparatur ad aliud habentium creationem eius et privatio illius creationis antequam creatur: ita est comparatio istius nature ad istas substantias: aut congregata ex utroque aut formam demonstrata: sed dispositio eius apud ens univocaliter. Ista igitur natura est unum principium: et non est una neque unum ut demonstratum: et est aliud principium quod est ratio: et contrarium istius et est privatio.

Et ista natura que est subiecta substantie non potest intelligi per se: quum non sit aliquid in actu habens quidditatem: sed intelligitur secundum comparationem propter latentiam sue substantie. et ideo quum voluerimus dare substantiam eius dicimus ipsam esse illud cuius privatio ad substantiam esse est sicut privatio cupri ad idolum: aut ligni ad scannum. Dicitur et sicut comparatur ad aliud habens creationem et formam materia eius et privatio creationis eius ita ista natura comparatur ad substantiam. id est secundum quod est subiectum substantie: et recipiens illam. Deinde dicitur aut congregata ex utroque. hic exposuit substantiam cui comparatur ista natura. substantia enim dicitur de congregata ex hac materia et forma: et dicitur de forma etiam: dicitur quod ista natura dicitur in respectu substantie: aut substantie aggregate ex utroque. sicut in divinis demonstratur aut forme: et est illud per quod substantia est demonstrata in actu. Deinde dicitur. ista igitur natura est unum principium et causa. et ista natura que est prima materia est unum principium commune omnibus entibus transmutabilibus que alterantur in invicem: sed non est una in se: ita quod sit substantia simplex existens actu. neque ita quod sit aliquod compositum ex materia et forma. nam si haberet formam propriam nullam aliam reciperet ipsa permanente: sed statim corrumpitur quod cito alia forma generaretur: et etiam quicquid recipit aliquid non recipit ipsum secundum quod est in actu sed secundum quod est in potentia. si igitur prima materia invariata est recipere omnes formas: necesse est ut sit in potentia omnes forme: et ut non habeat in sua materia propria qua est materia: et etiam si esset aliquod existens in actu. id est huius forme: tunc generatio in materia esset alteratio: et forme essent accidentia. Deinde dicitur et est aliud principium. id est et entia habent aliud principium a subiecto: et est forma: sed primum principium in hoc genere non potuit sciri in hac scientia sicut primum subiectum. Deinde dicitur etiam contrarium istius forme.

Hec autem quomodo duo et quomodo plura dictum est. Primum quidem igitur dictum est quod principia contraria sunt: posterius autem quod necesse est: et aliud quoddam subijci et esse tria. Ex his autem nunc manifestum est que differentia contrariorum: et quomodo se habent ad invicem principia: et quid subiectum. utrum autem substantia species aut subiectum nondum manifestum est: sed quod principia tria: et quomodo: et quis modus eorum dictum est.

69 Quia non potest intelligi per se sed per comparationem. Idem per ca. 8. Iba or. 2. 7. met. 1. c. 35. 4. phys. 16. 2. phys. 16.

Quicquid recipit aliquid non recipit illud secundum quod est in actu. sed secundum quod est in potentia. consile 3. 8. aia. c. 4. Idem. 2. dala 67. 2. 104. c. Idem pro cap. de Iba or. abce. 67.

Primum principium in se generatio potest sciri hac scientia sicut primum subiectum. sed vide oppositum infra commentum. 83. 2. 8. phys. 16. c. 3.

Et iam diximus prius: quomodo ista sunt duo: et quomodo plura. Diximus enim primo quod principia sunt contraria in se. Et diximus postquam necesse est ut sit hic aliquid aliud secundum: et iam appuit ex dictis nunc dicitur inter contraria: et quomodo se habent principia ad invicem: et quod est subiectum: utrumvero forma sit substantia: et subiectum non dicitur esse declaratum. Sed declaratum est quod principia sunt tria: et quomodo sunt tria: et declaratus est modus in quo fundantur quis modus sit.

70

Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme. Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme.

Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme. Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme.

Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme. Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme.

Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme. Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme.

Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme. Nota quomodo materia est causa forme et forme materia est causa forme.

Et iam diximus prius: quomodo considerantur per se materia et forma. Dicitur de quo plura: quomodo considerantur secundum necessitatem generationis materia: et non distinguat illud quod est per se ab illo quod est per accidens. apparet enim quod secundum hoc sunt tria: forma et secundum et privatio. Dicitur de quo plura: quomodo considerantur secundum necessitatem generationis materia: et non distinguat illud quod est per se ab illo quod est per accidens. apparet enim quod secundum hoc sunt tria: forma et secundum et privatio. Dicitur de quo plura: quomodo considerantur secundum necessitatem generationis materia: et non distinguat illud quod est per se ab illo quod est per accidens. apparet enim quod secundum hoc sunt tria: forma et secundum et privatio.

Quod de igitur et quod sunt principia ex his considerentur: quod autem singula sic soluitur et antiquorum defectus: dicam post hec querentes enim secundum philosophiam primi veritatem et naturam rerum diverserunt: ut in via quadam aliam abscedentes ob infirmitatem: et dicunt neque fieri eorum quod sunt nullum: neque corrupti per id quod necessarium est fieri quod sit: aut ex eo quod est: aut ex

eo quod non est. ex his autem utrisque impossibile est esse: neque enim quod est fieri contingit. est enim ita: neque ex eo quod non est nihil utique fieri: subijci enim aliud oportet.

Ex his igitur considerantur et scilicet quot sunt principia et quod sunt. Et declarandum est postquam hoc solummodo dissolvitur etiam quod quam antiqui querebant. Antiquissimi enim in philosophia quam fuerat perscrutati de veritate et natura entium reflexi sunt ab ea: et quasi expulsi ad aliam viam per paucitatem exercitij: et dixerunt quod nullum entium recipit generationem et corruptionem: nam quicquid generatur necesse est ut generetur: aut ex ente: aut ex non ente. sed impossibile est aliquid generari ex aliquo istorum: ens enim non generatur: quoniam iam est: et ex non ente nihil generatur: indiget enim in generatione alio quod sit subiectum.

Quoniam declaravit quot sunt principia: et que eorum sunt per se: et que per accidens: et que actu et que potentia. incepit declarare quod ex istis rebus dissolvatur questio quam querebant antiqui naturalium: ita quod coegit eos negare principia: et generationem et transmutationem et multitudinem. Et dixit. ex istis igitur et ceteris. ex istis igitur que diximus. poterit quis scire numerum et naturam eorum. Dicitur de quo plura: quomodo considerantur secundum necessitatem generationis materia: et non distinguat illud quod est per se ab illo quod est per accidens. apparet enim quod secundum hoc sunt tria: forma et secundum et privatio. Dicitur de quo plura: quomodo considerantur secundum necessitatem generationis materia: et non distinguat illud quod est per se ab illo quod est per accidens. apparet enim quod secundum hoc sunt tria: forma et secundum et privatio.

71

Sermo demonstrativus inat est solvere oes quod nec accidentes in re.

Contra tres leges.

tum hęc est impossibile: sed moderni recipiunt tale impossibile propter hoc qd assueti sunt a pueritia audire ipsum: consuetudo enim est altera natura.

Consuetudo est altera natura

Et sic sequēter ptingens augmētantes nō eē multa dicunt: sed tm̄ qd est: illi ergo talius accipiebāt opinionem pp̄ ea que dicta sunt.

Et quū viderunt quid sequit̄ hanc positionē & copulat̄ cū illa: dixerūt qd res nō sunt plures: s; solū ens: illi enī opinati sunt hęc opinionē ex hoc qd dixim⁹.

72

Et quū p̄siderauerūt quid sequit̄ ex hoc qd dicunt qd generatio & corruptio nō sunt: cōtingit apud eos vt oīa sint vnū: qm̄ cum nō fuerit illic generatio nec corruptio: nō erit mā neq; forma: & quū nō fuerit forma neq; mā: qbus res trāsmutent̄: oīa erunt vnū simplex. iste igitur sermo coegit eos opinari cōtra illud qd apparet.

Nota qualiter antiqui dixerūt oīa vnū esse.

Et ideo dixit Parmenides: si ens generatur hęc principium: sed non generatur: ergo nō habet principiu: sed iste sermo est vanus: vt declaratum est.

Mos autē quidē dicim⁹ ex eo qd est: aut ex eo qd nō est fieri: aut qd est: aut qd nō est aliquid facere aut pati: aut qdlibet hoc fieri: vno quidē mō nihil differunt: vt medicum aliquid facere aut pati: aut ex medico aliquid esse aut fieri.

Mos autē vtemur in sermone alio modo a primo. dicere enī qd generatio est ex ente: aut ex nō ente: aut qd non ens aut ens agit aliquid aut patit̄: vt qd hoc sit aliquid ex quolibet non hęc dīam. nō enī est dīa inter hoc qd dicimus qd medicus agit aliquid aut patit̄: aut dicamus qd non medicus est aliquid: aut sit aliquid quodcumq; simpliciter.

73

Quum induxit qōnem antiquoz: incepit dissoluere eam. Et dixit. nos autē zē. i. & locus deceptiois istoz hominū est: qz vtūtur eo qd dī multipl̄: vno mō: & sic mixtū est eis vey cū falso: nos autē debemus distinguere ppōnes eoz & demonstrare modū s̄m quem verificant̄ & s̄m que nō verificant̄. C. B. incepit declarare hoc: & dixit. & incepit ab hoc notificando qd nō est dīa inter hoc qd aliq; dicat: qd generatio est ex ente & nō ente: & inter hoc qd dicat qd nō ens aut ens agant aliquid aut patiant̄. C. Et dixit hoc: qm̄ quū dicimus qd generatio est ex ente aut nō ente: intēdimus qd generatū sit ex passione nō entis: aut entis: aut actione eoz: & hoc manifestum est. C. B. induxit exemplū qd declarat hoc in generatione. & dixit. nō enī est dīa. i. & quēadmodū nō est dīa inter hoc qd aliq; quis dicat: qd medic⁹ agit aliquid aut patit̄. & qui dicit qd a medico inuenit̄

Inuenitur aut generat̄ aliquid: similr nō est dīa inter hoc qd aliq; dicat: qd ex nō ente generat̄ aliquid: aut ens sit aliquid: aut dicat qd ex nō ente generatur aliquid: aut nō ens sit aliquid. C. Et quū declarauit dīam inter ista: incepit declarare s̄m quoz modos dicit̄ aliq; qd agere hoc: aut pati aut generari ex hoc.

Quare qm̄ hoc dupl̄r dicit̄ manifestū: qm̄ ex eo qd est: aut ex eo qd non est: aut facere: aut pati. Edificat qd igitur medicus nō s̄m qd medicus: sed s̄m qd edificator: & albus sit nō inquātūz medicus: sed inquātūz niger: medicat̄ autē & nō medicus sit inquātūz est medicus. Quoniam maxime pp̄rie dicim⁹ medicūz aliquid facere aut pati: aut fieri ex medico: si s̄m qd medicus hoc patiat̄ aut faciat: manifestūz qd ex eo qd nō est aliquid fieri: & hoc significat inquātūz nō est: qd illi qd igitur non p̄cipiētes deliquerūt: & pp̄ hanc ignorātiāz intātū ignorauerunt qd nihil opinati sunt fieri: neq; eē alioz: sed auferēbant omnē generationem.

Medicus edificat nō inquātūz medic⁹: s; mō edificator.

Et quū hoc dicit̄ dupl̄r: aut multipl̄r: manifestū est qd ita est in hoc qd dixim⁹ ex ente: aut ens agit aut patitur. Al medicus igitur edificat nō s̄m qd est medic⁹: s; s̄m qd est edificator: & medicus sit albus nō s̄m qd medicus: sed s̄m qd niger: medicinare autē & nō medicinare est s̄m qd est medicus: & qz nō dicimus pp̄rie & principāl̄r medicū agere aut pati: aut aliquid generari a medico: nisi qm̄ illud quod agit aut recipit: fuerit hęc qd est medicus. manifestū est qd quū dicim⁹ qd generatio est ex nō ente: intēdimus hoc etiā. s. s̄m qd est non ens: & qz illi nō distinxerunt hoc/errauerūt: & qz ignorauerunt hoc/peccauerunt: a deo qd existimauerunt qd nihil generatur: & qd nihil sit omnino: sed negauerunt generationem omnino.

74

Et quū hoc dicit̄ zē. i. dicere qd a medico sit aliquid: aut qd medicus agit: aut patit̄ aliquid: qm̄ quū dicere qd ex medico sit aliquid aut medicus agit aliquid: aut patit̄. fuerit sicut dicere qd ex nō ente sit aliquid: aut qd non ens patitur. & sicut ēt dicere qd ex non ente generat̄ aliquid. aut qd nō ens patit̄. manifestū est qd s̄m numerūz modoz s; quos dicit̄ qd medicus agit aut patit̄: aut sit ex eo aliquid dicit̄ qd nō ens agit. hoc aut patit̄: aut sit ex eo hoc. C. B. incepit numerare modos s̄m quos dī qd medicus agit hoc aut patitur: & nō

Lomen. Zuer.

edificare q̄ sunt duo modi: vnus per se:z aliud per accidens: dicitur.
 medicus igitur edificat zc. i. z eidem attribuunt plures actōes aut
 passiones: quedaz per se: quedaz per accidens. U. gratia. qm̄ medi-
 co attribuit actio edificandi: z dicit q̄ medic⁹ edificat: aut q̄ ex medi-
 co fit edificatio: z hoc est p̄ accidens: nō. n. edificat s̄m q̄ est medic⁹:
 sed s̄m q̄ accidit ei q̄ fuerit edificator. z s̄m attribuit ei pati ab al-
 bedine: sed nō s̄m q̄ est medic⁹: sed s̄m q̄ accidit medico q̄ fuerit
 niger. C. D. d. medicare aut̄ zc. i. medicinare aut̄: z nō medicina-
 re est ei p̄ se: z s̄m q̄ est medicus. dicere igitur medicum curare aut a
 medico fieri curationē est aliud a dicere medicū edificare: aut albe-
 fieri aut a medico fieri edificationē: aut albedinem. C. Deinde. d.
 manifestus est zc. i. z quum passio z actio nō attribuitur rei per se:
 nisi s̄m q̄ est cui attribuitur non s̄m q̄ accidit ei aliud: z intentio
 est predicatio que est per se: manifestum est q̄ dicere q̄ nō ens: fit
 ens: z q̄ ex non ente fit ens: intelligēduz est q̄ nō ens s̄m q̄ est nō
 ens fit ens: qd̄ est impole. q̄ aut̄ nō ens fit ens nō s̄m q̄ est nō ens:
 sed s̄m q̄ est aliqd̄ ens: non est impole. illi igitur antiq̄ nō distinxerūt
 inter illud qd̄ est p̄ se: z illud qd̄ est p̄ accidens. illud. n. qd̄ est p̄ accidens
 est possibile vno modo: z illud qd̄ est p̄ se: est impole. id existimauerunt
 q̄ illud qd̄ est p̄ accidens est impole: z sic destruxerūt gnationes oīno.
 vñ dixerūt q̄ totū ens sensibile est vñ. C. Et declaratū est q̄ pua-
 tio est principiū gnationis p̄ accidens: q̄ est necessariū in gnatione
 s̄m q̄ accidit subiecto ex quo est gnatio: ergo necesse est vt gnatio
 sit ex nō ente p̄ accidens: z est impossibile per se.

Prinatio ē
 principiū ge-
 neratōis p̄
 accidens z est
 necēssariū i ge-
 neratōe. id
 ē. cō. 64. 65
 66. z. 67.

¶ Nos aut̄ z ipsi dicimus fieri quidē nihil simpliciter
 ex eo qd̄ non est: sed tñ fieri ex eo qd̄ non est vt s̄m ac-
 cidens. ex p̄uatiōe enīz qd̄ est quidē p̄ se non ens:
 non ex eo qd̄ est fit. mirabile autē vñ z impossibile sic
 fieri aliquid ex eo qd̄ non est.

¶ Et nos et̄ dicim⁹ q̄ nihil fit oīno ex nō ente simplr:
 sed dicim⁹ q̄ aliqd̄ gnatur ex non ente. U. g. p̄ accidens:
 gnatur. n. aliquod ex p̄uatiōe: z est aliqd̄ nō ens p̄ se
 absq̄ eo qd̄ fit in eo: z hoc tenet̄ pro improbabili: z exi-
 stimat̄ eē impossibile aliquid gnari ex nō ente.

75 ¶ Et nos cōuenimus eūz his in hoc q̄ nihil omnino fit ex simplici
 p̄uatiōe: qm̄ si ita esset: tunc ens inueniret̄ per se ex p̄uatiōe: z
 sic p̄uatiō posset alterari: sed dicim⁹ aliquid generari ex nō ente
 per accidens. i. ex subiecto cui accidit q̄ in eo fuerit p̄uatiō rei ex
 qua generat̄: z si hoc nō esset. s. si p̄uatiō forme nō p̄cederet in sub-
 iecto nō generaret̄ ex eo. B. d. generat̄ enīz aliquid ex p̄uatiōe zc.
 i. necesse est enīz aliqd̄ esse ex p̄uatiōe: quū impossibile est vt ge-
 neratū inueniat̄ p̄ se absq̄ eo q̄ p̄uatiō eius fit in subiecto ex quo
 generat̄ per se. B. d. z est nō ens per se. i. z p̄uatiō est nō ens per se
 z m̄ est non ens per accidens. B. d. absq̄ eo q̄ fit ens. i. pars gnati.
 ¶ Et quū declarauit q̄ p̄uatiō necessaria est in generatiōe dixit.

Prinatio ē
 n̄ ens p̄ se:
 m̄ autē ē n̄
 ens p̄ accidens
 idē. i. c. 79.

z hoc tenetur pro improbabili. i. generationē fieri ex p̄uatiōe.
 z hoc nō est possibile fieri: sed necessariū tñ per accidens. Deinde
 incepit et̄ declarare q̄ similiter accidit in hoc q̄ gnatio attribuit̄
 enti. s. qm̄ est necessariū per accidens: z impossibile per se.

¶ Si aut̄ ex eo qd̄ ē: neq̄ qd̄ est fieri nisi s̄m accidens:
 sic aut̄ z hoc fieri eodē modo: vt si ex aīali aīal vtiq̄ fiat: z
 ex quodā aīali quod dā aīal: vt si canis ex equo fiat: fiet
 quidē. n. vtiq̄ nō soluz ex quodam aīali canis: s̄ et̄ ex
 aīali: s̄ nō inq̄stuz est aīal: est. n. iam hoc. Si aut̄ aliqd̄
 d̄z fieri aīal non s̄m accidens nō ex animali erit.

¶ Et s̄m hunc moduz non generat̄ etiāz ens ex ente
 nisi per accidens: hoc enīz etiā erit s̄m illum eundem
 moduz. U. gratia. quoniā gnatur animal ex animali: z
 ex aliquo aīali animal. si igitur canis gnatur ex equo:
 tunc gnatio canis est ab aliquo aīali: z ab aīali simplr
 sed gnatio eius ex eo nō est s̄m q̄ est aīal quū h̄z rōnē
 aīalis. Qd̄ igitur inatum est fieri aīal nō per accidens:
 necesse est vt gnatio eius fit ex non animali.

¶ Hoc est enīz et̄ fit illo eodē modo. i. quo gnatur fit ex nō ente. s. per
 accidens. impole. n. est vt gnatur fit ens aut nō ens ante q̄ gnatur nisi
 per accidens. C. Deinde. d. U. g. a. zc. i. U. g. a. si aliqd̄ dicat q̄ nō
 videmus aīal gnari ex aīali sibi similis: aliqd̄ aīal ex aīali diuerso
 in sp̄. U. g. a. canē ex equo: z q̄ pp̄ hoc possibile est vt aīal generet̄
 ex animali. adhuc aut̄ dicemus q̄ si canis generet̄ ex equo per se cō-
 tinget vt aīal generet̄ ex aīali simplr: sed generatio aīalis ex aīali
 z entis ex ente non pōt esse simplr. generabile enīz transmutat̄ ad
 illud qd̄ nō h̄z animalitas est i generato. si igitur aīal gnaret̄ s̄m
 q̄ est animalis z aīal ex animali s̄m q̄ est aīal: cōtingeret aliqd̄ trāf-
 mutari in sp̄m eius qd̄ h̄z in actu: qd̄ est impossibile. z ideo necesse
 est vt oē qd̄ inatur est fieri aīal per se transferat̄ ex nō animali. ergo
 si generatio esset possibilis animalis simpliciter: tunc eēt in esse vt
 ex nō animali simpliciter generaret̄: sed q̄ generatio est animalis
 demonstrati: cōtinget vt sit ex nō aīali demonstrato per accidens: z ex
 animali demonstrato per accidens. C. Et cā eius qd̄ est per accidens h̄c
 est: qm̄ prima mā non pōt demudari a forma: quēadmoduz cā eius
 qd̄ est per accidens in gnatione a p̄uatiōe est q̄ illud quod gene-
 randum est d̄z esse p̄uatum.

76

Impole est
 aliqd̄ trans-
 mutari ad
 sp̄m ei⁹ qd̄
 h̄z in actu.
 cōsile. 2. de
 aīa. cō. 67.
 Et. 3. d. aīa.
 cō. 4.

¶ Et si aliquid fit qd̄ est: non ex eo qd̄ est: neq̄ ex eo
 quod nō est: quod. n. est ex eo quod nō ē: dictum ē no-
 bis quid significet: qm̄ in quātuz nō est: amplius autē
 esse oē aut non eē non remouetur.

¶ Si igr̄ aliqd̄ fuerit ens nō ē ex nō ente: neq̄ ex ente
 f 2

Ita. n. diximus qd interdum quu dicim⁹ ex no ente: z no auferemus per hoc totu ens: neq; totu non ens.

77

Si igit aliquid generat: no generat ex ente simplr neq; ex non ente simplr: vt existimauerunt antiqui: ia. n. declarauimus qd interdum quu dicimus aliqd gnari ex no ente z ex ente: z qd quoda mo generat ex no ente: z alio modo ex ente. Et qui dicim⁹ aliqd generari ex no ente: no interdum negatione totius entis: qui dicimus aliqd gnari ex ente: no interdum affirmatione tot⁹ entis: z hoc interdebat qui dixit: z no negamus p hoc. i. qd quu dicimus aliqd gnari ex no ente: no interdum negatione oim modo: essen di: qm hoc impossibile est: neq; qui dicimus aliqd generari ex ente affirmamus omnes modos essendi.

Unus quidem igit modus hic est. alius aut quando contigit eade dicere fm potentia z actu: hoc autem determinatum est in alijs per certitudinem magis. Quare qd vere diximus defectus solunt: ppter quos coacti remouet predictoꝝ quedaz: ppter hoc em intantum destiterunt priores a via in generatione z corruptione: z oino mutatione: hec em vtiq; vna natura oem soluit hanc ipsorum ignorantiam.

Iste igit est vnus modus eoz qb⁹ vtimur: z e ali⁹: qm pote est dicere ista ee in potentia: z pote est dicere in actu: z ia determinauimus hoc pfecti⁹ in alio loco. Jam igit habemus illud qd pmisimus de dissolutione qonu: quib⁹ antiq coacti sunt ad negandu qda dicta: qm hac ca declinauerunt antiqui hac declinatione a via ducete ad gnatione z corruptione: z vtr transmutatione. Si enim considerassent hac ipsaz natura: tuc recessisset omne qd ignorauerunt in hac intentione.

78

Idest: iste igit est vnus modoru quib⁹ dissoluit ista qd. Beinde induxit sedm modu: z dixit. z est ali⁹ zc. i. z ista qd predicta dissoluit: qm dicere ens esse aliquid: aut ex eo fieri aliqd v⁹ duob⁹ modis: quoz vnus est de ente in actu: z ali⁹ de ente in potentia. ens igit generari ex ente in actu est falsum z impossibile. sequit enim ex eo vt generatu sit anteq⁹ generet. ens aut generari ex ente in potentia est necessarium. ens em in potentia no est puatio pura: ex q sequit vt ens sit ex no ente: neq; actio pura: ex quo sequit vt generatu sit anteq⁹ generet z h sunt extrema contradictorie ex quibus sequit questio. Antiqui enim ignorauerunt qd inter no ee puru z ee puru est medium aut aliqua natura. Beinde dixit. iam igit habemus illud qd pmisimus zc. i. questio igit que coegit plures naturales no cede

Inter non ee puru z ee puru e aliq na media. Idē. 12. me lcta. 0. 1

re quedā illoꝝ que sequunt generationē iam dissoluta est: oēs em cōcedūt sibi z nō cōcedūt nō esse: qz apud eos ens non generat ex nō ente: z etiā expulsi sunt a nā gnationis ppter hoc: adeo qd posuerūt generationē ee aggregatione aut segregatione aut exitu a mixto. B. d. z hac causa zc. i. antiqui vtro ppter hac qonē negauerunt generationē oino. posteriores vō nāles ppter hac etiā negauerūt quedā sequētia generationē: s; etiā negauerūt vrā generationē: z sic quoda modo cōcedent illi. B. d. z si inspiceret hac naturā zc. dicit: z si nāles cōprehendissent essentia ist⁹ nature. i. materie: tuc auferret omne qd ignorauerūt in generatione. Et hoc significat ipm inuenire hac causam z scire eam principaliter.

Aris. inuenit z scit pncipalr nam mae prim

De dubitatione z errore in quem antiqui inciderunt ex ignorantia puatiois: z eius dissolutione siue exclusione. Cap. ij.

Angētes qdē igit z alteri quida sunt ipsaz: s; nō sufficēter. Primum quida em pfitent simplr fieri aliquid ex eo qd nō est: inquitū Parmenidē recte est dicere. Postea v⁹ ipsis si vere est numero vna: potētia tm vna esse: differūt aut h plm. Mos quidē n. mān z puationē alterā dicimus: sed hoz hanc quidē non esse fm accidens materiam. puatione z aut per se non esse: z hac quidem prope substantiam aliquāter materiam: puationem autem nequaqs.

Et inuenimus alios qui aliquātulū inspexerūt eaz: s; nō tantū sufficit. Primum vero: qz dūt simplr aliqd gnari ex non ente: qz sermo Parmenidis apud eos ē verus. B. qz dūt qd quū sit vna nūero: est et in potētia z ratione vna. Et in hoc est dria magna. nos aut dicim⁹ qd mā z puatio differūt: z qd altera. s. mā non est p accidens: puatio aut nō est p se: z qd mā est aliqd p pinquū z substantia quoda modo: puatio aut nō oino.

Idest. z videmus quosda alios accedere cōprehēioni nature ist⁹ mae: s; nō qd ptingāt sufficēter: z inuit Platonez B. icēpit notificare in q deficiūt z dixit. p vō zc. i. deficiūt. n. i cōgnitōe nāe ei⁹ in hoc: qz nō distinguūt iter illā z puationē. p em cōcedūt ipsaz nō ee: qz cōcedūt argumētationē pmenidē. s. qd qd est pter ens: est nō ens: z ens est vnu. B. d. qz dicūt zc. i. sed vō: qz dicūt ipsaz ee vnu nūero: z qd p hoc est vna diffōne z rōne: z ex hoc sequit vt sit aliqd entiu. s. qd si ē vna hz sibi est vna hz rōne. fm igit pmū sermonē pcesserūt puationē esse in sba ei⁹: z fm hunc

79

sermone secundum negauerit priuationem esse in substantia eius: et hoc demonstrat quod isti non distinxerunt naturam eius a natura priuationis. Et quia notificauit quod Plato solus fuit propinquus videre verum in hac natura: sed tamen non distinxit ea bene: incepit dicere duas veras inter materiam et priuationem, et dixit, nos autem dicimus et cetera, et intendit per propinquum, id est propinquum ei quod est in actu, et dixit, et quodammodo substantia: quia non est substantia in actu: et oppositae istis duae sunt duae priuationis. B. d. priuatio autem non omnino, id est priuatio autem non est: neque propinqua neque remota: neque est accens: neque ut sit substantia: et dixit quod materia non est per accens: et priuatio non est per se: diuidendo priuationem ab eo quod est in potentia, ens enim in potentia est aliquid cui accidit priuatio non in sua substantia, priuatio autem secundum quod est priuatio: est non ens per se. Et ex hoc apparet quod si in sua natura est generabile et corruptibile: natura in materia est priuatio forte: et admodum si in sua natura est priuatio simpliciter omnino nihil generaretur ex ea, est igitur quasi composita ex esse et non esse. Et hoc declarabitur in de substantia orbis quod corpora celestia non habent materiam omnino: quia tunc essent generabilia et corruptibilia propter mixtionem priuationis cum materia. et nihil aliud a eis est quam generatio et corruptio quod prima materia propter non esse quod mixtum est in substantia eius.

Ens in potentia est aliquid cui accidit priuatio non in substantia, priuatio autem est per se, non ens per se. Id est, s. c. 75

a Nihil aliud est causa generatiois et corruptionis quam prima materia per se quod mixtum est in substantia eius. Id est per 3. ca. de substantia orbis, et per c. 20.
b Substantia materia cum forma causa est eorum quae sunt sicut materia. Priuatio semper imaginatur ad materiam deficitum.

So

Et dicitur et aliam indistinctionem priuationis a materia, et dicitur, illi autem ponitur non ens magnam et paruum et cetera, Plato autem non distinguit inter

priuationem et materiam: quia per non ens demonstrat quod demonstrat per magnam et paruum: et indifferenter sine demonstrat illud per ambo in simul: aut per utrumque per se. B. d. et sic erit ista sententia et cetera, et sic iste modus trinitatis in principijs si concedat ipsius esse trinitatem quia magnam et paruum reducant in materiam: erit alius a modo trinitatis que diximus, id est quod trinitas eorum et principijs que est unum et magnam et paruum erit alia a nostra trinitate: que est priuatio et materia et forma, et accidit ei iste modus erroris: quia dimisit considerare de priuatione. B. d. usque autem ad hunc locum et cetera, id est hoc autem quod prouenit consideratio eorum in istis rebus, id est in hoc quod per nece ut sit per aliquid natura subiecta generabilium bene dixerunt, in illis autem que sunt post hoc nihil recte dixerunt. B. d. quia igitur si aliquis et cetera, isti enim peccat post istum locum: quia non numerauerunt priuationem secundum principium: cum materia neque per se neque per accidens: neque posuerunt dualitatem in principijs ex quibus est generatio, scilicet materialibus, si igitur aliquis dixerit eos dicere dualitatem: quia dixerunt quod materia est magnam et paruum: nihil dicit diuersum ab eo quod dixerat primo, magnam, et paruum reducunt in unum, ut deum est in predicta ratione: non in duas naturas diuersas, et est per hoc quod ponit dualitatem in magnam et paruum, et si peccerimus illa significare dualitatem inquam tunc diligit inducere unam formam post aliam negat aliam naturam, id est priuationem esse de numero principiorum: et habet introitum in generationem: neque per se neque per accidens. B. incepit dare causas que latuit Platone priuationem habere principium in generatione: et non latuit ipsum habere in materia: et dixit, illa materia enim permanet et cetera, et fuit manifesta eis duplo istius nature, scilicet materia et recipiendum formas: quia ista natura, scilicet materia permanet in generato: et forma non potest esse sine ea: et ista se habet ad generata sicut mater ad filios: et per ista non latuit eos habere naturam esse necessariam in generatione: alia autem natura, scilicet priuatio propter malitiam sue actionis in generabilibus latuit eorum: nam quum accidit generabilibus priuatio illarum multoties qui inspererit illa hoc modo: credit ipsam magis destruere generationem quam esse necessariam in generatione. Et hoc intendebat qui dixit, multoties et cetera, quia non facit generari sed destruit generationem.

Plato non distinguit inter priuationem et materiam.

Existere enim quodam diuino et optimo et appetibili: aliud quidem primum esse ipsum dicimus, aliud autem appetibile natum est appetere et desiderare ipsum secundum ipsum naturam: quibusdam autem accidit primum appetere suum ipsum corruptionem: et neque ipsas suum ipsum posse est appetere spiritus propter non esse indiges: neque primum, corruptius enim sunt adiuuice primum: sed hoc est materia: sicut in femina masculum: et turpe bonum: nisi quod non per se est turpe: sed secundum accidens. Quia quod est hic aliquid diuinum quod est bonum et appetibile dicimus: quod est primum eius: et est illud quod est innatum in naturaliter appetere et assimilari ipsum illi: aut contingit eis ut contrarium appetat corruptionem suum ipsum:

Contraria sunt adiuuice corruptiuam. Appetens propter indigentiam est

Ad appetibile formatum turpe bonum et femina masculinum.

et per magis et bis per magis et cetera. Distinguitur in 4 forme. s. q. Sit quod dicitur diuini magis optimi et appetibile.

et impossibile est ut forma appetat se : quoniam non e diminuta: neq; appetit suum contrarium : qz cōtraria corrumpunt se inuicem: sed mā appetit formam: sicut femina marem: et turpe pulchrum: non qz in se est turpis: s; p accidens: neq; qz est femina: sed per accidens .

S1 **Q**uā declarauit quō apparet p̄siderāti p̄mo aspectu q̄ p̄uatio non h̄z dignitatem in generatione cum mā incepit declarare ipsaz habere introitum in gnātōem et quōd: et q̄ mixtio eius cū mā est cā in hoc q̄ desiderium nāle est in mā ad formam . et h̄ est cā in hoc q̄ res māles sunt generabiles et corruptibiles. **E**t dixit: qm̄ quia ē h̄ aliquod diuinum et c. i. et qz p̄uatio accidit māe de necessitate: et ē h̄ p̄fectio diuina maxima: cui oīa entia appetunt assimilari: et ex q̄ appetunt acgrere s̄m q̄ nā eoz pōt recipere: dicimus nos q̄ materia s̄m q̄ accidit ei p̄uatio est inata appetere se assimilari primo p̄ncipio s̄m q̄ potest: et hoc est appetere receptionem forme. **E**t intelligit h̄c per appetitum illud qd mā h̄z de motu ad recipiendum formam. appetitus enim aliud est naturalis sine sensu: ut in plātis ad nutrimentum: et aliud est cum sensu: ut appetitus aīalius ad nutrimentum. in mā igit̄ est appetitus nālis ad recipiendum oēs formas. recipit igit̄ eas alternatim: qm̄ forma agens est p̄ns . **B. d.** ille aut̄ et c. i. ḡ aut̄ non p̄cedit p̄uatiōem p̄iungi cum mā: non p̄t dicere quare iste appetitus nālis est in entibus ad recipiendum formā post formam: qm̄ quum non p̄cedunt p̄uatiōem esse mixtam cū mā: quapp non est in actu: p̄tinget eis dicere q̄ istud desiderium nāle est in entibus nālibus s̄m q̄ sunt cōpleta exītia in actu: ex quo cōtinget eis aliqd appetere suum p̄trarium corrupens ipm̄: et sic aliqd appetet se corrumpi. **E**t hoc qd dixit manifestum est: qm̄ si nō esset h̄ aliqd non habens formam: non esset h̄ aliqd appetēs formā post formam: et si esset: tunc nā ageret ociose: qz poneret in entibus potentiam ad corruptōem eoz s̄m q̄ sunt in actu: et totum hoc ē im possibile. oē enim ens ut dēū est diligit se p̄manere: sed mā diligit se inducere formam p̄p̄ alia p̄p̄ diuinitūez p̄tingentē sibi. **B. d.** sed mā appetit formā sic femina marem: et h̄z exēpla n̄ v̄stētur ī doctrīa demonstratiua: tñ v̄stētur in rebus non sensibilibus que non intelliguntur nisi per comparationem. **B. e.** in d. non qz est in se: sed p̄ accidens: qz turpitudō accidit ei ex p̄uatiōe mixta cum ipsa mā: et ī se nō est p̄uatio: est igit̄ turpis per accidens: et s̄m est femina per accidens: femina est h̄ō imperfectus: femineitas enim accidit ei ex p̄uatiōe. **C**orrumpit̄ aut̄ et fit: est quidem ut sic: est aut̄ ut nō: s̄m quidem. n. q̄ est in quo h̄z se corrūpit̄: qd̄ enim corrumpitur in hoc est p̄uatio inq̄tum aut̄ s̄m potētiaz non per se: sed incorruptibilem et ingentam necesse ē esse ipsam: si enim fiat: subijci aliquid op̄z primum ex quo fiat: hoc aut̄ est h̄c nā: quare erit ante fieri.

Perfectiōi diuine oīa appetūt as/ similari p̄z q̄ p̄nt . 38 a. d. aīa. t. c. 34. Et. 2. ce li. t. cō. 64.

Appetitus Naturalis et aīalis.

De enodili git se p̄manere. Exēpla nō v̄stētur in doctrīa demonstratiua: tñ in rebus n̄ sensibilibus q̄ n̄ intelligunt nisi p̄ cōpōnē ad alcey v̄stētur p̄nt. vide p̄simile . 4. phy. c. 84. Et. 3. de aīa. c. 6. et 14. Et. 2. d. aīa. 149.

Dico autēz materiam p̄mum subiectum vnicuiq; ex quo fit aliquid quum inhi non p̄m accidens: et n̄ corrūpit̄ ī hoc abibit vltimū: quā corrupta critaīq; corrūpat̄. **E**t corrūpit̄ et generat̄ quodā mō: et alio mō nō. s̄m enim illud qd̄ est in ea corrūpit̄ per se corrūpit̄. Illud enim qd̄ corrūpit̄ per se in ea est p̄uatio: s̄m aut̄ potentiam non corrūpit̄ p̄ se: imo necesse est ut sit non corruptibilis: neq; generabilis: quoniam si fuerit generata indiget subiecto ex quo generet̄: et illud ē ip̄a nā: ergo erat anteq; generaret̄. **D**ico enim materiam p̄mū subiectum illud ex quo generat̄ res: et est in ea non p̄ accidens: et si fuerit corrupta ad hoc veniet in postreō. ergo erat corrupta anteq; corrumpetur.

Quā notificauit nām p̄me māe. et in quo differt a p̄uatiōe: et dis/ soluit qōnes p̄tingentes antiq; in generatione: incepit declarare ipsam esse neq; generabilem neq; corruptibilem: et qz generabile et corruptibile d̄r duobus modis: per se et per accidens. **D**ixit. et corrūpit̄ et c. i. qm̄ est gnābilis et corruptibilis per accidens: et non generabilis neq; corruptibilis p̄ se. **B. d.** exposuit hoc et dixit. s̄m enim et c. i. et d̄r esse corruptibilis: qz p̄uatio que est in ea est corruptibilis p̄ se et ideo esse eius est cā corruptionis: et non esse eius est cā essendi: et qz non attribuitur corruptioni nisi s̄m rem corruptibilem que est in ipso attribuitur p̄ accidens et transumptiuē ut dicimus volū accēscit qm̄ vinum qd̄ est in ipso acēscit. **B. d.** s̄m aut̄ potentiaz et c. i. et s̄m p̄ntiam p̄uatiōis forme in ea recipit corruptōem: non s̄m p̄sentiam potentie in ea: qz potentia non est corruptibilis p̄ se: et mā est et gnābilis p̄ accidens p̄ p̄ntiam eius qd̄ est per se in ea: et ē act̄. **E**t quum notificauit ipsam esse non generabilem neq; corruptibilem: induxit sup̄ hoc demōstratiōem: et dixit: qm̄ si fuerit gnāta et c. i. et iste sermo est inducens ad inconueniēs sic: mā est gnāta: et hoc ē in quo dubitat̄: et oē gnātum h̄z s̄m exītia in potētiaz: hoc declara/ tum fuit superius: qm̄ p̄ma mā h̄z s̄m exītia in potētiaz: et s̄m qd̄ est in potētiaz est vnum oīum gnābilium. q̄ p̄ma mā et s̄m s̄bictū sunt vnum numero. s. vnum s̄m: et oē qd̄ cum suo s̄bo/ ex quo generat̄ est vnum numero/ est anteq; sit. q̄ p̄ma mā est anteq; sit: quod ē impole. **E**t hoc impole sequitur ex hoc qd̄ posuimus qz p̄ma mā est gnābilis: et hoc mō argumētatiōis declarauit ipsam esse non corruptibilem p̄ se: sequitur enim ut sit corrupta antequāz corrumpatur. **B. d.** dico enim māem et c. i. intelligo enim quum dico māem p̄mū s̄m qd̄ est in potētiaz: non s̄m ex quo gnātur res et est in actu: et generatum ex eo ē exītia p̄ se non p̄ accidens. hoc. n. sed s̄m et p̄mū cōueniunt in hoc qz gnātum inuenit̄ ex eis p̄ se: et differunt in hoc qz p̄mum est in potētiaz: sed s̄m in actu: aut mō medio inter potentiam et actum: sicut est dispo in illo qd̄ generatur ex pluribus vno s̄bo.

28. et s. me. t. c. 2.

S2

Notabiaz iter ibz pri mu z scds: p q et vid 3. ce. c. 67. Et. 2. de aia com. 4. a Formaz alie sunt in mays alie no. C. o. sile. 12. meta. c. 25. z. 2. ph. 26. b Scia pce dit suu ibz ee aut qz e maifestu p se: aut qz d miratu e in alia sciencia ide. 2. ph. 22. z. 26. c. Et. 12. met. c. 5. Id. 2. d auia. 27. z 29. c. Id. 3. me. c. p. id. 3. ce. c. 4. c. Vid p sile tra Aui. i 8. ph. c. 3. z 12. met. c. 5. vid. 2. ph. c. 73. z q ibi. d Nulla e via ad pb a du corpa ee coposita ex ma z foza q via trasmu ratiōis. Id supra. c. 51. z. 63. Id. 12. met. c. 2. 8. c. Id. 8. me ta. 4. ac. 12. c. Id. 4. ph. c. 38. Id p. c. d. s. b. a. 92 b.

Et dixit hoc qz si ponat in generatōe mae primū sūm. s. in potē tia non ptingit vt sit cum mā vnum numero. z sic non accidit im/ possibile predictum. z ideo excitauit audientē ad itelligēdū ex hoc qd dixit qz si pta materia generat indiget sbo. i. primō subiecto. De principio aut sūm spēm vtrum vnum aut plura aut quot: aut que sunt p certitudinē pme philosophie opus est determinare: ergo in illud ips apponat. De phisicis autez z corruptibilibus spēbus in posterius demonstrandis dicemus. Quidem igit sunt prin cipia: z que z quot numero: determinetur a nobis sic. Rursus aut aliud principū incipientes dicamus. Considerare aut de principio sūm formam: vtruz sit vnum aut plura: z quid sit: z que sint perfecte: est d ope pme philosophie. vnde opz nos expectare ad ipsam. De forma aut nali z corruptibili nos incipiemus de clarare z dicere: qz iam determinauimus p hunc sūm o nem quem compleuimus nunc pncipia esse: z que: z quot sunt: z nos intēdim in hoc sūm oē aliud pncipiū. s. Quū notificauit pncipia esse tria. duo p se. s. mā z forma. z vnu p accēs. s. pncipioz iam declarauit primaz mān esse de prin cipijs. C. dicit: pncipioz autem de pncipio sūm formā z c. i. pncipio rare autem de pncipio foiali: vtrū sit vnu aut plura: z q est sba ei: est pncipiū pme philosophie. formaz. n. a alie sunt in materijs: alie non in materijs: vt declaratum est in hac scia. z ideo pncipio de formis est duaz sciētiāz: quarum vna. s. nālīa pncipioz de formis mālibus: scda aut de formis simplicibus abstractis a mā: z est illa scia que pncipioz de ente simplr. C. Sed notandum est qz istud ge nus entium: esse. s. separatum a mā non declaratur nisi in hac sciētia nālī: z q dicit qz prima pncipio nititur declarare entia separabilia ee: peccat. h enim entia sunt subiecta pncipioz z declaratum est in posterioribus analeticis: qz impole est aliquam b sciam declara re suū sūm esse: sed pcedit ipm esse: aut qz manifestus per se: aut qz est demonstratum in alia sciētia. C. Unde Aui. c. peccat maxie quū dixit c. qz primus pncipioz demonstrat pncipiū esse: z pcessit in hoc in suo lib. de scia diuina p viam quam existimauit esse necessariam z cētrālem in illa scia: z peccat pctō manifestō. certioz. n. illoz sūmōū qbus vsus ē in hoc sūm pncipioz ordinē sūmōū pncipioz: z iā cām inuimus huius alibi. C. Et pncipio ē hoc qd dicit qz ista scia accepit a pncipio pncipio d. corpa componi ex mā z formaz ne gligens est ne alia via ad sciendum hoc nisi ex transmutatione exi stēte in sba. Sed sicut dixit Arist. pncipioz declarat sūm māe que sit p fectē p compatiōez eius ad oēs dūas entium sūm qz sunt entia. qz im possible est declarare ipsam esse nisi in hac scia. C. B. d. quonā iā determinauimus per hunc sermonem z c. i. z intendit quū dixit

z que sint formam z mān. z quū dixit: z quot sunt: intendit duo per se: z tertium per accēs. B. d. z nos intēdimus aliud z c. z inuuit hoc qd vult incipere in secūdo tractatu de natura quid sit. B. de nu meratōe spērum causaz. C. Et forte inuuit pncipiū motus qd declaratum est in fine istius libri. omne enim de quo loqui tur in hoc libro pncipioz est pp illud pncipioz: z ille est primus lo cus in quo naturalis inspicit alium modum essen di ab illo de quo considerat: z apud illum cessat: z dimisit considerationem de eo vs qz ad sciētiā nobiliozem que considerat de ente sūm qz est ens. C. Et totum hoc est quasi contrarium eius quod existimauit Aui. qm si hic non demonstraretur iste modus entium. s. separabilis si esset nisi sciētia naturalis z doctrinalis: z id antiqui nāles existi mabant qz sciētia nālī est prior oibus sciētijs dicentes. qz subie cta eius sunt priora omnibus entibus. C. Et forte intendit p aliud pncipiū: aliud initium doctrine: qm pncipiū doctrine in hoc libro dicit ee a scdo tractatoz: z hoc ēt euidentius est apud me.

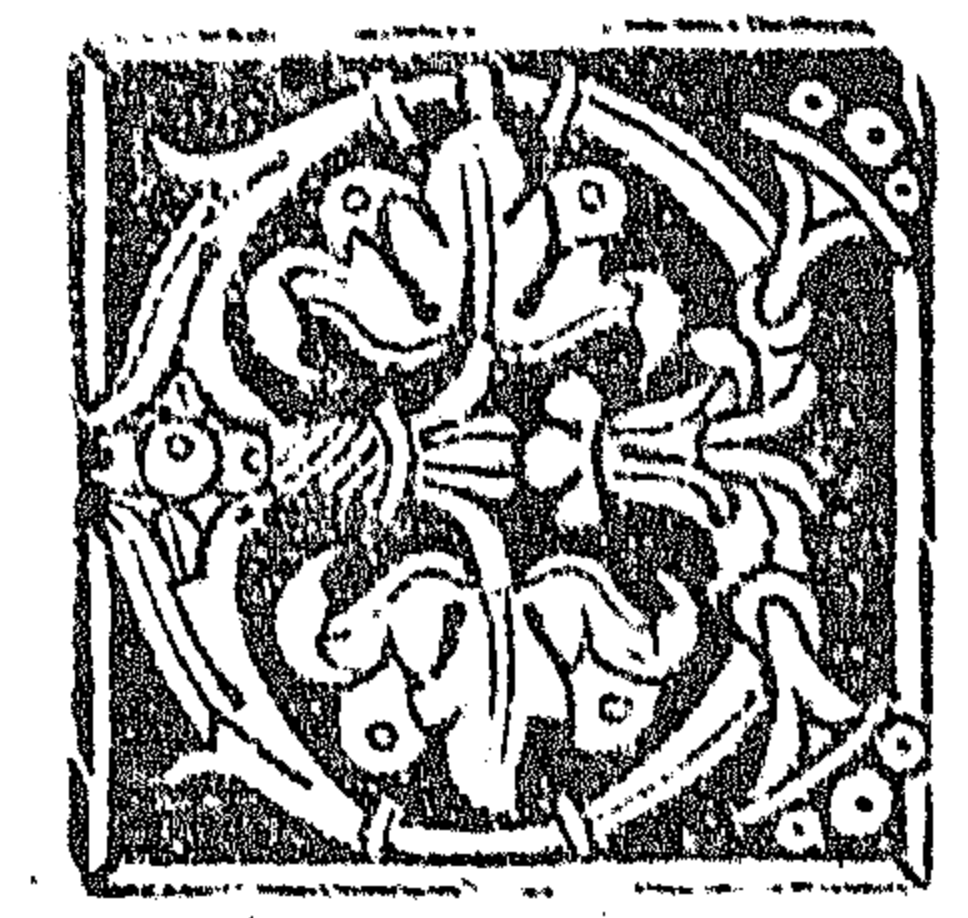
De de q lo/ quit in hoc libro prin/ cipalr ē pp primū pnci pū motus Id. s. ph. com. p.

Incipit lib. scds: qui est de pncipijs sciētie nālī.

Sūma. 2. libri ph. sūm Auer. A textu p vsqz a d. 16. loqz de nā: ac quot modis dicatur natura. A textu. 10. vsqz ad. 27. ponitur dūa inter nālem z Mathematicū. A. 27. vsqz ad. 75. agit de causis z modis causarum. A. 75. vsqz ad finem edocet omniē agens agere propter finem.

Tractatus primus in quo ostendetur quid sit nā: z quot modis dicatur.

Determinatur quid sit natura. Cap. 1.

rum que sunt: alia qdem sunt nā: alia vero pp alias cās. Nā qui dez sunt aīalia queqz z partes ip soruz z plante: z simplicia corpa: vt terra: z ignis: z aer: z aqua: hec enim z hūmōi a natura ee dicim. Oīa autem que predicta sunt: vi dentur differentia ad non natura existentia. Que quidem enim natura sunt oīa vidēnt habentia in seipsis pncipiū motus z status: hec q dem sūm locum: illa vero sūm augmētum z decremen tum: quedam autem sūm alterationem.

Dicamus qz entū quedam sunt natura z quedā ex alijs cās. illa aut que sunt sūm naturam sunt: pēs aīa/ lium z partes eorum: z species vegetabilium z corpa

atque quodque
 entium alium
 huius in se princi-
 pium in quo trans-
 mutat quod non
 videtur in re-
 bus artificialibus.
 Idem in
 fra. c. 23. id
 5. phys. c. 2.
 Idem. 3. de
 aia. c. 18.
 b. ut ex h
 motus celi
 ee nate sed
 oppositu vi
 velle. 2. celi
 co. 3.
 c. nomen
 corp' sim/
 plex quod alte-
 retur ex se:
 aut quod generet
 ex se sic in-
 vent corpus
 simplex quod
 transfert in lo-
 co ex se. id
 8. phys. c. 20
 2. 60. Idem
 4. ce. 24. id
 2. d. aia. c. 50
 tunc vide op-
 positum in. 7.
 meta. c. 19.
 ubi huius quod sic
 est mobilibus
 in loco ita est
 generalibus: na-
 sic quod a mo-
 uent ex se in
 loco et quod a
 ab alio: ita
 est est generalibus
 bilibus et c.
 d. princi-
 pium altera-
 tionis quod est in co-
 positus pot

simplicia: ut terra: ignis: aqua: et aer: et ista enim similia
 dicuntur natura esse. Et videmus quod omnia ista differunt ab
 eis que non constituuntur per naturam: quoniam in vnoquoque isto/
 rum est principium motus et quietis cuiusdam in loco: et
 cuiusdam in augmento: et cuiusdam in alteratione.

Quia quum intendit in hoc tractatu loqui de his que sunt quasi
 fundamenta et principia istius scientie: incepit notifica-
 re naturam quid sit: et posuit principium considerationis in hoc a rebus na-
 turalibus quum sint manifestiora quam natura. Et dixit. dicam igitur
 et c. et intendit per alias causas voluntatem et casum: et quod dicitur quoniam
 entium quedam sunt ex natura: et quedam sunt ex aliis causis. Deinde
 numeravit illa que sunt ex natura: et dedit modum quo ista corpora na-
 turalia differunt a corporibus in naturalibus: et secundum quem dicuntur na-
 turalia. Et dixit. et videtur et c. et vnumquodque entium naturalium
 differt ab artificialibus in hoc: quoniam vnumquodque entium naturalium
 habet in se principium quo quodammodo transmutatur: et quandoque quiescit: quod
 non videmus in rebus artificialibus. vnde naturalia dicuntur natura/
 lia secundum hoc principium. Deinde numeravit modos transmutationis
 et dixit: quedam in loco: et in hoc collocantur quattuor elementa: et ha-
 bentia animas et corpora b. celestia: et si principium in istis dicatur se-
 re equivoce: sed tamen in descriptionibus non potest quis tacere plus
 isto. Deinde dicitur et quedam in augmento: et innuit principium transmu-
 rationis proprie in vegetabilibus et augmentum. Et quum dixit: et
 quedam in alteratione. intendit transmutationem in substantia: que
 dicitur generatio et corruptio: et transmutationem in qualitate que dicitur
 alteratio: et quod vti hoc nomine alteratio hic large. et istud principium
 quod est in alterato simplici et transmutabili simplici est aliud a princi-
 pio quod est in mobili localiter et in augmento secundum genus et in gene-
 rabilibus et alterabilibus compositis: quoniam illud principium quod est in compo-
 sitis: est secundum formam: et in simplicibus est secundum materiam: sed hoc nomen principium
 vstrat hic equivoce pro materia et forma. Et hoc est ita: et quoniam non invenit
 corpus simplex quod alteretur ex se: aut quod generetur ex se: sicut invenit
 corpus simplex quod transfertur in loco ex se. d. principium autem alterationis
 quod est in compositis potest inveniri in ipso alterato. s. principium motus: ut
 in alteratione quod est in aiali ab eis que adveniunt corpori suo: et sicut platis:
 et iam expressit hoc Aristoteles in libro de generatione et corruptione.

Lectulus autem et indumentum: et si aliquid homini generatur est:
 secundum quod quidem sortitum est in predicatione vnaquaque: et in-
 quantum est ab arte: neque vnum habet impetum mutationis
 inatum: secundum autem quod contingit ipsis lapideis aut terreis
 esse: aut mixtis: ex his habent hoc tantum.

Scannum autem et vestes et alia homini generis: secundum au-
 tem quod vnumquodque eorum habet nomen in quantum est ex ar-
 tificio: non habet in se principium transmutationis omnino: sed secundum

quod accidit eis: ut sint ex lapide: aut terra: aut aliquo mi-
 xto ex istis: et in hoc tamen habent dignitatem in natura.

Et non debet aliquis dicere quod scannum et idolum et vnumquodque
 artificialium habet in se principium quo movetur et quiescit: quoniam
 vnumquodque artificialium secundum quod habet nomen quo significatur secundum
 quod est artificiale nullum habet omnino principium quo movetur: secundum
 vero quod accidit corpori artificiali: quod suum subiectum fuit naturale
 habet principium in se: ut lapis ex quo fit idolum habet potentiam
 qua movetur ad inferius: sed hoc est secundum quod est naturale: non secundum quod
 est artificiale: idolum autem secundum quod est idolum non habet potentiam
 qua moveatur: sicut habet homo secundum quod est homo: et vniuersaliter om-
 nia naturalia secundum quod sunt naturalia. Naturalia ergo differunt ab
 artificialibus in hoc: quoniam in naturalibus est principium per se. in artifica-
 libus vero non est principium per se: et quum declarant quod naturalia sunt il-
 la in quibus est principium per se quo transmutantur: et cessant a trans-
 mutatione: demonstrant ex hoc naturam quid sit.

Est igitur natura principium alicuius et causa mouendi
 et quiescendi in eo in quo est primum et per se: et non secundum accidens:
 dico autem non secundum accidens: quum huiusmodi ipse sibi
 aliquis causa sanitatis quum sit medicus: sed tamen non secundum
 quod sanatur medicina habet: sed accidit eundem medicum
 esse et sanari: vnum et diuidunt aliquando ab invicem. Similiter au-
 tem et aliorum vnumquodque que sunt: nullum enim ipsorum ha-
 bet in seipso factionis principium: sed alia quidem in
 aliis et ab exteriori ut domus et aliorum manufactorum:
 vnumquodque alia autem in seipsis quod dicitur: sed non secundum seipsa:
 quecumque autem secundum accidens sunt: cause sunt vti que ip-
 sis: est igitur natura quod dictum est.

Et sic natura erit principium aliquid et causa ut moueatur: et
 quiescat illud in quo est primo et per se: non per accidens: et
 dico non per accidens: quoniam homo potest esse causa sui ipsius: in sa-
 nari ab infirmitate: quum fuerit medicus: sed non secundum quod
 recipit sanitatem habet arte medicandi: sed accidit ei eundem
 quod fuit medicus: et recipiens sanitatem: et ideo forte hec
 duo differunt vnum ab altero. et similiter est in omnibus aliis
 rebus que facte sunt: quoniam nulla earum est cuius principium
 facture est in se: sed in quibusdam est in aliis: et ex intrinseco
 ut in domo et in vnoquoque eorum quod fuerit manu: in quibusdam
 autem est in eis: sed non per se: et sunt cause quas habet per accidens.

in eorum ipso
 alterato. s.
 principium mo-
 uens. pl. vi
 de. 4. ce. 24
 Et. 2. de aia.
 50. et per ge-
 neratioe et
 corruptioe.
 tex. co. 34.

2

De p. m.

3
a Digressio
 i qrephedit
 Zui. opinā
 re nāz eē: d
 mīari posse
 p b vīd cō.
b Nōdubi
 tam² an ele
 mēta moue
 ant ex se: n
 ex motore
 extrinseco.
 s3. vtrū mo
 tor i eis sit
 ali² a moto
 ex q p3 ele
 mēta ab in
 trinseco mo
 ueri. idē. 8.
 cō. p. Idēz
 4. phy. 71.
 idē. 8. phy.
 31. idē. 3. ce.
 28. Idē. 4.
 ce. 22. 2. 24.
 25. Et pūo
 celi cō. 81. z
 89. z. 5. phy
 fico. 18.
c Pro hoc
 vide p pōz
 i digressioe
 ppa d fillis
 ypotheticis
 vīd. 6. phy.
 cō. 41. z. 1.
 ce. cō. 2.
d Ars medi
 cīe z alie ar
 tes sūt pate
 p z p se vt
 agāt i alia
 sbto i q sūt.
 Idē. 8. cō. p
 z. 2. Idē. 5.
 phy. cō. 2.
 z. Artes sūt
 duob² mōis

3 Quia manifestū est p se q nālia sunt illa que hnt principuz
 quo trāsmutant z cessant a trāsmutatōe p se: z im q sunt natura/
 lia: z q p naturā mouent z cessant z generāt z corrūpūt: sūt ma
 nifestū ex hoc q nā est principū z cā quo trāsmutat illud in quo ē
 z gescit primo z p se: nō p accidēs. Et ista a diffō nāe est mani/
 festa hie: z naturā esse est manifestū per se: vt post dicit Aristō. z est
 ymū pncipioz istius scientiez: z nō est declarandū a primo phō: neqz
 est ex eis que nō sunt nota p se: vt appet ex verbis Zlucēnemisi in
 tendat q primus pbs d3 contradicere inductis de primis principijs.
 Et iste homo inducit signū q ista diffō nō est nota hie: q iāz de/
 clarauit in septimo z octauo q omne motū habet motorez. z dixit
 illic q nō est dubiū in hoc: nisi de corporib² simplicib². Et pōt ēt
 rōcinari super hoc: ex hoc q dixit Arist. in tertio celi z mūdū: qm ele
 mēta habēt grauitatē z leuitatē. Et hoc nō est sicut existimauit:
 qm nō dubitamus b q ista mouent ex se: nō ex motore extrinse/
 co. s. quattuor elementaz: oia corpa mota ex se. vtrū autē motor in
 eis sit aliū a moto: pscrutatus est in illo libro. z cā in hoc est hoc q
 Plato opinabat: qm hoc est aliqd qd mouet se: z manifestū est q
 si hie esset aliquid quod moueret se: q illud esset dignius habere
 hoc nomen natura fm hanc descriptionem. scz fm q dicitur hie q
 naturalia sunt illa que non mouentur ex extrinseco: z manifestū
 est q quicquid non mouetur ex extrinseco mouetur ex se. sed vtrū
 iste motor in eis sit motum aut nō motū quando mouet: aut est ip/
 sum motuz: indiget declaratōe. Et quū notificauit que sunt na/
 turalia. dixit. z sic natura erit principium zc. z. q. di. si naturalia
 sunt illa que habent principium quo mouent z quiescūt ex se z per
 se: nō per accidēs: z natura est illa que mouent z gescūt. necesse est
 vt natura sit principuz quo mouet z gescūt: illud in quo est p se z
 pmo: nō p accidēs. z ans esse i hoc syllo est manifestū p se: z similt
 pbs. Et non debet aliquis dicere q ista diffinitio ppter hoc ē cō
 clusio demonstratōis: qm est dictū in priorib² analiticis c q p hu/
 iusmodi syllogismos hypotheticos nullū ignotū declarat omnino
 s3 vtrū ad cōfirmandū illud qd est manifestū p se: nō indiget mo/
 dicula inuentione: sicut vstrat diuisio z inductio. Et dixit. primo
 z per se: qm illud qd est p se: est magis vfe: q illud qd est primū. om
 ne enim primū est p se. z nō omne qd est per se est primū: vt dictum
 est in posteriorib². Et q. qm nō mouet ex pncipio in ipsa: sed
 nō primo: sed medi. ite homine. Et addit nō p accidēs ppter il/
 lud qd dixit. z accidit in quibusdā artificialib² vt pncipiū sit in ip/
 so facto fm hoc q accidit quibusdā vt subiectū artificij in quo agit
 est sbm artificij in quo inuenit scia artificij: vt ars medicie: qm sbū
 eius in qd agit est corp² hoīs s3 q est hōz ipse est sbm in quo iue/
 nit: z hoc nō est p accēs necessariū: qm nō oīs hō est apt² vt sit me/
 dicus: ita q medic² agat in se. s. ars medicine d z alie artes sunt
 parare primo z p se vt agāt in alia a sbto in quosunt. Et Artes
 igit sicut dixim² sunt duob² modis. aut ars cui² principū eē est ex/
 trinsecū necessario: vt ars edificatoria z alie artes quoz sbm i qd
 agit est aliud a sbto in q inuenit. ars autē medicie agit i se p accēs.

Et dixit. que sūt manu: qz ps medicine cui accidit agere in suuz
 sbm est ps theoria nō practica: qm nullus sborboromat in suo cor
 pore. S3 est dubiū de arte saltitadi. S3 iste sermo nō est nisi s
 artib² ex qb² pueniūt acta: nō solūmō actōes: z silt est d arte musi/
 ce que ē sine instrō. vtrū autē in istis pncipijs exntib² in reb² nālib²
 est aliqd qd nō sustētat p nāmpscrutādū est de eo: s3 in hac scia nō
 pōderat nisi in vnoquoqz generū istoz pncipioz: z in eis que acci
 dūt illis. Et iā dixim² q ista diffō a nō dī vniuoce neqz ēre quo
 cesset fm pri² z posteri²: z in talib² incipiēdū est a cōio: z veniēdū
 ad ppa: sicut fecit in diffōne mor² z loci. Et sciēdū est q sbz b
 istius libri ē nā z pncipia nālia: quū sint cōia oīb² reb² naturalib²
 z ideo in hoc libro nō diffinit corpus neqz alia de quib² considerat
 naturalis sicut fecit in principio celi z mundi.
C Naturā autem habent quēcūqz hm oī habēt princi/
 pium: z sunt hec omnia substantia. subiectū enim est
 qdādam: z in subiecto est natura semper.
C Quā autē habent naturā est illud qd habet tale prin
 cipium: z hoc omne est substantia. natura enim semp
 est subiectum aliqd in subiecto semper.
4 Quū descripsit nāz: Icepit d scribere hōis nāz. Et dicit: qd
 aut h3 nām est illud qd h3 pncipiuz in se q trāsmutat ex se: z cessat
 trāsmutatōe. B. d. z oē vtrūqz est sbā zc. i. z nā zc būs nām. s. mā z
 forma: vtrūqz est sbā. nā emz que dī de mā est sbā: qz est subiecta. nā
 aut que est forma est sbā que est in sbto qd sustētat p illis: z hoc intē
 debat quū dixit semp: nō qz est in sbto c p qd sustētat sicut accēs.
 z ex hoc declarabit q vtrūqz nā est sbā. S3 videt q hoc pcedendū
 est a naturali z accipit a pho. s. q nā que dī de forma est sbā z vlr d
 pōderare de sbā nō est ppa hūic scie. sbā emz z accēs sunt dūe en/
 tis fm q est ens. z apparet illic q mā est sbā in potentia: z q forma
 est illa ppter quā ens est sbā in actu. c cōpositū igit est dign² ha/
 bere hoc nomē sbā q materia: qz est in actu: z mā est in potentia: z
 forma est dignior hōe hoc nomē sbā q cōpositū: qm pilla est cōposi
 tū in actu: z cā rei est dignior: causato: z oēs ille pones sunt cōes
 z essentielles entū: z ideo ponēdum hoc est in hac scia positione.
S cōm aut naturā sunt z hec z quēcūqz his insunt
 fm se: vt igni ferri sursum: hoc emz natura quidez nō
 est: neqz h3 naturam: s3 a natura z fm naturā est.
C Qd aut est fm cursuz naturalē est illud in illa q in/
 ueniuntur in istis per se. Et q. qm ignis h3 ascendere
 superius: hoc enim non est natura: neqz habens natu
 ram: sed est per naturam z fm cursum naturalem.
C Dicit illa aut que sunt fm cursuz nālez sunt actōes z passiōes q
 sunt in reb² nālib² p se: vt mot² ignis supius z terre inferi². actōes
 emz rerū nāliuz nō sunt nāz neqz nālia: sed fm cursum naturalem.

a Diffō nāe
 nō dī vni/
 uoce n3 eg/
 uoce s3 fm
 pri² z poste/
 ri². idē p cel.
 cō. 5.
b Subiectū
 istū libri est
 nā z princi
 pia nālia.
c Forma ē
 in sbto non
 sicut accēs
 idē. 2. sbā.
 cō. 4.
4
d Cōsidera
 re d sbā nō
 est ppaum
 hūic scie. idē
 p meta. 15. z
 18. idē. 7. me
 taph. 5. z. 9
 z. 39. idē. 12
 met. p. 5. 6.
 c. idē. 6. me
 ta. cō. p. 15
 4. met. c. p.
 idē. 8. met.
 cō. 4. idē in
 fra in b se/
 cūdo cō. 21.
e Cōpositū
 est dignius
 hōe hoc no
 men sbā q
 mā: z forma
 adhuc dī/
 gmo: cōpo/
 sito. idē. 7.
 meta. c. 7. z
 8. met. c. 7.
 Idem. 2. de
 sbā cō. 7.

Quid quidem igitur natura sit dictus est: et quod quidem natura et huiusmodi natura. Si autem est natura tentare demonstrare ridiculus est: manifestum enim est quod huiusmodi rerum sunt multa. Demonstrare autem manifesta per manifesta non potestis indicare est propter ipsum et non propter ipsum cognitum: quod autem contingat hoc pati non manifestum est: syllogizat enim aliquis utique: quum natus sit cecus de coloribus: quare necesse est huiusmodi de nominibus habere rationem: nihil autem intelligere.

¶ Jam igitur diximus naturam quid sit et quid est naturaliter et huiusmodi curius nalem: qui autem declaravit naturam esse de derideri. est enim manifestus quod plura entia sunt talia: et declarare manifestum per occultum est mos eius qui non potest distinguere inter illud quod est notum per se et notum per aliud: et non latet: quum possibile est hoc accidere. possibile enim est ut aliquis declaret ratione dispositionem colorum ei qui est cecus natus: et sic sermo eius qui tales habet dispositionem est de nominibus: et nihil intelligit omnino.

¶ Congregat illa que declarant: et dicit quod descriptio qua describitur natura est descriptio rei manifeste per se non concessit in hac scientia: sicut quidam existimaverunt: et dixit. est enim manifestus et natura esse est manifestum per se: quum plura entia videntur habere participium in se quo moventur et quiescunt ex se. ¶ Et dixit: plura ut mihi videtur: quod dubium est de aliquibus utrum moveantur ex se aut ex causa extrinseca: et forte inuit per hoc quod existimat quod motor in quibusdam rebus est ipsorum motorum: sed ista sicut diximus non est dubium quod moventur ex se: et vult non est dubium quod plura naturalia sunt huiusmodi: et si non omnia. ¶ B. d. et declarare manifestum est et. i. querere declarare illud quod est manifestum per se quod accidit eis qui inuitur declarare illud quod est manifestum per illud quod est latens: quum nihil est manifestum illo quod est manifestum per se. est mos eius qui non potest per suas naturam distinguere inter illud quod est manifestum per se: et illud quod est manifestum per aliud. et iste modus hominum nunquam potuit philosophari: nec potest. ¶ B. d. et non latet et. i. et non latet: quum posse est invenire in hominibus aliquos quorum natura sit talis: et sic ratio visitata cum istis in declaratione rerum manifestarum: scilicet est rationi qua visitat eum ceco in declaratione colorum est. ¶ B. d. et sic sermo eius qui talis habet intentionem et. i. et audies tales rationes: quod cecus est oculo vel corde: nihil comprehendit nisi verba quum uterque careat virtute qua potest comprehendere illud quod intendit declarare ratione. cecus enim caret virtute quare impossibile est ipsius comprehendere colores. et ille qui dimittit in natura caret virtute intellectus naturalis: quare impossibile est ipsum apprehendere ipsas primas propositiones.

Demstrat at manifesta p imanifesta no poteris idicare est pp ipz et no pp ipz cognitu. phis. 3. phis. 1. c. 22 et 26. Ides 4. meta. 9.

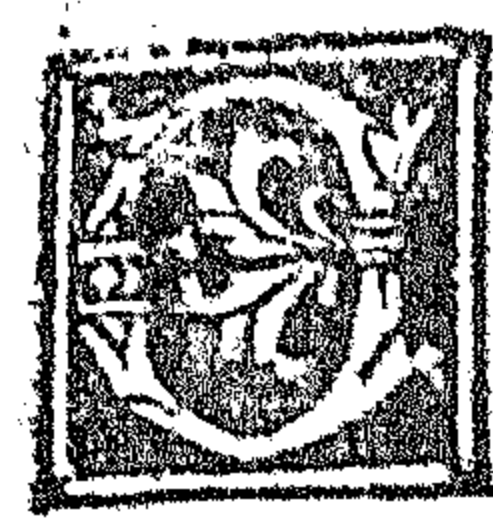
Sec de coloribus syllogizans de nominibus dicitur non habet nihil in intellectu

Ad. 4. meta. 8. Modus hominum non potest philosophari.

Pro hoc videtur de 2. meta. 15.

Quot modis dicitur natura.

Cap. 2

¶ Idem autem natura et substantia eorum que natura sunt quod primum inest unicuique non formatum per seipsum: ut lectuli natura lignum: statue autem es. ¶ Signum autem dicitur Antiphon: quum si aliquis piecerit lectus deorsum: et accipiat potentiam putrescens ut utique sit germine: non utique fieri lectum: sed lignum: tanquam si dicat quod huiusmodi accidens esse dispositionem huiusmodi legem et artem: substantiam autem entem illam que permanet hoc patiens continue.

¶ Et quidam existimaverunt quod natura et substantia eorum que sunt per naturam est illud primum. scilicet quod est in quolibet quod est non formatum per se. ¶ A. gratia. quum natura scannit est lignum: et natura idoli est cuprum: utrumque enim est subiectum in materia. ¶ Dixit Antiphon: et signum eius est: quonia si in terra plantatur scannus: et fieret in eo ex putrefactione virtus et cresceret ex eo ramus: tunc illud quod generat non erit scannus: sed lignum: quare illud. scilicet dispositio: qua est scannus: et ars est ei per accidens: substantia autem eius est illud quod permanet.

¶ Quum declaravit quod sit natura: et nalem: et naturaliter incepit querere in quot modis dicitur natura quas prius distinxit. ¶ Et dixit: et quidam existimaverunt et. i. et quidam opinati sunt quod natura que est substantia eorum que sunt per naturam est illud primum existens in unaquaque rebus naturalium: quod est non formatum per se. scilicet materia. ¶ A. g. quum natura scanni est lignum non figura: et natura idoli est cuprum: non forma. quum hec duo sunt materia et forma. ¶ B. d. Antiphon et. i. et natura deus permanere: sed scannus non permanet: et potentia istius sermonis est potentia duorum syllogismorum: quorum unus est in secunda figura: et concludit quod scannus quod est simile forme in entibus naturalibus non est natura rei ex duabus propositionibus: quarum una est quod natura permanet: et scannus non permanet. ergo illud quod est simile scanno in rebus naturalibus non permanet. scilicet forma. ergo forma non est natura rei. Deinde. d. ergo illud. scilicet dispositio et. i. dicunt ergo quod ista dispositio que est in ligno qua est scannus est ei per accidens: quod non permanet: substantia autem scanni est lignum permanens apud generationem. ¶ Et intendebat per hoc: quum quum substantia scanni apud generationem est lignum non figura: et figura in scanno est simile forme in rebus naturalibus: et lignum est simile materie. ergo substantia rerum naturalium est materia: quod figura non generat simile ergo forma naturalis non generat sibi simile: et intendebat concludere ex hoc quod forme rerum naturalium sunt accidentia: quod mutantur: et quod materia est natura: quod non mutatur et permanet.

Comen. Auer.

Quot

Si autem et horum unumquodque ad alterum aliquid idem hoc sustulit: ut es quod est et aurum ad aquam: ossa autem et ligna ad terram: sicut autem et aliorum quodlibet illarum nam esse et urbem ipsorum.

Et si dispositio utriusque istorum apud aliud sit ista eadem dispositio: et est sicut dispositio cupri et auri apud aquam: et dispositio ossis et ligni apud terram: et similiter de alijs necesse est ut illud sit nature et substantia eorum.

Id est: et si dispositio ligni et cupri apud aliud fuerit sicut dispositio eorum apud formam idoli: et formam sancti. Et sic ut dispositio cupri et auri apud aquam et ossis et ligni respectu terre, necesse est ut ultima materia istorum et similitum sit natura et substantia eorum. Et sic de alijs et sic primum secundum in omnibus alijs rebus sicut in cupro et in ligno: est illud quod permanet et non transmutatur. Et sic necesse est ut illud et sic. Item a ultimo eorum omnibus rebus naturalibus: et est illud de quo dicimus ipsius esse non formatum per se: vel non formatum in respectu uniuscuiusque speciei: et sunt materie proprie uniuscuiusque speciei.

Unde sane hi quod est terra: alij vero ignes: alij aerem dicunt: quidam autem aquas: quidam vero quidam horum: sed alij omnia hec nunc esse eorum que sunt. Quod nunc alijs ipsorum accepit huiusmodi siue unum siue multa: hec et tanta dicit esse omnium substantiam: alia autem omnia passiones istorum et habitus et dispositiones.

Et ideo dixerunt quidam: quod natura entium est ignis: et quidam terra: et quidam aer: et quidam aqua: et quidam partes eorum: et quidam omnia. Illud nunc quod existimavit unusquisque eorum esse huiusmodi: siue unum siue plura: illud vel illa posuerunt totam substantiam: et quod alia sunt passiones accedentes istis et dispositiones et forme.

Et quod antiqui opinabantur quod substantia et natura entium est ultimus secundum idem omnia eorum in natura entium sequitur similitudinem eorum in natura cause istius. qui enim eorum dicit quod natura entium est ignis: dicit quod natura omnium entium est ignis: et sicut qui dicit aquam aut aerem: aut aliud elementorum: aut plura: aut omnia ipsa. unusquisque enim eorum posuit naturam entium illud quod existimavit esse huiusmodi et opinati sunt quod forme et alia existantia in ista natura sunt passiones et accidentia: et quod nulla est hic substantia nisi ista natura. Et sic illud est quod existimavit et sic. Illud enim quod unusquisque antiquorum existimavit esse primum subiectum et primam materiam omnium entium: siue unum fuerit illud subiectum siue plura: illud vel illa substantia dicunt esse substantiam omnium rerum: et quod omnia alia propter illa sunt accidentia. Et dixit sic: quod tunc non dicitur sciebant eorum formalis: neque erat distincta ab alijs accidentibus. sicut dixit Alex. Et qui dicit. et quod de terra inter debet esse cum alijs elementis: ut dixit Parmenides: terram et ignem nullus enim dixit solam terram esse principium.

Et horum quodlibet esse perpetuum: non enim esse mutabile.

S
a Subin vlt
timu eoe oi
bus reb na
lib est illd
qd dicim
ee n forma/
ruz p se. sed
sbz ppvni
cuqz spci e
illd qd no e
foiatu i re/
spcu vnius/
cuusqz spci
vid pfile. 3.
ce. co. 67. z
B. meta. 11.
12. z. 14. co.
18. 12. me.
co. 11. Id in
fra 18. 2. co.
sequeti. z p
phy. co. p.

9
Antiq opi/
nabant q
sba z na en
tiu est vlti/
mu sbz. 18
7. met. c. 7.
z. 8. Et. 4.
ce. c. 37. Et
2. d gen. te.
co. 51.
Antiq no/
duz sciebnt
cam foiale.
neqerat d;
stucta apz

ratione ipsius ex seipsis: alia autem fieri et corrumpi infinites. Uno quodam modo nam sic dicitur: prima uniuscuiusque subiecta materia habet in seipsis motus principium et mutationis. alio autem modo forma et species que est secundum rationem.

Et quodcumque istorum sit est eternum: non enim habet transmutationes ex se: et alia generantur et corrumpuntur infinites. Iste igitur est unus modus secundum quem dicitur natura. scilicet prima materia subiecta uniuscuiusque eorum: in quibus est principium motus et transmutationis. et dicitur alio modo de creatione et forma que est secundum rationem.

Dicitur: quodcumque istorum dixerint ipsius esse secundum omnes conveniunt in hoc: quod necesse est ut sit eternum: non enim habet transmutationem ex se: quod non habet secundum ut positum est. scilicet ipsius esse primum in tractatu precedenti. et alia que sunt in isto generantur et corrumpuntur infinites successive: et quod isti crediderunt quod ens debet esse permanente non transmutabile: et inveniunt materiam esse tales: crediderunt ea esse solam naturam entis. Et sic dicitur: iste igitur est unus modus est composita ex forma et materia: quoniam quod unumquodque entium habet principium: motus proprius necesse est ipsum habere secundum proprium propter secundum eorum: sed ista non est materia pura sed composita. est igitur huiusmodi natura non natura. Et sic dicitur alio modo et sic. et inter dicitur per rationem distinctionem. et dixit hoc: b quod forma comprehenditur per intellectum.

Sicut nunc ars dicitur quod est pars arte et artificiosus: et sic et natura quod secundum naturam dicitur et quod naturale. Neque autem illud adhuc dicimus habere secundum artes nihil: si potentia tamen est lectulus: non dum habet speciem lectuli: neque esse secundum arte: neque in his que natura subsistunt. potentia nunc caro et os: neque habet adhuc similitudinem nam primum accipiat speciem secundum rationem qua diffinites dicimus quod est caro aut os: neque natura est.

Quod admodum artificiale et artificium dicitur arte: sicut naturale et natura dicitur natura: et non dicimus in his quod habet aliquid artificiale omnino dicitur fuerit secundum in potentia tamen: nisi habet formam sanctam: neque quod est hic ars: et non dicimus et nunc in alijs rebus quare potest esse per naturam quam est in potentia: ut caro aut os: non habet aliquid quare nam donec recipiat illam formam que est secundum rationem per quam diffinitur: et dicitur quod sit: et os quod sit: neque est naturaliter.

Quam posuit quod natura non solummodo dicitur de materia ut antiqui opinabantur: sed de forma: incepit declarare hoc. Et dixit. quod admodum igitur et sic. quoniam secundum quod ars attribuit artificiali et artificiaro: similiter natura attribuit naturali et nato. scilicet quoniam quod admodum quod dicitur artificij est i arte: sicut quod dicitur naturati est in natura. Et sic incepit declarare hoc in eis. et dixit:

eos ab alijs
accidentibus.
Id est infra
com. 12.

10
a Sa no p
ma e pposit/
ta ex foia z
ma. pfile p
phy. co. p.
1 dez. 8. co.
pcc. z vid q
abi. 7. met.
z. 16.
b Foia eod/
prehedit p
intellz. 18
p ce. co. 92.
z. 1. met. c.
14. Sz vid
oppm. z. de
ata. c. 2. vbi
hi q aia est
foia q e sbz
qz pphedit
sentu zc.
Ex hoc tex
tu sumit q
dnomatis
nt ab actu.
1 dez in tex
tu sequeti.

et non dicimus etc. i. et signum eius quod esse artificij in actu est per arte: et naturati per nam est quoniam nihil dicimus esse artificiale donec habeat arte in actu: ut scannum. non enim dicimus ipsum iam esse artificiale aut ipsum habere arte dum fuerit scannum in potentia: et non habuerit formam scanni. quoniam igitur acquisiverit formam scanni: tunc dicitur habere arte et esse artificium. et sicut nihil dicimus habere nam aut esse naturale dum fuerit in potentia: et non habuerit in actu illam nam. U. g. quoniam quicquid est in potentia caro aut os non dicitur habere nam ossis aut carnis donec recipiat formam carnis aut ossis: per quod respondet ad quid et ex quo fit definitio.

¶ Unquam / quod tunc dicitur / quoniam endelechia sit et magis quam cum potentia. / h. ad dicitur / fert a forma. / Idem per celi. / 92. et 8. me / 1. et 8. / Si materia / nudaretur ab / omnibus formis / tunc quod non est / in actu esset / actu. vide. / 1. 65. 3. phi.

¶ Quare alio modo natura utique erit habentium in seipsis motus principium forma et spiritus non separabilis ens: sed aut secundum rationem: quod autem est ex his nam quidem non est: sed a nam ut homo. Et magis natura hec est quam materia. unumquodque enim tunc dicitur quum endelechia sit et magis quam cum potentia.

¶ Iste igitur modus secundum quem dicimus nam esse creationem et formam eius in quo est per se principium motus: est alius ab illo modo: et ista forma est inseparabilis nisi ratione. Compositum autem ex istis non est nam: sed per nam. U. g. homo: illa autem est dignior materia ut sit nam. De. n. dicitur esse illud quod est quum fuerit in sua perfectione: et illud tunc est dignius ei: quam quum fuerit potentia.

¶ Sed igitur hoc nomen nam quod dicitur de forma: dicitur alio modo ab eo secundum quem dicitur de materia. D. d. et ista forma etc. i. non separatur a materia inesse: ita quod possit esse sine materia: sed est separata a materia secundum distinctionem rationis: materia autem dicitur dicitur a forma: sed nunquam demutat a forma: imo quoniam separatur a forma induit aliam: quoniam si demudaretur e ab omnibus formis. s. prima materia: tunc quod non est in actu esset in actu. Et quum notificavit quod natura dicitur de forma. incepit etiam declarare de formam esse dignior hoc quod materia. et dixit. illa autem etc. i. forma. D. induxit rationem super hoc et dixit. omne enim etc. i. omne enim non dicitur esse e simpliciter: nisi quum fuerit in sua ultima perfectione quod est habere formam: et tunc esse est dignius ei: quam quum fuerit in potentia.

¶ Amplius fit ex homine homo: sed non lectulus ex lectulo. unde dicunt non figuram esse nam: sed lignum: quoniam fiet vitum quod si germinet non lectulus sed lignum. si ergo hec est ars: et forma est natura. fit enim ex homine homo.

¶ Et etiam ex homine generatur homo: sed non ex scanno: sed non scannum: et ideo dicunt quod figura non est natura sed lignum: nam illud quod generatur ex eo apud ramificationem

12
¶ Forma est dignior nam quam materia. Idem per celi. co. 5. Idem. 5. me. co. 5. idem. 7. me. c. 7. Idem. 8. me. co. 7. Idem. 8. i. hoc 2. c. 4. Idem. 2. de anima co. 7. et 8. Nihil dicitur esse simpliciter: nisi quum fuerit in sua ultima perfectione quod est habere formam. Idem. 9. me. l. co. 7.

non est scannum: sed lignum: si igitur hoc est: forma etiam est natura: ex homine enim generatur homo.

¶ Quum induxit rationem Anaxiphontis super hoc quod materia est natura: incepit declarare quod illud ex quo existimavit quod materia est natura inuenit etiam in forma naturali: non artificiali: et causa erroris eorum fuit: quod assimilabant formam artificialem in hoc quod est non esse natura et substantiam rei forme naturali: et illud ex quo existimaverunt materiam esse natura est: quod natura est illud quod generatur sibi simile et permanet. Et dixit etc. i. et etiam videmus formam generari ex forma. ut hominem ex homine: sed hoc licet inueniatur in forma naturali: tamen non inuenitur in formis artificialibus: non enim generatur scannum ex scanno. D. d. et ideo dicunt etc. i. et quum viderunt quod forme artificiales non generantur ex se invicem: et crederunt propter hoc eas non esse naturas: et existimaverunt quod forme naturales non generantur ex se invicem. opinati sunt univocaliter nullam formam esse naturam: et quod natura ita se habet ad res sicut lignum ad scannum: quoniam ipsum solum permanet: et quod generatur ex ipso scanno apud ramificationem non est scannum sed lignum. D. d. si igitur hoc est etc. i. si igitur hoc est verum. s. quod natura est illa que generatur sibi simile. forma etiam erit natura. homo enim generatur ex homine: sed non scannum ex scanno. Et causa in hoc quod dixit est: quum forme artificiales sunt accidentia in substantiis naturalibus: et forme naturales sunt substantie: sed forme artificiales licet sint accidentia in corporibus naturalibus: tamen constituunt res artificiales secundum quod sunt artificiales: que admodum forme naturales constituunt res naturales si igitur naturalia sunt substantie: necesse est ut forme naturales sit substantie: que admodum: quod artificialia secundum quod sunt artificialia sunt accidentia: ideo forme artificiales sunt accidentia.

¶ Amplius autem natura dicta sicut generatio via est in natura. Non enim que admodum medicatio dicitur non in medicina via: sed in sanitate necesse quidem a medicina non in medicina esse medicationem: non sic autem nam se habet ad naturam: sed quod nascitur ex quodam in quodam venit secundum quod nascitur: quod igitur nascitur non ex quo: sed in quid.

¶ Et etiam nam que dicitur de generatione est via ad naturam: quoniam non est in hoc: sicut est quum dicimus quod via per quam imus in medicina non inducit ad medicinam: sed ad sanitatem: necesse. n. est ut initium medicinam sit ex medicina et non inducit ad medicinam: et non est talis dispositio nam apud nam: sed naturatum ab aliquo ad aliquid venit et naturatur aliquid: ipsum igitur naturari aliquid non est illud ex quo incipit: sed illud ad quod venit.

13

Forme artificiales sunt accidentia in corporibus naturalibus: tamen constituunt res artificiales secundum quod sunt artificiales.

Generatio est via in nam.

14

**Hoc no-
me trāsmu-
rari deriuat
in reb^o nāli
b^o ab eo ad
qdē trāsmu-
ratio. Idē. 5.
phy. c. 48.**

**Reper nā-
liū trāsmu-
ratio dnoīa
tur a termi-
no ad quē.
Artificia /
liū vō a ter-
mio a quo.**

**Via in re
b^o gnabili
b^o p nāz ē d
spē eius ad
qd venit: s;
dnt p ma-
gis z min^o.
Idē. 5. phy
ii. cō. 9.**

**Prūatio
spēs ē quo-
dāmodo.**

**Formarū
alia pfecta.
alia dimi-
nuta.**

15

**Sēp vni
p rarioz ē
p uatio alte-
ri. Idē. 10
met. i. c. 15.
z. 16. z. 7.
Idē. 4. me-
t. i. cō. 27.**

Ista etiā est alia rōcinatio: ex qua declarat etiā q nā dī de forma: qm hoc nomen nā dī de generatiōe que est in via ad hoc q fōia fiat: ideo forma est dignior hęc hęc em nōmē trāsmutari a deriuat in reb^o nālib^o ab eo ad qd est trāsmutatio: illd em qd trāsmutat de nigredine in albedinem dī albescere non nigrescere. z sīlī z icimus q illd qd alterat de frigore in calore calefieri z non infrigidari. **C**D. notificauit q nālia in hęc differūt a b artificialib^o. z dixit. nō emz est in hęc z c. i. non emz est in gnālibus per nām: sicut est in gnālibus p artē: qm in qbusdā gnālib^o p artē deriuat hęc verbum ab eo ex quo fit trāsmutatio: z si trāsmutatio nō inducat ad illd. **E**t causa in hęc est: qz trāsmutatio in eis est de genere eius ex quo fit trāsmutatio: b magis q de genere eius ad qd est trāsmutatio: aut ipsam esse de genere ei^o ex quo fit trāsmutatio est famōsius: q ipaz esse de genere ei^o ad qd est trāsmutatio. vt via q inducit p curationē ad sanitatē: que dī curari z medicari: qd deriuat ab hō vocabulo medicus z curator nō dī sanari: s; ista via nō inducat ad medicinā sed ad sanitatē: z. q. d. dispositio emz in hęc non est sicut dispositio in hęc qd dicimus: q via pertrāleūda in curationē medicine nō inducit ad medicinā: sed ad sanitatē: sed nōmē ei^o deriuat ab eo ex q fit. s. medicina: non ab eo ad qd est: z hęc dī intelligi ex suis verbis: **B**. d. z nō est talis dispō z c. i. z dispositio vie actionis medicine ad sanitatē nō est dispō nature: que est via iducēs ad formā apud illd ad qd inducit. s. qm via c in reb^o gnālibus per naturā est de spe cie eius ad qd venit: sed differūt fm magis z minus: hęc igit nōmē nā deriuat a nōie eius qd aduenit. s. quū dicimus ipm esse natura- tū: z hęc intēdebat quū dixit: s; naturatū z c. i. sed naturatum ab illo a quo generat ad aliqd venit: z dī ipsum naturari aliqd: z illd nō est illd ex quo est pncipiū gnationis: s; illd ad qd venit gnatio. **F**orma itaq; nā est. sed forma z natura duplr dicit: ctenim p uatio d spēs quodāmodo est: si aut est pua- tio z rriuz aliqd circa simplicē generationē: aut nō est: posteriuz cōsiderandum est.

Matura igit est creatio: z creatio nature dī duobus modis: puatio em quodāmodo est forma: vtruz vero in gnatione simplici est puatio z aliqd rriuz: aut non est: pscrutandū est post.

Quū declarauit q natura dī de fōia: incepit diuidere fm quot modos dicit forma: e z dixit eam dici duobus modis: dī enim de formis pfectis in esse cū quibus nō cōiungitur puatio: z dicit de diminitis cū quibus cōiungit aliqua puatio: vt qm fit motus de nigredine z in albedinē. albedo enim est forma cum q nō cōiungi- tur puatio omnino. nigredo vero est forma cum qua cōiungit pu- uatio albedinis: z similiter videt in oibus cōtrariis. s. cōtrariuz igitur cū quo cōiungit aliq puatio est vni eoz de quibus dī for- ma: forma igit dicit de cōtrario em nō cōiungitur puatio: z dicit de aliq cōtrario cui cōiungit puatio. **E**t forte intēdit q formā

Dī duob^o modis de habitu z puatione existēte i pma mā. ista est puatio quodāmodo nō est puatio simplex: imo est sicut forma ma- terie. Et qz hęc manifestū est in p rariis q sunt in qualitate: z nō est manifestū quō est de generatiōe in sba. s. vtrū cū puatione forme sbalis pūgat cōtrariū aut nō. dixit. vtrū aut in gnatione z c. i. vtrū aut in gnatione simplici inueniat cōiunctū cū puatiōe aliqd cō- trariū: ita q dicat hęc nōmē fōia: et de isto p rario cui cōiungit ista puatio: z de puatiōe cōiuncta cū hęc p rario fm q est cōiuncta aut nō: pscrutandū est post. i. in libro de gnatione z corruptione: illie em declarat q puatio que est in pma materia non denuda- tur a primis cōtrariis que sunt quattuor: qitates z q ista cōtra- ria sunt pma oim que generant z corrumpuntur.

Tractatus scōs in quo ostendetur de quibus cōsi- derat scientia naturalis.

In hoc demonstratur quomodo differat naturalis a mathematico. **Cap. j.**

Monā aut determinatū est quot modis nā dī: post hoc speculan- dum est quō differt mathemati- cus a physico. Et tenz plana z fir- ma habent physica corpa: z lon- gitudines z puncta de quib^o in- tēdit mathematicus.

Et quū determinauimus modos s; quos dicitur natura: opz nos cōsiderare differentiam inter mathematicuz z naturalem que sit: corpa enim naturalia hnt super- ficies soliditates z longitudines z puncta: z sunt ille de quibus cōsiderat mathematicus.

Dicit. z quū declarauim^o nā qd sit fm qz modos dī: opz nos loq de alio pncipio ē nāli: z est dare dīaz iter p sidera- tionē nālis: z mathematici. pueniūt. n. in cōsideratiōe de eodē: qm corpa nālia qz habēt soliditates z superficies z lineas z pūcta: opz vt p sideratio de eis sit pars scie nālis: z qz ista sunt subiecta geome- tric: necesse est vt si geometria sit alia a scia nāli vt ambe p siderēt in eis duob^o modis diuersis: aut geometria sit ps scie nālis. **E**t ista pscrutatio s; p rneat ad logicā rri mos b est vt illd qd est cōe oib^o artib^o dicat in logica: z illd qd est p rriuz vnicuiqz arti dicat in illa arte. **E**t quū quesunt dīaz iter p siderationē nāle z geo- metriā in corporib^o z superficieb^o lineis z pūctis incepit querere dīaz ē inter p siderationē nālez z astrologicā. cōueniūt em in hęc qz cōsiderat de figura lune z solis z terre z corporū celestium.

Idē p de ge- nera. t. c. 12. idē. 2. ce. c. 18. Idē. 2. d. gene. c. 32. Idē. 12. me- ta. c. 22. idē 5. met. c. 17. vbi hī q p/ natio ē ali- qs habit^o. Idē. 3. d aīa c. 25. p sile. 4. phy. 49 z. 118. a puatio exis i pma mā qd amō nō est pu- tio simplex imo ē sicut forma māe. Idē p. c. de sba orb. cō/ sile hēs de itellū poli. t. c. 5.

16
Dos est vt illd qd ē cōe oib^o ar- tib^o dicat i logica z illd qd ē p rriuz vnicuiqz ar- ti dicat in illa arte.

Ampli⁹ astrologia aut altera e aut ps physice. si eni
physici est quid sit sol: aut luna scire: accidentium aut
que sunt per se nullum inveniunt est. Et alr qm
videntur de natura dicentes z de figura solis z lune:
z vtruz spherica sit terra z mundus: aut non. s. dicitur

Et et vtru astrologia sit alia a scientia naturali: aut
est pars eius: qm si opz naturalem scire solem z luna
que sunt: z non opz ipsuz scire pna eoz: hoc est inopi
nabile omni modo: z maxime qz videmus illos q lo
quuntur de natura/ loq et de figura lune z solis: z per
scrutari de mudo z terra: vtru sint spherica: aut no.

17 Et querendum est et: vtrum astrologia sit alia a scia naturali
aut sit pars eius: pnsiderat. n. de eisdem. s. de figuris corpoz celestiu
z stellaz. consideratio aut mathematici in hoc manifesta est: con
sideratio vero naturalis est: qz quum pnsideraverit de na z solis z lu
ne: z vtr de corpozibus celestibus/ pnsiderat de accidentibus
eoz: figure aut sunt accidentia in eis. z io dicit. qm si opz natura
lem scire zc. z hoc est inopinabile: qz pbabile est q pscrutatur de
natura alicuius dz pscrutari de accidentibus eius: z cum hoc qd e
pbabile est verum: z dicit. z maxime qz pbabile est oppositum in
opinabili. Et quuz narravit ipsum esse improbabile induxit opi
nionem famosam oppositam illi: z est hec: qz oes nales conveniunt
in consideratione de istis rebuz: dem est qz vnus modus pbabi
lium est ille in quo conveniunt artifices: z sic famositas congrega
tur hic duobus modis: quoz vnus est in ipsa rez z secundus est in p
positione ptinente ipsam rem: z est qz ois artifex dz considerare de
accidentibus sui subiecti. Et quum induxit testimonium coe. z
dixit. z maxime: z qz segtur ex hoc aut vr astrologia sit pars scie
ntialit: aut vt pnsideratio diuerfetur in eis: sed ipsam esse parte eius
est impossibile: ergo necesse est vt diuerfentur in consideratione: z
ideo incepit notificare modum considerationis eorum.

De his quidem igitur negociatur z mathematicus:
sed non inqstuz physici corporis terminus est vnum/
quodqz: neqz accidentia speculat inquatu talibus ex
istentibus accidentium: vnde z abstrahit. abstracta ei
in intellectu a motu sunt z nihil differt: neqz sit menda
cium abstrahentium.

Et mathematicus et pnsiderat de istis: s3 cōsideratio
eius de eis non est fm qz vnum quodqz eoz e vltimuz
corporum naturalium: neqz pnsideratio eius et de acci
dentibus eoz est fm qz accidit istis corpozibus q sunt

Ois artifex
dz pnsiderat
s3 accidentib⁹
sui ibi. Idē
pnsiderat. t. c.
43. Et. 2. b
alia com. 3.

Abstrahen
tiu no e me
daciū. vide
co. 3. de aia
35.

hmd: z ideo abstrahit z separat ea ab eis. separantur
enim in mete a motu: z in hoc non est dñia: neqz acci
dit quum separantur/ salium.

Intendit hic per mathematicum/ geometram z astrologuz: intē
dit per ista in quibus conveniunt geometra z nalis corpoz z super
ficiest: z lineas z puncta: z dixit qz geometer no pnsiderat de eis fm
qz sunt vltima corporis naturalis: qz vltimum exigit subiectuz cu
ius est vltimum: z ista pnsideratio est fm qz sunt in materia: z est p
pria naturalis: quum sit declaratum ipsum considerare de reb⁹ fm
qz sunt in materijs z mobiles. geometer igitur considerat de corpoz
fm qz habet tres dimēfiones tm: naturalis vero considerat de co
fm qz iste dimēfiones sunt vltima existentia in corpore transmuta
bili: z s3r considerat geometer de superficie fm qz e superficies tm:
naturalis vero fm qz est finis corporis naturalis: z s3r et conside
rant de lineis z punctis. Deinde di. neqz considerant etiam de
accidentibus eoz. i. astrologus qui considerat de pluribus accide
ntibus corpozibus celestium: de quibus naturalis considerat: z dixit
qz astrologus non pnsiderat de istis accidentibus fm qz accidit na
ture istius corporis: sicut naturalis considerat de eis. s. qm non pnsi
derat de figura lune z solis fm qz natura illoz exigit illam figura:
sed fm qz mens abstrahit eas a motu z transmutatione. s. qm con
siderat de figuris eoz: fm qz sunt figure tm: non fm qz sunt celestia
mobilia: z qz esse istaz rez est alio mo ab eo quo astrologus pnside
rat de eis: considerat. n. de eis fm qz sunt abstracte a materijs: sed
extra aiam sunt in materijs. B. d. non accidit falsum. i. qm nā
istoz exigit illa separari rone: nullo modo falso accidente: z non e
ita de formis naturalibus. Sunt igitur hic aliqua de quibus possi
bile est considerare fm qz sunt in materijs: z fm qz extrahuntur a
materijs: z sunt illa in quibus conveniunt mathematicus z natura
lis: z sunt aliqua de quibus impossibile est considerare: nisi cu mā
z ista pprie sunt naturalis. Deinde. d. z non est in hoc dñia: z no
debes intelligere qz pnsideratio in eis vtroqz modo inducit ad idē
in omni loco: imo inducit ad dispōnes diuersas: sed illis intelligē
dū est qz no est dñia in hoc qz vtraqz pnsideratio de eis inducit ad ve
ritatē. B. d. z quū abstrahunt n accidit falsuz. i. l3 pnsideratio de eis
sit alio mo: ab eo qz sunt extra mētē. s. qz sunt in mā: z pnsideratio d
eis e fm qz n sunt i mā: hoc coe e geometre z astrologo: s3 pnsidera
tio geometre e magis abstracta z magis remota a mā. pnsiderat. n.
z figura simplicia: astrologus vo de figura terminata. s. co: pe celesti.

Latent autem hoc facientes z ideas dicētes: physi
ca enim abstrahūt quum minus sunt abstracta mathe
maticis. Fiet autem vtiqz hoc manifestum si aliquis
vtrorūqz tentaverit dicere terminos z ipsoz z acciden
tium: impar qdem enim z par: z rectū z curvum: ad
huc aut z linea z figura sine motu: caro aut z os z hō

18
Mathematici
e abstrahit
a mā se sibi
li. Idē. 6.
me. t. c. 2. z
3. me. t. c. 3.
z. 7. me. t. c.
35. z p s aia
t. c. 17. Et p
cel. 92. z. 7.
meta. 34.

Astrolog⁹
considerat
rea vt ab/
strahunt a
motu. opp.
vt dicere. p
met. cō. 19.

Quo pnside
ratio mathe
matici z nā
lis d eisdē
reb⁹ ducat
ad dispōes
diuersas: vi
de p ce. cō.
32. ad finē.
z. 4. ph. 72.
z. 2. ph. 60.
vidē ce. c. p

Geometre
pnsideratō e
magis ab/
stracta z re
mota a mā
qz pnsiderat
dñia sim
plici. z s3r.
vo de figu

ra relata
s. corpe cele
sti. Idē. 12.
met. c. 44.
Idē p met.
cō. 19. Et. 2.
cē. cō. 57.

si adhuc: sed hec sicut naris sima: s; nō sicut curvū dī.
Et dicentes formas: faciūt hoc abiq; eo q; pēpiūt:
separant enim formas naturales: et in respectu mathe
maticorum minus separantur: et hoc potes scire si in
ceperis diffinire vtrūq; modum. s. naturam et acciden
tia. inuenies enim diffinitōes et imparis: et recti: et cur
ui: et etiam numeri et linee et figure extra motum: qd
non inuenies in diffinitōe carnis: aut ossis: aut hoīs:
sed ista dicuntur sicut dī simus: nō sicut dicitur curuus.

19

Intendit per dicentes formas platonē: et contingit istis separa
re formas naturales rōne: q; sunt separate in esse apud eos. et ma
nifestum est q; quicqd separatur ab esse: separatur rōne: et non con
uertitur: vt existimant dicentes res mathematicas separari. et di
xit. dicentes formas et c. et contingit dicentibus formas esse: diffi
nire formas naturales abstractas a materia: vt facit geometer in
superficie et linea: et non pēpiunt hoc qd ptingit eis. Deinde dixit
separant enim formas nales. et ptingit eis hoc: q; separant formas
nales in esse a mā: quare ptinget eis facere s; in diffōnibus et nō
pēpiūt. Et d. et in respectu mathematicor; et c. et quum cōparan
tur ista et mathematica inuenietur: aut nō separari dīno: aut sepa
rari minus q; illa. et dixit hoc q; quedam forme sunt magis separa
biles a mā q; quedaz. Deinde certificauit hoc ex diffōnibus. et di
xit. et hoc potes scire et c. et intēdit per accidentia illa de quibus geo
meter p;derat: et hoc qd dixit. manifestum est per se: qm quum diffi
nuerimus parem et imparem: sicut dixit. et vtrū numerum et accide
tia numeri: et s; magnitudines et accidentia earum non apparebit
mā in diffinitōe earum que est causa transmutationis. quum autē
diffinuerimus carnem et os et alia nalia: statim apparebit mā in dif
finitōe eor; et id dixit in istis q; diffiniūtur sicut diffinitur simitas:
et vtrū accidentia nalia nō mathematica: sicut curuitas et alia. Et
induxit exēplum de simitate: q; manifestum est q; in diffōne ei; ac
cipit nalis: quum dīq; simitas est nalis cavis: in cavitare autē n
apparet materia: cavititas enim est depressio superficie.

Documti.
In diffōe si
mi apparet
mā: nō aut
l diffōne cō
caui. Idē. 6.
me. t. 2. 2. et
7. me. 34. et
3. d. aia. 35.
Idē infra h
re. com. 21.
Lra argy.
Hoc idē dī
cāt et mathe
maticaz fa
cultatuz: q;
magis sunt
naturales.

Demōstrant autē et que magis physica q; mathe
matica: vt perspectiua et armonica et astrologia: cōtrario
enim quodāmodo se habent cum geometria. geōme
tria quidem enim physica lineam intendit: sed non
inq̄tum est physica: sed perspectiua quidē mathe
maticam lineam: sed non inquātum mathematica: sed
inquātum est physica.

Et demōstrant hoc etiam q; de mathematicis est
ppinquius scientie naturali: vt scientia de aspectibus

et musica et astronomia. habent enim dispositionem
quodāmodo conuersam dispositioni geometrie. geo
meter enim considerat de linea naturali: sed non p̄m
q; est naturalis: aspectus autem considerat de linea
mathematica: nō p̄m q; est mathematica: s; p̄m q; ē nāl.
Et scilicet q; i diffōnib; nālib; appet mā ex hoc: qm qd d mathe
maticis ē ppinquius scie nali: magis p̄riet ad mā: et magis appet
mā i diffōnib; ei; s; min; appet q; in scia nali: vt i scia d aspecti
b; et musica et astrologia. Et dixit qd amō: qm illa q; sunt in hoc i
pueria dispōe geometrie simplr sunt diffōnes scie nalis. geometria
enī p;derat d magnitudinib; abstractis a mā. nalis vō p;derat d
eis p̄m q; sunt i mā. aspectus at p;derat d lineis i dispōne media
iter illas duas p;deratōes. n. n. p;derat d linea p̄m q; ē linea sim
plr vt geometer: neq; p̄m q; ē linea ignea aut aerea vt nalis: s; p̄m
q; visualis: istud. n. ē est quasi mediū inter nālē et mathematicū.
et s;lr music; p;derat d p̄portōib; nūerabilib; nō p̄m q; sunt p̄portio
nes numerabiles: s; p̄m q; sunt sonor; sensibiliū. Et id quū dixit
aspectus at p;derat de linea mathematica nō p̄m q; ē mathe
matica: s; p̄m q; ē nalis. nō d̄bes itelligē q; p;deratio ei; est p;deratio
nalis: s; intēdebat q; p;deratio eius ē p̄pingor; p;derationi nali.

20

Geometria
p;derat de
magnitudi
nib; abstra
ctis a mate
ria. nāl vō
vt sunt in
mā. Idē. 6.
met. t. c. 2.
Idē. 3. phy.
cō. 60. et 4.
phy. 7. idē
p d aia. 16.
et 17. Idem
supra i hoc
2. cō. 18. Idē
3. phy. 71. et
3. celi. c. 5.
et 6.

In hoc capitulo demonstratur ad que se extendat
consideratio scientie naturalis. Cap. ij.

Noniam autem natura duplr dicit: spēs et
mā: sicut de simo: quid sit intēdimus sic. cō/
siderandum est: quare neq; sine mā h̄mōi
neq; p̄m materiam. Et enim iam et de hoc
dubitabit aliquis duplr: q; due natur; sunt
de qua est physica: aut ex eo qd est de vtrūq;: sed si d
eo qd ex vtrūq; et circa vtraq;.

Et quum natura dicitur duobus modis. s. de forma
et de mā: opz nos ponere p;derationem de illa: sicut d
simo qd sit: si p;deretaremur de eo et non ponamus p;/
derationem de rebus naturalibus sine materia: neq;
de mā p̄m māz t̄m. hō. n. dubitat in hoc et dicit: quū
nature sint due: de quibus opz nālem p;derari: et quum
necesse est ipsum p;derari de composito ex eis: sed si
necesse est ei ipsuz p;derari de cōposito: ergo necesse
est ipsum p;derari de vtroq;: vtrū igit scia vtrūq; ē
eadem: aut scientia vtrūq; est separata ab alia.

21 Et quum natura dicat de forma et materia: et forma non inuenitur nisi in materia. opus naturale considerare de forma sicut de simo. scilicet forma quod est in materia et hoc est itaque ex fundamentis que ponit natura est quod plures forme naturales sunt in materia: hoc manifestus est per se. de forma autem naturalis in qua hoc non est manifestus per se: ista scientia perscrutat utrum sit in materia vel non: et in hoc non est dubium nisi de anima rationis. Et quum declarauit quod opus naturale considerare de forma forma quod est in materia: inceptum declarare quod hoc necesse est in omnibus rebus naturalibus: siue forma siue sit substantia siue accidens. et dixit: et non ponamus considerationem de rebus naturalibus siue materia. B. d. neque de materia. i. tunc: sicut fecerunt naturales quum considerauerunt de illa forma quod est unum entium: sed debemus considerare de illa forma quod est materia forme. Consideratio enim de materia in respectu forme est consideratio naturalis: et consideratio de illa forma quod est unum entium est consideratio primi philosophi. Et quum naturauit quod opus naturale considerare de forma forma quod est in materia: non forma quod est tunc: sicut existimauerunt quidam antiqui: et considerare de materia forma quod est subiectum forme non in illa per se: inceptum inducere quoniam accedentes in hoc. et dixit. homo enim dubitat etc. i. et hoc quod dicitur de consideratione naturali de forma et materia: quia natura dicitur de utroque querendum est de eo ab aliquo: quum si natura dicat duobus modis: de qua igitur opus naturale perscrutari: utrum de forma autem de materia: si opus ipsum perscrutari de altera eorum tunc: aut non opus ipsum perscrutari de altera illarum: sed de composito ex eis: sed si fuerit processum quod necesse est ei perscrutari de composito: necesse erit ei perscrutari de utroque: sed si positum fuerit quod necesse est ei perscrutari de utroque non de altero: accidit questio. scilicet utrum scientia utriusque sit eadem aut diuersa. Et dixit hoc: quia existimat quod de rebus diuersis considerat scientie diuersae. Deinde inceptum demonstrare illa que faciunt dubitare in eis et perscrutari: quomodo est unius scientie considerare de materia et forma. et quanta est consideratio istius scientie de utroque.

Utrum igitur eiusdem: aut alius utraque cognoscere. in antiquos quidem enim aspicienti videbitur utique esse materiei. ex parua enim parte quadam Empedocles et Democritus specie: et quod quid erat esse tenerunt. Si autem ars imitatur naturam: eiusdem autem scientie est cognoscere speciem et materiam usque ad hoc. Ut medici sanitatem et cholera et flegma: in quibus est sanitas. similiter autem et edificatoris est considerare speciem domus et materiam: quum lateres et ligna sunt. similiter autem et in alijs: et physice utique erit cognoscere utrasque naturas.

Quum si tu posueris tuam considerationem forma quod antiqui fecerunt: videbitis quod perscrutatio est de materia. Empedocles enim et Democritus incepterunt de forma et quantitate modicum: et si ars sequitur naturam et scire formam et materiam usque ad aliquem

Et funda/
mentis q po
nit nalis e
q ples foie
nales sunt
in materijs
Idem primo
phy. t. c. 11.

Consideratio
de ma in re
spectu foie
est considera
tio natural
et considera
tio d illa ut
est unum en
tium e conside
ratio primi
phi. Idem
7. met. c. 9.
et. 1.
met. co. vl.
vide consile
p meta. co.
15. et. 18. 4.
met. co. p. 2
S. met. c. 4.
Idem. 12. me
ta. p. 5. et. 6.
co. idem sup
in B. 2. co. 4

Eiusdem scie
e considerare
spem et ma
usq ad B.

locum enim scire. **Uerbi gratia. quum medicus scire sanitatem et cholera et flegma: Et sicut edificator scire quantitate domus et materiam eius: quod est lateres et ligna: et sicut de alijs artificijs: necesse est ut scia naturalis nouerit has duas natures.**

Et cum homo considerauit in hoc ex testimonio antiquorum et fuerit sustentatus in modo considerationis eorum de entibus: necesse est ut maxima consideratio istius scientie sit de materia. maxime enim eorum de quibus antiqui reddiderunt casus de rebus naturalibus forma in materia sunt. Empedocles uero et Democritus inter eos reddiderunt casus quarundam rerum forma forma forma: et id dicitur incepterunt de forma. i. de derunt casus rerum forma forma. eorum autem homo considerauerunt in forma forma quod una ars considerat de forma: et considerat de istis usque ad aliquem terminum: et ars assimilatur nature in hoc: et consideratio naturalis deuenire actioni nature: a deo quod illud quod est notum apud ipsum sit illud quod est notum apud naturam que est artifex rerum naturalium: manifestum est quod unius scientie est scire has duas naturas. Deinde dicitur: et scire formam et materiam etc. i. et scia de forma et de materia est in eadem arte: sed eadem ars non uenit ad ultimam materiam ad aliquem locum terminatum: et est propria forme. scilicet propinqua. Et dicitur. g. quum scia medicus scire sanitatem: et uenit de scia materie sanitatis ad materiam propinquam sanitati et est cholera et flegma. et sicut edificator scire domum: et scire materiam propinquam illi. B. d. opus igitur naturale etc. i. non debet scire ligere quod de scire formam simpliciter et materiam ad aliquem terminum: sicut accidit hoc in aliquibus artificijs alij: quum hoc accidit artificijs: quia sunt rerum particularium. si autem est hic alij ars eorum omnium artificijs necesse est ut ista ars ueniat ad ultimam subiecta eorum: que admodum si est hic scia naturalis eorum omnium naturalibus: necesse est ipsa uenire ad ipsum ultimum entium naturalium et formam eorum ultimam. Et Zenucena autem dicit quod naturalis non loquitur nisi de materia propinqua unicusque entium. de prima autem non considerat nisi primus philosophus: et peccant. eorum. n. autem dicit in posterioribus quod nullus artifex demerit casus sui subiecti de quo considerat: quum si demerit eas per res priores illis causis: tunc erit de genere superiorum. que illa declaratio erit de alia arte superiorum que considerat de genere priore ibi illi artificij: quum hoc audiuit existimauit hoc esse impossibile in tribus modis demonstrationum. scilicet in a demonstratione simpliciter: et demonstratione: quia et demerit per quidem non est ita. hoc. n. non est ipse nisi in demerit simpliciter: et demerit per quidem. in demonstratione autem: quia non est ipse. sicut fecit Ari. in demerit parte materiae et primi motoris in hoc libro. si fuerit de accidentibus proprijs entis transmutabilis. erit demeritatio metaphisica. et ut quod prima materia non potest declarari esse proprie nisi per signum naturale. per autem motor ipse est declarari nisi per signum naturale. via autem eius semper inuenit quasi medicus inter patheticos et loquentes. Et cum autem casus subiecti artis habuerint casus priores: tunc demonstratio illarum causarum erit per demonstrationem simpliciter in arte priore illa arte: et erit de signa in illa arte: et hoc totum erit quum casus subiecti artis latuerint.

22

a Scia sibi
i scia illius
sibi si latue
rit poterit
demonstrari de
materiae si/
gnum. non aut
demonstratioe
simpliciter: n3
demonstratioe
pp quid. Idem
12. met. co.
5. et infra hic
comen. 26.

b Prima ma
uo pot deli
ari ee ppe
nisi p signu
naturale. p
mus at mo
tor ipse est
ut declare
nisi p signu
nale. consile
p phys. co.
vl. et. 3. phy
si. co. 3. et. 17
meta. co. 5.

2. fa Argy. No em qd/ uis ultimū finis est: s3 id qd est op timum.

Adhuc qd cuius ca sit: z finē eiusdē: z quecūq; sunt pp hoc. natura aut finis est: z cui' ca sit. Quoz enī pri nui motus existēris est finis aliquis mor' hoc ultimū est z cuius ca sit. vnde z poeta derisorie apposuit dice rebunc finem: cuius quidem causa factus est. vult enī nō omne esse ultimū finem: sed optimum.

Finis habz rone opti/ mi. idē i'ra t. cō. 31. z. 2. met. t. c. 8. z s. met. t. c. 3

Enā illud pp qd est illud qd est: z finis intēta: z qd est cā istius: est vnius scie. natura aut est finis: z pro/ pter quid est qd est. Qd enī de rebus habētib' motuz p'nuū hz aliqūē finē: ille finis est ultimū eius: z pp qd est. z ideo sermo verificatoris: cum dixit: ip' sum ire ad mortē: z est illud ppter qd fuit est verificabilis. nō enim omne ultimū est finis: sed ultimū nobilius.

23

Hec est alia rōcinatio qua declarat q' naturalis cōsiderat de na/ tura que est forma z de materia infimal: z cōpositio istius sermonis est ex duabus propositionib'. quaz vna est: q' omne pp quid est ali quid cum illo est vnius sciētie. secūda aut q' natura que est forma est illud. ppter qd sunt alie res que sunt subiecta illi: z concludit ex hoc q' scire naturā z res subiectas nature est vnius sciētie: s3 tacuit conclusionē: q' est manifesta.

2

C. B. d. qd enī de rebus zc. hec est ppositio maior alterius sillogis mi: quo declarat minozē ppositionē dicentē q' natura est finis: z cō ponit sic. natura est illud apud qd cessant motus rerū generatarū z ultimū suoz motū p'nuoz: z omne ex reb' habentib' motū cō tinuū z habentib' finē: finis est ultimū illius mor': ergo natura est finis in generatōe. Sed est ex duab' affirmatiuis in scda figura z Arist. vti hoc qū maior ppō p'uertit vlr: z qū hoc est manifestū p se: qm tūc cōpositio erit quasi in prima figura. Et iō notificauit qū p'uertit ista ppō z qū nō. s. q' omne qd est ultimuz motū. conti/ nuoz est finis: z dixit. z ideo sermo verificatoris zc. i. z nō cōuertit ita q' omne qd est ultimū motū sit finis: nisi dicamus ultimū no/ bile: nō ultimū. pueniēs ex necessitate materie vt mors: z cū verū cator existimauit hic cōuertit. s. q' omne qd est ultimū est finis: ideo sermo eius fuit verificabilis. qd igit' p'uertit est q' oē ultimū nobilius porū est finis: z ultimū qd est in motu gnatiōis rez est nobili' prio ribus. ergo est finis. Et sillogis cōponit sic in pma figura: natura ē ultimū motū gnatiōis. s. q' ē nobilior pcedētib': z oē qd est tale ē finis. s. natura est finis. z mors q' est ultimuz distinguit ab. ultimo qd est finis in hoc: qm ultimū qd est finis est prima ges ad quā ve/ niūt gnata. mors autē est post illud ultimū qd est finis. ergo p'num ultimū ad qd p'uenit motus generationis est finis.

Qm aut z faciūt artes materiā: alie quidez simplr. alie vero operose: z vtinur tanq; pp nos oibus q' sūt.

Arist. qūq; arguit ex duab' affir matiuis i se cū da figura qū maior p pō p'uertit vlr. idē. 4. phy. cō. 33. z. 42. Idēz z. celi cō. 23

sum' enī quodāmō z nos finis. duplr enī est id cui' ca sit. dcm est aut d his in his q' de prima p'ha sunt.

Nos sum' quodāmō h' nis oium.

Et et artes faciūt mām: qdā simplr: z qdā fm pre/ parationē vt sit apta in opatōe: nos aut vtinur illis s3 q' oēs sunt ppter nos: nos enī ipsi et sum' finis quo/ dāmōdo. illud enim qd est pp quid dicit' duobus mo/ dis. z hoc dictū est in nostris sermonibus de p'ha.

24

Hec est rōcinatio qua declarat q' opz naturalē cōsiderare d ma/ teria: z intēdit q' artes operatiue habēt sollicitud inē circa mate/ riā. quedā q' faciūt illā fm formā vt ars edificatoria: qm sicut facit domū que est forma: ita facit lateres que sunt mā dom'. qdā autē q' preparāt mām ad recipiendū formā vt ars nauificatiua: qm cū hoc q' facit formā nauis: z q' scia in arte nāli est silis operatiōi in rebus artificialib' necesse est: si opatio artū pēdet de mā: aut s3 q' faciunt illā: aut fm q' pparant illam: necesse est: vt p'sideratio scie nālis pēdeat de mā: cū hoc q' p'siderat d forma: s3 tacuit p'ns: q' in telligit ex hoc qd dixit. z et artes zc. i. z q' oēs artes faciūt mām: aut simplr: aut fm p'parationē: necesse est vt naturalis p'sideret de mā. scia. n. hec est silis opationi illic. C. B. d. nos aut vtinur zc. i. z iō q' nos sum' finis oium rez factaz ab artib' quodāmō. iō vti/ mur oib': z intēdebat q' finis h' duob' modis: aut sicut dicit' q' forma ē finis mae. z illud ad qd puenit res ē finis rei. Aut sicut dicit' mus q' illud cui' ē res ē finis rei: z s3 hoc dicimus q' hō ē finis rez creataz pp ipz. z cū notificauit q' illd qd ē ante finē s3 p'nuū modū est notū cū fine. dclarauit q' ita ē in scdō mō. z q' eadē est cā in h.

Pro hōvi/ de cō. 37. se cū dē sū

Due igit' sunt principātes mām: z cognoscētes ar/ tes que vti' z factiua q' architectonica est. vñ z vsuaf architectonica quodāmō ē. Differt aut fm hoc q' hec spēi qdē cognoscitiua est architectonica. alia aut vt fa/ ctiua materie. gubernator enim qualis sit spēs aliqua remonis cognoscit z instituit. alius aut ex quo ligno: z qb' motib' erit: in his qdē igit' q' sunt fm artēz nos facimus mām propter opus: s3 in physicis inest.

Et artes p'netes mām cognoscētes illā sunt due: z de arte opatiōis est geometria operatiua: z iō ars ope ratiua attribuit' ēt quodāmō geometrie operatiue: s3 tū differūt. illa enī attribuit' geometrie operatiue fm q' cognoscit formā. ista aut fm q' scit mām. gubernator enim scit formā remi quo dz esse: z p'cipit fieri h'mōi: z ista alia scit d qb' lignis z qb' motib' p'fici: qd autem

fit per arte: nos facim⁹ mam in illa pp illud qd intenz
dimus: in rebus aut naturalibus est existens.

25
Artes ope/
ratiue sunt
duob⁹ mo/
dis. idem p
et hi. cap. 1.

Artes operatiue sunt duob⁹ modis: aut facientes artificia: aut
vtetes illo. z sunt principales. s. q. picipiunt eis que sunt sub eis opa
ri. z cum ars que est sub: perficit opatione: tunc principalis vti eo
qd fecit: z pot aliqs dicere qd iste artes no sciunt mam: incepit de/
clarare qd iste et sciunt mam. z istam vocat geometria operatiuam.
Et dixit. z artes cotinetes zc. i. cognoscetes mam. n. o facientes
eam sunt due. vna aut est que vti. que no facit forma: neqz mam:
sed picipit illi que est sub opari. z ista dicit geometria opationu sim
pliciter: z principalis simplr. scda vro est quodammodo vtens. i. poci
pit: z quoda mo facit. z hoc intedebat cuz dixit. z de arte opatiua
est geometria opatiua. z. q. d. z de arte opatiua est ars que vtitur. i.
picipit. B. d. z id ars que vtitur zc. z si sit operans: tñ attribuit geo
metrie opationu sim q vtitur: no sim q facit.

2
Et qz vtraqz ars e geometria opationu. incepit facere drias iter
illas. z dixit. sed differunt zc. i. sed he due artes differunt: quoniaz
prima principalis nouit formam z picipit iuxta illam. z similiter
materiaz. alia autem nouit materiaz: z picipit circa illaz tm. forma
aut facit. C. d. induxit ex pluz d duab⁹ artib⁹. z dixit. gubernator
eniz zc. i. z ars que vti simplr que scit vtruzqz: est sicut ars guber
nandi nauē. scit. n. forma remi que dz ee. z picipit ipsuz fieri sim illa
forma. ista aut alia ars que vtitur quoda moz facit alio modo est
sicut ars faciēdi naues. ista eniz facit forma: z scit mam. scit eniz ex
quib⁹ lignis erit melior forma nauis: z quo debet abscindi: z picipit
arti que est: sub facere hoc que no vtitur oino. C. Et intedebat p to
tum hoc declarare qd ma est nota in oibus artibus pncipalib⁹ z no
principalib⁹. cuz artes sunt tribus modis. aut operans simplr. aut
vtens simplr. aut vtēs quodammodo: z opans alio mo. z oēs sciūt māz.

Documētū

3
Beinde. d. in hoc aut qd fit per arte zc. i. z no est dria in hoc iter
arte z nam. sed ars sicut facit forma facit mam. nā aut facit forma:
no mam: cū sit exns: qz est eterna. z silt inuenit in quibusda artib⁹
bus. s. quaz ma est naturalis. qm ars non facit illam.

No hoīem
gnāt ex mā
z sol.

Amplius eoz que sunt ad aliqd mā est. in alia aut
spē alia mā vsqz ad quātuz: ergo physicū opz cognosce
re spēm: z qd quid est. Aut queadmodū medicū ner
uuz. z fabriuz es: vsqz quo. cuius. n. cā vnūquodqz: z cir
ca hec que sunt separate quidē spēs in mā. C. Ho. n.
hominē generat ex mā z sol: quo aut se habeat hec se/
parabilis: z qd sit p hie prime est determinare.

Ma ē in ca
plo relonis

Et materia est de capto relationis. diuersa. n. in
forma diuersant in mā. vsqz quo igitur opz nālez pue
nire in scia forme z quiditatis. Dicam⁹: qm queadmo
dum medic⁹ peruenit in scia neruoz z operās cupit
in scia

In scientia cupit peruenit ad illud qd est vtruzqz. simi
liter est de istis etiā. oportet eniz ipsum scire eam esse
formam abstractaz: sed esse cuius est in mā. homo. n.
generat ab homine z sole. Dispo aut in abstracto que
fit: z qd fit: est prime p hie.

Intendit etiā declarare qd oportet naturalē cōsiderare de forma
qz considerat de materia: quonia materia est de genere relationis.
dicit eniz in respectu forme. z similt vī esse de forma. opz igit pside
rantē de materia cōsiderare de forma. z cōsiderantē de forma con
siderare de mā. z et materia est ppter formaz: z opz considerantē
de aliquo cōsiderare de illo ppter qd est. C. Et dixit. diuersa eniz in
forma diuersant in materia. hec est rōcinatio qua declarat qd mate
ria dicit in respectu forme. z. q. d. z ideo diuersat mā p diuersitatē
formaz. adeo q mā aaliuz est alia a materia aliaz speciez.

26

Et cum declarat qd nālis cōsiderat de forma per se: z de mate
ria ppter formā incepit querere quousqz dz cōsiderare de forma. z
dixit: quousqz igitur zc. i. ad quez igitur ordinez opz naturalē per
uenire in scientia formaruz: z no pertransire illuz. s. in scietia quidi
tatis: no in scietia eius qd est esse: sed sunt hic multi ordines forma
rum. s. abstracte a materia: z no abstracte. C. Beinde dicit. dicam⁹
igit qm queadmoduz medic⁹ zc. i. z est manifestuz: quoniaz que
admodum medicus oportet ipsum peruenire de cognitione forma
rum existentū in suo subiecto: de quo considerat vt neruis z car
ne ad cognitionem quiditatis vltimaruz formaruz existentium in
sua materia no separabiliuz ab ea. similiter oportet naturalē prue
nire in p dicatione de formis ad vltimā formā pp quaz fuit mate
ria. U. gratia. ad formaz hoīs. Beinde. d. opz eniz ipsum scire zc. i.
oportet naturalē peruenire per suam cōsiderationez ad formaz ab
stractam. s. vltimaz: si ee eius est in materia anteq perueniat apud
cōsiderationez de forma hominis: sed homo generat ab homine
z a sole: z vtruzqz est forma in materia. C. Et dixit h quasi contradī
cendo dicentibus formas separari: se inuenendo qd forme naturales
sunt in materia.

Ma diuer/
sat p diuer/
sitate forma
z de p d aia
co. 53. z. 2. d
aia. co. 60.

2

Beinde dixit. dispositio autem in abstracto zc. i. consideratio
sutez de dispositionib⁹ formaruz abstractaruz sim q sunt abstra
ctez de quiditatibus earuz: est proprie prime philosophie: no scien
tie naturalis. C. Et notanduz qd consideratio a in esse istaruz for
marum est in scietia naturali: no in prima philosophia. sicut existi
mat Qui. quonia in hac scientia apparet istud genus formarū esse.
Beinde p dicit de quiditatib⁹ z dispōnibus ear: z hoc est rectū.
impossibile. n. est aliquā scientia vlem z particularē declarare sub
iectum esse: siue p signuz: siue p demonstrationē: qd no est ita in cau
sis sui subiecti: qm declarat eas per signuz: no per demonstrationē
simplr. scietia igit nālis cōsiderat de esse formarū quousqz pueniat
ad vltimā formaz māliuz z primā abstractarū: aut ad formas for
marum que sunt medie in esse inter illas. sicut existimatur de for
ma hominis b vltimā.

a Cōsidera
tio i ee ista
rū foiaz ab
stractarū ē
in scia nāli
no in pma
phia. Id p
phy. co. vi.
Et. 8. phy.
co. 3. Et. 12.
me. co. 5.

3
b Foia ho/
mis vltia ē
media iter
abstractaz
mālia. Op/
positū. vid
p me. 2. 39.
vbi hī nom
parimediū
iter abstra
ctū z mālie.

Lōmen. Quer.

Tractatus tertius in quo ostendit ex quibus causa
demonstret scientia naturalis.
Capitulum in quo ostendit necessitate determinandi de
causis: et determinat ipsarum species. Cap. i.

Determinatis autem his: considerandum
est de causis: que et quot numero
sunt: quoniam. n. sciendi gratia hoc nego-
cium est: scire autem non ante opina-
mur unumquodque: quod utique accipiamus
propter quod unumquodque: hoc
autem est accipere primam causam. ma-
nifestum est: quoniam et nobis hoc fa-

ciendum est: et de generatione et corruptione: et de omni
physica mutatione: quatenus scientes ipsorum principia
reducere in ipsa tentemus quesitorum unumquodque.
His igitur determinatis: considerandum est de causis:
que et quot sunt. intentio enim istius considerationis: quod
est scientia: et nos non credimus aliquid scire absque eo
quod prius determinemus illa ex quibus est: et hoc est scire
suas causas primas. manifestum est: quod oportet nos etiam
facere hoc in generatione et corruptione: et in omni
transmutatione naturali: ita quod cum sciuerimus princi-
pia eorum: queremus reddere ad illa unumquodque eorum de
quibus erimus perscrutati.

27

Nos non cre-
dimus scire
aliquid perfe-
cte nisi cum
sciamus ipsum
cum suis cau-
sis primis. et
nec perveniamus
ad suas
causas proximatas
Ibidem per philosophum
et corollarium 1. et 2.

Et cum determinavimus ista que debet precedere hanc scien-
tiam: oportet etiam perscrutari de causis rerum naturalium que
sunt et quot. Et hoc est necessarium: quoniam intentio istius considera-
tionis est scientia rerum naturalium: est scientia certificata perfecta. Et
nos non credimus scire aliquid perfecte: nisi cum sciamus ipsum cum suis
causis primis: donec perveniamus ad suas causas proximatas. et hoc
erit cum prius determinavimus numerum causarum querendarum in il-
lo genere: que sunt: et quot sunt. ergo manifestum est: quod similiter debe-
mus facere in hac consideratione naturali: ita quod cum prius sciuerimus
causas communes omnibus rebus naturalibus et numerum earum: queremus
in unumquodque eorum: de quibus loquimur: illas causas esse: et cum dixit.
et hoc est determinare suas primas: causas intendit: et ista scientia perfecta
acquiritur ab aliquo quoniam prius sciuerit causas rei primas: donec perve-
niat ad causas eius proximatas.

Uno quidem igitur modo causa dicitur ex quo sit aliquid cum insit: sicut es stanne: et argenti: et phiale: et horum genera. alio autem modo species et exemplum: hec autem ratio est ipsius quod quod erat esse et huiusmodi genera: ut eius que est diapason duo ad unum: et omnino numerus et partes que in diffinitione.

Quid sit causa

Dicamus igitur quod causa dicitur uno modo de illo ex quo fit res et est in ea. U. g. cuprum idoli hominis: et argentum idoli anuli: et genera istorum. et dicitur alio modo de forma et imagine: et est ratio significans qualitatem rei et genera istius. U. g. quod genus eius quod est diapason: est proportio binarii ad unum: et ultimus numerus et partes conclusæ in toto.

Et causa dicitur multis modis. dicitur enim causa materialis ut cuprum idoli: et argentum anuli: et dicitur et est in ea: ut faciat diapasmon inter mās et puatidēs. et dicitur alio modo secundum formam: ut figura et imago in cupro. et hec est causa quæ dat rationem significans qualitatem rei. s. diffinitio: et dicitur hoc. quod diffinitiones componuntur ex forma veli que est genus: et propria que est definitio. B. d. et genera istius. et dicitur et ista forma composita que ponunt in diffinitione ita se habet ad propria differentiā sicut cōe ad propria. U. g. quoniam forma composita que est quasi genus propinquum ad diapason: est proportio duorum ad unum: et genus conclusens et proprium ei equivoce in arabico: et unum est numerus proprius: et ultimus est in forma.

28
Diffinitiones com-
ponuntur ex
forma veli que
est genus et
propria que est
definitio. Ibidem
7. meta. 43.
et infra corollarium 92

Amplius unum principium mutationis primum aut generis est: ut
philias causa: et patris filij: et omnino facies facti: et commutatio commu-
tati. Adhuc autem que admodum finis. hic autem est quod cur causa
ut ambulandi sanitas: propter quod. n. ambulat: dicimus ut sanes: et
dicentes sic opinamur assignare causam: et quicunque ita moue-
te alio intermedia sunt finis: ut sanitatis macies et pur-
gatio: aut pones: aut organa. omnia autem hec finis gratia sunt:
differunt tamen ab invicem: quoniam alia quædam sunt operata a vo organa.
Et dicitur et illud ex quo est principium primum transmutationis et
generis. U. g. quoniam siules alicui est causa: sicut pater filij: et ultimus
agens acti: et transmutatio transmutati: et dicitur et est sine intellectu.
et hoc est illud propter quod. U. g. sanitas apud ambulatores. cum. n. dicitur
quod ambulat sanes: dicimus propter hoc quod suum corpus sanes: et hoc
dicto reddimus causam: et sicut illa que sunt apud motum alterius
inter illud et sine intellectu. U. g. sanitas ex diminutione et pur-
gatione et potatione medicie et istis: quoniam omnia ista intendunt propter
finem: s. differunt: quoniam quædam sunt actiones: et quædam instra.

h

29 Cum induxit causam materialē & formalem: induxit etiam cau-
sam agentem & finalem. Et dixit, & dicitur etiam de fine: intento
id est & dicit: causa etiā de causa finali: ut sanitas que est causa exer-
citij: & signum eius est: quā cū aliquis interrogat nos quare ambu-
lat fortes: dicimus respondēdo: ppter hoc qd sit sanus. B. d. & simi-
liter illa & c. i. & similiter omnia quoz vnūquodqz est vltimū motus
eius qd est ante ipsum: ex illis multis que sunt inter primū agens
& vltimum finē. s. quoniam vnūquodqz eoz est finis eius qd est ante
& omnia sunt ppter vltimum finē. Verbi gratia: ambulatio que
est ppter extenuationem: & extenuatio ppter sanitatem: & sicut po-
tio medicine & phlebotomia est ppter extenuationē humoris vin-
centis in corpore: & hoc est propter sanitatem. B. d. quoniam omnia
ista intenduntur ppter finem. i. quoniam omne qd est ante finem
est ppter finem. Verbi gratia: quoniam ista que diximus intendunt p-
pter sanitatē: sed differunt: quoniam quedā sunt actiones vtambu-
latio: & quedā instrumenta vt phlebotomia.

Cause quidem igitur fere tot modis dicunt. Con-
tingit autem multiplex dicitis causis: & multas eiusdem
causas esse non sicut accidens: vt statue statifica: & es
non sicut alterius aliqd: sed sicut qd est statua: sed non eo-
dem modo: sed hoc quidem vt materia: illud autem sicut
vnde est motus. Sunt autem quedam & adinuicē cau-
se: vt laborare causa est boni habitus & hic laborandi:
sed non eodem modo: sed hic quidem sicut finis ille sicut
primum motus. Amplius autem eadem causa
priorum est: que enim presens causa huius est: hanc
& absentē causam aliquā priorē. vt absentia gubernatoris
navis submersio: cuius erat presentia causa salutis.

Isti igitur sunt modi sicut quos fere dicuntur cause: &
accidit si cause sint multis modis vt plures cause sint
vnius rei: & non per accidens. U. g. quoniam causa idoli
hominis est ars statuandi: & causa eius est cuprum:
& hoc non est alio modo: sed sicut qd est statua: sed non
eodem modo sunt cause: sed hoc sicut materiam: hoc
autem sicut qd est principium motus. Et sunt aliqua
que sunt cause sui adinuicem. U. g. quoniam labor est
causa bone consistentie corporis: & bona consistentia est
causa laboris: sed non eodem modo. bona enim exi-
stentia corporis est causa sicut finem: labor autem sicut
qd est principium motus. Et etiā idē est causa duoz

De qd est an
finis est pp
finem.

Cae sicut si
binuicem
cause.

Eadē ca cō
trarioz est.

contrarioz. absentia enim eius cuius presentia est
causa alicuius rei: est causa sui prior. U. g. quoniam ab-
sentia gubernatoris est causa submersiois navis: ei
presentia erat causa salutis.

Cum numeravit modos quattuor causarum: incepit dicere di-
positiones earum: & quomodo se habent ad causata & ad se inui-
cem. Et dixit qd accidit qd plures istarum causarum qd vna sunt
cause vnius rei. Verbi gratia: quoniam causa statue est cuprum & agens
sed duobus modis diuersis. cuprum autem sicut materiam artificis v-
ro vel ars sicut agens. & similiter figura statue est causa sicut formam
& illud ppter quid fuit facta: est causa sicut finem.

Et contingit etiam qd eadē causa est causa duoz contrarioz:
sed duabus dispositionibus diuersis. U. g. quoniam gubernator est cau-
sa saluationis navis & submersiois. saluationis autem ipso presente.
submersiois autem ipso absente.

Cause etiam habent se adinuicem: ita qd vtraqz duarum causarū
in specie diuersarum est causa relique. sed duobus modis diuersis.
Verbi gratia: quoniam labor est causa sanitatis sicut agens. sanitas
autem est causa laboris sicut finem: & similiter materia est causa for-
me sicut qd forma non potest inueniri nisi per illam: forma autem est
causa materie sicut qd materia non potest esse in actu & demonstrata:
nisi per illam: & precipue prima materia. Deinde dicit. isti igitur
sunt modi & c. & dixit. fere. quia possibile est inuenire aliqua que col-
locantur in numero istorum quattuor modorum: vt illa que affini-
lantur istis: & inueniuntur in eis: & ideo dixit. fere. que notat dubi-
tationem quousqz declaratur hoc per inductionem. cum fuerit decla-
ratum sicut quot modos dicit vnūquodqz eoz. & dixit Alex. qd di-
xit hoc ad excipiendum causas que sunt per accidens.

Omnes autem nunc dicte cause in quattuor incidunt
modos manifestissimos: elementa enim syllabarum:
& materia vasorum: & ignis: & huiusmodi corporoz: &
partes totius: & suppositiones conclusionis: sicut ex quo
cause sunt. harum autem alie quidem sunt sicut subie-
ctum & partes: alie autem sunt sicut qd quid erat esse: &
totum: & compositio: & species. Semen autem & medi-
cus: & consiliarius: & omnino faciens: omnes sunt vnde
principium mutationis: aut status: aut motus est. alie
autem sicut finis & bonum aliorum. Quid autem est cu-
ius causa potissimum est: & finis aliorum voluit esse.
differt autem nihil eandem dicere bonam: vel videri
esse bonam.

Et iste cause quas diximus omnes collocantur in

30

2
Eadē est ca
trarioz
sicut disposi-
tiones diuer-
sas. Idē. s.
me. c. 1. Et
2. cc. 91.

3
Quomā sic
ci forme: &
sua māe.
vide pte p
phy. 70. 2.
a. 4.

Ex hoc sicut
mif qd finis
est nobilior
his que sūt
ad finē & qd
h3rationes
optimi. idē
2. me. r. cō.
8. 2. 5. met.
r. cō. 3. 2. 8.
hic. 13.

quattuor modis qui sunt valde manifesti, littere enim dictionum: et materia artificiorum: et ignis: et similia corporum: et partes totius: et propositiones conclusionis sunt cause secundum illud ex quo est generatio: sed quedam sunt quasi subiectum: ut partes: et quedam quasi quidditas: scilicet uniuersum: creatio et compositio et forma. Spermata autem et semen: et medicus: et sol: et visus agens: omnia sunt illud ex quo est principium transmutationis et quietis: et quedam sunt quasi finis inter alia res et bonum. illud enim propter quid debet esse nobilius ceterorum: et cause eorum: et non est diuisa in hoc quod dicamus ipsius esse bonum: aut dicamus ipsum existimari bonum.

31 Cum numerauit genera causarum secundum exemplum: incepit notificare quomodo unaqueque causarum collocat sub istis quattuor generibus. Et dixit: et iste cause etc. id est et omnis causa: aut est secundum materiam: et aut secundum formam: aut secundum agens: aut secundum finem. Deinde dicit, littere enim etc. id est, omnia enim ista sunt cause secundum illud ex quo fit generatio. syllabe enim generantur ex litteris: et similiter corpora partium compositum composita generantur ex igne: et ex alijs elementis: et hoc intendebat cum dixit: et ignis: et similia corpora. id est et alia elementa sunt materia corporum consimilium que generantur ex eis. Deinde dicit, et partes totius. id est et partes sunt totius quasi materia. Deinde dicit, et propositiones conclusionis. id est et quoniam conclusio generatur ex propositionibus assimilantur igitur materie. Et omnia ista conueniunt in hoc quod sunt materia: et differunt in hoc: quoniam quedam sunt materia a secundum compositionem ut littere syllabarum: et lapides domus. et quedam sunt secundum alterationem: ut panis sanguinis: et quedam secundum alterationem et compositionem: ut acetum et mel oximellis: et quattuor elementa omnium compositorum: et hec duo sunt fundamenta materie. id est compositio et alteratio: et tertium compositum ex eis. Partes autem et totum posuit alium modum a compositione: ut reputo secundum quod intendebat partes que sunt in potentia: non que sunt in actu: aut secundum quod intendebat uniuersum congregatum. Compositio enim est congregatio propria partium. fit enim ex qualitate: et ordine: et positione. propositiones b autem assimilantur materie: quia sunt in potentia conclusio: et conclusio est eis quasi forma.

Deinde dicit, sed quedam sunt quasi quidditas. id est sed istarum causarum quedam est quasi demonstrans quidditatem rei: et iste inueniuntur secundum numerum diuisarum: quibus differt illud quod accipit in quidditate: et sunt tria: ut forma uniuersi partium: et forma compositionis partium: et forma oximellis mellis et aceti: ideo dixit uniuersum: et compositio: et forma. Et intendit per formam que est secundum alterationem: et aut sine compositione: aut cum compositione. Et intendit per uniuersum congregationem partium tantum. et intendit per compositionem congregationem illarum

a. B. s. c. o. p. n. e. s. z. al. teratione. s. m. altera. tionem et compositionem.

b. Propositi. ones assimi. lant. mae. q. z. sunt in pote. tia. celo. z. celo est eis. q. si. foia. id. e. s. tra. 74.

2. Forma. Uniuersum. Compositio. Forma.

rium dispositionis in partibus. s. figure ordinis et positionis. Et cum numerauit causas que collocantur sub causa materiali et formali. dixit, spermata autem et semen etc. id est spermata autem animalium: et semen vegetabilium: et medicus sanitatis: et visus agens acti omnia collocantur sub causa que est principium transmutationis: et sue cessationis.

Deinde induxit genus quod est secundum finem: et dixit: et quedam secundum finem. id est et sunt quedam cause que sunt quasi finis intentus per operationes: et quasi bonum intentum. Deinde induxit rationes super hoc: et dixit, illud enim propter quod etc. id est quoniam illud propter quod est nobilius illis que sunt propter illud: est bonum intentum per illas res: et ideo est causa omnium illarum. agens enim et materia non sunt nisi propter finem: et sicut forme non sunt ante illam in rei veritate nisi propter ultimum finem. B. d. z. non est diuisa etc. id est non est diuisa inter hoc quod describemus istam causam: quod est bonum intentum per illa que sunt: aut illud quod existimatur esse bonum: sed non sit bonum in rei veritate: et dixit hoc: ut descriptio sit communis rebus voluntarijs et naturalibus. quoniam ultimum intentum in rebus voluntarijs multoties videtur bonum et non est in rei veritate. intentum vero in rebus naturalibus est bonum verum.

32 Determinat modos diuersarum causarum secundum unamquamque speciem. Cap. 2.

Cause quidem igitur hec et tot sunt specie. modi autem causarum numero quidem sunt multi: capitales autem et hi minores. Dicitur autem cause multiplices et ipsarum similitudinum specierum prius et posterius: alterius altera: ut sanitatis medicus et artifex: et diapason duplex et numerus: et semper continentia ad unumquodque.

33 Iste igitur sunt cause: et tot sunt species earum: modi autem causarum sunt multi: sed cum adunantur sunt pauciores. Cause enim etiam dicuntur multipliciter. dicitur enim in causis que sunt eiusdem speciei: quod una causa est prior: aut posterior alia. U. g. quoniam causa sanitatis est medicus: et causa eius est ars: et causa eius quod est diapason est duplex: et causa eius est numerus: et similiter semper in respectu comparatio continentis ad particularia.

Intendit per modos causas que diuiduntur per accidentia: et cum notificauit quod modi causarum concluduntur secundum genera eorum: incepit numerare eos: et dixit: dicitur enim in causis etc. id est cause enim que sunt eiusdem speciei quattuor specierum dicitur cause secundum prius et posterius. Verbi gratia: in causis agentibus: medicus et ars, medicus enim est posterior: ars autem est prior.

Ultimum in rebus voluntarijs multoties videtur bonum et non est in rei veritate. In rebus naturalibus est bonum verum. de p. h. c. 18. 12. meta.

32. Causa. Prior. Posterior.

Et similr in causis formalibus. U.g. qm forma biapafm est duplum: z forma dupli est numerus: z forma numeri est quantitas: z h milr inuenitur semper pportio inter yle z particularer: z hoc intendo cum dixit: z similr semper zc.i. z similr sp inuenitur comparatio cois ad pprium. s. qm coe est prius fm formam: aut fm gen pprior: hoc accidit priori z posteriori in vnaquaq speciey causay s. q prius est quasi coe ad posterius. Et prius z posterius in materijs manifesta. vt m̄a p̄ma z ppinqua: siue composita sunt. Et h milr in finibus. extenuatio enim est finis exercitiy: z finis extenuationis est sanitas.

Causa.
Per se.
Per accns

Amplius aut fm accns: z hoz genera sicut statue: z alr polycletus: z alr statuam faciēs: qm accidit statuā faciēti polycletum esse: z ptinentes fm accns: vt si hō cā sit statue: aut oīno aīal. Sunt z accntium alie alijs longius z pprius: vt si albus z music' cā dicant statue. Et ē fm accns z genera istoz. U.g. qm cā statue ē polyclet' quodā mō: z alio mō faciēs statuas. accidit enim artifici statuay q fuit polycletus: z ptinentia sp illud qd est accidens. U.g. qm hō est cā statue: z vlr aīal: z accntia quedam sunt remotiora: quedā ppinqua. U.g. qm albus z musicus sunt causa statue.

33

Cum declarauit q in oibus spibus carum inueniunt duo modi s. p̄us z posterius: incepit ē declarare alios modos carum. s. per se z per accns. Et dixit: z ē fm accns. i. z iste cā diuiduntur fm accidens: z genera istoz collocant in hoc modo. U.g. cum dī q polycletus fecit statuam: z q artifex statuay fecit statuam. hoc. n. est p se: illud aut per accns. accidit. n. artifici statuay q fuit polycletus: qm non fecit statuam fm q est polycletus: sed fm hoc qd hz de arte statuay. B. d. z continentia zc. i. z illa que ptinent cās: z sunt genera carum sunt cāe per accidens. U.g. qm hō est cā statue per accidens z vlr aīal. homo aut est cā statue per accns: qz accidit artifici qui est cā per se q fuit homo aut aīal. Et cum narrauit q in illo qd est per accns inuenitur ppinquum z remotum: dedit exempluz: z dixit. U.g. dicere q albus z musicus sunt cā statue. albus enim ē remotius q musicus: lz vterq sit cā per accidens: quia album ē cōmunius homine. ergo est remotius q musicus.

Et in potētia in actu.

Preter oēs aut z pprie dictas z fm accidēs: alie sicut potentes dñr: alie vero sicut operantes: vt edificādi domum edificator. Et oēs cāe que dñr conueniēter: z que dñr p accidēs: quedaz dicuntur cāe: qz possunt: z quedā dicunt cāe: qz agūt. U.g. qm cā dom' ē edificator dū edificat.

34

Et oēs cause que dicuntur per se: z que dicuntur per accidens z p pinque/aut remote dicuntur esse: aut actu aut potentia. U.g. qm edificator est cā domus: sed cum edificat est cā in actu: z cum n̄ edificat est cā in potentia. z hoc intendebat cum dixit. U.g. qm cā domus est edificator zc. i. qm cā domus est edificator: sed dū edificat est edificator in actu: z dum non edificat est edificator in potentia: sed tacuit hoc: quia intelligitur per oppositum.

Silr at dicunt z in qbus cāe q sunt cāe in his que dca sunt: vt hui' statue vt statue: aut z oīno imaginis: z eris h' vt eris: aut oīo mae: z in accidentibus silr est. Et fm q narrauim' dī ē in reb' quaz cāe sunt cāe. U.g. cā statue isti' hoīs: aut cā statue hoīs: aut causa statue vlr: z ē cā istius cupri: aut cā cupri: aut cā mae vniuersalr z similr est de accidentibus.

35

Et sicut hoc dicitur in causis: similr dicitur in causatis: scilicet q quedam propinqua sunt: z quedam remota: z quedam per se: z quedam per accidens: z hoc intendebat cum dixit: z fm q narrauimus. dicitur etiam zc. i. z sicut ista inueniuntur in causis: inueniuntur in eis. quorum sunt ille cause scilicet in causatis. B. d. induxit exemplum in propinquo z remoto in causatis: z dixit. U.g. causa statue zc. i. quoniam faciens statuam istius hominis z faciens statuam/ dicitur faciens statuam hominis. z dicitur faciens statuam vniuersaliter. statua igitur hominis huius est causatum ppinquū. statua vero simpliciter est causatum remotum. Et similiter cum dicitur q h est causa cupri: aut causa materie. cuprum enim est causatum propinquum: materia autem est causatum remotum. B. d. dixit z similr de accidentibus: id est quoniam in causatis accidētibus inuenitur propinquum z remotum: sed sicut inuenitur in eis per se: z hoc capitulum inuenitur in libro Alex. manifestius q h sit. z eodem modo dī in rebus: quarum cause sunt cause. etiam sicut ista narrata. U.g. huius statue dī in rebus pluribus q dicit statue vniuersalr. z huius cupri magis q cupri: z vniuersalr materie: z i accidentibus etiam eodem modo.

Causa.
Simplex.
Composita.

Amplius at complexe z iste z ille dicunt: vt nō polycletus neqz statuam faciēs: sed polycletus statuam faciēs. Sed tamen oēs he sunt multitudine quidez sex: dca at duplr: aut. n. sicut singular: aut sicut genus: aut sicut accidēs: aut sicut accidentis genus: aut sicut complexe: he aut sicut simplr dicte: oēs. n. actu operātes: aut fm potentiam sunt. Et dicitur etiam composita istis cum illis. U.g. nō dicere polycletum: neqz dicere artificem statuarum:

sed polycletum artificem statuarum: sed omnium istorum numerus est sex. modi vero secundum quos dicuntur sunt duo. Sunt enim aut quasi pars: aut quasi genus: aut quasi accidens: aut quasi genus accidentis: aut dicere compositae: aut sigillatim: et omnia dicentur: aut actu: aut potentia.

- 36 **C** Inducit hic tertium modum causarum: et est quoniam quidam istorum modorum dicuntur sigillatim: et quidam compositae: et hoc intendebat cum dixit: et dicitur etiam etc. **C** B. induxit exemplum compositae ex eo quod est per se: et ex eo quod est per accidens. et dixit. **U. g.** non dicitur etc. **U. g.** compositum ex eo quod est per se: et ex eo quod est per accidens: non ita quod dicatur quod fortis est factor statuarum: sed polycletus artifex statuarum fecit statuam.
- 2 **C** Et cum numeravit secundum exemplum modos causarum: fecit summam et numero eorum. et dixit. sed omnium istorum etc. **i.** sed ista quae numeravimus secundum diversas: quibus dividuntur sunt sex. **s. p.** in propinquitate et remotioem: et per se: et per accidens: et compositioem: et divisionem: et secundum diversas: in quibus conveniunt sunt due. **s. p.** potentia: et actu: quoniam unusquisque eorum sex est potentia et actu. erunt igitur omnes modi causarum. **12. B. d.** aut sunt quasi pars: aut quasi genus: et intendit per partem quae est cum propinquitate: et per genus quasi remotam: propinquum. **n.** est quasi pars. **p. p.** remota autem est quasi genus: et maxime causa que sunt secundum formam: et secundum materiam. **B. d.** aut quasi accidens: aut quasi genus accidentis. **i.** aut quasi causa que est per accidens propinquum: aut quasi causa que est per accidens remotum: et hoc vocavit genus accidentis.

C Differunt autem intantum quod operantes quidem et singulares simul sunt: et non sunt: et quorum sunt causa: sicut hic medicus cum hoc qui fit sanus: et hic edificator cum edificato. que autem sunt secundum potentiam non semper: corrumpitur. **n.** non simul domus et edificator.

C Et differentia inter hec duo est: quoniam causa que agunt particularia sunt: et non sunt in eis: quorum sunt causa. **U. g.** quoniam iste medicus cum hoc curato: et iste edificator cum hoc edificato. in potentia vero non semper sunt ita: corruptio. **n.** domus non est cum corruptioe edificatoris.

- 37 **C** Vult dare diversam inter causas que sunt in potentia: et que sunt in actu. **P** Et dixit. et diversa inter hec duo etc. et diversa inter causas que sunt in actu: que sunt in potentia: est: quoniam que sunt in actu inveniuntur cum illis: quorum sunt causa: et deficiunt cum illis. **U. g.** quoniam iste medicus non est curator in actu nisi cum hoc curato in actu. cause autem in potentia sunt licet causata non sint. **n. n.** corrumpitur domus in simul cum edificato.
- 2 **C** Et hoc capitulum invenit in libro Alex. manifestius sic. et differunt in hoc: quoniam cause que agunt: particularia sunt: aut non sunt in simul

Et in actu simul est cum effectu. **Jb** s. me. l. c. 3.

cum illis: quorum sunt cause. **U. g.** quoniam iste curator cum hoc curato: iste edificator cum hoc edificato: in potentia autem non semper non. **n.** corrumpitur domus et edificator simul.

C Opus autem semper causam uniuscuiusque summam querere: sicut et in alijs: ut homo edificat: quoniam edificator est: edificator autem est secundum edificatiam. hec autem prima causa est. et sic in omnibus. **C** Amplius autem et alie quidem genera sunt generum. alie autem singulare singularium ut statue statuam quidem faciens: hic autem et huiusmodi. **P** Et potentie quidem possibilem: operantes autem ad operata.

Alius causa sunt vltimae singulares.

C Et oportet querere in vnaquaque re: causam eius que est extremum vltimum: sicut querit in alijs rebus. **U. g.** quoniam homo edificat: quare est edificator: et est edificator: quare habet arte edificandi. **H**ec igitur causa est prior: et similiter de eis omnibus. **C** Et etiam genera sunt cause generum: et particularia causa particularium. **U. g.** quoniam artifex est causa statue: et iste artifex est causa huius artificati. **P** Et potentia sunt cause potentiarum: et que agunt: sunt in respectu actorum.

C Cum notificavit numerum modorum causarum: incepit narrare qui istorum modorum sunt querendi principaliter. **C** Et dixit: et opus querere etc. **i.** oportet intendere principaliter de causis causarum vltima in questione: non vltimam in esse: illa est causa propinqua: vltima enim in esse est causa remota. **U. g.** quando aliquis interrogat: quare edificat aliquis homo: et dicitur: quia est edificator: et cur dicitur: et quare est edificator: dicitur: quare habet arte edificandi: et hic cessat questio. **B. d.** et similiter de alijs. **i.** de speciebus causarum. **s.** quoniam oportet querere semper causam priorem.

38

C Cum dedit istud preceptum: notificavit etiam aliam dispositionem de causis: et est quoniam alie sunt vniuersales et alie particulares: quoniam modum causarum: alia vniuersalia: alia particularia: et quod opinandum est quod particulare est causa particularis: et vniuersale causa vniuersalis. **C** Et dixit: hoc preseruando se a Platone opinionione. **s.** quod vniuersalia sunt cause particularium. **U. g.** quoniam artifex simplex est causa statue simpliciter: et iste artifex demonstratus est causa istius statue demonstrate.

2

Idem est in tu. c. 3.

C B. induxit aliam dispositionem de causis: et dixit: Et potentie sunt cause potentiarum. **i.** et cause que sunt in potentia sunt cause eorum que sunt in potentia. et que sunt in actu sunt cause eorum que sunt in actu. et hoc intendebat cum dixit: et que agunt in respectu actorum. **i.** et cause que sunt in actu sunt in respectu actorum: que sunt in actu:

3

Tractatus quartus in quo determinat de quibusdam modis in manifestis causarum. scilicet de forma et casu.

Monitio opinionum aliorum de forma et casu. Cap. I.

Not quidem igitur cause: et quomodo cause sunt a nobis determinatus sit sufficenter. Dicit autem: et fortuna: et casus causarum: et multa fieri: et esse propter fortunam: et propter causas. Quo igitur modo in his causis est fortuna et casus: et utrum idem sunt fortuna et casus: aut altera: et omnino

quid sit fortuna et casus considerandum est. Nam igitur determinauimus causas quot sunt: et secundum quot modos sunt sufficenter: et in numero causarum est casus et ex se. Dicit etiam in pluribus fieri: et esse casu: et ex se. Propter igitur considerare secundum quot modos collocantur casus: et ex se: in istis causis: et utrum casus et ex se sint idem: aut diuersa: et vniuersaliter quid sit ex se: et quid casus.

39 Intendit per quot sunt numerus specierum. B. d. et in numero causarum. scilicet. et quod appet de casu: et de illo quod dicitur fieri ex se: quod collocantur in numero causarum: et nos perscrutari de eis considerando secundum quot modos possunt collocari in causis. et utrum sint idem secundum distinctionem: aut diuersa. et hoc sciemus si sciuerimus substantiam vtriusque. perscrutatio enim de substantia vtriusque perscrutationem continet in se: utrum sint diuersa: aut idem. et ideo dixit. vniuersaliter quid sit ex se: et quid sit casus.

2 Multi antiqui attribuebant omnia casu.

Et quia ista perscrutatio non potest fieri nisi concedendo casum: et ex se esse: que plures antiqui negabant: incepit prius dicere opiniones eorum: et contradicere eis: quemadmodum multi etiam antiqui attribuebant omnia casu: et ei quod est ex se. Et hoc capitulum sic dicitur legi: et in numero causarum est casus usque ad finem capituli.

Quidam enim: et si sint: an non dubitant: nihil enim fieri a fortuna dicunt: sed omnia esse aliquam causam determinatam: quemadmodum nos dicimus a casu fieri: aut a fortuna: ut videndum: non est autem opinatus: causa est vellemmentem emere. similiter autem et in alijs que a fortuna dicuntur: semper est aliqua accipere causas: sed non fortunam.

Quidam enim dubitauerunt in eis: utrum sint: aut non:

dixerunt quod nihil sit casu: sed omne quod dicitur fieri ex se: aut casu: habet aliquam causam terminatam. U. g. quoniam iuit causa emedi aliquid ad forum: ita quod inueniat aliquem hominem quem diligebat in ventre: sed non cogitabat ipsius inuenire illic: est ipsum velle ire ad forum: dicunt: et sicut omnia que dicuntur fieri casu: habent causam existentem: que non est casus.

Et perscrutatio de casu: et de eo quod est ex se: est necessaria. quidam autem negabant ea esse: et dicebant quod non sunt nisi nomina tantum. habet enim vniuersum quod dicitur fieri casu: aut ex se: causam notam cui possit attribui.

U. g. qui vadit ad forum: et inuenit illic hominem quem diligebat in ventre: sed non iuit: ut inueniret ipsum. sed causa inueniendi eum non est nisi exitus a foro: aut voluntas eundi alias. et similiter est de omnibus alijs: que dicuntur fieri casu. scilicet quod habent causam terminatam.

Et sermo eius sic dicitur legi. U. g. quoniam causa eundi aliquid ad forum ita quod inueniat aliquem hominem quem diligebat: sed non cogitabat ipsum inuenire illic. id est quod non cogitabat inuenire ipsum illic est propter ipsum velle ire ad forum.

Et iste syllogismus componitur sic: et si casus est causa est: sed non est causa quod non est terminatus: et cause sunt terminate. ergo casus non est.

Quoniam si aliquid erat fortuna inconueniens vtrique: videbitur sicut et vere est: et dubitabit vtrique aliquid propter quid nullus antiquorum sapientium casus de generatione et corruptione dicens: de fortuna nihil determinauit: sed sicut visum est nihil opinabantur: neque illi aliquid esse a fortuna.

Et dicitur: et est si casus haberet rationem: esset inopinabile et locus ambiguus: quomodo philosophi antiqui loquentes de causis generationis et corruptionis: nihil dixerunt de casu: videtur igitur quod illi non tacuerunt: nisi quod opinabantur aliquid fieri casu.

Inducit testimonium super hoc quod casus nihil est: quoniam si esset: aliquis antiquorum locutus fuisset de natura illius: sed nullus eorum fuit locutus de eo. ergo non est: et cum induxit has duas rationes destruentes casum esse: et ex se: incepit contradicere: et primo prime rationi.

Sed mirabile hoc videbitur: sicut vere est. multa enim sunt et fiunt a fortuna et casu: quod non ignorantes: quoniam est in terra vniuersum quod in aliqua causa eorum que sunt: sicut antiquus homo dixit destruens fortunam et casum: tamen horum alia quod dicunt omnes esse a fortuna: alia non a fortuna.

Sed hoc est mirabile. scilicet quod plura sunt casu et ex se. et non ignorem quomodo reducit vniuersum quod istorum ad aliquam causam generationis: ut antiqui dixerunt negantes casum: tamen omnes dicuntur propter quod quedam sunt casu: et quedam non sunt casu.

Et igitur si sic se habet hoc: ipsum dignum est infu-
stere: et bene h3 aliquid dicere de hoc ipso ad id eteni-
eo qualiter incoueniens est qd dicit: adhuc incoueniens
est dicere hoc. videtes quide in celo nihil casu fieri. in
in his aut que no sunt a fortuna multa cotingere a for-
tuna: et erat merito ecotario fieri.

Si hoc est ita: exigit per se consideratione: et rectum
est loqui de illo aliquantulus. Iste enim sermo licet sit
irrationabilis omni modo: tñ maximu inopinabile: co-
tingit etiã eis ex hoc loco. s. ex hoc qd no inueniunt in
celo aliquid qd sit ex se: et inueniunt in eis quoz gnatio
non est casu: plura q accidunt casu: et necesse est pñu.

Quia iste sermo destruit primuz principiu esse. ideo induxit ser-
monez in forma significante q necesse est perscrutari de hoc. Et
dixit: si hoc est ita et. et notificat q perscrutari de hoc magis est ne-
cessariu q perscrutari de nã casus: et dixit: et rectu est loqui aliquid
tulus: qz ista cõsideratio no est ppria huic sciẽtie: sicut dixit fingẽs
q ens est vnu: et qz iste sermo est inopinabilis dixit: iste. n. sermo
sit et. i. et rectu est loqui cu istis: qm et si sermo eoz est irrationabi-
lis: maxima eniz inopinabilia accidunt eis. s. qm attribuunt omnia
que apparẽt in celo casu. et cu hoc q nunq senserunt neqz sentient
aliquid in eis fieri casu: et attribuunt que apparẽt in oibus que sunt
sub celo ordini: et no casu. cu hoc q plura eoz sunt que sunt casus
opz ponentẽ casum esse pncipiũ/ponere contrarium.

Sunt autez quidam quibus videt esse quide causa
fortuna. imanifesta autẽ humano intellectui tanqz di-
uinuz quoddã ens et felicius. Quare cõsideraduz est
qd sit vtrũqz: et si idẽ aut alteruz sit et casus et fortuna: et
quõ in determinatas causas incidunt.

Et alij existimauerunt q casus est aliqua causa: sed
est subtilior: qz vt apprehedatur a mente hominis: q
ẽ res diuina nobilis. Qz igit perscrutari de vtroqz qd
sit: et vtrũ casus et ex se sint idẽz aut diuersa: et quõ redu-
cuntur ad causas quas distinguimus.

Cu notificauit q qdã negat ipm eẽ: et qdã nimiu extollit ipm
ita q attribuunt celos ei. icipit iducere tertiã sectã: et sunt illi q
dunt ipm eẽ: et dicunt q nullus scit qditatez eius: s3 est res diuina.
tacuit istos: qz iste sermo est irrationabilis. s. vt sit h causa ignorati
nãlitez et etiã cõtradictio eoz est/demonstrando eis qd sit casus
sermo eius residuus manifestus est per se.

Determinat

Determinat qd sit fortuna sñm veritate. Cap. 2.

Quinuz qdez igitur: qm videmus alia qdẽ
semp simlr fieri: alia at sicut frequẽter. ma-
nifestu est q neutri hoz cã fortuna dr: neqz
quidẽ ex necessitatez semp neqz eius qd est
sicut frequẽter: sed qm qdã fiunt et extra hec: et oes di-
cũt hec eẽ a fortuna: manifestu q fortuna aliqd sit: ca-
sus. huius. n. a fortuna fieri: et q a fortuna h esse scim.
Dicam igit pñio q nos videmus res quãdã esse
semp eodẽ mō: et quãdã in maiori parte. manifestuz
est igit q casus no dr esse cã alicuius istoz duoz mo-
doz: et q casus no est illud qd est necessariuz et semp:
nec illud qd est in maiori pte: sed qz sunt hic aliqua q
fiunt extra istos duos modos: et hoies dicunt ista fieri
casu: manifestu est q casus est aliqd: et sit ex se: scim
eiz q qdã est tale sit casu: et qdã sit casu est tale.

Primo perscrutat de nã q inuenit ex casu qm cu fuerit delectatũ
p eẽ nam ppria ei declabit ipm eẽ: et declabit post q
cã est: cãta. n. sunt notiora apud nos cãis. et inceptit diuidere res in
aliq q sunt semp: et alia q sunt in maiori pte: et posuit q neuter istoz
duoz modoz sit casu. Et si qd posuit manifestu est p se: qm cu po-
suerim q no oia sunt necessaria: sequit vt quedã sint polia: et po-
sibile diuidit in illud qd est pole in maiori pte: et in illud quod non
est possibile in maiori parte: et similiter etiam manifestu est q illa
que sunt in maiori pte no dicuntur fieri casu. si igit casus et ex se
sit aliqd: necesse est vt sit in reb que no sunt poles in maiori pte. et
ẽ potẽtia sylli hypothetici: et cõponit sic: casus aut est in reb neces-
sarijs aut polibus in maiori pte: aut in illis q sunt in minori pte: s3
no inuenit in necessarijs: neqz in polibus in maiori pte: ergo neces-
sario inuenit in eis que sunt in minori pte. Deinde induxit testi-
moniu hoũz. et dixit hoies dicunt et. et rõcinat sup hoc et ex cõuer-
sione exite et inter ista. Manifestu est. n. p se: q illud qd no est ne-
cessariu: neqz pole in maiori pte sit casu: et qd sit casu no est necessa-
riuz neqz pole in maiori pte. Sed ista que no sunt necessaria neqz
polia in maiori pte quedã sunt polia equalr et quedã in minori pte.
Querendu igit vtruz casus inueniat in vtroqz. Sed si existimaue-
rim q potẽtia isti pñois ẽ potẽtia sylli hypothetici diuisiui nece-
est sñm Aristo. vt casus sit in vtroqz. Sed posteriores pipathetici
vt narrauit Auicẽ. dicunt q casus inuenit in eis que sunt possibilis
in minori pte: non in eis que sunt equalr: et hec est sentẽtia Themi-
stij. Auicẽna aut dicit q casus est in vtroqz et narrauit q illi ra-
tiocinant sup hoc dicentes q illa que sunt et no sunt equaliter: cum:

Lomen. Quer. sup phys.

46
Cõsideratõ
asserentuz
oia fieri a
casu no est
ppria scien-
tie nãli.

47
Ex sumit
q nihil est
nãlĩ igituz.
id. p d gnã.
c. 19. Et. 3.
de aia. c. 4.

48
Idẽ p phy.
cõ. 3.

Casus no ẽ
in necessa-
rijs neqz in
his q sit vt
l plib. 3d
2. gene. tex.
cõ. 39.

Op. Themi-
stij et rõ opi.

attribuuntur poterie actiue: sunt vt ambulatio z quies. cu. n. aliquis ambulat no dicimus q ambulatio eius fuerit casu: neq si quies/ rit q quies eius fuerit casu. C Quicena aut p tradixit huic sic: non est impossibile inuenire vnu qd dicat esse necessarium in respectu alicuius: z casuale in respectu alteri: z sicut erit posse in maiori parte in respectu alicui: z in minori parte in respectu alteri. C Et quasi iten dit q ambulatio si attribuit poterie motiue i loco erit casualis: q no est in na istius potentie mouere plusq qescere: z si attribuit ad appetituz qd facit motu no erit casualis. C Sz si hoc fuerit no erit sz contingens vt in paucioribus naliter: neq vt i plurib: neq necarium qd est inopinabile. C Et manifestu est q qn dicimus q contingit mi hi q comedi cu societate: z hoc est casu: dr sine casu: vt me comede re per appetitu. ergo contingens equale impossibile est vt inueniat ex eo altera duaz actionu nisi ex altera causa p iuncta cu eo: qm neu tra actio est dignior vt sit reliqua. z cuz ista sit actio: no inuenitur ex eo qd est contingens equaliter nisi ex aliqua ca extrinseca coniun cta cum eo. Ista igitur ca si fuerit vt in pluribus. tuc illa actio no dicit fieri casu. s. si puenit illius actionis ab eo fuerit i maiori par te: z si fuerit in minori parte: erit in pauciorib. cu igitur actio pro uenit ab aliquo contingente per se z primo: necessario aut est in mi nori parte aut in maiori: a contingente aut equalr nulla actio puenit fm q est contingens equalr. C Quonia na eius est na materie non natura forme. Actiones igit que no sunt necessarie neq contingentes vt in plurib: necessario pueniat in minore parte: z fm hoc casus no erit in contingenti equalr: neq et Aristo. dimisit vnum modum actionu in qbus inuenit casus. C Et debes scire q differencia inter contingens vt in plurib: z necessarium: no est q contingens vt in pluri bus hz impedimetur vt in pauciorib: z necessarium no hz impedi mentu: vt dicit Quicena. fm eniz h sequit: vt oia sint naliter neces sario: imo contingens vt in plurib: est illud in cuius na est politas vt actio eius deficiat in minori parte. z io inuenit illic impedimetu ex trinsecu. necessarium vero: qz no hz hoc in sua na: no inuenit impe dimentu illi extrinsecu. si ergo no inuenit impedimetu extrinsecu contingeret tunc vt possibilitas in illo esset ociosa: z si igit inuenit ei qd est necessarium impedimetur: tuc eet impedimetur ociosum. z na nihil agit ociose. C Et cu contingetia dr de ca agente z recipiente: pscrutandu est de istis pfecte. dicamus igit q prima ma est parata ad recipiendu duo p traria equalr: z ideo receptio vtriusq p trario/ ruz est ei nalit: z sicut appet de aia concupiscibili. s. ipaz esse pparata ad actioes p trarias equalr. Istud igit contingens no hz cas agentes p traria equalr in omni tpe. s. illud qd est nalit: z si no: tunc na age/ ret ociose. vñ necesse est vt ille actioes attribuant ageti. s. qd sunt al teru p trario: ita fm q in plurib: no casu: z si eet h aliqd qd agit z no agit equalr: tuc na ageret ociose. potetia. n. ad ee z no ee esset equalis in eo p setz cu dicim q potetia ad ee in pma ma est equa/ lis potetie ad no ee: intedim q duo p traria inueniunt in ea i tpi/ bus equalib: oppositis: vt pluuia ee z no ee equalr: sed h in hyeme: z h in estate: z caz alternatio agetiū hec duo contingetia equalr est necesse in tpi: equalr: z actio eoz in catis est in maiori parte: z sunt

Quicena ptra Themistia.

Auer. contra Quicena.

Contingente equalr nulla actio puenit fm q est contingens equalr.

Nota q ex h soluit ro Quicena.

Prima ma e parata ad recipiendum duo contra traria equalr. Idem. 9. me. 17. Et. 4. ce li. co. 35. Et 2. 8. qua. 51.

eo: pa celestiaz io sunt cae eoz q sunt z non sunt equalr. C Appet igit ex hoc q contingens equalr no inuenit i potetis agetiū p se: s. i potetis passiuus: z eaz in eis. quaz pparatio ad receptioez duoz p trarioz est equalr: siue sit aia aut no aia: i potetis aut passiuus que digni recipiunt alter p trarioz q reliquu no est contingetia equalr: z in contingens equalr inuenit in passioe no in actioe. no. n. inueniunt actioes que sunt equalr. passiuu. n. no exit ad actu nisi a potetia actu ua: z hec est ca: quare Aristo. admisit in hoc caplo contingens equa liter: sermo aut dicens: q oia sunt necessaria: nullus est: z in meta physica contradicitur. C Eoz aut que sunt alia qd e pp hoc sunt: alia qd e no. hoz aut alia qd e fm ppositu. alia vero no fm pposi/ tuz. ambo aut sunt in his q sunt pp hoc. Quare mani/ festu est: qm in his q sunt pter necessarium: z q sicut fre/ queter sunt: qda circa q ptingit qd est pp hoc. sunt at pp hoc qcuq; ab intellectu vtiq; agunt: z qcuq; a na. C Et postea illa q sunt: qda pp aliqd: z qda no: qdam eis sunt p cognitione vel voluntate z electioez: z qda no: sz hec duo collocant in eis q sunt pp aliqd. Declaratu est igit q in eis q sunt extra necessarium: z extra illd qd est in maiori parte: sunt aliq in qb: posse est inuenire ali qd qd est pp aliud: z illa q sunt pp aliqd sunt oia que facta sunt per cognitione: z oia que sunt a na. C Et postea. Cu declauit q casus z ex se sunt in reb: que sunt i minori parte: z illa q sunt in minori parte: qda sunt a reb: que no sunt pp aliqd vt actioes que sunt sine cognioe: vt casus capilloz a pfricatioe bar be. h. n. fit in minori parte: z quedā sunt in minori parte: sed a reb: que sunt pp aliquez finem: sed sequit ex eis aliud ab alio fine: vt inuen/ tio debitoris in foro. h. eniz est in minori parte: sed fit ex itinere ad forum qd sunt ppter aliqd finem. z cu hoc fecit incepit in hoc sermo/ ne declarare q casus z ex se sunt in rebus que sunt in minori par/ te que sunt a rebus que sunt ppter aliquaz causas: sed errauerunt in illa causa: z sunt inuenta ab eis alia causa. C Et dixit: z postea zc. i. postea illa ex quibus sunt res: que sunt in mundi parte: quedā sunt ppter aliud z sunt actiones: quedā sunt a cognitione z volu/ tate: z quedā sunt no ppter aliud z sunt actiones ociose. Beinde d. sed h duo zc. i. sed casu z ex se sunt ex rebus que sunt ppter ali/ quid ex quib: inuenit aliud in minori parte. Beinde. d. declaratu est igitur zc. i. z cum sit declaratu de rebus que sunt in minori par/ te: q quedā sunt ex rebus que sunt ppter aliud: z quedā sunt a re bus que no sunt ppter aliquez finem: manifestuz est q in illis que no sunt necessaria neq contingetia in maiori parte: inueniuntur ali qua que sunt in minori parte que sunt a rebus que sunt pp aliquaz causas. i. ppter aliquez finem.

Recapitulo

Sermo si/ cens q oia sunt necia nullus est.

49 Continuatio

Expō textu

2 Et cum declarauit qd illa q sunt in minori pte sunt duobus modis mo. s. qui fit ex aliquo qd est pp aliquem finem: et mo qui fit no per aliquid que finem: et q illa q sunt pp alios sunt res pfecte a natura: et a cognitione. incepit declarare q in pmo mo est casus.

¶ **C**um moti igitur cum finem accens fiat a fortuna dicimus esse: sicut. n. et qd est aliud quidem per seipsum: aliud autem sicut accens: sic et causam pringit esse ut domus quidem per seipsam causa esse edificatiua: sicut accens autem album aut musicum. Per se quidem igitur causa finita est: sicut accens autem infinita: infinita autem vni accidit. Sicut igitur dictum est cum in his q propter hoc fiunt aliquid fiat: tunc dicitur a casu et a fortuna.

¶ **Q**uod igitur est tale cuius fuerit per accens dicemus ipsum fieri casu: et quemadmodum ens quoddam est per se: et quoddam per accens: sicut potest esse causa. ¶ **C**um causa essentialis domus est edificator: accidentalis vero musicus: et causa essentialis est terminata: accidentalis vero non terminata: eadem enim potest accidere infinita: et est sicut diximus: quoniam quoniam in rebus que sunt propter aliquid fuerit hoc quod narrauimus: iam dicitur esse tunc ex se et casu.

50 ¶ **Q**uod igitur. Et illa que sunt talia ex rebus que sunt propter aliquid quoniam eis fit aliud per accidens: dicitur quod illud fit casu. ¶ **B.** d. et quemadmodum ens quoddam est per se et c. i. et quemadmodum ens quoddam est per se et est sicut: et quoddam est accidens ei et est accens. sicut est de causa. s. quoniam causa quedam dicitur causa per se ut edificator domus: et quedam per accidens ut edificator cui accidit quod fuit musicus: dicitur enim quod musicus est causa domus per accens. i. quoniam inuenit in causa que est per se. ¶ **E**t dicitur inter illud quod agit casu: et iter causam que est per accidens: ut dixerunt expostores: quoniam causa que est per accidens: ut musica aut medicina non operatur in domum omnino neque agit in illud: sed dicitur causa per accidens: quoniam accidit cause agenti: et dicitur illud agens per accidens: quoniam ex eo fit aliquid per accidens: non illud propter quod est: et est illud quod fit ex eo per se. ¶ **B.** d. causa autem per accidens et c. causa que est per accidens non est terminata: cum potest esse ut accidat cause que est per se plura infinita per accidens: et dicitur hoc ut notificet post quod causa agens per accidens illud quod fit ex ipsa: est et causa non terminata: quoniam illa acta facta per accidens potest fieri a pluribus causis diuersis. inuenire. n. debitor potest esse abire ad scholas et ire ad scholas a pluribus. ¶ **B.** d. et est sicut diximus et c. et causa declarata sunt ista et expostita: manifestum est quod cum a rebus agentibus que sunt propter aliquam actionem fuerit iste modus actionis fit ex eis per accidens: et sunt cause eius agentes per accidens dicitur sicut hunc modum fieri casu et ex se. ¶ **A**pproximatio autem dicitur horum ad inuicem posterius determinanda: nunc autem hoc sit manifestum quod utraqque sunt in his que sunt propter hoc ut causa accipiendi argentum venit utique

Cause p se sunt finite: sicut cause accidentales sunt infinite.

Causa p accens non est terminata. Ideo p. h. c. 44 et 8. p. h. 15 et 46.

velaturus pecunia si sciuit. venit autem non huius causa: sed accidit venire et facere reportandi hoc gratia. ¶ **H**oc autem neque sicut frequenter veniens ad villam neque ex necessitate. ¶ **A**mplius autem finis est reportatio non in seipso cauiaz sed propositio et ab intellectu: et dicitur a fortuna venire. Si autem propones et huius causa: aut semper veniens: aut sicut frequenter reportaturus non a fortuna.

¶ **D**icitur autem que est inter hec duo in se determinanda est post: sicut in hoc loco manifestum est quod ambo collocantur in eo quod propter aliquid. ¶ **C.** g. quoniam iste homo iret ad tale locum ut acciperet a debitore sua pecunia si sciret hoc: sicut non propter hoc iuit ad illum locum: initio eius ad illum locum propter hoc quod accipiet suam pecuniam: sicut accens ei: et hoc erit quoniam initio eius ad illum locum non fuerit: sicut ei neque necessaria: et finis. i. accipere pecuniam non est ex causis que sunt in ipsa natura rei: sicut ex causis que sunt sine voluntate et sine cognitione: et tunc dicitur quod contingunt casu. si igitur fuerit per voluntatem: et initio illic fuerit propter hoc semper aut in maiori parte: tunc accipere pecuniam non erit casu.

¶ **D**icitur autem inter hec duo. i. inter casum et ex se. ¶ **B.** d. in hoc autem loco. i. quod declaratum est ex eis est: quoniam collocantur in causis que sunt propter aliquid s. agentibus. ¶ **H**ec enim ita se habet ad illa: sicut genus: et illud quod habet se ad illa: sicut dicitur est ut sint cause agentes per accidens. ¶ **B.** induxit exemplum et dixit. ¶ **C.** g. et c. i. et cause agentes que sunt propter aliquid esse causas aliquas per accidens: et sunt illa que dicitur casu sunt sicut si aliquis homo habet debitorem et est in aliquo loco que nescit esse ibi: et si sciret tunc iret ad illum. accidit igitur illi homini tedere ad illum locum ad faciendum aliquid: sicut si fuerit do fuit ut fieret in illo loco. iste igitur homo quoniam tederit ad illum locum et inuenit suum debitorem in illo: et acceperit pecuniam ab eo: dicitur quod inuenitio eius fuit casu: et manifestum est quod cum exiit ad illum locum non intendebat accipere pecuniam. exitus igitur eius ad illum locum fuit causa accipiendi pecuniam per accidens: cum voluntas eius non intendebat accipere illam pecuniam: et hoc intendebat cum dixit: non est ex causis que sunt in ipsa natura rei. i. in natura exitus ad illum locum: cum non sit consuetudo ad inueniendum debitorem illic: sed est causa per accidens cum non cogitabat neque intendebat illud: et tunc dicitur quod acceptio pecunie est per accidens. si autem initio eius ad illum locum fuit ad hoc ut inueniret suum debitorem in illo loco: quoniam debitor est assuetus inueniri illic aut semper: aut in maiori parte: et inuenit illum. tunc initio erit causa accipiendi pecunie per se: et nullus dicit quod acceptio pecunie fuit per accidens: et hoc intendebat cum dixit. si igitur fuerit per voluntatem et c. i. si igitur initio eius ad illum locum fuit per voluntatem.

51

ad accipiendum illuc pecuniam a debito: qz consuetudo est vt illic accipiat pecunia ab eo semper: aut in maiori parte: z iuerit z accepit pecunia ab eo. tunc non dicit qz acceptio pecunie fuit p accnsi. z causa vtriusqz est vana: z est itio. cause igit agetes collocant in casu: z ex anima cum fuerint cause alicuius per accidens.

Quid sit fortuna.

Circa idem z intellectus z fortuna veritas.

52

Voluntas no e extra cognitionem Idem. me. 12. me. 1. 66. 59.

Manifestum itaqz qz fortuna causa sit fm accidens in his que in minori sunt fm pposituz eoz que ppter hoc sunt: vnde circa idem z intellectus z fortuna est: propositum enim non sine intellectu est.

Declaratum est igit qz casus est causa per accidens in rebus que sunt voluntarie: z ex eis que sunt propter aliquid: z ideo cognitio z casus sunt in eodem: voluntas enim non est sine cognitione.

Declaratum. Hec est definitio casus fm qz apparuit ex sermone pdicto: z dixit: qz est causa per accidens: vt distinguat inter illud z causam essentialē: z cu dixit. in rebus que sunt voluntarie: intēdit in rebus paucioribus que sunt voluntarie: z est differentia qua distinguitur subiectū casus ab eo in quo no ptingit casus: z cu dixit. ex eis que sunt ppter aliquid. distinguit inter ipm z actioes ociosas. per has igit tres differentias perficit definitio casus: z contentus est ad dicendū illa que sunt voluntarie: vt distinguat casum ab eo qd fit ex se. z forte tacuit hoc: qz notū est qz illud qd fit ex natura in hoc est: sicut illud qd fit ex voluntate. Beinde dixit. z ideo cognitio z casus sunt in eodem. i. z qz casus est causa per accidens in rebus que sunt a voluntate z ppter aliquid. ideo subiectū casus z cognitionis est idē: qm subiectū casus z voluntatis est idem: z voluntas non est extra cognitionem. z similiter intelligendū de natura. s. qz subiectum casus z rerum intentarum in eis est idem.

Infinitas quidē igitur causas necesse est esse a quibus vtiqz fiat quod est a fortuna. vnde videtur fortuna infinita esse z immanifesta homini: z est vt nihil a fortuna videbitur vtiqz fieri. omnia quidez enim hec recte dicunt: quoniam rōnabiliter est quidē enim vt fit a fortuna: fm accidens enim fit.

Et cause ex quibus est illud quod est casu: necesse est vt sint non terminate: z ideo existimatur qz casus etiam est non terminatus: neqz manifestus homini. z quodāmodo rectū est existimari qz nihil fit casu: quoniam oēs isti sermones / qz sunt recti / sunt necessarij in illo: est enim hic modus latens eius qd fit casu: z quoniam non fit nisi per accidens.

53

Nulla scientia speculativa pferat de ente per accns. Idem. 6. me. 1. 10. 4.

Et cause que sunt casu no sunt terminate: qz sunt cause per accidens vt in paucioribus: z intēdebat per hoc notificare qz cognitio non cōtinet casum: z qz nulla scientia speculativa pferat de illo: cum nullū ens intentū naturalr pueniat ex eo: z entia que sunt ab eo: non pthre causas terminatas. B. d. necesse est vt sint no terminate. i. in se. i. extra mentē: cā no sint cause vt in pluribus: neqz in paucioribus eoz que sūt ex eis. B. d. z ideo existimat zc. i. qz scientia eius est no terminata apud nostqm ex eo qz i se est. no termini nati. ideo scientia eius est non terminata. B. d. z rectū est quod imo do existimare zc. ppter latentia sue nature existimat ipsuz non eē. z causa latente eius est per accidens: z qd est per accidens est in minori parte: z qd est in minori parte existimat non esse: z hoc intēdebat cum dixit. est enim hic modus zc.

Et est causa sicut accidens fortuna: vt aut simpliciter nullius vt domus edificator quidē causa est: p3 accidens aut tubicen: z venientē referendū argentū non huius causa venientē infinite sunt multitudine: etentz vt aliqd volēs z persequens z fugiēs z visurus.

Casus igitur est causa fm qz est accidens. simpliciter autē non est causa alicuius omnino. Verbi gratia. quoniam causa domus est edificator per se: per accidens vero musicus: z hominem ire ad aliquē locum: donec apprehendat pecuniā: absqz eo qz propter illaz pecuniam iuit ad illum locuz / habet causas infinitas: verbi gratia: velle inuenire illic aliquem amicum: aut querere fugientem: aut fugere querentem.

Casus. Qd casus est causa agens per accidens z non simpliciter. causa eniz essentialis est vna eius cuius est causa. cause aut per accidens sunt infinite. U. g. qm causa domus per se est edificator: per accidens vero sunt infinite. U. g. musicus z medicus: z similiter cause casus sunt infinite. ire enim ad aliquem locum vbi cōtingit inuenire debitozē a quo apprehendit pecuniā h3 causas infinitas. vadit enim illuc p3 causas diuersas. U. g. ad querēduz aliquē amicum aut fugiēduz aliquē amicum. Et iste sermo est quasi in prima ligna: z vna propositio eius est: qz illud qd est casu habet causas infinitas. s. d. aut qz cause infinite collocant in causis que sunt per accidens: z c. cluditur qz casus est causa per accidens. Exemplū igitur qd induxit de domo z edificatore: induxit ad verificandū maiorez propositioem. z exemplum qd induxit de debitozē induxit ad verificandū minorem.

Et dicere aliquid extra rationē fortunam recte est. ratio enim est aut eozū que semper sunt: aut eozū que sicut frequenter: fortuna autē est in his que preter hec.

54. Cā cōtra / lis est vna ei: cū est cā. s3 cāe p accns sunt infinite.

Quare quoniam infinite que sic cause sunt: et fortuna infinita est, tamen et in quibusdam deficiet utique aliquid: nunquam igitur continget ut causa utique fiant fortune ut sit in terris spiritus et estus: et non depilari. sunt autem ut sanitatis alie alijs proximiores que sunt secundum accidens causarum.

Cum igitur cause que sunt secundum hunc modum sunt non terminate: casus est non terminatus: sed homo dubitat in unaquaque earum utrum cause casus sunt quecumque cause sint ex eis ex quibus fit aliquid casu. Terbi gratia quod causa sanitatis fuit aduentus venti et solis: non euacuatio, cause enim que sunt per accidens quedam sunt propinque res quibusdam rebus.

¶ Cum igitur. Hoc quod dicit manifestum est per se: quoniam cum cause fuerint non terminate: causatum etiam erit non terminatum: sed licet homo concedat quod cause casus sunt non terminate: et dubitat in causa uniuscuiusque eorum que sunt que eorum attribuitur casui et que non quoniam causa casus sunt cause per accidens et cause que sunt per accidens quedam sunt propinque: et quedam remote. remote autem magis sunt de capite accidentis quod propinque: et magis sunt propinque de eo quod est per se. id est considerans reuoluit se in istis causis. Cum autem dicta fuerit manifesta in eis non reuoluetur. scilicet inter causam essentialem et accidentalem: et cum dicimus quod causa sanitatis casualis est aduentus venti et solis non euacuatio. manifestum est enim quod aduentus venti est causa sanitatis per accidens. euacuatio autem per se. exemplum igitur quod induxit non est de causis que faciunt dubitare de casu: sed de eis que non faciunt dubitare: et induxit exemplum loco secundi modi: et quasi dicat: et causarum in quibusdam dubitatur et non possunt distinguere ille que sunt casu ab illis que sunt per se: et quedam non: et ut cum dicitur quod causa sanitatis fuit aduentus venti et solis: non euacuatio. Cuius induxit causam dubitationis accens in istis causis: et dixit: cause eius que sunt per accidens etc. hoc est ita: quoniam cum in quolibet genere sunt aliqua nota natura et aliqua ignota: et casus est unum generentium: accidit in eo etiam tale accidens. scilicet quoniam in eo est quod est manifestum per se ipsum esse causam: et quod non est manifestum per se.

¶ Themistius vero exponit hoc capitulum: ita quod intendebat notificare quod cause casus quedam sunt propinque: et quedam remote: et quod hoc intendebat per exemplum dixit: ut cum dicitur quod causa sanitatis fuit aduentus venti etc. quasi intendit quod alter istorum est propinquior rebus quo. Et in quibusdam libris inuenimus non abradere caput: et secundum hoc quod intendit quod cause remote que sunt per accidens non numerantur in causis casus. abradere enim caput est causa casualis remota. sol autem et ventus est causa propinqua.

¶ Fortuna autem bona quod dicitur cum bonum aliquid euenit. praua autem cum prauum aliquid. Eufortunium autem et difortunium

est cum magnitudine habitia sunt hec. vnde et secus paruum malum aut bonum accipe magnum ut discotingere: aut eucontingeret: quoniam sicut est dicit intellectus. quod non est ad partem tanquam nihil detrahetur. Amplius autem incertum eufortunius rationabiliter est. fortuna. non incerta est. neque non. ut spiritus neque ut frequenter possibile est que sunt a fortuna nihil.

¶ Et dicitur quod casus est bonus cum finis eius fuerit laudabilis: et dicitur quod est malus quoniam finis eius fuit illaudabilis: et dicitur bonitas casus et malitia casus: quoniam isti fines fuerit maximi: et id quod sepe venit ad maximum malum: aut maximum bonum: dicitur fortunati casus: aut infortunati. Intellectus. non profert res que sunt aut sepe. illud. non quod diminuit quasi nihil est: sed fortunitas casus est res non certa. quod non sit casu non est spiritus: neque in maiori parte.

¶ Et dicitur quod casus est bonus cum fuerit laudabilis: ut cum finis eius fuerit laudabilis: et contra bonitas aut casus est quoniam illud laudabile fuerit maximum. et scilicet malitia casus dicitur quoniam illud illaudabile fuerit maximum. Et quasi intendit quod bonitas et malitia casus visitant quoniam casus fuit maximus magis quod visitantur bonus casus et malus casus: et forte hoc est in usu hominum. Cuius dicitur et id quod sepe venit etc. id est et per hoc quod diximus quod malitia et bonitas casus dicitur in maximis casibus. ideo dicitur in eo qui sepe venit ad maximum malum: et euadit ab ipso quod est fortunati casus et qui sepe venit ad maximum bonum: et non attingit ipsum: dicitur quod est mali casus. illud enim quod est propinquum ad habendum: et existimat omnino hereditate apud intellectum quasi habitum. et hoc intendebat cum dixit. intellectus enim etc. id est et homines tenent illa que sunt propinqua ad habendum quasi habitata: intellectus profert res secundum que sunt in se: sed forte diminuit in aliquo modico: et existimat quod non diminuit in aliquo: sicut accidit in istis rebus que sunt propinque ad esse: deinde impediunt a casu. intellectus. non ponit eas quasi existentes. Et induxit totum hoc ad demonstrandum quod non dicitur malitiam et bonitatem casus nisi de finibus existentibus in actu: aut de illis que sunt quasi existentes in actu. Beinde dixit: sed fortunitas casus est non certa rest: dixit hoc ne homo decipiatur in sua vita humana ex hoc quod accidit ei de bonitate casus.

¶ Determinat in quo dicitur casus et fortuna. Cap. iij.

¶ Int quidem igitur ambo cause que ad modum dictum est secundum accidens et fortuna et casus in contingetibus fieri: neque simpliciter: neque sicut frequenter: et eorum quecumque utique sunt pro aliquid. Differunt autem quoniam casus

56

in amplius est: qd eni est a fortuna/est et a casu. hic autem non omnis a fortuna est. fortuna quidem enim et qda fortuna est quibuscunq; est eucontingere utiq; inerti et omnino actus est.

Casus igitur et ex se ambo sunt cae per se accidēt rebus contingentibus non simplr: neq; vt in plurib; et istorum in eis que sunt propter aliquid. Sed differunt qm ex se dr de pluribus eis de quib; dr casus. omne. n. qd e casu/ ex se est: et no oe qd est ex se/est casu. casus enim et illud qd est casu inueniuntur in reb; in quibus potest contingere bonitas casus: et vlr in rebus que possunt operari.

57 **Casus** igit. Cum declarauit nam eodem casus et eius qd est ex se: incepit dare diuam inter illat; pmo dedit diffonem continetem illa. Et dixit: casus igit; ex aia et. i. et intendit p contingetia: et per hoc qd dixit non simplr. i. non illa que sunt necessaria neq; illa que sunt i maiori parte: sed in eis que sunt neq; necessaria neq; vt in pluribus: et ex istis et eis que sunt propter aliquid. Beinde dixit: sed differunt et. i. et ex se dr magis generale q casus. omne igitur quod est casu dr esse et ex se. et omne qd est ex se non dicitur esse casu: sed non fm q illud qd est ex se est quasi genus et quod est casu: sed ex se. et casus in rei veritate sunt due spes. quarum altera est in rebus voluntarijs: et secunda in rebus naturalibus: sed dr vno nominum istarum duarum specierum coiter et pprie: et est ex se: qnq; igitur significat casum in rebus naturalibus tantum: et qnq; significat casum in rebus naturalibus et voluntarijs. casus ar non significat nisi illud qd fit in rebus voluntarijs tm. B. d. casus enim et. casus enim significat illa in quibus casus potest dici boni et sunt vniuersaliter res operative.

Unde necesse est circa practicam esse fortunam. Signum autem est qd vt idem esse felicitati aut ppe. felicitas enim praxis quedam est: eupraxia enim est quare quibuscunq; non ptingit ager: neq; a fortuna aliquid facer. Et id necesse est vt casus sit ex rebus que fiunt. Et signum eius est: qm existimat qd bonitas casus et fortunitas maximoz est aliqua operatio. crescit. n. in operatione: ex quo sequit; vt quicquid non intedit opatioez; impossibile est vt faciat aliquid casu.

58 Et id. Et qd bonitas casus inuenitur in rebus voluntarijs: necesse est vt casus sit in rebus voluntarijs non naturalibus. B. d. et signum eius est: quia existimatur et. i. et signum eius qd bonitas casus

Felicitas qd a praxis e.

sus est in rebus operatiuis est: quoniam bonitas casus est fortunitas eorum qui maximam habent fortunitatem. fortunitas autem non est nisi in actionibus. nihil enim aliud est nisi actiones finis laudabilium. et hoc intendebat cum dixit. inuenitur enim in opone. Et cum declarauit qd bonitas casus est fortunitas: et fortunitas non inuenitur nisi in homine: ergo casus non inuenitur nisi in actionibus hominis voluntarijs tantum. et ideo dixit post ex quo sequitur et. id est cum posuerimus qd casus inuenitur in rebus voluntarijs: sequitur vt omnia que non habent voluntatem neq; intentionem: vt non habeant casum.

Et pp hoc neq; qd inanimatus nihil: neq; infans: neq; bestia: neq; facit a fortuna: qm non hnt ppositu: neq; eufortunium neq; infortunium inest his nisi fm similitudinem: sicut dixit Protarchus eufortunos esse lapides ex quibus sunt are cum honoretur: copulati autem his coculcant. pati autem a fortuna inest quodammodo et his: cum agens aliquid circa hec agat a fortuna. alr at n.

Et pp hoc nihil agit casu aliquid illud quod non habet animam neq; brutum: neq; infans: quoniam non hnt electionem: neq; habent fortunitatem casus: neq; infortunitatem nisi fm similitudinem fm qd dixit Protarchus: quoniam lapides ex quibus sunt idola sunt fortunati: quia sunt gloriosi: et alij lapides incedunt super ipsos. passio enim casus est istius et quodammodo quod aliquid agens egerit aliquid casu: alio vero modo non.

Et propter. Cum declarauit qd casus est in rebus que sunt fm cognitionem: incepit declarare qd sequitur ex hoc vt casus non inueniatur in aliqua operatione rerum non animatarum: et non habentium cognitionem. Et dixit: et propter hoc et. id est et propter hoc quod declaratum est qd casus est in actionibus intentis: manifestum est qd casus non inuenitur in rebus carentibus anima neq; in animalibus brutis: neq; in infantibus: quia non habent cognitionem. Beinde induxit exemplum: et dixit et in istis no inuenitur casus: quia fortunitas aut infortunitas non attribuitur alicui istorum nisi transumptiue. s. fm passiones contingentes eis ex habentibus voluntatem: vt accidit quibusdam lapidibus vt fiunt idola glorificata: aut altaria: et hoc intendebat: cum dixit. passio autem est casus istorum. i. quoniam non habent casum in actione: sed in passione: sed actiones eorum/ quorum actionibus accidit casus: et sunt habentes voluntatem.

Sed casus est in alijs animalibus et inanimatis vt equus casu venit: quoniam saluatus est quidem veniens:

Fortunitas non est nisi in actioib; Idem. 12. metaph. 39.

Fortuna no est in rebus aia carentibus neq; in infantibus neq; in brutis.

59

non salutis aut causa venit z tripodas casu cecidit: stat
quidē enī causa sedēdi: s; nō causa sedēdi cecidit.
¶ Ex se aut est in alijs aialib: etiā in plurib: carētib:
aia. U. g. qm̄ dicim: qd equus venit ex se: z saluatur ex
suo aduentu: s; aduentus eius ad nos nō fuit pp suaz
salutē: z dicim: qd scānū hīs pedes cecidit ex se super
suos pedes: itavt sit aptū vt sedeat quis sup ipsuz: sed
cadere non fuit vt quis sederet super ipsum.

60 ¶ Vult narrare qd ex se inuenit in opationib: carentiū volūtatē
accidit equo quē cepit inimic: qui euasit ad nos: z fugit ad nos pp
psuetudinē: z accit ei saluari ex se. dicim: n. qd iste equ: saluat ex
se: qd nō intēdebat p suū aduentū salutē. z s; qm̄ accidit vt cadat
scānū sup suos pedes: ita qd sit aptuz vt sedeatur super ipsum. dicit
mus enim qd ipsum cadere super pedes fuit ex se.

Casus ē in
opinate rei
euentus.

¶ Quare manifestū est qd in his que simplr ppter ali
quid fiunt cum nō accidētis cā fiunt: quoz extra est cā
tunc a casu dicimus: a fortuna aut eoz quecūq; a casu
fiunt ppositoz in habentibus propositum.

¶ Manifestuz est igit ex hoc qd illa que sunt simplr
pp aliqd: cū nō fuerit pp aliqd illd qd accidit ex eis ex
cā extrinseca dī esse ex se: z qd ex istis q fiunt ex se s; nō
ex hūtib: voluntatē / z p voluntatē dicitur esse casu.

61 ¶ Et cā ex se est cā p accidēs z est ex cāis q sunt pp aliqd: manife
stum est qd illa que sunt pp aliquid simplr qm̄ ex eis nō fuerit illd p
pter qd fuerint: sed ex eis fuerit aliqd qd inatū est puenire ab alio
extrinsecus essentialr: manifestū est qd illa dicūt fieri ex se: z si ista
fuerint actiones habentiū cognitionē z pueniūt ex cognitione: z
dicunt ppter casus: z si fuerint actōes non habentiū cognitionem
z pueniunt ex habentibus cognitionē: sed nō ex cognitione dican
tur cōiter ex se. ¶ Et cū dixit qd sunt simplr ppter aliquid. intēde
bat que in sua natura z sua substantia sunt ppter aliquid non p
quid. z quasi intendit hic p simplr cōitatē z vniuersitatē. B. d. qd
nō fuerint pp aliquid. i. cūz nō sequit illud pp qd fuerint. B. d. qd
aut accidit zc. i. qd aut sit ex talibus ex eis: quozum cāe essentielles
sunt extrinsece. illud dicit fieri ex se: cum nō inuenitur a causa a q
bus inatū est inueniri: sed a rebus a quibus nō est inueniri inna
tum: z s; in hoc dicimus in istis causis qd sunt ex se.

Quid fru
stra sit.

¶ Signū aut est qd vana est: qm̄ dī cūz non fiat qd pp
aliud illius cā: vt ambulare de positionis cā est. si vero
nō fiat ambulati: frustra dicim: ambulasse: z ambula
tio vana tanq; hoc sit frustra qd aptū natū est alteri: cā

cum non includat illud: cuius cā erat aptum natum:
quonia si aliquis se balneatū dicat frustra: qd nō dese
cit sol: derisio vtiq; erit: nō. n. erat hoc propter illud.

¶ Et signū eius qd dīxim: est: qd dī aliquid esse ocio
sum qm̄ aliqd qd est pp aliud nō est ppter illud aliud
U. g. qm̄ si hō ābulat ad laxādū vētrē z nō laxat: dī qd
ambulauerit ociose: z qd ei: ambulatio fuit ociosa. hoc
enī est ociosuz. i. vt illud qd inatū est puenire ad aliū:
nō pueniat ad illd pp qd fuit: qm̄ si aliqs dixerit qd in
troit: in balneū fuerit ociosus: qd sol nō eclipsat: ser
mo eius erit rībilis: qm̄ hoc nō fuit propter illud.

62

¶ Et signū qd illud qd est ex se: inuenit a reb: que nō sunt innate vt
ab eis inueniat illud qd attribuit casu: qm̄ ab eis inuenit aliud ca
su in loco finis intēte est: qm̄ ista dicunt fieri ociose. ociosuz. n. dicit
in reb: qd sunt pp aliud: s; ab eis nō inuenit illud. U. g. qm̄ hō am
bulat ad laxādū vētrē: z nō laxat. tūc. n. dī qd ei: ambulatio fuit
ociosa. illa aut q nō sunt pp aliq cū nō sequunt se ad inueniēdū dīr
fieri ociose. si. n. aliqs dixerit qd introit: balnei fuerit ociosus: quia
sol nō eclipsat esset derisibilis. eclipsis enī nō sequit introitū bal
nei. ¶ Et cū declarauit qd ociosa est illa cā a qua nō inuenit ei: finis
z vult cludere ex hoc: qd ex se inuenit a talibus causis: induxit nō
nozem ppositionē: z est qd ex se est frustra.

¶ Si igit qd automatū s; nome est cū ipm frustra fiat
cecidit. n. nō pcutiēdi cā lapis ab eo. igit qd automatū
cecidit lapis: qd cadit vtiq; a quodā z pcutiēdi cā.

¶ Et s; est d automatū. i. ex se: qm̄ ipm suū nome nō
est nisi qm̄ fuerit automatū. i. quādo res fuerit frustra.
U. g. qm̄ si lapis ceciderit z interfecerit: tūc ipm cade
re nō fuit ad interficiendum. ex se igit cecidit a deo qd
interfecit: qm̄ possibile esset vt aliquis pyceret ipsum
z intendisset propter ipsum interficere.

63

¶ Dicit. z s; est d automatū. i. ex se: z intendit qm̄ est frustra. hoc
enī nome deriuat apd eos ab hoc aduerbio frustra: z dicit qm̄ ex
se est frustra: z illud qd est frustra est illud: cui? finis nō est ab eo. s;
ex se fit ex reb: ex qb: nō inuenit eaz finis. ¶ B. induxit exēplum
q declarauit qd illd qd fit ex se: inatū ē inueniri p se ab alijs. z dixit.
U. g. qm̄ si lapis ceciderit z interfecerit hōiem: hoc erit ex se cūz. la
pis p suū descensuz ad inferius nō est inatū interficere hōiem. er
go hoc fuit ab alio a quo nō est inatū fieri. est enī inatū fieri a lapī
de si aliqs homo pyceret lapidē ad interficiendū alium hōiem: z
¶ Et debet scire qd res sunt frustra: qm̄ ex eis nō inuenitur aliqd. z

tunc dicunt frustra in rei veritate; z quandoq inuenitur ex eis ali- quid: sed no fuit ppter illud z hoc est illud qd deriuatur ab hoc ad- uerbio frustra in idiomate grecorum.

Maxie aut sepatū est a fortuna in his q nā sunt. cū enī fiat aliqd extra nām: tūc a fortuna. Sz magis ab eo qd p se frustra est factū esse dicim⁹. Est aut z hoc al- terū: huius qd ē enī exteri⁹ est cā. illius vero interius. Et hoc magis differt ab eo qd est casu i reb⁹ q sunt p nām: cū. n. fuerit in cursu extra nāz: tūc nō diceref eē casu: sz digni⁹ diceref ex se: sz hec ē alia intētio nāe ab illa: illud. n. cā ei⁹ est extrīseca. hoc aut cā ei⁹ ē intrīseca.

64 Et diuersitas eius qd est ex se: ab eo qd est casu: magis appet in reb⁹ nālīb⁹. s. qd hoc magis appet in nālīb⁹ q in hūīb⁹ aīas irrōna- biles. nālia. n. qn currūt extra nām vt generat hō hns sex digitos: non dicim⁹ q accidit casu: sz ex se. B. d. sz hic est ali⁹ modus nāe. cā enīz illi⁹ est extrīsec⁹: z hōīez gñari cū sex digitis est ex materia.

Determinat ad quod genus cause casus z fortuna reducuntur. Caplm. 4.

Utd igit sit per se frustra: z qd fortuna di- ctum est: z qd abinuicē differat. Sz mo- doz cārum in qbus est. vñ principū mo- tus vtrūqz ipsoz est: aut enī eoz que sunt a nā cā aliqua est: aut eoz q sunt sub itellu causa semp est: sz eoz multitudo indeterminata est.

Itā igit narrauim⁹ ex se: qd sit: z casus: z in quo dif- ferūt: z vtrūqz collocat ex mō fm que dī cā in mō cōti- nente illud ex quo est principū mor⁹. illud. n. qd est p naturā: aut per cognitionez semper est cā: sz numerus istorum nō est numerabilis neqz determinatus.

65 **Includit** hic illa que iam declarauit de casu ex se: z dixit. iūz igit narrauimus. i. cōiter in quo differūt. i. fm vo- cem z fm rem. z est declaratū q vtrūqz collocat de spēbus causaz sub specie que est illud ex quo est principū mor⁹: z est cā mouens z agēs. B. d. qd enīz sit p naturā z c. i. z hoc est ita qm omne qd sit casu: sit aut a cā nālī: aut a cā volūtaria: cuz nō sit hic tertia causa agēs alia ab istis duab⁹ cāis. B. d. sz ista sunt innumerabilia z non terminata. sz cāe rei q sit casu: sz sunt ex cāis agēribus tū sunt nō terminatae z innumerabiles: qz casus sit ex eis per accidēs z nō sunt inate vt sequatur ab eis nisi illud qd impeditur a casu: z est actio perueniens a natura per se aut a cognitione.

Ex hoc hī q nā z itel- lect⁹ sunt ef- fectiua om- niū eorū q constant.

Quā aut sunt casus z fortuna cāe eoz: quoz: vtrūqz aut intellect⁹ fiat cā: aut nā: cuz fm accidēs cā aliqua fiat hoz ipsoz: nihil aut sz accidēs pri⁹ est his q sunt per se manifestū est q neqz p accidēs cā prius ē ea q est per se.

nihil p ac- cidēs pri⁹ est his que sūt p. se. idē 4. met. cō. 14. Et p ce- li. 14. z. 4. p hys. 43.

Et qz ex se z casus sunt due cause rerū: quaz cause sunt intellectus z natura: z est cā illarū earūdem rerū per accidēs: z nihil qd est per accidēs est prius illo qd est per se: ita q sit hoc etiā necessariū in causa: mani- festum est q cā per accidēs nō pcedit cām per se.

Quia casus. z ex se sunt due cāe. s. nā z intellect⁹. z nā z intel- lectus sunt cāe due hoc modo. s. fm q dicunt cause casus p accidēs z nihil qd est per accidēs est prius illo qd est per se manifestū est q causa que est per accidēs nō est prior causa que est per se.

66

Posteri⁹ itaqz est casus z fortuna intellu z nā. qua- re si qz maxime celi cā est casus: necesse est prius cām intellectū z nām esse: z alioz multoz: z huius omnis.

Ex se igit z casus sunt posteriores ab intellu z nā: ex quo sequit si cā celi pprie est ex se vt necessario in- tellectus z natura sunt due cāe prius celi z aliaz rerū.

Cum declarauit q ex se: z casus sunt posteriores in hoc q sunt cāe ab intellectu z natura: dixit. ex quo sequitur si intellect⁹ z natura sunt due cause fm quas casus z ex se: vt prius sunt cause celi per se z aliarum prius q celi: z totum hoc est impossibile.

67

Determinat q cāe nō sunt plures qz que sepius di- cte sunt: z qz physic⁹ ex oibus cāis demrat. Cap. 5.

Cle aut sunt cāe: z q tot sunt numero/ quot diximus/ manifestū est: tot. n. fm numerus ppter quid cōprehendit: aut. n. in qd quid est reducit ppter quid vltimū in mobili- bus vt in mathematicis: in diffōne. n. recti

1. questio na fac- to apph lo de pto p istam ditio hie ppter quid pot- responderet qz omnia genera la- uadde

aut cōmēstrati: aut alius cuiusdā reducit vltimū.

Et manifestū ē q he sunt cāe exītes: z q sūt tot quot diximus. qd. n. per quare p̄tinet istuz numer. quare. n. aut reducit ad qd est res: z ē vltimū eoz ad q reducit i reb⁹ immobilib⁹. C. g. i mathematicis: nō. n. reducunt nisi ad diffōne recti: aut simetri: aut ad aliud ab istis.

Cum posuit pri⁹ q gñā cāz sunt q̄tuo: z notificauit q casus z fortuna nō sunt alie. cāe ab illis: z q collocant in gñe

68

quod est mouens. s. in eo quod est per accidens non per se: reuersus est ad certum canduz cas esse quatuor. Et dixit. et manifestum est etc. i. et declarauit quod hic sunt cause exites: et sunt tot quot diximus. querere. n. per hac conclusionem quare non visitat nisi istis quatuor modis non in pluribus quod vltiminet interrogatio istum numerum: et cum narravit hoc dixit. quare. n. aut reducitur etc. i. interrogare. n. per quare: aut respondere ei est aut per quod est per causam formalem. ista. n. causa est vltimum eorum ad que puenit interrogatio per quare in rebus immobilibus. et apud illam cessat quod et ratio. Et intendit per res immobiles ea que sunt in materia prima: non autem secundum distinctionem est distinctio in mathematicis. ista. n. considerat de formis: et ideo causa in eis sunt secundum formam: et deinde induxit exemplum de mathematicis: dixit. U. g. etc. i. U. g. quoniam accites in mathematicis: quoniam omnes reducuntur ad distinctionem ut ad distinctionem simetri et asimetri: aut recti: aut irregularis: aut aliud ab istis.

mathematica
sunt in materia prima
et in materia prima
et in materia prima

Aut in mouente primo: ut per quod certauerunt: quoniam in ratione sunt: aut alicuius gratia: ut dominentur: aut in his que sunt materia: quot quidem igitur cause habent et tot sunt manifestum est. Aut reducitur ad primum motorem. U. g. quare pugnat: dicitur quod deprehendantur: aut reducitur ad illud per quod. U. g. ut regnaret: aut reducuntur in rebus generabilibus ad materiam. apparet igitur quod cause sunt quatuor et quot sunt.

69

Hoc quod dixit manifestum est per se. et est declaratio ad confirmationem per syllogismum dialecticum. dialecticum. n. ponit quod interrogatio per quare reducitur ad istos quatuor casus: ita quod hoc est manifestum per se. Et sic in modo componitur sic: cause sunt ille que inducunt ad quare. Et illa que inducuntur in ratione ad quare sunt quatuor. Ergo cause sunt quatuor.

Et exemplum rationis ad quare secundum materiam cum dicitur. quare corrumpitur animal: est cum dicitur: quod compositum est ex contrariis.

Quoniam autem cause quatuor sunt de omnibus erit physice cognoscere: et in omnes induces per quod demerabit physice materiam spiritum mouentem: quod est cuius causa. Veniunt autem tres in vna multoties: quod quidem enim quid est: et quod cuius causa vna est: quod vero vnum motus principium spiritus eadem est his: homo enim hominem generat.

Et quare cause sunt quatuor oportet naturalem scire omnes et reducere quoniam per quare ad illas omnes et compellere rationes de eis secundum cursum naturalem. s. secundum materiam et formam et motorem et per quod. Et multoties reducuntur tria ad vnum. quod enim est aliquid est: et etiam illud propter quod est: et illud ex quo primo est motus est in forma: et hoc est vnum: homo enim generat hominem.

Quod op

Tres cause multoties coincidunt in id. s. forma efficiens et finis. id est efficiens et materia non coincidunt nec est materia coincidit cum alijs causis.

si generatio est per se per materiam formam ad se generatorem est in natura perfectio dicitur non habere

Quod oportet naturalem dare in responsione ad quare omnes causas quatuor: quoniam in scientia naturali apparet materia: in quo est materia sunt omnes cause. B. d. multoties reducuntur tria ad vnum. i. et accidit in scientia naturali ut tres cause. s. agens et forma et finis sunt vnum secundum materiam: et plures secundum distinctionem: et hoc accidit: quoniam cum naturalis voluerit reddere causas generationis non causas generabilium: et generatio est ab equali in specie. U. g. quoniam homo generatur ex homine. id est generis et generatum sunt vnum secundum formam: et forma generata est finis motus materie ab agente: et sic ista forma erit agens et finis et forma: et hoc non est verum in rebus que non generantur ab equali sibi in specie: neque in finibus rerum generabilium. ideo finis generationis est alia a fine generati. U. g. quoniam finis hominis in generatione est inuenire suam primam perfectionem et finis eius secundum quod est ens ipsum esse in sua vltima perfectione. et ideo dixit. et multoties. et intendit per illa tria agens et forma et finem. sicut diximus.

70
In quod est materia
sunt omnes cause

Finis generati
alter est a fine rei
generati. Id est
5. 24. 7. 8.
met. co. 12.
Et. 4. ce. 22

Et tenetur physicus considerare omnino quecumque mota mouent: quecumque autem non: non amplius physice sunt. non enim in seipsis habentia motus: neque principia motus mouent: sed immobilia sunt. Unde tria negotia sunt: hec quidem circa immobile. alia vero circa mobile quidem incorruptibile. quedam autem circa corruptibilia.

Physice considerat quecumque mota mouent: quecumque autem non: non amplius physice sunt videtur pro hoc co. 11. prima huius. a considerat de uisione sciarum. vid. 6. me. t. co. 2.

Et vniuersaliter omne quod cum mouet mouet: quod autem non est ita: non est de scientia naturali. omne enim quod est homini non mouet: quia in eo est motus: aut principium motus: sed mouet quia est immobile. Et ideo modi scientie sunt tres. Unus enim considerat de eo quod mouet: sed est corruptibile. Secundus autem considerat de eo quod mouet: sed non est corruptibile. Tertius autem considerat de eo quod non corrumpitur neque mouetur.

71
b Scia diuina non considerat de rebus abstractis tantum: sed et de rebus existentibus secundum quod existunt. Oppositum videtur 7. meta. 53. ubi dicitur quod de existentibus non est demeratio neque distinctio. c. Cum ens diuiditur secundum

71 De quod cum mouet mouet. Querunt in eo quatuor cause cum sit de scientia naturali: quod autem mouet: sed non mouetur: neque ex alio est mouens et non motus: et ista est forma abstracta a materia. B. d. non mouet: quia in eo est motus etc. i. non mouet: quia est motus ab alio: et non est motus ex se. Hoc autem a quod dixit quod modi scientie sunt tres habet quoniam enim. Unus enim modorum trium scientie est scia que considerat de rebus mobilibus: et est scia naturalis. Secundus est qui considerat de rebus immobilibus: sed sunt in mobilibus: et est in scientia mathematica: mobilia autem corruptibilia et mobilia incorruptibilia sunt vniuersis scientiis: et ideo forte hoc non intendit dicere modos artium speculatiuarum: sed dicere modos entium diuersorum: et quorum vnoquoque oportet dicere per se. ista enim genera que dixit sunt genera diuersa: et scia diuina b non considerat de rebus abstractis tantum: sed et de rebus existentibus secundum quod existunt. et ideo c cum ens diuiditur secundum considerationem demonstratiua: intrabit vna natura in duas artes: ut consideratio mathematici et diuini de numero: et similiter consideratio. Lome. 2. luer. sup phys. k.

consideratio/ nez demtra/ riuā intra/ bit vna nā in duas ar/ tes. consile/ hī. s. re. cō/ men. 18.

consideratio mathematici et naturalis in corpore et linea et superficie igitur non intendebat diuidere artes: sed dicere genera entium que sunt diuersarum naturarum. et cum considerantur inueniuntur sicut dixit tria.

Quare pro quod in materiam reducendi reddidit: in eo quod quod est: et in primis mouens. De generatione autem maxime hoc modo causas considerat: quid potest aliquid fieri: aut quod primus se/ cit: aut quod sustinuit: et sic semper quod consequenter.

Necesse est igitur ut ratio ad quare reducat ad materiam: et ad quod est: et ad primum motorem. Perscrutari enim de generatione est hoc modo: ita quod considerare quod est post quod: et quod est primum quod egit: et quod recipit actionem: et sicut consu/ derat in sequentibus vnum post aliud semper.

72 Uide consile/ p de gene. cō. 14.

Cuz dixit quod naturalis perscrutat de quatuor causis: inceptit perscrutari hanc prius de materia. necesse est igitur etiam et operis igitur naturalis apud, interrogatione per quare: respondere per materiam et per primum motorem. cognitio enim generationis non perficit nisi dando has duas causas. C. U. g. quoniam cum querimus scire generationem huius: primo querimus ex quo generatur et a quo generatur. B. d. ita quod consideremus etiam. cuz perscrutari fuerimus in aliquo genere de istis duabus causis operis primo perscrutari de primis causis illius entis actiuis et passiuis. B. d. postea de aliis causis secundum ordinem donec perueniat ad causas remotas. s. incipiendo a primo motore: et perueniendo ad vltimum motorem: et sicut incipiendo a prima materia: et perueniendo ad vltimam materiam proximam illi enti de quo perscrutat. et ideo operis in hoc libro perscrutari de prima materia primo motore. B. d. et quod est primum quod egit etiam. i. et incipimus apud considerationem de istis causis et ordinem earum a primo agente et a primo patiente. Deinde descendemus secundum consecutionem et continuationem donec perueniamus ad causas proximatas.

73 p phy. cō. p. Et. 8. met. cō. 12.

Duplicia autem sunt principia mouentia: quorum alterum non physicum est: non enim habet motus principium in seipso: huius autem est si aliquid mouet quod non mouet: sicut est quod et penitus immobile et omnium primum.

Ex hoc loco p3 deū mo/ uere vt effi/ ciens.

Prima principia sunt duo: vnum non naturale: quoniam in eo non est principium motus: et quod est tale mouet et non mouetur: ut illud quod non mouet aliquo modo omnino: et est primum omnium rerum.

73 Consideratio de: quoditate pmi moto/ ris non est nā/ is: sed solū/

Cuz declarauit quod operis naturalis considerare de causis motiuis inceptit inducere modos eorum. Et dixit: quod sunt naturalis et non naturalis: et si iuten/ debat cum dixit non naturalis: et intendebat per hoc quod consideratio de quoditate istius motoris non est naturalis: sed solummodo considerat de hoc motore: in probando ipsius esse tantum. Et cum narrauit quod iste motor non est naturalis: dedit causam et dixit. non enim est in eo principium motus. et iste se/

modo componit sic in se habet figuram. Primum motor non habet principium motus a quo mouet. Sed motor naturalis habet in se principium motus per quod mouetur. Ergo primum motor non est naturalis. B. d. et quod est tale etiam. i. huiusmodi motor necesse est si fuerit ipsum mouere absque eo quod moueat: et non est ita de motore naturali. Deinde exponit quod intendebat per hoc quod dixit. et non mouet. et dixit ut illud quod non mouet aliquo modo omnino: et intelligo per hoc quod dico: quod non mouet. i. quod non recipit motum omnino naturaliter. C. B. induxit scilicet primum istius motoris. et dixit: quod primum est omnium rerum: et hoc necesse est si omnes motores qui sunt sub eo non mouent nisi moueantur ab eo: et ipse mouet absque eo quod moueat.

mo cōside/ rat de s mo/ tore in pbā do ipm esse tm. Idē. s. cō. 26. Et p hō cō. vltio 2. 8. 1. cō. 3. Et p d ge. cō. 14. 2. 1. met. cō. 4. Et. 12. met. cō. 5.

Et quod quid est et forma: finis enim et cuius causa quare quoniam natura per aliquid est: et hanc cognoscere oportet: et penitus reddendum est pro quod: ut quod ex hoc necesse est hoc esse: hoc autem ex hoc aut simpliciter est: aut sicut frequenter: et si hoc dicitur fieri sicut ex propositionibus conclusio. Et quoniam hoc erat quod quid erat esse: et quod dignius est sic non simpliciter: sed ad vniuersum cuiusque substantiam.

Et considerat de quidditate rei et creatione eius quod est finis et pro quod: et quod igitur natura agit: et propter aliud oportet scire hoc etiam: et oportet complere rationem ad quare secundum omnes modos. U. g. quoniam ex hoc necesse est ut sit hoc hic: et hoc esse ab hoc: aut est simpliciter: aut in maiori parte: si enim hoc fuerit: necesse est si fuerit futurum hoc. U. g. quoniam ex propositionibus est conclusio: et hoc est quidditas rei: et hic est modus nobilitatis non simpliciter: sed secundum eentiam vniuersum cuiusque.

a Maximū fundamētū istī scie est nām agere pp finē. Idē cō. sequenti. 2 cō. 84.

Dicitur et oportet naturale considerare etiam de quidditate et forma rei. forma enim est in generatione quasi finis: et quasi propter quod est aliquid. et quod concedere hoc fundat super hoc quod natura agit omne quod agit propter aliquid sicut dispositio in arte: et hoc est maximum a fundamētum istius scientie. C. Dixit: quigitur natura agit propter aliquid oportet scire hoc a natura. Deinde. d. et oportet complere responsionem etiam. i. oportet naturale complere rationem apud interrogationem per quare per causam agentem et materiam omnibus modis ex quibus accidit: ut cause sint cause agentes. Quonia de generibus entium est quod ex agente sequitur actum necessario: et hoc est in rebus eternis: b. et quod ex agente sequitur actum in maiori parte: et hoc est in rebus generabilibus et corruptibilibus. B. d. et hoc esse aut est simpliciter. i. consecutio necessaria: et quod. d. et oportet naturale attribuere causas causatis modo attributionis illarum causarum causatis suis. U. g. quoniam si aliquid dixerit quod ex tali causa peruenit tale causatum: oportet dicere quod hoc aut est necessario aut in maiori parte. et ista dispositio inuenitur de quatuor causis in agente et materia. s. quod causata earum sequuntur causas in maiori parte: et hoc est in agente naturali. Et cum notificauit hoc inceptit declarare modum necessitatis.

74 In eter/ nis ex agen/ te seqt actū necio. sed i gnābilibz et corruptibili/ libz ex agē/ te sequitur actū in ma/ iori pre: ex q p3 in eter/ nis eē agēs Uide consile/ 2. ca. de sba orbis. s3 vi de oppositū 12. meta. cō men. 44.

tis existentis inter ista entia et suas causas: et dixit hoc enim neces- se est ut sit si fuerit futurum. i. scilicet ista que sequuntur suas causas in ma- iori parte cum fuerint posita esse sequuntur necessaria ut cause eorum sunt. scilicet quoniam prin- cipia in eis sequuntur ultima: et non convertitur. U. g. quoniam si fuerit conclusio necessario est ut sint propositiones et non convertitur. et dixit si igitur hoc fuerit necio: intendebat causas et cum dixit si hoc fuerit futurum intende- bat causata: et q. d. causa enim necesse est ut sit si causata fuerit neces- se ut sit. U. g. quoniam propositiones necessario est ut sint: si conclusio erit. B. d. hoc enim est q. d. ita est ista enim causa que cum ponatur esse sequitur necio ut forma in generatione sint: est q. d. ita est forma rei. cum enim fuerit forma: necesse est ut prius sit materia et agens. B. d. et hoc est modus nobilior. i. et forma est in rebus naturalibus: ut ens sit in dispositione nobiliori quam quod est illud ens non nobiliter simpliciter. nobiliter enim in esse non est nobiliter simpliciter. Et dixit hoc ut notificet quod forma a non sequitur naturam ma- terie necessario ut opinati sunt antiqui naturalium: sed natura inuenit eam propter hoc quod ens sit in sua natura nobiliter: et ideo forma que sequitur materiam entis non est dicta nobilior: ut forma mathematica non enim dicimus quod linee exeuntes a centro circuli ad peripheriam sunt equales ut cir- culus sit nobilior: sed hoc contingit nature circuli: et ideo nobiliter non inuenitur in formis mathematicis: hoc enim scilicet nobilitas non accidit formis nisi secundum quod est finis.

Cuz forma rei fuerit ne- cesse est ut prius sit materia et agens. a Forma non sequitur materiam necio ut opinati sunt antiq. Idem infra. c. 87. et q. ibi.

b In formis mathematicis non reperitur nobilitas: quia nobilitas non accidit forme nisi secundum quod est finis. Idem 3. me. t. c. 3. Et vide ibi q. d. quomodo intelligendum sit.

Tractatus quintus in quo manifestat quod natura agit propter finem: et quod in quibusdam necessariis non sit ex- causis prioribus inesse: que sunt moventes et materia: sed ex- causis posterioribus: que sunt forma et finis. Capitulum in quo ostendit quod natura est de numero illarum causarum que propter aliquid agunt. Cap. i.

Ascendunt quidem igitur primum: quoniam natura eorum que sunt propter hoc cau- sarum est: postea de necio quomodo se ha- beat in physicis: in hanc enim cau- sam inducunt omnes: quia quoniam calidus humidus aptus natus est et frigidus: unum quodque igitur talium: hec ex necessitate sunt et fiunt: et apta nata sunt: et na-

que si aliam causam dicunt quacumque agentes gaudere sinat: hic quidem concordia et discordia: ille vero intellectus. Oportet nunc igitur loqui primo de hoc: quod natura est de causis que agunt propter aliquid: deinde post loquemur de necessario: et quomodo se habet in rebus naturalibus que agunt pro- pter aliquid: omnes enim ad hanc causam reducuntur: et dicunt quod

calidum est tale: et frigidum est tale: et sicut unumquodque si- milium necesse est ut ei generentur ista: quoniam et si im- ponunt aliud: et quidam dicit amicitiam et litem: et qui- dam intelligentiam: tamen inspicunt sicut fulgur tantum: deinde dimittunt ipsum et vadunt.

Quia ista propositio est maxima et fundamentum in hac scientia et in scientia divina: quoniam si naturalis non concesserit eam ne- gat principium finale et negat materiam esse propter formam: ex quo sequitur ipsum negare agens: generans enim non generat nisi propter aliquid: et similiter moventes moventur propter aliquid: et cum sequitur forma ne- cessario materie natura nascitur casu: et sic non erit agens: aut si erit: erit frustra: et similiter si divinus non concesserit eam: non poterit probare quod deus habet sollicitudinem circa ista que sunt hic. ideo in ce- pitur Aristotelem dicere quod natura agit propter aliquid: et quod ab hoc debet inci- pere hic: et postea loquitur de necessitate ad quam antiqui reducebant generationem: verum sit in rebus naturalibus: et quomodo se habet ad causas que agunt propter aliquid. Et hoc intendebat cum dixit: et quomodo se habet in rebus naturalibus etc. B. d. omnes enim etc. i. omnes n. anti- qui reducebant etc. i. attribuebant omnia generabilia ad istam causam ex qua inuenitur necessitas in rebus et est materia: dicebant enim quoniam ex necessitate calidi et nature frigidi et humidus et sicco: necesse est inue- nire omnia ista generabilia. scilicet quod propter hoc quod calidum innatum est ad mi- sceri cum frigido: et humidum cum sicco: necesse est ut ab istis qualita- tibus inueniantur omnia generabilia sine aliqua causa extrinseca admi- scente et dante unicuique enti complexione propriam: et sicut dicebant: quoniam quod calidum innatum est ascendere superius/frigidum descendere inferius: ideo calidum cum ascendit ad superiora plantarum sicut flo- res et folia: sicut etiam cum frigidum descendit ad inferius sicut radi- ces: et similiter faciebant de omnibus de quibus nitebantur reddere causas rationum: que admodum nitebantur in hoc in generationem eor- um. eadem enim est dispositio de causis generationis: et de causis actio- num: qui enim attribuit generationem necessitati/attribuit actiones necessitati: et qui attribuit eam fini intento/attribuit generationem fini intento. Et quod quidam istorum dicunt agens esse in prima generati- one mundi/non in omnibus generationibus. ut Empedocles amicitiam et litem: et Anaxagoras intelligentiam dixit: quoniam et si imponit. i. et dicimus quod isti homines reducunt omnia ad causam materiam: quia isti et si ponunt causam aliam. scilicet agentem: ut Empedocles et Anaxagoras: tamen modicum perce- perunt eam: et concesserunt eam in principio generationis: deinde dimiserunt eam in aliis rebus.

76 Quo deus habeat solli- citudinem circa ista que sunt hic. vi de. 12. me. c. 37.

Habet autem oppositionem quid prohibeat naturam non propter hoc facere: neque quod melius sed sicut pluit in ppy- ter non ut frumentum augmetet: sed ex necessitate: sursum enim ductam aquam congelari oportet: et congelatam aquam deorsum venire: augeri autem cum hoc fiat accidit frumentum.

Similiter si perditur frumentū in area non huius cau-
sa pluit vt perdat: sed hoc accidit: quare qd phibet: et
sic ptes se habere in nā vt dentes ex necessitate oriri:
anteriores quidā acutos aptos ad diuidēdū: maxilla/
res aut latos et vtilēs ad cōterendū cibum: quā non pp
hoc fieri: sed simul euenire: sicut aut est et de alijs ptribus
in quib' v' eē q' pp hoc: vbiq; enim oīa accidunt: sicut
si pp hoc fiat: hec qdē saluata sunt ab eo qd pp se est va-
nū pstantia apte: quecūq; vero nō sic pdita sunt que ad/
modū Empedo. dixit bouigenas et viriperas.

Et est hic qd: dicit enī aliqs quid prohibet: vt na-
tura nō ppter aliquid agat: neq; vt aliqd sit nobilius.
sed sicut pluuia venit a celo: non vt crescāt messes: sed
ex necessitate: qd enī ascendit necesse est vt infrigide-
tur: et cum infrigidatur et sit aqua et descendit: et cū hoc
fuerit accidit vt messes crescāt: et eodem modo si semē
corrumpat in aceruo: aduētus pluuię non fuit ad hoc
vt semen corrumpere: sed hoc fuit per accidēs. Ita
nihil phibet vt mēbra corporis talem habeant dispo-
sitionem in natura. U. g. vt dentes anteriores necessa-
rio fuerint acuti ad abscindendū cibū: et molares sunt
lati ad molendum cibū: et non ppter hoc fuerunt: sed
hoc accidit casu: et eodem modo est de alijs mēbris
in quibus existimatur esse illud ppter qd fuerunt. U.
g. cū igit cōueniunt oēs res illa cōuenientia si esset pp
aliquid: illic erit salus et pertinentia: accidit enim eis
q' fuerint puenientes actioni ex se: et illud cui nō acci-
dit hoc corrumpitur et destruitur: vt accidit in vaccis
quas dixit Empedocles: qd quasi pepererūt em̄ vac-
cas: quaz superiora erant hoīes.

76 Et hec est qd. dicit enī aliquis q' nihil phibet q' nā non agat pp
aliquid neq; vt aliquid sit nobilius: qm̄ que admodū pluuia videt
q' non venit a deo vt crescant messes: sed ptinget necessario ex nā
materie: necesse est enim vt vapores calidi et humidi ascēdant ad
locū frigidū: et vt infrigidetur illic: et fiant aqua: et ptingit necio vt
descēdat ad inferiust: et si inuenierit triticū in terra seminatuz acci-
det ei vt crescant messes: et si inuenierit ipsum in aceruo corrumpet

ipsum: que admodū aduētus pluuię nō fuit vt corrūperet triticū in
aceruo: sicut nō fuit vt crescerēt messes: sed vtrūq; fuit per accidēs.
et cū ita est de pluuiā cū semine: nihil phibet vt hoc q' mēbra corpis
sint cōueniētia ad salutē corporis sit huius dispositionis in nā. s. q' hoc
accidat eis casu: sicut accidit messibus crescere p pluuiā. U. g. qm̄
dentes necesse est in hoc vt alā saluetur: vt anteriores sint acuti: vt
sint apti ad abscindēdū cibū: et posteriores lati ad molendū cibū:
sed nō ppter hoc fuerūt: s; accidit eis casu ex nā materie: et eodē mō
posset qd dicere q' ita est de alijs vtilitatibus mēbroz: et quib' existi-
matur q' mēbra sūt ppter illas vtilitates: et dicūt. U. g. accidit vt
actionēs mēbroz pueniāt hoc mō cōueniētie que nō secus eēt: ac si
ista mēbra essent in principio ppter istas actiones et vtilitates: et
eodem modo alia habebūt salutē mō q' illa cōueniētia fuerit intē-
ta: sed accidit casu. dicūt: et illud cui nō accidit casu iste modus cō-
ueniētie destruetur et corrumpet: vt accidit in vaccis Empedoclis.
accidit enī eis hoc qd non oīa mēbra eoz fuerint apta ad actiōes
hoīs neq; ad actiones vaccarū: et ideo cito moriebant.

Et dixit. s; que admodū pluuia et c. sed que admodū pōt aliqs
dicere q' pluuia venit a celo: nō vt messes crescant: sed de necessita-
te materie. B. d. q' enim ascendit et c. i. et ex hoc pōt quis opinari q'
pluuia est de necessitate. Deinde. et cū fuerit et c. i. et cū aduētus plu-
uie est de necessitate materie ergo cōmentū messiu est per accidēs.
B. d. et eodem modo et c. i. apparet: qm̄ que admodū pluuia corrupit
triticū in aceruo: sicut facit ipsum crescere: et q' ipsum corrumpere
est per accidēs: necesse est vt ipsum facere crescere sit per accidēs:
aduersarius enim cōcedit q' ipsum corrumpere est per accidēs. Deinde.
U. g. Verbi gratia. i. U. g. et c. vt anteriores dentes sint acuti: nō ad
abscindendū cibū s; ex necessitate materie ex qua generantur: et mo-
le etiā sunt late ad molendū cibū: et hoc etiā accidit eis de necessitate
materie: et nō fuit intentū apud nām. B. d. vbi gra. pueniūt et c. i.
Verbi gra cōueniunt vtilitates oīum mēbroz in animali gñato ra-
li cōueniētia: ac si eēt intrēta a nā: illic erit salus pmanētia illius
speciei aliam: et illud cui non accidit hoc corrumpet et destruet: vt
accidit vaccis Empedoclis. B. d. accidit enī eis et c. i. accidit mē-
bris animalū q' fuerint cōueniētia actionibus ex se: et casu: non
q' mēbra fuerunt generata ppter illas vtilitates.

Ratio quidē igitur qua vtrūq; deficiet aliquis h est:
et si aliqua alia huiusmodi est. Sed impossibile est ista
hunc hre modū: hec quidē enim et quecūq; sunt a nā:
aut semp sic fiunt: aut sicut frequēter: s; eoz que fiunt a
fortuna et p se: vano nihil: neq; em̄ a fortuna: neq; ca-
su vt pluere multoties hyeme: s; forte sub cane: neq;
cauma sub cane: s; si hyeme. si igit a casu vident: aut
pp hoc eē: si nō pōt est hoc eē: neq; a casu: neq; per se
vano ppter aliqd vtrūq; erūt: at vero natura sunt huius

omnia:quemadmodum et ipsi firmabant hoc dicentes: est itaque quod propter aliquid in his que natura sunt et sunt. Hoc igitur et sic facile facit dubitationem: et impossibile est ut sit hoc modo. ista enim membra et omnia que sunt per naturam: sunt in eo quod sunt: aut semper: aut in maiori parte: et nihil omnino est tale eorum que generantur casu et ex se: impossibile est existimare quod casu multipliciter pluvia in hyeme: imo in ascensu canis aut casu vigoretur calor apud ascensum canis: imo in hyeme si fuerit calor. Si igitur ista ventura esse: aut casu: aut propter aliquid: et impossibile est ut sint casu et ex se: ergo necesse ut sint propter aliquid. sed omnia ista procedunt dicentes hoc nedum alij ea fieri ex natura. necesse igitur est illud quod est propter aliquid sit in rebus existentibus per naturam.

77

Monstruo
sa et que sunt
casu et ex se
raro cotin-
gunt. Idez
supra com.
48. Idez p
celi. 138.

a Non oem quod
est a natura est propter
aliquid.
b Pluvia est
propter equalitatem
generatiois in
elementis.
Uide p hoc
83. 4. phy.
c Natura proplet
multa que sunt
per artem. et
ars multa que
sunt per naturam.
Idez infra
tex. co. 79.

Cum induxit quoniam nem destruendum: cum finale inceptit declarare quod impossibile est dicere quod iste utilitates: et cause finales que apparent in generabilibus sunt ex necessitate nature et casu. Et dixit: et impossibile est et c. et impossibile est ut congregatio istarum utilitatum in omnibus membris individui generati sit casu. membra. n. et omnia que generant a natura generantur in aliquid disponerent spirant in maiori parte monstruose enim accidunt raro: et cum posuit quod ista membra generant a natura quod illud quod generatur a natura generat in eadem dispone: aut spiritus aut in maiori parte: et sequitur quod ista membra generantur in illa dispone convenienti in qua sunt: aut spiritus aut in maiori parte: et oem quod sit casu et ex se non sit spiritus: neque in maiori parte: sed raro. Et syllogismus igitur sic componitur. convenientia que est inter membra: aut est spiritus aut in maiori parte. Et quod est spiritus aut in maiori parte non est casu: ergo ista convenientia non est casu. B. d. si igitur ista et c. si igitur ista convenientia aut est casu aut a natura propter salutem animalis: et iam apparuit ex sermone predicto quod non est casu. remanet ut sit propter aliquid: et est salus animalis. B. d. sed omnia ista et c. i. quoniam cum coniunctum fuerit huic propositio toti que procedunt. scilicet quod res existentes sunt a natura. scilicet hoc quod res existentes sunt propter aliquid. concludit in tertia figura quod que iam eorum que sunt a natura sunt propter aliquid: et est verum: non enim oem quod est a natura a est propter aliquid. Et tractavit solonem quoniam dicit de pluvia: quod iam notificavit quod ascensus pluvie in hyeme est in maiori parte: et apud ascensum canis est in minori parte: et calor e contrario: ex quo sequitur necessario: ut pluvia sit propter aliquid: et est apparet ex hoc sermone quod messes non crescunt a pluvia casu: cum hoc sit in maiori parte: corruptio autem in aceruo est in minori parte: et hoc quod pluvia est de necessitate nature non facit ut non sit propter aliquid. et si processerimus quod non est propter messes declarabit quod propter aliud: et est equalitas generatiois in elementis: et si non esset pluvia corrupteretur mundus. et Alexander dicit quod pluvia non est propter messes: quoniam messes sunt ab arte et non a natura: sed natura est completet multa que sunt per artem: et ars multa que sunt per naturam.

Amplius in quibuscumque finis alius est huius causa agit quod prius et quod consequenter: ergo sicut agitur sic aptum natum est: et sicut aptum natum est: sic agitur unum quodque: si non aliquid impediatur: agitur autem propter hoc et quod aptum natum est. itaque huius causa ut si esset domus eorum que natura sunt: sic utique facta esset sicut nunc ab arte est: si autem que natura non solum natura: sed et arte fierent: sicut utique fierent si in quibus nata sunt. propter ergo alterum alterum.

Et est illa in quibus est finis intenta propter illius finem agit: primum quod agit et in illa que sunt post. Et necesse est ut unum quodque eorum que agunt sic agit: et ut est natum ut agat: et sicut est natum ut agat: ita agit nisi impediatur: quod autem agit propter aliquid est natum: ut agat propter aliquid. U. g. Quoniam si domus generetur per naturam: tunc generatio eius esset sicut generatio eius ab arte: et omne quod est per naturam et est per artem est eodem modo finem quod est natum: necesse est igitur in hoc illud quod fuit necesse in suo comparari.

Intitur in hoc sermone declarare quod illa que habent finem quoniam agunt sunt propter finem. Et dixit. et est et c. et est omnia in quibus est finis intentata per aliquas actioes: prima que agitur ex illis actioibus agitur propter illum finem: et actioes que sunt post secundum ordinem sunt propter illum finem: tunc ad aliam propositum et vult declarare suam querelam. et dixit. necesse est ut aliquid agat et c. i. quoniam aliquid agit aliquam actioem sicut agit illam actionem: ita est natum ut agat illam actionem. i. quod natura eius exigit illam actioem. Et cum posuit hoc quod interdebat inceptit declarare et ex hoc quod actio nati debet esse in maiori parte. et dixit. et sicut est natum et c. i. quoniam qui agit aliquam actioem: est natum ut agat illam actioem quod est natum ad agendum illam actioem agit illam actioem: aut spiritus aut in maiori parte: et hoc erit quoniam nequaquam impediatur ab alio quo: et sequitur ex hoc ut illud quod est natum agat: nisi impediatur ab alio quo: et cum ponit has propositioes. scilicet quod oem quod agit aliquam actioem est natum et certum propter illam: et quod oem quod est natum actio eius est in maiori parte: et aut spiritus: et coniungit huic quod omnia naturalia videntur agere propter aliquid: sequitur ut sint nata ut agant propter aliquid. et quod hoc sit in maiori parte. Et syllogismus sic componitur. Naturalia agunt propter aliquid. Et oem quod agit propter aliquid est certum et natum ad illam actioem. Ergo naturalia sunt nata ad hoc ut agant propter aliquid: et oem quod est natum agit in maiori parte. ergo quod est naturale non agit propter aliquid casu: sed dimisit maiorem propositioem. scilicet quod naturalia agunt propter aliquid. Et Beinde inceptit demonstrare quod hoc apparet in arte et natura eodem modo. scilicet existis propositioibus: quoniam quod manifestum

78

est in arte q̄ illa que sunt ante finem sunt ppter finem: z iam postea
rimus cum hoc aliam ppōnem: z est sicut est dispō in nā. z est q̄ illud
quod agit ppter finem: sic est dispō in arte vt agit ppter finem: ap-
paret q̄ non est dīa in hoc inter artes z nām: z q̄ si dominus genera-
ret a nā tunc oīa que sunt ante domum ppter domum gnarent a nā
sicut est dispō in arte: cum oē q̄ agit ppter aliqd est natū vt agit
ppter aliqd: z q̄ est natum vt agit ppter aliqd: illud h̄z finez
z hoc intendebat cum dixit. U. g. zc. deinde dixit. z oē q̄ est p na-
turam zc. i. z cā in hoc q̄ eadem est dispō in arte z nā in hoc ē q̄ oē
q̄ ē gnatum per nām aut per artē est vīn q̄ ē natū vt sit illud ab eo
non casu. z cum declarauit q̄ eadem est dispō in arte z nā induxit
conclusionem sequentem ex hoc: z dixit: necesse est igit in hoc zc. i.
opz igit inuenire in nā illud q̄ inuenitur in arte de causa finali.

Alia aliqua
pficit q̄ nā
non p̄t ope-
rari. alia
p̄o imitat.
Consimile
supra. 22.

Cōino aut̄ ars alia q̄dem pficit q̄ nā nō potest opari:
alia vero imitat: s. n. q̄ sunt p̄m artē p̄ hoc sunt: ma-
nifestum q̄ z que sunt p̄m naturam: s̄l̄r enīz se habēt
adinuicem in his que sunt p̄m artēz: z in his que sunt
p̄m naturam posteriora ad priora.

Et v̄r videmus q̄ ars in quibusdam rebus perfici-
t̄ diminutōem nāe in eis in q̄bus nā debilitat̄ ad p̄fi-
ciēdum actōem: z in q̄busdā rebus sequit̄ illaz: si igit
q̄ agit per artē/ agit p̄ aliqd: manifestum est q̄ simi-
liter est de eo q̄ est p̄m cursum naturalem: relatio enī
primorum ad vltima est eadem in eo q̄ est p̄m artēz:
z in eo q̄ est p̄m cursum naturalem.

79
Eadem est
dispō i nā
z in arte i
agendo p̄
aliqd. Idē
supra com.
precedēti.
Et p̄ phy.
cō. 50. Et
que ibi.

Cū declarauit q̄ eadē est dispō in arte z in nā. s. in hoc q̄ vtrūq̄
agit ppter aliqd: incepit p̄firmare similitudinē inter artē z nām in
hoc: qm̄ si nā ageret aliqd ppter aliqd casu: tunc ars non p̄fice-
ret diminutōem nāe: neqz ars assimilaret̄ in pluribus suis actioni-
bus nāe. q̄. n. in natum est existere casu: non est inatum existere p̄
intētōem. **C**ū. g. qm̄ si sanitas pueniret a nā casu: tunc ars nō cō-
pleret diminutōem nāe in locuta q̄ sanitas fieret ab ea in maiori
parte. s̄l̄r si sanitas pueniret ab exitu sanguinis a naribus in creni-
cis/ esset per accēs: tūc sanitas pueniret a phlebotomia: quā p̄cepit
ars medicinet̄ q̄ vult se assimilari nāe: pueniret per accēs: q̄ igit
ars q̄nqz est loco nāe: z ars agit ppter aliqd: necesse ē vt natura
agat ppter aliqd: z q̄ ars ēt segtur nām: z agit ppter aliqd: neces-
se est vt nā agat ppter aliqd. **E**t intēdit per p̄ma illa que sunt an-
te finem: z per postrema ipsam finem: z intendit q̄ si p̄ma sunt in arte
sunt per se ppter vltima: necesse est vt ita sit in natura: imo digni-
t̄ ars enim in hoc assimilatur nature.

Maxime aut̄ manifestum in aīalibus alioz q̄ neqz
arte neqz questura neqz deliberatura faciūt: vnde du-

bitant quidam vtrū intellectu: aut quodā alio operē/
tur aranee z formice z h̄mōi: paulatim aut̄ sic p̄ceden-
ti z in plantis apparent experientia quedam facta p̄
finem: vt folia p̄ fructus cooperimētum. Quare si nā-
tura facit z ppter hoc h̄rudo niduz: z aranea telam: z
plante folia gr̄a fructuum: z radices non sursum/ sed
deorsum gratia vegetandi: manifestum autem q̄ cā
huiusmodi est in his que natura sunt z sunt.

Et hoc apparet multum in alijs aīalibus que agūt
non per artē: neqz per rōem z cognitōem: z iō qui-
dam dubitant vtrū hoc q̄ agūt/ agāt per intellm̄ aut̄
per aliud: vt aranee z apes z filia: z si tu p̄sideraueris
videbis in vegetabilibz neduz in aīalibus aliqua que
sunt p̄ aliquā vtilitatem in fine intētam. **C**ū. g. qm̄ fo-
lia sunt ad cooperiēdum fructum. Si igit natura ē p̄
aliqd: z ppter aliqd facit h̄rudo suum niduz: z te-
xit aranea suā domū: z folia sunt ppter fructum in ve-
getabilibus: z ramuli radicibus: z vene oriunt̄ ad in-
ferius/ non ad superius querentes cibum: manifestū
est q̄ ista causa inuenitur in eis que sunt per naturā:
z que generantur per illam.

Cū iduxit rōes sup hoc q̄ nā agit p̄ aliqd: z n̄ sunt nāles: cū sit
manifestū p̄ se q̄ nā agit p̄ aliqd: z tales rōes v̄sunt cū a duersario
s. cū negatibz p̄ncipia nālia: incepit iducē modū certitudois istaz
ppōnū ex q̄bz cōponunt̄ ille rōes: z incepit a rebz i q̄bz hoc ē maīse-
stū valē: z sunt h̄ntia aīas: actio. n. istoz q̄ p̄cūt ab imagiatiōe z
p̄prehēsiōe ei q̄ agit: scit̄ necario q̄ ista agūt p̄ finē: sicut ē dispō
i h̄rudoibz z apibz. **E**t iō dixit. z hoc appet̄ ml̄tū zc. i. q̄ faciūt ac-
tōes artificiales n̄ p̄ artē neqz p̄ cognitōem: qm̄ si ageret hoc p̄ co-
gnitōez z tūc trāfferet̄ d̄ aliq̄ aliqd: z q̄ hoc latuit q̄sdā existimā-
uerūt ea agē p̄ cognitōez z itellz. **E**t cū d̄m̄rauit hoc i rebz i q̄bz
appet̄ hoc ml̄tū: incepit d̄m̄rare hoc ēt i eis que sunt magis latētia:
qm̄ sic acq̄rit̄ cognitō meli- . i. qm̄ si hoc p̄siderauerit p̄io d̄ actōibz
h̄ntiū aīas: z p̄ vtilitatibz mēbroz: videbit q̄ nā gnāt h̄mēbra
p̄ vtilitates exntes i suis nāis: z hoc inēit i plāts nedū i aīalibz:
folia. n. v̄n̄r eē i vegetabilibz ad cōopiēdū z ad custodiēdū fructū:
qm̄. n. arbor d̄nudaat̄ a folijs corūp̄it̄ i maiori p̄te fructū: aut nō erit
i dispōne meliori. **E**t cū v̄sificauit ista p̄ iductōez: posuit ea aīas: z
posuit v̄l̄tatē p̄ns. z dixit: si igr̄ nā ē p̄ aliqd zc. z dixit hoc resuā-
do seime aliqs existiet q̄ iste actōes sunt p̄ itellz: q. n. p̄it q̄ iste ac-
tōes sunt p̄ itellm̄ n̄ segt̄ apud ip̄m istud p̄ns. **E**t iste syl̄s est in

80
Rōes p̄ba-
tes natura
agēt p̄ ali-
qd nō sunt
nāles cū sit
manifestū p̄
se q̄ natu-
ra agit p̄
aliqd. Cōst-
m̄le supra
com. 74.
Apes z h̄rū-
dines agūt
actōes arti-
ficiales s̄n̄
arte z co-
gnitōe. **D**o-
positū. z d̄
aīas. c. 156.

In Inductio
ne demon/
stratiua ac
quiri certi
tudo & uni/
uersalitas
ateq; cople
ant oia par
ticularia. p
hoc id pul
chre Auer.
2. po 2 cap.
23. Et in. 5.
phyf. co. 33

forma hypotheticis: & potetia ei est potetia inductiois: & iste modus
inductiois est demonstratiuus: q; p consideratione acrimus certifica
tionem & vniuersalitate anteq; copleant omnia particularia: & p
hoc inductio ha bebit introitu in demonstratione: iudiciuz enim vlt
non acquiri in pluribus rebus nisi post maximam consideratione
pluribus in diuisis: & hoc diuersatur fm magis & minus: fm na
turam principij & naturam considerantis.

C Et quoniam natura dupliciter: alia quidem sicut natura: alia vero sicut forma: finis autem hec est. ppter finem autem alia sunt: hic vtiq; erit causa cuius gratia.

C Et cur na est duobus modis. s. fm mam: & fm creatione: & finis est creatio. & alia residua sunt ppter finem: ergo creatio est causa propter quid.

C Et quia natura dicitur de ma & forma: declaratiu est q; forma est finis in gnatione: & oia que sunt ante finem sunt ppter finem: necesse est vti oia que sunt ante forma sunt ppter forma. **C** Et iste sermo componit sic. forma est finis. Et finis est illud ppter qd sunt oia que sunt ante te finem. ergo forma est illud ppter qd sunt oia que sunt ante illam: necesse est vt forma sit finis in gnatione q; sequit ab agente: aut semp aut in maiori pte. & sequit ex hoc vt materia sit ppter forma.

C Peccatum autem fit in his que sunt h; arte. Scripsit enim no recte grammaticus: & potauit medicus no recte portione. Quare manifestu est q; ppter qd in his que sunt nature sunt. Siq; sunt quedam fm arte in qbus quod recte fit ppter aliquid fit: in quibusda autem peccat aliquid cuius quidem gratia agitur: sed fallit: & similit vtiq; in physicis monstra sunt peccata illius qd ppter aliquid est: & in substantijs: ergo que sunt ex principio boiugena: si non ad eundem terminum & finem possibilia erunt venire corrupto principio aliquo facta sunt sicut nunc in semine.

C Sed accidit peccatum qd fit ppter arte. Grammaticus enim barbarizat quadoq; & medicus nocet in danda medicina. Manifestu est igit: q; posse e similitr accidere in eo qd est fm cursuz naturalis: & in his que sunt p arte illud qd cadit recte est ppter aliquid: & illud in quo accidit peccatum querit ppter aliquid: s; querens no tenit sua intentione: & silt est de na: & monstruosa sunt extranee ab illo pp qd sunt. Illa. n. vacca cui supior

S
Oia q sunt
ante finem
sunt pp finem.

fuerunt ho: a principio fuit ex corruptioe alicuius principij suoz principioz: ita q no fuit possibile puenire ad terminu & ad finem intentum: sicut inuenimus nuc in sperma quod corrumpitur.

C Quia illi dicebat q; ea ordinis in generatioe est casus: que admodum ea monstruositatis est casus: incepit dare dnam inter attribuione illius casus ad natura & istius ad illa. ca enim illius casus que illi dicit est natura: ca enim istius est impedimentuz nature: & peccatum eius a no veniedo ad illa intentione. Deinde incepit assimilatum nae in hoc q; casus accidit vtroq;. **C** Et dixit: & accidit peccatum zc. i. que admodu possibile est vt accidat peccatum in arte: vt grammaticu barbarizare: & medicu errare in portione. silt posse est vt hoc accidat a natura: & dixit hoc q; alijs pot dicere si na agit propter aliquid impole est vt accidat hic casus oino: & sic aut non erunt monstruositates oino: aut monstruositates erunt intere a na: & id notificauit q; iste monstruositates accidit ex errore nae: sicut accidit in arte. **C** Et quia ponit q; in actioe nae est rectitudo & peccatum sic est in actioe artis: incepit declarare q; rectitudo in actioe nae est pp aliquid: & ptem est qn na errat ab illo pp qd agit: & posuit hoc in arte qn ans & in na quasi pns. & dixit. cu illud qd fit recte zc. i. cu actio recta in arte est actio inducens ad finem interu sine aliquo impedimento. ptem aut in ea est qn no i. lucit ad illu finem querendu: ad aliud no interu silt est d pto nae & ei rectitudine. **C** Et cu declarauit q; in na pt accidere ptem sicut in arte: incepit declarare q; monstruositates sunt d pto nae: & si pcesserim vaccas Empedoclis e: tunc ponerem: s; ex pto nae: no q; illa agat casu: vt illi dicebat. & dixit: monstruositates zc. i. monstruositates puenientes a na sunt ex pto nae & exitu illi actiois ab illo ppter qd fuerunt p aliquid impedimentu qd fecit eam errare a fine: ca igit illi vacce qua Empedo. dicit. si fuerit veru est q; in pna gnatione corruptu fuit aliquid principioz in eo: adeo q; na no potuit inducere illud principiu ad finem interu: sicut inuenim monstruositates in animalib; accidere ex corruptioe spermatis: no q; fuit hec actio nae sine aliquo accente: vt dicunt illi qui attribunt actione nae casu.

C Amplius necesse est semine fieri primu: s; non statim animalia: & molle natura primu quidem semine erat. Amplius & in plantis inest propter aliquid minus aut colligit: vtru igit in arboribus fiat sicut bouigene: viripere sic viti: oportuit siquidem & in animalibus est.

C Et et opz in gnatione animalis: vt primo pcedat spma: deinde gnaf: & no gnaf subito: & totu gnafu prio e sperma: & et in vegetabilibus videmus propter qd & si nihil apparat: vtru igit sicut in vaccis gnaf vacca. cur?

82

Monstruosi
tates acci
dunt ex erro
re nae sicut
accidit in ar
te. J. de. 12.
meta. c. 13.
Et. 6. et p
co. 2. co. 5.

superiora sunt hominis: et sicut in vite generatur vitis: cuius superiora sunt oliuae aut non. Hoc enim est inopinabile: sed oporteret ut hoc esset si ita est in animalibus.

83 **C** Bicit. Et est. et hoc est ut mihi videtur rationatio super hoc quod generatio animalis non est casus: quoniam cum posuerimus quod omne animal generatur ex spermate non generatur subito ex non spermate: sequitur necio ut generatio eius ex spermate sit per se et necio. Sed generatio eius ex spermate non est casus. ergo sperma est propter animal: aut ita quod sit agens: aut materia: aut virtus. **C** B. d. deinde generatur et c. i. et necesse est ut sperma precedat generationem animalis: tunc quod generetur ex eo in tempore terminato: et primus ordo eius in generatione est spermata: et ultimus animal: et inuebat per hoc quod animal per se sit a natura: cum. n. posuerimus quod animal habens sperma necesse est ut sperma precedat ipsum: sperma igitur est prius naturaliter animali: est igitur causa eius per se: et sicut cum coeciderimus quod ex spermate non sit subito: sed in tempore terminato: apparet et quod generatio eius est mediata alterationibus necessariis in generatione animalis: quod in initium istius motus est a re terminata. scilicet a spermate: et ad rem terminatam. scilicet animal: et praesentat supra media terminata: et totum hoc demonstrat quod generatio eius ex spermate est per se. **B. d. et videtur** et c. i. et non hoc inuenitur solummodo in animalibus. scilicet illud quod est per causam finale. ut sperma in animalibus. sed hoc et inuenitur in vegetabilibus: scilicet minus. scilicet quoniam in eis inuenitur per quod dicitur est materia eius: et causa eius agens. **C** Et cum declarauit hoc fundamentum: et est quod non generatur aliquid ab aliquo casu: et quod ita est de vegetabilibus sicut de animalibus: reuersus est ad praedicendum Empedocles. et dicit: virtus igitur et c. i. si igitur hoc quod dicit Empedocles est verum: quod quaedam vacca fuit cuius superiora fuerunt hominis et inferiora vaccae: pro loco a maiori: necesse est ut vitis generetur: cuius superiora sunt oliuae: et do enim in animalibus magis est quam in vegetabilibus. **B. d.** hoc enim est inopinabile. id est ut sit vitis cuius superiora sunt oliuae: sed hoc inopinabile sequitur si posuerimus hoc quod Empedocles dicit de generatione animalium. **C** Et iste sermo est quasi hypotheticus continuus in quo destruitur praesens: et concludit oppositum antecedentis: et accipit per locum a maiori: quoniam si hoc inuenitur in animalibus circa que maior est sollicitudo: quanto magis in vegetabilibus.

Ordo animalium magis est quam in vegetabilibus.

C Adhuc oportuit et in seminibus fieri quod contingit omnino aut destruit sic dicens: que natura quidem sunt et sunt natura: autem sunt quaecumque a quodam in seipsis principio continue mota accedunt ad aliquem finem. In vnoquoque autem non idem unicuique neque contingens: semper tamen in eundem nisi aliquid impediatur.

C Et est oportet ut dispositio in modis spermatis et seminum in generatione eorum que generantur ex eis sit casus: et quocumque accidit. et vltimum quod hoc dicit: destruit illud quod est per naturam: et ipsas naturas: quod. n. est per naturam est illud quod mouet continue

ab aliquo principio in ipso donec pueniat ad finem: et non omne principium vniuscuiusque rei eorum que sunt per naturam habet vnum finem: neque est ad quemlibet finem: sed vnum principium semper inducit ad vnum finem nisi impediatur.

C Vult etiam demonstrare ex dispositionibus entium quod natura agit propter aliquid. **C** Et dixit. et oportet et c. i. et si generatio vniuscuiusque speciei esset casus: et casus est causa non terminata: possibile esset ut vna species generaretur a quolibet semine a qualibet mixtione elementorum: et hoc est contra sensum: et quod istud principium est ex primis principijs scientie naturalis: et non oportet naturaliter loqui de eo cum negate ipsum secundum quod est naturalis: sed secundum quod est primum philosophiae: aut secundum quod est dispositio. **C** Dixit. et vltimum et c. i. et iste sermo destruit secundum istius scientie quod est natura: et illud quod generatur per naturam: quod enim sit per naturam: a natura mouet continue in generatione vniuscuiusque entis. inceptum enim a principio terminato et puenit ad finem terminatum. **B. d.** et non ex omni principio et c. i. et non omne principium habet vnum finem: neque quilibet finis est ab vno principio: quod autem generatur casu non generatur a natura: cum non generetur a principio terminato: neque ad finem terminatum. si igitur generata generentur hoc modo: ergo non est natura: neque generantur a natura: et cum posuit quod natura agit ex principio terminato et ad finem terminatum: et hoc non est semper: dixit nisi impediatur.

C Quod autem est cuius causa sit: et quod est propter hoc fieri: quod a fortuna: sicut dicimus: a fortuna venit extraneus et balnearius abscissit cum tamen propter hoc veniens egerit: non propter hoc autem venit: et hoc secundum accidens. fortuna enim est carum quod sunt secundum accidens: quae admodum et prius diximus: sed cum hoc semper: aut sicut frequenter fiat non habet accidens: neque a fortuna est. In physicis autem semper sic sit nisi aliquid impediatur.

C Et illud propter quod quandoque est casus. **C. g.** hospes venit casu et intrauit balneum et recessit. et dicimus hoc cur actio eius quasi aduentus eius fuerit propter illam: sed aduentus eius non fuit propter illam: hoc enim est per accidens cum casus sit de causis que sunt per accidens: ut diximus superius. Si igitur hoc est ex eo semper aut in maiori parte: non est per accidens: neque casus: et res naturales semper sunt in eodem cursu: nisi abscindantur.

C Cum declarauit quod finis inuenitur in rebus naturalibus per se: non casu inceptum facere rememorationem de hoc quod praedixit: quoniam quicquid a casu inueniuntur fines sed per accidens: cum sint in minori parte: fines autem existentes a natura impossibile est ut dicantur fieri a casu: cum sint semper: aut in maiori parte. **C** Et dixit. **C. g. et c. i. C. g.** gratia. quoniam

84 Nam agere propter finem est principium istius scientie. **I. d. s. 74. et 75.** Non omne principium habet vnum finem: neque quilibet finis est ab vno principio.

85

intendit quiescere nobiscum: et accidit quod intrauit balneus et recessit: introitus enim balnei causa eius fuit hec quod intendebat quiescere apud nos: et est finis sue quietis apud nos: sed non quiescit apud nos propter istam finem. B. d. et hoc erit et c. i. et dicimus quod aliquid est propter casum cum fuerit minus existimantes quod actio eius quae egit. U. g. introitus balnei fuit propter aduentum eius ad nos: sed in rei veritate non fuit propter suum aduentum ad nos, cum non intendebat hoc. Deinde dixit, hoc enim est propter accidentem et c. i. iste enim actiones quas fecit ex suo aduentu sunt per accidentem cum casu accidit ex suo aduentu: et declaratum est ex sermone predicto quod casus est de causis que sunt per accens. B. d. si autem hoc et c. i. si autem introitus balnei ex suo aduentu fuit semper aut in maiori parte: tunc intendit per suum aduentum introitus balnei: non dicimus quod introitus balnei a suo aduentu fuit per accens aut casu. Deinde posuit quod puenit a natura: est autem semper aut in maiori parte. et dixit, et natura et c. Et syllogismus sic componit. Propter quod d. proueniens a natura: aut est semper aut in maiori parte. Et propter quod d. proueniens ab aliquo per se: puenit ab eo aut semper aut in pluribus. Ergo sequitur in secunda figura quod illud propter quod d. proueniens a natura non puenit a casu. Et vltimum quod isti homines concedunt: quod illud quod puenit a natura ex istis finibus puenit a casu. et non concedunt quod illud quod puenit a casu puenit in minori parte. et concedunt quod ista finis non puenit a natura in minori parte: et hoc contingit eis ex hoc quod declaratum est de natura casus: ideo reuersus est cum eis ad verificandum ista propositionem: quia est propositio in qua est disputatio: in prima autem posuit hoc quasi notum per se, ipse igitur in illis que sunt manifesta per se: quibus ponit ea pro manifestis: apud eos qui inati sunt recipe illud quod est notum per se. et quibus vtitur in declaratione eorum propter notum eis ad confirmandum: et ideo iterauit sermonem in hoc ut mihi videtur.

Conueniens autem est non opinari propter hoc aliquid fieri nisi videatur mouens deliberatiuum: et tunc est ars non deliberat: sed natura: si esset in ligno nauis factura: similiter vtiq. natura fecisset. Quare si in arte inest propter aliquid: et in natura est. Maxime autem manifestus est: cum aliquis medicus fuerit ipse seipsum: huic enim comparatur natura. quod quidem igitur causa sit natura: et sic sicut propter aliquid manifestum est.

Et malum est et quod non opinantur ea fieri propter aliquid si non inuenerint agens cogitare in sua actione: et ipsi inuenerunt sine cogitatione artis: et si ars edificandi naues esset in ipsis lignis: tunc operatio eorum esset ad modum operationis nature: ex quo sequitur. Si in arte est propter aliquid vti etiam sit hoc in natura: et magis quo declaratur hoc est in illo quod curat se in medicina: et natura assimilatur huic: manifestum est igitur quod natura est causa: et quod est causa propter aliquid.

Idem supra tex. co. 48.

Aristo. ea que sunt manifesta per se quibus ponit ea pro manifestis / apud eos qui inati sunt recipe illud quod est manifestum per se. et quibus vtitur in declaratione eorum propter notum eis ad confirmandum.

Demetrius

Demonstrat hoc inopinabile contingere ei qui non concedit causam finalem esse in natura propter hoc quod in natura non est cogitatio. et finis non inuenitur apud eos nisi in cogitatione: et est quoniam contingit eis ut ista causa non inueniatur in rebus artificialibus carceribus cogitatio. Et dixit, et malum est et eos non opinari quod actiones non sunt propter aliquid nisi agens agat a cogitatione: et ipsi inueniunt arte agere propter aliquid: cum hoc quod agens non cogitat: dixit hoc in artibus que non videntur cogitatione: ut texere et suere: non sicut ars medicine et nauigandi. Deinde reuersus est et ad declarandum quod natura in hoc conuenit cum arte declarando quod illud per quod potest quis existimare eas diuersari quod non diuersentur in eis: et per hoc phisicus sermo in cogitatione modi similitudinis inter illas: et dixit, et si ars edificandi et c. i. manifestum est quod non est diuersa inter naturam et artem: sed ars agit extra: et natura intra. si igitur essemus imaginari quod ars est in re: tunc necessario pringeret agere ac si esset extra: et si hoc esset non esset illic diuersa inter naturam et artem: et intendebat per hoc quod si actio artis propter aliquid esset quod est extra: necesse esset si imaginati essemus arte intra: ut non ageret propter aliquid: sed quia notum est per seipsam agere propter finem: aliquid sit extra siue intra: manifestum est quod hoc est finis quod semper agit: aut in maiori parte: ars enim igitur conuenit in hoc cum natura. Deinde induxit illud quod sequitur ex hoc: et dixit, ex quo sequitur et c. et ista persecutio est manifesta ex hoc quod declarauit quod illud in quo dicitur ars a natura nihil operatur in hoc quod agit propter aliquid: et cum induxit testimonium super hoc quod si ars esset in ipsa re: tunc ageret ac si esset extra: et dixit: et hoc magis declarat et c. et est quoniam ars inuenitur in medico quod curat se agere in illud in quo est ars ac si esset extra. si propter aliquid: et si hoc non esset: tunc ars non ageret propter aliquid: quia est extra: et cum destructum est quod actio extrinseca operatur in hoc non est differentia in hoc inter arte et naturam.

Ars agit extra Idem. 12. meta. com. 13. tertio de anima 13. Idem. 5. co. p. et que i. ib

Capitulum in quo ostenditur quomodo necessarium reperiat in rebus naturalibus. Cap. 2.

Modum autem ex necessitate est vtrum ex suppone sit: aut et simpliciter: nunc quidam enim opinatur quod est ex necessitate in generatione esse: quem admodum vtiq. si aliquis murum factum esse ex necessitate existimet: quoniam quidem graua deorsum

in natura liby duplex est necesse videtur. Sim p. iter alia op. suppositio na

sum ferri apta nata sunt: leuia autem supeminet. unde lapides quidem deorsum et fundamētum: terra autem sursum propter leuitatem: supeminet autem maxime ligna: leuis sima enim sunt.

Et considerandum est de necessitate: vtrum sit a pone: aut simpliciter. opinantur enim quod necessitas in generatione est secundum modum: si aliquis existimasset quod paries est necessario: quia graua inata sunt descendere inferius: et leuia ascendere su-

Comē. Auer. sup phis. l

perius. et ideo lapides est et fundamentum est inferius: terra et lutum superius: quia sunt leniora et supra omnia ligna quia sunt leuissima.

87
Antiqui dixerunt fortiter mas esse propter mas et dixerunt uerificari propter mas. sed Aristoteles et opus positum. Idem 8. 74. et 75. Idem propter omnia. 53. et 2. de anima. 36. et 60. Idem in fra hoc. 2. co. 88. et 90. et 91.

Et cum declarauit quod natura agit propter aliquid: et quod existens finis in rebus naturalibus et convenientia moribus: et in salute entis naturalis non est casus: et omnes antiqui dicentes causam materiam esse: nituntur ex illa reddere causas formarum et actionum. opinabantur enim quod forme sequuntur de necessitate naturam materiam: et quod diuersitas earum est ex diuersificatione materiam: ipse igitur uult destruere hoc: et quoniam ipse opinabatur contra. scilicet quod materia sequitur formas. Et dixit. et considerandum est etiam. i. et considerandum est de necessitate existente in rebus naturalibus: ut sit ex positioe forme. scilicet quod cum posuerimus quod forma sit/sequitur ut materia sit aut necessitas inuenitur simpliciter. i. ex materia: quoniam ista necessitas non est propter aliquid: sed simpliciter est. i. ex se non ex alio. B. d. opinantur enim isti etiam. i. isti enim opinabantur quod necessitas est in generatione generati ex materia: sicut sunt in hoc quod opinantur de rebus naturalibus eis quod opinantur in rebus artificialibus quod domus generatur ita quod fuerit custodiens a calore et frigore ex necessitate: quia partes graues que sunt in ea descendunt ex necessitate nature grauis inferioris: et partes leues que sunt in ea ascendunt de necessitate etiam ex natura leuis: et partes medie existunt mediocriter: ut ligna superius et lapides inferioris: et terra et lutum in medio. Et ex hoc exemplo apparet quod natura est similis arti qui enim dicit quod homo generatur ex hac creatione: quia necesse fuit ut partes graues que sunt in eo descenderent et leues ascenderent: et sicut qui dicit hoc in domo: et isti non euadunt per hunc sermonem: ab esse casu in generatione entium: quoniam si partes graues descenderent in plantis et animalibus ex necessitate sue nature: et leues ascenderent: tunc convenientia actionum partium grauium et actionum partium leuium in salute illius speciei erit casus: sed hoc in pluribus rerum naturalium uideatur e conuerso. alia enim testea si natura non intendisset custodia deberet defendisse in eis pars testea.

Sed tamen non sine his quidem facta sunt: non tamen propter hoc nisi sicut propter materiam: sed causa abscidendi ipsa et saluandi: similiter autem et in alijs omnibus in quibuscumque propter aliquid est: non sine quidem habentibus necessariam naturam sunt: non tamen propter hoc: sed aut sicut materia sunt: sed propter aliquid est: ut terra. huiusmodi est: quia talis est: et propter hoc est: sed tamen id quod est cuius causa impossibile est fieri nisi ferrum sit: necesse igitur ferrum esse siquidem terra erit et opus ipsius: ex suppositione necessarium est: sed non sicut finis: in materia enim necessarium est: quod autem est cuius causa sit in ratione est. Et uerum est certe quod paries non esset sine istis: sed esse

eius non fuit propter ista: nisi intelligas per hanc prepositionem propter materiam: sed propter custodia et salutem: et propter istas fuerunt illa: et eodem modo est de omnibus que sunt propter aliquid: non enim sunt sine illis que habent aliquam naturam necessariam: sed esse eorum non propter hoc existimat materia: sed propter aliquid. U. g. terra quare est talis: et dicitur ut agat aliquid: aut propter aliquid: et quod agit hoc: et est propter illud: non est aptum nisi sit ex ferro: ex quo sequitur necessario ut sit ex ferro si fuerit ferrum: et sua actio fuerit eius actio: ex positioe igitur est necessitas: non ex fine intenta. necessitas enim est in materia: et illud propter quod est in diffinitione.

Et uerum est quod paries non potest esse sine illis grauibz et leuibz que ita habent se ad illum quasi materia: sed esse parietis non fuit propter hanc causam que est graue et leue. nisi quod non intelligat per hanc prepositionem propter causam finalem intentam per artem: et custodia et salutem tunc enim erit uerum dicere respondendo ad quare fuit paries: quod paries fuit propter suam causam: et deinde dixit. et eodem modo etiam. i. et eodem modo est de omnibus que generantur propter aliquem finem intantum: quoniam impossibile est ut sit aliquid sine illis que habent naturam necessariam in esse eius: sed esse eius a tali materia. scilicet necessaria in generatione sua non facit existimare quod propter materiam fuit tale: sed opinandum est quod ipsius esse tale est propter aliquid: et intendebat hoc cum dixit: sed esse eius etiam. i. sed ipsius esse huiusmodi. scilicet quia illa sunt necessaria in suo esse: non propter hoc dicitur quis existimare quod materia est causa esse eius: sed opinandum est quod esse eius est propter aliquid. Et in libro Alex. dicitur. sed non propter ista: sed propter materiam. et illa que sunt ante finem in re non dicuntur esse cause finis: nisi secundum quem materia est causa finis: imo finis est causa eius principaliter.

Et cum posuit quod significat quod partes et alia corpora generata non generantur ex necessitate materiae: sed materia sit necessaria in esse eius. hoc. scilicet significat quod cum aliquis interrogauerit quare est aliquid: non respondebit per materiam sed finalem: notificauit hoc per exemplum et dixit. U. g. quoniam cum aliquis dixerit: quare terra habet multos dentes: et dicitur ut ferret ligna aut propter ferrum dicitur: non dicitur quod habet multos dentes: quia est ex ferro: sed terra non possit esse nisi ex ferro: et hoc intendebat cum dixit. et hoc propter quod est non est aptum etiam. i. licet hoc propter quod fuit terra non aptetur nisi terra sit ex ferro.

Deinde induxit illud quod est quasi conclusio istius sermonis. et dixit. sequitur igitur necessario ut sit ex ferro etiam. i. sequitur igitur ex hoc quod dicimus quod terra est propter suam actionem: et quod actio eius non potest esse nisi sit ex ferro: ut necessitas in terra sit secundum positionem. scilicet secundum positionem finis non secundum materiam: et hoc intendebat cum dixit: ex positione igitur erit necessitas secundum finem intentionem. i. ex positioe igitur finis querenda erit necessitas materiae

88

2

3

Quæ res
liber inue
niunt ex ne
cessitate z
nō pp aliqd
sūt pp māz
z q̄ iueniūt
i eis pp ali
qd sūt pp
fōiaz. vide
idē. 3. d. aīa
cō. 60. 4

Dec est di
spō entis
necij simpl
citer. s. vt n̄
sit pp suam
actionē: s̄
actio ei pp
ipz qd̄ quo
itelligēdūz
sit. vide. 2.
ceh. cō. 17.
z. 21. Et. 12.
meta. 36.

conuenientis illi actioni: z necessitas esse rerū sequentiū mān: non
q̄ esse istoꝝ est ppter finē: neqz q̄ finis est ex necessitate māe. illa. n.
que inueniunt in rebus nālibus de necessitate nō pp aliqd. vt moia
aīalis: sūt pp mān: z illa que inueniunt in eis pp aliqd sūt pp
fōmā z dīffinitioē: z ideo nō sūt necia simplr: z hoc intēdebat cū
dixit. necessitas em̄ est in mā: z pp quid est in dīffinitioe. C Et in
tate māe que non intēdunt pp aliqd: ex quib⁹ antiq̄i errauerūt z
existimauerūt: q̄ oīa q̄ accidūt reb⁹ sūt de necessitate materie.
C Et hoc cōponitur in sc̄da figura sic. Res necessarie nō intēte sūt
ex materia. Et res intēte non necessarie non sūt ex materia. Ergo
res intente non sūt necessarie non intente. q̄ aut res intente non
sūt ex materia manifestum est: qm̄ res intēte sūt ex forma. z ideo
non sūt necessarie generationis: z forma non est ppter materiaz.
ergo res intēte non sūt ppter mān. C Et potentia totius sermo
nis predicti est in tertia figura sic. Quā in rebus generabilib⁹ inter
rogat: quare generat: non r̄ndetur p cām materialē. Et qm̄ in reb⁹
gn̄abilibus interrogatur quare: r̄ndetur per causam finalem. Ergo
causa finalis est alia a causa materiali. C Et oēs iste rationes sūt
cōtra eos qui non cōcedunt illud qd̄ est notum per se. si enim causa
finalis sequeret̄ necessario causam materialē: tunc apud questionē
per quare responderet̄ causa materialis. h̄c enīz est dīffinitio entis
necessariū simplr. s. vt non sit ppter suam actionē: sed actio eius
ppter ipsum: z iste modus necessitatis inuenitur in rebus eteris:
z ista est necessitas simplr: quā antiq̄ existimabat̄ esse in rebus nā
libus generabilibus z corruptibilibus. si igitur forme sequerent̄
materia de necessitate: tunc omnia essent necessaria.
C Et aut necessarium z in doctrinis: z in his que sūt
naturam sūt quodāmodo similiter qm̄ rectū huius
modi est: necesse est triangulū duobus rectis equalē ha
bere. sed non si hoc est illud est: sed si hoc nō est: neqz
ille rectus est: in his aut que ppter aliqd sūt ecōtra
rio est si finis: aut erit: aut est: qd̄ est ante finē: aut erit:
aut est: si vero non: sicut ibi: cū non sit cōclusio: principiū
non erit: z hic non est finis: z qd̄ est eius causa sit.
principiū enim ad hoc est non actionis aut: s̄ animi:
ibi aut sūt animi: actus enim nō sūt.
C Et necessariū est in doctrina: z in eis q̄ sūt cursum
nālez sūt quodāmodo sūt: qm̄ rectū est tale: necesse est
vt anguli z trianguli sūt equales duobus rectis: z nō
qz fuerit tale sūt illud: s̄ hoc si non esset tale: illud nō
esset rectū: z illa que sūt ppter aliqd: si finis intēta per
illa fuerit p̄sens aut futura fuerit. illa et que sūt ante

erūt presentia aut futura: z si nō sūt quēadmodū igit
illic: si cōclusio non fuerit: nō erit principiū: s̄ h̄c est
dispō finis: z illud pp qd̄. hoc em̄ etiā est principiū: s̄
non est principiū operationis: s̄ cogitationis: z princi
piū illic est cogitationis: qz illic nō est operatio.
C Id est. z necessitate eē i doctrina z in nālibus est p̄simile: quodā
modo. s. qm̄ in ytroqz inuenit̄ necessitas expositioē: z dixit: quodā
modo: qz ex priorib⁹ in doctrina cōsequunt̄ posterioratē cōclusio
que est posterior: in sc̄ia s̄m tps: sequit̄ ex ppōnibus que sūt p̄ores
in esse: aut illa que sūt priora in tpe sequunt̄ posteriora. C Et simi
litudo inter illa est: qm̄ si ppōnes fuerint erit cōclusio necio: z non
sequit̄ ecōtrario: z si finis fuerit: erūt illa que sūt ante finē: z i hoc
aduersant̄ h̄c duo: p̄positiones igit̄ s̄ hunc modū assimulant̄ fini:
cōclusio autem assimilat̄ eis que sūt ante finē. C Et cum dixit: qz
necessitas est in eis cōsimilis: incepit declarare similitudinem: z di
xit: qm̄ qz rectuz est tale zc. z in doctrina inuenitur aliqd̄ simile ne
cessario qd̄ est in generatione: qm̄ ex esse p̄positionū sequitur eē cō
clusionis. A. g. qz angulus extrinsecus in triangulo valet duos intrin
secos sibi oppositos: z cū angulo sequenti valet duos rectos: h̄c est cau
sa in hoc qz anguli trianguli sūt eq̄les duobus rectis. ppōnes igit̄
sūt illa pp que est res: cōclusio vero est illud qd̄ est ante illud pro
pter qd̄ est: z intēdebat per rectū triangulū rectoz. laterū: z intēde
bat per tale hoc qd̄ extrinsecus valet duos intrinsecos: z cū sequēte
valet duos rectos. B. d. z non qz hoc est tale: sūt illud tale. i. z nō: qz
anguli trianguli valēt duos rectos: est necesse vt angulus extrinsecus
sit talis. i. qm̄ hoc non est causa illius. B. d. sed si hoc non fuerit zc.
i. si non fuerint anguli equales duobus rectis triangulus nō erit re
ctoz lateruz. C B. d. z illa que sūt pp aliqd̄ zc. i. z dispositio cō
clusionis cū p̄positionib⁹ est dispositio eoz que sūt pp aliqd̄ z cūz
illo pp qd̄ sūt: cū em̄ fuerit finis pp quem sūt in actu erūt illa in
actu: z si fuerit finis in potētia: illa erūt in potētia: s̄ nondū sūt in
actu: z hoc intēdebat cum dixit: z si non sūt. z s̄ cum cōclusio
fuerit in actu: p̄positiones erunt in actu: z si cōclusio fuerit in poten
tia: p̄positiones erunt in potētia. C Et cum declarauit qz ita se ha
bent p̄positiones cū cōclusionē: sicut finis cū his que sūt ante si
nem. z dixit. z quēadmodūz illic zc. i. quēadmodū si non fuerit cō
clusio: non erūt ppōnes. s̄ si nō fuerint illa que sūt ante finē: nō
erit finis: illa enīz que sūt in doctrina q̄ si finis sūt p̄positiones: z
illd̄ qd̄ est q̄ si illa que sūt ante finē est cōclusio. B. d. hoc em̄ est pn
cipiū zc. z inuit p̄positiones que sūt principiū doctrine. C B. d. s̄
neqz principiū operationis s̄ cogitationis: z p̄seruat se ne qz di
cat qz nos videmus qz ad quedā p̄cipia sequunt̄ vltima: z sūt pn
cipia doctrine: z hoc est cōtra positū in nā: z r̄sio ad hoc est: qm̄ hoc
nō est principiū operationis: s̄ principiū cogitationis. sermo autē est de
p̄cipijs operationū: z accidit vt ex p̄cipio cogitationis sequat̄ illd̄
ppter qd̄: principiū a in cogitatione est finis in operatione. z finis in
cogitatione est principiū in operatione. B. d. z principiū illic zc. i. in vo
l 3

a Principiū
i cogitatio
ne est finis
i opatiōe. z
finis i cogi
tatione est
p̄cipiū in
opatiōe. idē
7. me. c. 23.
Et. 3. de aīa
tex. cō. 49.

etrina speculatiua. z dixit hoc: qz doctrine operatiue accidit eis vt illic sint duo pncipia: pncipiū. s. cogitationis z pncipiū operatio- nis: z sifr finis cogitationis z finis operationis.

¶ Quare si erit domus hec necesse est fieri: aut existe- re: aut esse: aut oīno materiā que ppter hoc: vt lateres z lapides eē sī domus: nō tñ ppter hoc est finis: s; aut sicut māe: neq; est pp hec: oīo tñ si nō sint nō erit: neq; domus neq; terra. hec quidē nisi sint lapides: illa ve- ro nisi sit ferrū: neq; em̄ ibi pncipia sunt nisi triangulū duobus rectis. Manifestū igit̄ est qd̄ est necessariuz in phisicis: qz sicut mā dī z motus ipsius.

¶ Necesse est igitur: vt si domus erit vt ista sint neces- sario: aut vt sint: aut qz erūt p̄sentia z vniuersaliter mā que est ppter aliquid. U. g. quoniā lapides erunt si erit domus: led non ppter ista est finis intenta: sed s̄m qz est materia: sed illa si non fuerint nō erunt ista: domus igitur non erit si lapides non fuerint: neq; terra erit si ferruz non erit: illic enim pncipia non erunt: z si an- guli triāguli non fuerint equales duobus rectis. Manifestum est igitur qz necessarium in rebus nālibus est illud qd̄ dī de materia z eius motibus.

90 ¶ Id est. necesse est igit̄ si dom⁹ fuerit in actu: vt illa ex quibus do- mus sit sint ante domū. z hoc intēdebat cū dixit. vt sint necio. i. vt ista ex quibus domus sit sint necessario in eē: aut generata ante ge- nerationē domus. z hoc duob⁹ modis: aut vt sint p̄ntia cū ea: aut qz erunt p̄ntia. B. d. z vlr mā. i. z vlr ista est dispō materie cū illo pp qd̄ fuit mā. B. d. U. g. i. U. g. qm̄ lateres z lapides necesse ē vt sint si domus fuerit: s; nō ex laterib⁹ z lapidib⁹ sequit̄ necio vt sit finis in- tentus. U. g. domus neq; hēt introitū in sine nisi s̄m mā. s. s̄m qz mā est vna causarū rei cui⁹ est mā. B. d. z nō erit pp ista. i. z foia nō erit p nām: sed p agēs. B. d. s; illa. i. mā. B. d. si ista nō fuerint. i. for- ma z finis. C. B. d. illic em̄ zc. z qz accidit ex hoc in gnatione est sife ei qz accidit in doctrina. in doctrina. n. et non erunt ppositiones si cōclusio nō fuerit. U. g. qm̄ ppositiones ex quib⁹ declarat qz anguli triāguli valent duos rectos non erūt si nō fuerint equales duob⁹ re- ctis: z iam pdixit h: sed iterauit illud ad rememorationem. ¶ In libro 6o Alex. neq; illic etiam erunt pncipia si triangulus habue- rit angulos equales duobus rectis. i. qm̄ nō sequit̄ qz si cōclusio sit qz ppositiones sint. Beinde dixit. manifestum est igit̄ qz necessitas in rebus naturalibus notat materiā: z illud qd̄ sequitur materiā de motibus: z nō notat formā. s. qm̄ materia inuenit̄ ppter formā: non forma ppter ipsam: cum non sequit̄ materiā.

Idē. s. t. c. 89.

Idē. s. 87. z que ibi.

¶ Et vtreq; physico dicē de sunt cāe: magis aut̄ q̄ cui⁹ causa. cā em̄ hec māe est: s; nō hec finis. Et finis qz cui⁹ causa z pncipiū a diffōne a rōne est: sicut in his q̄ s̄m artē: qm̄ si domus talis est: opz hoc fieri ex neces- sitate z esse: z qm̄ hoc est sanitas: hoc opz fieri ex neces- sitate z esse sic: z si hoc est hō hoc: si aut̄ hoc z hoc.

¶ Et opz nālē intēdere has duas cās: s; magis d; in- tēdere cām que est pp qd̄: qm̄ ista est cā māe: ipsa aut̄ nō est finis ppter que: z pncipiū est de diffōne z rōne: sicut est in reb⁹ que sunt p artē. U. g. qm̄ qz domus est tale: necē est vt sit hoc: z hoc qz sanitas est talis: neces- se est vt sit hoc: z sifr qz bō est talis: necē est vt sit hoc.

¶ Et oportet naturalem reddere vtranq; causam: qz cōstitutio re- rum naturaliz est ex ambobus. s. ex materia: z ex illo ppter qd̄ est materia. B. d. sed magis debet zc. i. opz naturalē sollicitari magis circa causam finalē cū ppter cām finalē est causa materialis: z nō ppter causam materialem est causa finalis. Beinde. d. z pncipiū est ex diffinitōe z rōne. i. z pncipiū ex quo sequit̄ si fuerit neces- sario materie: est illud qd̄ cōtinet diffinitio z forma in reb⁹ cōpositis.

¶ Et intēdebat per hoc qz cū diffinitio rei fuerit posita: sequit̄ mate- ria necessario in esse eius. diffinitio enim cōtinet formā cōmunem z propriam. Beinde dixit. sicut est in rebus artificialib⁹. i. Verbi gra- tia. qz diffinitio domus est continens cooperiens defendēs a calore z frigore: necesse est vt sit composita ex recto z pariete. z qz diffini- tio hōis est animal rationale necesse est vt sit cōpositum ex carne z osse: qz diffinitio sanitatis est dispositio in mēbro qua agit suam actionē in mēbro: necesse est vt ista dispositio sit cōplexio. z hoc in- tendebat cum dixit qz domus est tale zc.

¶ Fortassis aut̄ z in rōne est necessariū: determinaturi enim opus serrandi: qm̄ diuisio h̄mōi est: hoc aut̄ nō est: nisi habeat dentes h̄mōi: hī aut̄ non: nisi sit ferreū. sunt aut̄ in diffinitione quedā partes vt materia.

¶ Et rectum est vt necessarium intret in diffinitione etiaz: z hoc erit quādo diffinierimus actionem serra- tionis: qm̄ est scindere tali modo qz non aptatur nisi serra habeat dentes tali modo: z hoc impossibile est vt sit hoc modo nisi sit ex ferro: in diffinitione em̄ etiā quedam partes sunt quasi materia.

¶ Quia diffinitiones cōtinet̄ gīa z dīas: z genera sunt forme vni- uersales: dīe forme proprie: z est declaratum qz materia sequitur

91

Diffō cōti- ner formas cōem z pro- priā. Idem 7. met. 43.

92

In diffoni
bus nãlib³
appet ma/
teria vlna
nifeste vel
psecutire.
Uis idẽ su
pra cõ. pce
dẽti. Et p
d aia. c. 16.
e que ibi.

Aris. 2. me
ta. t. c. 14.
Idem p̄rio
phy. co. 71.

P̄rio phy.
tex. co. 34.

neçario ex forma rectu e vt diffõnes in hac scia sint pncipiũ appa
rẽtie neçitatis mae: z qz ex qbusdã diffõnib³ n̄ solũ o appet cõse/
curio mae sed et in eis intrat mã. **C** Dixit: z rectum est vt in qbus/
dã diffõnib³ nõ seqt neçariũ ex positõe diffõnis: sed intrat in diffõ/
ne q̄si p̄tin talibus igr diffõnibus appet mã q̄si ps non fm psecu/
tõem. B. d. si. n. diffinierimus zc. hoc est exemplum diffinõis: in q̄
appet mã: ferratio. n. qz nõ cõplet nisi p formã z mãm ferre: iõ intrat
mã in diffõne: terra. n. si dixerimus ipsam esse instrumentum hñs
dentes: non erit diffõ: donec dicamus ipsam esse ex ferro.

Consuetudo / sicut dixit Arist. in scdo meta
a pluribus rebus mãifestis p se: quẽ admodũ. n. cum
hõ fuerit assuetus ad aliquas actiões: nõ noceant illi
erunt faciles illi: z credit q̄ sint vriles. s̄lr cũ fuerit
assuetus credere smões falsos a pueritia: erit illa cõ
suetudo cã ad negãdũ vep mãifestũ: sicut qdã cum
v̄sitati sunt comedẽ venenũ intrũ q̄ erat eis cibus. sic accidit mo/
dernis dicẽtib³ q̄ gnãtio s̄uit ex n̄ ente: z cã isti³ existimatõis s̄uit
psuetudo. **C** Et tu potes scire hoc ex hoc qd̄ dixit Aris. q̄ oēs antiq̄
p̄ueniũt in hoc q̄ nihil gnãt ex nihilo. z iã vidi quosdã socios du/
bitãtes in hac qd̄e. n̄ obuiam hñc aliq̄tulũ i tractatu de sba orb.
C Et ista mala psuetudo auferri p̄t per hñc psuetudinẽ audiẽdi con
traria sua. quẽ admodum igr malitie acq̄siper malã psuetudinẽ
obuiamus p psuetudinẽ habitũ bonõz oppositõz illis: s̄lr credẽ
res falsas d̄struũt per hñc psuetudinẽ vep v̄az: z ista psuetudo est im
pediens multos intells perfectos recipere veritatẽ. **C** Et iõ videm³
modernos loquẽtes dicere: q̄ q in pncipio addidit phiaz nõ potest
addidẽre leges: z q p̄mo addidit leges nõ ei abscondẽtur post alte
scie. z bñ dixerunt: in quo enim congregatur cõsuetudo z comp̄hẽ
sibilitas veritatis: ille non hz impedimentum a veritate: sed impedi
mentum sp̄ a falsitate: vel saltẽ ab eo in quo nõ est veritas neqz fal
sitas vt in legibus. sed q hz psuetudinẽ recipiẽdi falsum: aptus est
vt impediãt a veritate: quẽ admodum in quo p̄gregat cũ nutrime
to panis q est cibus temperatus psuetudo nutrimentũ: rectum est vt
non impediãt in aliqua hora ab hoc qn nutriãt ab eo: z qn non acci
dat ei nocumentum: sed q assuetus est ad aliqd aliud q̄ panes: bñ
põr impediãt a nutrime to illius. **C** Et ex hoc mõ. s. per cõsuetudinẽ
estimãt q̄ apologi p̄positi ciuitatũ corrupũt multa pncipia nãe: z
hoc e p assuetudinẽ. **C** Et iõ fides vulgi e s̄rior q̄ fides phoz. qm
vulgus nõ assueuit audire aliud: phi aut̄ audiunt multa. z iõ qn d̄
sp̄tatio z psideratio p̄ns est oibus: corrupitur fides vulgi: z ideo
quedam leges phibent disputare. **C** Et potest bene videre q̄trum
operatur audire res extraneas in opinione que est p̄ cõsuetudinẽ
z hoc tpe. hoies. n. multi cum intrauerũt res speculatiuas z audie
runt res extraneas eis cum fuerint assueti statim corrupetur opi
nio: quã habuerunt ex assuetudinẽ: z nõ fuerint tm̄ assueti ad istas
res extraneas vt possint recipere: s̄uit d̄structa ap̄ eos maior ps le
gũz z multiplicati sunt hoies ap̄ eos q dicebant zenodic. Et zilga/
zel s̄uit maior cã h² cũ suis comparatõibus mixtis. Et dixim³ hoc.
C Finit lib. scds phy.

Incipit liber Tertius physicorum Aristotel.

Sũma. 3. lib. phy. fm Auer.

In textu p vsqz ad. 24. differit de motu: z de eius speciebus.
In textu. 24. vsqz in finem facit longam narrationem de infinito.

Tractatus primus de motu.

De diffinitione motus.

Cap. 1

Noniam aut nã est pncipiũ mo
tus z mutatõis: scia aut nobis d
nã est: opz non ignorare quid sit
motus. necessarium est eni igno
rato ipso z ignorari nãm. Deter
minantibus igr de motu: tentan
dum est eodẽ aggredi modo: z
de his que p̄nt sunt. **C** It aut mo
tus p̄tinuoz esse: sed infinitum

Ignorato
motu nece
est natura
ignorari.

apparet primum in continuo: vnde z in diffinietibus
continuum/contingit primuz indigere multoties rõe
infiniti: cum infinitum diuisibile continuum sit.

Infinitum
apparet p̄/
mum in cõ
tinuo.

Quia nã est principium motus z quietis z transmu
tationis: z in hac scia intẽdimus nãm: opz nos narra
re primo motum quid sit: deinde cum determinaueri
mus hoc: determinabimus vnum qd̄ q̄ p̄ntiũ hoc mõ:
z existimat q̄ motus est de rebus continuis: z primo
eorum que sequuntur sciam de continuo est de infini
to: z ideo accidit multotiens cum diffinierimus conti
nuum vti in eius diffõne infinito: illud eniz qd̄ diuidi
tur in infinitum est continuum.

continuum
est p̄ntiũ
le. m. temp. d̄icẽ
si bñ.

Incipit notificare cãm pp quã cõtingit ei log in hoc libro de
motu: z de rebus que sequuntur motu: qm cũ psidera
tio eius est de nã: cuius diffõ est pncipiũ motus z quietis: s̄uit necesse
ẽ declarare fm quot modos d̄ de mã z forma: sed primũ pncipiũ
malẽ qd̄ est pncipiũ potuit declarare anq̄ p̄scrutare de motu z acci
dẽtib³ motus. pncipiũ aut qd̄ est p̄mus motor nõ potuit p̄scrutari
de eo nisi post p̄scrutatõem de motu: z icipit h̄ declarare q̄ ex diffõne
nãe apparet q̄ p̄scrutatio de motu e neçia: z qz opz nãlem p̄scru
tari de vnaquãqz illaz partuz acceptaz in diffõne. **C** Dixit: q̄ nã
ẽ. i. z qz iam apparuit ex p̄dictis q̄ diffõ nãe est pncipiũ motus
z quietis. i. z transmutatõis: z non transmutatõis: z intendimus in

Cõtinuatio.
Principiũ
qd̄ e p̄mus
motor n̄ po
tuit p̄scru
tari nisi p̄
p̄scrutatio
nẽ d̄ motu.
Id. 3. phy.
4. 5. z. 6. c.

Idē p̄ phi.
i plogo iuo
z ibid. c. 4.

9 ut q̄ sequit̄
mo f̄m̄ ut est
m̄ fin̄i t̄m̄
bo i q̄ d̄ d̄ c̄ c̄ c̄
h̄ s̄

Qd̄ p̄tur i
qd̄ q̄n̄ p̄uer
tit̄ ē d̄ffō.

a Cōtinuū
diuidit̄ in
infinitum.
Idem̄ i fra
31. cōm. z q̄
ibi. Idē. 3.
phy. tex. c.
69.

Idē in p̄di
camētis. c.
6 q̄titate.

Speclatio
de p̄p̄s p̄
sterior ea q̄
de cōib̄ ē.

... p̄ r̄ior
ref̄ebent̄
si lex̄ ari
s̄m̄ coz̄ cep̄
comū n̄el̄ q̄
s̄m̄ p̄ r̄ior
r̄ d̄ntia. s̄m̄
comū n̄el̄
tr̄ ad d̄ n̄ d̄
D̄p̄us log
d̄ cōi q̄ d̄ p̄
p̄o. Idē i p̄

hoc libro p̄scrutari de n̄a: cum intentio huius libri sit loq̄ de reb̄ cōi
bus oībus reb̄ n̄alibus: z iā locuti sumus de p̄mo p̄ncipio quod ē
quasi mā oīum reb̄ n̄alium: op̄z nos igr̄ loq̄ de motu qd̄ sit: z cum de
terminauerimus. i. d̄ffinerimus motū: d̄terminabimus post vnu
qd̄z eoz̄ que accipiūt̄ in d̄ffōne motus: z que sequūt̄ur motum.

Et euz̄ dixit̄ hoc̄ incepit̄ dicere illa que ita se h̄nt ad vnu qd̄z eoz̄
rum que accipiūt̄ur in d̄ffōne motus: z que sequūt̄ur motum: z eoz̄
dixit̄ hoc̄ incepit̄ dicere illa que ita se h̄nt ad motū. z dixit̄. z exi
mat̄ zc. i. vtrū diuidit̄ in indiuisibilia sp̄. aut in aliqua diuisibilia.
Deinde incepit̄ narrare et q̄ p̄sideratio de p̄tinuo exigit̄ et p̄sider
ratōem de infinito: z dixit̄. z p̄mum eoz̄ zc. i. z p̄mum eoz̄ q̄ appent̄
ex p̄sideratōe de p̄tinuo est considerare de infinito. Deinde d̄dit̄
cām in hoc̄: z dixit̄. z iō accidit̄ multoties zc. i. qz̄ infinitum p̄tinu
git̄ p̄tinuo: aut est d̄ia eius: accidit̄ multoties q̄ cum d̄ffinerim̄
p̄tinuum accipe in sua d̄ffōne infinitū. p̄tinuū enim est illud qd̄ di
uiditur in infinitum. Deinde induxit̄ testimoniū sup̄ hoc̄ z dixit̄
qd̄ a enī diuidit̄ in infinitū est p̄tinuū. i. z diximus qd̄ d̄ffō con
nui est illud qd̄ diuidit̄ in infinitum: qz̄ illud qd̄ diuidit̄ in infinitū
est infinitum: qd̄. n. p̄dicat̄ s̄m̄ qd̄ q̄n̄ uertit̄ ē d̄ffō. Et dixit̄. ve
mihī v̄i accidit̄ multoties q̄ ista d̄ffō cōtinui apud dicētes ipsūm
cōponi ex p̄trib̄ indiuisibilibus non est p̄cessa: dicētes. n. q̄ con
nui cōponit̄ ex p̄trib̄ indiuisibilib̄ nō p̄cedūt̄ h̄ac d̄ffōne. Et. d. d.
z iō accidit̄ pluribus eoz̄ q̄ vtrū d̄ffōne p̄tinui: accipe in d̄ffōne
eius infinitum. Et forte dixit̄ hoc̄: qz̄ p̄tinuum potest habere aliā
d̄ffinitionem vt̄ in qua d̄. cōtinuum est illud in cuius medio pot
est poni terminus cōmūnis duabus partibus.

Adhuc at̄ sine loco/ z vacuo/ z tpe/ ip̄ose ē eē motū.
māifestū igr̄ est qd̄ z p̄ hoc̄: z p̄ id̄: qd̄ oīa sunt cōia: z
vtr̄ hoc̄ oībus int̄ d̄edum p̄ argumētantibus de vno/
quoq; istoz̄: posterior aut̄ de p̄p̄is speculatio ea que
de cōmūnibus est.

Et cū hoc̄ ip̄ose ē vt̄ motus sit/ si locus z tps̄ nō fue
rit. manifestū ē igr̄ qd̄ p̄ hoc̄: z p̄ hoc̄ qd̄ ista sunt cōia
oībus: op̄z p̄scrutari de vnoquoq; eoz̄: p̄sideratio enī d̄
p̄p̄is est post p̄siderationem de reb̄ cōmūnibus.

Cū declarauimus qd̄ ex d̄ia n̄a apparebit̄ qd̄ op̄z n̄alem p̄scruta
ri de motu z p̄ntibus motum. z dixit̄: qd̄ illoz̄ que sequunt̄ motum
que sunt p̄p̄ina s̄be eius est p̄tinuum: z qd̄ infinitum seq̄t̄ p̄tinuū
incepit̄ dicere ē: qm̄ qz̄ locus z tps̄ sequūt̄ur motum in rei veritate
vacuū: z d̄nt qdam n̄ales. op̄z ē t̄ p̄siderare de istis tribus euz̄ p̄
deratōe de illis tribus p̄dictis. Et dixit̄. z manifestum est igr̄ zc.
idest manifestum est igr̄ qd̄ ex hoc̄ qd̄ diximus qd̄ ista apparēt̄ ind̄i
finitōe n̄a: z qz̄ ē ista sunt cōia oībus reb̄ n̄alibus: op̄z nos in
hoc̄ libro loqui de istis reb̄: cum iste liber sit p̄mus liber in q̄ loq̄
tur de reb̄ naturalibus de cōi op̄z loqui prius qd̄ de p̄p̄is. z ideo

fuit necessē loqui de istis reb̄ in hoc̄ libro. Et hinc expressit suā
intentionem in a hoc̄ libro: z illa q̄ sunt s̄ba isti cōsiderationis z
sunt c̄ie cōes z accētia cōia que apparent ex d̄ffinitione nature.

Primum aut̄ sicut diximus de motu: est igr̄ aliqd̄
q̄ endelechia m̄ est: aliud aut̄ potētia: z eoz̄ que sunt
actu hoc̄ quidem hoc̄ aliqd̄: aliud vero quātum: aliud
vero quale: vel aliqd̄ alioz̄ entis p̄dicamentoz̄: sed z
eius qd̄ ad aliquid: aliquid quidem s̄m̄ superabūdan
tiam z defectum d̄r: aliud aut̄ s̄m̄ actiuum z passiuū:
z oīno motiuum z mobile: motiuum enim motiuum
mobilis est: z mobile a motiuo est mobile.

Et incipiemus sicut diximus de motu: z dicamus qd̄
rerum quedam sunt in perfectione: z quedam in potē
tia: z istoz̄um qd̄dam demonstratur̄ esse hoc̄: z qd̄ d̄az
demonstratur̄ esse huius q̄t̄itatis: z qd̄dam demōstra
tur̄ esse huius d̄spositionis: aut attribuitur hoc̄ modo
alicui alioz̄um p̄dicamentoz̄um entis: relatiuoz̄ que
dam d̄nt s̄m̄ magis z minus: z quedam s̄m̄ agens z
patiens: z vtr̄ s̄m̄ mouens z motum: mouens enim ē
mouens motum: z motum est motum a mouente.

Cum voluit d̄ffinire motum: incepit̄ de illis que ita se h̄nt ad id
qd̄ vult d̄ffinire q̄s p̄ponēs: z incepit̄ p̄mo diuidere ens s̄m̄ actuz̄ z
potētiā: z sunt duo genera extra que nō p̄t motus esse: aut nō eē
mediū inter illa: deinde posuit scdam p̄ponem: z est. qd̄ entia diui
duntur in decem p̄dicamentoz̄ ad hoc̄ qd̄ vult etiam declarare qd̄
motus inuenitur in quatuor eoz̄um t̄m̄. Deinde posuit tertiam p̄o
positōem: z est qd̄ p̄dicamentum relationis quāz relatio in eo est s̄m̄
magis z minus: vt̄ duplum z dimidium: z multū z paucū: z quāz
est relatio in eo s̄m̄ agens z patiens: quēadmodum enim duplum
d̄i in respectu dimidij: z dimidij in respectu duplici. S̄m̄ agēs
d̄i in respectu patiens: z patiens in respectu agētis. Et induxit̄
hoc̄ ad declarandū qd̄ motus a ē actio motoris in moto: z qd̄ non
h̄z esse nisi in moto: z ideo accipit̄ rem motam quasi d̄ntiam motus.
Deinde dixit̄. z qd̄dam demonstrat̄ esse hoc̄. i. indiuiduum s̄stan
tiē: qd̄dam huius q̄t̄itatis. i. indiuiduum q̄t̄itatis: z qd̄dam hui
d̄sponis. i. indiuiduum qualitatis. B. d. s̄m̄ magis z minus. i. rela
tiuū qd̄ in q̄t̄itate. B. d. agēs z patiēns: z intendit̄ relatiuū qd̄
inuenitur in p̄dicamento agere z patiēns. Et dixit̄: z vtr̄ s̄z mouēs
z motū: qz̄ mouens z motum sunt puora q̄ agēs z patiēns: cū oē
agens sit mouens z non conuertitur.

Non est aut̄ motus p̄ter res: mutat̄. n. Ip̄ id̄ qd̄ mu
tatur: aut s̄m̄ subiectū: aut s̄z qualitatē: aut s̄m̄ q̄t̄itate:
iste tex̄ t̄q̄. z est duo corala xia p̄ m̄ uer̄ qd̄ motū n̄omet. cō. 23.
ut p̄ter res ad quas est motū. n̄a s̄m̄ qd̄ motū ē. z mouēs. z motū. z s̄m̄
s̄m̄ am̄ aut̄. s̄m̄ q̄t̄itate. s̄m̄ am̄. s̄m̄ q̄t̄itate. s̄m̄ am̄. s̄m̄ q̄t̄itate.

logo suo ff
p̄ phy. z ibi
de cō. 27. z
tex. Idē. 2.
de aia. cō.
30. z ibidē
c. p̄. Idē p̄
de partib̄
aialiu. ca.
p̄. Et. 12. de
gnatione z
corruptioe
text. cō. 51.
a Idem su
pra. c. p̄io.
z que ibi.
z h̄c sunt spe
s̄m̄ motū q̄z
nt̄ s̄m̄ q̄t̄itate
p̄ motū ac quā
s̄m̄
3
a Mor̄ ē ac
tio motoris
i moto: z n̄
h̄z eē nisi i
moto. Idē
5. phy. c. 3.
Et. 8. ph. c.
4. Idē i fra.
i hoc̄ tercio
4. z. 6. 18.
19. 22. 23.
b Mouēs z
motū sunt
p̄fectiō a q̄
agēs z pa
tiēs: cū oē
agēs sit mo
uēs. z non
ecōtra. Idē
p̄ d̄ gnātōe
t. c. 45. z. 12

Aut fm locū. **E**ōe aut in his nullū est accipe sicut dixi/ mus: q̄ neq; hoc neq; quātū: neq; quale sit: neq; aliorū p̄dicamētoꝝ nulluz: quare neq; mot⁹ neq; mutatio nul/ lius ē extra ea que dicta sunt: cū nihil sit extra p̄dicta. **E**t non est motus extra ipsas res: trāsmutatū a eniz semper trāsmutat⁹: aut in substātia: aut in quāto: aut in qualitate: aut in loco: z nihil inuenitur oīno cōe istis: quasi dicat q̄ nō est ita: neq; vnum alioꝝ predicamen/ torum. vnde necesse est q̄ non est motus: neq; trāsmu/ ratio omnino alicuius/ nisi istorum que diximus. **E**t nō est. hoc etiā est quartū fundamentū ad hoc qd vult d̄ b̄/ finitōe motus: z est q̄ motus inuenit in plurib⁹ vno predicamēto. **E**t dixit. z nō est motus zc. i. z nō inuenit motus extra decē pre/ dicamēta: qm̄ trāsmutatū semp trāsmutat⁹/ aut in predicamento substātiarū: aut q̄ntitatū: aut qualitatis: aut vbi: aut in alio p̄dicamē/ to: z trāsmutatio nō inuenit nisi in trāsmutato: ex quo sequit⁹ vt mo/ tus sit in pluribus vno predicamēto. **E**t iste sermo componit⁹ sic. motus est in moto: z motū est in pluribus vno predicamento. ergo motus est in pluribus vno p̄dicamento: z nihil inuenit zc. i. impos/ sibile est inueniri aliqd vnuz cōe istis p̄dicamētis in quib⁹ inuenit motus. **A**. g. aliquod cōe istis quattuor qd nō sit vnuz eozū neq; alioꝝ p̄dicamentoz: ex quo sequit⁹ vt motus sit in alia natura a p̄/ dicamētis: s̄ dicat vniuocē. **E**t intēdebat d̄clarare qm̄ q̄ b̄ mo/ tus nō d̄ vniuocē: iō nō h̄z diffōnez dictā vniuocē: sed fm̄ pri⁹ z p̄/ sterius: sed tñ tales diffōnes intrāt in artib⁹ d̄mōstratiuis. **E**t c̄/ querit⁹ de hoc qd dixit h̄c: q̄ motus nō inuenit in vno p̄dicamēto: z d̄ctū est in libro de predicamētis: ipm̄ esse in p̄dicamento passio/ nis: z fm̄ hoc aut nō debemus cōputare p̄dicamentū passionis: aut nō debemus dicere ipm̄ inueniri in plurib⁹ vno p̄dicamento. **E**t ad hoc aut dicam⁹: qm̄ mot⁹ d̄ fm̄ q̄ nō diff̄ert a p̄fectōe ad quā va/ dit nisi fm̄ magis z minus: necesse est vt sit de gñe illius p̄fectōis. **mō⁹ eniz ē nihil aliud est q̄ q̄ntario ptis post aliā illius p̄fectionis ad quā intēdit motus donec p̄ficiat⁹ z sit in actu.** **U**nde necesse est vt motus qui est in s̄ba inueniat⁹ in genere s̄be: z motus qui est in q̄n/ tate in gñe q̄ntitatis. z s̄lr qui est in vbi z q̄litate. **F**m̄ aut q̄ est via ad p̄fectionē q̄ est aliā ab ipsa p̄fectōe: necesse est vt sit gen⁹ p̄ se. via eniz ad rē est aliud ab ipsa re: z fm̄ hoc fuit positū p̄dicamētū p̄ se. iste modus est famosior: ille aut est vrior. z iō t̄ri. induxit illum modū famosum in p̄dicamentis: z istū modū veruz in hoc libro. **C**ūq; aut dupl̄r inest oīb⁹: vt hoc: aliud qdē. n. forma ipsi⁹: aliud vero p̄uatio. **E**t s̄z qualitatē: hoc qdē eniz albū: illd̄ aut nigrū. **E**t s̄z q̄ntitatē: aliud qdē perfe/ ctū: aliud vero imp̄fectū. **S**lr aut z fm̄ loci mutatōis

hoc quidem sursum: illud vero deorsum: aut aliud q/ dem graue: aliud vero leue: quare motus z mutatio/ nis tot sunt species quot z entis. **E**t vnūq; istoz oīuz est duob⁹ modis. **A**. g. qm̄ illud qd d̄miratur esse hoc d̄mirat⁹ p̄ formā: z demon/ strat⁹ p̄ priuationē. **E**t s̄lr in qualitate: aliqd eniz est al/ buz: z aliqd nigrū. **E**t s̄mr in q̄ntitate: aliqd est perfe/ cum z aliqd diminitū. **I**n trāslatiōe aliqd est supe/ rius z aliqd est inferius: aliqd leue z aliqd graue: vñ/ de necesse est vt tot sint species motus trāsmutatio/ nis quot sunt species entis. **E**t vnūq; Cum posuit q̄ d̄finitio motus est ambigua: q̄ inue/ nitur in pluribus p̄dicamētis vno: incept⁹ d̄clarare ē q̄ nō p̄pter hoc solum est motus talis: s̄z q̄ motus inuenit in vnoquoq; gene/ rum motus in duo: vñ nobilius z aliud vilius. motus eniz qui est in eodē genere de viliorū oppositoꝝ ad nobilius est nobilior: z q̄ est a p̄trario est vilior: vt motus de nō esse in esse: z de esse in non esse. **E**t dixit. z vnūq; istoz zc. i. z vnusquisq; quattuor motū in/ uenit in eodē p̄dicamēto duob⁹ modis: qm̄ trāsmutatū in substan/ tia: cuius trāsmutatio est cōpletat⁹ q̄z d̄mōstrat⁹ in esse. i. in forma z q̄z d̄mōstratur in priuatione forme: motus eniz in cuius sine d̄mōstrat⁹ q̄ motū h̄z formā/ d̄f̄ ḡntatio: z in quo priuat⁹ forma/ dicit⁹ corruptio. z s̄lr in sine trāsmutatiois in qualitate: q̄z d̄mōstrat⁹ fm̄ q̄ est albū: z q̄z fm̄ q̄ est nigrū. z s̄lr in q̄ntitate: q̄z fm̄ q̄ est diminitū: z q̄z s̄z q̄ est p̄fectū. z s̄lr in trāsmutatiois q̄z finis trāsmutatiois est esse sup̄ius: z q̄z est inferi⁹. **C**. d. z aliqd leue z aliqd graue. forte est exēplū d̄ motū in vbi. i. q̄ motū in loco q̄z mouet ad hoc vt sit leue ēt in actu. i. ascēdens sup̄ illa corpa: z q̄z vt sit graue in actu. i. vt sit sub alijs corpi⁹. **E**t forte est exēplū z generatione z corruptione. elementa. n. trāsmutant⁹ de grauita/ te in leuitatē: z de leuitate in grauitatē. **B**. d. necesse est igit ex hoc zc. i. necesse est igit ex hoc qd diximus vt species vltime motus sint tot quot sunt species r̄rum motaz: z sunt octo: vt h̄c appare/ bit: due. s̄. in vnoquoq; p̄dicamento: vtrū autē inueniat⁹ motus in alio p̄dicamento ab istis quattuor. p̄scrutabit⁹ in quinto. **D**iuisio aut fm̄ vnūq; q; genus hoc quidē esse ende/ lechia: aliud aut potentia in potētia exētis endelechta fm̄ q̄ h̄mōi est motus est: vt alterabilis quidē inquan/ tum est alterabile: alteratio est: augmētabilis aut z op/ positū: nullum enim cōe nomen vtri⁹q; augmentuz z decrementū: generabilis autē z corruptibilis genera/ tio z corruptio: loco mutabilis loci mutatio.

dit mot⁹ do/ nec p̄ficiat⁹ z sit i actu. **S**z opposi/ tu vt dicit⁹ 4. p̄hyl. cō. 54. **U**id̄ cō/ silē sicut h̄ 5. p̄hyl. cō. 47. **S** **A**ut qui ē in eodē ge/ nere de vi/ liori opposi/ toꝝ ad no/ bilius ē no/ bilior. **P**ria expō **S**cd̄a **S**. p̄hyl. cō. 10. **A**ut ē ac/ tus entis i potētia. fm̄ q̄ i potētia **I**dē ista. r̄. cō. 7. 9. z 10 z. 16. z. 130

Et cum unūquodq; istorū generū diuidat in illud qd est actu / et illud qd est potētia: tunc motus erit pfectio eius qd est in potētia sicut qd est tale. Verbi grā. qm pfectio alterati quādo alterat est alteratio: et perfectio augmenti et sui oppositi: et est diminuti: et habent vniū nomen cōmune ambobus qd est augmentum et diminutio: et perfectio generati et corrupti est generatio et corruptio: et perfectio translati est translatio.

6

Et cū unūquodq; eorum numeravit illa que debent pcedere hoc qd dicit de diffinitione motus: incepit diffinire eum et dixit: et cū unūquodq; eorum. i. cum unūquodq; generū motus diuidat in potētia et actu: qm unūquodq; eorum quādoq; est in potētia: quādoq; est in actu: et manifestū est qd motus est pfectio rei motę: ergo manifestū est si nō fuerit perfectio eius sicut qd est in actu necessario erit perfectio eius sicut qd est in potētia. Et addidit in diffinitione sicut qd est in potētia: qz omne motus sicut qd est in actu et habet potētia: hęc duas perfectiones: pfectionē. s. in actu non sicut qd est motū: perfectiones sicut qd est in potētia que dicit motus.

Idē. 4. meta. cō. 28. Documētū

Que potētia ponat i diffōne motus. vid. 9. met. cō. 11.

2

Bigressio. Diffō motus cōis est motui nouo et antiquo.

Motus augmenti et diminutionis motus ad finem cōponitur ex pluribus motibus et ex pluribus partibus. Vide p h. 8. phis. cō. 23.

Deinde incepit demonstrare huenientia istius diffōnis vnicuiq; generū motū. et dixit. Verbi grā. qm perfectio alterati et. i. Verbi gratia. qm perfectio alterati sicut qd est in potētia est illud qd dicitur alteratio: et perfectio augmenti et diminuti sicut qd sunt in potētia est illud qd dicitur augmentū et diminutiō: et perfectio generati et corrupti sicut qd sunt in potētia est generatio et corruptio: et perfectio translati sicut qd est in potētia est illud qd dicitur translatio. Et manifestū est qd ista diffinitio motus est cōmuniō motui nouo et eterno. et sicut etiam apparet ex hac diffinitione cōtinuatio motus. motus enim quādo quiescit erit perfectio eius qd est in actu: unde videmus qd motus augmenti et alterationis sunt plures motus. non. n. possumus dicere qd augmentū est motū vno motū de initio augmenti vsq; ad finem: apparet enim motus eius in tempore sensibili. et sicut est dispositio in pluribus alterationibus. et impossibile est vt in toto tempore augmenti sit motū et non cōprehendatur a sensu. Motus igitur augmenti de initio motus ad finem cōponitur pluribus motibus et pluribus quietibus. in vno autem motu translati qui est de principio ad finem nō interponitur quies: et ideo cōtinuatio est manifeste in eo: et credimus hoc in augmento et alteratione: qz videmus aliquid augeri per annū vno digito: et remotum est vt ille digitus diuidatur per omnes partes temporis illius anni: quoniam minimum tempus sensibile non habet ex eo partem sensibilem.

Quod autē hoc sit motus actu ab hinc manifestum est euz edificabile inquantū hmoi ipsum dicim⁹ esse actu sicut qd edificat: et est hec edificatio. sicut autē et doctrinatio et medicatio: et saltatio: et adulescentia: et senectus.

Et declarabit qd motus est hoc: ex hoc qd narrabo. edificatum enim non dicitur edificari in actu: nisi dum nos edificamus: et hoc est edificari: et similiter addiscere et medicari et labi et titubare.

Et declarabit. Dicit: et declarabit qd motus est perfectio rei potētis sicut qd potest ex inductione transmutabilium: edificatū enim nō dicitur esse edificatum quādo cessat ab edificatione: neq; quādo nondum edificatur: sed dum edificatur: et illud est perfectio edificati: et edificatum est nō edificatum nisi qd habet potētia. et similiter est de addiscere et medicato et de lapsu: dicimus enim in vnoquoq; istorum esse tale: dum hęc illam speciem transmutationis sicut qd est in potētia. Et cū igitur edificatio est perfectio edificati sicut qd est edificatū: et sicut in alijs transmutationibus manifestum est qd motus est perfectio moti sicut qd est motum: et quod nō est motū nisi sicut qd est in potētia: manifestus est qd motus est perfectio moti sicut qd est in potētia.

7

Motus est perfectio moti sicut qd est in potētia. vide cōm. 28. 4. meta.

Quod autē quedā eadē sunt potētia et actu quibus non simul nō sicut qd est: sicut vt calidum quidē potētia: frigidū autē endelechia multa iam acunt et patiuntur adinuitē.

Omne enim est simul actiuū et passiuū: ergo et mouēs physice mobile est: omne enim hmoi mouet euz mouetur et ipsuz. Videt quidē igitur quibusdā omne moueri mouēs: sed de his quidē ex alijs manifestū quomodo se habēt: est enim quōdam mouētium et immobile.

omne mouēs in actu et in potētia.

Et quidē videm⁹ aliqua eadē esse in potētia et in actu: sicut nō in simul sicut qd est. U. g. calidū actu et frigidū potētia: sunt enim plura que agūt in inuicē: et patiuntur ab inuicē. Quia enim ista sunt ex eis que agūt in simul et patiūt: vñ necesse ē vt quicquid mouet nātr moueat. Et quāda ex istis mouerūt qd oē qd mouet/mouet: sicut hoc declarabit alio mō ab hoc: est. n. aliqd qd mouet et nō mouetur.

Idē sicut idē nō pot. esse in actu et in potētia.

Quicquid mouet nātr mouet. idē sicut phis. n. 2. phis. 71.

Et quia. Quia videmus res sensibiles esse duob⁹ modis: aut in potētia aut in actu: sed nō sicut qd est et eodē mō: quoniam impossibile est aliqd esse calidum in actu: et calidū in potētia sicut eundē modū: sicut idē in respectu eiusdem quāq; est in potētia: quāq; in actu. U. g. quoniam aqua quāq; est calida in actu: et quāq; calida in potētia: in respectu autē duob⁹ est in potētia: et in actu. s. in potētia respectu alterius: et in actu respectu reliqui: et sicut in respectu eiusdē est duob⁹ modis. U. g. quoniam cibus est agēs in corpus sicut qd est panis in actu: et patiens ab ipso sicut qd est corp⁹ in potētia. necesse est igitur vt sint hic aliqua que mouēt se ab inuicē et mouentur ab inuicē. et qd hec duo sint vera. s. agere et pati in simul: sed in respectu duorum nō in respectu eiusdē.

Impossibile est vt idē sicut idē et eodē mō sit in actu et in potētia. idē. 8. phis. t. c. 40 idē. 3. d. aia cō. 4. 19. Et pmo cap. de sba orbis.

Beinde dixit. necesse est igitur zc. i. cu sint aliqua in quibus inue- nitur potetia z acrus insimul: necesse est vt illud qd mouet sz huc modum vt moueat. Et intēdebat quū dixit nāliter: illud qd mo- uet fm q est in potetia moues. Beinde induxit: z quidā existima- uerunt zc. i. sine hac determinatiōe. s. vt sit cōposituz de potetia z actu: sed nō est verū: sed in fine a istius libri declarabit q hic est motor qui nō mouetur omnino: quū in eo nō sit aliqua potentia: innuit Platonem.

Arist. tenet nullū oīno simplex mo- ueri posse. cui⁹ oppm̄ sensit Plō. Vide phile 8. phy. cō. 40. Et. 7. phyl. cō. 2. Et. 3. ce. cō. mē. 28.

In. 8. ph. 2 rex. cō. 37 vsqz ad tex. m̄. 3 cō. 53.

Sed potetia existētis cuz endelechia ens agat aut ipsum aut aliud inquātuz mobile motus est. Dico aut hoc inquātuz sic: est enī es potentia statua: sed tū nō eris endelechia: z inquātuz es est mor⁹: nō enī idem est eri esse z potetia alicui mobili: qm̄ si idem eēt sim- pliciter: z fm̄ rationē esser vtiqz eris inquātū est endelechia mor⁹: nō est aut idē quēadmodū dictū est.

Motus aut eius qd est in potetia est in eo qd est: qm̄ illud qd est in pfectiōe agit: aut per se: aut per aliud fm̄ q est motuz: z intelligo per hoc qd dico fm̄ q est motuz: hoc qd narrabo: cuprū. s. est in potetia idoluz: sed pfectiō cupri fm̄ q est cuprū nō est mor⁹. quidi- tas enī cupri: z ipsuz esse motū per aliquā potentiam nō hz eandē intentionē: z si haberet eandē intentionē simpliciter: tunc ēt in diffinitione cupri esset motus: s. intentio eorum nō est eadem.

9 Entia nā- lia sunt in potentia z actu sicut al- tero trium modoz.

Si mor⁹ eēt pfectiō actio- nis tūc qdi- tates reruz eēt mor⁹. Id̄ infra cō. sequēti.

Quū declarauit q entia nālia sunt in potetia z actu insit aut vobus bus tpi⁹ in respectu eiusdē: aut in eodē tpe respectu duoz: aut eiu- dē: s. duob⁹ modis: z q mor⁹ est in h̄ gñe: incepit declarare q mor⁹ est pfectiō entis fm̄ q est in potetia: nō fm̄ q est in actu. Et dixit: motus aut eius zc. i. motus aut eius qd est in potetia. scz eius qd exit de potetia in actū inuenit in illo qd est in actu: z qm̄ illud qd est in actu agit: s. est fm̄ q est motū: z non fm̄ q est in actu. Cū qm̄ cuprū est in actu cuprū: z in potetia idolū: z pfectiō cupri i actu fm̄ q est cuprū nō est motus: qm̄ tūc qditas eius esset in motu: s. actiō cupri que est mor⁹ est actiō eius fm̄ q est in potetia idolū: tūc tendit qm̄ quū potetia in aliqō fuerit aliud ab actu: z motus nō est pfectiō rei fm̄ q est in actu: necesse est vt sit pfectiō eius fm̄ q est in potetia. z h̄ mor⁹ eēt pfectiō actiōis. tūc qditates reruz eēt mor⁹: sed motus nō est pfectiō actiōis: z q qditas cupri que est pfectiō eius in actu nō est q habeat potetiaz ad motum. qm̄ si hoc eēt: tūc potentia z actus essent idem.

Manifestum est aut z in cōtrarijs. posse qdē enim sanari: z posse laborare alterum est: z nāqz si laborare quidem

quidē z sanari idē eēt: subiectū aut z sanabile z infir- muz: siue humiditas: siue sanguis/ vnuz z idet est: qm̄ aut non est idē quēadmodū neqz color idē z visibile: posse in qzū est posse endelechia manifestū q sit mor⁹. Si intētio eoz nō est eadē vt dixim⁹: z hoc manife- stuz est in cōtrarijs: sanuz in potetia: aliud est ab infir- mo in potentia fm̄ illum sermonē debent habere ean- dem intentionē: subiectū enī eorum: z illud qd sanat z infirmatur: siue sit humor: aut sanguis/ est idē: z quū hoc non sit idem sicut color z visibile non sunt idem: manifestum est q pfectiō eius qd pōt aliquid fm̄ q potest illud est motus.

Si posse sa- nari z posse egrotare es- sent idē: sa- nitas z egri- tudo essent idem.

Et intentio actus cuz potentia. in re demōstrata nō est eadez: z si fm̄ sit idē: z hoc est manifestū in cōtrarijs. fm̄ enī est idē z sunt in maxima diuersitate. Cū. g. qm̄ hoc demonstratū est esse in poten- tia: sanū est aliud a dicere ipsuz eē in potentia infirmū: z si duo di- uersa eēt idē: p hoc q fm̄ eoz est idē: cōtingeret vt potetia ad infirmitatē eēt eadē cum potetia ad sanitatē: z si hoc eēt: tūc sa- nitas z infirmitas eēt eadez: qm̄ potetie reruz cōtrariarū sunt cō- trarie. Beinde dixit. z fm̄ illuz sermonē zc. i. z eēt necesse vt si ali- qua duo essent idē: qz fm̄ est idem. s. q aliqd esse sanū in potentia z infirmū in potentia eēt idem: qz fm̄ sanitatis z infirmitatis est idē. Cū. g. Humor aut sanguis zc. quū aliqd eē in actu z in potetia nō est idē: qz fm̄ illi⁹ est idē sicut color z visibile nō sunt idem: z si fm̄ sit idē: manifestū est q pfectiō eius qd pōt aliquid fm̄ q pōt illud est mor⁹: nō pfectiō actiōis eēt motus: tūc qditates esset mo- tum: z tūc qditates ipsarum reruz eēt motus vt dixit.

10

Potetie re- rum cōtra- riaruz sunt cō- trarie. Cō- simile p̄rio celi. cō. 119. 2. 121.

Quidē igit est hoc: z quod accidit tūc moue- ri quū est endelechia: vel ipse z neqz prius: neqz poste- rius ostēsus est. Cōtingit enī vnūqz opari quidez: aliqū aut nō vt edificabile: z edificabilis actus inquā- tum est edificabile edificatio est: aut enī huius est edi- ficatio actus aut dom⁹: sed quū dom⁹ sit/ nō amplius edificabile est: edificat aut edificabile. Necesse ē ergo edificationē esse actuz: edificatio aut motus quidē est. at vero eadē cōueniet rō in alijs motibus.

Et declaratum est q intētio motus est hec: z q esse eius dz eē in plectiōe illius: vtrūqz. n. est im- polē. s. vt ac⁹ cadat/ aliq̄ hora: z n̄ cadat. Cū. g. edificatū: pfectiō

Cōmē. Auer. sup phyl. m

eiz edificati h3 qz e edificatu e edificatio. edificatio. n. est actio edificati aut dom: sed quu dom est: tuc non est edificatio: ergo necesse est vt edificatio sit actio. edificatio enim est aliquis motus: et iste sermo est conueniens in ceteris motibus.

11 Et declaratu est qz diffinitio motus est ista. s. qz debet ee in actione que est in potentia dum est actio: neqz ante neqz post. Deinde dixit. vtrunqz est impossibile zc. id est: z hoc necesse est qz vtrunqz istorum est possibile in moto. s. vt actio sit in eo: in alia hora cadentz vt no cadat in alia: z impossibile est vt in eo sit motus anteqz actio cadat ex eo. Verbi gratia. qm dicim qz pfectio edificati sm qz est edificatu est edificatio que est motus edificati non ante neqz post. ante aut impossibile est: qz no h3 actione que est edificatio: remanet igitur vt edificatio sit: aut actio edificati: aut actio eius qd iaz edificatum est. U. g. domus: sed domus no est edificatu neqz trasmutatu: ergo necesse est vt edificatio sit actio edificati sm qz est edificatu. sm qz est et in potentia edificatum.

Capitulu in quo indirecte probat diffinitione motus bene assignata p hoc qz non cotingit motu aliter que aliter diffinire. Cap. 2.

Mod aut bn dicitur sit manifestus est ex qbus alii de ipso dicunt: vt ex eo qd non est facile diffinire aliter ipsum: neqz eniz motu ponere in alio qne pot vtiqz aliqs. z manifestum autem intendentibus que admodum ponunt quidaz ipsum alteritate z inequalitate: z q no est dicetes ee motu: quoz nulluz necessarius est moueri: nisi altera sint neqz si inequalia: neqz si no sint.

Et declarabitur etia hoc esse rectus: ex hoc qd alii dixerunt: z qz difficile est ipsum diffinire alio modo. impossibile eniz est ponere motu z trasmutatione in alio genere: z iste sermo est rectus. Et hoc manifestum est ei qui considerauerit ipsum sm qz alii posuerunt ipsum: dixerunt eniz qz motus est alietas z exitus ab equalitate: z q no est: z nullum illoru necesse est moueri: neqz illud qd est aliud: neqz illud qd est no equalis: neqz illud qd non est.

12 Dicit. z declarabit etia zc. i. z apparet et qz hoc qd diximus diffone motus est rectu qm aliqs sciuerit quid alii dixerunt

runt de illo: z qz sermo aduersarij no est p tradictori verus. dixit. z qz difficile est zc. i. z qz impole est diffinire motu alio modo ab eo quo nos diffinimus ipsuz: qz nullus pot ponere motuz sub alio genere ab eo sub quo nos posuerimus ipsuz. Et quuz narravit hoc: incepit declarare errore alioru: z dixit: z iste sermo est rectus zc. i. ei qui considerauerit diffonez qua alii diffinuerunt ipsuz: quida. n. dixerunt ipsuz ee alietate: z quida exitu ab equalitate: z qda ipsuz esse no ens: sed nullu istoru est motus: qm si eet: tuc qd diceret aliqd istoru esse/ eet motuz si igit motus eet alietas: tuc oee aliud esset motus: z si eet exitus ab equalitate: tunc ois exitus ab equalitate eet motu: z e magis remotu vt sit no ens: qm no ens a no trasmutat. D. d. z nulluz istoru mouet. i. z si aliqd istoru eet diffinitio motus: necesse eet qz qd diceret esse aliqd istoru h3e motum. Et debes scire qz ista diffone no est manifesta per se: sed tm dz inueniri p aliqua viaz ear in qbus inueniunt huius generis diffones: aut per via diuisionis: aut per via copositionis: diffones aut ignote nalliter necesse est vt in eis vtraqz syllo: aut in declarado diffonez z diffinitu esse qm vtrunqz fuerit ignotu: aut in declarado qz diffone est diffinitu qm diffinitum fuerit manifestu per se: z diffinitio ignorata. Arist. igit in declarando diffinitione motus: vti tribus. s. diuisione z inductione: z via accepta a p trario in qua declarauit qz si est impole vt pfectio q est motus reimoto sit sm qz est in actu est pfectio eius sm qz est in potentia: z est dissolutio qonis in illo loco.

Sed neqz mutatio: neqz in hoc: neqz ex his magis est qz ex oppositis. Causa et in hoc ponere qz indeterminatum quoddaz videt esse motus: alterius autem coordinationis principia ex eo qz sunt priuatiua indeterminata sunt: neqz eniz hoc: neqz tale: neqz vnu ipsorum: qz neqz alioz predicamentorum.

Et et trasmutatione ire ab ista z fieri ab istis no est digni qz fieri ab oppositis. Et ca pp qua posuerunt motuz in istis intentionibz est: qm motus vt non h3e terminum apud que cesser: z qz principia alterius partis quu sit in capitulo priuationis no habent diffinitione: nullus eniz eoz est demonstratum ee hoc: neqz esse in hac dispone: neqz in alijs pdicamentis.

Dicit: z et zc. i. et dicere qz trasmutatio est de no ente ad no ens non est dignius qz dicere ipsuz venire de ente ad ens. videm enim etia qz trasmutatio venit de forma in formas: sicut venit de alietate in alietate: ista igit oia sunt accideta motui: no qz p ista substantia motus constituat. Et quu destruxit diffinitiones quibus vtebatur in motu: incepit narrare cam ppter qua diffiniebat motu istis diffinitionibz. z dixit. z causa zc. i. z causa pp quazisti diffiniebant motu istis diffionibz e: qm motus quu sit de rebz q no pmanet vt no

a No ens n trasmutat. Id p phy. 2. 71. Et te. co. 75. z. 77 Documetu

Diffinitoes nallr ignote necesse e vt in eis vtraqz qz syllo zc. Idem. 2. de aia. co. 12.

13

habere diffinitionē. diffinitiones em̄ sunt rerū permanētū: & q̄ si ha-
beret diffinitionē cessaret & destrueret: & q. d. q̄ motus v̄ nō habet
re terminū apud quē cesset: vt in mate sunt res p̄manere apud suas
diffōnes. Quuz igit existimauerūt q̄ motus nō h̄z diffōnē: & q̄ ista
que sunt p̄ncipia partū cōtrarie parti eēndi nō h̄nt diffōnem. s̄
pars p̄uationis: existimauerūt q̄ sequit̄ ex hoc vt motus sit sub h̄c
parte que est pars p̄uationis. Et potentia istius sermonis est ex
duabus affirmatiuis in sc̄da figura: & vtraq; p̄positio est falsa. mo-
tus enim habet diffinitionē vt declaratum est: & p̄uationes etiam
quodāmodo h̄nt diffinitiones. Et intrēdit per partē h̄c q̄ p̄p̄ta/
gorici opinabant̄ q̄ p̄ncipia rerū diuidunt̄ in duas partes cōtra-
rias: & q̄ vna ps cōtinet magis illa opposita que sunt magis in ca-
pitulo p̄uationis: & alia pars cōtinet illa que sunt magis in cap̄lo
habitus: & imponebat̄ in vna parte deez. s̄. bonum & equale: & parte
vnū dextrū & lumen & masculū & motum: & rectū & quadratū: & op-
posita istoz in capitulo p̄uationis: & q̄ oīa apud istos sunt in alie-
ra istarum duarū partiū: & motus nō est in capitulo entis: ergo est
in capitulo p̄uationis: que est non equale & aliud.

Uideri aut̄ indeterminatū motum esse causa/est: q̄
neq; in potentia eorum que sunt generū: neq; in actu
est ponere ipsum: neq; enim possibile est quātitatē
moueri ex necessitate: neq; q̄ actu quantū est.

Et causa in hoc existimauerūt q̄ motus non h̄z dif-
finitionē est: q̄ impote est ipsuz poni in potētia entis:
aut in actione eozū simplr: q̄ em̄ est in potentia aliq̄
quantum non est necesse ipsum moueri: neq; illud q̄
est aliquod quantū in actu.

14 Quum declarauit q̄ causa in hoc q̄ posuerūt motuz in principio
capituli p̄uationis est: q̄ existimabat̄ ipsum esse p̄uationē: ince-
pit dare causam existimationis. Et dixit. & causa in hoc q̄ existi-
mauerūt & c. i. quia impossibile est ponere q̄ genus eius est potentia
simplr: aut actus simplr. nullus enīz p̄t dicere in eo q̄ adhuc mo-
uetur in potētia ipsuz moueri in actu. Et q. q̄ illud q̄ est in po-
tētia aliq̄ quātū: nondū mouet̄ in quāto: neq; illud q̄ est in actu
ēst quantū mouet̄: q̄ iam quiescit. & quuz motus nō est sub potētia
simplr: nec sub actu simplr: & h̄c duo sunt due partes entis. s̄ non
est in cap̄lo entis sed in p̄uatione: & latuit eos actus medius inter
potentiā & actū qui est perfectio potentie s̄m q̄ est potētia.

Et motus quidē actus videt̄ esse: imperfectus aut̄
causa aut̄ est q̄m̄ imperfectū q̄ possibile cuius est ac-
tus. & p̄pter hoc ergo difficile est ipsum accipere q̄ sit
aut enim in p̄uationē necesse est ponere ipsum: aut
in potentiam: aut in actum simplicē: horū aut̄ nullum

Privatōes
q̄dāmodo
h̄nt diffini-
tiones.

Latuit an-
triquos act⁹
medi⁹ inter
potentiā &
actū. p̄file
1. phy. c. 78
Et p̄ de aīa.
cō. 43.
Imperfectus
est q̄d pole
est.

videt̄ p̄tingēs: relinquit̄ aut̄ igit̄ p̄dictus modus: actū
quidē quendā esse. Sed h̄mōi actū qualē diximus dif-
ficilē quidē videre cōtingentē aut̄ esse.

Et existimat̄ q̄ motus sit actio aliq̄: s̄ actio ip̄se/fe-
cta. & causa in hoc est: q̄m̄ illud q̄ est in potētia motū:
& est illd̄ cuius actio est motus: est nō p̄fectum: & ideo
scire q̄ sit/est difficile: necesse est em̄ ipsum poni aut
in p̄uatione aut in potētia aut in actu simplr: & manife-
stū est: q̄m̄ impote est ipsuz poni in aliquo istoz: rema-
net igit̄ modus quē posuimus: & ipsum esse est esse in
actu: sed intelligere ipsum esse actum s̄m modū quēz
narrauimus/est difficile: sed t̄n possibile.

Quum declarauit causas p̄p̄ quā antiqui posuerūt motū sub ḡne
p̄uationis: narrauit q̄ motus est positus in actu nō in p̄uationē: s̄
est actus non perfectus. unde antiqui existimauerūt ipsum esse sub
p̄uatione: quando actus non perfectus sit p̄p̄inquus p̄uationi.
Et d. q̄d em̄ est in potentia & c. i. & causa in hoc q̄ motus est actio
non p̄fecta est: q̄m̄ illud cuius actio est motus: est nō perfectum: q̄
est in potētia: & q̄ est actus nō p̄fectus: ideo difficile scitur quid sit.
Et inde induxit rōnē super hoc q̄ est actus nō perfectus. & dixit.
necesse est enim & c. i. s̄z apparet necessario ipsum esse actuz nō per-
fectum. necesse est em̄ ipsum poni sub p̄uatione: aut sub potētia: aut
sub actu p̄fecto: sed nō p̄t poni sub aliquo istoz: ergo remanet
ipsum poni in actu nō p̄fecto: & est actus potētie. Et d. sed intel-
ligere & c. i. sed ipsuz intelligi actū est difficile: q̄ est imperfectus in
se: difficile em̄ in a cognitionē quāq; est p̄pter rē latentē: & hoc erit
p̄p̄ imperfectionēz sue nature. accidit igit̄ motui imperfectio p̄pter
cōmunicationem eius cum potētia: & ideo eius diffinitio latuit anti-
quos. sed licet sit difficilis: t̄n est possibilis.

Adouet̄ aut̄ & mouēs omne sicut dictū est/ quū sit po-
tētia mobile: & cuius imobilitas quies est: cui em̄ mo-
tus inest hui⁹ imobilitas quies est adhuc. agere em̄ in/
quātū h̄mōi ip̄z mouere est: h̄ aut̄ facit tactu: q̄re simul
& patit̄: vñ motus est act⁹ mobilis inquātū est mobile.

Et oē q̄ mouet̄ nāliter mouet̄ vt dixim⁹/ cū in potē-
tia fuerit mouēs: & necio ei⁹ a motu fuerit q̄es. cessatio
em̄ ei⁹ cui⁹ est motus est quies ei. actio em̄ ei⁹ est v̄sus
h̄c intētionē: & s̄m q̄ est tale est mouere: & facit hoc p̄-
p̄uz: ergo necesse est vt patiat̄ cū sua actioe: & ideo ēst
motus est perfectio moti s̄m q̄ est motū.

15

a. Difficul-
tas i cogni-
tione quāq;
p̄tingit p̄-
rē latētē. &
hoc erit p̄-
ip̄fectioez
sue nāe. cō/
file de tpe
h̄. 4. phy.
& de nume/
ro. c. 131. Et
i h̄. 3. phy.
c. 56. Et de
relatōe. 12.
meta. c. 21.
Vide aple
de hac mā.
2. me. cō. p̄.

16 Dicit qd de qd mouet mouet zc. i. z qz motus rei est fz qd est in potetia. ideo omne qd mouet mouet: quu in potetia fuerit moues. s. inoues qnz z qnz non: traslatio enz huius motoris de potentia in actu est trasmutatio: z qz est pprium huic motori qd eius cessatio a motu est quies: qz quies iuenit in eo qd recipit motu: z ideo exigit istam scdam dispoez in eo: potetia em z habitus sunt moueris in potetia: quu aliquado moueat z aliquado no: fz no dicunt qescere quu non sint corpora. z dixit. z cessatio ei zc. z. q. d. z oē qd mouet ex eis q mouet in potetia qn cessant a motu z cessatio ei fuerit vera quies: no mouet nisi moueat: fz actio motoris no est moueri. illud em qd agit motu fm qd cessatio ei ab hac actioe est quies: actio ei ppria sibi fm qd est moues in actu est mouere no moueri: fz qz non agit hoc nisi p contactum cum sit corpus: ideo contigit ei necio moueri ab eo qd mouet: fz hoc no est fz qd est moues. i. fz qd est in actu: fz fm qd est in potetia moues z tale moues z motu sunt illa quozqz ma est eade. vt declaratū est in libro pigenes: z ideo corpa celestia non mouent ab illis q mouet. Et quu notificauit hoc dixit. z io motus zc. i. z pp hoc qd diximus q motor mouet per accidēs: ideo motus est pfectio moti p se. i. fm qd est motu non pfectio motoris. Et induxit hac drian ad hoc qd diffiniat motu p ista alia diffinitione que est notior pma: sed pma demonstrat magis sibi motus. ista em diffinitio est malis: pma aut est fm formā.

Pio de generatione z corruptioe. t. co. 43. Documētū

Semp exi- sum abitur aliqua spēs mouens.

Accidit autem hoc tactu motui: quare simul z patitur: species enim semper existimabit aliqua mouens: aut enim hec aut qualis aut z quata: que erit pncipiuz z causa motus quuz moueat actu: homo facit ex potetia existente homine homine.

Et hoc semp accidit p tractu motoris: z forma semper iducit illd qd mouet aut ad hoc: aut ad hac dispoztione: aut ad hac quātitate: z est illud qd est principiu z causa motus qn mouet. U. g. qm ho qui est in ptectione facit hoīem ex hoīe qui est in potetia.

17 Dicit: z motus fit in moto p contactu motoris: z motor mouet per suā formā z forma semp inducit illud qd mouet. s. motu. ad illd ad qd nālī inducit. si igit forma fuerit demonstrata simplr. i. in sba mouebit ad substantiaz demonstratam: z si fuerit qualis mouebit ad qlitatē demonstratā: z si fuerit quata mouebit ad quātitatē demonstratā: z si habuerit nām mouēdi ad aliquē locū mouebit ad illum. Et d. d. z est illud qd est pncipiū. i. z illud qd est in actu in motore qd mouet: est illud p qd motor induxit illud quod est in potentia in actu. U. g. qm ho q est in actu facit. U. g. de sanguine mēstruofo: q est ho in potetia hoīem in actu. Et inducit hoc ad declaranduz q motor a no mouet nisi fm qd est in actu: z q motuz mouet fm qd est in potetia: z ideo si motor mouet: per accēs non fz qd est motor: ergo motus est pfectio moti fm qd est motu.

Oppositum de qlitate z quātitate. vide. 7. me. tex. co. 32.

Motor n mouet nisi fm qd est in actu. z mo/

Capitulum in quo manifestat quoddam dubium ex predictis: vtrum. s. motus sit in mouente: aut in mobili.

tum mouet vt est in potetia. Idez 2. de aia. t. c. 54. z. 3. de aia. co. 4. Et. 2. de gene. t. co. 53. Et. 9. me. t. co. 20. Idē 8. ph. 7. tex. co. 40. Idē est actus motui z mobilis.

Capitulum. 3.

Dubium aut manifestū est qd est motus in mobili. actus enim hmoi z ab hoc. motui aut actus non alius est: opz quidē em esse actū vtriusq. motū quidē enim in ipso posse: mouens aut in ipso operari velage re: sed est actiuū mobilis: quare sif. vnus vtriusq. actus sicut idē spaciū est vnū ad duo: z duo ad vnū z ascēdēris z descendētis. hec eniz sunt quidē vnū: ratio aut non vna. similiter est z in mouente z in moto.

Apparet igitur ex hoc illud in quo accidit qd: z est qm motus est in moto: z est pfectio ei qd est a moto/ re: z actio moti nihil aliud est qz hoc: dz em eē pfectio vtriusq. motor enim est motor ei qd pot ad motuz: z mouet fm qd agit: z ita se hz ad motū sicut agēs. actio igit vtriusq. est eadē z eodē modo: quē admodū idē spaciū in respectu duoz inter que est vnū erit in respectu vnus est duoz: z sif. ascendere z descendere. hec em duo sunt idē: sed diffinitio eozū non est eodē: z eodez modo est de motore z moto.

idem est actus mobilis et motus.

Et cum sit manifestū qd motor agit p suā formā: z fm qd est in actu z motu mouet fm qd est in potetia: dissoluit qd in qua dī: vtruz motus sit in motore: aut in moto: z apparuit ex hoc ipsum esse in moto: z ipsuz esse actū z pfectionē in moto: z im/ posse est vt hoc sit aliter: necesse est enim vt motus sit eadē pfectio vtriusq. s. motoris z moti: z no qd mouet sit aliud a moueri oibus modis. s. aliqd exis in eētia motoris: quē admoduz motus est in eētia moti. actio. n. motoris q est mouere est ei no in eo. z hoc in/ tendebat cū dixit: motor enim zc. i. actio em motoris est facere motū in aliū. B. d. z ita hz se ad motuz sicut agēs ad patiēns. s. qm sicut actio agētis z patiētis est vna in sbo z duo in diffōne: sif. est z motore z moto: z vlr in oib. relatiuis oppositis: quē admodū. n. idē spaciū a sursum ad deorsuz: qn accipit fz qd est pportio inter duo erunt idē: z qn accipit fm qd illa duo sunt opposita: erūt duo: vnū. n. dī superius z alterū inferius: z h duo sunt opposita: z sif. idē motus p illud spaciū dī in respectu inferioris descendit: pportio em est eadē z illa duo que sunt sba pportionis sunt diuersa fm diffini/ tionem. Et dicit quoniam quē admodum idem spaciū zc. i.

18

Actio agētis z patiētis ē vna i sbo z duo i diffōe: z sif. ē i motore z moto. Et vlr i oib. relatiuis op/ positis.

quemadmodum spatium inter duo loca diuersa. U. g. superius qñ accipitur fm q est pportio inter duo erit vnum: z qñ accipitur fm q illa duo sunt diuersa/erit duo. B. d. z in respectu vnus est duo. n. z qñ accipitur fm respectum vnus ad duo erit duoz pportio. n. pñ mi ad scdm est alia a pportione scdi ad pmuz. pportio. n. inter vñ ad duo est eadem fm q est inter duoz: est due fm q est pportio vñ ad duo qd est diuidium: z est alta a pportione duorum ad vnum que est duplatz similr ascensus z descensus sunt idēz fm q sunt motus inter duo z sunt duoz: qñ in respectu superioris dī ascensus: z in respectu inferioris dī descensus: diffinitio tamen non est eadē ascensus z descensus. lz ambo sunt idem fm subiectuz: z fm hoc est de motore z moto: quoniam actio facta inter illa est eadē: sed in respectu alteri dī mouer: z in respectu reliq dī mouerit: z sunt valde opposita.

Habet autem defectum rōnalem: necesse. n. est for-
tassis quēdam actum esse actiui z passiu: hinc qdē. n.
actio: illinc at passio: opus. n. z finis hñōi qdēz actio:
illius at passio. Qm̄ igr vtraq; sunt motus: si qdē alte-
ri in aliquo sunt: aut. n. vtraq; in moto: z patiente sunt:
aut in agente sunt vtraq;: aut actio quidem in agente:
passio aut in patiente est: si aut opz z hanc actiōem vo-
care: equiuoce vtiq; fuit: sed si hoc est in mouēte motus
erit: eadē. n. rō est in mouente z in moto: quare aut oē
mouens mouebitur: aut hñs motum non mouebitur.
Si at vtraq; in moto sunt z in patiente: z actio z passio:
z doctio z doctrina cum duo sint in addiscēte: primo
quidem actus vnus cuiusq; non in vnoquoq; erit: po-
stea z inconueniens est per duos motus simul moue-
ri: quedam namq; erūt alteratōes due vnus: z in vñā
spēm: sed impole est. Sed si vnus erit actus: sed itra-
tionabile est: z duoz z alteroz fm spēm eūde: z vñ
esse actum z est sigdem doctio z doctrina idē z passio
z actio z docere cum addiscere idem z agere cū pati:
quare necesse est oēm docentē addiscer: z agētē pati.
Et in hoc est locus qōnis logice: qñ forte de neces-
sitate agētis: z actum hñt aliquam actiōem: que dicit
agere: z hoc dī agi: z erit actio ipa operatio: z pfectio:
illius aut ē actio: istius vero ē passio: si igr ambo sunt
motus: z sunt diuersi: in quo igr sunt: qñ aut ambo
sunt in eo qd patit: aut in eo qd agit: z transmutat: aut

Passio ē in
passio. Idē
z. de aīa. l.
c. 139.

agere ē in eo qd agit: z agi in eo qd patit: z si ē necesse
vt passio ēt dicat actio: sunt equoca. Si igr sit fm hoc:
motus erit in eo qd mouet: eadem. n. rō dī in eo quod
mouet: z mouet: z sic aut oē quod mouet: mouet: aut
hñ motum: z non mouetur: si igr ambo sunt in eo qd
mouet z patit. s. agere z agi: z in addiscēte erūt ambo
s. docere z addiscere: primo autē actio alterius erit in
viroq;: deinde inopinabile est vt moueat duobus mo-
tibus insimul: impole. n. est vt due alteratōes vnus
rei ducant ad vnā formam: si igr aliq; dixerit: imo
est pole: dicemus necesse est vt actio sit vna: z impole
est vt actio duoz diuersoz fm formam sit eadē: z ne-
cesse ē si doctria z disciplina sint idē sicut actio z passio
sunt idem: vt docere z addiscere sint idē: z agere z pa-
ti sicut sic docens necessario erit addiscens: z oē agēs
necesse est vt patiatur.

Et cum non distinguatur dispō de motu: dicendo q est vnus fm
fm: z duo sunt rōne: z fuerit hoc acceptum simplr. s. vtrum agere
qd est in motore sit agi qd est in moto: aut aliud accidit questio di-
spuratiua: potest enim aliquis dicere: qñ necesse ē: aut vt actio mo-
toris que est agere sit alia ab actione moti que est agi: aut sint idēz
adeo q hęc verba agere z agi dicantur de eodem: si igitur actio il-
lius sit alia ab actione istius z vniciq; est motus: necesse est vt isti
duo motus sint: aut in patiente: aut in agente: aut agere in moto:
z agi in moto: qñ econuerso non potest esse nisi qd docet actionem
passionem equiuoce. si igitur ager est in motore: z agi in moto: mo-
tus est in moto: sicut est in moto: diffō enim eius qd mouetur / z
mouet/est eadem fm q mouetur: ex quo sequitur alterum duoz. s.
aut q oīs motor moueatur: aut q in aliquo sit motus: z nō mouea-
tur: z si ambo fuerint in moto adeo q doctrina z disciplina insimul
sint in addiscēte: primo continget q actio alterius sit in reliquo
z in se: actio. n. alicuius necesse est vt sit in se: sic eadem erit actio
in duobus. C. B. contingit aliud inopinabile: z est vt idem numero
moueatur duobus motibus diuersis: z ducat ad eundem finem: si
igitur aliquis dixerit forte hoc est possibile dicemus. necesse est vt
duo motus sint idem: z sic duo diuersa fm formam habebunt eadē
actionem: z si hoc fuerit adeo q doctrina z disciplina fuerint eadē:
sequitur vt docens addiscat omne qd docet dum docet: z addiscens
docet omne qd addiscit dum addiscit: z hoc est inopinabile. C. B.
d. forte enim necesse est: z cum dicit. z questio logica est ista. potest
enim aliquis dicere: quoniam necesse est vt actum habeat aliquaz
actionem ppriam: z agens habeat aliquam actiōem ppriam: z ac-
tio agentis dī agere: z actio patientis dī agi: z hęc due actiōes sunt

19

Diversitas in finibus est manifestior quam in actionibus

Diversitas sibi finis pueniens ab operatione vtriusque erit diversa re hoc intendebat cum dixit: erit actio zc. z. q. inquit hoc quod quod ad modum fines sunt diversi: necesse est ut actio diversetur. Et inquit hoc: quod diversitas in finibus est manifestior quam in actionibus. D. d. si igitur ambo zc. i. si igitur agere z agi sunt duo motus diversi omnibus modis. s. diverse essentie: queret aliquis in quo sunt: sunt. n. oino in hoc contingit. n. necessario: aut ambo sunt in patiente/aut in agente: aut agere sit in eo quod agit: z pati in eo quod patitur: z si alterz dicitur nolle reliquum erit equoca. D. d. si igitur hoc fuerit secundum hoc zc. i. si igitur agere est motus exis per se in agente: z agi est alius motus exis per se in patiente: tunc motus inuenitur in eo quod mouetur: sicut in eo quod mouetur: differt enim motus contingit vtriusque actionem. D. d. z sic aut omnino quod mouetur mouetur zc. i. ex hoc quod ponitur quod agere est motus existens in agente per se: non ex agente in patiente: sequitur alterz duorum. s. aut ut oem quod mouetur moueat: aut ponere posse esse aliquid huius motum z non moueri. s. motorem: quod est valde inopinabile.

Et cum destruxit hanc partem. s. hoc quod agere sit in agente per se z agi inquit incepit destruere scilicet partem: z est quod vterque motus sit in eo quod patitur z dicitur. si igitur ambo zc. i. s. inopinabilius est: quoniam vna actio erit in duobus. s. quoniam actio motoris erit in motore z in motorio quod est inopinabile. s. quod huius doctrina sit in addiscente z docente in simul. D. d. est inopinabile zc. i. contingit aliud inopinabile: quoniam sequitur ut duo motus diversi inducant ad eundem finem. res. n. diverse ducunt ad fines diversos. D. d. si igitur aliquis dixerit zc. i. si igitur aliquis dixerit post quod hoc est posse. s. quod mouere z moueri sunt in ipso moto: dicemus quod actio eorum dicitur esse eadem. D. d. z ipse est ut actio duorum zc. i. sicut dispositio motoris z moti. Et syllabis sic componatur. Motor z motus sunt diversa secundum formam. Et quod sunt diversa secundum formam non habent eadem actionem. Ergo motor z motus non habent eadem actionem. D. d. induxit inopinabilia contingit huic ponitur dicitur: z necesse est si doctrina z disciplina zc. i. z necesse est si doctrina z disciplina sint eadem: quia actio z passio ponuntur eadem: necesse est ut homo addiscat z doceat idem: quod est valde inopinabile. ex quo sequitur ut docens addiscat necessario omnino quod docet quando docet: z vniuersaliter agens erit ipsum patiens: z si hoc fuerit possibile/oppoita erunt idem.

Aut neque alterius actum in altero esse inconueniens: est. n. doctio actus docentis: in quodam tamen z non decus sed huius in hoc: neque. n. vnum duobus nihil prohibet eundem esse actum: non sicut esse idem: ut tunica z indumenta: sed sicut est quod potentia est ad agens.

Dicamus igitur: quoniam non est inopinabile ut actio ista sit in alio: doctrina. n. est actio docentis: s. est in vno aliquo z non abscinditur: s. est ex hoc in hoc: z nihil prohibet ut vna actio sit duorum: sed non ita quod quoditates eorum sint eadem: s. sicut respectus eius quod potest ad illud quod agit.

Hic incepit dissoluere quoniam vtrum motus sit in motore aut in moto: z quod posuit quod si ponatur quod actio motoris est in moto: accidit inopinabile: z est quod actio alicuius sit in alio: incepit declarare quod hoc non est inopinabile nec falsum. Et dixit: dicamus igitur zc. i. z non est ipse ut actio agentis sit in alio: est. n. manifestum per se quod doctrina est actio docentis: est in addiscente: z hoc intendebat cum dixit. sed in aliquo vno est. i. addiscere: z non dicimus quod actio agentis est in patiente secundum quod abscinditur ab agente quoniam si hoc esset non esset agentis: sed secundum quod est contra natura ex hoc in hoc. i. ab agente in patiente. D. d. incepit declarare quod ex hac parte non accidit et inopinabile. z dixit. z nihil prohibet zc. i. z nihil prohibet et ut eadem actio sit duorum: quoniam illa actio non facit ea habere eadem quoditates: hoc erit sicut quoniam eadem actio est duarum specierum. hoc quod est impossibile. D. d. sed sicut respectus zc. i. z actio ex qua si fuerit duorum non sequitur ut quoditates illorum duorum sit vna: est de genere relationis: sicut respectus eius quod potest ad illud ad quod potest: ista. n. est dispositio omnis que refertur ad illud. s. quoniam respectus iter illa est vna dispositio exis iter duo: z hoc erit actionis quoniam fuerit vna secundum vnum modum: z duo secundum alium modum.

Neque necesse est docentem addiscere: neque si pati z agere idem est: non tamen tanquam ratione esse vna: quod quod erat esse dicente: sicut tunice z indumentis: s. sicut via a thebis ad athenas: z ab athenis ad thebas: que admodum dicitur esse huius. non. n. oia eadem insunt quodlibet modo eisdem: sed solum quod idem esse est: at vero neque si doctio z doctrina idem: z addiscere z docere idem: sicut neque si spatium vnum distantium sit z distare hinc illuc: z inde huc vnum z idem est.

Et non est necesse ut docens sit addiscens oem: z non est improbabile ut actio z passio sint idem: non ita quod quoditates earum sit eadem: ut tunica z vestis: sed sicut via de asia ad athenas: z de athenis ad asia: non. n. oia que sunt eorum quod dicitur esse vnum sunt vnum: sed sunt in eis quorum quoditates est eadem: neque est necesse et ut doctrina z disciplina sint eadem: neque ut disciplina sit doctrina que admodum spatium inter duo: siue accipiat hoc ad hoc: aut hoc ad hoc est idem.

Et non sequitur ex hoc quod posuimus quod actio motoris/ z moti est eadem: ut docens addiscat omnino quod docet. non enim est improbabile: ut doctrina: z disciplina: z vniuersaliter actio z passio significant idem: non sicut tunica z vestis significant idem secundum quod dicitur: sed intelligimus z dicimus hoc quod passio z actio sunt idem secundum subiectum: z duo secundum distinctionem: sicut est via de asia ad athenas: z ab athenis ad asia: via enim est eadem: sed in respectu vnius rationis dicitur ascendere: z in respectu alterius descendere: ut dicitur in superius. D. d. Beinde dixit. non enim omnia zc. id est z illud inopinabile non contingit: quoniam oem de quo dicitur hoc nomen vnum dicitur de

Actio z passio sunt idem subiecto z duo secundum distinctionem.

L. com. 13.

eo fm hoc q quiditas sit eade vt vnu dicit de tunica z veste. z qd
z esse oium reru fm q dicit eas esse vnu: no est q habeat vna qditate
B. d. sz hec est zc. i. sz ista intetio de vno no iuenit nisi in reb: quas
quiditas est eade: neq sequit ex hoc qd posuimus q actio motoris
z moti est eade fm sbm: hoc est q doctrina z disciplina sunt ide fm
diffonem: neq q doctrina sit disciplina: sicut no sequit si spaciū in
ter duo sit idem vt illa duo sunt idem fm diffonē. s. sursuz z deorsuz
hoc eniz impole cōtingit ei qui ponit q actio eoz est eade fm qui
diratē. qō igitur cōtingit ex hoc q accipimus illud qd dicitur de plur
bus dicit de vno: z cuz distinguū diffoluit qō. sunt igit vnu fm vnu
modū z diuersa fm aliū. z hoc puenit ei: qd est manifestū per se: ap
paret eniz q sunt ide fm sbm: z diuersa fm diffinitionem.

¶ Dico aut dicere est: neq; doctio cum doctrina: ne
q; actio cum passione idem pprie est: sz cui insunt hec
motus: qd eniz huius in hoc: z qd hmoi ab hoc actus
esse ratione alterum est.

¶ Et dicam vtr q intetio doctrine apud disciplinā
intetio actiōis apud passionē nō est eadē in rei vitate:
sz fm illd p qd ista iueniunt est mot: dicere. n. q hoc
ē actio hui in hoc/ est aliud a dicere q h ē actio h abli.

22 **¶** Dicit, sed fm zc. i. z mouere z moueri sunt idem fm subiectū: p
qd iuenit mouere z moueri: z illud est motus. B. d. dicere eniz zc.
id est z mouere z moueri nō sunt idem fm quiditate: q: diffō eorum
est diuersa. mouere eniz est actio motoris in rem motā: moueri au
tem est passio moti a motore: z hoc intēdebat cū dixit: dicere enim
zc. i. dicere enim q mouere est actio motoris in rem motā est aliud
a dicere q moueri est actio moti a motore.

¶ Quid qdē igit mot: sit: z vtr: z fm pte dictū est. nō
eniz immanifestū est quō dterminabit spēz vnaq; ipi
alteratio qdē. n. alterabilis fm q est alterabile endele
chia ē: ampli aut not: q potētia actiui z passiui iōpō
hmoi simplr q; z iterū fm vnūq; q; qm edificatio: aut
medicatio: eodē aut dicat mō z d alijs motib: singul.

¶ Jam igit dixim: mot: qd sit gnātr z distincte. nō. n.
latet quō opz diffiniri vnāquāq; suaz spērū: dicit. n. q
teratio est pfectio alterati fm q est alteratū. z notius
q hoc dicere q est pfectio agātis z acti fm q sunt ta
lia simplr: z etiā in particularib: vt in edificatione z
medicatioe: z debes ponere tuum sermonē fm hū
modum in vnoquoq; aliorum motuum.

¶ Dicit z declaratū est: igit ex hoc sermone que est diffō motus vtr:
z similr diffō suarum primaz speciesū. nō eniz latet quō opz disti
nre vnāquāq; speciesū primaz ex sua diffinitione simplr: z maxi
me cum sustentat sup alia diffonem qua dicit q est pfectio moti
fm q est motū. est eniz notior: z sic z alteratio erit pfectio alterati:
z translatio pfectio trāllati: z augmētatio pfectio augmētati. **¶** Et
dixit: z notius q hoc est dicere q pfectio agētis zc: pp qōnē dictaz
de motu: vtrū sit in motore: aut in moto: aut in vtroq; z intēdebat
declarare q dicere ipm esse pfectionē motoris est not: q dicere ipm
esse pfectionē moti: quē admodū dicere ipm esse pfectionē moti est
notius q dicere ipm esse pfectionē eius qd est in potētia fm q est in
potētia nō fm q est in actu: z si ista diffō magis demrat sbta eius: z
fm hoc dicit q alteratio est pfectio alterati: qd est in potētia fm q est
in potētia. z dicit q translatio est pfectio trāllati fm q est in potē
tia. **¶** Incepit declarare ēt q ex hac diffōne potest quis scire oēs
diffōnes vltimaz species: vt edificatiois z medicatiois. edifica
tio. n. est pfectio edificati: q ē edificari. z filr medicatio est pfe
ctio medicati fm q est medicari. z similr de alijs.

23

Tractatus secundus de infinito.

¶ Caplm in quo ostendit q ad sciam naturalē ptinet
determinare de infinito. z ponit opiniones antiquo
rum de ipso infinito. **Cap. i.**

Monia autē de natura scia est circa
magnitudines z tēpus z motū: quo
rum vnūq; q; necesse est: aut infini
tum: aut finitū esse: z si nō omne infi
nitū sit: aut finitū vt passio: aut pun
ctus. taliz enim fortasse nullum ne
cessē est in altero horum esse: conue
niens vtiq; erit de natura negociatē considerare si est:
aut non est: z si est: quid est.

¶ Et qz scia naturalis pñderat d quātitatibus: z d mo
tu: z de tpe: z est necesse vt vtrūq; istoz sit: aut finitum
aut infinitū: cuz nō sit necesse in omni vt sit finituz: aut
infinitū sicut est dispō de pūcto. qd. n. est tale: rectū est
vt nō sit in altero istoz: necesse est ei q pñderat de natu
ra pñderare de infinito: vtrū sit: aut nō. z si sit quid est.

¶ Cum cōpleuit sermonē de motu incepit loqui de infinito. **¶** Et
dixit: qz scia nālis a pñderat de pñderatib: i. sz q sūt
hinc corpis nālis: z est necesse vt vnūq; q; istoz sit finitū: aut infi

24
a nālis cō
siderat de
pñderatibus

fm qd snt fi
nes corpis
nalis. J dez
z. physi. co.
18. z q ibi.

g Opposita
qu potetia
est potetia
contrariuz
no diuidun
tur pmyez
z falsuz nisi
d eo qd e in
natu recipe
illa. consile
to. meta. co
men. 15.
Ponetes i
finituz po/
nat ipm pri
mo pncipio

nitū p se nō accntat. s. qz ista sunt inata hre alterū istoz duo qz op
posito. C. B. induxit cam pp quā ptingit nali considerare de finitū
aut infinito ex pderatōe de mēsuris z motu z tpe: z dixit. cū nō sit
necesse zc. i. z opz nālē pderare d finito z infinito: pp hoc qz pderat
de istis tribus: qz nō oē qd ptingit in hac arte d finitū/aut infinito p
se: vt dixit de pūcto q nō est inatū dicit finitus: aut infinitū. Opposita
eniz quoz a potetia est potetia contrariuz nō diuidūt s3 verū z fal
suz nisi d eo qd est inatū recipe illa: z iō dicit. z rectū. est. n. zc. i. pū
ctus. n. z filia de rebz que nō hnt mēsuras nō debent esse sub altera
istaz duarū partū: a deo qz altera sit vā z reliq̄ falsa. C. Et potetia
isti pmoīs ē hypothetica. z. q. d. z scia nālis pderat s3 s3 qz nālis
pderat de istis q sunt talia: oz ponere pderatiōez suā de infinito.
C. Signū qz huius scie pprie pderatio de ipso est: oēs
eniz qui vident rōnabilr tetigisse hmōi pbiām/ fecerūt
verbū de infinito: z oēs tanqz pncipiū qd dā ponunt
eoz q sunt. alij quidē que admodū pythagorici z Plato
to p se: nō sicut accūs alicui alteri: s3 sicut subam ipz eē
infinitū: pter qz pythagorici qdē in sensibilibz neqz n.
abstractū faciūt numerū: z esse extra celū infinitū: Plato
aut extra nullū esse corpus: neqz ideas: deo qz nullū
sint ipse: tū infinitū: z in sensibilibz: z in illis esse.
C. Et signū ei qz pderatio de illo ē isti scie/ est: qz oēs
q existimant incipe in hoc mō pbiē aliquatū locū
sunt d infinito: z oēs posuerūt ipm quasi pncipiū eni
tū: vt Pythagoras z Plato: z ipz eē exns p se: z sub
stātiā p se: nō fm qz accidit alij: s3 fm qz est suba p se. s3
pythagorici posuerūt ipm in sensibilibz. dnt. n. qz nu
merus nō ē aliud abstractū: z dicūt qz infinitū est extra
celū. Plato autem dicit qz extra celū nō est corpū oīno:
neqz forme que apud ipm nō sunt in loco oīno: s3 tū
dicit qz infinitū est in sensibilibus z in illis.

25

C. Cū declarauit qz opz naturalē loqui de infinito: induxit testimo
niuz sup hoc ex antiquis: z dixit. qz oēs posuerūt ipm quasi pncipiū
enitū: vt Pythagoras z Plato. B. declarauit et qz isti posuerūt
infinitū sbām existentē p se: z nō posuerūt ipm est qz tū: s3 posuerūt
infinitū esse oīam substantiālē qz: z hoc vt mihi videt est: qz pos
uerunt ipm esse pncipiū. z dixit. qz est exns p se. i. z nō posuerūt
ipm esse in alio sicut debāt facere: s3 posuerūt ipsuz substantiā ep
stans p se. i. nō existēs in alio: z nō posuerūt ipm de genere eoz que
accidunt sbe. s. de alijs pdicamētis. C. Et cū notificauit hoc in quo
antiqui pueniunt: notificauit et illud: in quo differunt: z dixit.

pythagorici zc. i. s3 pythagorici opinabant qz pncipia rerū qui
bus sunt que sunt. s. sensibiles sunt numeri: z qz numeri sunt infini
ti/ opinabant eas sbas z infinitas: sicut quidē infiniti: qz infinitum
pntingit nāe numeri: sicut aut sbe: qz sunt pncipia sbarū. B. d. z di
cunt qz est infinitū extra celū. i. z dicit hic qz extra celū est aliquod
infinitū: s3 nō dicit qd est. Deinde dixit. Plato aut zc. i. s3 plato aut
differt a pythagora: qz plato ponit infinitū pncipiū sensibiliū: s3
nō dicit pp hoc qd extra celū est aliqd infinitum: neqz corpus neqz
forme quas dixit. dicit. n. qz nō sunt extra mūdū neqz intra: qz apd
ipm nō sunt in loco: z plato ponit infinitum in causa materiali que
est apud ipsum magnum z parū. magnum enim apud ipsum cre/
scit in infinitū: z paruum diminiuit in infinitum.

C. Et hi quidē infinitū esse parē: hic quidē eniz cōpre/
hēsus z sublimpari reclusus adhibet his que sunt in/
finitatē. signū autē huius est qd ptingit in numeris: cir
cūpositis enim gnomonibus circa vnum z extra ali/
quādo quidē alias fieri specie: aliquādo autē vnam.
C. Et in illis dicit qz infiniti est par. dicit enī z est vni
qz parit z finit ab impare largit entibz infinitatē. dicit
z signū eius est hoc qd accidit in numeris. numeri. n.
qz cōtinēt vni z quando separant ab eo/ forte forma
fiet alia a forma que erat z forte erit vna.

C. Dicit in illis dicit zc. z inuit pythagoricos qui dicit qz infini
tuz nō accidit entibz nisi ex natura paris. solū eniz par qz diuidit
in duoz infinitū a pari: largit corporibz per naturam diuisionis in
duo media vt sint infinita. omne. n. corpus diuidit in duo media: z
vtrūqz in duo media: z sic in infinitū. diuisio igit in duo media cu
ius cā est nā paris est cā in essendo in infinitū: z impar qz nō diuidit
tur: est cā illius indiuisibilitatis entū. ergo est cā finitatis. qz fini
tum est vni idiuisibile. z hoc inuebat: cū dixit. z finit ab impare. z
quidā dicit: inuebat p parē/ mām: z per imparē/ formā. C. B. dicit
illā rōnem z dixit. dicit z signū eius est zc. i. z et dicit qz signum
eius est qz par est cā multitudis speciez in entibz nō impar est s3 qz
accidit numeris apud cōpōnē eoz cū vno. primū eniz impar. s. tria
cum vno facit quadratū: z cū scdm impar cōponit euz hoc quadra
to facit quadratū. z similr est dispositio in oibus imparibus. s. qm
semp cōseruāt eandē formā. s. formā quadrati. primū eniz par cum
vno facit triāgulū: z qz cōponit cū hoc scd3 par. s. quattuor facit pē
tagonū: z qz cū hoc pētagono cōponit tertū par facit tetragonū. z
sic facit formas diuersas infinitas: qre est cā multitudis. z hoc inten
debat cū dixit. numeri eniz zc. numeri. n. qz addunt vnitatē quā
do diminiuit ex eis forte forma numeri post additionem erit alia a
forma que erat. z hoc erit quādo numerus addit aut diminutus fue
rit par. z forte forma numeri remāebit eadē quādo numerus addit
aut diminutus fuerit impar. z ideo vocabant imparia gnomones

Forme pla
tonis n̄ sūt
fm ipm nec
eē mūdū
nec itra: qz
nō sūt in
loco.

26

q: obseruat nam numeri quadrati qñ addunt numeris quadratio
sicut gnomo pseruat nam quadrati: qñ addit quadrato.
C Plato aut duo infinita: magnus et paruum. de natura
autē oēs subijciunt alteram quādam nam infinito di
ctorum elementoz vt aquā/ aut aerē/ aut mediuz hōz
finita aut faciētium elemēta: nullus infinita facit. quū
cūq; aut infinita faciūt elementa: quēadmodū Anaxa
goras et Democritus: hic quidez ex similib⁹ partib⁹
ille aut ex omni semine figurarū per tactum continuū
infinitum esse dicit.

C Plato aut dicebat q infinita sunt duo/ magnū et par
uuz: nāles aut omnes ponūt infinitum aliam nam ab
ea que dicit elementuz. U. gratia. aqua aut aer: aut ali
qđ mediū. eo: uz aut qui ponūt elementa finita nullus
ponit res infinitas: illi aut qui ponūt elementa infinita
vt Anaxagoras et Democritus: dicūt q infinitū est cō
tinuū per tactū. Anaxa. autem ex partib⁹ p similibus.
Democritus vero ex illo qđ vocat radicez ois figure
et semen omnis figure.

27

C Plato aut. Hic incepit narrare suā platonis de nā infinitū
dixit. q plato nō posuit cām infiniti rem vñā. s. par: sicut fecerūt
thagorici. sed duo. s. magnū et paruum: magnū aut est cā additōis
infinitū: et paruum cā diminitōis. C Luz narravit suās eoꝝ qui
fuerūt infinitū dīam sbalez: incepit narrare suās eoꝝ qui posu
erunt ipsuz accidēs nature elemēti. et dixit. nāles aut zc. i. nāles aut
p hī oēs ponūt infinitū accēs pncipijs et elemētis rez mobilū. qui
eniz dicūt elemētū esse aquā/ aut aerē/ aut aliqđ mediū inter hō
nit infinitū existere in magnitudine illius rei cui⁹ est elemētū. et di
xit ab eis que dñr elemētuz. i. qz posuerūt infinitū esse in hoc me
dio nō in alijs elemētis. C B. d. eozū aut qui ponūt zc. i. eozuz qui
ponunt elemēta finita in numero et in magnitudine nullus cōcedit
infinitum esse. illi aut qui ponūt elnta infinita numero: ptingit eo
corpus infinitū esse cōtinuū per tactū elemētoꝝ infinitoz sui ad
inuiicē: qm cū fuerit posituz h esse partes infinitas exītes insimul
necesse erit vt ex eis fiat vnum corpus cōtinuū fm cōtractū. B. d.
Zna. aut zc. i. ptingit Anaxagore corpus eē ptinuū infinitū ex
porib⁹ infinitis p similiū priuz. Bemō. vero ex ptibus infinitis i
meio et figura: quas vocat radices et semina figurarum.

C Et hi quidē quālibet partē esse simplr mixtaz totū
ex eo qđ videt quodlibet ex quolibet fieri: hinc enim
vt et simul aliqñ oēs res affirmare esse vt hec caro: s
hoc o

hoc os. et sic quodlibet: et oia itaq; et simul igit. hncipiu. n.
nō soluz in vnoquoq; disgregatiōis: sed oīuz est. Qm
eniz oē qđ sit ex hm oī sit corpe: oīum. n. gnatio pterqz
q nō simul: et quoddā principiu eē opz gnationis. hoc
aut est vnu qđ ille vocat intellectū. intellect⁹ aut ex pñ
cipio quoddaz opat intelligēs: quare necesse ē simul
oia eē et incipe moueri aliquādo.

C Qm quācūq; partē accepis inuenies eā mixtaz ad
modū totius. qđlz. n. gnatur ex quoz. vt igit q necesse
est ex hoc dicere in aliqua hora oia esse insit. U. g. qm
ista caro est: et istud os est: et simitr qđl ber mēbrū: oia
igitur mēbra sunt: ergo sunt insit. Principiu. n. in vna/
quaq; reruz nō est principuz distinctiōis tantū: sed cu
iuslibet: quoniā qz illud qđ generat: generat a corpo
re: qđ est tale: et omne habēs gnationez: sed non sunt
insimul: ergo necesse est: vt gnatio habeat aliqđ pñci
pium: et hoc est vnu: et est illud qđ vocat intelligētiā:
et intelligētia ab aliquo principio intelligit: ergo neces
se est vt oia in aliqua hora sint insimul: et vt incipiant
in aliqua hora moueri.

C Et cōtingit Anaxagore corp⁹ infinitū esse in actu ex partib⁹ cō/
tiguis: qz dixit. qm quācūq; partē acceperis ex mundo inuenies
eam mixtaz cū quolibet: sicut est dispō in toto mundo: et dixit hoc:
q opinabat q quodlibet generat ex quolibet: et q totuz gnatur ex
toto: et q generat ex simili nō ex pūatōe: neq; ex dissimili. B. d. vt
igitur zc. i. vt igitur q contingit dicenti hunc sermonē: vt oia sint
insimul in aliqua hora. s. anteq; a toto distinguat aliquod eoꝝ que
sunt cōsimiliū partū: vt est in hora/ in qua a toto nihil distingueba
tur: vt dicim⁹ in istis partib⁹ ea esse tanq; ab eis distinguat aliqd.
C Et hoc intendebat cuz dixit. U. g. zc. i. U. g. qm ista caro est an
teq; ab ea distinguat aliqd: et simitr istud os: et sic oia in illa hora
erunt in toto: et tunc totum erit cōpositū ex partibus cōsimilibus
infinitis. C Et cum narravit q ex hoc sequit: vt oia in aliqua hora
sint insimul: dixit. principiu eniz zc. i. et hoc cōtingit q necessariuz
est vt sit hoc principiu qđ distinguit res ex inuicē: nō ab istis par
ticularib⁹ tantū: sed a toto: et in alia translatiōe dicit. principium
eniz segregatiōis nō est in vnoquoq; tm: sed totius: et est necesse vt
sit hic principiu distinguēs fm hanc opionez: quoniā illud qđ ge
neratur apud ipsuz generat a causa existēre in re: a qua generat: et
omne hz generationē: sed oia nō generant insimul: ergo necesse est
vt oē generatū totale qđ est pncipiū distinctiōis adinuiicē habeat
Cōmē. Zuer. sup physt.

28

Cōtra opi
nionē istaz
Anaxago
re. vid phis
p. phis. a. t.
cō. 35. vsq;
ad tex. cō.
41. et 3. celi
p longū p/
cessuz. Et p
de gene. ad
ppriū. Et p
meta. a te.
cō. 16. vsq;
ad te. c. 19.

principiū agēs: qđ Anaxagoras vocat itelligētia. i. e istud pncipiū qđ est itelligētia ab initio tpali itelligit: e est illa hora in qua itelle- xit: e incepit distinguere: vt oia in aliq̄ hora sint insimul. s. anteq̄ itelligētia incepit distinguere. e sic in toto in illa hora erunt res infinite insimul.

Democritus aut̄ nihil alterū ex altero fieri priorum dicit: sed tñ cōe ipsum corp̄ oīum eē pncipiūz ma- gnitudine s̄m partes e figurās differētes.

Democrit̄ vō nō dicit: qđ in pncipiūz nō erit aliqd̄ ex aliquo alio: sed ipsuz corpus cōe oībus vī ipsuz eē diuersuz s̄m suas ptes in quātitate e figura.

29

Opiniones Democriti, vide etiā p̄ phy. 35. e n̄ de. e p̄ d̄ ge ne. text. cō. 7. e i de. Et p̄io de aia. tex. cō. 20.

De qđ est: aut pncipiū est: aut ex pncipio.

Et dicit. Democritus vero qđ apud ipsuz nulluz elemētoz generat ex eis adinvicē: sed ex partib̄ indiuisibilib̄: s̄ opinat̄ qđ in corpe cōi oībus: qđ est cōpositū ex p̄tib̄ indiuisibilib̄: diuersant̄ eē s̄m diuersitatē p̄tuz in quātitate e figura: ex quo sequit̄: vt totū apud ipsuz sit infinitū. s. corp̄ cōe. opinat̄. n. qđ gñatio est p̄ cōgregatiōez p̄tuz: e corruptio p̄ segregatiōē eaz: e qđ entia diuersant̄ s̄m di- uersitatē partiū in positiōē e figura. e ordine.

Qđ quidē igit̄ pueniēs sit physicis hec speculatio: manifestū est ex his. Rōnabit̄ aut̄ e pncipiū ip̄m po- nūt oēs. neqz. n. frustra possibile est ipsuz eē: neqz aliā in eē ip̄s potētiāz nisi sicut pncipiū. oīa. n. aut pncipiūz sunt: aut ex pncipio: infiniti aut̄ nō est pncipiūz: eē. n. finis vtiqz ip̄s. Amplius aut̄ e ingenitū e incorru- ptibile si est quoddā pncipiūz: qđ cūqz. n. sit necesse est accipe finē: e finalitas oīs est corruptiōis. Quare sicut diximus: non huius pncipiūz: sed hoc alioz videt̄ esse e cōtinere oīa: e omnia gubernare sicut affirmāt: quicūqz non faciunt extra infinitū aliquā causāz: vt in- tellectū: aut cōcordiā: e hoc esse diuinum. Immortale enīz e incorruptibile est: sicut affirmāt Anaximādroz e plurimi philosophoz.

Declaratuz est igitur ex hoc qđ ista consideratio est necessaria naturalib̄: e necessario posuerūt oēs ipsuz pncipiū. Nō igitur frustra dixerūt ipsuz esse. e ipsuz nō habere alium gradū nisi graduz pncipiū. omne. n. aut est pncipiū: aut a pncipio. sed infinitū nō h̄z pncipiū: qm̄ si haberet: esset finitū. Et si est pncipiū inf-

n̄ finitū est neqz generabile: neqz corruptibile: generatū enīz h̄z vltimū: e vltimū cuiuslibet gnationis est corru- ptio. Et ideo existimat̄ s̄m hunc sermonez qđ istud nō h̄z pncipiū: sed est pncipiū aliaruz rerū: e continet quodlibet: e regit quodlibet: vt dicit: qui nō cōcedit alias causas p̄ter infinitū: vt itelligētiā: e amicitia: e litē: e qđ h̄ est deus. Est. n. imortale e incorruptibile sicut di- xit Anaximādroz e plures loquētes de natura.

Et dicit. e declaratū est igitur ex hoc qđ nāles dixerunt de infinito qđ cōsideratio de illo est nāli necessaria: generatio enīz qđ videt̄ esse infinita/ opz nālem reddere causāz illiuz: e cām infinitaz in gene- rabilibus. in primo enīz aspectu videt̄ qđ hoc nō sit: nisi infinitū po- natur pncipiūz in pncipiūz generatiōis. B. declarauit qđ hoc in quo cōuenit. s. imponere pncipiū est necessariū eius nature si cōce- datur ipsuz eē: e dixit: nō enīz frustra eē. i. e recte posuerūt ipsuz pncipiūz oēs qui cōcesserūt ipsuz eē. necesse est enīz vt nō sit frustrat̄ sed p̄ aliquā actionē: e impossibile est ponere ei actionē: aut ipsuz e habere ordinē aliquez nisi ordinē pncipiū. B. incepit declara- re hoc: e dixit: omne enīz aut est pncipiū: aut ex pncipio eē. i. o. z ponentes infinitū esse ponere e ipsuz pncipiū: qđ infinitū euz sit vñū entiaz: e oēs aut est cā: aut caulatū: necesse est vt infinitū sit: aut cātur causāz. B. deinde destruxit alteraz partem: e dixit: sed si habuerit pncipiū erit infinitū: ita inuenit̄ in libro. e si sit veruz in- tendit qđ si infinitū habuerit pncipiū: necesse est vt illud pncipiū eē sit infinitū: qđ impossibile est: vt aliqd̄ infinitū inueniat̄ ab aliquo infi- nito: e sic erunt duo infinita: e hoc nō est cōcessuz. alietas. n. exigit finitatem: qđ exigit discretionez: e discreta s̄m qđ sunt discreta sunt infinita: e vlt̄ videt̄ de infinito qđ dignius est pncipio qđ illud qđ sit ex pncipio: e etiā oēs habēs pncipiū: cum illud pncipiū ponat̄ extrinsecū: cōtinget vt illud cuius est pncipiū ponatur: e sit fini- tum in parte extra quā est aliud: e sic infinituz erit finituz. e ideo qđ ponit qđ infinitū est aliquid a pncipio extrinsecū: cōtinget ei neces- sario vt illud qđ ponit infinitū sit infinituz: e si posuerit etiā ipsuz esse pncipiū in te cōtinget formā esse infinitā: e materiā infinitaz: qđ est impossibile. e ideo melius est ponere euz pncipiū. B. Et in alia trāslatiōē est. s. e infinitū non h̄z pncipiū: qđ tunc eē finitū: e hoc est manifestuz. B. deinde declarauit qđ si fuerit pncipiū: se- quitur vt sit neqz generabile: neqz corruptibile: e dixit: e si fuerit pncipiū eē. i. e necessariū est vt generatū etiā habeat finē: e magni- tudinē: quam cū habuerit cōplebit̄ generatio: quē admodū necesse est ipsuz habere pncipiū in magnitudine ex qua incepit gnari: e cū habuerit pncipiū in finē in magnitudine: est finitū: e s̄m h̄z corru- ptionē. vltimū. n. gnationis est pncipiū corruptiōis: e hoc intēde- bat cum dixit: e vltimū eē. B. Et in alia trāslatiōē d̄. gnatio. n. h̄z cōplemētū necessario. e oīs corruptio h̄z cōplemētū: e intendit qđ vltimoz sunt finiti. e cū declarauit qđ qui cōcedit ip̄m esse. o. z ip̄m

30

Pr̄a expō sup illo vbo e si h̄z e.

Non p̄t eē duo i finita qđ alietas exigit fini- tate: qđ exi- git discre- tiōē: e di- screta s̄m qđ discreta s̄m finita.

Secda expō sup idem.

Oēs antiq
negauerūt
cām agētē
p̄rer Empe
do. z Zna/
tagorā.

ponere ipsum eē p̄ncipiū: z non generabile neq; corruptibile: declarauit q̄ recte opinati sunt illi qui nō cōcedunt cām agentē in hoc q̄ posuerunt p̄mū p̄ncipiū: z isti sunt oēs antiqui p̄rer Zna. z Empe. Zna. enim ponit causam agentē. s. intelligentiā. Empe. vero licē z amicitia: z hoc intēdebat cū dixit: vt dicit q̄ nō cōcedit zc. v̄t intelligentiā quā cōcedit Zna. cū infinito: aut amicitia z lis quas concedit Empe. sed vt mihi videt non ponit infinitum: z sermo eius in hoc manifestus est per se.

Capitulum in quo ponit rationes ad ostendendum q̄ infinitum sit: z demonstrat quot modis dicitur infinitum: z remouet opinionē antiquoz qui de infinito non nāliter loquebantur. Cap. 2.

Se autē aliquid infinitum fides ex quinque p̄tinget maxime intēdētibus. Ex tpe. hoc enim infinitū. Et ex in magnitudinib; diuisione. vtunt. n. mathematici infinito.

Amplius sic vtiq; solū non est deficere fieri z corrupti si infinitum sit. Amplius includendo finitū semp ad aliqd: q̄re necesse est nullū eē terminū si semper includere necesse est alterū ad alterū.

Et cōtingit cōsiderantibus de infinito credere aliquid esse infinitū ex quinque rebus pprie. s. ex tpe. tps. n. est infinitū. Et ex diuisione mensurarū. mathematici. n. z alij vtunt i eis infinito. Et ē ex h. q. h. mō est possibile q̄ nunq; deficiāt gnatio z corruptio. Et ē q. finitū semp finitū ad aliqd. ex quo sequit vt nō sit finis oīno si est necesse aliqd finiri ad aliud.

Et iste quinque rōnes sunt pbabiles. z quedā sunt vere: z quedā false. z eaz que sunt vere: quedā sunt note p se: z quedā nō. illa igit que est nota p se. z accidit ei q̄ fuit pbabilis: est de tpe: nullus enīz pōt intelligere tps esse finitū: neq; in initio neq; in fine. qui. n. ponit tps generari aut corrupti/contingēt ei ponere ante illud tps/ tempus. gnatio. n. nihil aliū est q̄ illud qd est in instanti p̄nti. z s̄l̄r corruptit. z instās p̄ns necessario exigit tps p̄teritū z futurū: z v̄l̄r generatū z corruptū est illud cui; extrema extendunt a tpe. si igitur tps ponat generatū z corruptū/contingēt vt sit illū cōclusum in tpe excedēte ipm in duabus extremitatibus. z ideo vt dicit Aristot. oēs antiqui cōueniunt q̄ tps sit eternū: p̄ter Platonē. Diuisio autē mensurarū in infinitū semper in duo media est p̄ncipiū maximū inter mathematicos. z vt esse notum per se. sed qui ponit q̄ magnitudines cōponunt ex magnitudinibus indiuisibilib;

31
Vide p̄sile
8. ph. 10. z
11.

8. ph. t. c. 10
Diuisio mē
surarū i inf/
nituz semp

huc non concedet hanc diuisionē: sed tamen vnum eorum quibus destruit ista opinio est hoc p̄ncipiū. z destruit p̄ p̄ncipia nālia: z illic existimat q̄ hoc demonstrat in scientia naturali. Et nō est re motum vt istud p̄ncipiū sit notū per se: z magnitudines componi ex indiuisibilibus aut diuisibilibus sit ignotum naturaliter. sed cū fuerit declaratū eas non cōponi ex indiuisibilibus: tunc scientia de hoc p̄ncipio/erit certificata. sequit enīz ex hac positione q̄ magnitudo diuiditur semper in diuisibilia: vt declarauit Aristot. in. 6. forte igitur geometer ponit hoc p̄ncipiū: z nālis dissoluet hāc q̄onem: vbi dicamus q̄ istud p̄ncipiū in diget demonstratione. z hoc erit in hac scia. z de hoc p̄scrutabit in sexto. C. B. d. z etiā: q. hoc solū modo zc. z ista est tertia ratiocinatio: z est necessaria. s. non est nota per se: sed tamen est cōcessa ei qui p̄cedit generationē eē ex ente. z corruptionē esse in non ens: z intendit etiā hoc s̄m hunc solū modum. s. ponere infinitum: possumus dicere q̄ generatio z corruptio nunq; deficiunt. qui enim negat infinituz/ non pōt dicere q̄ nunq; deficiet gnatio z corruptio. Quarta autē rōnatio: z est hoc q̄ existimatur q̄ infinitū finitur ad aliud extra ip̄suz est ratiocinatio falsa: qm hoc accidit finito.

Maxime autē z magis pprie qd cōem facit dubitationē oib; pp id. n. q̄ intellectu nō est deficere: z numerus infinitus vt esse: z mathematice magnitudines: z qd extra celū. infinitū autē cū sit extra z corpus infinitū vt esse z mūdi. qd em magis vacuū hic qz ibi: q̄ si qdē in vno loco z vbiq; eē magnitudinē: s̄l̄r autē z si vacuū est z locus infinitus corpus infinitū necesse est esse. cōtingere. n. ab esse nihil differt in perpetuis.

Et maximū eoz que faciūt oēs dubitare z dignius est existimatōe. opinari em aliqd qz nō cessat: ideo numerus existimat infinitus: z s̄l̄r mēsure mathematice: z qd est extra celū. z si vacuū est infinitū existimat corpus esse infinitū: z mūdos eē infinitos: nihil. n. cogit vt locus mūdi sit in hoc loco vacui dignius qz in alio loco. si igitur corpus est in vno loco: possibile est vt sit in omni loco: z cū hoc si fuerit vacuū z locus infinitus: z necesse est vt sit corpus infinituz. in eternis. n. nō est d̄ria inter possibile z illud qd est.

Hec est causa quinta que facit existimare infinituz esse. z est: qm qn hō opinat aliqd pole/est ip̄s opinari aliū extra illū. vñ existimat q̄ hoc qd accidit i opinione: sequit naturā entis. Et dicit: z facit oēs dubitare in hoc q̄ existimat infinitū eē hoc maxime. s. opinio. h. n. est cā in hoc q̄ existimat q̄ numeri sunt infiniti in additōe.

in duo me/
dia est p̄nci
pium maxi
mū iter ma
thematicas
z vt eē p̄ se
notū. 38. j.
cō. 39. z. 60
z. 58. S. v̄
de oppositū
6. ph. y. ad
p̄ncipiūz
vbi demon
strat s̄. S. z
h soluitur si
bene aduer
tis. Vide p̄
hoc calce. z
cō. 70. hui;
tertij. z p̄ ce
li. cō. 4. 8.

In p̄petuis
nō d̄t pol/
le ab esse.

32

e sibi et mēsure. z in hoc q̄ existimat q̄ eē celū est vacuū infinitū: z si sit pole vt vacuū sit infinitū. z vacuū est illū i quo corpus pot eē pole vt in eo sit corp⁹ infinitū z mūdi infiniti. B. d. nihil. n. coget zc. z hęc est rōcinatio in hoc q̄ ex vacuo seq̄ vt sint plures vno mundo: imo mundi infiniti: qm̄ nullus loc⁹ vacui est dignior vt in eo sit mūdi q̄ alius: q̄ pole est: vt in eo sint mūdi infiniti. Et pole in reb⁹ eternis: quas nō cōtinet tps est neciū. qd. n. est pole vt sit z vt nō sit est i idiuuis specie⁹ q̄ cōtinet tps: z hoc intēdebat cū dixit eternis. n. zc. i. qm̄ cū posuerimus hoc eē vacuū infinitū aut locum infinitū: nō sequit̄ ex hoc infinitū corpus esse pole aut impole: s; sequit̄ ex hoc corpus infinitū esse. z sibi cū fuerit pole mundos esse infinitos erit neciū. eterna a .n. nō p̄tinent a tpe: z cū fuerit pole ali qd esse de nā rerū eternarū illud erit necessariū nō cōtingens.

¶ Habet aut̄ dubitationē de infinito cōsideratio: z nā q̄ non eē ponētib⁹ multa ip̄ossibilia accidunt z esse. Amplius aut̄ quātr est vtrū sicut sba: aut sicut accidēs p se alicui nature: aut neutrātr: s; nihilominus finitus z infinita multitudine.

¶ Et certe in p̄sideratiōe de infinito est qd: qm̄ si aliqs posuerit ip̄z nō eē cōtingeret ei plura imposita. z si posuerit ip̄m esse: quō igit̄ ponit ip̄sum: vtruz sba: aut q̄ in se accidit alicui nature: aut q̄ non est s̄m alterum istoz: z siue infinitū ponat vnū: aut plura in numero.

¶ Dicit q̄ p̄siderare de infinito inducit maximā p̄scrutatiōe. z claratū est. n. q̄ si aliqs ponat ip̄sum nō eē p̄tinget ei plura ip̄osita: z eozū est tps nō eē neq; motū: neq; diuisionē mēsuraz: neq; additiōe numerorū. p̄scrutādū est igit̄ quō est: vtruz s̄m q̄ est sba: aut s̄m q̄ accidit ali nāe aut s̄m q̄ nō est alterz istoz: indifferēter: siue ponamus finitū vnū in magnitudine infinitū: aut plura infinita in numero. s. qm̄ posuerimus q̄ infinitum: accidit ali nature.

¶ Maxime aut̄ phisici p̄siderare est: si est magnitudo sensibilis infinita. Primum igit̄ determinādū quot modis dicit̄ infinitū. ¶ Uno quidē igit̄ modo qd̄ impositibile est transiri ex eo qd̄ non est aptum transiri: vt est vox inuisibilis. ¶ Alter aut̄ transitum habēs inconsumabile. ¶ Aut qd̄ vix. ¶ Aut qd̄ aptū natū est hęc: nō tū hz trāsitū: aut finē. ¶ Ampli⁹ infinitū eē: aut s̄m ap̄positiōe: aut s̄m diuisionē: aut vtroq; modo.

¶ Et op̄z nālem cōsiderare vtrū quātitas sensibilis sit infinita. Op̄z igit̄ p̄mo determinare s̄m quot modos d̄r infinitū. ¶ Unus igit̄ eoz est illū in q̄ est impositibi-

Pole in re b⁹ eternis: q̄s non p̄tinet tps est neciū. Idē 2. celi. 33. z 34. c. Idē 12. me. c. 30 Idē hic. i. cō. 75. a Eterna n̄ cōtinent a tpe. Idē. 4. p̄p̄si. t. cō. 113. z q̄ ibi.

33

Quot modis d̄r infinitum

le incipi: q̄ non est innatū acq̄r: sicut d̄r sonū eē inuisibile. ¶ Et d̄r d̄ illo: cui⁹ p̄cessus n̄ hz finē. ¶ Aut d̄ eo: cui⁹ p̄cessus eē cū labore z fatigatiōe. ¶ Et d̄r de illo: qd̄ est aptū vt p̄cedat in ip̄so: s; nos nō possumus p̄cedere z peruenire ad finē. ¶ Et d̄r dicunt̄ modi eē infiniti: aut in additiōe: aut diuisione: aut in vtroq;

¶ Et op̄z nālem p̄siderare. vtruz sit pole vt magnitudo sensibilis sit infinita: aut nō: z prius op̄z p̄scrutari de hoc s̄m quot modos d̄r infinitum. ¶ Quorū vnus est illud in quo nō pot̄ p̄cedit̄: non hz longitudinem: neq; finitā: aut infinitā: vt dicitur q̄ color: aut punctus est infinitus: z iste modus priuatiōis est vt aliquid careat illo: quo non est innatum: neq; suū genus habere: si habeat genus: vt cum dicit̄ deum esse non corpus. ¶ B. d. z dicit̄ zc. i. de illo qd̄ hz quantitatē z longitudinē in actu: sed non hz finem. z de isto modo p̄scrutabit̄ hic. ¶ B. induxit tertium modum: z dixit: z de illo cui⁹ p̄cessus est cum labore. i. z dicitur infinitum trāsumptiue de illo: qd̄ non p̄transit nisi cum labore p̄pter longitudinem spatij: sed hz finē: vt euz dicit̄ q̄ via longa est infinita. ¶ Deinde induxit quartum modū: z dixit: z de illo qd̄ possibile est vt in illo p̄cedatur s̄m q̄ est quantū finitum: sed non possumus p̄transire illud p̄pter rem extrinsecā: vt cum d̄r q̄ p̄funditas maris est infinita: z tertius modus: z iste dicuntur infiniti trāsumptiue. ¶ Deinde induxit quintum modum: z est illud qd̄ dicitur esse infinitum s̄m q̄ actus in eo semper seruat potentiam: z est illud qd̄ potest esse tantum non secundus modus. s. numerus: z dixit: dicitur enim zc. i. z iste modus infiniti est ille qui dicitur in additiōe actionis proueniētis a re: aut passiōis in additiōe: aut actionis vt generatio in passiōe z diuisiō mēsurarum in partes: z iste modus infiniti manifestum est q̄ est aliud a secundo. s. qui habet quantitatem in actu: sed non habet finem.

¶ Separatum quidē igit̄ esse a sensibilib⁹ infinituz ip̄m aliqd̄ ens infinitū impositibile est. si nāq; neq; magnitudo: neq; multitudo est. sba aut̄ est ip̄m infinitū: z nō accūs idiuuisibile erit. diuisibile. n. aut magnitudo: aut multitudo erit. si aut̄ idiuuisibile est: nō infinituz est nisi sicut vox inuisibilis est: sed neq; sic dicit̄ esse affirmātes eē infinitū: neq; nos q̄rimus: s; sicut trāsibile.

¶ Nūc aut̄ dicamus q̄ ip̄ose est vt infinitū sit separata a sensibilib⁹: z sit ex n̄s p se infinitū. Si. n. infinituz nō est mēsurā: neq; numerus: s; est sba nō accūs necē est vt sit idiuuisibile. mēsurā. n. est illū qd̄ est diuisibile z numerus. z si est idiuuisibile non est infinitum: nisi

34

Ex hoc loco p̄z auerroiz velle q̄ vere p̄uatiōis aptitudo ad grā d̄r referri zc.

eo modo quo dicitur quod sonus est indivisibilis: sed non hoc modo utuntur infinito dicentes ipsum esse: nec etiam nos perscrutamur de hoc modo: sed de illo cuius inventio est ipsum esse non pertransibile.

35 Cum narravit quod oportet naturam perscrutari de infinito utrum sit corpus sensibile infinitum: aut corpora sensibilia infinita in actu. incepit perscrutari secundum exercitium disputativum de infinito quod ponit substantia separata a sensibilibus ut plures antiqui opinabantur. Et dicit, nunc autem dicamus etc. i. quoniam impossibile est ut infinitum sit aliquid separatum a sensibilibus demonstratis secundum quod est substantia cuius quoditas est in infinito. Et induxit rationem destruentem infinitum positum hoc modo: et dicit: quoniam si infinitum etc. i. quoniam si illa natura que dicitur infinita non sit de genere mensure: neque de genere numeri: sed fuerit substantia per se: necesse est ut sit indivisibilis. divisibilitas. n. rei est secundum quod est mensura: aut numerus. Et iste sermo est in secunda figura sic: infinitum separatum non est numerus: neque quantum: et omne divisibile est numerus: aut quantum: ergo infinitum est indivisibile. Et deinde dicit: et infinitum non est numerus: et hoc sic concluditur. Infinitum est substantia. Et quantum et numerus non est substantia. Ergo infinitum non est quantum neque numerus.

Divisibilitas rei est per quod est mensura aut numerus. 3b. 5. met. text. co. 18.

2 Et cum declaravit quod secundum hoc infinitum est indivisibile: incepit declarare quod ex hoc sequitur ut non dicatur infinitum nisi per accessum: sicut dicitur de puncto: et dicitur: infinitum etc. i. et cum fuerit indivisibile: tunc non dicitur infinitum: nisi sicut dicitur de illo quod non est in actum recipere finitatem: aut infinitatem ut punctus et color. Et iste syllogismus est in secunda figura sic. Infinitum hoc modo est indivisibile: et infinitum verum est divisibile: ergo infinitum hoc modo non est verum infinitum. quod autem infinitum verum est divisibile sic declarabit. verum infinitum. s. illud quod est in actum dici infinitum est quantum aut numerus: et omne quantum aut numerus est divisibile. ergo omne infinitum est divisibile.

3 Et cum declaravit quod pertingit ei secundum hoc quod infinitum est punctus: aut color: aut alia natura: incepit declarare quod iste modus infiniti non significat naturam terminatam: neque antiqui dicentes hoc infinitum esse substantiam existentem per se intendebant hoc. iste. n. modus non significat in re quod est substantia magis quam quod est punctus: neque quod est punctus magis quam quod est color. si igitur fuerit hoc substantia existens per se: tunc illa non dicitur infinita nisi sicut dicitur punctus. et manifestum est quod antiqui non intendebant hoc: ideo dicitur. et non hoc modo etc. i. sed dicentes infinitum: non intendebant istum modum: neque est perscrutatio nostra est de tali infinito quod est per accessum: sed de illo quod est infinitum per se: quod est quantum non pertransibile. Si autem secundum accessum est infinitum non erit utique effectum eorum quod sunt secundum quod est infinitum: sicut neque inuisibile locutionis quodvis vox sit inuisibilis. Amplius quomodo pertinget aliquid esse ipsum infinitum si vere non est: et per numerum et magnitudinem: quorum est per se passio quodam infinitum. adhuc. n. minus necesse est esse quod secundum numerum et magnitudinem.

Et et si infinitum per accessum non est effectum. entium. n. in eo quod est infinitum que admodum inuisibile non est effectum idiomatis visum: et sonus est inuisibilis. et et quomodo est posse ut infinitum sit existens per se: et numerus et mensura que sunt illa quibus accidit infinitum: non sunt existens per se.

36 Hic incepit declarare quod si ponatur ipsum esse substantiam erit per accessum: sic si ponatur principium et elementum. Et dicit. et si infinitum etc. i. et si infinitum ut declaratum est ex hoc sermone est secundum quod est infinitum per accessum non est elementum entium in eo quod est infinitum ut antiqui ponunt: sed si fuerit elementum: erit secundum quod est substantia: et sonus non est elementum dictionum secundum quod est inuisibilis: sed secundum quod est audibilis: quod igitur existimaverunt quod ex hoc quod est principium et elementum: sequitur ut sit infinitum. est falsum si processerimus aliquid esse tale. s. substantiam infinitam existentem per se. quod autem infinitum est substantia per accessum manifestum est: quoniam substantia existens per se infinita est elementum per accessum secundum quod est infinita et nullum elementum est elementum secundum quod accidit ei aliquid. s. in secunda figura substantia infinita non est elementum secundum quod est infinita. Prima propositio manifesta est ex predictis. Secunda vero manifesta est per se. Et cum declaravit quod secundum quod est infinitum non est principium: incepit destruere aliquid esse existens per se infinitum. et dicit. et et etc. i. et si infinitum est existens per se: pro magis ut illud cui accidit infinitum sit existens per se. s. secundum. U. g. numerus et mensura: sed secundum non est existens per se: pro magis infinitum non erit existens per se: ista declaratio est logica et demonstrata quodammodo. quod autem subiectum infiniti est dignum ut sit separatum magis quam infinitum: declaratur per duas propositiones sic. Infinitum dicitur in subiecto. Et omne quod dicitur in subiecto subiectum eius est magis existens per se quam illud. ergo subiectum infiniti magis est existens per se quam infinitum: sed quantum et numerus sunt substantia infiniti. Ergo quantum et numerus sunt magis separabilia quam infinitum. deinde componitur in syllogismo hypothetico. Si infinitum est separatum: quantum et numerus erunt magis separabilia. deinde destruetur propositio et concludet assertio. et in hoc sermone sunt duo syllogismi categorici. et unus hypotheticus. Manifestum autem est quod non contingit esse infinitum sicut actu esse: et sicut substantiam et principium: erit. n. quodlibet et ipsi acceptum et infinitum si partibile est: infinito esse: et infinitum idem est: si vero substantia infinitum esse et non dicitur subiecto esse: quare aut indivisibile est: aut in infinita divisibile est: multa autem infinita esse idem ipse esse: at vero sicut aeris aer per se est: sic et infinitum infiniti: siquidem substantia est et principium: impartibile ergo et indivisibile est: sed impossibile est actu esse infinitum: quantum enim aliquod esse necesse est. Manifestum est quod impossibile est infinitum sit sicut illa que sunt in actu et. q. substantia et principium: quoniam necesse est

vt quodcuq; accepis ex eo sit infinitum si e diuisibile
qm si infinitum e substantia z non dr in subiecto: tunc
qditas infiniti z infinitum erit ide. ergo necesse e: aut
vt sit indiuisibile diuisionibus quarum nulla e non in
finita: z sicerunt plura infinita/ z infinitum ide: quod e
impose. que admodum enim pars aeris e aer: sicut pars
infiniti e infinita fm q e substantia z principium: z sic
erit indiuisibile: z impone e vt illud qd e in actu infu
nitum sit indiuisibile: necesse. n. e vt sit aliquod qstum.

37

Et manifestum est ex hoc qd ego dico: q impone est vt infinitum
fm q est infinitum sit de natura substantiarum z principiorum ex
stentium in actu que non sunt in subiecto. Deinde dixit. necesse est
enim vt quodcuq; acceperis zc. i. quacumq; partem. Deinde in
duxit causam super hoc z dixit. quoniam si infinitum zc. i. qm si in
finitum fuerit substantia z non dr in sbo: tunc diffinitio eius qd dr
infinitum z diffinitio infinitatis erunt eodem. ex quo sequitur nocio
si fuerit diuisibile vt ponunt: vt diffinitio totius z partis sit eadem.
pars enim infiniti si diffinitio d'poms z d'pofiri est eadem: necesse
est et vt sit infinita. Diffinitio enim partium substantiarum d'poms
aer. z pars aque est aqua. B. d. z sic erunt plura zc. i. z cuz pars in
finiti est infinita erunt plura infinita: sed impone est vt infinitus sit
magis q vnum. C. B. d. firmavit h z dixit. quemadmodum. n. pars
aeris est zc. i. z sicut necesse est vt pars infiniti sit et infinita fm q ac
cidit sbe z pncipio. B. d. erit igitur indiuisibile. i. z cuz h impone co
tingit si fuerit diuisibile. ergo est indiuisibile: sed impossibile est vt
aliquid qd est in actu infinitum sit indiuisibile. qd. n. est infinitum
necesse est vt sit aliqua habens quantitate: z sic ponunt ipsuz antiq
z cum posuit q illud qd dr infinitum: necesse est vt sit qstum: incepit
declarare quid sequitur ex hoc.

Diffo prius
ibaz d'poms
pna. z diffo
presunt ea/
dem.

Secundum ergo accns est infinitum: sed si sic est d'ctus
est q no ptingit ipm dicere principiu: sed in illud cui
accidit vt aerem aut parte: quare inconuenieter vtiq;
enunciant idem dicentes: sicut pythagorici dicunt. sit
enim substantiam faciunt infinitus z partiuntur.

Per accns igitur est infinitum: si igitur est fm huc
modum. Jam diximus q impone est ipm dici princ
pium: sed principiu est illud qd cui accidit: z est aer
aut pars: appet igit q iste fmo e inopinabilis: cum co
ueniat ei qd dr pythagorici: dicetes enim ipm ponit
infinitum substantiam: z cum hoc diuidunt ipsuz.

38

Dicit. z cum infinitum est qstum vt ponunt: z fm q est in se: tunc
esse infinitum fm q est infinitum est per accns: qm suum esse essen
tiale est fm q est qtu: z accidit in qto: q fuit infinitum. B. d. si est
igit hoc modo zc. i. q nihil dr pncipium fm q accidit ei aliqd p ac
cidens. C. Et dixit vt mihi vt: iam diximus inuendo illud quod
predixit: qm si infinitum dr de illo quod non inatus est recipere fini
tatem neq; infinitatem: z fuerit elementum fm hunc modum necesse
est vt elementum sit elementum per accns. potentia. n. illius sermo/
nis z potentia istius quam pbant h: z si posuerint ipsum esse qstum
est eadem potentia: qm si posuerit ipsum esse qstum: z non fuerit oē
qstum infinitum: tunc infinitum erit accidens quato: z non erit in
eo fm q est qstum: z sic si qstum ponatur elementuz fm q est infini
tum: tunc elementum erit elementum fm accns: z siue illud accns
fuerit ppinquum aut remotum. si aut infinitus esset accns essentia
le quibusdam spibus qtri non contingeret eis ista redargutio. est
enim aliquod elementuz fm accidens qm illud accns fuerit essentiale
vt dicimus q ignis z aqua sunt elementa fm pmas qualitates. B.
d. apparet igit zc. i. apparet igitur q iste sermo est improbabilis: z
cum sit conueniens ei qd dr pythagorici. ponunt enim infinitum
esse sbam liberatam a qritate. B. diuidunt illam.

Sed fortassis hec est vniuersalis questio magis si
contingit infinitum z in mathematicis esse: z in intelli
gibilibus z in nullam habentibus magnitudine. nos
autem intendimus z de sensibilibus: z de quibus sa
cimur scientiam: vtrum in ipsis est: aut no est corpus
infinitum in augmentum.

Sed perscrutatio: vtrum sit impossibile vt infinitu
sit in mathematicis z intellectis que non habent men
suram omnino sit perscrutatio vniuersalis. z perscruta
tio nostra sit de illo quod est in sensibilibus: z de illo
quod continetur in hac arte: z est considerare vtruz in
istis sit corpus infinitum in augmento aut non.

Cum destruxit vt infinitum sit subst. iura exis per se denudata a
qritate: z ista perscrutatio non est propria huic scientie: sed est de
mathematica. C. Dixit sed perscrutatio zc. i. sed perscrutatio de vtruz
inuenitur infinitum in intellectis aut in quantitate fm q est non
in materia est scientie diuine que perscrutatur de infinito in intelle/
ctis fm q consisterat de intellectis fm q sunt intellecta scilicet fm
q sunt abstracta a mensura: z perscrutat de infinito in mensuris fm
q sunt abstracte a materia: z est principium quod ponit mathema
ticus. si infinitum esse in tribus mensuris. possibile est enim apud ip
sum lineam exire in infinitum: z similr superficiē z corpus. natura/
lis vo perscrutat d infinito qd accidit mensuris fm q sunt in materia.
Et hoc intendebat cum dixit: z perscrutatio nostra est de infini/

39

Alr. de me
taphysica.
Perscruta
tio vtru is
nitum sit i in
tellectis qz
q sunt itel
lecta e scie
diuine.

to 2c. i. vtrū sit mēſura ſenſibilis infinita: z primo vtrū corp^o ſenſibile infinitū ſit: quonia ſi hoc fuerit: erit linea ſenſibilis infinita: z ſuperficies ſenſibilis infinita: z qz iſta ſcientia cōſiderat de infinito quod eſt in actu: z qd eſt in potētia dixit: z iſta ſcientia primet z intendit per augmentū additionem.

Capitulum in quo diſputatiue oſtendit nō eſſe infinitū ſicut antiqui naturales ponebant. Cap. 3.

Rationaliter quidē igit ſpeculātib^o ex hūmānū videbit nō vtiq; eſſe. ſi enīz corporis ratio q; planitie terminatū eſt. nō vtiq; erit corp^o infinitū: neq; itelligibile: neq; ſenſibile.

Qui aut cōſiderat de hoc cōſideratione logica: ex iſtis videt q non eſt in eis: cum ratio corporis ſit ipſum eſſe terminatū p ſupficiē. impole eſt igit vt aliqd corp^o ſit infinitū: neq; itelligibile neq; ſenſibile.

40 Cum declarauit q propria pſcrutatio huius ſciētie eſt: vtrum ſit hoc corpus ſenſibile infinitū in actu: incepit deſtrui hoc. **E**t dixit. hoc enīz corpus quadoq; vtitur ipſo ſm modis ſermonum dialectice. z qnq; ſm ſermones diſputatiuos. **E**t iſte ſermo cōponit ſic. Omne corpus p̄tinetur ab vna ſuperficie aut a pluribus. **E**t omne qd cōtinet ab vna ſuperficie aut pluribus eſt finitū. **E**rgo omne corpus eſt finitū: z hoc in prima figura. **E**t propoſitio dicens: q omne corpus cōtinet ab vna ſuperficie/ aut a ſuperficiebus declaratur ſic. Omne corpus eſt figuratum. **E**t omne figuratum aut eſt rotundū aut non. ergo omne corpus aut eſt rotundū aut non. **S**ed omne rotundūz cōtinetur ab vna ſuperficie. **E**t non rotundū cōtinet a ſuperficiebus finitris pluribus vna. **E**rgo omne corpus cōtinetur ab vna ſuperficie aut a ſuperficiebus. **S**ed omne qd eſt tale eſt finitū. ergo omne corpus eſt finitū. **S**ed q concedit corpus infinitum eſſe: non cōceſſit ipſum habere figuram. **E**t hoc videtur manifeſtum per ſe. omne enim corpus aut habet figuram ſphericam aut nō: z ideo ſi poſuerimus hoc eſſe corpus infinitum: nō erit verū dicere ipſum eſſe ſphericūz: aut nō ſphericūz: ſed non eſt verum dicere punctū eſſe ſphericū aut non ſphericum. **D**e de dicit terminatū per ſuperficiē. i. terminatū per vnāquāq; ſuperficieum aut rotundam aut rectam.

Nō eſt corpus infinitū neq; itelligibile neq; ſenſibile. Idē p celi. 35.

De corpus cōtinet ab vna ſuperficie aut a pluribus.

De corpus eſt figuratū. ſz oppoſitū vide de elementis. 3. celi. cō. 67. z tex.

Qd numerus non ſit infinitū actu.

At vero neq; numer^o ſic ē: ſicut ſeparat^o z infinitū. n. numer^o eſt aut hūc numerū. ſi ergo numerabile p̄tingit numerare z trāſire: vtiq; pole erit infinitū.

Nequeq; numer^o etiā pōt eſſe ſeparatū z infinitū: numer^o enīz z illud cui^o eſt numer^o eſt numeratū. ſi igit numeratū pōt numerari: pole eſt puenire ad infinitum.

Cum declarauit vtrū q infinitū nō eſt q̄tum cōtinuū: incepit deſclarare etiā vtrū q infinitū nō eſt q̄tum diſcretum. **U**.g. numerus. **E**t dixit: neq; numerus zc. i. neq; etiā eſt poſſibile inuenire numerum in actu ſeparatū a materia: aut nō ſeparatū eſſe infinitū: numerus enīz z numeratū in actu eſt numeratū in actu: aut eſt pole vt numeret in actu. ſ. vt perficiat numerari: z cuz poſuerim^o q omnis numerus eſt numerabilis: z omne numerabile pole eſt vt numeretur: tunc cum poſuerimus q inuenitur aliquis numerus infinitus: neceſſe erit vt infinitū numeret qd eſt impole: ergo non hic numerus infinitus. **E**t forte etiā iſta ppoſitio eſt de genere pponū notaz per ſe. ſ. q omnis numer^o eſt numerat^o: z q omne numeratū in potētia cum fuerit in actu: pole eſt vt ſit numeratū in actu. ſz iſta ppoſitio eſt cōis non eſſentialis: q autē infinitū impoſſibile eſt vt ſit numeratū in actu manifeſtum eſt per ſe.

Phyſice aut magis p̄ſiderantib^o ex his manifeſtum erit: neq; n. cōpoſitū pole eſt eſſe infinitū neq; ſimplex. cōpoſitū quidē igit nō erit infinitūz corp^o: ſi finita ſint elemēta multitudiue: neceſſe eſt. n. plura eſſe z equare elemēta ſemp̄ ſua: z nō eſt vnū eoz eē infinitū: ſi nāq; q̄tūcūq; deficiat q in vnoquoq; corpe eſt potētia a potentia alterius: vt ſi ignis finitus ſit: aer aut infinit^o. eſt autem equalis ignis aeri equali potētia q̄tūcūq; duplicatus: ſoluz autē numerū habēs: tunc manifeſtum eſt q infinitum excellit z corrupit finitum.

Qui aut poſuit ſua p̄ſideratōez magis nālē ex iſtis declarabit: qm̄ ipole eſt corp^o infinitū eſſe: neq; cōpoſitū neq; ſimplex: cōpoſitū vero ſi eſt ſua fuerit finita in numero: neceſſe eſt. n. vt ſua valeāt ſibi ſemp̄. ipole igit eſt vt vnū eoz ſit infinitū: ſi potētia q eſt in aliquo illoruz eoz fuerit diminuta a potētia q eſt in alio corpe p̄z aliquā q̄titatez: z ignis. v. g. fuerit finitus: z aer fuerit infinitus: z mēſura ignis fuerit multiplex mēſure aeris in potētia quacūq; multiplicata: manifeſtum eſt q infinitum excedet finitū z corrupet ipſum.

Cum deſtruxit hoc per ſermones dialecticos: incepit deſtrui hoc deſtructione ppria ſciētie naturali: qui autē ponit ſuam cōſiderationē magis ppriam ſciētie naturali ex iſtis ppoſitionib^o declarabit. **C**um incepit dicere q impole eſt corpus infinitū eſſe cōpoſitum aut ſimplex. z. q. d. z ſignum eius q impole eſt corpus naturale eē infinitū: eſt qm̄ ſi fuerit: aut eſt cōpoſitū: aut ſimplex: ſed non eſt cōpoſitūz neq; ſimplex. ergo corpus infinitum eſt. **C**um incepit deſcla-

Fortē iſta ppo eſt de numero pponū notaz per ſe. ſ. qois numerus eſt numeratus.

rare ipm esse nō cōpositū: & dixit. si igit fuerint infinita numero
 & cōpositū infinitū necesse est vt sit infinitū: aut qz vnū elementorū
 ex quib⁹ cōponit: aut plura vno sunt infinita in magnitudine: aut qz
 elemēta ex quib⁹ cōponit sunt finita in magnitudine: & infinita in
 nūero. **C** B. incepit destruere ipm esse infinitū: qz vnū eoz est infinitū
 in magnitudine: deinde dixit. si igit elemēta &c. i. si cōpositū fuerit
 cōpositū ex elemētis finitis. **A. g.** quoz aut sex: & pole est vt vnū
 eoz sit infinitū. i. in magnitudine. **C** B. induxit rōnez sup hoc & dixit:
 necesse est. n. &c. & iste sermo est in prima figura sic. Elemēta sūt
 contraria. Et cōtraria debēt esse equipotētia. Ergo elemēta ex quib⁹
 cōponit corpus cōpositū infinitū sunt equipotētia. **C** Sed equipotētia
 que sunt in cōpositū/impole est vt vnū eoz sit infinitū. **C** B. induxit
 rōnez sup hoc qz elemēta sunt equipotētia & dixit: qm si potētia
 &c. i. qm si potētia contraria qua est in altero illoz elemētoz existēte
 te in magnitudine equali alicui magnitudini alterius elemēti fuerit
 rit minor potētia existēte in magnitudine equali alteri elemēti
 & debilior illa in q̄titate terminata. **A. g.** qz potētia in vna palma
 ignis fuerit dupla potētie que est in vna palma aeris: qm tūc si
 rus ignis fuerit finit⁹: & totus aer fuerit infinit⁹. p̄tinget necessari
 vt aer corūpat ignē: & sic elemētū finitū nō obseruabit cū elemēto
 infinito: quare mundus corūpet. **C** Et posuit qz potētia partū
 terminate elemēti finiti est maior potētia partū equalis illi ex
 nito: qz pōt aliquis dicere qz totū elemētū infinitū nō corūpet
 nituz: nisi posuerimus qz potētie duaz partū equalium in q̄titate
 sint equalis in qualitate: & ideo dixit qz idē sequit: & si potētie partū
 rium equaliū in q̄titate sunt diuerse in cōtrarietate. nō enī accēdit
 dit vt quedā excedat quandā nisi q̄titate finita: cum sit manifestū
 per se qz q̄tō magis augmētā q̄titas corporis: tāto magis augmētā
 tabit potētia eius: & cū corpus debile habuerit q̄titate infinitā
 necessario habet potētiā maiore corporis finiti maioris. **C** Et om
 nes iste p̄pōnes sunt manifeste per se: nisi p̄pōtio dicens elemēta
 ta esse cōtraria: & accepit illam: aut s̄m famositatez aut concessam
 qz declarabit in hac scientia: & hoc est rectius: qz sic cōtradictio enī
 demonstratua nō disputatua: & cum destruxit partē dicentē: cōp
 situm esse infinitū: qz vnū elementorū ex quibus componitur: aut
 plura vno sunt infinita in q̄titate: reuersus est ad secundam partē
 sez vt vnū eorum sit infinitum.

C Anūqdqz autē infinitū impossibile est esse: corpus
 enim penitus habens dimensionē: infinitū autem in
 terminate distans est causa: quare infinitum corpus
 vbiq; erit distans in infinitum.

C Et impossibile etiā vt vnūquodqz eoz sit infinitum
 corpus enī est illud qd habet dimensionē ad omnes
 partes: & infinitū est illud qd habet dimensionēz in
 tam: ex quo sequitur vt corpus infinitū habeat dimen

Contrariade
bet esse eq/
potentia,

Est manife
stū per se qz
q̄tō magis
augmētā
q̄titas cor
poris: tāto
magis aug
mētābit po
tentia ei⁹.

2. de ḡtātōe
& corruptio
ne. t. cō. 49
& h. t. c. 44

tionem infinitā ad oēs partes: & sic elementorū vnū
infinitoz implebit totū: vbi igit erunt reliqua.

C Dixit & impossibile est et vt cōpositū sit infinitū: qz vnūqdqz ele
 mentorum ex quibus componitur est infinitum: quando corpus est
 illud qd habet dimensionem in omnibus partibus: & infinitum est
 illud qd habet dimensiones infinitas: ex quo sequitur vt corpus
 infinitum sit infinitum in omnibus partibus. **C** Et hoc est necesse:
 qm cum aliquid fuerit cōpositū ex duobus: necesse est vt diffini
 tio illius cōpositi sit cōposita ex diffinitionibus illorum duorum.
 Verbi gratia. qm qz diffinitio corporis est illud qd expanditur ad
 omnes partes: & diffinitio infiniti est illud qd nō habet finem: ideo
 diffinitio corporis infiniti est illud qd extenditur ad omnes partes
 in infinitum. **C** Et iste locus est verus: & qz si vnū elementorū fue
 rit infinitū/impole erit vt cum ipso sit aliud elementum fini
 tum: nedum infinitum. dixit: & sic vnū elementorū infinitoz &c.
C Et hoc qd dixit manifestum est ex hoc qd posuit qz infinitum debz
 esse infinitum in omnibus tribus dimensionibus: & sunt sex partes
 & hoc intendebat per omnes partes: & si nos posuissemus qz infini
 tum est infinitum in quadā parte: contingeret infinitum esse maius
 infinito. possibile enī esset ponere in parte in qua est infinitū/aliud
 corpus cōtiguū: tunc cōgregatū ex duobus corporibus erit ma
 gis vno corpore: & vtrūqz est infinitū. i. cōgregatum & ipsum inf
 nitum qd est impossibile.

43

Cum aliqd
fuerit cōpo
sitū ex duo
bus necesse
est vt diffō
illius cōpo
siti sit cōpo
sita ex diffi
nitionib⁹ il
loz duozū.
vid p̄file. 2.
de anima.
cō. 158.

C At vero neq; vnū & simplex esse p̄tingit infinitū cor
 pus: neq; sicut dicunt quidā etiā extra elemēta esse: ex
 quo hic generant neq; simplr. Sunt enī quidā qz hoc
 faciunt infinitū: sed nō aerem: aut aquaz: quaten⁹ non
 alia elemēta corūpanē ab infinito: habent enim ad in
 uicē q̄titate: quoz aer quidem humidus vel frigidus
 aqua vero frigida: ignis vero calidus: quozum si esset
 vnū infinitū: corūperent iam alia. nūc autē di
 cunt alterum esse ex quo hec sunt.

C Qz aut impole est qz infinitū sit vnū corpus simplex
 sic declarabit. hoc enim nō est pole: neq; s̄m dicentes
 ipm esse aliquid extra elemēta: ex quo res generant:
 neq; simplr. Quidā enī ponūt infinitū vt dixim⁹: & nō
 ponūt ipsum aquā aut aerē: ne illud qd ponūt infinitū
 corūpat alia. Sunt enim cōtraria ad inuicē. **A. g.** qm
 aer est frigidus & aqua humida: & ignis calidus: & si ali
 quod istoz esset infinitū: tunc alia corūperent: nūc igit
 tur dicunt hoc esse aliquid ex quo generat ista.

Ex h p̄z cō
tra moder/
nos vnū in
finitū nō es
se mai⁹ alio
aliquo mō:
qz cū aliqd
corpus fue/
rit infinitū
p̄z qd statū
erit infinitū
simplr: sic
ex hoc loco
colligitur.
idē infra cō.
53. vide tñ
p̄ hoc p̄ celi
cō. 39. quō
corp⁹ infini
tuz imagi/
nari queat
& quō nō.

44 Cum destruxit q corpus infinitu sit coposituz: qz illa ex quibus
 coponit sunt infinita in magnitudine: incepit destruere anteq
 strueret scdm partē de coposito infinito: z est illud qd est infinitu
 qz partes eius sunt infinite in specie: incepit destruere corpus sim
 plex esse infinitu. Et dixit: q aut impossibile est zc. i. ex hoc qd
 dicam: z qz hoc intelligitur duob' modis: aut qz illud corpus est
 quattuor elemēta: z ex eo gnantur elemēta vt quidā dicunt: aut qz
 illud corp' est vnu elementoz quattuor: dixit: nō emz est possibile
 zc. i. z impossibile est vt corp' infinitu esset siue fm ponentes ipsum
 eē extra mundū siue supra. s. si quocūqz ponat siue extra siue intra:
 siue vnu elemētoz siue aliud. Deinde narrauit cam pp quā quid
 dam posuerūt ipsuz extra elemēta z dixit. quidā emz ponūt infini
 tuz zc. i. in mō i quo pōt plus cōseruari. s. vt sit extra elemēta z ser
 mo ei' in hoc manifest' est: qm manifestū est ista esse cōtraria. quare
 re si vnuz eozuz erit infinitum/ necessario corrupent reliqua: z ideo
 isti sūgerūt in hoc q sit vnum elementorum.

Impossibile at e eē hmōi nō qz infinitu. de hoc emz
 cōe quiddā dicēduz est: z de oī similt' z igne z aqua z
 quolibet. Sed qz nō est hmōi corpus sensibile ex vo
 cata elemēta: oē nāq; ex quo est/ resoluit in hoc: quare
 estz vtiq; hoc corpus extra aerē z ignē z terrā z aquā.
 videtur aut nullum huiusmodi.

Et impole est aliqd eē tale nedū vt sit infinitu: s; de
 hoc dicem' sermonē cōem oibus eodē mō aeri z aque
 z alijs elemētis: z impole est corp' simplex eē ex quo
 elemēta gnant: s; nos dicem' in hoc loco in destructōe
 eius sermonē cōez h̄ eos qui ponūt ipsuz aliud ab ele
 mētis: aut vnu eozuz: q nulluz corpus est tale. oē. n. ad
 illd ex quo fit/ dissoluit: quapropter necesse est hoc eē
 aliquid preter aere z ignem z aquam z terram: s; non
 videmus aliud.

45 Cum premisit sermonē cōez in destruēdo corpus simplr eē tale
 incepit pmo destruere ipsuz ex elemēta. Et dixit: q nullū corpus
 est tale zc. i. z impole est corp' infinitu eē aliud a qttuor elemētis:
 z hoc intēdebat cū dixit: tale: qm si hoc corp' eēt aliud ab elemē
 tis quattuor ex qbus coponeret: tunc necesse eēt cū corruperentur
 vt viderent sentū dissolui in illud: z hoc nō vī. Et hoc intēdebat
 cū dixit: quapp zc. i. quapp necesse eēt h̄ eē aliā nāz i q dissolueret aerē
 z ignis z aq z terra: z cū destruxerit eltū simplex eē ex qttuor elta
 simplr: nedū infinitu incepit destruere vnu eltoz eē infinituz.

Neq; igitur ignē neq; aliozū elemētoz nullū infini
 tum cōtingit eē aliqd: oīno enim z preter id qd infini
 tum

Impole est
 eē aliū cor
 pus ex elta
 Idez. 2. de
 gene. text.
 co. 3.

tum sit aliqd ipsozum impossibile est esse: z si infinituz
 sit: aut esse aut fieri vnuz aliqd ipsozum. sicut Era. dicit
 omnia aliqū fieri ignem.

Et impossibile est vt ignis aut aliqd elemētoz sit
 infinitu: quoniā vniuersat' si nos diximus q aliquod
 eoz est infinitu impossibile erit vt oē totum fiat: z si sit
 finituz vnuz eoz: vt dicit Eraclitus q omnia fiēt in
 aliqua hora ignis.

46 Bicit z impossibile est vt vnuz elemētoz sit infinituz: qm illud
 elemētū vinceret totuz: z tot' mūdus tūc cōuertereē in illud elemē
 tuz. vī. n. est impole hoc: si nos dixerim' aliqd elemētoz esse infini
 tum: vt ponit Eracli. oīa esse finita: z opinat q oīa reuertunt in
 ignē. Et dixit hoc narrando q ista positio que sequit si vnu ele
 mentoz fuerit infinitu est impossibilis: si aliqs posuerit illaz: nisi po
 nat q aliqd elemētoz est infinitu. vt fecit Eraclitus. sed debes scire
 q ponēs vnuz eoz eē infinitu ptingit ei mundū fuisse corruptū ne
 cessario: ponēs aut oīa esse finita: s; q in aliquo eoz sit potētia ex
 cedens alias q exigit corruptionē alioz: vt Eraclit' dicit de igne:
 nō ptradicit h̄: sed declarabit hoc cū declarabit q impole est mū
 dum corumpi naturaliter.

Et adēz aut rō z de vno est z de alio qd faciūt extra
 elementa physici: omne nāq; mutat ex p̄trario in p̄tra
 rium: vt ex calido in frigiduz. Oportet aut de omni z
 ex his considerare: si cōtingat aut nō cōtingat corp'
 esse infinitum sensibile.

Et hoc idem dicimus de vno vt naturales ponunt
 ipsum extra elemēta. si igitur quodlibet transmutatur
 de cōtrario in cōtrariū. U. g. de caliditate in frigidita
 tem: z ex istis oportet p̄siderare in vnoquoq; quattuor
 elemētoz: vtruz possit vt sit aut non.

47 Cum destruxit vnu elemētoz esse infinitu: qz tūc corrupet reliq.
 oīs. n. cōcedūt q elemēta sunt cōtraria. incepit narrare et q istud
 impole cōringit dicētibz ipsuz eē extra elemēta. s. h̄ ptingit dicen
 tibus elntuz eē infinitu: necesse est. n. vt istud corp' extrinsecuz sit
 p̄trariū elemētis fm q ponūt q ex eo gnant elnta: z si fuerit p̄tra
 ruz infinitu necessario corrupet reliqua. Et dixit: z hoc idez zc.
 idest. z hoc impossibile ptingēs ponētib' elntū aliqd esse infinitu:
 q idez cōtingit in hoc: incepit declarare hoc. z dixit: si igit qdlibet
 trāsmutat zc. i. qm si vnu trāsmutat in elnta: z oē qd trāsmutat de
 p̄trario in p̄trariū: necesse est vt illud corp' vnu sit p̄trariū elnto.
 quapp si ponat infinitu: ptingit illud idē qd cōtingit si vnu elntoz
 Comē. Auer. sup phy.

fuerit infinitum: et ipse expressit in hoc sermone maiorem proportionem et tenuit minorem: et rationem. Et dixit et ex istis rebus et ceteris et ex consideratione de hoc quod elementa sunt contraria: oportet considerare de unoquoque eorum: utrum sit possibile ut sit finitum aut infinitum.

Quod autem omnino impossibile sit esse corpus infinitum sensibile: ex his manifestum est. aptum est. n. natum omne sensibile alicubi esse et locus est aliquis uniuscuiusque: et idem est partis et omnis: ut totius terre et unius glebe: et ignis: et scintille. Quare siquidem sit eiusdem speciei immobile erit aut semper movebitur: quod est impossibile est: quod enim magis deorsum aut sursum aut aliquo: dico autem ut si gleba sit ubi ipsa movebitur: et etiam ubi manebit. locus enim finitus erit sibi et cognati corporis: utrum igitur continebit totum locum aut quomodo: que igitur et ubi mansio et motus ipsius: aut si ubique manebit: non ergo movebitur: aut si ubique movebitur non ergo stabit.

Quod autem impossibile est ut corpus sensibile esse infinitum ex his declarabit. omne enim corpus sensibile habet ubi: et unumquodque habet aliquem locum: et unus locus est locus partis et totius: et quoniam locus totius terre est locus unius glebe: et locus totius ignis est locus scintille. Si igitur infinitum totum est una species: erit immobile: aut compellet semper sed hoc est impossibile: descendere. n. non est dignius quam ascendere: aut ire ad alias partes: et intelligo ut si posuerim ipsam glebam: quo igitur movebitur illa et ubi quiescit: locus enim corporis qui est huius generis est infinitus: utrum igitur occupat totum locum: et quomodo erit hoc: quomodo quiescit et movebitur: et ubi erit. h. autem est in omni loco quiescens et mota.

48

Cum dixit proprie dicentibus infinitum esse corpus simplex ex elementis et sicut dicentibus ipsius esse unum elementum: incepit contradicere eis ceterum permittit: et proposuit ad hoc proportionem. quare prima est: quod omne corpus sensibile habet verbi. secunda autem est quod uniuscuiusque corporis sensibile locus partis naturalis in quo quiescit et locus totus sunt idem numero. tertia hoc est: quod omne corpus habet locum naturalem et locum non naturalem: et quod in naturali quiescit et ex ipsius movebitur ad ipsius. et tacuit istam tertiam: quia sequitur ex secunda. Et dicitur istis proportionem. i. corpus simplex esse infinitum: et induxit ad impossibile: infinitum. n. habet unum locum infinitum: quare si in actu est quiescere in illo ubi necesse est ut moveatur: quia non habebit locum extra suum locum.

Idem est locus totius et partis. Idem infra text. co. 52.

Item: sicut habet corpora simplicia que moventur motu recto: aut movebitur semper per suas partes: quod est impossibile. et iam enim posuimus quod pars naturaliter movetur secundum quod totum: sed totum non habet locum distinctum naturaliter ab illo quod est extra naturam. ergo non habet motum. ergo neque pars habebit motum: quia tunc non dignius movebitur magis ad aliquam partem quam ad oppositam. Et hoc intendebat cum dixit. aut compellet semper. i. movebitur semper per suas partes naturaliter ad superius aut ad inferius: sed descendere non est dignius quam ascendere: sed cum in hoc est: quia non habet duo loca. scilicet locum naturalem. et in naturalem. A. gratia. quoniam si terra esset infinita: tunc gleba non haberet duo loca in quorum uno moveretur et in reliquo quiesceret. locus enim terre esset unus: quia est infinitus. et ideo dixit utrumque igitur occupat totum locum. i. utrum igitur pars implet totum locum: et si non implet: quomodo moveatur et quomodo quiescat. i. quomodo potest quis dare causas in motu partis illius corporis quandoque: et in quiete illius quiescit et ubi quiescit et ubi movetur. quod enim est tale habet duo loca: sed infinitum habet unum locum. Et deinde. d. aut est in omni loco et ceteris. et ponens hoc necessario oportet procedere hanc divisionem: quoniam aut ponet quod locus quietis est alius a loco motus: aut quod locus quietis et motus est idem: ex quo sequitur quod in eodem loco quiescat et moveatur simul: aut ut neque quiescat neque moveatur. Et iste propositiones sunt vere in corporibus mobilibus motu recto: et in motibus qui sunt corporis ex se non ex extrinseco. a corpus autem celeste quod non movetur recte non continetur in hac declaratione: et ideo iste sermo non est communis simpliciter: sed secundum quod est notum in primo aspectu de natura corporum. non dum enim declaratum est utrum sit hoc corpus habens naturam extra istam naturam: aut non: b. et ideo iterat hanc questionem in celo et mundo. illic enim erit sermo eorum simpliciter. cum illic declarabit numerum specierum corporum simplicium. c. Et ideo potest intelligi per corpus sensibile non quolibet sensu: sed tactu. d. corpus enim celeste est sensibile visu. scilicet partes eius lumine: et est non tangibile omnino. Et declaratum est igitur ex hoc sermone utrum impossibile est corpus simplex tangibile infinitum esse: siue sit elementum siue non.

Si autem dissimile est omne: dissimiles et loci sunt et partium quidem non unum corpus omnis est: sed aut in tangendo postea aut finita hec erunt: aut infinita species: et finita quidem non esse possunt: erunt. n. alia quidem finita: alia vero non: si omne infinitum est ut ignis et aqua: corruptio. n. huiusmodi in contrariis est: sicut dicitur est prius: et per hoc nullus unum et infinitum ignem facit: neque terram physiologorum: sed aut aquam aut aerem aut horum medium: quia locus uniuscuiusque manifestus erat determinatus: hic autem determinantur ad duas partes: sursum et deorsum. si autem et infinita et simplicia sunt et loci infiniti et erunt elementa infinita. si autem hoc impossibile est et loci finiti sunt: et totum finitum esse

a Corpus celestis non est locus naturalis et violentus.

b Proprius quod philosophus iteravit istam questionem in primo celo. et mundi. 33. te. et j. Ubi co. 33. pmi de ce.

c Per corpus sensibile quicquid est tangibile. Idem. j. co. 54.

d Corpus celeste est sensibile sensu visu et non est tangibile omnino.

necesse est: impositum namque est non parare locum et corpus neque enim locus omnis maior est quam quantitas: contingit corpus esse: si autem neque infinitum erit corpus: neque corpus maius est quam locus: aut. n. vacuum est aliquid aut corpus nisi quod aptum naturae est esse.

Locus non est maior loco
eo neque loco
eatenus loco

Et si totum infinitum fuerit non consimile: loca eius etiam erunt non consimilia: et sic corpus totius non erit unum nisi secundum partem: et postea ista corpora aut erunt finita aut infinita in se: sed impositum est ut sint finita: quoddam. n. erit finitum: quoddam non: cum totum fuerit infinitum: et impositum est ut unum elementorum sit infinitum: ut ignis aut aqua: et quod est tale corruptibile per se: et ideo nullus posuit unum infinitum ignem neque terram: sed aquam aut aerem aut medium: quoniam locus utriusque est terminatus: et hec declaravit ad utramque partem in superiori et in inferiori. si igitur simplicia et fuerint infinita: loca eorum et erunt infinita: et sic et elementa erunt infinita. si igitur hoc sit impossibile: quia loca sunt infinita totum erit finitum: impositum est enim ut locus non sit nisi corporis: impositum est. n. ut locus totalis sit maior quantitate corporis: ex quo sequitur ut corpus et sit infinitum: et impositum est et ut corpus sit maius loco. contingeret. n. ex hoc aut vacuum esse: aut aliquid corpus sine loco.

49

Destruxit corpus compositum infinitum eorum quod unum corpus ex quibus componitur aut plura uno sunt infinita: et remanet secundum divisionem ut sit infinitum: ita quod sit compositum ex corporibus infinitis in specie: sed sunt finita in magnitudine: reuersus est ad destruendum hanc partem. Et dixit: si igitur totum et cetera. si igitur totum congregatum secundum contactum ex corporibus simplicibus fuerit infinitum: quia illa corpora ex quibus congregata sunt dissimilia. si sunt diuersarum definitionum: ut ignis et aqua: tunc loca totius erunt dissimilia: et ista propositio apparet ex hoc: quia omne corpus simplex habet locum et locum naturale. D. et si corpus totius et cetera. si contingat dicentibus habet ut totus mundus non sit unus: quia continetur ab uno corpore: sed est unum secundum contactum tantum. Et cum induxit hoc impossibile: induxit impossibile quod sequitur ex hac propositione: incipit divisionem a principio: et dixit. Deinde hoc corpus et cetera. et dixit hoc ad rememorationem de illo quod praedixit: declaratum est. n. quod impossibile est corpus infinitum esse compositum ex corporibus finitis in forma: nisi unum eorum aut plura fuerint infinita in magnitudine: et si non totum erit finitum: et hoc intendebat cum dixit. quoddam. n. erit finitum: et quoddam non. i. continget. n. dicentibus corpus infinitum congregatum ex corporibus infinitis in forma esse: ut quaedam sint finita in magnitudine: et quaedam non: cum totum sit congregatum. D. D. ut ignis et aqua. i. et illud infinitum

in sua magnitudine necesse est ut sit contrarium ut ignis et aqua: ex quo sequitur ut ipsum corruptat. Et ipse ponit in hoc sermone quod simplicia sunt contraria: et hoc non est verum nisi de corporibus que mouentur motu recto: et hoc significat quod per se ratio eius habet de hac natura quod non apparuit habere naturam esse. Et cum dixit quod si corpus infinitum magnitudine fuerit: necesse est ut corruptat reliqua: quia est contrarium. narravit quod propter hoc fugerunt antiqui huiusmodi corpus poni alterum extremorum elementorum: inter que apparet contrarietas magis secundum unum medium. media. n. videntur quasi maius extremorum: et dixit: et ideo nullus et cetera. et intendit per hoc quod dixit. quia locus utriusque et cetera. i. quia ignis non habet nisi leuitatem tantum quod est causa motus ad superius: et locus eius est terminatus: et sicut terra non habet nisi grauitatem tantum que est causa motus ad inferius: et locus eius et cetera est terminatus: sunt igitur valde contraria. aqua autem et aer habent utrumque. scilicet grauitatem et leuitatem. aer. n. est grauis in loco aque et in grauitate assimilatus aque: in leuitate autem assimilatus igni: et sicut est dispositio de aqua: est. n. grauis in loco ignis: et leuis in loco terre. et hoc intendebat cum dixit: et cetera. nant ad utramque partem. i. aqua et aer: et intendebat per utramque partem superius simpliciter et inferius simpliciter. Et induxit hoc ad declarandum quod ista propositio dicens: quod contrarium corruptum contrarium cum fuerit fortius illo. est propositio concessa ab antiquis: imo declaratum est in principio istius libri: quod generatio est ex contrariis: et quod iter aqua et aer non est corpus in actu medium denudatum a differentiis. scilicet aeris et aque a contrariis. scilicet calore et frigore. Et forte dixit quod antiqui dicebant aqua et aer esse infinita: quia loca eorum non sunt terminata. illud. n. cuius locus est terminatus: manifestum est quod est finitum: et quia loca illorum duorum corporum non sunt terminata: dixerunt ea esse infinita: et adiungit hanc exponere hoc quod dixit post quod locus utriusque est terminatus: cum igitur extrema sint terminata quantum magis media. Deinde reuersus est ad id quod intendebat declarare hoc. scilicet quod impossibile est corpus infinitum esse compositum ex corporibus infinitis in specie: et quia incepit hanc declarationem a duabus propositionibus dicentibus: quod si simplicia fuerint diuersa in specie loca erunt diuersa in specie: et quod species locorum debent esse secundum numerum specierum corporum simplicium: dixit. si igitur simplicia et cetera. Et hoc est quasi ratiocinatio per se. elementa enim si fuerint infinita necesse est ut composita ex eis sint infinita: aut intendit quod ex hoc sequitur ut motus sint infiniti in specie. B. reuersus est ad id quod intendebat declarare: est quod si simplicia fuerint infinita in specie: loca erunt infinita in specie. D. destruxit propositum et conclusit oppositum antecedentis: et dixit. si igitur hoc est impossibile et cetera. sed loca sunt infinita in specie. ergo simplicia sunt finita: et hoc quod destruxit manifestum est ut post dicit. omnis. n. locus aut est superius aut inferius: aut dextra aut sinistra: aut anterior aut posterior. et apparebit in celo et mundo quod loca naturalia sunt superius et inferius et illa que sunt inter ista: et apparebit et illic quod loca sunt finita in magnitudine: et ideo sermo de infinito perfectior est illic. D. induxit modum ex quo certificatur quod corpora sunt secundum numerum locorum: et equalia eis: et quod ex hoc sequitur: quod omne corpus simplex sit finitum: et dixit. impossibile enim est et cetera. impossibile. n. est ut aliquis locus careat corpore sibi proprio et impositum est etiam ut aliquis locus excedat suum corpus naturale. aut quod corpus excedat suum locum. unde necio locus est equalis corpori. ergo omne

Simplicia sunt contraria. habet vitam de corporibus que mouentur motu recto.

Physicorum. lib. 3. cap. 42. et 43.

Sermo de infinito perfectior est illic. de ce. Ideo per ce. 33.

corpus est infinitum necio. Et h est declaratio q ois loc est finitum in sua magnitudine: et declarat ex eo et q ois corpus simplex est finitum. et io dixit ex q sequit. vt no sit corpus infinitum et qsi iterposuit hac alia declaratione i suo sermone: qz sua intetio fuit h ad declarandū: qz imple est corpa ee finita in magnitudine: infinita in spet: et declarauit hoc ex locis: et ia declarauit ex eis et q ipole est et corpus simplex esse infinitum i magnitudine induxit hoc. Et sylls sic coponit. De corpus simplex est in loco sibi eqli. De qd est eqle alicui est finitū. Ergo ois corpus simplex est finitū. Infinitū. n. non dr eqle neqz maius neqz minus: et hoc qd dixit: qz ipole est vt locus sit extra corpus declaratu erit cu declarabit vacuu non esse: et htr declarabit ex hoc q impossibile est vt vbi excedat locum: et cum sit declaratu qz loca sunt infinita in specie: in magnitudine. ergo corpora sunt finita necessario.

Infinium no dr eqle neqz mai neqz min

Anaxagoras aut incouenienter dicit de infiniti maiore: fulcire. n. ipm seipm dicit infinitum. hoc aut qz in seipso est. aliud eniz nihil pntet: tanqz vbi vtiqz aliqd sit aptu natu esse ibi est: h aut no veru est: erit em vtiqz aliquid alicubi: et no ibi aptu natu esse.

Anaxagoras aut dicit sermonem inopinabilem in quiete infiniti. dicit. n. q sustentat et retinet se: qm hoc in eo dixit. non. n. continet ab alio et qsi sit innatu vt sit aliqd vbi: et est hoc: sed sermo ei non est verus: est. n. alicui vbi violente: no fm q est innatu vt sit: cu fuerit in remotiori loco qz vt moueat ad illu fm totu.

50

Cu destruxit: vt in aliquo vbi sit corpus infinitum: et q ipole est vt in eo sit quiescens: aut motu: reuersus est ad illud qd dixit Anaxa. q causa quietis totius qd est mixtu: est ipsum esse infinitum. et Anaxa: dicit: q si causa quietis alicuius corporis est: qz continet ab alio quiete: et illud aliud continet et ab alio quiescente necessario. tuc causa quietis totius nihil aliud est nisi ipsum ee infinitum: et ideo dixit q sustentat super se et retinet se: et cuz voluit destruere sermonem eius in hoc. C Dixit. Ana. vero et. i. Ana. vero dat i quiete infiniti qd est mixtu apud ipsum causam inopinabilem. dicit eniz q causa quietis eius est: qz sustentat sup se et retinet no ab alio: qm qz quiescens qd continet ab alio sustentat super illud aliud: et retinet ab illo: necesse est q infinitum qz q no continet ab alio retineat se: et sustentat sup se: et dixit: et quasi innatu est et. i. et infinitum: qz est quiescens per se et continens totu. ideo est quasi aliqd vbi eoz q sunt h per se aut intedip hoc qd dicit et est in entib tale. s. locus p se et alia loca sunt quiescencia p illud. C B. d. et no est veru. i. et sermo eius non est verus: qz qm quiescit aliquid in aliquo loco violente. s. quando quieuerit in loco qui est remotissimus loco: ab illo ad quem mouent res naturaliter fm totu et fm partes: et est locus naturalis: et quasi intedebat q no sequitur si ponatur quiescens vt sit quiescens naturaliter i motu:

etiam est vt sit quiescens violente: ponit q causa quietis eius est infinitum: qz non habet locum ad quem mouetur. q. igitur caret motu violente non naturaliter.

Si quidem igitur qz maxime non mouet totum. In se ipso naqz fulcitur: et seipso est: inopinabile esse necesse est: sed quare non aptu natum sit moueri: dicendum est. non enim sufficiens est sic dicente liberari. sic. n. vtiqz et quodlibet aliud non esse motum: sed aptum natum esse nihil phibet: qm et terra non fertur: neqz si infinita esset ferret coercita tm a medio: sed qz no est aliud vbi ferat/ manebit in medio: s3 non mouet: qz no apta natura est aliter sic: s3 tm licebit vtiqz dicere q fulcit seipsa. siquidem igitur neqz in terra hec causa est cu sit infinita: s3 qz grauitate h3: graue aut manet in medio: s3 et infinitu: manet vtiqz in seipso pp alia causam.

Si igitur est retentum hoc modo retentionis: et h est intentio retentionis in ipso: necio est immobile. s3 opz dicere: qre no est innatu moueri. videm. n. q terra non transferet: neqz si eet infinita: qz est ipedita a motu ex medio et no qz non h3 locu aliud ad que vadat est quiescens: s3 qz innata est hoc: et pot qd dicere. si igitur i quiete terre si eet infinita no est ista ca: s3 qz est grauis et graue figit i medio: et terra est in medio fm hunc modu opz q infinitum esset fixu per se ppter causam.

Id est si igitur infinitum est retentum naturaliter et h est intentio eius qd dicit qd retinet se: necesse est vt sit immobile naturaliter: siue sit finitum: siue infinitum. B. d. s3 opz dicere et. i. s3 cu ponat q infinitu est quiescens naturaliter. U. g. terra. opz dare alia cam preter hoc q est infinita in hac quiete qua h3 naturaliter. no. n. est dria i terra iter hoc. q sit finita: aut infinita: in dando q medium est causa quietis eius. finitas enim et infinitas accidunt quiesceti naturaliter: quapropter impossibile est vt ex altero eoz reddatur causa quietis eius qd quiescit naturaliter. infinitum enim dignius est vt sit causa quietis violentes non naturaliter. B. d. et non: qz non habet et. i. si terra eet infinita: adeo q non h3et locu ad que transferret: hoc non esset causa quietis terre in medio naturaliter. sed causa quietis est hoc qna eius exigit hoc et possibile est dicere in ea per hanc natura ipsam retinere se. B. d. si igitur causa et. i. si igitur nullus pot dicere q causa quietis terre naturalis si esset infinita est ipsam esse infinitam: sed oporteret dicere aliam causam. C vbi gratia: ipsa esse grauem: et quod graue innatum est figi in medio: manifestum est q nullus potest dicere q

SE

Finitas et infinitas accidunt quiesceti naturaliter.

Terra quiescit in medio: qz natura eius exigit hoc. Id est. s3.

ca in quiete infiniti naturaliter est ipsum esse infinitum: sed opz ba re aliam cam: qm si hoc esset tunc omne qd poneretur quiescens na turaliter necesse esset dicere q causa quietis eius naturalis est ip sum esse infinitum.

Sed non qz infinitu est: z non qz fulcit ipm seipm: simlr autem manifestum e: quia z si sit z quelibz pars indigeat manere. sicut enim infinituz in seipso manet se fulciens: sic z si quelibet accipiat pars in seipso ma nebit. totius enim z partis similes sunt loci: sicut terre totius z glebe deorsum: z ignis omnis z scintille sur sum: quare si infiniti locus in seipso est z partis idem est: manet igitur in seipso.

Et non quia est infinitum z q sustentat se: e necesse vt figatur per suam sustentatiom: z simlr vt aliqua ps eius figatur quecumqz pars sit: quemadmoduz igitur infinitum figitur: quia sustentet se. simlr quelibet ps eius figitur per se. locus enim totius z partis est cõsu milis in spẽ. A. g. qm locus totius terre z glebe est in ferius: z locus totius ignis z scintille e superius. si igitur infinitu hz locu. ergo ps hz illu eudẽ. ergo figit p se.

§2

Dest: z hoc qd dnt q sustinet se: z q ipm est suus locus: qz e inf nitum non pp hoc necesse est dicere ipm figi nãr z fm totu: z simlr ter cũ posuerit q aliqua ps eius figit nãr nõ poterit dare cam qua d dnt in toto: z dixit hãqz notum est per se q locus rei est aliud a re: q res nõ põt sustentari super se. Et cũ narravit q hoc qd dnt d hã nito q ipm est suus locus nõ est vey meqz de toto neqz de partemã liter incepit declarare q illud qd dixerunt de toto illud idẽ ptingit eis in pre: z dixit: z quemadmodum infinitum zc. i. z si fuerit deũ d infinito ipm figi: qz ipm est suus locus: necesse est dicẽ in pre ipse figi: qz e hã loc: loc: n. toti: z pris est idẽ. Et intẽdebat q si d ctum fuerit de toto ipm figi: qz e suus locus: qz e infinitu: oz et dicit hoc de pre: z sic locus priu erit pres: qd e ipole. locus. n. toti: z pris e pãlis in spẽ. Et intẽdebat q locus pris terre qn e separa p se idẽ in spẽ cum loco totius: z hãr est dispõ in alyis elemtis. locus. n. que qrit gleba est idẽ in spẽ cum loco que qrit tota terra si esset ex tra cẽtrũ. mediũ. n. mudi non diuersat fm q mediũ in respcũ totu: z pris: sed diuersat in magnitudine z puritate. l. q locus in quo e to tum est maior loco in quo est ps: z hãr locus que qrit totus ignis: est vt maxime distet a medio est idẽz cum eo quem querit scintilla: z hãr opz intelligere de aere z eius ptibus z aqua z suis partibus.

Notu e p se q loc rei e aliud a re.

Locus toti z pris e filis i spẽ. vid. p ce. t. cõ. 19. 23. 73. 80. Quo d in tellig ppo tamola que dicit q idẽ e loc toti z partis.

Et intẽdebat q locus pris terre qn e separa p se idẽ in spẽ cum loco totius: z hãr est dispõ in alyis elemtis. locus. n. que qrit gleba est idẽ in spẽ cum loco que qrit tota terra si esset ex tra cẽtrũ. mediũ. n. mudi non diuersat fm q mediũ in respcũ totu: z pris: sed diuersat in magnitudine z puritate. l. q locus in quo e to tum est maior loco in quo est ps: z hãr locus que qrit totus ignis: est vt maxime distet a medio est idẽz cum eo quem querit scintilla: z hãr opz intelligere de aere z eius ptibus z aqua z suis partibus. Sic igit intelligẽda est ista ppo dicẽs: q locus totius z pris est idẽ z sepe vtit illa z maxie in celo z mudo. B. d. si igr infinituz zc. i. z si ponat q locus infiniti est ipm: z iam posituz est q ita est de toto.

sicut de pteseg q pars sit locus suipsus sed hoc non est verum. ergo locus totius non est ipsum. Et iste hmo est hypotheticus: z destruitur pns: z concluditur oppo situm antecedentis.

Quino autem manifestum est: q impole est sic ifini tum dicere corpus: z locum quẽdam corporibus icẽ: si omne corpus sensibile/ aut grauitatem hz aut leuita tem. z si graue qdez est: in medio hz natura ferri: si ve ro leue sursum: necesse e. n. z infinituz corpus: impos sibile autẽ e aut omne vtrolibet aut medium vtrũq; su stinere: qno. n. diuides: aut qno infiniti erit hoc quidẽ sursum: illud aut deorsum: aut vltimum aut mediuz.

Et manifestum est vlr q impole est dicere corpus infinitum esse: z dicere cum hoc q corpora habent ali quem locum: cum oẽ corpus sensibile hz grauitatẽ aut leuitatem: si igitur fuerit graue: grauitas eius naturali ter erit ad mediuz: z si leue superius: ex quo sequitur ne cessario vt infinitum sit fm hoc: z impole est vt totum sit fm altez istoz: neq; vt vtraq; medietas sit hz vtrũ/ qz istoz: impole est. n. ipsum diuidi in duo equalia: neq; põt dicere qno quoddam erit superius: z qdãz inferius: aut quoddãz in altissimo: z qdã in medio.

Ista est alia rõcinatio ex qua declarat: q impossibile est corpus tãgibile simplex eẽ infinitu. Et dixit: z manifestu e vlr zc. i. z opi nari hoc inducit ad pãdixoria. s. pcedere q oẽ corpus e in loco: z corpus tãgibile ifinitu eẽ. B. d. cũ oẽ corp zc. i. cũ oẽ corp tãgi bile e: aut graue aut leue. si igr graue: locus ei erit mediũ. si leue: superius. B. d. ex q seqt vt ifinitu sit fm h. i. ex q seqt si corpus tangi bile fuerit ifinitu: vt hãr alterã istaz duaz dispõnũ. B. d. z im pole e zc. i. z ipole e vt ifinitu sit in altera istaz duaz dispõnũ. nã si eẽt graue nõ esset tũc corpus leue: cũ ifinitu nihil sit extra ipm: z si hãr eẽt leue nõ eẽt hã corp graue: z ipole est et dicere q medietas eius e grauis z in loco iferiori: z alia medietas leuis z in loco supe riori. hoc. n. e ipole: qm ipole e diuidẽ ifinitu in duo eqlia. nã vtra/

§3

ps eẽt ifinita: z sic ps eẽt eqlis toti: z et corpus ifinitu eẽt extra corpus ifinitu: z corpus ifinitu dz eẽ ifinitu in oibus dimensõibz. B. d. neq; põt dicere zc. i. z superi z inferi: qz sunt finita ipole e vt pilla diuidat corpus ifinitu adeo q dicat q qdã e superi z qdã inferi. Et. q. ponit hoc notu eẽ p se: qz superi z inferi sunt loca nã/ lia z finita: qz sunt fines motu nãliũ: z hoc defabit i celo z mudo ad pãmãdũ si sit manifestu p se: aut ad pãmãdũ si sit ignotũ: z qno/ cũq; sit hoc fer manifestu e p se: qz hoc nom mediũ magis notat fini tatẽ q hoc nom inferi: dixit: z qdã in altissimo z qdã in medio.

Impole est diuidẽ in ifinitu iduo equalia. Corp ifini tu dz eẽ ifi/ nitu i oibz dimensõibz. Idẽz supra tex. cõ. 43.

Que sunt
dicitur loci.

Ampli^o o^e corp^o sensibile i loco e. loci at sp^{es} z dicitur
sunt sursum z deorsum: an z retro: dextru z sinistru: z hoc
no solu ad nos z pones sunt: sed in ipso toto determi
nata sunt: imposable autem z in infinito hoc esse.

Et et o^e corp^o sensibile e in loco. dicitur et sunt sup^{er} z
inferi^o: z dextru z sinistru: z an z retro. z iste dicitur n sunt
i resp^u ad nos tm z sm positioem: sed sunt disticte et
in ipso toto: z ipose e vt iste dicitur sint in corpore infinito.

54
Obiectio.

Dicit. z o^e corpus sensibile. i. tangibile est in loco zc. z intendit
dicitur loci: non dicitur corporis. Sed si intellexerimus dicitur speci
ficas loci: tunc loca nalia erunt ista sex: sed vt dictum est in celo z
mundo: loca nalia sunt duo tm. s. superius z inferius: z ipse exprime
h q iste dicitur sunt nali: no pone: hec igit qd ptingit si intellexerim^o
p superius locu ignis z aeris: z p inferius locu terre z aque: vt dicit
Themisti^o z alij expositores vt mihi vt. s. q dextru z sinistru sunt lo
ca nalia in mundo: z snt ante z retro: z si intellexerimus p super
z inferius pres loci sequentes istas sex pres corporum naliu: tunc
istud non erit vt de corporibus nisi in aiatu. vt dcm est in celo z
mudo. Ad hoc aut dicamus: qm q iste pres inueniunt p se in o^e
corpore non in resp^u istoz: manifestu e p se. Qd aut superius z infer
rius: z dextru z sinistru: z an z retro sunt distincta nali: hoc no in
uenit nisi in aiatu: z sm hoc o^e corpus hz sex pres z sex loca z sunt
sex pres loci que supponuntur pibus corpis: z si opposire ex istis p
bus sm loca non sunt distincte nali: z cum ita sit: z infinitu no hz
istas dicitur priu neqz locoz. g nullu infinitu est corpus. z sm hac ex
ponem cu dixit: z iste dicitur zc. intendit q sex pres z ex vbi supposita
pibus corporis inueniunt in toto mundo sm q e corpus p se no in
resp^u ad aliud: sed non ita q opposita eaz sunt distincta nali: cu
hoc no inueniat nisi in aiatu. Sed queret aliq: si cu dixit dicitur
in ipso toto ite debet in toto mundo: tunc mundus apud ipm erit in
loco: sed in quarto istius libri declarabit mundu non ee in loco: mudo
per accens. Ad hoc aut dicamus q cum dixit distincta in toto in
tendebat in pibus totius: z est mundus sm quem est verum dicit
mudu esse in loco. s. sm hoc q pres eius sunt in locoz: cozuta sit: ma
nifestum est q infinitum non est in loco: neqz sm partem: neqz sm
totum: ergo non est.

Solutio.

Obiectio.
4. phy. 43.
Solutio.
In hac so
lutione dic
mudu e i
loco hz par
tes: z tm op
positum t3
4. phy. c.
43. contra
Thomistuz.

Obiectio.
4. phy. 43.
Solutio.
In hac so
lutione dic
mudu e i
loco hz par
tes: z tm op
positum t3
4. phy. c.
43. contra
Thomistuz.

Simplr at si ipose e locu ee ifinitu: in loco at o^e cor
pus e: z ipose e ifinitu ee corp^o aliqd. at vero qd alicubi
z in loco e: z qd in loco alicubi: si igit neqz qstitate pole
est infinita ee. qstiu. n. aliqd erit aut bicubitu aut tricub
bitu: hec qd e signant qstiu: sic z i loco qd alicubi e: hoc
e aut sursum aut deorsum: aut in aliqua distantia que
sunt sex: hoz aut vnudqz terminus aliquis est.

Dicamus simplr q impossibile est vt locus sit infi
nitus: z omne corpus est in loco: z etiam omne quod
est vbi est in loco: z omne qd est in loco est infinitum
vbi: si igitur impossibile e vt infinitum sit qstuz: qz no
erit quantum nisi fuerit. Terbi gratia: bicubitum aut
tricubitum: quoniam h z similia notant quantum: z
similiter erit dispositio eius in loco: quia vbi est supe
rius z inferius: aut alia pars sex partium: z vnaqueqz
istarum est aliquis finis.

Dicamus simplr. Iste pmo coponit sic in pma figura: o^e corpue
in loco: z nullus locus est infinitus. g nullu corpus est in loco infi
nito: z o^e infinitum est in loco infinito. g in scda figura: nullu corp^o
est infinitu. Et ppo dices q ipose e vt aliq loc^o sit ifinit^o: z cla
rabit ex hoc qd dixit: q pres loci sunt sup^{er} z inferi^o an z retro dextru
z sinistru z oia ista sunt finita. Beinde induxit alia declatioem z
dixit: z et zc. z ite dicit p vbi spem: z p locuz genus: z. q. d. z o^e hns
aliqua spex vbi. U. g. e i loco simplr: z eouerso et. B. d. si igit ipose
e zc. i. si igit ipose est vt ifinitu dicat qtu simplr nisi sm q hz aliq
spex qti. U. g. sm q est bicubitu: aut tricubitu. qtu. n. no inuenit
nisi in suis spibus: nece e igit vt qd dicitur esse in loco simplr non dicat
nisi sm q est in aliquo loco aut superi^o: aut inferi^o: aut in alia sp^{er}
loci: z ois spes loci est finita. g ois locus est finitus: z o^e qd est in fi
nito est finitum. Et debet intelligere hic de vbitatibus vbitates

55

partium eiusdem corporis: de quo dicit qd qdam eius superius: qd dicitur
inferi^o: z qd dicitur an z qd dicitur retro: z no vbitates que sunt totius cor
poris: in illis. n. no inuenit vbi nali qd dicat dextru z sinistru. Et
sic syls coponit: o^e corpus no est in loco nisi qz pres eius sex sunt i
loco finito. Et signat hoc qd ite debet p superius z inferius pres
hoc qd dixit: aut alia pars sex partium. B. d. z vnaqueqz zc. z intede
bat q sunt terminate: qz sunt superficies extraneet z sunt pres cor
poris continentis locatum: z hoc dicitur in loco.

Documtu

Capitulum in quo incipit determinare veritatem
de infinito z ostendit an sit infinitu z qd sit. Cap. 4.

Quod qd e igit actu corpus no sit infinitum
simplr manifestu est ex his. Qd aut si no
sit infinitu simplr multa impossibilia acci
dant: manifestu est: tps qd e. n. erit qd daz
principium z finis z magnitudines non di
uisibiles in magnitudies: z numerus no erit ifinit^o:
quoniam aut si determinat sic neutro modo videtur
contingere arbitro indiget: z manifestum est q sic qui

Liber Tertius

dem est. sic vero non est. Dicit igitur esse aliquid quidem potentia: aliud vero actu. et infinitum quidem est appositione: est autem et ablatione: et magnitudo autem quod quidem secundum actum non sit infinita dictum est: divisione autem est: non enim difficile est partiri a hominibus lineas.

Manifestum est igitur quod corpus infinitum non est in actu: et manifestum etiam est quod si infinitum non fuerit omnino continget plura impossibilia. contingit enim tempus habere unum principium: et mensuram aliquam non dividit in mensuras: et numeros non esse infinitos: et cum determinatum sit hac determinatione a deo quod non est posse secundum alterum istorum duorum modorum videtur indigere consideratione: declarabit igitur quod quodammodo est et quodammodo non. ens enim dicitur potentia et dicitur in actu: et infinitum est in additione et est in divisione et mensura in actu eius non est infinita: in divisione vero est infinita. non enim est difficile destruere lineas indivisibiles.

56 Manifestum est. Cuius declaravit corpus infinitum sensibile non est simpliciter in actu. fecit memoratorem dicitur dicitur manifestum est igitur et cetera. ex predictis. Cuius dicitur et manifestum est et cetera. manifestum est quod si infinitum non fuerit omnino simpliciter: multa acciderent impossibilia. accideret enim tempus esse finitum: et primum: notum est tempus esse infinitum. nullus enim generat tempus cum sit generatum illud postquam non fuerit: hec prepositio post/notat tempus predictum. Et accidit et magnitudinem esse indivisibilem: sicut est opinio dicentium presens esse indivisibilem: secundum hoc non omnis linea dividit in duo equalia: et hoc est unum fundamentorum que ponit geometria. et similiter continget ut numerus non crearetur in infinitum: et hoc est unum fundamentorum que ponit arithmetica. Et cum induxit impossibilia contingentia si infinitum non fuerit simpliciter: et iam et dixerat impossibilia contingentia: si fuerit simpliciter dicitur: et cetera. iam determinavimus et cetera. et cum iam determinavimus sermonem de infinito secundum disputationem sub istis duobus: scilicet quoniam impossibile est ut sit simpliciter: et impossibile est ut non sit simpliciter: oportet nos ostendere et demonstrare partem veram in utroque istorum duorum sermonum oppositorum. tales enim sermones sunt falsi secundum partem non secundum totum. Dicitur declaratum est igitur et cetera. et declarandum est ex predictis: et ex eis que dicitur ipsum esse potentia: et non esse actu: quod autem non est actu: demonstratum est superius: quod autem est potentia: declarabit si processerimus additionem numerorum in infinitum: et divisionem mensure in infinitum. et id dicitur et infinitum est in additione et cetera. et infinitum potentia invenit in additione numerorum et in divisione mensurarum. Dicitur et mensura in actu eius non est infinita. id est ut declaravimus. In divisione vero est infinita in potentia: et hoc manifestum est: etiam cuius declarabit quod nulla mensura est indivisibilis: et hoc notum est etiam per se in additione numerorum.

Magnitudo non est actu infinita sed potentia.

Nullus generat tempus. per hoc vide supra cor. 31. Et. 8. phy. l. c. 10. quod sit intelligendum. Vide supra cor. 31.

Physicorum.

sed in divisione mensurarum indiget declaratione. tempus autem esse infinitum later: per hoc quod substantia temporis later: non quod infinitum non est. manifestum per se in tempore: et forte tacuit hoc: quod est manifestum. et post declarabitur in motu: et declarabit motum esse eternum.

Relinquit igitur potentia esse infinitum: non oportet autem potentia accipere esse infinitum: sicut posse sit hoc statuam esse: ut quod hoc es erit statua: sic aliquid quoque infinitum quod erit actu: sed quoniam multiplex est esse quemadmodum dies et agones quod eo in semper est aliud et aliud fieri: sic et infinitum. et namque in his est et potentia et actu esse. olympia. n. sunt et in eo quod possunt agones fieri: et in eo quod sunt. aliter. n. et in tempore manifestum est infinitum: et in hominibus: et in divisione magnitudinum. omnino enim sic est infinitum in semper aliud et aliud accipiendo: et acceptum quidem semper finitum esse.

Habemus igitur quod infinitum est in potentia: et non debet aliquis intelligere hic per potentiam illud quod intelligit cuius dicimus aliquid esse in potentia idolorum: tunc enim intendimus quod fiet idolorum: a deo quod intelligere quod infinitum erit. sed quod ens dicitur multis modis: quemadmodum igitur dicitur quod dies est: et secundum quod semper generat successive. sicut etiam infinitum: et alio modo declarabit hoc in tempore: et in hominibus et in divisione mensurarum: universalem enim hec est dispositio infiniti. potes enim accipere ex eo semper aliquid post aliud: et omne quod accipis ex eo est finitum: sed semper est aliquid ab eo quod iam accepisti.

Dicit quod iam determinavit quod infinitum invenit in potentia: non in actu et potentia dicitur hic alio modo ab eo quo dicitur in respectu ad actum. Dicitur habere igitur et cetera. determinat est igitur quod infinitum est in potentia non in actu: sed ista potentia non dicitur in respectu ad actum: ut dicimus quod cuprum in potentia est idolum: quod ista potentia inana est exire in actu: sed oportet intelligere hic cum dicimus quod infinitum est in actu: hic quod infinitum esse in re: non est nisi secundum potentiam existentem in ea: quemadmodum differentie substantiales plurimum rerum: que conservant suam esse in conjunctione potentie cuius eis: ut in rebus quibus esse in motu est. rerum enim quedam sunt in actu ut homo demonstratus: et quedam sunt secundum quod potentia admisceat cuius actu: et si potentia non fuerit non erit actus ut dies: hic nomen dicitur de parte temporis et tempus est cum motu. Dicitur sed quod ens dicitur de illo quod est in actu puro: et de illo quod in actu mixto cum potentia: ut illis quibus esse est in motu. similiter infinitum

Tempus esse infinitum later: per hoc quod substantia temporis later: vide commentum. 15. et que ibi.

Que est dispositio infiniti

57

Rerum quedam sunt in actu et quedam habent potentiam admixtam cuius actu.

tum est de hoc genere autem quod est species eius tunc accedit infinitum, est in privatione huius coniunctionis non in corruptione eius, infinitum enim est, quod accidens huius entis: et perfectio eius est in potentia coniuncta cum actu: et non est accidens entis: cuius esse est in actu puro. **Prima expō.** **C** B. d. et alio modo et cetera. potest intelligi quod infinitum esse in tempore et in hominibus: est alio modo ab eo quod est in mensuris, ex tempore enim et hominibus recedit pars: et fit pars. in divisione autem mensurarum illud quod fit et divisione non recedit: sed remanet mensura diuisa et fit ex divisione alia mensura: et sic in infinitum et non est ita de motu. **Secunda.** **E**t forte intendit quod infinitum ex hoc modo declarabit ex tempore et hominibus et mensuris, alio modo ab eo quo declarat hic ex modo in quo admiscet potentia: quoniam ex se non appetit infinitum esse posse. **C** B. d. vlt. enim et cetera. i. apparet enim quod id quod est commune omnibus speciebus infiniti est quoniam potest quis accipere ex eo aliquid post aliud in intellectu et indifferenter: siue illud quod imaginatur ex hoc fuerit actio mentis: ut est dispositio in divisione mensurarum aut fuerit extra animam: sicut est dispositio in motu: et illud quod mensura accipit semper ex finito est finitum: sed est aliud ab eo quod accipitur in preterito, quando igitur ista actio mentis fuerit in aliquo entis dicitur ipsum esse infinitum.

C Sed semper alterum et alterum esse: quare infinitum non oportet accipere sicut hoc aliquid: ut homines aut domum: sed sicut dies dicitur et agone quibus esse non sicut substantia quedam facta est: sed semper in generatione aut corruptione finitum est sed semper alterum et alterum: sed in magnitudinibus quidem permanere accepto hoc accidit: in hominibus autem et tempore corruptionis: pro acceptis sic quidem non est deficere.

C Et ens dicitur multis modis: oportet igitur ut intelligamus infinitum: non sicut intelligimus hoc demonstratum. **C** l. g. h. o. domus: sed sicut dicitur dies et lis: cuius esse non est finitum quod est aliqua substantia ita generata: sed ita quod semper generatur et semper consumitur finitum: sed tamen semper generatur unum post aliud: sed in mensuris erit hoc remanere illo quod accipitur: in tempore autem et hominibus consumitur unum post aliud: et non habent remanentiam.

C Cum declarat modum finitum quod infinitum est: et voluit declarare quod inuenit additio et diminutio in infinitis: reuersus est a principio et memorat essentiam infiniti et distinguit actus qui est in eo ab aliis actibus entium: sicut distinguit potentiam eius ab aliis potentiis. **C** l. d. dixit: et ens dicitur, i. et quod ens dicitur tribus modis. scilicet actu et potentia: et finitum compositione ex potentia et actu: non oportet intelligere de essentia infiniti actum demonstratum: ut hominem et domum: sed actum compositionem cum potentia: quod est modum non oportet intelligere ex ea puram potentiam: et dedit exemplum de die et lite, ista enim sicut dixit: non habent

58
Ens dicitur tribus modis scilicet actu et potentia. Et per compositionem ex actu et potentia quo fit i

ent esse finitum quod sunt substantia aliqua perfecta: sed finitum quod semper generatur et corrumpunt. **C** B. d. et si sit infinitum et cetera. i. et infinitum semper inuenit in re que semper generatur: et ista actio est in se infinita licet sit in finito: sed non est finitum nisi finitum quod sit successiue. **C** Et cum determinauit modum essendi finitum quod dicitur in finitum: incepit dare differentiam inter hoc quod est in mensuris: et inter hoc quod est in generatione: et ita innuit hoc superius finitum alteram expositionem: et dixit, sed in mensuris et cetera. i. sed differentia inter infinitum quod est in divisione mensurarum est: quoniam scilicet mensura in divisione quarumlibet duarum fit prima remanente: in tempore vero prima corrumpitur per generationem secundi.

C Quod autem est finitum appositionem: idem quodammodo est et quod est finitum in divisione: infinitum, n. finitum appositionem fit e contrario: in quantum enim diuisum considerat in infinitum: sic appositum videtur ad indeterminatum: infinita enim magnitudine sic accipiens aliquis determinatum accipiet eadem ratione: non eandem aliquam magnitudinem ratione accipiens non transibit finitum, si vero si augmentet rationem: quod quia semper eandem aliquam sit accipere magnitudinem: transibit finitum: propter id quod omne finitum remouetur quolibet finitum: aliter quidem igitur non est: sic autem est infinitum potentia et in divisione: et actu autem est: sicut die esse dicimus et agone: et potentia est sicut materia: et non per se sicut finitum.

C Quod autem est finitum additionem est quodammodo sicut illud quod est finitum in divisione, in infinitum enim est finitum additionem e contrario, ex modo enim ex quo quoniam terminatur diuisum videtur procedere in infinitum: apparet additio: et est infinitum, cum enim intederis aliquam mensuram finitam: et ex ea acceperis aliquid terminatum: deinde acceperis ex ea: et finitum illam proportionem ad totum non finitum illam mensuram non peruenies ad finitum, si autem addideris in divisione: ita ut quod acceperis ex eo semper sit in eadem mensura peruenies, omne enim finitum consumitur per mensuram terminatam: esse enim infiniti in potentia in divisione et in perfectione est sicut dicitur in esse diei et esse belli: et est in potentia, quod materia non sicut ipsum finitum.

C Cum declarat illud in quo differunt infinitum in mensuras et ex generatione et tempore: incepit declarare in quo conueniunt infinitum in additione mensurarum et infinitum in diminutione: et in quo differunt: et declarare modum quo infinitum in divisione est ipse: et quod potest: et sicut in additione,

telligendum est tertium numerum, vide supra cō. 9.

59

Et dixit quod autem est secundum additionem et infinitum quod est in additione mensurarum est quodammodo sicut infinitum quod est in divisione et quod dixit quodammodo dedit modum quo additio est sicut diminutio et dixit infinitum. n. et c. i. et c. in hoc est: quod infinitum in additione mensure non inuenit nisi quando additio visitatur e contrario d. infinito quod est in diminutione. i. quando additio in mensura ponit ex parte diminuta. que admodum. n. diuisio tunc non finitur: similiter additio per diuisiones: et ideo potest quis intelligere ex hoc quod dixit: infinito. n. est secundum additionem utrumque. i. modus quo assimilatur: et modus qui differt. Et cum declarauit hoc incepit declarare modum possibilem in esse infiniti in diuisione: et impossibilem: et quod quando intellexerit aliquis hunc modum: poterit intelligere modum possibilem in additione et non in additione in infinitum. et dixit: et modo enim et c. i. et c. ut sit determinatus modus secundum quem possibile est ut diminutio mensure sit in infinitum apparebit ex hoc modus secundum quem additio est possibilis in infinitum quando additio fuerit ex parte diminuta. Beinde. d. si enim intederis et c. i. et c. modus quo possibile est infinitum esse in diuisione mensure est: quoniam cum aliquis intendit aliquam mensuram terminatam et diuiserit illam in aliquam proportionem: deinde diuisit alteram partem in illa proportionem: unde debet diuisionem procedere in infinitum et nunquam venire ad finem: et non accidit ita si diuiserit secundum unam mensuram. et ideo dixit: non per illam mensuram. i. quoniam si diuiserit mensuram in eandem proportionem non secundum eandem mensuram: nunquam peruenies ad finem mensure. Et Beinde incepit narrare modum quo diuisio consumit mensuram: et dixit: si autem addideris et c. i. si autem diuiseris mensuram ita quod accipias ex ea aliquam partem equallem prime: et similiter ex remanente tertiam equallem prime: tunc consummes mensuram. et cum dixit. si addideris in diuisione: intederat si per diuiseris diuisionem crescere per eam. Et Beinde incepit: tunc consummes mensuram: et non procedet diuisio in infinitum. Et Beinde induxit rationem super hoc. et dixit. Omne enim finitum et c. i. Omnis. n. mensura est finita. Et omne finitum consumitur per eandem mensuram. ergo omnis mensura consumitur per eandem mensuram. et maior est manifesta per se: et minor ex predictis: quoniam impossibile est mensuram infinitam esse in actu. Et cum declarauit quod diminutio mensure in infinitum est similis additioni. declarauit quod modus essendi in eis est unus: et dixit: esse ergo infiniti in potentia et c. i. infinitum igitur in additione et diminutione est consumibile in hoc quod est in eis in potentia sicut dicitur in die et prelior quoniam non sunt bellum: aut prelior nisi secundum quod admiscetur cum potentia. Et cum declarauit conuenientiam eorum in esse dedit causam in infinito: et dixit et est in potentia et c. i. et esse eius secundum quod est in potentia est simile ad esse materie: non forme: et finis sunt in actu: finitas igitur est sicut forme: et infinitas materiae: unde potest declarari quod infinitas est in re secundum materiam: et finitas secundum formam.

Quo cotinuu fit diuisibile in infinitum et quo no. vid. Jo. s. phy. c. 68

Ois mensura est finita p. 10. me. 10. c. 63. 4. 4.

Essentia materie et infiniti est in potentia. forma autem et finis sunt in actu. d. ma. vide p. 10. cap. de sba orbis.

Et secundum appositionem: sic igitur infinitum potentia est quod idem dicimus esse quodammodo ei quod est secundum diuisionem: semper quidem enim aliquid ipsius est extra accipere: non tamen excellit omnem determinatam magnitudinem: sicut in diuisione

ione excellit omnem determinatum: et erit semper minus: quare autem neque est omnem excellere secundum appositionem: neque potentia possibile est esse si vere non est secundum accidens actu infinitum: sicut dicunt physiologi extra corpus mundi cuius substantia aer: aut aliud aliquid huiusmodi infinitum est. sed si non possibile est esse infinitum actu corpus sensibile: sic manifestum quod nec secundum potentiam utique erit secundum appositionem: sed aut sicut dictum est e contrario: aut nullo modo.

Et secundum additionem etiam est aliquid in potentia infinitum secundum illud quodammodo eorum: quibus dicimus infinitum esse in diuisione: possumus enim semper inuenire aliquid excedens: sed non pertransit per diuisionem omnem diuisionem terminatam: que admodum in diuisione pertransit in diminutione omnem mensuram terminatam: et semper sit minor: et impossibile est ut aliquid in potentia pertransit per additionem omnem mensuram nisi corpus sit infinitum in actu: ut dicunt dicentes quod extra mundum est corpus infinitum in actu hoc. sed quod est impossibile: manifestum est quod impossibile est et ut sit in potentia secundum additionem nisi secundum modum quem diximus. scilicet e contrario diuisioni.

Bicit. Cum declarauit modum possibilem in diuisione in infinitum et posuit oppositionem: quoniam hoc non declarabit donec declaratur quod omnis mensura semper diuidetur in mensuram diuisibilem: incepit declarare modum quo additio est possibilis in mensura. Et dixit. et secundum additionem et c. i. et infinitum inuenit et in potentia in additione mensure quodammodo. scilicet secundum quod dicimus quod diuisio est in infinitum: non omnibus modis. potest enim quis imaginari quod possibile est accipere unicuique mensure mensuram maiorem illa: sicut est possibile accipere omni mensure mensuram minorem ipsa: et hoc est possibile apud ipsas: sed additio non est possibilis apud ipsas in mensura nisi quando additum fuerit diminutum ex mensura: et hoc intendebat cum dixit. scilicet ut sit e contrario diminutio: nis. ista enim additio: quare est ex diminutione infinita absque eo quod mensura consumatur: continget ut additio sit semper absque eo quod magnitudo mensure crescat. U. g. ut diuidam mensuram a. b. c. d. in duo equalia. B. d. addam. a. d. ad. c. b. Beinde diuidam. a. d. in duo equalia et addam ipsas illi: quoniam sic semper diuidem. a. d. et addem ipsas c. b. et sicut. a. d. non consumitur per diminutionem. similiter. c. b. non peruenit per additionem ad totum. a. b. medum ut excedat illud: et hoc intederat cum dixit. possumus enim. et c. i. possumus enim. n. i. additione que est per mensuram diminutam semper inuenire mensuram excedentem: non quod pertransit per additionem omnem mensuram terminatam: ita quod ad omnem mensuram inueniamus mensuram maiorem. Lome. Auer. sup. phys. p

60

dozem illa: sicut in diuisione possum⁹ p^{er}trāsire o^mnem mensurā termi-
nataz: z accipere mino^re illa. ¶ Et cuz induxit modū possibilez in
additōe z impossibile: incepit declarare quare est impole: z dixit:
z impole est z c. i. z iste sermo est hypothetic⁹ sic. Si magnitudo in
potentia pōt esse maio^r o^mnium mensura: pole erit magnitudinē in actu
esse infinitā: deinde destruxit p^{ri}ns z p^{er}clusit oppositū antecēdētis.
¶ Bestructū autē in hoc syllogismo manifestuz est ex p^{re}dictis. cōse-
cutio vero est manifesta, qm̄ si aliqua magnitudo haberet potētiaz
vt esset maio^r o^mnium mensura: tunc inueniret in actu maio^r o^mnium mensura.
z si hoc esset: tunc eēt hic magnitudo infinita in actu: qm̄ si magni-
tudo haberet nām crescēdi in infinitū: tunc esset possibile vt inue-
nireretur in actu infinita: qd̄ nō est ita in diuinitōe: qm̄ pole est di-
minui in infinitū: z nō accideret impole: sed impole accidit si diuini-
tatio cessat: qm̄ tunc aut pueniet ad magnitudinē iduisibile: aut
ad nihil: z vtrūq; est impole. ¶ B. d. manifestū est igit⁹ z c. a. z cā in
hoc eē impole est: qm̄ si posuerim⁹ q magnitudo pōt crescere in in-
finitū: tūc infinitū erit in actu: z tūc potētia intelligeret sicut in-
telligit cū dicim⁹ q hoc ē hō i potētia: z cū posuerim⁹ q diminutio
est in infinitū nō accideret impole. z cā in hoc ē: qm̄ diminutio est ut
ad nihil: cuius cā est mā. z additio est ut ad eē: cui⁹ cā est forma.
z infinitas inuenitur per mām: sicut finitas per formā. ¶ B. d. z est
illud qd̄ est sū conuersionē diuisionis. z hoc pōt intelligi duobus
modis sibi p^{ro}p^{ri}is: quoz vnus est vt illud qd̄ diuiniuius ab al-
tera duaz mensurarū addam⁹ relique: aut vt illud qd̄ diuiniuius
extremo duaz mensurarū addam⁹ scdo extremo. sic igit⁹ opz inteli-
ligere verba Arist. in hoc loco. ¶ Sed est hic qd̄ nō modica: que ad
mo^{do} lūz enīz vnū p^{ri}ncipioz que ponit geometer est: qm̄ pole est acci-
pere ad o^mnem lineā/lineā mino^re illa. Similr ē^r ponit: qm̄ possibile
est accipere ad o^mnem lineā/lineā maio^re illa: additio igit⁹ men-
sure pcedet in infinitū sicut eius diminutio. z hoc esse possibile ap-
paret ex verbis Alpharabij sup hunc libuz: z ex verbis Anepace.
¶ Sed si quis cōsiderauerit verba Arist. vi debet ipsuz dicere ver-
cōsideratio enīz nālis de mēsurā est sū q est finis z existēs in mā.
cōsideratio enīz geometre sū q est abstracta a mā: z cuz mensura
cōsiderat hīs duob⁹ modis. inuenit sū dīspōnes oppositas z con-
uenientes: cōueniētia enīz est in hoc: qm̄ semp diminuit siue con-
deretur sū q est in mā: siue sū q est in imaginatiōe. ppositio igit⁹
geometre est: qm̄ possibile est imaginari ad o^mnem lineā/lineāz mino^r
rem illa: z ppositio nālis conueniēs. isti est q linea pōt diuiniui
in infinitū: z ppositio geometrica dicēs q pole est imaginari ad o^mnem
lineā/lineā maio^re illa ē vera. nālis vero dicēs. q ois linea potēt
crescere in infinitū: est falsa. qz cōringit i^{er} ea magnitudinē eē infi-
nitaz in actu: qz tunc esset possibile inueniri magnitudinē maio^re
o^mnium magnitudinē. ergo est infinita necessario. In infinitū. n. est maio^r
o^mnium magnitudinē. z cū dicim⁹ q possibile est inueniri magnitudinē
maio^re o^mnium magnitudinē: intendim⁹ inuenire magnitudinē maio^re
magnitudinib⁹ infinitis. ¶ Et vlr additio mensura qua vtitur geo-
meter est de capitulo ppositiōnū opinabiliuz que sunt. q. fundame-
ta geometrie absq; eo q sunt extra animā: sicut vt cum imaginat

Ab eē cā in
hil z infini-
tatis.
Forma dō ē
cā eē z fini-
tatis. Idez
s. cō. pce.
Digressio q
grit. vtrum
magnitudo
diuidat in
infinitum.
Et per p^{ri}ns
vtz geome-
tra mētiat
in supposi-
tōib⁹ suis.
Magnitu-
do siue p^{ri}-
deret vt in
mā siue sū
q ē in ima-
ginatiōe sp
diuidit in
infinituz. Sz
oppositum
vide cō. 72.
4. phis.

q figure habēt positōes: z q cuz punctus mouet facit lineaz: z q
cum linea mouet facit superficiē: z superficies corpora: z similr vi-
detur ponere diminutionē esse semp nō q extra animāz est sic. z si
cut geometer potēt accipere magnitudinē cuiuslibet quantitatis:
qd̄ nō pōt nālis. ita geometer cuz posuerit magnitudinē cuiuscūq;
quantitatis pōt accipere maio^re illa.
¶ Quoniā z Plato pp hec duo infinita fecit qz i aug-
mentū vt excellere: z in infinitū abire: neq; i decremē-
tum: faciens tantuz duo non vtitur duobus: neq; enim
numerus sū diuisionē infinitus est. vnitas enim mini-
ma est: neq; in augmentū. vsq; enim ad decem Plato
facit numerum.
¶ Et videm⁹ Platonē pp hoc ponere infinitū duo: qz
existimabat q res pōt p^{er}trāsire sū augmentū: z pce-
dere in infinitū: z bz diminutionē: sed posuit illa duoz
z non vtit eis: in numeris enīz nō est infinitum: neq;
sū diminutionē: cū vnitas sit minima: neq; bz augmē-
tum: numerus enīz peruenit ad decem.
¶ Dicit. Cum declarauit q infinituz inuenitur in diminutiōe sū
pliciter. z in additione nō simpliciter. sed in illa que est econuerso
diminutiōis: incepit accusare platonem: qz equauit infinitum in
vtraz. s. in additōe z diminutione. ¶ Et dixit: z videmus plato-
nem z c. i. z plato propter hoc q existimauit q infinituz procedit in
augmento in infinituz. z diminutione in infinituz: posuit infinitum
duas species: in additione z diminutiōe: z induxit hoc nomē aug-
mentum loco huius nominis additio ad distinguēdum inter pro-
positionez naturalē z geometricaz. deinde incepit declarare q cū
hoc q errauit in hoc nō seruauit sua fundamēta. ¶ Et dixit: sed po-
suit z c. i. sed non cōseruauit sua fundamēta in hoc. s. qz ponit illa
duo: z non dixit illa esse in numeris: cū diminutio peruenit ad vni-
tatez que est indiuisibilis: z non procedit in infinitum. in additio-
ne vero non concedit infinitum: dicit enim q species numerorum
perueniunt ad decem: deinde post decem iteratur. i. z oportet ipsuz
opinari q additio in mensura potēt esse in infinitum: z addi-
tio numerorum est in specie: opinari q numeri crescunt in specie
in infinitum.
¶ Accidit autē cōtrariuz esse infinitū qd̄q; sicut dicunt. Quid ē in-
nō enīz cuius est nihil extra: sed cuius semp aliqd̄ eē
est hoc infinitū est. ¶ Signū autē est: z nāq; ānulos infi-
nitos dicūt: vt hātes circulationē: quoz semper aliqd̄
est extra accipere: sū similitudinē quidē quādā dicē-
tes: non tū proprie opz enim z hoc esse: z non aliqd̄

Propōnes
mathemati-
ce fere oēs
sūt ad ima-
ginationē.
Idē. 3. cōm
cō. 72.
Usq; ad de-
cem plo fac
numerum.

62

Quid ē in-
nitum.

idem recipit. in circulo autem non fit sic : sed semper qd est consequenter solum alterum.

¶ Et infinitum debet esse ecōtrario ei qui dicunt infini-
nitum. infinitum enim non est illud extra quod nihil
est: sed illud ex quo semper est aliquid. ¶ Et signum
eius est: quoniam homines assueti sunt dicere in annu-
lo qui non habet locum gemme / ipsuz esse infinitum:
qz semper est extra illud quod accipis ex eo: z in hoc
qd dicunt est quedam similitudo: sed nō vera. infini-
to enim necesse est vt hoc sit in eo: z qd etiā illud quod
accipitur ex eo non erat omnino: z hoc non est in cir-
culo: sed aliud in eo semper est in successione.

62 ¶ Cum declarauit naturā infiniti s̄m exemplū: incepit declarare
diffinitionē eius: z p̄mo narrare errorem antiquoz ī hoc. ¶ Et dixit
z infinitum zc. id est z s̄m qd diximus de natura infiniti: z qd est s̄m
potentia: sequitur qd diffinitio eius sit ecōtrario ei qd dicunt: d̄i-
finitio enim infiniti nō est vt antiqui descripserunt. s̄ illud extra qd
nihil est: sed illud extra quod semp est aliquid. ¶ Et signū eius est
hoc qd oēs homines sunt assueti vocare annulos/ quozū gēme sunt
rotunde/ infinitos: qz si acceperis ex eis aliquā gēma poteris acci-
pere aliā extra illā. tale exemplū recessit in isto tpe: qz nō est notū
nedū vt sit famosum: s̄z in tpe eius erat famosuz. ¶ B. induxit d̄i-
ferentiā inter infinitum. s̄ hoc exemplū z verū infinitū: z dixit
in hoc qd dicūt zc. i. z hoc qd dicūt de h̄mōi anulis. s̄ eos esse infini-
ditos: h̄z aliquā similitudinē ad infinitū: sed nō est verū infinitū:
in infinito v̄o duo exigunt. s̄. vt hoc qd semp inuenit ex eo aliqd ex-
tra illud sit ei nāliter nō positione: z qd illud qd inuenit extra illud
sit aliqd qd nūq̄ fuit prius: z hoc nō est in circulo sicut est disposi-
tio in gēma annuli: s̄z infinitū in circulo est s̄z iterationē z reuolu-
tionē: nō s̄m nouitatē: z hoc intēdebat cū dixit: z hoc nō erit in cir-
culo zc. i. z ī circulo nō inuenit aliqd ex illis qd acceptū ē ex eo qd sit
aliū ab eo qd accipit semp: s̄z inuenit in eo aliqd ex illis qd accipit
s̄m iterationē z cōsecutionē. s̄. s̄z iterationē eiusdē rei infinities.

In v̄o. Infi-
to duo exi-
guntur.

Infini-
tū
quid.

Totū qd.

¶ Infinitum igitur hoc est / cuius s̄m quantitatez ac-
cipientibus semper aliquid est accipere extra. cuius
aut nihil est extra: hoc est perfectum z totū. ¶ Sic em̄
diffinimus totum cui nihil abest: vt hominem totum:
aut archam: sicut autez singulare: sic z quod est ppriet:
vt totuz cuius nihil est extra: cuius autem absentia est
extra / non omne est cum absit.

¶ Infinitum igitur est illud ex quo cuz aliquid accipit

possibile est semper accipe aliqd extra illud in quātita-
te. Et illud extra qd nihil est / illud est perfectū totale.
¶ Sic em̄ diffinimus totū. s̄. qz est illud ex quo nihil
est separatū ab eo: vt dicimus totus hō z tota archa: z
sicut est de particularibus: ita est in rei veritate. s̄. qd to-
tus est illud extra qd nihil est: z illud extra qd aliquid
est separatū non est totū quodcūq; sit illud separatuz:
sue extraneū: sue non extraneum.

¶ Id est. diffinitio igitur infiniti est illud extra qd cū aliquid accipit
in actu: possibile est inuenire extra illud aliquid in quātitate: z hoc
semp: z dixit in quātitate: qz impossibile est inuenire aliqd ex illud
in qualitate semper: z ista diffinitio infiniti est manifesta ex eo qd
declaratū est: qd infinitū est s̄m potentia non s̄m actū. ¶ Et cum de-
clarauit qd ista est diffinitio infiniti: incepit declarare qd diffinitio q̄
antiqui diffiniebant ipsum magis est diffinitio finiti perfecti q̄ in-
finiti: z dixit. z illud extra qd est aliqd zc. z intendit per hoc qd di-
xit illud: ex quo nihil est separatū ab eo. hoc. s̄. illud a quo nihil est
separatū ex eis: ex quibus est illud qd est. s̄. qn̄ ex eo nihil diminiuit
ex eis: ex quibus est illud qd est: vt cuz dicimus totus homo: qn̄ ex
eo non diminiuit mēbrū: z tota archa: qn̄ ex ea nō diminiuit aliqua
pars. ¶ Et cū declarauit qd ista est diffinitio totius z perfecti in re/
bus particularibus: declarauit et qd ita d̄z eē in diffinitioe totius. s̄.
mundi: z dixit: z sicut est de particularibus zc. i. z sicut est in diffini-
tione totius in particularibus que nō sunt totū in rei veritate: cuz
extra illa inueniat aliquid: licet non sit pars eoz: ita est in diffini-
tione totius in rei veritate: z est illud extra qd nihil est oīno: quo/
niam si extra omne totuz inuenit aliquid. sequit̄ necessario corpus
inueniri in actu infinitum: sed hoc est impossibile ex predictis. ergo
totū in rei veritate est illud extra qd nihil est: neq; de sua substantia:
neq; de alia substantia. z hoc intēdebat cum dixit. siue extraneū zc.
z dixit hoc: quoniam si separatū fuerit extraneū. tūc totum erit par-
ticulare: z non erit totum in rei veritate. z si fuerit nō extraneū: nō
erit totū: neq; particulare: neq; totale.

63

¶ Totū aut z perfectū: aut idē penitus oē: aut primū
s̄m naturā est: perfectū aut nullū non h̄ns finem: finis
aut terminus est. vñ melius opinandū est Parmeni-
dē Melisso dicere: infinitū quidē totū dicit: totum aut
finiri a medio eque pugnās. non enim sicut linū lino
est cōtinuare omni z totū infinitum.

¶ Et totū z perfectū: aut sunt infimul idē equale: aut
nāliter sunt ppinqui: z perfectuz non est nisi illud qd
h̄z cōplementū: z cōplementū est finis. vnde opinan-

Totū e p̄fe-
ctū aut peni-
tus idē sūt
aut sunt si/
b̄ynnicē p/
rima. vide
p̄b. p̄ cc. t.
cō. 3.

Nulla infini-
ta pfectus.
7 dē. p cel.
6 c. 12.

dum est qd sermo Parmenidis est rectior qz Melissus. iste enim dixit qd infinitum est totum: ille autem qd totum est finitum equiualeus ex medio. non enim oportet coniungere infinitum toti z vniuerso: quasi applicare filum cum filo.

64

Dicit: z totū z cōpletū qd est oppositū: z infinitū: aut nomina sunt synonyma aut cōsequentia: z cū declarauit qd ad totū sequit cōpletum: declarauit qd ad cōpletum sequit finis: z dixit: z cōpletū z cōpletum non est nisi in eo qd hz cōplementū: z qd cōplementū est finis. qd cōpletū est illud qd hz finē: z qd totū est cōpletū: z cōpletū est illud qd hz cōplementū: z cōplementū est finis: sequit necessarīe vt totū hz finē. C. B. d. z ideo opinādū est zc. i. z qd finis sequit totū opinandum est qd sermo Parmenidis rectior est sermone Melissus. Melissus. n. dicit totū esse infinitū. Parmenides aut dixit totū esse finitū. B. d. non em opz zc. i. z non em opz ponere infinitū de sequētibz vniuersū z totū. sicut dī in puerbio applicare filū cū filo. id inducere rē z suū cōsile. z ideo dixit. nō em opz. i. qsi applicare aliquid ad illud cū quo cōtinuat. z dixit. equiualeus ex medio. i. habens mediū equale inter extrema. i. qz equaliter distat ab extremis. z quasi intendit in hoc ipsum esse sphericum.

Quā hic accipiūt dignitatē de infinito qd est oīa cōtinēs z oīa in seipso hns: ppter id qd hz quādā similitudinē cū toto. Est em infinitū magnitudinis pfectōis mā: z qd potētia totū est: actu vero nō: diuisibile aut in diuisione z in oppositā ei appositionē: totū aut z infinitum: non sū se: sed sū aliud: z nō cōtinet sed cōtinetur inquantū infinitū est. vnde ignotū est inquantū est infinitum: speciem autem non habet materia.

Infinitū bz
qd infinitū
ignotū est.

Et videmus eos distiguere. i. nobilificare infinitū ex hoc loco. s. qz cōtinet oē: qz inter illū z totū est similitudo aliqua. Infinitū em est. mā cōplementi mēsure: in potētia vero est totū: in actu aut nō: z est diuisibile sū diuisionē z additionē que est eīrio illi: z nō est totū: infinitū per se: sed per aliud: z non cōtinet sed cōtinet sū qd est infinitum: z ideo est delatum sū qd est infinitum: in materia enim non in forma.

65

Dicit. Et videmus eos magnificare infinitū: qz opinant ipz esse totū cōtinēs omne. z cā i hoc est: qz inter illud z totū ē similitudo. vnde existimauerūt ipm esse totū. z similitudo iter illa est. qz illud qd dicit infinitū est pma mā que subiecta cōplementi mēsure que

est totū. vnde existimauerunt illud qd est in potētia totū z cōpletū esse in actu totū z completū. C. Beinde incepit declarare modū quo opz. qd esse ei est in potētia. z dicit. qd z est diuisibile zc. i. z est in potētia: qz infinitas nō inuenit i mēsure nisi sū diuisionē existētes in ea. z additionē que est ecōuerso diuisioni. vt declaratū est in sermone p̄dicto. Beinde dicit: z nō est totū zc. i. z subiectum recipiēs infinitatē qd est mā a nō est totū neqz finitū per se: sed per aliud scilicet per formam. z est cōtentum in cōposito ex materia z forma: z forma continet illud: z qz infinitum accidit materie sū qd est materia: dixit. sed continetur sū qd est infinitū: id est subiectum infiniti est contentum sū qd est infinitū: id est sū qd est materia. Beinde dicit. z ideo est delatum zc. i. z qz subiectum recipiens infinitum est conclusum in toto. ideo existit in alio: id est in cōposito: z non est existens per se. sed sū qd recipit infinitum. z hoc est sū qd est materia. b z causa in hoc est. quia materia non habet formam. nam si haberet formam esset per se c non delata in alio. z quia non habet formam: ideo est delata in alio. C. Et dētes intelligere hoc per delatum non illud quod dicitur in subiecto. aut de subiecto. materia enim non dicitur in subiecto neqz de subiecto. sed delatum accipitur hic loco eius quod non inuenitur nisi in alio. z hoc est dispositio d materie z dispositio accidentium z formarū. sed accidentia z forme differunt a materia in hoc qd sunt in subiecto aut de subiecto. materia autem est ipsum subiectum. Intendebat igitur per delatum illud in quo materia conuenit cum accidentibus z formis. z qd non inuenitur per se: sed in aliquo scilicet in cōposito. z cum aliquo scilicet cum forma. sed mā e inuenitur per formam sū qd forma est pfectio eius. forma aut inuenitur per materiam sū hoc qd materia est subiectū eius. z similiter accidentia.

Ergo manifestū est qd magis in partis ratione infinitum sit qz in totus: pars enim mā totus est: sicut es statue: quoniam si continet in sensibilibus z intelligibilibus magnū z paruum oportuit cōtinere z intelligibilia. Inconueniens aut z impossibile est ignotū z indeterminate terminatum continere z determinare.

Apparet ergo ex hoc qd infinitum magis est quasi pars qz quasi totum: materia enim est pars totus: quē admodum cuprum est pars statue cupree: z si illud quod continet sensibilia z intelligibilia esset magnum z paruum: tunc illud contineret intelligibilia: sed improbabile est z impossibile vt ignotum non terminatum cōtineat terminatum.

Et si illud infinitū qd cōtinet sensibilia z intelligibilia eēt magnū z paruum sū snām Plato. quorum nā nō est terminata neqz nota. tūc illud qd terminat terminatū z notū. s. intelligibilia eēt nō ter-

a Bā nō ē
totū neqz
nitū p se. s
p aliud. s. p
formā ex q
p3 formā eē
cāz finitā
tis: z mā
infinitatis.
Idē. s. 59.
z. 60. idē p
capi. de sba
orb. Idē. 3.
ce. c. 72. Idē
h. j. c. 67. z
68. 72. p̄sile
4. ph. t. cō.
38. z. 49. idē
p ce. cō. 61.
Et. 3. cel. c.
6. Et. 4. ce.
40.

b Infinitū
accidit ma
terie sū qd
est mā.

c Quare
mā non est
exns p se.

d Eē i alio
p̄tit mā.
z hōie: z acci
dētibz dīffe
rēter tñ. vj
de p̄sile. 2.
de aīa. c. 4.

e Quō mā
est cā scōie z
ecōtra. vj
de cōsile p̄
phi. c. 70. z
2. ph. 30. z
2. de aīa. cō.
4. zc.

f Pars est
mā totus.

66

Inopinabile est ut non terminatum neque notum.

minatum neque notum. et inopinabile est ut non terminatum neque notum terminet terminatum et notum. Et hoc contingit Platoni quia ipse ponit magnum et parvum esse infinitum. et ponit ea terminata res sensibiles et intelligibiles. et facit bene in hoc quod ponit infinitum in magno et parvo: quia magnum et parvum sunt secundum materiam. sed infinitum non invenitur in magno nisi secundum additionem mensure que est quersum diminutionis. et peccat in hoc quod ponit ipsum de terminare totum.

Capitulum in quo ex diffinitione infiniti assignatur ordo omnium que de infinito dicuntur. Capitulum 5.

Secundum rationem autem accidit et quod est secundum appositionem non esse videri infinitum: sic ut quod omnem excellat magnitudinem: in divisione autem esse: et tunc. n. sicut materia intus et infinitum. continet autem species.

Et recte et contingit quod infinitum secundum additionem videtur esse impossibile pertransire omnem mensuram. secundum autem divisionem possibile: materia enim continetur intra: et est res infinita. continens autem est forma.

Cum declaravit quod mensura non crescit in infinitum et diminuitur in infinitum. et quod causa in hoc quod infinitum non est in actu forma: et in hoc quod infinitum est in potentia est materia: incepit declarare convenientiam eius: quod declaravit cum ista causa. Et dixit. et recte et. et. i. et cum finitas acciderit rei ex forma. et infinitas ex materia. recte contingit quod magnitudo non possit pertransire omnem mensuram in additione. quia si hoc esset: tunc esset possibile formam invenire infinitam. intelligo per hoc quod dico. quia forma est causa terminationis et continentie. impossibile est ut ex ea accidat non terminatio et non continentia rei habenti formam. et similiter et contingit recte ut diminutio sit in infinitum. causa. n. diminutionis est materia que est terminata non terminans. et hoc intenderat cum dixit: materia. n. et. et quia materia est terminata ab alio non terminata in se: ideo non est impossibile ut infinitas que est in potentia accidat ex illa non ex forma: quia est terminata. ex illa enim si esset infinitum. tunc possibile esset corpus in actu esse infinitum. et vniuersaliter apparet quod infinitum est contrarium terminato.

Rationabiliter autem est: et vnum quidem numero esse minimum terminum. ad plus autem secundum omnem excellat multitudinem. In magnitudinibus autem e contrario: in minus quidem omnem excellit multitudinem: sed in maius non esse magnitudinem infinitam. Causa autem quod vnum est indiuisibile cum vere vnum sit: ut homo vnus homo et non multi: numerus autem est vno plura: et quibus quedam. Quare necesse est stare indiuisibile: duo namque

Forma est continere.

Forma est causa terminationis et continentie. vide supra corollarium 65. Idem per de anima corollarium 90.

Numerus est supereminabilis non diminubilis in infinito: e contrario est de magnitudine.

et tria denotatiua sunt nomina: scilicet autem et aliorum numero vnusquisque. In plus autem secundum est intelligere: infinite. n. sunt decisiones magnitudinis: quare potentia quidem est: actu autem non est: sed secundum excellit acceptum omnem determinatam multitudinem: sed non separatus est hic numerus a decisione: neque manet in infinitas: sed sit sicut et tempus: et numerus temporis.

Et recte est numerus in processu ad paucitatem habet finem. in processu ad multitudinem secundum addit omnium numero: et mensura est e contrario. scilicet quia in paruitate pertransit omnem mensuram. in magnitudine autem impossibile est mensuram esse infinitam. et causa in hoc est: quia vnum est indiuisibile quodcumque vnum sit. Et g. homo qui est vnus homo non plures et numerus est plures unitates et quantitates: oportet igitur ipsius cessare apud indiuisibile: duo. n. et tria sunt res: et similiter vnusquisque aliorum numero: processus autem ad multitudinem possibile est secundum imaginari: quia diuisio mensuram in duas medietates: et medietatis in duas medietates preedit in infinitum: et sic erit in potentia. in actu autem non: sed inuenitur in eo aliquid quod secundum addit omnium numero terminato: sed iste numerus non separatur ab hac diuisione: neque infinitus est aliquid permanente: sed secundum generatur et similiter tempus et numerus temporis.

Cum declaravit quod recte mensura diuidit in infinitum et non crescit: et dicit causam in hoc: incepit declarare et quod ex illa causa accidit in numero contrarium. scilicet crescere in infinitum et non diminui: causa. n. additio/nis in numero est materia et diminutio in ea inducit ad formam unitatis que est indiuisibilis. Et dixit: et recte et. i. et per illud quod dicimus et diuisio numeri ad paucitatem vadit ad finem: sed versus partes multitudinis non habet finem: sed secundum potes addere omnium numero posito in infinitum. in mensura autem est e converso. B. d. in paruitate autem et. i. diuisio autem magnitudinis. et diminutio eius ad paruitatem pertransit omnem mensuram. i. potest quod accipere ad omnem mensuram minor est illa: quia si hoc non esset: tunc mensura non diuideret secundum B. d. in magnitudine autem et. i. additio autem eius secundum materiam que est vna mensura impossibile est: quia impossibile est mensuram infinitam esse in actu: ut declaratum est. Et cum declaravit quod dispositio in numero est e contrario ei quod est in mensura: ponit causam in hoc: et dicit: et causa in hoc est et. i. et causa in hoc quod numerus diuidit in indiuisibile est: quia omne vnus est indiuisibile: ut vnus homo et vnus equus est enim indiuisibilis in illa specie: ideo vnus

Vnum est indiuisibile cum vnus sit.

68

Amplius. si esse est indivisibile et quia numerus est coaceratus unitatum numerus erit compositus ex indivisibilibus: et dividit in indivisibile. Ite ergo numerus dividit in indivisibile: et omne quod dividit in indivisibile divisio sunt in eo: ergo divisio finit et cessat in numero. B. d. duo. n. et tria sunt res indivisibiles: et non sunt quantitates primae: et alij numeri: et causa in hoc quod unum est indivisibile est: quia omnes res est una per suam formam: et forma est indivisibilis per se. C. B. d. processus autem eius etc. id est processus autem numeri ad multitudinem numerorum est possibilis: et dispositio. n. in additioe numerorum est sicut dispositio in divisione mensurae. Quae admodum. n. causa in divisione mensurae in infinitum est materia: similiter est causa in additioe unitatum in infinitum: et additio numeri in infinitum est in potentiam non quod additio infinita existat in actu: ita quod inveniat numerus in actu infinitus: sed quod additio nunquam cesset. B. d. sed iste numerus etc. i. sed numerus non est preparatus ad hanc additioem que est in infinitum: neque existens in eo est res fixa: sed infinitas in eo est in actu et in transmutatioe: sicut est dispositio in tempore et numero temporis. C. Et intendit per numerum temporis: qui est genus temporis: ut post declarabit: et dicitur inter has duas additioes ubi diximus est: quod additio in continuo est ex forma: et in quantitate discreta est ex materia: et divisio in eis est e converso. s. quod divisio in numero est ex forma: et in magnitudine ex materia.

In magnitudinibus autem contrarium est: dividit quidem in infinitum continuum: in maius autem non est infinitum: quantum. n. contingit potentia esse: et actu contingit tantum esse: quare quoniam infinita nulla est magnitudo sensibilis: non contingit omni excellentia esse determinate magnitudinis: esset. n. utique celo maius aliquid.

In mensuris autem est e contrario: continuum. n. dividit in infinitum: sed in magnitudine non est infinitum: quoniam in quacumque mensura potest esse in potentia: in illa mensura potest esse in actu: et cum nulla mensura sensibilis est infinita: impossibile est ut excedat omnem mensuram terminatam: quoniam si hoc esset possibile: tunc aliquid esset maius celo.

69

Bicitur sed in magnitudine etc. i. sed mensura impossibile est ut crescat in magnitudine in infinitum: quoniam mensura demonstrata in quocumque quantitate fuerit in potentia in illa quantitate potest poni in actu. C. Et intendit quod si mensura demonstrata posset augeri et crescere in infinitum: et possibile erit inveniri mensuram infinitam in actu. Deinde destruxit animum et conclusit oppositum contrarium: et dixit: et cum nulla mensura etc. i. et cum posuerimus quod in quacumque quantitate fuerit potest ut mensura sit in potentia in illa quantitate erit potest ut sit in actu. et cum posuerimus quod aliquid mensura sit in potentia infinita. sequitur quod illa erit mensura infinita in actu. sed nulla mensura est infinita in actu. ut declaratum est. et nulla mensura potest crescere in infinitum. C. Deinde confirmavit istud verum

Dicitur res est una per suam formam et forma est indivisibilis per se. Idem per de anima cor. 90. et 53. Idem de anima 2. 7. 8. 9. 60. Idem 8. met. t. c. 3. et com. 7. Idem 5. met. cor. 15. per ce. 72. Idem 8. met. cor. vl. et 7. met. 5. et 60. 37. per physic. 63. Quantum contingit aliquid potentia esse: tamen contingit actu esse etc.

etiam per aliud preter illud quod superius declaravit. et dixit. quoniam si hoc esset potest etc. i. quoniam si esset potest incrementum crescere in infinitum. tunc mensura non esset terminata naturaliter. et sic esset potest ut aliqua esset maior mensura continente totum et est celi. C. Sed queret aliquis in hac propositione dicente quod in quacumque quantitate ponatur magnitudo in potentia: quia illa quantitate potest poni in actu in quo differt ab hac potentia. s. quod in quocumque quantitate ponatur aliquis numerus demonstratus in potentia in illa quantitate potest in actu. unde existimat quod non est dicendum in hoc quod sit potest in infinitum esse in potentia in numero et in magnitudine. ut dictum est. C. Sed cum aliquis consideraverit hoc videbit quod additio in quod non cessat in finem esse: et non sequitur si ponatur ipsam exire in actu: quod est impossibile: et additio cuiuslibet partis quantitate possibilitas est alia a possibilitate alterius partis: et non sunt omnes partes unius possibilitatis demonstrate. et hoc est sicut est dispositio in motu et tempore. in additioe autem cuiuslibet partis possibilitas est pars unius possibilitatis demonstrate. ista possibilitas quocumque ponatur in potentia sequitur ex ea ut inveniat in actu in illa disparte. C. Et si non contingeret ut potentia esset frustra. et additio que est in magnitudine demonstrata est de genere istius additiois. et additio que est in numero est de genere prime additionis. et causa in hoc quod potentie que sunt in additioe uniuscuiusque partis primum mensurae: omnes sunt partes unius potentie: et non est ita in numero: quoniam sicut mensura est una et continua et numerus non: sed in hoc igitur intelligendus est iste locus.

In infinitum autem non est idem in motu: et magnitudinis: et tempore tamquam una quodammodo natura: sed posterior dicitur et prior: ut motus quodammodo prior est magnitudo in qua movetur: aut alteratur: aut augmentatur: ipsa autem per motum. Nunc quodammodo igitur utimur his: posterior autem tenebimus dicere et quod est unum quodammodo: et per quid omnis natura magnitudo sit in magnitudines divisibilis.

Et intentio infiniti non est eadem in mensura et in motu et in tempore. quia una natura: sed dicitur in posterioribus: quia est in prioribus. C. g. quoniam dicitur in motu et in tempore: quia est in mensura in qua sit motus aut alteratio aut augmentum: et dicitur in tempore per motum: quoniam in istis locis accepimus istam acceptioem: et post dicemus de unoquoque eorum et de causa in hoc quod omnis mensura dividitur in mensuras.

Bicitur et intentio in mensura et in motu et in tempore non est de causa uniuscuiusque: ita quod significet unam naturam: sed illud quod dicitur de posterioribus dicitur per prioribus. s. quoniam est dictum in eis secundum prioribus et posterius secundum hoc quod mensura est per motum et motus tempore. C. A. g. quoniam infinitum non dicitur de motu: nisi quia dicitur de mensura: mensura. n. quia est secundum motum: et mensura est causa infiniti existens in ipsa secundum quod mensura est subiectum et motus etiam causa est infiniti existens in ipso secundum quod motus est subiectum: necesse est ut infinitum existens in mensura: ita se habeat ad infinitum existens in motu: sicut mensura ad motum. si igitur quantitas dicitur de men-

Bigressio dicitur. utrum sic est inter numerum et magnitudines s. quod ad posse in infinitum augeri. Politates inter augm. tabilibus in infinitum sunt diversae: et non sunt partes unius politatis. secus est in non augmentabilibus. Ratio infiniti non est eadem in motu magnitudinis et tempore.

70

fura et motu fm prius et posterius: necesse est vt infinitu dicat s
 fm prius et posterius, et similitr de motu cuz tēpore: quē admodū enī
 motus est prior tēpore: similitr infinitu existēs in motu est prius in
 finito existēte in tēpore. **C**. **B.**. **d.**. qm̄ in mēsurā in qua sit motus
 translatio. et intēdit per mēsurā subiectū motus translationis aut
 alterationis: aut augmētū: et est corpus. **B.**. **d.**. et dicit in tēpore et c.
 et dicit in tēpore: qz dicit in translatione. **C.**. **B.**. **d.**. et post dicemus et c.
 et hoc qd̄ diximus qz quedā istoz precedūt quedā est positum hoc
 post declarabit cum dicemus vtrūqz eoz quid sit. s. motū: et tēpore
 id est quomodo se habent adinuicē: qm̄ motus iam declaratus est.
B.. **d.**. et causa in hoc qz omnis mēsurā et c. i. et declarabimus causas
 ppter quā semp mēsurā diuidit in diuisibile. **E**t hoc significat qz
 diuisio mēsure semp est nota p se: et qz causa eius indiget demonstra
 tione: nō sicut qd̄az existimauit qz geometer accipit hoc esse a nā.
C Non remouet aut ratio neqz mathematicos a pside
 ratione auferens sic esse aliqd̄ infinitū qd̄ in actu sit
 in augmentū intransibile: neqz enīz nūc sic indiget in
 finito: neqz vtuntur: sed solum esse quantūcunqz vtrūqz
 velint finita. **M**axime autē magnitudini fm eandem
 inest secari rationē quantūcunqz magnitudo sit altera:
 quare ad demonstrandū quidem illo modo nihil dif
 fert: esse autē in existētib⁹ erit magnitudinibus.
Et iste sermo nō destruit scientiā mathematicoz. et
 hoc qd̄ dicimus: qz infinitū nō est fm qz nunqz finitū
 augmento in actu: quoniā non indigent in sua scientiā
 hoc enim infinito: semper enīz indigent in ea vt finitū
 sit quomodo voluerit. **E**t possibile ē diuidere fm diu
 sionē maxime mēsure quācūqz aliā mēsurā: ex quo de
 claratū est qz neqz illis accidit nocumētū in demonstra
 tione: neqz est hic aliquid cogens: vt hic sit in mēsuris.
C Dicit: et hoc qd̄ dicimus qz magnitudo nō pōt crescere in infinitū
 nullūz fundamentū destruit mathematicoz: sicut qui dicit qz impo
 sibile est magnitudinē diuidi in infinitū destruit fundamentū ma
 thematicoz: nō enīz indigent in sua scientiā ponere qz mēsurā et
 scit in infinitū: s; indiget in sua scientiā ponere mēsurā in quacūqz
 quātitate voluerint. possunt enīz ponere mēsurāz maiorē celo: et c.
 dicunt extraham⁹ lineā in infinitū: intēdūt vt accipiāt ex ea q̄rum
 voluerint. **E**t hoc accidit eis: qz nō p̄siderāt de mēsurā s; qz est fm
 nis corpis naturalis: s; fm qz est nō in corpe oīno. **C.**. **B.**. **d.**. et possibi
 le est diuidere et c. i. vt mihi videt: et signū eius qz geometer nō in
 diget ponere lineā infinitā in additione est: qm̄ illud qd̄ pōt decla
 rari in lineā maiorē: et si esset maxīma pōt declarari in minorē lineā
 quēcunqz sit vt diuidere lineā in aliqua pportōe: et alia multa qz

Documētū
 vide. s. cō/
 meq. 31.

71

Vide p illo
 2. phyl. cō.
 20. et q̄ ibi.

accidūt lineis: et cū nō est differētia iter magnū et parū in hoc quo
 indigent: quid igit coget eos ad ponendū lineā infinitā in actu.
Quoniā autē cause diuise sunt quadrifariā: manife
 stum est: qm̄ sicut materia causa infinitū est: et qz eē qui
 dem ipsius priuatio est: per se aut subiectū continuū
 et sensibile est: videtur autē et omnes alij sicut materia
 vrentes infinito: vnde et inconueniens continēs face
 re ipsum: sed non contentum.
Et cum cause sunt quattuor: manifestūz qz infinitūz
 est causa quasi materia: et qz quiditas eius est priuatio:
 et qz subiectum per se est continuum sensibile: et vide
 mus omnes loquētes de infinito vti ipso quasi mate
 ria: et iō non ē rectum vt sit cōtinēs non contētum.
C Dicit: et cū genera causarū sunt quattuor. manifestū est qz cū infi
 niti est mā: et qz si infinitū ponat cā erit cā fm mā. a qm̄ quidi
 tas infiniti est priuatio finis: et cā priuatiōis est mā: s; fm istius pri
 uationis nō est materia abstracta a forma: s; fm per se istius pri
 uationis est corpus cōtinuū sensibile: cōpositū ex materia et forma:
 fm qz est materiātū: nō fm qz est formatū. **C.**. **B.**. **d.**. et videmus om
 nes loquētes de infinito et c. i. vt Platonē qui ponit ipsum magnū
 et paruum: et illos qui ponunt ipsūz numeros: et cum ponunt ipsum
 quasi materiā. ideo necesse est vt sit cōtētū non continēs.
Capitulum in quo soluit rationes que supra posite
 fuerūt ad ostēdendū infinitū esse. **C**ap. 6.
Eliquum autē aggredi est fm quas rōnes
 infinitū esse videtur: nō solum potētia: sed
 sicut determinatū est: alia quidē enīz ipsozū
 nō necessaria sunt: alia autē habēt quasda
 veras cōtrarietates: neqz enīz vt generatio
 nō deficiat necessariū est infinitum esse corpus sensibi
 le actu: contingit enim alterius corruptionēz alterius
 generationem esse: cum onine finitum sit.
Et opz nūc narrare sermones ex qb⁹ existimat: non
 solum mā esse in potētia: s; est ex nō p se: qd̄ enīz eozū
 sermonū nō est necessari⁹ et in qbusdā sunt obiectiōes
 vere: qm̄ vt nō gnatio deficiat est in actu corpus infini
 tum sensibile: quoniam possibile est vt corruptio alte
 rius sit generatio reliqui: totum et vtrūqz finitum.

72

Manifestū
 est qz cā infi
 niti est mā.
 Idē. s. 59.
 60. 65. 67.
 69.
 a Quiditas
 infiniti est p
 riatio finis
 et cā priua
 tiōis ē mā.

73

Cum numeravit quinq; rones in pbando infinituz esse: ite- pit demonstrare receptoes in eis. Et dixit: opz nra- rare sermones: ex quib; existimat qd infinitu no est solimodo in p- tentias: sed in actu. quida enim illoruz sermonu sunt veri: s; no seq- tur ex eis illud qd reputant sequi: z quida sunt falsi: z habet contra- dictiones veras. Beinde incepit a rocinatione que est ex reb; ve- ris: s; no cocludit illud qd existimant: z dixit: qm vt generatio non deficiat zc. i. qm no qz generatio no oficit: est necesse corpus in actu esse infinitu sensibile: generatu eniz qz occupat locuz corrupti non est necesse ex hoc qd generatio est in infinitu locu esse infinitu: qm locus pcessit generatu: z generatu est factu successive in infinituz: generatio generati no fit corruptio alterius: tunc necesse est locum esse infinitu: z vt totu addat in poteria in infinitu: z sic poterit ex- in actu: s; qz hoc no est: imo gnatio alicui est corruptio eius: ex qz generatio no sequit ex hoc illud qd existimabat sequi.

Amplius tangi z includere alteru est hoc: quide. ad aliquid est z cuiusda: tangit eniz omne aliqd z fin- torum alicui accidit. finitum autem no ad aliquid est. neq; tangere tangentis contingentis est.

Et et cotentio cotactus est alia ab intentione infiniti. cotactus eniz est in respectu alicuius: si eniz aliqd tan- git aliqd: z hoc accidit quibusda finitis. finita autem no in respectu dicunt: neq; qdlibet tangit quodlibet.

74

Hec est rocinatio in qua dictu est qd corpus finitu finitur p sua- cotinuatione cum alio corpe: z istud aliud cum alio: si igit corpe necesse est vt finiant in aliquid: necesse est vt totu sit infinitu: z ince- pit declarare receptioe in hac rocinatione: accipit eniz in ea loco contactus finitas. Et dixit: z etia zc. i. z istud qd sequit in cotactu no sequit in finitate: cotactus eniz aliud est a finitate: cot- tactus eniz dicit in respectu alterius. finitas aut rei dicit in respec- tu sui ipsius. vnde dicit qd corpus finitu est illud qd continet ab vno termino: aut terminis que sunt sue superficies: no superficies corpi- rum extraneoz. Et cuz declaravit qd finitas no est cotactus: rati- onavit etia qd no est necesse vt omne finitu tangat: z si alteru istoz esset verum: rocinatio esset vera: z dixit. z hoc accidit quibusda finitis: z hoc. i. cotactus accidit quibusda rebus finitis. omne. i. tan- gens est finitu: sed no omne finitu est tagens. Beinde dixit. finita q- tem zc. i. sed omne corpus dicit in respectu alicuius. qd eniz dicitur in respectu est pars totius: z si omne corpus diceret in respectu a- a quo cotinet z qd tangit: tuc no esset illic totu oino: z cum totu no fuerit no erit pars. Et ista rocinatio: vt mihi videt e cot- cum no sit manifestu per se hoc: sed hoc declarabit pprie cum fuerit- declaratu qd extra mundu no est vacuu neq; plenu. i. z no omne- gens h; natura tangendi: quodlibet eniz no tangit nisi illud qd est- suum totu naturaliter: no enim quodlibet tangens tangit quodlibet.

Cotact; dicitur in respectu alterius: s; finitas dicitur in respectu sui ipsius.

De tagens est finitu z no omne finitu est tagens.

Bocumetu

nedu vt quodlibet sit tagens. Et apparet qd corpus circulare no est inatu tangere cuz sit copletu per se: z qd corpus rectum est natu tangere cum sit finitum z copletum per aliud: z hoc inuenit in cor- pore circulari: z in elemētis: vt post declarabit.

Intelligētie a aut credere incōueniēs est. nō eniz inre abūdantia z defectus est: sed in intelligētia: vnū/ queq; enim nostrū vtiq; intelliget aliquis multiplica- tum seipso augmētans in infinitū: s; non propter hoc extra urbem est: aut aliquātulas magnitudinē habens quā itelligit aliquis. s; quoniā est hoc: hoc aut accidit. tēpus autē z motus infinita sunt habemus: qm intel- ligentia nō pmanēte accepto: magnitudo aut neq; di- uisione: neq; intelligibili augmentatione est infinituz: sed de infinito quidem quomodo est: z quomodo nō est: z quid est: dictum est.

Et nō est rectū etiā credere illud qd imaginat ima- ginatione. additio enim z diminutio nō erit tūc in re: s; in imaginatōe. pōt eniz quis imaginari qd vnusq; nostrum creuit multoties in infinitū sup quantitatem in qua sumus. s; nō sequit si aliquis imaginat hoc in nobis: vt nos sim; extra ciuitatē: s; cū erimus sic/ acci- det hoc nobis. tēpus autē z motus sunt infinita: z sicut imaginatio absq; eo qd id qd inuenit ex eis sit fixū: mē- sura aut neq; vni diminutionē neq; vni additionē per imaginationē erit infinita: iam igitur diximus d infi- nito: quō est: z quomodo nō est: z quid est.

Imaginatio facit credere infinitū i actu eē z in potētia. in vero. s. z in falso. in vero aut qz pole est imaginari infinitū in additiōe nu- meroz z in diminutione mēsure. in falso vero qz possibile est imagi- nari mēsurā crescere sicut diminui: in eo aut qd est in actu facit cre- dere vt dictū est superius. nō eniz possum; imaginari extra mūdum nisi corpus aut vacuū: z illud vacuū aut corpus si ponit finitū: tūc nō possumus imaginari extra ipm nisi aut vacuū aut corpus existi- mat sequi qd extra mūdū est corpus finitū: aut vacuū aut corpora infinita: z vbi imaginat vacuū pole est vt in eo sit corpus. ergo si vacuū fuerit infinitū corp; erit infinitū. imo neciuz hoc est. pole. n. vt dicit Arist. eternis est neciuz. Et cū imaginatio facit h; cepit- declarare qd multa sunt que nō pnt imaginari: z multa imaginant- qd sunt. z dixit. z nō est rectū ēt zc. i. z nō est rectū credere qd esse- sequit imaginationē. augmētū. n. z diminutio: q pnt imaginari in

Corp; circula- re nō est inatu tange- re cū sit cō- pletuz p se: s; corp; re- ctū est ina- tu tangere cū sit cōple- tū z finituz p alter. idē 4. phys. cō- men. 43. a Intelligē- tie credere incōueniēs est.

75

Pole vt di- cit Arist. in eternis est neciuz. idē 3. phys. 32. z quicibi.

rebus existētib⁹ in qbus impole est additionē eē aut diminutionē
nō sequit imaginatiōē: imo illud qd est in imaginatiōe nō est nisi
in aīa tm. C. U. g. qm possibile est vt aliqs imaginef q vnusquisq
nostrū crescat plus sua quātitate nāli, sed nō sequit ex illa imagina
tione vt sim⁹ in hac dispōne magnitudinis. C. Et dixit, sed nō seq
tur zc. forte intēdit, sed si aliqs imaginef hoc in nobis, s. vt ita sim⁹
magnitudo q sum⁹ ex ciuitatē: nō seqt ex hoc vt sim⁹ ex ciuitatē.
C. Et forte ē defect⁹ in lib. z sic d3 legi. z sīr pōt qd imaginari nos
esse ex ciuitatē: sed nō sequit ex sua imaginatiōe nos eē ex ciuitatē,
sed cū fuerim⁹ ex ciuitatez: tunc imaginatio illius erit vera z erit
accns entit: hoc intēdebat cū dixit, sed cū fuerim⁹ sic accidet hoc
nobis. i. sed cū fuerim⁹ ex ciuitatez/ accidet vt imaginatio sit talis,
imaginatio. n. sequitur ens: sed nō ens imaginatiōē. C. D. d. qd
aut zc. i. tēpori aut z motui accidet q sunt in se infinita. z sīr im
ginatio eoz/ sed illud qd inuenit de infinito in eis nō est fruz. i. qd
stens in actu. hoc emz est impole: sed est successiuū. B. d. mēsurā
zc. i. mēsurā vero nō est infinita in additiōe z diminutiōe pp hoc q
imaginat diminui z crescere in infinitū: sed in hoc q est infinita in
diminutiōe cōueniūt esse z imaginatio p accns. z in hoc q est infini
ta in additiōe nō ueniūt vt declaratū est superi⁹: ex imaginatiōe
igitur nō pōt qd iudicare vero iudicio essentialr ipsaz diminiui
infinitū: aut crescere. sed si iudicauerit ipsam diminui erit verū
diciuz per accns: z si iudicauerit ipsam crescere erit falsum simplr.
C. Et cū cōpleuerit smonē de infinito dixit: iā igit dixim⁹ zc. iā
igit dixim⁹ quō est infinitū. i. in potētia: z quō nō ē. i. in actu. z qd
est. i. z iam diffiniuim⁹ ipsuz sic. s. qm est illud ex qd semp est aliqd

Prīa expō

Secūda.

Imagina /
tio sequitur
ens. z non
ens imagi /
nationem.

Epilogus.

Incipit Liber Quartus physicoz Arist.

Sūma. 4. lib. phys. fm Auer.

Et tex. primo vsqz ad 3. 50. loquitur de loco.

Et 50. vsqz ad 87. disputat de vacuo.

Et 87. vsqz in finem disserit de tempore.

Tractatus primus de loco in quo inquitur disputat
rue an locus sit. Cap. 1.

Similiter autē necesse est de loco
sicut z de finito cognoscere: si
aut nō est: z quomō est: z qd est
ea nāqz que sunt: oēs opinant
cubi eē: que vero non sunt nulli
eē: vbi enim eēt tragelaphus
sphinx. Et de motu q cōis man
me est z magis proprius fm lo
cum est quem vocamus loci mutationem.

Cap.

Et opz nālem p̄siderare de loco sicut de infinito do/
nec sciat: vtrū sit an nō: z quō: z quid sit. homines enim
opinatur entia esse in vbi. qd. n. nō est ens/ nō est apd
eos in loco: hircoceruus enim z chimera nō hnt vbi.
Et qz cōmuniōz motuū z manifestior est ille qui est in
loco: qui dicitur translatio.

Intendit in hoc tractatu p̄scrutari de loco z tēpore quid sit
Iba vtriusqz. illa eniz eē manifestū est p̄ se sed apud
p̄scrutatiōē de nā eozuz accidūt in hoc qōnes. z post p̄scrutatio
nem de loco p̄scrutabit de vacuo: vtrū sit aut nō: qz assimilatur
loco: z qz existimat esse locus in quo nō existit corp⁹: z primo ince
pit p̄scrutari de loco z incepit in hoc notificādo que sunt p̄siderā
da de loco. C. Et dixit. opz nālem cōsiderare zc. z intendit q nālis
bz cōsiderare de vtroqz. vtrūqz eniz est cōsequēs corporis nālis.
Beinde dixit. vtrū sit aut nō. C. Et nō intendit p̄scrutari de suo
esse fm demonstratiōē: sed fm dialecticā: locum eniz esse notū est
per se: sed cum p̄scrutaf fm dialecticā de quiditate eius: occurrūt
hic questiōes que faciūt dubitare in suo esse. Beinde dixit: z quō. i.
vtrum sit de genere entiu per se: aut de genere entiu per aliud: z qd
sit. intendit diffinitionē z s̄bam. C. Et cūz narrauit q opz naturalē
p̄scrutari de loco incepit dare causaz famosaz cogentē ad p̄scruta
tionez de hoc z dixit: qm homines zc. i. z oportet p̄scrutari de
loco: quoniā antiqui opinabant ipsuz esse necessariū in esse cuiusli
bet entis: z causa illius opinionis est: qz cum videt q illud qd non
est ens vt chimera z hircoceru⁹ non est in loco. existimauerūt q se
quitur fm cōuersiōē q omne qd est ens est in loco.
C. Sed declaratū est in logica: q nō t3 ista p̄uersio. sunt. n. entia q nō
sunt in loco. C. Et cū dedit cām famosaz cogentē ad p̄scrutādū de
loco dedit in hoc causaz naturalē z dixit: z qz cōmuniōz motuum
ppie zc. i. z causaz cogentiū ad p̄scrutādū de loco est: q in esse
motus localis qui est cōmuniōz motuū. s. extra quē nulluz ens est
naturalē: z prior eozuz. i. fm tēpus z cām: vt post declarabit neces
sarius est locus: z cum naturalis habz p̄scrutari de motu: oportet
tet ipsum ēt p̄scrutari de loco.

Documētū
primuz.
Arist. nō in
tēdit p̄scru
tari de esse
loci fm de/
mōstratio/
nez sed fm
dialecticā:
qz locū esse
est notū per
se zc

2

Quō mot⁹
localis est
cōior oī mo
tu z pōt fm
tēs z p̄z cāz
Aid. 8. ph.
a tex. cō. 55
vsqz ad te.
cō. 61.

Habet autē multas dubitatiōes quid forte sit locus.
nō eniz videt idem cōsiderātib⁹ ex oīb⁹ que insunt:
amplius aut neqz habem⁹ nihil ex alijs: neqz ante q̄si
tum: neqz bene exquisitum de hoc.

Et in intentiōe loci quid sit sunt multe qōnes. non
eniz in quacūqz parte inspexerim⁹ ipsum inueniemus
ipsuz vnū: z nō habem⁹ ab alijs p̄decessoribus aliqd
dubitātū: neqz aliquid inuentum de ipso.

Cum narrauit q opz nālem p̄scrutari de loco z dedit cām in hoc
Lō mē. Auer. sup phz.

2

q

Incepit narrare difficultatē cognitiōis loci & declarare eam in hoc. Et dixit. & in intentione qd sit locus sunt multe qōnes. i. in scire diffinitōez & quiditatē loci sunt multe qōnes & maxima difficultas. Beinde dedit eam in hoc & dixit. nō enīz in quacūq; pre. c. i. cā difficultatis qd itatis ei? ē: qz cū cōsiderabim? de illo nō inuenim? nisi p? ip?z vniū dictū vniuoce in oib? corporib? nālibus: sed dictū nō dubitatio. i. multip?r. & scire a qd itatē hmoi entū est difficilē: qz appropinquat ei qd non hz cōem nām. & iō latet. & diffō cōta declarat hanc nām cōem. & hmoi diffōnes difficile inueniunt p regulas dantes diffinitōez que sunt diuisio & cōpositio & dem?ratio. b Aut intēdit q cōsiderare de loco inducit cōsideratiōez ad res diuersas de dispōne eius. sunt. n. aliq que faciūt existimare in ip?o res diuersas vt post declarabit. Et cuz dedit eam ex ipsa re dedit aliam eam extrinsecā facientē ēt scire qd itatē loci ēē difficilē: & dixit: & ēt nō habem? ab alijs pcedētib? & c. i. & ēt cōsiderare de loco erit difficile: qz nihil inuenim? in ip?o dictū a pcedētib? neq; aliquid qd faciat dubitare in eius esse: neq; aliquid inuentū de cognitione substantie eius.

Quia igitur locus sit: videt manifestū esse ex transmutatione. vbi nāq; nunc est aqua: hinc exeunte sicut ex vase iterum aer inest: aliqñ aut eundez locum aliud aliud quod corporeū cōtinet: hoc autē ab his que sunt. & cōmutant alteruz videt oibus esse. in quo enīz aer nunc est: aqua i hoc prius erat. Quare manifestū est qd erat locus aliquid & receptaculuz alterz ab vtriusq; in qd & ex quo mutatum est.

Et existimat q manifestū est locum esse aliquid ex mutatione & translatione. vbi enīz nunc est aqua illic qñ exit aqua est aer. Et gratia. qñ aqua exit a vase erit enīz ibi aer: & forte fm hunc moduz erit ibi aliqd corpus aliud: & existimat hoc aliud ab oibus rebus que sunt & transferūtur in ip?uz: illud enīz in quo modo est aer prius erit in ip?o aqua. Declaratum est igitur ex hoc locum esse aliquid aliud a duobus. s. illud ad quod & a quo succedunt.

3 Cum declarauit eam pp quā opz nālem cōsiderare de loco: declarauit eam difficultatis que ē in cognitiōe sbe eius: incepit numerare res famosas faciētes locū esse: deinde post hoc numerauit res famosas ēt que faciūt dubitare in eē eius: vt est ei? mos. s. in pōdū nādo sermones logicos sermonib? dem?ratiuis q hnt cū cognitiōe rei dissolutionē illoz sermonū p?trarioz. Et dixit: & existimat q manifestū est & c. i. & appet locuz ēē ex mutatione & translatione.

Præ expō

a Scire qd itates huiusmodi entium quod multi plures dicitur est diffinitio: & diffinitio est talis difficile inueniunt per regulas dantes diffinitio quod sunt copos diuisio & dem?ratio. Vid. 6. me. cō. p. & p de aia. cō. 5. de regulis diffinitiois.

b Scda expositio.

c Vide. 2. meta. text. cō. 4.

Cōsideratio fuit tri. dia lecticos sermones de monstrati

permutationē corporū succedētiuz in ip?o. apparet. n. qd illud vbi est aqua qñ recedit ab eo succedit in illo vbi aer aut aliud corpus: vt accidit in vase qd cū ab eo exit aqua succedit ei aer: aut aliud corp? & hoc intēdebat cuz dixit. vbi enīz est mō aqua & c. i. apparet. n. qd vbi inuenit aqua illic qñ exit aqua ab eo sicut exit a vase inuenit aer. b. d. & forte hoc mō erit illic aliqd corpus aliud. i. & forte p?z succellione veniet in hunc locū in quo sunt aqua aliqd corpus aliud ab aere. b. d. existimat igitur & c. i. scitur igitur ex succellione cuius cā est resolutio: qd locus est aliud a rebus succedētib? in ip?uz. Ma nifestuz est enīz qd illud in quo mō est aer: iaz in eo erat prius aqua & ipsum est fixum & recipiens succellione istoz duoz: um corporū: & hec duo corpora nō sunt fixa sed succellia. ergo est aliud necessario a corporibus accidētib?: & hoc qd dixit: cū hoc qd est famosuz est notum per se etiāz. Beinde. d. declaratum est igitur ex hoc & c. i. declaratur est igitur ex hac cōsideratione locus esse aliquid aliud ab illis duobus que succedūt sibi in illo: & est illud aliud ad qd trāsferruntur & in quo succedunt sibi.

Amplius aut loci mutationes physicorum corporum & simplicium: vt ignis terre & talium: nō solum ostēdunt qd aliqd sit locus: sed qz & hz quāda? potētia locus. fertur eis vniūq; in suū locuz nō prohibitiū: hoc quidē sursum & deorsuz: & reliqua sex distantia.

Etiam modi translationis corporum naturalium simplicium. U. gra. translationis ignis: & terre: & similitū significāt cū hoc qd significāt locū esse aliqd: ip?uz habere ēt aliquā potētia. qdlibet enīz eoz trāsfert ad suū locum que hz nisi impediāt ab aliquo: hoc igitur trāsfert superius: & hoc inferius. Et iste sunt partes loci & species illius. superius & inferius & alie partes.

Ex hoc appet qd locus est aliqd ens aliud a corporib? locatis: & opz ex eo etiā ip?uz habere potētia nālez cōuenientē ei qd mouetur ad ip?uz: & si nō: tunc corpora nō mouent ad ip?uz: & apparet ex eo etiā tertiu: qm diuidit in spēs cōtrarias: & hoc appet sicut dixit ex cōsideratiōe modoz translationis corporū simplicium translatione naturali. vt ignis superius & terra inferius: & aer supra aquā & aer sub igne. apparet. n. inuētib? hoc qd illud qd terra querit per suū motum ad inferius est locus illi cōueniēs: & similr illud qd ignis querit per suū motū ad superius. Et apparet ex hoc qd locus est pfectio moti ad ip?uz: & hoc intēdebat cū dixit ip?uz habere potētia. i. qm appet ex motu terre ad inferius & ignis superius: qd querūt p istū modū vbi ueniēs sibi: que ueniētia nō est nisi p potētia nālem existentez in illo vbi. Beinde. d. & hoc trāsfert ad inferius & c. i. & apparet ēt ex hoc qd vniuz corp? simplex trāsfertur ad superius: &

ut sponet vide p hie 2. d aia. cō. 136. & in. 3. meta. cō. p. vid h. j. cō. 51. Sed vid oppositiū p celi cō. 2. v. de solonez. cō. 85. p mē de celo.

Sex sūt loci dicit. Id est 3. phy. text. comen. 54. Et. 2. ce. te. cō. 9. Id est h infra text. sequēti

4

aliud ad inferius: qd superius z inferius sunt partes loci: in quas di-
uiditur fm qd genus diuidit in suas differentias specificas: z qd
sunt partes loci que sunt species illius: z addit hoc ne aliquis intel-
ligat per partes partes fm quantitatem: non fm formam: z inten-
dit per sex partes sursum z alia.

Sunt autem hec hmoi non solum ad nos: z dextruz z
sinistrū: z sursum z deorsum. nobis enim non semper
idē: sed fm positionē quocūq; vertamur sit. vnde idē
multoties dextrū z sinistrū est: z sursum z deorsum: z
ante z retro. in natura autem determinatū est seorsuz vnū/
quodq; non. n. qm cōtingit sursum est: sed vbi fertur
ignis z leue aliqd sūr deorsum: non qd contingit: sed
vbi habētia gravitatē z terrena sunt tanq; non positio-
ne dīa solū: sed potētia. **O**stēdūt autē z mathema-
tica: cū em nō sint in loco: tñ fm positionē ad nos hnt
dextrū z sinistrū: quare solū est intelligere ipsoz posu-
tionē non habētia horū natura vnūquodq;.

Et ista z ei filia nō sunt in respectu ad nos. s. supe-
rius z inferi: z dextrū z sinistrū. nō. n. vnū eoz est vnū
semper in respectu ad nos. pars. n. non est apud nos
semp vna: s; est fm sitū s; motū nri: z iō forte idē in
nobis erit dextrum z sinistrū: z superius z inferius: z
ante z retro: sed vnūquodq; istorum distinguitur per
naturam. superius enim non est quilibet locus: sed lo-
cus ad quē transferē ignis z leue: z similiter etiaz infe-
rius nō quilibet locus: sed ille ad quē transferē graue
z corpora terrestria. **M**anifestū est igit ex hoc qd di-
ueritas eorum non est solū modo in situ sed in poten-
tia: z hoc significat dispositio mathematicoz. **T**.g. triā-
gulus: qm z si non sunt in loco: tñ fm suum sitū qñ cō-
parantur ad nos inuenitur in eis dextruz z sinistrum:
sed situs eorum est opinabilis tantū: non quia habēt
in sua natura quodlibet actorum.

Cum declarauit qd ex hoc qd superius z inferius apparēt appa-
rebit natura specierū locūz superius z inferius sunt duob; modis:
alia enī sunt que sunt in respectu ad nos absq; eo qd habēt esse ex
tra animaz in se: z alia sunt que sunt habētia esse naturaliter: in ce-
pit declarare qd superius z inferius que sunt species loci naturalis

nō sunt illa q sunt in respē ad nos. **E**t dixit. z ista z eis filia zc.
z iste pres nō sunt partes que dñr in respectu ad nos. **B**.d. pars
enī zc. i. pars em que est in respectu nō est vnū existens natura/
liter: sed est fm nostrū situm. i. fm illud quod est in nobis in respe-
ctu ad nos est fm locū rei ad nos: quoniā si fuerit versus caput erit
superius: z si versus pedes dicet esse inferius. **D**einde. d. z ideo forte
zc. i. quia iste partes nō sunt in se res existentes: sed sunt disposi-
tiones collate ad nos forte accidit eidem vt sit dextrū: deinde erit si/
nistrum per mutationē nostri situs in respectu ad ipsum: aut per mu-
tationē sui in respectu ad nos sūr accidit ei qd qñq; sit superius in
respectu ad nos: z qñq; inferius: z qñq; ante: z qñq; retro: iste. n.
partes nō sunt existētes in se: s; sunt collationes dicte in respectu
ad nos: z collatio distinguitur p trāsmutationē vtriusq; collatoz.
B.d. z qdlibet istoꝝ est distinctū p nāz. i. z iste pres nāles nō sunt
collate ad nos: s; quelibet earū est distincta nāliter. supius em nāle
nō est quelibet pars: s; pars ad quā trāfferē ignis: z vlr corpus leue:
z sūr inferius non est quelibet pars: sed pars ad quā trāfferē terra z
vlr corpora graua. **B**.d. declaratū est igit ex hoc zc. i. z declaratū
est igit ex hoc qd corpora cōtraria fm nām mouent ad ista loca cōtra-
ria in loco: qm qd ista loca vel situs nō sunt in hoc loco tm. s. qd sunt in
duob; extremis vni^o linee recte lōgissime: s; z cū s; sunt cōtraria fm
potentiā. res. n. quarū sbe sunt siles cōtrarij: s; hnt sbas contrarias
aliquo modo. **B**.d. z significat hoc dispō mathematicoz. i. z dīa
que vī inter pres que sunt in reb; nālibus: z in reb; mathematicis:
qm mathematica non hnt potentiā ad partē: z nālia hnt hoc. s. si/
gnificat qd partes rerū nāliū nō sunt s; positionē: nec loca eoz sunt
p estimationē: sicut est dispō in reb; mathematicis: z si non: non
eēt dīa inter corpora nālia z mathematica. **B**.d. s; situs eoz zc.
i. s; partes exītes in corporib; mathematicis nō sunt partes exi-
stētes in eis ex intellectu fm qd sunt mathematica: sicut est dispō in
corporib; nālibus. s. qm in eis inueniunt partes sex distincte fm na-
tura: z h in aīato: in aīato vō nō inueniunt h; s; sunt res q existit/
mant in eis estimatione tm: ita qd ex aīam nō sunt hnt sunt in aīa.
Et est intelligendū de hoc qd dixit in eis q sunt pter supi^o z inferi^o:
qm sunt distincta nālī qd itē debat p hoc fm qd sunt pres: nō fm qd
sunt vbi: qd nō est ita de superiori z inferiori: inuenit em in eis aliqd di-
stinctū fm qd est vbi: z s; qd est pars: z iaz exposuimus h in capto de
infinito. vbi numerauit dīas loci nāles: z qñ intēdit qd iste partes
sex nō sunt distincte in mūdo: s; in celo: fm qd est aīatum.

Amplius vacuū affirmātes esse locū esse dicūt: va-
cuū enim vtiq; locus erit priuatus corpore: qd quide;
igitur aliquid sit locus preter corpora: z qd omne cor-
pus sensibile in loco per hoc aliquis accipiat. **C**līde
tur autem vtiq; z **H**esiodus recte dicere faciēs primū
chaos. dicit igit primū omniū chaos factum: sed po-
stea terram latam tanq; indigeret primum esse rece-
9 3

Res qd sbe
sūt siles cō-
trarij. hnt
sbas cōtra-
rias aliq;
modo.

Brie loci nā-
liter sunt di-
stictē aīa/
tis: s; i aīa
ris nō inue-
niuntur ex
aīaz: sed in
imaginatōe
em. **J**de. 3.
phy. c. 54.
z. 2. ce. 9.
Vacuū est
locus pua-
tus corpe.

ptaculum his que sunt: propter hoc qd opinati sunt
quoadmodu multi esse oia vbiqz in loco.
Et etia dicetes vacuu esse dicunt locu: vacuum enim
est locus sine corpore. ex his igit existimat locus esse
aliu a corporibus: qd oia corpus sensibile est in loco.
Et existimatur qd Home. etia bene dixit in suis ver
sibus: qd inane fuit pmo: z sermo eius est talis: in prin
cipio fuit inane: z postea terra ampla z spaciosa: z di
xit hoc: qd intendebat qd primo necesse est locum esse
entibus: qd existimabat illud qd vulgus existimat. s. qd
oia entia sunt in aliquo vbi z loco.

Esta est tertia famosa ro etiamz accidit ei qd fuit non vera: sicut
accidit duabus precedentibus qd fuerunt cum hoc qd fuerunt famo
se vere etiam. dicere enim vacuu esse: z qd est locus sine corpore est fa
mosum ppter existimatione: z est necessarium in existimatione etia
qui generant mundu p totum. s. existimare vacuum precedere ne
cessse est em vt locus precedat corpus: z cu totu est generatu sequit
vt vacuu precedat generationem totius. Et ideo loquentes no
stre legis dicunt vacuum esse: qd generant mundum: z qd existimat
tio est comunis omnibus generantibus mundum p totu: ideo vi
xit Homerus qd inane. i. vacuu fuit pmo zc. Et d. z dixit hoc: qd
intendebat zc. i. z iste verficator dixit hoc: qd existimabat illud qd
vulgus existimat. s. qd entia oia indigent loco: qd existimat: quonia
cum id qd non est ens non est in loco: sequitur qd illud qd est ens est
in loco. Et ista est quasi quarta ratio famosa: z accidit ei qd fuit
falsa: z hoc est vnum eorum que mouent Homerus ad dicendu. hoc
tamē maxime inducit ipsum ad hoc existimatio cois oibus. s. qd va
cuum oia precedere generatione mundi: z hoc est vnum eoz quibus
Aristo. destruit corpus generari simplr: qm sequeret vacuu pceder
e ipsum: z vacuum esse apud ipsum est famosum.

Si aut hmoi est mirabilis quide potetia loci: z pri
ma oim: z prima oibus: siue quo naqz nullu alioz est.
Illud aut sine alijs necesse est primu esse. no em per
ditur locus his que sunt in eo corruptis.

Si igitur ista est dispositio loci mirabilem habet po
tentiam: quonia precedit omnia entia. Illud em ex
tra qd impossibile est vt alia sint: z potest esse sine illis
necesse est vt sit primum. locus enim non corrumpitur
cu corruptione eius qd est in eo.

Si igitur dispositio loci est talis. s. qd est necessarius in esse oium
entium vt antiqui dicebant: mirabilem habet potentiam: est enim

Vacuū esse
est famosuz
pp existia/
tionē z ne/
cessariū eis
generant
mundū p m
tu.

prior naturaliter omnibus entibus. alia enim entia p m hoc non pos
sunt esse sine ipso. ille vero potest esse sine illis: z qd est tale est prius
naturaliter. Et sic debet legi: z potest esse sine illis. quoniam tot
cus non corrumpitur per corruptione eius qd est in eo. ergo necesse
est vt sit primum. i. prior naturaliter non p m natura: sed p m tempus.

Et vero hz defectu si est qd est: vtru em moles que
da corporis: aut quedā altera natura. Querendu enim
est genus ipsius primum: distatias quide hz tres: lon
gitudinis: pfunditatis: z latitudinis: quibus determi
natur corpus oē. Impossibile aut est corpus esse locu:
in eodē enim vtiqz essent duo corpora.

Sed in ipsum esse sunt loca dubitabilia. querit em
vtrum sit corpus aut alia natura. Perscrutandum est
enim de suo genere: primo quid sit. dicamus igitur qd
locus habet tres dimensiones: longitudinis. s. z latitu
dinis: z pfunditatis: z ista terminat quodlibet corpus.
Et est impossibile locum esse corpus: sequitur enim duo
corpora esse in eodem loco.

Cum induxit rationes famosas in esse loci: incepit numerare et
res famosas negantes ipsum esse. Et dixit: sed in ipsum esse sunt
loca dubitationis. Deinde incepit numerare illa z dixit. queritur
enim zc. i. querit enim vtru corpus sit adeo qd corpus sit locus cor
poris. s. adeo sit aliqd corpus qd dicit in respectu alterius corporis.
locus. n. est locus locati: aut est alia natura. a corpore: quonia primo
oportet perscrutari de genere sub quo collocatur locus qd sit. res em
que sunt ignorare definitionis perscrutandum est: primo de genere
earum: z post de differentia quando vtraqz pars definitionis fuerit
ignoratiē. s. genus z differentia: sicut est dispositio in loco. Deinde
de incepit perscrutari de hoc: z di. dicamus zc. i. dicamus igit: quo
nam existimatur locus esse corpus no aliud: quoniam existimatur
qd locus habet tres dimensiones: longitudinem. s. z latitudinem: z
pfundū. z omne a quod habet tres dimensiones est corpus. ergo
locus est corpus. Deinde induxit impossibile qd sequitur ex hac
positione: z dixit: sed est impossibile vt sit corpus zc. i. sed est impossi
bile locum esse corpus. contingit enim duo corpora esse in eodē loco
p m penetratione: qm contingeret vt dimensiones corporis locati pene
trarent dimensiones loci: qd est impossibile.

Amplius si locus vere est corporis receptatiuum:
manifestu qm z superficie z reliquozū terminoz. ea
dem. n. consonat ratio: vbi naqz erant prius aque plani
ties: erunt iterum que sunt aeris: at vero driani neqz
vna habemus puncti z loci pucti: quare si neqz ab hoc

Ins est qd
natr qd pe
est sine alijs
z alia no si
ne ipso. Id
s. me. ca. z
priori.

S

Res q sunt
ignate diffi
nitiōis per
scrutadū ē.
p de gne ea
rū. z post de
dūa quādo
vtraqz ps
diffinitiois
ignota fue
rit. s. genus
z dūa.

a dē qd hz
tres dimen
sioes: ē cor
pus. Idē. p
ce. r. cō. 2.

est locus alterum: neq; aliorum nullius: neq; est aliqd pter vnūquodq; horum locus.

Et et si corpus habet locum: manifestum est qd plarum et habet locum: et alia vltima: et qd illa eadem rō sequitur in istis. vbi. n. pmo fuerunt superficies aque: illic et sunt superficies aeris: sed nulla dīa ē apud nos inter punctum et locum puncti. si igitur locus puncti nō est aliud qd punctus: ergo neq; locus alicuius aliorū est aliud ab eis: et locus nihil aliud ē qd quodlibet istorū.

9 **I**sta est quasi rōcinatio per se destruens locum esse: et incepit sermōnem a syllo hypothetico p̄tinuo dicente si corpus sit locus et. et intēdit per planum superficiem: et per alia vltima lineam et punctū. superficies enim est vltimum corporis. Deinde incepit declarare continuationem istius syllogisim et dixit. vbi enim pmo fuerit et. idest illud enim quod sequitur ex translatione in hoc qd corpus hz locum: idem sequitur in hoc qd superficies habeat locum et lineam: et punctum. Syllogisimus sic componitur: superficies et vltima corporum ita succedant super idem sicut corpus: et omne qd est tale est in loco: ergo superficies et vltima sunt in loco: deinde induxit cōclusionem: et dixit: sed nō est dīa et. Et ista conclusio sequitur ex duobus hypotheticis: et duobus cathegoricis. primus enim hypotheticus est: quoniam si vltima sunt in loco: punctus est in loco. Secūdo vero: si punctus est in loco: locus puncti idem est cum puncto: et ista cōtinuatio declarabitur per duos syllogisimos cathegolicos. si locus puncti est punctus: et punctus superponitur puncto. ergo punctus supponitur suo loco. Deinde p̄iugitur huic conclusiōi qd superposita sunt vnūm et sequitur vt punctus et locus eius est idem. Deinde induxit alium syllogisim hypotheticum: et est: si locus puncti nō fuerit aliud a puncto: nō est locus alicuius aliorū: superficies. s. et linee aliud ab eo: deinde tacuit inconueniens quod est: qd cum locus rei sit rest erit res in se: quod est impossibile. Et d̄ceptio est in hoc sermone famoso: quia accipit illud quod est per se: in loco eius quod est per accidens. translatio enim superficies et vniuersaliter vltimorum: et vniuersaliter successio eorum super vbi est per accidens: quod non ē ita in corporibus: et ideo non sequitur: si corpus debet habere locum per suam translationem. vt etiam superficies habeat nisi in primo aspectu et s̄m famam.

Documētū.
Translatio
superficierū et
vlt vltiorū
et vlt succes
sio eorū sup
vbi ē p̄ acci
dēs. Id. s.
phz. cō. 22.

Quid enim forte et ponemus esse locum: neq; elementum est: neq; ex elementis possunt esse huiusmodi habētia naturam: neq; corporeorum: neq; incorporeorū magnitudinem habet locus: corpus autem nullum ē. sunt autē sensibilia corporum elementa corpora: sed ex intelligibilibus elementis nulla fit magnitudo.

Quid igitur ponetur locus esse: impossibile enim ē vt locus sit elementum aut aliquod ex elementis: et ista est natura non de corporeis neq; de incorporeis: d̄ corporeis autem predictum est: de incorporeis vero nō: qd habent mensuram: corpus vero non. et elementa corporum sensibilia sunt corpora: et ex intelligibilibus non est mensura omnino.

Hec est tertia ratiocinatio apparens que facit dubitari inesse locum. habet enim aliquis dicere qd si locus sit: aut est elementum aut compositum ex elemento: et vtrūq; est corpus: et locus vniuersaliter non est de natura corporea neq; de incorporea. de corporea vero nō ē: qm̄ aut erit corpus: aut elementum corporis: sed non est corpus: quia tunc essent duo corpora in eodem loco: neq; elementum corporis. nā elementum corporis est corpus: neq; est etiaz de natura incorporea. Verbi gratia. intelligibilem. locus. n. v̄ habere q̄tatem et mēsuram: et nihil qd est de natura incorporea habet quātitatem. ergo si locus est aliquid non est de natura corporea aut incorporea: quod ē impossibile. et per hoc qd dixit qd habet mensuram declarat qd non ē de incorporeis. Et in hoc sermone est ordo preposterus et diminutio: sic debet legi: neq; de incorporeis. locus enim habet mensuram: et incorporea que sunt intelligibilia non habent mēsuram. corporea vero non est et qm̄ aut est corpus aut elementum corporis: et non ē corpus: neq; elementum corporis: qd elementum corporis ē corpus.

10

Nihil qd ē de nā incorporea habz q̄tatem.

Amplius autem et alicuius vtiq; aliquis ponet in his que sunt causam esse locum: neq; enim causa ipsi vna inest de quattuor: neq; enim sicut materia eorum que sunt: neq; ex ipsa constitutum est: neq; sicut spēs et rō eorū erit: neq; sicut finis: neq; mouet que sunt.

Et etiam propter quid oportet ponere locum entibus. non enim est causa aliquo modo quattuor: quoniam niam non est quasi materia entibus. nihil enim videmus constitui per illum: neq; est etiam quasi forma et ratio rerum: neq; est complementum: neq; etiam motor qui mouet entia.

Hec etiam est quarta rō que facit dubitare in loco. Et dicit et si locus sit existimatur esse aliqua causa entium: que igitur causa potest poni de quattuor causis. materia vero non: qm̄ ex materia ē constitutio entium. ex loco vero nihil constituitur: et hoc intēdebat cum dixit. nihil enim videmus constitui per ipsum. s. per locum: neq; etiam est in entibus quasi forma: qm̄ si ita esset tūc qm̄ corpus mutatur de loco in locum corrūperetur: et ipse post perfecte perferretur per hoc. s. ipsum esse materiam: aut formam. hoc enim existimatum ē

Sote in rebus gñabi lib^o qdamō sunt foze z qdamō sūt hnes. Jb. 2. ph. t. c. 70.

z maxime materia: unde autem q locus non est agēs manifestus est per se: z post declarabitur q est tanq̄ finis extrinseca in corporibus simplicibus: non in compositis. Et in tēdit per hoc qd̄ dicitur neq̄ etiam est complementum finis que est forma. s. in re. forme. in rebus generabilib^o quodammodo sunt forme: quodammodo finis: vt predictum est: z locus apparentie in hac ratione est: qm̄ locus non est de genere contingentium.

Amplius aut̄ z ipse si est aliquid eoz que sunt z alibi est. Zenonis enī opinio querit quādam rōnez. si enim omne qd̄ est in loco est manifestus: qm̄ z loci locus erit: z hoc in infinitum procedet.

Et etiam si est de entibus vbi est. questio enī Zenonis dat aliquam rationem. s. qd̄ ens est in loco manifestum est: qm̄ locus habebit locum: z sic in infinitum.

12 **I**sta est. q. qnta: z est questio Zenonis: z deceptio est in ea in duobus locis in maiori. s. ppositione dicente qd̄ omne existēs in alio loco: aut qd̄ oē ens est in loco. scda aut̄ ē dicēs: qd̄ locus est in alio quo. ista enī est ppō equoca z dī multiplex: vt post dclarabitur. locus. n. est in aliquo p̄m qd̄ accēs ē in s̄bor: z res est in loco sicut aq̄ in vase: z iō anteq̄ p̄scrutetur de loco: p̄scrutādūz est p̄m quot̄ mos dī aliqd̄ esse in aliquo sicut facit Arist. post.

Amplius si sicut omne corpus est in loco: sic z in oī loco corpus. qūo ergo dicemus de his que augmētantur. necesse enim simul ex his augmētari locum cuius p̄sis. Sed neq̄ maior neq̄ minor locus est vnicuiq̄: p̄ hoc quidem: ergo non solum quid est: sed etiam si ē dubitare necesse est.

Et etiam quemadmodūz omne corpus est in loco: ita in omni loco est corpus. quid igitur dicemus in rebus que crescunt. sequitur enim vt locus augmētaretur per suum augmētūz. Si locus cuiuslibet nō est minus nec maior ipso: ex istis igitur opz dubitare in suo eē nedum in sua quiditate.

13 **I**sta est et alia dubitatio: qm̄ sicut existimat qd̄ oē corpus est in loco: z qd̄ nullū corpus est extra locū: ita existimat et qd̄ locus nō est extra corpus: z maxime vacuo negato: z cum in oī loco est corpus: oīa loca sunt plena corporibus sibi equalibus: cū sit norum de loco qd̄ non est minus aut maior locato: z qd̄ multa corpora que sunt in loco crescunt: necesse est vt locus crescat cum cremēto eoz. ex quo seq̄ locū eē corp^o. Et seq̄ et vt totū augmētēt per augmētum vni corporis: z sic p̄tingit vt corpora penetrent. z cū numeravit illa quibus accidit questio de loco dixit. ex istis igitur zc.

Capitulum in quo inquiritur qd̄ sit locus. Cap. 2.

Noniam aut̄ aliud quidem s̄m se: aliud vero p̄m aliud dī. s̄tr z locus quidem alius cōmunis in quo omnia corpora sunt: alius vero p̄prius in quo primo. Dico at̄ cōis: quoniam quasi tu nunc sis in celo: quia in

aere. hic autem in celo z in aere: quia est in terra. S̄tr aut̄ z in hac: qz in hoc loco qui continet nihil plus q̄ te. Si igitur ē locus primum continens vnūquodq̄ corpus terminus quidam vtiq̄ erit: quare vī forma z spēs vniuscuiusq̄ loc^o esse: quo determinatur magnitudo z mā magnitudis: hic. n. ē vniuscuiusq̄ termin^o.

Et qz quedam dicuntur per se: z quedam alio mōz: z locus etiam alius ē cōmunis: z ē ille in quo sunt omnia corpora: z alius proprius: z ē ille in quo primitus ē res. Verbi gratia. qm̄ te esse in celo ē: quia es in aere: z es in celo z aere: quia es in terra: z p̄m hunc modūz es in terra: quia es in tali loco eius qui continet te z circūdat te solum non mai^o. Si igitur locus ē primūz continēs: z omne corpus p̄m qd̄ ē vltimum existimat p̄ hoc qd̄ locus ē forma z creatio ex̄ns in qualibet re: p̄ quam d̄terminatur sua mēsurā z materia sue mēsurā. ista enim ē finis vtriusq̄ eozum.

14 **I**ntendit adiuuare opinionem dicentem locum esse formam z creationem z firmare ipsam: z similr opinionem dicentem ipsum esse materiam: z fecit hoc: quia intendit contradicere duabus opinionibus perfecte: z maxime dicenti qd̄ mā est loc^o. existimat. n. Platonem intendere hoc. Et dixit z quia quedam d̄nt per se zc. i. quia quedam dicuntur p̄mo: z quedam secūdo. i. qz quedam attribuuntur rei p̄mitus: z quedam sc̄bo. s. p̄ p̄mūz z hoc intendebat cum dixit p̄ se z alio modo: z ista est d̄spō loci: quoniam alius est cōis z alius p̄prius. non enī corpus attribuit loco cōi nisi p̄ hoc qd̄ attribuit p̄prio. Verbi grā qm̄ dicere s̄or. esse in mūdo. est qz est in aere qd̄ est pars mundi z dī ipm̄ esse in aere: qz est in suo p̄cauo p̄tinentē ipm̄ absq̄ eo qd̄ sit maior aut minus ip̄o: z cum hoc fundamentū fuerit positum. s. qd̄ locus est vltimum rei sibi egle existimat qd̄ locus est formatq̄ forma est vltimum rei quam cōi/ner z terminat mām eius et. Et deceptio in hoc s̄mōe est duplex: qm̄ finis dī de loco z forma equivoce: etiā argumentatio est de duabus affirmatiuis in secūda figura.

Locus ali^o cōis ali^o p̄ prius.

14 **F**oza ē vlti mū rei quā p̄tinet z terminat māz ei^o. Jb. 2. d̄ gñatōe. t. c. 50. Jd̄. h. cō. sequēti. z. c. 35. Jd̄. 3. ph. 59. z que ibi.

Sic ergo consideratibus locus uniuscuiusque species est: sicut autem quod videtur locus esse distantia magnitudinis materia hec namque altera est magnitudine, hec autem contenta est sub specie et diffinita sicut sub plano et termino, est autem homini materia et infinitum, cum autem remouetur terminus et passiones et species relinquit nihil propter materia, unde et Plato et locum et materia idem dicitur in Timeo: receptivum, n. et locum unum et idem, alio vero modo ibidem dicens receptivum: et in dictis non scriptis dogmatibus locum et receptaculum idem rettulit.

Cum igitur inspexerim hoc modo erit locus forma cuiuslibet rei: sicut vero quod existimat quod locus est dimensio que est mensura est materia, dimensio enim est aliquid magnitudinis: et dimensio est illud quod continet formas, cum determinavit illud. Verbi gratia, illud quod continet planum et ultimum: et ista est dispositio materie: et eius non est terminatum, cum enim auferes a materia ultimum, dispones nihil remanebit nisi materia. Et ideo dicitur Plato in Timeo: quod materia et locus sunt idem, illud enim quod recipit mutationem: et locus sunt idem: sed illud disposuit illud quod recipit mutationem alio modo ab eo quo disposuit ipsum in suis opinionibus que dicuntur sine titulo: sed iudicavit quod locus et subiectum sunt idem.

15 **C**ult declarat quod locus est valde similis materie: et quod hoc in dicitur Platone ad existimandum locum esse materia. Et dicitur: sicut vero existimat et c. qui autem existimat quod locus est tres prime dimensionibus que primo existunt in materia: nihil habet pro loco nisi materiam que habet dimensionibus. B. d. dimensio enim est et c. i. et causa in hoc: quoniam qui existimat dimensionibus esse locum debet existimare quod materia est locus et c. quoniam dimensionibus in se non sunt corpus determinatum: et forma est terminus dimensionibus et materia, s. que dat eis terminum et ultimum. Verbi gratia, superficies continentes corpus: et sic existimat quod dimensionibus sunt materia: conveniunt in hoc quod determinantur a forma: et non sunt determinate. B. d. quoniam cum tu auferes a materia et c. i. et cesset ut materia sit dimensio in potentia: quoniam cum abstraheris a materia ultimum et figuram nihil remanebit in ea nisi dimensio non determinata, s. que est corpus in potentia: et cum saltim determinat per materiam, s. per superficies sit corpus in actu. Et debet scire quod videtur sicut quod dimensio non separatur a materia in magnitudine nec in materia, quoniam quando a materia auferunt superficies nihil remanet in

Forma est terminans dimensionibus et materiam, id est primo capitulo de sphaera orbis.

Documētū

nisi dimensio: sed ista dimensio in ea est in potentia: et cum determinatur per superficies sit dimensio in actu, s. corpus: et cum auferunt superficies sit dimensio in potentia, ergo proprium est materie ut habeat dimensionem in potentia: et locus antequam in eo existat locatum sicut Aristoteles, et in veritate est dimensio in potentia, et propter hanc similitudinem existimavit Plato locum esse materiam. Et cum numeravit similitudines que faciunt opinari locum esse materiam dixit, et ideo dicit Plato et c. i. et propter hanc similitudinem inter locum et materiam existimavit Plato locum esse materiam ut inuenit in Timeo, dicit, n. illud quod recipit mutationem et successione formarum: quod est materia idem est cum loco et c. in hoc non differunt in suis libris a se: sed sermo eius diversus in diffinitione recipientis. Et narravit hoc ne aliquis existimet quod diversitas sermonis eius in diffinitione recipientis est opinio diversa in hoc, s. quod recipientis est locus apud ipsum: et dixit: sed disposuit et c. i. sermo eius non diversus est in hoc quod illud quod recipit mutationem et successione formarum est locus: sed diversus in hoc: quoniam in Timeo diffinit recipientis alio modo ab eo quo diffinit ipsum in suo libro quid dicit sine titulo. Et similitudo inter locum et materiam est: quoniam materia fundamētum est successione formarum et locus sicut successione corporum: et ideo existimat quod locus est materia.

Nota hic quod sunt termini dimensionibus interminatam.

Dicunt enim omnes aliquid esse locum, quid autem est hic solus conatus est dicere. Adverito autem ex his interdictibus vix videtur difficile esse cognoscere quid sit locus: si quidem horum quodcumque est siue materia: siue species: aliter quidem enim altissimam habet speculationem: et sensu ab alijs non facile est ipsa cognoscere.

Omnes enim dicunt locum esse aliquid: quid autem sit iste solus vir voluit narrare: et rectum est ut recte qui considerat ex istis existimatur ut sciat locus quid sit: si fuerit alterum istorum aut forma aut materia: quoniam perspicere de ipso inducit ad considerationem ultimum: et quia cognitio istorum duorum alterum absolutum reliquo non est facilis.

Cum declarat similitudinem inter locum et formas et materia: et quod hoc fuit causa in hoc quod Plato posuit materia et locum esse idem: incepit declarare quantum habebant antiqui de hoc: et difficultatem accidentem apud considerationem de substantia loci existimantibus locum esse materia aut forma. Et dicit, omnes enim dicunt locum esse aliquid et c. i. et omnes antiqui nihil dixerunt de loco nisi ipsum esse: Plato autem post illos solus questum narrare: quid sit locus et diffinire ipsum. Et cum notificavit illa que inducunt ad opinionem quod quiditas loci est materia aut forma: narravit difficultatem considerationis de loco accidentem in hoc querentibus scire quiditas loci eius hoc modo: et quasi in hoc excusat Platone et dixit et rectum

16 Plato potest fuisse materiam et locum idem esse: Idem infra commentum 59.

est re. i. qui opinatur locum esse alterum istorum. s. materia autem
nam rectum est ut sit difficile ei scire quid sit locus. Deinde
dicit causam in hoc dixit: quoniam considerare re. i. quoniam considerare
re quiditate loci hoc modo inducit ad sciendum que sunt ultime
entium. materia enim et forma sunt prima principia simplicia
et scire quiditates principiorum ultimarum est difficile: et scire formam
absque materia: et materia absque forma impossibile est. Et intendit
quod scire alterum non potest esse sine scientia alterius: et inquit non
si eate cum narravit difficultate accidentem considerantibus de quibus
dicitate loci hoc modo incepit narrare quod leuiter posset sciri quod locus
non est alterum istorum: ut declararet quod ista difficultas que accidit
istis in loco est accidens.

Scire quiditates prin-
cipiorum ultimi-
morum est diffi-
cile et scire
formam absque
materia: et
materia absque
forma impos-
sibile est. co-
mune primo
physicorum 69. et
101.

At vero quod impossibile sit quodlibet horum esse
cum non difficile est videre: species enim et materia
separantur a re: locum autem contingit: in quo nunc
aer erat et in hoc iterum aqua sicut diximus sit. trans-
mutatis adinuicem aereque et terra et alijs corporibus
similiter: quare neque pars neque habitus: sed separabi-
lis est locus ab unoquoque: et videtur huiusmodi aliquid
quid esse locus ut vas. est enim vas locus transmutabi-
lis. vas autem nihil est rei.

Scire vero quod locus impossibile est ut sit alterum istorum
non est difficile: forma enim et materia non separantur a re
in intentione: locus vero potest separari. locus enim in quo sit
aqua sicut dixit: erit in eo aer secundum successionem: et similiter
alijs corporibus: necesse est igitur ut locus non sit pars
neque forma: sed est separatum a quolibet eorum que sunt
eo: existimatur enim quod locus est. quod vas: vas enim
locus translatus: et vas non est aliquid ex re.

17
Unum eorum quod
ponit naturalis
est quod forma
non separatur a
se. s. non mu-
tatur de materia
in materia secundum
corpora mutatur
in loco. s. in
physicorum 4. et
11. et 23.

Bicit. forma enim et materia re. i. materia enim et forma non
in actu s. ratione. unum enim eorum que ponit naturalis est quod forma
paratur a se. s. non mutat de materia in materia secundum corpora mutatur de
in locum: sed separatio eius a materia est corruptio: et cum forme non separantur
materia in actu neque materia separatur a formis et locus separatur, ergo si forma
locus non est forma. Et est quoniam forma non separatur a materia. ergo
pars corporis: et locus non est pars corporis: cum sit separabilis: ergo
non est alterum istorum. Et dixit. existimatur enim quod locus est. quod vas et
notificandum quod manifesta est dicta per se inter collocationem rei ad
et collocationem forme ad materiam: sed utraque collocatio demonstratur
proponere. i. dicere. n. aliquid esse in loco est: sicut dicere esse aquam in
in nullo differunt nisi sicut dixit vas est locus translatus et locus
fixus: dicere vero quod figura est in scano: et similitudo in homine

Neque forma in subiecto. Et cum induxit propositiones ex quibus sequi
tur quod locus non est materia neque forma generaliter incepit termina-
re modum: ex quo sequitur quod locus non est forma neque materia.

Secundum igitur quod separabilis est a re: sic quidem non est species:
secundum autem quod continet: sic utique alterum a materia: ut autem semper quod
alicubi est ipsum esse aliquid: et alterum esse unusquisque ab
ipso. Platoni igitur dicendum est: si oportet transgredientes di-
cere quare non in loco et species et numeri sunt: si vere par-
ticipatiuum sit locus siue magnitudinis et puritatis partici-
patium: siue materie: sicut in Timeo scripsit.

Secundum igitur quod est separatus a re secundum hoc non est for-
ma: et secundum quod continet: hoc non est materia: et semper existi-
matur in illo quod existit in loco quod est aliquid: et quod aliud
est extra ipsum. Sed oportet dicere Platoni si est rectum per-
transire modicum in sermone. quare forme et numeri
non sunt in loco: si locus est esse siue esse fuerit magnus
et paruum: siue materia: ut vocauit ipsum in Timeo.

Secundum igitur quod locus separatur a re que est in eo et forma non est sepa-
ratus: locus non est forma: et secundum quod locus continet illud quod est in eo: ma-
teria autem non est materia: et potest aliquis querere cum locus non po-
test dici separari: nisi secundum opinionem dicentium vacuum esse: secundum autem opi-
nionem Aristotelis non separatur a locato: sed corrumpitur per corruptionem eius.
ultimum enim aeris in quo est aqua quoniam aqua transfertur ab eo et intrat
ipsum aliud corpus: corrumpit illud ultimum: et sit illud: et cum ita sit ista
propositio est iam falsa non vera. Et forte est dicta inter separationem lo-
ci et separationem forme: et si utraque corrumpitur: quoniam corruptio forme est
corruptio locati: et non sequitur: si locatum separatur a loco absque eo quod cor-
rumpatur ut locus separatur a locato absque eo quod corrumpatur. Et cum de-
clarauit modum ex quo apparet quod locus non est forma: et modum ex quo apper-
et quod locus non est materia: dixit: et existimatur semper re. i. et notum est quod illud quod
existit in loco aliud est a loco: et quod locus est aliud extra illud: sed forma et
materia non sunt ex re que est in loco: sed sunt partes ipsius. Et cum tradi-
dit huiusmodi opinionem ex ipsa re: incepit contradicere ei secundum vocem dicentem: et
quod talis contradictio. s. quod est secundum sermonem non est necessaria: dixit: sed oportet
dicere re. i. sed oportet Platone dicere si est rectum pertransire in contradictioe
rem necessariam: quare forme et numeri non sunt in loco. et igitur. n. Plato
ne ponere quod forme et numeri sunt in loco. forme enim et numeri et omnia
apud ipsum habent rem esse: et ipse vocauit locum rem esse et sine esse sue
rem. s. quod hec duo sunt quasi materia et secundum se eorum est quasi forma. aut sine esse
apud ipsum fuerit materia. i. secundum se existimatur in Timeo intelligere per esse et
debet debet cum dixit siue esse re. i. siue res esse apud ipsum omnibus entibus
fuerit magnus et paruum: aut siue subiectum fuerit magnus et paruum con-

18
Locus est opinio
nionem Arist.
non separatur a
locato: sed
corrumpitur per
corruptionem
eius. Separatio lo-
ci et separatio
forme dicuntur

tingit ei cōcedere q̄ forme sunt in loco: cum iaz diffiniuit locum q̄ est cōe: z cōcessit q̄ cōe est oibus entibus: z hoc cōtingit Platō nisi vocauerit locū cōez fm̄ transumptionē: q̄ assimilāt materiere sic erit diffinitio rethorica nō demonstratiua. quocūq; mō igit̄ fuerit nō pōt̄ Plato vitare vitium.

C Amplius quō ferrent̄ in suū locuz si locus esset mā aut spēs. impole. n. est cuius non est motus neq; sum neq; deorsum locuz esse: quare querēdus in huiusmodi est locus.

Et ē quō transfertur res ad suū locum: si loc⁹ sit mā aut forma. impossibile. n. est vt illud cui nō attribuitur motus neq; superius aut inferius sit locus: loc⁹ igit̄ nō d̄z queri nisi in eis quibus attribuit hoc.

Per istam rōnem declarat̄ q̄ locus nō est mā neq; forma. motus est enīz de loco q̄ est illud ad qd̄ est motus nālis cum fuerit motus extra ipsuz: vt motus lapidis ad mediū z ignis ad superi⁹. Simile est motus de loco q̄ differētie eius sunt superi⁹ z inferius: z q̄ manifestus est ē q̄ materie z forme nō attribuit motus: cū res nō mouetur ad illud qd̄ est pars ipsius: neq; ē attribuit̄ eis superius aut inferius. ergo neq; forma mā est locus fm̄ sc̄daz figurā. **C** d. d. locus igit̄ nō d̄z queri zc. i. locus igit̄ nō d̄z queri nisi in genere entiu cui attribuit mot⁹: z pars. s. superius z inferius.

Si aut̄ seipso est loc⁹: opz enīz si vere aut forma aut mā est: erit loc⁹ in loco: transmutatur enim simul cum re: z mouetur z infinitū z species nō semper in eodem: s̄z vbi vtiq; z res. quare loci erit locus.

Et si locus est in re: z hoc necesse est si locus est forma aut mā: necesse est vt locus sit in loco: transmutatur enim cū trāsmutatione rei: z mouet̄ per suū motum: forma z interminatū: z nō sunt semper in eodē loco: sed vbi est res. ergo necesse est vt locus hēat locuz.

Ista est tertia rō: z dixit. z si locus est in re. i. z si est pars loci aut corpis. **B. d.** z hoc est necesse zc. i. z hoc est necesse fm̄ ponētes locum cē. formā aut mā. vtiq; n. istarū est pars rei locatē: z h̄z qualitātē: non fm̄ quantitātē. **B. d.** necesse est ex hoc. vt locus sit in loco. i. sequit̄ ex hac positioe ipole. s. q̄ loc⁹ indigeat loco: qm̄ cōtingit in isto loco illud qd̄ cōtingit in primo: z ita pcederet̄ in infinitū qd̄ est impole: aut dicamus ē q̄ manifestū est p se q̄ locus non h̄z locum. **E**t cum narrauit impole sequēs ex hac positioe incepit declarare modū: ex quo ptingit impole: z dixit. trāsmutat̄ enīz i. sequit̄. n. ex hac positioe: vt locus transferat̄ per trāslatiōez locū z. d. qm̄ fm̄ q̄ locus est pars rei siue forme necesse est vt moueat̄ per motum.

19
Norum est de loco q̄ e illud ad qd̄ mot⁹ est nālis: cū motū fuerit ex ipsum.

20
Mā z fōia sunt partes rei fm̄ q̄lita tem nō fm̄ quantitātes.

motus rei: qm̄ mā z forma mouent̄ per motuz rei. **B. d.** i. interminatū fm̄. **B. d.** z nō sunt in eodē loco. i. mā z forma: sed vbi est res. i. cor pus compositū ex mā z forma. **C** Sed pōt̄ aliqs querere z dicere q̄ iste sermo cōponit̄ ex ppositionib⁹: quarū prima est q̄ forma z mā mouent̄ per motū corpis cōpositi ex ambob⁹. **S**c̄da aut̄ est: qm̄ h̄z q̄ mouēt̄ indigent loco. Tertia vero est q̄ si altera earuz est locus: necesse est vt loc⁹ habeat locū. **S**c̄da aut̄ z tertia sunt vere. Prima vero nō. sequitur enim ex ea q̄ forma z mā sunt in loco: qd̄ nō dicit Arist. declarabit enīz in sexto. q̄ oē trāsmutabile est corpus: z cum ita sit mā igit̄ z forma non mouent̄ nisi per accēs. ergo si indigēt loco est p accēs: z est nō impole vt locus habeat locuz per accēs. ex hoc igit̄ apparet q̄ ista p̄radictio non est vera neq; essentialis. **C** Sed q̄ illud qd̄ est per accidēs est duob⁹ modis. s. semp z raro. vt q̄ illud qd̄ est semp intret quoquo mō in numero demōstrationū veraruz nō essentialiū que dñr demōstratiōes dialecticē: z ista cō tradictio est huius generis sermonū. mā enīz z forma lz moueāt̄ per accidēs. s. fm̄ q̄ sunt pars moti: tñ motus accētalis inuenitur in eis semp cuz motu corpis: ex quo sequit̄ vt inueniat̄ in eis semp locus: lz per accidēs. sequit̄ igit̄ si fuerit loc⁹ habeat locuz semp ex necessario. s. formā z mā: lz per accēs. sed est manifestū q̄ loc⁹ non h̄z semp neq; per se neq; per accidēs: nisi sit de genere acciden tis qd̄ accidit raro: z qñ acciderit vltimo continēti rem moueri per motuz corpis: cuius est vltimuz: tunc igit̄ pōt̄ attribui loco mo rus per accidēs: sed illud accidēs est raro. ex hoc igit̄ modo iste sermo potest ēē de numero sermonū cōtradictiuz demōstratiuoz. **A**lex. rñdet. qm̄ cuz fuerit posituz q̄ forma aut mā est locus z locus est de quātitate: q̄ est equale ei qd̄ est in eo: sequit̄ q̄ cū trāsfertur vt sit equale loco in quez transferē: z sic forma erit in loco p se. locus enim qui est forma aut materia est equalis corpori trāslato. s. habenti formā z materiā: z corpus est equale loco in que trāsfertur: z sic forma aut materia vtra earuz sit locus erit equalis lo/ co in quem corpus transferē: q̄ est equale equali ei: z oē qd̄ est eqle loco est in loco eēntialr. **E**t hoc qd̄ dixit Alex. nō est sine dubita tione: qm̄ loc⁹ fm̄ q̄ est q̄ritas nō mouet̄: sed loc⁹ fm̄ q̄ est locus p se est nō mobilis nāliter z essentialiter.

C Amplius cū ex aere aqua fiat p̄ditus est locus. non enīz in eodē loco sit corpus: quid igit̄ corruptio.

Et etiam cum ab aere fiat aqua destruet̄ locus. nō enīz est possibile vt corpus siens sit in illo eodē loco: quid igit̄ corrumpit ipsum.

Iste sermo videt̄ esse cōtradictio ppria dicētibus locum cē fōi/ maz. z intentio huius sermonis est talis z ēē cuz dixerim⁹ locum cē fōi/ maz: z posuerim⁹ aquaz fieri ab aere: cōtingit vt locus corrup/ patur: qui est forma aeris. nō enīz est possibile vt aqua facta sit in lo/ co aeris: qm̄ forma eius est alia a forma aeris: z iam dixim⁹ q̄ fōi/ ma est locus. **C**ōtingit igit̄ dicētibus h̄ cum alijs impossibilibus dare cām ppter quā d̄z locus corrumpi in motu locali: sicut forma

Mā z fōia mouent̄ pe motū rei. **Digressio.**

Solo. Illud qd̄ ē p accēs est duob⁹ mo/ dis. semp z raro. **Sz vi** de oppm̄. **8. phys. cō.** 36. vbi h̄z q̄ illd̄ qd̄ ē p accēs nō est necessa/ rium neq; semp zc.

Cōtra Ale.

21

Cōmē. Quer. sup phys.

corumpitur in generatione. s. cum aqua succedit aeri: et non generatur ex eo: et maxime si locus fuerit equalis: et accidit hoc: ut translatio sit corruptio. Et potest esse contradictio dicentibus locum esse materiam: et sic intentio erit talis et etiam notus est: quoniam quoniam ex aere demonstratur fieri aqua quod locus aeris primus corrumpitur per suam transmutationem: ad locum aque proprium primum. s. per suam diversitatem in quantitate. Impossibile. n. est ut corpus factum sit in illo eodem loco in quo fuit corpus ex quo fit: nisi aliquis dicat quod locus est ei secundum speciem non secundum numerum: et cum sit et locus est materia: continget dicentibus hoc ut materia corrumpatur apud corruptionem forme aeris et generationem forme aque: quod igitur corrumpitur ipsum et materia declaratum est quod neque est generabilis neque corruptibilis.

p. phy. tex. co. 81.

Ex quibus igitur necessarium est aliquid esse locum: et iterum ex quibus dubitabit utique aliquis de substantia ipsius dictum est: post hoc autem accipiendum quot modis aliquid in aliquo dicitur.

Primum igitur numeravimus illa ex quibus apparet quod locus debet esse aliquid: et illa ex quibus dubitatur in substantia et esse eius: et oportet post narrare aliquid esse in alio secundum quatuor modos dicitur.

22 Cum complevit sermones famosos ex quibus apparet locum esse aliquid: et sermones qui faciunt dubitare in suo esse: fecit rememorem rationem de hoc et narravit illud a quo debet incipere de loco: et debet quot modos dicitur aliquid esse in alio: quoniam istis modis determinatis apparebit modus secundum quem dicitur aliquid esse in loco: et ubi solvantur plures questiones accedentes in hoc. Et dixit in substantia et esse eius: quoniam dubitare in esse eius accidit apud considerationem et de substantia et quidditate eius: illa enim que existimat primo aspectu esse substantia loci: quoniam quoniam perscrutatur de eis: vult non esse eius: existimat locus non esse aliquid.

Capitulum in quo premitit quedam que sunt necessaria ad considerationem veritatis de loco. v. 3. quot modis dicitur aliquid esse in alio: et vtrum aliquid possit esse in se ipso: et soluit et quedam que dubitata. Cap. 3.

Quidam igitur modus sicut digitus in manu et omnino pars in toto est: alio autem sicut totum in partibus: non est. n. preter partes totum: et alio modo sicut homo in animali et omnino species in genere: alio vero sicut genus in specie: et omnino pars in specie ratione: adhuc sicut sanitas in calidis et frigidis: omnino species in materia: adhuc sicut in rege que sunt grecorum: omnino motum in primo motore: amplius sicut in optimo

et omnino sicut in fine: hoc est autem cuius causa sit: omnino autem maxime proprium est sicut in vase: et omnino in loco.

Unus igitur illorum modorum est sicut digitus in manu et vult pars in toto: et alio modo sicut dicitur totum in partibus. non. n. est totum nisi partes eius: et alio modo sicut homo in animali: et vult sicut species in genere: et alio modo sicut genus in specie: et vult pars speciei in sua diffinitione: et et sicut sanitas in rebus calidis et frigidis: et vult forma in materia: et et sicut dicitur quod philosopho disponitur grecorum est in rege: et vult in primo motore: et etiam secundum quod est in bono: et vult in fine intento: et hoc est illud: pro quod et dignior omnium istorum: et magis principalis est: aliquid esse in vase: et vult in loco.

Quot modis aliquid dicitur esse in alio

23 Isti modi quos hic numeravit sunt vult octo: quattuor secundum totum et parte: et vult et particulari: et quattuor secundum quatuor causas: sed dimisit materiam: quia est propinqua parti in toto: et species in genere: quattuor igitur primi sunt pars in toto: et e converso: et particulari in vult et e converso: quattuor autem secundi sunt forma in materia: et materia in composito ex materia et forma. et res in agente et in fine: et omnia ista dicuntur transumptive: sed illud quod dicitur veretur principaliter est res in vase et in loco. et alia dicitur secundum similitudinem istam: et propinqua illorum huic est forma in materia: dicitur pars in toto: deinde particulari in vult. ista. n. assimilant ad aliquid esse in vase: totum vero in suis partibus assimilant forme in materia, est igitur sicut vult vult in particularibus. et remotius est res in suo agente: et suo fine: et vult bonum in rege: et bonum in fortuna. Et numeravit istas intentiones ad distinguendum nomen de qua perscrutatur: et est aliquid esse in loco: et aliquid esse in vase. vult. n. quod dicere aliquid esse in loco: et aliquid esse in vase sit in eodem ordine sic prime ponens idiomatis: et id numeravit hec duo quasi unum et accepit alterum. s. aliqua esse in vase. in expositione alterius. s. aliquid esse in loco. ut notius accipiat in expositione alterius secundum famositatem.

Dubitabit autem aliquis: vtrum unum: et idem aliquid in seipso contingit esse: aut nihil: sed omnia: aut nusquam: aut in alio esse, duplur autem hoc est: aut secundum se: aut secundum alterum. Quia. n. sunt quedam partes totum: et hoc in illo: et illa in hoc: dicitur totum in seipso. dicitur. n. et per partes: ut albus: quia superficies alba: et scies: quia rocinatum. amphora quidem igitur non erit in seipso: neque vinum: vini autem amphora erit: quod namque est: et in quo est vtraque eiusdem partes sunt.

Idem in seipso esse duplur potest contingere: aut secundum se aut secundum alterum.

Et dubitatur etiam: vtrum est possibile: etiam aliquid esse in se: aut nihil est in se: sed omne: aut non est in vbi omnino:

aut est in alio: et hoc duobus modis: aut per se: aut per aliud. Et igitur illud in quo est aliquid: et illud quod est in eo fuerit partes totius: dicitur quod totum est in se: dicitur in eo illud quod dicitur in suis partibus. U. g. quoniam dicitur albedo: quod superficies eius est alba: et dicitur sciens propter rationabilitatem: et vas non est in se: neque vinum: cyphus autem vinum est in se quoniam homo vult nominibus transumptive: ipsius enim et illud quod est in eo insimul sunt partes eiusdem.

Cum numeravit modos famosos: secundum quos dicitur esse aliquid in alio: secundum quod artifex demonstratiuus distinguit nomina equiuoca: incepit scrutari etiam de quodam modo significationis qui videntur apud eos: dicebat. n. aliquid esse in se. U. g. hominem esse in se: et velum in se: et iste modus erat famosus apud eos: dicebant. n. aliquid esse in se: est alius a numeratis: et facit existimare aliquid esse in se: et sic locum non fuerit in se: contingit alterum duorum necessario: aut ut in se sit in loco oino: aut ut sit in alio. C. B. dixit: et hoc duobus modis: aut per se: aut per aliud: et hoc est principium perscrutationis de aliquid esse in se. i. aliquid esse in se intelligitur duobus modis: quorum unus est: ut aliqui sit in se primo: alius autem est: ut dicatur ipsum esse propria sua parte. C. Et cum narravit quod illud quod intelligitur ex hoc est duplex: incepit declarare modum possibilem ex istis duobus: et est aliquid esse in se non principaliter: sed secundario et propter suam partem: et dixit. cum igitur illud in quo est et c. i. cum igitur fuerint duo: quorum unum existit in alio: fuerit notatum a nomine partis: dicitur tunc illud esse in se. C. Et cum narravit hoc declaravit modum famosum secundum usum qui est possibilis in talibus rebus: in dicitur aliquid esse in se: et dicitur dicitur enim in eo illud quod dicitur in suis partibus et c. i. et est possibile in talibus dicere aliquid esse in se transumptive. quoniam. n. totum disponit per illud: per quod disponit pars. U. g. quoniam dicitur corpus albedum: quod superficies est alba: et si ipsius totum non est albedum. et si dicitur homo sciens: si non secundum totum est sciens: si secundum partem rationalem tantum: et dicitur infirmus gratia alicuius membri: et cum ita sint due partes: a quarum altera est in reliqua fuerint partes alicuius unius quod est totum: possibile est ut illud totum disponatur per illud: per quod disponunt ille partes: et quod disponunt ille partes per hoc quod altera est in altera: possibile est ut totum disponatur per illam dispositionem: quoniam totum nominatur nomine partis. U. g. quoniam cum rationabilitas inuenitur in corpore hominis: et rationalitas et corpus sunt partes hominis: et homo disponit per rationalitatem: possibile est dicere et totum dicitur esse illud quod dicitur esse pars: possibile est dicere: et esse in se. i. in suo toto: ut dicitur homo esse infirmus propter alicuius membri. C. B. d. cyphus igitur et c. i. dicere autem aliquid esse in se principaliter non: sed dicitur propter partem. U. g. quoniam vas in quo est vinum non dicitur esse in se: neque vinum quod est in vase dicitur esse in se: quod non accidit

24
Artifex demonstratiuus distinguit nomina equiuoca quod quomodo sit intelligendum. videtur contra primum tertium. et etiam contra meta.

a Non sunt due partes: quoniam altera est in altera: et fuerit partes alicuius unius quod est totum: possibile est ut illud totum disponatur per illud: per quod disponunt ille partes et hoc non accidit nisi quoniam totum nominatur a nomine partis: ut infra dicitur. Idem contra sequenti.

si ut in eo sint due partes: quarum altera est in reliqua. congregatum autem ex eis conuerso. U. g. velum aut cyphus dicitur esse in se: quoniam pars ex eis est in toto: et est in toto: quod est in secunda parte: et hoc non accidit nisi ubi totum nominatur a nomine partis. C. Et iste modus transumptive videntur in omnibus idiomatibus. s. ut aliquis dicatur gratia sue partis: sed ista transumptio non est videntur apud arabes. s. dicere rationale esse in se: et si secundum suum idioma deberet esse: quoniam totum apud eos disponitur per dispositionem partis.

Documētū

C Sic igitur contingit idem aliquid in seipso esse: primus autem non contingit: ut album in corpore: superficies. n. in corpore: scia autem in anima. secundum autem hoc sunt appellationes cum partes sint sicut in homine: amphora autem et vinum cum seorsum sint non partes sunt. Similiter autem cum sint partes erit idem in seipso: ut album in homine: quoniam in corpore: et in hoc quoniam et in superficie. in hac autem non amplius secundum aliud est: et altera specie hec sunt: et alteram naturam habent unum quodque et potentiam: ut superficies et album.

C Secundum igitur hunc modum potest esse aliquid in se: principaliter vero non: superficies. n. est in corpore: et scia in anima: et secundum ista que sunt partes. U. g. in homine erunt nomina: cyphus autem et vinum cum fuerint separata non erunt partes: sed cum fuerint insimul. Et ideo cum fuerint partes erit ipsum in se: ut album in homine: quod est in corpore eius: et est in corpore eius: quod est in superficie: ipsius autem esse in hoc non est propter aliud: et hec duo diuersantur in forma et utrumque habet naturam et potentiam aliam a natura reliqui: et a potentia eius. s. superficies et album.

C Dicitur secundum igitur hunc modum: et c. i. propter hoc quod aliquid disponit per illud: per quod disponitur aliud: propter hoc quod disponitur aliquid per illud quod inuenitur in illo primo. B. d. principaliter vero et c. i. quoniam albedo in corpore non est principaliter: neque scia in homine: sed albedo principaliter est in superficie: et superficies in corpore: et scia in anima. B. d. et secundum ista et c. i. et in omnibus inueniuntur due significationes prima. s. et secunda sicut in rebus. C. B. d. cyphus vero et vinum. i. vas autem in quo est vinum: et vinum cum fuerint separata. s. quoniam vinum non fuerit in vase non erunt partes alicuius unius: sed erunt partes alicuius unius cum fuerint insimul: et ideo cum fuerint partes alicuius unius erit possibile ut illud unum quod est compositum dicatur esse in se non principaliter: sed quod aliqua pars eius est in alia parte: ut dicitur quod homo est albus: et homo non est albus nisi propter suam partem: albedo enim est in homine: et quod est in corpore: et in corpore: quia est in superficie.

25

B. d. ipsum aut esse in hoc zc. i. superficie aut esse in corpore non est ppter aliud: sed est ei principaliter: s; impossibile est vt superficies z corpus in quo est sint idem: ita q res inueniat per se in se. sed res inuenit per se in alio. superficies enim. vr. g. z corpus in quo est superficies sunt duo in forma: z vtraq; h; naturam alia a reliqua: potentiam aliam a potentia eius. z similiter est dispositio albedinis cu superficie. albedo em existit in superficie per se. Et cum narravit q impossibile est aliquid esse in se: z aliquid ee in alio d; multis modis preter hunc modu: vt prius numeravit: incepit narrare q impossibile est aliquid esse in se aliquo modo eorum quibus dicit esse aliquid in aliquo.

Ex isto tex/ tu z sequenti sumit q n/ hil est in se/ ipso

Neq; igit inductue considerantibus nihil in seipso videmus fm nullu determinatoru: z rone manifestus est q impole est: opz. n. vtraq; vtruq; ee: vt amphora: vas: z vinu esse vinu. vinu aut vinu z amphora: si ptingit quide ipm in seipso ee: qre si qd maxime i alterutris eet: amphora qd accipet vinu: no fm q ipa vinu est: s; inquantu illud vinu est: z vinu inerit in amphora: non inquantu amphora ipm est: s; fm q illa amphora est. Igit s; qd ee q alteru sit manifestu e: alia naq; ro est eius/ qd est in quo: z alia illi qd est in hoc.

Et no inuenimus aliqd ee in se aliquo mo eoz qd determinauimus: cuz pcesserimus via inductionis: z declarabit etia ex diffinitione q hoc est impole: fm em istu sermonem erut ambo vtruq;. U. g. qm doliuz erit vas z vinu: z vinu erit doliuz: sed sic possibile aliquid per se ee in se: si igit est possibile aliquo modo vt alter eoz sit in reliquo: doliu erit recipiens vinu non fm q doliu est vinu: s; fm q vinu est vinu: z vinu erit in doliu. Declaratu est igit q he due intentiones sunt diuerse in esse: diffinitio enim eius in quo est res est alia a diffinitione illius in quo est.

26 Cum declarauit q impole est dicere aliqd esse in se: s; hoc q significat aqua ee in vase: incepit declarare q impossibile est aliquid esse in se aliquo modo eorum: fm quos dicitur aliquid esse in aliquo. Et dixit. no inuenimus aliqd esse in se zc. i. z cu nos induximus omnes modos fm quos dicitur aliquid esse in alio erimus certi: q nihil est qd dicitur esse in se. B. narravit. z hoc etia apparet alio modo ab inductioe magis certe. s; fm diffinitione. Et dixit. z declarabit et fm diffinitione zc. i. z declarabit et fm diffinitione rei q inuenit in aliquo z diffone rei in q inuenit: q est impole vt aliquid sit in se fm em hoc aliqd. s. ee in se illud qd est in aliquo: z illud in quo est aliqd: vtruq; est reliquu: adeo q diffone vtriusq; est diffone reliqui: z est manifestu necio q diffones eoz diuersant. B. d. v. g. vt doliu sit vas z vinu zc. i. v. g. qm coringit dicere q aliqd sit in se: vt vas in quo est vinu sit vas z vinu in simul: z vinu sit vas z vinu in simul: qd est impole. B. d. si igit est impole alio modo zc. i. qm si aliqd recipit aliqd per se/ opz vt no recipiat illud nisi fm q diffones eoz sint diuerse. v. g. qm doliu non recipit vinu nisi fm q vinum est vinu/ non fm q est doliu: z vinu est in doliu non fm q doliu est vinu/ sed fm q doliu est doliu.

At vero neq; fm accidens coringit: simul aut duo corpora in eode erut: ipsa quoq; amphora in seipsa erit si cuius natura receptiua est. hoc coringit in seipso esse: z adhuc illud cuius receptiuu est: vt si vinu vini.

Neq; et est possibile vt sit per accidens: coringit entz ex hoc vt duo in simul sint in eodem: doliuz em erit in se/ si illud cuius na est recipiens fuerit in se. possibile est igit vt aliqd sit in se: z etia illud qd recipit. v. g. qm illud quod recipit vinum est vinum.

Dicit. z impole est vt aliquid recipiat se per aliqd accidens sibi: nisi ponat ipsum recipere se eentialiter. vt declaratu est prius. coringit em ex hoc vt recipiat in se duo in simul: qm si fuerit aliqd qd habeat nam: vt recipiat se per accidens in se/ possibile est vt recipiat per accidens illud qd est in eo: quoad modu si recipit se essentialr recipit aliud in se. z sic doliu recipiet vinu z se in simul aliqua hora. ergo doliu erit doliu z vinum in simul z adunabunt: qm quando aliquid receperit in se essentialr alicuius adunabunt due essentie necessario. z sic res recipiet se. qd est impossibile. siue hoc fuerit positu essentialiter: aut accidentaliter. i. in aliqua dispositione. Hec est intentio istius capituli: z debet legi sic. quonia doliu z illud qd recipit est vinu: quonia si inueniat aliquid cuius natura recipit accidens per se: possibile est vt aliquid sit in se: z etiam illud quod recipit: sic coringit primu impossibile: qd est aliquid recipere se. U. g. quonia recipiens erit vinum: qd est impossibile.

Quod igit impossibile sit in ipso aliquid esse prio manifestu est: qd aut Seno opposuit q si locus est aliquid in aliquo erit: soluere non difficile erit: nihil autem phibet quidem in aliquo primo esse locum: non tñ in illo sicut in loco: s; sicut sanitas quide in calidis: vt habitus: color aut in corpore est sicut passio: quare no necesse est in infinitum abire.

27

Hic v; Ld. dicere q i/ pole e re/ cipe se siue p se siue per accidens. S; vide op positu de i/ tellu. t. c. 8. 3. de aia.

Manifestum est igitur quod impossibile est: ut aliquid sit in se principaliter: Zeno autem proponebat quod non est motus: et dixit: si locus est aliquid: necesse est: ut sit in aliquo: ergo locus non est. Et dissolutio illius non est difficilis: quoniam nihil prohibet: ut locus quod primo sit in alio: sed non secundum locum: sed secundum quod sanitas est in rebus calidis secundum formam: et calidum in corpore secundum positionem: et corpus in loco secundum vas: et non sequitur ex hoc processus in infinitum.

28 Cum declaravit secundum quod quatuor modos dicitur aliquid esse in aliquo essentialiter: potuit dissolvere ex hoc et opinione eius in loco quodam Zenonis: et similiter sermonem dicentium locum esse materiam: aut formam. Et dixit: Zeno vero negabat locum esse hoc modo: dicebat enim quoniam si locus est: necesse est: ut sit in aliquo: et omne quod est in aliquo est in loco: ergo locus est in loco. Deinde reuertens interrogatio dicitur hoc loco secundo: et sequitur: ut sit in loco tertio: et sic in infinitum: et sic inveniuntur loca in actu infinita: et cum hoc est impossibile: sequitur quod locus non sit. Deinde incepit dissolvere hanc questionem: et dixit: et dissolutio illius non est difficilis etc. quoniam propositio dicens: quod locus est in aliquo est vera de primo loco. scilicet de primo corpore contento: et hoc intendebat cum dixit principaliter: sed dicere locum esse in aliquo: non est idem quod dicere corpus esse in loco: et aquam in vase: ut postea demonstrabitur de loco. B. d. sed sicut sanitas est in rebus calidis etc. sed locum esse in aliquo est sicut forma in substantia. U. g. sicut sanitas in temperantia calidi cum frigido: et sicut calidum et frigidum in corpore: corpus vero in loco est sicut aqua in vase: terminus igitur medius quo Zeno utebatur in syllogismo non est unus: ergo non sequitur ex eo illud quod existimavit sequi. scilicet loca esse infinita: et hoc intendebat cum dixit: et non sequitur ex hoc procedi in infinitum. Et ista dissolutio est possibilis secundum Aristotem dicens quod locus est superficies corporis continentis: superficies. n. est forma in corpore: qui vero ponit locum et dimensiones existentes in quibus disponitur locatum non potest evadere a quodam Zenonis: et ideo hoc est unum eorum: quibus utitur in definitione istius opinionis. scilicet dicentis locum esse inane et vacuum: quod est iter superficies vasis non ipse superficies vasis: sed quod ponit locum esse in corpore: et omne corpus esse in loco: et contingit ei necesse est corpus esse infinita in actu: aut non quod corpus continens totum non est in loco essentialiter: et hoc est opinio Aristotelis.

Et illud autem manifestum est: quod quoniam nihil est vas eius: quod est in ipso: aliter. n. primo: et quod est: et in quo est: non est utique materia: neque spiritus locus: sed aliter. illi. n. aliquid hoc utrumque est: et materia et forma.

Et manifestum est: quod cum vas non est illud quod est in eo: cum illud quod dicitur principaliter est aliud ab eo quod est in eo: locus non est materia: neque forma: sed aliud. hec. n. duo sunt ex rebus existente in eis. scilicet materia et forma.

Locum esse aliquid est sicut forma in substantia.

Documtū.

Cum et declaravit quod impossibile est: ut aliquid sit in se principaliter. i. p. et essentialiter: et aliquid esse in loco dicitur sicut aqua dicitur esse in vase: incepit declarare quoniam contingit ex hoc ut non sit forma: aut materia. Et dixit: est manifestum etc. i. et est manifestum per se: quoniam cum dicitur aliquid esse in loco est sicut dicere aquam esse in vase: et vas non est aliquid ex eo quod est in eo: sed aliud: manifestum est quod locus non est aliquid ex illo quod est in eo: sed aliud: cum sit declaratum quod illud quod dicitur esse in loco essentialiter: et per est aliud ab illo quod dicitur esse in eo: ergo locus non est materia: neque forma: materia. n. et forma utraque est pars rei quod dicitur esse in eis. scilicet corpus compositum ex forma et materia. Et compositio istius sermonis est in secunda figura sicut locus non est pars locati: forma et materia sunt pars locati: ergo locus non est forma neque materia.

Capitulum in quo accedit ad determinandum veritatem de loco etc. Cap. 4.

Et igitur sunt opposita: quid autem forte sit locus hinc utique fiet manifestum: accipiamus autem de illo quecumque videntur verum secundum ipsum inesse ipsi. Dignus igitur est locum esse primum quidem continens illud cuius locus est: et nihil rei esse amplius primum: neque minus: neque maiorem esse: adhuc neque deficiet unicuique: et separabilem esse: adhuc autem omnem locum habere sursum et deorsum: et fieri natura: et manere in propriis locis unumquodque corporum. hoc autem facere: aut sursum: aut deorsum.

Tantum igitur accidit in hoc de questione: locus vero quid sit: hoc modo apparebit: et accipiamus de illo ab eis que existimantur re vera esse ei essentialiter. Dicamus igitur quod omnes conveniunt in hoc quod locus primo continet illud: cuius est locus: et non est aliquid illius. et post quod primus locus non est maius: aut minus illo: et etiam non est extra aliquod singularium: et separat ab eo: et cum hoc est omne: de quo dicitur superius et inferius. et unumquodque corporum transfertur naturaliter ad illud: et figitur in suo loco proprio. et facit hoc: aut superius: aut inferius.

Cum complevit sermones famosos: ex quibus appet locum esse: sermones qui faciunt dubitare in suo esse: et dissolvit quasdam alios dubitationes incepit considerare de natura eius ex rebus essentialibus ei quod sunt manifeste per se: ex talibus potest aliquid scire: scilicet quod est solutio omnium.

30

Illa q̄ cōp
tūt loco et
sentia sūt
quinq̄.

q̄ones accidentes in eo, illa vero que inueniuntur in loco essentiali
ter et primo sunt sicut dixit quinq̄. **C** Primum vō ē q̄ locus primus
locatus ita q̄ nō est aliqd̄ de locato: et in hoc differt a forma: forma
enim et si p̄inet: tñ non est aliud a locato: et in hoc differt a vacuo:
vacuum. n. non p̄inet. **C** Scdm̄ aut̄ est: qm̄ locus est equalis loca
to. **C** Tertium vō ē: qm̄ locus separatur a locato: et in hoc et differt
a m̄a et forma: et hoc int̄debat cū dixit. et est extra q̄d̄cūq̄ singu
lariūte separatur ab eis. **E**t in libro Alex. habetur loco istius: et
et nō est extra aliqd̄ singulariū: et ē separatu: et hoc ē magis vep̄s
nō est notum per se de loco. illi. n. q̄ dicūt locū eē vacuū separatu
cum a locato: et remanet locus in actu. et Alex. exponit hūc locum:
q̄ Arist. int̄debat q̄ locus non excedit locatum: et exponit ip̄m de
p̄m suum modum. et dicit. q̄ non accidit ei hoc q̄ diximus: s. q̄ nō
est notum per se de loco. **C** Quartū vō est: qm̄ dūe loci sunt superi
inferius: et in hoc differt a vacuo: in vacuo. n. nō est superi: neq̄ in
ferius n̄alr. **C** Quintum vō est: qm̄ locus est illud ad quod trāst̄
locatū n̄alr: et q̄ ista translatione est quorūdam corp̄ superius: quo
rūdam inferius: et hoc et demonstrat q̄ nō ē vacuū: et hoc int̄debat
cum dixit: et facit hoc. i. facit translationem: ita q̄ est cā finalis et.

C Suppositis aut̄ his reliqua considerāda sunt: q̄s
tentare int̄tionem sic fieri: vt q̄cqd̄ sit reddat: et q̄cūq̄
opponunt soluant. et que vident loco inesse inerunt. et
amplius discholice cā et oppositorū ip̄soz erit m̄ifesta.
sic. n. vtiq̄ pulcherrime demonstratur vnūquodq̄.

C Op̄z igitur nos ponere p̄sideratōem de ceteris: ita
q̄ ista sint posita nobis. et op̄z nos querere: vt p̄scrutari
tio nostra sit talis: vt per illaz compleat locus quid sit.
ita q̄ oēs q̄oes dissoluant: et illa q̄ existimant eē ei sine.
et apparet euz hoc causa difficultatis eius: et in questio
nibus accidentibus in eo. hoc igitur modo declarabitur
sua diffinitio melius.

31

C Cum declarauit q̄ op̄z ponere p̄ncipium p̄scrutatiois de loco a p̄
cipijs notis n̄alr: deinde cū numerauit illa incepit declarare cuius
modi op̄z esse diffōnem quam nititur dare de loco ex istis rebuz: et
hoc. n. q̄ diffinitio dat q̄ditatem loco: v̄z habet tria p̄pria. **C** Quo
rum vnū est: vt per illa dissoluant q̄ones acc̄tes in eo. **C** Scdm̄
vero vt per illam appareat cā esse rez existentium in loco per sentis
s. cā oīum acc̄tium sensibiliū in eo. diffōnes. n. cōplete inate sunt
reddere cām oīum acc̄tium existūz in rei sed non p̄uerit. s. qm̄
non oē ex quo reddūtur cāe acc̄tium est vera diffō: et iō existimant
q̄ hoc est regula destruēs diffinitōes non verificans. **E**t hoc int̄de
bat cum dixit: et illa que existimantur esse in eo sunt. s. de causis ap
parentium. **C** Tertium vero p̄prium est vt ex diffōne data apper
tuit difficultas acc̄s in hoc. **E**t hoc est p̄prium diffōnibus rez difficilis

Diffōnes q̄
dant q̄dita
tē d̄bet h̄ie
tria p̄pria.
vide p. de
aīa. 11. 2. de
aīa. 12. 26.
4. cel. 2. Et
p̄rio de aīa.
60. 21.

diffinitio: ista tria necessaria sunt in diffinitione querēda in hoc lo
co: qm̄ si vnū eoz diminuitur: aut oīno non erit diffō: et aut si erit
non erit perfecta: et iō dixit: hoc ergo modo et c. i. qm̄ p̄scrutando d̄
tali diffōne et sciendo illa declarabitur qd̄ sit locus: bñ et perfecte.

C Primum igitur op̄z intelligere q̄ non quereret lo
cus: nisi motus aliq̄s esset p̄m locum: p̄ hoc. n. et celū
maxime in loco opinamur: q̄ sp̄ est in motu. huius at
aliud q̄dem est loci mutatio: aliud vero augmētum et
decremētum: et nāq̄ in augmēto et decremēto transmu
tatur: et qd̄ p̄us erat hic itez trāsmutatū est in maius
aut min⁹. **E**st aut̄ qd̄ mouetur q̄dem per seip̄m actu:
aliud vero p̄m acc̄s ipsius: aut qd̄ p̄m accidens ē: alia
quidem sunt contingētia moueri per se: vt partes cor
poris et in nauī clauus: alia vero non p̄tingētia: s̄z sim
p̄r p̄m acc̄s: vt albedo: et scia: hec enim sic trāsmutat
locum: quia id in quo sunt trāsmutatū.
C Dicamus igitur qm̄ sciēduz est primo: q̄ locus nō
esset p̄scrutandum de illo si motus nō esset in loco: et
p̄ hoc. n. existimamus celum p̄prie esse in loco: quia
est sp̄m in motu: et iste motus aliis est translatio: et aliis
augmētum et diminutio. res. n. trāsmutat p̄m augmē
tum et diminutioez. **I**llud igit qd̄ hic erat translatus at
tribuitur ad vbi minus aut maius. motum autē aliud
mouet per se: et aliud mouet per acc̄s: et illud qd̄ mo
uet p̄ acc̄s aliud est qd̄ pōt moueri per se. verbi gra
tia. membra hoīs et clauus in nauī: et aliud nō potest:
sed iemper mouetur per accidens. **V**erbi gratia. albe
do et cognitio: ista enim non mutant sua loca: nisi quia
illa in quibus sunt trāsmutantur.

nō quere
ret loc⁹ nisi
mot⁹ aliq̄s
eēt p̄z locū.

Eoz que p
acc̄s mo
uet aliq̄ p̄ se
moueri p̄t
alia vō mi
nime et c.

C Cum incepit p̄scrutari de diffōne loci: incepit dicere p̄mo illud
quod mouit homines ad credendum locum esse. et est motus local.
Et dixit. p̄prie motum et non q̄tem. s̄z vtrūq̄ signet locum esse.
q̄ motus a ē notior quiete: quiet. n. est priuatio: et motus habit⁹.
et dixit. dicamus igitur et c. i. sciendum est ergo q̄ causa in hoc q̄ ho
mines credunt q̄ locus est vnū entium de quibus p̄scrutandūz
est: est motus rei in loco. si hoc non esset non perciperent ipsum esse.
Deinde dixit. propter hoc enim et c. i. quoniam p̄pter hoc q̄ celum
mouetur: existimatur quod sequitur ex hoc: vt sit in loco: et dixit
hoc. quia celum habere locum later: existimatur enim q̄ illud quod

32

a **S**ol⁹ est
notior: q̄te
nā motus ē
habitus: et
q̄es est p̄a
tio: ex q̄ v̄
habitus no
tiorē eē p̄i
uatioe. **S**z
vide m̄st. a/
tia. 8. ph̄.
c. 27.

Co. 43.
Translatio
fecit cogno
scere hoies
locu ee. ide
supra co. 3.
z infra. 38. 61

mouet in loco bz mutare locu fm totum: z celuz no mutat locu fm totum. z ideo opinatus est Auic. q no hz motuz in loco: z ponere q mouet fm partes: z non mouet fm totu est inopinabile. z ideo Seno negauit ipsuz moueri vt post dicemus. Et cum declarauit q translatio fecit hoies percipere locum esse: declarauit modos traslationis faciētis hoc: z dixit. z iste modus alius est zc. i. illud quod erat translatu zc. i. attribuit ad vbi magnu z paruu: z in quibusda libris in loco attribuit transferi. Et induxit hoc qz hoc eti am bz pponi cognitioni de loco. s. qm locus alius est maior: z ali equalis: q ipm existere in maiori est pp suam existentia in minori. s. in equi: vt dictu est. z fm hoc vocauit equalem minore. locus eni impossibi le est vt sit minor locato. Et intēdebat augmentum z diminu tionē in exēplari animalis: augmētabile mouet ad maiore locum: z diminutu ad minore locum. Et cuz declarauit q motu z mor fecerunt homines percipere locu esse: declarauit numeru modoz mor bilitum vt distinguat ex eis illum moduz qui fecit homines percipere locu esse essentialr. z dixit. z motu aliud mouet per se zc. z intēdebat per hoc innuere q motu qd de necessitate hz locum esse motu essentialr. z q hoc fecit homines percipere locu esse. Deinde dixit illud qd mouet per accidēs zc. i. qm mēbrum qm diuiditur a corpore pot moueri per se quiescente corpore. quādo autē mouet per motum totius corporis mouet per accidēs. z similiter quādo clauis in nau ui mouet p motuz nauis mouet per accidēs: z quādo mouet diuisim a nau mouet p se: z iste modus moti per accidēs est pars cui at tribuit motus ppter hoc qd attribuit toti: quonia id qd mouet per accidēs est duobus modis: sicut dixit. Unus vero est vt motus attribuat partē ppter hoc qd attribuit toti: istud motu p acci dus pot moueri essentialr: qm pars diuidit a toto: z fit totu p se. Si cundus vero est: vt motus attribuat accidenti rei moti: vt cum attribuitur albedini z nigredini: z tale motum per accidēs impo sibile est: vt moueat in aliqua hora per se: cum accidentia z vniuer saliter oia que sunt in substantia no possunt separari: z ista dispo sitio est omniuz formaru: que existunt in subiecto: z sicut dictu de hoc modo moueri per accidēs sicut dixit. qm ista non dicunt mutare locuz z moueri: nisi qz illud in quo sunt mutat locum per se: z trans fertur sicut pars transfertur per translationē totius: z albedo per translationem corporis.

Pars qndi
uidit a to
tot fit totu
pot p se mo
ueri. Idēz
s. phy. c. p.

Accia z vr
oia q sunt i
sba sic foza
in sbro im/
pote est vt
p se moue/
ri possint.
Idēz. s. phy
n. co. p. z. 6
phy. co. 86

Quā aut dicimus esse sicut i loco in celo: qz in aere: hoc aut in celo est: in aere aut no omni: sed ppter vlti mum ipsius: z continēs in aere esse dicimus: s. n. om nisaer loc' no equalis erit vniuscuiusq; locus z vni quodq; locatu. videt aut hmoi primu: in quo est.

Et dicimus aliquid esse in celo: intēdendo ipm esse in loco: qz est in aere: z aer est in celo: z dicimus ipm esse in aere: no qz est in toto aere: s. qz vltimuz eius:

illud qd continet ipsum est in aere: z si totus aer esset locus eius: tunc locus cuiuslibet z quodlibet no eēt equalia: z hoc existimatur: z hec est dispositio primi lo ci: in quo est res.

Et vult declarare quid sit locus ex illis principijs manifestis per se: z incepit in hoc et a principio manifesto p se: z est qm locus alius est primus: z alius scds: z res est in scdo: qz est in prio. Et dixit: z qm qd dicimus zc. i. z est manifestu p se de loco: qm qm qd dicim' aliqd esse in celo. i. in mudo: qz est in aere mudi: z est in aere: qz ē in vltio sine pntēte ipm. Et cu posuit q finis aeris: alia est ppria rei que dē esse in aere: z alia est cois q pntet ipm: z aliud. U. g. finis toti aeris incepit declarare q ex quibusda alijs pponibus sequit: vt locus no sit finis cois. s. ex ppositione dicente q locus bz esse equalis: z di/ pte si totus aer zc. i. z si totus aer esset primus locus rei que dē esse in aere: tunc locus rei z res q est in eomō essent eqles. s. existimatur hoc esse necesse. s. locu z locatu esse equalia: z hoc intēdebat cum di/ pte existimat. i. z scitur necessario. Et forte vocauit existimatio/ nem hec: qz est de genere pponum que declarat per modica puaasio nem. Et forte fecit hoc: qz istis pponibus accidit q sunt famose: cum hoc q fuerūt necessarie: z multoties fecit hoc zc. i. Et cōposi tio istius sermonis est sic in scda figura. Primus locus est equalis. Et aer fm totuz no est equalis. ergo aer no est primus locus. B. d. z ista est dispositio primi loci: in quo est res: idēz z equalitas est di/ spositio primi loci qui est vltimi finis aeris continentis locatum: ex quo sequit vt ista vltima sint locus no vltima coia. Et cōposi tio istius sermonis est ex duabus affirmatiuis in figura scda: z for/ te fecit hoc qz locum esse equalem locato est propriu loco: z quādo cōuersio in talibus pponibus est manifesta p se: possibile est eni in cōmōstrationibus: qm tunc pot reuerti ad prima figurā: qm cuz ta les ppones cōponunt in prima figura: tunc maior ppositio erit p/ dicabilis no fm mām: z ideo cōponit in scda figura. S. forte cō/ uersio in hoc no est manifesta p se: existimat. n. qz inane qd est inter vltimos fines aeris est etiā equalis: z ideo inducit post alia princi/ pia: ex quibus declarat q non est inane: z fm hoc cuz dixit: z ista est dispositio primi loci non intendit declarare q primus locus. s. vlt/ timus finis aeris est locus in rei veritate: sed intendebat declarare q qui ponunt locum vltimuz finem cōceditur ei: hec ppositio. s. di/ cens locu esse equalem: z no negat ei sicut accidit dicentibus locu esse totum aerem: z intēdebat per hoc notificare q illa omnia prin/ cipia non conceduntur omnia nisi ponentibus locum esse vltimum finem aeris: z continentē locatum.

Cum quidē igit no diuisum sit cōtinēs: sed conti num sicut in loco no dicit in illo: s. sicut pars in toto. cum vero diuisum sit z cōtactu: in primo quodā est vlt/ timo cōtinētis: qd neq; pars est ipsius qd est in ipso:

33

Existimat
quot moīs
sumit apud
pym. vidē h
z p de aia.
co. 19. z. 2.
d aia. 52.

Quā termi
ni sunt cō/
uertibiles z
pauerio est
manifestap
se: s. argue
re ex amba
b' affirma/
tiuis i scda
figura. idē
z. phy. co.
33. Idē hic
d. co. 33.

neq; maius distantia: sed equale: in eodē enim vltima cōtingētia: z cum cōtinuū sit nō in illo mouetur: s; cū illo: diuisum aut in illo: z siue moueat continens: siue non: nihil minus. Amplius cum nō diuisum sit: sicut pars in toto dicit: sicut in oculo visus: z in corpe manus: cum aut diuisum est: vt in cado aqua: z in cypho vinuz: man⁹ enim cum corpe mouet: aqua aut in cado. Cum igit cōtinens nō fuerit diuisum: s; cōtinuū: nō dicemus qd illud est in eo: sicut aliquid est in loco: sed sicut pars in toto: z cum fuerit diuisum: sed continens: tunc est in vltimo p̄tinetis: sicut aliquid est in primo loco: z hoc nō est pars illius i quo est qd est in eo: neq; maius: sed equale: qm̄ vltima contingētia sunt in eadē dispōne: z cum fuerit cōtinuū: tūc motus eius nō erit in eo: sed cū eo: cū fuerit diuisum mouetur in eo: z nō mouetur cum eo: nisi p̄tinetis moueat: qd nō dicunt: z si non mouetur: z etiā cū fuerit diuisum dicetur ipsum esse quasi pars in toto. U. g. qm̄ visus est in oculo z manus in corpore: cum fuerit diuisum erit sicut aqua in cypho: z vinuz in dolio: manus enim mouetur cum corpore: z aqua in cypho.

34

Cum declarauit qd locus impossibile est vt sit finis cōis locato: alij: qm̄ locus est equalis: z finis cōis nō est equalis: incepit declarare etiā qd iste finis qui existimat esse locus. s. cōtinens z equalis: nō est forma: neq; aliqd cōtinuū cū illo qd est in eo: sicut est dispōsio in parte cū toto: z intēdebat distinguere p̄ hoc inter locatum esse in corpore qd est: vbi eius: z inter partem esse in toto: ex hoc p̄ prius posuit: qm̄ aliquid esse in loco est sicut aquam esse in vase. Et dixit: cū igit cōtinens zc. i. z cū posuerimus qd locus est cōtinens. z continens est duobus modis: aut continuū cum locato: aut diuisum ab eo: sed cōtinens cum posuerimus qd locus est continens cōtinuū. U. g. superficies corpis tunc illud corpus non erit in illo cōtinēti sicut aqua in vase: z si sit verum: tunc ipm̄ esse equale sed est quasi pars in toto: z iam diximus qd locus nō est talis: z cū p̄tinetis fuerit diuisum z cōtingēs: tunc dicetur qd locatum est sicut aqua in vase: z qd est equale. Cōtinēs igit dicit de tribus de fine cōtingenti: de nō cōtingēti. z de forma: z equalitas fallit in fine nō cōtingenti: z est vera de cōtingēti: z dicere aliquid esse in loco sicut aqua in vase: est verum de fine cōtingēti: z non cōtingenti: z fallitur in forma: z facit differentiā inter locatum esse in corpore qd est suum vbi: z inter partē esse in toto: ergo id de quo vte dicitur ista

Continens dicitur de tribus.

tria principia est finis contingens: z continens fallitur de inani: qd est inter superficies valis cōtingentes aqua: qd imaginat esse locus apud dicentes vacuū esse: ergo hec tria p̄p̄ia nō vere dicuntur nisi de fine cōtinēti. Et forte illud qd cōgregatur ex eis est p̄p̄ius finis p̄tinetis: z ouertit de illo: ita qd p̄clusio sit talis: loc⁹ est p̄tinetis z e q̄ hō: z res est in eo sicut aq̄ in cypho: z qd h̄z istas tres dispōnes est finis cōtingens: ergo loc⁹ est finis cōtingēs: z ideo dixit post.

Capitulum in quo inuestigat z assignat loci diffinitio- nem per genus z differentiam. Cap. 5.

Am igit manifestus ex his quid est locus: forte aut quattuor: sunt quoz necesse ē vnū locū aliqd esse: aut. n. mā est: aut forma: aut spaciū aliqd mediū i medio extremoz: aut extrema: si nō est vllū spaciū extra facti cor- poris magnitudinē: horū aut qd nō p̄tinet tria eē mani festū est: s; p̄ id qd p̄tinet v̄ forma eē in eodē. n. sunt extrema p̄tinetis z p̄tēti: sunt qdē. n. vtraq; termini: s; nō eiusdē: s; spēs qdē rei: locus aut p̄tinetis corpis.

In eodem sunt extrēa cōtinētiis z cōtingēti.

Appet igit ex hoc: qd sit locus. sunt. n. quattuor: quoz locus dign⁹ est vt sit aliquis eoz: est. n. aut forma aut mā: aut aliqua dimēsiō inter fines: aut finis: si nulla est dimēsiō p̄ter dimēsiōnes corpis qd est in re: z mani festū est qd impote est vt locus sit aliqd istoz triuz: sed p̄pter cōtinētiā videt esse forma: fines enīz p̄tinetes z cōtenti sunt insimul: dicam⁹ igit qm̄ sunt ambe fines sed nō fines eiusdē: sed forma est finis eius qd conti- netur: locus vero est finis corporis continētiis.

Dicit. Apparet igitur ex predictis z ex hoc qd dicā quid sit lo- cus. locus enīz si est necesse vt sit vnum quattuor. s. aut materia: aut forma: aut inane: aut dimēsiō que est inter superficies va- sis: z hoc intēdebat cum dixit: aut dimēsiō inter fines. i. inter superfi- cies cōtinētiis locatū. aut vt locus sit ipse superficies continētiis. B. d. si nulla fuerit dimēsiō zc. i. si non fuerint hic dimēsiōes tres separate. i. existētes p̄ter p̄ter dimēsiōnes corpis locati: dicen- tes enim locū esse vacuū dicunt tres dimēsiōnes esse nō in subiecto in qd subiacent dimēsiōes corpis. B. d. z manifestū est zc. z in- redit p̄ tria forma: z mā: z dimēsiōes que dicūt vacuū: z ipse in- redit declarare ēt cū destructiōe vniuscuiusq; istoz triū sicut dicitur inter vnū quodq; eorum: z locuz: z vnū quodq; nō existimat locuz esse: incepit dare cām ex qua existimat qd loc⁹ est forma: z dixit: s; p̄pter cōtinētiā zc. i. sed p̄ hoc qd locus existimat continere: z

35

Cōtinet lo/
ci z fōie dif
ferunt.

Uma existimat cōtinere ēt. s. superficies corporis locati: q̄ bicic in
diffinitōe corporis q̄ est illud q̄ continet ab vna sup̄ficie, aut sup̄
ficiebus. C̄ Deinde incepit dare differētiāz inter hunc finē: z fines
qui est locus. z dixit. dicamus igitur zc. i. qm̄ superficies corporis
continētis z superficies corporis cōtenti lz cōueniāt q̄ sunt finis z
superficies z continēs: tñ non sunt finis eiusde; qm̄ forma est finis
corporis z eius terminus: locus autē est finis corporis cōtinētis cor
pus habens formam.

C̄ Sed ex eo q̄ mutat multotiens manēte continēte
contētuz z diuisuz: vt ex vase aqua ipsuz mediū eē ali
quod v̄ spaciuz: tanq̄z aliquid sit preter corpus q̄ di
stat: hoc aut non est: sed cōtingens incidit corp̄ eozuz
que distant: z que se tangere apta nata sunt.

C̄ Et pp̄ hoc q̄ contētuz diuisuz multoties cōtinente
mutat permanēte. U. g. aqua in vase: existimat q̄ est
aliqua dimensio inter fines: z q̄ est aliquid preter cor
pus q̄ trāssert: z nihil ē h̄ tale: sed cadit in ipsuz q̄bz
corpus quodcūq; corpus sit corporū que transferunt:
z nihil est hic tale: z innata sunt tangi.

36 C̄ Cum declarauit q̄ locus nō est forma: neq; māz dedit similitu
dinez ex qua apparet q̄ locus est forma: z dissoluit illaz: incepit da
re similitudinē ex qua apparet ēt q̄ locus est dimētio que est inter
superficies corporis cōtinētis extranei. U. g. dimētio que est inter
sup̄ficies vasis. ista enīz est opinio magis apparēs: qm̄ primū notū
est q̄ aliquid eē in loco est sicut aquā in cypho. sed v̄ruz locus sit
sup̄ficies cyphi: aut inane q̄ intelligit inter sup̄ficies cyphi lz p̄
scrutationē. v̄ enīz q̄ significatio vulgaris huius p̄positōis. in. q̄
dicunt aliud esse in loco est circa vacuū: q̄ vulgus intelligit in va
se. z si fuerit demonstratū q̄ nihil est vacuū: tunc locus necessario
erit cōtinēs extranei: sed q̄ vulgus nō percepit hoc nō posuit hic
significationē huius p̄positōis. in. z ideo ist. opinio est valde appa
rens. Incepit igit declarare similitudinē sicut dixim⁹: que fecit h̄oīe
credere locū esse vacuū. s. tres dimēstiones que intelligunt in vase
ex s̄m. C̄ Et dixit. z q̄ cōtentrū zc. i. z q̄ corpus q̄ p̄tinet finis p̄
nens qui est loc⁹ in rei veritate transferē qm̄ sine manēte nō trās
mutabili in q̄busdā rebus p̄ translationē corporis: vt accidit aqua
qm̄ transferē a cypho. s. qm̄ sup̄ficies cyphi p̄manet sicut erat qm̄ ad
erat in eoz: existimat q̄ locus est tale. s. q̄ nō transferē p̄ trāslationē
nem locati: ideo existimat q̄ locus est vacuū: z dimētio que est inter
sup̄ficies corporis cōtinētis locatū. z adiuuat ēt hanc existimatōez
hoc q̄ qm̄ aer erit a vase nullū corp⁹ remanet inter sup̄ficies vasis
sicut dicit Arist. post. C̄ Deinde incepit cōtradicare hūic opinioni
z dixit. z nihil est hic tale zc. i. z nō sunt hic dimēstiones separate in
vase que remanēt vacue post q̄ corpus separāt ab eis. sed cū aliq̄
corpus separāt a vase statim cadit in ipsuz aliq̄ corp⁹ quodcūq;
sit at

Et aut aer aut aqua: e nō est hic corpus q̄ separāt a corpore: ita q̄
inter illa sit nō corpus: sed oīa corpora tangūt se: z nō diuiduntur
ab invicē. z hoc apparet de Lantaploiaz: z de alijs q̄ dixit. C̄ Et di
cit q̄ si essent hic dimēstiones in quas caderet corpus locatū cōtin
geret vt quilibet locus esset locus cuiuslibet corporis. z sic ignis non
esset pp̄riuz superiori. z terra inferiori. C̄ Et cā in hoc est: qm̄ a in
dimēstionib⁹ abstractis z vacuo nō sunt differētie quib⁹ diuersan
tur: sed nā earuz est cōsimilis: fines b̄ autē corporū diuersant s̄m di
uersitatē nāruz corporū: z in eis inueniūt superi⁹ z inferius: c̄ z oīa
corpora mouentur ad sua vltima propria vt perficiantur per illat
z vt tangant illa.

C̄ Si aut aliq̄ eēt spaciū aptuz natū: z manēs in ipso
infiniti vtiq; eēt loci: distante. n. aere z aqua idem fa
cient ptes oēs in toto: q̄ nūc oīs aqua in vase: sit autē
z locus erit mutandus: quare erit loci ali⁹ loc⁹: z multi
loci simul erunt: nō est aut alius locus ptis: in quo mo
uetur cū totū vas trāsmutat: sed idē: in quo. n. est mu
tatur aer z aqua: aut ptes aq; sed nō in quo sunt loco:
qui pars est loci: qui est locus totius celi.

C̄ Et si eēt aliq̄ dimēstio nāta p̄manēs in eadē dispōne:
tūc loca eēt infinita: aqua. n. z aer qm̄ trāsserunt ptes
faciunt in toto: q̄ aqua tota facit in vase: z enīz hoc loc⁹
erit trāslatū. z sic locus ēt habebit aliu; locum: z erunt
multa loca infit: z loc⁹ ptis in quo mouet qm̄ trāssert
totū vas nō est alius loc⁹: sed idē: loc⁹. n. in quo ē aer
z aqua: z ptes aque est ille q̄ trāssert: nō q̄ veniūt in il
luz locū: q̄ est ps in loco: q̄ est loc⁹ ex toto celo.

C̄ Iste sunt alie rōnes: ex quib⁹ declarat q̄ impossibile est diuēu
siones esse separatas per se extra materiā z formā z omnia acciden
tia: sicut existimant dicentes vacuū esse. C̄ Et dixit. z si esset hic di
mensio naturata. i. existēs per se extra subiectū. i. si tres dimensio
nes quibus corpus diffinit existunt per se sine subiecto. Deinde. d.
permanēs in eade; dispōstioe. i. nō trāsmutabilis neq; translata/
bilis s̄m q̄ existimat opinātes hoc. Deinde. d. tunc loca essent infi
nita zc. i. qm̄ si locus esset dimensioes abstracte a materia: in qui
bus dimēstiones corporis subijciēt cōtingeret loca esse infinita: cō
tinget enīz vt totū corpus locatū: z partes eius sint in loco essen
tialiter: qm̄ si locus sit tres dimēstiones: in quib⁹ subijciunt dimē
siones corporis: z corpus: z quelibet pars eius lz tres dimensio
nes: necesse est vt subiectio totius in loco sit admodū subiectionis
partis: adeo q̄ qm̄ aer: aut aqua intrat in vas: subijciēt s̄m tres di
mensiones in trib⁹ dimensioib⁹ vasis. s. que sunt inane: z s̄m con
tingit vt medietas aque s̄m tres suas dimēstiones subijciat in trib⁹.
Lōmē. Auer. sup̄ ph̄y.

a In dimē
stionib⁹ ab/
stractis z va
cuo nō sū
dūe q̄bz die
uersant. S̄z
nā earū est
p̄silis. Idē
3. cō. 42.
b Fines cō
porū diuer/
sant s̄m di/
uersitatem
nāruz corpo
rū. Idēz p̄
ca. 6 s̄ba oz
bis. p̄ celi.
72. 3. celi. 6.
z. 72.
c Oīa cor/
pa mouent
ad sua vlti
ma p̄pa vt
pficiant per
illa: z vt tā
gant illa.
Idēz celi.
cō. z te. 24.
Idē h̄ infra
cōmen. 42.
43. z. 48. z
cō. 69.

37

Dimensionibus que sunt medietas dimensionum primi loci: et sic de medietate medietatis: et sic procedit in infinitum: ex quo contingit loca esse infinita: cum hoc quod contingit quod dimensionibus partium subiacent: et in dimensionibus in quibus totum subiacet: et sic erunt dimensionibus in dimensionibus in infinitum. pars. n. indiget dimensionibus per se: in quibus existat sicut totum existit et differt a toto: dimensionibus partium que sunt suorum ubi indiget existere in dimensionibus totum que sunt suorum ubi: et ita quod sint diverse a dimensionibus totius. Et hoc intendebat cum dicitur: partes. n. zc. i. quod quod admodum sunt in totum aqua que est in vase: indiget dimensionibus: in quibus subiacet: ita partes aque indiget dimensionibus: in quibus subiacent: que differunt a dimensionibus totius: quoniam si dimensionibus partium in quibus subiacet essent partes dimensionum: in quibus totum subiacet: tunc pars non esset in loco per se: neque totum esset totum. n. etiam est pars totum corporis continetur: et illud corpus alterius corporis continetur: ita quod sit pars totum mundi: et pertinet in dimensionibus: in quibus subiacet totum: et indiget dimensionibus: in quibus subiacent: et ille dimensionibus aliis dimensionibus: et sic in infinitum.

2 Deinde induxit et aliud impossibile: et dicit: et cum hoc erit translatum zc. i. et cum posuerim dimensionibus esse separatas in quibus subiacentur dimensionibus corporis: pertinet ut locus moueat essentialiter: et indiget loco: quoniam cum vas transferretur de loco in locum: et in eo fuerit aqua: aut aer: continget necesse sit vas per totum mutare locum: ut dimensionibus in quibus est aqua in vase mutet locum: et sic locus indiget loco: et cum transferretur ad alium locum: fiet in eo alie dimensionibus permanentes in vase que mouentur per motum eius: et sic contingit ut in vase sint loca infinita: quod crescunt in vase per motum: et totum remanet: quod aqua remanet: et similiter contingit et in partibus aque. Et hoc intendebat cum dicitur: et locus partis in quo mouet quod transferretur totum vas non est alius locus. et similiter partes loci: et contingit ut cum eo transferantur dimensionibus in quibus subiacent aqua: et partes aque in vase: et cum transferretur contingit ut dimensionibus que sunt in vase: subiacent in dimensionibus ad quas transferretur vas: et sic locus mouebit per se: et erunt multa loca in simul. d. locus. n. in quo est aer zc. i. dicimus. n. per nostram sententiam quod vas in quo est aer: aut aqua: aut partes aque: est illud quod transferretur per se: et aqua existit in vno loco quod est vas: non quod aqua: aut partes eius transferuntur per se: per translationem vasis ita quod sint in loco qui est pars loci: et que transferuntur totum vas: quod est pars loci totius mundi. Et hic sunt multa impossibilia manifestiora istis que sequuntur ex pone dimensionum separatarum: que post dicitur Aristoteles. quoniam loquitur de vacuo: sed ista impossibilia que hic dicitur: sequuntur ex positione dimensionum separate: non per se: et est mensio separate: sed per se quod ponit locum. Et Alex. dicit in hoc capitulo quod est valde difficile: et exponit ipsius duabus exponibus. dicit. n. quod cum dicitur Aristoteles. aqua. n. et aer quod transferuntur zc. forte intendit: quoniam si locus est dimensio: contingeret ut partes aque quod aqua transferretur/agerent illud quod agit aqua que est in vase quod vas transferretur. i. quoniam dimensionibus in quibus partes subiacent. debet transferri cum ipsis partibus sicut contingit si aqua esset in vase in dimensionibus: ut dimensio in qua est transferretur cum vase: et sic similitudo inter hec duo que fecit per se: et per se: est: quoniam vtriusque est pars totius: et pars non mouet per se. i. quoniam aqua que est in vase est pars congregata

Prima expositio Alexandri.

Sicut pars aque translate est pars totius aque: et cum illud quod contingit in vtriusque est idem: et vas quod transferretur: et aqua existit in eo transferretur cum eo dimensio: in qua est aqua: et contingit ut subiacet in alia dimensionibus. ita est de omnibus partibus cuiuslibet moti: et cum ita sit: quod cum corpus transferretur: necesse est ut per translationem eius transferantur dimensionibus partium eius: et subiacent in dimensionibus loci ad quem transferuntur: et sic in illo loco congregantur due dimensionibus vni parti. et similiter de aliis partibus: et deinde quod secunda transferretur: transferuntur cum vnaquaque parte due dimensionibus: et subiacent in tertia dimensionibus: et sic vna pars in secunda translatione. i. in secundo loco habebit dimensionibus tres. et sic quanto magis corpus mouebit in loco: tanto magis habebit dimensionibus: et sic vna pars habebit dimensionibus infinitas in simul. Secunda expositio est: et est manifestior: ut dicitur: et est ut contra dicitur sit de partibus corporis quod est in vase tantum: hoc enim manifestius. i. si locus sit dimensio quod necesse est cum aqua que est in vase: per translationem vasis transferat dimensionibus que est in ipso: ex quo sequitur: ut aqua que est in vase habeat loca infinita: et hoc sic dicitur est manifestius. i. aqua quiescere essentialiter in vase et moueri per accidens quod partes esse in toto hoc modo: et etiam prima conclusionem non sequitur nisi postquam ponit partes moueri per accidens: et forte hoc non concedit nisi post concessionem eius quod est locus esse continens: qui vero ponit dimensionibus que est inter superficies continens esse locum: opinatur partes esse in loco essentialiter. Et ideo videtur quod nostra expositio est rectior: quod est fundata super hoc quod partes sunt in loco essentialiter: hoc sequitur ex sermone eorum: et impossibile ad quod inducitur: tunc est etiam manifestius. i. quod vnum translaturum transferretur in locis infinitis. et per hanc expositionem induxit aqua in vase: ut appareat quod contingit eis quod pars debet esse in loco essentialiter: sicut aqua in vase est in loco essentialiter.

Secunda expositio eiusdem.

Laudat ex positionem propriam.

Et tamen autem vtriusque esse locus: si in quiescente aliquid concederet et separato: sed continuo: sicut. n. si alteret hoc quidem vtriusque nunc album est: olim autem nigrum: et nunc quidem durum: olim autem molle: vnde dicimus aliquid esse materia: et sic et locus per hanc quadam videtur esse phantasia: pro id quidem: quoniam quod erat aer: nunc hic aqua est: locus autem quod ubi erat aer: nunc hic est aqua. Sed tamen quidem si/ cut dictum est in prioribus/ neque diuisa est a re: neque continetur rem: locus autem vtriusque.

Quia neque diuisa est a re: neque continetur rem.

Et existimat quod tamen etiam est locus: quoniam consideratio fuerit posita per hoc quod in quiescente est aliquid transmutabile/ absque eo quod separatur: sed remanet continuus: ut in vase sit aqua: et non mouetur vas: et transmutat aqua: et non est separata a vase: sed continua cum eo: et fiet aer absque

eo qd separatur: sed remanente continuo: & que admodum in alteratioe est aliquid: qd nuc est albus: & prius fuit nigrus: & etiam qd nunc est durus: & prius fuit molle: ex quo dicimus materia esse aliquid: sicut existimamus locum esse hoc modo imaginatiois: sicut illa existimamus propter hoc qd illud qd fuit aer: est nuc aqua: locum vero existimamus esse: quia vbi fuit aer: illic nunc est aqua.

38

Et ma sicut diximus superius non est separata a re: neq; continens ipsam: in loco vero est vtriusq;.

2

a Transmutatio in sba fecit nos cogitare. Idem p phi. 63. p ca. de sba orb. 8. meta. 4. & 12. c. 12. me. 10. p ce. 20. b Transmutatio in loco fecit cogitare locum. idem s. t. c. 3. & 8. meta. c. 12. Idem h. 3. t. co. 61. & sup t. c. 32.

3

c Ma non separatur a re neq; continet ipsam. Idem p phi. 65. & q ibi. Idem p de aia. c. 20

Cum posuit qd locus vbi aliquid quatuor: & qd non est aliquid triu. s. forma aut materia: aut dimensio inter vltima corporis continetis: & dedit similitudines que faciunt existimare vnuquodque eorum: & primo dedit similitudinem que facit existimare locum esse formam: & que facit existimare locum esse vacuum: incepit etiam dare similitudinem que facit existimare ipsum esse materiam. Et dixit: & existimat materiam esse locum. i. & similitudo que est inter motum translationis & motum transmutationis que est generatio & corruptio est: quoniam vtriusque indiget aliquo in quo fit transmutatio: & ideo existimatur qd illud in quo est transmutatio sicut generatio & corruptio est materia sit subiectus translationis. s. locus: & hoc existimat qd aliquid corpus transmutatur in aliud in vbi quiescente absque eo qd separatur ab eo: sed remanet continuum cum illo vbi: vt aqua que in cypho que transmutatur in aere absque eo qd vas moueatur: & absque eo qd aqua diuidatur a vase: quoniam subiectum istius transmutationis est in simul cum vase: facit existimare ipsum esse locum. Et dicit: & que admodum in alteratione & c. i. & illud qd mouit nos ad credendum materiam esse: & locum esse: est consimile. illud enim qd mouit nos ad credendum materiam esse est subiectum esse in alteratione: quoniam que admodum in alteratione: aliquid est super quod succedunt sibi contraria. U. g. albedo & nigredo & durities & mollicies: ita qd in aliqua hora est album: & in alia nigrum: & similiter in transmutatione que est in substantia: & est aliquid subiectum: vt in transmutatione aque in aerem: & aeris in ignem. & similiter existimauimus per motum translationis locum esse: locus enim ita se habet in motu translationis sicut materia in motu sicut substantia: & subiectum in alteratione. & hoc intendebat. cum dixit: ita existimauimus locum esse & c.

Et cum dedit similitudinem inter cam facientem opinari locum esse materiam dicit dicit: & dixit: sed illam & c. id est & est differentia inter has duas transmutationes: quoniam transmutatio que induxit nos ad credendum materiam esse: est transmutatio a que est in sba: transmutatio autem que induxit nos ad credendum locum esse est transmutatio in loco. b & hoc intendebat cum dixit. quoniam illud qd fuit aer est materia aque. id est qd transmutatur & transferretur de forma aeris in formam aque. Et deinde dedit signum declarationis qd materia est aliud a loco: & est quoniam materia non separatur a re: neq; continet ipsam: locus vero separatur & continet. ergo in secunda figura locus non est materia.

Si igitur nihil triu est locus: neq; spes: neq; materia: neq; spacium aliquid: sed semper est alterum preter id quod rei distantia: necesse est locum esse reliquum de quatuor: continentis terminum corporis: dico autem contentum corpus quod mouetur sicut loci mutationem.

Et cum locus non sit forma: neq; materia neq; dimensio: quoniam si fuerit dimensio continget: vt sit hec alia dimensio a dimensione rei translate: sequitur vt locus sit residuum. iij. quod est vltimum corporis continentis: scilicet quod continet corpus contentum: quod innatum est motui translationis.

Cum posuit hic quatuor quasi contradictoria natura: & destruxit tria eorum: dixit. Cum igitur locus & c. id est quoniam si locus fuerit dimensio que est inter superficies vasis necesse est vt sint hic dimensiones separate a dimensiones vasis necesse est vt sint hic dimensiones separate a dimensiones vasis: quod est impossibile: continget enim ex hoc vt sint dimensiones separate a dimensiones vasis que dicuntur apud sermonem in destructione vasis: & alia impossibile est hypotheticus diuisus. sed illa que ponuntur ideo non sunt contradictoria sibi naturaliter: & ideo existimat esse probabile. & qd non videtur ipso nisi ad confirmandum demonstrationem super quibus sustentatus est: que est congregatio illorum existentium in loco in continentibus: quia conuertuntur adinuicem.

Videtur autem aliquid magnum esse: & difficile accipere quidem locum: & propter id quod apparet esse materia & forma: & propter id quod in quiescenti & continenti sit transmutatio eius quod fertur: contingere autem videtur esse spacium medium aliquid aliud a motis magnitudinibus: proficit autem & aliquid aer apparet incorporeus esse: videtur autem non solum terminus vasis esse locus: sed & medium tanquam vacuum.

Et existimat qd comprehendere locum est maximum & difficile: & hoc quod apparet in eo de materia & forma: & quia translatio translata est in continente: & ipsum est quiescens: vbi & apparet hic esse aliam dimensionem aliquam aliam a dimensione quantitatum mobilium: & adiuuat hoc aliquantulum aer qui apparet esse non corpus: & ideo facit apparere qd locus non tantum est vltimum vasis: sed cum hoc illud quod est in medio ita quod sit vacuum.

2° e vltimu continetis corpis.

39

Quo syllo hypothetico vti possumus ad confirmandum. Vide. & phys. co. 3. & p ponit in digressionem ppa de syllo hypothetico.

40
Sup. 1. c. 31

Cum promisit dare definitionem de loco: ex quo appareat natura loci: et per quam dissolvantur quoniam acciderent in eo: et apparet causa difficultatis in cognitione substantie eius: et per quam perveniat omnibus existentibus in loco: et iam apparuit quod primum continens est illud per quod pervenit omnibus existentibus in loco per se: et declaravit similitudinem que est inter continens et materiam et formam: et similitudinem ex qua existimatur locum esse materiam: incepit declarare quod ista similitudo que est inter continens et ista est causa difficultatis et cognitionis loci.

2 Et dixit. et existimatur etiam. id est propter similitudinem quam diximus esse inter ipsum et materiam et formam: et propter hoc etiam quod quedam corpora translata transferantur in continente quiescente ut aqua in cypho quiescente: et ideo existimatur hoc esse dimensiones separatas inter superficies cyphorum: quod ille dimensiones sunt locus. scilicet longitudo et latitudo et profundum que imaginantur illis: quoniam si superficies vasis corrumpentur apud exitum aque non faceret apparere quod inter superficies eius esset manens: et ideo non existimatur hoc in columna que transfertur in aqua de loco in locum.

3 Deinde dedit aliam causam quam nondum dixit: est quod aer qui est in vase est insensibilis: et est causa fortis: quoniam propter hoc quando aqua extrahitur a vase existimatur quod vas est vacuum: et dixit: et adiuvat hoc etiam. et est sermo manifestus.

Est autem sicut vas locus transmutabilis: sic locus vas immobile est: unde quoniam in moto movetur et mutat intus ut flumine navis tanquam in vase vertit magis quod in loco continenti. vult autem immobilis esse locus: unde ois magis fluvius locus est: quod ois immobilis est: quare continentis terminus immobilis primum locus hoc est.

Et quemadmodum vas est locus translatus: et similiter locus etiam est vas immobile: et ideo cum fuerit aliquid continens intra quod movetur: et transfertur in aliquo moto. Terbi gratia. navis que movetur in flumine: tunc continens apud ipsam quasi vas non quasi locus: unde necesse est ut locus sit immobilis: et ideo si omnino fuerit flumen secundum totum est dignius ut sit locus: quia totum est immobile: ultimum igitur continentis immobile primum est locus.

41 In definitione loci aliam dicitur ponit inter ipsum et vas: est quoniam vas est continens et mobile essentialiter. locus vero est continens immobile nisi per accidens. Deinde dixit: et ideo cum fuerit aliquid continens intrinsicum quod movetur in aliquo mobili ut navis. tunc continens ita habebit se apud ipsum: sicut vas: non sicut locus. id est quod locus est immobilis essentialiter. ideo quoniam locatum fuerit intra aliquid et illud intra quod est. scilicet in quo est movetur etiam: ut navis que movetur intra flumen

Vult autem immobilis esse locus.

Diffinitio perfecta loci.

per motum fluminis: tunc non dicemus quod istud continens habet se te continens: sicut locus: sed sicut vas. Deinde dixit. ergo necesse est ut locus sit immobilis. id est si hoc sit manifestum de loco necesse est ut locus sit immobilis essentialiter. Et ideo melius est si dixerimus quod flumen est locus navis: dicere quod totum flumen est dignius hoc quod continens navem: quoniam flumen secundum totum est immobile. non enim est mobile nisi secundum partes. Et significat quod locus non movetur essentialiter: sed quod locus est illud ad quod movetur res et quiescit in eo: et si aliquid movetur ad motum rem: tunc motus eius esset ciosus: et hoc apparet in alijs locis. Et cum dedit hanc differentiam dedit definitionem in qua perficiuntur omnes dicitur determinantes naturam loci: et dixit. ultimum igitur continentis etiam. et intendit per ultimum superficiem continentem: et per primum superpositam corpori. primum igitur est dicitur per quod differt continens equale ab inequali: et per hoc quod dixit immobilis essentialiter distinguitur a fine extranea a fine naturali. scilicet que est similis locato.

Et propter hoc medium celi et ultimum ad nos circuli loci mutationis vult esse: hoc quidem sursum: illud vero deorsum: maxime omnibus proprie: quod hoc semper quidem manet: circuli autem ultimum similiter se habens manens est. quare quod leve est quidem fertur sursum natura: quod vero grave est deorsum: quod quidem est ad medium continens deorsum est et ipsum medium: quod vero ad ultimum sursum est et ipsum ultimum. et propter hoc vult planum quod dicitur esse sicut vas locus et continens: amplius simul cum re quod dicitur modo est locus: simul enim fines sunt et locus.

Et propter hoc opinantur omnes homines quod medium celi et ultimum motus circularis est locus: hoc autem superius: hoc vero inferius principatur: et hoc est: quoniam hoc est semper permanens: et ultimum circuli est permanens in eadem dispositione. cum igitur leve est translatabile naturam ad superius: et grave ad inferius: tunc inferius est ultimum continens quod est versus medium et ipsum medium: et superius est ultimum continens quod est versus extremum et ipsum extremum: et ideo existimatur quod locus est aliquid planum: et quasi est vas continens: et est locus et res sunt insimul: fines. n. et finitum apud ipsas sunt insimul.

42 Cum posuit quod locus non movetur essentialiter dedit super hoc rationem famosam. Et dixit. et propter etiam. et intendit per medium celi medium mundi: et per ultimum motus circularis concavum orbis lune. B. d. hoc autem superius. id est ultimus motus circularis motum orbis lune. B. d. hoc vero inferius. et intendit medium mundi quod est locus terre.

Documētū

Si aliquid movetur ad motum rem: tunc motus eius est ciosus.

42

Loc^o aque
e^o i^oferi^o: s^o n^o
simplr. z lo
cus aeris e^o
supi^o: s^o n^o
simplr. J^o
4. celi. 26.
Solo .1.
Solo .2.
Q^uo propo
maior puer
tit possum^o
arguere ex
ab ab^o affir
matus in
scda fig. J^o
supra 2. 33.
J^o. 2. ph. 23
Solo.

a In va/
cuo n^o sunt
d^ue qb^o di
uidat in su
pi^o z i^oferi^o.
J^o de^o supra
36. z infra
64. z 65.
P^{ri}ma exp^o.
b Finis n^o
u^oerit nisi q^u
i^ouerit illud:
cui^o e^o finis.
L^osi^ole i^ofra
t. c. 107.

Et dixit. pncip^o r^o vere: q^uo h^o duo loca sunt supi^o z inferi^o simplr^o
q^uo n^o e^o ita de loco aque z aeris. loc^o. n. aque e^o i^oferi^o e^o: s^o n^o simplr^o:
z s^o n^o aeris loc^o e^o supi^o: s^o n^o simplr^o. D. d. q^uo illud e^o pmanes: z inten
dit medi^o v^oz m^udi. D. d. s^o illud e^o pmanes in ead^o dispone. i. q^uo
n^o p^o tr^offerri ad i^oferi^o neq^u ad supius: z si mouet circuli. Et iste
syll^o e^o ex duab^o affirmatiuis in scda figura: z coponit sic. Supi^o q^u
e^o e^o fixu. Et vltimu^o circulat^ois e^o fixu. Ergo supi^o e^o vltimu^o circulat^o
nis. Et p^o dici ad hoc. q^uo q^uo r^o non e^o famosa n^o curat vti in hoc
duabus affirmatiuis in scda figura. Et p^o dici ad hoc et q^uo p^o
maior puerit q^uo ad dit ei hoc. s. vt fixu sit in maxio supiori: q^uo t^uc
syll^o coponit sic. Supi^o simplr^o e^o fixu q^uo est in vltio supiori. Et s^o n^o
q^uo e^o in vltio supiori e^o vltimu^o i^o circulat^oe. Ergo q^uo supi^o e^o simplr^o
vltimu^o in circulat^oe: z s^o n^o d^uo inferiori. s. q^uo cu^o addit ei q^uo e^o vltio
inferiori: t^uc puerio erit va. Et q^uo de diffones d^ubet conuere oib^o
sp^obus rei diffinit^o: i^ocepit d^uclarare q^uo ista diff^o loci conuere duab^o
sp^obus loci. s. supiori z inferiori: z dixit: cu^o igit leue zc. i. cu^o igit leue
tr^offerri n^otr supi^o z tr^offerri n^otr ad fine p^otinete. s. supi^o e^o finis co
tinens. Et existimat q^uo ista p^oclo e^o vltis: z in tertia figura q^uo n^o o^o.
Et s^o ista p^oclo est vltis: q^uo minor puerit vltis affirmatiua. v^o n^o syll^o
coponit sic in p^oma figura. Supius e^o id ad q^uo tr^offerri leue n^otr. Et
illud ad q^uo tr^offerri leue n^otr e^o finis vltie circulat^ois. Ergo supius
e^o finis p^otinens q^uo inequat^o corpori vltio. Et s^o n^o p^ocludit q^uo i^oferi^o e^o
finis aque. s. p^ocau^o aque: z dixit. z medi^o: q^uo graue n^o querit h^oc
fin^o. s. fin^o aque nisi s^o n^o q^uo est medi^o toti^o: n^o s^o n^o q^uo e^o finis aque: z
si n^o t^uc terra moueret ad aqua vbi esset finis eius: sicut ferru^o mo
uet ad magnet^o vbi cu^o fuerit: z hoc n^o sentit de aqua. z s^o n^o de hoc
erit p^ofecte in libro de celo z m^udo. hic. n. log^o de loco coi. vlt^o oib^o
corib^o n^oalibus. Et d. d. z i^o existimat q^uo locus est zc. z q^uo corpa
tr^offerunt n^otr ad vltia. s. ad superficies p^otinetes ipsa: z q^uo s^o n^o
s^o n^o p^ouenientia z silitudine: nece est vt locus vltimus sit z q^uo e^o v^o
p^otinens n^o inane q^uo e^o iter vltia. n. n. e^o p^ouenientia iter inane z cor
pust a neq^u in eo sunt d^ue qb^o diuidat in supi^o z i^oferi^o. Et d. d. d. d.
e^o locus zc. z forte it^odit q^uo loc^o z locatu^o sunt relatiua: z relatiua
sunt in s^o n^o cu^o alter^o aufert: aufert z reliquu. z hoc n^o iuenit nisi in
loco q^uo e^o finis. finis b. n. n^o iuenit nisi q^uo iuenit illud: cuius est s^o
nis z deficit p^o suu defectu: z si locus esset inane n^o esset neq^u in ho
esse locatu^o esse: z tunc inueniretur locus sine locato. Et forte id^o
cit per hoc r^onem qua declarat q^uo locus debet esse permanens cum
permanencia corporis in eo.

Cap^o in quo o^odit qual^o aliqd sit in loco. Ca. 6.
U^o quidem igitur corpori inest aliquod ex
tra corpus continens ipsum: hoc in loco e^o
cui vero non: minime. Unde z si aqua sit
huiusmodi: partes quidem mouebuntur
ipsum: continentur enim subiuice: omne
autem est tanq^u quod mouebitur: z tanq^u n^o: sicut q^uo

enim totum simul locum non mutat: circulariter autez
mouebitur: partium enim hic locus est: z iursum q^uo de^o
z deorsum non circulo aut: quedam alia vero z deor/
sum z iursum quecuq^u habent densitatem z raritatez.
Dicamus nunc igitur q^uo quodlibet corpus extra q^uo
est aliquid corpus quod continet ipsum illud corpus
est in loco: z quodlibet corpus extra q^uo non est aliud
corpus non est in loco. Et ideo si posuerim^o aquaz e^o
h^oo: tunc partes eius essent mobiles: quedam enim
essent continentes quasdam: ipsa vero s^o n^o totum quo
dammodo est mobilis: z quodammodo imobilis: q^uo s^o n^o
q^uo est totum non transmutat in simul locum: z alio mo
mouetur circulariter: iste. n. locus est locus partium z
quedam mouentur superius: z quedam inferius non
circulariter: z quedam superius: z est omne quod ha/
bet densitatem z raritatem.

Cum declarauit q^uo locus est s^o n^o p^otinens: z declarauit p^ous q^uo
non o^o corpus est p^octum: q^uo si ita esset t^uc infinitu e^ot
in actu: s^o n^o ex istis duobus vt non sit o^o corpus s^o n^o totum in loco
essentiali: sed illud extra q^uo est corpus: illud aut^o extra q^uo non est
corpus non est s^o n^o totum in loco essentialiter: z ista est disp^o toti^o
s^o n^o q^uo non est in loco essentialiter: cum nihil sit extra ipm: z ideo di
xit. dicamus nunc igitur zc. Deinde incepit d^uclarare q^uo sequit^o ex
hac p^one. s. q^uo o^o extra q^uo nihil est non est in loco s^o n^o totum. z ideo
dixit: z i^o si posuerimus totum zc. i. p^o hoc si posuerimus totum e^o
aquam: tunc aqua non esset in loco s^o n^o totum: z esset imobilis s^o n^o
totum: z tunc partes eius necessario mouerentur in loco cum e^ont
p^ont. z i^o partes mundi p^ont moueri modis tribus motuuz. s. q^uo
quedam partes mouentur circulariter: z quedam superius: z est o^o
in quo est raritas vt aer z ignis: z quedam i^oferius: z e^o o^o in q^uo d^usitas
est: vt aqua z terra. Ergo disp^o in toto manifesta est: z non acci
dit in ea q^uo: z s^o n^o accidit q^uo in spheris p^oteris de numero spher
rarum celestium: in sphaera aut octaua non p^otera: si non accidit ei
motus p^ouius: z totus orbis q^uo mouetur motu diurno accidit in eo
magna q^uo: q^uo manifestum est ipm moueri: z cum o^o motum sit in
loco necesse est vt totus orbis sit in loco. ergo sumus inter duo: aut
ponere q^uo aliqd motum n^o est in loco: aut ponere q^uo locus est inane
z dimensio. Et Joanes v^o p^o hoc obedit huic. s. locus esse z dime
sionem z vacuum. Et non finem continentes. vt dicit Arist. s. ap^o
ipsum non possit inane separari a corpore: q^uo dicentes vacuum e^o
sunt bipartiti. alij. n. dicunt ipm separari a corporibus: z alij non:
quoz est Joannes gramaticus. Et Aristoteles dicit: cu^o hoc post: q^uo
cl^o z aia sunt i^o loco p^o accns: z i^o hoc dubitauerunt o^os exp^oitores.

43

Bigressio
vt octaua
sphaera sit
loco.

Op. ioanis
gramatici.
Improb^o
prima.
Scda r^o.
i. t. c. 45.

Op. Themi
stij quas et
regras. 6.
phy. c. 85. z
8. ph. c. 67.

Prima ratio
contra Themi
stium.

Secunda ratio.

Totum nihil
aliud est quam
partes. Idem
phy. c. 17.

a 6. phys.
c. 85.
Obio p the
mistio.
Solutio.

Quarta ratio
in Themi
stium.

Illud quod apud
Aristotelem attribui
t alicui
propter suam partem est
aliud ab eo
quod attribui
tur alicui pro
accensio. Idem
5. phys. 2. p.
Zuēpace
hyspat opio.

Themistius vero dicit rē dēdo quod corpus celeste nō est in loco
torū: sed sūm pres. s. sūm orbes quos continet maximus orbis: sicut est
dispositio in toto mundo. fingit. n. quod cū in hoc est: quoniam corpus celeste non
est mobile sūm totū sed sūm pres: z apud ipsūm partes celi sunt in loco
quod continent suas partes: sed quod corpus altissimum. A. g. orbis stellarū
fixarū non continet ab aliquo: cessit quod hoc corpus est in loco propter suas
partes intrinsecas tūm. s. que sunt in p̄cauo eius. Iste enim partes
mouent circa cōuexum. s. cōuexum corporis circa quod reuoluunt
circūdet ipsas lz sit intra. Et hoc idem pertingit toti orbi quatenus
mouetur motu diurno. s. quod est in loco sūm partes que sunt in p̄cauo
dixerimus quod motus stelle est alius a motu orbis. g. melius ē dicere
quod totū corpus celeste est in loco sicut dicimus in corpore vltimo. s.
sūm partes que sunt in p̄cauo: aut dicam⁹ ip̄z esse in loco vtroque mō. s.
quod partes eius sunt in loco p̄ter vltimum: z quod partes p̄caui sunt in loco
si posuerimus quod motus diurnus est totius orbis essentialis: z nō sicut
latit: hoc est necesse sūm sciam nālem. Et in hoc quod dixit Themi
stius sunt quōnes non modice: quoniam quō dicit sphaera moueri sūm omnes
partes: non mouet sūm totum: z totum nihil aliud est quam partes. Et
et videmus Aristotelem in vltio sexti a quoniam loquitur de quōe Zenonis d motu
spherico: ponere sphaeram moueri sūm totum z sūm partes: z quod sūm
totum mutat loca diuersa sūm formam tūm. sūm aut partes sūm formam
sūm vt in illo declarabit: nihil est igitur hoc quod dicit Themistius quod
in hoc quod sphaera non est in loco simpliciter est: quod mouet sūm partes nō sūm
totum. Et si igitur alius dixerit quod hoc est intentio Aristotelem cum dicitur
enim quod est totum zc. Dicemus ad hoc quod cū dixit. sūm enim quod
totum non transmutat locum: non intendit corpus quod mouet
lariter: sed intendit totum mundum: z cum dixit: de alio modo mouet
circulr intendit quod toti attribuitur motus circularis propter quod dicitur
s. corpora celestia sicut attribuit ei rectus motus propter motu elementorū
que sunt et quedā partes ei. B. d. iste. n. locus est locus prius. i. locus
ei⁹ quod mouet circulari: illud quod mouet circulari ē partes totū. locus
simpliciter corporis quod mouet circulari ē locus ei⁹ prius: sicut videmus
mistiu intelligere ex v̄bis Aristotelem. Et est sūm expōnem Themistii
Aristotelem dicit: quod celū est in loco propter accensio: intendit: quod alter
celorū ē in lo
co. s. orbium: z illud quod apud Aristotelem attribuit alicui propter suam partem
ē aliud ab eo quod attribuit alicui propter accensio: id est orbis expositio: nō
dicit Themistius displicet: vt celū sit in loco propter accensio z dicitur ip̄z
in loco sūm partes. Themistius vero dicit quod Aristotelem. v̄t h illo quod est p̄
cides large de eo quod ē cōe ad accensio z ad p̄te: z hoc dberemus dicere
si nō inueniremus aliquē modū v̄nū sūm quē diceremus celum tūm
loco propter accensio: igitur hoies vt appet de eis nō poterunt intelligere
v̄ba Aristotelem. recte. Zuēpace vero rē dēdit in hoc loco sicut quoniam sphaera
quod ē sphaera nō est in loco: quod aliqd extrinsecū continet illā: z quod hoc
prius ē corpori recto: nō corpori rotūdo: z locus sphaere quod fingit
isto sūm quod ē sphaera ē cōuexū cētri circa quod reuoluunt. quoniam igitur locus
est superficies conuexi quod continet sphaera: z est quodāmodo con
tinens sphaera. Et nititur dicere quod diffinitio quam induxit
in loco: quoniam est continens diuisum a re debet intelligi in cor
poribus rectis ab extrinsecū: z in rotūdis ex intrinsecū. Et dicit

quod ea in hoc est quoniam corpus rotūdu finit per se: z corpus rectarū dimēstionū
finit per aliud: z id corpus recta. s. elementa idiget in hoc quod finiant rotūdo.
rotūdu vero nō idiget corpe extrinsecū: z ea in hoc est: quoniam linea rotūda
ē p̄fecta z nō potest recipere additōem aut diminutōem. linea vero recta ē
diminuta. Et sūm hoc quod sphaera erit in loco simpliciter z essentialis sic
erit corpa recta: z ois sphaera spherarū celestiu quā continet alia spher
va hēbit hoc propter accensio sūm hoc oē corpus simpliciter erit in loco essentialis
v̄t m̄ly quod h quod narrauit Zuēpace ē opio Alpharabij. Alpharabi⁹
enī ē quod ponit se tradicere quōibus. Joānis. Et vna illarū quōnū ē ista
quod inuenit in libris nris: sicut inuenit ex v̄bis Zuēpace: z nō incidit in
manus nras. Et cū ita sit hoc quod dicit Aristotelem. quod oē corpus extra quod
nihil ē in loco: z quod oē corpus extra quod ē aliqd est in loco est fal
sum. appet. n. ex sūmone ei⁹ in hoc loco quod corpora nālia apud ipsūz
sunt trib⁹ modis. est. n. modus quod ē in loco essentialis. s. corpa recta:
z modus quod est in loco propter accensio z hoc est corpora rotūda: z modus quod ē
in loco propter suas partes: h ē tor⁹ mūdus. s. corpus cōpositū ex corporibus
simplicibus quibus: z totū hoc manifestū ē ex suis v̄bis. Nos autē
reueramur z dicamus: quoniam cū sit motū per se: z locus sūm quod ē locus est
equis locato: manifestū ē quod superficies pueri cētri sphaere nō ē locus sūm
p̄ter. nō. n. ē equis nisi superficies p̄cauem⁹ oib⁹ superficies sphaere: z lo
cus est equis locato: quod oēs superficies ei⁹ sunt equis oib⁹ superficies lo
cari. equitas. n. dicitur duob⁹ mōis: dicitur. n. sūm continēt: sūm hoc dicitur cir
culus ē equis figur⁹ rectorū latez: z dicitur quoniam duo equia habēt mēsurā
eōz quod mēsurant: s. s. dicitur corpus ē equis corpi z superficies superficies
sua equitas nō ē v̄a d loco nisi inane ē: equitas igitur propter loco ē equi
tas s. continēt: hoc igitur appet manifeste quod sphaera s. quod sphaera nō
ē in loco simpliciter nisi accidit ei hoc sicut accidit spheris celestib⁹: quod
p̄ter alia sphaera extrinsecū. Et s. appet ē ex hoc quoniam sūm motū ē
in loco: quod collat id rei ad ip̄z ē sic collo p̄tēti ad p̄tēti: sic dicim⁹ quod
aī cū hō ē sic collo totū ad p̄tēti: dicitur sphaera ē in cētro ē sic dicitur
cū totū ē in p̄te nō sic dicitur aqua ē in vase: z id s. cōuexū cētri dicitur
ē continēt sphaera: z id illud extrinsecū dicitur ē continēt s. equoca
toz: quod i altero sunt v̄e p̄tates loci. ē. n. continēt z equle: z res ē in eo
sic aī cū hō ē igitur totū dicitur vitare opinionis Aristotelem. z falsitate ei⁹
quod intendit Zuēpace: z quod ipole ē expōer v̄ba Aristotelem. ita quod diffō quā idu
p̄ter loco sit cōis corpi simplici z rotūdo. Nos autē dicam⁹: quoniam cū
sit hō s. totū necesse ē vt hoc modo sit gescēs: z quod ges ē ei propter getē cen
trū quod ē in terra: z ges ē: quod ē in loco essentialis. id dicitur celū ē in eodē loco
z nō transmutat ab eo propter accensio. i. quod cētrū ei⁹ ē in loco essentialis: z h ē in
cētro sūm ois Ari. dicitur: quod celū ē in loco propter accensio. v̄trū vero dicat mo
ueri in eodē loco i quod ē propter accensio: cū nihil sit ex ip̄z s. partes aut sūm totū
ueri in eodē loco i quod ē propter accensio: nō in mā. est igitur motū propter se z gescēs in suo
loco propter accensio. s. propter cētrū quod ē in loco essentialis. oē. n. quod iucit in aliq
loco propter accensio: in eo propter aliqd hōis illud per se: z h est intentio eius cū
dicitur aī z de quolibet corpore continēt: ip̄m vero sūm totū quodāmodo
est mobile zc. z sūm h erit opio Aristotelem. quod oē corpus est in loco: z quod oē
motū est in loco: sed istoz quod dā ē in loco propter accensio: z quod dā ē in loco
propter se sūm hoc diuidit motuz: quoniam aliud mouebit in loco essentialis

Corpus hōis
dū finit p se
z corpa re/
cta finunt
p aliud. Idē
3. ph. c. 74.
Improb⁹
prima.

Secs.

Zuer. solo
z tertia im
probatio.

Equitas dicitur
duob⁹ mo/
dis.

Quarta.

Opio propter.

De quod inue
nit in aliq pro
accensio iucit
in eo propter alā
quod hōis illud
propter se. s. hōis
fra. c. 67. z
p̄ celi. r. eodē
14. z. 62.

et aliud movebit in loco p accns. appet igit ex hoc qd oē corp^o attri-
buit loco in motu z qere aut p se aut p accidēs: z q nullū corp^o est
qd nō est in loco: sicut Alex. intēdebat in expōne loci huius vt post
videbit. Et appet ex hoc qd corpa attribunt loco trib^o modis p
se z p accidēs: z fm partē. vt intēdebat Ari. z q oēs expositores nō
potuerūt attingere hanc expōnez. z q Aluē pace dimisit sermonem
Ari. z erravit multū. Sz querit sup hoc si corp^o celeste est in loco
p accidēs. ergo mouet p accidēs. declarabit. n. in hoc lib. qd est pu-
mum mobilū simp^lr: sic illud qd est p accidēs erit pu^o illo qd est
per se. Ad hoc aut dicendum est qd illa que mouent p se indigent
aliquo quiescēte circa qd mouent. vt declarat Ari. in libro de mon-
bus aīaliū localib^o: z hoc quiescens forte erit locus p se: qn fuerit co-
tinens rem motā: z forte erit locus per accidēs quādo nō fuerit co-
tinens rem motā in oībus p^orib^o: sicut est dispō in corporib^o celesti-
bus. ergo locū esse p se nō est de necessitate essendi rem motā p se sed
dignius est vt sit de necessitate essendi quietē naturā. quiescēs enī
quiescit ppter similitudinē p^otinētis: z mouet p^o p^ouatiōne sūm^o
dimis inter ipm z p^otinens: z hoc erit qn mouet in p^otinētē: z hoc cau-
sa motus est qd mouet in p^otinētē est extra naturā: z est rez motā et
extra suūz vbi naturā: z hec est dispō corporū simpliciūz que ma-
uent motu localī. s. quattuor elemēto: z qd aut mouet nō in p^otinē-
te: sed circa quiescens aliqd tm est illud: cuius motus nō est p aliqd
extrinsecū a natura: z est dispō corporū rotundit: hoc qd accidit qd
bus dā corporib^o celestibus. s. qz sunt in loco: qz p^otinēt ab alijs est
accidēs: fm hoc igit est intelligēdus iste loc^o vt mihi videt. Et
xan. vero opinat qd sphaera stellaz fixaz nō est in loco: z dicit hāc
opinionē Ari. dicit. n. qd nō est in loco nisi eo mō quo mouet z
mouet p se: neqz per accidēs: neqz fm ptes: aut totūz. ergo nō est in
loco. z verificat ipm nō moueri p se: qz impole est vt moueat fm
tūm aut fm ptes. fm vero totū: qm nō mutat locū. fm autē partes
qz nō sunt diuise a toto: z qz totūz ē est quiescens: z sim^lr dicit qd
nō mouet per accidēs. illud enīz qd mouet p accidēs nō mouet fm
ptes p accidēs: nisi qz motus totūz est p se: z sim^lr nō est in actu: z
nō sunt distincte neqz in potētia: qz nunqz distinguēt: z p hoc
cit precise qd motus circularis nō est in loco: z qd nō est translatio
z dicit qd nō est impole corpus esse nō in loco. locus enīz nō est cor-
poris essentialr: qm nō accipit in diffōne corporis neqz corp^o in
finitioe loci. Et cum locus qui est finis est in continente nō con-
to. Et nos dicimus. ponatur qd non est de necessitate corporis
sit in loco: tamen est de necessitate moti vt sit in loco aut per se aut
accidēs: qm cuz sphaera nō fuerit in loco per se neqz per accidēs
erit in loco: z cum non fuerit in loco: quō igit mouebit: nisi dicat qd
locus nō est de necessitate mot^o: z totū hoc est impole.

Sicut aut dicitur est alia sunt in loco fm potētia: alia
vero fm actū. Unde cū quidē p^otinuū sit qd est sim^lr
partis: fm potētia in loco ptes sunt. cum vero sepa-
rata sint quidē: tāgāt aut se: sicut collectio fm actū sim^lr

Obiectio.

Solutio.

Quiescens
quiescit ppter si-
militudinē
cōtinētis z
mouet ppter
p^ouatiōnem
similitudinē
inter ipm z
p^otinētē: z h
erit qm mo-
uet i p^otinē-
te. Et idēz
vide infra
cō. 69. p^o
hoc ēr vide
4. celi. cō.
35.

Improbatio.

Et res sicut diximus alie sunt in loco potētia: z alie
sunt in loco actu. Cū igit illud qd est p^otinuū partū fue-
rit p^otinuū: ptes eius in potētia sunt in loco donec cum
separent sed erunt cōtingētēs vt aceru^o in loco i actu.
Cum declarauit qd quedam corpora sunt in loco per se: z sunt illa
extra que est aliqd corpus contingens: z quedam sunt in loco: quia
partes eoz sunt in loco: z hec est dispositio corporis totū mundi: z
quedā sunt in loco per accidēs vt illud quod mouetur circulariter:
inēpit declarare etiam qd quedā attribunt loco potētia: z que-
dam actu. Et dixit res sicut dixim^o zc. i. quonā corporū aliq
est in potētia in loco: qz potest esse in ipso in actu: z aliud est in lo-
co in actu. D. d. cum igit corpora zc. i. z corpora que sunt in loco. in
potētia sunt partes corporis cōtinuū cōsimiliū partium duz fue-
rit cōtinuū. A. g. aquaz cum partes illius separent z diuidun-
tur abinuicem erit in loco in actu. Et in isto sermone est ordo pre-
posterus. z dz sic legi: donec cum separent erunt in loco in actu: sed
erunt contingētēs sicut aceruus: z intēdit: sed accidit eis vt con-
tingantur: z erit loc^o eoz vnum vt aceru^o tritici. corpus enim cō-
similiū partium dum nō diuiditur partes eius sunt in loco in po-
tētia: z cum diuiditur tunc partes eius sunt in loco in actu. si igit
separent partes eoz erūt in locis diuersis actu: z si nō separent: s
erunt p^otingētēs erunt in vero loco in actu: z tunc erunt quasi me-
diū inter illud qd est in potētia pura z actum purum: z intēde-
bat declarare per hoc qd totum non est in loco actu aut potētia z
similiter celum.

Et alia quidē per se sunt vt omne corpus aut fm lo-
ci mutationē: aut augmentū mobile alicubi per se: ce-
lum autēz sicut dictum est: non est alicubi totum: neqz
in quodam loco: siquidem nullum ipsum cōtinēt cor-
pus: fm qd autē mouetur sic z locus est partibus: alte-
ra enim ab altera habita partū est: alia vero fm acci-
dens sicut anima z celum. Partes enīz in loco quodā
modo omnes sunt: in eo enim qd circulariter sunt con-
tinēt alia aliaz: vnde mouet circulariter solum qd sur-
sum est. omne autē nō alicubi est. Qd enīz alicubi est
ipsum aliqd est: z adhuc aliud quiddam opz esse extra
hoc: in quo quidē cōtinēt: extra aut oē z totū nihil est.
Et ēt quedā p se. A. g. qm omne corpus qd mouet
fm translationē aut fm augmentū est p se in aliquo vbi:
z celū sicut dixim^o nō est in aliquo vbi fm totū: neqz in
aliquo loco: cū nō p^otinēat a corpe oīno: s
sz qz mouet

44

Que sunt i
loco in po-
tētia z que
in actu.

Anima z ce-
lum sunt in
loco per ac-
cidēs

Extra oē z
totū nihil ē

deklarabit qm deklarabit qd ee celuz no est aliqd corpus omnino.
C. D. d. z celuz no est locus zc. z intendit p vltimu ptinges cocauu
orbis lune qd cotinet igne: z intendit p corp qd hz moueri igne: z
intendit vt mihi vt q hz moueri ad illud. s. ad cocauu orbis lune: z
dixit hoc: ne existimet qd loc sit corp: z qd celu no est loc nisi fm
q cotinet. C. Intedebat et per hoc declarare qd illud qd est dictum
in diffone loci inuenit esse coueniens in quattuor elemētis. a terra
enim sicut dixit inuenit in vltio aque: z aqua in vltio aeris: aer et
vt demāat in celo z mūdo est in vltimo ignis: z ignis in vltimo or
bis: sed possit ista h positione. s. qd est existis nō manifestū per se
nec declaref post: z similiter hoc qd dixit: celum vero non est in ali
quo declarabitur. b in celo z mūdo.

Cap. l. in quo ex diffone supius data de loco sol
uit dubitatioes supra positas de loco. Cap. 7.

Manifestus aut ex his: qm dubitatioes oēs
soluuntur: sic vtiqz dicto loco: neqz sit atqz
mentari necesse est locū: neqz pūctū ee lo
cū: neqz duo corpa in eodē loco: neqz spa
ciū aliqd ee corporeū: corpus aut mediū

loci cōtingēs est: sed nō spaciū corpis: z est loc' alieu
nō sicut in loco aut: sed sicut termin' in finito: nō enī
oē qd est in loco est: sed mobile corpus.

Declaratū ē ex hoc cū loc' dicat hoc mō: oēs qōnes
dissoluunt: nō. n. est necesse: qd aliqd neqz augeat per
augmētuz eius in quo est: neqz vt punct' sit loc': neqz
vt duo corpa sint in eodē loco: neqz vt loc' sit dimē
sio aliqua corpalis: sicut est finis in finito: qm illud qd
est inter locū est corp' qd cūqz corp' sit: nō dimē sio cor
poris: locus vero est in vbi: nō ita qd sit in loco: sed fm
qd est finis in finito: quoniā non omne ens in loco: sed
corpus qd habet moueri.

47 Cum pmissit dare diffonē loci coueniētes oib' pncipijs inuen
tis in loco: z p quā dissoluant oēs qōnes accētes in eo:
incipit declarare quō dissoluant qōnes p dīcte ex hac diffonē.
C. Et dixit: z declaratū est ex hoc zc. i. z declaratū est ex p dīctis qd
oēs qōnes ptingētes ī loco dissoluunt ex hac diffonē. C. Binde ut
cebit dissoluere vnā illarū qōnum: z dixit: qm non est necesse zc. i.
qm qd dicens: qd si oē corp' est in loco: z in oī loco est corp': necesse
est qd corp' augef vt loc' augeat: ex quo sequit locū esse corp'. ista
enī qd dissoluit hoc mō per hanc diffonē: qm loc' fm qd est finis ac
cidit ei augmētuz per accēs fm qd locus est finis corpoz que sunt a
cūlis

Documētū
a Loc' terū
est vltimuz
a q. loc' a q
vltimū ae/
ris. loc' ae/
ris vltimū
ignis. loc'
ignis vlti/
mū orbis.
Idē. 4. celi
cō. 23.
b pūo. celi
96. vsqz ad
100.

Duo corpa
nō pnt ee ī
eodē loco.
Idē. j. rex.
cō. 53. z. 55.

illis passiois. s. aque z aeris: z qd ptingit qm ponat augeri eēntiatr
s. vt ex suo augmēto sequit vt sit corp': qm hoc nō sequit nisi aug'
mentum eius esset per se.

Deinde dedit aliā qōnez: z dixit. neqz vt punctus habeat locū:
z est qd dices: qm si corp' hz locū necesse est vt superficies hēat locū:
z si superficies hz locus: necesse est vt linea habeat locū: z si linea silr
z punct'. ista enī sunt ppositioalia. hoc enī nō cōtingit nisi ponē
ribus locū corpous ee corpus: ponētib' vero locūz corpis esse vlti/
mum cōtinēs/non cōtingit hec questio.

Deinde induxit tertiā qōnez: z dixit: neqz duo corpa erunt in eo/
dem loco: z ista qd non ptingit et nisi ponētib' locum ee tres dimē
siones z sermoni dicētū qm quē admodū locus puncti est punct': z
loc' superficies est superficies: ita ptingeret vt loc' corpis sit corp'. po/
nentib' vero ipsuz ee vltimū cōtinēs nō ptingit hec qstio.

Deinde induxit quartā qōnez: z dixit: neqz vt sit nobis aliqua dimen
sio in finito. illud enim qd est inter locum zc. i. z non contingit no/
bis vt locus sit dimē sio que est inter vltima. illud enī quod est in/
ter vltima apud nos semper in eo est aliquod corpus non dimen/
sio abstracta a corpore: z sic non contingit nobis fm hanc exposi/
tionem vt locus indigeat loco: qm locus apud nos fm qd est finis
est in aliquo: non fm qd aliquid est in loco: sed fm qd superficies est
in corpore: z ideo nō concedit qd omne ens est in loco: z hoc intēde/
bar cum dixit locus est in vbi: non fm qd est in loco: sed fm qd est fi/
nis in finito. i. z cū dicit locum esse in vbi nō est fm qd est in loco:
sed fm qd dicit in fine qui est vna superficies: aut superficies plures
esse in finito: cuius sunt superficies. Deinde. d. nō eīz omne ens est
in loco. i. sed quedā enna etiā sunt in subro. s. accidētia: z quedā in
loco. s. in diuisiua sbe. z dixit: sed corp' qd hz moueri: ad accipiēdū
corpus mathematicuz qd non est in loco nisi fm imaginationez.

Et ferē igit in supius locuz vnūqdqz rōnabiliter:
cui. n. cōsequēter: z qd tangit nō vi proximuz est: z si
mulapta nata impassibilia sunt: que vero tanguntur
passiua z actiua sunt adinuicē: z manet igit natura oē
in pprio loco vnūqdqz rōnabilr: z nāqz pars in to/
to loco sicut diuisibilis pars est ad totum: vt cum aque
aliquis moueat partem aut aeris.

Et recte vnūqdqz corpoz transfert ad eūdem locū.
oē. n. qd est cōsequēs aliqd z ptingēs ipsuz non est vio/
lēte vnigenēū cū eo. cuz igitur ista fuerint ex eo qd esse
pūnuū nō agūt in se adinuicē: z cū fuerint cōtingentia
agunt in se adinuicē: aut patientur in seinuicē: z qlibz
rerum nālīū qescit in loco sibi pprio: z hoc rectum est
cū pars nō quiescit in toto: z illud qd est in loco dispo/
Lōmē. Zuer. sup phys.

2

3

4

Loc' est in
aliq nō fm
qd aliqd est
in loco. sed
fm qd super/
ficies ē ī cor/
pore.

Corp' ma/
thematicū
nō est in lo
co nisi fm
imagiatio/
nez. Uid p
hoc. 44. c.
pmi x gen.
z h. j. text.
cō. 76.

Nālī vnū/
qdqz in pro/
prio loco p/
manet.

Capitulum in quo ostendit quod naturalia spectant determinare de vacuo: et quo ordine de vacuo determinandum sit.

Cap. I.

Idem modo accipiendum est esse physici considerare de vacuo: et si est: aut non: et quomodo est: et quid sit: sicut et de loco. Et namque sicut huius incredulitate et fide per ea que opinantur, ut in locum quedam et vas vacuum esse ponunt dicentes: ut autem esse plenum quidem cum huius graue cuius receptivum est, cum

vero privatum est: vacuum: tanquam idem sit vacuum et plenum et locus: esse autem ipsis non idem est.

Et sciendum quod opus naturale est considerare de vacuo modo de loco: et perscrutari de ipso quid sit: et utrum sit: aut non: et quomodo sit illa est propinquitas in negando et procedendo illa ex hoc quod praesens mentem ex eis. Dicentes, nam vacuum esse ponunt ipsum quasi aliquem locum. Et vas quod existimat esse plenum quoniam in eo est corpus receptivum: et quoniam caret illo est vacuum: ita quod plenum et vacuum et locus sunt idem: sed esse eorum non est idem.

50 Cum complevit sermones de loco incepit loqui de vacuo. Et dixit: et secundum est etc. i. ponere perscrutationem in ipso veribus interrogacionibus: de quibus perscrutatus est in loco. s. utrum sit et quid sit et quale: et naturalis de considerare de vacuo: quia convenit secundum imaginacionem loco et motui et alijs naturalibus: et hoc movit dicentes ipsum ad hoc credendum: et quia locus est similis vacuo: et vacuum enim apud dicentes ipsum esse est locus sine corpore: dixit: et inter illa est propinquitas: ita invenimus in libro Alex. in libro autem nostro invenimus quod inter illa est distantia: in arabis autem conveniunt propinquitas et distantia: et forte est error scriptoris: et forte distantia est: quia alterum est verum et alterum est falsum. Et dicitur et perscrutari quid sit et utrum sit. i. et perscrutari primo quod significat hoc nomen vacuum: quoniam quid est interrogat ad sciendum significationem nominis: et ista interrogatio precedit interrogacionem de utrum sit in interrogacionibus simplicibus. Interrogatio autem per quod sit que interrogat de eius diffinitione est etiam post interrogacionem per utrum sit: et ideo incepit ab interrogacione per quod sit: et post induxit interrogacionem per utrum sit. et dixit: et perscrutari etc. i. utrum sit aut non sit: si sit quomodo est. Et forte in hoc sermone est ordo posterius: ita quod interrogat sic: et opus primo perscrutari de vacuo utrum sit aut non: et si sit: quid

Prima expō
Quod quod no/
minis pce/
dit quomodo si
est in interro/
gacionibus sim/
plicibus. idē
I. cō. 57.
Secunda expō

et quale. Et dicitur dicentes enim vacuum etc. hic dat causas propter quas opus naturale considerare de vacuo: et quod dicitur et cum in hoc quod naturalis de considerare de vacuo est: quoniam dicentes vacuum esse: credunt ipsum esse sicut locus est vas: et cum aliquod corpus est in eo est plenum: et cum caret illo corpore est vacuum: ita quod contingit istis ut locus et plenum et vacuum sint idem secundum subiectum: et diversa secundum diffinitionem. s. quod cum nihil fuerit in eo dicitur vacuum et contrarium. Et enim due dispositiones sunt oppositae: et si fuerit consideratum in respectu eius quod subicitur in eo dicitur locus. cuius igitur dixit idem intendit secundum subiectum. Et dicitur sed esse eorum non est idem. i. secundum diffinitionem. vacuum enim et locus sunt idem secundum subiectum: et duo secundum diffinitionem.

Accipe autem opus considerationem accipientes ea que dicunt affirmantes esse: et iterum que dicunt non affirmantes esse: et tertio rationes opiniones de ipsis. Alii quidem igitur monstrare tentantes quia non est: non quod homines volunt dicere: vacuum hoc arguunt: sed peccantes dicunt sicut Anax. et quod eodem modo arguunt metates. Demonstrat. nam quod aliquid sit aer litigantes per tres et demonstrantes quod fortis sit aer: et accipientes in clepsydris. Alii autem homines volunt vacuum esse spacium in quo nullum est corpus sensibile.

Et opus nos ponere principium considerationis et narremus quod dicunt in his opinantes ipsum esse: et quod dicunt et opinantes ipsum non esse: et et res cognitae in eo. Dicamus igitur quod illi qui nituntur probare ipsum non esse: non contradicunt ei quod homines intendunt per hoc nomen vacuum: sed ei quod ipsi intendunt per hoc nomen peccando: ut Anax. qui inuit sua via conditione. Probant. nam aerem esse aliquid per compressionem utris inflati: et videtur per hoc quod aer huius virtute: et per inclusionem eius in instris que duntur cantaploze. homines. nam intendunt cum dicunt vacuum dimensionem in qua non est corpus sensibile omnino.

Quia principium perscrutationis naturalis est proponere sermones dialecticos sermonibus demerariis: et sermones eorum que ponunt vacuum: et qui destruant ipsum sunt tales: et maxime sermones eorum qui ponunt ipsum. Dicitur: et oportet nos ponere etc. i. et ponamus primo perscrutationem de suo esse per prima cognita que naturaliter habemus in ipso: deinde incepit dicere rationes eorum qui negant ipsum esse: et accu- sat eos: quia non contradixerunt ei. s. quod significat hoc nomen vacuum: ita quod contradictio eorum esset contradictio vltima: sed contradixerunt contradictione particulari. s. quod quidam eorum estimaverunt vacuum esse aerem invisibilem: et hoc intendebat cum dixit: et non contradixerunt ei. quoniam non contradixerunt ei quod significat hoc nomen vacuum ut opus in

Hic sumit
aliquod esse idem
libro et diffin
ne distincta.
Idē. j. 106.
et. 2. de aia.
147. et quod ibi
vide h. j. c.
61. et. 99. et
104. et tex.
cō. 121.

Si
Principium
perscrutatiois
naturalis est pro-
ponere sermo-
nes dialo-
gicos primo
nibus demer-
ariis. Idē
supra. c. 3. et
que ibi.

Nota eam
qre qn orifi
ciu supius
clypsedre
claudif no
fluit aq.

3

No est dria
iter vacuu
z corp ma
trematicu
cu3 vtruq3
fit tres di
mensiones
abstracte a
ma pfile.j.
ob.76.

contradictionibus demonstratiuis: s; tradixerunt intentioni particu
lari qua ipsi intellexerunt p hoc nomen vacuu: aut opinabant ip3 ee
vacuu. s. aer: z hoc sicut dixit: q; exprimebat vtres inflatos donec
sentiat per tactu exitus aeris ab eis: z declarabat per hoc q; aer no
est vacuu: sed corpus: z s; faciebant de introitu aeris in cantaplo/
ris. hoc. n. instm qn superius claudif no fluit aq ab inferiori z cu sit
perius aperit fluit: z hoc accidit necio ex introitu aeris in ipsum in/
strumentu. q; qn aqua exit ab eo no remanet vacuu: s; succedit aer
z hoc qd dicunt no destruit nam vacui: s; destruit solumo vt aer sit va
cuu: z dicentes vacuu ee pot dicere q; est dispersus i corpib3 no separatu ab
eis: z qd est et separatu ex mudu: z io ista contradicatio fuit particularis.
Deinde induxit descriptione vacui apud dicentes ipm esse cui bz
resisti. z dixit. hoies vo intredut ee. z intedit hoies dicentes vacuu ee
z dixit: corpus sensibile ad accipiendu corpus mathematicu. non
em est dria inter vacuu z corpus mathematicu cu vtruq3 sit tres
dimensiones abstracte a materia.

Opinantes aut oe qd est corpus esse dicunt: in quo
oio nihil est illud esse vacuum: vnde plenu aere va
cuu esse: igit non op3 hoc demonstrare q; aliqd sit aer:
s; q; non est spaciū alteru a corporibus: neq; separabi
le: neq; q; sit actu: igit recipiat oe corpus: z q; no sit co/
tinuum: sicut dicunt Democritus z Leucippus z alij
multi physiologoz: aut z si aliquid extra omne corpus
est cum sit continuum.

Et q; opinabant q; oe ens est corpus: dixerunt q; id
in quo nihil est omnino illud est vacuum: z ideo vide/
bat q; illd qd est plenu aere est vacuu: no igit op3 de/
clarare aere esse aliqd: s; op3 declarare q; nulla est hic
dimensio sm dimensioe corpoz: neq; separata: neq; exns
in actu: ita q; miscent cu toto corpe z erit no cotinuu:
sicut dicit Democritus z Leucippus z multi alij q; lo/
quunt de natura: neq; est aliquid extra corpus vniuer
sale: z istud corpus est cotinuum.

52

Antiqui po
nentes va/
cuu existi/
mabant q;
oe ense cor
pus. id e. j.
l. co. 57.

Cu dixit q; significatu huius nois vacuu sm q; ipsi intredunt ee
dimensio in qua no est corpus sensibile: z ista expo nois lz semp non
fit dicta ab eis: tn sequit ex vbis eoz: incepit notificare hoc. Et
dixit: z q; opinabant q; omne ens est corpus ee. i. z q; isti opinaba
tur q; omne ens est corpus sensibile. intendebant p vacuu illud in
quo nihil est oio. i. illud in quo non est corpus sensibile: z q; pone
bant ipsum esse aliquid z no priuatione simplr: sed inane z vacuu
cotingit vt sit dimensio. ergo significatum huius nois vacuum sm
q; ipsi intelligunt est dimensio in q; non est corpus sensibile: z inted

dit per dimensioe tres dimensiones. C. B. d. z ideo videbat ee. i. z q;
opinabant q; vacuu est illud in quo no est aliqd sensibile: z aer est
insensibilis: crediderunt q; illa que sunt plena aere sunt vacua.
C. B. d. no igit op3 ee. i. z cu sit declaratu sm opinionem eoz q; signi
ficatu huius nois vacuu apud eos est dimensio in q; no est corpus sen
sibile: no op3 volentes contradicere huic opinioni va contradicatioe de/
clarare q; aer est aliqd corp3: s; declarare q; no sunt hic dimensiones
per dimensiones corp3 exntiu in eis: neq; separe: s; opione dicen
tu q; vacuu iuenit ee oia corpa z p se: neq; exntes oes i actu i cor
poribus: est no separent a corpib3: s; innuit a corp3: ita q; nulluz
corpus sit ptinuu in rei vitate nisi sm sensuz: s; in oib3 corpib3 sunt
spamina plena vacuo: vt Democritus z Leucippus itredut z mul
ti alij loquentiu de na. C. B. d. neq; e aliqd ee corp3 totale ee. i. z s;
hoc destruet ee opinio dicentiu q; ex mudu est vacuu infinitu: z q; in
corpe totius non est vacuu: z intedebat declarare q; cu destruxerie
significatu hui3 nois vacuu: destruent oes opiones dicte de vacuo.
qui aut vult destruere vacuu3 per hoc q; aer est corpus: non destruit
nisi vnam opinionem particularem de vacuo.

Hi quide igit non per portas ad pblema dicit: s;
affirmates ee magis: dicit aut vnu quide: q; motus s;
locu no erit: hic aut est loci z mutatio z augmentu: no
em videbit motus vtiq; ee nisi sit vacuu: plenu. n. ipof
sibile est recipe: si vo recipiat z sunt duo in eode: cotin
get vtiq; z qlibet simul esse corpora. dria em pp qua no
vitiq; erit qd dcm est: no erit dicere. Si aut ptingit hoc:
z parvissimu accipiet maximu. Multa naq; parua ma
gna sunt: quare si equalia magna multa cotinget in eo
dem esse z multa inequalia.

Hi vo non dixerunt significato sm q; op3: dicentes
vero vacuu ee: sermo eoz est puenietior. Dicit. n. pri
mo q; mot3 localis ipote e vt sit sine vacuo: z iste mot3
est traslatio z augmentu z diminutio. Existimat. n. q;
ipote est vt sit mot3 nisi sit vacuu. plenu. n. pote est reci
pere aliqd: qm si recipit: erit pote duo corpa ee in eo/
de loco: z plura qdlibet isumul. Mo. n. pot aliqs dicere
q; inter hoc z illud est dria pp qua no pot esse sicut est
dictum. Et cu3 ita sit pote est vt minima reru recipiat
maxima. Magnu em diuidit i multa parua. ergo si est
pote vt multa equalia sint in eode3 loco: necesse est vt
multa inequalia etiam sint in eode loco.

Si duo cor
pora eent i
eode3 loco:
ql3 corpa
eent i eode
loco. cofile.
l. t. c. 76.

Prima ratio an
aliquorum pro
bantium va
cuum esse.

§3 Cum dixit quod contradictio eorum qui dixerunt vacuum non esse est rebili-
lis: incepit inducere rationes eorum quod ponunt vacuum esse et declaravit quod
rationes eorum sunt valde apparentes. Et dixit. isti vero rationes. quod destruit
vacuum. B. d. dicentes autem vacuum: primo eorum est convenientior. i. et ratio-
nes eorum magis pertinent ad sufficientiam et apparentiam. B. d. primo
vero quod motus localis non potest esse sine vacuo. i. et prima rationatio
eorum est: dicunt quod si vacuum non fuerit non erit motus localis: sed
motus localis est. ergo vacuum est: vel si motus localis: sed motus
localis est. si vacuum est: vel si motus est: vacuum est: si motus est. si vacuum est.
Et quod continuatio non est manifesta: incepit inducere rationes eorum in
continuatio. et dixit. existimat. n. quod impossibile est. i. existimat. n. quod va-
cuum sequitur ex motu: et cum vacuum non est motus non est. B. d. ple-
num enim non potest recipere aliquid. i. et existimat: quod si motus est: vacuum
est: quoniam motum movet in aliquo recipiente ipsum: et illud autem est va-
cuum: aut corpus: si corpus tunc corpus recipit corpus: et erunt duo cor-
pora in eodem loco: quod est impossibile: et cum impossibile est ut recipiens sit cor-
pus. si est vacuum. Et deinde addidit huic impolli improbabilitatem sta-
tuit et dixit: et multa corpora. i. et si sit possibile duo corpora esse in
eodem loco: possibile est plura corpora esse in eodem loco: non enim
potest aliquid dicere quod est divina inter hoc quod unum corpus recipiet duo corpora
aut plura corpora: et quod propter illam divinam non est sicut fuit dictum
si. quod illud quod contingit in duobus corporibus contingat in pluribus. B. d. et
cum ita sit possibile est. i. et cum sit possibile ut multa corpora subijciatur
in eodem loco: possibile est ut maximum corpus subijciatur in loco mi-
nimi corporis: ut quod mundus subijciatur in loco sinapis: possibile est cor-
pus maximum dividi in minima corpora equalia corpori minimo:
que omnia penetrant in loco minimi corporis. Et deinde induxit aliam
impollem et quod sequitur ex hoc. et dixit. si possibile est. i. quoniam inequalia sunt
equalia. i. maximum subijci in minimo: et sic deficiet excessus.

Si duo cor-
pora essent in
eodem loco
posset esse ut
maximum
corpore subij-
ciatur loco
minimi cor-
poris: ut quod
mundus subij-
ciatur in loco
sinapis.

Adelissus quidem igitur demonstrat quod omne sit immobile ex
his. si. n. movebitur aliquid necesse est dicit esse vacuum: va-
cuum autem non est eorum que sunt.

Adelissus igitur declaravit ex hoc quod totum non mo-
vetur: dixit: quoniam si moveretur necesse est ut sit va-
cuum: sed vacuum non est.

§4
Adelissus
redit in pe-
ius vacuo:
quia negat
motum esse.

Dicit. et Adelissus cum obedit ad vacuum esse si motus est et vacuum
apud ipsum non est. igitur dixit totum non moveretur: cecidit in peius va-
cuo: quia negat motum esse.

Quodam quidem igitur modo ex his demonstrat quod aliquid
est vacuum: alio vero modo: quod videtur quedam coesentia
calcantia: ut vinum dicunt cum utribus recipe dolia: tanquam
in ea que sunt vacua coesente densato corpore. Amplius
et augmentum ut fieri omnibus per vacuum: alimentum quidem
enim corpus esse: duo autem corpora impossibile simul esse.

Duo corpo-
ra impossibile est
simul esse.

Est igitur est unus modus ex quo declat vacuum esse
aliquid: et alius modus est: quod nos videmus res que congregantur
ad invicem et desinant: dicunt. U. g. vinum: dolia. n.
occupant ipsum cum album in exemplari: et hoc signat hic
esse loca vacua ad que corpus congregat: quoniam densatur:
et augmentum omnes homines existimant ipsum esse me-
diante vacuo. Dicunt. n. quod nutrimentum est corpus: et
impossible est ut duo corpora sint insimul.

Cum declaravit quod unum eorum ex quibus probant vacuum esse est mo-
tus translatio. dicit et quod ex densitate probat et vacuum. dicit. n. quod
unum corpus ut stringi et fieri minus quam erat: et si vacuum non esset
stringeret ut partes eius invicem penetrarentur. quod est impossibile.
Et deinde induxit tertiam rationem. et dixit: et est augmentum. i. quoniam
nutrimentum: quod est corpus adveniens corpori nutribili: et penetrans
ipsum necesse est ut in corpore nutribili sint foramina vacua in quibus in-
trat cibus: quoniam si non essent illic foramina stringeret corpus penetrari.
Et igitur sunt tres rationes: quarum una est ex motu translatio. et
secunda ex densitate et raritate. et tertia ex nutrimento: et impossibile quod sequitur
ex eis sunt existimatorem est unum. i. corpus penetrari: et rationatio ex
utribus est particularis: et reducit ad rationem ex densitate et raritate.

§5
Secunda ratio.
Tertia ratio.

Est testimonium autem et quod est de cinere faciunt quod tantum
aque recipit: quantum vas vacuum esset. Et esse autem et
pythagorici affirmaverunt vacuum et incedi ipsum in
celo ex infinito spiritu tanquam respiranti. Et hoc esse va-
cuum quod determinat naturas rerum tanquam sit vacuum
separatio quedam eorum que sunt propria et determinatio:
et hoc in numeris esse primum. Vacuum enim deter-
minare naturam ipsorum.

Et testatur apud eos hoc quod accidit cineri. recipit
enim ex aqua tantum quantum vas in quo erat cinis. Et
pythagorici dicebant vacuum esse et quod per anhelitum
intrat celum. celum enim attrahit ipsum cum hoc quod at-
trahit quoniam anhelabat ex spiritu infinito. Et vacuum est
est illud quod distinguit inter naturas: quoniam vacuum
est distinctio et determinatio inter propria: dicit et hoc primo
invenit in numeris. vacuum. n. apud eos distinguit naturas eorum.
Et est alia ratio particularis et inducit ipsam per testimonio dicentes
vacuum esse. dicit. n. quod id est vas tantum capit de aqua: quoniam est plenum cinere:
quoniam capit et aqua quoniam est vacuum: et hoc non sum expertus. et si est sicut

§6
Quarta ratio
particularis.

Propter
qd e q vas
plenu cine
re tm reci/
pit de aqua
qtu recipe/
ret si vacuū
esset.
Quarta rō
vlis pytha
goricoru.

Quita rō.

dicunt non hz aliam cam nisi qz a aqua corrupitur a cinere aut sz to
tum. si dixerimus q inter pres cineris oēs nō est aer dicitur: ita q
ex eo non remaneat in eo nisi qualitas tm: aut corrupantur ex eo
partes aliqae z aer qui est mixtus cū ciner succedat ex eo pres ali/
que z dissoluntur a cinere alie partes: z hoc est verus. Et signū
eius est: qm qn cinis expimitur exit quedam pars aque ab eo: z ff
tota: z qn cinis desiccatur: reuertitur minor q erat. Et pythago
rici inducebant quartam rōnem vlem: dicebat .n. qz cā diuisionis
entium pntium. i. non ptingentium est vacuum: z dicebant: qm si
diuisio est: vacuum est. sed diuisio est. q vacuum est. Et d. z pytha
gorici dixerunt vacuum esse. i. z pythagorici opinabatur vacuum
penetrans totum mundum per anhelitum z non separatur: eū mō
dus anhelet a spū infimo. s. vacuo. Et deinde induxit aliam rōnem
ex distinctōe que inuenitur in rebus pntibus. z dixit. z est illud qd
distinguit inter nās zē. i. z vacuum est illud qd distinguit inter na/
turas distinctas apud eos. est. n. apud eos cā distinctōis z determi/
natis pntium. z h pmo inuenitur in numeris. i. z qz pns pmo inue/
nitur in numeris z mediate numero inuenitur in alijs entibus: dixerunt
q vacuum est illud qd distinguit nām numeroz: z post distinguit
naturas rerum per distinctionem nature numeroz.

Capitulum in quo ostendit cōes opin. hōiū d vacuo. Ca. 2.

In quibus quidez igr alij dicunt esse: alij ve
ro nō dicunt fere tot z hmoi sunt. Et qua
le aut se hz opz accipe qd nomē signat. v
aut vacuū locus esse in quo nihil est: huius
autem causa est: qz qd est: corpus eē opinā

tur. oē aut corpus in loco est: vacuū at in quo loco nul/
lum corpus est quare sic vbi non est corpus: nihil est
hic: corpus aut opinat esse qd tangit: hmoi aut est qd
hz grauitatem z leuitatē. accidet ergo ex syllo hoc est
vacuum in quo nulluz graue aut leue. Nec quide igr:
sicut diximus prius ex syllo accidit: inconueniēs aut
est si punctum vacuum sit: opz. n. locum vacuuz esse in
quo loco corporis sit spacium quod tangitur.

Et ista igr z filia fere sunt per que rōcinant dicentes
vacuum esse: z negātes ipz. Et e necesse declarare q
istoz est verum scire signatuz huius nois: z existima
tur q vacuum est locus in quo nihil est: z cā in hoc ei
qz existimat q ens est corpus: z q oē corpus est in lo/
co: z q vacuum est locus in quo non est corpus: seqt
igitur q si aliquid vbi fuerit in quo non est corpus: q

Diffō vacui

nihil sit illic oino: z existimant et q oē corpus est tangi
bile: z illud qd est tale: est illud qd hz grauitatem z le/
uitatem. ergo sequitur ex hoc q vacuū sit illud in quo
non est grauitas aut leuitas. Ista igitur sicut diximus
superius sequitur fm rōnem: sed est inopinabile: vt
punctus sit vacuum: qm sequitur vt sit locus: z illud e
in quo est dimensio corporis tangibilis.

Dicit hoc igr qd narrauimus est fere totus sermo pbantam
vacuum esse: z improbantium: necesse est illi q intēdit
declarare q istozum est necium scire qd signat hoc nomen vacuum.
Et dixit hoc: qz pncipium pscrutatis per vtrum simplex. s. vtru
aliquid sit: aut non: est exponere nomen p sermonem cōposituz ex ali/
quo qd est tanq genus: z alio qd est tanq dīa. Deinde queret si il
lud genus est illi dīa si fuerit verificabit illud questum. z si nō: sit
vt declaratum est in posterioribus. Et d. z existimatuz e q vacuū
est locus: in quo nihil est. i. existimat fm opinionem eoz: q hoc no
men vacuum signat apud eos locum in quo nihil ē. Et d. z cā in
hoc est zē. i. qm opinabant: q oē ens est corpus: z q oē corpus est
in loco: q vacuum est locus in quo non est corpus: ex quo sequit
q vacuum est illud in quo nihil ē. Et d. z existimat q oē corpus
est tangibile zē. i. z qz ponunt q vacuuz est illud in quo non est cor
pus: z ponunt et q oē corpus est tangibile: z q tangibile hz graui/
tatem aut leuitatem: seqtur q vacuum sit illud in quo nō est graui/
tas aut leuitas. Et d. ista igitur zē. i. ista igr inopinabilia sequū
tur eis q exponunt hoc nomen vacuum tali expōne. s. qz ptingit eis
q vacuum sit aliquid in quo nō est grauitas aut leuitas. Et d. indu/
xit vnum inopinabilem ptingentium huic positiōi z dixit: sed est
inopinabile vt punctus sit vacuum zē. i. qm cum ptingit eis q va/
cuū sit illud in quo non est graue aut leue: z hoc est descriptio va/
cuū. z descriptio puerit super descriptum: erit vtz q illud in quo nō
est graue aut leue est vacuum: q punctus est vacuum: sed in puncto
non est graue aut leue. ergo punctus est vacuum. si igr punctus est
vacuum: z vacuum est locus. q punctus est locus: sed locus est diui/
sibilis: cum in eo est dimensio corporis tangibilis: z punctus est indi/
uisibilis: qd est inconueniēs: z hoc intēdebat cum dixit: qm nece ē
vt sit locus zē. i. qm seqt ex hoc q punctus est vacuū: z vacuum est
locus apud eos vt punctus sit locus: z locus apud eos est illud in quo est
dimensio corporis tangibilis: ex q seqt vt dimensiones subūciant in
puncto. s. diuisibile indiuisibile: z hoc ptingit eis: qz negatio p qua
disposuerunt vacuum: est negatio vlis per quam non intelligit na/
tura terminata. s. cum dicunt: q est locus in quo non est corp. hoc
enim est verum de colore z de puncto: z iō illi qui dicūt ipm esse dimē
sionem in quo non est corp non ptingit eis hoc inopinabile: qm di
cere ipsum esse locum in quo non est corp non significat naturam
terminatam: sicut significat apud dicentes ipsum esse dimensionem
in qua non est corpus.

57

Principiū
pscrutatis
p vtruz sim
plex. s. vtz
aliquid sit:
aut nō: est
expōere no
men p pmo
nē cōpositū
ex aliq qd
est tanq zē
nus. z alio
qd ē tanq
dīa. cōsile
supra. c. 50.

CSiquidē igit videt dici vacuū vno quidez modo: nō plenū sensibili corpe fm tactū: sensibile autē fm tactuz est gravitatē hñs vel leuitatē. Unde z si dubitauerit aliqs q̄ vtrūq; dicat si habeat hoc spaciū colorē: aut sonū vtrū vacuū an nō: aut manifestū est siquidē corp⁹ accipiat qđ tangit vacuū esse: si vero nō: minime.

CEt etiā videmus q̄ vacuū dicit vno mō illud qđ nō est plenū corpore sensibili fm tactū: z sensibile fm tactuz est illud qđ hz gravitatē aut leuitatē. Quid igit dicunt. si aliquis interrogauerit eos: z dixerit: si dimensio recipit colorē aut sonum qñ percutit: vtrum sit vacuū aut non: sed est manifestum q̄ si recipit corpus tangibile: est vacuum: z si non recipit: non.

S**C**um destruxit descriptionē dicentē vacuū esse locū in quo nō est corpus: reuertit ad alias descripiōes. **C**Et dixit. z videmus q̄ vacuū dī vno mō zē. i. z videm⁹ q̄ vacuū describit multis modis. Quoz vn⁹ est q̄ est dimensio nō plena corpe sensibili fm tactū. B. d. z sensibile fm tactū zē. i. z ptingit istis ex hoc q̄ vacuū sit dimensio in qua nō est gravitas aut leuitas tm. z iō dixit: qđ igit dicit eccl. z dicēduz est dicētib⁹ hoc: qñ ista dimensio recipit colorē z sonum: vtrū sit vacuū aut nō. si vacuū tūc vacuū erit vñ entū sensibili non intelligibili: qđ nō dicunt. si aut nō vacuū: tūc vacuū nō est illud in quo nō est corpus tāgibile tm: in quo nō est qualitas tāgibilis neq; color: neq; sonus. **C**B. d. sz est manifestū zē. i. sz deberent addere in diffōne q̄ est illud in quo nō est corpus tāgibile: recipit illud. nō. n. sequit vt illud in quo nō est corpus tāgibile sit vacuū: cū celum sit hmōi. s. q̄ est illd in quo nō est qualitas tāgibilis. **C**Dixit Alex. z in alio lib. loco ei⁹ in quo dicit: qđ nō est plenū corpore tāgibili ē: qđ ē plenū corpe tāgibili: z fm h̄ intēdit p̄ illd aerē. n. apud illd est tāgibile p̄ tactū tm z apud eos est vacuum: qđ crediderūt ipm eē tāgibile p̄ tactū tm z ipm hoc p̄tradixit eis post cū dixit: qñ cū recipit alias q̄ritates a tāgilib⁹: vtrū remanet vacuum aut nō. si igit remanet: destruet descriptio. si nō remanet: tūc vacuum recipiet qualitates in loco corporum.

In celo nō ē qlitas tāgibilis. idē p̄ z. 2. capi/te de sba oꝝ bis. Idē p̄ celi. t. c. 20.

Zfa Argv. Qui qdēz locū h̄ i. dēz asserūt esse nō recte dicētes. vt p̄z

CAlio autē mō in quo nō hoc aliqd est: neq; suba corporea aliqua. vñ dicūt qđā vacuū esse corpis mā: qđā nō locū idē dicētes nō bene: mā quidē. n. nō separabilis est in reb⁹: vacuū autē querūt sicut separabile.

CEt alio mō dicit illud in quo nō est aliquid demonstratū: neq; substātia corporalis: z ideo dixerūt quidā q̄ vacuū est materia corporum: z isti sunt qui dixerunt

etiā q̄ locus est ista: z nō bñ dixerūt: mā. n. nō ē sepata a reb⁹: vacuū. n. nō p̄scrutat de illo nisi p̄z q̄ est sepatū.

CEt alij describunt ipsum q̄ est illud in quo nihil est demonstratum neq; accidens: neq; substantia corporalis: z q̄ ista descriptio cōuenit materiē putauerūt quidā q̄ materia z vacuū sunt idē: sicut existimauerūt q̄ locus z materia sunt idem z inuuit: vt mibi videtur Platonē. **C**B. d. z nō bene dixerunt zē. i. z nō bene existimauerunt: qñ cum dicimus q̄ in materia nihil est demonstratum in actu: nō intelligimus q̄ possit denudari a rebus demonstratis in actu: sed intēdimus quidē q̄ in sua essentia nō est aliquid demonstratū: neq; est in se aliqd demonstratū qñ si ita esset: nō reciperet res demonstratas: vacuū vero est idē in quo nō est aliqd demonstratū: ita q̄ vacuū inuenit sepatatū a rebus demonstratis quādo dicunt vacuum.

59

Plato existimauit q̄ loc⁹ z materia sūt idē. cōsile supra cōmen. 16.

Quo itelligit dicitur coe. v3 qm ma nihil e demonstratu in actu

CQuā autē de loco terminatū est z vacuum locuz necesse est esse si sit priuatū corpore. Quomodo autē locus est: z quō nō est: dicitur est. manifestū est: qñ sic vacuum quidē nō est: neq; sepatatuz: neq; inseparabile. Vacuū enīz nō corpus s̄z corporis spaciū esse volunt.

CQuia itāz determinauim⁹ de loco z est necesse in vacuo ēt si est posse vt sit loc⁹ q̄ caret corpore: z itā narrauim⁹ locū quō est: z quō nō. manifestū est q̄ vacuū qđ dicit hoc mō nō est sepatū: neq; nō sepatatū. Vacuū enīz nō est apud eos corpus sed dimensio sine corpore.

Cum destruxit descriptiones dictas de vacuo: incepit declarare ēt q̄ illud qđ dicit in perterutatione de loco destruit descriptionē veraz vacui que est ipsum esse dimensioē in qua nō est corpus. **C**Et dixit q̄ iam determinauimus zē. i. z q̄ iam declarauimus quid sit: z quō nō est: q̄ declarauim⁹ q̄ est primū cōtinēs extraneum: z q̄ non est hoc dimensio existens per se sepatata a corporibus: neq; nō sepatata sed mixta est eis: z vacuū si sit: nihil aliud est q̄ dimensio sepatata: manifestuz est q̄ vacuum nō est. **C**Et cum dixit sepatata: neq; inseparata intēdit fm opinionē dicentū q̄ vacuum est sepatatuz a corporibus. z fm opinionē dicentū q̄ est mixtum cum corporib⁹: z non sepatatū ab eis. z cum dixit: vacuum enīz apud eos zē. inuuit etiā modum ex quo contingit vt non inueniat dimensio per se. illud enim qđ inuenit per se est corpus: dimensiones vero inueniuntur in corporibus: z q̄ vacuum est dimensio existens per se: sequitur vt nō sit: quoniā si esset: tūc predicamentum q̄ritatis esset: sepatatum: z tūc q̄ritas esset sepatata a substantia.

60

CUnde z vacuumz videt esse aliquid q̄ z locus: z p̄ hoc acceptū est: cōuenit enīz motus qui fm locū est: z locum dicētib⁹ esse aliquid preter incidētia corpora: z his qui quidē dicunt q̄ vacuū est: causam autē motus

opinant vacuum esse sic: sicut in quo mouet: hoc autem erit: quare locum dicunt quidam esse.

Et ideo dicunt quod vacuum est aliquid: quia locus est aliquid: et eisdem causis dicunt hoc quod vacuum est: motus enim in loco coegit dicentes locum esse aliquid. alia corporibus que subiungunt in eo ad dicendum hoc: et coegit dicentes vacuum esse ad dicendum hoc. Qui enim existimant vacuum esse causam motus: existimant ipsius esse illud in quo mouetur res mota: et ideo dixerunt quidam quod hoc est tanquam locus.

Dicitur etiam quod existimant quod locus et vacuum sunt idem: et locus apud eos est aliquid: existimant etiam hoc modo vacuum esse aliquid. ens. D. d. per easdem causas. i. et per easdem causas crediderunt locum esse et vacuum esse. et existimauerunt ea esse unum secundum subiectum: et duo secundum modum. Et dedit causam ex qua existimauerunt hoc: et dicitur motus enim in loco coegit etiam quoniam motus est illud quod induxit homines ad credendum locum esse: et vacuum esse: sed opinari locum esse propter motum est vera opinio: opinari vero vacuum esse propter motum est falsum: et similiter hoc quod opinantur ex hoc quod vacuum est locus: est falsum. D. d. qui enim existimant etiam. i. qui enim existimauerunt vacuum esse causam motus: existimant hoc: quia reputant ipsam esse illud in quo res mota mouetur: sicut reputat de loco: et ideo dixerunt quod vacuum et locus sunt idem. Et cum dixit quod motus induxit eos ad dicendum vacuum esse: incepit contradicere eis.

Neque autem una necessitas est si motus est et vacuum: omnino quidem igitur omnis motio nequaquam: vnde et Aristoteles latuit: alterari namque contingit plenum: sed neque et secundum locum motum. similis enim subingredi adinuicem contingit: et nullum spatium extra sit preter corpora mota: et hoc manifestum est et in perpetuorum reuolutionibus: sicut his que sunt humidorum. Et non est hic necessitas cogens: si fuerit motus ut vacuum sit: quoniam videri non est hoc necessarium de omni motu: et hoc ignorauit Aristoteles. posse enim est ut plenum alteretur: postea quoniam neque est necessarium in motu locali. possibile enim est ut ambo congregentur: et sic corpora mobilia cedunt sibi in locis adinuicem absque eo quod hic sit dimensio separata preter dimensionem eorum: et hoc est manifestum in cursu corporum continuorum etiam: et similiter etiam in cursu corporum humidorum.

Notandum in loco coegit dicentes locum esse aliquid alia corporibus que subiunguntur in eo.

61

Crediderunt antiqui locum et vacuum idem esse secundum se in se. Ideo. 3. co. 50. infra. 65

Notandum est illud quod induxit hominem ad credendum locum esse et vacuum esse. Sed opinari locum esse propter motum est vera opinio: opinari vero vacuum esse propter motum est falsum. Ideo. 3. co. 50. 3. 38. et ibi.

Dicitur et non est hic necessitas cogens: si motus fuerit ut sit vacuum. Primum vero quoniam si utramque motu videri et continuo hoc manifestum est. s. quod vacuum non est necessarium in omni motu. motus enim alteratus aut indiget pleno de necessitate: aut nullus existimat ipsum indigere vacuo: et hoc est manifestum per se. et hoc ignorauit Aristoteles: cum dixit quod totum est immobile omnino quolibet genere motus: quia non est vacuum.

Et cum declarauit quod manifestum est per se: quod non omnis motus facit existimari vacuum esse: incepit declarare etiam quod neque ex motu in loco sequitur vacuum esse. et dixit: et postea etiam. i. et postea si concesserim quod ipsi non probant vacuum ex omni motu: sed ex motu locali. apparebit etiam quod hoc non sequitur etiam in motu locali: quoniam possibile est motum locale esse sine vacuo: et hoc intendit cum dixit. possibile enim est ut duo congregentur. s. motum esse: et vacuum non esse. D. d. quod. et dixit. s. corpora mobilia cedunt sibi etiam. i. et hoc erit ita quod omnia corpora mobilia quando aliquod corpus eorum mouetur cedat ei in loco aliud corpus ad quem transferatur: et illi aliud absque eo quod ibi sit dimensio separata: in qua motum moueat preter dimensionem corporum mobilium.

Deinde narravit quod iste modus qualitatis translationis mobilium manifestus est de causis sensibilibus. Et dixit. et hoc manifestum est in cursu etiam. et intendit per corpora continua contingit. ista enim quando mouentur cedunt sibi adinuicem: et si non impediret motus. et intendit per corpora humida motum partium aque et aeris. pres enim istorum mouentur quoniam cedunt sibi in loco adinuicem: et sicut ista corpora cedunt in loco naturaliter rebus que mouentur in eis. s. mobilibus in aqua et aere. Et forte intendit per hoc quod dixit in cursu corporum perpetuorum: corpora mobilia secundum pres sicut aqua et aer. et per hoc quod dixit: et sicut in cursu corporum humidorum intendit quod hoc manifestum est et in cursu corporum humidorum. s. quoniam motus eorum est per motus rerum in quibus mouentur.

Contingit autem et densari non in vacuum: sed propterea quod ea que insunt illabuntur: ut aqua collisa aere cui inest: et augeri non solum ingrediere aliquo: sed ex alteratione: ut si ex aqua fiat aer: omnino autem et que est de augeretur ratio: et in cinere diffuse aque ipsa seipsam impedit: aut. n. non augetur quodlibet: aut non in corpore: aut contingit duo corpora in eodem esse: dubitationem igitur eodem voluit solvere: sed non vacuum demonstratur sicut est: aut omne esse corpus necessarium vacuum si penitus augetur: et augetur per vacuum: eadem enim ratio et in cinere est.

Et posse est et corpus condensari non ad vacuum: sed quia illud quod est in eo dissoluitur et exit ab eo. C. g. quoniam quoniam aqua dissoluitur et exit ab ea aer qui est in ea: et possibile est corpus augeri: quia aliquid intrat ipsum: sed augetur per alterationem. etiam. C. g. quoniam aer generatur ex aqua: et videri sermo de augeretur

62

2

3

Prima expō

Secunda expō

Augmentari contingit non solum ingrediere aliquo. sed ex alteratione.

to et sermo de aqua que fundit in cinerem destruit se ad invicem: quonia aut nihil auget: aut augmentum eius non fiet per corpus: aut duo corpora congregentur in loco. Ipsa igitur per hoc quod dicitur: non declarant vacuum esse: sed querunt dissolvere questionem eodem nobis et illis: et ideo oportet etiam ut corpus sit vacuum cum totum augetur: et augmentum sit mediante vacuo: et hoc idem dicimus de cinere.

63

Cum declaravit quod non sequitur si motus sit ut vacuum sit ut probantes vacuum esse existimaverunt: incepit et declarare quod neque et sequitur ex densitate et raritate. neque ex augmento et diminutione. Et dixit et posse est corpus condensari non ad vacuum. id est et posse est existimari quod corpora condensent sine eo quod vacuum sit impositum in ipsis: et hoc intelligit ut a corpore condensato dissolvuntur quedam partes et exeunt ab eorum sic stringunt partes residue ad loca illarum partium: et sic corpus fiet minoris quantitatis absque eo quod imaginem quod interpretes eius sunt foramina vacua ad que stringunt partes eius apud densitatem. Et dicitur quod quia aqua exprimit reuertit in minorem quantitatem: quod partes aeree mixte cum ea dissolvuntur ab ea. et sicut in lana et filtro: et est posse quod densitas accidat non per exitum partium: sed ex alteratione tantum: quoniam corpus maioris quantitatis transfertur in minorem quantitatem: et similiter posse et est ut magnitudo eius crescat absque eo quod admisceat ei aliquid extrinsecum: ut aqua que transmutat in aerem. et hoc intendebat cum dixit: et posse est corpus augeri: et hoc dicitur augmentum transumptive: augmentum enim in rei veritate non est nisi in alato: et per aliquid extrinsecum. et declarare quod sit augmentum verum manifestum impertinet est si incepit declarare quod quod de augmento non dissolvit ex positione vacui: sed remanet super illos sicut remanet in hoc loco super nos. et dixit. et vult etiam. id est et vult quod de augmento: et de aqua que fundit in cinere remanet. et ponat vacuum. Constat tunc. id est si corpus augetur per introitum alterius corporis in ipsum et augmentum est in omnibus partibus augmentabilis per introitum alicuius extrinseci: non possumus dicere quod omnes partes corporis sunt vacuum: quoniam si ita esset non esset illi corporeitas omnino. ergo questio remanet super ista sicut super vos. sumus igitur inter tria: quoniam augmentum non negabimus esse: aut negabimus ipsum fieri per additamentum corporis extrinseci: aut si concesserimus habebimus pro possibili corpus penetrare corpus. Et dicitur ipsi igitur. et per hoc quod dicitur etiam. id est et maximum quod faciunt est querere a nobis dare causam augmenti non aliud: quoniam cum declaravimus quod vacuum non sufficit et dare causam augmenti. oportet nos dare causam illius. deinde notificavit quomodo remanebat super eos: et dixit: et oportet etiam ut totum corpus etiam. id est et necesse est ut totum corpus sit vacuum si posuerimus ipsum augeri per omnes partes: et augmentum sit per introitum partium corporis: quod est ex extrinsecis in locis vacuis augmentatis: quoniam corpus ipsum non augmentatur in omnibus partibus sed in quibusdam: quoniam addunt in eopartes que ante non erant: et hoc est additio non augmentum. B. d. et hoc idem dicitur de cinere. id est quod positio e vacui etiam non dissolvit quod de cinere nisi totum vas est

Augmentum in rebus animatis dicitur transumptive. augmentum enim in rei veritate non est nisi in alato corpore. Vide pro istis per ce. co. 23.

vas est vacuum: quoniam cum fuerit positum quod tantum capit de aqua cum cinere sicut sine aqua: et vacuum quod est in cinere est minus necessarium quod inane totius vas: remanebit questio.

Intendit vacuum non esse ex parte motus. Cap. 3.

Quod quidem igitur et ex quibus demonstrat vacuum solvere facile sit manifestum est. Quoniam autem non est vacuum sic divisum sicut quidam dicunt: dicemus iterum. Si enim uniuscuiusque loci mutatio aliqua simplicium corporum quedam natura est: ut ignis quidem sursum: terra autem deorsum: et ad medium: manifestum est quod non vacuum erit causa loci mutationis: cuius igitur causa erit vacuum: videlicet enim esse motus secundum locum: huius autem non est.

Manifestum est igitur quod sermo eorum de vacuo destrui facilis est ex illis rebus quibus probant ipsum esse: et nos narrauimus prius quod non est hoc vacuum separatim: ut quidam dicunt. dicam igitur quoniam cum unumquodque corporum simplicium habeat aliquam translationem. Uel ignis superius: et terra inferius: et ad medium: manifestum est quod non est rebus ut vacuum sit causa translationis. Quis igitur motus: potest aliquid dicere quod vacuum est eius causa cum non existimetur quod sit causa alicuius ubi motus in loco: et non est causa nisi istius motus.

Id est manifestum est igitur quod sermo eorum in probando vacuum per motum destruetur ex ipso motu: apparet enim quod ex motu non sequitur vacuum esse: imo ex illo destruit vacuum. Et dixit. dicamus igitur etiam. id est apparet ex isto sermone quod non intendit in eo destrui re vacuum: ut promisit in principio sermonis. id est destrui rationem eorum de vacuo. destructio enim adueniens super rationem eorum fuit destructio consecutionis: quaz existimabat esse inter motum et vacuum. iste vero sermo est destructio eius quod vacuum sit causa motus secundum finem. quod igitur in primis sermonibus declaravit quod vacuum non est causa formalis motus: et in hoc sermone declaravit quod non est causa finalis. Et sermo syllogisticus componit sic. Si vacuum fuerit causa motus secundum quod locus est nobis causa eius quod translatio alia est ad superius: et alia ad inferius: et si fuerit causa diuisionis translationis erunt diuerse nature non conformes: sed est conformis a nature. ergo non est causa translationis. et cum non fuerit causa translationis: non erit causa motus secundum finem. Sed causa quam ipsi dicunt de vacuo non est ista: quoniam causa quam ipsi fingebant de vacuo. quod est causa naturalis. scilicet causa per quam aptatur motus. et ideo incepit post declarare quod impossibile est motum fieri in vacuo: et fingunt ipsum esse causam leuitatis: Comē. Quer. sup phys. v

64

a Vacuum est simile nature. Idem. s. co. 36. et 42. s. vide oppositum. s. co. 48 ubi h3 quod in vacuo non est natura vigeant: neque diuersa.

Documētū

et plenum est gravitatis. Et appz ex hoc sermone bñ q vacuū nō ē loc⁹: qm̄ si vacuū eēt loc⁹ in q̄ nō erit corp⁹ ⁊ trāssert ad ip̄z corp⁹: eēt in eo sup̄ ⁊ inferi⁹: s̄z in eo nō sunt sup̄ ⁊ inferi⁹: s̄z in eo nō ē loc⁹. ⁊ cū nō fuerit loc⁹ nō erit ens: qm̄ in dīssōne ei⁹ dī q̄ ē loc⁹. ⁊ hoc intēdebat p̄ hūc s̄monē: ⁊ s̄mo ei⁹ erit talis: manifestū ē q̄ vacuū cū nō fuerit loc⁹ ad quē trāsserunt corp⁹ nālī nō erit ens: ⁊ for̄ te q̄ s̄mo p̄tinet duas p̄clones in s̄l. ⁊ hoc s̄m suū morē in abbrenatōe. p̄mo p̄tinet duas p̄clones in s̄l. ⁊ hoc s̄m suū morē in abbrenatōe. C. d. q̄s igit̄ mor⁹ ⁊c. i. ⁊ cū sit declaratio q̄ nō est cā mor⁹ q̄ existit in alicui⁹ mor⁹ oīo: ⁊ cū nō fuerit cā illi⁹ nō seq̄r ex pōne mor⁹ vacuū eē. s̄z ecōtrario. s. vacuū nō eē. Et Alex. expōit hūc s̄monē ita: qm̄ nā sit cā trāssatōis corp⁹ nālīū: vacuū nō ē cā trāssatōis: ⁊ cū nō fuerit cā trāssatōis nō erit cā alicui⁹: ⁊ cū nō fuerit cā alicui⁹: nō erit ens oīo. ⁊ ista p̄tradictio est p̄pā ponētib⁹ vacuū: q̄ est cā agēns trāssatōis ad sup̄ius nō ponētib⁹ ipsūz cām mālez trāssatōis.

Expositio Alexan.

Amplius si vacuū est aliquid vt locus p̄tinetur corpore cum sit vacuū quō mouebit̄ impositus in ipso corpore: nō. n. iam in oē: eadez aut̄ rō ⁊ ad locū esse aliqd̄ opinātes sepatū in quē fert̄ qd̄ fert̄: quō nāq; mouebit̄ positū aut manebit̄ sursum ⁊ deorsuz: ⁊ de vacuo p̄uenit eadē rō merito: vacuū. n. locū faciūt eē dicētes: ⁊ quō iam inerit: aut in loco: aut in vacuo. nō. n. accidit cū totuz sit positū: sicut in separato loco ⁊ sufferēte corpore. pars. n. nisi seorsuz ponat̄ non erit in loco sed in toto. ampli⁹ aut̄ si nō locus/ neq; vacuū erit.

Pars nisi seorsuz ponatur non erit in loco sed in toto.

Et et si vacuū sit sicut loc⁹ cōe corp⁹: cū fuerit positū in vacuo aliqd̄ corpus: quo igit̄ attrahit̄: imposit. n. est vt attrahat̄ ad ipsūz totuz. ⁊ p̄ hūc eundē sermone dī dicit̄ illis q̄ existimāt locus eē aliqd̄ sepatū ad quē fieri ⁊ trāssatio. q̄ret̄ igit̄ ab eis quō sit attractio corp⁹ positū in eo: aut q̄s eius ⁊ q̄rit̄ de sup̄iori ⁊ inferiori: sicut fuit q̄sitū in vacuo. necesse est. n. vt sermo d̄ illo sit sicut sermo de vacuo: dicētes enīz vacuū esse ponūt ipsūz locum: ⁊ querit̄ ēt quat̄r erit aliqd̄ in loco aut in vacuo: hoc. n. nō adaptat̄ qm̄ totū illius rei fuerit positū in loco sepatō: ⁊ illud corpus totale fuerit p̄manēs: ps. n. nō ponat̄ p̄ se nō erit in loco: sed in suo toto: ⁊ et si loc⁹ nō fuerit: nō erit vacuum.

65 Expositio Aver.

Hec est secūda declaratio q̄ vacuū sepatū nō est ⁊ differt a p̄ria: qm̄ in p̄ma posuit vacuū eē nō p̄siliuz p̄riuz ⁊ q̄ in eo non est potētia illis moro. ita q̄ motū attrahat̄ ad ip̄m ex illa potētia: sic attrahit̄ ad p̄tines sibi p̄riuz: in hoc vō. q̄ p̄cedit q̄ in vacuo ē potētia filis moro. ⁊ q̄ motū attrahit̄ ad illā. s̄z cū hoc fuerit positū: ⁊ fuerit manifestū q̄ si in vacuo sit potētia est p̄siliuz: necesse est cū idē corp⁹ fuerit positū in vacuo: aut nō moueat̄ oīno p̄p̄ eqlitate attractionis ex q̄lz p̄re equaliter: aut vt moueat̄ s̄m totū ad loca p̄traria: aut diuidat̄. s̄z ip̄z s̄m totū moueri ad loca p̄traria ē imposit̄: ⁊ ip̄m ēt q̄scere i oī loco est ip̄olēz dīssō ei⁹ ⁊t nō sentit̄. Et ipse exp̄sit in hoc s̄mone p̄mā istaz dīuisionū ⁊ tacuit duas: q̄ itelligunt̄ ex dictis. Et for̄ te p̄tē est in hac dīuisionē: ⁊ erit argumētū p̄ se. s. qm̄ mor⁹ nālīs fuerit p̄siderat̄ in eo tm̄. q̄ d. ⁊ ēt argumētū scd̄z ē: qm̄ cū posuerim⁹ hoc nomē vacuū signat̄ locū corp⁹: ⁊ posuerim⁹ ip̄m s̄m q̄ est loc⁹ h̄re potētia p̄ quā attrahunt̄ ad ipsūz corp⁹ q̄ q̄scūt in eo nālīter cū fuerit in eo: ⁊ mouent̄ ad illud cū fuerit ex: ad modū ei⁹ q̄ sentit̄ de loco: ⁊ posuerim⁹ in hoc vacuo aliqd̄ corp⁹: nō poterim⁹ dicere ip̄m moueri nālīter p̄ attractionē ei⁹ a p̄tinetē: sic dicim⁹ hoc de loco. sequit̄. n. ex hoc vt idē corp⁹ s̄m totū moueat̄ ad loca cōtraria. Et Alex. expōit hūc sermone ita q̄ illd̄ qd̄ sequit̄ in cor: nō sequit̄ nisi q̄ vacuū ponit̄ infinitū: sic sequit̄ in terio. vt motus nō sit in corp⁹ infinitoz coegit̄ ip̄z ad hoc q̄ expō n̄ra existimat̄ q̄ Ari. diceret̄ eā post̄ pro rōne alia ab ista. B. d. ⁊ p̄ hūc eundē sermone ⁊c. i. ⁊ illud qd̄ p̄tingit̄ dicētib⁹ vacuū eē ex hoc. s. qm̄ in eo nō erit sup̄ ⁊ inferi⁹ nālīter: neq; aliqd̄ p̄p̄ eadē res q̄scit̄ in alio loco ⁊ moueat̄: tur in alio cōtingit̄ idēz ponētib⁹ locū eē dīuisionē sepatas a m̄. B. d. q̄rit̄ igit̄ ab eis. i. qm̄ cū interrogant̄ de cā q̄re q̄dā corp⁹ mouent̄ in aliquo loco ⁊ q̄scunt̄ in alio loco nō p̄nt̄ dare cām: dīuisionē: qm̄ abstrahunt̄ a m̄ nō habebūt potētia ne duz vt habeāt potētia nō p̄silez: ita q̄ faciat quietē in aliquo loco ⁊ motū in alio: ⁊ similit̄ etiaz qm̄ interrogātur de differētis quib⁹ locus diuiditur in sup̄ius ⁊ inferi⁹: nō possent̄ dare aliqd̄ ex dīuisionibus: ⁊ totuz hoc est p̄trariū ei qd̄ accidit dicētib⁹ locū eē vltimū cōtinentis. Et cū declarauit q̄ idē imposit̄ cōtingit̄ dicētib⁹ locū eē dīuisionē: ⁊ d̄ cētib⁹ vacuū: dedit cām in hoc ⁊ dixit. necesse est enīz ⁊c. i. ⁊ hoc imposit̄ p̄tingit̄ vtrīsq; qm̄ ambo ponūt vacuū ⁊ locū eē dīuisionē: qm̄ nō differūt apud eos nisi s̄m modū. s. q̄ cū accipitur s̄m q̄ in eo existit corp⁹ dī loc⁹: ⁊ cū accipit̄ s̄m q̄ in eo nō est corp⁹ dī vacuū. Et inde induxit aliud inopinabile cōe eis: ⁊ dixit: ⁊ querit̄ quō ⁊c. i. ⁊ dicentes q̄ dīuisionē sunt locus ⁊ vacuum. nō p̄nt̄ dare cām ex qua corpus s̄m totuz est in loco per se: ⁊ s̄m partes in loco per accidēs. Manifestū est enīz q̄ cū pars nō fuerit separata a toto q̄ nō erit in loco per se sed in toto: ⁊ hoc intēdebat̄ euz dixit. hoc enim non apratur ⁊c. i. ⁊ interrogantur etiam quomodo aliqd̄ s̄m totuz est in loco per se ⁊ s̄m partes in loco per accidēs: cum posuerit̄ dīuisionē sepatatas esse locū ⁊ vacuū. hoc enim non adaptatur cum res s̄m totuz fuerit posita in loco qui est dīuisionē sepatate ⁊ illud corpus totale fuerit permanens in sua dīuisione non corruptum diuidendo se in suas partes.

Expō Alex.

Dimensio / nes qm̄ abstrahunt̄ n̄ h̄nt̄ potētia ne dūvt habeāt potētia n̄ p̄silez. Vide p̄sile s̄. cō. 48. Vacuum ⁊ loc⁹ apd̄ antīqs̄ n̄ d̄nt̄ nisi s̄m modū. Idē. s̄. 50. ⁊. 61.

Pars cu n
ponit sepa/
ra a toto n
e i loco p se
sz in toto.

para. n. cu non ponit sepa a toto no est in loco p se sz in toto: z fm
hoc sequit vt dispositio de toto z parte sit eade. s. q. vtraqz sit in lo/
co per se: z hoc predictu est in cap. de loco. B. d. neqz etiã si locus no
fuerit no erit vacuu. i. neqz et si locus no fuerit: cu est dimensio sepa
rata erit vacuu: vacuu em aut est puatio oim reru demonstrata z. s.
de ce pdicamento: aut est dimensio separata. C. Dixit Alex. z in quib
busda libris non inuenit ex hoc capitulo. s. ex postremo nisi hoc qd
dixit. interrogat qso aliquid erit in vacuo. z fm hoc iste sermo non
erit ratio per se: sed cõiunctus sermoni predicto.

Accidit aut dicentibus vacuu ee tanqz necciu: si vere
eet motus hru magis ee: si aliqs intedat non cõtinge/
re moueri nihil si sit vacuu: sicut em pp sile. dicetes ter
ram qescere: sic z in vacuo necesse est quiescere: no em
est quo magis z minus mouebit: fm em q vacuu est
non habet differentiam.

Et cõtingit dicentibus vacuu ee neccio si fuerit motus
hru ei qd dicut si aliquis pscrutatus fuerit pfecte de h
s. qm possibile est aliqd moueri si vacuu fuerit: que ad
modu igit dixerut illi q fecerunt terra quiescere ppter
situdinẽ: ita necesse est etiã quiescere in vacuo: qm no
erit vbi ad qd motus sit dignior z remotior: qm fm q
est vacuu non est in eo differentia.

66

Cu narrauit q ex ipsa rone eoz improbat sua ro: incepit narra
re et q ex illo eode iprobat cõclusio eoz. s. illud ex q nixi suat pba
re ipm. s. motu. C. Et dixit. z ptingit dicentib zc. i. z illis q existimat
vacuu esse q sequit ex motu neccio ptingit cõtrariu ei qd dicut. s. q
si fuerit vacuu no erit motus. C. B. incepit numerare argumeta re
quib apparet q si fuerit vacuu no erit motus: z dixit: que admodu
du igit zc. i. pnu igit eoz q cõtingut istis est: q q vacuu est pte
nece est: vt in eo sit quies no motus: qm si posuerimus ipz hie potẽtia
attractiua: sequit vt sit fm eqlitaret ex quo sequit vt motu quiescat
vbiqz ponat: sicut dixerut fingetes q ca i gete terre est: qz circũ
feretia orbis attrahit ea ex oib partib eqliter. z no intedebat
ficare sermonẽ istoz de terra: sz intedebat q cu fuerit positu in con
nente potentia attractiua cõtinget vt res posita quiescat in medio

Prã expõ

Secda expõ

Et forte intedit q cõtingit illis q oe corpus positu in medio qz
illis: qm que admodu cõtingit illis q oe corpus positu in medio qz
quiescere in eo: adeo q ignis et ita cõtingit illis: vt corpa vbiqz
ponant in vacuo qescant. C. B. d. qm no est vbi zc. i. qm qz est cõ/
milis no erit vbi qd est motus dignior attractioe z remotus simplr
q illud ex quo est motus: cu in vacuo no sint dõie quib diuidat in
superius z inferius: z duo extrema distãtia simplr no inueniunt nã
in superiori z inferiori. ex quo sequit vt omne motum positum in eo
quiescat vbiqz ponatur.

In vacuo
no sũt dõie
qb diuida

Primu quide igit qm ois motus aut violentus aut
fm nam est: necesse aut est siquide vere est violentus: ee
z euz qui est fm nam: violentus. n. extra nam posterior
est eo q est fm natura: qre si non fm nam inest vniciu/
qz physicoz motus corpoz neqz alioz erit motus neqz
vniciu. Et vo motus fm nam quo erit in vacuo: cu nec
vna sit dõia fm vacuu z infinitu: fm quide em q infini
tu est nihil erit sursum aut deorsuz neqz mediũ. fm aut
q vacuu est nihil differes est deorsuz a sursum: sicut em
nullius neqz vna est dõia: sic z illius qd no est: vacuum
aut cu non sit aliquid puatio vt esse: loci aut nã muta
tio differens est: quare erut que sunt nã dõia: aut igitur
non inest nã vllõ modo z nulla loci mutatio est: aut si
hoc est: non est vacuum.

Et postea ois motus aut est violentus/ aut nãlis: z se
quitur necessario si motus violentus sit/ vt etiã nãlis sit:
motus enim violentus est extra nãlem: z motus qui est
extra nãlem est post nãle motu. ergo sequit si vnũqzqz
corpoz nãlium no habuerit nãlez motu: vt no habeat
aliquẽ alioz motu. Quo igit est possibile vt motus sit
nãlis: z in vacuo no est superius dõia: z est infinitu: fm
em q est infinitu non est in eo superius neqz inferius
neqz mediũ oino: z fm q est vacuu no differt in eo su/
perius ab inferiori: que admodu igit in nihilo non est
oio diuersitas: sũt etiã in illo qd non est ens: z vacuu
est aliqd no ens z puatio: hoc eniz existimat de illo.
sed trãslatio naturalis est diuersa. ergo hec est diuersi
tas nãlis: est igit alteru duoz: aut nulla trãslatio natu/
raliter est oio alicuius rei ad aliquã partẽ: aut si est hic
trãslatio naturalis/ non est vacuum.

Hec est alia declaratio. z pma suarum ppositionum est q omnis
motus aut est naturalis aut violentus. i. extra naturaz: z est manife
sta per se. scda autem est q omne habens motum extra naturam ha
bet motum naturalem: z ista est etiam manifesta per se: qd enim est
extra naturam intelligit in respectu eius qd non est extra naturaz:
z existimat q Arist. declarauit hac ppositionez per hoc qd dixit. mo
tus enim violentus zc. s. qm dispositio in hoc est sicut dispositio in

tur i supino
z ifer. 78
s. cõ. 42. z
ibi. 7 de 3. 7.
c. z te. seqo

Ois motus
aut violentus
aut nãlis.
Si motus
violentus e
nãlis est.
Morus vio/
lentus est po
sterior nãb

67
Ois motus
aut e nãlis
aut violentus.
z ista
ppõ est ma

est ita p se. S3 vide i/ stantia d mo tu ignis in ppa sphaera 3. ce. cō. 20. z in. 2. me/ thozorum. c. 2. a Habu? e por puatoe in re q ca/ ret habitu.

habitu e puatioe: qm habitus a est prior puatioe in re q caret h/ bitu. z hxc ppō vt mihi vñ nō cōcedit ab alio. z est fatuitas in illo. Et cū pōuit has duas ppōnes cōclufit q illud qd mouet in va/ cuo nēcio mouet motu nāli: z si nō nō mouet: qm cū cōtingit pu/ sitioni dicēti q corpus mouet: aut nāliter: aut violēter q motū in vacuo est corpus: cōclufit in pma figura q motū in vacuo aut mo/ uetur nāliter aut violēter: z cū cōtingit huic q illud qd mouet vio/ lēter: mouet nāliter: cōclufit ēt q corp? qd mouet in vacuo mouet nāli. z ēt cū fuerit xerū q oē qd mouet violēter mouet nāli: sequit vt illud qd nō mouet nāliter nō moueat oīno. Et h? etiā est q. syllogismus inducēs ad incōueniens z in forma illius induxit hūz sermonē: cū dixit. ergo cum vñ qd qz corporū zc. z cū verificauit q corpus qd mouet i vacuo d3 moueri motu nāli. incepit destruere vt aliqd corpus in vacuo moueat motu nāli: z i vacuo nō est superius omnino: z ille sermo est in scda figura sic. Omne qd mouetur natu/ rali motu mouet in aliquo in quo est superius z inferius. Et in va/ cuo nō est superius omnino. Ergo illud qd mouetur motu natura/ li nō mouetur in vacuo. Beinde incepit declarare q in vacuo nō est superius neqz inferius: z dixit: z est infinitum. i. qm vacuum est infinitum: z infinitū nō h3 superius z inferius. ergo vacuum nō h3 superius z inferius qd nō est mediū totius.

2 Et cū declarauit q in vacuo nō est superius z inferius: qz est infi/ nitū: incepit declarare etiā hoc alio modo z dixit. z h3 qd est vacuū zc. i. qm in vacuo nō est diuersitas nāliter: s3 superius z inferius dif/ ferunt nāliter. ergo in scda figura in vacuo nō est superius z infer/ rius. B. verificauit ppositionē dicentē q in vacuo nō est diuersitas. et dixit. quē admodū igit zc. Et iste sermo cōponit sic. vacuus est non ens: z qd est non ens: est puatio. ergo vacuū est puatio. z in pu/ natione nō est diuersitas. ergo in vacuo nō est diuersitas: z cōbit xit ita illud qd nō est ens: intēdit ita illud qd nō est ens cuius pu/ tētia est potētia: nihil qd est puatio: nō negatio simplr: vacuū enim nō est negatio simplr. i. puatio pfecta: s3 puatio corporū natura/ lium: z illa quoz potētie diuersant sunt corpora nālia. B. d. z vacuū est aliqd non ens. i. non simpliciter: sed puatio corporū naturalia. Et cū verificauit q in vacuo nō est diuersitas: z cū in eo nō fue/ rit diuersitas: nō est in eo motus nālis: declarata est puatio in ter/ pcedēs z pns. s. q si vacuū est motus nō est nālis. B. destruxit pna e cōclufit vacuū non esse: z qz oppositū pntis est manifestum per se/ induxit hxc in forma redargutionis: z dixit. est igitur alterz duoz p. aduersariis igit nō pōt fugere alterū istozū: aut cōcedere vacuū esse: ex quo sequit motū naturalem non esse: ex quo sequit nēcio va/ cuum non esse. B. d. sed trālatio naturalis zc. per hoc verificat ppo/ sitionez dicentē q superius z inferius sunt diuersa nāliter: est qm hic sunt motus di/ uersi naturaliter: causa eniz in diuersitate motuū est diuersitas na/ turarum locoz: z naturarum rerum motarū.

In puatioe nō est diuer/ sitas. p silē. s. c. 48.

Cū i diuer/ sitate mo/ tuū ē diuer/ sitas naruz locoz. z nā/ ruz rez mo/ tarū. p silē. s. c. 36.

Amplius nūc quidē mouet plecta plectore nō tan/ gente: aut pp repercussionē: sicut quidā dicūt: aut ex eo

qd pellit pulsus aer velociori motu illius qd pellit mo/ tu p m que fertur in ppriū locū: in vacuo aut nihil hoz cōtingit esse: neqz em ferri erit s3 aut sicut qd vehit.

Et etiā videmus q illud qd mouetur per expulsio/ nem mouet expellente separato: z hoc est aut p m suc/ cessionem z motionē: vt quidam dicunt: aut qz motus aeris expulsi est velocior trālatione rei expulse in mo/ tu eius ad suum locū que habet: z nihil est ex hoc va/ cū: z trālatio nō pōt esse in eo alio modo. U. g. p m modum equitantis aut natantis.

Et declarauit prius q si motus nālis est: vacuū non est: incepit etiā declarare hoc ex motu violēto. Et dixit. z videmus zc. i. z vi/ demus q illud qd mouet per expulsioē violēter moueri post q mo/ tu separat: videmus in lapide plecto q mouet post q manus sepa/ rat ab eo z s3 sagitta directa post q separat a chorda. z hoc nō pōt esse in vacuo nisi esset pole aliqd moueri sine motore: z ideo a oēs cōueniūt in hoc q cā isti? motus est aer aut p m successionē: vt Pla/ to b dicit. s. q qm res expulsa vacuat locū in quo est per expellens succedit ei in loco alius aer qui mouet illud expulsi: post separationē expellētis: z ille aer p m q vacuat locū suū z succedit ei in eo alius aer: mouet ēt ab aere succedēte: z sic donec mor? qscat. Aut p m hoc q aer qui defert rē expulsa: mouet ab expellēte post q expellens separat ab eo ppter hoc: qz in nā aeris est recipere moueri ab alio: z remere ipm diu post q separat a motore: z hoc p m c forma. s. qm post q separat ab expellēte mouet a sua forma nāli: z ante separatio/ nez mouet ab vtroqz. s. ab expellēte z a sua forma: quapp motus d? est velocior necessario q motus expulsi: expulsum enim non h3 in se principiū motus cū motus eius sit violentus purus: aer vero h3 in se principiū motus vt alibi declaratū est. Et hoc intēdebat cū dixit: aut q motus aeris expulsi zc. i. per potētiā leuitatis q est in aere per que innatus est cū aliquo motu adueniēte moueri ad su/ perius. s. q causa in motu e lapidis post separationē plectis non est successio aeris sed trālatio ipsius aeris. z h est sentētia Arist. vt declaratū est in lib. celi z mū. di. z vltimo isti? libri. Beinde dixit. z nihil est ex hoc in vacuo. i. z nō est in vacuo aliquid de quo dicat succedere: aut illud qd defert rem expulsam est velocioris motus q ipsa res: ita q motus violētus remaneat post separationē expellentis. Et iste sermo cōponitur sic. Motus violētus post separationem expellētis fit: aut ex successionē aeris: aut ex velocitate motus eius. Sed in vacuo nō est aliquid ex quo sit possibile aliqd istoz. Ergo in scda figura motus nō pōt esse in vacuo. B. d. z trālatio nō pōt esse alio modo zc. i. z impossibile est etiā: vt trālatio sit in vacuo q equitas trāffertur super aliqd. i. delatū super defrens: aut p m animal natat. volatile enim trāffert in aere p m alterum istozū z vtrumqz.

a Ex hoc vt Auer. velle aerē moue re plecta. s. q etiā vide 7. ph. c. 10.

b Platodi xit motū p iectoz esse ab aere p m successionē Idē. s. ph. cō. 82.

68 c Aer i mo tu plectoz post q sepa/ rat ab expel lēte mouet a sua forma nāli: z ante separationez mouet ab vtroqz scilz ab expellen te/ z a sua forma.

d Quare mot? aeris i motu plectoz ē velo cior q mo/ tus expulsi.

e Cā in mo tu lapidis post separatio nē plectis nō ē succel sio ipsi? aeris sed trā/ slatio ipsi? aeris. z hxc est inia Ari sto. 1 de 3. s. ph. c. 82.

Amplius nullus itaqz habebit dicere propter quod quod mouetur stabit alicubi. quid enim magis hic qz ibi: quare aut quiescet: aut in infinitum necesse est ferri: nisi aliquid impediret magis potens.

Et et non posset aliqz dare cam ex qua cuz aliquid mouet in eo qescit ex eo in aliquo vbi. quar igr digni qescit hic qz hic: ex quo seqt aut qescere: aut moueri in infinitum: cum non ipeditur ab alio ipediēte fortiori.

69 Ca i motu nali e ca in gete nali. z h e silrudo continētis ad ptētuz. Idē. s. co. 36. z. 43. z 48.

Cuz destruxit vacuū esse ex motu: incepit etiaz destruere ipsuz ex quiete naturali. causa. n. in motu nali est ca in quiete nali: z hoc est silrudo continentis ad contentum. Et dixit: z etiam non posset aliquis dare. causaz zc. i. non posset aliquis eoz qui dicunt vacuz esse dare causaz ppter qua qn aliqd mouetur in vacuo qescit in aliquo loco magis q in alio: quēadmodum nō pōt dare cam pp quā corpus mouetur motu nali de vbi in vbi. B. d. quare igitur zc. i. qm non pōt dare in hoc causaz ex vacuo. que cōueniant huic qd sentit s. de corporibus ipsa qescere in aliquo loco: z non in alio: z intendit h per quietem: quietē nalem. C. B. d. ex quo seqtur zc. i. z si pcesserit mus q naturalr inter vacuū z rē motā est aliqua consilrudo. necesse est vt illa comparatio sit vna z simplex propter hoc q vacuz est vnū z simplex: ex quo seqtur q naturalr in vacuo sit alrēz duoz tm. s. aut quies aut motus: ex quo seqtur vt corpora nalia/aut semp qescant in eo vbiqz ponantur: aut sp moueantur qm si inter illud: z corpus nali fuerit cōparatio silis que est inter corpus z suuz vbi pprimū tunc corpora quiescunt vbiqz ponantur: z si inter illud: corpora nalia fuerit cōparatio que est inter corpus z vbi non nali: erit necesse vt corpora semper moueantur in eo.

Amplius aut nunc quidem in vacuum ob id qd dicitur ferri videtur: in vacuo aut vbiqz simitr huiusmodi est: quare vbiqz fertur.

Et et motus existimat fieri nunc in locis vacuis ex appositōe in ipso vacuo: hoc est eodem mō in oibus suis partibz. ergo sequit vt illud qd mouetur in eo expellatur ad omnes partes.

70 Ista est alia rōcinatio qua nititur destruere vacuum esse per motum violentum. plures enim motus apud expulsionēz expellentiā erit in aliqua parte z non in alia pp diuersitatem priūm in diuersa aptatōe. s. qz mouet ad ptē que est magis aprata: adeo q motū naliē mouet pp aptatōem contra suum motum naliē: vt accidit in assub: vt moueatur ad inferius qn non inuenit exitum ad superius.

2 Et dicit q ponētes vacuū ponūt ipm: qz existimat ipm adaptari motui: z si ita esset non esset h aliqua pars magis adaptata q alia.

Et totū hoc contingit dicētibz vacuū esse separatū: qbus inu-

dit in hoc smone ptradicare. dicētibz vero ipm esse non separatuz non ptingit hoc: sed impostū in corporibus. Isti. n. pnt ponere sup ruz z inferius z vtr mediu per qd fiant motus corpoz simplicium. B. d. ergo necesse est zc. i. ergo necesse est vt illud qd mouet in eo expellatur ad oēs pres equalr: z sic nullū motū mouebit pp aptatōez ad aliquam partem aliam ab ea ad quā expellens expellit: qd non sentitur in pluribus mobilibus.

Et in libro Alex. hoc caplm inuenit. z et existimat q translatio est nunc in vacuo pp aptatōem: z hoc in vacuo est eodem mō ex oibus partibz. ergo illud qd mouet in eo expellit ad oēs pres. i. q si vacuum est ca trālatōis pp aptatōem sicut fingūt dicētes ipm esse necesse est vt illud qd mouet in eo moueat ad oēs pres: qm aptatio ē in oibus equalr. z hoc in infinitū: qz vacuū est infinituz apud eos.

Et maxima ē dīa inter ponere q aptatio est necia in eē motus: z ponere ipsam esse cam agētem motū. si igr posuerimus q aptatio est de necessitate motus. expō erit illa quam diximus: z si posuerimus q aptatio est ea agens motus. expō erit Alex. sed erit destru/ctio non sm rem in se: sed sm smonem eorum. aptatio enim est de necessitate motus non causa agens.

3

Aptatō ē de necessitate motus z n causa agēs motum.

Quidit vacuum non esse ex pte velocitatis. Ca. 4.

Amplius aut z ex his manifestum est qd dicitur: videmus. n. idem graue z leue z corpus velocius ferri pp duas cās: aut in dis/serendo per quid vt per aquaz: aut p terrā: aut aerez: aut in differēdo qd fert si alia sint eadem pp excellentiam grauitatis aut leuitatis: hoc qdem igitur per quod fertur ca est que impedit: maxima quidem qd contra fertur: postea aut z manēs: magis aut qd non facile diuiditur: hm oī aut pinguius ē. Ad aut in quo est. a. mouebitur per. b. qd aut in quo ē c. tps. per ipm autē. d. cum sit subtilius in quo. e. tps si equalis lōgitudō est ipsi. b. que est ipsius. d. sm analogiam impediētis corporis. Sit. n. b. quidez aqua. d. vero aer. qzto ergo subtilius est aer aqua z incorpora/lius: tāto citius. a. per. d. mouet qz per. b. hz ergo eadē rōnem sm quam vere distat aer ab aqua velocitas ad velocitatez: quare si duplr subtile est in duplici tpe qd est ipm. b. trāsbibit. a. qz. d. z erit in quo ē. c. tps duplex eo in quo est. e. z sp iaz qzto cūqz sit incorporalius z minus impediūū z bñ diuisibilius p qd fert citius mo/

nō dupli/cez causam velocitatis z tardita/ris i motu.

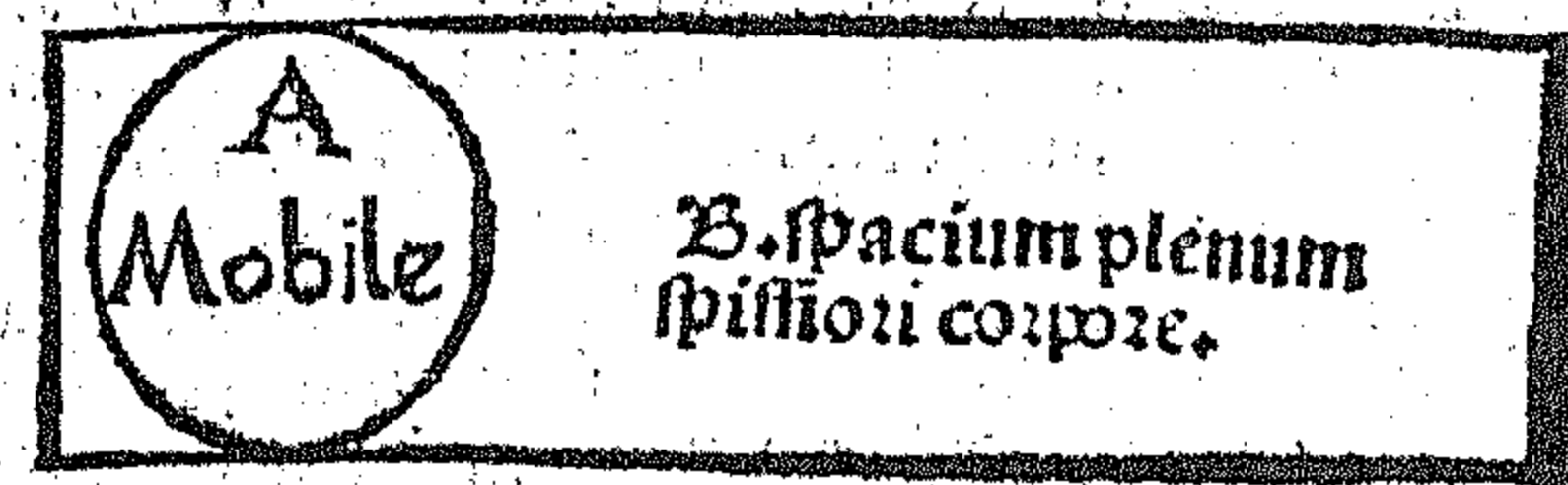
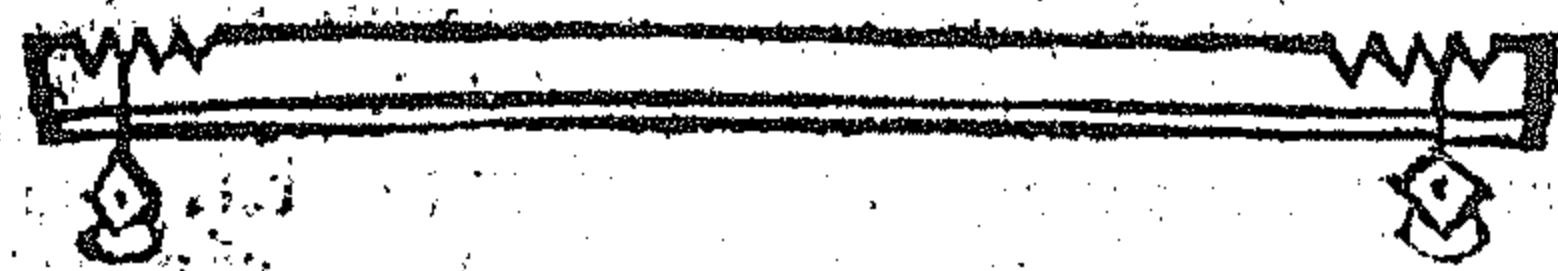
uebit. Vacuū autē nullā hz rōem qua excellat a corpore
sicut neq; nihil ad numerū. si. n. quattuor excellūt tria i
numero: pluribus autē duo: z adhuc vnum plurib⁹ q̄s
duobus: nihil autē hz non amplius rōem qua excellat.
necesse. n. est diuidi excellens in excellentiam: z in id
q̄d excellit. quare igit erit quattuor q̄tūcūq; excellent
z nihil: vnde neq; linea p̄ctūm excellit nisi cōp̄datur
ex p̄ctis: sicut autē z vacuum ad plenuz nihil possibile
est habere rationem: ergo neq; ad motum.

Necesse est
diuidi ex/
cellēs i ex/
cellētiā. z i
id q̄d excei
tur.

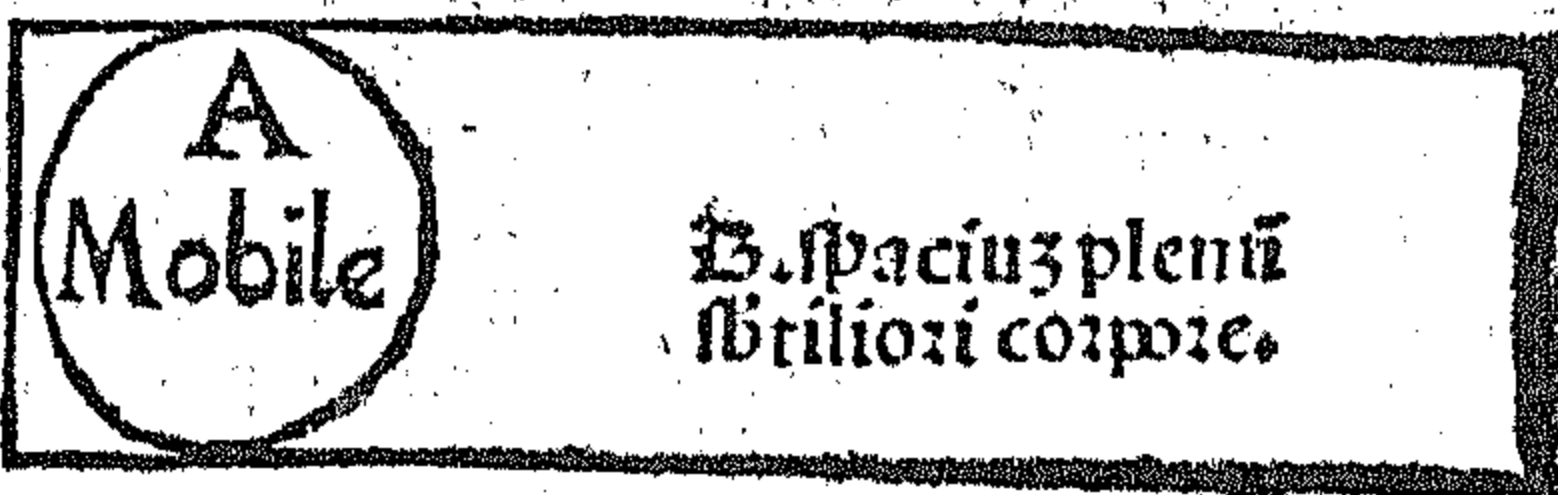
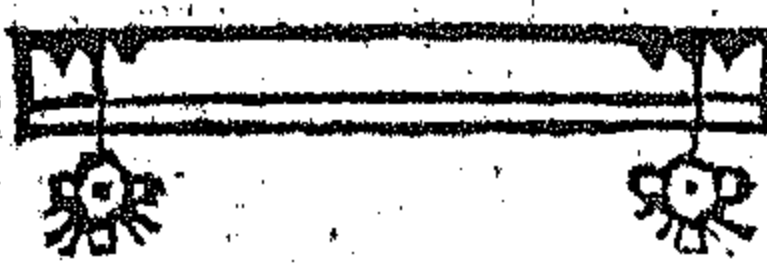
Et apparet et hoc q̄d diximus hoc mō. videmus. n.
idem corpus velocitari in motu p̄ altez duoz: aut p̄
hoc q̄ illud mediāte quo mouet diuersat. U. g. vt mo
tus eius sit in aqua: aut in terra: aut in aer: aut in igne:
aut qz motū diuersat: si igit alia fuerit eadē ex dīa gra
uitatis z leuitatis illud mediāte quo erit motus erit
cā. impedit. n. motus: aut multuz q̄n motus illius fue
rit p̄trarius motui eius q̄d mouet in eo: aut minus q̄n
et fuerit q̄scēs: z magis q̄n nō fuerit facilis diuisiōis:
z q̄d ē tale est illud in quo ē spissitudo. Expellat igit
corpus. a. mediāte. b. in tpe. c. mediāte. d. z q̄d ē sub
tilius in tpe. h. in longitudine ex. a. equali lōgitudine
ex. c. f. corpus īpediēs: z intētio illius est: q̄m. b. sit aq;
z. d. sit aer. z q̄to aer ē subtilior aqua: z leuioris corpo
reitas: tāto. a. expellit mediāte. d. velocius q̄s mediā
te. b. z sit p̄portio velocitatis ad velocitates: sicut p̄por
tio excessus aeris sup aquā: ita q̄ si fuerit duplū in sub
tilitate: p̄trābit spaciū. b. in duplo tpe in quo p̄tran
sit spaciū. d. z erit tps. c. duplū tpe. h. z q̄to magis fue
rit illud mediāte quo erit mot⁹ leuioris corporeitas
z minoris resistentie: sed faciliōis diuisiōis: tanto ma
gis expulsio erit sp̄ velocior. Vacuū vero nullā hz cōpa
ratōem ad corpus per quā corpus excedat ip̄s: quē ad
modū nullam hz cōparatōem illud q̄d nō dī vnuz oīo
ad illud q̄d dī nūerus: quattuor enī si excedūt tria per
vnu excedūt duo p̄ magis: z excedūt vnuz p̄ magis ad

non vnum: vnu vero nullā hz p̄portōez quo excedit ip
sum: excedēs. n. diuidit necessario in eo q̄d excedit z
augmētū: ergo quattuor diuidunt in h̄ duo: i excessuz:
z et in nō vnu: z iō linea et nō excedit p̄ctū: cū nō cō/
ponitur ex p̄ctis z sicut et vacuum non hz ad plenu p̄/
portōem: ergo neq; etiam motus erit in eo.

Demōstratio exēplaris oīdens q̄ talis ē p̄portio motus ad motuz
in velocitate: qualis est p̄portio mediū ad medium in subtilitate.
E. Tempus.

E. Tempus.

Nec est alia demōstratio in qua declarat q̄ ip̄se est motum fie
ri mediāte vacuo separato. Et dixit: z apparet zē. i. z hoc q̄d di
ximus. s. q̄ impōle est vt motus fiat in vacuo apparet ex hoc q̄m vi
demus corpora graua diuersari in motu s̄m velocitatem z tardita/
tem p̄t duoz q̄m si corpus fuerit idem: aut fuerint duo equalia in de
clinatione: diuersitas erit s̄m illud in quo mouentur. U. g. q̄m idē
corpus velocius mouetur in aere q̄ in aqua: z sicut duo corpora equa
lia in grauitate z figura z magnitudine. si autēz corpora fuerint di
uersa z mouentur in vno medio: tūc diuersitas in motu erit p̄pter
diuersitatem in grauitate z leuitate. s. q̄ grauius illorum erit velo/
citas. Et cum declarat hanc p̄positionem. s. q̄ causa velocitatis
z tarditatis in corporibus mobilibus ē: aut diuersitas mediū in sp̄s
situdine z tenuitate: z diuersitas corporuz in grauitate z leuitate:
dixit. si igit alia fuerint eadē. i. q̄m si alia erūt in corporib⁹ faciētia
velocitate z tarditate: vt diuersitas corporuz in grauitate z figura z
magnitudine fuerint eadē in duob⁹ corpib⁹ n̄ diuersio: z videm⁹ q̄

71

illud qd mouet in aere mouet veloci' illo qd e in aq. manifestu e qd
ei diuersitatis mot' e illud mediate q est mot': z sicut est in eode
corpe. s. cu videm' q mot' eius in corpe subtiliori est velocior: q mo
tus eius in corpe spissiori. C. B. dedit caz pp qua accidit hoc medio
z dixit: qz impedit multu zc. i. z ca tarditatis est qm illud mediate
quo erit mot' resistet rei mote: z hoc resistens diuersat fm magis
minus. resistet eniz multum qm medium mouet motu p'ario ei qd
mouet in eo: z resistere minus qm fuerit quiescens. B. d. z magis zc.
id est z mediu qd resistit p suu motu ad p'arias pte resistit magis
qm fuerit difficilis diuisione z passionis. Diuersitas igit medioru
istis duab' cas. s. in difficultate z facilitate resistetie: aut mot' aut
geris eoz est ca in diuersitate motus eiusde moti aut mobiliz cof
miliu. C. B. narrauit qd est difficilis diuisionis z dixit: z est illud
quo est multa spissitudo. C. Et cuz p'posuit hac p'positionez incepi
vti hac doctrina p' las: z dixit. expellat ergo zc. i. ponat igitur a
corpus qd mouet in medio: z mediu in quo mouet ponat. b. z t'pus
in quo mouet sit. c. ponat et moueri. a. in alio medio subtiliori p
mo. z sit. d. z t'ps in quo mouet. a. in hoc medio sit. h. z ponat. a. mo
ueri ex duob' medijs p duo spacia equalia. s. ex. b. grossiori: z ex. d.
subtiliori. sequit igit vt t'ps in quop'rasit hec duo spacia diuersit
notu est. n. q' velocius p'rasit ide spaciū in minor t'pez q' ca veloci
tatis z tarditatis his duob' motib' est diuersitas medioz in tenui
tate z spissitudine: sequit vt p'portio t'pis ad t'ps sit sicut p'portio
spissitudinis q est in altero medio ad ill' est in alio. z sicut p'por
tio motus ad motu. C. Et cuz dedit exēplū et de lris dedit exēplum
d materijs vt demonstratio sit manifestior: z qd vt diminutu in vno
exēplo appebit in alio. z dixit. intētio illius est zc. A. g. ponat in lo
co. b. qd est mediu grossius aqua: z in loco. c. qd est mediu subtili
aer: q'to igit magis aer est subtili' aqua: z minoris resistetie cor
rem mota: tato magis erit velocitas mot'. a. in eo q' in aqua: p'por
tio igit velocitatis ad velocitatē erit sicut p'portio excessus subtili
tatis aeris sup subtilitatē aque: z id dixit. erit p'portio velocitatis
ad velocitatē zc. i. sequit igit ex istis p'ponibus: vt p'portio veloci
tatis motus. a. in. b. ad motuz eius in. d. sit sicut p'portio excessus
subtilitatis aeris sup subtilitatē aque. B. dixit. ita q' si fuerit duplu
zc. i. ita q' sequit si posuerim' q' aer est duplu ad aqua in subtilitate
vt res mota in aqua p'rasit spaciū equale spacio qd p'rasit in aere
in t'pe duplo ad t'ps in quo p'rasit ipm in aere. T'ps igit qd est. ca.
illud in quo p'rasit spaciū res mota in corpe spissiori: est duplu ad
t'ps. b. in quo mouet p' spaciū equale illi in corpe subtiliori qd est. ca.
tardi'. n. semp p'rasit ide spaciū in logiori t'pez: z lz nō exp'it hac
p'portionē: intellecta tñ est ex iplo sermone. B. d. z q'to magis har
rit illud mediate quo zc. z hoc et manifestu est p se. C. Et cuz p'ponit
has p'pones diuirit et alia p'ponē. z dixit. vacuū vero nulla hz cō
parationē in subtilitate ad subtilitatē corpis mediate quo fit mot'
e cū dixit. nulla hz cōparationē ad corp' intēdit. z vacuū nulla hz
cōparationē qua corp' mediu excessit vacuū. A. g. in subtilitate in
vacuo. n. nō est subtilitas qua dicat esse subtili' igne. A. g. aut aere.
B. dixit. queadmodū nō hz cōparationē zc. i. inter vacuū z corp'

Diuersitas
medior est
ca in diuer
sitate mot'
zc.

Si post exē
pluz de lris
adducatur
exēpluz de
materijs de
monstratio
erit manife
stior.

mediu nō est p'portio: cū in vacuo nō est subtilitas: z est illud hz qd
cōparant media adinuicē in subtilitate z spissitudine: queadmodū
nō est cōparatio: neq' p'portio in eo qd nō est vnu ad illud qd est nu
merus: numeri. n. cōparant adinuicē: q' cōciant in vno: z vlr oia
duo que nō cōciant in eadē nā nō habēt cōparationē adinuicē. z hoc
intēdebat cū dixit. si igit quattuor excedit tria zc. i. z numeri exce
dunt se adinuicē p vnitates in quib' cōciant. illud aut in quo non
est vni nullā hz cōparationē ad numerū: z sicut illud in quo non est
subtilitas nulla hz cōparationē ad corpora habētia subtilitatē: di
uersa eniz fm magis z minus necessario cōciant in eadē nā. Beini
de dixit. nō vni. vero zc. i. qd aut fuerit ex entibus in quo non inue
nitur vni. non habet p'portionē ad illud in quo est vnu qua exi
stat inter illa excessus. C. Beinde dixit. excedens. n. zc. i. illud enim
qd dicit excedere aliquid necessariō diuidit in illud qd excedit. z in
id per qd excedit. Verbi gratia: q' quattuor excedunt duo: necesse
est vt diuidantur in duo quibus excedunt: z in quo que excedunt.
Cuz igit fuerit aliquid qd non diuidit in aliqd z fuerit aliud qd di
uidit in ipsum: nō dicet q' illud qd diuidit in illud excedit illud qd
non diuiditur. C. A. g. qm quattuor non dī excedere aliqd in quo
nō est vni: qm si excederet tunc quattuor diuidunt in excessu: z in
illud in quo nō est vni: qd est impole. z hoc intēdebat cum dixit: er
go necesse est vt quattuor diuidant zc. i. qm necesse est vt quattuor
diuidant in illud p qd excedit illud in quo nō est vni: z in illud in
quo nō est vni. C. Et q' p'portio qua intēdit declarare est cōis nu
meris z alijs: z dedit exēpluz de numeris: vult et dare exēplū d ma
gnitudinib': z dixit. linea. n. nō excedit punctū. i. z pp hoc nō inue
nit p'portio inter lineā z punctū qua pueniat excessus: qm si ita es
set: nec excedēs z res excessa essent p'ea lineē: z sic lin' a cōponeret
ex punctis: qd post declarabit esse impole. C. Et cū declarauit hanc
p'ponē dicentē q' omne excedēs aliqd opz diuidi in excessum: z in
rem excessaz: z vacuū nō diuidit in illud p qd excedit corpus: cum
in eo nō est subtilitas: dedit cōclusionē que sequit ex hoc: est q' va
cuū nō hz p'portionē ad plenu qua dicat excedere plenu in subti
litate: z dixit: z similit' ē vacuū. C. Et iste syllogismus est et in scōa
figurā: qd subtrahit est minor p'positio. C. Et cū declarauit hanc
cōclonē dedit impole qd sequit ex ea si aliquid moueat in vacuo: z
dixit: ergo neq' mot' erit in eo. i. z cum vacuum non hz p'portionē
ad plenu in subtilitate: z ponit aliqd moueri in eo sequit ex hoc q'
motus in vacuo nō hz p'portionē ad motū in pleno: z sic erit mot'
indiuisibilis in t'pe diuisibili. s. instanti: qd est impole: vt post decla
rabitur: q' hoc accepit pro constantis qd declaratur in sexto. s. q' om
nis motus est in tēpore z motus diuisibilis. C. Quē pace autē bene
mouit hic qonem. dicit. n. q' non sequitur vt p'portio motus eius
dem lapidis in aqua ad motum eius in aere sit sicut p'portio spis
situdinis aque ad spissitudinē aeris: nisi motus lapidis esset in tē
pore: ppter hoc q' mouet in medio: z si hoc esset cōtingeret vt nul
lus motus esset in t'pe nisi ppter impediēs: mediu enim videt impe
ditē rem motā: z si ita esset: tunc corpora celestia mouerent in instā
tē: nō nulluz mediu impediēs sit illic: z dicit q' p'portio subtili

Utr omnia
duo que nō
cōciant i ea/
de nā non
hnt cōpara
tionē ad in
uicē: diuer
sa enim fm
magis z mi
nus necessa
rio cōciant
in eadē nā.

G. phys. t.
cō. 50. r. 3.
Digmo mo
ta ab tñe/
pace nūqd
grauē sim
plex moue/
ret i nō t'pe
dat vacuo
z ei' opio.

Etatis aque ad subtilitatem aeris est sicut proportio tarditatis ad velocitatem motui in aqua ad tarditatem accidentem ei in aere: et hec sunt verba eius in septimo sui libri: dicitur: et ista resistentia que est inter plenum et corpus quod movetur in eo est illa inter quam et potentiam vacuum fecit Aristoteles, proportionem in quarto: et non est sicut existimat de eius opinione, proportio enim aque ad aerem in spissitudine non est sicut proportio motus lapidis in aqua ad motum eius in aere, sed proportio potentie continuitatis aque ad potentiam continuitatis aeris est sicut proportio tarditatis accidentis rei motu ex illo in quo movetur. Et ut si aqua ad tarditatem accidentem ei quam movetur in aere: quam si esset sicut existimaverunt aliqui: tunc motus naturalis esset violentus: ergo si illi non esset resistentia quomodo esset motus: necesse est enim ut esset in instanti: quid ergo diceretur de motu circulari: et illic non est resistentia: quam si illic non est divisio omnino: nam locus circuli idem est simpliciter: non itaque evacuatur unus locus et alius impletur: necesse est igitur ut motus circularis sit in instanti: sed nos videmus in eo maximam tarditatem: ut in motu stellarum fixarum: et maximam velocitatem ut in motu dyurno: et hoc non est nisi propter distantiam motus in nobilitate a motu: cum igitur fuerit nobilior: tunc illud quod movetur ab eo erit velocius: et cum motor fuerit minoris nobilitatis erit propinquior motor: et tunc motus erit tardior: et hec sunt verba eius. Et si hoc quod dixit procedat: tunc demonstratio Aristoteles erit falsa: quam si proportio subtilitatis medij ad subtilitatem alterius medij: est sicut proportio tarditatis accidentis motu in altero eorum ad tarditatem accidentem ei in alio: non sicut proportio ipsius motus: non sequitur ut illud quod movetur in vacuo moveatur in instanti: quam tunc non auferretur ab eo: nisi tarditas que accidit ei pro medio: et remanet ei motus naturalis: et omnis motus est in tempore: ergo illud quod movetur in vacuo movetur in tempore necessario et motu divisibili: et nullus sequitur impossibile. hec igitur est quod Avicenna dicit. Nos autem dicimus quod manifestum est per se: quod si causa equalitatis rerum motarum convenientium in inclinatione et figura et magnitudine quando moventur in uno medio: aut in duobus medijs equalibus in tenuitate et grossitudine est equalitas medij: manifestum est quod diversitas eius in tenuitate secundum magis et minus est causa diversitatis motus in velocitate et tarditate: et quod ista diversitas cuius causa est diversitas medij: sequitur essentialiter subtilitatem: et quod augmentum illius diversitatis sequitur augmentum subtilitatis: et diminutio illius diminutionem illius. ergo manifestum est quod proportio motuum ad proportionem medij est causa in spissitudine et tenuitate: et istae proportionem sunt manifeste per se. et cum fuerint duo motus equalitatis in gravitate et figura et magnitudine: et moveantur in uno medio: et motus eorum erit equalis in velocitate: et quod utrunque pertransit equaliter in tempore equaliter: et cum duo media fuerint diversa in tenuitate: et motus eorum diversabitur diversitate proportionali: et vltimum manifestum est quod causa diversitatis et equalitatis motuum est diversitas et equalitas proportionis motoris ad rem motam. cum igitur fuerint duo motores et duo mota: et proportio alterius motoris ad alterum motum fuerit sicut proportio reliqui motoris ad reliquum motum: tunc duo motus erunt equalis in velocitate: et cum proportio diversabitur: diversabitur motus secundum illam proportionem. Et hoc videtur

Improbatio opinionis Avicenne.

Opinio Avicenne.

Aliter probetur manifestum est quod causa diversitatis et equalitatis motuum est diversitas et equalitas proportionis motoris ad rem motam.

est in motibus violentis et naturalibus: sed in violentis eorum duo motores fuerint equalis in potentia diversitas erit propter impediens in naturalibus vero diversitas aut equalitas est propter diversitatem: aut equalitatem proportionis motoris ad rem motam: et non sequitur ut in eis sit equalitas apud equalitatem mouentium in potentia quando proportio diversitas: sicut non sequitur hoc in violentis quando impediens diversitas: quam impediens diversitas: proportio. iste igitur sunt proportionem manifeste per se. Et si hoc esset sicut dicit Avicenna. scilicet quod in talibus motibus non erit proportio motus ad motum sicut proportio spissitudinis ad spissitudinem: sed sicut proportio tarditatis ad tarditatem: contingeret hoc in omnibus motibus violentis: ita quod illud dicitur in ultimo septimi. scilicet quod cum aliquod corpus mouerit aliud corpus per aliquod spacium in aliquo tempore quod movebit medietatem illius corporis per illud spacium in medietate illius temporis esset falsum. contingeret enim in Avicenna ut proportio ipsius ad rem non esset nisi sicut proportio tarditatis ad tarditatem. Et causa istius erroris sunt existimare quod tarditas et velocitas sunt motus additi motui et diminuti ab eo: sicut linea que addit linee: aut diminuit ab ea. Cum igitur existimat quod velocitas est additio super motum naturalem: et tarditas diminutio: et causa istius additiois et diminutiois fuerit resistentia: sequitur ex hoc ut proportio resistentis ad resistentem sit sicut proportio tarditatis ad tarditatem: non sicut proportio motoris ad motum: quam quod quantitas proportionalibus addit eadem quantitas: aut diminuit non remanebitur proportionalibus. et Avicenna existimavit quod motor sensibilis est illud quod remanet ex motu naturali. et existimavit quod motor naturalis est quasi una mensura ex qua diminuantur due menses secundum proportionem aliarum duarum quantitarum. et videtur quod cum hoc accidit in quantitatibus: non sequitur ut proportio diminuti ad diminutum sit sicut proportio remanentis ad remanens. et existimavit quod accidit motui naturali propter impediens aliquam diminutionem secundum proportionem impedientis ad impediens: et existimavit sicut diximus quod motor sensibilis est illud quod remanet ex motu naturali post diminutionem: sicut remanet ex magnitudine post diminutionem: et ideo iudicavit quod non sequitur ut proportio motoris sensibilis ad motum sensibilem sit sicut proportio impedientis ad impediens: sed sicut proportio tarditatis ad tarditatem: sicut non sequitur in quantitatibus que diminuantur in aliqua proportione ut residuum sit in illa proportione: sed differunt: quia quando ex quantitate mathematica diminuitur aliqua quantitas in actu remanet residuum quantitatis in actu: et quod motui naturali accidit diminutio: tunc motor naturalis non habet esse nisi in potentia: ergo tunc motor sensibilis non erit nisi motor naturalis qui est diminutio ex motu naturali: non motor naturalis cui accidit diminutio. et si cum aliquod motum movetur velocius motu naturali: tunc non erit illic motus naturalis et additio: sed additio tantum. verum tamen dicimus quod proportio tarditatis ad tarditatem est sicut proportio impedientis ad impediens ut dicit Avicenna: sed non est illic aliquid nisi tarditas: et ista quod est sophistica: sed est difficultas: quod est secundum connotationem: quam quod motus assimilatur linee existimat quod illud quod contingit in linea contingit in motu. Declaratum est igitur ex hoc sermone quod proportio impedientis ad impediens est sicut proportio motus ad motum: et hoc est in motibus violentis quando motor fuerit idem: et si impedimentum fuerit ex medio: aut ex

Nota dicitur inter motus naturales et violentos.

Textus 20. 35.

Causa erroris Avicenne.

Epilogus.

a Res mota necio dicitur hinc cum motore aliqua resistetia que potentia motoris excedat potentia illius.
b Res mota vel est filius quodam modo motoris: et per se alio modo.
c Nota a qua est nota habent resistetia in motu locali
d In elementis res mota est potentia et motor est in actu cum sint composita ex prima materia et formis simplicibus. et motor est forma et res mota est materia
Sed vide opus positum 4. celi. c. 22. Ubi habetur quod forma est motus et motus
e Text. c. 28. 29. 30. 31. et 32.
f Si elementa mouerentur in vacuo mouerentur instanti. Idem 1. c. 74. Et 8. phisicorum. 82.

ipso moto: et hoc diuersat in moribus naturalibus secundum diuersitatem proportionum que sunt inter motores et res motas cum nullum sit hoc impediens: sed secundum diuersitatem proportionis excessus potentie motoris super rem motam ad excessum potentie secundi motoris super rem motam.
Sed queret aliquis cum posuerim quod iste motor erit in medio impositus a medio non sequitur: et si concesserim quod proportio motuum que sunt in medio adinuicem est sicut proportio impediens ad impediens ut quoniam idem motum mouet in vacuo moueat motum indiuisibilem et in instanti sed sequitur necessario: ut moueat in tempore: cuius proportio ad tempus in quo mouet in medio: sit sicut proportio excessus potentie motoris super rem motam secundum quod est mota tantum. scilicet absque eo quod illic sit impeditio extrinsecum ad excessum potentie motoris super rem motam secundum quod est impeditio: unde existimat etiam quod hoc concedant ille proportionem quibus illis est: tamen non inducet ad impossibile ad quod nititur inducere. Et ad hoc est dicendum quod isti motus qui sunt corporum simplicium medianis tibus aqua et aere: non sunt motus impediti a medio: ut apparet in primo aspectu: quoniam si ita esset: tunc essent hi motus naturales qui non dum inuenti sunt neque inuenientur: nisi esset possibile hec corpora moueri sine medio: quod est impossibile: nisi vacuum esset. Et etiam in hoc est quod ista mota indigent medio: quoniam a res mota necessario debet habere cum motore aliquam resistetiam qua potentia motoris excedat potentiam illius: et hoc est in moribus naturalibus: et si non: tunc quilibet motor moueret quodlibet corpus et propter diuersitatem istius proportionis que est ex resistetia inter motorem et rem motam simpliciter diuersatur motus corporum celestium ut quedam sint velociora quibusdam et per hanc resistetiam motor non mouet rem motam: nisi quoniam potentia eius excedat potentiam rei motae. res b enim mota vniuersat est similitudo quodam modo motoris et contraria alio modo. Et hoc intelligitur dum de nobilitate quam dicitur in corpore celestium: motor enim cuius potentia est excelsa est nobilior motore cuius potentia est minor: excelsa: et manifestum est quod c ista resistetia inuenitur inter motorem et rem motam: quoniam res mota fuerit distincta per se: sicut est dispositio in corporibus celestibus. in elementis d vero res mota est in potentia et motor in actu cum sint composita ex prima materia et formis simplicibus: et motor est forma: et res mota est materia: et quia hec corpora non distinguuntur in rem motam et motorem in actu: impossibile est ea moueri sine medio. Et Aristoteles declarant quod per hoc fuit necessarium illa non moueri ex se in octavo et in primo libri. Si igitur huiusmodi duo corpora simplicia mouerentur sine medio non esset huiusmodi resistetia inter motorem et rem motam. imo non esset huiusmodi res mota omnino essentialiter. et si hoc pringeret ut non mouerentur in tempore: et in quolibet motore hoc igitur dicitur Aristoteles. quod si huiusmodi corpora mouerentur in vacuo sequeretur ut mouerentur motu indiuisibili in tempore indiuisibili: ponendo huiusmodi corpora moueri in medio est naturale existit et est causa in hoc quod mouerentur: si non sic existimat quod sunt mota ex se non motu naturali sicut existimat in vacuo. Et in vacuo igitur fecit dubitare in hoc sermone in duobus locis. Unus eorum est in quo dicitur quod proportio motus ad motum non est sicut proportio similitudinis medij ad similitudinem medij. Secundo autem est quod isti motus sunt impediti ex medio et non naturales: et nullus puenit ante ipsum ad istas rationes: et ideo profundum erat iste motus

iste super alios. Et in exemplari a quo scripsimus inuenimus quod dicitur solui per se: et inscriptum erat hoc. Nos autem dicamus quod necesse est quod inter motorem et rem motam sit resistetia: motor enim mouet rem motam secundum quod est contrarius: et res mota mouetur ab illo secundum quod est similis. et ois motus erit secundum excessum potentie motoris super rem motam: et diuersitas motuum in velocitate et tarditate est secundum hanc proportionem que est inter duas potentias: et ista resistetia aut erit ex ipso motore quoniam illud quod mouet ex se voluntate diuidit in motorem in actu et rem motam in actu: sicut est dispositio in animalibus et in corporibus celestibus: aut erit ex ipso medio in quo mouetur: et hoc erit quoniam res mota non diuidit in motorem et rem motam in actu: sicut est dispositio etiam in corporibus simplicibus. aut resistetia erit ex utroque. scilicet ex re mota et ex medio: sicut est dispositio in animalibus que mouentur in aqua. illa autem in quibus res mota ex se diuidit in motorem in actu et rem motam in actu non necessario indigent medio: sed si fuerit erit per accidens. illa autem que mouetur ex se que non diuiduntur in motorem et rem motam in actu necessario indigent medio. et huiusmodi sunt corpora graua et leuia et si non mouerentur non in tempore cum nihil sit actu illic quod resistat potentie mouere: et est impossibile etiam ut habeat motus naturales: et sunt semper impedita: et ideo contingit quod cum posuerim ista moueri in vacuo ut moueatur non in tempore: et ut motus grauis et grauioris sit equalis in velocitate: quod est impossibile. Quod igitur existimat in vacuo. est quod ista simplicia habent motus naturales sine medio.
Sed si per subtilissimum in tanto tali quod ferretur per vacuum omnem exuperat rationem: sit enim. 3. vacuum: equale autem magnitudine his que sunt. b. et d. a. ergo si transibit. 3. et mouebit in quodam quod est tempore in quo est. i. sed in minori quod in quo est. e. et hanc habebit rationem vacuum ad plenum: sed in tanto tempore quantum in quo est. i. ipsum. d. a. transibit. i. transibit autem si sit subtilitate differens ab aere in quo est. 3. secundum hanc proportionem quam habet tempus in quo est. e. ad tempus in quo est. i. Si enim sit tanto subtilius corpus in quo est. 3. ipso. d. quantum exuperat. e. ipsum. i. e. conuerso transibit velocitate in tanto quantum ipsum. i. ipsum exuperat. 3. quod est in quo est. a. si ferat. si ergo nullum sit corpus in quo est. 3. adhuc velocius: sed erat in quo est. 3. in equale tempore transibit quodque plenum et vacuum sed impossibile est.
Sed si res mota mouetur mediante subtilissimo corpore in tanto tempore per tantum spacium: tunc mediante vacuo erit ab omni comparatione: sit igitur. 3. vacuum: et sit equalis. Comē. Quer. sup phisicorum.

Laus magna dicitur auctore pace huiusmodi no.
Resistentia in motu naturali quoniam est ex ipso moto et quoniam est ex ipso medio et quoniam est ex utroque respectu diuerso etc.

b. si igitur a. pertransit vacuus et mouet in aliquo tempore. k. in tempore. k. si est breuius tempore. h. tunc ista proportio non erit proportio vacui ad plenum. praeseat igitur a. in tpe equi. k. per spacium. b. et pertransit eiaz fm proportionalitate q est inter tps. h. et tps. k. aliqd addens in subtilitate sup aere qui est. b. qm si. 3. fuerit corp^o subtilius qz. b. fm excessuz. h. sup. k. tnc pertransit. 3. in velocitate erit i tpe equali. k. si a. mouet. si igitur in. 3. non fuerit corpus: tunc motus. a. in eo erit velocior: sed erat in. k. ergo sequit vt pertransitus eius per ipsuz sit in tempore equali: siue fuerit plenu siue vacuu: qd est impossibile.

72
Abbeuatio
ronis pntis
textus.

Et ista etia est alia declaratio ad confirmanduz: qm si aduersarius non concessit nobis, impossibile qd sequit ex sermone predicto: qd est motuz esse indiuisibilez et in tempore indiuisibili et dixit: imo motus qui est in vacuo est in tempore: demonstrabim^o ei qd ex hoc sequitur impossibile qd non pot^o concedi: et hoc erit ponedo qd idem motuz mouetur per spaciu equali in vacuo et pleno. verbi gratia. in aere: cu igitur posuerim^o ipsuz moueri per hec duo spacia equalia: quorum alteruz est in vacuo et reliquu in aere in duob^o temporib^o: manifestum est qd tempus in quo pertransit spaciu qd est in vacuo erit breui^o: qm in vacuo non est resistentia: hoc igitur tempus minus habebit alias proportionem terminata ad hoc temp^o maius: et manifestuz est. qd si nos imaginati fuerim^o corpus subtilius aere fm additione temp^o maioris super tempus minus: manifestu est qd istud motuz pertransit bit in corpore subtiliori: spaciu equali temp^o in quo pertransit ipuz in vacuo: cuz posuerim^o qd proportio temp^o ad temp^o est sicut proportio subtilitatis alterius medij ad subtilitatez reliqui medij: et sic idem motuz pertransit spaciu equali in tempore equali mediate vacuo et mediante pleno. hoc igitur est demonstratio eius in hoc loco. Et dixit: sed si omnis res mota et c. i. qm si posuerim^o qd res mota mouetur in aliquo corpore subtilissimo: et mouet etia in vacuo: necesse est mouebit in vacuo velocius: et cum preposuerit hanc proportionem: incepit inducere propositiones inducetes ad inconueniens et dixit: sit igitur. 3. vacuu et c. i. sit igitur spaciu in vacuo. 3. et sit equali spacio. b. qd est in aere. Beinde dixit: si igitur a. pertransit vacuu et c. i. a. igitur qd est res mota si pertransit hoc spaciu qd est in vacuo scz. 3. et concesserim^o ipsum moueri in eo in aliquo tempore: sit igitur illud tempus. k. et est manifestuz qd hoc tempus est breuius tempore. h. in quo. a. mouet in spacio. b. qd est in aere. motuz enim in vacuo est velocius motu in aere: et cuz ita sit tunc proportio temp^o ad temp^o h. est sicut proportio motus. a. in vacuo ad motuz eius in aere: et hoc intendebat cuz dixit: tunc ista proportio erit sicut proportio vacui ad plenu. Beinde. d. pertransit igitur. a. et c. i. et cuz proportio temp^o h. ad temp^o. k. est proportio motus qui est in vacuo ad motum qui

Expō lre.

est in aere. ponat igitur q. a. qd est motuz moueat in tpe equali. h. et est illud in quo mouet in vacuo spaciu equali spacio vacui et aeris in corpore subtiliori aere: et sit illud spaciu. 3. est manifestu qd pertransit istud spaciu fm proportionem temp^o ad temp^o. h. ad temp^o. h. cu posuerimus qd corpus in quo est spaciu. 3. est subtilius aere fm proportionem temp^o ad temp^o. k. i. qm pertransit spaciu. 3. ad temp^o h. qd pertransit in eo in vacuo. et hoc intendebat cu dixit: et pertransit bit et fm proportionalitate et c. a. et est imple ipuz pertransire hoc spaciu. 3. fm proportionem temp^o ad temp^o motus in vacuo ad tpa mot^o in aere: cum posuerim^o hoc corp^o in quo est spaciu. 3. maius in subtilitate aere. i. qd temp^o. h. est maius tpe. k. sicut proportio temp^o ad temp^o in vacuo ad temp^o motus in aere. et hoc intendebat cum dixit: qm si. 3. et c. i. si igitur corpus imaginatu. 3. sit subtili^o. b. f. aere fm excessuz temp^o. h. et est illud in quo. a. mouet in vacuo per illud spaciu terminatu super temp^o. k. et est illud in quo. a. mouet in vacuo p illud spaciu: tunc. a. pertransit spaciu. 3. in velocitate in tempore equali ei in quo pertransit illud spaciu in vacuo: qd est tempus. k. si posuerim^o a. moueri in vacuo. Et Beinde incepit declarare imple qd sequit ex hoc qd dixit: si igitur in. 3. non fuerit corpus. i. si posuerim^o qd in vacuo non est corp^o oino: manifestuz est qd motus. a. erit in eo velocior qd motus eius in corpore qd posuimus subtilius aere fm proportionem temp^o ad temp^o motus. a. in aere ad temp^o mot^o eius in vacuo. sed iaz declarauim^o qd motus eius mediante vacuo et corpore subtiliori est equalis: qd est in eodē tpe: qd est inconueniens. motus enim in vacuo dicitur esse velocior. Et Ari. induxit hac demonstrationem sedaz pp hoc qd scit de qone accite prime demonstrationi: qm in propositionib^o huius demonstrationis non est dubitaduz nisi in propositione dicente qd possibile est imaginari corp^o cuius proportio in subtilitate ad aere sit sicut proportio tps in quo est motus. Et g. in aere aut in igne ad tps motus in vacuo: et enim qd ista proportio est falsa impossibilis: non falsa possibilis: impossibile enim est inueniri extra aiā corpus subtilius igne: ergo imple qd existimabat sequi non sequitur: qm tunc pot^o dici qd illud impossibile sequitur ex pone falsa non ex posito. Et vt sic ita est de subtilitate et spissitudine sicut est de diuisione linee: et si rursus qd est imple fm qd est linea terrestris aut ignea: ita de subtilitate pot^o intelligi processus in infinitu ex sua na. s. fm qd est subtilitas simplr non s. qd est subtilitas corp^o mobilis: et fm s. hec prob^o posita est falsa polis fm qd fuit posita: et ex falso poli non sequitur falsuz imple: et hoc modo declaratiois multoties vti Ari. et Plato: et est vera declaratio: qm non ponit falsuz in eo fm qd est falsuz imple: sed fm qd est falsum possibile.

Manifestum est igitur qd si fuerit aliquod temp^o in quo per vacuum aliquod ferretur: accidit hoc impossibile: in equali enim accipietur et qd plenum est trahere aliqd et vacuu: erit enim aliqd analogu corpus alteri ad alteru: vt tempus ad tempus: sicut in capitulo est

a. Quoad
modu linea
pt diuidi i
infinitu fm
q e linea
no aut s. q
e terrestris
vel ignea:
ita subtili/
tas pot^o di/
uidi in infini/
tu s. q s. b.
tilitate: no
aut vt e cor/
poris mobi/
lis. Vide. 3.
phy. co. 60
Et que ibi.

Motus ad motum ois est pportio.

dicere ostensa accidentis causa : qz motus quidem ad motuz omnis est proportio: in tempore enim est: tempozis autem omnis est ad tempus finitis vtriusqz: vacui autem ad plenum non est.

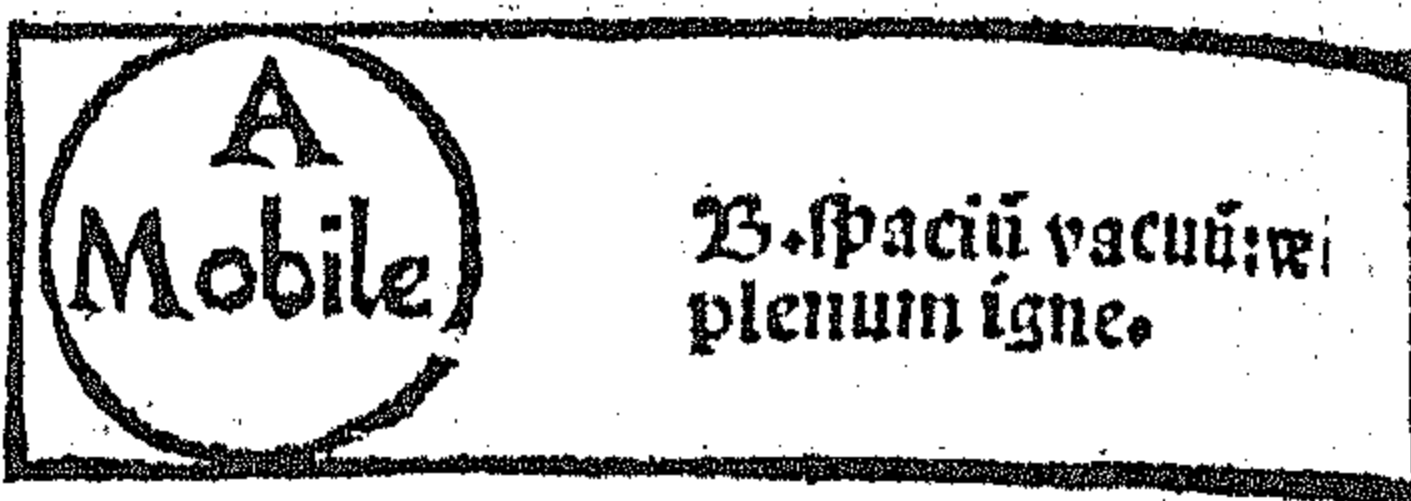
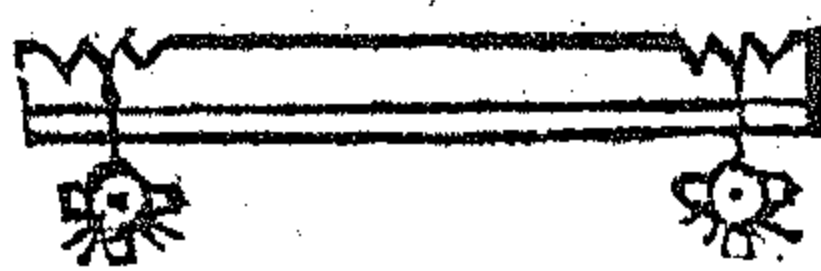
Apparet igit qd si fuerit hoc aliquod tps in quo aliquid expellat ex vacuo erit impossibile: qm inuenitur aliquid qd pertrahit in tempore equali: siue plenu siue vacuu fuerit aliud in coparatione corporis: sicut tempus habebit proportionem ad tps. z dico hoc qd causa eius qd sequit ex hoc est manifesta: z est qd quilibet motus habet ad quelibet motum aliquam pportionez: motus eniz est in tempore: z omne tps hz pportione ad omne tempus cu fuerint finita: sed vacuum aut plenu non habent pportione.

73

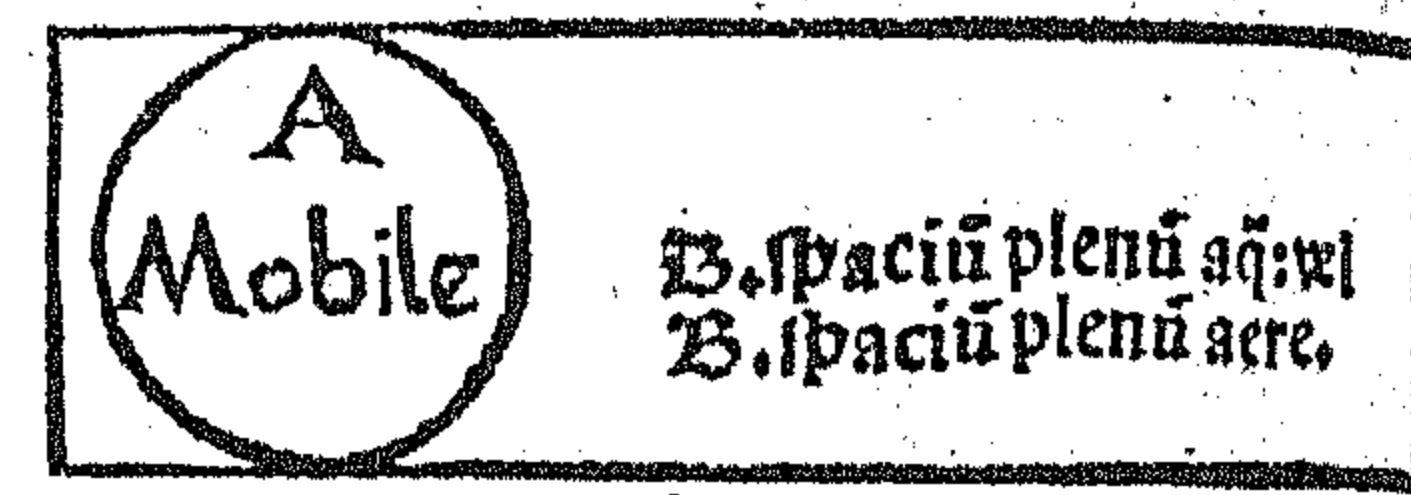
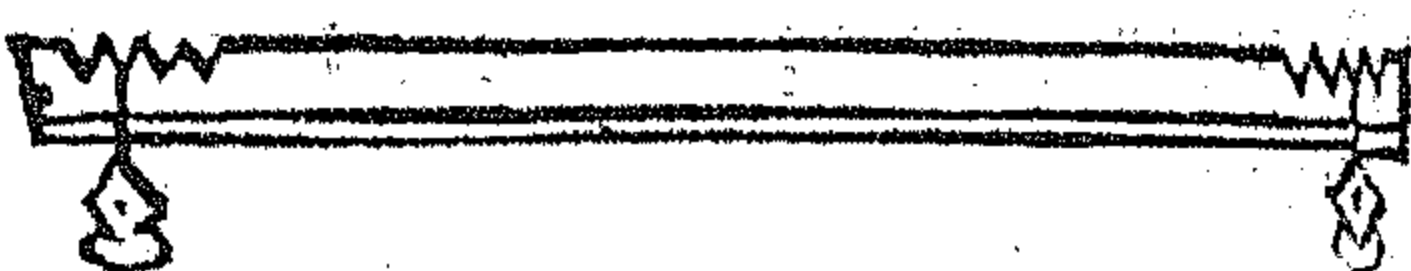
Dic inducit sum/ ma eius qd pdixit in in hac demostratioe.

Et dixit manife/ stiu est igit ex hoc qd si fuerit postum aliqd tps in quo aliqd mouet in vacuo contingit impole qd est aliqd prahire in equali tpe spaciū equali in vacuo z pleno: z causa eius qd sequit ex hoc est: qm pole e imaginari corpus cuius pportio ad corp me/ diate pleno z mediate vacuo posuerimus aliqd moueri p idem spaciū i aliquo tpe. sicut pportio tps in quo aliqd mouet per illud spaciū mediate corpore posito primo ad teps in quo mouetur per illud mediate vacuo: ex quo sequitur aliquid moueri per idem spaciū in aliquo tpe mediate vacuo z pleno qd est impole.

Bemostratio ducēs ad impossibile. pbant non esse pole pportione eē inter motū: qui sit per vacuum: z qui sit per plenu. 3 Tempus.

E. Tempus.

z vtr ca eius qd sequit zc. i. z vtr ppones ex quibus sequit hoc impole/ sunt que. quaz altera est qm quilibet motus hz pportio

nam ad quelibet motū: qm quilibet est in tpe: z quolibet tps hz pportione ad quolibet tps cu fuerint finita. Altera aut e qd vacuu no hz pportione ad plenu. Lu igit coiungatur his duabus pportioni bus motū esse in vacuo: sequit alteruz duoz aut qd motus in vacuo est no in tpe: cu posuerimus qd causa eius qd motus est in tpe est plenu mediate quo fit motus: aut qd illud motuz moueat per idem spaciū in eodem tpe mediate vacuo z pleno.

Qdlibet tps hz pportio ne ad quilibet tps cu fuerint finita.

Scdm quide igit qd differunt per que ferunt hec coiungunt: fm quide eoz que ferunt excellentia hec sunt. Videmus. n. maiore impetu hntia aut grauitatis aut leuitatis: si quide alia sit se habet figuris: citius lata p equali spaciū finitu z fm rone qua hnt magnitudines adinuicem: quare z p vacuu: sz impole est: pp qua eniz cam feret velocius. In plenis quide. n. ex necessitate est: velocius. n. diuidit fortitudine maius: aut eniz figura diuidit aut impetu que hz qd fert: aut picctu: eque velocia ergo oia erunt: sed impossibile est.

Hoc igit contingit corporibus ex diuersitate ex illo mediate quo fit motus: ex successione aut corpoz mobilium: hoc qd narrabo. Dicamus qd videmus corpora que sunt magis ponderosa siue graua siue leua: cuz fuerint in alijs dispositionibus in capitulo figure eode modo moueri in equali loco velocius fm. pportiones eoz adinuicem: ergo sequit vt talis sit dispositio eorum in vacuo etia: sed hoc est impossibile: qm non pot aliquis dicere: qua de causa expellit i eo velocius qm hoc in pleno est necessariū. Qd. n. est fortius velocius diuidit illud: illud enim qd mouetur aut illud qd cecidit: aut per suam figuram diuidit: aut per suū pondus: ex quo sequitur vt motus omnium corporum sit equalis in velocitate: qd est impossibile.

Cum induxit duas demostratioes acceptas ex diuersitate medij in quo corpora simplicia mouentur: vult inducere demostrationez accepta ex diuersitate potetiaz motuaz qd sit in corpibus simplicibus. Et dixit: hoc igit ptingit zc. i. hoc igit impole ptingit huic positioni ex pponibus acceptis ex diuersitate corporum mobilium in velocitate z tarditate: sz illud mediate quo fit motus. B. d. fm vero successione corporum mobilium zc. i. qd aut ptingit huic positioni ex pponibus acceptis ex successione corpoz mobilium in veloz

74

Quod si corpora
sive graua
sive leuia
suerit eqlia
i figura ma
gnitudie z
mo z fuerit
maioris de
clinationis
sunt veloci
ris mor^o q
illa q sunt mi
noris decli
nationis: z
pportio re
poris ad re
pus erit sic
est pportio
potentie mo
tue ad po
tentia mo
tuum.

Obiectio.
Solutio.

citare z tarditate s; potetias eoz motuas e s qd narrabo. **C** B. d. i. dicamus igitur zc. i. manifestu eniz est p se q corpora q sunt maiorio declinationis sive fuerint leuia sive graua cum fuerint equalia in figura z magnitudine z modo sunt velocioris motus q illa q sunt minoris declinationis: z q illud qd est maioris declinationis ptra sit idem spaciū in minor tpe. illo in quo ptra sit ipsum illud qd est minoris declinationis: z q pportio temporis ad tempus erit sicut pportio potetie motue ad potetia motua: ita q si posuerimus duo corpora eqlia in figura z magnitudine: z grauitas vnius fuerit dupla ad grauitate alterius: tuc illd qd est minoris grauitatis mouebitur p spaciū in duplo tpe ad rps in quo mouet in illo grauius. **C** B. d. s. sequit zc. i. z manifestu sit p se q corpus grauius est velocioris motus: z hoc accidit pp mediu qd resistit motor: qm si illic no eet mediu non eet illic resisteria. s. cu posuerimus grauius moueri in vacuo no est nece vt sit velocius illo qd est minoris grauitatis: qm no erit illic ca ex q grauius expellet veloci^o. ex quo sequit vt motus eoz no solūmodo sit eqlis s; no in tpe vt declarauimus. **E**t cu declarauit q impole est dare cam diuersitatis motor: diuersoz in declinatione z velocitate z tarditate ex vacuo: incepti declarare q ca illi^o manifesta est ex pleno: z dixit: hoc. n. in pleno zc. i. z grauius esse velocioris motus necessariū est cu motus eius fuerit in pleno. z causa in hoc est qm illud qd est maioris declinationis est fortius z citius diuidit plenu: z s; illud b qd est acutioris figure leuius diuidit aerē. **B. d. illd. n. qd mouet zc. i. corpus. n. qd mouetur in medio: aut cedit ab eo: diuidit mediu aut p grauitate: ma aut per declinationem. s. qm id qd est acutioris figure diuidit citius z s; grauius aut per vtrūqz. **C. B. d. ex quo sequit zc. i. z intēdit in vacuo: z ex hoc impossibili intelligunt duo. s. q oia sint eqlia in velocitate. s. motus grauioris z minoris grauitatis: cum hoc erit in tpe aut sit cu hoc non in tpe. Si igit posuerimus q illud qd sequit est ipsum esse non in tpe: impole qd intendit concludere accidit in eo qd Auēpace quā iam dissoluimus. z si dixerimus q impole qd intēdit h Arist. est vt illud qd est maioris grauitatis non est velocius: uade ab illa qone. **S**z pōt aliquis dicere forte ex hoc non accidit impole: qm hoc non accidit graui z leui: nisi qz sunt impedita a motu naturali. **S**ed rāso ad hoc est respōsio predicta. s. qm graue z leuenon impeditur a medio in quo mouet: neqz motus eius in medio est violentus: sed naturalis.****

Quod quidē igit si vacuū sit accidat qriuz. quapoz ppter quidā pbant dicentes esse vacuū ex dictis manifestuz est: opinant quidē igit vacuū esse si vere erit s; motus discretus s; se: hoc aut idem est ei qd est dicere locum esse aliquid separatum: sed q hoc sit impossibile esse dictum est prius.

Poportet igit q si vacuū fuerit sequit qriū ei ppte qd ponunt vacuū distinctum dicentes ipsum esse: ex

stimant enim vacuū esse si motus in loco sit distinctus per se: z hoc est dicere locū esse aliqd separatum z iam posuimus hoc esse impossibile.

C B. d. i. manifestuz est igit ex his demonstrationibus q si vacuū fuerit cōringit cōtrariū illud qd coegit dicentes vacuū esse dicere: ipsum. s. motuz esse: existimabāt eniz q si motus esset/ vacuū foret: z cū dixit distinctū per se: intēdit q isti non opinant admiseri cū corporibus: sicut opinat alia secta dicentiū vacuuz esse. **B. d. z hoc est dicere zc. i. z dicere vacuū esse separatu nihil aliud est q dicere locū esse dimensiones separatas: qd iam destruximus.**

Et per se aut cōsiderantibus videbit vtiq; dictū vacuum sicut vere vacuū: sicut eniz in aqua si apponat aliquis cubum distabit tanta aqua quātus est cubus: sic z in aere: sed sensui immanifestū est: z semp igit in oī corpore habēt trāsmutationē inquantū est aptū natū trāsmutari necesse est nisi cocat trāsmutari: aut deorsum semper: si deorsuz motus est sicut est terre: sive sursum: sicut est ignis: aut in vtraq; aut quale aliqd sit iposituz: in vacuo aut hoc impole est: nullū enī corpus est: sed per vacuuz equale spaciū trānsire videt: qd vere prius in vacuo erat: tanqz si aqua prius non cederet ligneo cubo neqz aer: sed omnia trānsirent per ipsuz: aut vero z cubus hz magnitudinē tantaz quantā cōtinet vacuū: q si calidū est aut frigidum aut graue aut leue: nihilo minus alterum inesse ab oibus passionibus est: z si nō diuisibile sit ab illis: dico aut corpus lignei cubi. **Q**uare z si separet ab oibus alijs z neqz leue neqz graue sit cōtinebit equale spaciū: z in eadez erit que est z loci z vacui parte equali sibipfi: quid ergo distabit corpus cubi ab equali vacuo z loco: z si duo huiusmodi sunt simul ppter quid nō quilibet in eodem erunt. **U**num quidē igit hoc incōueniens z impossibile est.

Et cū aliquis fuerit perscrutatus de vacuo inueniet ipsum in rei veritate esse vacuū sicut dicitur: que admodum si quis posuerit corpus cubitū in aqua euacuabit de aqua quantū corpus cubitū: ita est de aere: z si latet sensum. z in quocunq; corpore habente translationem

75

Si aq apponat aliqz cubuz distabit tanta aq quātus est cubus.

a Si corp^o cubū ab oībus qlitatib^o sensibilibus sepatū fuerit in aq adhuc egle spaciū pti^onebit: ex q vī corporis inaximati ca non abstrahere a loco. **J** d. s. c. 47. **E**t p de gna. cō. 44. s. 3. vīb oppo. 3. cel. te. c. 55.

ponatur. necesse est igitur et si non congregetur et con- densetur ut transferatur quo innatum est transferri. s. ad inferius si translatio eius fuerit ad inferius ut terra: aut ad superius: ut ignis: aut ad utraq; partem: et quo fuerit corpus in quo ponitur. In vacuo aut hoc est ipse: quod non est corpus: sed penetrabit ex eo in cubitum di- mensio equalis dimensio eius: et illa dimensio erit prius in vacuo: et si res esset dispositio si aqua non cederet cubito quod est ligni neque aeris: sed intraret ipsum: sed cubitum habet quantitatem sicut est quantitas vacui quod occupat: et hoc si fuerit calidum: siue frigidum: siue graue: siue leue: essen- tia eius est alia ab omnibus accidentibus suis: et si non sit se- parata. s. corpus cubitum quod ex ligno si imaginetur esse separatum ab omnibus alijs rebus: et non fuerit leue neque graue: tamen occupabit vacuum equale sibi: et erit in pre- loci et vacui equale ipsum: que igitur erit diuisa inter corpus cubitum et vacuum: aut locum equale illi et si fuerit pos- sibile ut duo sint in hac dispositione: quid igitur prohibet ut in eodem loco sint quot posuerim in numero. Hoc igitur est unum capitulum de impossibili et inopinabili.

76 Cum compleuit destructioem vacui ex motu reuersus est ad destru- ctioem vacui ex sua natura secundum quam ponitur ipsum esse. s. secundum quam recipitur cor- pora. Et dixit. Et cum aliquis fuerit perscrutatus. i. et cum aliquis perscruta- tus fuerit de vacuo utrum sit aut non inueniet ipsum esse vacuum ab esse. s. ipsum esse suatum purum: et quod nulla est utilitas in ponendo ipsum in re- bus naturalibus. B. incepit inducere propositiones ex quibus sequitur impossibile si vacuum fuerit et dixit. quoniam que admodum si aliquis dicit. i. quoniam apparet se- sui quod si aliquis posuerit corpus cubitum in aqua cederet ex aqua et fundetur in alium locum quod est corpus cubitum: ita necesse est ut accidat in ad- quoniam in eo fuerit positum corpus cubitum: hoc lateat sensum: et hoc ma- nifestum est per se. B. d. et cum corpus habet. i. et vltimum manifestum est per se quod corpus inatum est transferri quoniam in eo fuerit positum aliquod corpus: necesse est ut si illud corpus non dederet et congregaret ad se necesse est ut transfe- rat et cedat in loco quod est illud corpus: aut ubi inatum est transferri naturaliter. si igitur terra transferretur ad inferius: si ignis ad superius: si aer aut aqua aut utraq; ad utraq; partem: quoniam cum aqua fuerit in loco terre tunc transferretur ad superius: et cum in loco aeris ad inferius: et aer quoniam est in loco aque ad superius erit: et quoniam in loco ignis ad inferius: et hoc intendebat cum dixit ad utraq; partem: et si corpus in quo subiicitur cubitum fuerit aer aut aqua: vltimum corpus in quo congregantur duo. s. grauitas et leuitas. Et cum declarauit quod omne corpus in quo possibile est motus pos-

ibile est ut in eo subiiciatur aliquod corpus. Verbi gratia cubitum: aut ita quod illud corpus dederetur quod est corpus cubitum: aut ut trans- feratur. Incepit declarare et quod sicut attingit hoc in omni corpore habente tralationem. s. ut corpus in quo subiicitur moueatur: ita sequitur in cor- pore quod subiicitur cuiuscumque modi sit et dixit: et quo fuerit corpus: quod ponitur in eorum cum declarauit hanc propositionem dicentes quod omne corpus quod subiicitur in aliquo loco facit transferri de corpore existente in illo loco quod est eius corpus: aut secundum dederatorem: aut secundum translationem: incepit declarare hoc esse impossibile in vacuo secundum quod est corpus simplex. s. quoniam impossibile est ut transferatur: quod est tres dimensiones separate et dicitur in vacuo vero dicitur. i. vacuum vero impossibile est ut dederetur aut moueatur: quod non est corpus naturale: et ideo si cubitum. A. g. subiiciatur in eo necesse est ut transferatur dimensioes vacui. s. longitudo et latitudo et profundum equales dimensionibus tribus cubiti: necesse est ut pene- trent in dimensionibus ipsius cubiti. B. d. sed penetrabunt ex eo cu- bitum. i. sed penetrabit ex vacuo in cubito posito in illo dimensio equa- lis dimensionibus eius. s. quod dimensiones cubiti penetrabunt dimensio- nes vacui. Deinde dixit: et illa dimensio fuit per vacuum: et ista di- mensio que penetrat est cubitus non est nisi per vacuum: cum vacuum nihil aliud sit quam dimensiones separate. B. d. et sic esset dispositio dicitur. i. et si- militer attingit in aqua et in aere quoniam in eis subiiceretur corpus cubitum. s. si non cederet in loco attingeret duo corpora penetrari. s. corpus cubitum et corpus aquae aut aeris: et hoc intendebat cum dixit. et pene- traret in ipsum. s. et attingeret in aere: aut aqua quod penetraret in cubitum. Et quod possibile est existimari quod corpus subiici in eodem loco est ipse in corporibus naturalibus habentibus grauitatem et leuitatem non secundum quod habet tres dimensiones tamen: dixit: sed cubitum est huius dicitur. et hoc quod cubitum est habere in vacuo dimensionem equalem quam occupet. i. in aere equale quod occupat: ita quod dimensiones penetrent se adinuicem. s. dimensiones cubiti in dimensiones vacui non est secundum quod est cubitum. s. calidum aut frigidum: aut graue: aut leue: sed hoc habet ex sua essentia. s. ex sua natura. essentia. n. eius est alia a suis accidentibus: et hoc impossibile est ut sepa- rentur ab eo in esse sed imaginatioe tamen. Et dixit hoc ad declarandum quod impossibile est penetratioem corporum accidit eis ex suis terminis ma- thematicis non ex suis accidentibus sensibilibus. Et cum declarauit hoc est necesse in cubito ex natura dimensionum: incepit declarare quod non est diuisa inter vacuum et cubitum quoniam ab eo abstrahuntur acci- dentia eius in imaginatioe. vacuum. n. nihil aliud est quam corpus ab- stractum ab accidentibus in imaginatioe: et dixit: et si imaginemur separatum. i. et si cubitum imaginetur separatum ab alijs acciden- tibus: necesse est ut occupet de vacuo dimensionem equalem sibi: si- cut est necesse cum non fuerit separatum ab accidentibus. B. d. que igitur erit diuisa dicitur. i. b. et cum cubitum ligneum fuerit abstractum in imaginatioe ab accidentibus: nulla erit diuisa in accidentibus inter ipsum et vacuum: cum utrumque sit tunc dimensiones separate ab acciden- tibus. B. d. et si fuerit possibile ut sint duo dicitur. i. et si fuerit possibile ut duo cor- pora c. penetrarentur secundum dimensiones ita quod subiiciatur in vno loco quid prohibet ut in eodem loco subiiciantur multa corpora infini- ta: quod est inopinabile.

a Impossi- tas penetra- tois corpo- rum accidit eis ex suis ter- minis ma- thematicis non ex suis accidentibus sensibilibus.

b Cum cor- pus cubitum fuerit ab- stractum in imaginatioe ab accidentibus nulla erit diuisa inter ipsum in acci- dentibus et vacuum: cum utrumque sit tres dimen- siones sepa- te a materia. Idem. co. 51.

c Si duo cor- pora pnt esse in eode- loco: et in- finita possent esse in eode- loco. co. 53. Idem infra tex. co. 77.

Libert Quartus

Amplius aut manifestum est: quod hoc cubus h3 tra- mutatus quod z omnia alia corpora hnt: quare si hoc a loco nihil differret: quid opz facere locum in corpo- ribus extra vniuscuiusq; corpus si impassibile est cor- pus. nihil enim confert si alterum circa ipsum equale spacium huiusmodi sit.

Manifestum est et qd cubitum habebit qn transferet et illud qd habet oia corpora: si ergo nulla dnta est iter hoc z locuz: ad quid igitur ponetur corpus habere lo- cum nisi dimensiones cuiuslibet eoz: cum dimensiones non recipiant passionem: non enim est vtilitas vt in cir- cuitu eius sit alia dimensio huiusmodi equalis ei.

77 Dicit. z manifestum est et qd cubitum h3 qn subijcti in loco illud qd hnt oia corpora. s. tres dimensioes: z est illud idem qd isti ponit in vacuo. si igit nulla est dnta inter dimensioes cubiti z dimensioes vacui qd est locus apud illos. qd igit cogit ad dnm qd corpora hnt dimensiones in quibus subijciuntur preter suas dimensiones z ab solutas a passione. i. ab accidentibus: z hoc intendebat cum dicit: cum corpus non recipiat passionem. Et intendebat per hoc qd cor- pora indigent dimensionibus: sed non duobus modis dimensionu s. dimensionibus quibus constituatur: z dimensionibus in quibus subijciatur. non enim est necessitas vt habeat corpus dimensiones preter dimensiones suis: si ita esset: tunc inuenirent dimensio- nes infinite: qm dimensiones indigerent dimensionibus in quibus subijcerentur. B. d. non enim est zc. i. que igitur est necessitas ad ponendum hic esse dimensiones preter dimensiones corporis. cum enim h sit accusatio z nulla est accusatio in ponendo h esse dimensio- nem extrinsecam continentem corpus equale illi que est locus. Et intēdebat p hoc inuenit qd equalitas loci nō est eqūlitas dime- sionū: sed equalitas pōtētis: qm ex hoc qd locus est eqūlis z equale ē dimensioes existimauerunt locū esse dimensioes: z modus receptio- nis in hoc est equiuocatio in hoc nomine equalitas.

Amplius opz manifestum esse quale vacuum sit in his que mouentur: nunc aut nusqz infra mundum. aer enim aliquid est: non vt aut: neq; si in aqua eēt pisces ferrei. tactu. n. sit discretio illius qd tangitur.

Et et opz vt manifestet nobis residuū vacui in mo- bilibus: sed hoc non videmus in aliquo intra mūdū. aer. n. est aliqd existens lz reputet nihil esse: z snt exi- stimat de aqua: z si spissitudo esset frustum ferri. iudic- care. n. de tangibili est per sensum tactus.

Documtu.

Non est ne- cessitas vt corp⁹ hēat dimensioes p- ter dimensio- nes suis: si ita esset tūc inueni- rent dimen- siones infi- nite.

Tactu fit di- scretio illi⁹ qd tangit.

Physicorum.

Dicit. z si esset sicut dicētes vacuū eē fingūt. s. vacuū esse separa- tum extra mūdum in quo mūdus existit oporteret vt appareret no- bis aliquid residuum ex eo: sed nihil ex eo sentimus intra mūdū. aer. n. sentit snt tactum esse corpus: z si snt visuz existimet nihil eē cum non habeat colorem: z visus cōprehēdit colorata. B. d. z si spissitudo esset zc. i. z snt reputaret si spissitudo eius esset in duritie ferri. iudicare. n. de tangibili nō est p sensuz visuz: p sensuz tact⁹. Capitulum in quo ostendit non esse vacuum corpo- ribus inditum. Caplm. 5.

Quod igitur non sit separatum vacuū ex his manifestum est. Sunt autē qdam qd p rāz z dēsum opinantē manifestū eē qd sit vacuū. si qdē. n. rāz z dēsum nō ē: nihil colore neq; inculcari pōte est. si vero hoc nō sit: aut oīo motus non erit: aut vniuersum fluctuabit: sicut dixit Anaxagoras: aut equale semper est mutare aerem z aquā: dico autē sic: vt si ex aqua ciathi factus est aer: simul ex equali aere tmdem aque fieri: aut vacuuz esse ex neces- sitate: conculcari. n. z extendi non aliter contingit.

Ex his igitur declarabit vacuum separatum nō eē. Et qdam existimauerunt qd ex raro z denso apparet vacuum esse: qm si rāz non esset: z densum: nihil cōgre- garet z condensaret: z si hoc nō esset: aut non eēt mo- tus oīno: aut vniuersum moueret: sicut dixit Casime- dras: aut aqua z aer transmutarent equalr. s. si ex vna vicia aque fit aer: pōte est ex illo aere fieri aut tmdem de aqua: aut vacuum esse: impossibile. n. est pstringi: z ex- pandi alio modo ab istis.

Et destruxit vacuū eē ex motu: z declarauit qd si motus ē vacuū nō est: z fuit pseruatus post hoc de nā vacui: z declarauit qd ipse est ipm recipe corpus ex quo oēs existimauerūt ipm esse. s. ex receptioe corporum: z isti sunt illi qui dixerunt vacuum esse sepatū: reversus est et ad dicentes vacuum esse inhbitum in corporibus z puerans illa: z incepit inducere rationes eozum.

Et dixit: qdā existimāt. i. que admodū dicētes vacuū eē sepatū mouebant ad h ex motu: snt dicētes vacuū eē penetrās i corpe dixē- tū: h ex h qd senserūt d raritate z dēfitate i corpib⁹: dicūt. n. qd si i corpib⁹ nō eēt raritas z dēfitas: ipole eēt: vt corpa pgregarent i se z ferēt maioris pōtētis: aut resicerēt: z eēt maioris pōtētis. z h a pōtēte dā. s. dicēs h eē dēsum z rāz qd sunt cā i hoc. qd idē corp⁹ qnq; nō eēt z qnq; ut mai⁹. B. d. aut nō erit mot⁹ eē. i. z cā nō fuerit h co- lora.

78

Aer snt rāz ctuz sentit eē corp⁹: z si snt visuz existiet nō hīl esse euz nō hēat co- lorem: z vi- sus pprehē- dit colora- ta. Unde p hoc. 2. d. aia c. 67. Unde p hīle d odo- re. 2. de aia cō. 97. Et i libro de sen- su z sensu- to.

79

2

a. Nec pōtē est va. s. di- cēs hoc esse dēsum z rāz qd sunt cā i hoc qd idē corp⁹ qnq; minorat z qnq; sit mē- tus.

gregatio & coſtrictio ad minorē q̄ritatē ſeq̄tur vnum trium, ſ. q̄
q̄ non erit motus, ſ. generatio: aut motus translatiōis rectus: aut
totū moueat: aut ſi fuerit generatio necesse eſt: vt ḡnatio ſit equa/
lis, ſ. q̄ ſi ex aqua trāsmutat aliqua q̄ritas aerea: vt illa hora trā/
mutet aqua in illa eade q̄ritate: q̄m ſi nō; mouebit totū. Et hoc
q̄d dixerunt manifeſtū eſt p̄ ſe. Nos, n. iam poſuimus q̄ corpus non
ſubiicit in corpe niſi q̄m corpus p̄stringit, ſ. corpus in quo ſubiicitur
aut tranſfert a ſuo loco. Cū igit corpus generat a corpore: & genera/
tum fuerit maioris q̄ritatis q̄ illud ex quo generatur. C. g. ex vna
uncia aque cuius magnitudo eſt pedalis generat aer cuius q̄ritas
eſt bipedalis. ſequit. n. ex hoc aut vt corpus cōdenſet in ſe aut cō/
nens expellat corpa vicinātia & cōtinētia ip̄z: & hec ē expellat alia
cōtinētia donec totū mūdus expellat: aut in illa hora generet aqua
ex aere in alio loco equalis illi aeri qui generat hic ex aqua.

3
C. d. d. aut vacuū eſſe, ſz hic nō ſequit ab ablatiōe iſtoꝝ appoſitoꝝ
ſz ex interēptione iſtoꝝ ſequit vt ſit denſitas: & ex denſitate vt ſi
gūt ſequit vacuū eſſe: ergo iſta appoſita que nō ſauerūt hec ſunt ſz
perſua: ſz intēdeant declarare vacuum eſſe ex denſitate & rarita/
te: & ſi intēdeant declarare denſitatē & raritatē eſſe: tūc ſyllas
eoꝝ erit manifeſtus: q̄m tūc cōponeret ſic: ſi vacuū nō eſt neq̄ den/
tas: & raritas eſt. Et ſi denſitas & raritas non eſt non erit motus re/
ctus niſi corpa penetrarent: aut totūz expellat: aut moueat. neq̄
ē generatio erit niſi equalis: ſz denſitas & raritas ſunt. C. Deceptio
in hoc ſyllo eſt in hoc q̄ exiſtimat q̄ denſitas & raritas non p̄t eſſe
niſi per vacuum. B. d. impoſe eſt enīz cōstringi zc. i. q̄m ſi fuerit im/
poſe vt ſit coſtrictio: necesse eſt vt aliquis iſtoꝝ modoz ſit po/
ſibilis. ſ. aut vt nō ſit generatio: aut vt totum moueatur: aut vt ge/
neratum: & illud in quo generat ſint equalia in quantitate.

C. Si quidē igit dicere rarum multa vacua habes ſe/
parata: manifeſtū eſt q̄ ſi neq̄ vacuū cōtingit eſſe ſepa/
rabile: ſicut locū h̄ntē aliq̄d ſpaciū ſui ip̄ſi neq̄ rarū ſic.

C. Et ſi intelligūt p̄ rarū illud in quo ſunt ſoramia mul/
ta vacua exiſtentia per ſe: manifeſtū eſt igit q̄ ſi fuerit
per ſe impoſe: vt vacuū ſit exiſtens per ſe: ſicut eſt im/
poſſibile etiā vt locus ſit habens dimensionem per ſe:
impoſe etiā eſt vt ſit rarum hoc modo.

80
C. Cum cōpleuit rōnes eoꝝ incepit cōtradicere eis. C. Et dixit
intelligūt zc. i. & cū rarū apud eos eſt illud in quo ſunt multa ſora/
mina vacua p̄ ſe: inter corpus rarū manifeſtū eſt q̄ nō eſt v̄ria ſz
hanc poſitionē & ponere vacuūz exiſtere p̄ ſe. Si igit impoſe eſt va/
cuū eſſe exiſtēs p̄ ſe: cum ſit impoſe dimēſionē eſſe ſeparatā p̄ ſe:
manifeſtū eſt q̄ eſt impoſe ſoramina eē in corpa vacua. C. d. ma/
nifeſtus eſt igit zc. & apparet ex hoc: q̄ vult deſtruere vacuū eē alio
modo a p̄dicto: in p̄dicto enīz deſtruxit vacuū eſſe ex penetrati/
one dimenſionū inuicē: & hoc cōtingit ē in raro q̄d eſt tale. C. d. d.
dixit hoc quēadmodūz eſt impoſe aliq̄ā dimenſionē exiſtere p̄ ſe

vult deſtruere ipſum alio modo. dimēſiones enim ſunt vltima & v̄r/
accidentia que nō poſſunt exiſtere per ſe: & videt q̄ iſta deſtructio
eſt deſtructio vacui ſm q̄ eſt vacuū: deſtructio autē p̄dicta eſt ſm
q̄ ponunt ipſum recipere corpa: & necesse eſt vt qui dicit ſoram/
na eſſe vacua: dicat vacuū eſſe ſeparatū: q̄ ſoramina habent tres
dimensiones, ſ. longitudinē & latitudinē & profundū.

C. Si aut nō ſit ſeparabile ſz tñ in eſt aliq̄d vacuū min⁹
quidē impoſe eſt: cōtingit aut primū nō oīs mot⁹ cām
eſſe vacuū: ſz eius qui ſurſum eſt: rarū enīz leue v̄n ignē
rarum eſſe dicunt: poſtea cā motus nō ſic vacuū ſicut
in quo eſt: ſed ſicut vtres in eo q̄d ferunt ipſi ſurſum fe/
runt cōtinuūz: ſic vacuum ſurſum fert: & etiam qualiter
poſe eſſe motus vacui aut locus vacui. vacui enīz ſit
vacuum in q̄d fertur.

C. Si igit nō fuerit exiſtens per ſe ſz in eo fuerit aliq̄d
ſubiectū: tūc dicere hoc erit minus in impoſſibilitate:
ſed cōtingit ei primo vt vacuū non ſit cauſa cuiuſlibet
motus: ſed cā motus ad ſuperius: rarū enim eſt leue: &
ideo dicūt q̄ ignis eſt corpus rarū. deinde cōtinget ei
etiā vt vacuū ſit cā motus: nō ita q̄ ſit in eo: ſz ſicut vtres
p̄ ſuū motū ad ſuperi⁹ mouēt illud q̄d pendet ex eis ad
ſuperius: ita vacuū mouet ad ſuperius: ſed quō eſt poſe vt
vacuū aut locus habeat trāſlationē: tūc enīz vacuum
aut locus habebit locum ad quez tranſſeratur.

C. Dicit. ſz dicere vacuū nō exiſtere p̄ ſe: ſz eſſe poſitū in corpi⁹ mi/
nus eſt diſtans a poſſibilitate q̄ dicere vacuū eſſe ſeparatū: appet
enīz q̄ nō p̄tingit iſtis dicere dimēſiōes eſſe ſeparatas: cū ponūt eas
nō abſolutas a corpi⁹: ſz ſi poſuerūt ip̄m eſſe in corpi⁹ raris:
ita q̄ ſit mixtū cū eis. ſ. nō exiſtēs in actu cōtinget dimēſiones pe/
netrari. ſ. vacui & corpi⁹: & ſi poſuerint ip̄m ſicut ſoramina vacua:
p̄tinget eis dimēſiones eſſe exiſtēs p̄ ſe. C. Videt igit q̄ cū dixit: ſi
igit nō fuerit exiſtens per ſe zc. intēdebat: ſi igit nō poſuerint ip̄ſuz
exiſtēs p̄ ſe ſz mixtū oīno: tūc ſermo erit eoꝝ magis ſufficiēs: q̄ tūc
nō p̄tinget eis dimenſionē eſſe ſeparatā. C. Et forte intēdit ē q̄ di/
cere vacuū eſſe ſoramina vacua in corpe vacuo: & q̄d eſt nō ſepara/
tū eſt minus impoſe: q̄ dicere vacuū eſſe ſeparatū: q̄ illi ſermoni cō/
tingūt multa impoſia ex motu in loco: iſti aut ſermoni nō p̄tingunt
illa impoſia: v̄n v̄ min⁹ impoſe: & id poſt induxit ip̄ſe p̄p̄riū huic:
& dixit: ſz tñ p̄tinget ei zc. i. & dicētes vacuū eſſe nō ſeparatū a corpi⁹
nō dāt ex eo cāz cuiuſlibz mor⁹ ſz mor⁹ leuis tñ: iſti, n. dicūt q̄ leue
eſt illud in quo eſt multū vacuū: & q̄ cā leuitatis ei⁹ eſt vacuū.
C. Et cum dixit q̄ iſti dicunt q̄ vacuum eſt cā motus leuis tñ: & q̄

81

Pr̄a exp̄.

Sc̄da exp̄.

2

primo ptingit eis qd hoc qd dicunt de vacuo no est eoe omni motu. B. dixit: ptingit zc. i. z ptingit istis vt vacuu no sit ca motu ita qd sit locus: vt opinabant hntes prima opinone; sz vacuu est ca motus: ita qd est motor: sicut vtres mouet rez ligata cu eis ad superi? z sz vacuu mixtu cuz corpe leui mouet ipsum ad superius.

3

De qd mouet aliud p attractionez necesse e vt moueat ad locum ad que attra hit ipm qd quo intelli gedu sit. vi de com. 10. 7. phyl.

Deinde induxit inopinabile z impole qd sequit hunc sermone dixit. sz quo est pole zc. i. z ptingit huic sermoni vt vacuu moueat perse ad superi? qm mouet aliqd corpus: omne eniz qd mouet aliud per attractione necesse est vt moueat ad locu ad que attrahit ipm: qd est inopinabile. z maxime si dixerimus qd vacuu est loc? in quo no est corp? qm tunc ptingit vt loc? transferat z indigeat loco: qd intedebat cu dixit: sz quo locus aut vacuu habebit translatione. sz quo est pole vt vacuu habeat translatione aut locus si posuerimus qd vacuu est locus vt ponunt dicentes vacuum esse.

Amplius aut z quo in graui assignat ferri deoz sz manifestu vtiq; est qd qto rarius z magis vacuu sit tur sum fertur: z oino si sit vacuu velocissime vtiq; fertur: fortasse autem z hoc impole est moueri: ro aut eade: qm sicut in vacuo sine motu sunt omnia: sic z vacuum quide est qd sine motu: incoparabiles. n. sunt velocitates. Et et per qd rocinant in descensu grauis ad inferi? z manifestu est et si quantu magis res fuerit rara z vacua: tanto magis attrahit ad superius: qd qm fuerit vacuu pfectu: tunc motus eius erit valde velocissimus: dignius est igitur vt sit impossibile vt moueat: z eade est rocinatio in hoc qd oia no habet motu in vacuo: z in hoc qd vacuum non mouet: qm inter qzitate velo citatis non est comparatio.

82

Ex. co. 26. 27. z inde.

Bicit. z ptingit istis sz: qm cu dixerint qd ca leuitatis est vacuu no pnt dicere qd sit ca grauitatis: qm si dixerint ipm esse plenu: ptingit vt no inueniat graue simplr neq; leue simplr: sz graui? z leuius. vt dictu est in qto celi z mundi. illic enim ptradictu est istis pfecto. Deinde iduxit et aliud iopinabile: z dixit: z manifestu est et zc. i. qm si raru est illud qd penetrat vacuu: z vacuu est ca motu ad superius: manifestu est qd qto corp? fuerit magis raru: tato magis mouebit veloci? ad superi?: qd erit maioris vacuitatis. ptingit igit necesseario: vt cu aliq duo mota ex istis fuerint diuersa in velocitate z tarditate: vt pportio motu alteri? ad motu reliq sit sicut pportio raritatis ad raritate. cu igit imaginati fuerim? vacuu moueri: tunc illud no erit pportio: vni necesse est vt motu eius sit indiuisibilis: z in tpe indiuisibili. Et io dixit. digni? est igit zc. i. digni? est vt sit ipole moueat. s. vacuu: qd sequit vt motu ei? sit no in tpe: z si no fuerit cessus nobis qd motu vacui est no in tpe: pbabim? qd pole est iugum

aliquo motu copositu ex vacuo z pleno qd ptrafit cu solo vacuo idē spacio in eodē tpe: qd est valde iopinabile. Et vlr ipole qd ptingit istis est simile impoli ptingenti dicentib? vacuu esse cam motu sim pti: z io dixit. z rocinatio est eade zc. i. z impole ptinges dicentibus vacuu esse cam traslatois ad superi? est file ipoli qd ptingit dicentib? vacuu esse caz moru in loco. no est. n. coparatio inter id qd mouet i vacuo solo: z illud qd mouet in pleno apud dicetes vacuu esse cam traslatois ad superius: ita qd e vbi: nec iter illud qd mouet cui admittit vacuu: z ipm vacuu apud dicetes vacuu esse caz traslatois: ad superi? ita qd e motor pleni. z cu ptingit istis duob? sermonib? vt iter velocitates no sit pportio: z qd vacuu mouet no in tpe: ptinget hē due demratiōes files qd ptingit illis. s. demratiōi induceti ad h qd motu sit no in tpe: z demratiōi induceti ad h qd idē motu moueat i vacuo z pleno eodē spacio in eodē tpe: ptingit. n. istis qd plenu z vacuu moueant eodē spacio in eodē tpe. Ne igit due roes sicut di cit sunt eodē fm similitudinē: z termin? medi? in eis? est idē sim genus.

Qm aut vacuu quide no dicimus esse: alia vero dubitata sunt: aut motus non erit nisi erit densitas z raritas: aut turbabit celuz: aut semp equalis aqua ex aere erit: z aer equalis ex aqua: manifestu enim qd plus aer ex aqua fit: necesse igit est vt sit vacuu aut depulsus: qd habet vltimu tumultuari facere: aut aliud alicui equalr mutare ex aere in aqua: vt omne corpus totius equale maneat: vel sit aut nihil moueri: semp eniz transmutato hoc accidet nisi circulariter circūstet: no aut semp in circulum loci mutatio: sed z in rectuz est. hdi igitur quide ppter hoc vacuum aliquid esse dicunt.

Et nos et si no dicimus vacuu esse: tū dicim? qd illa in quib? dubitat de illo sunt dubitanda. rectum eniz fuit dictu qd si no fuerit densitas z raritas non erit motus: aut celuz expellef: aut semper erit equalis gnatio aque ex aere: z aeris ex aqua: sed manifestu est qd sit aer maioris qzitate: vni necesse est si no fuerit hic aliqua constrictio vt pnuua expellant z sic accidit postremo eoz ad que puenit hoc. q. in motu sunt suffozari: aut in alio quo alio loco transmutat aqua equalr ex aere: ita corpus vniuersi sit equale: aut vt nihil moueat: hoc enim sequitur si semper trasfert. nisi transferatur circulariter: sed motus non semper circularis est: sed quandoq; rectus. Per ista igitur dixerunt isti vacuum esse.

83 Cum destruxit vacuū esse: incepit dissoluere quæstiones acciden-
 tes in hoc. Et dixit. et nos etiā si nō dicimus rē. i. et nos si nō dici-
 mus vacuū esse: tñ concedim⁹ q̄ ille quæstiones que induxerūt iston
 ad dicēdum vacuū esse sunt quæstiones in quibus d̄z hō dubitare: et
 quas homo d̄z dissoluere. Beinde. d. rectū enim rē. i. verū enim est
 hoc qd̄ dicitur q̄ si densitas et raritas nō fuerint: sequit̄ aut vt mo-
 tus translatis rectus non sit: aut si fuerit expelletur vniuersus. et
 similr etiā sequitur: aut vt generatio nō sit aut totum expellet: aut
 vt generatio sit in elemētis equaliter in eodez tēpore. s. q̄ si in ali-
 qua hora generat̄ ex vncia aque in loco alio. Beinde incepit declarare
 generat̄ ex aere vncia aque in loco alio. Beinde incepit declarare
 re quō sequit̄ si non fuerit densitas et generatio nō fuerit equaliter
 aut vt vniuersus expellet: aut vt nō sit hic motus generatiōis neq̄
 translatis rectus oīno: et dixit: sed manifestū est rē. i. et hoc necesse
 se. s. si nō fuerit densitas: vt nō sit hic generatio nisi equaliter: aut
 vt vniuersus expellat: qm̄ manifestus est q̄ cuz aer generat̄ ex ali-
 qua quātitate aque q̄ erit maioris quātitatis aqua: et sic indiget
 necessario maiori loco q̄ sit locus aque ex qua generat̄. et cum ita
 sit corpus cōtinens aquā corruptā non pōt cōstringi ita q̄ locus im-
 pleatur aeris generati: necesse est vt illud corpus qd̄ continet aquā
 et cōtinuat cum ea expellatur donec euacuet locuz equalem aeri et
 cuz hoc corp⁹ expellatur cōtinget ei vt expellat aliud: et illud aliud
 et sic procedetur si nō fuerit densitas donec motus perueniat ad to-
 tum corpus cōtinens: et sic accidit ei inundari et fluctuari: et si hoc
 nō acciderit p̄tinget q̄ si ex aere generat̄ aqua in aliquo loco: vt in
 illa hora generetur aer ex aqua equalis illi aeri in alio loco: ita q̄
 quantuz corpus cōtinens aquā expellitur apud generatiōē aeris
 ex aqua vt euacuet locum: tantū cōstringet corpus cōtinens aerem
 ab aqua ex qua generat̄: et sic quātum corpus cōtinens illic euacuat
 ex illo tantū occupat hoc ex hoc loco. et sic non cōtinget inun-
 datio vniuersi: sed motus perueniet ad hunc locum vacuū. s. quem
 aer euacuauit qm̄ ex eo generabat̄ aqua. Beinde dixit: itaq̄ totū
 corpus vniuersi sit equalē. i. quoniā nō accidit inundatio neq̄ ad-
 ditio in corpore vniuersi: quoniā quātuz addit̄ in aliquo loco tantū
 diminit̄ in alio: et sic vniuersus remanebit in eadem dispositione.
 Beinde dixit: aut vt nihil inoueat̄. i. cuz fuerit impossibile vni-
 uersum inundari: et nō p̄cesserim⁹ etiā q̄ generatio est insimul equa-
 lis in eadē hora: sequitur ex hoc vt nō sit translatis neq̄ generatio
 omnino. Beinde incepit declarare quomō sequitur hoc in transla-
 to: et dixit: hoc enim sequit̄ rē. i. quoniā motū translatis auferri
 ex ablatione densitatis: sequitur si posuerimus q̄ translatus expel-
 lit qd̄ vicinat̄ ei: et illud expulsū expellit aliud et sic semper: quon-
 niam ex hoc sequitur vt totum inundetur: nisi aliquis ponat q̄ om-
 nis translatis est circularis: sed est manifestū per se q̄ nō oīa transla-
 tatio est circularis: cū sit hic trāssa: no recta.

Qd̄ gñatio
 in elemētis
 sit equali i
 eodē tpe in
 locis diuer-
 sis. Uid. 2.
 phz. cō. 77.

Vna est mā
 p̄trarioz.

¶ Nos aut̄ dicimus ex suppositis quoniā est mā vna
 cōtrarioz et calidi et frigidi et aliaruz phzicaruz p̄ietar-
 tum: et ex eo q̄ potētia est: actu sit qd̄ fit: et nō separata
 quidem

quidē est mā esse aut̄ alter est: et vna est numero q̄uis
 p̄tingat colori et frigido et calido: est igitur et corporis
 mā et magni et parui eadez. manifestū autē est hoc. cuz
 enī ex aqua fit aer eadez mā non accipiēs aliqd̄ aliud
 facta est: sed qd̄ erat potētia actu facta est: et itez aqua
 ex aere similr: aliqñ quidē in magnitudine ex paruitate:
 re: aliqñ vero in paruitate ex magnitudine: similr autē
 et cum multus aer sit in minori sit corpore: et ex minori
 maior potētia cuz sit mā vtraq̄. sic enī ex frigido fit ca-
 lidum: et ex calido frigidū: qz eadē est que erat poten-
 tia: sic ex calido magis calidū nullo facto in mā calido
 qd̄ nō esset prius calidū: et qd̄ nō minus esset caliduz:
 sicut quidē neq̄ maioris circuli circulatio et ambitus
 si fiat minoris circuli eadez cū sit aut alia: in nullo alio
 factus est ambit⁹ qd̄ non esset ambit⁹: sed rectuz: non
 enī in deficiēdo minus aut maius est: neq̄ scintille ē
 accipere aliquā magnitudine in qua nō inest caliditas
 aut albedo. sic aut̄ et prius calor idēz posteriori: quare
 et magnitudo et paruitas sensibilis corpis nō accipien-
 te aliqd̄ mā extendit: sed qz potētia est mā vtriusq̄:
 itaq̄ idēz densuz et raruz: et vna mā ipsorū est: ipsuz autē
 densuz quidē graue: raruz autē leue.

Ex calō fit
 magis cali-
 dum nullo
 facto in mā
 calido qd̄ nō
 esset pri⁹ ca-
 lidum.

¶ Nos aut̄ dicam⁹ s̄m fundamēta posita nobis qd̄ cō-
 traria hñt eandē mā. s. caliduz et frigiduz et alia p̄ia
 nalia: et q̄ generatio est ex illo qd̄ est i potētia ad illud
 qd̄ est in actu: et q̄ mā nō est separata: sed quiditas ei⁹
 est aliud: et est eadez in numero coloris. U. g. et calidi-
 tatis et frigiditatis et corp⁹ etiā magnū et parū hz ean-
 dem mā: et signuz et us est hoc qd̄ narrabo: qm̄ cū ex
 aqua fit aer: tunc eadē mā nō recipit additionē alteri⁹:
 sed illud qd̄ est in potētia sit in actu: et similr generat̄
 aqua ex aere: et sic trāsserē qñqz de paruitate in magni-
 tudine: et qñqz de magnitudine in paruitate: et eodez
 modo et ipse aer quādoqz sit in minori corpore: qñqz
 in maiori materia enī que est in potētia sit vtrūqz:

Lōmē. Zuer. sup phz.

quæadmodum ipsa eadē transferret de calido in frigidum: et de frigido in calidum: quod erat in potentia: sic etiam venit de caliditate in magis calidum absque eo quod in ea fiat aliquid calidum quod ante non erat: aqua enim non erat minoris caliditatis: quæadmodum si incuruaueris arcum circuli maximi quousque ipse fiat idem non alius circuli parui: non erit illic aliquid in quo fiet incuruatio quod ante non fuit curuum: sed rectum: quoniam minus ex maiori non est carerit: nec potest inueniri ex flamma alia quantitas in qua non est caliditas aut albedo: et similiter est de caliditate que est ante calidum: et caliditate que est in postremo: magnitudo igitur et paruitas corporis sensibilis non est quod materia recipit additionem et expansionem: sed quod materia est utriusque in potentia: ergo necesse est ut densum et rarum sint idem: et materia eorum eadem: et densum est graue et rarum est leue.

84 Cum induxit rationes que faciunt dicentes vacuum esse concedere hoc: et iam destruxit naturam vacuum: incepit hic dissolvere questionem dicentem impossibile rarum aut densum esse sine vacuo: declarando quod hoc est alia causa rari et densi a vacuo: incepit preponere ad hoc quod vult dicere propositiones declaratas in primo istius libri. Et dixit. Nos autem dicamus etc. i. nos autem preponamus ad hoc quod vult mus dicere de natura rei et densi fundamenta que iam declarauimus. Quorum primum est quod omnia contraria. U. g. calidum et frigidum et alia contraria habent eandem materiam recipientem illa alternatis. Secundum autem est quod generatum est aliquid inuentum in actu ex illo ex eo quod est in potentia non in actu: et intentio illius est quod calidum generatum est calidum in actu ex calido in potentia non in actu: et hoc intendebat cum dixit: et quod generatio etc. i. quoniam generatio est transmutatio ex eo quod est aliquid in potentia: in hoc quod fit illud in actu. Tertium vero est quod de materia non separatur ab altero contrario cum hoc quod quidditas eius est aliud a quidditate contrario. Quartum autem est quod est idem in numero albi et nigri et calidi et frigidi: sed quoniam quandoque recipit calidum: et quandoque frigidum. Et cum posuit has propositiones. a et est manifestum quod rarum et densum sunt contraria in quantitate: cuius translatio corporis de raritate in densitate est translatio de maiori quantitate in minore et econuerso: sequitur ex hoc ut materia densi et rari sit eadem: et quod idem corpus transferatur de minori quantitate in maiorem non aliqua quantitate in actu adueniente ei ex qua fit maius: sed fit maius ex eo quod est aliquid: non ex illo quod est in actu: et similiter quoniam fit minus non exeunt ab eo partes in actu sed materia: tunc denudatur a termino maioris quantitatis et recipit terminum minoris: eodem modo quo recipit calidum et frigidum et alia contraria. Et hoc manifestum est: cum illis propositionibus coniungatur quod densum et rarum sunt contraria

a Manifestum est quod rarum et densum sunt contraria in quantitate. Sed videtur oppositum consequi ubi habet quod non sunt de essentia quantitatis. Et i. 7. phy. dicitur esse quantitates. Et per met. c. 15. dicitur sunt et predicantur situs.

et maxime propositioni dicenti quod materia recipit contraria ex eo quod est in potentia contraria non actu: et quod est eadem amborum contrariorum et hoc intendebat cum dixit post: et corpus est magnum et paruum habet eandem materiam. Deinde. d. signum eius est etc. et hoc non est principium demonstrationis: sed confirmatio propositionis dicentis quod materia contrariorum est eadem. est enim sermo exemplaris: et. q. d. et manifestum est ex hoc quod corpus magnum et paruum habet eandem materiam secundum hoc quod magnum et paruum sunt contraria: et dicitur est quod contraria habent eandem materiam: signum eius est etiam hoc quod narrabo. Deinde incepit inducere signum super hoc quod conclusit ex propositionibus positis. s. quod materia eiusdem corporis quod transfert de magnitudine in paruitate: et quandoque econuerso est eadem: et translatio eius ad magnitudinem non fit partibus extrinsecis aduenientibus ad foramina: neque translatio eius de magnitudine ad paruitatem est partibus exeuntibus ab illis foraminibus ex quo constringuntur illa foramina: et fit corpus minoris quantitatis. Et dixit. quoniam quando ex aliqua aqua fit aer etc. i. quoniam cum sit manifestum in generatione quod cum aliquid corpus maioris quantitatis generatur ex corpore quantitate minoris. U. g. gratia. aer ex aqua: tunc materia recipiens foraminam aque recipit maiorem quantitate post minorem nullo extrinsecis adueniente quo aer fit maioris quantitatis: sed illud quod est in potentia maioris quantitatis. s. materia fit in actu maioris quantitatis nullo extrinsecis in actu adueniente. Deinde. d. et si sit aqua ex aere. i. et similiter quando aqua fit ex aere: igitur quandoque transfert de magnitudine in paruitate: nullo exeunte: et quandoque econuerso nullo addito. Et cum declarauit hoc de generatione in qua est manifestum: incepit notificare quod hoc est possibile dici in causa leuis vel rari vel densi absque eo quod sit necesse ponere vacuum esse: et dixit et eodem modo ipse aer etc. id est et secundum hunc modum quem diximus qui accidit in generatione: accidit etiam in ipsa alteratione in eodem corpore. aer enim. U. g. gratia. quandoque minoratur sine aliquo exeunte: et quandoque fit maior: ex hoc accidit ei de calore: nullo adueniente extrinsecis: sed quod materia eius naturaliter recipit utrumque quantitates: maiorem. s. et minorem: hanc quandoque et hanc quandoque sine aliqua quantitate in actu addita aut diminuta: quæadmodum natura recipit quandoque caliditate: et quandoque frigiditate. Et hoc quod dixit: manifestum est in volijs suis ex musto: quando mustus fit maioris quantitatis nullo extrinsecis adueniente. et vniuersaliter manifestum est in aere: quando rarefit ex calore et condensatur ex frigore. Et cum assimilauit quantitates minores fieri ex maiori et econuerso: hoc quod calor fit ex frigido aut econuerso: existimat quod inter hunc duo est differentia: potest enim aliquis dicere quod caliditate fieri ex frigiditate et econuerso: non est sicut quantitates maiorem fieri ex minori: aut econuerso: quoniam impossibile est imaginari quod caliditas argumentetur ex frigiditate cuius sint contraria: et est possibile imaginari magnum augmentari ex partibus paruis additis: magnum igitur et paruum licet sint opposita: possibile est imaginari alterum augmentari ex alio: et non est ira de contrariis que sunt in qualitate: et cum perperat hanc objectionem. Dixit. et veniet de caliditate in

Et simile cap. de libris.

Ad ditio caloris agens in calore corporis non est additio in parte in toto et per partes in materia in materia: sed per additionem agens in passione patientis. s. q. q. calor agens vigorabitur crescat calor patientis non per additionem partium calidam extrinsecam cum ad patientem non transferat aliqua pars ab agente. Et dicitur inter illa: quoniam caliditas fit ab alia calitate in actu. b. q. non inuenitur in quantitate. s. q. non fit per aliam quantitatem per viam generalem: cum non sit quantitas de potentia et actibus: sed sequitur potentias actibus et operationes earum. s. calidum et frigidum. Intendebat igitur quod caliditas non crescit ex alia caliditate per translationem: et hoc in alteratione de debilitate in vigorem: et sicut est dispositio in translatione corporis de parua quantitate in magnam: aut e converso. Et quod hoc est graue in agnari. s. aliquid crescere sine quantitate extrinseca adueniente: aut diminui et sine quantitate recedere: versus est in hoc exemplo de rethorico: et aliter in istis locis per difficultatem imaginandi: et dixit. aqua enim erat minoris caliditatis. et hoc quod aqua est minoris caliditatis: et postea fit maioris in quilibet parte suarum partium non in partibus aliquibus propriis sicut est arcus circuli: quod cum incuruat fit maioris incuruationis in qualibet parte: non ita quod aliquae partes recte erant in eo quod sunt maioris incuruationis sed in quilibet partium eius recipit incuruationem: et hoc intendebat cum dixit: non fuit hoc aliquid in quo fit incuruatio. et hoc incuruatio non est facta in eo in aliquibus partibus: et non in alijs. Et hoc aliquis dicat quod partes recte que erant in arcu incuruabant. Et hoc minus enim ex maiori non est carentia. et hoc in translatione corporis de magnitudine in paruitate non fit per carentiam partium exuentium a foraminibus: ut fingunt dicentes vacuum esse quoniam si ita esset coningeret ut corpus calidum non esset calidum secundum omnes partes et sicut album: sed solummodo est calidum secundum ipsa foramina illud autem quod interiacet inter ea et ipsa foramina non disponit per aliquid ex hoc quod est impossibile: et cum intendebat cum dixit: non potest inueniri ex flamma. et hoc in quilibet e per flammam ignis quod existimat esse in fine raritatis huius caliditate equaliter: et sicut est de omnibus caliditate: et dicitur exemplum de flamma per suam raritatem: et hoc intendebat cum dixit: et sicut est de calore. et hoc in quod crescit ex primo. s. quoniam est in omnibus partibus. Et hoc intendebat per hoc quod densitas et raritas sunt in omnibus partibus. Et hoc significat quod non sunt ex foraminibus. Et hoc de magnitudine igitur et paruitate. et declaratum est igitur ex hoc quod magnitudo et paruitas quod inueniunt in eodem corpore sensibili non sunt ita quod materia quod transferret in magnitudine recipit additionem corporis quod foramina expandunt: neque restringunt foramina quod transferret ad paruitatem: sed ea in se est quod materia est in potentia magnam et parum: et cum declarauit quod translatio corporis de paruitate in magnitudine: et e converso: non fit ex foraminibus: vacuis: et in parte que quod restringunt et fit corpus minus: quod ampliant et fit maior sine fuerint stricta apud exitum corporis et ampla apud introitum

caliditatem. et hoc in quod sicut dicitur quod materia veniet de hac caliditate: tamen strata ad maiorem caliditatem nullis partibus calidis in actu adueniente: s. corporibus calidis: sed transferunt in maiorem caliditatem ex inuentione ipsius quantitate: et sicut materia transferret de minori quantitate in maiorem nulla quantitate in actu adueniente: etiam potest aliquis querere quod caliditas crescit ex caliditate adueniente extrinseca: opus igitur et ita fit de quantitate. Dicam igitur quod additio caloris a agentis in calore corporis non est per additionem partium in toto et per partes in materia in materia: sed per additionem agens in passione patientis. s. q. q. calor agens vigorabitur crescat calor patientis non per additionem partium calidam extrinsecam cum ad patientem non transferat aliqua pars ab agente. Et dicitur inter illa: quoniam caliditas fit ab alia calitate in actu. b. q. non inuenitur in quantitate. s. q. non fit per aliam quantitatem per viam generalem: cum non sit quantitas de potentia et actibus: sed sequitur potentias actibus et operationes earum. s. calidum et frigidum. Intendebat igitur quod caliditas non crescit ex alia caliditate per translationem: et hoc in alteratione de debilitate in vigorem: et sicut est dispositio in translatione corporis de parua quantitate in magnam: aut e converso. Et quod hoc est graue in agnari. s. aliquid crescere sine quantitate extrinseca adueniente: aut diminui et sine quantitate recedere: versus est in hoc exemplo de rethorico: et aliter in istis locis per difficultatem imaginandi: et dixit. aqua enim erat minoris caliditatis. et hoc quod aqua est minoris caliditatis: et postea fit maioris in quilibet parte suarum partium non in partibus aliquibus propriis sicut est arcus circuli: quod cum incuruat fit maioris incuruationis in qualibet parte: non ita quod aliquae partes recte erant in eo quod sunt maioris incuruationis sed in quilibet partium eius recipit incuruationem: et hoc intendebat cum dixit: non fuit hoc aliquid in quo fit incuruatio. et hoc incuruatio non est facta in eo in aliquibus partibus: et non in alijs. Et hoc aliquis dicat quod partes recte que erant in arcu incuruabant. Et hoc minus enim ex maiori non est carentia. et hoc in translatione corporis de magnitudine in paruitate non fit per carentiam partium exuentium a foraminibus: ut fingunt dicentes vacuum esse quoniam si ita esset coningeret ut corpus calidum non esset calidum secundum omnes partes et sicut album: sed solummodo est calidum secundum ipsa foramina illud autem quod interiacet inter ea et ipsa foramina non disponit per aliquid ex hoc quod est impossibile: et cum intendebat cum dixit: non potest inueniri ex flamma. et hoc in quilibet e per flammam ignis quod existimat esse in fine raritatis huius caliditate equaliter: et sicut est de omnibus caliditate: et dicitur exemplum de flamma per suam raritatem: et hoc intendebat cum dixit: et sicut est de calore. et hoc in quod crescit ex primo. s. quoniam est in omnibus partibus. Et hoc intendebat per hoc quod densitas et raritas sunt in omnibus partibus. Et hoc significat quod non sunt ex foraminibus. Et hoc de magnitudine igitur et paruitate. et declaratum est igitur ex hoc quod magnitudo et paruitas quod inueniunt in eodem corpore sensibili non sunt ita quod materia quod transferret in magnitudine recipit additionem corporis quod foramina expandunt: neque restringunt foramina quod transferret ad paruitatem: sed ea in se est quod materia est in potentia magnam et parum: et cum declarauit quod translatio corporis de paruitate in magnitudine: et e converso: non fit ex foraminibus: vacuis: et in parte que quod restringunt et fit corpus minus: quod ampliant et fit maior sine fuerint stricta apud exitum corporis et ampla apud introitum

in fine raritatis huius caliditate equaliter. Vide sicut in corpore sequenti. Prima experientia Secunda experientia In translatione Bisanti non inuenitur pars terrena. et ipse creditur textum istum superfluum esse. Amplius sicut circuli circulatio conducta in minus non accepit aliud concavum: sed quod erat innerum: sic et ignis: quod si aliquis accipiat omne calidum est: sic et omnis congregatio est corruptio ipsius materiei. Duo enim sunt in vitroque denso et raro. graue enim et durum densa videntur esse: primum verorara leueque et molle. Dissonant autem graue et durum in plumbo et ferro. Et etiam quemadmodum arcus circuli quod congregatur et fit minor nihil fit in eo quod non accidit ei. s. incuruatio: sed hoc quod habebat congregatum: et quodcumque accipit ab igne est calidum: ita quod de toto: congregatio enim et segregatio sunt eiusdem materiei. Sunt enim hec duo que fiunt ex vitroque ex denso et raro: graue enim et durum existimantur esse densa: et leue et molle rara: grauitas enim et durities segregantur in plumbo et ferro. Id est et quemadmodum idem arcus circuli aliquod recipit minorem incuruationem: et quandoque maiorem absque eo quod in eo fiat aliquid. quod ante non fuit: sed illud quod erat in eo. s. incuruatio aliquod inuenitur maior aliquod minor: et additio incuruationis in eo non est in aliqua parte: et non in alia: sed quodcumque partem acceperis inuenies incuruationem additam in eaque quemadmodum quelibet pars ignis est calida. Et hoc de sicut est de toto. i. in hoc quod aliquod est densum et est congregatum: aliquod rarum: et est segregatum. s. quod densitas et raritas est in qualibet parte illius. Et innuit per hoc peccatum quod accidit dicentibus: quod densitas et raritas sunt ex contractione et ampliatione foraminum: quoniam in hoc non quelibet pars corporis recipit densitatem et raritatem: et est manifestum per se quod densum est densum secundum omnes partes et similiter. Et hoc congregatio enim et segregatio. et hoc generatio enim et corruptio

in fine raritatis huius caliditate equaliter. Vide sicut in corpore sequenti. Prima experientia Secunda experientia In translatione Bisanti non inuenitur pars terrena. et ipse creditur textum istum superfluum esse. Amplius sicut circuli circulatio conducta in minus non accepit aliud concavum: sed quod erat innerum: sic et ignis: quod si aliquis accipiat omne calidum est: sic et omnis congregatio est corruptio ipsius materiei. Duo enim sunt in vitroque denso et raro. graue enim et durum densa videntur esse: primum verorara leueque et molle. Dissonant autem graue et durum in plumbo et ferro. Et etiam quemadmodum arcus circuli quod congregatur et fit minor nihil fit in eo quod non accidit ei. s. incuruatio: sed hoc quod habebat congregatum: et quodcumque accipit ab igne est calidum: ita quod de toto: congregatio enim et segregatio sunt eiusdem materiei. Sunt enim hec duo que fiunt ex vitroque ex denso et raro: graue enim et durum existimantur esse densa: et leue et molle rara: grauitas enim et durities segregantur in plumbo et ferro. Id est et quemadmodum idem arcus circuli aliquod recipit minorem incuruationem: et quandoque maiorem absque eo quod in eo fiat aliquid. quod ante non fuit: sed illud quod erat in eo. s. incuruatio aliquod inuenitur maior aliquod minor: et additio incuruationis in eo non est in aliqua parte: et non in alia: sed quodcumque partem acceperis inuenies incuruationem additam in eaque quemadmodum quelibet pars ignis est calida. Et hoc de sicut est de toto. i. in hoc quod aliquod est densum et est congregatum: aliquod rarum: et est segregatum. s. quod densitas et raritas est in qualibet parte illius. Et innuit per hoc peccatum quod accidit dicentibus: quod densitas et raritas sunt ex contractione et ampliatione foraminum: quoniam in hoc non quelibet pars corporis recipit densitatem et raritatem: et est manifestum per se quod densum est densum secundum omnes partes et similiter. Et hoc congregatio enim et segregatio. et hoc generatio enim et corruptio

ptio apud nos quas antiqui vocabat segregatione & congregacione sunt eiusdem materie: & non sunt congregacione partium & segregatione partium aliarum: & additio & diminutio. B. d. sunt enim duo &c. i. quoniam hanc duo sequuntur densum & rarum: densum vero sequitur grave & durum: rarum autem sequitur leve & molle. Et interdebat per hoc inuenire quod densitas & raritas non sunt de eadem quantitate: quoniam si eadem ratione sequerentur ex eis iste qualitates contrarie. C. B. d. s. gravitas & durities &c. i. sed in quibusdam corporibus separantur gravitas & durities & non sequuntur densum: sed aliquid gravius inuenitur magis rarum ut in plumbum & ferro: plumbum enim est gravius ferro: & est magis rarum.

Densitas & raritas non sunt de eadem quantitate. Plumbum est gravius ferro & est magis rarum.

Durities & molities eadem sunt facultatis & difficultatis receptionis non loci mutationis sed alterationis.

Ex predictis igitur manifestum est quod neque discretum est vacuum neque simpliciter: neque in raro neque in potentia est: nisi aliquis velit vocare vacuum eam illius quod fertur: sic autem gravitas: aut leuitas materia huiusmodi erit vacuum: densum & rarum secundum hanc proprietatem motus actiua sunt: secundum autem durum & molle passionis & non passionis receptiua: & non loci mutationis: sed alterationis magis, de vacuo autem determinatum sit hoc modo.

Apparet igitur ex hoc quod diximus: quod non est vacuum distinctum per se simpliciter: neque in raro: neque in potentia: nisi aliquis voluerit omnino vocare causam translationis vacuum. tunc igitur erit materia grauis & leuis vacuum: quoniam densitas & raritas hoc modo proprietatis recipiunt translationem. durities autem & molities sunt cause facilitatis & difficultatis receptionis non translationis sed alienationis proprie. iam igitur determinauimus quod est vacuum: & quod non est hoc modo determinationis.

86

Bicit: cum compleuit loqui de vacuo inducit declarata ex illo. Dixit. apparet igitur &c. & interdebat per distinctum per se existens per se cum dixit. simpliciter neque in raro. interdebat quod vacuum non inuenitur existens per se neque existens in alio. s. in raro. Et cum dixit: neque in potentia: inuenit opinionem dicentium: quod vacuum non est extra corpus: quoniam secundum opinionem istorum vacuum erit semper in potentia cum nunquam inuenitur in actu. s. extra corpus: & quoniam materia est causa passionis: que est causa translationis: & materia etiam est in potentia: ut dictum est de materia quod hoc nomen potentia dicitur equiuoce de vacuo esse in potentia apud ponentes ipsum esse non separatim: & de materia premonuit se a deceptione in hoc & dixit: nisi aliquis voluerit &c. i. nisi aliquis vocet causam translationis que est passio corporis in quo fit translatio: & tunc illud quod interdebat per vacuum erit ipsa materia. C. B. d. quoniam densitas & raritas cum hoc modo contrarietatis &c. i. & materia est causa translationis: quoniam materia est causa densitatis & raritatis: ut etiam declaratum

est & corpus non recipiunt translationem in eis nisi hoc modo proprietatis. s. in densitate & raritate: densitas. n. & raritas recipiunt motum translationis. s. in motu corporum translationem in alijs: & cum ita sit materia est causa eius quod corpora recipiunt translationem per hoc quod recipiunt ex densitate & raritate. C. B. d. durities vero & molities &c. i. durities vero & molities non sunt causa translationis: sicut densitas & raritas: sed sunt cause facilitatis & difficultatis translationis: quoniam si corpus in quo est translatio fuerit molle translatio erit facilis in eo sicut in aere: & cum fuerit durum erit difficilis aut ipsa sicut in terra. C. B. d. non translationis sed alienationis. i. & non sunt causa translationis in loco sicut sunt leue & graue: sed sunt causa translationis proprie: interdebat ut mihi videtur quod molle est causa passionis: & durum actiua: molle enim est passiuum: & durum actiuum. Et debet scire quod ex hoc quod materia est eadem proprietatis & est in potentia: apparet per demonstrationem per causas quod est causa densitatis & raritatis: & hoc apparet etiam ex signis quod induxit Aristoteles. s. ex hoc quod raritas & densitas inueniuntur in quolibet parte corporis rari & densi: sicut apparet per hoc quod densitas & raritas sequuntur qualitates contrarie. C. B. d. iam igitur determinauimus quod est vacuum. i. si quis vocauerit materiam vacuum: & quod si aliquis vocauerit vacuum dimensiones separatas hoc modo.

Si corpus in quo est translatio fuerit molle translatio erit facilis in eo sicut in aere. Vide philosophum in 8. phisicorum. 82. Idem. 8. hic. 68.

Tractatus tertius de tempore.

Capitulum in quo opponendo inquitur an tempus sit. Cap. 1.

Diueniens autem dictis est aggredi de tempore: primum autem bene se habet opponere de ipso & per extraneas rationes utrum sit eorum que sunt: aut non sit eorum que sunt: postea que natura ipsius.

Et copulatur cum hoc quod diximus narrare de tempore: & rectum est inducere prius dubitationes accidentes in eo: ex hoc quod dixerunt extranei: & consideremus utrum sit de rebus entibus: aut non entibus: & que sit natura eius.

Cum compleuit loqui de loco & vacuo: incepit perferuari de tempore. Et dixit: & sequitur quod sermo de tempore conuenit sermoni de loco: quoniam perferuatio de vacuo est perferuatio de loco. B. d. & rectum est &c. i. & rectum est ponere perferuationem de illo ex sermonibus logicis quod faciunt dubitare de illo. Et interdebat per extraneos logicos sermones enim logicos vocat sermones extraneos: & philosophiam quod componit ex istis vocat philosophiam extraneam: ut dicitur quod ipse composuit philosophiam extraneam. C. B. d. consideremus igitur utrum sit &c. i. & logica: quoniam a tempus esse manifestum est per se: quoniam per hanc perferuationem inueniuntur plures sermones quod destruunt suum esse. C. B. d. & quod sit natura eius. i. & cum perferuerimus illas dubitationes: tunc perferuabimur de natura eius perferuatione demonstratiua. Deinde incepit inducere sermones dialecticos: & dixit.

87

Philosophia extraneas ex rationibus logicis est extraneas. Pro hoc vide. 68. 70. primi celi. a tempus esse manifestum est per se.

igitur oino sit aut vix z obscure ex hoc aliqs co-
cipiet: hoc. n. ipius scm est z non est: id vero futurum
z nondum est: ex his aut z infinitum z sp acceptu tps
componitur: ex his autem que non sunt compositu im-
possibile esse vr: participare aliquando substantiam.
Dicamus igitur q cadit in mente in eo qm aut no-
est oino: aut si est: est valde difficile z latens ex hoc qd
dicam: qm quoddam eius iam fuit z no est: z quoddam
eius est futur z no est: z ex his duob coponit tps infi-
nitum qd inuenit sp: z qd coponit ex non ente impos-
sibile est imaginari ipsum habere coicationem in esse.

88
C Pres
antiquoru
cedebant
tps ee infi-
tu z ipz ee
sp prer pla-
tonē q gna-
bat ipz. Jo-
B. ph. 7. tex.
co. 10.
b Entia suc-
cessiva non
hnt ee pple-
tu ex aiaz:
sed ee eoru
pplē ex ac-
tōe aie i eo
qd ē i eis ex
aiaz: cōsile
d motu hī i
fr. 1. c. 104.
z infra. c. 109
de motu z
tpe idē hī.
c Entia cō-
pleta sūt il-
lā in qz ee
nihil facit
aia. Cōsile
infra. c. 131.
d De rōne
ptis ē mēsu-
rar totū: qz
oz totuz ex
ptibz ppoi.

Iste sermo sic componit: tps componitur ex preterito z futuro:
qm instans distinguens non est tps: sed preteritum iam defecit z fu-
turum nondum est: z hec duo non sunt: ergo tps componitur ex no-
ente. C Et dixit: aut si fuerit est difficile z occultum: qm ex sermone
bus logicis non pōse iudicabitur aliqd esse: aut no esse: sed fm est
matōem intrinsecam. B. d. z ex his componitur tps infinitum qd
semp est: z dispositū ipm hoc modo ad affirmandum ipm esse semp
plures a enim antiquoz pcedebant tps esse infinitum z ipsum ee
semper: preter Platonem q generabat ipsum. C Et receptio in hoc
sermone est: qm ita est de motu: motus enim comprehenditur sensu:
z nulla ps eius est in actu: sed quelibet pars demonstrata recessit:
ergo est compositus ex hoc qd iam defecit: z ex hoc qd nondum ē: qz
talia non hnt esse completum: sed b esse eoz completur ex actōe
aie in eo qd est in eis extra aiam: z entia c completa sunt illam
quorum esse nihil facit aiaz: vt post declarabitur de tpe. s. qm est d m-
mero entium quoz actus completur per aiam: z forte hoc innuebat
cum dixit: aut erit difficile z occultum. i. erit de entibus latētibz:
quia si in anima non esset: non esset nisi in potentia.

Adhuc aut ois ptibilis siqdem sit necesse est cur ē:
aut quāsdā aut oēs ptes ee: tps aut alie facte: alie vero
future sunt: ē aut nihil cum sit diuisibile: ipm aut nunc
non ē pars: mensurat enim ps qz coponi oz totū ex p-
bus: tps autem non vr componi ex ipsis nunc.

Et cum oē habens ptes necesse ē cur fuerit: vt oēs
sue ptes sint: aut quedam: sed tps quedam pres iā fue-
runt z non sunt: z quedam sunt future z no sunt. ergo
nulla eaz ē non tps hz partes: instans vero non ē ps:
qm pars mensurat: z ē necesse vt totum coponatur ex
suis ptibus: sed tps existimatur no coponi ex istatibz.

Iste sermo etiam est logicus z facit dubitare de tpe: z compōitur
sic. Dime habens partes necesse est vt ptes eius sint oēs insimul:
aut quedam si fuerit ens: z tps hz ptes quarum nulla inuenitur in
actu. ergo tps non est. C Et ipse verificauit ppōnem dicentem: q
nulla pars tps inuenitur in actu per duas ppōnes: quarum / Una
est: q ex tpe nihil inuenitur in actu nisi instans: z ista est māifesta
per se. Secunda autem est q instans non est pars tps: ergo ex tpe
nulla pars inuenitur in actu. C Et ipse verificat ppositionem dicen-
tem q instans non est pars tps: sic. Omnis pars mēsurat: z instans
non mēsurat. ergo instans non est pars. C Vel sic. Partes compo-
nunt totum. Et instantia non componunt tps. ergo instans non ē
pars temporis: z ista ppositio declarabitur perfecte in sexto.

89

Ex tpe ni-
hil inuenit in
actu nisi in-
stans: z h est
manifestuz
per se.

Tex. co. 10.
11. z inde.

Amplius aut ipm nunc qd vr determinare pteritū
z futurū vtrum vnum z idē sp pmanet aut aliud z aliud
no facile ē scire: siqde sp altez z altez ē: nulla aut pars
eoz que sunt in tpe alia: z alia ps sil ē que non ptineat:
alia vero ptineat: sicut minus tps sub pluri: ipsum at
nunc qd modo non ē: prius aut fuit necesse corūpi ali-
qz q: ipsa qdem nunc sit adinuicem non erunt: corru-
ptum aut esse necesse ē sp prius. In eodem igit qdez
corruptum esse impole ē pp id qd tunc ē. In alio aut
nunc corumpi prius nunc non contingit. Sic. n. ipos-
sibile se habere adinuicem ipsa nunc vt punctum cur
puncto. Siqdem igitur in eo qd ē pūr non corumpi-
tur: sed in alio: in medijs nunc que sunt infinita simili-
ter erit: hoc autem impossibile ē.

Et ē difficile ad sciendum hoc. s. vtrum instans qd
vr distinguere inter pteritum z futurū sit idē pmanēs
sp: aut ē vnum p aliud: qm si sp vnum fuerit p aliud
z ex tpe non aliqua ps que sit z alia pars inst: nisi alte-
ra sit pterita z altera ptines: vt minus tps in maiori: tūc
instans qd non ē nunc z fuit prius necesse ē z ipm cor-
rumpi: z impole ē vt corruptio eius sit qū fuit: qm tūc
erat ens: z impole ē vt prius instans corumpat in po-
sterius instantis: impole enim ē vt duo instantia copu-
lent quemadmodum non ptinuantur duo puncta: z si
n corūpi in illo qd ē p: s. in alio: tūc inēit in istatibz
que sunt iter illa que sunt infinita: z inst: qd ē impole.

90

Cum idurixt smoes dubitabiles de tpe idurixt et smoes dubitabiles de instati. Et dixit: et est difficile et est difficile de instati qd est distinguens iter pteritu tps et futuz scire vtru sp sit idē. s. pns et pte ritū: aut sunt plura succedentia. s. vnu post aliud. Et cu posuit qd istatia nece ē vt sint vnu nūero aut plura. Icepit pus iducet iopnabilia ptingētia si fuerint plura nūero: et dixit: qm si sp fuerit vnum post aliud et. i. et si istatia fuerint plura succedētia: et ē ipole vt ex tpe inueniant dyoinfil. s. due pres aut duo istatia: qm istatia si numerant nisi p nūeratōem tps: cū sint vltia tps: seqt neōio vt istas qd nō ē nūc et iā fuit in pterito corrupat. Et d. d. et ex tpe nō ē aliq ps et. et intēdit p pte illud qd ptinget instas et tps: qm ps tps in rei veritate non est instas sed tps. Et cu posuit hac ppōnez. s. qm ex tpe nō inueniuntur duo instatia infil: qm ex eo nō inueniunt due partes infil nisi in vna eaz accipiat ptingēs scōaz. A. g. sicut diximus qd talis mēsis est in tali aōoz: talis dies est in tali mēse: et hoc si nocet in vltate illius ppōnis: excepit hoc ne aliqs existimet ipm igno rare illud: qm in instati nō imaginat ptingēs et pteritū: et cū posuit qd in tpe non inueniuntur duo instatia infil: seqt neōio vt pus instans corrupat: et dixit: instas. n. qd nō est nūc et. i. instas. n. qd nō ē nūc et fuit in pterito neōio est nūc corrupat. Et deinde icēpit iducet qōnes ptingētes ex hoc: et dixit: et ipole est vt corruptio eius et. i. et si est corrupat: nece ē vt corruptio ei sit in tpe: cū oē corrupat sit hōdit et ipole ē vt corruptio ei sit in instati pnti: qm tūc nō inuenit nisi ipm: et sic erit in se corrupat: qd est ipole: et hoc itē debat cum dicit: in hora q est nūc. Et cu declarauit qd instas ipole ē vt corrupat in instati pnti: aut in seipso: qm pns idē est cū corrupat: icēpit declarare et qd ipole est vt corrupat in instati futuro: et dixit: et ipole fibile est et vt pus instas corrupat in posteriori et. i. qm cū posuerimus qd instas corrupat in instati futuro ptinget vt illud instans ptinget cū eo: ita qd suum esse ptinget cū sua corruptio: et erit istas in quo est aliud ab instati in quo corrupat: et post declarabimus qd instans non ptinget cū instati: sicut neq pūctus cū pūcto. Et d. d. et si nō corrupat in illo qd est post et. i. et si nō corrupat in illo: ita qd sit ptinget cū eo corrupat in instati qd est post qd nō est ptinget cū eo: qm iter qlibz duo istatia ē tps: ex q seqt vt illud istas inuenit in illo tpe: et oē tps diuidit in istatia infinita: ex q seqt vt instans corrupat inueniat in instatibz infinitis. s. cū eis infil: qd est impole: et similr ē impole ipsum poni corruptum in instati qd ē ante: qm tūc erit corruptum ante qd sit: et ista questio dissoluetur post.

Et vero neq nūc sp māere idē pole ē: nullius. n. diuisibilis finiti vn termin: neq si in vno sit ptinget: neq in plā: ipz at nūc terminus ē et tps ē accipe finitus. Et impole ē vt idē sit sp pmanēs: qm nullū finitum diuisibile hz vnu finē: neq si fuerit ptinget in vna pte: neq si fuerit ptinget in pluribus vna pte: sed instas est finis: et possibile est inuenire tempus finitum.

Paro tps in rei vira/ te n ē istas sed tps. Id supra. c. 89.

91

Cum destruxit qd instantia sunt plura: incepit destruere qd instas sit idē: qm si instas fuerit aut erit vnu aut plura: et cū h duo destruetur: destruet instas esse. Et d. d. ipole ē et vt sit idē et. i. et ipole est et vt sit ens ita qd sit idem sp pmanens. Et signū eius est qd non inuenit finitū aliqd ptinget hns vnu finē: sed saltē duos qbus sit finitū: neq si fuerit ptinget in vna pte: vt linea: qm linea hz duos fines: neq si fuerit ptinget in pluribz vna pte: vt superficies et corpus: corpus enim hz sex fines: et superficies quattuor. Et d. d. s. instas est finis et pole est inueniri tps finitū: ista est ppō minor isti figur. Et iste pmo cōponit sic. Instans est finis alicuius finiti. Et nihil qd est finis alicuius finiti est vnum. ergo instans non est vnum.

Amplius si simul ē fm tps: et neq prius neq posterius in eodem esse et ipso nūc ē: et si qd prius aut posterius in ipso nunc sunt: simul erunt que in millesimum fuerūt annum: cū his que sunt hodie: et neq prius neq posterius: et nihil aliud alio.

Et si intētio essendi in tpe nō an neq post ē vt sint in eodem instanti: deinde illud qd est an: et illud qd ē post sunt in eodem instati dmirato: tūc illud qd fuit trāfacto millesimo: et qd est hodie sunt insimul: et neutruz precedit reliquum: aut est post illud.

Ista est scōa rōcinatio: et cōponitur fm inductiōem ad inconueniens et. i. ista et pdicta sunt vera. i. et scōm signum et qm cū itētio eius qd dicimus de aliquibus duobz qd sunt insimul in aliquo tpe qd nō est an: aut post est: vt illa duo sint in eodem instati. Et cu in duxit istam ppōnem veram pueribilem ptingit cum sua conuersa ppōnem dubitatz: et induxit inconueniens: et dixit. Deinde illud qd est ante et illud qd est post et. i. et cum ptinget puerse ppōni dicē: itaq illa que sunt insimul sunt in eodē instanti: et ē qd illa que sunt in eodem instanti sunt insimul: hanc ppōnem. s. qd idem instans ē oīum entium: et quibus dicimus quedam esse ante: et quedam esse post: sequitur vt illud qd fuit transacto millesimo: et illud qd est hodie sint insimul: et inopinabile. Et syls cathēgoricus concludēs inconueniens in hoc sermone cōponitur sic in pna figura. Dēs res inueniuntur in eodem instanti. Et oīa que sunt in eodem instanti sunt simul. ergo omnia que sunt sunt simul: qd est impossibile.

De his igitur que inueniuntur ipse tot opposita sunt.

Capitulum in quo disputatiue inquit qd sit tps. La. 2.

Quid aut tps: et que ipse nā silr et ex traditis immanifestus est: et de quibus attingimus aduenientes prius. Quidam. n. totius qdē esse motū dicūt: alij ipsam spherā qm circulatorio est ps quedā: illa aut circulatorio non

Linea habet duos fines: tūc superficies quattuor: corpus sex.

92

est. pars enim circulationis est que accipit: sed nō cir-
culatio est. Amplius aut si plures essent celi: esset sicut
tēps cuiuslibet ipsoꝝ motꝝ: quare multa tēpora simul.
C̄sta igit sunt dubitabilia de rebus que inveniunt
in tpe: et quid ipsum sit: et quā hz naturā latētem hoc
modo ex hoc qd recipimꝝ a p̄decessoribꝝ. Quidam
dicūt ipm esse motū totius: et qdā dicunt ipm eē spher-
ram ipsam: et si ps tēporis sit tps et pars reuolutionis
nō sit reuolutio: qm̄ est sicut appellat ps reuolutōis nō
reuolutio. et si celi eēnt plures vno: tūc tps eēt eodē
modo. motꝝ cuiuscūq; mōi eoz: et eēnt p̄ta tpa isimul.

93

Ista igit que diximus sunt qōnes que faciūt dubitare in esse tē-
porum et de esse p̄teriti et futuri: qm̄ ex cōsideratione existēte in istis
rebus puenit dubitatio in suo esse. C̄. d. et ipm etiā quid sit et
et scire et ipm quid sit: et que sit natura eius si cōcesserimꝝ ipsum eē
similr latet: et hoc manifestū est: qm̄ nullus p̄decessor dixit de eo ali-
qd̄ rectū. C̄. d. quidā enī dicunt et. i. et intēdit per motū totius
reuolutionē totius cōpletā. C̄. d. deinde induxit inopinabile contin-
gens dicentibus reuolutionē totius. s. motū diurnū: et dixit. hz pars
tēporis sit tēpus et. i. et iste sermo destruit leuiter. s. dicentū tēpus
esse reuolutionē cōpletā: qm̄ pars tēporis reuolutionis diurne est tē-
pus: vt dies et nox: et pars reuolutionis nō est reuolutio: et si tēpus
esset tota reuolutio: tunc pars reuolutōis esset reuolutio. C̄. d. ince-
pit inducere et scdā cōtradictionē: et est cōis isti opinioni: et opi-
nioni dicentū qd tps est motꝝ totꝝ celi: et pres eiꝝ sunt pres tps. et est
opinio Plato. et est sufficētiōr omnibus alijs: et dixit. et etiā si celi
essent et. i. et si tps esset motus celi cuiuslibet eoz esset tēpus: ex quo
sequeret plura tpa esse insimul: si enim tpa essent celi: tunc ipsa e-
sent multa s̄m numerū celoz: si igit essent plures celi: vt dicūt an-
qui dicentes plures mōdos esse: tunc necesse esset vt motus cuiusli-
bet eoz esset tps: ex quo sequeret plura tpa esse isimul. qd̄ est im-
possibile. C̄. Et ista rōcinatio cōponit ex p̄positione dubitabili
alia que videt impossibilis nisi s̄m imaginationē: et est illa in qua
ponit plures celos esse: et cum ita sit: pōt aliquis dicere qd̄ illud tal-
lum qd̄ sequitur ex hoc sermone et est plura tēpora esse insimul: non
sequitur. ex p̄sitione eius qd̄ tēpus est motus celi: sed ex p̄sitione
eius qd̄ est plures celos esse vno: qd̄ est falsūz impole. C̄. Sed ista de-
claratio est alterius modi: qm̄ cum fuerint duo cōsequētia se cōple-
te: et p̄suerimus aliquid esse ipsum p̄cedens: aut disponi vt dispo-
neret per p̄cedēs: necessario sequet consequēs: hz sit impole illud
disponi per p̄cedens. U. g. qm̄ dies sequitur ortum solis: manifestū
est qd̄ in quacūq; hora ponemus solem oriri: sequet tunc diem
esse: hz solem oriri in illa hora sit impossibile: et similr omne qd̄ p̄cedens
volare: sequitur vt hz abeat alas: hz sit impossibile ipsum volare: et qd̄

Nullus p̄de-
cessor dixit
de tpe aliqd̄
rectum.

Digressio.

Solutio.

Ex h̄ sumit
aliquā p̄se-
quentiā ne-
cessariā esse
cuiꝝ tñ añs

tempus et celum sunt cōsequētia se: vt ponit aduersarius dicens tē-
pus esse motūz celi: necesse est si p̄suerimus plures celos esse vt sint
plura tpa: et plura tpa esse est impole: ergo id ex quo sequit hoc im-
possibile est impossibile: et est tps esse motū celi.

C̄. Totius aut spheravisa est quidē dicentibus esse tps:
qz in tpe oia sunt: et in totius sphaera: est aut stultiꝝ qd̄
dicūt qz et qd̄ est de hoc impossibilia cōsiderare.

C̄. Et quidā dixerūt tēpus esse spherā totius: et exiti/
mānerūt hoc qz oia sunt in tpe: et sunt in mūdi sphaera:
et iste sermo est magis vanus qz indigeat probatione.

C̄. Cum destruxit sermonē dicentū tps esse reuolutionē totius celi:
incepit inducere aliā opinionē debiliōrē: et est opinio dicentū qd̄ tē-
pus est sphaera totius: et induxit rōnem eoz. dicebāt enī qd̄ omnia
sunt in sphaera totius: et omnia sunt in tēpore: ergo tps est sphaera to-
tius. C̄. Et decipiebant in hoc qd̄ due affirmatiue nō cōcludūt in se/
cūda figura: et et dicere oia esse in tēpore et in sphaera mūdi nō signi-
ficat idem: et sic sermo eoz est in falsis p̄positionibꝝ et figure incon-
stantis: et qz cōclusio eoz est imp̄robabilis per se: et etiā syllogismus
eoz est falsus s̄m formā et materiā: dixit. et iste sermo et. C̄. Et quia
magis sufficiens istaz opin ionū trium de tpe est sermo dicentium
ipm esse motū: reuertus est ad cōtradicens huiꝝ opinioni.

Quomā aut videt maxime motꝝ esse et mutatio que
dā corpus: hoc cōsiderandū est: vniuscuiusq; quidem
igitur mutatio et motus in ipso mutatio est solum: aut
vbi fortassis est ipsum qd̄ mouet et transmutans: tem-
pus autē similr et vbiq; et apud omnia est.

C̄. Et qz existimat qd̄ dignius ē vt sit motus et transmu-
tatio: opz nos intēdere hec in p̄scrutatione et cōsidera-
tione: dicamus igit qd̄ trāsmutatio est in omni qd̄ trās-
mutatur: et motꝝ eius est in ipso transmutato tñ: et vbi
fuerit illud motum: tēpus est eodē modo in omni lo-
co: et apud qd̄libet: et in respectu cuiuslibet.

C̄. d. qd̄ motꝝ est dignior vt existimet qd̄ sit tps: qm̄ tēpus impole
est vt imaginez nisi cū motu: et multoties existimat qd̄ illud qd̄ seqf
se sit ipsa res. C̄. Et in hoc sermone sunt p̄pōnes: quaz vna ē qd̄ ois
trāsmutatio et ois motꝝ est in moto. Et omne motūz est in aliq; vbi:
ergo ois motus est in aliquo vbi: et qz plura mota sunt in pluribus
vbi: sequitur vt plures motus sint in pluribus vbi. C̄. Beinde con-
tingit huic hanc p̄pōsitionem dicentem: qd̄ tps est vñ in omni loco
et apud qd̄libet et in respectu cuiuslibet: et p̄cludit in secūda figurā qd̄
motꝝ nō est tps sic: motus nō est vnus in omni loco et apud qd̄libet:
et tps est vnus in omni loco et apud qd̄libet: ergo motꝝ nō est tēpus:

et p̄ns sunt
ipolia. p̄sile
7. ph. cō. 2
Et. 8. ph. yf.
cōmē. 78.

94

Due affir-
matue nō
cludūt in
scda figura
vide limi-
tationes in
2. ph. yf. cō.
23. Et in 18
q̄rto cō. 33.
2. 4. 2.

95

Tps ipole
ē vt imagi-
nef nisi cūz
motu. Idē
ifra cō. 97.

Velox et tardus
dum tpe de/
terminant.

Amplius aut mutatio quide ois velocior aut tardior est tepus aut no est: tardu eniz et velox tpe determinant: velox quide in pauco multu mouet: tardu autez qd in multo paucum: tps aut no dterminat tempore: neqz quo qstum aliquid est: neqz quo quale.

Et et ois trasmutatio est velocior aut tardior: et tps no est tale: velox. n. et tardu diffiniunt p tps: velox eni est illud qd est multu in tpe breui: et tardu est illud qd est modicu in tepore longo: et tps no diffinit per tps: neqz fm q est quatū: neqz fm q e quale.

96 **T**ista est scda ptradictio: et corinet quattuor: ppones: quaruz tres sunt manifeste per se: et quarta declarabit per duas illaruz: cum igit ppositio cōclusa ex duabz cōiungat ad tertiā manifestā per se sequetur cōclusio: et cōpositio earz est sic. Velox et tardu in motibus diffiniuntur per tempus. Sed tepus non diffinit per tps: ergo in secūda figura in tpe no est velocitas et tarditas. Sz in omni motu est velocitas et tarditas: ergo in scda figura tepus no est motus.

2 **E**t dixit. velox enim est illud qd est multuz et tardu est illud qd perat sit breue spaciū in longo tpe: et cuz dixit. et tps no diffinitur per tps: no intendit q in tepore. quodāmodo est qruz et quodāmodo est quale: qm tps est qru no quale: sed intēdit q impole est vt aliquis diffiniat tps per tps: neqz fm quale: si haberet quale: neqz fm qru vt in motu diffiniunt. s. qm velocitas et tarditas que sunt in eo sunt quale: et diffiniunt per tps: et similitr qrum qd est in eo diffinit p tps: cuz dī q magnus motus est in tpe magno: et paruus in paruo.

Tps e qru
et no quale.

Cum nihil
ipsi muta/
mur sz itel/
ligētia: aut
latet trans/
mutates no
vī nobis fie/
ri tepus.

Quod quide igit no est motus manifestu est: nihil autem differat nobis dicere in pnti motu aut mutatiōez: at vero neqz sine motu eniz tps est: cuz vero nihil ipi mutamur fm intelligentiā: aut latet trasmutates: non videtur nobis fieri tps: sicuti neqz qui in sardo fabulatur dormire apud heroes cū expqiscunt: copulantatem primū nunc posteriori nūc et faciunt vnū remouentes pp insensibilitatē mediū: tanqz igit si non esset mediū alterū nūc: sz vnū et idem: no esset tps: sic et quādo latet alterū esse no videt mediū esse tps. Si igit no opinari eē tps: tūc accidit nobis no diffiniunt: nec vnā mutationē: sz in vno indiuisibili videt aīa manere. Cum aut sentim et determinam tūc dicim fieri tps.

Manifestuz est igit q no est motus: et no est dīa in hoc inter motu et trasmutationē: sed no est et extra motu: qm si nos no fuerim trasmutati in nostra mēte: aut fuerimus trasmutati: sz no pceperimus: no reputabimur tepus esse: vt dicit in apologis de somno qui accidit diuinis in insula rhodos. s. q: no perceperunt cū surrexerunt a somno se dormiuisse: et iunxerūt instās precedēs somnū ad scdm instans: et fecerūt ipsa vnū: et abstulerunt illud qd fuit inter: q: no pceperunt ipm: quē admodū igit si instans no esset diuersum sed idēz no esset tps: similitr et si esset diuersum et no pcepissem nos no reputarem tepus inter illa duo instātia. Si igitur nos cōprehenderimus determinare trasmutationem omnino: sed existimauerim nos existere in eadē dispositione indiuisibili: tunc accidet nobis existimare tempus no esse: et cum senserimus trasmutationē terminat: tunc dicemus tempus fuisse.

Cum declarauit q tps non est motus: incepit inuere ipm sequi motu et accidere ei. **E**t dixit. manifestu est igit et. i. et hoc nomine motus vrimur in hac pscrutatiōe large. s. tanqz synonimo cum hoc nomine trasmutatione: ita q ex hac declaratiōe hic declarat q tepus no est aliqd generū quattuor: motu. B. d. sz no est extra motu et. i. sed apparet se q impole est vt tepus sit sine motu: et hoc manifestum est qm cuz nos no intellexerimus motuz: aut intellexerim et post tradiderimus obliuioni no sciemus tps: neqz cōprehēdim: vt fm oīno: et hoc itēdebat cū dixit: no trasmutabimur nos in nostra mēte. i. no cōprehēdim trasmutationē. **N**on sicut existimauit Sal. Gal. enim credidit q Arist. intēdebat q nos no cōprehēdimus tps nisi cum mouemur. i. qm per imaginatiōē cōprehēdimus motuz. et q hoc est signū q tps no est extra motu. et cum Sal. existimauerit hoc: cōtradixit Arist. et dixit q multoties cōprehēdimus res qescentes et mouemur: cum oīs imaginatio sit motus: vt qm cōprehēdimus polos mūdi et cētrum. **S**z Arist. no intēdebat nisi q nos no sentimus tps qm no sentimus motuz: q tps non imaginatur sine motu: et motus potest imaginari extra tempus significat hoc q motus precedit tepus naturaliter: et q tps accidet motui: licz no sentit tepus: et dicit testimoniū de hoc qd dicitur de illis qui dormierunt multis annis et non perceperūt. isti enim cum existimauerūt q instans precedens suū somnū est instans scdm aut prope ipm: q: no pceperūt motum inter illa: existimauerunt q no dormierunt aut q non dormierūt modicu. B. d. quē admodū igit et. et hoc quod dixit

97

Inuehit cōtra Gale. arabē. Tps n̄ imaginat sine motu. et motus p̄t imaginari ex tps Sz vide opposituz. 12. met. cō. 20. et hī tex. se/ qnti vbi hz p̄s q cum tps aliqd vī fieri siml: et motus aliqd fieri vī.

Significat qd tempus hz esse extra animam: sermo eius intellectus est per se. s. qd quoadmodum si instans fuerit idem non fiet tempus omnino: similiter si reputauerim ipsam esse idem non reputabim tempus fieri. sicut accidit illis hoibus quos dixit: et forte erant illi quos Davud met numeravit in alcorano.

3 **C**Beinde. d. si igitur nos comprehendimur zc. i. qm cuz nos perceperimus neqz imaginauerim motuz determinatu. s. finitu in duo extrema: sed existimauerim qd nullus motus est factus in vobis neqz in alijs: z qd non sumus in ee indivisibili: tunc accidet nobis non sentire tempus. Et hoc qd dixit: multoties accidit dormientibus multa etiam et qui faciunt opus delectabile sit tempus eis breue: qz delectatio prohibet eos comprehendere motuz: z e contrario eis qui laborant: z ideo dixit verificator.

Dormientibus z opus delectabile agentibus sit tempus breue: e contrario laborantibus.

CManifestus est qd non est sine motu nec mutatioe tempus: qd igitur neqz motus neqz sine motu tempus est manifestus est: accipiendum autem qm iam querimus quid est tempus ab hinc incipere quid sit motus. simul enim motum sentimus: z tempus: etenim si sunt tenebre z nihil per corpus patiamur: motus autem quidam in anima fit subito simul fieri quoddam tempus: at vero cum tempus videtur fieri aliquod simul z motus fieri aliquis videtur: quare z motus aliquid esse ipsum.

CManifestus est igitur qd tempus non est extra motuz z transmutatione: manifestum est igitur qd tempus non est motus: neqz extra motuz: z cuz nostra intentio est discernere tempus ponemus primum considerationis ex hoc loco: consideremus igitur quid sit de motu: qm si fuerim in obscuro z nihil acciderit nostris corporibus: sed in anima nostra acciderit aliquis motus statim reputabitur tempus fieri: z similiter etiam cum sciuerim aliquod tempus fieri statim reputabimur aliquem motuz fieri: ex quo sequitur quod tempus: aut est motus: aut aliquid motus: z cum non sit motus: sequitur necessario ut sit aliquid motus.

98 **C**um declarauit qd tempus non est motus: neqz extra motuz non cauuit hoc z dixit: qd necesse est ex hoc ut sit accidens motuz: z cum intentio est hanc scire quid sit tempus: oportet prius perscrutari quod accidit motui: sit tempus. accidens enim motus sunt multa: z qd tempus non sentitur nisi cum sentire aliquem motuz demonstratum sicut qd sentiunt cum motu multa accidens eius sensibilia: qm si ita esset: contingeret ut tempus multiplicaretur sicut multiplicatioe motus: z si posuerim ipsuz sequi aliquez motuz propriu. A. g. motu corporis celestis: tunc qui non sentit

rit in aliqua hora ipsuz non sentiet tempus: aut non sentiet ipsuz omnino. sicut dicit Philo. de incarcerationis a pueritia sub terra. s. qd si non comprehendere nisi per comprehensionem alicuius motus sensibilis. A. g. motus celi: tunc isti incarcerationati non sentirent tempus: qz nunquam senserunt motum corporis celestis: z ideo dixit: quoniam insimul sentimus motum z tempus zc. i. qm sentire tempus non est per sentire aliquem motum comprehendens per aliquem sensum. Nos enim sentimus tempus existendo in obsecuro absque eo qd accidat sensibus nostris aliquis motus: z hoc non est nisi qd sentimus motuz in nostra anima qualicumque: qm cuz fuerim imaginati in anima nostra aliquem motum statim comprehendemus tempus. Et hoc qd dicit est quod non parua: qm si tempus non sequitur aliquem motuz existens extra animam: sed sequitur motuz imaginatiois: z imaginatio non habet esse extra animam: quod igitur dicit Arist. post ipsuz sequi motum corporis celestis: z dat super continuationem motus ex continuatione tempus. Et si sequitur motum a corporis celestis: contingeret ut cecus non percipiat tempus qui nunquam percipit motum celi. Et etiam sequitur oem motum: contingeret et ut tempus multiplicet per multiplicationem motuz: quod est impossibile: apparet igitur qd tempus aut non habet esse extra animam: aut si habet sequitur oem motum: z si multiplicabitur per multiplicationem motuz: aut sequetur vnus motus: z sic qui non sentit illum motuz non sentit tempus: quod est impossibile. Nos autem dicamus qm si non sentire tempus est apud sentire quemlibet motuz: z apud imaginari quolibet transmutationem: manifestum est. Nos vero sentire tempus apud sentire quemlibet motum primo z essentialiter impossibile est: qm si ita esset contingeret ut tempus multiplicaretur per multiplicationem sensibiliu in motuz imaginabiliu. Si autem sentire tempus per sentire quemlibet motum non fuerit primo z essentialiter: sed per hoc qd cum sentimus quemcumque motuz sentimus illum vnus motum cui accidit tempus: non accidet quod predicta. s. qd qui non sentiet illum motum vnus non sentiet tempus: qm ille motus vnus sentiri qm sentit quicumque motus siue fuerit imaginatus siue existens. Et apparet quod quod intuebitur hoc quod tempus sentit essentialiter z primo: qm nos sentimus nos esse in esse motuz: hoc sentire. s. nos esse in esse motu erit qm imaginati fuerim quemcumque motuz: qm cuz fuerim in esse indivisibili in transmutatione quod est instans: non fiet tempus: neqz reputabimur ipsuz fieri: cum autem fuerimus in esse diuisibili sicut transmutatione z non perceperimus nos esse in esse transmutabili statim percipiemus tempus: z hoc manifestum est: z nos esse in esse transmutabili sentit per se: nos enim sentimus qd instans in quo incepimus scribere hunc sermonem est aliud ab illo in quo fuit completus. Ad motus est igitur quicumque sentit: sentit primo z essentialiter tempus est motus. ex quo sentimus nos esse in esse transmutabili z non transmutari: qz sumus in esse. Nos igitur esse in esse transmutabili sentit sic diximus cuz senserimus quemcumque motuz: sentire igitur nos esse in esse transmutabili est illud ex quo sequitur nos sentire tempus primo: z manifestum est qd nos non sentimus nos esse in esse transmutabili nisi ex transmutatione celi. z si esset de pole ipsuz quiescere: esset possibile nos esse in esse non transmutabili: sed hoc est impossibile: ergo necesse est ut sentiat hunc motuz qui non sentit motum corporis celestis. s. per visum: sed dormientes sentiunt ipsum postquam surgunt a somno: ex hoc qd rememorant motus imaginatiois

Digressio qd querit vtrum tempus sequitur oem motuz: arguit qd non consequitur motum imaginatiois. a Qd non sequitur motuz corporis celestis. b Qd non sequitur omnes motuz.

c Ad hoc qd cum sentitur sentitur per essentialiter tempus est motus ex quo sentimus nos esse in esse transmutabili. d Si pole esset celum quiescere: pole esset nos esse in esse transmutabili.

Prus et posterius in motu... in aliqua hora... dis ad hoc quod querimus scire supra illa que posuimus est...

100

2

Qui percipit unum istas si percipit tempus

Et etiam prius et posterius in motu... in aliqua hora... dis ad hoc quod querimus scire supra illa que posuimus est...

Et vero tempus cognoscimus cum diffinimus motum prius et posterius determinantes... tunc dicimus fieri tempus...

Et tempus est non scimus nisi motu determinato per prius et posterius in motu... nos determinauimus illa videndo illa diuersa...

Cum proposuit quod tempus sentit primo et essentialiter cum senserimus motum in quo sentimus nos transmutari... in quo sentimus nos transmutari...

Et hoc intendebat cum dixit scimus tempus... scimus tempus quod determinamus hunc motum per instans prius et posterius...

minat per duo instantia dixit: et nos determinabimus illa... in aliqua hora... dis ad hoc quod querimus scire supra illa que posuimus est...

Deinde fecit summam de hoc: et dixit hoc erit quod viderimus... tunc dicimus fieri tempus...

Quid igitur tanquam unum ipsum nunc sentimus: non autem sicut prius et posterius in motu: aut sicut idem quidem prius et posterius alicuius non videtur tempus fieri...

Cum igitur senserimus aliquid quasi in eodem instanti: et non perceperimus in motu prius et posterius: aut senserimus ipsum unum unius non ita quod sit prius et posterius: non reputabimus ipsum fieri in tempore...

Cum intendit declarare tempus esse numerum motus... in quo sentimus nos transmutari... in quo sentimus nos transmutari...

sic accidit diuinitis... J. t. c. sequens: 2. J. 106. Vide Philo de gete 1. 6. phyl. c. 73.

4

Diffo opis.

101. In inueniendo casus diffinitiones reuerus ex alijs inuentis est via diminuta nisi coniungat ei via ablationis.

2

ea per quem videmus res quiescentes esse in transmutatione eterna
q. translatas: q. sunt in translatabili.

3 Et cu' viscerit per hac via q' ista est s' a t' p' ista via multo
zies v'it Ari. l. 3. Al' p' arabi' rep' h' edat illat iduxit diff. n' t' p' ista: d' i'
xit s' m' hoc igit' t' p' e' numerare numex motus z. i. manifestu' est
igit' ex hoc s' m'one q' d' i' n' i' t' i' o t' e' p' o' i' s est numerare numex motus
s' m' p' u' s z posterius. i. c' o' p' r' e' h' e' s' i' o numerati motus: z h' est numerus
eius: q' m' q' n' numeramus numex motus q' sit ex d' i' v' i' s' i' o' n' e eius p' r'
i' n' s' t' a' n' t' a p' o' r' a z posterioza: tunc sit t' e' p' u' s: ergo t' e' p' u' s n' i' h' i' l aliud est
q' numeratio numeri motus q' sit in eo ex d' i' v' i' s' i' o' n' e eius s' m' p' u' s z
posterius i' n' s' t' a' n' t' u' s: z q' t' p' s sit apud d' i' v' i' s' i' o' n' e' motus p' i' n' s' t' a' n' t' i' a' z
hoc sequit' necessario numeratio: z ideo numerus motus est tanq'
genus in hac d' i' f' f' i' n' i' t' i' o' n' e: z s' m' p' u' s z posterius tanq' d' i' a. d. d. t' e' p'
p' u' s igit' n' o' est motus: sed quodammodo est numer' motus. i. s' e' d' s' m'
p' r' i' u' s z posterius est numerus motus. i. numerat motu' per suas p' a' r'
tes p' r' i' o' r' e' s z posteriores: s' m' q' sunt p' r' i' o' r' e' s z posteriores: non s' m' q'
sunt i' n' s' i' m' u' l.

4 Dixit Alex. z non est intelligendū ex hoc qd dixit in d' i' f' f' i' n' i' t' i' o' n' e t' p' i' s
q' est numerus motus s' m' p' u' s z posterius ex hoc q' t' p' s numerat motu'
tū: s' z d' i' z itelligi ex hoc q' t' p' s est numerus p' o' r' i' s z posteriois ex i' n' s' t' a' n' t' i' u' m
in motu: z in lib. Alex. n' o' est numerare numerū motus: s' z nu/
merus motus: d' i' f' f' i' o' igit' in qua n' o' est d' u' b' i' t' a' t' i' o est dicere: q' t' p' s est
numeratiū p' r' i' o' r' i' s z posteriois existentiū in motu.

Signum est aut plus quidē enim z minus iudica/
mus numero: motum autem vt plurē: z minore tenu/
pore. Numerus itaqz quidam tps est: quoniam aut nu/
merus est duplex: z nāqz qd numeram' z numerabi/
le numex dicimus: z quo numeramus quidē. Tēpus
aut est qd numerat: z non quo numeramus: est autē
alterū z quo numeramus: z qd numeratur.

Et signū eius est hoc qd narrabo: qm nos determi/
navimus per numerū magis z minus: z per tempus
determinavimus motuz magis z minus. Tēpus igit'
est aliquis numerus: z cū numerus est duob' modis,
dicimus enī numerū illud qd numerat: z numeratū:
z illud per qd numerat: tps est illud qd numerat: nō
illud per qd numeratur: z illud qd numerat est aliud
ab illo per quod numeratur.

102 Cum posuit q' genus t' p' i' s est numerus motus dedit signū de hoc
hoc modo. per t' p' s determinat magis z minus ex motu: z omne per
qd determinatur magis z minus ex aliquo est numerus illius: ergo
t' p' s est numerus eius per qd determinat. Beinde coniungit huic q'
tempus determinat per p' r' i' u' s z posterius motus: ergo in tertia: t' p' s

Expō alex.

Numer' du/
plex est nu/
meras z nu/
meratus.

est numerus motus s' m' p' u' s z posterius: z p' p' cōversionē affirmatiue
in co' v' l' i' s: est necē vt illud p' qd determinat magis z minus ex aliq'
sit aliq' numerus: qm illd p' qd determinat magis z minus simplr
est numerus simplr: qm si illd qd est calidū simplr est ignis simplr
illud qd est calidū est aliq' ignis: z q' o' e' p' qd numerat oia aut est
numerus simplr: z hoc est numeras nō numeratū eēntialr: aut ali/
quis numerus alicuius g' n' i' s: z hoc accidit vt sit numeras quodā/
modo: z numeratū alio mō: z ista sunt q' numerant per vnitates exi/
stentes in illo g' n' e non p' vnitatē simplicē: z t' p' s est in hoc genere. s.
est numeras z numeratū: i' n' c' e' p' i' t d' e' c' l' a' r' a' r' e hoc. Et dixit. z cuz
numerus z. i. z cū numerus est duob' modis. s. numeras tū nō nu/
meratū: z numeras numeratū: z dixit. Nos em' dicimus numeruz
z. i. z numer' ē duob' modis: q' nos dicim' numeruz illd p' qd nu/
merat aliq' genus z i' se est numeratū nō numeras. Et qd nume/
rat t' p' s in actu: z est numeratū in potētia a' n' q' n' u' e' r' e' t illd: vt expo/
nit Alex. Et vocamus numerū ēt illd p' qd numerant oia: z hoc ē
numeras nō numeratū oīno eēntialr. Et i' n' c' e' p' i' t d' e' c' l' a' r' a' r' e q' nu/
merus accept' in d' i' f' f' i' n' i' t' i' o' n' e t' p' i' s nō est numer' simplr: s' z d' e' g' n' e' n' u' m' e' r'
i' c' u' i' accidit q' sit numerat': z dixit. t' p' s em' z. i. z cū dicimus q'
t' p' s est numerus: i' n' t' e' d' i' m' u' s numerū q' numerat: nō illd p' qd nume/
rat simplr qd est numer' non numeratū. Et pōt aliq' dicere q' si
i' n' t' e' d' e' b' a' t p' numerū acceptū in d' i' f' f' i' n' i' t' i' o' n' e t' p' i' s numeratū. s. p' u' s z p' o'
sterius in motu: q' r' e' nō dixit q' t' p' s est numeratū mot': loco ei' qd vi/
xit q' est numer' mot'. Et dicam' igit' q' h' qd t' p' s numerat motū z
m' e' a' r' a' t illud est ei eēntialr: z q. hoc mō assimilaf numero simplr.
t' p' s aut ē numeratū p' aliq' d' ē p' acc' n' s. s. q' accidit t' p' i' ēt m' e' a' r' a' r' i'
z n' u' e' r' a' r' i: aut p' acc' n' s simplr: aut p' motū. motui em' accidit ei m' e'
a' r' a' r' e t' p' s: vt dicemus post. Et Alex' m' i' s' t' i' e' x' p' o' n' i' t h' numerū p' nume/
rator: z nō p' s' i' d' e' r' a' t hoc qd dixim'. Qm' d' o' numerus motus est tan/
q' gen' t' p' i' s manifestū est. numerus em' mot' alius est p' r' i' u' m motus
s' m' q' sunt i' n' s' i' m' u' l: z ali' est s' m' q' in eis i' n' u' e' n' i' t' p' u' s z posterius. i. nu/
merus p' o' r' i' s z posteriois existētiuz i' motu: z manifestum est q' t' p' s
sit q' m' o' r' numerat' p' p' r' i' u' s z posterius: q' t' p' s necio est numer' p' r' i' o'
ris z posteriois ex' n' t' i' u' in motu. Et intelligē dū est ex hoc q' dici/
mus ipm eē numerū mot'. i. numerū cuiuslibet motus: cū sit ipole/
i' m' a' g' i' n' a' r' i ipm m' i' s' t' i' s' m' q' numerat motū: z i' d' d' r' q' est numer' mo/
tus. Et intelligendum est p' r' i' u' s z posterius existētia in motu
p' r' e' c' u' i' s' e' s' s' e i' n' u' e' n' i' t' t' e' m' p' u' s p' m' o: z est ille p' quē intelligimus nos
t' r' a' s' m' u' r' a' r' i. i. nos eē in esse t' r' a' s' m' u' t' a' b' i' l' i: z q. d. t' p' s est numerus cu/
i' d' d' i' t' e' r' motus per p' r' i' u' s z posterius q' sunt in motu in quo sentimus
nos esse in esse t' r' a' s' m' u' t' a' b' i' l' i: qm si esse t' p' i' s eē p' esse p' r' i' o' r' i' s z poste/
riois in quolibet motu: tūc t' p' s multiplicaret' per multiplicationēz
motuū: aut nō h' e' r' e' t eē nisi solūmō in m' e' t' e: s' z ex hoc q' est numerus
eius motuū hoc mō nō sequit' ipm multiplicari p' multiplicationē
motuū: vt post' d' e' c' l' a' r' a' b' i' t' Ari. Et Alex. dicit: q' hoc qd dicit nu/
merus motus p' p' r' i' u' s z posterius nō est intelligē dū ipsum eē nume/
ratū p' numerū partiū motus p' r' i' o' r' i' z z posterioz: neqz numerus ea/
rū. sed numerus p' o' r' i' s z posteriois in motu. i. numeratū eoz: z per
hoc d' i' s' t' i' n' g' u' i' t' nā t' p' i' s a' nā motus s' m' d' i' f' f' i' n' i' t' i' o' n' e' m.

Si illd qd ē
calz simplr
ē ignis s' m'
pl' r: illd qd
ē aliq' cald
dū ē aliq' o'
ignis.
Numer' s' z
Auer. sum'
tur triplr.

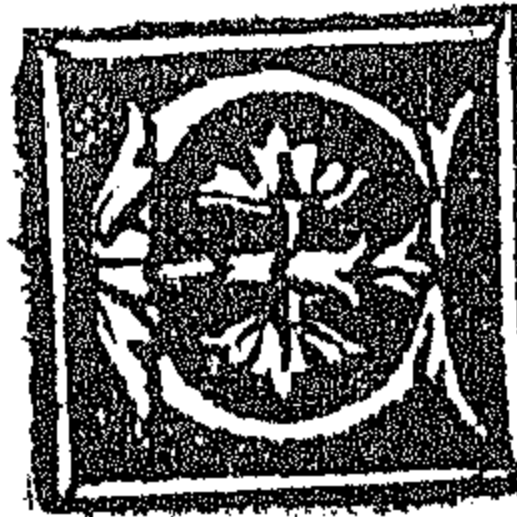
Obiectio.

Solutio.

T' p' i' eēntia
le ē n' u' e' r' a'
r' e z m' e' a' r' a'
r' e motū: s' z
accit ei nu/
merari aut
menturari.
Idez. j. cō.
112. 113.
Documētū
p' r' i' mū.
S' c' d' i' z.

Expō alex.

Capitulum in quo determinat de ipso nunc. Cap. 3.

Item sicut motus semper aliter sic et tempus. Simul autem et tempus omne idem est ipsum. nunc idem est quod quidem erat: esse autem ipsi alterum est. Sed quemadmodum motus est semper unus post alium: ita est tempus. Tempus vero esse insimul est idem quoniam istas est idem: cum fuerit: sed autem esse diuersat.

103

Idem quemadmodum motus non inueniuntur partes eius insimul: sed quelibet pars aut iam defecit: aut nondum venit: ita est tempus. Et intendebat per hoc dissoluere quoniam predictam in esse tempus dicentes: quod si tempus est: necesse est ut omnes partes eius: aut que dam sint insimul: sed non est ita: ponit igitur hoc quod rectum est dicere quod partes eius inueniuntur quedam post alias non insimul: sicut est dispositio in partibus. s. quoniam quedam inueniuntur per alias. Et deinde dicit diuinitatem inter tempus et motum: ne existimetur quod tempus est motus: et diuinitatem tempus vero esse insimul est idem. i. sed motus dicitur a tempore: quoniam motus non est idem apud illa que mouentur insimul: et tempus est idem illis que sunt in tempore insimul. Et etiam in hoc quod tempus est idem: quoniam instans quod est agens tempus est idem in omni motu cum fuerit demonstratum: sed esse eius diuersatur. s. per prioritatem et posteritatem.

Instans et agens tempus per prius et tempus quoniam continuat per tempus. non quod sit agens. i. producat aliquid.

Item ipsum autem nunc mensurat tempus sed quod est prius et posterius: ipsum autem nunc est quidem sicut idem: esse vero sicut non idem: sed quoniam quidem enim quod in alio et alio est: aliter est: hoc autem erat ipsi nunc: in quantum autem quod dicitur ens est ipsum nunc idem est. Sequitur enim sicut dictum est magnitudinem motus: hunc autem tempus sicut diximus: et similituriam punctum id quod fertur quo motum cognoscimus: et prius in ipso et posterius. Hoc autem quidem quod dicitur ens est idem est: aut punctum enim aut lapis: aut aliquid huiusmodi est: ratione autem aliter est: sicut sophiste accipit aliter Coriscum in theatro esse: et Coriscum in foro: quod hoc iam in eo quod alibi et alibi est alterum: id autem quod fertur sequitur ipsum nunc sicut tempus motum: eo enim quod fertur cognoscimus prius et posterius in motu. sed autem quod numerabile est prius et posterius ipsum nunc est. Quare in his quidem quod est cum est ipsum nunc est idem: prius autem et posterius est quod in motu est: sed in ipso esse alterum sed enim quod numerabile est prius et posterius est ipsum nunc: et motum autem maxime hoc est.

Et quod fertur cognoscimus prius et posterius in motu.

Et motus est propter id quod mouetur: et loci mutatio propter id quod fertur aliquid est: motus autem non est. Est quidem igitur sicut idem primum quod nunc dicitur: est autem sicut non idem: et namque est sicut quod fertur. Et instans mensurat tempus sed quod terminat illud per prius et posterius. Et potes dicere quod instans quodammodo est idem et quodammodo non: quoniam sed quod est unum post aliud: est diuersum: et hec est ratio instantis: sed vero quod instans est in aliqua hora: est idem. Quantitatem enim sicut diximus sequitur motus: et motum sequitur tempus: sicut diximus: et sed hunc modum translatio sequitur translatum: et est illud per quod cognoscitur motus et prius et posterius in eo: et translatus sed quod est in aliqua hora est idem. Est enim aut punctus aut lapis: aut aliud simile: sed autem comparationem diuersat: sicut sophiste dicunt quod sortes diuersatur cum fuerit in domo et cum fuerit in foro: quoniam ipsum esse in locis diuersis facit diuersitatem: et instans sequitur translatum sicut tempus sequitur motum: quoniam per translatum cognoscimus prius et posterius in motu: et sed quod prius et posterius sunt numeratum est instans. Et similiter etiam quod instans est in aliqua hora est idem: quoniam prius et posterius sunt in motu: in esse vero diuersatur: quoniam sed quod prius et posterius est numeratum est instans: et hoc proprie est magis cognitum. Et motus enim cognoscitur per rem motam: et translatio per translatum: quoniam translatum est aliquid demonstratum: et motus non est ita. Instans igitur quodammodo est, quod idem semper: et quodammodo non est, quod idem: quoniam translatum est tale.

Motus per id quod mouetur: et loci mutatio per id quod fertur aliquid est.

Et ut hanc dissoluere quoniam dictam de instanti dicentem: quod dicitur instans esse unum aut plura. Et dicitur et instans mensurat tempus et dicitur et in instans est et in mensuratione tempus: quoniam diuidit motum in prius et posterius: et hoc est diuisio ipsius tempus. s. quoniam cum diuiserimus tempus per instantia accidet in eo prius et posterius. Et igitur in mensuratione tempus est instans: quemadmodum et in mensuratione linee sunt puncta. Et dicitur et potes dicere et dicitur et instans quodammodo est idem et quodammodo diuersum: et id dissoluitur quod predicta: quoniam illa quod accidit ex hoc quod instans accipitur unum aut plura simpliciter. Cum igitur accipitur

104

vnus quodammodo: et plura alio modo dissoluetur qd. **C** Deinde ex
 posuit istos duos modos: et dixit: **fm** enim qd est in alio: et alio est di
 uersum **et c.** i. qm instans **fm** qd accidit ei vt sit idem in rebus diuer
 sis: vt vnus indiuiduum qd inuenitur in pluribus locis e diuersus
 vt for. esse in foro aliud est ab ipso esse in domo. **B. d.** et **h** rō instans
 i. et nā instans est in diuersitate: qm **fm** numeratum in quo est rōne
 est numeratum: et **fm** **sbm** est idem. **B. d.** **fm** vero qd instans est in eo
 dem **lbo** est idem. i. **fm** **sbm**: et dixit in aliqua hora in loco eius qd e
 in **lbo**: sicut fecit in **pori** et posteriori: qz **sbm** e in aliqua hora: et q. d.
fm aut qd est in aliquo vno est vnus: qz e in aliquo et est in vna hora:
 et translatum est idem: et expositio dicit esse talis: qz instans non est in
 aliqua hora. **C** Et **fm** cōponitur sic. instans est in aliquo exite in di
 spōnibus diuersis: et qd est tale est vnus **fm** **sbm** et duo **fm** rōnem:
 ergo instans est vnus in **lbo**: et duo rōne. **C. B. d.** qritatez enī **et c.**
 et cā in hoc qd instans est tale est **h** qd dicam. iam enī pdiximus qd
 motus segtur qritatem in hoc qd sit p̄nuus: qm p̄nuatio et alia q
 hz **fm** qd est qritas p̄nuua sunt in eo ex mensura: et sicut tps et segt
 motum: et **fm** hunc modum translatio segtur translatum et tps in
 stans: qm instans agit tps sicut translatum translatoem: et p̄ctus
 mensuram: vt geometre dicunt: cum mouetur facit mensuraz. et cū
 ista sequuntur sese adinuicem: necesse est et vt agentia ista p̄sequā
 tur seinuicem: et sic instans sequitur translatum: sicut instans segt
 translatoem agentem dimensionem: quemadmodum segtur motus
 dimensionem. **C** Deinde dixit: et est illud per quod cognoscitur mo
 tus **et c.** i. translatum cum hoc qd agit motus est notius qm motus: et
 per ipsum cognoscitur motus: et prius posterius que sunt in eo sunt
 per illud: ipm enim esse motum facit ipm esse in locis diuersis: et ipz
 esse in locis diuersis dat partibus motus positatem: et posteritatem:
 et similr instans est notius in tempore.

2 **C** Deinde incepit declarare qd translatum est vnus **fm** **sbm** et plura
fm diffōnem: et dixit: et translatum **fm** qd est **et c.** i. et translatum **fm** qd
 est in vno **lbo** p̄nuo non est idem: et dixit: loco eius in aliqua hora
 qm cum idem indiuiduum corripitur et postea reuertitur erūt duo
 non idem: vt post declarabitur. **B. d.** aut punctus **et c.** i. **U. g.** qd tran
 slatum sit aut vnus punctus. vt imaginantur geometre: aut vnus
 lapis: aut aliud. **C** Et cum declarauit qd translatum est idem **fm** qd
 est non corruptibile neqz ḡnabile. s. qd cum translatum corripit
 et postea reuertitur erit translatum: incepit declarare modū **fm** quē
 est diuersum: et dixit: **fm** vero comparatoem. i. et cum translatus ac
 cipitur per se erit vnus: et cum accipitur in respectu ad loca diuersa
 in quibus est apud suam translationem erit diuersum **fm** positatem
 et posteritatem: et accidit ei numerus: et vt sophyste dicunt qd for. est
 aliud in foro ab ipso in domo: ergo for. est idem et aliud. **C** Et itē dicit
 qd si nō eēt h aliq pluralitas nō possent sophyste accipere eē ipm pla
 simplr: et dōm e eis qd for. e idē qdāmō et e **fm** **sbm** et diuersum alio
 mō. i. **fm** diffōnem. **C** Et cū posuit qd translātū est tale: incepit narra
 re qd instans segtur translātū: et dixit: et instans segtur translātum **et c.** i. e
 translātū qd agit motum e cā in esse instans qd agit tps: quemadmo
 dum tps sequitur motum. s. qz motus est cā eius: quia est **sbm** illius

Na instantis
 e eade lbo
 et rone disti
 cra. Idē. i.
 et c. 121.

Qd e aliq
 exite in di
 spōnibus di
 uersis e vna
 et hz duo
 fm rōnem.

quodammodo magnitudo est cā motus: qm est **sbm** motus. **C. B. d.**
 signum super hoc: et dixit: qm per translatum **et c.** i. et signus eius est:
 qm ex cognitione translati **poris** et posterioris cognoscitur **pus** et po
 sterior in motu: et per hoc qd translatum **pus** et posterior est numera
 tum erit instans numeratum: et inuit qd esse translati est cā in esse
 instantis: et numeratio eius est causa in numeratione istius.

C Et cum declarauit qd translatum est vnus **fm** **sbm** et plura **et c.** rō
 nem. s. **fm** positatem et posteritatem: et instans e **fm** qd translātū e et nūera
 tum **fm** qd translātū est nūeratū: intē dicit p̄cluder ex hoc istis est idē
fm **sbm**: et pla **fm** diffōne. i. **fm** positatem et posteritatem: et dixit: et sicut
 et c. i. et cū instans e p̄ eē translātū et nūerat per nūeratōez illius: et iā
 posuimus qd translātum est vnū **fm** **sbm** et pla **fm** diffōne: et ita dicit eē
 e in instans: qm **fm** qd e in vno **lbo** ip est idē: qm ipm est **pus** et poste
 rius in motu. i. qm instans **pus** et posterior in motu est idē: qz transla
 tum est idem et est numeratum: qz translātū nūerat. **C** Deinde itera
 uit cām in hoc et dixit. qm **fm** qd **pus** e nūeratū est instans. i. et cā in
 hoc est illud qd diximus. s. qm esse instantis et numeratio eius e ex
 hoc qd translatum numerat. s. multiplicat p̄ **pus** et posterior. **B. d.** et
 hoc p̄prie est notius. i. translatum cū hoc qd e **pus** instans in esse e et
 notius apud nos. **B. d.** motus enim cognoscit **et c.** i. vt mibi vī: qm
 cū motū est notius motu: qz est demonstratum: et motus nō e demō/
 stratus. s. ḡregatus in sil sed mēs facit ipm: et motus e notior tpe:
 segtur qd translātū qd agit motum sit notius instanti: cuius p̄portio
 ad tps e sicut p̄portio translati ad motū. **C** Deinde fecit rememora
 toem de hoc qd declarauit: et dixit: instans igit **et c.** i. declaratum e igit
 ex hoc **fm**one qd instans qdāmōdo est qm idē et nunq̄ trāsmutabile:
 et quodāmōdo e trāsmutabile et multiplicabile: et cā in hoc e: qz trā
 slatum est tale: et per hoc dissoluetur questio de instanti predicta.

C Manifestū e at qd nisi tps sit ipz: nūc n̄ erit vtiq; siq/
 de ipm nūc nō erit: tps nō erit. **Sil. n.** sunt sicut id qd
 fert et loci mutatio: sic nūerus qd e eius qd fert et qd e loci
 mutatiois. **Tps** qd e enim e loci mutatiois nūerus: ipz
 aut nūc e sicut qd fert: vt vnitas e nūeri: et p̄tinuum itaz
 tps est ipm nūc: et diuidit **fm** ipm nūc: sequit autez
 et hoc ad loci mutatioem et ad id qd fertur. **Et** motus
 enim et loci mutatio vna cum quo fertur: qz vnus et nō
 qm est et nāq; si deficiat sed non rōne: et nāq; d̄terminat
porē et posteriozem motum hoc: sequit autem hoc
 quodāmōdo ad punctum. **Et** punctum enī cōtinuat
 quodāmōdo longitudinem et determinat: est enī hū/
 ius quidem principium: illius autem finis.

C Et manifestum est et qd cum nō fuerit tps nō erit in
 stans: et cum nō fuerit instans nō erit tps. **Quē** admodū

Horum e
 notus motu
 qz e demō
 stratus: et mot
 non est de
 monstratus. s.
 ḡregatus in
 sil: et mēs
 facit ipm.
 Conside. s.
 com. 88.

Liber Quartus

igitur translatio et translatus sunt insimul: similiter numerus translationis et numerus translatus sunt insimul. Numerus enim translationis est tempus: et instans est numerus translatus: ut unitas est de numero: tempus enim est continuum per instans: et diuisus per instans: et hoc sequitur translationem et translatus. Motus enim et translatio sunt idem translatus si fuerit idem: non ita quod sit in aliqua hora hoc enim deficit intentione. Et hoc etiam distinguit prius et posterius in motu: et hoc etiam sequitur punctum quodammodo. Punctus enim continuat longitudinem et dicitur illam: est enim principium et finis huius.

105 Cum declarauit quod instans est unum quodammodo et plura alio modo. vult declarare substantiam eius quid sit: et incepit hic declarando quod instans et tempus consequuntur se in esse. Et dixit: manifestum est. Deinde dedit causam in hoc: et dixit: quod admodum igitur translatio est. et causa in hoc quod instans et tempus sunt insimul est: quoniam instans est numerus translatus: et tempus est numerus translationis: et numerus translatus et numerus translationis sunt insimul: quod translatio et translatus sunt insimul. Deinde. d. et instans est numerus translatus est. et instans quod est numerus translatus ita se habet de tempore: sicut unitas de numero. Deinde dedit modum in quem instans assimilatur unitati: et modum in quo differt: et dixit: tempus enim est continuum est. sed tempus continuat per instans et diuidit per ipsum, per unitatem vero dicitur numerus: sed non continuat: et instans continuat tempus: et accipit pro termino communi duobus temporibus: sicut punctus accipit primum commune duabus lineis: et diuidit illud quod accipit pro principio futuri et fine preteriti: ut post declarabit bene. Et cum narrauit quod tempus est unum secundum quod est continuum: dedit causam in hoc: et dixit: hoc sequitur est. et continuum in tempore ipsum esse unum sequitur translationem et translatus. s. quod causa in hoc est: quoniam translatio cui accidit tempus est una et continua. et causa in hoc quod ista translatio est continua est quod est unius translatus non translatus existentis in aliqua hora et non in alia: quoniam translatus quando deficit in esse in aliqua hora deficit motum esse. s. quod quando priuatur in aliqua hora priuatur motus: et similiter quando quiescit. et hoc intendebat cum dixit: non ita quod sit in alia hora: hic enim diuinitus intentionem. et quoniam motus est unum et continuus cum fuerit unius translatus non deficiens in translatione in aliqua hora: quoniam si tempus esset in aliqua hora: et sic tempus esset in qua hora: tunc tempus deficeret in aliqua hora: et sic tempus esset in tempore: et ex hoc apparet continuatio motus cui accidit tempus: et quod nunquam deficiet. Deinde. d. et hoc etiam diuidit prius et posterius est. id est et instans diuidit prius et posterius in motu: quoniam per illud dicitur motus prior et posterior: et ita actio instantis sequitur actionem puncti. scilicet quod ista actio que est diuidere et distinguere est puncti principaliter et instantis secundario. Et dixit quodammodo:

Tempus continua tur per instans et diuidit per instans: sed numerus diuidit per unitatem: et non continuatur per unitatem.

Quo modo tempus sit unum mobilis et in eodem tempore. Unde et 5. phisicorum. 41. et textus commentarii. 34.

quod punctus in actu inuenitur super lineam: et instans inuenitur in potentia in motu: cum sit impossibile demonstrari unum instans bis. Deinde dixit: punctus enim continuat longitudinem est. et quoniam punctus continuat lineam cum intelligitur differentia consistit diuidit illam: cum intelligitur principium unius lineae et finis alterius lineae. Et hoc intendebat cum dixit: et erit principium istius et finis illius. ista actio potest erit quando accipitur principium istius lineae et finis alterius lineae: nec ex duabus lineis continuatur per illum punctum: et similiter est de instans. s. quoniam diuidit tempus et continuat ipsum etiam.

Sed cum quid est sic accipiat aliquis tanquam duobus utens uno: necesse est stare: si quidem erit principium et finis ipsius puncti: scilicet ipsum nunc pro id quod mouet: quod fertur semper alterum est: quare numerus tempus est non sicut ipsius puncti: quod est principium et finis: sed sicut vltima ipsius magis et non sicut partes: pro quod dictum est. Ad id enim puncto tanquam duobus utimur: ergo quiescere accidet. Sed cum fuerit acceptum hoc: hoc modo ita quod unus punctus accipiat pro duobus: necesse est cessare ut idem punctus sit principium et finis: instans vero quod translatus semper mouet diuersa: tempus igitur est numerus non sicut attributus eidem puncto: quod est principium et finis sed sicut duo fines unius lineae: non sicut partes ex dictis. Punctus enim medius accipit pro duobus: ita quod quies est necessaria ei.

Cum assimilauit instans in tempore unitati in numero: et dedit dicitur in ter illam: deinde assimilauit illud puncto cui magis assimilatur quam unum: et incepit dare differentiam inter illum et punctum. Et dixit: Sed cum fuerit hoc acceptum est. et. sed instans differt a puncto: quoniam cum instans fuerit acceptum sicut punctus accipitur. s. quod potest sit ipsum bis demonstrari sicut est potest punctum bis demonstrari. et ideo necesse est tempus quiescere non moueri: quod est impossibile. Et cum dixit: ita quod unus punctus accipiat pro duobus: intendit quod illud quod est in eo quasi unus punctus accipiat in linea bis. s. principium et finis: et hoc intendebat cum dixit: duobus punctis. id est bis: ex quo sequitur ut habeat situm sicut lineae: et ut sit quiescens. Et cum narrauit quod si instans fuerit imaginatus in tempore secundum quod imaginatur punctus in linea. s. quiescere ad modum puncti: sequitur impossibile quod est tempus sequi ad quiescens. Deinde dedit causam ex qua fuit hoc necesse in puncto: et dixit: cum punctus sit principium et finis. et est necesse ut iste punctus sit in actu cum sit principium alicui in actu et demonstrati: et finis alteri etiam existens in actu: instans vero est finis deficientis. et principium deficientis. s. preteriti et futuri. Et cum narrauit quod instans in se differt a puncto dedit causam in hoc: et dixit: instans vero est. et. instans non potest demonstrari bis: quod sequitur translatus quod semper mouetur. unde necesse est ipsum diuersari: adeo quod instans

Punctus in actu inuenitur / in super lineam: et istas inuenit in potentia in motu: quod ipse est idem instans demonstrari bis. Deinde sequitur et. 21.

106

2

quod demonstratur in secunda sit aliud a demonstrato in primo. et ad
 dicitur differentia inter punctum et instans ex qua accidit ut numerus
 lineae sit a puncto et numeratio motus a tempore: incepit narrare
 hic punctus enim est causa numeri lineae: quemadmodum instans est causa
 numeri temporis: sed punctus secundum quod est quiescens est causa numeri lineae
 in quantum accipit principium unius lineae et finis scilicet. instans vero quod
 est impossibile ipsum quiesceret est impossibile ut sit causa numeri tem-
 poris hoc modo. si idem instans demonstratur: ita quod sit finis praeteriti et
 principium futuri: quoniam si ita esset: tunc esset post eundem instans demon-
 strari bis: et hoc accidit in instanti cum fuerit imaginatum sicut punctus
 et fuerimus imaginati tempus sicut lineam: et ideo necesse est ut instans
 mensuret tempus saltem per duo instantia prius et posterius: et ambo
 sint fines eiusdem temporis: quemadmodum duo puncta sunt fines eius-
 dem lineae. Et ideo dixit Aristoteles superius quod si non preceperimus multi-
 plicationem instantis: non percipiemus tempus. Themistius vero videtur
 concedere tempus percipi ad perceptionem unius instantis: quoniam affi-
 milatur instans puncto: et sicut unus punctus sufficit in numeratione
 lineae, si in divisione eius saltim duo: ita est instans: et hoc erit quod
 do imaginatur pars prior motus in illo instanti et posterior eorum: hoc
 erit in tribus instantibus presentibus. Et ideo non est sicut ex ipso
 magnitudo esset possibile unum instans demonstrari bis: et hoc non
 esset possibile: nisi tempus haberet situm.

Et dixit tempus igitur numerus est et cetera. i. tempus igitur est: nume-
 rus attributus motui propter instans: non est sicut numerus qui attri-
 buit lineae: ex hoc quod idem tempus accipit principium et finis: sed secundum quod
 instans accipit duo eiusdem temporis. scilicet unum principium eius et alterum
 finis: et hoc intendebat cum dixit: sed sicut duos fines eiusdem lineae.
 Et deinde dixit. non sicut partes et cetera. i. ex dictis post. scilicet quod punctus et in-
 stans sunt indivisibilia: et non sunt partes eorum in quibus sunt. Deinde
 dixit. punctus enim et cetera. i. hic dat causam propter quam est possible
 le idem punctum accipi principium unius lineae et finem alterius: et quoniam
 punctus demonstrat bis: ita quod propter hoc accidit ei necessario quies-
 cens: et est impossibile in instanti: quoniam sequeretur ex hoc ut instans quiesceret: quod
 est impossibile: quod sequitur translatum.

Et adhuc manifestum est quod nulla pars ipsi nunc tempo-
 ris est: neque divisio motus: sicut neque puncta lineae: lineae
 autem due partes unius sunt: secundum igitur quod terminus est
 ipsum nunc: non est tempus: sed accidit: secundum vero quod
 numerat numerus. Termini quidem ipsius enim solum
 sunt cuius sunt termini: numerus autem qui est ho-
 rum equorum decem: et alibi est.

Et quod manifestum est quod instans non est pars temporis:
 neque divisio pars motus: quemadmodum punctus non est
 pars lineae: sed due lineae sunt partes unius lineae: tunc
 instans secundum quod est finis non est tempus sed accidens quod

Tex. c. 100. Opio The- mistij.

Improbatio.

3

Termini illius solum sunt cuius sunt termini. Idez. s. c. 42.

accidit ei: secundum autem quod numerat est numerus quoniam fines sunt fines illius solum cuius sunt fines. Numerus vero ut denarius: sicut dicitur de uno unitas: sic dicitur de decem denarius: ut idem denarius est istorum equorum decem demonstratorum et aliorum.

Et cum dicitur dicitur inter numerum temporis ab instanti et numerum
 nec a puncto: incepit declarare et quod instans non est pars temporis. Et
 dixit. et quod manifestum est et cetera. i. et quod manifestum est quod instans non est pars
 temporis: quod est dicitur inter motum priorem et posteriolem. et dicitur que est in-
 ter duos motus. scilicet priorem et posteriolem non est pars motus: ergo instans
 non est pars temporis. B. d. sicut punctus et cetera. i. cum sit dicitur inter duas lineas.
 B. d. s. due lineae et cetera. i. s. due partes lineae quod punctus dividit sunt ille due
 lineae non punctus: ut declarabit in sexto profere: ubi declarabit quod om-
 ne tempus est semper divisibile: et quod instans est indivisibile.

B. d. instans igitur secundum quod est finis et cetera. i. vult declarare quod cum hoc quod
 instans non est pars temporis est accidens ei. i. instans secundum quod est finis in mo-
 tu non est tempus: sed ipsum esse finem est accidens ei. B. d. secundum autem quod nume-
 rat et cetera. i. secundum autem quod dividit tempus est numerus. B. d. fines enim et cetera. hic
 declarat eam propter quam instans non est instans secundum quod est finis alicuius
 demonstrati: et est secundum quod est numerus: et est quoniam fines sunt in eo
 cuius sunt fines et instans non invenitur in aliquo proprio: non in
 alio sicut est dispositio in numero: unde dictum est in definitione
 eius quod est numerus translatus.

107

2

Fines sunt in eo cuius sunt fines. Idez. s. c. 42. et infra c. 120.

Capitulum in quo ex definitione reddit rationes eorum que dicunt de tempore.

Cap. 4.

Quod quidem igitur tempus numerus motus secundum prius et posterius sit et continuus: continuus namque manifestum est. Minimum autem numerus est: qui simpliciter quidem dualitas est. Quidam autem numerus est: qui est quidem sic: est autem tanquam non est: ut lineae minimum quidem multitudinem est duo autem unum: magnitudine autem non est minimum: semper enim dividitur omnis linea: quare et similiter et tempus: minimum enim secundum numerum est unum autem duo: secundum autem magnitudinem non est.

Manifestum est igitur quod tempus est numerus motus secundum prius et posterius: et quod est continuus cum sit numerus continuus. Et habemus accipere numerum minimum de ipso simpliciter. Quod autem est aliquis numerus: posse quodammodo inveniri numerum. Et alio modo impossibile. U. g. quoniam

minimū linee est vna linea aut due: in mensura vero nō hz minimū: qm̄ ois linea diuidit̄ semp: z similit̄ est de tpe etiaz: qm̄ minimuz tps in numero est. **U. g.** aut vnū tps aut duo tpa: in mēsurā vero nō est.

108 **Cum** dedit dñaz inter numerū acceptū in diffōne tps z numerū si simplr: z numerū q est instātia: q est in cā in numeratōe linee: p lineas vult inducere accñtia qbus numer⁹ acceptus in diffōne tps differt a numero simplr. **Et** dixit manifestuz est igit̄. i. qm̄ est numer⁹ motus nō p̄m q mens accipit illū hñs ptes tm̄: sed p̄m q accipit illum hñs partes priores z posteriores. **Et** fecit rememorationē de hoc in hoc loco pp hoc q vult p̄siderare de accñtibz tps: z iō dixit. z qd est p̄tinuū. i. z apper ex hac diffōne q est p̄tinuū cū sit numer⁹ p̄tinuū. s. mor⁹: z q est numerus cōtinuū: z nō est numer⁹ simplr dedit dñam inter numerū simplr in hoc q paucitas inuenit̄ in eo z inter numerū alicuius: vt ascēdat ad modū quo inuenit̄ in eo paucitas z multitudine. **Et** d. z hēp accipe zc. i. z in numero simplr inuenit̄ minimū. **U. g.** duo aut vnū si intellexerim⁹ p̄ minimū illud qd est indiuisibile. s. vnitatem.

2 **Et** cum declarauit q in numero simplr possibile est inuenire minimum z indiuisibile. s. vnitatem: declarauit q numer⁹ alicuius est ecōtrario: z q quodāmodo inuenit̄ in eo minimū z quodāmodo nō: z dixit: qd autēz est aliquis numerus zc. i. illud aut q est numerus alicuius: possibile est p̄m q est numerus vnitatum indiuisibilitū: in illo genere inueniri minimuz eius: z p̄m q est numer⁹ alicuius cui accidit diuisio in infinitū nō inuenit̄ in eo minimū. **B. d. U. g.** linea zc. i. qm̄ cū linea accipiat p̄m q est numer⁹ mēsurā: z nūc rāz tē minimū ei⁹ erit aut vna linea si intelligit̄ per minimuz illud qd nō est diuisibile in illa mensura. s. per qd mēsurat̄ numer⁹ illius linee: z ē illd qd ē ex eo. q. vnitāz aut due linee: si intelligit̄ p̄ minimū p̄ma multitudine numeri: duo eiz sunt h̄mōi. s. qm̄ sunt minima multitudine numeralis. **Et** cū declarauit q accidit ei p̄m q est numer⁹ vt ex eo inueniat̄ minimū illis duobus modis quibus inuenit̄ in numero: incepit declarare q p̄m q est mēsurā: z non numer⁹ simpliciter accidit ei etiā vt in eo nō inueniat̄ minimuz: z est diuisibile in duo naturalr. z dixit: mensura zc. i. qm̄ non diuidit̄ in indiuisibile sicut diuidit̄ numerus. z hoc declarabit̄ in sexto huius libri.

3 **Et** cum declarauit q in cōtinuo quodāmodo inueniunt̄ p̄ma numero z quodāmodo p̄ma cōtinuo: z hoc erit cū numerat̄: z tps fuerit cōtinuū: cōclusit̄ ex hoc q tps est h̄mōi. z dixit: z s̄l̄r est det̄ p̄ore. i. z qz tps est cōtinuuz necesse est vt in eo inueniat̄ minimū quodāmodo z alio mō non inueniat̄. p̄m igitur q numerat̄ inueniunt̄ in eo minimū z est vnū tēpus per qd numerat̄: aut duo tempora. p̄m aut q est mēsurā nō inuenit̄ in eo minimū.

Manifestū est aut pp qd tarduz quidē z velox non dicit̄: multū aut aut paucū: z breue z longū. p̄m enim q p̄tinuū

Tex. cō. 4. e inde.

q cōtinuū est longū z breue: p̄m aut q numerus multū z paucū. **Velox** aut z tarduz nō est. **Mon. n.** numerus quo numerat̄ velox z tardus vllus est.

Manifestū est igitur: q in eo non dī velox z tarduz z dī in eo multū z paucū: z longū z breue: p̄m aut q cōtinuū est longū z breue: p̄m aut qd est numerus est multū z paucū. **Velox** vō s̄z tardū nō est: qm̄ neqz nūer⁹ p̄ que numerat̄ est velox aut tardū oīno.

Ep̄ic dat tria p̄p̄ia tps: quoz vnū est q nō est velox aut tardum. **S̄z** aut est qm̄ pōt dici multū z paucū qd est propriū numero. **Tertū** aut est qm̄ est longū z breue: qd est p̄p̄iū p̄t̄itati p̄tinue: z hoc pōt dici p̄m q est p̄tinuū. i. qz sequit̄ p̄tinuū. multū vō z paucū pōt dici p̄m q est numer⁹: velox aut z tardū nō pōt dici qz ē numer⁹: z numer⁹ nō pōt disponi p̄ alterū istoz oppositoz: z cōtraria sunt falsa in eo qd nō est s̄m p̄p̄iū eis qd nō accidit in p̄trarijs.

Et queret̄ aligs: si tps quodāmodo est p̄tinuū z quodāmodo discretū: quare diuisiō est p̄ discretū: cū dī ipsuz eē numerū. **Dicam⁹** igit̄ ad hoc q ex mēte nō est nisi motum: z motus tps nō sunt nisi qm̄ mētra diuidit̄ motū in prius z posteri⁹: z h̄ est intētio mot⁹. i. motū esse numeratū: ergo s̄ba tps que est in a eo. q. forma est numer⁹: z qd est in eo. q. mā est mot⁹ cōtinuū: qm̄ nō est numer⁹ simplr sed numerus mot⁹: p̄tinuatio igit̄ accidit ei grā m̄ae: z discretio. s. numerus grā forme: z est cōpositū ex duab⁹ quantitātib⁹. s. discreta z cōtinua: ista cōpositio accidit mēsuris qm̄ diuidunt̄: z p̄sideratio que est in decimo Euclidis est de magnitudinib⁹ in illo enim tractatu cōsiderat̄ de magnitudinib⁹ p̄m q sunt numerus.

Qdē aut vbiqz est s̄l̄r: z prius aut z posteri⁹ nō idē: qz mutatio q dem vna p̄is: facta aut z futura altera. **Tps** b̄ aut numer⁹ est: nō quo numerat̄ s̄z qd numerat̄: vel numerat̄. **Hoc** aut accipit̄ pri⁹ z posteri⁹ semper altera: ipsa. n. nunc z altera sunt. **Est** aut numerus vn⁹ qdēz z idē q est centū equoz: z q est centū hoīuz. quoz aut numer⁹ est: altera sunt vt eq ab hoībus.

Et in oī loco qd vere est insit̄ est idē: pri⁹ aut z posteri⁹ nō est idē: qm̄ trāsmutatio ē t̄p̄is nō est idē. **Qd** aut fuit z erit: est diuersuz: z tps nō numer⁹ est: p̄ quez numerat̄: s̄z numer⁹ nūerat̄ p̄t̄igit̄ huic. **Ut** pri⁹ z posteri⁹ ex eo sint semp diuersa: qm̄ istātia sunt diuersa. **Et** numer⁹ centū equoz: z nūer⁹ centū hoīuz est idē: illa aut quoz ē h̄ic: sunt diuersa: qz sunt eq z hoīes.

Cōmē. **Quer.** sup̄ p̄h̄ysic.

109 **Tri**a p̄p̄ia tēpori.

2 **Bubiū.** Solo. **Tps** z mot⁹ nō s̄nt nisi qm̄ mētra diuidit̄ motū in pri⁹ z posteri⁹. **Cō** s̄le. s. cō. 88. 104.

a Illd qd ē in s̄ba ipis qm̄ forma ē nūer⁹: z illud qd ē qm̄ mā ē mot⁹ cōtinuū.

b Tps ē numer⁹ numerat⁹ n̄ nūer⁹ quo numeratur.

110 **C**onititur in hoc sermone narrare accidētia que accidunt tēpōri q̄ est numerus: et accētia/quib⁹ differt a numero s̄m q̄ nō est numerus simplr: sed numerus numerat⁹. Et dixit: et in omni loco et i. et in omni loco illud q̄ accipit de tēpōre presens: et in actu est idēz: et non multiplicat⁹ per multiplicationē motor⁹: aut motus cum sit numerus eorum: et numerus non multiplicatur per multiplicationē uem numerati.

8m̄c. 99.

2 **E**t cū declarauit hoc q̄ accidit tēpōri s̄z q̄ est numer⁹: incepit et declarare q̄ accidit ei s̄m q̄ est numerat⁹. i. numer⁹ motor⁹: et nō numer⁹ simplr: et dixit: prius aut⁹ et poster⁹ et c. i. s̄m aut⁹ et poster⁹: et sunt idē s̄m s̄m: s̄z est diuersus s̄m diffōnē: et hoc nō accidit in numero simplr: sed hoc accidit tēpōri: q̄ tēpōr⁹ ē numer⁹ trāsmutat⁹: et trāsmutat⁹ est idēz s̄m diffōnē et s̄m. prius uero et posterius diuersantur s̄m diffōnēz. s̄. in prioritate et posterioritate: ut dictū est sup̄ius. **C** B. d. et tēpōr⁹ est numer⁹ et c. et intēdebat declarare p̄ hoc q̄ ex hoc nō accidit ei diuersitas in preterito et futuro: et vlt̄ in priori et posteriori: et hoc est equale instanti: et tēpōri: et ideo dixit post: et cōtingit hoc et c. i. et sequit⁹ ex hoc q̄ tēpōr⁹ est numer⁹: et numerat⁹. i. numer⁹ motor⁹: ut prius ex eo et posterius diuersent s̄m diffinitionem: s̄z sunt unū s̄m s̄m. **B**einde. d. instantia enīz sunt diuersa. i. s̄m prioritatem et posterioritatem.

C Beinde. d. numer⁹. i. hominū et c. declarauit ex hoc q̄m est p̄p̄tū numero simplr: hoc q̄ nō multiplicat⁹ per multiplicationē suorum subiectōrū: et q̄ subiecta multiplicant⁹: et q̄ illud q̄ est numer⁹ quodam mō et numerat⁹ alio mō: sicut est dispositio in tēpōre accidit ei vtrūq̄. s̄. multiplicari per multiplicationē subiecti: et aduari per formaz. s̄. s̄z q̄ est numer⁹: et ex hoc mō pri⁹ et poster⁹ in tpe sunt idēz in oībus motibus nō multiplicata p̄ multiplicationē eorū: sicut est dispositio in istū. **E**t cū in hoc est: q̄m est prius et posterius in motu cōtinenti totūz: et ideo oīa sunt in tēpōre q̄ sunt in s̄phera mundi: vñ quidā existimauerūt tēpōr⁹ esse s̄phera: aut mundum.

C Ampli⁹ aut⁹ sic p̄tingit motū eē ipsūm: et unū iterūz iterū sic: et tēpōr⁹ p̄tingit ut annū: aut ver: aut autūm.

Et et sic est pole: ut idē mor⁹ iteret itez post alius: s̄z est s̄ pole: et i tpe. **C**l. g. hyems: et ver: et autūm.

111 **T**ps sequit motū circularē nō motūz rectū.

Declarat hoc q̄ accidit tēpōri illud q̄ accidit motui circulari et hoc demonstrat ipsūm sequi motum circularē: nō motum rectū: et adduxit sermonē s̄z modū s̄mōis dicētis cāz eius q̄ est tēpōr⁹ circularē. Et quasi aliq̄s diceret. quō est pole tēpōr⁹ reuolui. Et tunc dicitur illi: q̄ declaratū est et ipsūz sequi motūz: et quāmodū pole est eundē motū reuolui in se. s̄. circularē: s̄z tēpōr⁹. **C**l. g. hyemē: et autūm: et estatē: et ver: q̄m unūq̄q̄ reuoluitur.

nō solūmō tū tpe mēsuram⁹: s̄z et motu tps.

Non solū aut⁹ motū tēpōre metimur: s̄z motu tēpōr⁹ q̄ diffinitur adiuicē. **T**empus quidē enīz determinat motū cū sit nūerus ipsius: motus aut⁹ tēpōr⁹. et dicitur

unū et paucū tēpōr⁹ motu mēsurātes: sicut et numerabilib⁹ numerz. **E**t vno equoz numerz. **N**umero enim equoz multitudinē cognoscim⁹: iterū aut⁹ vno equoz numerz ipsūm: s̄z aut⁹ est in tēpōre et in motu: tēpōre quidē enīz motū: motu aut⁹ tēpōr⁹ mēsuramus.

Et nō solūmodo motus mēsurat⁹ p̄ tps: sed tps per motū etiā: q̄m vtrūq̄ determinat reliquū. **P**er tempus enīz determinat⁹ motus: q̄ est numerus illius: et q̄nq̄ etiāz tēpōr⁹ p̄ motū: dicimus. n. tēpōr⁹ magnū et parū nos mēsurādo ipsūz p̄ motū: quēadmodū etiā p̄ numeratū terminam⁹. **C**l. g. q̄m q̄nq̄ notificam⁹ numerū isto rum equoz p̄ unū equū illoz: quēadmodū igitur p̄ numerz notificam⁹ numerz equoz: et p̄ unū equū etiā notificamus illum numerū: ita est et de tpe et motu: mēsuram⁹. n. tps p̄ motū: et motū p̄ tps etiā.

Quia substantia tēpōris est aliquis numer⁹: et actio numeri est mēsurare: ideo actio substantie tēpōris est mēsurare motuz. et q̄ numer⁹ accidit ei per accidēs ipsa numerari per numeratū: et ideo cōtingit tēpōri: etiā per accidēs ipsūz mēsurari per motū. **E**t dixit: et non solūmodo et c. i. et intelligenduz est ex hoc q̄ temp⁹ mēsurat motuz: q̄ hoc est essentialē ei: et ex hoc q̄ motus mēsurat tēpōr⁹ q̄ est accidens ei. **E**t cum narrauit q̄ vtrūq̄ mēsurat reliquū hoc modo: quō dixim⁹ dedit causaz in hoc: et dixit: quoniā vtrūq̄ et c. i. et necesse est vtrūq̄ mēsurat reliquū: q̄ vtriusq̄ paucitas: et multitudo determinat in eo per reliquū: et omne q̄ determinat per aliud est mēsuratuz per illud. **B**einde dicitur inquit hoc: et dicit. per tēpōr⁹ enim et c. i. per tēpōr⁹ uero determinat motus essentialiter: quoniā substantia tēpōris est numer⁹ motor⁹. et q̄ determinatio tēpōris per motuz est per accidens: dixit: et quandoq̄ et c. i. et demonstrat p̄ hoc q̄ dixit: quādoq̄: q̄ hoc raro accidit: et q̄ est per accidens. **B**einde declarauit hoc: et dixit: dicimus enīz et c. i. et nos cōprehēdimus temp⁹ esse magnuz cum nos cōprehēdimus q̄ motus quez sequitur tempus est magnus.

112 **T**ps p̄ accidēs cōtingit ipsūz mēsurari. **I**dem s̄. cō. 102. et 113.

Declarauit modū ex quo accidit tēpōri mēsurari p̄ motū: et est motus ex q̄ accidit nūerato mēsurare numerz: et dixit: q̄m mēsurat p̄ motū et c. i. et accidit nobis mēsurare tps p̄ motū sicut accidit nobis numerare p̄ numeratuz in aliqua hora ipsūm numerū: s̄z rectū sit numerare numeratū per numeruz: sed cum dubitam⁹ de numero: tunc numeram⁹ ipsūm per numeratū: ut accidit numeratibus quādo siquant numeros digitis: et accidit nobis sicut dixit numerare numerū: s̄z illoz equoz per unū equū istoꝝ quādo dubitauerimus de numero illoz: q̄m prius cognoscim⁹ p̄ numerz/numerū equoz. et cū dubitam⁹ de numero illoz: cognoscimus hoc per ipsos equos.

2 **E**t rectū sit nūerari nūerāto p̄ nūerāto cū dubitam⁹ de nūerāto: et cū dubitam⁹ de nūerāto: et cū dubitam⁹ de nūerāto: et cū dubitam⁹ de nūerāto.

Et qz pportionalitas in hoc inter numeru z numeratu: e motu z tps est vera. s. in hoc qz vtruzqz numerat reliquu eo modo quo dicitur...

Et hoc ronabilr accidit: imitat. n. magnitudinemo tus: huc aut tps in eo qz z quantitates z cotinua z discrete sunt. Propter. n. magnitudinē eē hmoi motus hoc iustinet: ppter aut motus z tps mēsuramus: z magnitudinē motu: z motū magnitudine. Multam em dicitur...

Et recte sequit hoc: qm mor' sequit quantitate: z tps sequit motu: qz est de quantitate: z est de diuisibili: qm s. in qz mēsurā est talis: motus est talis: z qz motus est talis: tps est tale: z etiā mēsurā mēsurat per motu: z motus per mēsurā. Dicimus. n. viā esse longam/ qm cursus fuerit longus: z dicimus cursum esse longu/ qm viā fuerit longa: z dicimus de tempore s. in motu: s. de motu s. in tempore.

Et recte cōtingit vt tps mēsurat motu: qm quēadmoduz motus sequit mēsurā in hoc qd est de quāto z de cōtinuo z diuisibili. s. qm ista eē in motu est p illa esse in mēsurā. s. ltr tps sequit motu in hō bēdo ista. s. qz est quantū discretū quodā mō z p riuu alio mō. s. qz ista sunt in eo p hō qz sunt in motu. Et s. intēdebat eū dicit: qm s. in qz mēsurā est talis z c. i. qm s. qz mēsurā ē hmoi p riuatōis z di...

Documētū

Et intēdebat per hoc declarare qz cā in hoc qz accidit tps. qz mēsurat p motu est: qz motus est cā in eē ei? s. in qz est s. in illi? z idē accidit ei eū fuerit imaginatū ipm esse mēsurā extēsa: p extēsiōē motus mēsurari per motu s. in mō dū que mēsurat motu: s. z differētiā

motu mēsurare ipm est accēs motui: tps vō mēsurare motum est illi essentiali: cū essentia eius sit mēsurare motum. Et qz vō dispositio tps in hoc euz motu est. sicut dispositio motus cū mēsurā s. qm mēsurā eē est cā in eē motus: narrat qz s. ltr accidit quāti/ rati ē cū motu z mēsuratiōe vtriusqz a reliqz sicut accidit tpi cum motu: z dicit: z ē mēsurā mēsurat p motu z c. b. d. z dicam' de tpe s. in motu. s. z mēsuramus tps p motu. Et s. sciendū est qz s. b. a. mor' nō est imēsuratiōe spaci sicut s. b. a. tps est in mēsuratiōe motus.

Capitulum in quo cōparat tempus ad motu z ad alia que sunt in ipso. Cap. 5.

Noniam aut tps est metrū motus z eius qd mouetur: mēsurat aut motu in determinā do quendā motu qui mēsurabit totū: sicut longitudinē cubitū in determinādo aliquā magnitudinem que remeēt totū. Et est motu in tempore esse: mēsurari tpe z ipsuz z esse ipsius: simul em motu z esse motus mēsurat: z hoc est ipm in tempore esse mēsurari ipsius esse.

Et quia tempus mēsurat motum z mōteri: z motus mēsuratur quādo per illud terminat aliquis motus per quē numerat totus motus: sicut per cubitū numeramus longum quādo per ipsum terminamus aliquā mēsurā per quam mēsurat totū. Motu enim esse in tpe est: qz tps mēsurat essentia eius: qm mēsurat in simulo motu z essentia eius: z intentio eius qd est in tempore est: qz numerat essentiam eius.

Intendit narrare quō dī qz trāsmutabilia sunt in tpe z ince pit a motu euz manifesti' se hz ad tps. Et dicit: z qz tps z c. i. z qz tps est illud per quē mēsurat motus: qm nos mēsuramus motu: qz per tps determinamus aliquā partē motus. s. qm p aliquā partē terminatā tps terminamus aliquā partē terminatā motus. s. equalē ei: z post p illā partē mēsuramus totū motu. U. g. cū dixerimus qz iste motus fuerit in quoz horis. ista. n. mēsuratio motus est qm acceperimus vñā horā z determinauerimus p illā aliquā partē motus equalē ei: z post per illā partē mēsuramus alias partes motus sicut accipimus vñū cubitū z terminamus p ipsum aliquā partē illi' qd volumus numerare: z post mēsuramus ipm per illā partē cognitā. Quēadmodū igit cubitus h est notior apd nos qz illud qd mēsurat per cubitū ita ista pars temporis dz esse notior qz motus mēsuratus per tps: z ista pars tps dz sciri per notiorē motum z p riorē illorum qui est motus diurnus vt post dicit.

Motu mēsurare tps ē accēs motui: sed tps mēsurare motus ē illi eēntiale: cū eēntia eius sit mēsurare motum. Idē. s. cō. 102. 111. z. j. 133. Sciendū est qz s. b. a. mor' nō ē i mēsuratiōe spaci sicut s. b. a. tps ē i mēsuratiōe motus. qd quō sit itelligendū. vid cō. sequēs.

Motum in tpe eē ē ipz mēsurari p tps p hō. j. t. c. 119.

Documētū

a Credo qd
lra sit corru
pra. Et sic
dz statim qm
motu mesu
rat spaciuz
no ee ipst.
tps. do. zc.
b Tps me/
surat de mo
tu vtruzq. s.
quātitate z
zc. z hoc ac
cidit motū
quia nō hz
oēs partes
i actu sicut
est dīspō in
mēsurā.

Et d. illud qd sequit ex hoc z est qd dicere motū esse in tpe est idē
cū dicere tps mēsurare illū motū: h est intētio ei qd dicimus qm
mēsuratū est in numero: z. d. motū. n. ee in tpe zc. i. z cū ita sit de mō
mēsuratōis motus a tpe. q̄ intētio ei qd dicim⁹ qd motus est in tpe
est qd mot⁹ mēsurat p tps. i. a qm mēsurat ipm in ee ipstus: b tps
vō mēsurat de motu vtrūq. s. quātitate z esse: z hoc accidit motū:
qz non est ens p̄m oēs suas partes in actu sicut est dispositio in mē
surat⁹ forte hoc intēdebat cū. d. mēsurat in simul zc. B. d. z intētio
eius qd est in tpe zc. i. z intētio eius qd dicimus qd oīs motus est in
tpe nihil aliud est qd hoc qd tps mēsurat esse eius.

Manifestū aut est qd z i alijs hoc est in tpe ee ipstoz
ee mēsurari sub tpe. in tpe em esse duoz alterū est: vñ
quidē ee tūc qm tps est: alterz aut sicut que dā dicim⁹
qz in numero sunt: hoc aut significat: aut ē sicut partes
numeri z passiones: z oīno quidē qd numeri est aliqd
aut qd est numerus ipst⁹: qm aut numerus tps est: ipm
quidē nūc z prius z posterius z quecūqz sunt h mō: sic
in tpe sunt: sicut in numero vñtas z superfluus z par.
Hec quidē em numeri aliqd: illa vero tps aliqd sunt:
res aut sicut in numero: in tpe sunt. si aut hoc est conti
nent sub numero: sicut que sunt in loco sub loco.

Manifestū est qd de alijs intētio ei q̄ sunt in tpe est
qd tps numerat qd itatē eoz: qm aliqd ee i tpe hz duas
intētiōes: quarū vna est vt aliqd sit cū tps fuerit: z alia
sicut dicimus de qbusdā reb⁹ qd sunt in numero: z si iste
sermo signat aut illud qd est q̄ si pars numeri/aut acciō
ei: z vlr aliqd attributū numero: aut qd hz numerū. Et
qz tps est numerus: instās prius z posterius: z alia ista
sunt in tpe sicut vñtas i numero z par z impar: ista. n.
attribuunt numero z illa tps: z res sunt in tpe sicut sunt
in numero. Et cū ita sit numerus cōtinet illas: sicut lo
cus cōtinet illud qd est in loco.

115 Dixit: z manifestum est etiā qd intētio eius qd alia sunt in tpe est
qd tps mēsurat essentiā illoz. i. esse eoz. z qd attributio illoz. i. impo
ri est p̄m qd tps cōtinet illa ad modū eius qd numerus p̄tinet nume
raturū. Et cū posuit hoc positione: incepit declarare illud. z. d. qm
aliquid esse in tpe hz duas intentiones zc. i. z hoc apparet qm dice
re aliquid esse in tempore hz alterā istarū duarū intentionū. Quar
rum vna est vt tps sit cōiunctum cū esse eius ita qd sit aliud ab eo
non cōtinuum cū eo sed separatum tantū in esse. s. vt inter illa non

Aligd ee i
tpe duplici
ter p̄tingit.

Religatio: nisi in esse eoz in simul. Sed a aut intentio est vt inten
tio eius qd dicimus aliquid esse in tpe est aliquid esse in numero.
Et facit hanc diuisionē bimembrez qm norū est qd ens attribuit
tempo p̄m qd est cōiunctum ei non p̄m qd accipit in definitione rei
tanq̄ pars illius: neqz qd res accipiat in definitione illius. z cū tps
sit cōiunctū non remanet vt attribuat ei illud qd est in tpe nisi aut
sicut numeratum attribuit numero: aut sicut aliquid attribuit illi
qd existit cū eo: hz aliquid possit dicere qd adhuc est ista tertia pars
possibilis: que est attributio partis rei ad rem: z accidentiuz illius
ad ipsam rem. z ideo iam cito post induxit illam: qm diuisit aliquid
attribui numero cum. d. z iste sermo zc. sed apparet vlr qd sustēra/
tus est in hac declaratione super hoc qd prius declarauit. s. qd tps est
aliquis numerus: z illa que induxit sunt ad cōfirmandum.

Et cū posuit qd res attribuit tempore altero duoz modoz: aut si
cur res q̄ inuenit in numero/attribuit numero: aut sicut illud est cō
iunctū alicui in ee ad ipsuz cui cōiungit: reuersus est ad diuidē dū
ipm qd est aliquid esse in numero. z. d. z iste sermo significat zc. i.
Et intēdit p̄ parte illud qd est in numero. q. spēs z dūe. Et p̄
accidēs p̄na essentialia. Et p̄ attributū illud qd est cōe accidētib⁹.
Et intēdit p̄ hoc qd dixit: aut qd hz numerū hoc. s. aut qd attribuit
ut ei ita qd sit numeratū ab eoz ita qd ipsuz sit numerus illius. z. q.
d. z: s. attribuit numero: aut sicut aliqd qd accipit in diffōne nu
meri: aut sicut ea quoz vtrūqz accipit in diffōne alteri⁹: z sunt
cōrelatiua q̄ sunt in numero: vt duplū z dimidiū: aut sicut nume
raturū attribuit eoz hoc est sile attributioni cōtinētis ad cōtentū.

Et cū posuit hoc: incepit narrare qd inuenit ex istis in tpe: hz hoc
nō fuerit intētio ei⁹: qm intētio ei⁹ fuit declarare quō attribuunt tps
res existētes in tpe: s. vidit qd cū fuerit declaratū q̄ sunt illa q̄ sunt
in tpe: sicut partes numeri de numero: z acciōta eius: declarabit ex
hoc qd attributio rerum tps est alia. Et. d. z qz tps zc. i. z qz tps
est numerus necesse est vt in eo sint etiā aliq̄ que ita sunt in eo sicut
vñtas z par de numero: z sunt instātia que multiplicant p̄ prius z
posterius: vt declaratū est prius. p̄portio enim istarū ad tps est sile
p̄portioni differentiarū numeri ad numerū: z hoc intēdebat cum
dixit ista enim attribuunt numero zc.

Et cū posuit qd tps est numer⁹: z qd illa q̄ attribuunt numero sunt
duob⁹ modis: aut de nā numeri: aut numerata q̄ p̄tinet numerus. z
est declaratū qd illa q̄ sunt i tpe: sunt sicut ista: q̄ sūt de nā nūeri sunt
alia ab eis q̄ sunt in tpe: z clusit ex hoc qd illa q̄ sunt i tpe attribuunt
tpe hz qd numeratū attribuit numero. Et dixit: z res sunt in tpe zc. z
fuit induxit cito hanc p̄clusionē ante qd destrueret tertiā diuisionē q̄
est ena diuisionū syllogismi: qz iam declaratū est qd tps est numer⁹ z
cū ita sit illa q̄ attribuunt ei sunt duob⁹ modis: aut p̄tes aut acci
dentia ei: aut numerata ab eoz z qz illa q̄ sunt ex eo q̄ si p̄tes z acci
dentia sunt alia ab eis q̄ dicunt esse in tpe: sequit vt illa q̄ dicunt
esse in tpe attribuunt ei hz qd numeratū attribuit numero: z q̄ si in/
dixit tertiā diuisionē ad cōfirmandū: non qz est necia in hoc syllo.
do. numerus. n. cōtinet illas zc. i. z qz res sunt in tpe sicut numer⁹

facta in numero: et numerus continet numerata secundum modum sicut eis per que locus continet locata: necesse est ut tempus contineat numerata. Manifestum autem est: quoniam non est in tempore esse quod tempus est: sicut neque in motu esse: neque in loco quod motus et locus est. si enim erit quod est in aliquo: sic omnes res in quolibet erunt: et celum in milio: quoniam enim milium est: et celum: sed hoc quidem accidit: illud autem necesse est consequi: et ei quod est in tempore esse quoddam tempus quod et illud est: et ei quod est in motu esse quando motum.

Et est manifestum quod intentio eius quod aliquid est in tempore non est quod aliquid sit cum tempus fuerit: quemadmodum in intentio eius quod est aliquid esse in motu non est ut ipsum sit cum fuerit motus: neque intentio eius quod est aliquid esse in loco est ut ipsum sit cum fuerit locus: quoniam si aliquid esse in loco habet hanc intentionem: necesse est ut omnia sint in quolibet: et celum in milio: quoniam cum unum granum milij fuerit: celum erit etiam: sed per accidens. Necessarium vero est: ut semper sequatur aliquid esse in tempore: aliquid tempus esse cum illud fuerit: aut sequatur aliquid in motu esse motum esse in illa hora.

116
Locutio.

Cum divisit attributorem rebus tempus in attributorem conjunctionis et in attributorem rei ad numerum: et divisit attributorem rei ad numerum in duos: quorum unum est attributio rebus essentialium que sunt in numero ad numerum: et aliud attributio est numerati ad numerum: et declaravit que sunt illa que ita attribuantur tempus sicut res essentialia attribuantur numero. cum tempus sit numerus: et festinavit et posuit quod proportio entium que sunt in tempore ad tempus est sicut proportio numerati ad numerum: quod conclusio erat verificata ei per hoc quod declaravit prius de tempore: quoniam est ad quem numerus: et cum fecit: hoc intendebat complere primam rationem. a qua incepit: et ideo reversus est ad destruendum primam divisionem: a qua incepit sermonem. Et dixit: manifestum est etiam. quoniam cum manifestum est per se: quod dicere aliquid esse in tempore est sicut dicere aliquid esse in motu. id est in motu: et est manifestum per se: quod aliquid esse in motu non est intentio eius: quod est quoniam motus fuerit: ergo necesse est: ut intentio eius quod aliquid sit in tempore non sit ut cum fuerit: erit tempus. et quod proportio esse ad cuius ad tempus est sicut proportio esse eius ad locum. et est manifestum quod res non attribuitur loco: ita quod erit cum fuerit locus: ideo necesse est: ita attribuat tempus: et ideo dixit post: neque intentio etiam.

Expō lre.

Et cum dedit rationem ad destruendum ut aliquid attribuat loco attributorem conjunctionis: incepit affirmare rationem suam inducendo ad inopinabile sequens hanc positionem in loco. scilicet dicere quod intentio eius quod est aliquid esse

in loco est quod cum fuerit locus: erit res: et dixit quoniam si intentio eius quod est aliquid esse in loco est ut sit ad eum in loco etiam. id est quoniam si intentio eius quod est aliquid esse in loco est ut sit ad eum in loco: tunc intentio eius non erit nisi hoc quod locus rei sit omne: quoniam locus fuerit: tunc intentio eius non erit nisi hoc quod locus rei sit omne: quod cum fuerit: erit res secundum conjunctionem non secundum essentialiam: et cum ita sit: intentiones sunt presentium id est erit in plerumque infinitis. et magis loquibile est quod si locus est illud quod cum fuerit: erit res: et quoniam milium fuerit: erit celum: tunc sequitur ut celum sit in milio. D. d. s. h. est per accidens. id est ista persecutio est per accidens. scilicet dicere quod cum fuerit milium: erit celum. et sicut dicere quod cum fuerit tempus: erit hoc: et cum fuerit hoc: erit tempus. D. d. necius: ideo est etiam. id est persecutio autem necia est: ut si sequatur esse ex esse alicuius in tempore esse tempus proprium illi rei non est tempus simpliciter: et sicut persecutio necia motus ex esse alicuius quod est in motu non est persecutio simpliciter. scilicet quod cum aliquid fuerit: erit motus simpliciter: sed persecutio necia in hoc est quod cum aliquid fuerit: erit motus proprius ei. Et intendebat per hoc declarare veritatem inter persecutioem essentiali et accidentali: dicere. n. aliquid esse in tempore proprio sibi est dicere quod cum fuerit: erit hoc illud tempus proprium ei. ista igitur est persecutio necia: et non est veritas inter dicere quod aliquid est in tempore: aut dicere quod cum fuerit tempus: erit illud quod est in illo tempore.

Documtus.

Quoniam autem est sicut in numero: ita in tempore: accipietur aliquid plus tempore omni eo quod est in tempore: unde necesse est omnia ea que sunt in tempore contineri sub tempore: sicut et alia quecumque in aliquo sunt: ut que sunt in loco sub loco: et pati iam aliquid sub tempore: sicut et dicere consuevimus: quod tabefacit tempus: et senescit omnia sub tempore: et obliuiscuntur per tempus: sed non didicit: neque novum factum est: neque bonum. Corruptio enim est per se tempus est. Numerus enim motus est. Ad motus autem distare facit quod est. Quare manifestum est: quod que sunt semper secundum quod semper sunt non sunt in tempore. Non enim continentur sub tempore: neque mensuratur esse ipsorum sub tempore. Signum autem huius est quod neque patiuntur nihil a tempore: sicut que nullo modo sunt in tempore.

Corruptio cap se tps est
Abotus distare facit quod est.
Sepiterna non sunt in tpe

Et si res non inuenit in tempore nisi secundum quod est in numero: possibile est inuenire tempus maius tempore cuiuslibet existentis in tempore. Unde necesse est ut omnia existentia in tempore contineantur a tempore: sicut alia existentia in aliquo: ut locus continens res que est in loco. Tempus igitur operatur aliquid in istis omnibus rebus: ut sumus assueti dicere quod tempus inducit senectutem: et corrumpit omnia: et facit obliuisci omnia: et non dicimus ipsi docere: et renouare: et meliorare. Tempus enim per se dignius est ut sit causa corruptionis: quia est numerus motus: et mo

tus aufert ens. Manifestum est igitur ex hoc quod res eterne in se sunt res eterne in esse non sunt in tempore: quia tempus non continet illas: neque mensurat eentiam illarum. Et signum eius est: quia non operatur in eis omnino: sicut illud quod non est in tempore.

Cum dicitur in hoc capitulo dare diuisionem inter illa que non sunt in tempore: et que sunt. Et dicitur: et si aliquid non est in tempore. et iste primo componitur sic. De quod est in tempore: est in eo: ut numeratum in aliquo numero. Et de quod est in aliquo numero/ numerus excedit ipsum in duobus extremis. Ergo. De quod est in tempore tempus excedit ipsum ex duobus extremis. Et maior propositio in hoc sermone. scilicet dicens quod res est in tempore sicut numeratum in numero est manifesta per se ex declaratis: et sicut minor. B. d. unde necesse est etiam. unde necesse est ut omnia pertineantur a tempore: et tempus excedat illa. Et intendit per hoc quod dicitur. sicut alia existit in aliquo. sicut omnia que attribuuntur alicui continenti. U. g. sicut attribuitur aliquid loco: et ut aqua vas: locus. n. continet locatum: et vas aqua: et sicut tempus est existit in illo: et numerus vult numeratum. C. B. d. tempus igitur operatur etiam. tempus igitur sicut pertinet illa existit in ipso. et sequitur hoc continens operans quod est motus totius: necesse est dicitur ipsum operari in res existentes in ipso/ passione corruptiois. et ideo omnes conueniunt in hoc quod tempus inducit senectutem et corruptioem ad omnia: et non dicitur ipsum renouare: et docere. C. B. d. causam propter quam attribuitur ei corruptio et non generatio: et si vtriusque inueniatur in ipso: quia sequitur motum circulare: et dixit: tempus. n. per se etiam. et hoc attribuitur ei corruptionem: et non generationem: quoniam cum tempus attribuitur per se operationi dignius est ut attribuat operationi que inuenitur eentia liter in re quam sequitur tempus. scilicet in motu: et motus nascitur in se: et ut per ipsum auferatur res a sua substantia: et ista ablatio inducit per se corruptionem rei: et inducat generationem in rebus generatis per accidens. Et motu b igitur inuenitur generatio per accidens: et corruptio per se: et ex tempore inuenitur vtriusque per accidens: sed generatio per accidens accitit. tempus. n. accidit ei cui accidit generatio ex motu: et sequitur ex illo in quo inuenitur corruptio per se. corruptio igitur attribuitur ei quasi scilicet generatio et generatio quasi per accidens purum. Et cum declarauit quod illa que sunt in tempore sunt illa que tempus excedit ex vtraque parte: declarauit ex hoc quod res eterne non sunt in tempore: sic. Tempus non continet res eterne. Et continet res existentes in tempore. Ergo res eterne non sunt in tempore. Et inde. d. et signum eius est. inducit hoc ad confirmandum ex hoc quod apparet sensui: et intendit per res eterne corpora celestia. apparet enim sensui quod tempus non operatur in eis: sed omnia que sunt in tempore. tempus operatur in eis. ergo res eterne non sunt in tempore. B. d. sicut illud quod non est in tempore: et inuenit separata a materia. corpora enim celestia et ideo non sunt in tempore sicut tempus non continet illa: tamen sunt coexistencia cum tempore. scilicet quod esse eorum quod est in motu est coexistens cum esse temporis: coexistencia existitatis cum existitatis autem separate non habent existitiam: neque coexistitiam. et ideo dixit: sicut illud quod non est in tempore. i. in aliquo modo.

117
a Motus naturalis in se habet ut per ipsum auferat res a sua substantia. Unde tamen oppositum. i. l. c. 128. et l. 8. phisicorum. c. 59.
b Ex motu inuenitur quod per accidens: et corruptio per se: et ex tempore inuenitur vtriusque per accidens: sed generatio per accidens accidentis. corruptio vero est ei quasi secundario. et ad idem infra 128.
c Corpora celestia ideo non sunt in tempore: quia tempus non pertinet illa: tamen sunt coexistitencia cum tempore. coexistitencia existitatis cum existitatis cum existitatis autem separate non habent existitiam: neque coexistitiam.

Quoniam autem tempus mensuratio motus est: erit quietis metrum sicut accidens. Omnis enim quietis in tempore est. Non enim sicut quod in motu est necesse moueri sic et quod in tempore. Non enim motus tempus est: sed numerus motus. In numero autem motus contingit esse et quietis. Non enim omne immobile quiescit: sed priuatus motu: aptum autem natum moueri: sicut dictum est in prioribus. Esse autem in numero est esse quendam numerum rei: et mensurari esse ipsum numero in quo est: quasi si in tempore et sub tempore est. Ad mensurabit autem tempus quod mouetur et quiescit: sed quod hoc quod mouet: illud vero quiescit est. motum. n. ipsum mensurabit: et quod est per quod quodam quodam. Et cum tempus mensuret motum: mensurat etiam quietem. Omnis enim quietis est in tempore. Quoniam non omne quod est in motu: necesse quod moueatur similiter: quod est in tempore. Tempus enim non est motus: sed numerus motus. Et rectum est ut quiescat sit in numero motus: et non omne quod mouet necesse est ut quiescat: sed omne quod inatum est moueri: et caetera motu: sicut diximus superius. Esse autem alicuius in numero est ut illud habeat aliquem numerum: et quod eentia illius mensuretur a numero in quo est: et esse alicuius etiam in tempore est: ut mensuretur a tempore. Et tempus mensurat res motam sicut quod est res mota: et mensurat quiescens sicut quod est quiescens: mensurat enim motum: et quietem quomodo est: et quota est.

Cum declarauit quod illa que existunt in tempore sunt in tempore sicut quod illa sunt in numero: et omne quod est in numero mensuratur ab illo numero: ergo necesse est: ut omnia existitencia in tempore mensurentur a tempore: et quia tempus est numerus motus: necesse est ut mensuret res existentes in ipso sicut quod sunt motus: aut in actu: et sunt res motus aut in potentia: et sunt quiescentes: et quod manifestius mensurat res motas quam quiescentes: et ratio est in eis eadem. C. B. et cum tempus mensurat motum: mensurat etiam quietem. B. narrauit quo assimilantur: et d. omnis enim quies in tempore est. i. et necesse est ut vult motus in hoc sit sicut vult quietis: quoniam quies dicitur esse in tempore sicut modum quem dicimus motum esse in tempore. scilicet sicut quod mensuratur a tempore: quia aliquis potest dicere quod res sunt in tempore sicut quod sunt motus: et quiescens est contrarium motus. ergo quiescens non est in tempore sicut quod est quiescens: ideo dixit: quoniam non omne quod est in motu est. id est et non debet aliquis dicere quod res non est

non omne immobile quiescit: sed priuatus motu. aptum autem natum moueri. videtur de 6. phisicorum. t. c. 30. et t. c. 67.

118

in tempore nisi sit motus: quoniam quod admodum illud quod est in motu... id est in re mota est sicut dispositio nostra cum motu totius: non con-

Quies alia... rāsumpti / na sicut est... ges poloꝝ: / alia vera. p / hoc vñle. 2. / celi. cō. 14. / Pñā expō. / Scōa expō

Nota semper non sunt in tpe vt or bis: n3 qe / scētia semp / licat terra. / pñle. 6. t. c. / 117. 2. infra / 119. 2. 120. / Idē p celi. / cō. 100. 2. 3. / pñsi. 32. 2. / 2. cc. cō. p

indupit modum cōclusionis. s. modum mēsuratiōis quietis 2 mo... tus a tēpore: 2 hoc fecit sū abbreviationē. Et dixit post. s. post q̄

Privatōes... terminātim / respē hā / bituū. Idē / 3. de aīa. t. / c. 25. 2 p a / 85. Idē hīo / sra. c. 120.

a Tps men / surat motū / p zēntialr / 2 qerē scō / 2 p accns. / Idēz infra / cō. 130.

b In tpe eē / est mēsurat / ri tpe. Idēz / 6. t. cō. 14.

119

2

Idēz pñē / sione p con / trapositōē:

hec propositio. omne qd mensurat a tempore est aut quiescens aut motus: couertit sic. omne qd no mouet: neq; quiescit: no mensurat a tempore: z q; ppositio cuius couersam per cōtrāpositionem accepit est dicens q; omne qd est in tempore est aut motum/ aut quiescens: incepit declarare hanc propositionē ex predictis de substantia tēporis: notificando cam propter quam tempus mensurat motū z quiescētē tm: z dixit: intentio enim eius qd est aliquid esse in tempore zc. i. z signum eius q; omne qd est in tempore est motū: aut quiescētē est: qm manifestū est per se: q; dicere aliquid esse in tempore: est q; tempus mensuret illud: z q; ipsum tps est mensura motus z quiescētis z mensurans debet esse de genere mēsurati sequitur vt omne quod mensurat a tempore mensuret tm q; est motum aut quiescētē: hūnea enim mensurat per lineam: z corpus per corpus: z superficies p superficiem: z hoc manifestus est. Sed induxit hanc rationē: qm cum cresunt cause cum scientia: tunc scientia erit perfectior.

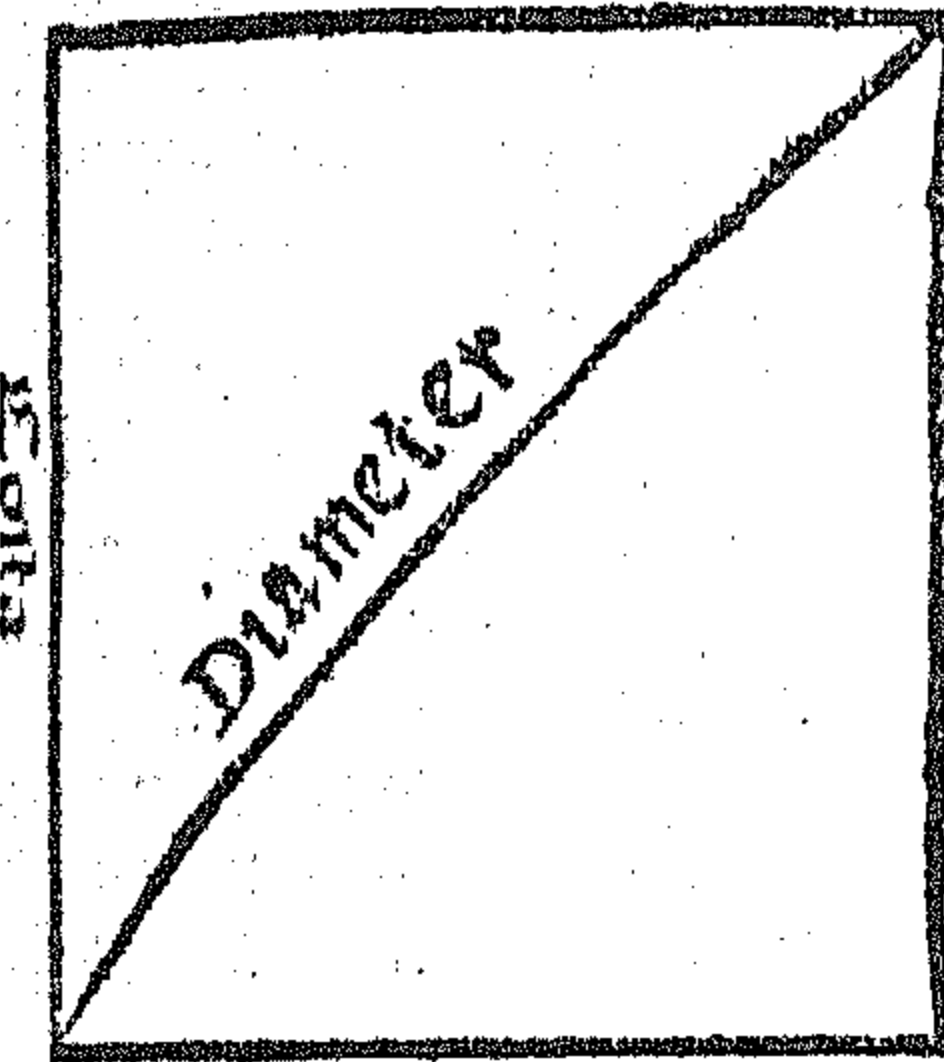
Mensurans
dz ee d gñe
mensurati.
idē. 10. me.
t. c. 4. idē h
tra. t. c. 133
Lū cresunt
cāe cū scia.
tūc scia erit
pfectior zc.

Quecunq;
corruptibi/
lia z gñabi
lia. z oīo q;
eūq; aliqñ
sunt. aliqñ
vero nō. ne
cesse ē in tē
pore esse.

Manifestum igitur est: quoniā neq; qd non est erit omne in tēpore: vt quecunq; nō contingunt aliter esse sicut diametrū esse lateri simetrū. Omnino enim simetrū quidem est tempus motus per se: aliorum autē qm accidens: manifestū est q; quorum esse mensurat: his omnibus erit esse in quiete z in motu. Quecunq; quidem igitur corruptibilia z generabilia sunt: z omnino quecunq; aliquādo quidem sunt: aliquando vero nō: necesse est in tempore esse. Est enī tēpus qdā plus quod excellit esse ipsorum z mēsurat substantiā. Eorum autem que non sunt: quecunq; quidem continet tempus: alia quidem erant: vt Homerus aliquando erat: alia vero erunt: vt futurorum aliquid: z tempus vtraq; cōtinet: z si ad ambo vtraq;: z erant: z erūt. Quorum autem non continet nequaquā: neq; erit: neq; est: neq; erat. Sunt aut huiusmodi eorum que nō sunt quorūcunq; opposita sunt semper: vt simetron esse diametron semp est: z non erit hoc in tempore: ergo neq; simetron: vnde non semper est: quoniam contrariū est ei: quod semper est. Quorūcunq; cōtrariū autem nō semper est: hec autem possunt z esse z non esse: est generatio z corruptio ipsorum.

Et manifestum est q; non est: non omne etiā est in tēpore. Verbi gratia. illud quod impossibile est vt sit

aliter: vt diametrum esse simetrum costet: quoniam si vniuersaliter tempus est mensura motus per se: z mēsurat alia per accidens: manifestum est q; omne cuius mensurat essentiam: essentia omnis illius erit in hoc quod mouet: aut q; motus sit in eo primo. Omne igitur corruptibile: aut generabile: z vniuersaliter omne quod est in aliqua hora: z non est in alia: necesse est vt sit in tempore: est enim aliquid tempus quod excēdit essentiam istarum rerum: z quantitatem substantiarum que sunt in ea. Non ens vero illud quod ex eo a tempore terminatur aliud iāz fuit: vt Homerus qui iam fuit in aliqua hora: z aliud erit vt quedam futura z tempus continet vtrūq; modum si ex vtralibet parte insperis: z q; ex non ente non determinatur a tempore nunq; fuit: neq; est: neq; erit. Et illa que sunt talia sunt illa quorum opposita sunt semper necessario. Verbi gratia. vt diametrum esse simetrum semper est: hoc igitur non erit in tempore: neq; simetrum: z ideo est nō ens semper: quia est contrariū ei quod est semper ens. Illa vero quorum contraria non sunt semper possunt esse z non esse: z generatio z corruptio semper est illorum.

Quia ens est duob; modis ens semper: z ens nō semper: z non ens etiam est duob; modis: non ens semper: z nō ens non semper: z est iam declaratum q; tempus non mensurat ens semper: sed mēsurat ex eo illud cuius esse non semper est: incepit etiam declarare hīc q; tempus non mensurat nō ens semper: sed illud cuius nō esse non est semp. Et dixit: z manifestum est zc. i. z manifestus igitur q; illud qd est nō ens: nō sunt eius duo modi in tēpore: qm modus eius qui est nō ens semp: nō est in tpe quēadmodū modus entis: qd semp nō est in tpe: z illud qd est semp nō ens. s; illud qd impossibile est: vt sit aliter ab eo modo quo est. Verbi gratia. vt

120

diameter sit simeter coste. **C** Et cum narrauit qd tps no mēsurat illud qd est nō ens semp: incepit dare cam ppter qua tēpus mēsurat illud qd mēsurat per se z per accidēs: vt ex hoc appareat impossibilitas mēsuratiōis eius ad illud qd sequitur mēsuratiōē illius simpliciter: qm̄ illud qd non mēsurat per se/ neqz per accidēs/ non mēsurat illud oīno. **C** Et dixit: qm̄ si vniuersalr zc. i. z hoc qd dicitur de mēsuratiōe: aut nō mēsuratiōe priuatiōis a tēpore: apparet ex predictis de mēsuratiōe entis ab eo: qm̄ si vniuersalr tēpus mēsurat de entibz per se motuz: z mēsurat alia entia per accidēs: id est qz cōiungunt euz motuz manifestū est qd oē cuius esse mēsurat tempus mēsurat ipsum s̄m qd est motuz: aut s̄m qd est imob ile: illud aut qd non pōt moueri: esse eius nō mēsurat a tēpore. **C** Et cū declarauit qd tēpus mēsurat de entibz illud in quo est motuz: aut pōt esse in eo/ dixit: oē igitur corruptibile zc. i. oē igitur qd fuerit corruptibile: aut generabile: z vlr illud cuius tēpora in suo esse z nō esse sunt terminata: necesse est vt esse eius z nō esse eius sint in tēpore: qz esse motus est possibile in nō esse eius: z nō est ita in eo qd est non ens semp: qm̄ priuatiōes istoz cum sunt cōsiderate in subiecto p̄p̄inquo eis sunt terminata per tēpus. **C** Et quasi intēdebat notificare qd iste modus entiu est ille cuius esse z nō esse mēsurat tempus: nō illa cuius esse z nō esse sunt semp: z qz generabilia z corruptibilia mēsurant a tpe duabus de causis. quaruz vna est: qz sunt mota: aut mobilia. scda aut est: qz tempus excedit illa in vtraqz parte: iam dedit cam primaz in hoc: z mō induxit secundaz. **C** Et dixit: esse enim tēpus zc. i. z esse generabiliū/ z nō esse/ determinat a tēpore: qz excedit esse eoz z esse substantiarū que inata sunt vt in eis inueniantur ista: qm̄ per hoc qd excedit esse subiectoz excedit tpa priuatiōis eoz: qm̄ tēpora priuatiōnū rerū terminant per tēpora subiectoz suoz p̄p̄inquo in quibz est possibilitas essendi: illaz rez. **C** U. g. qm̄ priuatio s̄m. qd p̄cedit suuz esse terminat per tps qd accipitur in respectu subiecti p̄p̄inqui ei. U. g. ex quo sperma adingebatur cū sanguine menstruo. Luz aut priuatio eius accipit in respectu possibilitatis eius in p̄ma mā inueniet infinita in p̄terito. z s̄m priuatio eius qm̄ p̄ma res in p̄terito est infinita in futuro: qz hoc igitur si dicat in istis qd tps terminat priuatiōē eoz. s̄m vna modum eniz: sicut iam dixim: nō est pole vt tps mensuret suū nō esse: nisi in respectu subiecti terminati. z hec est priuatio q̄ p̄cedit esse. s̄m cū quo cōiungit possibilitas eēntie. priuatio vero q̄ est post eē cū nō p̄iungit cū ea possibilitas essendi scdo. z hoc nō est nisi in rebus reciprocatis nō mēsurat per tēpus oīno: illud aut per qd mēsurat esse alicuius scdo: z sunt illa que reciprocāt tpa suarū priuatiōnū: sunt terminata per tēpus: vt qm̄ aqua generat ex aere: z aer ex aqua: z substantia reruz generabiliū z corruptibiliū. s̄m propinqua inuit cum distat z quātitate substantiaruz in quibus sunt: qm̄ priuatiōes rez terminataruz sunt in substantijs in quibus inueniunt res.

2 **C** Et cū declarauit qd tps nō mēsurat illa quoz priuatio est semp: qz nō mēsurat priuatiōē alicui: nisi in respectu sui eē: z ista nunq̄ hēbēt eē: iō tps nō mēsurat nō eē eoz: cū hoc qd tps ēt nō excedit eē eoz: z declarauit cū hoc qd tps mēsurat entia s̄m qd sunt mobilia motu

Diffabilia z corruptibilia mēsurantur a tēpore duabus de causis.

Nota quō priuatio s̄m ris p̄t sumi vel in subiecto p̄p̄inquo vel in libro remoto. U. de p̄sle p̄mo celi cō. 110.

modo z corruptibili: incepit ēt inducere scd̄z moduz priuatiōnū: z sunt illa que p̄nt mēsurari a tpe: z dixit: non ens vero zc. i. modus vero nō entis in quo dicim: qd tps mēsurat suaz priuatiōē: necesse est ip̄s esse: aut in p̄terito: vt homer: aut in futuro: vt eclipsis. s̄. z alia futura: z est necesse in priuatiōis que terminant a tpe: vt sunt in p̄terito aut futuro: qz priuatio nō imaginat nisi in respectu eius cuius est priuatio. z iō euz ēt terminat a tpe erit per respectū eius ad tps essentie illius rei priuate. z iō sequit vt oē cuius nō esse est terminat a tpe: vt sit aut in p̄terito: aut in futuro. **C** D. d. z tps cōtinet zc. i. z tēpus cōtinet istos duos modos essendi. s̄. qd iam fuit. z qd erit. si ex vtraqz parte ip̄p̄eris. s̄. ex futuro: aut p̄terito. **C** Et intēdebat inuenire per hoc qd cū in hoc qd tēpus terminat priuatiōes istaz reruz: ita qd possumus dicere qd tot anni sunt elapsi a tpe eclipsis: est hoc qd hoc tempus terminat illa. z iō dixit post: z qd est ex nō ente nō determinat a tpe. i. z illud qd est non ens qd determinat a tēpore: est cōtrario nō entis qd nō determinat a tpe. non ens. n. qd determinat a tpe: est illud qd fuit: aut erit: nō ens aut qd nō determinatur a tpe: est illud qd nunq̄ fuit aut erit neqz est mō: z qz iste modus non entis differt ab illo nō alio in hoc qd oppositū illi inuenit qm̄ qz: e oppositū illi inuenit qm̄ qz: z oppositū istius inuenit semp dixit: qz que sunt talia zc. i. z est propiū huic generi priuatiōis hoc qd oppositū est semp diametru esse simetru coste: diametru eniz eē affimetru est semp: z iō ipsum eē simetru est nō ens semp nunq̄ est. **D.** d. a hoc nō est in tempore: neqz simetrum. i. z ip̄s esse affimetrum nō ē in tempore: qz ē necessariū: neqz etiā ip̄s esse simetru ē in tēpore: qz ē oppositū ad affimetru. **D.** d. z ideo ē non ens semp. i. z iō diametru esse simetru ē non ens semp: qz ē cōtrariū ei qd ē ens semp. ad affimetru. **C** Et cū narrauit qd illa q̄ sunt semp priuata: sunt illa quoz cōtraria sunt semp: z sunt illa quoz esse z nō esse nō terminat tempus: narrauit qd scd̄z modus priuatiōnū est oppositū istis. z dixit: illa autē quoz cōtraria zc. i. priuata aut quoz cōtraria nō sunt semp possunt esse qm̄ qz z nō esse: qm̄ qz cōtrario alio mō priuatiōis: z generatiō z corruptiō sunt semper hoc modo entiu.

Capitulum in quo ostēdit de nunc: z quō per comparationez ad ipsum nunc: aliqua diuersimode s̄m tēpus nominant. v. z. olim/ iam/ nuper. quōdam/ z subito/ prius/ z posterius. Cap. 6.

Ipsuz aut nunc est cōtinuatiō tēporis sicut dictum est prius: cōtinuat eniz tps p̄teritū z futuruz: z oīno terminat tēporis est. Est eniz huius quidē principiū illius: aut finis: sed hoc nō est sicut in linea in puncto manente manifestū. Diuidit aut potentia: z in quātuz quidē h̄mōi est semp alterū ipsum nūc: in quātuz aut

Priuatio nō imaginatur nisi i respectu eius cuius est priuatio. Idē. s̄. cōmē. us. z ibi.

Lōmē. Auer. sup phz.

copulat semp idē est: sicut est in mathematicis lineis. Non enī semp idēz punctū intellectū est. Quidentū enī semp aliud est. sūm autē q̄ vnit idē penit^o est: sic z ipsuz nunc aliud quidē temporis diuisio sūm potētā est: aliud autē termin^o vtrorūq; z vnitio: est autē idēz: sūm idē diuisio: z vnitio: esse autē nō est idē.

¶ Instans vero est copulatio tēporis: sicut dictuz est: copulat enī tēpus preteritū cuz futuro: z est extremus tēporis: qz est principiū cuiusdā ptis: z finis cuiusdā. Sed hoc nō est manifestū sicut est in puncto qm̄ fingitur: z ipsum instans est punctus potentia: z sūm q̄ instans est tale/semper est aliud ab alio: z sūm q̄ ligat semper est idē: z quemadmodum igitur in lineis mathematicis punct^o acceptus in eis in imaginatiōe nō semp est idē: qm̄ cuz diuiserim^o lineā p̄ illū erūt diuersa: sūm vero q̄ est vnū est necessario idēz: z sūm et instans est quodāmodo diuersum tps in potētia: z quodāmodo extremū: z adunatio duorum tēporū: z adunatio: z diuisio sunt idē in eodē: eētia vero eoz nō est eadē.

121
Supra tex.
c. 104. z. j.

¶ Cum narravit prius q̄ instās in tēpore est tanq̄ punct^o z q̄o est vnus z mult^o: reuertit^o ēt hic: z cōplet intentionē in eo: qz intēdit dare modū quo assimilā puncto: z quo differt. ¶ Et dixit: instans vero est copulatio tēporis zc. i. z instans est cā in hoc q̄ tēpus preteritū est copulatū cum futuro non diuisū ab eoz: z est eadē cā in hoc q̄ preteritū diuidit a futuro: qm̄ per hoc q̄ est di/ferentia vel termin^o cōis: est cā p̄tinuatiōis preteriti cū futuro. d. d. z extremū tēporis. i. z est extremū duorum tēporū. futuri nāq; sū q̄ est principiū: p̄teriti autē sūm q̄ est finis. ¶ Et qz punct^o in hoc est sicut instans. s. in hoc q̄ copulat lineā sūm q̄ est tern^o cōis duabus lineis insimul: z diuidit illam sūm q̄ est finis vnus: z principiū alterius dedit dīam in hoc inter instās z punctū: z dixit: sed hoc non est manifestū zc. i. sed hec diuisio que ē in instāti. s. qm̄ est principiū futuri: z finis preteriti: z similr copulatio nō ē manifestū: sicut ē in puncto. ¶ Et causa in hoc est: qm̄ vūctus accept^o in linea est fixus demonstrat^o bis: z instans non est fixus neq; demonstrat^o bis. Beinde. d. z instans est punctus ex potentia. i. z instans: qz est non fixus: ideo est in potētia: z punctus qz est fixus est in actu: z sic instans sūm veram similitudinez est punctus in potentia. ¶ Beinde d. z sūm q̄ instans est tale zc. i. z sūm q̄ instans ligat tempus: z diuidit illud quādo accipitur sūm q̄ ens diuidēs est duo sūm terminosa: est enīz principiū futuri z finis preteriti: z principiūz est aliud a fine

Pūct^o acce
pt^o i linea ē
demonstrat^o
bis: s; istās
nō ē fixuz:
neq; demon/
stratū bis.
Idez. s. cō.
105. 106.

¶ sūm diuisione: z sūm q̄ est differētia: vel terminus cōmuniō ē idēz: sicut hoc intēdebat cū dixit^o sūm q̄ ligat ē idē. ¶ Et qz hoc mani/festius est in puncto cū lineis q̄ in instanti cū tēpore. d. quēadmo/dum igitur cuz lineis mathematicis zc. i. qm̄ non erunt idē om/nibus modis. s. qz est idē vnō mō: z duo alio mō. Beinde dedit moduz quo nō sunt idē: z dixit: qm̄ cum diuiserim^o lineam zc. i. qm̄ cum diuiserim^o lineam per ipsuz erit finis vnus linee: z prin/cipiū alterius: z sic sūm q̄ est principiūz est alterius rōnis ab ipso sūm q̄ est finis. Beinde. d. sūm vero q̄ est vnus zc. i. sūm vero q̄ ē vn^o punctus nō est in eo diuersitas: z intēdit q̄ vnus punctus per se est duo sūm rationē: z sūm q̄ est duo diuidit lineam: z sūm q̄ est vnuz est duo sūm rationē. ¶ Et cum declarauit hoc de puncto cum linea: ince/pit declarare hoc de instanti cuz tempore: z dixit: similiter instans est quodāmodo zc. i. similiter instans quodāmodo est diuidēs tem/pus in potentia nō in actu in preteritū z futuruz: z est modus sūm q̄ est duo. s. sūm q̄ est principiūz vnus z finis alterius: z alio mō est exempluz cōmune ambobus qd̄ facit illa adunari z est modus sūm quem est vnuz ita est vnus in potētia. Beinde dixit: z diuisio z adunatio sunt idē in eodēz zc. i. z diuisio z adunatio sunt vnus essentie: sūm vero essentiam z diuisione: z differunt quoniā diuisiones eorum sunt contrarie: z ista diuisio que accidit puncto est diuisio relatiua: non in eius substantia: qm̄ punctus non diuiditur sed sūmō diuidit sūm q̄ ē principiū in respectu: z finis in respectu.

¶ Hoc quidē igitur sic dī ipsorū nūc: aliud autē cū tps qd̄ est hmoi prop̄ sit: vt veniet nunc: qz hodie veniet: venit nunc: qz hodie venit: sed in Ilion facta nō sunt nunc: neq; diluuium factum est nūc: z tū cōtinuū tem/pus in hoc est: sed qz nō ppe est.

¶ Quedā igit dī in eis instās sic: z quedā dī alio mō in tēpore propinquo isti: sicut dicim^o: Sortes veniet nunc. i. veniet hodie: z venit nunc. i. veniet hodie: bellum vero quod fuit in Ilion: nō est nunc: quāuis tempus sit ipsi cōtinuuz: quoniā tempus eius non est propinquum.

¶ Cum declarauit q̄ instans est illud qd̄ ita se hz ad tps sicut punctus ad lineā: z hoc nomē instās vsitat^o trāsumptiue de tpe propinquo hūic: z instanti vero: z de illo qd̄ p̄tinet ipsuz ex vtraq; pte nō nūcavit hoc ne aliqs eximiret q̄ verū instās est diuisibile. ¶ Et dixit: quedā igitur zc. i. quedā igitur attribuunt^o huic instāti vero: z quedā attribuunt^o tpi propinquo isti qd̄ tēpus noīatur: noīe vero instans: z dicimus. Sor. veniet nunc in hoc instanti intendendo q̄ veniet hodie: aut in tēpore: p̄pinquo vero instanti. z. d. d. bellū vero qd̄ fuit in Ilion zc. i. bellū vero qd̄ fuit in Ilion nō dī esse nūc: hoc tēpus idēz sit cōtinuū cū vero instāti in quo fuit bellum: qm̄ hoc tps non ē propinquū illi instanti vero.

An^o pūct^o
p se est duo
sūm rōnem.
Id. 6. phz.
cō. 24.

Dīctō q̄ ac/
cidit pūct^o
ē diuisio re/
latiua nō ē
ei^o sūa. Id
6. phz. cō.
27.

122

Ipsum autē tps determinatū ad prius tūc est. ut tūc destructa est troia: z tunc erat diluuiū: opz enim intercludi ad ipsuz nūc: erit ergo quantū aliqd ab hoc tpe: z in illud aliqd: z ab hoc ad preteritū.

Quā vero est tps terminatū apud instās precedēs. U.g. qn̄ fuit capta Ilion: z qn̄ fuit diluuiū: qm̄ necesse est vt finiatur apud instās presens: quādo igitur futurum: est aliq̄ mēiura tps inter futurū z illud: qn̄ preteritū: est mēiura tps instās nunc: z preteritū.

123 **C**ult̄ hoc sermone exponere dictiones vsitatas q̄ significāt int̄tiones existētes in tēpore: vt quādo z ecce z paulante: z incepta quādo cuz sit famosus. **E**t dixit. qn̄ vō est tps terminatū apud instās precedens. i. hec aut̄ dicitio/ qn̄ significat tps terminare p̄tatis p̄ instans p̄cedens qd̄ est principiu illius facti de quo interrogat: z instās posterius qd̄ est finis illius facti: qn̄ illud tps nōtērit distantie ab instanti presenti. **D.**d. necesse est enim vt finiatur apud instās. i. necesse est enim vt finiatur tps de quo interrogat p̄ qn̄ i. determinat per qn̄ instās presens. s. distātia eius ab eo. **U.g.** cuz dicit̄ quando fuit capta Ilion: z dicit̄ in tali die: mēsis: talio anni. dies enim terminant̄ per menses: z menses per annum: z annus per suam distātia ab instanti presenti: z sic vles in qua capiebatur terminatur per instās qd̄ est p̄ncipiū: z instās qd̄ est finis: z per suā distātia ab instanti presenti: sed si capio fuerit in quinqz bovis aut sex: tūc ille hore terminant̄ per tria instātia. **D.**d. qn̄ igit̄ futurū est. i. quādo futurū est quantitat̄ inter duo instātia: futurū. s. qd̄ est ante factū: z futurū qd̄ est post. **D.**d. z qn̄ preteritū est quantitat̄ tps inter futurū nunc z preteritū. **E**t intendit inter futurū qd̄ est post factū: z preteritū qd̄ est ante ipsum: z hoc tps terminatum per duo instantia est terminatū per presens instans.

Si vero neqz tps est qd̄ non sit tunc: omne erit tps finitū: aut igitur deficiet: aut nō: siquidē semper est motus. Aliud igit̄ aut multotiens est idē: qm̄ manifestū est sicut motus sic z tps est. Siquidem enim z vnus z idem motus sit. aliquādo: erit tempus vnum z idem. Si autem non: non erit.

Si igitur non est tps nisi sit quādo: ergo omne tempus est finitū: vtrū igit̄ tempus deficiet aut non: amplius vtrū est vnū post aliud: aut vtrū est idē iteratū: dicamus igit̄: qm̄ dispositio temporis in hoc est sicut dispositio motus. Si igit̄ motus est in aliq̄ hore idē: z tps erit idē. Si non: tps erit huiusmodi.

Cum velaravit qd̄ qn̄ est tps determinatū per instans precedens: z instans posterius terminatū rem factam. z est terminatū etiam per suā distātia ab instanti p̄senti: incepit querere de tpe vtrū sit finitū aut non. **E**t dixit. si igit̄ zc. i. si igit̄ omne tps pōt induci in responsione ad quādo z omne qd̄ pōt reduci in responsione ad qn̄ est terminatū. ergo oē tps est determinatū: z oē determinatū est finitū. ergo oē tps est finitū. z cū vnaqueqz partiu tps est finitas querendū est vtrū illud qd̄ est cōgregatū ex partib⁹ finitis est finitū: aut infinitū. existimat̄ igit̄ qd̄ cōpositū ex partibus finitis est finitū: z ideo dicit post: si igit̄ zc. i. vtrum igit̄ tps zc. z si oē tps qd̄ accipit pars tps totalis est finitū: querendū est vtrū dispositio in vniuerso tpe est sicut dispositio in partibus. s. vtrū vniuersum tps est finitū: quē admodū quelibet pars ei⁹ est finitas: z si omne tps est finitū deficiet: aut non. i. an deficiat eē p̄m genus. **D.**d. z vtrum est idē zc. i. z si non deficiat eē vtrū est hoc p̄pter qd̄ tempus sit vnum post illud: ita qd̄ infinitas tps sit p̄pter generationē z corruptionē perpetuā in partibus: sicut est dispositio in motibus cōsequentibus z indiuiduis generabilibus: aut est idē: sed iterat̄ infinities p̄m qd̄ corpus sphericū mouet circulariter. **S**ed voluit expr̄mere qd̄ im- possibile est tempus deficere lz post dicit hoc: quoniam hoc manifestū est per se: qd̄ enim deficiat: deficiat in aliquo tempore: z si tps deficiat tūc erit tempus aliud a tempore deficiente: z ideo nullus potest auferre tempus absqz eo quā ponat aliqd̄ tempus: imo qui auferat tempus ponat ipsum necessario: z cū impossibile est auferre tps remanet perferuari: vtrum tempus acquirat eternitatez ex successione: aut ex reciprocatione: z qz tempus sequit̄ motū dixit: si igit̄ motus zc. i. si igit̄ fuerit possibile inuenire aliquē motū vnum circularē: quisit̄ causa in oibus motibus: tūc erit idē in omnib⁹ motibus tps circularē etiā: z si fuerit possibile inuenire aliquē motū perpetuū: licet cōsequente successum: tpa erunt successiuaz: z erit impossibile inueniri idē tps reciprocātū: sed succedens z successiuum.

Quoniam aut̄ ipsum nunc finis z principium tps est: sed non eiusdē: s; preteriti quidēz finis: principiu aut̄ futuri: habebit sicut circulus z in eodē quodāmodo ambitum z planū: sic z tempus in principio z fine z tam hoc videt̄ semper alterum. Non enim eiusdem principiu z finalitas ipsum nunc: simul enim est z finitū idē opposita essent: z nō deficiet itaqz tps: semper enī in principio est.

Et qz instans est principiu z finis tps: sed non eiusdē tps: sed est finis preteriti temporis z p̄ncipiū tps futuri: ideo dispositio eius est sicut dispositio circuli quē admodum igit̄ in circulo gibbositas z concavitas

124

Documētū

Null⁹ p̄t auferre tēpus absqz eo quā ponat aliqd̄ tps. vid̄ cōfilē. 8. phz. 1. c. 10. z. 11.

sunt idem subiecto quodammodo: similiter tempus est est semper in principio et fine: et ideo existimat semper aliud unum post aliud: quoniam instans non est principium et finis eiusdem temporis: quoniam si ita esset: tunc duae contraria essent in eodem insimul: ergo non deficit: quoniam nam semper est in principio.

125 Cuius quae sit utrum tempus sit perpetuum propter hoc quod est idem: aut propter hoc quod est successivum: et narravit quod dispositio in hoc in tempore sequitur dispositionem in motu: incepit inuenire modum ex quo certificat quod tempus est perpetuum et circulariter: et quod perpetuitas est ei ex hoc modo. Et dixit: et quod instans est. et quod instans secundum suam naturam et suam naturam est finis temporis praeteriti et principium futuri: et hoc non est in respectu eiusdem temporis: sequitur ut dispositio eius sit sicut dispositio puncti qui est in circulo non puncti qui est in linea recta potest imaginari principium lineae abscissae eo quod sit finis lineae alterius: et sicut potest imaginari finis lineae abscissae eo quod sit principium alterius. Instans vero secundum quod est praesens non potest imaginari nisi distinguens inter duo tempora. scilicet praeteritum et futurum ubi cum praesens ponatur in tempore. scilicet sine ponatur in millesimo praeterito siue in millesimo futuro: sicut est dispositio in puncto qui ponitur in circulo ubi cum praesens ponatur. Et cum fuerit coniunctum huic quod tempus sequitur in sua specie praesens motus: et est declaratum quod in omni instanti in quo inuenitur principium est et finis: et omne instans in quo inuenitur finis est et principium: et ista est dispositio lineae circularis cum puncto imaginato in ea necio sequitur motum circuli. est igitur motus circularis continuus eternus ut post declarabitur. Et cum narravit quod instans est principium et finis duorum diversorum ex quo existimat quod instans est diuisibile: aut quod contraria inueniunt in eodem. d. quae admodum in circulo gibbositas et concavitas est. et quae admodum in circulo gibbositas et concavitas sunt idem indiuisibile et circulus secundum gibbositatem et concavitatem est idem indiuisibile et est linea circulata: ita instans quod est positum principium et finis est inter se indiuisibile: est indiuisibile in respectu duorum. Et intendebat quoniam quae admodum non sequitur ex hoc quod posuimus quod linea circulata habet gibbositatem et concavitatem ut inter gibbositatem et concavitatem sit aliquod diuisibile. scilicet ut linea sit diuisibilis latitudine: ita est dispositio in instanti. scilicet quoniam non sequitur ex hoc quod sit principium et finis ut sit diuisibile. Et deinde dixit. unum existimat semper est. et quod instans diuidit tempus praeteritum a futuro qui est finis illius et principium istius: existimat quod tempora sunt multa et sunt unum post aliud: et non est ita: quoniam si instans diuidit tempus quodammodo: tamen copulat ipsum alio modo ut post declarabit. Deinde dixit: sicut tempus est. et quod de tempore non demonstrat nisi instans tantum. scilicet quod illud quod est ex eo non est nisi instans tantum: et non est ita quod demonstrat bis est. hoc est principium futuri et finis praeteriti. ergo esse temporis est semper in principio et fine: et quod instans diuidit illud existimat esse unum post aliud. Deinde dicit: instans enim non est principium est. et est necesse ut tempus sit semper et nunquam deficiat: quod instans est principium et finis: et impossibile est ut sit principium

Potest imaginari punctum qui sit principium lineae et non finis alterius lineae: et e contra. Non autem in instanti. 125. 8. philosophia. 11.

et finis eiusdem temporis. i. ex eadem parte: quoniam si ita esset: tunc idem esset principium et finis eiusdem: et eodem modo: quod est impossibile: et cum instans non fuerit principium et finis eiusdem temporis. Verbi gratia praeteriti aut futuri: sed duorum temporum unum est praeteritum et alterum futurum. ergo tempus nunquam deficiet: quoniam illud quod est ex eo est instans: et instans semper est principium temporis: et finis temporis: et hoc intendebat cum dixit: tempus igitur semper est in principio.

Assumit autem iam prope est presenti nunc atomo pars futuri temporis: quando vadis: iam quod prope est tempus in quo futurum est: et praeteriti temporis per se quod non potest esse ab ipso nunc: quando vadis iam ueni. Ilion autem iam destrui non dicimus: quod potest multum esse ab ipso nunc.

Ecce vero est pars temporis futuri prope instanti praesenti indiuisibile. U. g. quando ambulabis ecce. i. tempus in quo est ambulandum iam uenit: et temporis praeteriti illud quod non est remotum ab instanti. U. g. quando ambulauit ecce iam ambulauit: et non dicimus quod Ilion ecce capta est: quoniam captio eius fuit valde remotum ab instanti.

Et describit quoniam et soluit quoniam accit ex eo in tempore: incepit et uel rare quod signat hanc dictionem ecce. Et d. quod ista dicitio signat partem temporis: prope instanti. scilicet indiuisibile: et iducit in ratione ad quoniam pars. n. aut erit in tempore futuro: aut in praeterito. U. g. sic dixit in futuro dicere quod ambulabit Socrus. et rident ecce ambulat. scilicet quoniam fuit prope instanti ista in quo fuit interrogatus per hanc dictionem quoniam: et in praeterito dicere quod ambulauit Socrus. ecce iam ambulauit quoniam ambulatio fuit prope instanti in qua fuit interrogatus. Et signum eius quod hanc dicitio non signat tempus remotum ab instanti praesenti est hoc: quod non ridentur per illam ad interrogationem per quoniam in rebus remotis ab instanti praesenti. U. g. cum dicitur quoniam fuit capta Ilion: quoniam tunc non dicitur ecce iam fuit capta Ilion.

Assumit autem modo quod prope praesenti nunc est pars praeteriti ut quoniam ueniet: modo: si sit tempus primum praesenti nunc. Olim autem potest esse. Repente autem quod in sensibili tempore est propter paruitatem.

Et paulo ante est etiam prope instanti praesenti: sed est pars temporis praeteriti. U. g. quando uenisti: et responderetur paulo ante: quando illa hora fuerit prope instanti praesenti. Pridem autem et antiquitus significat tempus remotum. Subito significat illud quod fit in tempore non sensibili.

126

127 Significata istarum omnium dictionum sunt quasi species eorum que significat hęc dictiones. quoniam omnia enim sunt quoniam inducuntur in rationem ad quoniam paulo ante igitur sicut dixit est quoniam propinquus est instanti presentis: sed non est pars temporis presentis quod non est in ecce: quoniam est pars presentis et futuri. sicut in dictis propinqua instanti. Verbi gratia dicere sicut dixit: quoniam venit Soror et sunt quasi presentis paulo ante: quoniam aduentus suus fuerit propinquus instanti presentis. species eorum senti presentem vero et antiquitas signat ut dixit quoniam remotum est ab instanti presentis: et sunt presentis temporis presentis. Beinde dicitur subito aut signat que signat sciat aliquid esse in tempore in sensibili. id est in tempore valde veloci: ita quod ante hęc dictiones quoniam.

Ois mutatio a natura motiva est.

Tempus magis erit per se causa corruptiois quam generationis. Idem. s. t. c. 117.

Utatio autem omnia a natura remota est. In tempore autem omnia sunt et corrumpuntur: unde et alij quidem sapientissimus dicebat. Pythagoricus autem paron penitus indisciplinabile quod obliuiscuntur: in hoc dices recte.

Manifestus igitur est quod corruptio magis erit per se causa quam generatio: sicut deus est prius. Destructio enim mutatio per se est: generatio autem et ipsius esse secundum accidens est. Signum autem sufficiens est: quod sit quidem nihil nisi moueat quodammodo ipsum: et agat: corrumpitur autem et cum nihil moueat: et hanc dicere maxime consueuimus sub tempore corruptione. Et vero neque hęc species facit: sed accidit in tempore fieri et hanc mutationem. Quod quidem igitur tempus est: et quid est: et quot modis dicitur ipsum nunc: et quid ipsum tunc: et quid modis: et quid tanquam: et quid olim: et quid repente: dictum est.

Et omnis transmutatio naturalis est auferens: et in tempore generatur et corrumpitur. omne quod generatur et corrumpitur. et ideo quidam attribuunt ipsum maxime scientie: pythagorici vero attribuunt ipsum maxime ignorantie: quod facit tradi obliuioni: et bene dixerunt. Manifestus est igitur quod per se dignius est ut sit causa corruptionis quam causa generationis ut diximus superius. Transmutatio enim per se est auferens: generationis vero et esse est per accidens. Et quod significat hoc perfecte est: quoniam nihil generatur quin moueatur aliquo modo motus: sed potest aliquid corrumpi et si non moueatur: et hoc proprie: et hoc sumus assueti dicere corruptionem factam ex tempore.

sed tunc auctor non est tempus: sed sequitur ut transmutatio ipsius sit in tempore. Nam igitur narrauimus tempus esse: et quid sit: et secundum quod modos dicitur: et instans quid sit: et quoniam quid sit: et paulo ante: et ecce: et subito.

Chicatur omnis transmutatio et cetera. id est auferit secundam transmutati transmutatum enim transmutatur in sua substantia: omnis igitur transmutatio naturalis auferit secundam transmutati in quacunque specie fuerit transmutati in loco. Et dicitur et in tempore generatur et corrumpitur et cetera. id est quod omne generatum et corruptum in tempore generatur et corrumpitur. ideo quod considerat generationem et attribuit ipsam tempore pro hoc quod sit in tempore attribuit tempore maxime scientie. credidit. n. ipsum esse causam scientie et causam bonorum et dignitatum: qui considerauit ipsum secundum hoc quod corruptio sit in eo: attribuit ipsum maxime ignorantie: sicut narrauit de pythagoricis. isti enim attribuunt ei obliuionem et corruptionem. Et cum induxit hanc duas sententias rectificauit sententias de pythagoricis: et dixit et bene dixit. id est quoniam si transmutatio attribuat tempore aliquo modo essentialis dignus est et propinquus ut attribuat ei corruptio quam generatio. Et dicitur et cetera. id est induxit causam in hoc et dixit: transmutatio enim per se et cetera. id est corruptioem attribui ipsi est dignius quam generationem attribui eius: sequitur transmutationem et transmutatio per se auferit naturam: quoniam transmutatio alicuius extrahit illud ab illo cuius quod est: et transmutatio non est causa esse et generationis nisi per accidens. esse enim non est essentialis et in aliquo ente nisi ex causa generante et agente que est: aut natura aut intellectus. Esse autem forme rei generante ex transmutate rei precedente que dicitur generatio: est per accidens: quoniam illa transmutatio in rei veritate auferit formam transmutati que est contraria forme generanti essentialis. Est igitur causa forme generabilis per accidens et corrupte per se. Et dicitur et quod signat hoc et cetera. id est ut mihi videtur: et signum eius quod generatio non attribuitur tempore et attribuitur ei corruptio. est quod generatio quod est in re ex causa extrinseca sensibilis: id est semper attribuitur illi cause: corruptio vero quod est de essentia rei absque eo quod habeat causam extrinsecam sensibilem: id est tales attribuunt ipsam tempore. Et quod corruptum est duobus modis: b. modo qui corrumpitur ex alio. scilicet extrinseco: modo qui corrumpitur ex se. scilicet quoniam causa corrupens in eo est in se: notificauit quod illud cuius corruptio attribuitur tempore est corruptum quod corrumpitur ex se propter latentiam sue cause. Et dixit: et hoc proprie et cetera. et dixit hoc quod ratio eius est propria quibusdam corruptibilibus: et in initio sermonis dixit expresse quod corruptio attribuitur tempore simpliciter: et ideo declarauit hic quod illud quod fuit acceptum simpliciter est particulare: et ideo qui mortuus est gladius non dicitur corrumpi ex tempore: et qui mortuus est ex vita humana completa: dicitur quod eius corruptio est ex tempore: et quia tempus est: non est transmutatio: aut transmutatio est illud cui attribuitur per se corruptio: tempore vero attribuitur: quia sequitur transmutatiorem. et ideo declarauit hoc: et dixit: sed auctor illius et cetera. id est sed illud quod agit corruptionem rei non est tempus: sed tempus sequitur agentem corruptionem rei essentialiter: et est transmutatio: et quoniam necesse est ut transmutatio sit in tempore.

128 Omnis transmutatio naturalis auferit secundam transmutati in quacunque specie fuerit transmutati in loco. Idem. s. t. c. 117.

Si transmutatio attribuat tempore aliquo modo essentialis dignus est: et propinquus ut attribuat ei corruptio quam generatio. Idem. s. t. c. 117.

2 a. Et non est essentialis in aliquo ente nisi ex causa agente et generante quod est aut natura aut intellectus. esse aut forme generante ex transmutate precedente quod dicitur generatio est per accidens et cetera. b. Corruptio duplex. ab intrinseco et ab extrinseco.

3 Et cum declaravit ista de tpe fecit rememorationem et summam de hoc quod declaratur: et dixit: iam igitur narrauimus etc. iam igitur narrauimus esse tps. i. dissoluimus qones accideres in eius etc. et declarauimus post istam eius quid est et quot h3 modos. D. d. x. in stans quid sit etc. i. d. et narrauimus has dictiones.

As autem a nobis sic determinatis manifestum est: quod omnem mutationem et omne quod mouetur necesse est moueri in tpe. Velocius enim et tardius secundum omnem est mutationem: in omnibus enim sic videtur. Dico autem velocius mutari plus

transmutans in subiectum secundum idem spacium et regularem motum eius quod mouetur: ut in loci mutatione: si vtraque secundum circulatorum mouentur: aut vtraque secundum rectum. Similiter autem est et in alijs. Est vero prius in tpe est: prius enim et posterius dicimus secundum ad ipsum nunc distantiam: ipsum autem nunc terminus preteriti et futuri est: quare: quoniam ipsa nunc in tpe sunt: et prius et posterius in tpe erunt. In quo enim est ipsum nunc et ipsius nunc hypostasibus: e contrario autem dicitur prius et posterius: et secundum preteritum tempus et secundum futurum. In preterito quidem enim prius dicimus quod longius est ab ipso nunc: posterius autem quod prope est. In futuro quidem plus quod propinquius est: posterius autem quod procul est: quare: quoniam prius in tpe est. Et ad omnem autem motum sequitur prius: manifestum est quod omnis mutatio et omnis motus in tempore sunt.

Et cum iam determinauimus hec hoc modo: manifestum est quod omnis transmutatio et omnis motus est in tempore. Velocius enim et tardius inveniuntur in omni transmutatione: quoniam hoc manifestum est in omni transmutatione: et intelligo cum dico aliquid esse velocioris motus illud quod peracquirat in transmutatione rem intertam in eadem dimensionem et in equali motu. Verbi gratia. in translatione videtur duo mota moueantur in circulerentia circuli: aut moueantur in linea recta: et sicut in alijs motibus. Et peracquirens est precedens in tpe: quoniam non dicitur posterius nisi secundum suam distantiam ab instanti: et instans est terminus inter tempus preteritum

De quod mouet necesse est in tempore moueri.

Prius et posterius sunt in tempore.

tempus futurum: et instantis est in tempore: plus enim et posterius etiam sunt in tpe. Illud enim in quo instans est in eo est distantia ab instanti: et intentio eius quod est prius in tpe preterito est contra intentio eius quod est in tpe futuro. In tpe enim preterito plus est illud quod est remotius ab instanti: et posterius illud quod est propinquius ei. In tpe vero futuro prius est illud quod est propinquius ei: et posterius remotius. Et si prius est in tpe: et prius sequitur omnem motum: manifestum est quod omnis transmutatio et omnis motus est in tempore.

Cum declaravit quod tempus est numerus motus: et quod instans est terminus inter tempus preteritum et futurum: vult declarare quod omnis transmutatio est in tpe: et quod impossibile est ut aliqua transmutatio sit non in tpe. U. g. in instanti. Et dixit: et cum iam determinauimus etc. i. et cum iam determinauimus istam tps hoc motum: manifestum est ex hoc quod omnis transmutatio et omnis motus est in tpe: et quod impossibile est ut motus fiat in instanti indistincti. Et videtur ipsum intendere per motum: motum translationis proprie et per transmutationem omnes modos motuum: et hoc erit ad confirmandum. Et si intendebat per motum illud quod intendebat per transmutationem et tunc cyteret nobis synonymis quod displicet expositoribus. Et cum posuit quod illud quod vult declarare in hoc loco est quod omnis transmutatio et omnis motus est in tpe: incepit declarare hoc: et dixit: velocius enim et tardius etc. i. manifestum est enim per se: et omnis transmutatio et omnis motus disponit in respectu alterius motus: aut per velocitatem: aut per tarditatem. Et cum posuit hanc propositionem: incepit exponere nomen quod significat velocitatem: et dixit: et intelligo etc. i. et quod dicitur esse velocius duorum motorum est illud quod peracquit rem ad quam mouentur in dimensione equali et vno modo motus: et hoc intendebat cum dixit: in motu equali. i. in spacia non dicitur quod illud quod mouet in circulo est velocius illo quod mouet in recto. Et induxit exemplum: et dixit. U. g. in translatione etc. i. et illud quod aut pertransit circulum aut lineam rectam illud videtur velocius: et cum posuit quod velocius est peracquirens dixit: et peracquirens est precedens: et hoc manifestum est per se. Et cum conclusit et his duabus propositionibus: quod omne transmutatum: aut est plus: aut posterius: posuit et quod omne plus et posterius est in tpe: et ad declarandum hoc exposuit hanc noiam plus et posterius: et dixit. dicimus enim. posterius etc. i. et plus et posterius in motu diffiniuntur per tempus. posterius enim. duorum motorum est remotius ab instanti: ex quo incepit motus: et plus eorum est propinquius. Et cum posuit quod in diffinitione prioris et posterioris accipitur instans: incepit diffinire instans ad declarandum ex hoc quod plus et posterius sunt in tpe: et instans est terminus etc. i. dicitur cois sicut punctus qui est terminus cois inter duas lineas. ergo manifestum est quod instans est terminus in tpe: quod finis est in fine et terminus in terminato: et hoc intendebat cum dixit: et instantis est et in tpe. Et syllabus componit sic. Instans est terminus duorum temporum. Et omnis a terminus est in re et est terminus. Ergo instans est in re cuius est terminus. Et res cuius est terminus est tempus.

129

Displicet expositori b. 2. r. v. r. nois synonymis. Id est p. ph. c. p.

Illud quod mouet in circulo est velocius in recto. Et induxit exemplum: et dixit. U. g. in translatione etc. i. et illud quod aut pertransit circulum aut lineam rectam illud videtur velocius: et cum posuit quod velocius est peracquirens dixit: et peracquirens est precedens: et hoc manifestum est per se. Et cum conclusit et his duabus propositionibus: quod omne transmutatum: aut est plus: aut posterius: posuit et quod omne plus et posterius est in tpe: et ad declarandum hoc exposuit hanc noiam plus et posterius: et dixit. dicimus enim. posterius etc. i. et plus et posterius in motu diffiniuntur per tempus. posterius enim. duorum motorum est remotius ab instanti: ex quo incepit motus: et plus eorum est propinquius. Et cum posuit quod in diffinitione prioris et posterioris accipitur instans: incepit diffinire instans ad declarandum ex hoc quod plus et posterius sunt in tpe: et instans est terminus etc. i. dicitur cois sicut punctus qui est terminus cois inter duas lineas. ergo manifestum est quod instans est terminus in tpe: quod finis est in fine et terminus in terminato: et hoc intendebat cum dixit: et instantis est et in tpe. Et syllabus componit sic. Instans est terminus duorum temporum. Et omnis a terminus est in re et est terminus. Ergo instans est in re cuius est terminus. Et res cuius est terminus est tempus.

Ergo instans est in tpe. s. fm q terminus est in terminato. Et cu claravit q instans est in tpe: z iam declaravit q posterius z remotus ab instanti: z prius est ppinquius dixit. prius enim z posterius z cu est ppinquius: z instans est in tpe: sequit ex hoc q prius z posterius sunt in tpe: qm illud in quo est instans est illud in quo est illud quod significat hoc q dicim. s. remotus ab instanti z ppinquius ei. Et q iam declaravit q instans est in tpe. s. remotus etia z ppinquius sunt in tpe. s. ista sunt pres teporu z instans e terminus istoz temporum.

3 Et cum descripsit q prius e illud qd est ppinquius instanti z posterius illud qd est remotius: z hoc non e veru nisi in priori z posteriori in futuro: incepit declarare duos modos prioris z posterioris in tempore futuro z preterito: z dixit: z intentio eius qd e prius in tpe z sermo eius est manifestus: dicim enim q Plato prior est Alex: qd est remotus ab hoc instanti: z dicim q Alex. est posterior: qd est ppinquius huic instanti: z e contrario e de tempore futuro. dicim. n. qd ascensio solis in crastino est prior suo esse in meridie: qm ascensus ei est ppinquior huic instanti q esse ei in meridie: z esse ei est remotus qd est remotus ab instanti: ergo prior est contrarium priori illic z posteriori posteriori.

4 Et cum declaravit hoc induxit conclusionem ex istis ppositionibus: dixit cu prius est in tempore z cu manifestu e ex hoc q dicimus in omni transmutatione inuenit prius z posterius: z prius z posterius sunt in tempore: ergo manifestu est q omnis transmutatio z ois motus sunt in tpe. Et querit quo pot esse hoc: nos enim videm transmutationes quasdam que sunt in tpe: vt illuminatio toni z orizontis a sole: z tonus domus a candela: z sicut factio forme rei generare in actu existimat. n. qd hoc e aliquod indiuisibile. sum enim inter duo aut concedere hanc demutationem esse vlem z dicere sensus peccare in istis reb: z q non comprehendit tps ppter velocitatem earum: aut iste sermo erit particularis. s. qm non e verus nisi de quibusdam transmutationibus in quibus inuenit velocius z tardius. Et ad hoc videm q transmutatio de equo de transmutatione que est per se z de transmutatione que no est per se: s. est finis transmutationis. finis enim rei no est de natura rei: z q transmutationes a que sunt non in tempore sunt fines transmutationis: z non sunt transmutationes nisi equivoce: ergo in omni transmutatione vera inuenit velocius z tardius. Et omne in quo inuenitur velocius z tardius: inuenit in eo prius z posterius: z omne in quo inuenit prius z posterius est in tpe: ergo oia transmutatio e in tpe: siue finis transmutationis fuerit de genere illius siue de alio genere: z hoc declarabit bene in sexto b.

Remouet aliquas dubitationes circa tps. Cap. 7. Ignis autem consideratione est: z quo igitur se habet tempus ad animam: z ppter quid in omni videtur esse tempus: z in terra: z in mari z in celo. Aut quia motus passio quedam est vel habitus numerus existens. Nec autem

Digressio. Dubium. Illuminatio fit in instanti. Idem. 2. d. aia l. co. 70.

Solutio. Finis rei non de natura rei. Idem. 6. phis. li. 32. a Transmutationes subiecte non sunt transmutationes nisi equivoce. Idem. 6. phis. li. 32. b. 6. phis. com. 32.

mouent omnia: in loco enim omnia sunt. Tempus autem z motus simul sunt z fm potentiam z fm actum.

Et querendum est quomodo dispositio temporis est apud animam: z quare homines dicunt qd tempus est in quolibet in terra: z in mari: z in celo. Dicamus igitur qd tempus est accidens motui: z forma eius cuius sit numerus illius: z ista omnia inata sunt moueri. omnia enim sunt in loco. Et tempus z motus in potentia cuius eo qd est in potentia: z qd est in actu cum eo qd est in actu.

Perscrutatur hic de tempore de duobus. Quorum vnus est quomodo est dispositio temporis in esse si habet esse extra animam: sicut est in anima: ita qd si anima non esset: esset tempus: aut si anima non esset: non esset tempus: nisi in potentia: quod admodum numerus non est nisi anima sit: nisi in potentia. Et hoc intendebat cuius dixit: quo est dispositio etc. Questio autem secunda est. quare tempus inuenit in quolibet: siue quiescente siue moto. Nos enim comprehendimus tempus in terra: z in mari: z in celo: sicut dixit: z tempus est accidens motui: vnde necesse est vt non inueniat nisi in mobilibus: z hoc intendebat cum dixit: z quare homines dicunt. Et intendebat per terram quiescens: z per celum motum: z quasi dicat: z quare homines dicunt qd tempus ita est in quiescente sicut in moto.

Incipit soluere secundam questionem: z dixit. Dicamus igitur qd tempus est. i. z tempus existit in terra: z mari z celo: qd est accidens motui z forma eius: cuius sit numerus illius. s. qm numerus est accidens numerati: z cum tempus est numerus rerum mobilium z numerus inuenit in numerato: z ista omnia. s. terra celum z mare naturaliter habent moueri: necesse est vt tempus inueniat in eis. Et sciendum est qd no eode ordine inuenit in istis: qm primo inuenitur in celo: z inuenitur in alijs motis secundo: ppter hoc qd inuenitur in celo: z inuenitur etiam in quiescente ppter hoc qd inuenitur in moto. Et dicit: sunt enim omnia in loco. i. z ea in hoc qd ista in quibus inuenit tempus inata sunt moueri est esse eorum in loco. omne enim qd est in loco: inatus est moueri: qd est corpus. b. d. z tempus z motus etc. i. z qd est ex istis rebus motu in potentia: z est illud quod est quiescens tempus inuenitur in eo in potentia: z qd est motum in actu tempus inuenitur in eo in actu.

Utrum autem cum non sit anima: erit tunc tempus: aut non dubitabit utique aliquis: impossibile enim cuius sit numerantem esse aliquid: impossibile est numerabile aliquid esse: quare est manifestum qd non numerus est. Numerus enim est: aut quo numerat: aut numerabile. Si autem nihil aliud aptum natum est quam anima numerare vt

Tps z motus sicut sunt z fm potentia z actus. 130

2 Documētū

Tps no eod ordine reperit in reb: qm p inuenit i celo z in alijs motis secundo: ppter qd inuenit i celo: z inuenit i quiescente: ppter qd inuenit i moto. s. co. 118. videt etiam infra co. 132.

anime intellectus: impossibile est tempus esse cum non sit anima. Si autem hoc quod aliquando cum sit tempus esse: ut si contingit motum esse sine anima: prius autem et posterius in motu sunt: tempus autem hec sunt secundum quod numerabilia sunt. Et querit etiam utrum est possibile quod tempus sit licet anima non sit: aut est impossibile. Dicamus igitur quod cum numerans non fuerit: numerare non erit. Ergo manifestus est quod numerus etiam non erit. Numerus enim est aut numeratus: aut illud per quod numeratur: et cum nihil in natura sit numerare preter animam et de anima intellectus: impossibile est ut tempus sit cum anima non fuerit: nisi fuerit ex illo quod cum fuerit erit tempus. Verbi gratia, quoniam possibile est ut motus sit absque eo quod sit anima: et quod prius et posterius sunt in motu: et quod tempus est hec duo secundum quod sunt numerata.

231 Cum dissolvit secundam questionem reuersus est ad primam. Et dixit: et querendum est etiam utrum sit possibile etc. i. et querit de tempore utrum inueniatur extra animam sicut est in animalibus et sic erit: licet non comprehensibile datur ab anima: si posuerimus animam deficere: sicut erit si apprehensibile ut sit in actu: nisi anima sit. B. incepit declarare hoc: dixit. dicamus igitur quod cum numerans non fuerit: ergo numerare quod est actio rei numeratis non erit. B. d. manifestum est igitur quod numerus est, id est et cum numerare quod est actio numerantis non fuerit: manifestus est quod numerus non erit. numerus enim aut est numeratus aut actio numeratis in numerato. i. illud per quod numerat numerans. et hoc intendebat: ut mihi videtur: cum dixit: aut illud per quod numerat. numerans: et cum manifestum est quod numerans non est numeratus: ergo est actio numeratis in numerato: et est manifestus quod cum numerans non fuerit: actio eius non erit. B. d. et cum nihil innatum sit etc. i. et cum sit declaratum quod cum numerans non fuerit non erit numerus: et est impossibile aliquid aliud numerare preter animam et de anima intellectus: manifestus est quod si anima non fuerit non erit numerus: et cum numerus non fuerit: non erit tempus. Et quod esse numeri a in anima non est omnibus modis esse in anima: b quoniam si ita esset: esset fictum et falsum ut chimera et hyrcoceruus: sed esse eius extra mentem est in potentia propter subiectum proprium: et esse eius in anima est in actu. s. quando anima egerit illam actionem in subiecto preparato ad recipiendum illam actionem que dicitur numerus. Dixit enim nisi ex illo sit etc. i. et cum non fuerit anima non erit tempus: nisi aliquis dicat quod erit: et si anima non fuerit ex illo quod cum fuerit in actu tempus erit in potentia: et hoc est propter suum

Dispositio naliu est ea h're ee: lz ab aia no cop h'edat. ide s. co. 88.

a Esse n'ue/ riu aia no est oib' mo dis: s'z aia est in actuz extra aiam in pot'etia.

b Ex s' sumi tur q' omne ens in ani ma cui ni hil corespo det in re est signetur.

subiectu proprium. s. motus aut motu. Et hoc intendebat cum dixit. B. d. qm pole est ut motus sit absque eo quod anima sit. i. motus erit: et si anima non erit: s'z secundum quod prius et posterius sunt in eo numerata in potentia: et si anima non erit: s'z secundum quod sunt numerata in actu est tempus in actu: tempus igitur in actu non erit nisi anima sit: in potentia vero erit licet anima non sit. B. d. et quod prius et posterius sunt in motu. i. et non potest aliter quis dicere quod tempus est et si anima non erit nisi quia motus est: et si anima non fuerit: et similiter sunt in eo prius et posterius: et tempus nihil aliud est quam prius et posterius in motu: sed secundum quod sunt numerata: ideo indiget in hoc quod sit in actu anima. s. secundum quod est prius et posterius numerata. Et quasi per hoc quod dixit: et tempus est hec duo secundum quod sunt numerata: innuitur quod tempus diminuitur ab eo ex esse per se: et extra animam hoc quod numeratur ab anima tantum. secundum igitur hunc modum dicitur tempus habere esse extra animam simile perfectum: et si non sit perfectum. Et ista perscrutatio de tempore magis est philosophica quam naturalis: sed induxit ipsam in hoc loco: quia est causa in ipsum a latere. s. quia est diminutum in se.

Quod dubitabit autem aliquis et qualis motus tempus numerus sit: aut cuiuslibet: et namque sit in tempore et augmentatur et alteratur in tempore et fertur: secundum igitur quod motus est: sic est uniuscuiusque motus numerus: unde motus simpliciter est numerus continuus: sed non cuiusdam. Sed est nunc motus esse unum et aliud quorum utriusque motus numerus erit. Alterum et alterum erit igitur tempus: et simul duo equalia tempora vel erunt aut non: omne namque tempus unum similiter et simul est: specie autem et que non simul: si enim sunt hi canes: illi vero equi: utriusque autem septem: idem numerus est. Sic autem et motum simul terminatorum idem tempus est: sed hic velox fortassis: alius vero non: et alius quidem loci mutatio est: hic autem alteratio. Tempus autem idem est. Siquidem et numerus equalis sit: et insimul cum alteratione et loci mutatione: et propter hoc motus quidem alteri et seorsum sunt: tempus autem est idem ubique. Quia numerus unus et idem ubique est qui est equalium et simul.

Et querendum est etiam de tempore hoc. s. cuius motus est numerus. Dicamus igitur quod si fuerit numerus cuiuslibet motus: et omne quod generatur semper est in tempore: et similiter quod augmentatur et quod alteratur et quod transfertur. Secundum igitur quod tempus est numerus motus: secundum hoc est numerus

Tempus factus non erit nisi anima sit. Tempus vero in potentia erit: lz anima non sit.

a Latetia de potis est: qz est ens diminutu i se. simile de motu. 3. physico. c. 15.

vnus cuiusq; motuū: ideo est numerus motus cōtinuus
simpliciter: id est numerus cuiuslibet motus continui: nō nu-
merus alicuius motus: sed est possibile vt nunc moueat
aliquid et euz eo moueat aliud. Tēpus ergo est nume-
rus vtriusq; motus: ergo est hic aliud tēpus. erunt igitur
duo tēpora insimul equalia. Dicam igitur qd nō est
ita: qm̄ est idem tēpus equaliter et insimul: in forma ve-
ro nō est insimul: qm̄ si haberem numerū canū et nu-
merum equoz: et numerus vtriusq; esset septenari: tūc
numerus esset idem. Et similiter tēpus duorum motuū
coexistentiū est idem: sed forte alter erit velocior: et alter
tardus: et forte alter erit motus trāslatiōis: et alter erit
motus alteratiōis: tēpus vero eozū est idē: cū numerus
motus alteratiōis: et numerus motus translationis sunt
equales et insimul: et tū motus sunt diuersi. Tēpus
vero est in omni loco idem: qz numerus rerū equalium
que sunt insimul est idē in oī loco.

132 Et cū declarauit de sba tēporis qd est numerus motus sūm prius et
posteri querit hic qd motus est iste. s. cuius numerus est tempus. s. vtrū
est numerus cuiuslibet motus aut alicuius: et si est numerus cuiuslibet
motus: vtrū attribuat eis eodē modo. aut principaliter et secundario.
Et dixit. et querēdus est zc. i. et ista qd accidit sicut dixim: qm̄ si
posuerim qd est numerus alicuius motus. sequit vt nō numeret alios
motus. et si posuerim qd est numerus cuiuslibet motus: sequit vt tps
multiplicet per multiplicationē motuū. Et cum narrauit qd in
ista qōne est difficultas: dixit: dicam igitur in hoc qd est numerus zc. i.
qd est numerus cuiuslibet motus: qz oīs motus est in tpe: et in tpe
qz tempus numerat ipsū: et siue motus fuerit generatio: aut corruptio
aut augmētatio: aut alteratio: aut trāslatio tēpus numerat ipsū
qz ē in tpe. Sed debes scire qd tēpus lz sit numerus cuiuslibet mo-
tus: tū non eodē modo: sed sūm prius et posteri: qm̄ est numerus alioz
motuū preter translationē: qz est numerus translationis: qm̄ si transla-
tio nō eēt: nō esset tēpus. si alteratio nō eēt: neq; augmētatio: neq;
gñatio: neq; corruptio. et si eēt trāslatio tū: esset tēpus: et de cir-
culari velocioris circulariōis. s. diurni motus. tempus igitur et si nō est
numerus cuiuslibet motus: tū attribuit eis principaliter et secundario.
Et cū narrauit qd tempus est numerus cuiuslibet motus hoc modo.
sūm igitur qd tempus est numerus cuiuslibet motus: et qz sequit motū simpliciter quicumq; sit:
necesse est vt sit numerus motus cōtinui simpliciter non numerus ali-
cuius motus: sed cuiuslibet motus cōtinui: qz est cōtinuum: sūm hoc
igitur

Documētū

Tps licet sit
nūc motus
cuiuslibet: nō tū
eodē modo: s. z
lz prius et po-
steri. s. file
s. cō. 130.

Pria expō

igitur exponendus est iste locus. Et in quibusdam scripturis inue-
nitur: s. hoc igitur qd tēpus est motus sūm hoc erit numerus vnus
motuū: est igitur ppter hoc numerus motus continui simpliciter non
numerus alicuius motus. Et intendebat sūm h̄ verbat qm̄ sūm qd
tēpus accidit motui: et motus est prior nāliter: necesse est vt sit nu-
merus vnus motus sūm et cōtinuus: et est motus qd accipit in dīffō-
ne tēporis. B. d. est igitur ppter hoc numerus motus. i. corporis cele-
stis. B. d. nō numerus alicuius motus. i. cuiuslibet motus: et sūm hanc
expositionē intendebat qd sūm hoc qd in dīffinitōe tēpis accipit mo-
tus sequit vnus motus: et est numerus illius sūm et essentialiter: et sūm
qd mēsurat oēs motus est numerus cuiuslibet motus. B. d. sed est
pōtē. i. sed si posuerim ipsū esse numerū cuiuslibet motus cū fue-
rit numerus alicuius motus demonstratū: et in illa hora mouet aliud
motu equali ei: tūc tps erit numerus vtriusq; illoz motuū: et sic mul-
tiplicabitur per multiplicationem eozum: et sic essent duo tempora
insimul: qd est impossibile.

Et incepit dissoluere hanc qōnē. et d. dicam igitur qd nō est ita zc. i.
et hoc nō sequit: qm̄ pōtē est vt idē tps sit equaliter duoz motuū insimul
diuersoz absq; eo qd tps multiplicet per multiplicationē motuū: et
nō sequit necessario vt duo motus habeāt duo tpa necessario: tps
enī sūm qd est numerus motuū nō multiplicabit per multiplicationē
motuū: et numerus nō multiplicabit per multiplicationē numeratoz.
Et s. quinari per quez numerant qnq; canes et quinq; equi et alia
genera: qm̄ est idē: nō ergo sequit vt tēpus multiplicet per multipli-
cationē motuū. Sed si posuerim qd dīffō tēporis euz omni mo-
tu sit talis. s. sicut dīffō numeri cū numerato: sequit vt tps non sit
ens nāle neq; mobile sed imaginabile. res. n. que sunt in mente nō
accipit motus in dīffōne earuz. et si posuerimus et qd tps accipitur in
dīffōne cuiuslibet motus: sequit vt multiplicet per multiplicationē
motuū: sicut est dīffō in albedine et alijs accidētibus que multipli-
cantur per multiplicationē subiecti. Si autē posuerim qd dīffō
eius cū motu vno est dīffō sequētis in cuius dīffinitōe accipit illū
ad qd sequit et cum alijs motib: sicut dīffō numeri euz numerato
dissoluet qō. et iaz declarauim prius a qd nos pcepim tps qm̄ pēpi-
mus motū per que sentim nos esse in trāsmutatōe continua et est mo-
tus circularis. Tps b igitur sequit hunc motū et iste motus acci-
pitur in dīffōne eius: et ipsū mēsurat illū nō sūm qd numerus mēsurat
numeratū: sed sūm qd mēsurat aliqd qd est forma in re. alios bō motus
mēsurat sūm qd numerus mēsurat numeratū. s. qd nūmūz nō accipit i
dīffōne numeri: p hoc igitur dissoluit qō Themistū et alioz. Et sūm ma-
nifestū ē ex sermone ei. et p hoc pōtē demōstrare ex hoc qd tps ē cōtinuus
pōtē morus ex hoc qd tps ē reciproca reciprocatoe motus. B. d.
s. forte alter erit velocior zc. i. sed forte erit alter velocior: et alter tar-
dus: et nō hēbūt tps egle lz sit idē. B. d. et forte alter erit zc. et inuit
qd nō solum mēsurat motus qd sunt insimul eiusdē spēt sed et qd sunt spe-
cīerū diuersaz. B. d. tps vō eoz zc. i. et dīffō in tpe duoz motuū di-
uersoz in spē: in hoc qd tps eoz est idē et egle si motus fuerint egles:
aut diuersuz. sūm magis et min: si motus fuerint diuersi sūm magis et
min: est: sicut dīffō in motib: qui sunt vnus generis.

2

Questio.

Solo.

a Cō. 98.

b Tps segit
motū circu-
lare: diuer-
num: et iste
motus sumit
i dīffōne ei
et ipm mēsu-
rat nō lz qd
nūc mēsu-
rat nūmūz.
s. sūm qd ali-
qd mēsurat
qd ē forma in
re. s. oppo-
sitū vt sctū
re. j. cō. 133.

Cōmē. Quer. sup phz.

7

Quonia aut loci mutatio z hmoi circularis. Nume-
rat aut vnuquodq vno quoda primo: vnitates vnita-
te: equi vero equo: sic z tps tpoze quoda finito. z den-
suratur aut sicut diximus tepus motu: z motus tpoze.
Hoc aut est qz subterminato motu tpozis mensurat
motus quatitatis z tpozis. Si igit pria mesura oium
primoz circulatio est regularis mensura maxime: qz
numerus hmoi notissimus est. Alteratio quidem igit:
neqz augmetatio: neqz generatio no sut regulares: loci
aut mutatio est. Un z videt tepus esse sphere motus:
qz hoc mesurant z alij motus: z tepus hoc motu. Pro-
pter hoc aut qd z psuetu est dici accidit. Dicunt enim
circulu esse humanas res: z aliozu motuu habentiu na-
turali z generatione z corruptione. Hoc aut est qz hec
omnia tpoze iudicant z accipiunt finem. z hncipiuz:
sicut si hm quada circulatione sit. Stenim tepus ipm
esse vr circulus quida: hoc aut iteru vr ob hoc hm
in loco mutationis mesura est: z mesurat ipm subiectu
ab huiusmodi. Quare dicere rez ee qui sunt circulu:
dicere est tepus esse queda circulu. Hoc aut est: qz me-
surat circulatione. Extra. n. metru nihil aliud vr ee qd
mesurat: sed aut multa metra totum.

Alteratio
augmetatio
z gnatio n
sunt regula-
res. loci ac
mutatio, re-
gularis esse
potest.

Una qz re-
rum mesu-
rat p aliqd
sui generis.

Et hic qz est translatio ex qua est motus circularis z
vnaqueq rez numerat p aliquid sui generis: qm vni-
tates numerantur p vnitates: z equi p equu. Sitr tps
necesse est vt mesuret per aliqd tep terminatu. Sed
tps: sicut diximus: mensurat per motu: z motus per
tps: qm tepus mot terminati mesurat quatitate mot
z quatitate tpozis. Et cu p primam mesura mesurent
omnia que sunt vnus generis: digni motuu vr sit me-
surans est motus circularis equalis: qm numer istius
motus est notio: numerozuz: z motus alteratiu non
est equalis: neqz motus augmetati: neqz motus genera-
tionis. Translatio vero aliqua est equalis: z ideo exi-
stimatur qz temp est motus sphere: quonia per istum

motum mensurant isti ceteri motus tempus. Et ideo
mos est dicere qz dispositioes hominu currunt hm cir-
culum: vt cu homines dicunt rotam infortunij: z similitr
alia que habet motu nales: z generatione z corruptio-
nem. Et hoc dicit: qz oia experimentant per tepus: z
in eo desinunt z incipiunt quasi essent curretia per ali-
quaz rotam. Ipsuz enim tepus existimat esse circulus:
hoc existimat etia: qz mensurat motu qd est tale. Di-
cere igit qz res que sunt in generatione currunt super cir-
culum: est dicere qz tepus est circulus: z intentio eius
est: qm tempus mesurat motum circulari: z qm men-
sura nihil aliud est qz mensuras mesuratu: preter hoc
qz totu est plures mensure vna.

Cum declarauit qz tepus numerat quelibet motu: incepit de-
clare tepus primuz esse ex hoc qz motus est primus. Et dixit: quia
aut h est translatio zc. i. z qz hec est traslatio in qua inuenit trasla-
tio circularis que est prior ceteris motib: z tps sequit istaz etia: z
vnaqueq rez numerat per aliqd sue speciei. C. u. g. qm vnitates in
numero numerant per vnitates: z equi numerant p vnuz equuz: ne-
cesse est vt tepus et numeret per aliqd tepus notuz z terminatu na-
turaliter. C. Et. d. in pcedenti qz hic est motus translationis z circu-
laris: qm cum fuerit positum qz tepus est numerus cuiuslibet mo-
tus: fuerit posituz qz hic est prior motus ceteris motibus: sequitur
vt tepus istius motus sit prius ceteris tpozis z numerans illa.
Et cum declarauit qz necesse est vt sit hoc primu tps: incepit de-
clare per quid pot hoc tps determinari: z. d. sed tps sicut diximus
mensurat per motuz zc. i. sed tps qd est primu mesurans dz esse ter-
minatu per motu: cui iam diximus qz tepus mensurat per motuz:
h sit mesuratio a accntalis: z qz motus mesurat per tepus prio: z
essentiali: qm per tepus motus terminati pot mesurari quantitas
motus z quatitas tpozis. s. per tepus istius primi mesurat quanti-
tas totius tpozis z quatitas motuu. C. Et euz declarauit qz istud
tep terminat per motuz: incepit declarare per que motum: z. d. z
cum prima mensura zc. i. z cum manifestuz est qz pria b mesura z
indivisibilis in aliquo genere est illud per qd mesuratur omnia que
sunt in illo genere: dignius motuu vr suum tepus sit primu tempus
est motus circularis equalis: z hoc est ita: quia iste motus est prior
motuz: vt post declarabimus: z est primus naturaliter z velocior.
ergo primu temp est istius motus: quonia prima mensura talis
est. s. qz non diuidit in illo genere. C. Deinde induxit ronem sup hoc
z. d. quonia numer istius motus zc. i. z prima mensura dz esse no-
tio: z syllogism coponit sic. Numerus mot circularis est notio.
Et notius in oi numerato est prima mensura. Ergo numerus mo-
tus circularis est primus numerus numerozum omniuz motuum.

134

Unaqz re-
rum nuerat
p aliqd sue
specie. 78. s.
co. 119. z. 10
met. 7. text.
co. 4.

a Mesura-
tio tps per
motu eaccn
tal. econtra
vo e eentia
lis. 78. s.
co. 102. 112.
113.

b Pala me-
sura eoru q
sunt in aliq
gite e idini-
fibilis i illo
gite. 78. 10.
met. 1. c. 3. z
t. co. 4. z. 6.
phy. c. 64.
z. 2. ce. text.
co. 28.

Beinde declarauit qd motus alteratiuus z motus gñatiois z cor-
 ruptionis sunt valde remoti ab hoc qd tps sit numerus eoz: qm tps
 est equale. vñ sequit vt sequat motu equalē non variabile in velo-
 citate z tarditate: z dixit: z motus alterationis zc. Et syllo cōpō-
 nitur sic. Numerus ceteroz motuū est numerus motuū nō equaliū
 Et tps est numerus equalis motus. Ergo tps nō est numerus alioz
 motuū: z cū nō est numerus alioz eoz dignius est vt p̄us numerus
 eius inueniat exemplū istoꝝ motuū. B. d. trāslatio vō aliq̄ est eq̄lis
 idest motus aut trāslationis pole est vt sit equalis: z ideo existimat
 qd p̄m̄uz tps est numerus motus totius. s. diurni. s. qd iste motus est
 motus trāslatiōis: z qz p̄ illū mensurant ceteri mor̄ z cetera tps: z
 hoc manifestū est zc istis morib⁹. ideo oēs p̄ueniūt qd tps mēsurat
 illū. Et aliquis pot̄ querere: qm nos videmus qd p̄ma mēsurā in
 rebus mensuratis est duobus modis: aut mensura que d̄r vniuoce
 cū mēsuratis in illo genere: aut p̄ncipaliter z secundario. totū igit̄
 tps cū primo tpe mensurante cuiusmodi est istoꝝ duozum modoz.
 Dicamus igit̄ qd si tps sequeret oēm motuz: tūc primū tps cum
 alijs tpsibus diceret̄ p̄ncipaliter. s. qm̄ mensurat: que admodū motū
 que sequit̄ d̄i cū alijs moribus p̄ncipalr. si aut̄ tps totū sequit̄ mo-
 tum corpis rotūdi: tūc primū tps erit dictū cū alio tpe qd mēsurat
 vniuoce: sicut est dispō in vnitare cū numeris: qd nō est ita de p̄io
 numerate cū alijs numeratib⁹. s. hoc igit̄ est itelligēdus iste locus.

2 Et cuz dedit demonstrationem super hoc induxit res famolas s̄m
 suum morez. z. d. z ideo mos est dicere zc. i. z hoc qd hoies dicunt qd
 rota infortunij trāsiuit super aliquem: qz percipiūt qd causa infortu-
 nij est motus circularis: au sequens motum circularē: qd est tem-
 pus. B. d. zc sit alia zc. i. qm̄ omnia attribuūtur circulo z tempoz.
 B. d. z hoc d̄r zc. i. z illa q̄ generant z corrupunt dicunt̄ reuolue
 reciprocari: qz oia trāsmutata numerant̄ p̄ tps z in eodē desinunt z
 incipiūt: z qz tps existimat̄ eē circulus: ideo illa que numerant̄ p̄
 tps existimant̄ currere super circulum. s. quasi esset circulus. B. d. z
 existimat̄ hoc zc. i. z existimat̄ qd tps est circulus: qm̄ mensurat mo-
 tum qui est circularis: z qz mensurat̄ etiā per motū circularē.

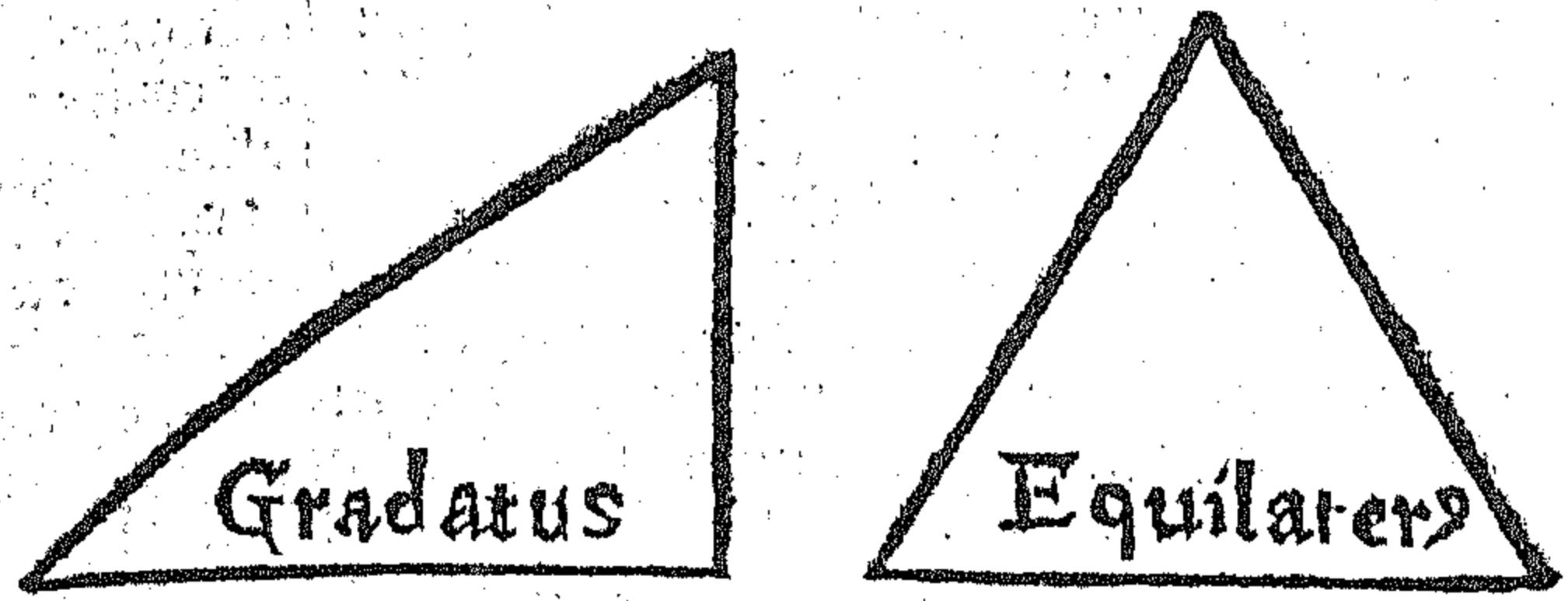
3 Et cū declarauit hoc fecit summā de illo: z. d. dicere igit̄ zc. i. cum
 igit̄ vulgus. d. qd res que sunt in generatiōe currūt super rotam: vi-
 cunt hoc qz trāsmutant̄ per tempus: z tempus apud eos est circulus
 B. d. z intentio eius est zc. i. z tempus apud eos est circulus: qz tem-
 pus mensurat motum circularē: z mensuratur per motū circularē
 z mensura in quolibet nō est extra genus mensurati: sed totū men-
 suratum est plures mensure. U. g. qm̄ vñ nō est aliud a numero:
 sed numerus plures vnitates: z cum mensurans z mensurati sunt
 vnius generis: z mensurans tempus est circularē. ergo tempus est
 circularē: z hoc existimat̄ zc. z quasi aliquis quereret: quare existi-
 mat̄ qd cum tps mensurauerit motum circularē z fuerit mēsu-
 ratum etiā per motum circularē qd erit circularis: z. d. qz existimat̄
 qd mensurans z mensurati debent esse vnius generis.

Dicitur aut̄ recte z qd numerus quidem est idem z
 ouū z canum si eq̄lis vterqz sit. Decē aut̄ non idē neqz

Dubium.

Solutio.

decē eadem sunt: sicut neqz trianguli idē q̄ est equilate-
 rus z gradatus: z tñ figura eadem est: quia vtraqz triā-
 guli sunt. Idem enim d̄r a quo non differt differentia: Idē. n. d̄r s̄
q̄ nō differt
d̄ria.
 s̄ non a quo differt: vt triangulus a triangulo differen-
 tia differt. Alteri quidem. n. trianguli sunt: a figura aut̄
 non sed in ipsius diuisione z vna. Figura. n. alia qui-
 dem hm̄oi est circulus. Alia vero hm̄oi triāgulus. Hu-
 ius/ alia qdem hm̄oi equilaterum: alia vero hm̄oi z
 gradatum. Figura qdem igitur eadem: z hec. triangu-
 lus. n. est triangulus aut non idem est. Et numerus iā
 similiter. Non. n. differt a numero differentia numerus
 horum. Decem aut̄ non idem est. In quibus. n. dicit̄
 differunt hec qdem enim canes: alia vero equi. Et
 de tempore qdem ipso: z de circa ipsuz proprietatibus
 hac intentione dictum est.

Et bene d̄r etiā qd numerus hoium z numerus ca-
 num est idē: cū vterqz numerus fuerit aliq̄ eq̄lis. Et d̄r
 qd venari⁹ numer⁹ nō est idē neqz decē res sunt eedē:
 que admodum triāgulus equaliū z diuersoz laterū nō
 sunt idē: s̄ sit eadē figura: qz ambo sūt triāguli. Dicit̄
 n. aliquid eē idē qm̄ non differt in differentia: z d̄r eē
 diuersuz qm̄ d̄ria eius fuerit diuersa. U. g. triāgulus:
 qm̄ triāguli diuersi differunt in d̄ria eius: in figura ve-
 ro non differūt: s̄ collocant̄ in eadē diuisione. Qm̄ si-
 gura illa que est talis/ est circulus: z illa que ē talis/ est
 triāgulus: z triāgulus ille qui est talis/ est equaliū late-
 rum: z ille q̄ est talis/ est diuersoz laterum. Et triangu-
 3

lus est eadem figura: et non est eadem intentio in numero. Et numerus etiam est idem: et non diuersus in rebus numeralibus in dicta numeri. Decem vero non sunt idem. Diuersant enim in rebus de quibus dicuntur quonia possunt esse numerus canum: et numerus equorum. Nam igitur compleuimus sermones de temporibus et de rebus perscrutandis in hac consideratione.

134

Et complet capm in quo dicitur quod tempus non multiplicatur per multiplicationem motuum: et dicitur in hoc. Et dicitur bene dicitur et dicitur bene dicitur in sermone predicto quod numerus non multiplicatur per multiplicationem numerorum: et quod numerus istarum omnium decem et numerus istorum canum decem est idem cum non differat secundum numerum cum sint equalia secundum numerum. Dicitur dicitur dicitur quod denarius est numerus decem. denari autem collocatus sub denario numerali non est idem. iste enim denarius est denarius talis. scilicet decem alicuius generis non decem simpliciter: et ideo post dixit. neque decem res sunt eadem. scilicet si accepissemus yniuersalius genus entis. U. g. decem res.

2

Numerus simpliciter non multiplicatur sed numerus non simpliciter multiplicatur.

Et cum narravit dicitur inter numerum simpliciter et numerum non simpliciter in hoc quod numerus simpliciter non multiplicatur et est idem: et non simpliciter multiplicatur. d. exemplum de illo qui est non simpliciter. Et dicitur. que admodum trianguli equalium laterum decem. i. et decem que sunt non simpliciter. U. g. decem animalia non sunt eadem in specie: quoniam huius decem animalia quedam sunt decem equi: et quedam decem canes. que admodum triangulus non est idem: quoniam alius est equaliter laterum: et alius diuersorum laterum: sed conueniat in hoc quod sunt eadem in figura: quia ambo sunt triangulus. Et cum narravit hoc de uno in specie et de uno in genere: dedit causam in hoc. et dicitur enim aliquid esse idem decem. i. et trianguli et filia non sunt eadem in specie: quia diuersant secundum dicitur: et res que sunt eadem in specie non diuersant secundum dicitur: et diuersa secundum speciem sunt diuersa secundum dicitur. D. d. U. g. triangulus decem. i. quoniam triangulus diuiditur in dicitur in quibus trianguli diuersant secundum quod sunt trianguli. D. d. i. figura autem decem. i. quoniam non diuersant in hoc quod sunt figura triangularis: sed secundum huiusmodi collocantur sub eodem genere quod est triangulus. D. d. figura enim illa que est talis decem. i. figura tri. n. que est ex tribus lineis equalibus dicitur hisopleuros: et cum non fuerint equaliter dicitur diuersorum laterum: et triangulus est eadem figura secundum genus: et non est eadem secundum speciem. Et cum posuerit quod illa que diuersant secundum speciem sunt illa que differunt secundum dicitur: incepit declarare quod numerus non diuersatur ex numerationis essentialiter: cum non sint tanquam dicitur ipsi: et dicitur numerus est etiam idem decem. i. et numerus est idem secundum speciem: et non diuersatur per res numeratas: sicut numerus diuersatur ex suis dicitur. scilicet par et impar et alius dicitur. Et syllabus componit sic. Numerus non diuersatur in specie per dicitur sbales et numeratis. Et omne quod diuersatur in specie diuersatur per dicitur sbales. Ergo numerus non diuersatur ex numeratis. Sed tempus est numerus. Ergo tempus non multiplicatur in specie per multiplicationem numeratis: et hoc intendebat per hunc sermonem. D. d. denarius vero non est ipse decem. i. decem de simpliciter. U. g. decem animalia non sunt idem in specie: quoniam diuersant per dicitur sbales ex rebus que sunt sub eis. U. g. quoniam animalitas est eadem: sed diuersatur per laterabile et rotabile: quoniam iste sunt dicitur sbales aut tanquam dicitur.

Res que sunt eadem in specie non diuersantur secundum dicitur

Et dicitur. igitur compleuimus decem. i. igitur declarauimus perfecte quid sit tempus in sua natura: et declarauimus illa que consideranda sunt apud considerationem et tempus.

Liber Quintus physicorum Aristote. Stragyrite.

Summa Quinti libri physice secundum Auerroem. Et textu primo usque ad. 21. loquitur de partibus subiectiuis motui. Et. 21. usque ad. 46. docet quomodo motus sit unus specie vel genere aut numero. Et. 46. usque in fine pandit quo pacto motus ad motum oppositum naturam motus ad quietem.

Tractat primus in quo agit de diuisione motus in eius species. Distinguit motum per se a motu per accidens. Cap. 1.

Transmutat autem transmutans oem. Aliud quidem secundum accidens: ut cum de cimus musicum ambulare: quoniam cui accidit musicum esse hoc ambulat. Hoc autem in aliquid huius musicari: et simpliciter dicitur mutari: ut quecumque dicuntur secundum partes. Sanatur enim corpus quia oculus: aut torax. Nec autem partes totius corporis sunt.

Est autem etiam aliquid quod neque secundum accidens mouetur: neque in eo aliquid ipsius: sed in eo quod ipsum mouetur. primum: hoc est secundum se ipsum mobile. Secundum autem alium motum alium alterum est ut alterabile: et alterationis sanabile: et calefactibile alterum.

Omne ergo quod transmutat: transmutat aliud per accidens. U. g. musicum currere: quia accidit ei quod est musicus ut currat. Et aliter quia pars eius transmutat dicitur simpliciter ipsum transmutari. U. g. illud quod dicitur secundum dispositionem suarum partium: dicitur enim forte sanari: quia oculus eius sanat: aut pectus eius: et hec duo sunt due partes totius corporis. Et quedam mouentur non per accidens: neque quia aliud existens in eo mouetur: sed quia ipsum in se primo mouetur: et hoc est motum per se. Et est per alium motum ceterorum modorum motus ut alteratum: et de alteratione etiam alteratum ad sanitatem est aliud ab alterato ad calefactionem.

Infratex. c. 70

Bocumētū p̄mum. Pars p̄t moueri p se q̄n distiguitur a toto q̄d est ip̄le an accidēti bus. Idem 4. phyl. 32. 7. 8. ph. 27. 7 p̄ de aia. 37. Idem h. cō. 17. Nulla ars p̄siderat de moto p accidēs. Idē infra cō. 6. vid cāz. 6. met. t. c. 6.

Res artifi/ ciales non agūt i se nisi p accidēs. Idē. 2. ph. cō. p. 2. 3. 7 3. d aia. 6. 18

Quia intēdit numerare spēs motū essentialium: incepit p̄o q̄ transmutatum v̄r est tribus modis aut per accidēs: vt cum dicit q̄ musicus currit: non. n. currit s̄z q̄ musicus: sed s̄m q̄ est aīal ambulans cui accidit vt sit musicus: 7 sic cursus attribuit ei p accidēs. Scōs v̄o modus est illud q̄d dī transmutatum simplr: q̄ transmutatur s̄m partem vt cum dī: fortis est sanus lz non sit sanus nisi s̄m oculum: 7 infirmus: q̄ est infirmus oculo. 7 hoc intendebat cuz d. 7 aliud q̄ pars eius zē. i. 7 quoddam dī transmutari simplr: tñ non transmutat ex eo nisi vna pars tm. Et iste modus reducitur ad illum qui est per accidēs: 7 est quasi mediū inter illud q̄d est per accidēs 7 illud q̄d ē per se: pars. n. p̄t moueri per se q̄n distinguitur a toto: q̄d est impole in musica: aut in albedine. P̄o. n. modo attribuitur motus gratia eius q̄d non est inatum moueri. s. qualitate: vt cum dicimus q̄ musicus currit: 7 medicus scribit. Scōo v̄o q̄ tribuitur motus gr̄a eius q̄d inatum ē moueri. Et isti tres mōi inueniuntur in eis que mouētur in loco 7 in alteratōe manifeste: 7 illud q̄d mouetur per accidēs: aut gr̄a partis: aut q̄ mouetur per se. s. Arist. non indiget in hoc loco diuidere motum p se in hoc q̄nto: sed in septimo 7 in octauo faciet hoc: 7 p̄tētus est ex his tribus modis s. motum p accidēs: 7 motum s̄m partem: 7 motum per se ad declarandum q̄ sermo eius non est nisi de moto per se: q̄m nulla ars confiderat de moto per accidēs. B. d. 7 est motum per aliu motum. i. 7 ēt mouetur per se motu alio a motu translationis: vt illud q̄d mouet s̄m alteratōez. 7 q̄ alteratio dī quasi equo ce. d. 7 de alteratōe ēt zē. idest 7 illud q̄d signat hoc nomen alteratio q̄d est transmutatio ad sanitatem/ est aliud ab illo q̄d significat hoc nomen alteratio quod est transmutatio ad caliditatem.

Est autem in mouēte similiter: aliud quidem enim s̄m accidēs mouet: aliud vero s̄m partem: in eo q̄b aliqua: aliud vero p seipsum primuz: vt medicus quidem sanat: manus autem percutit.

Et ita ē de motore: quoniam alius mouet per accidēs: 7 alius mouet: quia pars ei⁹ mouet: 7 al⁹ mouet p se primo. U. g. medicum sanare 7 manum percutere.

Cum declarauit q̄ motus diuiditur in illos tres modos declarat etiam q̄ in motore inueniuntur illi tres modi. s. motor per se. U. g. medicum sanare alium ab infirmitate. Et motor per accidēs. U. g. bi gratia musicus sanat se: quoniam accidit musico vt sit medicus: aut medicus sanans se. medicus enim non sanat per se nisi aliud: cum res artificiales non agant in se nisi p accidēs. e contrario. n. ei q̄d dēn est in diffōne nāe. Aliud aut dī mouet: q̄ pars eius mouet: 7 vt cum diximus for. mouet hoc pondus: lz non moueat nisi manu tm. B. d. 7 manum percutere. hoc est exemplum de illo q̄d mouet s̄z partem. s. fortez percuteret lz non percutiat nisi manu aut diceret manum percuteret lz non percutiat nisi pars eius.

Quia autem est aliqd mouēs s̄m uz: est autē 7 aliqd q̄d mouet: adhuc in quo sp̄s: 7 p̄ter hec ex quo: 7 in quid. Dis. n. motus a quodā in qd daz. Altez. n. ē q̄d s̄m mouet: 7 in q̄d mouet: 7 ex quo: vt lignum 7 caliduz: 7 frigidum. Hoz aut aliud quidem mobile est: aliud vero in q̄d: aliud ex quo: 7 motus aut manifestum q̄ in ligno: nō in specie autēz est: neq; n. mouet neq; mouetur species: aut locus: aut q̄ntum hoc.

Et q̄ est hic aliquis motor primo: 7 aliqd motū primo: 7 cuz hoc aliquid in quo est motus. s. sp̄s: 7 p̄ter ista aliqd ex quo est: 7 aliqd ad q̄d est. Dis. n. motus est ex aliquo: 7 ad aliqd. Illud q̄d p̄mo mouet ē aliqd ab illo ad q̄d mouet: 7 ab illo ex quo mouet. U. g. qm lignum est aliud a calido: 7 frigidum: 7 p̄mum istoz est motū: 7 scōm est illud ad q̄d est motus: 7 tertiu est illud ex quo est motus. Manifestuz est igitur ex hoc q̄ motus in ligno non est forma. forma. n. non mouetur neq; mouet: neq; locus: neq; talis q̄ntitas.

Cum distinguit illud q̄d est per se ab illo q̄d est per accidēs in motore: incepit nūerare p̄na motus ad declarandum q̄d eo p̄ de q̄bus attribuitur motus per se. 7 vt ex hoc veniat ad numerādū spēs motus. Et dixit. 7 q̄ est hoc zē. i. 7 q̄ in oī motu inueniunt q̄nq; s. motor per se 7 motum per se. Et hoc intendebat cum dixit. p̄mo. p̄mum. n. est q̄nq; s̄m ynum ei q̄d est per se: 7 q̄nq; dī ma/ gis p̄rie: 7 est id q̄d mouet non p̄ alium motorem. Et similiter p̄mum motum dī his duobus modis. s. de illo q̄d est per se: 7 de illo q̄d mouet per se: non q̄ in eo est alia pars que est p̄mum motum in ip̄o sed hoc intendebat per motum p̄mum illud q̄d est per se simplr. Tertium vero est illud sicut dixit in quo est motus. s. sp̄s. Et quartū illud ex quo est motus. Et q̄ntum illud ad q̄d est motus. Et hoc ē ita qm oīs motus est a motore. 7 in motu: 7 in tpe: 7 ab aliquo: 7 in aliquid. oēm v̄o motum esse a motore est p̄strum hic 7 declarabit in p̄ncipio septimi. Et s̄m oēm motum esse in tpe declarabit etiā p̄te in sexto: lz modicum inde declaratum sit in caplo de tēpore. Quia aut oīs motus nālis rectus est ex aliquo 7 in aliqd: manifestum per se in motu alteratōis: 7 augmētī: 7 translationis recte: lz exi/ timet q̄ ipse p̄scrutabit d hoc in alio loco: 7 v̄ q̄ ipse ponit h̄ ista s̄z q̄ sunt famosa: 7 post p̄scrutabit p̄fecte de eis. B. d. motum enim p̄mo est aliqd zē. i. 7 illud q̄d mouet p se manifestum est ip̄m ēē aliud ab illo ad quod mouetur: 7 ista alietas est ei primo 7 essentialr: per accidēs v̄o nō est remotum: vt illud q̄d mouet: 7 illud ad q̄d est motus: s̄m idē: 7 s̄m est de illo ex quo ē mot⁹. s. q̄ ēt est aliud a moto.

Oīs motus est a q̄dam in quedaz.

Spēs neq; mouet neq; mouet.

3

Primum q̄n q̄ ē s̄m ynum ei q̄d ē p se. 7 q̄n q̄ dī ma/ gis p̄rie.

T. c. 1. 7 in/ fra. 6. ph. l. c. 50. 7 5. 4. phyl. c. 129.

2. Hor. 2. si
tuit in sba
et ex istis
tribus casis s.
sbo termino
ad que. ter
minio a q. lo
quendo de
casibus intrinse
cis.
b. Tps e de
accntibus
mor. Id e
4. phy. co.
98. e q. ibi.
c. Manifestu
e q. mor. e
i moto no i
illo ad qd e
mor. e for
ma. id e. j.
co. 5. Id e
3. phy. c. 3.
e ibi.
d. For. no
mouent ne
q. mouent
qm. motor
e motum e
copositu ex
ma. e for.
e 3. phy. 18.
19. 22. 2. 23.
f. Transmu
tato magis
denoiat ab
illo in qd e
q. ab illo ex
q. e. vid. cas
2. de aia. t.
co. 49.

2. B. d. U. g. qm lignum zc. i. qm lignum est illud qd mouetur in al
teratoe: z illud ad qd est alteratio est calidum z frigidum: z lignu
est aliud a calido aut frigido. B. d. z pimum istoz est motum zc. i. i
lud ex istis qd magis disponitur per motum est res mota z sequit ip
illud ad qd e motus: cum illud sit finis motus, z sequit ista illud ex
quo est motus: cum ab hoc separatur res mota z transfertur ab eo.
Primum igitur istoz z dignius in motu est res mota, scilicet sub
iectum motus. Deinde illud ad quod est motus. Deinde illud ex
quo est motus. C. Iste igitur ordo est istarum causarum ex quibus co
stituitur motus: motus. n. constituitur a in sba eius ex istis tribus
cais. s. de cais existentibus in eo non extrinsecis: z ideo non numer
rauit motorem aut tps: z tps b est de accntibus eius: z motore
causis extrinsecis. C. Et cum posuit ista dixit: manifestum est igitur
q. motus est in ligno zc. i. z cum motum est aliud ab eo ad quod e
motus z est forma manifestu est e q. motus est in moro: no in illo
ad qd est motus: z est forma. C. Et hoc manifestu est per se. U. g. qm
calectio est in corpore calecto: non in calore qui est finis calect
ctionis. z sicut trallatio est in trallato: non in superiori aut inferiori
que sunt fines trallati: z q. titas que est finis augmetati: non est in
ea augmetum: z ideo illud ad qd est motus: est aliud a moto per se.
C. B. d. forma enim non mouet neq. mouetur: z intrdit forma: sub
stancialem que est finis motus g. i. tatis: z qualitates que sunt fines
motus alteratois. B. d. neq. talis q. titas: z intrdit q. titate ad qua
puenit motus augmeti z diminutois. B. d. for. n. n. mouet d. neq.
mouetur. i. qm. motor z motum est compositum ex ma. z forma: z
claratum est in tertio e q. motus est in moro: non in motore.
C. Sed est mouens qd mouet in qd mouetur. Magis
aut in qd. q. ex quo mouet. d. noiatur mutatio: v. n. cor
ruptio in non esse mutatio est: q. uis ex esse mutat qd
corruptis: z generatio in esse q. uis ex non esse.
C. Sed hic est motor: z motus: z ad qd est mor. Tral
mutatio. n. magis f. noiatur ab illo ad qd est motus
non ab illo ex quo est motus: z ideo corruptio est tral
mutatio ad non ens: z si corruptum tralmutatur ex ali
quo ente: z generatio est tralmutatio ad ens: z si tral
mutaret a n. ente: z ia. n. uerauimus motu qd sit sup.
C. Id est sed si h. sunt motor z motus: z ex quoz ad quoz motus
est in aliquo istozum: preterquam in re mota: hoc nomen motus est
acceptum ab illo ad quod est motus: non ab illo ex quo est motus:
z ideo motus ex ente in non ens dicitur corruptio: quoniam non
ens est corruptum z non denominatur a nomine eius ex quo est: sed
ab ente: z hoc intendebat cum dixit. z ideo corruptum zc. id est e
motus qui dicitur generatio dicitur. quia est tralmutatio ad il
lud quod est ens z generatiuum: licet tralmutaretur de non ente.
id est incipiat ex eo.

4

Quid qdem igr motus sit dcm est prius. Spes at
locus z passioes in que mouentur que mouent imo
bilia sunt: vt scientia z calor. C. Et hic dubitabit aliquis
si passiones motus sunt sicut albedo que passio est:
erit enim in motum mutatio. C. Sed fortassis non est
albedo motus sed albatio. C. Est autem z in illis z qd
est fm accidens: z quod est fm partem: z fm aliud:
z quod primo est: z non fm aliud: vt quod sit album
in id quod intelligitur numeratur fm accidens. Co
lori enim accidit intelligi. In colorem autem quia ps
albi coloris est: z in europam: quia pars europaethe
ne sunt. In album autem colorem per se. C. Quomo
do quidem igitur per se mouetur: z quomodo fm ac
cidens: z quomodo fm aliud: z quomodo ipsum pri
mum in mouente: z in eo quod mouetur manifestum
est: quod motus no est in specie: sed in eo quod mo
uetur: z mobili fm actum fit.
C. Et iam narrauimus motum quid sit superius: z for
mer: passiones: z qualitates: z locus: ad quem moue
tur res mote non mouentur. U. g. scia z calor. C. Sed
hic est questio: in passionibus forte sunt motus: z albe
do e passio: z sic tralmutatio ad illam e tralmutatio ad
motu. C. Et ad hoc dicendum e q. dignius e vt albifica
tio sit motus no albedo. C. Et in illis et est illud qd est
paccis z illud qd e sz pre: z illud qd e pmo: no palid.
U. g. qm tralmutatio albificati ad intellm e tralmuta
tio paccis: intelligere. n. e accns coloris: z tralmutatio
eius ad colorem: q. albus est pars coloris: z sicut tral
feruntur ad europam quando tralferuntur ad athenas: quia
athene sunt pars europa: tralmutatio vero eius ad
colorem album est per se. C. Declaratu est igitur quo
modo est motus per se: z quomodo per accidens: z
quomodo per aliud: z quomodo erit esse pmo in mo
tore z in moto: z est declaratum q. motus non e in for
ma: sed in moto: z est motum in actu.

Spes at e
locus z pas
sioes i que
mouetur: q
mouentur
immobilis
sunt.
Non e albe
do mot: sz
albatio.

Et qz iam narrauimus prius motu quid sit: z diffinim⁹ eius: qz est pfectio moti fm qz est motu: manifestu est qz forma z est illud ad qd est motus in generatione est immobilis: z sicut passiones q sunt id ad qd est motus in alteratione: z sicut locus: z est illud ad qd est motus in translatione: motus enim no est pfectio alicuius istoz. Deinde dedit exēpluz de qualitate: z dixit. U. g. scientia z calor. i. quonia iste passiones no mouent per motum alterationis cum sint fines eius. C. B. d. sed hec est qd zc. i. z qz passiones diuidunt. s. fm magis z minus: z ppter trasmutationē sequentē illas existimat qz albedo ē motus: z sic motus ad illa erit motus ad motu. z qz manifestu est qz albedo est forma quiescens immobilis: z qui fingit ipsam moueri: no est loquendu euz eo in hac scientia. C. B. d. sed dignius est vt albi ficatio sit motus no albedo. i. sed apparet per se qz albificatio ē motus non albedo ad qua est motus albificationis. Et qz accidit ei ad qd est motus vt in eo inueniat illud qd est per se: z illud qd est p accidens: z illud qd est fm parte. Narrauit hoc ne aliquis deciperet z. d. z in illis zc. i. z in illo ad qd est motus: inuenit etia illi tres mo di quos numerauimus in motore z moto. C. U. g. in illo ad qd est trasmutatio per accidens: z trasmutatio albi ad hoc qz sit intellecta scz ad hoc qz intelligat ab hoie: qm hic est albi per accidens cum il lud qd albificat no hz regulā vt transmutet ad hoc vt sit intellectu nisi per accidens: z hoc intēdebat cū dixit. intelligi enim zc. i. qm in telligi est accidens qd accidit ei qd trasmutatur ad colore z est albu. Et exēpluz eius qd dicit trasmutari gratia partis: est vt euz di cunus hoc albu demonstratū trasmutari ad colorari: qm non dicit colorari: nisi qz trasmutat ad parte coloris. s. ad aliqua specie ei: z hoc intēdebat euz dixit. trasmutatio eius ad colore zc. i. z euz di cimus albu colorari dicimus hoc qz trasmutat ad parte coloris: z est albedo. C. B. dedit exēplū de motu translationis. z dixit. z trans fertur ad europā: qz transferit ad athenas. i. z dicim⁹ aliquid trans ferri ad aliqū locum: qz transferit ad partes illius rei cui attribuit traslatio. U. g. vt euz dicim⁹ qz for. transferit ad hispania: hz no tra ferat nisi ad cordubā. C. B. d. trasmutatio vero eius ad colore albu est per se. i. z euz dicimus de aliquo alterato in colore trasmutari: nigro ad albu est per se: z etia euz dicim⁹ ipsuz trasferri ab hispania ad cordubā est per se. Et cū declarauit ista perfecit sermonē inuē do summa de his que declarauit vt est mos in sermonibus demon stratiuis: z dixit: declaratus est igit⁹ ex hoc sermone quomodo attri buitur motus ei ad qd est fm ipsum motu: z fm accidens z fm par tem: z similit⁹ est declaratu quo moueri attribuit motu per se: per accidens: z fm partes: z quo mouere attribuit etia motu per se: per accidens z fm parte. Etia declaratu est cū hoc qz motus no est p se in eo ad qd est mot⁹. s. forma. Et intelligit hic per forma: forma substantialē z qualitatē z quantitātē z ubi: z videtur ea in hoc loco large sicut fecit prius: z qmz vtif ea pprie: vt euz dixit: forma enim non mouet nec locus zc. z quonia in hoc loco videtur forma pro pas sionibus z substantijs: z qmz videtur ea magis pprie: vt euz dicit: forme z passiones z locus zc. quadoqz igitur videtur forma large: quadoqz pro substantijs tantu. Deinde dicit z qd etia primū sū

Qui fingit formas mo veri non est apii⁹ loque dū cū eo in hac scia. idē 4. phy. 17. vidē casz isti⁹ s. cō. 3. ad fi ne cōmē.

Hoc ē in/ nuer sumā i his qz decla rata sunt i sermonib⁹ dīstratiuis.

Forma qmz videtur lar/ ge z qmz pprie.

intendit hic per primum/primū z essentialē fm qz declaratum est in posterioribus analecticis. Sedm quidē igit⁹ accidens mutatio dimittat. In om nibus enim est: z semp: z omni. Qd vero no fm accis est: no est in omnib⁹ sed in cōtrarijs z medijs: z in con tradictione: huius aut fides ex inductione est. Ex me/ dio aut mutat: vtif enim ipso sicut qd est hriū ad vtrūqz. Est enim quodāmodo mediū vltima. vnde z hoc ad il laz illa ad hoc quodāmodo dicunt⁹ contraria: vt vox media grauis ad vltimā: subtilis ad extremā: z fuscuz album ad nigrum: z nigrum ad album. C. Transmutatio vero per accidens omittēda est: qz ē in quolibet z est semp necessario. Qd aut no est per ac cidens: no est in quolibet: sed in cōtrarijs: z inter illa: z in cōtradictorijs: z hoc credit⁹ ex inductione. Trans mutatio enim ē ex medio: qm ita se habz ad vtrāqz ex/ trematē sicut cōtrariū. Albediuz enim quodāmodo est vno extrema: z ideo dicunt⁹ cū cōparatur ad illa: z euz illa cōparant⁹ ad illud: sicut dicunt⁹ contraria. U. g. qm neutriū qd dicit⁹ mediū in respectu tota dicit⁹ acutū: z in respectu ita dicit⁹ graue: z color pallidus i respectu ni gri dicitur albus: z in respectu albi dicitur niger. C. U. g. declarauit qz ois motus cōstituit⁹ per quinqz. s. motore: z mo tu: z illud ex quo est: z illud ad qd est: z illud in quo est: etia decla rauit qz vnūquodqz istoz quattuor attribuit⁹ motus: aut per se aut per accidens. s. motor z motu z illud ad quod: z illud ex quo: incepit declarare qz non est considerandū de illo qd est per accidens cum hoc non sit de arte demonstratiua. Et dixit. trasmutatio vero p accidens zc. i. illud autē qd attribuit⁹ istis rebus per accidens dimitt endum est: qz non habet subiectū determinatū. B. d. z est semp necessario. i. trasmutatio que est per accidens inuenit⁹ infinita in eadem re: qm idem corpus pot dicit⁹ ipsum no euadere a trasmuta tione per accidens. U. g. qz albescat. B. humefcat. B. transferatur. Deinde calescat. Et qd est infinitū z non habet naturā terminatā dicit⁹ hic per accidens illud qd est cōmune ei qd est per accidens z lei quod est fm partem. Et cum declarauit qz in illo qd est per acci dens non cōsiderat aliqua ars: z dedit eam in hoc: z dixit. qd autē non est per accidens zc. i. z trasmutatio cuius natura subiecti est essentialiter terminata no est nisi in cōtrarijs: aut in illis que sunt inter contraria aut in cōtradictorijs. Et intendit hic per cōtradi/

Albediū q/ dāmo ē ex/ trema. mediū inor dina ad vtrūqz ma. qz forma qz vno ex/ trema

Hoc⁹ pti/ tuif p quin qz qd quo sit. vide su pra cō. 3.

Qd est infini tu z non hz nam termi natā no cō tinef ascia: neqz est ps scie demā tiue. idē. 6. met. t. c. 6.

etorij. Et intredit hic per contradictoria illa que opponuntur fm affirmatione z negatione: z per contraria / que dicunt proprie vt dicitur in lib. Categoriar. C. d. z hoc credit ex inductione. i. z hoc certifica. s. q. omnis motus est de contrario in contrariuz: aut de contrario in mediuz: aut de medio in contrariuz: aut de no esse in esse: aut de esse in no esse ex inductione. C. d. d. transmutatio. n. erit ex medio z. i. z ca in hoc q. transmutatio est ex medio z a d. mediuz est: qm mediuz est contrariuz vtriq. extremo fm q. extrema sunt contraria. C. Et cum narravit q. ca in transmutatione ex medio: z ad mediuz est q. mediuz est contrariuz vtriq. extremo: dedit etiam cam in hoc: z dixit: mediuz enim est quodammodo z. i. z ca in hoc est qm in medio sunt duo extrema in media dispositione: fm vero q. in eo inveniunt duo extrema in media dispo. fm hoc vtriq. extremum est ptrariuz simplicibus duobus. C. U. g. color pallidus est mediuz inter album z nigrū: que sunt duo extrema: z in eo est albedo z nigredo. s. quodam modo potentie. fm igit. q. hz in se de albedine in potentia est contrariuz nigredini que est in actu: z fm illud q. hz in se de nigredine modo medio inter actum z potentia: est contrariuz albedini in actu q. est fm extremū. Cum igit. ppositio dicet q. transmutatio est de contrariuz in contraria fuerit intellecta: ita q. hoc nome contrariuz dicit de illo de quo intelligit maius z minus. s. illud q. est in potentia: tunc no indiget dicta expone: z verificabitur q. ois transmutatio est de contrario in contrarium. Deinde dicit. mediuz enim est quodammodo duo extrema: z intredit esse medium inter actum z potentiam sicut diximus.

Dis'motus est de ptrario in ptrariuz. Idez p phz. 43.

In medio sunt duo extrema i media dispo. qd quo sit intelligeduz. vide co. 26. 4. de ce. idē. infra hic. 19. 52. Idē. 10. meta. 23. z 12. meta. 6.

Mutatio ex sbo in sbz: ex sbo in no sbm: ex no sbo i subiectuz z ex no sbo i non sbm.

Generatio Alia simplr Alia sz gd.

Nonā aut ois mutatio ē a quodā in qdā: manifestat z vtiq. nomē post aliud eniz aliud: z aliud quidē prius: aliud autē monstrat posterius: z mutabit mutās quadrarie. Aut eniz ex subiecto in subiectū. aut ex subiecto in no subiectū: aut ex no subiecto in subiectū: aut ex no subiecto in no subiectum. Dico autē subiectū ex affirmatione monstratū: qz necesse est ex his que dicta sunt tres esse mutationes. s. ex subiecto in subiectū: z ex subiecto in no subiectū: z ex no subiecto in subiectum. Que. n. est ex no subiecto in no subiectū non est mutatio: ppter hoc q. no est fm cōtrapolitionē. Neq. eniz cōtradictio: neq. cōtraria est. Ex no subiecto qdē igitur mutatio in subiectū fm cōtradictionē generatio est: Alia qdē simplr simplex: Alia vero quedā cuiusdā: vt ex no albo in albū generatio quidē huius est. Que vero ex non esse simplr in substantiam est: generatio

simplr est: fm quā fieri z no fieri simplr dicim. Que vero ex subiecto in no subiectū corruptio est. Simplr qdē que ex substantia in no esse est. Quedā autē est q. est in oppositā negatione: sicut dictū in gnatione est.

Et qz omnis transmutatio est d aliquo in aliquid: z hoc significat suū nomē: significat enim in idioma. greco: qd est aliquid quod sit per aliud: z sic significat aliquid fuisse: z aliquid fore.

Dividit mutationem per se in suas species: quaruz vna est motus. Caplm. 2.

Omne qd transmutat / trāsmutat quattuor modis: aut de subiecto in subiectū: aut de subiecto in no subiectū: aut de no subiecto in subiectū: aut a no subiecto in no subiectum. Et intelligo per subiectū illud qd

significat per affirmationē: ergo necesse est ex hoc qd diximus q. modi trāsmutationis sunt tres: qm trāsmutatio de no subiecto in no subiectū no est trāsmutatio: qz non sunt opposita: qm no sunt cōtraria neq. contradictoria. Transmutatio igit de no subiecto in subiectū fm dictionem est generatio: z trāsmutatio simpliciter erit simplr: z qd est transmutatio aliqua est in aliquo. U. g. qm trāsmutatio de no albo in albū est generatio albi. Transmutatio vero de nihilo simpliciter ad aliquam essentiā est generatio simpliciter: z hoc dicimus simpliciter aliqd generari. Transmutatio vero de subiecto in no subiectū: aut est corruptio simpliciter: cum fuerit trāsmutatio de aliqua essentiā in nihiluz: aut erit corruptio aliqua: cum fuerit trāsmutatio in negationē contradicentē: sicut dictum est de generatione.

Cum declaravit cōsequentiā motoz quozum vnum est q. omne motum mouet de aliquo in aliquid: z intendit numerare species motuum: incipit perscrutari de hoc diuidendo illud ex quo possibile est transmutatum transmutari: z ad qd: z ex quo est qd: qz qm istis numeratis determinabunt species motuum: z qz numeravit ista ex inductione cū dixit. qm erit de ptrario aut de cōtradictio. vult tūc numerare illa fm diuisionē a qz ē via certior.

7 a Diuisio ē via certior in nūerādo qst iductō

Quia res fuerit in eadem dispositione: tunc illic non erit transmutatio.

Non est in actu quod est esse in potentia est proprium prime materiae. Idem per philosophum. c. 70. et 12. meta. 11. et 14. c. 3. celi c. 29. et per eadem substantia obiecta. Idem per philosophum. c. 8. Non est simpliciter non recipit transmutationem. Idem per philosophum. c. 71. 74. 75. 77. Idem hic c. sequens. Illa quae opponuntur per contrarietatem per se opponuntur per privationem et habitum per affirmationem et negationem: possibile est et dicere in eis que opponuntur per contrarietatem illa transmutari de subiecto in non subiecto. Verbi gratia. de albo in non album. sicut dicimus hoc de substantia in non substantiam. sicut dicimus aliquid transmutari de homine in non hominem: et similiter dicimus etiam quod transmutatur de non subiecto in subiectum in accidente. U. g. de non album in album. sicut dicimus substantiam transmutari de non homine in hominem. Et quia transmutatio universaliter cum accipitur de non subiecto in subiectum dicitur generatio: et cum accipitur de subiecto in non subiectum dicitur corruptio: et subiectum et non subiectum quedam dicuntur simpliciter.

Et dixit. et quia omne transmutatum est. id est de aliquo terminato in aliquo terminatum non de quolibet. Et hoc sit manifestum per se deditur rationem ex hoc quod hoc nomen transmutatio significat apud eos: et est bene manifestum per se quod omnis transmutatio est de aliquo in aliquid: quod dum res fuerit in eadem dispositione: tunc illic non erit transmutatio. cum igitur transmutatur erit hoc quod transferretur in aliquam dispositionem ab aliqua dispositione. Et quia iste dicitur per se res dividuntur in affirmationem et negationem. sicut in esse et non esse sunt quattuor modi dicitur. et omne quod transmutatur est. id est cum posterius quod omnis transmutatio est de aliquo in aliquid: et hoc nomen aliquid dicitur simpliciter de esse et non esse: aut de negatione et affirmatione: necesse est ut omnis transmutatio sit de subiecto in subiectum. id est de affirmatione in affirmationem: et esse in non esse oppositum. Aut de subiecto in non subiectum. id est de affirmatione in negationem: et de aliquo esse ad privationem illius esse. Aut de non subiecto in subiectum. id est de aliqua negatione in aliqua affirmationem: et de aliqua privatione in aliquid esse. Aut de non subiecto in non subiectum. Unde necesse est ut modi transmutationum sint tres et non sint quattuor. tres vero sunt: transmutatio de esse in esse oppositum: et de esse in non esse: et de non esse in esse. Et intelligo per non esse in actu: a quod est esse in potentia: et vel non esse: quod est proprium prime materiae: non negationem simpliciter: negatio enim simpliciter significat non esse simpliciter: et b non esse simpliciter non recipit transmutationem: et hoc est intelligendum ex hoc quod dicitur. et intelligo per subiectum et non subiectum dicitur ne aliquis intelligat aliquem modum privationis famosam naturam in libro predicamentorum. Tertius vero est de esse in non esse: quod autem evanuit est illud quod est de non esse in non esse: non esse enim impossibile est transmutari: et non esse aliquid non opponitur ad non esse aliquid: et dicitur est quod illud ex quo est transmutatio: et ad quod est transmutatio sunt opposita. Et debes scire quod transmutatio que est de subiecto in subiectum. sicut de contrario in contrarium potest colloari in transmutatione que est de non subiecto in subiectum: et de subiecto in non subiectum. transmutatio enim alia est in substantia: alia in accidente. in substantia vero quia substantia non contraria est sibi: et transmutatio est de opposito in oppositum: non dicimus quod ista transmutatio est de subiecto in subiectum: et si situr aut ergo dicitur esse de non subiecto in subiectum: et de negatione in affirmationem: aut e contrario: cum oppositio in hac transmutatione est in privatione et habitu que est in substantia: non in contrarietate: sicut est dispositio in transmutatione que est in accidente. transmutatio vero que est in accidente: quia est in contrarietate: et dicimus contraria sunt existentia: dicitur esse de subiecto in subiectum: et quia illa que opponitur per contrarietatem potest opponi per privationem et habitum per affirmationem et negationem: possibile est et dicere in eis que opponuntur per contrarietatem illa transmutari de subiecto in non subiectum. Verbi gratia. de albo in non album. sicut dicimus hoc de substantia in non substantiam. sicut dicimus aliquid transmutari de homine in non hominem: et similiter dicimus etiam quod transmutatur de non subiecto in subiectum in accidente. U. g. de non album in album. sicut dicimus substantiam transmutari de non homine in hominem. Et quia transmutatio universaliter cum accipitur de non subiecto in subiectum dicitur generatio: et cum accipitur de subiecto in non subiectum dicitur corruptio: et subiectum et non subiectum quedam dicuntur simpliciter.

dicere sunt illa que sunt in substantia: cum substantia sit per se: et quedam non dicuntur simpliciter: et sunt illa que sunt in accidentibus: quoniam hoc nomen esse aut non esse dicitur de substantia simpliciter: et de accidente non simpliciter: ideo transmutatio que est in substantia de non subiecto simpliciter et de non ente simpliciter ad ens simpliciter dicitur generatio simpliciter: et transmutatio de ente simpliciter in non ens simpliciter dicitur corruptio simpliciter: et transmutatio que est de aliquo ente existente in alio non simpliciter quod est accidens in non aliquid ens dicitur generatio aliqua non simpliciter: et similiter transmutatio que est de aliquo ente in non aliquid ens dicitur corruptio: et cum hoc sit declaratum cum dicitur transmutatio de non subiecto in subiectum est generatio: et intendit quod transmutatio vel siue suum esse fuerit in accidente siue in substantia cum accipitur per se est ex non subiecto in subiectum dicitur generatio. D. d. et transmutatio simpliciter est. id est transmutatio simpliciter: et est illa que est de non subiecto in subiectum: et est illa que est in substantia dicitur generatio simpliciter: quod est in ente simpliciter: non in aliquo ente. et que est de non ente aliquid in aliquid ens: et est accidens: dicitur generatio aliquam non generatio simpliciter: quia est in aliquo ente: non in ente simpliciter. Deinde. d. transmutatio vero de nihilo est. id est transmutatio de non ente simpliciter: et de non substantia aliqua in ens simpliciter. id est in aliqua substantia: et generatio simpliciter: et transmutatio simpliciter. Deinde dicitur. transmutatio vero de subiecto in non subiectum est. id est transmutatio vero de ente in non ens est duobus modis etiam. quoniam si transmutatio fuerit in essentia individui demonstrati. sicut in individuo substantie: donec fiat illud non individuum dicitur corruptio simpliciter: cum autem fuerit in aliquo accidente donec fiat non illud accidens dicitur aliqua corruptio non corruptio simpliciter. Intelligendum est igitur in hoc loco per negationem/privationem que non est propria alicui subiecto: et per affirmationem/esse.

Transmutatio in substantia est simpliciter: in accidentibus vero non simpliciter. Idem per philosophum. 62. et per philosophum genera. te. c. 11. et 20. Idem per philosophum. 8. per philosophum. te. c. 46.

Si igitur quod non est dicitur multipliciter: quia neque quod est per compositionem et divisionem contingit moveri: neque quod est per potentiam: quod ei quod est simpliciter per actum oppositum est. Hoc quidem enim non album: aut non bonum: tamen contingit moveri per accidens: erit enim homo non albus. Quod autem simpliciter non hoc aliquid est: nullo modo movetur: impossibile enim quod non est moveri. Si autem hoc: et generationem motum esse impossibile erit: sit enim quod non est. Si enim et quod ex non ente maxime per accidens sit: sed tamen verum est dicere quod est: quod non est de eo quod sit simpliciter. Similiter autem et quiescere: hec igitur accidunt inconuenientia. Et si omne quod movetur in loco est: quod autem non est: non est in loco: esset enim alicubi: neque iam corruptio motus est: contrarium quidem enim motui motus: aut quies. Corruptio autem generationi: contrarium est. Comē. Quer. sup phys.

Subiectus motus est in actu.

Et dicam nunc quod non ens cum dicitur pluribus modis illud quod dicitur ex eo secundum compositionem et divisionem impossibile est ut sit motus: neque illud quod dicitur secundum potentiam: et est illud quod est oppositum et quod est simpliciter in actu. Quomodo non albus: aut non bonus: potest esse alio modo motus per accidens: quoniam possibile est ut non albus sit homo. Illud autem quod est simpliciter non ens: et non est demonstratum: impossibile est ut moueatur: quoniam non ens impossibile est ut moueatur: et cum ita sit impossibile est ut generatio sit motus: quoniam non ens est illud quod generatur. Quoniam si illud quod est per accidens proprie non ens: est illud quod generatur. Tamen vix dicitur quod non ens est in generatione simpliciter: et similiter est de quiete: et tale inopinabile sequitur ex hoc: quod omne motus est in loco: quoniam quod non est: non est in loco: quoniam si fuerit in loco est in aliquo ubi: neque corruptio etiam est motus: corruptioni enim est contrarium: aut motus: aut quietes. Corruptio est contraria generationi: et quieti.

Cum declarantur genera transmutationum sunt tria. scilicet de subiecto in subiecto: et de non subiecto in subiecto: et de subiecto in non subiecto: et est illud quod generatio: et corruptio: quoniam generatio et corruptio numeratur in una specie specierum transmutationis: sicut aliquis motus numeratur de superiori in inferius: et de inferiori in superius in una specie: et est translatio: et sicut transmutatio de albedine in nigredinem: et e converso numeratur in una specie alterationis: inceptum declarare quod transmutatio que est de subiecto in non subiecto: aut e converso non est motus. scilicet hoc non motus transmutatio non dicitur de illa: et de illa que est de subiecto in subiecto: uniuoce: neque quasi uniuoce. sicut est in eis que continentur sub eadem diffinitione principaliter et secundario. Et inceptum et dixit: et dicam nunc quod non ens dicitur tribus modis. Primum quod non ens dicitur in compositione. id est affirmatione et negatione. Ubi generatio non est natura. Secundus vero est. ut cum dicimus in individuo substantie demonstrato: esse non ens et est ens in potentia: quod est oppositum ei quod est in actu ens: et per se. Tertius est. ut cum dicimus in individuo accidentis ipsum esse non ens. Ubi generatio non albus et non coloratus: et hoc est non ens non simpliciter sed non ens aliquid. Quod igitur ex istis dicitur secundum compositionem et divisionem. scilicet falsitas in eo est secundum compositionem aut divisionem. scilicet affirmationem et negationem. manifestum est quod impossibile est in eo ut sit transmutatum: quod autem est non ens aliquid. Ubi generatio non ens albus possibile est moueri per accidens. Ubi generatio quoniam homo non albus sit albus: quoniam non fit albus per se: nisi ex nigro: a non ex non albo: nisi per accidens: non albus enim non transmutatur secundum quod est non albus: quod autem transmutatur de non ente simpliciter in aliquo ens simpliciter et est

Vide per celi rex. co. 5.

Non ens dicitur tribus modis. Ide. 12. me. 1a. co. 11.

Albus per se fit ex nigro non autem ex non albo nisi per accidens. videtur per clarissimum me. 1. i. tex. co. 51.

generatio que est in substantia: non inuenitur in eo transmutatio omni modo: secundum quod res inuenitur in subiecto: quoniam subiectum transmutationis in ea est in potentia. et ideo impossibile est transmutari per se: aut per accidens. non ens vero non simpliciter possibile est ut moueatur: quoniam subiectum transmutationis in eo est in actu: et est illud ad quod est transmutatio: et cum motus attribuitur ei secundum quod est ens erit essentialiter: et cum attribuitur ei secundum alietatem: erit per accidens. Priuatio enim non transmutatur: sed transmutatur subiectum priuationis: cum fuerit existens in actu: et idem demonstratum in duabus extremitatibus. Et deinde. d. motus neque idem quod dicitur secundum potentiam et idem. neque mouetur etiam de non ente illud quod dicitur de ente in potentia: a quod est oppositum enti in actu: quoniam transmutatum est ens in actu necessario. Et deinde dicitur: non albus enim et non bonum et idem. illud enim de non ente: quod dicitur de non alio quo ente non de non ente simpliciter: est ens in actu. Ubi generatio non albus et non bonum: est ens in actu: et est possibile moueri per accidens: essentialiter vero non. scilicet secundum quod est non ens. Deinde dicitur. quoniam possibile est ut non albus sit homo et idem. id est et est possibile ut hoc transmutetur: quoniam non albus est ens in actu. Ubi generatio. homo. non homo vero non est ens in actu: sed in potentia. Et deinde dicitur. illud autem quod simpliciter non est et idem. illud autem quod non potest demonstrari. id est quod ens non est simpliciter: impossibile est moueri omnino per se aut per accidens: quoniam non esse non mouetur per se: et nihil est hic ens in actu subiectum motui demonstrato de principio eius usque ad finem. Accidit igitur ex hoc dicere quod non ens mouetur per accidens. aliud enim quod est per accidens: accidit enti per illud quod est per se: et quod per non ens non simpliciter disponitur subiectum in actu: ut cum dicimus quod iste homo non albus sit albus. possibile est ut transmutatio tribuat hic ad non esse per accidens. scilicet per suum subiectum quod est ens in actu. Ad non esse vero existens in substantia. scilicet ex qua fit transmutatio simpliciter: impossibile est ut attribuat transmutatio per accidens: neque per se: quod subiectum eius est ens in potentia: et ens illic. in actu non est idem demonstratum in duabus extremitatibus eiusdem motus. quoniam non aer quod fit aer accidit quandoque aqua. Et verbi gratia. cum aqua corrumpitur: deinde succedit ei aer. ergo hic non est idem subiectum forme aque et aeris super quod succedebat forme sibi: sicut album et magnum succedunt in individuo demonstrato. et prima materia non est in actu: et quod non est in actu impossibile est moueri: et cum esse prime materie non ad miseretur actus omnino: impossibile est ut moueatur. Quia ergo in duabus extremitatibus istius motus. scilicet generationis et corruptionis existens in substantia non est aliquid idem demonstratum dispositum per motum a principio usque ad finem eius: et dixit. ergo impossibile est ut generatio sit motus. Et deinde dedit causam in hoc. et dixit. quoniam non ens est illud quod generatur. id est et causa in hoc quod generatio in substantia non est motus: est quoniam generatum in ea est non ens simpliciter: et est ens in potentia quando transmutatur: et exit de potentia in actum: quod non est ita in generatione accidentium. Transmutatum enim in ea est in actu: sed transmutatur secundum quod est in potentia. Et quod dixit quod transmutatio in substantia est de non ente simpliciter: et quod est causa in hoc quod transmutatio in ea non est motus: et generatio eius est a non ente

Priuatio transmutatur secundum subiectum priuationis. Ide. 5. co. 7. et per phy. 51. et quod ibi. Ide. 8. phy. c. 4. et 62. et per celi 106. et 3. ce. co. 25. a ens in potentia non mouetur. Ide. 9. met. tex. co. 7. et 8. phy. co. 30.

Existis verbis ut tenere Lome. quod nulla forma ibalis quod est in corrupto remanet in generato. Ide. per gen. 23. b In esse prime materie non ad miseretur actus omnino. Ide. 5. co. 7. et ibi.

a In no en
te simplr e
gnatio p ac
cides. Id e
p phyl. t. c.
74. 75. 76.

b Sbz gna
triois sbalis
e i potetia.
sz sbm tras
mutatiois
accntalis e
i actu. Id e
2. d. aia. c. 4
e. 8. me. 4.
e p phi. 63.
e p. c. d. sb
oib. p h m
vide limita
tionem pd ge
ne. 23. 24
vide et cal
e co. pmi. i
p d gna.

c Nichz p
lcouemeri
q ma fit in
loco. Sz vi
de opp. p d
gene. tex. c.
27.

d Imposse e
vt illd qd e
motus sit co/
trariuei qd
no e motus.
Id e. j. 63.

e Propo di
ces qz tra
ria sut i co/
de que e la
mola z vif
cabit i pra
phia.
10. me. t. c.
13.

per accidens: z gnatio eius ab ente in potetia est per se: incepit quare
excusando se in hoc qd dicit causaz illius: qd generatio simplr no est
motus: que est causa. s. qz est trasmutatio ex no ee: z est ca p accio.
C Dixit. qm si illud qd est per accidens zc. id est diximus qd generatio
simplr est de non ente simplr. z si generatu per se est de ente in poten
tia: z de no ente per accidens: qz dicere qd in no ente a simplr est
gnatio simplr est verum: licet sit per acci. dens: z quasi dicit. z dixi
mus qd causa in hoc qd in generatioe no est motus: qz est de no ente
z ipsum esse de no ente est per accidens: z non eentialr: z causa essen
tialis in hoc est dicere qd generatio no est motus: qz trasmutatu in
ea est de ente in potetia. C Deinde dicit: z similiter est de quiete. i.
z cuz in generatione non erit motus non erit in ea priuatio motus:
cuius pportio ad motu in loco est: sicut pportio priuationis que di
citur quies in rei veritate. C Et determinatio istius sermone est qm
qz ois generatio b est factio alicuius qd ante no fuit. necesse est
vt priuatio omnis generationis precedat illam in subiecto ex quo
generet. Si igitur subiectu fuerit ens in actu: tuc generatio erit mo
tus: z ista est dispositio trasmutationis in alteratione z augmeto z
translatione. Et si subiectu fuerit in potentia non erit illic motus:
cu non sit illic motu in actu: sicut est dispositio in substantia: z dicit
generatio z corruptio simpliciter. z si alie trasmutationes dicunt
generatio z corruptio: tamen no simpliciter: sz cu determinatione.
C Deinde dicit. z sequit tale impossibile zc. i. z cotingit dicentibz
q generatio z corruptio sunt motus aliud impossibile. z est qd illud
qd non est ens est in loco: qm omne motum est in loco: z qd non est
ens mouet. qd qd no est ens: est in loco: c z cu: p tradicione huius
clulsionis coungit vna duarum istarum ppositionum vera. s. est qd
omne motu est in loco: coucludetur in secunda figura qd illud qd no
est ens non mouetur. C Deinde dicit. neqz corruptio est motus: qm
contrarium corruptionis est aut motus aut quies zc. i. z corruptio
eriaz non est motus: qz est contraria generationi: z impossibile d
est vt illud qd est motus: sit cotrariu ei qd non est motus: z intedit
hic per quiete priuatione motus. C Et syllogismus coponit sic. Co
traria corruptioni est gnatio z quies. Et quies est priuatio motus.
Ergo cotraria corruptioni est puatio motus: z cu cotrariu corruptio
nis est puatio motus z cotraria sunt sub eode genere: impossibile est
vt alteru istorum sit sub priuatione: z alterum sub habitu: qm pri
uatio z habitus no sunt sub eode genere: z ppositio e dicis qd co
traria sunt in eode genere est famosa: z verificabit in pma phia.

C Qm aut omnis motus mutatio que da est: mutatio
nes aut tres sunt dicte: harum aut que sunt sbm genera
tionem z corruptionem no sunt motus. De aut sbm pdictio
nem sunt: necesse est ex subiecto in subiectu mutatio
nem motus esse solu: subiecta aut aut cotraria aut media.
Et priuatio enim ponit priuz: z monstrat affirmatio
ne nudu: z album z nigrum.

S igit predicamenta diuisa sunt substantia: z
qlitate: z vbi: z qn: z ad aliquid z quantitate:
z facere: z pati: necesse est tres esse motus
quantitatis: z qualitatis: z sbm locum.

C Et qz ois motus est trasmutatio aliqua: z modi tra
smutationu sunt tres predicti: z istoz triu modoz illd
qd est sbm generationem z corruptionem non est motus in
quo est pdictio: est necesse vt trasmutatio sola q est de sub/
iecto in subiectu sit motus: z duo subiecta sunt aut co/
traria aut media. Qm nos ponemus priuationes etia
priuz: qm per illa significat sicut significat nuduz per
affirmationem: z albu z nigrum.

C Deinde motum per se in suas species. Cap. 3.

Cum predicamenta diuidant in sbaz: z qua
litate: z vbi: z aliquid z quantum: z age
re: z pati: necesse est vt motus sint qualita
tis: z motus quantitatis: z in loco.

Cum posuerit qd trasmutatio: aut est de subiecto i subiectu: aut
de subiecto in no subiectu: aut de no subiecto in subiectu
aut de no subiecto i no sbm: z destruxit tres modos: remansit vnus q
est de sbm in sbm. C Et dixit. z qz trasmutationes sunt tres: z dixit
est qz quartus modus manifestus est per se. s. qm trasmutatio non
fit de no subiecto in no sbm. C B. d. z istoz triu zc. i. declaratu est qd
vno istorum trium que dicunt generatio z corruptio non sunt mo
tus. ergo necesse est vt vera trasmutatio sit de subiecto in subiectu:
Deinde dicit. in quo est cotradicito. i. de affirmatioe in negatione:
z ecouerso: vt diximus in gnatione z corruptione. C Et cu declara
uit qd va trasmutatio est illa q fit de subiecto in sbm: incepit qzere
spes aut genera istius trasmutationis pmas: z dixit: sbm est altera
tio subiecti in sbm. i. trasmutatio que est de subiecto in sbm: est alte
ratio subiecti in sbm. i. trasmutatio alicuius affirmatiois in aliqua
affirmatione: remanete essentia rei disposite illis duabz dispoibz.
C Verbi gra. vt aliqd corpus demonstratu mouet de albedine in ni
gre dicitur aut de vbi in vbi: aut de minori quantitate in maiore. Deinde
dicit. z duo subiecta sunt aut cotraria zc. id est z qz manifestu est
per se qd trasmutatio est de cotrario in cotrariu. qd trasmutatio que
est de affirmatioe in affirmatioe est de affirmatioe cotraria in affir
matione cotraria. C Et qz due affirmatioes aut eaz habitus aut al
tera erit habitus z altera puatio: dixit: ponamus nos igit priuationes
et cotrariu. i. z intelligedu est hoc p cotrariu illd qd est coe duobz.
C B. dedit cam ppter qua vtit hoc cotrario large: z est: qz affirma
tiones cotrarie diuidunt in h duo. s. in vera cotrarietate z in puat

tionē & habitum: iam ponit qd transmutatio dicitur esse de affirmatione
 opposita in affirmatione: opposita: & dicitur qm̄q; enim significat per
 illam sicut per affirmationē. id est & posuimus cōtraria s̄m habitū &
 priuationē in affirmationibus oppositis: qz priuatio qm̄q; significat
 per affirmationē: vt cum dicimus s̄r. est nudus: que est affirmatio
 significans priuationē: quē admodum cū dicimus s̄r. est niger aut
 albus: est affirmatio que significat habitū. & quasi dicitur. & qz neces/
 se est vt transmutatio sit de affirmatiuo opposito in affirmatum op/
 positum: affirmatio opposita est duobus modis. necesse est vt ois
 transmutatio sit aut de cōtrario in cōtrariū: aut de nō esse in esse: aut
 e cōuerso. & manifestū est qd istud nō esse est aliud a nō esse: ex quo est
 generatio. Et qz manifestū est p se qd transmutatio que est motus
 in rei veritate est inter opposita mediata: & nō est mediū in trāsmu/
 tatione que est de priuatione in habitū: qz inter priuationē & habi/
 tū nō est mediū: dimisit destruere hāc diuisionē: qz est manifesta: &
 qz vā cōtraria mediata inueniunt in tribus p̄dicamētis: necesse est
 vt motus sit in tribus p̄dicamētis: s̄z ipse nō cōpleuit hāc declaratio/
 nē hōc modo: & qm̄ dimisit p̄scrutationē diligētī. **C. B.** incepit indu/
 cere alia viā manifestiorē & famosiorē in determinādo ḡna motus
 per determinationē generū p̄dicamētōrū: in quibus inuenit motus: &
 dixit: & cū p̄dicamēta zc. i. & cū sit declaratiū qd motus est de subie/
 cto cōtrario in subiectū cōtrariū: & est declaratiū a. et in alia sc̄i/
 tia qd p̄dicamēta sunt deez: necesse est vt motus sit in tribus p̄dicamē/
 tis. In quātitate: & est augmentū & diminu/
 tio. Et in loco: & est trāslatio: quoniā in istis p̄dicamētis inueni/
 tur cōtraria b & media: s̄z lateat in loco aliquātulū: & ideo decla/
 rabit post. **C.** Et expositores querūt hic quō hic ponit motū sub tri/
 bus generib⁹: & ipm̄ posuit illud genus p se. s̄. p̄dicamētū passionis.
C. Quidā c̄ igit cōcesserūt ipsuz esse sub istis generibus: & dixerūt
 qd p̄dicamētū passionis est gen⁹ s̄m cōsiderationē receptionis
 motus nō s̄m cōsiderationē motus: & isti dicūt qd q̄le aliud est quie/
 scens: & aliud motū: & s̄līr quantū: & locus alius est forma quiescēs:
 & ali⁹ est forma mutata. **C.** Et quibusdā displicet hōc: dicit qd q̄le
 nō est genus per se: nisi s̄m qd est quiescēs: & s̄līr locus: & quantū. **C.**
 aut ista sunt p̄siderata s̄m qd sunt motus: sunt opposita ipsis cū sunt
 quiescētia: & impole est vt motū sit sp̄s quiescētis. & isti dixerunt
 p̄cise qd mot⁹ est in p̄dicamēto passionis: & qd Aristoteles attribuit
 illū istis p̄dicamētis: qz ista p̄dicamēta sunt mā motus: nō qz col/
 locat sub eis. **C.** Et vt qd si potētia ad vnū quodq; p̄dicamētū est
 in illo genere p̄dicamētis qd est in actu: & s̄līr via de potētia ad
 actum. s̄. si potētia ad s̄bam est quoquo mō in p̄dicamēto s̄ber & s̄līr
 via ad gnationē s̄ber: s̄līr potētia ad quantū: & ad alia p̄dicamē/
 ta: visum est qd illud esse qd est inter potētia & actū in illo ḡne sit sub
 illo genere: qm̄ esse mediū inter potētia & actum que sunt in
 illo genere: necesse est de genere actus qui est cōplemētū: s̄z disse/
 rūt s̄m magis & minus: ire em̄ ad calozē est caloz quoquo modo: &
 s̄līr ire ad frigus. **C.** Et s̄m hūc modū est verū dicere qd motus est in
 ḡne in quo est illud ad qd est motus. s̄. s̄m s̄iaz materia: s̄m vero qd
 motus est forma in hac materia existimandū est qd motus est per se

Priuatione
 qm̄q; signifi
 cat p̄ affir/
 mationē.
 Idē. s. me.
 tex. 17.

Documētū
 In an p̄/
 dicamētis.
 ca. s. z. i. s.
 me. t. c. 14.
 z. 6. met. t.
 z. 4.
 b Cōtrarie
 tas & media
 sūt in tribus
 p̄dicamē
 tis: s̄z i loco
 lateat ali/
 quātulū.
 Id. 8. phy.
 c. 16. s̄z vid
 opp. 8. me.
 cō. 1. z. 10.
 me. c. 13.
 c P̄ria solo
 z ē Alfara.

Seda solo.
 z est Quic.

Improbatio
 sede so/
 lutionis.

Adot vt ē
 via ē i ḡne
 termini ad
 quem.
 Auer. solo.
 Sed videt
 p̄tradictio

P̄dicamētū: & s̄m hoc fuit cōsiderandū in lib. & p̄dicamētis. Ado
 tus igit h̄z duplicē cōsiderationē: qm̄ s̄m suā mā est in genere ei⁹
 ad qd est motus. s̄m aut formaz. i. s̄m qd est transmutatio cōiuncta
 cum tpe est in p̄dicamento passionis. **C.** Et pp̄ famositatez istius
 diuisionis. s̄. qm̄ omnes intētionē diuidunt in habitus quiescētē
 & mobiles: cōueniunt oēs gentes in hoc qd posuerūt p̄ncipia nomi/
 nationū nomen & verbū: & posuerūt nomen cuiuslibet forme quiescētī
 & verbū cuiuslibet forme mobiliz: & posuerūt indeclinabile ad collatio/
 nem inter illa duo. **C.** Ponētes vero receptionē esse p̄dicamētū
 passionis nō bene fecerūt: qm̄ receptio est potētia ad rem: & iaz di/
 stinctus qd potētia ad aliquā rem: est de genere illius rei.

C. S̄m substantiā autē non est motus p̄pter nullum
 entium substantie p̄rium esse: neq; iam est in ad aliqd.
 Cōtingit enim altero mutante: verum esse alterū nihil
 mutans: quare s̄m accidens motus horū est. Neq; agē/
 tis: aut patētis: neq; omnis qui mouetur aut mouen/
 tis: qz non est motus: nec generatiōis generatio: neq;
 omnino mutationis mutatio.

C. In substantia vero nō est motus: qz nullū ens est cō/
 trarium substantie: neq; in relatione etiā est motus: qm̄
 possibile est vt alterum relatiuorū transmutet absq; eo
 qd alterum transmutatur. Adotus igitur eorum est per
 accidens: neq; in agere: & pati etiā est motus: neq; mo/
 totis: aut moti: quādo motus non h̄z motū: neq; gene/
 ratio habet generationē: & vniuersaliter: neq; trāsmu/
 tatio transmutationem.

C. Cum posuit qd motus inuenit in tribus p̄dicamētis tātū ince/
 pit destruere ipm̄ esse in aliquo ceteroz: & incepit a substantia zc.
C. Et dixit. in s̄ba vō zc. i. in s̄ba vō non est motus: qm̄ ois mot⁹ est
 de cōtrario ad cōtrariū: s̄z s̄ba nō est cōtraria s̄ber: vt dictū est in p̄/
 dicamētis. **C.** Et intēdit hic per cōtraria: cōtraria mediata: quozū
 vtrūq; est forma & habitus: & habent media. **C.** Sed querit hic quō
 dixit in libro a perigenesē qd ignis est cōtrarius aque: & terra
 aeri. **C.** Et Alex. b dicit ad hoc qd hoc qd dixit in libro p̄dicamē/
 tō est de substantijs q̄ sunt cōposite. i. ex forma & mā: & in libro de ge/
 neratione loquit de simplicib⁹. s̄. de formis trā q̄ sunt in potētia in pri/
 ma mā. **C.** Et c̄ ista solutio nō sufficit in hoc qd est dictum h̄: qm̄
 hoc qd est dictū h̄ qd in s̄ba non est trāsmutatio qz non h̄z cōtrariuz
 cōfermo ponentis qd in substantia non est cōtrarietas s̄m formam
 nō s̄m s̄m. nō eēt verus in hoc loco. **C.** Et d̄ opinandū est qd
 s̄e simplices sunt cōtrarie s̄m suas q̄litates: & pp̄rie q̄litates in eis
 nō sunt s̄ber: & assimilant substantijs qm̄ ē impole est vt aliqd in

h. z. 3. phy.
 cō. 4. q. 1b.
 dixit qd mo/
 tus vt ē via
 ē ip̄to pas/
 sionis. h̄ vō
 d. qd ē i ḡne
 termini ad
 quem.
 Improbatio
 p̄me so/
 lutionis.

10
 a In s̄do
 de ge. 24. z
 49. z. 22.
 b Alex. solo
 vide p̄sile
 p. phy. 52.
 c Improbatio.
 d Responso
 Auerrois.

e Impole ē
 vt aliqd in
 aliquo sit s̄
 aliq p̄dica/
 mēto: & in
 alio de alio
 p̄sile. 1. ph.
 t. c. 30. z. 27
 z. 8. me. c. 5

a Calor in igne e ppi
gus sbe: z
do accipit i
diffone lo/
co die. Vi
de p hie. 8.
me. c. 5. Et
4. celi. 6. z
26. 7. met.
41. 8. phy.
32. p de aia
11.
b Calitas i
igne e ppi
gor sbe: in
alijs cõposi
tis e remo/
tio: a sba.
Uide dili/
geter p isto
c. 40. qrti
de celo zc.

c Si sba
tie eent cõ
trarie pfor
mas z sba
no eent eis
transmuta
tio nedum
motus. Vi
de cam. 8.
me. t. c. 14.
Et pmo de
gñatõe. 43

d In. 2. de
generatõe.
z ex. cõ. 24.
z. 26.

aliquo sit de aliquo predicamento: z in alio de alio: ita q calor sit in
hoie de qlitate: z in igne de sba: sed est in igne a ppingus sbe: z iõ
accipitur in diffone loco die: b z in alijs cõpositis remotiõ a sba:
vtrũ igr sit necium dicere q sbe quaz ppiã sunt ptraria debere ee
ptrariã aut dicere q nõ segtur nisi vt solũmodo sint diuersa: e pñ
derandum: sed non h. Cum igr pcesserimus q in sba est ptrarie/
tas: tunc sermo Aristo. non erit verus z vtrum segt ex hoc q in sba
sit motus sicut existimauit Alex. adeo q diuisit sba in formas z nõ cõ/
sba. s. qz pcessit: qd pma simplicia sunt ptraria sba formas z nõ cõ/
traria sba mãs: qm quocũqz fuerint posite sbe ptrarie: non sequitur
ex hoc: vt in eis sit motus. Qm si ponatur ptraria sba formas tñ
non erit in eis motus: qz sba eoz est in potentia: z si essent c ptraria
sba vtrũqz. s. sba formas z sba: non esset in eis transmutatio ne/
dum motus: non. n. segtur si posuerimus q in sba sit ptrarietas / vt
in ea sit motus. Et cum Themistius credidit hanc cõsecutionem
rñdit q ignis non transmutatur ad aquam nisi per medium. Et
est sermo valde debilis: cum hoc qd est ptraria Arist. in libro d de ge/
neratione z corruptõet qm cuz posuerimus q in sba est ptrarietas:
qz ignis est ptrarius aquaz: ipm transmutatur ad aquam: z nõ v/
struit hoc dicere sermonem dicentem q ignis transmutatur in aquã
per medium: qz ista est dispõ ptrarioz mediatoz. s. q motus non e
nisi in istis: ergo qd non dissolueretur sba q existimauit Themistius
dissolui: neqz sba q existimauit Alex. Et qd non segtur oino: qm
non segtur si dixerimus q in illo in quo non est ptrarietas non est
motus: vt in illo in quo est ptrarietas sit motus. In ponẽdo igr
q in sba est contrarietas nihil malum est plus qz destruere iudiciũ
Arist. z quocũqz pcedatur q in sba est contrarietas: destruetur si/
gnum Arist. quare solutioes Alex. z Themistij non valẽt. Et ista
demonstratio qua declarauit q in sba non est motus fundatur sup
hoc q in sba non est ptrarietas: z q motus est in ptrarijs. Et for/
te ista declaratio est famosare illa qua sustentatus est: est illa quam
pdixit. s. q transmutatio que est in sba est gñatio z corruptio: z ge/
neratio z corruptio non sunt motus: qz sunt in illo qd est in potẽtia
non in actu: z motũ est in actu. Et hoc qd narrauimus de Alex. e
dictum in expositõe eius in libro de gñatione: z idem in exponẽtia
hic illud qd nos dicimus de nobis. s. q elementa non sunt ptraria
nisi sba qualitates non sba formas: z eramus leti in hoc. Et cum
declarauit q in sba non est motus: declarauit et q in relatõe non
est motus: qm illud qd transmutatur ad relatõe: z transmutatur se/
gescente per transmutatõe: sui correlatiui. U. g. qm colũna que
est in dextro sor. vertitur ad sinistrũ Sor. qñ sor. trãfertur in loco:
transmutatio igr in colũna est per accñs: transmutatio vero rela/
tiui que est in sorte lz sit per se: segtur vtz motum. s. translatõe in
loco. z hoc intendebat cum dixit. qm qñqz transmutatur alterum
correlatiuoz zc. B. d. motus igr eorum est per accñs: in illo vero qd
non transmutatur manifestum est: z in illo autem qd transmutat
transmutatio per quam est relatiuum est per accñs: qz relatio que ac/
cidit ei est pp suam transmutationem in loco per accidens. Et igr
vtriusqz per accñs: alterius vero qz est gescentes: reliqz vero qz mouet

motu diuerso a transmutatõe accñte ei: qm segtur sua translatõe
in loco: ipm esse in dextro aut in sinistro colũne. B. d. neqz in actõe
z passione zc. Et itendit per actõe illud qd est cõmune actioni
agentis: siue fuerit agens verum motum aut aliquaz transmutatio
nem. que non sunt motus: z similr itendit per passionem: z ideo in/
duxit post destructõem: z dixit: neqz motoris aut moti: z quasi dic.
q actio z passio non hnt motus neqz motoris z moti: neqz genera/
tiõ generantis: z vtr transmutantis z transmutatiõ qm motus nõ
habet motum: neqz transmutatio habet transmutatõe vtr. De in
de incepit declarare hoc z dixit.

Primum quidem enim contingit dupliciter motõ
esse motum: aut sicut subiecti vt homo mouetur: quia
ex albo in nigrũ mutatur: sic z motus: aut calescit: aut
frigescit: aut locum mutat: aut augetur: aut diminuit:
hoc autem impossibile est: non enim subiectorum ali/
quid est mutatio.

Primo vero non est possibile vt motus habeat mo
tum nisi altero duorum modorum: aut ita q sit subie/
ctum. Terbi gratia: q homo mouetur quia transmuta
tur de albedine in nigredinem: aut qz calescit: aut infr
gidatur: aut mutat locum: aut augmentatur: aut dimi/
nuitur: sic dñ in motu: sed hoc est impossibile: quoniam
transmutatio non est de rebus subiectis.

Quia motum hẽre motuz intelligitur duobus modis: aut ita q
motus sit subiectus motui sba qd res mota e sba motui: aut ita q
motus habeat motum. i. indigeat ad hoc q sit motu pcedenti: vt
eos gñatum indigeat motu gñationis: z impole est imaginari z vt
motus habeat motum nisi altero istoz duoz modoz: incepit pferu
tari de pma diuisione. Et dixit: aut ita q motus sit sba zc. i. aut
ita q motus sit sba motui: ita q dicatur q motus mouetur per mo
tum exrem in ipso: sicut dñ q homo mouetur: qz transmutatur d al
bedine in nigredinem: aut de frigore in calore: aut de loco in locũ:
aut de diminutõe in augmẽtum: aut econuerso. Deinde dixit: sicut
dñ in motu. i. sba hũc igr motum dñ q motus mouetur. s. qz trã/
mutatur z mouetur p alium motũ sic diximus hoc in re sba motui
sba moueri. B. d. sed h e impole zc. i. sed h q motus sit sba
motui manifestũ est qd e impole: qm si motõ esset sba motui: tũc mo
tus recipiet motum z getem: qm illud qd inatum est moueri in atũ
est gescentes: impole est vt motus recipiat getem: qm motus est con
trariõ geti. Ex hoc igr apparet q impossibile e vt in motu sit mo
tutur. s. vt motus sit subiectum motui.

Aut in mutando aliquod subiectum ex mutatiõe in
alteram speciem: vt homo ex egritudine in sanitatem.

Sed neq; hoc possibile est nisi fm accidens. Hic eni
motus ex alia specie in aliam mutatio est: & generatio
autem & corruptio simihr: preter q; he quidem sint in
opposita sic: motus autem non simihr. Simihr igitur
mutabitur ex sanitate in egritudinez: & ex hac ipsa mu
tatione in aliam. Manifestum autem q; cum infirme/
tur mutatus erit in qualibet. Contingit enim quiesce/
re & amplius in non contingente semper. & illa ex quo
dam in quoddam alterum est. Quare & opposita erit
sanatio: sed fm q; accidit: vt si ex recordatione in obli
uionem mutat: qm cui inest illud mutat/ aliqui in sciaz
aliquando vero in sanitate.

Alius vero modus est vt sit aliud subiectum cui ac
cidit transmutatio: & transferatur ad aliam forma. Ver
bi gratia: homo de egritudine in sanitate: & hoc eni
non est possibile in motu per accidens: ipse enim mo
tus est translatio de aliquo in aliquid aliud. Genera
tio eni & corruptio sunt tales: preter hoc q; motus ad
opposita est in hoc quoda modo: & in hoc alio modo.
Transmutatum igitur transmutatur de egritudine in
sanitatem: & cum hoc de hac transmutatione in aliam.
Manifestum est igitur q; transmutatio eius cui fuerit
ad egritudinem: erit ad aliqua transmutationem q;cuq;
fit: qm possibile est quiescere: & etiam possibile est vt ip
transmutetur non ad qualibet transmutationem: sed
illa transmutatio est de aliquo in aliud: & quandoq; erit
in oppositum: & est sanitas per accidens. Verbi gratia.
Quoniam transmutatio de rememoratioe ad obliuio
nem est transmutatio accidens illi qui habet illam tras
mutationem. Quandoq; igitur transmutatur ad sciaz:
& quandoq; transmutatur ad sanitate.

22 Cum destruxit primum moduz incepit destruere scdm qui est vt
motus fiat a motu aliquo ad motum. Et dixit alius vero modus
z c. id est modus vero secundus fm quem possibile est imaginari q;
motus habet motum est: non q; motus sit subiectum motui: sed q;
illic sit aliud subiectum: ex quo sit motus ad motum: sicut homo
mouetur de egritudine ad sanitatez: & quasi dicat ita q; aliud sub

iectum sit ab ipso motu: cui subiecto accidat tras mutatio: & trans
feratur de motu in motum: sicut subiectum transfertur de forma in
aliam formam: vt homo de egritudine in sanitate. Deinde. d. z
hoc est impossibile z c. i. & non est possibile vt motus sequatur eentia
licet alium motum sicut forme gescientes sequuntur motum: sed si
hoc fuerit erit per accidens. s. vt esse motus sit perfectio eius quod est in
potentia: ita q; motus sit perfectio motus: quemadmoduz forme ge
scientes sunt perfectio motus. Et cum narrauit q; hoc est impossi
bile: nisi per accidens: dedit causam super hoc: & dixit ipse eni mo
tus z c. i. & hoc est imple in motu essentiali: q; motus est translatio
rerum existentium de forma quiescente in formam quiescentem. vñ
sequitur vt translatio non indigeat translatione nisi per accidens.
D. d. gñatio & corruptio sunt tales. i. & hoc qd segtur de hoc in vero
motu: si sit de gñatioe & corruptioe: qm imple e vt gñatio habeat
gñatioem aut corruptio corruptioem. D. d. pter hoc q; motus z c.
i. & inter motum & gñatioem & corruptioem non est dñia: pter hoc q;
gñatio & corruptio sunt in oppositione alia ab oppositione in qua e
motus. s. qm gñatio & corruptio sunt de non esse in esse: & de esse in
non esse: & alij motus sunt de esse pterario in esse pterarium: & hic no
facit dñiam in hoc q; sit imple transmutationem habere transmu
tationem: & motum hie motum essentiali. Et cum narrauit q; ge
neratio & corruptio in hoc sunt tanq; motus: incepit inducere ipssi
bilia sequentia hanc positioem: & dixit: erit igitur transmutatio de
sanitate in egritudinem: & cum hoc de hac transmutatioe in alia. i.
& cum transmutatio transmutatur in aliam transmutationem: & tras
mutatio qm transmutatur e in re ad quam transmutatur: manifestu
est q; si illud qd transmutatur de sanitate in egritudinem: transmu
tatur in aliam transmutationem: erit in duabus transmutationibus
insimul. s. in egritudine: & in transmutatione ad quam transmutat.
Omne enim qd transmutatur de aliquo in aliqd dum mouetur sp
separatur a parte illius ex quo mouetur: & acgrit partem illius ad
qd mouetur. D. d. manifestum est igitur z c. i. & cum posuerimus
q; illud qd mouetur de sanitate in egritudinem est in duabus tras
mutationibus insimul. s. transmutatioe ad egritudinem: & in trans
mutatioe ad transmutatioem: ad quam transmutatur: manifestum
est q; qm transmutatur ad egritudinem: transmutatur cum hoc ad
quolibet transmutatioem: cum sic fuerit positio dicentis q; ois trans
mutatio est a transmutatioe sine determinatioe. Deinde induxit
qd segtur ex hoc: & dixit: qm imple est gescere. i. & cum tras mu
tatur de sanitate in egritudinem: & transmutatur cum hoc a qlibet
transmutatioe: pole est ipsum transmutari ad suatioem transmuta
tioe: & sic erit simul transmutatum ad egritudinem: & non transmu
tatum insimul: qd est impossibile. Deinde induxit aliud imple:
dixit: & possibile est z c. i. & et possibile est fm hoc vt transmutatus
transmutetur: sed non ad qlibet: sed ad oppositum: qm transmuta
tio essentiali est de opposito in oppositum: & sic segtur vt res trans
mutet duab; tras mutatioib; oppositis insimul: adeo q; illud qd trans
mutat de sanitate in egritudinem du tras mutatur: tras mutatur de egritu
dine in sanitate: & si q; accidit tras mutatioi tras mutari ad pterarium.

Un' mot' n' segt eentia
licet aliuz: s; si hoc fue
rit erit per
accidens. Vi
de pfectaz
delectoem
hui'. 8. ph.
co. 71.

De qd tras
mutatur &
aliq; in ali
qd du mo/
uet sp sepa
rat a pte il
lius ex quo
mouet & ac
grit ptes il
lius ad qd
mouet. Co
sile. 3. phy.
co. 4. z. 6.
ph. 32. z. 8.
ph. t. c. 70.

U. g. qm̄ trāsmutatio de rememoratiōe ad obliuionez existimaf
cōtinuari cū trāsmutatioe que est de obliuione ad rememoratio
nem: s; per accidens. U. g. qm̄ trāsmutatio de memoria alicuius in
tentiois z obliuione eius est trāsmutatio accidens illi rei, cuius
est illa intentio. C. Beinde dixit: quando igit trāsmutatur ad scie
tiam zc. id est sed hoc q̄ est mos dicere q̄ trāslatio est de trāsmu
tatione cōtraria ad trāsmutatioē p̄traria: vt dicit q̄ de memoria
est trāsmutatio ad obliuionē: nō est essentialr: s; hoc accidit p̄o
pter trāsmutatū: qm̄ sicut trāsmutat aliquādo ad sciētia: z ali
quādo ad sanitatē: ita accidit trāsmutari qn̄q; de obliuioē ad scie
tiam: z de egritudine ad sanitatē: z qn̄q; de sciētia: z qn̄q; ad scie
tiam: z qn̄q; de sanitate z qn̄q; ad sanitatē: nō ita q̄ trāsmutatio
que est de sanitate in egritudine est essentialr. i. copulata: sed inter
moribus oppositis insimul.

C. Amplius autē in infinitū vadit si erit mutatiōis mu
tatio: z generatiōis generatio. Necesse igit est esse pri
mam si vltima erit: vt si simpliciter generatio fiebat ali
quando z qd̄ fit fiebat. Quare nondū erat tunc qd̄ fit
simpliciter: sed aliquid cum fit: z factū est iam: z iterum
fiebat hoc aliquādo: q; nondū erat tunc qd̄ fit. Quor
niam autē infinitoꝝ nō est primus: non erit quides v
timum. Quare neq; habitum: neq; fieri igit: neq; mo
ueri possibile est: neq; mutari nihil.

C. Et etiā hoc procedit in infinitū si trāsmutatio habet
trāsmutatioē: z generatio generationē: qm̄ necesse est
vt sit prius si posterius est futurum. U. gra qm̄ si gene
ratio simpliciter fuerit: erit generatio i aliqua hora. ge
neratio enim generabat. Ex quo sequit: vt generatio
nondū sit simpliciter generata: sed cuz fuerit generata
tunc existet generata: z iaz fuit etiā generata in aliqua
hora. Ex quo sequit vt generatio non fuerit generata:
z cū infinita nō habent primū/ impossibile est primū
esse. Ergo impossibile est psequēs esse. Ergo impossi
bile est in hoc aliqd̄ generari: z aliqd̄ moueri.

13 C. Cum declarauit q̄ trāsmutatio nō pōt trāsmutari ad trāsmu
tationem: nisi per accidēs: qm̄ trāsmutatio essentialr est de gēcē
te ad quiescentē: z intelligo hic per quiescentē illud quod caret trā
smutatioe siue in loco: siue in alio: incepit inducere impossibilita cō
tingentia huic positioni: si aliquis posuerit ipsam essentialr. C. Et
dixit: z etiā hoc pcedit in infinitū. i. z si trāsmutatio sequitur trā

Lū infinito
rū nō sit pri
mū nō erit
et vltimū.

mutatiōē precedentē essentialiter: z tingit vt ante hanc trāsmuta
tiōē demonstratā sūt trāsmutatioes infinite. B. d. necesse est enī
vt prius sit zc. i. z cōtingit huic opinioni vt ante trāsmutatioes
demonstratā sūt trāsmutatioes infinite: q; necesse est cuz ante trā
smutatioē fuerit trāsmutatio: z posuimus trāsmutatioē postero
riorem esse in actu: vt prior trāsmutatio sit actu ante: z hoc iute debat
cuz dixit: z vt prius sit z cū posterius fuerit futurū. i. cuz posterius
fuerit erit prius. C. B. d. U. g. zc. intēdit per hunc sermonē de strue
re generatiōē habere generatiōē: z vlr motuz habere motum z
mōdat sup duas p̄pōnes. P. Quaru altera est q̄ res generata: cum
fuerit in generatiōe nō dū est illa res generata. U. g. qm̄ homo cū
fuerit in generatiōe nō dū est homo: z hoc manifestum est per se.
P. Secūda autē est q̄ cum generatio simplr fuerit generata tūc ge
neratur. Si igit aliquis posuerit q̄ generatio generat sicut genera
tur in diuiduū substantie: sequit ex prima p̄pōne vt gñatio non sit
dum generat: sicut hō nō est homo dū gñat. Et sequit ex secūda: q̄
cuz generatio simplr existat cōpleta nō erit: q; positū est ipsaz gene
ratiōem cum fuerit: z ipsam nō esse cū gñatur: ex quo sequit vt sit: z vt
nō sit in eodē instanti: qd̄ est impole. Impole igitur sequitur ex hoc
qd̄ posuimus q̄ generatio h; generatiōē. C. Et cuz dixit. U. g. qm̄
si generatio zc. intēdit. U. g. qm̄ si generatio simplr existit gñata
in actu in aliqua hora cuz gñatur. B. d. necesse est igit ex hoc zc. i. ne
esse est igit vt gñatio simplr dum generatur nō sit generata pfecte.
B. d. sed cū fuerit generata zc. i. sed cum fuerit generatio: tūc inue
niatur generatū: sed ante hoc hec generatio que est gñata in alio tē
pore generabat: z hoc intendebat cum dixit. z hoc etiā generabat
in aliqua hora. B. d. ergo necesse est zc. i. ergo necesse est vt genera
tio simplr nondū sit. i. in illa hora in qua est: qd̄ est impole: z lz vt
appet nō induxit hoc exēplū nisi ad destruedū hāc opinionē ex h; q̄
p̄pōnit ei. i. infinitū esse: tñ p̄inet aliā destructionē: cum hoc qd̄ dat
p̄pōnit destructionē: z dixit: z cū infinita zc. i. z cū ante trāsmutatio
p̄pōnit destructionē: z dixit: z cū infinita zc. i. z cū ante trāsmutatio
p̄pōnit destructionē: tūc inueniēnt trāsmutatioes infinite: z cū infinita nō hnt pri
mū: ergo iste trāsmutatioes nō hnt primū: z cū p̄ia trāsmutatio nō
est: nō erit qn̄q; qm̄ primū est necessariū in eē sequētis: z cū sequēs
nō erit: nō erit ista trāsmutatio p̄sens. qd̄ est impole. Ergo b ante
trāsmutatioē nō est trāsmutatio essentialr. per accidēs vero est ne
cessariū. i. q̄ ante oēm trāsmutatioē sit trāsmutatio: qm̄ necesse ē
hoc vt sit hic vn̄ motus etern̄ qui sit cā q̄ ante oēm motū factum
sit motus: vt declaratū est in octauo. C. Et q; c modernū nō distin
guat illud qd̄ est per se: z illud qd̄ est per accidēs/ existimauerūt qd̄
sequitur ex hoc q̄ si homo semper generatur ab homine: z primū nō
fuerit: postremū nō erit. C. Et d nō est ita: quoniam primū est: z
est solr intelligētia operans. Homine autem generari ab homine
in infinitū est verum per accidens non per se.

C. Amplius euide motus p̄trarius est: z adhuc quies
z generatio z corruptio. Quare z qd̄ fit: cum fiat quod

Res gñata
cū fuerit in
gñatiōe nō/
dū est illa
res gñata.
idē infra. cō.
6. vīd̄ phile
6. phyl. 99.
z. 8. phyl.
69.

a. Hic p̄ficte
p̄mā demon
strationez.

b. In trāsmu
tatiōem
essentialr nō
ē trāsmuta
tio essentialr
p accidēs vō
est neciūm.
idē p̄ ce. 22.
phile. 8. phyl
si. cō. 47.

c. Inuehit
p̄tra leges.
Uide phile
8. phyl. cō.
15. z. 47.

d. In gñati
ōe hoīs p̄
mā est z est
solr intelligē
tia operans.

Esse opz illud qd corrupitur.

fit: tunc corrupitur. Neq; enim cum mor fit: neq; potius...

Et etiam motus per contrarium erit eiusdem rei: et quies etiam et generatio: et corruptio. Si igitur tunc generatio est generata quando generatur: quando igitur corrupitur: quoniam impossibile est ut generetur et corruptum indiget ut generetur necessario.

14

14 Quid est hoc quod dicitur: et est et cetera. fundat sup tres ppones. Quare...

Impossibile est contrarium recipere suum contrarium. id est per philosophum in ethicis...

Amplius oportet materiam subesse et ei quod fit et mutari. Que igitur erit materia sicut alterabile: ut corpus aut anima. Sic aliquid quod fit motus: aut generatio.

Et etiam generatum transmutatum indiget ut habeat materiam subiectam. Que igitur est ista materia: quam quemadmodum alteratum est corpus aut anima: ita generatum est aliquid: motus aut generatio.

15

15 Ista est alia rationatione: est: quam si transmutatio est generatio: tunc...

Documet

Subiectus motus intelligitur duobus modis.

16

Generatio est erit ei quod est in potentia in actu: et est esse non completum.

16 Dicitur et etiam si posuerimus quod motus habet generationem: quod igitur est illud ad quod generatur motus: quoniam necesse est ut motus rei sit de hoc in hoc: ut illud ex quo est motus: et ad quod est motus sit aliud a motu: et cum posuerimus quod motus habet generationem: tunc illud ad quod est motus: et ex quo est motus: erit motus: quod non est intelligibile. scilicet quod scia sit scia: et motus sit motus. Quoniam generatum est illud quod nondum est in actu perfectum. scilicet quod est in via generationis. nam si esset in actu: non esset illud generatio: quoniam generatio est erit eius quod est in potentia in actu: et est esse non completum. si igitur motus haberet generationem: tunc esse rei in via generationis esset esse eius perfecte in actu: et sic res que est iam completa generata generaretur: et hoc intendebat cum dixit: quoniam impossibile est: ut scia fiat scia. id est quoniam sicut est impossibile ut scia fiat scia: ita est impossibile ut generatio generetur.

Et iterum aliquid in quod movetur. Opz. n. aliquid esse huius ex hoc in hoc motu: non motum aut generationem. Sicut autem et quod erit. non. n. erit doctrina: que doctrine generatio. Quare nec generationis generatio: neque quedam cuiusdam. Et est illud igitur ad quod est motus quod est: necesse est enim ut motus huius demonstrati sit de hoc in hoc aliquid non motus. Et cum hoc impossibile est hoc intelligi quod sit: impossibile. n. est ut scia fiat scia: ergo generatio non habet generationem omnino.

Amplius si tres species sunt motus: harum aliquam necesse est esse subiectam naturam: et in qua movetur: loci igitur mutationem alterari aut ferri. Omnino autem quod movetur quod movetur omne movetur tripliciter: aut in eo quod est secundum accidens: aut quod pars aliqua aut quia per se:

Amplius si tres species sunt motus: harum aliquam necesse est esse subiectam naturam: et in qua movetur: loci igitur mutationem alterari aut ferri. Omnino autem quod movetur quod movetur omne movetur tripliciter: aut in eo quod est secundum accidens: aut quod pars aliqua aut quia per se:

fm accidēs solū cōtingit mutare mutationē: vt q̄ san-
fit currat: aut discat: hoc aut fm accūs dīnīsim^o olīm.
Et etiā si species motus sunt tres: necesse est vt nā
subiecta isti sit vna earuz: z similr illud ad qd̄ mouet:
z sic translatio alterabit: aut transferi. Et vlr cū omne
motū mouet tribus modis: aut per accūs: aut fm par-
tem: aut per se: possibile est vt transmutatio transmuta-
tur. U.g. vt infirmus ecce adhuc iam medicinat: aut
addiscit: z iam dīnīsimus superius loqui de transmu-
tatione per accidēs.

17 Cum dixit q̄ si motus hz motū sequit vt motus moueat: incepit
dicere inopinabile cōtingēs in hoc. Et dixit: et si spēs mot^o sunt
tres zc. i. z et si in p̄dicamento motus fuerit motus. s. q̄ mā motus
sit motus: sicut mā alteratiōis est in qualitate: z mā translationis
est in vbi: z iam declaratū est prius q̄ spēs motus sunt tres: trāslat-
tio: z alteratio: z dīnīsimus necesse est si motus est in motu sicut al-
teratio in qualitate: trāslatio in vbi: vt idem motus sit aut in sua
specie aut in alia: si in sua sequit vt trāslatio transferat: z alteratio
alteretur: quod est inopinabile: si in alia: sequitur translatio alte-
retur: z alteratio transferat: qd̄ est magis inopinabile. C. B. d. e. necesse est vt nā subiecta zc. z intendit per nām subiectā gen^o in
quo est motus. i. necesse est vt mā s̄t a isti motui sit vnus motū: z
similr necesse est vt iste motus qui est quasi forma in hac mā sit vn-
trium motū: z hoc intēdebat cū dixit: z similr illud ad qd̄ mouet
tur. i. z similr est necesse vt forma istius mot^o: sit vnus triū motū:
z accipit illud ad qd̄ mouet loco motus: qz illud ad qd̄ est motus
est de nā motus. C. B. d. z vlr zc. z intendit declarare quō sequitur vt
motus sit a motu p̄ accūs: manifestū est enī q̄ hoc est p̄his motus
generatū: z apparet in principio octauiz: z quasi dicat: z qz oē mor-
tum mouet aut p̄ se: aut per accidēs: z declaratū est q̄ mot^o non ē ex
motu per se: necesse ē vt motus fiat a motu per accidēs. Et tacuit
de illo qui est fm partē: qz oē qd̄ hz motum fm partē: possibile ē vt
motus sit in toto: qz cuz pars diuidit sit totū: si igitur esset possibi-
le vt motus moueret fm partē: esset possibile vt moueret fm totū:
z cum ē impossibile vt mot^o moueat per se: aut fm partē: ergo est posse
per accidēs: imo apparet q̄ ē necessariū. s. vt ante oēm transmuta-
tionē sit trāslatio. C. B. d. U. g. zc. i. U. g. vt trāslatio: egritudo
egritudine in scientiā: hec enī ē transmutatio ex trāslatio: egritudo
accūs: z similr qū transmutat de egritudine in disciplinam.

Quoniam autē neq; substantie: neq; ad aliquid: neq;
ipsius facere z pari relinquit fm quale z quantū z vbi
motus esse soluz: in vnoquoq; enī horū est contrarie-
tas. Adotus quidem igitur fm quale alteratio sit: hinc
eni.

Illud ad qd̄
ē mot^o ē de
nā mot^o. id
ē. c. 9. Et. 3.
phy. cō. 4.
Documētū
De qd̄ hz
motum fm
partē pole ē
vt mot^o sit
i toto: qz cū
ps diuidit
sit totū. Id
ē. cō. primo
z ibi.

Adot^o ē in
trib^o p̄dica-
mentis.

eni: alludit cōe nomē. Dico aut quale nō in substantia.
Et nāq; differētia quale est. Sed qd̄ passiuū est hz qz
dicit pati aut impassibile esse. Qui vero fm quātūz
est z fm cōe quidē inoiatus est fm vtrūq;: aut augmē-
tum aut decrementū. Qui quidē est in perfectā magni-
tudine augmētūz est: qui vero ex hac decrementum.
Qui aut fm locū z fm propriū: z cōe: inominatus
est. Si aut loci mutatio vocata qd̄ cōe est: qzuis dicā/
tur ferri hec sola pprie: cum nō in seipsis sit stare mutā-
tibus locū: z qd̄cūq; nō ipsa seipsa mouēt fm locuz.
Et cum motus nō est substantie neq; relatiōis: neq;
actionis: neq; passiōis: remanet vt sit in quātitate: z in
qualitate: z vbi tū: qm̄ in vnoquoq; istorūz est contra-
rietas. Adotus igit in qualitate sit alteratio: qm̄ hoc
nomē cōiunctū est cum qualitate vlr. Et intelligo p̄
quale non oē illud qd̄ est in substantia: qm̄ differētia ē
est qualitas: sed qualitas que attribuit passiōi: z illa
per quā dicit aliqd̄ pati: aut nō pati. Adotus aut in
quātitate vlr non nominat. vnuz aut eoz dicit augmē-
tum: aut dīnīsimus. Adotus vero ad magnitudinē cō-
pletūz dicit augmentūz: z motus ex hac dī dīnīsimus.
Adotus vero in loco vlr z pprie nō noiat. Dicat igit
tur translatio: lz translatio nō dicatur vere nisi de illis
rebus tantū quemutant loca: z nō habent quiescere: z
que nō mouent se in loco.

Ista est p̄lo quā intēdit: qm̄ cuz posuit q̄ mot^o inuenit in trib^o
p̄dicamētis: z declarauit q̄ nō inuenit in s̄ba: neq; in relatiōe: neq;
in actione: aut passiōe. sequit vt solūmō sit in istis trib^o. Et dixit:
qm̄ in vnoquoq; istorūz est cōtrarietas: z inuit vlr hz q̄ cā vlr p̄pter
quā est posse vt motus solūmō sit in his tribus p̄dicamētis est qz cō-
traria existunt in eis: hec enī necessaria cā est in esse eoz. Et di-
xit: motus igit in qualitate zc. i. z vocet intērio vlis que est motū
in quale alteratio: qm̄ hoc nomē positūz est vlr oibus motibus: qui
sunt in quale: z intendit per hoc qd̄ dixit cōiunctū. i. positū ad pla-
cium. C. B. d. z intelligo p̄ quale: non illud qd̄ est s̄ba zc. i. z intelli-
go per qualitatē in qua inuenit iste mot^o nō qualitatē que est in p̄-
dicamēto s̄be. U. g. d̄rias que sunt qualitates s̄bales: sed speciem
qualitatis cui attribuit passiō aut passibile: z hoc intendebat cum
dixit: est illa per quā dicit aliqd̄ pati: aut nō pati: z intēdebat ge-
lōmē. Auer. sup phy. bb

Bria ē q̄
tas qd̄az.

18

Cā vlr p̄
quā est pole
vt mot^o sit
lūmō sit in
trib^o p̄dica-
mētis est qz
traria exi-
stūt in eis.

Documētū
7. phy. tex.
cō. 14. vsq;
ad. t. 2. 20.
Vid cō. 14.
7. phy. cur
de odore n̄
sē mētōez.
a Que sit
q̄litas ī q̄ri
tate. Vide
7. ph. 2. 15.
b In. 7. p/
scrutabitur
vtrū ī sc̄da
sp̄e q̄litas
sit motus.
Vide calcē
cōmē. 20. 7.
phy. p̄s.
P̄ia expō.
c Corpa q̄t
tuoī simpli
cia existi
manē moue
re se ī loco:
sed nō h̄nt
q̄scere ex
se. Vide cō
mē. 2. phy.
cō. p̄. Et q̄
ibi. vid̄ cla
ri^o pro hoc
p̄mē. 29. 8.
phy. 22.
d Secūda
expositio.
e Corpora
simplicia n̄
mouēt se in
loco nisi p̄
accōs.

uns p hoc de p̄dicamēto qualitatis passibilis ēt potentia nālem: e
impotētia: qm̄ p hoc qd̄ dixit pati p̄tinet duo genera simul: p̄tinet
genus passiuū/ z gen^o qd̄ d̄r fm̄ impotētia nālem: z p hoc qd̄ dixit
z nō pati h̄nt potētia nālez. Et dixit s̄ fm̄ p̄sideratiōem largē:
sicut posuit ḡiatōem p̄mo in d̄ffōne: qm̄ in septimo istius libri
clarabit q̄ motus alteratiōis nō inuenit in p̄dicamēto qualitatis:
nisi in genere qualitatis passiuē fm̄ tactus gustum z visum: nam iste
qualitates recipiūt magis z minus: z nō est ita de qualitatis que
sunt in aīa: z in alato: z in q̄litate a que est s̄z quāritatē. Illa aut
quē dicit fm̄ potētia z impotētia nālem est propinqua passiuē:
videt q̄ in ea est mot^o: z in septio b p̄scrutabit de hoc: sed fm̄ ver
ba eius in hoc loco apparet q̄ fm̄ eam inuenit mot^o. Deinde d̄
z motus in quāritate zc. i. z motus cōis qui est in p̄dicamēto: quan
titatis. s. qui cōtinet duas species nō h̄z nomen: sed alteraj duarū
specierū dicit argumētuz: z reliqua diminutio. Deinde d̄. z mo
tus in loco zc. idest z intentio cōis oībus motibus qui sunt in loco:
est etiā illa que est tanq̄ genus istius motus nō h̄z nomen. Et in
ten dit per propriū motuz qui ita se h̄z ad hunc motū generalē sicut
species. z hoc est fm̄ idioma greco: n̄. Deinde d̄. dicit igitur trans
latio. i. nos autē vocemus illud qd̄ inuenit in speciebus istius mo
tus translationē. Et q̄ hoc nomen trāslatio d̄r in idioma eorū
de eis que mouent in loco: que non habēt cessare in eo ex se. s. que
mouent violenter: z de corporib^o ip̄s simplicibus narravit hoc:
dixit: lz translatio zc. i. lz translatio in nostro idioma dicitur vere
de rebus que mutāt sua loca: z nō habēt cessare ex se cū sint inani
mata. Deinde d̄. z que nō mouent se in loco: z forte addidit hoc:
q̄ hoc nomē translatio apud eos dicebat de motib^o violentis t̄m̄:
quonia c corpora quattuor simplicia existimant mouere se ī loco:
sed nō h̄nt quiescere ex se. d Et forte hoc nomē translatio apud
eos dicebat de omni qd̄ mouetur in loco p̄ter q̄ de habētib^o ani
mas: corpora e enī simplicia nō mouent se in loco nisi per accō
dens: z illa que mouent se in loco/ sunt animata fm̄ hoc: igitur ani
mata sunt illa que quiescunt ex se: z cum dixit q̄ iste due d̄ffōnes
nō inueniunt in eis de quibus d̄r hoc nomen translatio apud eos:
demonstrauit q̄ hoc nomē translatio apud eos dicebat de nō ani
matis siue moueant nāliter: aut violenter.

Que aut est in eadē sp̄e mutatio in magis z in min^o
alteratio est: aut enim ex h̄rio: aut in h̄rium motus est:
aut simplr: aut sic. An minus quidem enī cū sit in h̄rio
dicit mutare: in magis aut tanq̄ ex cōtrario in ipsum.
Differt enī nihil fm̄ quid mutare: aut simplr: nisi q̄
sic indigebit h̄ria esse. Magis aut z minus est in quo
plus aut minus h̄rij insunt: aut non.

Et transmutatio etiā que est in eadez specie in ma
gis z minus est alteratio: quonia est motus: aut ex cō

trario: aut ad cōtrariuz: aut simpliciter: aut quodā mō.
Transmutatio igitur cū est ad minus dicit q̄ res trās/
mutat ad h̄rium: z si ad maius dicit q̄ transmutat ad
illam ex cōtrario. Qm̄ non est differentia inter hoc q̄
res transmutet quodā modo: z simpliciter: nisi in hoc
q̄ duo cōtraria necesse est vt sint existentia quodā mō.
Et magis z minus sunt: vt cōtrariū existens: aut non
existēs: sit quodā mō magis z minus.

Cum posuit q̄ motus sunt de p̄trario in p̄trariū: z q̄ latet hoc:
qm̄ nos videm^o eandē sp̄em trāsmutari de simili in simile: vt euz al
bum trāsmutat ad magis albū aut nigrū ad magis nigrū: incepit
d̄ffoluerē hoc. Et dixit: z trāsmutatio ēt zc. i. z trāsmutatio non
solūmodo que est de sp̄e in sp̄em p̄traria est alteratio: vt albū in ni
grū: sed trāsmutatio q̄ est in eadē sp̄e fm̄ magis z minus: vt albū
in magis albū: z ecōuerso. Deincepit declarare q̄ ista transmu
tatio que est in eadē sp̄e est de p̄trario in p̄trariū: z dixit: qm̄ ē mot^o
zc. i. z dixit q̄ ista trāsmutatio est mot^o de p̄trario in p̄trariū: aut
simp̄r: aut quodā mō: z iste motus. s. qui est in eadē sp̄e est de p̄tra
rio in cōtrariū quodā mō. Et intendit qm̄ qd̄ sequeret si oīs mo
tus esset de cōtrario in cōtrariuz simpliciter: euz autē inuenit duo/
bus modis. s. in respectu extremitatū z mediū nō cōtingit qd̄. Et
cū narravit q̄ mot^o qui est in eadez sp̄e est de aliquo p̄trario in ali
q̄ cōtrariū: incepit declarare hoc: z dixit: z cū trāsmutatio fuerit
ad minus zc. i. z in transmutatiōe que est in eadez specie inuenitur
magis z minus ex p̄trarietate. Cū igitur transmutatio fuerit de ma
gis in maius dicit trāsmutari ad cōtrariuz: qm̄ nō sit minus nisi
ex mixtione cōtrariū. U. g. qm̄ id qd̄ est magis album qd̄ trāsnu
tatur ad minus albū d̄r trāsmutari ad aliq̄ nigrū: z cū ecōuerso
dicit trāsmutari ad aliq̄ album. Deinde d̄. nō est enī differentia
zc. i. z hoc est necesse q̄ nō est differentia inter hoc q̄ res transmute
tur quodā modo nō simplr: z q̄ transmutet simplr in hoc q̄ vtrāq;
trāsmutatio indiget: vt sit de cōtrario in p̄trariū: nisi in hoc q̄ in
trāsmutatiōe simplr duo cōtraria sunt cōtraria existentia simpli
citer: z in trāsmutatiōe quodā modo sunt cōtraria quodā modo.
Et hoc intēdebat cum dixit: sed in cōtrariis zc. i. sed cōtraria in
trāsmutatiōe que est simpliciter sunt cōtraria in ea existētia sim
pliciter: z in trāsmutatiōe quodā modo sunt cōtraria in ea existētia sim
pliciter: z in trāsmutatiōe quodā modo sunt cōtraria quodā modo:
z hoc intēdebat cum dixit: sed in cōtrariis zc. i. sed p̄traria in trās/
mutatiōe q̄ est quodā mō sunt p̄traria ī ea quodā mō: z quasi p hoc
d̄r eam p̄ qua quedā trāsmutatio est de p̄trariis simplr: z quedā
de aliq̄ p̄trariis. Deinde d̄. z magis z minus zc. z quasi dicat. z ma
gis z minus est vt cōtrariū aut mediūz diuersent fm̄ min^o z magis.
Qd̄ quidē igitur hi tres soli motus sunt ex his mani
festū est. Immobile aut ē qd̄ oīno ipole ē moueri:
sicut son^o est inuisibilis. Et qd̄ multo tpe vix mouet:
bb z

19

Nō sit min^o
nisi ex mi
xtōe p̄trariū
Idē. i. te. c.
43. Sz vid
oppositū. 2.
ce. cō. 17.
In trāsme
tatiōe sim
plr p̄traria
sunt simplr
z ī trāsnu
tatiōe qd̄
mō p̄traria
sunt quodā
mō. Idem
s. cō. 6. Et
j. cō. 52.

aut qd tarde incipit: qd dr grauiter moueri. Et qd aptum natum est moueri: z possibile: non mouet autē tunc cū aptū natum est: z vbi: z sic: qd quidē quiescere voco imobilium solū. Contrariū enim quies motui est: quare z priuatio erit susceptiui.

Immobile triplr.

Declaratum est igitur ex hoc qd isti tres sunt motus tantuz. Et imobile est illud quod non potest moueri omnino. U. g. sonus est inuisibilis. Et illud quod mouet tarde z difficile est illud qd dicitur difficilis motus. Et illud qd innatū est moueri: z potest moueri oīno: s; nō mouet in illa hora in qua innatū est: z vbi innatū est: z sicut est innatū. Et hoc solū inter alia imota dicitur quiescēs: z quies est h̄ria motui.

20

Differe di/ stinctiones vide de in/ sibili. 2. de sia. t. c. 103 Et que ibi.

Hic vult etiam declarare quid sit quies que opponitur motui in rei veritate: z incepti sermonē in declarando hoc s̄m quot modos dicitur imobile. Et dixit. Et imobile est illud qd non potest moueri zc. i. z imobile dicitur multis modis. dicitur enim imobile illud cuius species non est innata recipere motum: vt dicitur qd sonus est inuisibilis: quia non est innatus vt videatur. C. B. d. z illud quod mouetur tarde zc. i. z vt dicitur imobile etiam illud qd difficile mouetur z tarde: z isti duo modi dicuntur imobile transumptiue. Et Alexan. dixit. z qd illud quod est tardi motus est aliud ab illo quod est difficilis motus: quoniam illud quod est difficilis motus: est illud quod incipit tarde non illud quod mouetur tarde. C. B. e. m. de dicitur: z illud quod est innatum zc. id est z dicitur imobile tertio modo illud quod habet naturā vt moueatur: sed non mouetur in illa hora in qua innatum est moueri: z in loco in quo innatum est moueri: z quando cessat a motu quo innatum est moueri: z hoc intendebat cum dixit: z vbi est innatum zc. i. est in loco in quo innatum est moueri z potest moueri illo motu quo innatum est moueri: quiescēs enim in rei veritate est hoc. s. illud quod caret motu in tempore in quo innatū est moueri: z in loco in quo innatum est moueri: z in dispositiōe motus s̄m quā innatū est moueri. Sed ista quies videtur esse rei mote ex se: z quies violenta non quies naturalis. Quiescēs enim naturaliter est illud quod caret motu in loco in quo non est innatum moueri. Sed forte contentus est a descriptione quietis p hoc qd est manifestius z notius: z intendit declarare qd quiescens in rei veritate est illud quod opponitur vero motui: z est illud quod caret motu vero: z tacet descriptionem aliorum modoz quietis. Quiescens enim naturaliter innatū est moueri in alia hora. Et potest intelligi hic de innato z possibili: illud quod est comune violento z naturaliter. Terra enim cum quiescit in suo loco naturali caret etiā cum hoc illo qd innatum est habere violenter ex motu: z in loco in quo innata est habere hunc. i. motum violentus z in tempore s̄m

Dubium.

Solo s̄ma

Solo sc̄da.

hoc ista descriptio erit cōmunis omni quiescētī: z ideo intelligēdūz est hoc ex quiete priuatio motus dicti de tribus modis qui sunt motus in rei veritate. B. d. z hoc solū zc. id est z hoc postremū eius qd dr imobile est illud qd dicitur quiescens in rei veritate: z est id qd dicitur esse cōtrarium vero motui.

Quid quidē igitur est motus: z quid quies: z quot mutationes: z quales motus: manifestum est ex dictis.

Tractatus secundus de vnitāte z diuersitate motus in suas species.

Capitulum in quo premitit quādam diffinitiones necessarias ad sequentia. Cap. i.

Est hec autem dicamus quid est simul z separatim: z quid est tan/ gere: z qd est mediū: z quid p̄ri: z quid habitū: z quid cōtinuū: z in qualibet re vnūquodq; horuz esse aptum natum sit.

Manifestum est igitur ex his dictis quid est motus: z quid est quies: z quot sunt transmutationes. Dicamus nunc igit quid est simul: z quid est separatim: z quid est sequi: z quid est succedere: z cōtinuari: z vnūquodq; istoz in quibus innatum est inueniri.

Declaratum est igitur ex dictis qd est motus in rei veritate: z quotz est diffinitio motus p̄dicta iter: qm̄ illic nō distinxit iter ḡnationē z corruptionē z alios motus: h̄ aut declarauit quilla diffinitio nō dr simplr nisi de istis tribz tm̄: perfectio enim que accepta est in diffinitione motus que est tanq̄ genus non inuenit in trāsmutatione que est in ḡnatione. s. qm̄ a in ea nō est p̄fectio diminuta de ḡne eius ad qd est motus. s. a gene/ re perfectionis cōplete z causa in hoc est qm̄ forma est indiuisibilis: z qd ḡnatio ē de nō esse. C. B. d. z qd est quies. s. ges opposita vō motui. C. B. d. z quot sunt trāsmutationes. i. trāsmutatioēs q nō sunt motus que inueniuntur in s̄ba z in alijs predicamentis preter tria. Et intendit qd in s̄ sermone distinxit vtrā trāsmutationē a vō motu. Et qm̄ in hoc sermone declarata sunt h̄c dicta: incepit h̄ q̄rere s̄m descriptionē z sermones faciētes scire illa q̄ accidunt motui: vt h̄c p̄paratio ad illud qd vult p̄scrutari de nā p̄tinuū. Et dixit. Dicamus nūc zc. i. dicamus igit nūc intentionē eius qd dicimus cor esse in simul z separatim z cōtinua z p̄na: z qd est intentio istius

21

In tertio p̄hs nō distinxit iter ḡnationē z corruptionē z alios motus: s; bñ i hoc q̄to zc.

a Lā qd generatio nō est motus ē: qd i ea non est p̄fectio diminuta de

ghe ei ad qd e motus... ca i b est qm bza est inuisibil... Sz vide op... Sz de foris elemtoz q... Sz ipm ite/ dunt z re/ mittunt... Quid sit se paratis ta/ gere mediu

22 Cap. ante/ pultio. Sz in mathe maticis est pract. Sz. 4. ph. t. co. 76. Et p de gen. 44. Sz in mathe maticis duo vltia reuer tunt i vnu z sic assum lat ptnuo. Sz i nalib' duo vltiare manet duo demostrata Id e. j. c. 30. Quid clari' p b. j. c. 39. c vltia no sunt i loco eentialr: sz

ppositionis inter que est neia in motib'. B. d. z vnuquodqz istoz zc. i. z cuz exposuerimus istas intetiones declarabimus ista ppria vnicuiqz eoz. A. g. qm cu fuerit declaratu qd est cotinuatio: decla/ rabit q sunt res cotinuerz que sunt res no cotinue: z silr de alijs. C Simul quide igit dicunt hec ee sz locu quecuqz vno loco sunt prio. C Separatis aut quecuqz sunt in altero. C Tagere aut quoz vltima simul. C Mediu vo in qd apm natu est primu pringere mutas: qz in qd vltimuz: mutat sz nam ptnue mutadu. In minimis aut est me diu in trib': vltimu quide. n. mutationis prium est. C Dicimus igit simul in loco in reb' q sunt in eodem loco. s. in pmo loco. C Et dicimus sepatim in reb' que sunt in locis diuersis. C Et dico cotigua duz extrema sunt insimul. C Et dico inter itelligedo illd ad qd pti mo tranmutatio est innata ire anteqz eat ad illud ad qd postremo tranmutat: cu tranmutatio eius fuerit sm cursum nale z cotinua. Et inter saltē inuenit in trib': finis enim tranmutationis est cotrarium.

C Simul dr multis modis vt dictu est in lib. de pdicamentis: sz hic intedit describere de illis illu modu q est sm locu tm. C Et intedit p primu locu cotinens pprimu q no est locus mediante alio. C Et di xit: in eodem loco: qz si cotinentia fuerint duo erunt in duobus lo cis: non in eodem loco. 2 C Et qz sepata sunt opposita eis q sunt insimul: incepit describe re illa: z dixit. z dico separata in reb' que sunt in locis diuersis. i. di uersis sm demonstratione. s. multis non vno. 3 C B. d. z dico cotigua zc. i. z ptigua sunt corpa quoz vltia sunt s. superficies insimul: ita q inter illas no est corpus exneu: z h est coti guatio nalis: cotiguatio vo a mathematica est in magnitudinib' quoz vltima superponunt. Si igit fuerint corpa/ supponit superficies eoz cotigue: z si superficies/ supponit linee: z si linee/ supponit pu cta: si dicimus q punctus supponit puncto. Sz hic no intedit mathe maticā: qm i mathematicis b duo vltia reuertunt in vnu: z sic assi milant cotinuo. In nalibus vero duo vltima remanet duo demon/ strata: z ideo dixit: du extremates sunt insimul. i. z res contigue sunt quaru vltia que sunt in actu sunt insimul: z dicuntur cotigua sicut dixit dum vltima sunt insimul: z h significat q cotiguatio si/ gnificat hac intetionez. C Et p simul intedit h illa que sunt i loco: z sm hoc erit in loco p accns: qm vltia c no sunt i loco eentialr. 4 C B. d. z dico iter zc. z iter est illd ad qd tranmutatu tranmutat pmo. i. anteqz tranmutet in illud in qd tranmutat i postremo. C Itē em est pmu eius ad qd tranmutat tranmutatu' cu non tranmutat ad ipsum p sua tranmutatione ad aliud nisi si mot' h'et motu. sz cu mo

tas no hz motu sic pdiximus: z motu qn est i illo ex q e mot' dr no/ di tranmutari: z cu fuerit i illo ad qd di iaz tranmutari z desinere in tranmutatione: q no dr tranmutari nisi qn fuerit iter. C Et iter neio est a ce na ei' ad qd e mot': qm si mot' fuerit i loco/ iter erit loc'. s. pimus loc' ad que motu mouet. z silr si mot' fuerit i q'itate: tuc iter erit p'ia q'itas ad qua tranmutat tranmutatu. Qm ar nece e vt sit pimus locus: z quo est primus appet ex hoc qd diximus: q motus non hz motu. C Et dixit. q necesse est vt motus sit sm cursum na/ turale: qm si no fuerit sm cursum nale: pole est vt quiescat interiz: z tunc inter erit ipsum ad quod. z ideo dixit: dum fuerit cotinua. C B. d. z inter est saltē in tribus. i. in duob' cotrarijs z medio: qm si mediu no fuerit no erit inter. C B. d. finis em tranmutationis e co trariu. i. z inter inuenit in trib' qm finis z principiu tranmutatio/ nis sunt duo cotraria: z inter illa est aliqd. s. inter cotraria. C Cotinue aut mouet qd nihil/ aut paucissimu deficit rei non tepori. Nihil em phibet deficientē rei non tem poriz: aut statiz: aut post hypaten. i. p'ima sonare vlti ma: sz rei in qua mouet. Hoc aut z in his que sunt sm locu: z in alijs mutationib': manifestu est. C Et illd qd mouet sm ptnuatione est illd qd no defit oino: z saltē in illa intetione in qua est motus: no in tpe. Quonia nihil phibet deficere: z statiz euenire neu ma qd dr Bam cuz neumate qd dicit zir. Mos eniz in/ telligimus per hoc intetione in qua est motus. Et hoc manifestum est in tranmutationib' que sunt in loco: z in alijs tranmutationibus. C Cu accepit in diffnitione ei' qd est iter cotinuatione motus: ince pit exponere ptnuatione i motu. C Et. d. z illd qd mouet zc. i. z illd qd mouet sm cotinuatione sic describit: qm est illud qd non deficit oino sm intetione z sm tps: z si defecerit sm intetione/ erit paucū: sm vo tps deficit sm intetione q non deficit sm illd: qm plura mota no deficiut sm tps: z mot' eoz no est cotinuu: vt q inducit neu ma qd dr bam post neu ma qd dr zir. iste. n. no defistit sz tps: z defistit sz motu: qm neu ma qd dr bam est aliud i intetioe a neumate qd dr zir. z in ptnuis no posuit neio vt no deficiat oino i intetione: qz parua mota ptnua deficiut aliquatulu i intetioe: vt a'alia q ambulat: illa aut q natat/ aut volat no deficiut in intetione oino. C B. d. nos. n. intelligim' p hoc illa intetione in q est mot'. i. z nos descripsim' coti nuatione hac descriptioe: qz cu dixim' motu ptnuu: itelligimus co tinuatione intetiois in q est mot' rei mote. s. qm si mot' ei' fuerit in loco/ cotinuatio ei' erit in loco: z si i alteratioe cotinuatio ei' erit i alteratioe. B. d. z hoc manifestu est in tranmutationib' que sunt in loco: z in alijs tranmutationib'. i. qm cotinuatio in eis est: est in in/ tentione in qua est tranmutatio.

p accns: op positu. p ce gna. co. 29. Ubi hi q neqz p se ne qz p accns zc. a. Medius est de na ei' ad qd emo tus.

Quid coti nue.

23

Contrarium autem fm locum est fm rectitudines
distans plurimum: minima. n. finita: metru at finitu e.

Et pne: qm minima linea recta est finita: z finituz e paruu.

Cum posuit q ois motus est de pcare que sunt ploca psuperius z inferius simplr: z dixit in rectitudine: qz distatia maxia
z minima non diffiniuntur nisi per lineam rectam: z si non pole e po
nere inter qlibet duo puncta distatias infinitas arcuales diuersas.

Et hoc intēdebat: cum dixit: qm minima linea recta est finita. i.
qm minima linea recta posita inter duas distatias est vnaz z hoc in
tendebat cum dixit finitaz: qz minima linea inducta inter duo pu
cta est recta. C Neceffe est vt maxima linea in mundo cuius vnus
finis est superius simplr z scds est inferius simplr diffiniat p recta:
qm h est finita. i. vna. Linee aut arcuales sunt infinitaz: io in eis n
inuenitur maxima linea: neq minima. C B. d. z finituz est paruu
z intendit per finitu rectum: qz inter duo puncta no cadit ex eo nisi
vnum tm: z intēdit per paruum breue. i. z linea recta est breuissima
linea inducta inter duo opposita: z ista linea est mensura cum men
sura sit minima.

Consequēter autē est q cum post p'timum solum sit
aut positione: aut specie: aut aliquo alio sic determinati
nullum medium est eoz que sunt in eodem genere z
cuius p'nr e. Dico aut vt linea linee/ fm qd sunt linee:
aut vnitatis vnitas fm q sunt vnitates: aut domus do
mus. Aliud autem nihil phibet esse medium. Confe
quenter. n. alicui est p'nr: ac posterius aliqd est. No. n.
p'nr vnuz ex duobus: neq noua luna scde p'nr: s; h illi.

Et dico sequi in illo qd est post principium: aut in
situ: aut forma: aut in alia intentione: z cum hoc fuerit
positum non erit inter illa aliquod illius generis. C Ter
bi gratia aut linea: aut linee sequantur lineam: aut vni
tas: aut vnitates sequantur vnitatem: aut sequat dom'
domum. Et nihil prohibet inter hec duo sit aliqd non
illiusmodi. Sequens enim est sequens in aliquo por:
z in aliquo posteriori. Non. n. vnuz sequitur duo: neq
nox nouilunij seqt noctez futura: sed ista sequunt illa.

25 Et dico sequitur zc. i. z d; seq in re que est post alias: que est quasi
principium: aut in situ: vt cum dicimus domum seg aliqua domu:
aut in forma specifica. U. g. q aial ambulans sequitur hominem.

24
Uis. 10. me
ra. 13.
Distantia
maxima z
minima n
diffiniuntur
nisi p linea
recta. Idē
4. phz. c. 5.

Linee ar//
cuales sunt
infinitae. Idē
p ce. 27.
Linea recta
est breuissi
ma inducta
inter duo op
posita. Idē
p mo ce. 28.

Quid p'nr.

Et intēdit per aliam intētoem sequēs fm nām. U. g. q dualitas
sequitur vnitatē z trinitas dualitatem: z vt cum dicimus q in ser
monibus narratio segtur p'hemium: z existimatur q sub hoc collo
catur sequēs fm placitum: z est oppositū ei: quia est fm naturam.
C B. d. z cū h fuerit positū zc. i. z est nece vt inter hec duo q dnr seg
non sit aliqd sui gnis. s. vt inter lineas pntes non sit linea: z inter
domos pntes non sit domus: z nihil phibet vt inter illa sit aliquid
alterius gnis. U. g. q inter domos pntes sit aliquid qd nō e dom'.
C B. d. sequēs. n. e sequēs zc. i. sequēs. n. est sequēs aliqd pcedens
ipm sui gnis: z ipm est posterius ab eo. Consequētia igr sunt illa in
qbus sunt pri' z posterius: aut in situ: aut in specie. i. in nā: z sequēs
est posterius non prius: vnde nullus dicit q vnū segtur duo: z nox
nouilunij sequitur futuram noctem: sed econtrario.

Habitum autem est qd p'nr est cum tangat. Qm at
ois mutatio in oppositis est: opposita autem cōtraria:
z fm contradictionem sunt: contradictionis autez nihil
medium: manifestum est q in contrarijs erit mediū.

Continuum autē est quidem q de habitu aliquid ē.
Dico autem esse continuum cum idē fiat: z vn' vtrius/
q terminus eoz que tanguntur: z sic significat nomen
continui. Hoc autē esse non pōt cum duo sint vltima.

Et sese succedere est illud qd est p'ns: z tangēs: z qz
ois transmutatio est in oppositis: z opposita sunt p'tra
ria z contradictoria: z inter cōtradictoria nō ē mediū:
manifestuz est q inter est in p'tarijs. Continuu ve/
ro est quodāmodo sese: sed dico continuuz qn vltimū
vtriusq; in quo tangunt se fuerit idem: z fuerint conti/
nua: fm q significat hoc nomen. Qd est impossibile si
vltima fuerint duo.

Et sese: z sese est illud in quo inuenitur p'ns z posterius: in quo
vltima sunt in simul: qm hoc nomen sese signat cōsecutōem z tactū
in simul signat igitur duos: z ideo dixit: z sese est illud qd est p'ns z
tangens: quoniam tangētia sunt de sp'ibus diuersis: sese vero sunt
eiusdem speciei sicut consequentia.

Deinde incepit declarare vbi inuenitur inter: z dixit: q inter in/
uenitur in contrarijs mediatis: z propter hoc impossibile est vt mo/
tus sit in contradictorijs: aut in contrarijs immediatis: z sermo eius
in hoc manifestus est.

C B. d. p'tinum vero zc. i. p'tinua aut sunt sese. i. quoz vltima adu
nantur apud p'tactum: z sunt vnum: z in hoc differt p'tinuū a sese.
B. d. fm q signat hoc nomen. i. in rebus nālibus z artificialibus:
in nālibus vero dicim' q p'tinua sunt a illa quoz vltia sunt vnū

2

3

Quid h'ra

Contradi/
ctois nihil
est mediū.
Quid con/
tinuum.

26

2

3

Contina sūt
qz vltia sūt
vnuz nālr.
Idē. i. t. c.
39. 40.

a No diaz
iter ptinu
tare naliu
artificialiu
z mathca/
sicozum.

naturali: vt in membris continuis. a Et in artificialibus qd
ultima eorum sunt vnum per artificium. In mathematicis vero
dicimus ptinua qn ultimam vnum imaginatur esse coe cuz ei vt
punctus qd est coe duabus lineis: z linea duabus superficiebus: z
ista ptinuatō non est nalis: z hic intendimus describere ptinuatō
ne nali. B. d. qd ē ipole z. i. z impole est vt ptinuatō fit duoz pt
nuoz qn vltia eoz n fuerint adunata: z h ē dia iter sese: z ptinua.

Sed hoc determinato: manifestum est q in his est
quidem continuum ex quibus vnum aliqd aptum na
tum est fieri fm tractum. Et sicut aliqn fit continuum
vnum: sic z totum enim erit: vt aut penetratiōe: aut co
clauatione: aut colla: aut tactu: aut insertu.

Manifestum est igitur q continuatio est in rebus q
innate sunt vt ex eis fit vnum per coniunctionem. Et
quemadmodum copulatum fit vnum qn qz silt totum
fit vnum. Verbi gra. per applicatiōem: z clauatione
z per contactum: z per consolidationem.

27 Cum diffiniuit ptinua q sunt illa que inata sunt vt vltima eoz
sunt vnum: dixit. manifestum est igit ex hac descriptiōe q cotinua
tio est in rebus que inate sunt vt ex eis fit vnum per coniunctionem
s. aut per ligamentum: aut per applicatiōem: aut per solidatiōem. Illa
aut in quibus non aptat non hnt ptinuatōem. B. d. z quemadmo
dum copulatum z. i. z quemadmodu copulatum fit in aliqua bon
vnum. s. per adiunctionem vltimoz: aut per ligamentu: aut palind.
Silt vtruz ptinuatōz fit vnum qn illic nō fuerit vltimum coe silt
ter illa. s. qn vltimum destruitur. Et quasi intēdit dicere quemad
modum sese transferuntur de cessatione ad continuationem: silt
transfertur de continuatione ad adunationem.

Documtu.

Manifestum aut est q ptinuoz sequēter est: cotactū
qdē. n. necesse ē pnt esse: qd pnt aut non oē est tangeri
vnde z in prioribus rōne psequēte est: vt in nūeris: ta
ctus at nō est. Et si qdē ptinuū est necesse est tāgeri. Si
vero tāgit nōdū ptinuū ē. Non. n. necesse ē vntū eē iplo
rum vltima si silt sunt. Sed si vntū sunt necesse ē z simul
esse: quare vltimus insertus fm gnātōem ē. Necesse ē
enī tāgere si adunata erūt vltima. Et tacta aut nō oia
adunata sunt in quibus aut non est tactus: manifestus
est q non est consertus in his.

Manifestū ē et q pntū istoz est seq: tāgēs. n. necessa
rio seq: s; nō oē qd seq ē tāgēs: z iō seq iueit et in pu

cipijs in rōne. Et g. in nūeris: tāgere at nō ē in eis. Et
qd ē ptinuū necessario tāgit. Et qd ē tāgēs nōdūz ē pt
inuū: qm nō ē necesse vt extreitates eoz sint vntū: si fue
rint insil. S; si fuerit vntū erūt insil: vnde seq vt aduna
tio sit postrema oium eoz in eē. Illa. n. quoz extrema
sunt adunata: necesse est vt sint se tāgētia: z tāgētia nō
necessario sunt adunata: z illa in qbus nō ē ptact: ma
nifestum est q in eis nō est ptinuatō: neqz adunatio.

Intēdit p pntū pus nāl: qm oē tāgēs ē sequēs: z nō oē sequēs ē
tāgēs: cu sequēs nō fuerit nō erit tāgēs: z h ē dispō poris nāliter.
Et cū narravit q nō oē qd sequit: tāgit: dixit: z iō seq inuenit in
pncipijs in rōne. z intēdit per pncipia in rōe/ pncipia in diffōne. s.
qm inuenit in pluribus rebus: z in eis non inuenit ptactus vt est
dispō in nūeris. Et intēdebat qm hoc est quasi genus: z genus
est pntū in rōne. Et cum declaravit q sequēs pcedit nāl: tan
qō dēclauit et q tāgēs pcedit nāl: ptinuū. oē. n. ptinuū ē tāgēs: z
h. uertit qm nō seq vt oia tāgētia adunent fm vltia. z h itēdebat
cū dixit. qm nō ē necē vt extreitates eoz sint vntū si fuerit insil. i. qm
seq si vltia eoz fuerit insil: vt sint vntū ita q oē tāgēs sit cotinuū.
B. d. s; si extreitates z. i. s; seq ecouerso. i. qm si fuerit ptinua. s. si
extreā eoz fuerit vntū necē ē q an fuerit ptacta. s. q extreā eoz fue
rit insil. i. qm necē ē vt ptinuū sit pus ptactū: z post psecutiōem: z
pnt ptinuū. Et q: adunatio ē qn vltimū coe qd ē iter duo ptinua
dicit. z h accidit necio post ptinuatōez: quemadmodu ptinuatō ac
cidit post ptactū: z ptactū post psecutiōez dixit: necē ē igr z. i. z qz eē
adunatū pus fuit ptinuū: z oē ptinuū pus fuit ptinuū: z n seq: vt
oē ptinuū sit ptinuū: nedū sit adunatū. z n seq silt vt oē ptinuū sit
adunatū: z cū psecutiō n fuerit/ ptinuatō n erit: s; cū ptinuatō nō
fuerit/ adunatio n erit. s; h qtuoz pcedūt se adinuicē s; ordinē nāl.

28

Quare si est vnitas z pūctū qualia dicūt sepata non
pote ē eē vnitate z pūctū idē. his qdē. n. iest tāger: vni
tatis aut psequēter. Et hoz qdē ptingit eē mediuz.
Dis. n. linea mediū pūctoz ē. haz aut nō est necesse:
nullū. n. medium est dualitatis z vnitatis.

Sequitur igitur ex hoc q si sunt h puncta: z vnitas
absoluta: vt dicunt: impossibile erit vt vnitas z pun
ctum sint idem: quoniam punctus habz tangere: z vni
tates vero sequi habent se adinuicem. Et inter pūcta
pote esse aliquid: quoniam omnis linea est inter duo
puncta: a vnitates vero nō habēt bec necessario: qm
inter vnitate/ z dualitate non est aliqd.

Adunatō ē
qn vltimū
coe qd ē in
ter duo pt
nuā d struē
z hoc acci
dit necario
post ptinua
tionem.
Dec se hnt
fm ordinē.
vz. pnt ens
Cōtāgens.
Cōtinuū z
Adunatū.

a B. trāsla
toz ita cec
dit i greco:
z vntū q
dberet dice
re. q inter
oia duo pū
cta ē linea.

31 In hoc capto incepit dicere fm quot modos dicit motus vnu qm hoc est vrile/z necessariu de pscrutatione de motu dis. i. z vnus motus dicit multiplr: qz vnus motus dicit multis modis: eniz dicit vnus fm genus: z est ille qui est vnus fm forma alicuius dicamentoz: in quib' sunt. s. qz coicant in vno pdicamento pdicamentoz: in quib' inuenit motus. C. U. g. translatio ad superi' cu' cōparatur ad translationē ad inferi': qm est fm genus vnusim quo est motus in loco. s. in pdicamento vbi: z hoc intēdebat cum dixit. i. qm ois trālatio qm cōparat ad aliā translationem diuersam in forma: tunc due trālatōes inueniēnt vnuz in genere. B. d. alteratio. v. d. z. i. z hoc manifestū est: qm pdicamentū alterationis. s. qualitatū aliud est a pdicamento trālationis qd est vbi. C. B. d. z vnus in spē zē. i. z dī vnus motus scdo modo. s. fm spēm: z vnus motus in spē est/ qm duo motus fuerint vnus in genere: z vnus in vltima specie que nō diuidit in alias spēs. B. d. U. g. zē. i. z cā ppter quā a qdā motus sunt diuersi fm spēm: z quidā pueniētes fm spēm est diuersitas eius: ad qd est motus in specie: aut cōuenientia eius in specie. C. U. g. qz colores qui sunt fines motuū qui sunt i colorib' sunt multi modi: ideo motus qui sunt in colorib' diuersi in specie sunt diuersi in specie: z qui sunt in cōueniētibus in specie/ sunt cōueniētes in specie. U. g. qm nigricatio qz est ire ad nigredinē: z albificatio est ire ad albedinē: z nigredo differt ab albedine in specie: ideo nigricatio que est motus ad nigredinem differt ab albificatione in specie que est motus ad albedinē: z qz hęc albedo conuenit in specie cuz hac alia albedine demonstrata: ideo hęc albificatio cōuenit cuz hac albificatione in specie. B. d. albificationi vero nō cōuenit. i. motus vero qui est in albedine nō cōuenit in specie ei qui est in nigredine: cuz nigredo differat ab albedine in specie. C. B. d. cōueniētes igit zē. i. manifestuz est igit qz cuz diximus qz ois motus cōueniēs i spē est cōueniēs in genere: nō sequit' vt ois motus cōueniēs in genere z specie. i. vnus in gñe z specie sit vnus motus in specie: qm quedā spēs sunt que sunt gñia. C. B. d. U. g. z cuz disciplina fuerit scientia zē. i. z vnus mot' in genere z specie nō est vnus in specie simpliciter. s. qz scientia ad disciplinam est species cōprehensionis: cum cōphensio b quedam est disciplina. i. ex disciplina: z quedā non ex disciplina: z cum hoc qd dixit species est genus plurimū scientiarum disciplinarum.

Ois trālatio qm cōparat ad aliā translationem diuersam in forma: tunc due trālatōes inueniēnt vnuz in genere. B. d. alteratio. v. d. z. i. z hoc manifestū est: qm pdicamentū alterationis. s. qualitatū aliud est a pdicamento trālationis qd est vbi. C. B. d. z vnus in spē zē. i. z dī vnus motus scdo modo. s. fm spēm: z vnus motus in spē est/ qm duo motus fuerint vnus in genere: z vnus in vltima specie que nō diuidit in alias spēs. B. d. U. g. zē. i. z cā ppter quā a qdā motus sunt diuersi fm spēm: z quidā pueniētes fm spēm est diuersitas eius: ad qd est motus in specie: aut cōuenientia eius in specie. C. U. g. qz colores qui sunt fines motuū qui sunt i colorib' sunt multi modi: ideo motus qui sunt in colorib' diuersi in specie sunt diuersi in specie: z qui sunt in cōueniētibus in specie/ sunt cōueniētes in specie. U. g. qm nigricatio qz est ire ad nigredinē: z albificatio est ire ad albedinē: z nigredo differt ab albedine in specie: ideo nigricatio que est motus ad nigredinem differt ab albificatione in specie que est motus ad albedinē: z qz hęc albedo conuenit in specie cuz hac alia albedine demonstrata: ideo hęc albificatio cōuenit cuz hac albificatione in specie. B. d. albificationi vero nō cōuenit. i. motus vero qui est in albedine nō cōuenit in specie ei qui est in nigredine: cuz nigredo differat ab albedine in specie. C. B. d. cōueniētes igit zē. i. manifestuz est igit qz cuz diximus qz ois motus cōueniēs i spē est cōueniēs in genere: nō sequit' vt ois motus cōueniēs in genere z specie. i. vnus in gñe z specie sit vnus motus in specie: qm quedā spēs sunt que sunt gñia. C. B. d. U. g. z cuz disciplina fuerit scientia zē. i. z vnus mot' in genere z specie nō est vnus in specie simpliciter. s. qz scientia ad disciplinam est species cōprehensionis: cum cōphensio b quedam est disciplina. i. ex disciplina: z quedā non ex disciplina: z cum hoc qd dixit species est genus plurimū scientiarum disciplinarum.

a Cā ppter quā qdam mot' sūt diuersi i spē z qz cōueniētes fm spēs est diuersitas eius: ad qd est mot' i spē aut cōueniētia ei' in spē. p' hęc ifra. t. c. 35.

b Cōprehensio qdā ē ex disciplina: z qdāz sine disciplina.

oīs trālatio qm cōparat ad aliā translationem diuersam in forma: tunc due trālatōes inueniēnt vnuz in genere. B. d. alteratio. v. d. z. i. z hoc manifestū est: qm pdicamentū alterationis. s. qualitatū aliud est a pdicamento trālationis qd est vbi. C. B. d. z vnus in spē zē. i. z dī vnus motus scdo modo. s. fm spēm: z vnus motus in spē est/ qm duo motus fuerint vnus in genere: z vnus in vltima specie que nō diuidit in alias spēs. B. d. U. g. zē. i. z cā ppter quā a qdā motus sunt diuersi fm spēm: z quidā pueniētes fm spēm est diuersitas eius: ad qd est motus in specie: aut cōuenientia eius in specie. C. U. g. qz colores qui sunt fines motuū qui sunt i colorib' sunt multi modi: ideo motus qui sunt in colorib' diuersi in specie sunt diuersi in specie: z qui sunt in cōueniētibus in specie/ sunt cōueniētes in specie. U. g. qm nigricatio qz est ire ad nigredinē: z albificatio est ire ad albedinē: z nigredo differt ab albedine in specie: ideo nigricatio que est motus ad nigredinem differt ab albificatione in specie que est motus ad albedinē: z qz hęc albedo conuenit in specie cuz hac alia albedine demonstrata: ideo hęc albificatio cōuenit cuz hac albificatione in specie. B. d. albificationi vero nō cōuenit. i. motus vero qui est in albedine nō cōuenit in specie ei qui est in nigredine: cuz nigredo differat ab albedine in specie. C. B. d. cōueniētes igit zē. i. manifestuz est igit qz cuz diximus qz ois motus cōueniēs i spē est cōueniēs in genere: nō sequit' vt ois motus cōueniēs in genere z specie. i. vnus in gñe z specie sit vnus motus in specie: qm quedā spēs sunt que sunt gñia. C. B. d. U. g. z cuz disciplina fuerit scientia zē. i. z vnus mot' in genere z specie nō est vnus in specie simpliciter. s. qz scientia ad disciplinam est species cōprehensionis: cum cōphensio b quedam est disciplina. i. ex disciplina: z quedā non ex disciplina: z cum hoc qd dixit species est genus plurimū scientiarum disciplinarum.

Dubitabit aut aliqs si vnus specie motus sit: cuz ex eodē in idē/ idē mutet: vt vnū punctum ex hoc loco in hunc locum iterū z iterū. Si autē hoc est: erit circularitio rectitudini eadē z volutio ambulationi.

Et est hic locus questionis. s. quādo idēz transferret de vno loco ad aliū. Verbi grā. quādo idem punctus transferret de hoc loco in hunc locū vna vice post alias: vtrū ille motus est vnus in specie: qm si ita fuerit: tunc

motus circularis cōueniet motui recto: z tunc volutio cōueniet ambulationi.

Cum possit qz motus qui sunt vnus in specie: sunt illi/ quib' illud ad qd motū mouet est idem in specie: z nō existimat qz isti mot' sunt cōuenientes fm spēm: s. motus qui mouet de eodē in idē: s. in tēporibus diuersis: induxit qōnem super hoc. C. Et dixit. z est hic locus qōnis. i. z querit quādo aliqd idem trāffertur de eodē loco in eūdē locum multoties. Verbi grā. de puncto. b. ad punctū. c. vtrū isti motus numerent in illis qui sunt idē specie aut nō: qm si ponat qz motus qui fuerit de vno pūcto ad vnū punctū sunt pueniētes in specie: z est posse vt motū moueat de eodē puncto ad idē punctuz motu recto z motu circulari: cōtingit ex hoc vt motus circularis z rect' sunt idem specie: qd est impossibile. z si ponat qz sunt idem numero cōtinget vt tēpus eorū sit idē numero: qd est impossibile. C. Et cum induxit questionem incepit dissoluere illam.

Aut determinatū est id in quo est: si alterū est specie: qm alter mot' est. Circulare aut a recto alteruz spē est. Genere quidē igit z specie motus vnus sic est.

Ad hoc igit dicamus qm iam determinauim': qz illud in quo est mot' cuz fuerit in spē: mot' erit aliud in spē. Et aliud circulare est et aliud specie a recto. Scd' hoc igit dicit qz motus est vnus in genere z specie.

Quia motus recti diuersant' fm illud ex quo: z ad qd: z in motu circulari non est ex quo z ad qd: z est dictū in diffōne motus qui est idē in spē qz est ille in quo illud ex quo: z illud ad qd sunt idē specie in numero plura fm tps. C. U. g. motus qui est ex eodē puncto ad idē punctū: aut plures motus cadētes inter duo pūcta in tēporib' diuersis accidit questio pdicta: qm possibile est vt inter duo pūcta demonstrata sit motus circularis z rectus. z sibi possibile est vt iter duo loca pueniētia alijs duobus locis cadant duo mot': vnus rectus z alius circularis. z sic accidit questio. C. Cum igitur in diffōnitione dicat' loco eius qd est ad qd z ex quo: illud qd est in quo est motus scz qz idem motus in specie: est ille in quo idem in quo est motus est idem in specie: dissoluet questio qm duo motus qui sunt ex eodē loco ad eūdē locuz: quorum vnus est rectus z alius circularis nō erunt in eodē. s. per idem tēpū rectus erit per lineā rectā: z circularis per rotūdā. z circulare est aliud a recto in specie. C. Et ideo dixit. Dicamus igitur quoniā iam determinauimus qz illud in quo est motus cuz fuerit aliud in specie: motus erit alius in specie. p'inde dicit z circulare est aliud a recto specie. i. z isti diffōnitioni eiusdem motus in specie non contingit questio: quoniam illud in quo est motus rectus est aliud ab illo in quo est circularis econtra p' p'ime diffōnitionem.

Simpliciter aut vnus mot' est qui substantia quidēz vnus z numero est: quis autē hmoi sit manifestuz est

32

Circulare a recto alteruz specie est.

33

Aliter i circularo.

Qōnis solo

Tria sunt circa que e motus.

De qd mouet in tpe mouet.

diuisidentibus. Tria enim sunt fm numeru circa que dicim motum vnu qd: z in quo: z qn. Dico aut qd: qm necesse est esse aliqd qd mouet: vt hominez aut auru. Et in aliquo hoc moueri: vt in loco aut in passione. Et quando in tempore eniz omne mouet. Et dicitur qd motus est vnus simpliciter csm fuerit vn in se z in nuro. Et declarat qd motus est iste motus fm diuisionem. Illa enim in quib dicitur motus sunt tria: res: z quo est: z qn. Et intentio ei est qm necesse est vt sit hic aliqd motus. U.g. ho aut auruz. Et vt motus istius rei sit in aliquo. U.g. in loco: aut in passione. Et vt sit qnq: qm omne qd mouetur: mouet in tpe.

34 Cum declarauit qd est idem motus genere z specie: incepit declarare qd est idem motus simplr. Et dixit: cuz fuerit idem in se. In sua sba: z dixit: z in numero: qm motus qui est idem in sba: talis est genere: z alius specie: z alius numero: z inuit qd diuisio qua vsus est in motu: e diuisio in sba ei: qm illud qd significat hoc nome: vna z essentia: z quiditas in istis rebus, est idem. B. d. z declarat qd: i. z fm diuisionem motus in motus qui coueniunt: z differunt in reb: tribus: ex quib costituit motus declarabit qd est motus vnus in numero. Et ca narravit qd ex ista via pot declarari quid est vnus motus in numero: incepit declarare hoc: z dixit: illa. n. in quib est motus zc. i. illa. n. ex quibus costituit motus sunt tria: res: z res in qua est motus. U.g. vbi in translatione qd est genus: in quo est motus: z hoc intedebat cuz dixit: z res in qua est: z intendit per qntepus: qm ex istis tribus sit motus. Et cum numerauit ista tria: ex quibus costituit motus: dixit: z intentio eius est zc. i. z hoc est ita: qm manifestu est per se: qd necesse est vt in oi motu sit aliqd motum. U.g. ho z frustuz auruz: z vt motus sit in aliquo. U.g. in locotaur qntate: z intedit per illud in quo est motus in am motus in qua est motus sicut forma: z hoc manifestu est qd no mouet: z hoc distinctu est apud perferuationez eius qd est vtru motus hz motu. B. d. z vt sit qn. i. in tpe: z hoc declarabit in sexto, z existimat qd aliquatulu: z ex eo declaratu est in sermone de tpe.

Illud qd sigt h nom vnu z eentia z quiditas in istis reb e ide. vid p simle. 4. me ta. te. co. 3.

Motus co stituitur ex tribus. s. re motatillo i quo e motus z tpe: s. oppositu. d. s. co. 3. vbi dixit qd motus no stituit ex tpe: quia tps e d acci detib motus. m vid p simle: s. hanc in. 8. ph. r. c. 64.

Horum autez trium genere quidem: aut specie esse vnum est in re in qua mouet: habituz aut eratin tempore. Simplr aut vnum esse in oibus his est. Et naq in quo est vnus oportet esse z indiuisibile: vt speciem. Et qd est aliqui vnum tempus: z non deficiens. Et qd mouet vnu esse no fm accidens: vt albus nigrus fieri: z coriscum ambulare: vnus aut est: z coriscus z album: sed fm

sed fm accidens. Neqz comune: esset eniz duos hoies simul sanari fm eandez sanitate: vt ophthalmie: sed non vnus hic est: sed specie vnus est. Et motu esse idem in genere: aut specie: est ex istis reb: in quib est motus: z sequitur hoc vt sit in tpe: aut vno: aut pluribus. Ipsum aut esse eundem simpliciter est in omnibus istis. Illud enim in quo est motus debet esse vnum. s. indiuiduum demonstratum. U.g. in specie. Et qn. U.g. qm tpus debet esse vnu sine defectu. Et motum debet esse vnum non per accidens. U.g. vt albus niger fiat: z sor. ambulat: z albus z sor. sunt ide: sed per accidens. Neqz coe: qm possibile est vt homo sanetur vna sanitate ab ophthalmia oculi: s. iste motus no est vnus nisi in specie.

Ad vnitatem nuerale motus tria: egruntur

Cum declarauit qd est motus vnus in genere z in specie: z declarauit qd vnus motus simplr scitur per diuisionem eius in illa: ex quibus sit motus: z notificauit illa esse tria: incepit declarare qm motus erit vnus in genere: z in specie: z in numero fm ista. Et dixit: motus esse vnum in genere z specie zc. i. z motus erit vnus in genere: aut in specie fm illud in quo est motus z motus. Et diuisio: z diuisioez qua inuit in motu: qm iam est declarata: quoma ante qd inciperet ad declarandum istos motus fm couenientia z diuersitatem eorum: deberet incipere a diuisione: dicendo qd ois motus: aut no couenit in aliquo istorum: aut couenit in quibusdam: aut in oibus. deinde conuenientes aut sunt couenientes in genere: aut fm spem: aut fm numeruz: sed qd hoc intelligit ex hoc qd dixit: z est manifestu per se: incepit determinare species eius: z numerare diuisiones vriles ad sciendum fm quot modos dicitur vnus motus. Et dixit: z vnus motus esse in genere zc. i. z motus est vnus in genere: aut in specie fm illud in quo est motus. s. in na in qua est motus: qm si illa na fuerit vna fm genus. U.g. a. qualitas: aut vbi motus erit vnus fm genus: z si illa na fuerit vna fm speciem: motus erit vnus fm speciez. U.g. vt duo motus sint albificatio z nigri/ fectio: aut traslatio. Et qd hmoi motus vnus in genere: aut vnus in specie no est necesse vt sit vnus fm tpus: dixit: z sequit tempus hoc. i. z accidit hmoi motibus vt sint in tpe: aut vno: aut pluribus vno. s. qd no est necesse a in esse eiusmodi motus in gne: aut in specie fm qd est vnus in eis: vt sint in vno tpe: sed hoc sequit: z accidit nature motus: fm qd est motus. s. vt sit in tpe: no qd motus qui dicitur per tpus. Et cum declarauit dispositionem essentialem qua motus est vnus in genere: aut in specie ab accidentali. i. a diuisione accidentali: incepit declarare illa que sunt necessaria in esse eiusdem motus simplr: qui est vnus fm numeru. Et dixit: Comē. Quer. sup ph. y. c. c

35 Occurrit ea cite obtione qua aligs posset vice re Ari. suis se diminu tum. a No est necesse in esse eiusmoi motus in gne: aut i spē s. qd est vnus in eis vt sit in vno tpe: s. hoc accidit nae motus s. qd e motus. s. vt sit i tpe: no qd motus qd dicit per tps. vid p simle. s. co. 3. r. 4. h. p. 98. z q ibi.

Sed vid op
positum. 8.
phy. co. 82.
q. vt q ista
tria no suf/
ficiat ad vni
tate nura
lez mot' zc.

Licet illd i
quo est mo/
tus sit vnu
numero: z
filr res mo
ta sit vna
nura: si tn
moueat in
tpib' diuer
fis: tuc mo
tus ei' non
erit vn' nu
mero: lz op
positu vt di
cere co. se/
qnti fm pri
ma exposi/
tionem,

ipsum aut esse vnuz simpliciter zc. i. motus aut esse vnum simpli
citer est vt sit vnus simplr. z in omnib' istis tribus. s. vt sit vn' mo
tus numero in motor z in eo in quo est motus: z in tēpore. C De in/
de incepit declarare hoc: z incepit ab illo in quo est motus: z dixit
illud eniz in quo est motus zc. hoc est ita: qz si motus est vnus nu/
mero: necesse est vt illa natura in qua est motus sit vna numero. s.
indiuiduū demonstratū speciei illius nature: z hoc intendebat cuz
dixit. U. g. in specie. i. U. g. aliqd indiuiduū indiuiduozū speciei il
lius in qua est motus. C Et cum narravit qz est necesse in vno mo/
tu fm numerū vt illud in quo est motus. s. ma' motus sit vnuz nume
ro: incepit declarare etiā qz necesse est qz tēpus sit vnum numero.
C Et dixit: z qñ zc. i. etiā necesse est vt temp' sit vnuz numero sine
defectu. i. qz in ipsuz nō cadat quies: sed erit cōtinu'. quoniam tunc
nō esset vnus motus: qz tēpus eius nō esset vnum. quoniam illud in
quo est motus lz sit vnuz numero: similr res mota si mouebitur in
tpibus diuersis tuc motus eius nō erit vnus in numero. C Deinde
induxit tertium necessariū: z est qz res mota dz esse vna numero: z
hoc essentialiter: nō accidētaliter: z dixit: z motus est vnuz nō per
accēs zc. i. z in hoc qz motus sit vnus in numero: necesse est qz res
mota sit vna in numero nō per accidēs: quoniam si fuerit vna per ac
cidēs: tunc erit possibile vt moueat duobus motib' in simul in eo/
dem tēpore. U. g. qm albus z sortes sunt idēz per accidēs qñ ac
cidit qz sor. sit albus: z ideo possibile est hoc vnuz per accidēs mo/
ueri duobus motib' in simul: vt niger fiat fm qz est album z ambu
let fm qz est sor. C Deinde dixit: neqz cōez: z intēdit illud in quo est
motus: qm cum declarauit qz necesse est vt illud in quo est motus:
z etiā temp' sunt vnuz in numero: vult declarare qz temp' esse vnu
numero nō sufficit in hoc: qz motus sit vnus numero: cum illud in
quo est motus fuerit cōmune nō vnuz numero: z quasi dicit: z im/
possibile est si illud in quo est mot' fuerit cōmune: vt motus sit vn'
numero: licet temp' sit vnum numero. quoniam possibile est vt duo
homies in simul sanētur ex vna infirmitate in specie in vno tēpore:
tn sanatio eozum nō erit vna in numero: sed in specie. s. motus quo
mouentur lz tempus sit idem.

C Socratem autē fm alterationē eandem alterari spe
cie: in alio autez tēpore: z iterum in alio. Siquidez cō
tingit corruptuz iterum fieri vnum numero: erit z hic
vnus. Si vero non: idem quidem specie: vnus autem
numero non.

C Si autez sor. alteratur eadez alteratione in specie:
sed hoc in aliquo tēpore: deinde iterum in alio tempo
re. Sed si possibile est vt illud qd iam corruptū est re
uertatur: z fiat vnum in numero: tunc motus possibile
est vt sit etiā vnus. Et si illud fuerit impossibile: mot'
erit ille idem: sed nō vnus.

36
Prā expō

Hec est qd circa hoc qd dictum est: qz in hoc qz motus sit vnus
numero: necesse est vt tēpus sit vnum numero: qm pōt aliquis di/
cere qz cum idem motū mouetur eodē motu in specie vna vice post
alteraz. i. pluries. U. g. a. vt modo moueat: deinde quietat: z inde
revertat ad illum motuz quo mouebat prius: qm ille motus secū/
dus z prim' sunt vnus in numero: eodez mō in generatiōe qz cum
idem indiuiduū corrupitur: deinde reuertit: z sunt vnum in nume
ro. C Et ideo dixit: si autē sor. zc. i. ied' cuz poluerimus qz sor. moue
tur in aliquo vno iteruz post primaz vicem. U. g. alteratur iterum
post: aliud aut transferit: tunc si corruptū qñ reuertitur est vnuz in
numero motus sor. qui reuertit post qz quies interuenit est vnus: z
si illud nō fuerit: hoc non erit. z hoc intēdebat cum dixit: si igitur
possibile est zc. i. motus sor. qui fuit modo: z post reuertit' possibile
est vt sit vnus. z ideo dixit post. si igitur illud fuerit impossibile zc.
hoc igitur est vnu eozum que pōt intelligi ex hac qōue. C a Et sor
te intēdit per hanc questionē venire ad questionē de motu cōti/
nuo: quō motus est cōtinu' cuz hoc qz in omni motu quedam pars
corrupit' z quedā generat': z cuz corruptuz nō reuertit': nō est hic
vnus motus in numero: z fm hanc expositionē est cum dixit: tunc
motus possibile erit vt sit: intēdit. si igitur est possibile vt illud qd
est corruptū reuertat' z fiat vnuz in numero: possibile erit vt sit hic
vnus mot' in numero. z si illud fuerit impossibile: nō erit hic vnus
motus in numero. sed impossibile est vt generatum z corruptum
fint idē numero. ergo impossibile est vt vnus mot' sit in numero: vt
si sit vnus subiecti numero: z in eodē: z cōtinu': z hoc erit finis hu
ius qōnis. Si aut cōcesserim' qz illud qd generat' post corruptionē
est vnum numero: nō sequit' vt motus cōtinu' sit vnus motus tm.
sed etiāz mot' inter quos est quies: cuz subiectū eozū fuerit vnum
numero: z illud in quo est motus fuerit etiāz vnum numero. C Et
videt' si ista qstio intelligatur de motu continuo. qz differētia inter
partes motus cōtinui: z motus qui reuertunt' iterum post alium sit
hec. s. qz generatū z corruptuz in istis motibus vtrūqz distinguitur
a reliquo per quietez interiacentez: in motu vero cōtinuo genera/
tum nō distinguit' a corrupto neqz demonstrat': sed est vnum. pos/
sibile est igitur dicere fm hoc qz motus continu' est vnus numero:
sed modo magis diminuto qz modo quo dicimus in re quieten/
te ipsam esse vnā: fm numeruz. z si intēdit per hunc sermonem
dubitare de motu qui est iterum post primuz: dissolutio est manife/
sta: cum fuerit concessuz qz generatuz z corruptuz non sunt idem in
numero. z hoc manifestum est per se. z illud quod dixit post: signifi/
cat qz non intēdit nisi querere de motu continuo. quasi dicat. si
igitur posuerimus qz sor. transfertur. iterum post primuz si fuerit
possibile vt illud quod est corruptuz reuertatur: z fiat vnum in nu/
mero: tunc motus iterat' potest esse vnum in numero nedum con/
tinuus. z sic est intelligen' dūs iste locus. z sic non accidet questio
valoris in hoc: qz cum aliquid fuerit corruptum z post reuertatur
qz non est idem in numero. C Et qz ita est dixit. si autem sor. zc. i.
sed cum posuerimus qz sortes mouetur in aliquo vno iterum post
aliud. Verbi gratia. qz alteretur aut transferatur iterum post aliud

Qōnis solo
Si coru//
ptuz qñ re/
uertitur est
vnu in nu/
mero mot'
sor. post qz
ges iterue/
nit est vn'.
S3 vide op
positū. c. p/
cedenti vt
ibi notauit.
a Expositō
Themistij.

Quō pōt eē
vn' motus
continuus
cū pres mo/
tus p'ime
corrupant.

tunc si illud quod iam est corruptum reuertat: et fiat idem in numero: tunc motus for. qui heri fuit reuertet idem. quod est impossibile. Et forte ista expositio est difficilior: et manifestius est ex verbis eius hoc quod ipse intendit declarare: quod necesse est in hoc quod unus motus sit per se ipse: sed fecit quoniam de continuo: aut forte intendit utrumque: quoniam ex illis que dicit post apparet quod ipse fecit questionem de continuo: quoniam due questiones sunt similes.

¶ Habet autem dubitationem huic similem: et utrum una sanitas et omnino habitus et passiones substantie sint in corporibus: moueri namque videntur habentia et fluere. Si igitur eadem et una que diluculo: et nunc est sanitas: quare non et cum non deficiens accipiat iterum sanitatem: et hanc et illa una numero erit.

¶ Et est etiam questio similis isti utrum sanitas est eadem: et utrum utrum forme et passiones sunt in corporibus in suis substantiis: quoniam nos inuenimus illud quod habent ex hoc in eis dum mouentur et fluunt. Si igitur sanitas que fuit in mane et que est nunc: est eadem: quare sanitas que fuit et destruitur et post reuertitur illa et ista non sunt eadem in numero.

37 ¶ Quia questio predicta fundat super hoc. scilicet. utrum generatum postquam corruptum sit idem in numero cum corrupto: et fuit positum quod si fuerit idem in numero continget ut motus qui fuit for. hodie et qui fuit heri sint idem in numero. et si posuerimus quod est aliud continget ut non sit unus motus in numero: incepit dicere quod talis quod accidit in forma quiescentibus: quod sunt in transmutato. Et dixit: et est questio etiam. et est questio filis questionis dicte de motu uno in numero et de formis: et utrum de passionibus que sunt in corporibus que sunt in suis substantiis: utrum sint eadem dum corpus fuerit idem: aut non sunt eadem si corpus ceuens non fuerit idem. scilicet. multiplicare secundum multiplicationem corporum: aut quomodo est. Nos enim videmus hanc formam existentem in corporibus et corpus moueri. id est. transmutari et fluere semper: unde necesse est ut ita sit in formis que sunt in istis corporibus: cum sint in substantia corporum transmutabilium. si igitur sanitas que fuit hodie for. et que fuit heri sit eadem in numero: necesse est ut sanitas que est eius: deinde destruitur deinde reuertit: sit eadem in numero. et si hoc est inopinabile: necesse est ut non sit hic eadem forma in numero. B. d. utrum sanitas est eadem in numero. scilicet. que fuit heri in for. et que est hodie. C. B. d. et utrum etiam. et hanc perscrutatio utrum fundat super hoc. scilicet. utrum forme et passiones existant in substantia corporum: quoniam si ita fuerit necesse est ut illud quod inuenit in corporibus motis et fluentibus moueat et fluat. unde sequitur ut forme moueantur et fluant: et si forme fluunt: et sunt eadem in numero: necesse est ut forma que fuit heri: deinde reuertit hodie postquam corruptum sit eadem in numero: et hoc contingit in eodem motu: quoniam dictum est quod necesse est

ut subiectum eius sit idem numero. si igitur non est hec eadem forma in numero: ergo neque idem motus numero.

¶ Eadem enim ratio est nisi quod intantum differunt: quod siquidem duo sunt idem hic sicut numero unus: et habitus esse necesse est. Unus enim numero actus unius numero. si vero habitus unus est: fortassis non alicui videbitur unus et actus esse. Et enim pauset ambulare: non amplius est hec ambulatio: iterum autem ambulare erit. si igitur unus et idem est: contingit et idem corrumpi et esse multotiens. Hec quidem igitur sunt dubitationes extra que nunc est intentionem.

¶ Quonia eadem ratio est in hoc: preter hoc. scilicet. in quo differunt: quoniam due actiones et si sint due ex illo eodem: necesse est ut forme etiam sint sicut ille due in numero: quoniam eadem actio in numero est eiusdem in numero: et si forma fuerit eadem: dignius est ut nullus existimet quod actio etiam est eadem. Quoniam homo cum cessauit ab ambulare: non erit tunc illud apud ipsum ambulatio: et cum reuertitur et ambulat: tunc erit ambulatio. si igitur ambulatio est eadem: possibile est ut idem corrumpatur et generetur multotiens. scilicet. quod iste questiones sunt extrinsece ab hac perscrutatione.

¶ Cum narrauit quod in hoc quod forme etiam sunt eadem in numero accidit questio filis ei que accidit ex hoc in eis de motibus in numero: et redit similitudinem inter ista: incepit dare differentiam. Et dixit: quoniam eadem ratio est etiam. in hoc quod contingit in formis: et in ipsis motibus. Quoniam si forma iterata est eadem motus quod est huiusmodi est idem: et si forma que est huiusmodi est plus una motus quod est huiusmodi erunt plures uno: et sicut e contrario. Et si forma que hanc continuum esse fuerit una cum hoc quod sicut sibi est semper in transmutatione: ita motus continuus in eadem erit unus in numero: cum hoc quod sicut sibi demonstratum est transmutatum. Et si ille qui est huiusmodi fuerit plusquam unus: forme que sunt huiusmodi erunt plures. Quia igitur inter motus et formas in questionibus accidentibus in eis: propter quod in hoc quod adunatio in motibus et formis non est in rebus presentibus. Quoniam cum actio si motus fuerit eadem sequitur ut forme subiecte illius actionis sint eadem: et sicut forma agens illam. Et cum forma fuerit eadem non sequitur ut motus sit idem: quoniam cum for. ambulat hodie et ambulauit heri subiectus est idem: et motus sunt plures: et sicut ab eadem forma inueniuntur plures actiones in temporibus diuersis. Si igitur diceret propter quod in hoc quod differunt: quoniam actio communitur fuerit una: forma erit una: cum forma fuerit una:

38
Conuenientia iter quoniam nes.
Probatio eius

Prima expositio inter quoniam nes.

Prima illius probatio.

Contra primam expositionem

possunt esse
ei unum vel
imagiatio/
ne: sic est
successivus
vel est: sic
est in prima/
mentibus.

quod quedam entia recipiunt continuationem et quedam non dicitur: quedam non habent ultimum et cetera. et cum continua sunt illa quorum ultimum sunt unum: et quod in hoc quod non omnia sunt continua est: quod non omnia entia habent ultimum: sicut est dispositio in numeris: neque omnia entia habent ultimum prout primari: neque est in imaginatio: quoniam quedam entia habent ultimum diversa in forma de quibus hoc nomen ultimum dicitur equivoce: et hoc intendebat cum dixit: sed sunt in forma equoeca. Dicitur quod impossibile est ut ultimum lineae tangat et cetera. et impossibile est dicere quod ultimum lineae tangit ultimum ambulatois: cum magnitudo non tangat motum: quoniam ultimum in eis dicitur equoeca.

Chabiti quidem igitur sunt et qui neque idem species: neque idem genere sunt. Currens enim aliquis statim sebricitabit: et ut lampas ex diffusione loci mutatio est habitatio continua aut non. **P**ositum enim primum quorum ultimum unum sunt: quare habiti et prout sunt quo tpe continuo est. **S**ed non autem est: quo motus. **H**oc autem est cum unum ultimum fiat ab obiecto. **D**icamus ergo quod motus sesei erunt et si non conveniunt in specie aut in genere. **U**t quod homo currit et sebricitat statim: et sic motus candele successivus est translatio sesei: continua vero non. **P**ositum est enim primum in rebus quare ultima sunt unum. **I**sti igitur motus sunt sesei et consequentes: quia tempus eorum est continuum: et continuatio temporis est per continuationem motus. **E**t hoc erit quando ultimum amborum fuerit unum.

In illis quod
diversant
specie manifestum
est quod ultima
eorum sunt diversa

Mors cuius
vita dicitur motus
seseus.

40

motum vivere isti sunt sesei in rei veritate. scilicet quorum tempus est continuum in rei veritate. Dicitur quod tempus eorum est continuum et cetera. et tempus motus prout per se est prout per continuationem motum cadentium in ipsum. et hoc erit quoniam ultima illorum motum fuerint unum: ut mihi videtur: et continuatio temporis motum sesei eorum est secundum quod imaginatur: et ultima eorum sunt unum.

Unde necesse est eundem secundum species esse et unum: et in uno et eodem tempore simpliciter continuum motum et unum. **T**empore quidem ut non immobilitas in terret. **I**n deficienti quidem enim quiescere necesse est. **M**ulti igitur et non unus motus est quorum quies in medio est. **Q**uare si aliquis motus statu occupetur: neque unus est: neque continuus. **I**nterciditur autem si in medio tempus est. **Q**ui autem specie non unum: non unus motus est: et si non deficiat tempus. **T**empus quidem enim unum est: specie autem alius. **U**num quidem enim necesse est: et specie unum esse: hunc autem simpliciter unum esse: non est necesse. **Q**uis quidem igitur motus simpliciter unus est: dictum est.

Multi enim
unus est motus
quorum quies in
medio est et cetera.

Et ideo necesse est in motu qui est simpliciter continuus et unus: ut sit conveniens in specie: et eiusdem rei in eodem tempore. **I**n eodem vero tempore est nec cadat interim defectus motus: quoniam in defectu necesse est ut sit quies. **E**t motus in quo est quies non est unus: sed plures: ergo quilibet motus in quo est quies quando in eo fuerit tempus. **M**otus autem qui non unus in specie: licet non deficiat secundum tempus: est diversus in specie. **Q**uoniam unus motus necesse est etiam ut sit unus in specie: et non est necesse ut iste sit simplex: et unus. **I**ta igitur narravimus quis motus simpliciter est unus.

Cum declaravit quod unus motus simpliciter in numero debet esse continuus: et iam declaravit quod unus motus in numero simpliciter est conveniens in specie: et eiusdem rei: et in eodem tpe incepit declarare quod sequitur ex hoc ut motus qui est continuus simpliciter sit unus. scilicet quod habet has duas dispositiones. scilicet ut conveniat in illis tribus. scilicet in specie motus: et in hoc quod motum sit unum motum: et tempus sit unum. **D**ixit: et ideo necesse est in motu et cetera. et quod unus motus in numero est continuus: necesse est ut motus continuus et unus simpliciter sit conveniens in specie: et eiusdem rei: et in eodem tpe. **Q**uoniam cuius fuerit necesse ut unus motus conue-

41

Sorus pri-
mus et vnus
in tribus d-
betur. Idem
34. et 4. ph.
105. et 7. ph.
1. et 6. s.

niat in illis tribus: et motus continuus est vnus sequitur vt conti-
nuus et vnus conueniant in illis tribus. Et cum narrauit qd ne-
cessè e vt sit vnus fm tps. s. vnus ptiuus: necesse est vt sit in eo-
dem tpe: qd si non fuerit eodem tpe: tunc in eodem sbo interponitur
defectus motus: et in eodẽ sbo necesse est vt qm motus deficit sit qes:
et hoc intēdebat cum dixit. qm in defectu. et cum declarauit q motus
cuius tps non est vnum h3 in se getem: declarauit q motus in quo
est qes est plures motus non vnus: et intendit: sed positum est ipfuz
esse vnum: et hoc est impossibile. s. q in vno motu sit qes. Et cum
declarauit hanc pclusionem: dixit: qlibet igitur motus zc. et hoc ser-
quitur fm destructōem pntis: qm cum fuerit v2 q vnus motus pti-
uus non h3 in se getem: sequitur ex hoc q ille motus q h3 in se getem
non est vnus neqz ptiuus. B. d. et h3 in se getem. i. et qes interpōit
motui qm ipsi motui interponitur tps: in quo res non mouet. Et
cum dixit: q in hoc q vnus motus sit: necesse est vt tps sit vnus: im-
cepit narrare q hoc inuenire in motu pueniēti fm genus: et diuerso
fm specie: non extrahet ipm a suo gñe. s. vt sit diuersus fm genus:
sed pueniens in specie: aut in numero: et dixit: motus vero q non est
vnus in spẽ zc. i. et sicut est de motu cōueniēti in spẽ diuerso in nũero
s. q h3 tps non deficit non facit ipm esse vnum in numero. B. d. qm
vnus motus necesse est vt sit vnus in specie zc. Et innuit q motus
qui est vnus in spẽ est pōr nãlr vno motu in numero: et sicut e d-
spōitio vnus motus in gñe cum motu vno in spẽ: et sicut e d-
spō vnus motus in numero cum illo cuius tps est vnum. s. q cum vnus
motus fuerit in numero: tps eius erit vnum: et cum tps erit vnum:
non sequitur vt sit vnus in numero. Et pp hanc similitudine: que est in-
ter illa: posuit hoc q si motus fuerit vnus in numero erit vnus in spẽ:
et nõ econuerso: tanq̄ cam huius q si fuerit vnus in numero erit in
vno tpe: et non econuerso: et et induxit sermonem in forma rōis: et di-
xit: motus vero qui nõ est vnus in spẽ zc. i. qm d-
spō in hoc q sit mo-
tus fuerit vnus in numero: sequitur vt tps eius sit vnus: et nõ econuer-
so: est sicut d-
spō in hoc q si motus fuerit vnus in numero: sequitur
q sit vnus in spẽ: et non est econuerso: et sicut vnus in spẽ est vnus in
genere: et non econuerso. B. d. iam igitur narrauimus quis motus
est zc. i. et declaratum est igitur ex hoc sermone quis motus est
vnus simpliciter: et est vnus in numero.

Documtu.

Ador q est
vnus in spẽ e
pōr nãlter
motu qui e
vnus in nu-
mero: et sicut
e d-
spō mo-
tus vni in
gñe cū mo-
tu vno in spẽ
et motus vni
us in nume-
ro cū motu
cuius tps e
vnum.

Amplius aut dicitur vnus et perfectus: siue fm gen^o: siue
fm spēm: siue fm substantiam sit: sicut et in alijs pfectis:
et totum vnus est. Est autem aliqui: et si imperfectus sit
vnus dicitur si solum sit continuus.

Et dicitur vnus motus motus completus: si in specie
fuerit cōpletus: aut in substantia: quẽadmodũ in alijs
reb^o n̄ attribuitur nisi illud qd e pfectũ et ppletũ. Et for-
te dicitur motus vnus: et si nõ sit pfectus dũmõ sit ptiuus.

42

Cum declarauit quid sit motus vnus numero: incepit declarare
q vnus motus in numero est duobus modis completus: et non cō-
pletus: et completus est dignior hoc nomine vnus numero: incepit
declarare hoc: et dixit. Et dicitur etiam zc. i. et vnus motus dicitur
et motu completo: siue fuerit completus: quia est de specie comple-
to: vt motus circularis: aut quia est de genere completo: vt motus
translationis: qui est perfectior ceteris motibus: cum sit perfectus
in numero: et hoc intēdebat cum dixit: vt mihi videtur: aut in sub-
stantia: et completus in specie motus est motus in quo non potest
esse additio: aut diminutio: et est circularis finitus per se: in substan-
tia autem est motus: quia est prior motu naturaliter et perfectior:
et est motus translationis. a vt post dclarabitur. B. d. quẽadmo-
dus in alijs rebus zc. i. et motus completus dignius est vt attribua-
tur vni numero: quẽadmodus in alijs rebus non attribuitur vni
in maiori parte nisi illud quod est perfectum et completum: et qz mo-
tus non completus dicitur vnus numero modo secundo induxit h
vocabulum. Et forte dicitur vnus motus zc. i. cuz solũmodo fuerit
continuus. s. quia cum continuatione non erit perfectior: et hoc est di-
spōitio motus recti.

Amplius autem dicitur ppter p̄dictos dicitur motus vnus regu-
laris: irregularis. n. non vt vnus: sed magis regularis
sicut rectus. Irregularis. n. diuisibilis est: vt aut differi-
sicut magis et minus. Est autem et in oĩ motu qd regl^r e:
aut non. Et nãqz alterabit regl^r: et fert in regulari: vt
circulo: aut rectitudine: et circa augmẽtũ sicut et decremẽtũ.

Et dicitur vnus motus alio modo ab istis dictis motus
equalis: qm motus diuersus quasi nõ existimat eẽ vnus:
si motus equalis e dignior: hic vt linea recta: qm mo-
tus diuersus e diuisibilis. Trĩgr̄ qd diuersitas iter duos
motus e quasi additio et diminutio. Et in quolibz mo-
tu e equalitas et inequalitas. Et qm qnqz alterat res
equalit^r et trãffertur ex aliquo equalit^r. Verbi gratia p cir-
culum aut per lineam rectam: et similiter et in augmen-
to et diminutione.

Cum declarauit q vnus motus in numero est duobus modis cō-
pletus et non completus: et q completus est dignior vt sit vnus nu-
mero: vult declarare etiam q de isto est dignior vt sit vnus nume-
ro ille qui est equalis: et sic motus continuus perfectus equalis erit
ille qui dicitur dignius vnus numero. Et dixit: et dicitur vnus mo-
tus alio modo zc. i. et vnus motus in numero dicitur alio modo a
duobus modis p̄dictis. s. motus in numero dicitur alio modo a
est dignior vt sit vnus. Verbi gratia motus per lineam rectam qui
est dignior vt vnus q motus p lineam rotuosam: qm quẽadmodus

Ador ple-
tus in spẽ e
cui n̄ p̄t fie-
ri additioz
aut diminu-
tio: et e mo-
tus circula-
ris. Idem. 8.
phy. t. cõ.
75. et 76.

a Ador trã-
flationis e
pōr motu
nãlr et perfe-
ctior. vid p
hoc. 8. phy.
a. t. c. 55. vñ
qz ad. t. cõ.
61.

In qz mo-
tu est equa-
litas et in-
equalitas.

43

quonia mouent ad locu terre tunc motus grauioris erit velocior: & uterqz est motus ad mediu: & si mouent ad locu ignis: tunc motus leuioris erit velocior: & uterqz est idē motus in specie: & est mor⁹ a medio. & hoc intēdebat cū dixit. U. g. inducēs terrā ad terram zc. i. e. U. g. motus qui inducit terram ad terram/ aut motus qui inducit ignem ad ignem. U. g. motus ad mediu: aut a medio.

¶ Cuius quidē igit irregularis est quo est cōtinu⁹: minus aut qd quidē reflexio motui accidit: hic aut nūq̄ cōmixtio semper cōtrarij est. Si autē oēm vnū continet regularē esse & nō: nō erunt qui non s̄m spēm habent s̄m ipsi vnus & continu⁹. Quō enīz erit regularis ex alteratiōe cōposit⁹ & loci mutatiōe: indiget. n. puenire.

¶ Et dicam⁹ qd motus diuersus est vnus cū fuerit cōtinuus: sed est in hoc minus: & hoc accidit trāslationi s̄ tortuositate: & minus semp est per mixtionē cōtrarij. Si igitur oīs motus vnus possibile est vt sit s̄m equalitate aut inequalitate: posse est vt motus seseus nō s̄m spēm idē motus p̄tinu⁹. Quā impossibile est vt motus cōpositus ex alteratiōe & translatione sit equalis: qm̄ necesse est si esset equalis vt superponeret sibi.

45 ¶ Et dicamus zc. i. apper qd motus diuersus s̄m velocitate & tarditate est vnus numero cū fuerit cōtinu⁹: s̄ in vnitate est in dīspōnē minorū & equalis in hoc in dīspōnē p̄fectionū. B. d. & hoc accidit trāslationi s̄m tortuositate. i. & hoc qd vnus mor⁹ numero q necesse est inequalis accidit trāslationi que est p̄ lineā rectā necesse est q nō est vnus in numero. ¶ Deinde dedit cām pp̄ quā motus inequalis nō est vnus s̄ cōpositus: & dixit: & min⁹ est p̄ mixtionē cōtrarij: & cū motus inequalis fuerit motus magis diminut⁹: in caplo eius dem motus numero: & diminutū in omni genere est diminutū per mixtionē cōtrarij sequit⁹ vt mor⁹ inequalis sit cōposit⁹ ex cōtrarij: & sic nō est vnus in rei veritate. ¶ Et cū narrauit qd motus inequalis est inequalis p̄ mixtionē cōtrarij: & mixtio est possibilis in oī motu s̄m qd est mor⁹ dixit: qm̄ oīs motus vnus zc. i. & cū ita sit/ possibile est vt oīs mor⁹ sit equalis & inequalis. ¶ Sed querit quō ista pp̄ est v̄lis: & declaratū est in celo & mūdo: qd motus corpis celestis nūq̄ lam h̄z in se diuersitate. ¶ Et ad hoc dicendū est qd hoc pp̄rium est corpis celestis s̄m qd celeste: nō inquantū motū: & sermo a in hoc loco est de motu nō s̄m qd est motus alicuius corpis. ¶ Et cū narrauit qd vnus motus numero recipit equalitatem & inequalitatem: incepit declarare ex hoc qd motus sesei nō p̄t p̄tinuari: & dixit: & impossibile est zc. i. & impossibile est vt ex moribus seseis nō cōuenientibus in specie fiat vnus motus cōtinuus: qm̄ mor⁹ cōtinu⁹ recipit equalitatem: & qd recipit equalitatem recipit supponere: & mor⁹ cōpositus ex

Min⁹ semp est p̄ mixtionē cōtrarij.

Diminutuz in oī gūe est diminutuz p̄ mixtionē cōtrarij. idē s̄. cō. 19. In. 2. ce. 1. c. 28. & c. 38 Digressio q̄ q̄rit. vtrum oīs motus possit esse vt regularis. a Sermo i hoc loco est

translationē & alteratiōe nō recipit equalitatem. ¶ Et iste sermo est in secūda figura: & qz iste cōponit⁹ ex duabus pp̄onibus quarū affir/ matua declarata est: iam incepit declarare secūda: & dixit: qm̄ si esset equalis necesse esset vt supponeret. i. & signū eius qd motus cōpositus ex sp̄ibus diuersis nō p̄t recipere equalitatem: est: qz motus qui p̄t recipere equalitatem sunt quoz partes p̄t superponi sibi adin/ uicem: & motus diuersi s̄m speciem nō superponunt sibi: qz impossibile est vt trāslatio superponatur alteratiōi: aut augmentū trāslatiōis iste sermo est in secūda figura.

de motu nō s̄m qd ē motus alicui⁹ corpis.

¶ Tractatus Tertius in quo determinat de cōtrarietate motuum & quietis.

¶ De cōtrarietate motuum. Cap. 1.

¶ Plus aut d̄terminādū est q̄lis motus est h̄rius motui: & d̄ māsiōne eodē modo: sed primo determinanduz est vtruz h̄rius motus sit qd est ex eodē ei qd est in idē: vt qd est ex sanitate: ei qui est in sanitate: vt gnatio & corruptio videt⁹: aut qd est ex h̄rijs vt qd est ex sanitate: ei qui est ex egritudine: aut qd est in h̄ria vt qd est in sanitate: ei qd est in egritudine: aut qd est ex h̄rio ei qd est in h̄riu: vt qd est ex sanitate ei qd est in egritudine: aut qd est ex h̄rio in h̄riu: vt qd est ex sanitate in egritudine: ei qd est ex egritudine in sanitate: necesse est enim aut vnū quēdaz horū esse modoz: aut plures: non enim est aliter contraponere.

¶ Et d̄terminādū ē et quis mor⁹ est h̄rius cui & d̄ q̄te et hoc mō: s̄ p̄i⁹ d̄m est vtrū mor⁹ de aliquo est h̄rius motui ad ipm. ¶ U. g. vtrū mor⁹ de sanitate ē h̄ri⁹ motui ad sanitate: & s̄m qd existimat de gnatiōe & corruptiōe: aut qd sunt ex h̄rijs. ¶ U. g. qd mor⁹ ad sanitate est h̄ri⁹ motui ad egritudine: aut ad h̄ria. ¶ U. g. qd mor⁹ ad sanitate est h̄rius motui ad egritudine: aut mor⁹ de h̄rio in h̄riu est h̄rius motui de hoc h̄rio in illud. ¶ U. g. qd mor⁹ de sanitate in egritudine est h̄rius motui d̄ egritudine in sanitate. Quā necesse est vt sit vn⁹ istorum modoz: aut plures vno: oppositio. n. imposse ē vt sit alio modo.

46 **Cum** declaravit quis motus est unus motus in numero in rei veritate incepit declarare de motu et quiete duo. scilicet quod motus sunt contrarii et quod non: et etiam que duarum quietum junctarum cum motu. scilicet quod quietus in eo ex quo est motus: et quietus in eo ad quod est: est contrarius motui: et hoc intendebat cum dixit: et de quiete etiam hoc modo. scilicet quod quies est contraria cui motui: et quod motus est contrarius cui morui. Et deinde incepit perscrutari de hoc: et dixit: sed prius dicendum est et cetera. sed prius quam perscrutemur de hoc dividendum est et dicendum de omnibus modis quibus potest aliquis dicere quod motus est contrarius motui. B. considerandum quod eorum est possibilis: et quis non. Et primo utrum motus ex aliquo est contrarius motui ad ipsum. U. g. a. motus de sanitate ad egritudinem est contrarius motui de egritudine contraria corruptioni. motus enim de sanitate in egritudinem est corruptio sanitatis: et de egritudine in sanitate est generatio. Et hoc intendebat cum dixit: et sic per existimat de generatione et corruptione. et sic hunc modum contrarietatis existimat quod generatio et corruptio sunt contraria. Et induxit secundum modum: et dixit aut ille qui est ex contrariis. i. aut motus contrarius sunt illi qui incipiunt a contrariis secundum quod incipiunt ex eis. U. g. ut motus ex sanitate sit contrarius motui ex egritudine: quoniam iste incepit ex egritudine: et iste ex sanitate: et sanitas est contraria egritudini. Et cum induxit hunc modum dedit tertium quod est oppositum istis: et dixit: aut illi qui sunt ad contraria. i. aut motus contrarius non sunt contrarius secundum quod sunt ex rebus contrariis: sed secundum quod ad res contrarias. U. g. ut motus ex sanitate ad egritudinem non sit contrarius motui de egritudine in sanitate secundum quod ex rebus contrariis: sed ex hoc quod sunt ad contraria. B. induxit quartum modum: et dixit. aut motus de contrario est contrarius motui ad contrarium. i. aut motus contrarius motui est ille qui incepit ex aliquo contrario illi ad quod pervenit secundum motus. U. g. quod iste motus demonstratus de hac egritudine sit contrarius motui demonstrato ad hanc sanitate. quod iste est de egritudine: et ille ad sanitate. B. induxit quintum modum et est verus: et dixit: aut motus contrarius sunt illi qui sunt contrarius secundum illud ex quo: et secundum illud ad quod. Et sciendum est quod contrarietas motus est in motibus qui sunt ex contrariis ad contraria: sed querit hic modus verus quo sunt contrarius. Et deinde cum complevit hanc divisionem: dicit: quoniam necesse est ut sit unus istorum et cetera. i. et dixit: quod motus contrarius necesse est ut sint contrarius aliquo istorum modorum: aut pluribus uno: quod apparet quod necesse est cum diximus in talibus istis motibus qui sunt contrarius ut contrarietas sit in eis aliquo istorum quinque modorum: aut pluribus uno. motus enim de sanitate in egritudinem: si est contrarius motui de egritudine in sanitate: necesse est ut sit secundum quod illud ex quo incepit iste motus ad ipsum pervenit iste alius. Et sic oppositio inter eos erit de genere oppositionis que est inter principium et finem. scilicet quod illud quod est principium in altero erit finis in reliquo. Aut oppositio inter eos erit secundum quod sunt ex rebus contrariis: aut res contrarias: aut quod alter est ex aliquo contrario illi ad quod est alius motus. Aut contrarietas erit inter eos secundum utrumque. scilicet secundum illud ex quo: et secundum illud ad quod. Manifestus est enim per se secundum divisionem quod impossibile est ut alius modus sit quo dicitur quod motus de sanitate in egritudinem est contrarius motui de egritudine

Documētū

egritudine in sanitate. Et cum ita sit necesse est ut contrarietas inter eos sit uno modo istorum modorum: aut pluribus uno: aut omnibus. Et est autem qui quidem ex contrario ei qui est in contrario non contrarius: ut qui est ex sanitate ei qui est in egritudine. idem enim et unus est. Esse quidem igitur non idem est ipsis: sicut non idem est ex sanitate mutare: et in egritudine. Sed motus ex contrario non est contrarius motui ad contrarium. U. g. quod motus de sanitate non est contrarius motui ad egritudinem: quoniam idem motus est et si essentia non est eadem: quod admodum motus de sanitate non est idem cum motu ad egritudinem. Cum numeravit omnes modos quibus potest imaginari quod motus est contrarius motui: incepit destruere illos qui non sunt veri. Et dixit: sed motus et cetera. i. sed motus non sunt contrarius secundum contrarietatem eius ex quo est motus eius ad quod est motus: quoniam idem motus est contrarius sibi secundum illud ex quo et secundum illud ad quod est. si igitur motus essent contrarius hoc motum eadem res esset contraria sibi: quod impossibile est: et hoc intendebat cum dixit. et enim idem motus. i. in numero. B. d. et si essentia non est eadem. i. non sit idem secundum distinctionem. Motus enim de sanitate secundum quod est motus de sanitate non est idem secundum distinctionem cum motu ad egritudinem: sed idem secundum substantiam. scilicet quoniam motus de sanitate est motus ad egritudinem: sed illa que sunt idem secundum subiectum et diversa secundum distinctionem: non sunt contraria: et non possunt istum modum in prima divisione: quoniam manifestus est quod est idem motus.

47

illa que sunt idem secundum substantiam et diversa secundum distinctionem: non sunt contraria

Et neque quod est ex contrario: ei quod est ex contrario: simul quod est. n. accidit mutare ex contrario in contrarium: aut in medium: sed de hoc quidem posterius dicemus: sed magis in contrarium mutare: videtur esse contrarietatis quam ex contrario. hic quidem. n. mutatio contrarietatis: ille vero acceptio. Et dicit unusquisque in quod mutat magis quam ex quo: ut sanatio in sanitate: egrotatio autem in egritudine. Relinquit igitur qui est in contraria ei qui in contrarium ex contrariis. Fortassis quidem igitur accidit hos qui in contraria: et ex contrariis esse: sed esse forsitan non idem: dico autem qui est in sanitate ei qui est ex egritudine: et qui est ex sanitate ei qui est in egritudine. Et neque enim motus ex contrario est idem ei qui est ex contrario: quoniam necesse est ut cum motu ex contrario sit motus et ad contrarium aut ad medium: sed sermo de hoc post determinabitur: sermo translatio ad contrarium magis existimat esse eam contrarietatem.

Ben olatio sit a termino ad quem non a termino a quo.

Lomē. Auer. sup phz. ad

uis: q̄ trāslatio de h̄rio. Ista. n. trāslatio est sepatio a h̄rietate: z ista est acq̄sio ei: z q̄libet noiat ab illo ad q̄b trāssert: z nō ex q̄ trāssert. Cl. g. qm̄ dicim̄ for. sanari qm̄ trāssert ad sanitatē: z egrotari qm̄ trāssert ad egritudinē. Remanet igit̄ motus ad h̄ria: z mor̄ de h̄rio ad h̄ria: z rectum est vt illud q̄b mouet ad h̄ria necesse est vt moueat ex h̄rys: s̄ forte eētia nō est eadē. s. qm̄ mor̄ ad sanitatē nō est idē cū motu ad egritudinē.

48

Hic vult loqui de reliq̄s modis z dicit: neq̄ mor̄ ēt est p̄rariū motuū s̄m p̄rarietate eius ex quo est alter mor̄ ei ex quo est reliqū: qm̄ quilibet duo mor̄ tales inueniunt̄ p̄rariū s̄z illud ad q̄b sic inueniunt̄ p̄rariū s̄m illū ex quo. Et q̄ ista rōcinatio nō sufficit. s. vt mor̄ nō sint p̄rariū s̄m illud ex quo tales mor̄ inueniunt̄ p̄rariū s̄z illud ad q̄b: cū aliq̄s p̄t dicere q̄ hoc accidit motib̄ p̄rariū s̄. hoc q̄ sunt ad cōtraria: z q̄ cōtrarietas nō inuenit̄ in eis nisi s̄m q̄ sunt ex reb̄ cōtrariis: dixit: sed sermo de hoc rē. i. z in fine istius sermonis. C. B. incepit declarare q̄ nō p̄t aliq̄s dicere q̄ p̄rarietas motuū s̄m illud ad q̄b est acc̄s z s̄m illud ex quo est p̄ se: z dixit: imo trāslatio rē. i. imo magis est existimādū q̄ trāslatio motuū ad p̄raria est cā in cōtrarietate motuū q̄ trāslatio de cōtrariis. C. B. dedit rōnem sup̄ hoc: z dixit: ista trāslatio rē. i. z cā in hoc est: q̄ trāslatio rei mote de cōtrario a quo mouet̄ est sepatio ab illo: z trāslatio eius ad p̄rariū ad q̄b mouet̄ est receptio: z acq̄sio: z hoc est ut q̄ motus nihil aliud est q̄ acquirere partē post̄ illud ex illo ad q̄b res mota mouet̄: donec acq̄at illud ad q̄b mouet̄ p̄rariū etc z tunc cessat: z cum mor̄ d̄r esse cōtrariū motuū aliquo istoz dignius est vt sit cōtrariū s̄m illud q̄b acquirit̄ z per q̄b p̄fici non s̄m illud a quo separaf̄: qm̄ illud a quo separaf̄ a nō est pars substantie eius sed est accidēs ei: z illud q̄b acquirit̄ est pars substantie. z cum ita sit. ergo motus aut sunt cōtrariū s̄m illud ad q̄b: z nō s̄m illud ex quo: aut erunt p̄rariū magis s̄m hunc modum. C. B. dedit aliam rōcinationē: z dixit: z quilibet nominat̄ rē. i. z q̄ substantia motus est de nā eius ad q̄b est: nō eius ex quo est. ideo mor̄ de nomi natur ab illo ad q̄b est: cuz d̄r q̄ motus de albedine ad nigredinē est nigricatio non albificatio: z simil̄ dicit̄ q̄ illud q̄b mouetur de egritudine ad sanitatē: ē ip̄z sanari: nō infirmari. Et cū posuit istoz quinq̄ modos: z posuit q̄ impossibile est vt motus sint cōtrariū s̄m p̄rarietate eius ex quo ad illud ad q̄b: z posuit q̄ dignū est vt sint cōtrariū s̄m illud ad q̄b: q̄ s̄m illud ex quo: z nō p̄eise dixit sermonez in hoc: dixit: remanet igitur rē. i. z cuz destructi sunt duo illorum modoz remanēt tres. s. vt mor̄ sint cōtrariū: aut s̄m trāslationē eozū ad cōtraria: aut ex p̄rariis aut s̄m vtrūq̄. B. d. z rectus est vt illud q̄b mouet̄ rē. i. z bene apparet ex dictis q̄ necesse est vt oia duo mota que mouent̄ ad p̄raria moueant̄ ex cōtrariis: z dixit hoc: q̄ trāslutatioes que sunt ad p̄raria sunt mor̄ in rei veritate s. de subiecto p̄rario in subiectū p̄rariū: q̄b nō est ita de alijs trāslutatioib̄. s. que sunt de affirmatiōe in negationē: z de negatiōe in affirmatiōe: z iste sunt cōtrarie s̄m hoc q̄ altera est ex illo ad q̄b est alia: vt generatio z corruptio. Et cum posuit q̄ motus qui sunt ad p̄raria necesse est vt sint ex p̄rariis s̄m q̄ sunt mor̄: z in rēdebat declarare ex hoc q̄ motus p̄rariū sunt p̄rariū s̄m vtrūq̄ s̄m p̄rarietate eius ex quo: ad illud ex quo: z s̄m p̄rarietate eius ad q̄b: ad illud ad q̄b. z iaz declarauit q̄ motus q̄ dicunt̄ eē p̄rariū s̄z p̄rarietate ei: ex quo: ad illud ad q̄b: sunt idē mor̄: z q̄ nō est necesse p̄ hoc z rectū vt dicant̄ p̄rariū: incepit p̄mo declarare de mor̄ibus qui ponunt̄ cōtrariū s̄m vtrūq̄ q̄ nō cōtingit eis illud imposibile: q̄b cōtingit p̄mo modo. s. vt sit idēz in numero: z fecit hoc ne aliq̄s existimet q̄ in hac positōe sequit̄ illud impossibile q̄b p̄tingit in p̄mo. s. in hoc q̄ mor̄ est cōtrariū motuū s̄m illud ex quo: z s̄m illud ad q̄b. Et dixit: sed forte eētia rē. i. sed essentia duozū motuū qui ponunt̄ cōtrariū s̄m cōtrarietate eoz ex quo sunt: z s̄m cōtrarietate eoz ad q̄b sunt: nō sequit̄ ex hoc vt duo mor̄ sint vn̄ sicut sequit̄ si ponant̄ cōtrariū per cōtrarietate eius ex quo ad illud ad q̄b: qm̄ motus ad sanitatē ex egritudine nō idem est cum motu de sanitatē ad egritudinē: sed sunt duo. C. B. incepit dare causam p̄ter quā necesse est vt motus p̄rariū sint p̄rariū per vtrūq̄. s. s̄m illud ex quo: z s̄m illud ad quod.

Mot̄ nihil aliud est q̄ acq̄res p̄t post aliam ex illo ad q̄b res mota mouetur donec acq̄rat illū p̄t etc. Idē. 3. p̄hy. cō. 4. Idem h. j. cō. 54.

Illud a q̄ separaf̄ motus nō ē ps̄be eius: s̄ acc̄s ei. sed opposituz dixit. 5. cō. 3.

mutatiōib̄. s. que sunt de affirmatiōe in negationē: z de negatiōe in affirmatiōe: z iste sunt cōtrarie s̄m hoc q̄ altera est ex illo ad q̄b est alia: vt generatio z corruptio. Et cum posuit q̄ motus qui sunt ad p̄raria necesse est vt sint ex p̄rariis s̄m q̄ sunt mor̄: z in rēdebat declarare ex hoc q̄ motus p̄rariū sunt p̄rariū s̄m vtrūq̄ s̄m p̄rarietate eius ex quo: ad illud ex quo: z s̄m p̄rarietate eius ad q̄b: ad illud ad q̄b. z iaz declarauit q̄ motus q̄ dicunt̄ eē p̄rariū s̄z p̄rarietate ei: ex quo: ad illud ad q̄b: sunt idē mor̄: z q̄ nō est necesse p̄ hoc z rectū vt dicant̄ p̄rariū: incepit p̄mo declarare de mor̄ibus qui ponunt̄ cōtrariū s̄m vtrūq̄ q̄ nō cōtingit eis illud imposibile: q̄b cōtingit p̄mo modo. s. vt sit idēz in numero: z fecit hoc ne aliq̄s existimet q̄ in hac positōe sequit̄ illud impossibile q̄b p̄tingit in p̄mo. s. in hoc q̄ mor̄ est cōtrariū motuū s̄m illud ex quo: z s̄m illud ad q̄b. Et dixit: sed forte eētia rē. i. sed essentia duozū motuū qui ponunt̄ cōtrariū s̄m cōtrarietate eoz ex quo sunt: z s̄m cōtrarietate eoz ad q̄b sunt: nō sequit̄ ex hoc vt duo mor̄ sint vn̄ sicut sequit̄ si ponant̄ cōtrariū per cōtrarietate eius ex quo ad illud ad q̄b: qm̄ motus ad sanitatē ex egritudine nō idem est cum motu de sanitatē ad egritudinē: sed sunt duo. C. B. incepit dare causam p̄ter quā necesse est vt motus p̄rariū sint p̄rariū per vtrūq̄. s. s̄m illud ex quo: z s̄m illud ad quod.

Quoniam autē differt mutatio a motu: ex quodam eniz subiecto in quoddā mutatio est. Mor̄ igitur qui est ex cōtrario in h̄rium ei qui ex cōtrario est in h̄riuz: motus cōtrariū est. Ut qui est ex sanitatē in egritudinem ei qui est ex egritudine in sanitatem.

Et q̄ trāslutatio differt a motu in hoc: quoniā motus est trāslutatio de subiecto in subiectū. motus igitur cōtrariū de cōtrario in h̄riuz. Cl. g. de sanitatē in egritudinē est h̄riuz motuū de egritudine in sanitatē.

Hic: z q̄ trāslutatio differt a motu in hoc q̄ mor̄ est trāslutatio de subiecto p̄rario in s̄m p̄rariū vt declaratū est in principio istius tractat̄. Trāslutatio autē est de nō s̄bto in s̄bz: z d̄ s̄bto in nō s̄m: necesse est vt mor̄ p̄rariū sint p̄rariū s̄m illud ex quo: z illū ad q̄b ambo: qm̄ eos eē de p̄rario in eis eēntialr est quē admodū ip̄os eē ad p̄rariū est eis eēntialr: z cū vtrūq̄ est eis eēntialr: z res cōtrarie sunt p̄rarie p̄ d̄rias z d̄s̄pōnes p̄rarias: necesse est vt mor̄ cōtrariū sint p̄rariū p̄ istas duas d̄s̄pōnes. s. p̄ p̄rarietate eius ex quo z eius ad q̄b: z magis sint cōtrariū s̄m illud ad quod.

Manifestū est autē z ex inductione qualia videntur cōtraria esse. Egrotari eniz ip̄i sanari: z ip̄i ad discere decipi: permutatū vero nō per ipsum: incōtrariū eniz: sicut eniz in sciētia est: sic z in deceptione: z per ipsum

Mot̄ q̄ est ex p̄rario in p̄rariū ei qui ē ex cōtrario in cōtrariū/ cōtrariū est.

49 I. cō. 7.

Sursus de/ orsum sunt cōtraria in lōgitudine Dextrū s/ nistrū ī lati tudine. Ante retro p̄traria in altitudine.

habere et per aliū: et sursum motus ei qui est deorsum cōtraria enim hec sunt in longitudine: et qui est ad dexteram ei qui est ad sinistram: contraria enim hec sunt in latitudine: et qui est ante ei qui est retro: cōtraria enim hec sunt in altitudine.

Et declaratum est secundum inductionem quod intentiones existunt manifeste esse contrarie. Nos enim videmus quod contrarium eius quod est hominem sanari: est ipsum infirmari: et ipsum addiscere est contrarium ad ipsum male scire: non ex se: quoniam hic est motus ad contraria: quemadmodum possibile est acquirere scientiam ex se: et ex alio: et sicut potest decipi ex se et ex alio. Et translatio ad superius est contraria translationi ad inferius: quoniam hec duo sunt contraria in longitudine. Et translatio ad dextrum est contraria translationi ad sinistrum: que sunt contraria in latitudine. Et translatio ad anterius est contraria translationi ad posterius: que sunt etiam contraria in latitudine.

Et cum declaravit rationes qui motus sunt contrarii: et secundum quod sunt contrarii incepit declarare quod secundum inductionem etiam apparet hoc. Et dixit et ex inductione etiam et intendit per intentiones motus aut fines motuum. B. d. nos enim videmus etiam quod ex inductione apparet quod motus contrarii sunt illi qui sunt ex contrariis et ad contraria. U. g. motus ex egritudine in sanitate: quoniam manifestum est per se quod est contrarium illi qui est de sanitate in egritudine: et sicut de se dicitur est contrarium ad ascendere: et contrarium est augeri ad diminui. B. d. et addiscere etiam et sicut est dispositio in motibus contrariis autem. s. quoniam per inductionem. s. quoniam etiam apparet hoc et dixit: quod contrarii sunt ex contrariis et ad contraria: ut addiscere et decipi que sunt contraria. s. motus de scientia falsa ad veram est contrarium motui de vero ad falsum: sicut translatio essentialiter de scientia ad errorem est ex ceptione sicut ex errore ad scientiam: tunc addiscere est contrarium ad errare quod alio non ex se: cum homo non erret ex se: sicut ex alio: sicut addiscit ex alio non ex se: et ideo dixit: non ex se. ita dixit Alex. Et potest intelligi sic quod scientia que est ex alio opponit errori que est ex alio: et que est ex ipsa anima opponit illi que est ex ipsa anima: et testatur huic hoc quod dixi post: et quemadmodum potest est etiam. B. d. et translatio ad superius etiam. et hoc est per inductionem per quam vult declarare quod motus contrarii sunt contrarii: secundum illud ex quo et secundum illud ad quod: et ideo debet legi continuum cum hoc quod dixit. nos enim videmus etiam. Et cum declaravit quod duo motus que sunt in longitudine sunt contrarii secundum illud ex quo: et illud ad quod: notificavit etiam quod ita est de motibus qui sunt in latitudine et profundo: et dixit: et translatio ad dextrum etiam. et sermo eius est manifestus.

Et si ratio alibi ex non alibi si est motus sicut mutatio.

Qui autem est in contrarium non solum est motus: sed mutatio: ut fieri album non ex quodam: quibus autem non est contrarium

qui est ex ipso ei que est ipsum mutatio contraria est: unde generatio corruptio contraria est: et remotio acceptioni. Unde autem mutationes que est: motus autem non sunt.

Et contra autem ad contrarium non est motus: sed translatio. U. g. generatio albi non ex aliquo: omne igitur quod non habet contrarium sua generatio ex seipso ad seipsum sunt transmutationes contrarie: et ideo generatio est contraria corruptio: et denudatio forme est contraria forme investitio: et ista intentio sunt modi transmutationis non motus.

Et contra autem ad contrarium quoniam accipitur secundum quod est ex non contrario non est motus: sicut transmutatio est enim ire de non esse ad esse est declaratum quod non est motus. U. g. quod album generatur non ex nigro sed ex non albo: quoniam generatio albi quoniam accipitur secundum quod accidit ei quod fuit ex non albo est transmutatio non motus. Et intendebat declarare ex hoc quod omne quod generatur ex non contrario non est motus non quod album generatur ex non contrario: quoniam omne album generatur ex nigro aut ex medijs: sed cum consideratur secundum hoc quod accidit nigro quod fuit non album est transmutatio non motus: sed hoc est ei per accidens non per se. Transmutatio autem que est de contrario non omnino est transmutatio per se: et non inuenitur in ea contrarietas secundum esse: nisi secundum unum. s. quando accipitur quod transmutatio est ex illo et ad illud. Et hoc intendebat cum dixit omne igitur quod non habet contrarium etiam. et omne ens quod non habet contrarium transmutatio eius cuius principium est ex seipso et est corruptio eius: et transmutatio eius ad seipsum: et est generatio eius: sunt transmutationes contrarie in his duobus generibus e contrario de transmutatione que est motus in rei veritate et est transmutatio que est in rebus que habent contraria. B. d. et ideo generatio etiam. et propter hoc. s. quoniam illud quod non habet contrarium contingit ut transmutationes contrarie in eo sunt de re in ipsa: rem ideo generatio est contraria corruptioni. et contrarietas accipitur hic ex uno extremo secundum diversum respectum ad aliudque contrarium est aliquid ens: et in hac transmutatione non esse nisi in uno extremo. In generatione autem in fine: in corruptione vero in principio. Et intendit in hoc sermone declarare hoc quod apparet in generatione et corruptione non nocet ei quod apparet ex inductione. s. quod motus contrarii sunt de contrariis et ad contraria: cum generatio et corruptio non sunt motus.

Qui autem in medio motus sunt: quibuscumque contrario rum est medium: tanquam in contraria quodammodo ponendi sunt: sicut enim contrarium vult medio motus in utraque utique mutat: ut ex fusco quidem in album: tanquam ex nigro: et ex albo in fuscum tanquam in nigrum: ex nigro autem in fuscum tanquam in album fuscum. Medium autem ad utrumque dicitur quod

Et

Cum album sit ex non albo secundum quod accidit nigro quod sit non album sit non albidum est transmutatio non motus: et hoc est ei per accidens non per se. id est. s. ed. 8. r. 12 me. c. 6. 7 h. j. ed. 55.

Documentum

intelligi de gete que est in loco ex quo est motus: aut de gete in eo ad quod est motus: dixit: sed hoc dcm est simplr. i. sed hoc qd dicitur est hic non est distinctum: qm nondum est determinatum hic quas quietez intendimus: z ideo perscrutandum est vtrum qd opponitur motui est quies que e ex hoc. i. que est ex illo ex quo est motus: aut quies in illo ad quod est motus.

CManifestum igitur est: qm quia in duobus motus subiectis est: huic quidem qui ex hoc in ptrarium: que est in hoc quies: huic aut qui est ex ptrario in hoc: que in ptrario quies: simul aut z adinuicez ptrarie he sunt. Et naq; inconueniens est: si motus quidem contrarij sunt. quietes autem opposte no sunt. sunt aut in oppositis he: vt que est ex sanitate in egritudine: ei qui e ex egritudine in sanitatez ei. Que aut est in sanitate ex egritudine ges. Motui aut ei qui e ex sanitate in egritudine. Si enim qui est ex egritudine in sanitate irronabile est. Qui enim in ipso motus est in quo stetit quietatio magis est fm q accidit sile fieri motui. necesse aut est aut hanc aut illam esse. Non enim que est in albedine quies: ptraria est ei que est in sanitate.

CDicamus igitur q motus: qz est in duobus subiectis: tunc ptrarium motui ex hoc ad suum ptrarium: e quies in hoc: z ptrarium motui ex suo ptrario ad ipsuz est quies in suo ptrario: z cum hoc he due et sunt ptrarie: qm impole est vt in motibus sit ptrarietas: z ges n sit ptraria quieti: z non sunt nisi in contrarijs. C. g. qm quies in sanitate est ptraria geti in infirmitate: z cotraria motui de sanitate in egritudine: qm impole e vt sit cotraria motui de egritudine in sanitate. Qm motus rei ad illud apud qd erit gescens dignius est vt sit facies quietem. Illud enim qd gnat cum illo motu necessario est ptrarium huic. Et io impole est vt quies in albedine sit contraria quieti in sanitate.

S4 **C**Dicamus igitur q motus: qz est zc. i. de subiecto in subiecto e contrario transmutatioi que est de affirmatione in negationem aut de negatione in affirmationem. B. d. contrarium motui zc. i. z qz motus est de contrario in contrarium. ideo contrarium motui qui est de hoc contrario ad hoc contrarium demonstratum est quies que

est in hoc. s. ex contrario ex quo est motus. **C** Et dixit hoc: quia manifestum est per se: q quies in eo ex quo est contraria motui: z contrariuz motui qui est de contrario qd est illud ad quod pruenit iste motus positus est quies in illo contrario. Verbi gratia. qm sanari est motus de egritudine in sanitate: quies igit contraria istu motui est quies in egritudine no in sanitate: qm ista quies est perfectio motus: z perfectio non est ptraria ei cuius est perfectio: z sile contrarium motui de sanitate in egritudine est quies in sanitate. **C. B. d.** e cum hoc et he due sunt contrarie. i. z cum hoc q motus est contrarius geti/ iste due et getes sunt contrarie: qm si in motibus est ptrarietas: z in gete et dz esse ptrarietas. **B. d.** z non sunt nisi in contrarijs. i. z quies non est ptraria geti nisi qz due getes sunt in contrarijs que admodum motus non est ptrarius motu nisi qz sunt de: co ptrarijs z in ptraria. **C. B. d. v. g.** qm ges zc. i. qm ges in sanitate est ptraria geti in egritudine: qm sanitas est contraria egritudine z e ptraria ipfi motui: qz possibile est vt sit ptraria motui de egritudine in sanitate: cum ges ad qua puenit motus dignior est vt sit perfectio motus qz vt sit ptraria. hoc intedebat qm dixit: qm impossibile e motui. i. qm impole est vt ges que est in sanitate sit ptraria motui qe ad sanitate: qm dignius e vt motus de egritudine ad sanitate sit ptraria ad sanitate. **C** Et hoc e ita: qm motus e de gne pfectionis ad qua puenit: sed e perfectio diminuta: qz e p iuncta cu potetia: z e vltie pfectio e in gete. si igit motus de egritudine in sanitatez e ad gete in sanitate. necesse e vt motus de egritudine in sanitate sit faciens getem in sanitate. s. qm in eo inuenitur vna ps post aliam: getis ad qua puenit: sicut inuenitur in eo vna pars post alia habitus ad qua puenit: z qz sba motus e de gne getis ad qua puenit: z illa q diuer/ sanatur fm magis z minus non sunt ptraria. ergo ges ad qua puenit motus no e ptraria motui: sed finis eius. ergo quies que e in eo ex quo e motus e ptraria motui: e illa que corrumpitur p gnatde mo tus: non ges que gnat paulatim p gnatdem motus. Et ex hoc de clarabitur q ges que e in re ad qua e motus e ptraria geti que est in eo ex quo e motus. Qm cum motus e ptrarius quieti in eo ex q e motus: ges ad qua e motus gnat cum motu. Ergo ista quies e ptraria geti in eo ex quo e motus. **C** Et intedebat cum dixit: qm illud qd gnat cum illo motu zc. i. qm ges que gnat cum gnatde motus necessario e ptraria geti ex qua e motus: cum ista quies destruar p gnatdem motus. **B. d.** impole. n. e vt ges in albedine zc. id est qz in altero no corrumpit p gnatdem getis in reliq. s. q ges in albedine non generatur per corruptionem quietis in sanitate: e similiter quies in sanitate non generatur per corruptionem quietis in albedine.

CQuibuscuq; aut non sunt ptraria: hoz mutatio qd e est opposita: que est ex ipso ei que est in ipm. motus at non est: vt que est ex esse ei que est in esse. quies quide horum non est: imutatio autem est: z si quidem aliqd erit subiectum que in esse est imutatio ei que est in no

Quies ptraria motui e quies i termino a q n quies i termino ad que qz illa e pfectio motus: s3 oppositu vi dicei. j. t. co. 64. e ibi soluit.

Bocumtu. **M**otus e de gne pfectionis ad qua puenit: sed e pfectio diminuta: qz est p iuncta cu potetia: z e vltie pfectio est in gete. Idem. 9. z 47. Idem. 3. p. 4.

esse contraria erit. si vero non est aliquid ei quod non est dubitabitur aliquis cui sit contraria quae est in esse inmutatio an quies. si autem hoc est aut non omnes quae motui est contraria: aut generatio aut corruptio motus sunt. Manifestum est igitur quod quies non dicitur esse si non est motus: si enim ante aliquid est inmutatio. Contraria autem est: aut nulli: aut ei quae est in non esse: aut corruptioni. Nec enim ex ipsa est generatio autem in ipsam.

Intentiones vero in quibus non est contrarietas: et sunt quae transmutationes oppositae habent. scilicet transmutationem quae est de alio quo opposito transmutationi quae pervenit ad illud: motus autem non habent. Ubi ergo quoniam transmutatio ex esse est opposita transmutationi ad non esse. Quoniam in intentionibus istis non est quies: sed illud quod est in eis est privatio transmutationis: si non ens fuerit aliquid subiectum. Ubi ergo quoniam si transmutatio deficit in ente transmutatio deficit in non ente. Si igitur non ens nihil fuerit ambigetur homo et non videtur quod privatio transmutationis in ente: et quies in eo sit contraria alicui. Et si hoc fuerit: tunc aut non omnis quies est contraria motui: aut generatio et corruptio sunt motus. Sed est manifestum quod non debet dici quies sed simile ei: et privatio transmutationis aut non est contraria alicui: aut est contraria corruptioni: quoniam corruptio ex illa sit generatio autem ad illam.

Cum declaravit quod quies est contraria motui vult perquirere de eadem in transmutatione. scilicet utrum in transmutatione est quies opposita transmutationi: sicut est in motu: aut non est quies. Et dixit intentiones vero scilicet intentiones vero quae sunt in intentionibus in quibus non est contrarietas. Dicitur vero et sunt ille quae intentionibus vero quae sunt in intentionibus in quibus non est contrarietas sunt ille quae sunt transmutationes oppositae. Deinde exposuit hoc: et dixit. scilicet intentiones quod transmutatio quae est de aliquo est opposita in illo genere transmutationi quae pervenit ad illud. Dicitur vero motum vero non habent. id est in illis intentionibus in quibus non est contrarietas non est motus neque sunt contrariae illo modo quo motus sunt contrariae. Dicitur vero exemplum dixit. Ubi ergo quoniam transmutatio de esse scilicet et exemplum eius quod est transmutatio sit opposita transmutationi. scilicet quod ex illo ex quo est altera transmutatio ad idem sit reliqua est transmutatio de esse in non esse: quae est corruptio: et transmutatio de non esse in esse quae est generatio: ista transmutatio non est opposita per illud ad quod: et si esse opponitur ad

non esse: quod non est hoc motus exis per se oppositus alij motui: quia transmutatio de non esse est per accensum: et transmutatio de non esse per se: aut est propinquus ut sit per se. transmutatio vero ibi quod dicitur contrarium ex illo contrario ad suum contrarium est per se: et hoc non invenitur in generatione et corruptione. Et cum narravit quod contrariae in talibus transmutationibus est scilicet quod transmutatio una in eis est ad illud ex quo est secunda transmutatio: cum esse in istis duobus transmutationibus non est nisi in altero extremo: incepit narrare quod non invenitur in talibus transmutationibus quies contraria generationi: invenitur in motibus: neque est quies est contraria transmutationi. Dicitur vero quoniam in istis intentionibus scilicet in istis intentionibus in quibus est generatio et corruptio non est quies oino: sed est in eis privatio transmutationis: et hoc erit si posuerimus quod non ens ex quo est generatio et alij ad quod est corruptio est aliquid actu: quoniam si hoc posuerimus tunc erunt illae privatio in ente. Privatio igitur quae est in ente si posuerimus ipsam esse generem sequitur ut sit contraria privationi transmutationis quae est in non ente: est eadem cum privatione transmutationis quae est in ente: et sic iterum non erit contrarietas oino: quoniam quies in eo ad quod est motus non est contraria quieti in eo ex quo: nisi quod sunt in duobus contrariis. Dicitur vero si igitur non ens non fuerit scilicet si igitur non ens non fuerit impossibile est imaginari quod privatio transmutationis quae est in ente est generem impossibile est imaginari ipsam esse contrariam motui: neque privatio existimatur esse quies: quoniam si non ens non est aliquid: non erit illic privatio quae possit imaginari quae est quies opposita quieti quae non est in ente: neque imaginatur quod ista privatio quae est in ente est et quies opposita transmutationi ex eo: quoniam transmutatio ex eo non est motus: et ois quies contraria motui aut quieti. Si igitur posuerimus ipsum esse quietem tunc erimus inter duo: aut ponemus quod non ois quieti opposita motus: aut dicemus quod generatio et corruptio sunt motus: et utrumque impossibile. Dicitur vero sed est manifestum scilicet quoniam non est quies in rei veritate: cum non fuerit quies in rei veritate: sed privatio transmutationis soluetur quod dicens quod non ois quies est contraria motui: aut contraria quieti: quoniam haec in rei veritate non est quies sed filis quieti. Dicitur vero non erit contraria alicui omnino. id est ista privatio quae est quies scilicet istam opinionem opinandum est: aut quod non est contraria alicui omnino aut quod est contraria transmutationi quae est corruptio: quoniam ex eo est principium motus corruptionis.

Transmutatio de non esse est per accensum: et transmutatio de contraria est per se. Ideo. 6. 8. 2. 51.

Capitulum in quo movet dubitationes quasdam circa praemissa. Cap. 3.

Dubitabit autem aliquis quare in mutatione quidem secundum locum sunt: et secundum naturam et extra naturam: et quies: et motus: in alijs autem non: ut alteratio haec quae secundum naturam: illa autem extra naturam. nihil enim magis sanatio aut egroratio secundum naturam: aut extra naturam: neque dealbatio aut denigratio:

si autē est z in augmēto z decemēto: neq; ad invicē
hi s;ij fm nām sunt z extra nām: neq; augmentū aug-
mento. Et in gnātiōe z corruptiōe eadē rō est: neq; ge-
neratio quidē fm naturā: corruptio autē extra naturā:
senescere. n. fm naturā: neq; gnātiōē videm⁹ aliā q;
dem fm naturā: aliam vero extra naturam.

Et querit hō quare in trāsmutatiōe in loco sunt mo-
di motuū z modi quietis nāles: z nō nāles: qd nō ē in
alijs modis trāsmutatiōis. C. U. g. in alteratiōe. s. ita q;
alia esset naturalis z alia innaturalis: qm̄ hoīem sanari
aut infirmari: neutrū est dignius vt sit nālis: aut nō na-
turalis: neq; albificatio: neq; nigrificatio: z s; hoc ē de
augmēto z diminutiōe: qm̄ s;ietas istoz duoz non ē
fm nām: z extra naturā. Ergo augmentū nō est s;ius
augmēto. Et iste idem sermo dicit de generatiōe z cor-
ruptione: qm̄ gnātiō nō est nālis: z corruptio innatura-
lis: q; hoīem senescere ē nāle: z et nō inuenim⁹ aliquā
generatiōē naturalē z aliam innaturalem.

56 **Cum** narrauit qui motus sunt p̄trarij in specie: z que quies est
p̄traria cui motus: z cui geti: z in morib⁹ inveniuntur
p̄trarietas fm nām z innaturā: s; s; de gete: incepit p̄seruari vtrū
in ceteris morib⁹ cōtrarijs inueniāt hic motus p̄trarietas. C. Et
dixit: z querit hō zc. i. quare in translatione in loco inueniunt duo
modi. s. nālis z innālis: qm̄ motus lapidis ad superius est violen-
tus z inferi⁹ ecōtrario. s. nālis: z s; inuenit de eadē gete in spēte
qm̄ quies inferi⁹ est p̄traria geti superi⁹: qm̄ quies inferi⁹ est nālis
z inferi⁹ innaturalis: z s; quies superius est corpis leuis nālis
z inferi⁹ innaturalis. Querit igit quare in loco inueniunt duo mo-
di cōtrarij hoc mō z nō in alijs generib⁹ motuū p̄trarioz. C. U. g. in
generatiōe: qm̄ nō possum⁹ dicere q; alia est nālis z alia innālis. C. U. g.
hoīez sanari z hoīez infirmari. nō. n. existimat q; hoc est nāle: z hoc ē
innāle. s. in eadē spē. C. U. g. hoīez egrotare. C. Et hoc intēdebat cū di-
xit: qm̄ hoīez sanari aut egrotare zc. i. qm̄ neutra istaz disponēt
dignior vt sit nālis alicui: z s; ē de albificatiōe aut nigrificatiōe.
qm̄ nulla albificatio: aut nigrificatio est dignior: vt sit magis nālis
q; alia. C. Et cū narrauit q; in primo aspectu nō inuenit in modis
alteratiōis iste modus p̄trarietas quietis: fecit q; neq; ē in motu
augmētū: z dixit: z fm hūc modū est et d' augmēto z diminutiōe.
q; de augmēto nō inuenit aliud nāle z aliud violētū: z s; in gener-
ratiōe z corruptiōe: qm̄ hoīez senescere est via ad corruptiōē: s; in
necius nō diuidit in nāle z innāle. Et s; inuenescere est via ad ge-
neratiōē: s; nō existimat q; illud est nāle z aliud innāle.

Hoīez sene-
scere ē via
i corruptio-
nem.

Quasi est qd violentia sit extra nām: z tunc corruptio
est corruptiōi s;ia: que violēta est vt q; extra nām est ei
q; fm nām. Ergo nāe z gnātiōes qdā sunt violēte z nō
moderate: qd s;ie sunt q; sunt s; nām. Et augmēta sūt
violēta z decemēta: vt augmēta q; velociter pp alimē-
tū pubescētū sunt: z tritica cito adauēta z nō p̄stricta.
Dicim⁹ igit q; si id qd sit violēter extra naturā: tunc
aliqua corruptio est s;ia alicui corruptiōi. s. corruptio
violēta que sit extra naturā corruptiōi naturali. Sunt
igit modi generatiōis violēti: z generatio nō est mē-
surata aliqua mēsuratiōe. Et sunt igit p̄traria eiusmodi
generatiōis naturalis: z erunt modi augmenti violēti
z modi diminutionis. C. U. g. augmētum puberūz pro-
pter luxum in comestione: z semen luxuriosum cuius
corpus impinguatur z non cōdenatur.

Cū narrauit q; in primo aspectu existimat q; in vna specie mo-
tus qui sunt in alteratiōe: z qui sunt in augmēto z diminutiōe: z
in alijs trāsmutationib⁹ nō inuenit p̄trarietas sicut in morib⁹
qui sunt in loco. Incepit narrare q; hoc accidit in primo aspectu:
z cū hoc bene considerat appet q; in vnaquaq; specie istoz inuenit
p̄trarietas fm naturā z nō naturā: z si hoc fuerit possibile erit vt in
specieb⁹ oppositis inueniāt p̄trarietas hoc mō. C. Et dixit: dicam⁹
igit zc. i. qm̄ si hic fuerit corruptio violēta: qd est violētū est extra
naturā: sequit vtrū p̄traria corruptio corruptiōi. Et cū in hoc sillo
hypothetico pōsit ans: erit p̄elo q; corruptio erit p̄traria corruptiōi
hoc ē illud qd intēdebat declarare. C. Deinde declarauit quō p̄ns
sequit ans: dixit: corruptio. s. violēta zc. i. Quia corruptio violē-
ta est ex nām: z qd ē ex nām est p̄trariū nāli. Ergo corruptio nālis
z violēta sunt p̄trarie. Et cū narrauit q; corruptio alia est violēta:
alia nō violēta. Incepit narrare q; in gnātiōe inuenit hoc similr
z dixit: z sunt modi generatiōis zc. i. z gnātiō violēta est modorū
qm̄ gnātiō violēta nō est terminata. i. vna species trāterant igitur
cōtraria istoz modorū modi gnātiōis oīs nālis. C. Et hoc qd dixit
existimat nō sequi qm̄ z si infirmitas ē multaz spēterū existimat
vt nō sequat q; cōtraria eaz sint spēes sanitatis: qm̄ sanitas est vna
z cōtrarij dines sunt multe. C. S; forte a vī q; vna sanitas cōtinet
multas particulares oppositas illis multis egritudinib⁹: sed nō hnt
terminata: z ideo latent. C. Et cū narrauit q; in generatiōe z corru-
ptione inuenit contrarietas. s. in vna specie: incepit narrare q; s; in
inuenit in augmēto z diminutiōe: z dixit: z sunt modi augmēti zc.
id est z similr sunt modi violēti augmētatiōis z modi nō violēti.
s; etia augmentatū etiā est cōtrariū augmentū fm naturā z nō
naturā: qm̄ violētū est extra nām: z augmentū violētū est augmē-

57

Dubium.
a Tot sunt
spēs sanita-
tis q; sunt
spēs egritu-
dis. s; non
hnt nomia
Idē h; ipse
3. colliger.
cap. p̄io. z
3. 66. cō. 12.

rum puberum qd se finat ante tps assuetu ppter multitudinē in la
ru. & sicut semen abundans in aqua cui corpus crescit & non con
densatur propter multitudinem humoris.

In alteratione aut sic: aut similitr: erunt enim alie qdes
violente: alie vero naturales: vt dimissi non in cretica
dieb: alij aut creticis. Alij quide extra naturā alterat:
alij vero fm naturā. Erunt ergo corruptioes contrarie
ad invicē: nō generationi soluz: & quid phibet est. n. sic.
Et nāq; si hec quide dulcis: illa vero tristic est: quare
nō simplr corruptioni corruptio contraria est: sed fm
hoc quide hmōi: alia vero hmōi harum est.

Sed quo erit hoc in alteratione. dicamus igit qd
est de illa: qm possibile est vt sint aliqua ex ea violenta.
U. g. qm quidā hoies euadūt ab egritudine nō in die
cretica: & quidā in die cretica. illi igit sunt alterati non
naturaliter: isti aut naturaliter: & sic corruptio est cotra
ria corruptioni: nō generationi: & nihil phibet hoc: qm
possibile est vt altera corruptio sit contristabilis: & alia
delectabilis. Et erit corruptio cotraria corruptioni nō
simpliciter: sed cum altera corruptio fuerit talis dispo
sitionis: & alia talis dispositionis.

8 Cum declarauit qd in gñatione & corruptione & augmento inuenit
cotrarietas: incepit declarare qd filr est in alteratione: & qd latet in
alteratione magis qm in generatione & corruptione. Dixit. Is qd
erit hoc in alteratione. Beinde dixit. dicamus igit. i. qd in vno mo
tu in specie inuenit cotrarietas in alteratione sicut in gñatione & cor
ruptione & augmento & diminutione. B. d. qm possibile est & c. qd
possibile est vt quedā alterata alterent violēte: & quedā nō violēte.
U. g. in alteratione in firmo de egritudine in sanitate: qm qd
est in die cretica: & est alteratio naturalis: & quedā nō in die cretica
& hec est alteratio inaturalis. B. d. illi igit sunt alterati & c. i. ille cui
accidit crisis nō in die cretica: vt in sexta. B. d. isti aut & c. i. quibus
accidit in die cretica. U. g. in septima. Et qd hoc nō est manifestū
in omnibus alterationibus dixit. possibile est igit vt sint aliqua
& c. & non dixit. possibile est igit vt in qualibet specie alterationis
inueniatur aliqua violentia & naturalitas: & dimisit hoc qd pūde
le est verificare hoc per inductionē. Beinde fecit rememorationē
de istis que declarauit. & dixit. & sic erit corruptio contraria corrup
tioni & non generationi. i. nō generationi tm: sed ipsi corruptio.
Beinde dedit aliū modū ex quo imaginat esse possibile vt corrup
tio sit contraria corruptioni. & dixit. & nihil prohibet hoc & c. i. nō
qit per contristabilem corruptionē / violentā: & per delectabilem corrup

tionē / naturalem. Et forte intendit hoc per delectabilez id qd est
minois cotristationis: qm ois corruptio est contristabilis necessa
rio: sed violenta magis cotristabilis. B. d. & erit corruptio con
traria corruptioni nō simplr: sed cum altera corruptio fuerit in ali
qua dispositione vno modo & alia alio modo: cuz sit species nō sibi
cotraria: sed cum accidit alteri corruptioni vt sit vno modo: & alia
alio modo cotrario vt natura & violentia & cotristatio & delectatio.

Omni quide igit cotrarij motus & quietes dicto
modo sunt: vt qui est sursum ei qui est deorsum: loci. n.
cotrarietates he sunt. Fertur aut qd quidem sursum est
motus natura ignis: qd vero deorsum terra: & cotrarie
sporum loci mutationes sunt. Ignis autē sursum qdē
natura: deorsum autē extra naturā. Et cotrarius est qui
est fm naturā ipsius ei qui est extra naturā.

Scdm hoc igit qd narrauimus vniuersalr erūt mo
di motuū: & modi quietis cotrarij. U. g. qm superi⁹ ex
hoc est cotrariū inferiori: qm hec duo sunt cotraria in lo
co: & iste due intētiones vniuersalr sunt digniores pū
cipalr: qm illud qd transfert naturā supi⁹ est ignis:
& inferius ē terra. Et trāslatioes sunt eoz hie: & locus
ignis ē superius naturā: & locus eius est inferi⁹ ex
tra naturam. Et naturale ē cotrariū innaturali.

Hic facit rememorationem de modis predictis fm quot motus
sunt cotrarij: & quies est cotraria: & dat exempluz de hoc qd iam de
clarauit qd motuuz cotrariouuz quidam sunt diuersi in specie: & isti
sunt cotrarij fm formas: qd sunt ad contrariatē ex cotrarijs: & con
trariouū. & sunt cotrarij fm naturā & nō naturā in respectu eiusdē:
& isti sunt idem in specie: & sunt cotrarij fm nō naturā: & naturā tan
tum. Quies vero declaratū est de illa: qd contrarium in eo motui est
quies que est in eo ex quo est motus: nō quies que est in eo ad quod
est motus: qd due quietes cotrarie sunt quies in eo ex quo: & quies
in eo ad qd. Et dixit. fm igitur hoc qd narrauimus & c. & intēdit
per modos motuum duos modos motuum cotrariouuz. s. cotrariouuz
diuersoz in specie: & cōuententiuuz in specie: & cotrariouuz fm natu
ram & nō naturam: & intendit per modos quietis quietē que est cō
traria motuuz quasi dicit. fm hunc igitur modum quem narraui
mus erunt modi motuuz cotrarij: & modi quietis cotrarij motib⁹
& quietibus ipsis. Beinde induxit exēpla fm specie in trāslatio
ne & dixit. Verbi gratia quonia superius & c. i. Verbi gratia qd su
perius est cotrariū inferiori in loco: ideo illud quod transfertur na
turaliter superius est cotrariū ad inferius trāslato naturali. & ideo
trāslatio est cotraria trāslationi. B. d. & iste due intētiones & c.

Dis corrup
tio ē cotr
stabilis ne
cessario sed
violenta est
magis corrup
stabilis.

89

Contrarie/
tas p^r prin
cipalr non
inuenit nisi
in eis que
sunt i loco.
Idē. 10. me
ra. cō. 13.

z intendit vt mibi v^r q^d iste due cōtrarietates sunt ille que dicunt
p^rtraria principalr: cuz definitio p^rtrariōū que est: p^rtraria sunt illa
que maxime distant: non inuenit primo z principalr nisi in eis que
sunt in loco. Deinde d^r in qualitate s^m similitudinē. C^t Et forte in
tendit q^d p^rtrarietate esse superi^o simplr: z inferi^o simplr est digni^o
q^d vt sit in inferiori z superiori nō simplr sed in respectu vt in loco
aeris: z loco aque: z forte pp hoc dixit. illud igitur q^d transferē nō
liter superius. i. simplr. C^t Et hoc caplm diminutū est in quibusdā
libris: z in libro Alex. inuenit sic. ista igitur sunt sicut p^rncipalr z p^r
mo. z Alex. exponit hec verba duob^o modis. dicit. n. q^d cū dixit ista
Inuit illa que disposuit prius per motus z quietes p^rtrarias. ista q^d
h^{nt} istas intētionēs principalr z essentialr: z ista expō non cōuenit
verbis Arist. s^m q^d accidit nobis. C^t Et secūda expō est propinqua
nostre. C^t Deinde. d. z trāslationes eorū sunt p^rtrarie. Deinde. d. z locus ignis
est superius zē. z intendit vt mibi videtur q^d isti duo motus. s. ad su
perius z ad inferius q^m imaginat s^m q^d sunt duozū corporū nāli
ter. U. g. ignis z terre tunc vterq^z erit cōtrari^o reliquoz s^m illud ad
q^d mouet nāliter: z cum accipiunt s^m q^d sunt vnius corporis. U. g.
ignis aut terre: tunc alter erit cōtrariū reliquo s^m nām z nō nām.
U. g. mot^o lapidis ad inferius z superius.

C^t Et quietes aut similt^r: que nāq^z est sursuz quietes qui
est de super in deorsuz motui cōtraria est. Sⁱ t^o aut terre
illa quidē quietes extra nām: motus aut^o hic s^m naturā:
quare motui quietes cōtraria est que est extra nām ei q^d
est s^m nām eiusdē. Et motus eniz eiusdē s^rius sic ē.
Alia quidēz eniz s^m naturā ipsorū est sursuz aut deor
sum. alia autē extra naturam.

C^t Et similt^r etiā est de modis quietis: q^m quietes supe
rior: est cōtraria motui de superiori ad inferius. Et si
quietes illic erit terre extra nām: z iste motus erit nālis.
quietes igitur s^ria motui est quietes que est extra naturā
motui nāli in eadēz re. Ad motus. n. qui est in eadem re
nō est in eo cōtrarietas nisi hoc modo: q^m alius est ei
naturalis: aut ille qui est ad superi^o: aut ille qui est ad
inferius: z alius nō naturalis.

60 C^t Cum narrant q^d mot^o cōtrarij sunt illi qui sunt p^rtrarij s^m illud
ad q^d z illud ex quo: vt superi^o z inferius in motib^o corporūz sim
plicium: z accidit q^d in eadē re opponunt sibi isti duo mot^o s^m nām
z nō nām: incepit narrare q^d q^d es est cōtraria motui in eadēz re hoc
mō. C^t Et dixit. z similt^r zē. i. z quēadmodū duo motus in eadēz re
qui sunt ad loca p^rtraria sunt p^rtrarij: q^d sunt ad loca cōtraria: z q^d
alter est nālis z reliqu^o non nālis: ita est de cōtrarietate quietis ad
motum

motum in eadēz re. s. q^d quietes que est in cōtrario loco in quo est q^d
ad quam est motus: z q^d si motus fuerit nālis illi rei erit quietes non
nālis. U. Verbi grā. q^m quietes superius est p^rtraria motui a superio
ri ad inferius. si igitur quiescens fuit illic terra. s. superius erit s^m
violentiā: z tunc motus ex illo loco erit nālis: z si quiescens fue
rit illic ignis: tunc quietes erit nālis ei: z motus ex eo erit violent^o.
Deinde. d. quietes igitur zē. i. z quietes p^rtraria motui nāli est q^d vio
lenta que est ex nām: z dixit. in eadē re. q^d quietes superius est cōtraria
motui de superio simplr. z quietes ē simplr superius est cōtraria quieti
in inferiori nō s^m nām z nō nām: s^m q^d ambe sunt nāles duob^o cō
trarijs. C^t Et quasi intrēdit declarare q^d dispō cōtrarietatis ex nō
in eadē re est s^m nām z nō nām: z siue fuerit p^rtrarietas in motu aut
in motu z q^dere: z iō dixit: q^m motus qui est zē. i. q^m motus nō est
p^rtrari^o motui in respectu eiusdē nisi s^m modū quo q^des in eadēz re
est cōtraria motui: z q^des p^rtraria quere nō s^m modū quo motus q^d
sunt in pluribus vna specie sunt contrarij: z quietes que sunt i plu
ribus vna specie: quoniam isti sunt cōtrarij: quia sunt ex contrarijs z
ad contraria z p^rtrariōz. C^t Et debes scire q^d intēdebat declarare:
q^m quēadmodū vni motui in numero accidit p^rtrarietas s^m nām
z nō nām: ita est de motib^o p^rtrarijs in spē in respectu eiusdē. s. q^d ac
cidit eis p^rtrarietas s^m nām z nō nām: vt motus ad superius z ad in
ferius: q^m in respectu terre aut ignis alter est nālis: z alter nō nā
lis: s^m est de p^rtrarietate quietis ad motū. s. quietis ex qua est
motus: sed q^d ista cōtrarietas nō imaginat nisi in eadē remō acci
dit vt ambe sunt nāles sicut accidit in duob^o motib^o in spē cōtra
rijs: q^m accipiunt in respectu duozū diuersoz: vt mot^o ignis ad superi
o terre ad inferi^o: q^m sunt p^rtrarij z nāles. iste ignis z iste terre.

C^t Habet aut dubitatōez si est oīs quietis que nō semp
est generatio: z ipsa hoc ipsuz stare. Adanētis igitur ex
nām: vt terre sursuz erit generatio. Cum ergo ferebat^o
sursuz violentia stetit: sed q^d semp stat vt ferri veloci^o.
Q^d aut violentia est s^rium est: nō factū ergo quiescens
erit quiescēs. Amplius vt stare positū: aut oīno esse in
ipsius locū ferri aut accidere simul.

C^t Et est hic locus q^dnis: q^m si oīs quietes nō est semp
generata cū nō est: deinde est: z generatio eius est ces
satio: tunc quietes rei quiescit nō nāliter. U. g. quietes ter
re superius habebit generationez: q^m illud q^d transferē
superi^o violente cessabit: sed illud q^d cessat semp existi
mabit q^d translatio ē velocior: z q^d transferē violētē est
ecōtrario: erit igitur quiescēs absq^z eo q^d quiescat: z exi
stimat ē q^d dicere aliqd cessare: aut ē dicere q^d trāsserē
vt ad locū quē h^z: aut vt sequat^o in simul.

Documētū

61 Et est questio vtruz quies violenta habeat generationem: qm si quies violenta no est semp: z ois quies que no est semp: est generata: necesse est vt quies violenta sit generata: z intelligo p generationem quietez facta cum motu: z hoc intēdebat cuz dixit: qm si ois quies zc. i. qm si ois quies no est semp qm modo no est: deinde erit: necesse est vt quies violenta habeat generationem: z intelligo per cessacionem ire ad cessanduz. Et cu declarauit q ex hoc sermone sequit q quies violenta est generata. s. facta ex motu violento: induxit im possibile qd sequit ex hoc: z dixit. illud eniz qd transfert superius. v. i. sicut hz quies nalis sequit ex hoc vt illud qd transfert violenta trahatur vt cessat sicut illud qd mouet nalter. Deinde. d. sed illud qd cessat zc. i. sed illud qd cessat fm q cessatio eius generat. i. s. ex motu naturali apparet q trahatio eius erit velocior qm appropinquat loco in quo inatus est cessare: sicut est dispo in moto nalter: z motum violentuz est ecotrarario. s. qm ois motus est remissior qm appropinquat loco cuz quo cessat: z ideo motus eius no est ppter quietez z cum ita sit/cessatio eius no erit generata: z sic gescerita q nunq venit ad quiete. Et hoc intēdebat cuz dixit. ergo erit quiescens zc. i. z cuz illud qd mouetur violente no mouetur vt cessat: tunc illud qd mouetur erit quiescens absqz eo q quies eius generet: qd est impole. Deinde. d. z existimat zc. i. z apparet q cuz dicimus aliqd cessare/intēdim? alteru duoz: aut ire ab cessanduz z transferri ad puz: aut q mot? z quies sunt in simul: aut q quies est inseparabilis a motu: aut generata cuz motu: z hec duo no inueniunt in illo qd quiescit violente. ergo necesse est vt illud qd gescit violente no vel niat ad gescendū: z sic quies eius no habebit gñationem.

Dino eius qd mouet aliud qdez ibi. aliud qd est in quod mutat.

Habet aut z dubitatione si cotraria est quies que est hic: qui hic est motu: cu. n. moueat ex hoc: aut reijctatur: adhuc vt habere qd abiectū est. Quare si hec qd cotraria est ei qui huic est in cotrariū motu: simul erit cotraria: aut sic quiescit: aut adhuc manet. ¶ Ommino aut eius qd mouet aliud quide ibi: aliud autē est in qd mutat. vñ z magis mot? motu prius est qz quies. Et est qd vtruz quies hic est cotraria motu ex hoc qm qm mouet aliquid ab aliquo/ z separat ab eo: existimatur q in eo est illud a quo separatur. Si igitur ista quies est cotraria motu: ex hoc erunt duo cotraria in simul. ¶ Ad hoc autem dicamus quoniam z si adhuc est quiescens: quies eius est quodammodo: z vniuersaliter motuz quoddam est illic z quoddam in eo ad qd transmutatur: quoniam motus dignior est vt sit cotrarius motu qz quies.

Et est qstio de hoc qd posuimus prius. s. q quies que est in re ex qua est motus est cotraria motu ex hac quiete vt posuimus prius. Deinde induxit questionē. z dixit. quonia qm aliquid mouetur zc. i. apparet eniz qd qm aliquid mouetur de aliqua re z separatur ab eo aliquid qd est in eo de illa re a qua separatur. s. dum mouet: quonia quado separat ab eo totaliter tunc perficitur motus z nihil remanet in eo de illo a quo mouetur. Et cum posuit q qm aliquid incipit moueri q adhuc est quiescens in eo ex quo mouetur. dixit. si igitur ista quies zc. i. si igitur res mota est quiescens in illo ex quo mouetur vni mouetur: z quies est cotraria motu: tunc in re mota inueniuntur duo cotraria in simul. s. quies z motus. Et cum induxit hanc questionē incepit dissoluere eam. z dixit. ad hoc autem pica/ filius zc. i. z questio no cotingit nisi ex hoc qd accipimus ipius quiescens simpliciter in eo ex quo mouet: z non est in eo quiescens nisi quodammodo. Deinde declarauit hunc moduz quis est: z dixit. motu eniz quoddā est illic zc. i. z cuz a omne motu est diuisibile vt post declarabit: b tunc motu no est quiescens in eo ex quo mouetur nisi fm partes: no fm totum idest simplr: quonia dum mouetur quedā pars eius est in eo ex quo mouet: z quedā pars in eo ad qd mouet: sic no sequit vt duo cotraria inueniant in eodē subiecto. Et cum cōcessit in hac qōne q quies est cotraria motu: incepit et declarare q quies no est nisi priuatio motus z q cotrariuz in rei veritate motu est motus opposit? ei. z ideo possibile est vt quies z motus inueniantur in duabus partib? moti: z no est pole vt duo motus cotrarij inueniantur in duab? partib? eius: sed necessario impediūt se adinice. Et ideo dixit. qm motus dignior est zc. i. z q motus pot cogregari cuz quiete in eadem re mota: z no cum motu cotrario: neqz in duab? partib? diuersis. Et sciendū est q quies pinn/ eta cu motu no est distincta a motu. i. in pte distincta: qm sequeret ex hoc vt aliqd moueret in aliqua pte z quiesceret in alia z cuz no est distincta. ergo est in potētia no in actu.

a De motu ē diuisibile 13.6. phy. t. c. 32. z. 39. 48. z pūo 5 aia. t. c. 67. z. 5. met. t. cō. 18. 7des 8. phy. t. c. 40. z. 46. b 6. phy. t. cō. z. t. 32. c Quies h est nisi pūo mor? z hū in rei vrate motu ē motus opposit? tuis ei. 7de 5. cō. 8.

Et de motu quide z quiete z quo vterqz vnum sunt z que cotrarie quibusdā: dictū est.

¶ Nam igitur narrauim? de motu z quiete quo vterqz est vnus z quo cotrariant sibi.

De motu quo est vnus iam dixit: z de quiete aut inuēdo p ipm motuz: sic et quies erit vna tribus modis. s. vna genere: z vna specie: z vna numero: z illa que sunt necessaria in vnoquoqz istorum sunt illa que sunt necessaria in motu.

Dubitat aut vtrū quis z de stare: si z quicūqz preter naturā motus: his est quies opposita. Si qdez igitur non erit inconueniēs: manet enim violentia quare quiescens aliquid erit non semper sine fieri: sed palam qd erit sicut eniz mouet preter naturā: z quiescit vtiqz aliquid preter naturam.

63

In transla tōe bisantiū no reperit illud qd sequit ab isto rex. vsqz in finē. z sicut dicit vt supfluere vt i 61. 62. z. 63

sex. cōnoto
ri pōt. s3 q3
ē in trālla/
tiōe vulga
re z in ara
bico. iō in/
serendū eē
iudicatur.

Et queret hō et de cessatione vtrū oēs motus q sunt
extra nām hnt quietez oppositā. Qm̄ si hoc non fuerit
erit inopinabile: qm̄ tūc remanebit res in violentia: z
erit aliquid qd̄ nunquā quiescet sine generatione. ergo
manifestū est qd̄ hnt. Qm̄ quēadmodū res que moue
tur extra naturam: quiescet extra naturam.

64

Ista est p̄ia questio quā iduxit p̄ius z nō inuenit in quibusdā
libus. z forte iteravit eam ad cōplendū sermonē qm̄ in illo sermo
ne negavit vt quies q̄ est extra naturā hz generationē. q̄ est semper
qd̄ est inopinabile: z quies que est ex nām v̄ fieri p̄sentium semper.
Dissoluit igit̄ hanc q̄onem ita qd̄ gnatio d̄r de illo z de quiete natu
rali multipl̄. Et dixit. z queret homo zc. i. z queret homo sicut vi
rimus de cessatione q̄ est ire ad cessandū in motib⁹ qui sunt extra na
turā: vtrū habet quietē intentāz sicut hnt motus nāles. Et non
intendit per quietē oppositā quietē de qua dixit p̄ius qd̄ est cōtraria
motui. s. quietē in eo ex quo: s3 intēdebat quietē ad quā est motus
z dixit: opponit̄ large. Et cū narravit qd̄ questio est de quietis esse
non nālis que est motuū nālium: dixit: si igit̄ nō hnt hoc erit inopi
nabile. i. si igit̄ non hnt quietē vt dictū est p̄ius: qz non hnt genera
tionē erit inopinabile: apparet em̄ sensui qd̄ hic sunt aliq̄ que quies
sunt violēte z non nāliter: z hoc intēdebat cū dixit: qm̄ aliquid re
manet in violētia. i. qm̄ apparet sensui qd̄ aliqd̄ quiescit in loco per
violentiā. Beinde. v. z sic erit aliquid qd̄ nunq̄ quiescit sine gene
ratione. i. z nullū inopinabile est maius qd̄ ponere qd̄ quies violēta
est facta: z nō hz gnationē. Beinde dicit. manifestū est igit̄ qd̄ hnt
z c. i. z cū quies violēta est motuū post qd̄ nō fuit per sensuz: manife
stum est qd̄ hnt generationē: sed gnatio in hac quiete non hz eandē
intentionē cū generatione in quiete naturalit̄ hoc fuit negatū in
sermone p̄ dicto a motis non nālibus: s3 ista quies sit a motu quiete
extra nām: z modo quo iste motus q̄ est ex nām inuenit̄ in corpore. s.
qm̄ quēadmodū iste motus est a causa extrinseca violēta: s3 quies
violēta inuenit̄ post istū modū sicut quies naturalis que est a cau
sa que est in re inuenit̄ post motū naturalē q̄ est in re a natura idest
a causa existēte in re. Et hoc intēdebat cum dixit. quēadmoduz
illud qd̄ mouet̄ extra nām zc. i. z quies est ei s̄m qd̄ est motus: que
admodū quies est in re s̄m qd̄ est motus naturalis. s. qm̄ sicut mo
tus d̄r multipliciter de naturali z violēto: ita est de quiete nāli z vio
lenta: z questio accidit ex hoc qd̄ ponebant̄ vniuoca.

I. c. 54.

Qm̄ aut̄ est quibusdam motus s̄m nām z p̄ter na
turā: puta ignis qui sursuz s̄m nām: qui aut̄ deorsuz pre
ter nām: vtrū hic p̄rius aut qui terre: hec em̄ ferē s̄m na
turā deorsuz. Aut palā qz ambo s3 nō eodē modo: s3
qui quidē s3 nām: s̄m nām existēti: eius aut̄ qui ip̄ius
qui sursuz ignis: ei qui deorsuz. vt s̄m naturā existēs

pter nām existēti: s3r aut̄ z i māsionib⁹. Forte aut̄ q̄erit
motus aliquatenus opponit̄ cū eniz moueat̄ ex hoc z
abijciat̄ adhuc v̄ h̄re qd̄ abijcit̄. Quare si ipsa quies
p̄ria ei qui hinc in p̄riū motui simul existit̄ p̄ria: si ali
quatenus quiescit aut adhuc manet: totalr̄ aut̄ eius qd̄
mouet̄: hoc qd̄ ibi: hoc aut̄ in qd̄ mutat̄. Propter qd̄
z magis motus motui p̄riū q̄ quies. Quis quidē igit̄
motus simplr̄ vnus dictū est: z de motu qd̄ z quiete:
q̄uo vterqz vnus z qui p̄riū quibusdā dictū est.

Et qz quedā hnt motū nālem z quedāz extra nām.
U. g. qm̄ ignis hz motū ad supius nālez: z ad inferius
inaturalē: querendū est vtrū iste est p̄rius illi: aut mo
tui terre: qm̄ terra mouet̄ nāliter ad inferius. Dica
mus igit̄ qm̄ vtrūqz istoz est verū: s3 nō eodē modo: s3
motus nāles sunt p̄riū p̄rietate nāli: z in ip̄so igne est cō
trarius motus ad supius motui ad inferius s̄m nām z
non nām: z s̄m hūc modū sunt cōtrariū modi quietis: z
dignū est vt quies sit opposita motui.

Et qz quedā hnt motū nālem z non nālem: z motus nō nālis est
nālis alteri corpori. U. g. qm̄ terra hz motū nālē. s. ad inferius: z nō
nālem. s. ad supius: z ignis hz motū naturalē ad superius: z nō na
turalem. s. ad inferius: z iste qui est ad inferius est nālis terre. Que
rendum est igit̄ quis istoz motuū est cōtrarius vni motui naturali
s. vtrū cōtrariuz oppositū ei est s̄m qd̄ est naturalis alteri: aut s̄m qd̄
est non naturalis illi qui hz motū nālem. Verbi gr̄a. vtrum motus
cōtrarius motui terre ad inferius est motus terre ad superius qui
est violētus terre: aut motus ad superius qui est naturalis igni.

Et ip̄se dicit qd̄ vtrūqz est verum. s. qd̄ vterqz motus est cōtrarius
motui nāli: s3 duobus modis diuersis. s. s̄m qd̄ est nālis alteri: z s̄m
qd̄ est non nālis ip̄si. Verbi gr̄a. qm̄ iam motus ignis naturalis ad
superius est cōtrarius motui terre ad inferius: s3 qd̄ est nālis terre: z
motui ignis ad inferius s̄m qd̄ est non nālis igni. Beinde dicit. z
s̄m hūc modū est de modis quietis. i. qm̄ vna quies naturalis hz
duas quietes cōtrarias. s. quietem illius rei extra naturā: z quietē
naturalē alteri. U. g. qm̄ quies terre inferius est naturalis terre: z
quies superius terre est cōtraria huic quieti s̄m naturā. ignis vro
est cōtrarius huic quieti s̄m qd̄ res naturalis est cōtraria alicui
rei naturali: z similiter quies ignis superius habet duas quietes cō
trarias. s. quietez inferius violentam z quietem terre inferius natu
raliter. Et qz notificauit qd̄ quies a non opponitur motui in rei
veritate sed s̄m priuationē z habitū: notificauit hic qd̄ quod modo
opponit̄ licet non sicut motus opponitur motui.

65

2

a Quies n̄
opponit̄ mo
tui rei veri
tate: s3 s̄m
p̄uationē z
habitū. s3
s. s. z. 63.

Incipi lib. Sexti phys. Arist. Stragy. qd e de motu

Summa lib. Sexti physicorum fm Averro.

Ca. 24. vsq ad. 40. declarat motu no coponi ex indivisibilibus. Ca. 40. vsq ad. 49. docet motu no mometo lz tepore mēsurari. Ca. 49. vsq ad. 75. pandit motus sine/non principiu affigari. Ca. 75. vsq in fine ostedit indivisibile non moueri: nullam mutationem esse infinitam.

Tractatus primus in quo determinat qualiter datur motus in partes quantitativas.

Ostedit nullu primum ex indivisibilibus coponi. Ca. 1.

¶ Aut continuum: qd tangit: qd prout sicut distinctu est prius: continua quide quoz vltima sunt vnu: que vero tangunt quoz vltia sunt simul: prout aut quoz nihil est mediu primi generis: imple est ex indivisibilibus esse aliqd continuum: vt lineaz esse ex punctis. Si vero linea

quide cotinuū est: punctus aut indivisibile: neq enim vnu sunt vltima punctoz. Non enim est hoc q vltimū punctoz aliud aliqd: illud aut aliqua pars indivisibilis. Neq simul sunt vltima: no em quide vltimū nihil impartibilis: alterū em est vltimū z cuius est vltimū.

¶ Si cotinuū: z cotiguū: z cosequens sunt fm qd determinauimus prius. s. q cotinua sunt quoz vltima sunt vnum: z cotigua sunt quoz vltima sunt insimul: z cosequentia se adinuicē sunt illa inter que non est aliqd sui generis: imple est vt aliqd cotinuū sit copositum ex indivisibilibus. ¶ U. g. vt linea sit cotinua: z punctus sit indivisibilis: z linea sit coposita ex punctis: cū linea cotinua: z punctus indivisibilis: qm punctus non hz vltimum vnu: qm indivisibile non hz partē vltimā z aliaz partes vltimā: neq habent vltima insimul. Quod em non habet partem: non habet vltimū omnino: nā vltimum est aliud ab eo cuius est vltimum.

Cotinuū ex indivisibilibus hō eē imple est.

Impartibile no hz vltimum.

¶ Tractatus sicut dixit Alex. sequit qntū cū i principio ei vraf illis descriptionib⁹ qd posuit in quinto ist⁹ rerū cotinuarū z cotiguarū z cosequentiū. ¶ Et dicit. si illa q dicta sunt de diffōne cotinuū: z cotigui: z pntis sunt va. s. q cotinua sunt illa quoz vltia sunt vnu: z cotigua sunt illa quoz vltia sunt insil: pntia sunt illa iter q no est aliqd sui gn̄is. imple est vt aliqd cotinuū coponat ex indivisibilib⁹. ¶ Et cū posuit hoc: positio antis est manifesta ex hoc qd dixit i quinto. z psecutio no est manifesta p se: incepit declarare ea. z. d. punctus em no hz vltimū z vltimū zē. ¶ Et iste sermo coponit sic in scda figura. ¶ Dia ex quib⁹ coponit primum diuidit in vltia z in hīs vltimū vltimū. n. est vltimū alicui⁹ rei. Et punct⁹ no diuidit in hoc duo. Ergo cotinuū no coponit ex punctis z vlt ex diuisibilib⁹. ¶ Et etiā anteq cotinuū cotinuet/ necesse est vt cotiguet. Et cotigua ē diuidit in vltimū z in hīs vltimū. Puncta aut no. Ergo ex punctis no coponit linea: neq ex lineis superficies: neq ex superficiebus corpus. ¶ D. d. qm qd no diuidit non hz partē zē. i. qm oē indivisibile non hz duas pres diuersas: qm vna est vltimū: z alia illd qd hz vltimū. ¶ Et in hoc syllogismo no expressit nisi minore ppositionē z pertrāctatōre: qz est manifesta. D. d. neq hnt vltima insimul. i. q cotinua dnt hie: cotinua em sicut diximus cotigubunt anteq cotinuent. ¶ Amplius necesse est aut cotinua eē puncta: aut tagētia se adinuicē ex quib⁹ est cotinuū: eadē aut rō est z in oib⁹ indivisibilibus: z cotinua quide non erūt ppter predictam rōnē. Tangit aut omne aut totū totum: aut pars partē: aut totū pars. Qm aut impartibile est indivisibile necesse est totū tangere totū. Totū aut totū tangēns non est cotinuū. Cotinuū enim hz hoc quide aliam: illud vero aliaz partē: z diuidit in sic diuisibilia z loco discreta. Et vero neq cosequenter inerit punctus puncto: aut ipm nūc ipsi nunc: vt ex his sit longitudo tps. ¶ Cosequeter. n. est quoz nullū est mediu primū. ¶ Punctoz aut semp est mediu linea: z ipsoz nūc est tps. ¶ Et sequitur necessario vt ista pūcta sint aut cotigua aut cotinua. s. puncta ex quib⁹ sit cotinuū: z iste sermo sequit in omni indivisibili. S; impossibile est vt puncta sint cotinua ex punctis: z cotiguatio fit: aut ita q aliquid cotiguet fm totū: aut aliqua pars eius cotiguet cum aliqua parte alterius: aut aliqua pars cū toto. Et qz indivisibile non hz partē: sequit vt cotiguet fm totum. Et cū aliquod totū cotiguabitur cum aliquo toto/ non fiet ex hoc cotinuū: qm continuum hz partes

Dia ex quib⁹ coponit primum diuidit in vltia z in hīs vltimū vltimū.

Cotinuū cotiguet anteq cotinuent.

diuersas adinuicem z diuidit in hmoi partes z segre-
gatas in loco. Et impole est et vt punctus seqt punctus
aut instans instans: ita qd ex eis fiat logitudo z tps: co-
sequencia enim sunt illa inter que nihil est vnigeneu:
z inter quelibet duo pucta semper est linea: z inter quibet
duo instantia semper est tempus.

- 1 **C**iste est scds syls z componitur sic. si continuum componitur ex
indiuisibilibus. U. g. puctis: necesse est cum primum componitur ex
illis: vt sint/ aut continua: aut pucta: aut pntia. **C**Beinde excepit
ea esse continua ex illo qd declarauit in demonstratione predicta: hoc
intendebat cuz dixit: impole est vt puncta sint continua ex puctis.
- 2 **C**Beinde declarauit qd impole est et qd pucta sint pucta: z dixit: e
pctigatio zc. z quasi dicat. z cum non sunt continua remanet vt sint
aut continua: aut pntia: sed si fuerint pucta necesse est vt vnus co-
tinetur cum alio fm totum aut fm partem: aut vnus fm totum e
aliud fm partem. **C**Beinde incepit destruere vnusqz istoz triu:
z dixit. z cum illud qd non diuiditur no hz partem zc. i. sed qd illud
qd est diuisibile non hz partem/ impole est imaginari aliquid istoz
modoz trium: nisi illum qui est fm totum: qm duo modi residui co-
tinetis non inueniuntur nisi in habentibus partem: z diuisibi-
le non hz partem. z iste sermo est in secunda figura. Et cum posuit
qd si fuerint pucta necesse est vt contigetur fm totum: induxit im-
possibile qd segtur ex hoc: z dixit: z cum aliqd totum puctabit zc.
id est sed pctigatio rei fm totum cum alia re fm totum est suppositio
z ex suppositoe non fit magnitudo que ante non erat: neqz aliquid
habens partes. vnde ex suppositioe linee super lineam non fit magni-
tudo in latitudine: cum non superponatur nisi ex parte latitudinis
fm qd est linea diuisibilis. z hie suppositio superficie non facit p-
fundum: z qd puctus est diuisibilis in oi parte: non facit aliquid
hns partes: z continuum hz partes. **C**Et copo istius sermonis e sic
in secunda figura. Continuum fit ex rebus ex quaz pntiatioe fit
magnitudo: z est id qd hz partes. Et oē diuisibile no fit ex sua co-
tinuatioe magnitudo neqz aliqd hns ptes cu pntiatur: qm conti-
nuatio z pctigatio ei nihil aliud est qd suppositio. Ergo continuum
non coponitur ex diuisibili: hoc intēdebat cum dixit. qm conti-
nuum hz partes diuersas adinuicem. i. z suppositū non hz partes.
B. d. z diuidit in hmoi partes zc. i. z pntia diuidit in hmoi par-
tes: non solummodo in mente: sed in loco: aut intēdit non in quali-
tate: sed in quantitate.
- 3 **C**Et cu dstruxit pntia coponi ex diuisibilibus fm pntiatioe
aut pctigatioe: aliqs prerus posset dicere illud coponi ex illis
fm psecutioe: incepit dstruere istū modū coponis. z dixit. impole
est et vt puctus psequat puctū zc. z iste pmo et coponit in secunda
figura sic. Et pntia sunt illa inter que nihil est vnigeneu. Sed inter
pucta z instantia sp aliud est vnigeneu. s. pucta z instantia. Ergo pntia
uum no coponit ex pntibus. z declarabit qd inter quelibet duo pntia

Ex suppoē
diuisibilis
sup diui-
sibile ex pte
q̄ e diuisi-
bile non fit
diuisibile.

est linea ex hoc: qd punctus non pctigat cu pucto: z hoc declaratur
et ex partibus istius syls. z ex hoc qd pucta impole est vt separatur
a linea: z hoc manifestum est ex hoc qd pucta sunt vltima linee: z de-
struit illum modum ad pfirmandum qm notum est pr se qd conti-
nuum non coponit ex pntibus tm: qd pntia sunt non pctigat: z iter-
num non coponit ex pntibus tm: z impole est vt vnus fm pctigatioem
illa est aliqd etherogeneum: z impole est vt vnus fm pctigatioem
coponit ex diuersis in spē: z et impole est imaginari qd inter pntia
fit vacuum: qm vacuum iam destructum est: z et istud vacuum aut
est diuisibile: aut diuisibile. Si diuisibile: tunc ille partes induit
sibiles erunt vltima eius: z tunc pctiguum coponitur ex vacuo. Si
aut diuisibile z presunt diuisibiles: tunc ex eis no fit diuisibile.
CAmplius aut diuideret in diuisibilia sig de ex qb³
est vtrūqz in ipsa diuidit: sed nullū e pntiuoz in ipartē
bilia diuisibile. Aliud aut genus no pot esse medium
puctoz z ipsoz nūc nullum. Si nāqz e manifestū qd aut
e diuisibile aut indiuisibile e. Et si diuisibile aut indiu-
sibilia: aut in sp diuisibilia: hoc aut e pntiuum. **C**Manifeste
sum aut e qd oē pntiuū diuisibile in sp diuisibilia. si enī
in diuisibilia diuideret pntiuū: esset indiuisibile indi-
uisibili pntiū. **C**Unū. n. vltimū z q tagunt pntiuoz e.
CEt si ita eēt tūc diuideret in diuisibile cu in illa
ex qb³ coponit vtrūqz diuidit. **Sz** iā habeamus qd nul-
lum pntiuū diuidit in aliqd non hns ptes: z impole e
vt inter hec duo sit medium genus. **Res. n. e** aut i diui-
sibilibus aut diuisibilibus. si diuisibilis: aut diuidit in indiu-
sibile: aut in diuisibile sp: z hoc e pntiuū. **Et** manifestū
e et qd oē pntiuū diuidit sp in diuisibile. **C**Continuū. n. si
diuidit in indiuisibile: tūc indiuisibile pctigat cu indi-
uisibili: qm ptes pntiuoz sunt pntie: z sunt vnus.

Chec est quasi alia declaratio super hoc qd pntiuum no coponitur
ex diuisibilibus. z iste declaratioes sunt quasi abundantes: z ipse
pedit ex hoc ad declarandum qd pntiuū diuidit sp in diuisibilia.
CEt dixit. z et si ita esset zc. i. z cu et manifestum est qd si pntiuum
esset copositum ex indiuisibilibus tūc pntiuum diuideret in indi-
uisibile. i. tunc diuisio eius pueniret ad ptes indiuisibiles: cuz oē
copositum diuidit z in minima eorum ex qbus coponitur. z hoc in-
tendebat cum dixit. cum in illa ex qbus coponit zc. i. qm cu posue-
rimus duas ptes quaz vtraqz coponit ex duabus partibus indiu-
sibilibus: tūc vtraqz diuidit in indiuisibile: cum illa ex quibus co-
ponit vtraqz pars in illa diuidit.

CEt cu idurixit syls hypotheticū i q diē. qd si ita eēt zc. **B. idurixit** ca
thegoricū ad pbādē psecutioe z h syllo i q dixit: cu illa ex qb³ copo

Anūqz qz
diuiditur
ea ex qbus
coponitur.

Oē pntiuū
diuidit z i
minima eo-
rum ex qbus
ipz coponit.
Jd. j. c. 11.

utur et destruit prius adcludendum oppositum precedentis: et quod
primum non dividitur in indivisibile: et hoc fecit inveniendū quod ista
sunt manifesta ex predictis: et dixit: sed iam declaravimus quod nullum
primum et c. i. quoniam si divideret in indivisibile tunc indivisibile hiet
partes: et tunc illud quod poneret indivisibile esset divisibile: et c. vii
xit: quod primum non dividit in indivisibile: incepit declarare quod est
segitur ut primum dividat se in divisibile: dixit. impossibile est ut
ter hoc duo sit medius generis et c. i. inter divisibile et indivisibile. Et d.
quoniam res aut est indivisibilis et c. i. quoniam omnis res necessario aut recipit di
visibile: aut non recipit: si recipit divisionem sicut est dispositio in primo
aut dividit in indivisibile: aut in se divisibile. B. d. et hoc est primum et c.
i. et ista est descriptio primum. s. quod est illud quod si dividit in divisibile ut
appet et ex hoc primo. B. declaravit quomodo segit hoc ex hoc primo: et te
rauit ipsum ut sit magis manifestum: dixit: manifestum est et c. i. et magi
festum est ex primo predicto cum posuerimus quod inter illud quod dividitur in
indivisibile et in divisibile non est medium quod est primum si dividit in divi
sibile: quoniam si dividat in indivisibile tunc aliquid indivisibile primum
aliquo indivisibile: quoniam primum sunt primum: et declaratum est quod indivi
sibile non primumatur cum indivisibile: quia contigua sunt illa que
habent ultimam aliam a se: unde apparet quod sunt divisibilia.

Et istud autem rationis est et magnitudinem et tempus et motum
ex indivisibilibus componi: et dividit in indivisibilia: aut nihil.
Et ratio eadem est in magnitudine et tempore et motu. s. quoniam
sunt composita ex indivisibilibus: et quod dividatur in indivi
sibilia: aut quod nullum eorum est tale.

4 Et dicitur ratio eadem est in hoc in tribus speciebus primum. s. in magnitudi
ne et motu et tempore: quoniam illud quod primum in aliquo eorum primum in reliquo
s. quod si unum fuerit indivisibile: segit ut reliqua sint indivisibilia. s. composita
ex indivisibilibus. Et si fuerit unum compositum ex divisibilibus: segit ut re
liqua sint talia.

2 Et cum dixit quod eadem ratio est in eis: incepit declarare se esse ipse in motu ad
deklarandum hoc esse ipse in magnitudine: et incepit primum declarare quod si ma
gnitudo componitur ex indivisibilibus contingit ut reliqua sint talia.

Manifestum autem ex his: si enim magnitudo ex indivi
sibilibus componitur: et motus quoque huius ex equalibus erit
motibus indivisibilibus: ut si ipsa. a. b. c. ex. a. b. c. est indivi
sibilibus: motus in quo. d. h. s. s. in quem motum est ipse. k. in spa
cio quod est. a. b. c. unquamque partem habet indivisibiles.
Et hoc declarabit ex hoc quod narrabo: quoniam si magni
tudo componatur ex indivisibilibus: tunc motus istius erit
erit compositus ex motibus equalibus indivisibilibus.
U. g. quoniam si magnitudo. s. a. b. c. fuerit composita ex par
tibus indivisibilibus. a. b. c. tunc motus per illas. d. h. s.

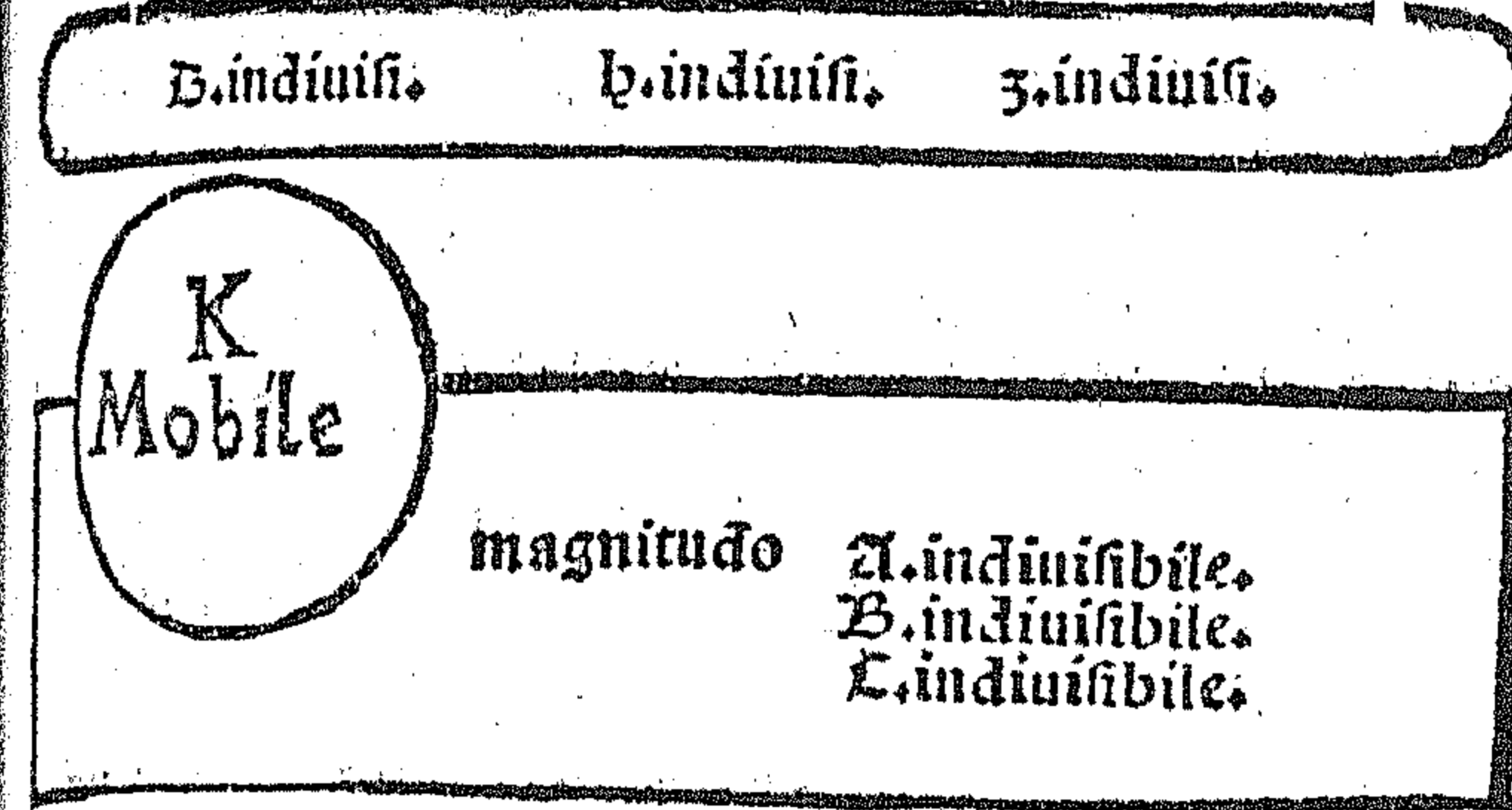
Magnitudo
rebus et
motus eius
de ratione sunt
primum ad di
vidi et primum

Si magni
tudo ex indi
visibilibus
componitur et
motus est.

quo movebitur. l. per longitudinem. a. b. c. quolibet
pars eius erit indivisibilis.

Et tunc declarare quod si magnitudo componatur ex indivisibili: necesse est
et ut motus componatur ex indivisibili. B. cum hoc declaraverit inducet
impossible sequens ex hoc quod motus sit compositus ex indivisibili: ex quo de
clarabit quod neque magnitudo est composita ex indivisibili: et hoc est ei.
interio. C. Et manifestum est quod si magnitudo fuerit composita ex indivisibi
libus: motus erit compositus ex indivisibilibus: quoniam cum primum motus
est primum magnitudinis: et quod motus est equalis magnitudini: et
est primum eius partibus istius. C. Et quod hoc est manifestum per se: primum
tunc est in hac declaratio de solo exemplo: primum magnitudinem hac
a. b. c. compositam ex tribus magnitudinibus indivisibilibus. s. a. b.
c. et cum ita fuerit: manifestum est quod motus per magnitudinem. a. b. c. erit
equalis et sicut primum: primum igitur sicut dixit. motus. d. h. s. per magni
tudinem. a. b. c. et manifestum quod totus motus. d. h. s. erit equalis magnitu
dini. a. b. c. et primum partibus: erit igitur tres partes motus. h. d. s. equalis
tribus partibus magnitudinis. a. b. c. et partes. a. b. c. sunt indivisibiles
et partes tres. d. h. s. sunt indivisibiles: et sic erit partes. d. equalis partibus. a. et
partibus. b. et s. primum. c. et quod magnitudines sunt indivisibiles: motus erit
indivisibilis. C. Et cum declaravit quod cum magnitudo fuerit composita
ex indivisibili: quod motus erit compositus ex indivisibili: declara
vit et quod cum motus fuerit indivisibilis: res mota erit indivisibilis. s. k.

Demonstratio probans quod partes motus correspondent partibus
magnitudinis. Motus.

Si igitur primum motus necesse est moveri per aliquam partem:
et movetur aliquid ad esse motum: et movere erit ex indivi
sibilibus: s. quod de igitur. a. motum est ipse. k. motu quo. d. moue
tur: s. b. movetur motu quo ipse. h. et s. c. quo ipse. s.
C. Si igitur necesse est cum motus fuerit ut aliquid moveatur
tunc cum aliquid movetur ut motus sit: necesse est ut motus

La primum
rationis motus
primum ma
gnitudinis
Idem. c. 7. et
39. et 73. et
88. Idem. 8.
phy. t. c. 68
et 2. de gna
tione. c. 62.

compositum ex indivisibili. k. igitur movetur perfecte. a. motu d. et per. b. motu. h. et per. c. similiter motu. 3.

6 Cum posuit quod cum fuerit motus: necesse est ut res mota sit. et iam posuerat quod mota que sunt super magnitudinem indivisibilem sunt indivisibilia: sequitur ut isti motus indivisibiles habeant rem motam. et quia isti motus sunt indivisibiles: necesse est ut res mota sit indivisibilis: impossibile est ut motus sit maior motu. Et induxit hunc sermonem in forma syllogismi hypothetice: et dixit. si igitur c. i. si igitur necesse est cum fuerit motus ut res mota sit: et posuerim motus indivisibiles per magnitudinem indivisibilem: et res mota non est maior motu: neque magnitudine per quam movetur: ta composita sunt composita ex indivisibilibus. s. mota non primo. C. d. dedit exemplum et dixit. k. igitur movetur c. i. k. igitur quod est res mota movetur per. a. indivisibile quod est pars a. c. motu indivisibili qui est pars d. 3. s. motu. d. et movetur per. b. quod est pars magnitudinis motu. h. movetur per partem indivisibilem que est. c. motu indivisibili quod est etiam. k. igitur quod est res mota necessario est indivisibilis.

Impossibile est ut motus sit maior motu.

Impossibile est simul ire thebas et itum esse thebas

Si igitur necesse est quod movetur unde et ubi non simul moveri: et motum esse quo movetur quoniam movetur: ut si thebas movetur: et itum esse thebas movetur. s. m. a. quidem igitur impartibile motum est ipsum. k. s. m. q. p. s. m. d. motus aderat. Quare si quidem posterius deventum: rit quod venit divisibile utique erit. a. Cum enim veniret: neque quiescebat neque transferat: sed medium erat. Si autem rem simul veniret et venit veniens cum venit: ventum ibi erit: et motum esse ubi movetur.

Si igitur necesse est in moto de ubi in ubi: ut non simul moveatur: et iam est motum ad illud ad quod movebatur. Et g. quoniam si aliquis ambulat ad aliquam civitatem: impossibile est ut insimul ambulet ad illam civitatem et iam ambulavit ad illam civitatem: et in moto. k. per spacium. d. quod non habet partem fuit motus existens. c. d. ergo necesse est si motum non pertransit spacium nisi postquam movetur per illum: ut sit divisibile: quoniam dum movetur per illud spacium: impossibile est ut sit quiescens: aut pertransiret illud: sed est in dispositione media. Et si insimul movetur pertransire et pertransisse: tunc ambulans dum ambulat iam ambulavit: et pervenit ad illud quod intendebat: et movebatur ad illud quo movetur.

Cum declaravit quod cum magnitudo fuerit indivisibilis necesse est ut motus sit indivisibilis: et motio. s. passio sit indivisibilis: et similiter motus cum est continuatus motus est continuatio magnitudinis: inceptum declarare impossibile quod accidit ex hoc quod motus sit indivisibilis et super magnitudinem indivisibilem. Et dixit. si igitur c. i. si igitur necesse est ut in omni motu de loco in locum ut non insimul moveatur: et perficiat motum: et perveniat ad locum quo movebatur dum movetur: quoniam motus invenitur quod movetur perfecte. Et cum posuit quod impossibile est ut res mota moveatur insimul et quod iam perficit motum. s. quod in eodem instanti sunt verae duo. nam instans in quo movetur per magnitudinem est aliud ab instanti in quo perficitur motus: dedit exemplum de hoc. Et dixit. A. g. c. i. s. i. quoniam instans in quo potest ambulare est aliud ab instanti in quo potest ambulare. Et cum posuit hanc propositionem que est manifesta per se coniungit ei per positionem quam intendebat destruere: et dixit. et in moto. k. c. i. et cum declaravit est quod impossibile est ut res mota insimul perveniat spacium: et quod iam pervenit ipsum: et fuit positum quod motus. k. quod est indivisibile per spacium. a. quod est indivisibile huius motum existentem. s. 3. qui est pars motus d. h. 3. ergo necesse est ut istud spacium sit divisibile quod est contra positum. ergo impossibile est ut motus indivisibilis sit per spacium indivisibile. Et cum posuit in hoc sermone quod quoniam. k. movetur per spacium. a. b. c. est. quod est compositum ex magnitudinibus indivisibilibus quod huius motum per partes. a. indivisibiliter potest aliquis dicere quod. k. non huius motum existet nisi per totam magnitudinem: non per partes: inceptum declarare quod cum fuerit motum per totam magnitudinem sequitur ut habeat motum per unamquamque partem: dicitur quoniam dum movetur c. i. et necesse est ut motus. k. habeat motum existentem per unamquamque illarum partium indivisibilium: quoniam motus. k. dum movetur per illud spacium quod est. a. b. c. impossibile est ut gesserit in unamquamque illarum partium: sed necesse est ut moveatur per unamquamque earum. Motum enim dum movetur non est in eo ex quo: neque in eo ad quod: sicut dixit inter utrumque. Et cum declaravit quod motum indivisibile per unamquamque partem indivisibilem movetur: dixit si igitur insimul c. i. si igitur istud motum movebatur per unamquamque istarum partium indivisibilium necesse est sicut hoc quod unamquamque earum est indivisibilis ut insimul perveniat: et quod iam pervenit. s. quod instans in quo potest ipsum pervenire ea sit idem cum instanti in quo potest ipsum pervenire: et hoc sequitur necessario per hoc quod magnitudo et motus sunt indivisibiles. Et deinde induxit inopinabile quod est in hoc: et dixit: si igitur insimul c. i. et ex quo sequitur ut ambulans dicat vere iam ambulasse in loco in quo ambulat: et in loco in quo vere potest iam ambulasse dicat vere ambulare: sic motus eius erit otiosus: quoniam si homo quando ambulat ad balneum est in balneo: motus eius est otiosus: et similiter si ambulat ad balneum quando est in balneo.

7

Motus dum movetur non est in eo ex quo neque in eoad quod: sicut inter utrumque. idem ista. t. c. 32. idem. s. ph. 54. et 62.

Si homo quando ambulat ad balneum est in balneo motus eius est otiosus.

Si vero s. m. totum. a. b. c. moveatur aliquid: et motus quo movetur. d. h. 3. est s. m. aut impartibilis. a. nihil movetur: sed motus est: erit utique motus non ex motibus sed ex motu: et motum esse aliquid non motum: s. m. a. enim transiunt non transiens. Quare erit aliquid transitum esse non aliquando iens vel transiens. hanc. n. transiit: non transiens hanc.

Et si aliquid mouetur per spatium a. b. c. motus quo mouetur est d. h. z. sed nihil mouetur omnino per b. quod non habet partes et est pars a. sed iam mouebatur: motus igitur erit compositus non ex motibus: et aliquid mouetur: et iam mouebatur absque eo quod semper mouebatur. Jam enim pertransiuit per spatium a. absque eo quod sit iens. Erit igitur aliquid quod iam ambulauit absque eo quod in omni hora ambulabat. Jam enim ambulauit per hoc spatium absque eo quod fuit ambulans in hoc spacio: id est in omni quod innatum est moueri.

S Cum induxit impossibile quod sequitur ex hoc quod motus indiuisibilis habeat motum per unamquamque partem indiuisibilem: et aduersari potest non concedit hoc: sed iam declarauit ipsum: incepit inducere in polem quod sequitur si non fuerit motus per unamquamque eorum et est illud quod sequitur ex ipso: primum enim erit ut motus per magnitudinem indiuisibilem sit compositus ex partibus motuum: non ex motibus. et est aliud in polem: aut concedit quod motus per unamquamque partem tunc contingit in polem predictum. Et ut motus per totum spatium a. b. c. absque eo quod mouebatur per unamquamque partem indiuisibilem a. b. c. sequitur ut motus per hanc totam magnitudinem sit compositus ex motibus. d. h. z. si nihil omnino mouetur et est motus per totam magnitudinem a. b. c. fuerit compositus ex motu qui est per magnitudinem a. z. per magnitudinem b. z. per magnitudinem c. et nihil omnino mouetur per aliquid quod non habet partes: sed non vere dicitur de illo quod mouetur in unamquamque istarum partium indiuisibilium nisi ipse iam fuisse. id est perire motum et quiescere non moueretur quo sequitur ut motus qui est per magnitudinem composita ex indiuisibilibus sit compositus ex ultimis motuum: non ex motibus sed ex quietibus: et hinc erit aliquid quod iam mouebatur absque eo quod prius mouebatur. Et interdebat hoc cum dixit: et erit aliquid motus iam mouebatur et. id est contingit enim in motu per magnitudinem a. indiuisibilem ut moueatur per illam absque eo quod in alia hora iussit ad ipsam. Et inde induxit exemplum impossibilitatis in hoc: et dixit: et erit aliquid quod iam ambulauit per aliquod spatium absque eo quod in aliqua hora esset ambulans ad ipsum quod est valde impossibile. d. h. z. sed in omni quod innatum est moueri et hoc necesse est in omni quod innatum est moueri. si ut non vere dicatur quod iam est motum: nisi postquam mouetur. si hoc est in eo quod prius mouebatur.

Si igitur necesse est aut quiescere: aut moueri: omnino quiescit aut per unumquodque eorum que sunt a. b. c. Ergo est aliquid continue quiescens simul: et quod mouetur: per totam enim a. b. c. mouebatur. h. z. quiescebat hinc qualibet partem quare et per omnem. Et si quidem indiuisibilia: que

Inopinabile est in eis eo quod innatum est moueri. sed dicere quod iam est motum aut tempus prius moueretur.

sunt. d. h. z. motus sunt: motu presente continget utique non moueri: sed quiescere. Si autem non sunt motus: motum non ex motibus esse.

Si igitur necesse est in quolibet: aut ut sit quiescens aut ut moueatur: sequitur ut sit quiescens in unamquamque partem a. b. c. ex quo sequitur ut aliquid sit in simul continue quietum et moueatur. Quia est motus in toto spacio a. b. c. z quiescens in unamquamque partem. Ergo est quiescens in toto: et si partes motus d. h. z. indiuisibiles sunt motus posse est ut motus sit: et nihil mouetur: sed est quiescens. Et si non fuerit motus possibile est ut motus non sit compositus ex motibus.

Hic congregat predicta et vult inducere in polem quod sequitur ex omnibus diuisionibus quibus versus est in destructione eius: quod motus sit indiuisibilis: aut compositus ex indiuisibilibus. Et abbreviatio istius syllogismi est talis. Si omnis res necesse est ut sit aut quiescens aut mota: tunc motus est motus per unamquamque partem a. b. c. quod unumquodque est indiuisibile: aut est motus per unamquamque partem a. b. c. aut quiescens et iam est motus: et in polem est ut moueatur: quia quod aliquid fuerit in indiuisibili: oportet esse motum: ex quo sequitur ut aut in simul moueatur: et iam est motus: aut ut sit motus absque eo quod prius mouebatur: et totum hoc est impossibile. Et si non fuerit motus in aliqua hora per unamquamque partem a. b. c. necesse est ut sit quiescens in unamquamque eorum: quia si innatum est moueri et non mouetur: erit quiescens. Et sic motus per magnitudines a. b. c. est compositus ex quiete: et erit quiescens in tota magnitudine: cum est quiescens in unamquamque partem. Sed positum est ipsum moueri per totam magnitudinem: quod est inconueniens. Et cum declarauit in polem quod sequitur ex hoc quod motus sit quiescens in unamquamque partem magnitudinis indiuisibilis: declarat in polem quod sequitur ex hoc quod sit motus: et dixit. et si partes motus d. h. z. et. id est in polem erit ut motus sit sine moto: in polem. n. est ut motus moueatur per indiuisibile: et ut per eque sibi: cum fuerit diuisibile nedum cum fuerit indiuisibile: et cum non fuerit motus erit quiescens. d. h. z. pole est ut sit motus compositus non ex motibus: aut ex quietibus: aut ex ultimis motuum: et totum hoc est in polem. Et cum destruxit omnia in hoc syllo que prius posuit dicitur quod si magnitudo fuerit indiuisibilis quod motus erit indiuisibilis. id est compositus ex indiuisibilibus: claudit oppositum predictis: et est quod magnitudo non est composita ex indiuisibilibus. Et iste sermo compositus ex syllis hypotheticis: quorum primum est. Quod si magnitudo fuerit indiuisibilis: motus erit indiuisibilis. Et secundus. Quod si motus fuerit indiuisibilis: motus erit indiuisibilis. Et tertius. Quod si motus fuerit indiuisibilis: tunc motus in simul iam est motus: et mouetur: aut motus erit compositus ex quietibus.

Quod est innatum moueri: non mouetur sed necessitate quiescit.

Abb: curia / tio totius sermonis.

Si autem necesse est longitudini et motui indiuisibile esse tempus: et componi ex ipsis nunc entibus indiuisibilibus. Si enim omnis diuisibilis est: in minori tempore autem equaliter

velox transibit minore: diuisibile erit et tps. Si aut tps diuisibile est in quo fertur aliquid per ipsum. a. et que est ipsuz. a. erit diuisibile.

Et ad modum longitudinis: et motus necessario sequitur ut tps sit indiuisibile: et compositus ex instantibus que sunt indiuisibilia. Si igitur hoc fuerit diuisibile: et illud quod est equalis velocitatis pertransit in minori tempore per minus spacium: tunc tempus erit diuisibile. Et si tempus in quo illud mouet per spacium. a. fuerit diuisibile. tunc spacium quod est pars. a. erit diuisibile.

10 Cum declarauit quod magnitudo non est indiuisibilis: quoniam si fuerit indiuisibilis motus non erit: inceptum declarare quod si declarabitur et ex tpe et. s. q. cur fuerit positum quod magnitudo est indiuisibilis: contingit in tpe illud quod contingit in motu. s. ut sit indiuisibile: ex quo accidit ut non sit velocius et tardius: ut post dicitur. Et hoc intendebat cum dixit. et ad modum et. s. sicut contingit in longitudine et motu quod si longitudo fuerit indiuisibilis sequitur ut motus sit indiuisibilis. Si igitur contingit in longitudine et tpe s. q. cum longitudo per quam est motus fuerit indiuisibilis sequitur ut tempus et sit indiuisibile. i. compositum ex instantibus que sunt indiuisibilia.

2 Et cum narrauit quod cum magnitudo fuerit composita ex indiuisibilibus: sequitur ut tps sit compositus ex indiuisibilibus: inceptum declarare quod sequitur quod si alter fuerit diuisibile reliquum erit diuisibile: quoniam hoc declarato declarabitur contrarium. et. d. si igitur fuerit diuisibile et. s. si igitur magnitudo per quam est motus fuerit diuisibilis: et est notum per se: quod illud quod est equalis velocitatis si pertransit per aliquam magnitudinem in aliquo tpe necesse est ut pertransit per quadam parte illius magnitudinis in quodam illius tps: quoniam cum magnitudo fuerit diuisibilis necesse est ut tps sit diuisibilis. Nam cum posuerimus magnitudinem diuisibilem per quam mouet idem motus in aliquo tpe: potest esse ut moueat per medietatem illius in medietate illius tps: et sic tps diuidetur neciorum dixit. et illud quod est equalis velocitatis pertransit et. s. intendit peruenire. s. q. illud quod est equalis velocitatis pertransit spacium minus in tpe minori: et per hoc verificabitur quod cum magnitudo diuiditur tps diuidetur. Et forte erat error in scriptura: quoniam in libro Alex. inuenimus locum istum: et in minori equalis motus pertransit minus. i. et in minori magnitudine illud quod est equalis motus pertransit per tps minus. Et forte cum declarauit quod cum magnitudo fuerit diuisibilis: tps erit diuisibilis: declarauit et peruersa quod intendebat. s. q. cum tps fuerit diuisibilis: magnitudo erit diuisibilis. et hoc manifestum est ex hoc quoniam cum motus quod est equalis velocitatis mouet per aliquam magnitudinem: cum diuidit tps diuidit magnitudinem: et cum declarauit quod si tps fuerit diuisibilis: magnitudo erit diuisibilis: fuit declaratum quod si magnitudo fuerit indiuisibilis: tps erit indiuisibilis: quoniam destructio partium sequitur oppositam precedentis. et in hoc capitulo intendebat declarare huiusmodi quod est inter spacium et tps: sicut est dispositio inter spacium et motum.

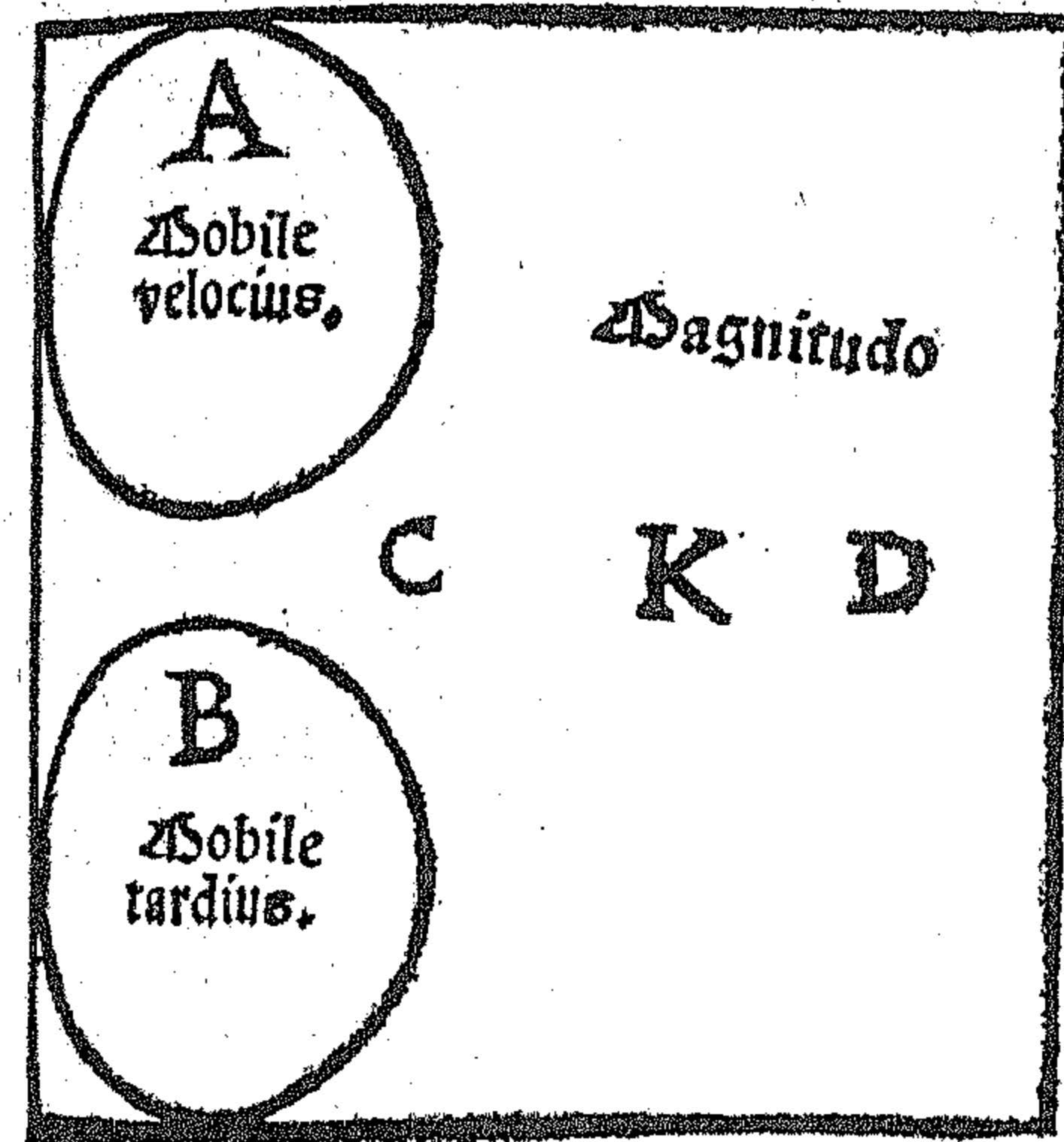
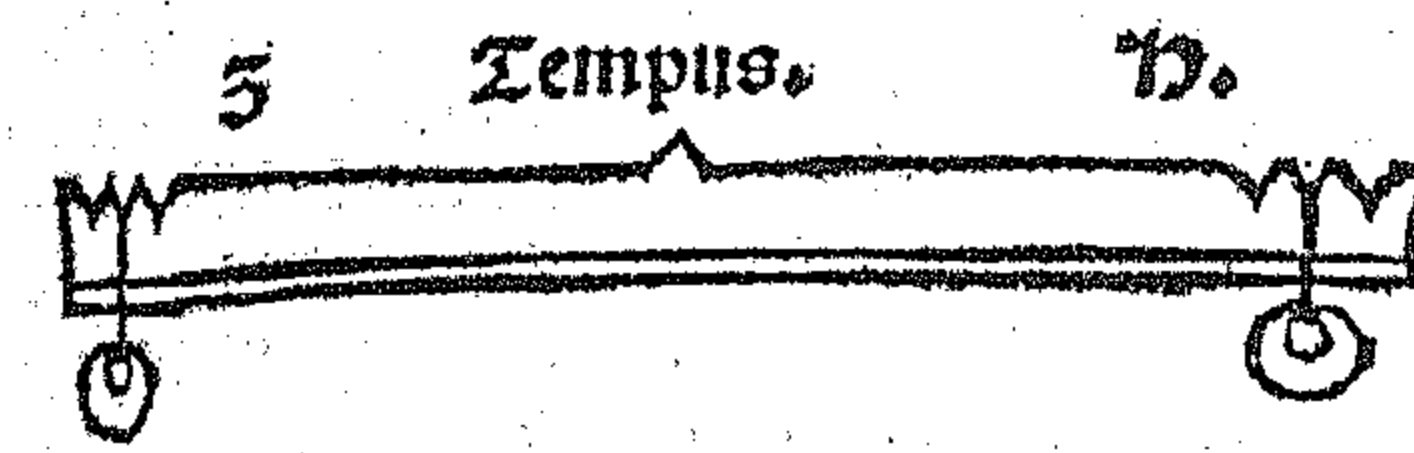
Capitulum

Capitulum in quo ostendit quod ad diuisiones magnitudinis sequitur diuisio tps: et e converso. Cap. 2.

Quonia autem omnis magnitudo in magnitudines est diuisibilis: ostensum est. n. quoniam impossibile est ex atomis continuu esse aliquid. Magnitudo autem omnis continua: necesse est velocius in equali tpe maius et in minori plus moueri: sicut differunt quodam ipsuz velocius. Sit. n. ipz in quo. a. eo in quo b. velocius. Quoniam igitur velocius quod mutat in quo tempore ipsuz. a. mutatum est ab ipso. c. in ipsum d. sed in tempore. z. h. in hoc ipsuz. b. non erit iuxta ipsum. d. sed deficiet. Quare in equali tempore plus abit velocius.

Demonstratio quod mobile velocius mouetur in equali tpe per maiorem magnitudinem quam mobile tardius.

Et cum omnis magnitudo est diuisibilis in magnitudines. nam declaratum est quod impossibile est ut magnitudo componatur ex indiuisibilibus. Et omnis magnitudo est continua: necesse est ut velocius in equali tempore cum motu tardioris moueat per maius et in minori tempore per equali. ut quidam determinant velocius. Sit igitur. a.

Omnis magnitudo est diuisibilis in magnitudines

Velocius in equali tpe pertransit maius spacium.

Com. Quer. sup. phys. ff

velocius q̄. b. qm̄ velocius est illud quod citius mu-
tat: z tps in quo mutat. a. de. c. in. d. z sit. 3. h. nō pōt in
eo. b. peruenire ad. d. ergo in equali tēpore velocius
pertransit per maius spaciū.

Qui aufert
diuisibilita-
tes a tpe z
a magnitu-
dine aufert
velocitatez
z tarditate

11

¶ Cuius declarauit q̄ magnitudo z tps psequunt se in diuisibilitate
z in indiuisibilitate: z intēdit declarare q̄ p veloci^o z tar di^o q̄ sum
infinitū in motu: apparet q̄ tps est diuisibile: z q̄ magnitudo z di-
uisibilis semp: z q̄ aufert diuisibilitatē a tpe z a magnitu die: aufert
velocitatē z tarditatē. s. ponit velocissimū: quo nihil est veloci^o: z
tardissimū: quo nihil est tardi^o. ¶ Et dixit: z cū ois magnitudo di-
uidit in magnitudinē. i. diuisibile. B. d. nā dclaratū est zc. i. q̄ d. ois
cōpositū diuidit in ea ex q̄b^o cōponit: z est dclaratū q̄ impōte est
vt aliqua magnitudo cōponatur ex indiuisibilibus. i. manifestus est
q̄ omnis magnitudo diuidit in magnitudinē. i. diuisibile: qm̄ nō
est illic nisi diuisibile aut indiuisibile. Et cū posuit q̄ ois magnitudo
diuidit in magnitudinē diuisibile dixit: z ois magnitudo est cōmi-
nua. i. segtur ex hoc q̄ ois magnitudo diuidat in p̄tinuū. ¶ Et cū
posuit q̄ ois magnitudo diuidit in p̄tinuū loco p̄cedētis in s̄ s̄
induxit p̄ns z dixit: necesse est veloci^o zc. i. z cū magnitudo diuidit
semp in diuisibile: z tps segt vt veloci^o z tardi^o sit vt q̄dā dētermi-
nāt: veloci^o. n. d̄ in respectu tardioris: z est illud q̄ p̄transit in tpe
equali tps p̄transit tardiōris maius spaciū: imo p̄transit mai^o erit
in minori tpe: z ē p̄transit eglē. ¶ Et itē debat p hoc q̄ cū veloci^o h̄at
has tres dispōnes manifestū est q̄ p̄transit spaciū p̄ q̄d mouet tardi^o
in minori tpe: z p̄transit tardi^o in tpe equali motu velociōris p̄ min^o
spaciū. Si igit magnitudo nō diuideret in rez diuisibile: nō ēt p̄-
sibile: cuz veloci^o moueret p magnitudinē indiuisibile in aliquo tē-
pore: vt moueret tardi^o in illo tpe: qm̄ tūc diuideret illud q̄ nō ēt
diuisibile: z sic destrueret diffō tardiōris: z est q̄ mouet in tpe in
quo mouet velocius p spaciū min^o. z cū destruit diffō tardiōris: z
struet diffō velociōris: z est q̄ mouet in tpe equali p maiōrē magni-
tudinē: z tacit diffōnē tardiōris q̄ intelligit ex diffōne velociōris
z dixit: mouet in minori tpe p spaciū maius: vt appareat ex eo ma-
gis: z cū minori tempore mouet per spaciū maius: quanto magis
mouebitur in eo per spaciū equale.

2

¶ Et cū declarauit q̄ ponēdo magnitudinē eē cōpositā ex diuisibi-
libus/ verficabunt diffōnes q̄bus diffinit veloci^o z tardiū: icēpit
declarare hoc: z p̄mo declarare q̄ veloci^o p̄transit in equali tpe
maius spaciū: z dixit: sit igit. a. zc. i. ponant igit duo mota scz. a. b.
z sit. a. velocius. b. z moueat p spaciū. c. d. z q̄ veloci^o scz. a. p̄-
nit ad. d. in minori tpe q̄ tps in quo puenit. b. q̄ est tardi^o: q̄d ē
velociōris translationis sit hoc tempus. 3. h. z manifestum est q̄ in
hoc tempore non peruenit tardiū de. c. ad. d. ergo necessario mo-
uebitur per minus spaciū q̄ spaciū. c. d. sit igit. c. k. ergo ve-
locius est illud q̄ semper mouetur in equali tempore per spaciū
maius: z tardiū per spaciū minus. ¶ Et cum declarauit hoc per
exēplum: incepit declarare ēt q̄ in minori tpe mouet p maius spaciū:
z est scda demonstratio.

¶ At vero z in minori plus. In quo. n. ipsuz. a. factuz
est iuxta ipm. d. ipm. b. erit iuxta. k. l. q̄d tardi^o est. Er-
go qm̄ ipsuz. a. ad ipm. d. factū est in oī in quo est. 3. h.
tpe: ad ipm. t. erit in minori hoc: z erit in q̄. 3. l. Ipsuz
q̄d igit. c. t. q̄d transibit ipsum. a. maius est ipso. c. k.
Tempus autem q̄d est. 3. l. minus est cuz eo q̄d est. 3. 2.
quare in minori abibit maius.

¶ Et ē in minori tpe p̄transit maius. ¶ Nonat igitur q̄
in tēpore in quo. a. puenit ad. d. peruenit. b. q̄d est tar-
dius ad. k. Et qz. a. peruenit ad. d. in toto tēpore. 3. h.
peruentus ergo eius ad. t. erit in minori hoc tempo-
re: sit igitur in tēpore. 3. l. b. igit p̄transit. c. k. in tpe. 3. h.
z. a. p̄transit. c. t. in. 3. l. ergo illud q̄d p̄transit. a. est ma-
ius q̄. c. k. z tps. 3. l. est minus q̄ totum. 3. l. h. ergo in
minori tpe p̄transit maius.

¶ Demonstratio q̄ mobile veloci^o p̄tra-
seat maiōrē magnitudinē in minori tpe:
q̄ tardiū mobile.

¶ Vult declarare etiā
exēplū quō sequitur q̄
omne velocius p̄tra-
seat ī minori tempore
spaciū maius p̄nen-
do q̄ velocius est. a. z
tardiū. b. z velocius
mouetur per longi-
tudinem. c. d. in tempore. 3.
h. tardiū igitur scz. b.
p̄transit in hoc tem-
pore diuisione minore
q̄. c. d. sit igitur. c. k. z
ponamus igitur q̄ ve-
locius q̄d mouet p lon-
gitudinem maiōrē. c. k.
minore. c. d. z sit longi-
tudo. c. k. t. manifestuz
est igitur q̄ p̄transit
bit illam in minori tem-
pore q̄ tempus in quo
p̄transiuit totuz. c. d.
scz tps. 3. h. sit igit hoc
tps. 3. l. ergo. a. veloci^o
p̄transit in tpe. 3. l. q̄d
et. minus tpe. 3. h. spa-
cium. c. k. t. q̄d est mai^o
in spacio. k. c. q̄d p̄tra-
ff 2

12

fuit tardius in tpe. 3. l. h. maius hoc intēdebat declarare cū dixit
ergo peruentus eius ad. c. z cum intendit peruentū. a. de. c. ad. t. qd
est positū inter. k. z d. ita q magnitudo. c. k. sit maior. k. t. z minor
c. d. z ptransitus eius in illa erit in minori tpe q sit tempus in quo
velocius peruenit de. c. ad. d. z tardi⁹ de. c. ad. k. z sermo residuus est
manifestus. Et ex hoc manifestus est q necesse est vt magnitudo
diuidatur semper in diuisibilia: que admodum cum fuerit positū q
magnitudo est talis: sequitur vt velocius z tardius sint talia. Et
prima psecutio est consecutio pcedētis ex posteriori. Scda vero est
posterioris a priori. z ideo in hac declaratione non est contrarietas
vt existimant quidam.

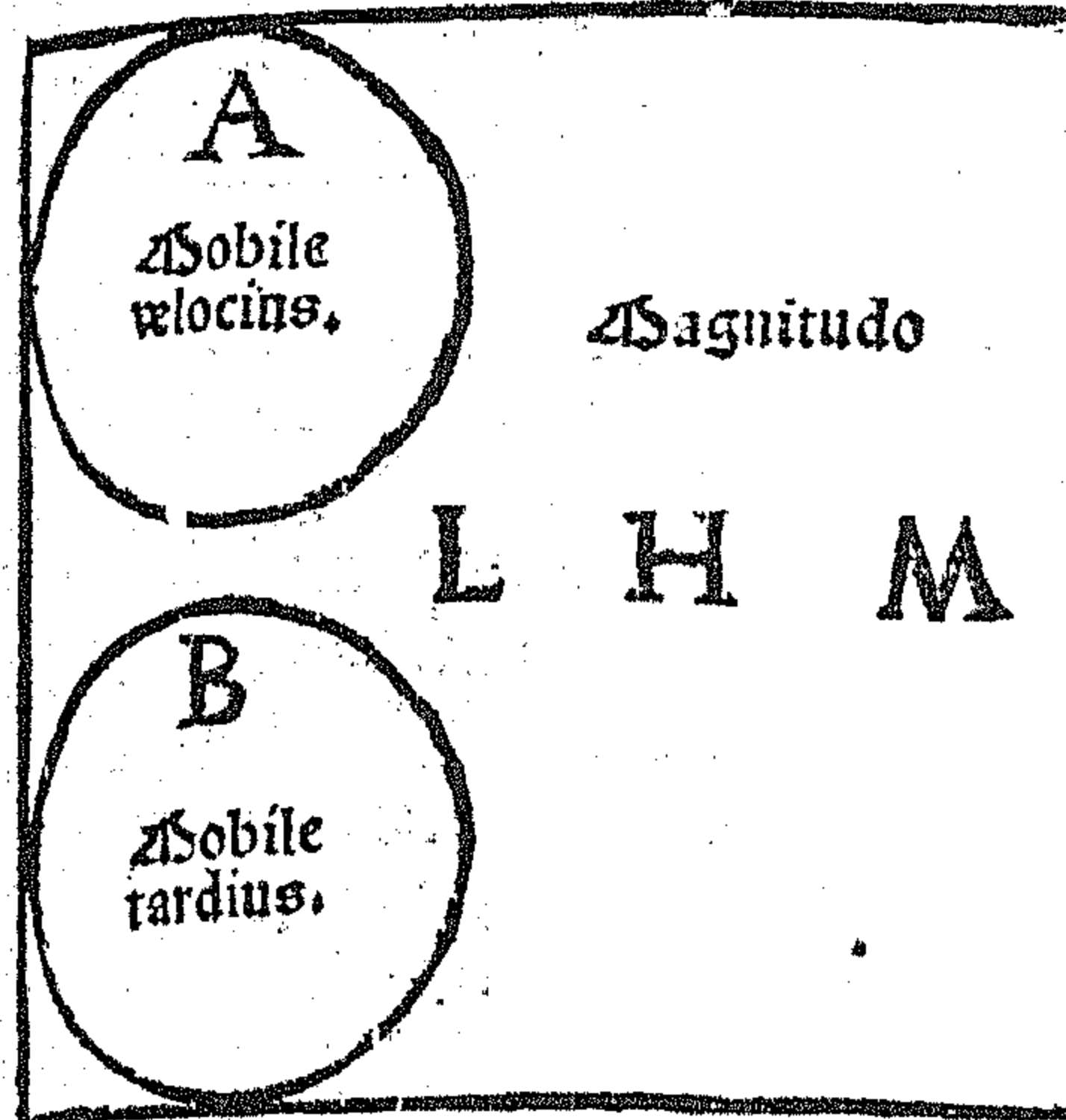
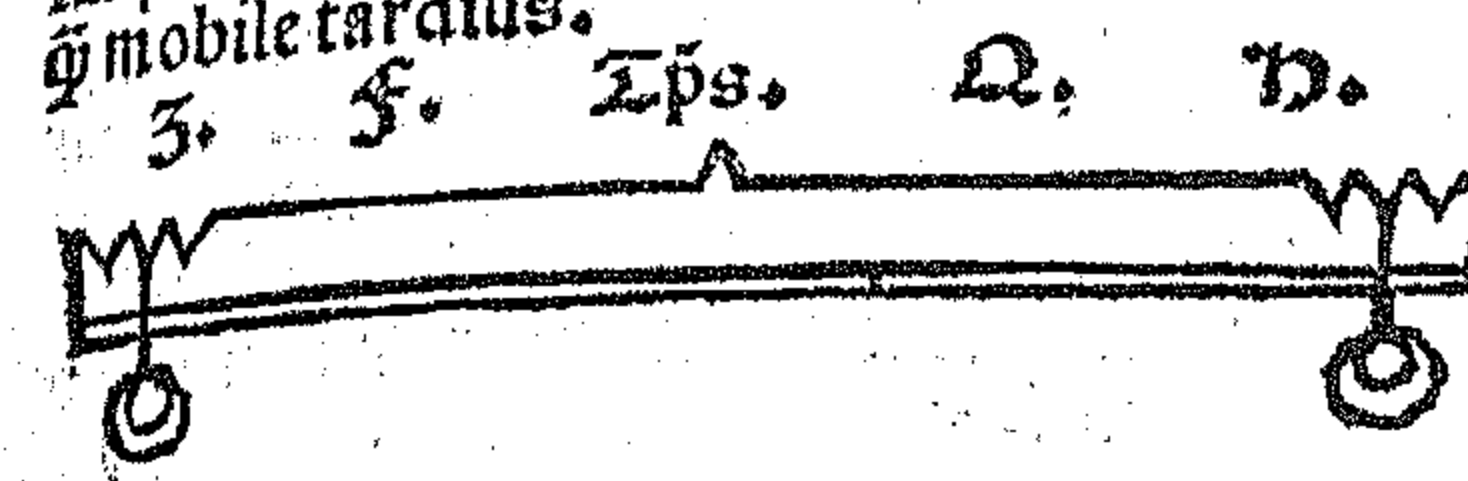
Manifestus autem est ex his z q velocius in mino
ri tempore abibit equale. Quoniam quidez enim ma
iorem in minori transit tardiori. Ipsum autem fm ser
ipsum acceptum in pluri tempore maiorem minorē
vt que est. l. m. ea que est. l. n. plus vtiqz erit tps quod
est. 3. h. in quo ipsum. a. transit. l. n. qz quod est. 3. q. in
quo transit ipsum. l. n. Quare si quod est. 3. q. tempus
minus est in eo qd est. 3. h. in quo qd tardius est transit
ipsum. l. n. z qd est. 3. f. tempus minus est in quo est. 3.
h. ipso. n. 3. q. minus est: minore aut minus: z ipsuz mi
nus est. Quare in minori mouebitur equale.

Et apparet etiam ex hoc q velocius in minori tem
pore pertransit spacium equale. Quoniam cum per
transit spacium longius in minori tempore: qz sit tps
in quo pertransit illud tardius: cum accipitur per se
tunc pertransibit spacium longius in maiori tempore
qz tempus in quo pertransiuit breuius spacium: Cler
bi gratia q spacium. l. m. est longius spacio. l. n. z tem
pus. 3. h. in quo pertransit spacium. l. n. est maius tem
pore. 3. q. in quo pertransit spacium. l. m. Ex quo sequi
tur q si tps. 3. q. fuerit minus tempore. 3. h. in quo tar
dius pertransit spacium. l. n. vt. 3. f. sit minus tempore
3. h. qm est minus tempore. 3. q. z qd est minus mino
re: est etiā minus. Ergo necesse est vt moueat in tem
pore minori equaliter.

Hic Lōmē
rator inuit
aperte dari
regressum.
Vide pfile
3. ph. c. 53.
Iacob b. 3.
cō. 15. Et p
de aia. c. 11.

Veloci⁹ in
tpe minori
ptransit spa
cium eqle.

Demonstratio q mobile velocius mouea
tur per equalē magnitudinē in minori tpe
q mobile tardius.

transit in minori tpe tūc pertransibit spacium qd est maius in tpe
maiori tpe in quo pertransiuit spacium breuius. s. per qd mouebat tar
dius: qz maius istoz duoz tempoz est minus tpe in quo tardius
pertransit illud spacium terminatū: manifestum est q minus tempus
tpe maiorē: z est illud in quo pertransit velocius breuius spacium. s.
spacium per qd mouetur tardius est minus multuz: q tps in quo per
transit illd tardius. Et d. d. a. g. z c. i. ponat igit spacium. l. m. longius
spacio. l. n. z ponat tps. 3. h. in quo tardi⁹ pertransit spacium. l. n. z tps
3. q. in quo velocius pertransit spacium. l. m. maius z minus q tps. 3. h.
vt pū declaratū ē: z cū posuit duo spacia ineqilia: z posuit q veloci⁹
mouet per maiore longitudinē in minori tpe q sit tps in quo mo
uet tardius per minore longitudinē: z accepit loco spaciū maioris
l. m. z minoris. l. n. z loco tps maioris. 3. h. z minoris. 3. q. dixit er
go: si tps. 3. q. z c. i. sequit ergo q si tps. 3. q. in quo velocius mouet
per maiore magnitudinē que est magnitudo. l. m. fuerit minus tpe
3. h. in quo tardius mouet per minore magnitudinē. s. per spacium. l.
n. vt tps in quo velocius mouet per minus spacium: scilz. l. n. z si tps
3. f. sit minus multū q tps in quo tardius pertransiuit hoc spacium. s.
minus: z est tps. 3. h. qz necesse erit minus tpe. 3. q. cū idēz motum
mouet per minus spacium in minori tpe. Ergo tps. 3. f. in quo veloci⁹
mouet per spacium per qd mouet tardius: est minus necessario tpe
ff 3.

Uult etiaz declara
re q velocius ptran
sit in tpe minori spa
cium equale. Qm cum
pertransit in tpe mino
re spacium maius q
illud qd pertransit tar
dius: necesse est vt per
traseat spacium qd per
trasiuit tardi⁹ in mi
nori tpe q tps i quo
pertrasiuit maius spa
cium: z qd est min⁹ mi
nore est min⁹ necio.
Et dixit: qm cum
ptransit z c. i. qm cuz
velocius ptransit lon
gius spacium in mino
ri tpe q tps in q per
trasiuit illd tardi⁹ vt
deklaratiū est: tūc cū
velocius accipit p ser
z fuerit cōsideratum
quo pertransit vtrūqz
spacium. s. spacium qd
pertransit tardius: z
spacium qd est maius
illo. s. q velocius per
transit in minori tpe tūc pertransibit spacium qd est maius in tpe
maiori tpe in quo pertransiuit spacium breuius. s. per qd mouebat tar
dius: qz maius istoz duoz tempoz est minus tpe in quo tardius
pertransit illud spacium terminatū: manifestum est q minus tempus
tpe maiorē: z est illud in quo pertransit velocius breuius spacium. s.
spacium per qd mouetur tardius est minus multuz: q tps in quo per
transit illd tardius. Et d. d. a. g. z c. i. ponat igit spacium. l. m. longius
spacio. l. n. z ponat tps. 3. h. in quo tardi⁹ pertransit spacium. l. n. z tps
3. q. in quo velocius pertransit spacium. l. m. maius z minus q tps. 3. h.
vt pū declaratū ē: z cū posuit duo spacia ineqilia: z posuit q veloci⁹
mouet per maiore longitudinē in minori tpe q sit tps in quo mo
uet tardius per minore longitudinē: z accepit loco spaciū maioris
l. m. z minoris. l. n. z loco tps maioris. 3. h. z minoris. 3. q. dixit er
go: si tps. 3. q. z c. i. sequit ergo q si tps. 3. q. in quo velocius mouet
per maiore magnitudinē que est magnitudo. l. m. fuerit minus tpe
3. h. in quo tardius mouet per minore magnitudinē. s. per spacium. l.
n. vt tps in quo velocius mouet per minus spacium: scilz. l. n. z si tps
3. f. sit minus multū q tps in quo tardius pertransiuit hoc spacium. s.
minus: z est tps. 3. h. qz necesse erit minus tpe. 3. q. cū idēz motum
mouet per minus spacium in minori tpe. Ergo tps. 3. f. in quo veloci⁹
mouet per spacium per qd mouet tardius: est minus necessario tpe
ff 3.

In quo mouetur per magnitudinem maiorem hac magnitudine. Et
iaz posuimus qd istud tps est minus tempore in quo tardius mouet
per minorem magnitudinem. Ergo tempus in quo velocius mouetur
per minorem magnitudinem est minus multum qd tempus in quo
tardius mouetur per hanc magnitudinem. B. d. sequitur igitur vt
moueat in minori tempore equaliter. i. declaratu est igitur vt
qd possibile est in velociori vt pertranseat spacium equale ei per qd
tardius mouetur in tempore minori: z hoc intendebat.

Amplius aut si oē necesse est aut in equali: aut in mi
nori: aut in pluri moueri: z qd quidez in pluri tardius
est: qd aut in equali eque velox: velocius aut non est
equalr velox neq; tardius: neq; utiq; in pluri aut equa
li mouetur ipsum velocius. Relinquit igit in minori
tpe transire velocius. Quare necesse est z equaler ma
gnitudinē in minori tpe transire velocius.

Et etiā si oē motū nece est vt moueat aut in tpe eqli
aut i minori: aut in maiori: z illd qd mouet in tpe eqli
est eqle i velocitate: z veloci nō ē eqlis velocitat: neq;
tardi. Impole est vt veloci moueat in eqli aut maio
ri tpe. Ergo remanet vt veloci trāseat in minori tpe.

14 Hec est alia declaratio qd velocius pertrāsit spacium equale in mi
nori tpe: z cōpositio eius est talis. Quelibet duo mora que pertran
seunt idē spaciu: quoz alterū est velocius reliquo: necesse est vt ve
locius pertrāseat illud spaciu: aut in equali tpe: tempore pertrāsi
tus tardioris: aut in minori: aut in maiori. Sz ipse est vt velocius
pertrāseat illud in maiori tpe: qm illud qd mouet in maiori tpe est
tardius. Et si r etiā est impole vt pertrāseat illud in eqli tpe. Et cū
velocius non mouet per illud spaciu in maiori tpe neq; in equali: ne
cessario mouetur in minore.

De qd mo
net quent
z veloci mo
ueri z tar
dius.

Qm autē oīs motus in tpe est: z in oī tpe pole est
moueri. De aut qd mouet cōuenit z veloci moueri: z
tardius. In omni tpe aut erit velocius z tardius mo
ueri. Hec aut cū sint: necesse est z tps p̄tinuū esse. Dico
aut cōtinuū diuisibile in semper diuisibilia: hm̄ōi enim
supposito cōtinuo: necesse est cōtinuum esse.

Et qz oīs mot⁹ est in tpe: z i oī tpe pōt eē mot⁹. Et
oē motū pole est vt moueat veloci z tardius: q̄ in oī
tpe est mot⁹ tardior z velocior. Et cū ita sit: nece est vt
tps sit p̄tinuū: z itelligo p̄ p̄tinuū diuisibile sp̄ idiuuisibile.
Cōtinuū. n. cū tali mō ē positū nece ē vt tps sit p̄tinuū.

Et pri⁹ declarauit qd si magnitudo fuerit diuisibilis i infinitū: qd
veloci⁹ z tardius iueniunt i infinitū: vult declarare ecōuerso: z est
illd qd intēdit in hoc sermone: z est qd ex hoc qd veloci⁹ z tardius p̄trā
seunt i infinitū: seq̄ qd magnitudo semp diuidet i diuisibile: z post de
clarauit qd si magnitudo fuerit diuisibilis qd veloci⁹ z tardius erūt di
uisibilia in infinitū: qz diuisibilitas magnitudinis est cā i diuisibili
tate velocitatis z tarditatis in infinitū: z velocitas z tarditas sunt
signa diuisibilitatis: si signa demonstratiua sunt illa q̄ p̄uertunt cū
suis causis. s. qd cū ponat cā sequet signū z ecōuerso: z iō icipit p̄mo
declarare p̄secutionē signi ex cā. B. p̄secutionē cāe ex signo. C. Et
dixit: qz declaratu est qd oīs mot⁹ est i tpe: z est manifestū p̄ se: qd i
oī tpe pōt eē mot⁹: z qd oē motū aliq̄ motū pōt moueri velocius illo
motū positio: z nece cadet in aliq̄ pte illi⁹ tps: z cū hoc fuerit positū
s. qd in oī tpe pōt eē mot⁹ velocior: motū positio: ita qd sit in pte illius:
nece est vt tps sit cōtinuū. C. Qm aut oīs mot⁹ est i tpe: declaratu
est i sermone de tpe. qm in oī motū est pri⁹ z posteri⁹. Et pus z poste
rius sunt in tpe. Ergo oīs mot⁹ est in tpe: z hoc declarabit post: z i du
bit hāc p̄positionē. s. qd oīs mot⁹ est in tpe: z nō est p̄tētus hac cōclu
sione quā itēdebat p̄ duas p̄pōnes q̄ vt vt sufficiūt ad illā p̄sonē. s.
dicētes: qd in oī tpe pōt eē mot⁹: z qd oīs mot⁹ pōt eē velocior: qm ex
hoc sequit qd i oī tpe pōt eē mot⁹ velocior z tardior. Sz qz pōt aliq̄
dicere et si p̄cedamus qd in oī tpe pōt esse motus velocior: sz ille mo
tus velocior cadet nō i tpe: sed in instanti: ideo indiget cōuersione.
s. qd oīs motus est in tpe. C. Et qrit de hac p̄pōne dicente qd oē mo
tū pōt moueri motū velociori suo motū. Nā declaratu ē qd mot⁹ mo
tus nāliū interminat⁹ est velocitate z tarditate. Et celū impole est
vt sit velocius vt post a declarabit. Ergo p̄positio q̄ ponit h̄ polis
est ipolis. C. Ad hoc aut dicam qd b oē motū fm qd est motū pole
est vt moueat motū velociori suo motū fm qd ē motus. Et cā i b est
qm motus est cōtinuo. z velocitas qd est in motu est silis diuisibili
tati in p̄tinuo. C. Quēadmodū igit diuisibilitas p̄cedit in cōtinuo
in infinitū: sicut velocitas in motu: qm si velocitas fuerit i motū sz
qd est motus: esset pole motū fieri in istati: z forte pp̄ hoc dixit pri⁹ qd
oīs motus est i tpe: z sic ista p̄pō est polis c p̄ se: impolis p̄ accūs. s.
qd accidit motū: qd fuit in rebus nālibus. i. mālib⁹. Cū igit cōm
eta fuerit huic p̄pōni p̄positio in q̄ dubitat: z p̄cludit impole: sciet
qd illud impole nō sequit ex possibilisim qd est pole. C. Et Alex. r̄idet
huic q̄m̄ duob⁹ modis. Pri⁹ qd corpa celestia fm qd mot⁹ eoz est
voluntarius p̄nt moueri veloci⁹: z si nō mouent quēadmodū boni p̄nt
moueri ad nō bonū sz non moueat. C. Secda r̄nsio est qd ista politas
nō p̄der a moto sz a motu: oīs. n. motus positus in aliq̄ moto pole
est vt imaginē i alio moto velocior z tardior: z hoc ipole est in eo
de moto: cū motus oīs moti est terminat⁹. C. Nos aut dicamus qd
hoc est r̄nsio Eudemī: z est cōsiderandū in hoc qd dixit corpa cele
stia p̄nt moueri veloci⁹. C. Et cū posuit hāc p̄pōne icipit declarare
quō accidit si tps z magnitudo fuerint cōposita ex idiuuisibilib⁹: vt
velocitas z tarditas nō p̄cedant in infinitū: z dixit. p̄tinuū em̄ cū
fuerit tale necesse est vt tps sit cōtinuū. i. qm cum cōtinuum ponat
hm̄ōi z tps etiā fuerit hm̄ōi: sequit vt tps sit cōtinuum.

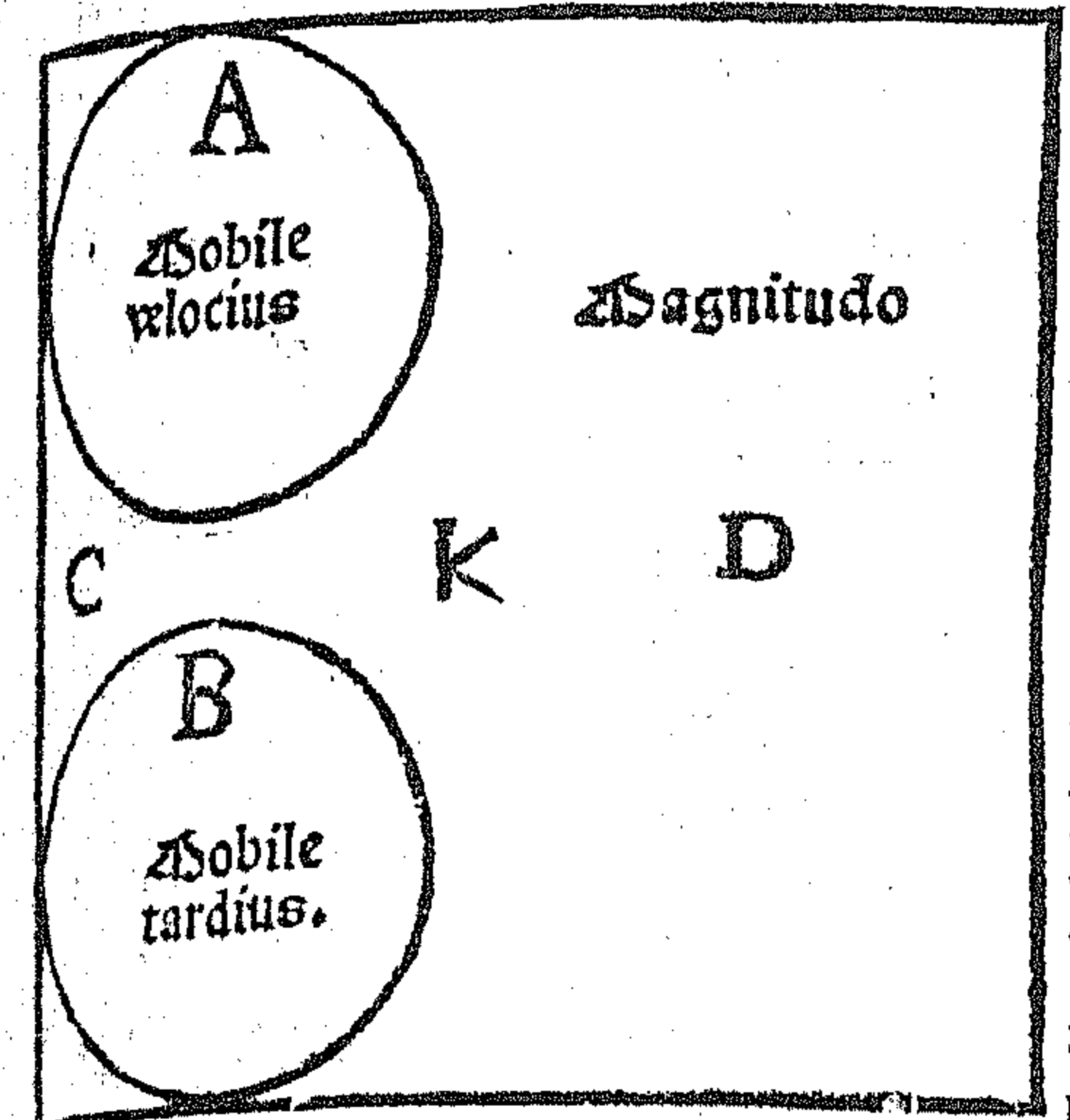
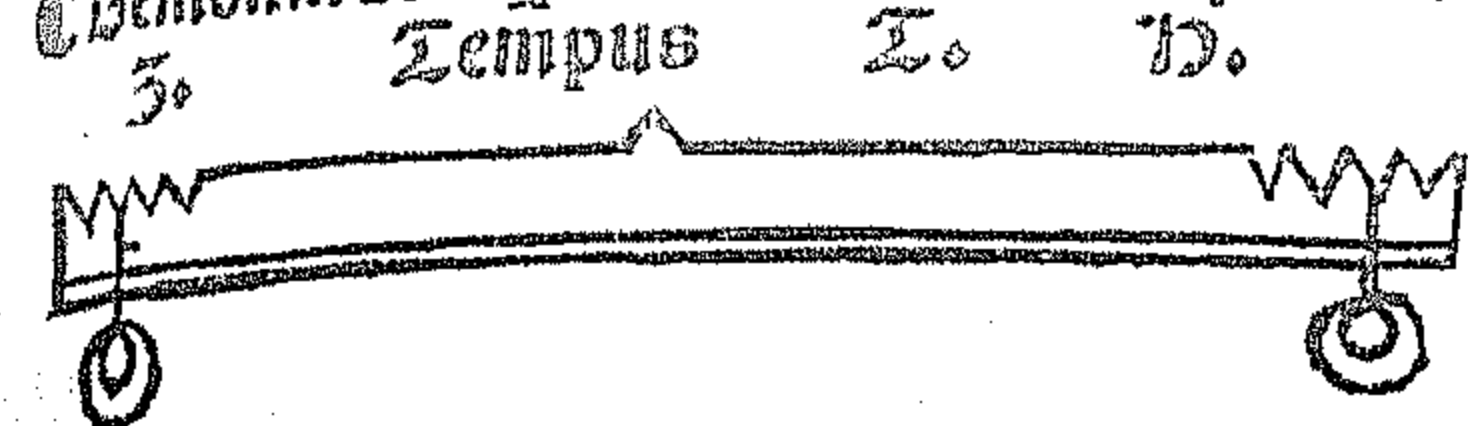
Signa de/
mostratiua
sūt illa q̄ cō
uertunt cū
suis cāis. s.
qd cū ponat
cā sequetur
signū z ecō
uerso.

Bigressio q̄
qrit vtrum
oē motū p̄t
moueri mo
tu velociori
suo motū.
a 1. ce. c. 38
Solutio.
b De motū
sz qd ē mo
tū pole ē vt
mot⁹ ei⁹ sit
velocior q̄lz
motū fm qd
ē mot⁹. sz/
mile. s. ph.
cō. 45.
c Aliq̄ p̄pō
ē polis p̄ se
z ipolis per
accūs.

Quoniam enim ostensum est quod velocius in minori tempore transit sibi equale, sit quidem in quo est, a, velocius: quod autem est in quo est, b, tardius: et sit motum tardius que est, c, d, p magnitudinem in quo est, z, h, tpe, manifestum est igitur quod velocius in minori quam hoc mouebitur per eandem magnitudinem. Et si motum, a, in quo cum, z, t, tpe, aut quoniam, a, quod est velocius in eo quod est, z, t, transit totam magnitudinem que est, c, d, ipse tardius in eodem tempore minorem transibit. Si igitur in quo est, c, k, quoniam autem tardius quod est ipse, b, in eo quod est, z, t, tpe: ipsam que est, c, k, transit velocius in minori transit. Quare iterum videtur quod est, t, z, tps hec autem diuisio z, c, k, magnitudo diuidetur secundum eandem rationem. Si vero magnitudo, z, tps hoc sepe erit accipiendum a velociori tardius: et a tardiori velocius: et eo quod demonstratum est verum est. Videtur, n, quod est velocius tps: tardius autem longitudine. Si igitur sepe est conuertitur: uerso autem sepe fit diuisio. Manifestum est quoniam omne tempus continuum est.

Quoniam declarauimus quod velocius pertransit in minori tempore equaliter. Sit, a, velocius z, b, tardius z moueatur tardius per mensuram, c, d, in tempore, z, h, manifestum est igitur quod velocius in minori hoc tempore mouebatur per hanc mensuram. Moueatur igitur in tpe, z, t, et quod velocius pertransit in tempore, z, t, totum spatium, c, d, ideo tardius pertransit in tpe, z, t, minus spatium quam spatium, c, d. Sit igitur spatium, c, k, z quod tardius se, b, pertransit in tpe, z, t, spatium, c, k, ideo velocius pertransit illud in minori: ex quo sequitur ut tps, z, t, sit diuisibile: et cuius fuerit diuisibile: tunc magnitudo, c, k, erit et diuisibilis secundum illam proportionem: et si magnitudo fuerit diuisibilis: tps etiam erit diuisibile. Et hoc sequitur sepe si translatis fuerimus de velocius in tardius: et e converso. Nam velocius diuidit tps: et tardius magnitudinem. Et cum ista reflexio sepe est uera: et cum hoc uisitatur: sepe sequitur diuisibilitas: manifestum est quod omne tempus necesse est ut sit continuum.

Demonstratio quod similiter diuiditur tps et magnitudo.

Cuius posuit quod velocius pertransit magnitudinem quam pertransit tardius in minori tpe: et quod tardius pertransit in illo tpe: in quo pertransit velocius magnitudinem minorem magnitudine quam pertransit velocius: et quod uelocitas et tarditas procedunt in infinitum: et clu/ sit ex hoc quod diuisibilitas in magnitudinibus tpe procedunt per diuisioes tps a velociori et magnitudinis a tardiori in infinitum: et cum diuisio est in eis sepe et h est diuisio parti: necesse est ut magnitudo et tps sint continua. Et declarauit hoc ponendo quod tardius

Difficilius conuenit ut sit sepe diuisibile. le. s. co. 3.

mouetur per aliquam magnitudinem terminatam in tpe terminato: et quod velocius mouetur per illam in tpe minori tpe in quo mouetur tardius. Velocius igitur diuidit tps in quo mouetur tardius, et cum posuerimus quod tardius mouetur in hoc tpe in quo mouetur velocius per illam magnitudinem terminatam: non est dubium quod mouebitur per magnitudinem minorem illa: et si non: tunc tardius et velocius mouerentur in eodem tpe per eandem magnitudinem: et cum tardius mouetur in tpe in quo velocius pertransit minorem magnitudinem necesse est diuidere magnitudinem. Cum igitur posuerimus quod velocius mouetur per illam magnitudinem per quam tardius mouetur: pertransit ipsam et in minori tpe quam minus tps, s, quod tps in quo mouetur per illam magnitudinem. Et cum posuerimus et quod tardius mouetur in tpe per illam magnitudinem per quam mouetur velocius necesse est moueri per magnitudinem minorem illa minorem. Et sic in infinitum sepe velocius diuidit tps: et tardius diuidit magnitudinem. Aristoteles, utitur in libro primo ut sit magis manifestum et sermo eius in libro primo est manifestus: et iterum per reflexiones h: quod velocius sepe diuidit tps et tardius magnitudinem: et hoc est quasi circulare et reciprocum.

Similiter autem manifestum est quod magnitudo omnis continua est, per eandem, n, et equales diuisiones tempusque: et magnitudo diuiditur. Amplius autem, ex consuetis rationibus dici manifestum est: quod si tempus quidem continuum est quod et magnitudo. Si quidem in medio tempore medium

Aristoteles, utitur in hoc libro ut sit hoc manifestum. Sed uis oppositum 4. ph. c. 71.

Redes sunt
divisiones
temporis et ma-
gnitudinis

transit: et simplr in minori minus. Redes naq; diviso-
nes temporis et magnitudinis sunt.

C Et cu ois magnitudo et est continua: qm eisdem pibus
et equalib' diuidit tps et magnitudo. Et hoc apparet
ex hoc q hoies sunt assueti ad dicendum. s. q si tps fue-
rit continuu magnitudo et erit continua. Cu dicit q in me-
diate tps ptransit medietatez spacij: et vlr ptransit in mi-
nori tpe minus spacium. Partes enim eedem ponun-
tur temporis et magnitudinis.

17 **C** Cum dclarauit q magnitudo et tps sunt continua: dicit. et apparet
q magnitudo est continua ex tpe: magnitudo. n. et tps in diuisibili-
tate sunt in eadez dispone. Apparet. n. q tps et magnitudo diuidi-
tur eisdem et equalibus pibus: q cum aliqd motum ptransit per ab-
quam magnitudinem in aliquo tpe: ptransit in medietate illius
tps medietate illius magnitudinis: et in medietate illius medietatis
tis medietate illius medietatis. Si igitur medietates pcedunt in
tpe in infinitum: qz est primum: vt qda dicitur in hoc necio pcedit
in magnitudine in infinitum: qm pres i eis sunt eede i nudo: et pporio.

C Apm in quo ostendit q finitum et infinitum similit
inueniuntur in magnitudine et tempore. Cap. 3.

S i quodcuq; infinitu est et altez: et sicut al-
tez et altez est: vt siqde in vltimis infinitis
est tps: et longitudo in vltimis. Si vero di-
uisioe et longitudo. Si aut in vtrisque tps in
vtrisque et longitudo.

C Et cu altez fuerit infinitu: reliquu erit infinitu: et sicut
dispo alterius in hoc erit dispo reliq. U. g. q si tps fm
vltima est infinitum: et et longitudo fm vltima erit infi-
nita. Et si tps fm diuisioe erit infinitu: et longitudo fm
diuisioem erit infinita. Et si tps vtroq; modo fuerit infi-
nitum: et et magnitudo vtroq; modo erit infinita.

18 **C** Dicit et tps et magnitudo sequuntur se adinutce oibus modis
bus dnr infinita. U. g. q si tps fuerit infinitum ex duobus extre-
longitudo et erit infinita ex duobus extremis. **C** Et si tps et fuerit
infinitum fm diuisioem: longitudo et erit infinita fm diuisioem.
C Et si tps fuerit infinitum vtroq; mo. s. acto. i. in duobus extre-
aut altero et fm diuisioem: tuc longitudo et erit infinita vtroq; mo.

C Unde et Zenonis ro falsum opinat q no est posse fi-
nita ptransire aut tager infinita fm vnudq; in finito tpe.

C Supr. n. dr et longitudo et tps infinitum: et oino oie
primitum: aut fm diuisioem: aut in vltimis. Infinitis
odem igit fm quatitatem non ptingit sese tager infini-
to tpe: eis autez que sunt fm diuisioem contingit. Et
naq; ipm tps sic infinitum est. Quare et infinito tpe et
non finito accidit transiri infinitum: et tager infinita ip-
sis infinitis et non finitis. Neq; iam infinitum pot in fi-
nito tpe transire: neq; in infinito tpe transire: neq; in infi-
nito finitum. Sed siqdem tps infinituz fit: et magnitu-
do erit infinita. Et si magnitudo: et tps.

C Et io sermo Zenonis e sermo in quo accipit falsuz
et qm ipse e vt infinitum ptransat: aut vt infinita con-
tingant fm indiuidua in tpe finito. Qm longitudo et tps
et vlr oie primum dr infinitum duobus modis: aut fm di-
uisioem: aut fm vltima. Qd aut est infinituz impole
est vt tangat in tempore finito. Qd autem est infinituz
fm diuisioem pole est vt tangat: qm tps eodem mo-
est infinitum: vnde necesse est vt infinitum ptransat
in infinito/non in finito: et vt infinita tagat infinita/non
finita. Impole est igit vt infinita ptransant in tpe
finito: aut vt finitum ptransatur in tpe infinito.

19 **C** Dicit et q tps et magnitudo psequuntur se adinutce fm modos
gous dicuntur infinita: aut finita: et h dicitur multis modis. no bn
dicit Zeno in suis pponibus quas posuit in destructoe motus. dicit
enim q magnitudo per quam est motus diuiditur in duo: et vtrags
in duo: et sic in infinitum ptingit q cum aliqd mouetur de extremo
spacij finiti: impole est vt perueniat ad extremum spacij positu quia
ptransit magnitudines infinitas. **C** Et hoc intendebat cuz dixit:
est q impole est et. i. et ex hoc apparet q sermo Zenonis in destructoe
motus collocatur in eo falsum. et est q si motus fuerit: pole e vt mo-
tum ptransat spacium infinitum: ita q vnum indiuiduu tangat
indiuidua magnitudinis infinita in tempore infinito.

C D. qm longitudo et tps et. i. et sermo Zenonis est corruptus qz
longitudo et tps: et vlr oie primum videtur dici infinita duob' mo-
do: aut fm diuisioem aut fm extrema. i. in actu: et hoc intendebat
cum dixit: fm aut vltima: qd aut est infinitum ex extremis impole
est vt motum in eo tangat magnitudines infinitas in tpe finito: et
intendebat cu dixit: infinitu vo impole est vt tagat in tpe finito. qd
est dr infinitu fm diuisioem: et finitu fm extrema: pole est vt motu
no tagat pres spacij infinitas fm diuisioem: in tpe infinito fm oie
modis. **C** Et h intendebat cu dixit: qd ar est infinitu h3 diuisioem et.

Scdm diuisioem
Infinita.

Scdm extre-
ma.

id est magnitudo autem infinita secundum diuisionem: possibile est ut ea tangat motum magnitudines infinitas secundum diuisionem in tempore infinito secundum diuisionem: et finito secundum extrema. Si igitur accipietur finitum in magnitudine et tempore eodem modo: tunc sermo eius est verus. Zeno igitur decipit in argumentatione: quod utitur nomine equo. **Et dicitur quod ista contradictio est contradictio secundum sermonem non secundum rem: quia Ari. concedit in hoc falsum: et est quod motum pertransit de magnitudine per quam mouetur pres infinitas. Deinde ex hoc sequitur verum: et est quod si pertransit magnitudines infinitas pertransit eas in tempore infinito: et sic conuenit conclusio eius dicens quod pertransit magnitudines infinitas in tempore finito. In octauo vero contradicit ei secundum rem: et est quod non pertransit medietates infinitas. **B. d. necesse est igitur quod infinitum pertransit et c. i. sequitur igitur ex hoc quod diximus quod infinitum quocumque modo accipiat siue per extrema siue secundum diuisiones pertransit de tempore infinito. s. quod si magnitudo fuerit infinita secundum extrema: et tempus sit: et si secundum diuisionem: et sit tempus non in finitum pertransit in infinito ut Zeno fingit. **B. d. et ut infinita tangant et c. i. et illud quod sequitur est ut motum tangat spacia infinita secundum diuisionem in temporibus infinitis secundum diuisionem: non infinitis secundum extrema: et existimauit Zeno. **B. d. impossibile igitur est ut pertransit et c. i. manifestum est igitur quod impossibile est ut pertransit spacia infinita in tempore finito: quod intelligitur de infinito in spacio: et in tempore eodem modo: et etiam pertransit spacia finita in tempore infinito.********

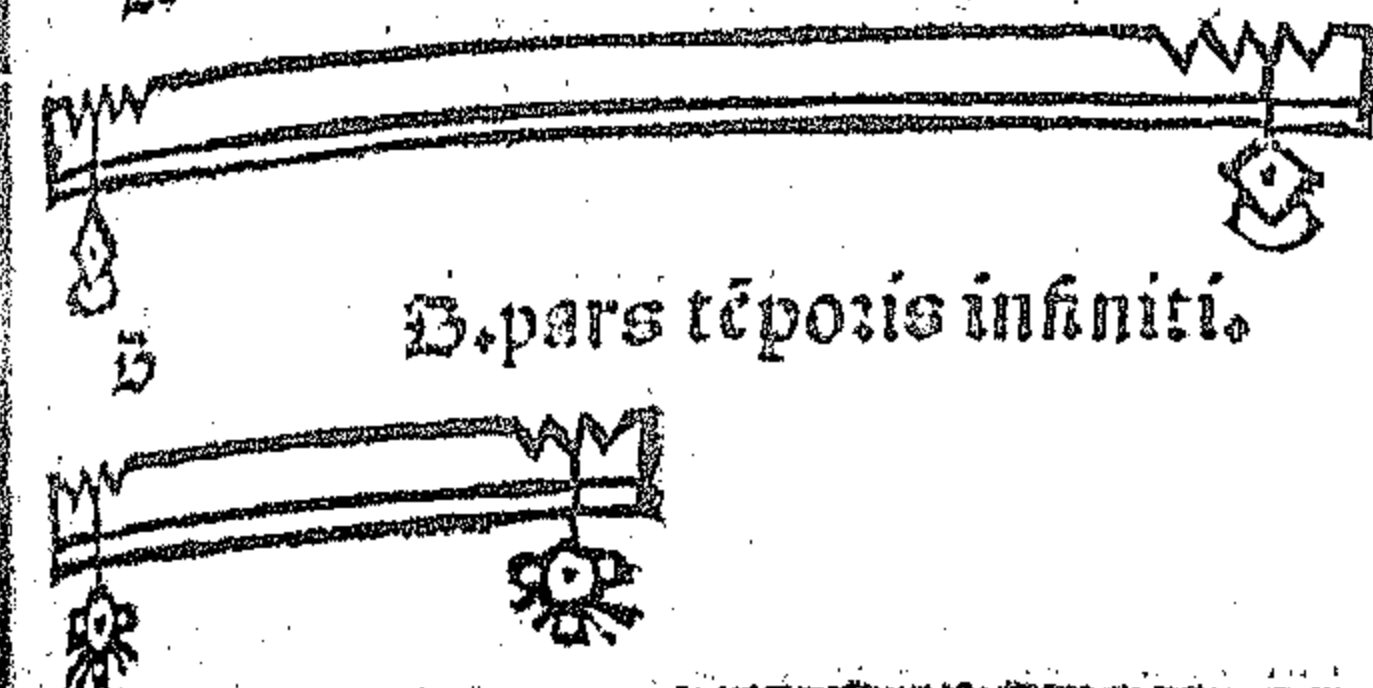
Documētū

3. phy. t. c. 61. 2. 79.

Si enim magnitudo finita in qua est. a. b. Tempus autem infinitum in quo est. c. d. Accipiat igitur tempus aliquod finitum in quo est. h. In hoc ergo transibit aliquod magnitudinis. Et sit quod transitum est in quo est. b. h. hoc autem aut mensurabit quod est in quo est. a. b. aut deficiet aut excurret: differt enim nihil. Si enim semper equalis ei que est in. b. k. magnitudinem in equali tempore transibit: hoc autem mensurat totum: finitum erit tempus in quo transibit. In equalia enim diuidetur sicut et magnitudo.

Et si magnitudo fuerit finita: tempus etiam erit finitum. Sit igitur magnitudo finita. a. b. et tempus infinitum. c. d. et ex tempore accipiatur aliquod finitum. e. f. h. d. In hoc igitur tempore pertransit quandam partem eius spacia. Sit igitur. b. k. et ista pars aut equalis. a. b. aut minor aut maior. Si igitur magnitudo fuerit equalis scilicet. b. k. pertransit in tempore equali: et ista magnitudo est equalis toti: necesse est ut totum tempus in quo pertransit sit finitum. Diuidit. n. p. pres equalis magnitudinis

Demonstratio prima per quam probatur quod si magnitudo est finita: quod tempus est finitum: et sumitur per demonstrationem ex proportione partis ad totum.

A magnitudo finita	
Mobile pars magnitudinis finite.	
B	K

partes equalis magnitudinis posite parti posite: et in temporibus equalibus tempore in quo pertransit parte positaz. Et pars posita magnitudinis aut mensurat magnitudinem: aut excedit illam: aut diminuit ab illa: et quocumque fuerit consumit illam. Et cum diuisio magnitudinis per hanc partem consumit: et iste partes equalis magnitudinis pertransit in partibus equalibus temporibus in quo pertransit tota magnitudinem: et hinc eundem numerum: manifestum est quod tempus est finitum: nam illud quod componitur ex partibus finitis in numero: necesse est finitum. **Dixit sit igitur magnitudo finita et c. i. ponamus igitur magnitudinem finitam. a. b. et pertransit ista magnitudo ut dicit aduersarius in tempore infinito. s. in tempore. c. d. quod est finitum ex parte. d. et cum posuit hoc dubitatum: dixit et accipiat ex tempore et c. i. posse est ut ex hoc tempore infinito accipiat ex extremo finito. s. d. pars finita. et sit de. h. d. hoc igitur tempore pertransit et c. i. et cum acciperim partem finitam ex tempore infinito: in quo motum pertransit totum spacia: tunc in hoc tempore quod est pars: pertransit quandam partem illius spacia: necesse est quod pertransit totum in tempore finito: et impossibile est ut pertransit totum et partem in eodem tempore idem motum equalis velocitatis: neque ut pertransit illa in tempore infinito. **Et cum declarauit quod necesse est ut motum pertransit in hac parte temporis finita partem magnitudinis etiam finitam. d. ista igitur pars aut mensurat et c. i. et ista pars mensure quam pertransit in parte temporis finita necesse est secundum quod mensura est finitum: aut excedat illam quoniam ex magnitudine remanet minus: quod minus mensurat per illam: aut ut excedat quoniam non mensurat per illam illud minus. **Et cum posuit quod ista pars magnitudinis necesse est ut presumat per mensurationem totam magnitudinem: cepit declarare quod illa pars temporis in quo pertransit illi parte magnitudinis******

Uult demonstrare illud quod posuit prius. s. quod impossibile est ut magnitudo finita pertransit in tempore infinito: ponendo magnitudines terminatas: et quod posse est ut per illam moueat aliquid in tempore infinito: deinde abscidit de illa magnitudine pres terminatam: et posuit quod manifestum est ut motum moueat per illam partem magnitudinis in tempore finito: quod in quo mouetur per totum: et illud tempus necesse est finitum: et quod motum equalis velocitatis mouetur per magnitudines equalis in temporibus equalibus: necesse est ut motum moueat

Illud quod componitur ex partibus finitis in numero necesse est finitum. Idem conuenit. et c. i. 60.

Impossibile est ut pertransit totum et pres idem motum equalis velocitatis: neque ut pertransit illa in tempore infinito

De qd psu-
mit a mesu-
ratioe finiti
est finitum.
Idem primo
p. 27. c. 37.

necesse est vt psumat tps per mesuratione et. s. aut qd mesuret illud:
aut excedat illud. s. tps in qd ptransit illa tota magnitudine: et qd
psumit a mesuratioe finiti e finitum: s. positum est esse finitum qd est in
conueniens. C. B. d. Si igit magnitudo zc. i. si oes pres eqles parib.
k. qd cosumit tota magnitudine ptransit illas motu eqlis velocitatis
tpe eqli: necesse est vt tpa in quib' ptransit istas ptes sint eqlia ete
vt numer' eaz sit sicut numer' ptiu magnitudis: z cu ptes magni-
dinis cosumat magnitudine: necesse est vt ptes tps cosumat tpa in
quo motu mouet per tota magnitudine: vnde necesse est vt tps
in quo pertransit totam magnitudinem sit finitum.

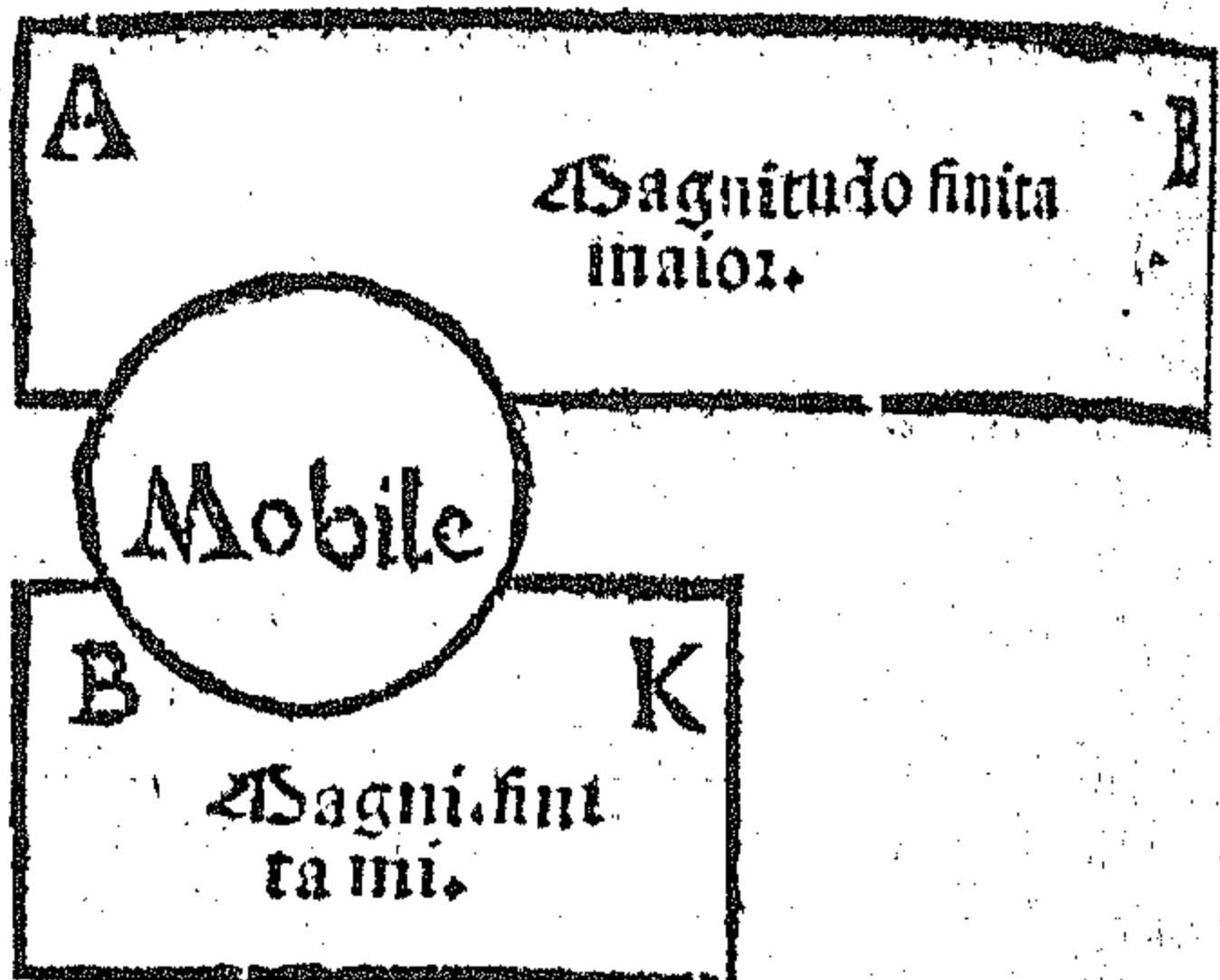
C Ampli' aut si no oes magnitudinem in infinito tpe trasi-
bit: s. ptingit aliqua in finito tpe trāsire vt q est. b. k. Nec
aut mesurabit tota z equalē in eqli trāsibit: quare z fin-
tū erit tps. Qd aut no in finito tpe trāsit q e. b. k. mani-
festū est si accipiat in altera finitū tps. Si eni in minor
ptez trāsit hac: necesse est finitā ee altero termino exite.
C Et et si no ois magnitudo ptransit in tpe infinito sicut
magnitudo. b. k. z h mesurat totū. Et eqlis magnitudo
ptransit i tpe equali: necesse est vt tps et sit finitū. Et appet
q ps q est. b. k. no ptransit in infinito: si posuerim' ipam
finitā ex altera pte. Qm si ps ptransit in minori tpe: ne-
cesse est vt hoc sit finitū: qm altera pars est finis eius.

21

Continuatio

C Lū declarauit q im-
pole est vt motū ptra-
seat spaciū in tpe fini-
to: z possit q pertransit
ptē illius magnitudis
in pte illi' tps: z q il-
la magnitudo psumit
totā magnitudinē: z q
totū tps diuidit in tpa
eqlia numero magni-
tudinū: in q's diuidit
magnitudo: cu qliber
magnitudo eaz ptra-
seat in tpe finiti: z oē
qd cōponit ex finiti in
nūero z magnitudie e
finitū: z ista demratio
fundat sup hoc qd pcedit q no ois magnitudo ptransit in tpe infinito:
z icipit notificare quo istud positū est necium in hac demratioe:
verificare pponē dicētē q no ois magnitudo ptransit in tpe infinito.
Aduersari' n. cu posuerit q aliq magnitudo ptransit in tpe infinito
no pot ponere b nisi in toto no in tpe: z si notūc totū z ps ptransit

C Demostratio secūda per quā probat qd
qd supra: z sumitur ex proportione cuius-
bet finiti ad quolibet finitum.

in eodē tpe: qd est impole: z hoc est ei' in tētio in hoc caplo: z in cepit
deklarare quo verificabit demratio eius cu aduersari' cōcesserit q
no ois magnitudo ptransit in tpe infinito. C Et dixit: z et si non ois
magnitudo zc. i. z manifestū est q cu posuerim' q no ois magnitu-
do ptransit in tpe infinito. Verbi grā magnitudo que est ps totū ma-
gnitudinis. s. b. k. z posuerim' q ista magnitudo quā ptransit in tpe
finito mesurat totū: z posuerim' q magnitudines equales ptransit
illud qd est equalis velocitatis in tpebus equalib' necesse est vt tē-
pus in quo pertransit partē magnitudis mesuret totū tps: sicut illa
ps magnitudis mesurat totā magnitudinē. Et cu ita sit necesse est
q tps in quo ptransit totā magnitudinē sit finitū. C Et cu posuerit
ppones ex qd sequit vt ois magnitudo ptransit i tpe finiti: z vna
eaz sicut qdā magnitudines ptransit in tpe finiti: aduersari' for-
te no pcedet hac: icipit deklarare illa. z. d. z appet zc. i. z appet q ps
magnitudis necesse est vt ptransit in tpe finiti: qm cu posuerimus
tps finitū ex altero extremo z est extremū in quo icipit motū mo-
ueri posuerim' q motū icipit moueri i extremo ist' tps: z ex ex-
tremo illius magnitudis: z ptransit ex illo aliquā pte: manifestū e
q ptransit istā pte in tpe finiti. Na notūz est per se q in minori tpe
ptransit ps: q tps in quo ptransit totū: z min' q finitū est finitū neces-
sario. C B. d. ergo necesse est vt sit finitū zc. i. qm cu posuerim' tps
finitū ex altero extremo. s. ex vltimo ex quo motū in cepit ptransire
spaciū: z posuerim' ipz ptransire ptes magnitudis: z totū tps ptes di-
stinguet p duo vltima. s. vltimū ex quo motū in cepit moueri ex ex-
tremo magnitudis: z vltimū. s. ad qd puenit motū ad vltimā pte:
magnitudis: z possit tps finitū ex altero extremo: qm difficile est: aut
ipote imagari q aliq motū ptransit magnitudinē finitā ex vtroq;
extremo tpe finiti: no ex vtroq; extremo: na illud tps manifestū e q
e finitū ex extremo in q icipit motū moueri: z ex extremo magnitudis.

Tex. expō.

Notūz est p
se q in mi-
nor tpe p/
trāsit pars:
q tps i quo
ptransit to-
tūz. z min'
q infinitūz
est finitūne
cessario.

C Eadē aut demratio est z si lōgitudō qdē infinita sit:
tps aut finitū. z manifestū igit ex dictis e q neq; linea:
neq; planū: neq; oino nullū ptiūoz erit atom' no solū
ppter qd id nūc dictū est: s. z qz diuidi atomū accidet.
C Et ista eadē demratio seqt si magnitudo fuerit infini-
ta: z tps fuerit finitū. z manifestū e igit ex dictis q neq;
linea: neq; superficies: neq; aliq ptiūū est indiuisibile:
Et declaratio illius est ex hoc qd nunc diximus: z ex
hoc qz sequitur q indiuisibile sit diuisibile.

C Idē demratio p quā declarat q impole est vt spaciū finitū p-
trāsit in tpe infinito: p illā eandē declarabit q impole est et vt ali-
qd motū ptransit magnitudinē infinitā in tpe finiti: qm qn idē mo-
tū ptransit illā magnitudinē infinitā in tpe finiti: necio ptransit
pē illi' magnitudis in pte illi' tps. z illa ps psimet totū tps z me-
surat illud cu fuerit finitū: z in tpebus equalib' finitis ptransit motū
magnitudines eqles s. z numer' tēpor. ex quo sequit vt tota magni-

22

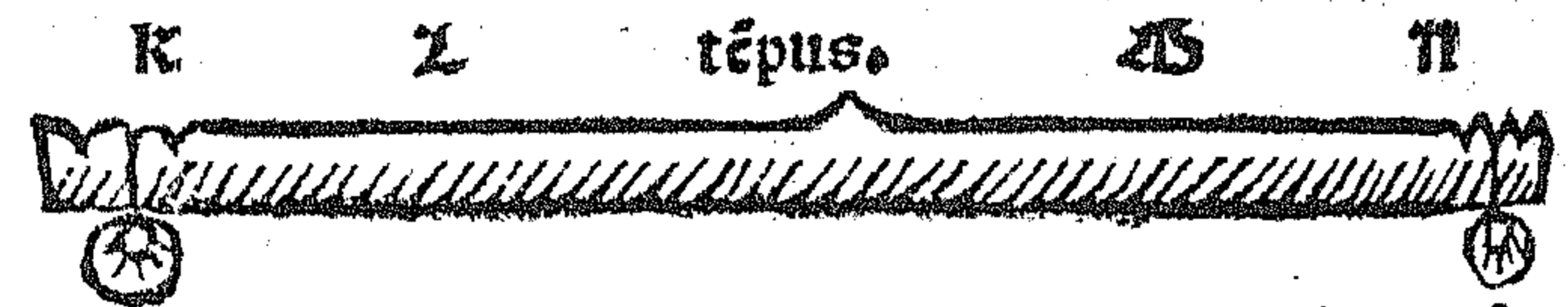
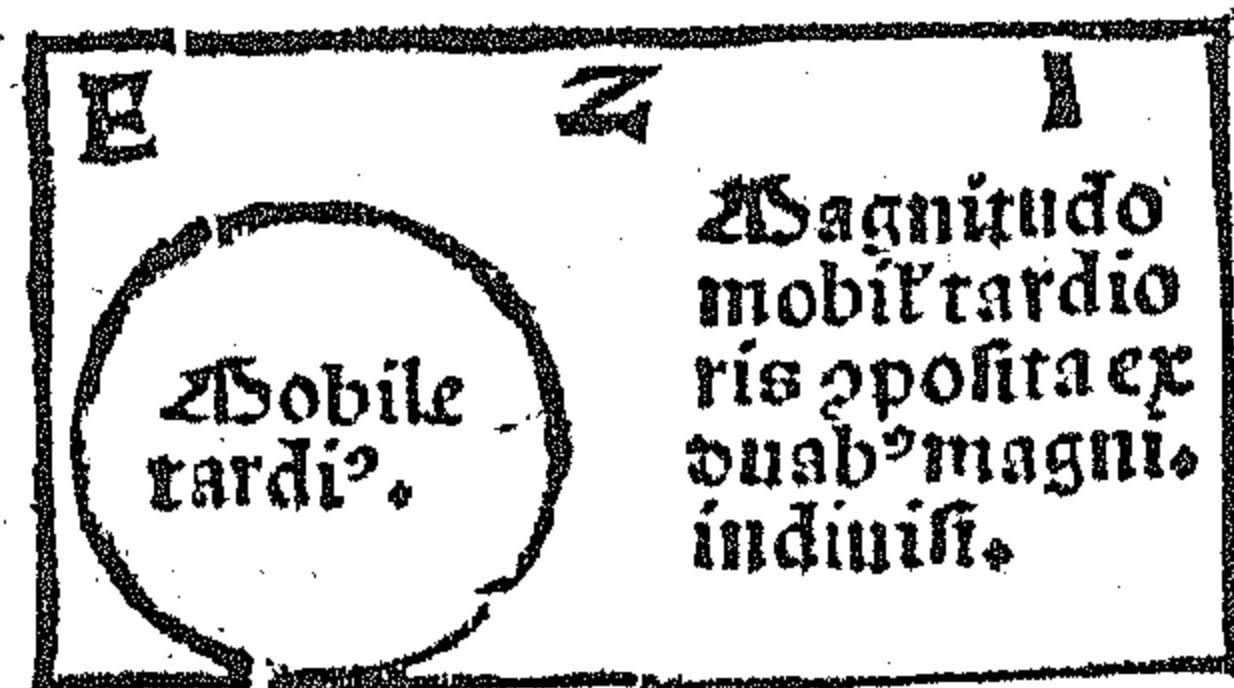
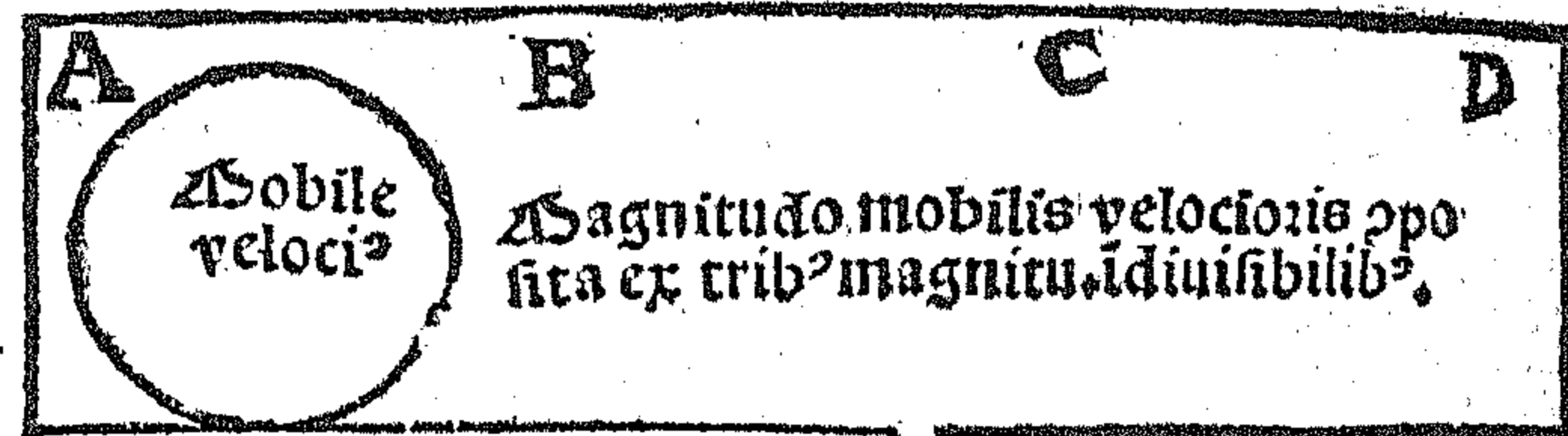
illa ex qb
tri. clara
ut q ma/
gnitudines
no sunt in/
diuisibiles
sunt tria ge
nera.

veloci in
equali tpe
maius spa/
ciu ptrafit.

tudo sit finita. **C** B. d. manifestu est igitur ex dictis zc. i. declaratu est igitur ex dictis qd impossibile est ut aliqd ptiuū cōponat ex indiuisibilibus. **U.** g. linea aut superficies: aut corp⁹: aut tps: aut mor⁹. **B.** d. z declaratio illi⁹ zc. i. ex demōstrationib⁹ pdictis: illa. n. ex qb⁹ declarauit qd magnitudines nō sunt indiuisibiles sunt tria gna: quoz Unum est ex nā ptiuoz z ptiuoaz. Scdm aut est ex nā mori: z mor⁹. Tertiu aut ex nā velocioris z tardioris. Et ipse vult et inducere alia demōstrationē ex nā velocioris z tardioris in q declarat qd q ponit magnitudinē indiuisibile ptinget ei q velocior nō diuidat. z hoc ostēditur cū dicit: z q sequit ut indiuisibile sit diuisibile. i. z hoc appete fm q declarabit qm sequit ut indiuisibile sit diuisibile.

C Qm autē in oī tpe velocius z tardius est. velocius aut plus transit in equali tpe: cōtingit aut z duplices z hemioliaz transire longitudinē. Sit. n. h ratio velocis. **A**dducat igitur velocius hz hemiolia in eodē tpe: z diuidant magnitudines q qdē velocioris sunt i q e. a. b. c. d. i tres atomos. **Q**ue vō sunt tardioris i duos i qb sunt. e. z. i. Itaqz z tps diuidet i tria atoma. **E**qlē. n. i eqlī tpe ptrafit. **D**iuidat igit tps i ea q sunt. k. l. m. n. **T**rez at qm tardi⁹ deductū ē p. e. z. i. z tps sepabit i gemina. **D**iuidat g atom⁹ z ipartibile: nō. n. i atomo tra fit sz i pluri. **A**dāifestū g ē q nihil ptiuoz ē imptibile.

C demōratio q nullū ptiuū est cōpositū ex indiuisibilibus.

Quoniam

C Qm qz in oī tpe inuenit velocius z tardius: z veloci⁹ pertrafit maius in equali tpe: z pōt transire longitudinem duplaz longitudinis: aut equalē z dimidiā: z con tingit ex hoc vt velocitas sit in hac proportione. **M**o natur igitur q velocius ptrafeat equalē z dimidiū illius q pertrafit alterū in equali tpe: z diuidam⁹ mēsu ras velocioris. scz. a. b. c. in tria indiuisibilia: z mensu ras tardioris in duo. scz. h. z. ergo necesse est et vt tps diuidat in tria tpa indiuisibilia. **A**dēfura. n. equalis p/ transitur in tpe equali. **D**iuidem⁹ igitur tps in. q. m. n. **E**t etiā qz tardius ptrafit spaciū. h. z. necesse ē et vt tps diuidatur in duo equalia. **E**rgo diuiditur illud quod est indiuisibile: quoniā pertrafitus eius non erit in tpe indiuisibili: sed in maiori qz tps velocioris. **A**dāifestū est igit q nullū cōtinuū est indiuisibile.

C Ita declaratio fundat super ppōnes: quarū vna est: q veloci⁹ pertrafit in equali tpe maius spaciū q illud qd pertrafit tardius: z cum ita sit: z velocius z tardi⁹ sunt multis modis possibile est vt tū posuerim⁹ q aliqd tardius mouet p aliqd spaciū in aliquo tpe inuenire aliqd veloci⁹ qd mouet illo tpe per equalē z dimidiū illius spaciū. z q morū ptrafit medietatē spaciū p qd mouet in medietate illius tps. **C** Et cuz declarauit hoc posuit aliqd tardius qd mouetur per aliqd spaciū cōpositū ex duab⁹ partibus indiuisibilib⁹ in aliquo tpe: z posuit aliqd veloci⁹ moueri in illo tpe per equalē z dimidiū illius spaciū: z hoc possibile est: vnde necesse est vt spaciū p qd mouet hoc veloci⁹ cōponat ex tribus partibus indiuisibilib⁹ cum proportio trium z duoz sit sexquialtera. z qz tps in quo ptrafit magnitudo est equalē magnitudinē: z diuisibile in ptes equalēs numero partibus quibus diuidit magnitudo: vt declaratu est ex predicta demōstrationē: sequit vt illud tēpus in quo velocius pertrafit magnitudinē cōpositā ex tribus magnitudinibus indiuisibilib⁹ sit etiā cōpositū ex tribus partibus indiuisibilib⁹. **E**t qz tardius pertrafit in hoc tpe magnitudinē cōpositā ex magnitudinibus indiuisibilib⁹ pertrafit medietatē istius magnitudinis cōposite ex duabus partibus indiuisibilib⁹ in medietate illius tēporis. **E**t qz istud tēpus cōponitur ex tribus partibus indiuisibilib⁹ sequit vt pertrafit illam in tpe z dimidia tēporis: z sic diuidit indiuisibile. **C** Et hoc intēdebat cū dicit: z et qz tardius zc. i. qm tardius pertrafit medietatē spaciū. h. z. qm notū est q cum aliqd notūz pertrafit aliqd spaciū in aliquo tpe q ptrafit medietatē illius spaciū in medietate illius tēporis. **E**t et si posuerim⁹ hoc morū tardius moueri per totū spaciū per qd velocius mouet pertrafit illud in maiori tēpore z mouebit in medietate illius tēporis per medietatē illius spaciū. **C** omē. **A**uer. sup phz. **g**

Itus spacij copositi ex tribus partibus indiuisibilibus. Et sic dicitur
indiuisibile: hoc intēdebat cum dixit qm̄ pertrāsitus ei⁹ nō erit
in tpe equali in tpe maiori nedū vt sit in tpe indiuisibili.

Capitulum in quo ostēdit qd̄ indiuisibile tps est ip̄z nūc
z qd̄ in ipso nūc nō p̄tingit eē mortū neq; qetē. Cap. 4.

Necessesse autē est z ipsuz nūc qd̄ nō s̄m alterū
sed per se z primū dictum indiuisibile z in
omni tpe h̄mōi eē. Steniz aliquid vltimū
eius qd̄ est factū cuius sup hoc nihil futuri
est. Et iteruz futuri est cuius super hoc ni-
hil est illius qd̄ factuz est. Quod vtriq; diximus vtrūq;
esse terminum.

Et necesse est vt instās ēt qd̄ non dicit p̄ aliqd̄ sed p̄
se z principat̄ vt sit indiuisibile. Et qd̄ est in toto tpe
vnū vno mō. Est. n. vltimū eius qd̄ fuit: z nihil ex eo ē
futuri. Et est vltimū futuri z nihil ex eo est ei⁹ qd̄ fuit.
Et hoc est qd̄ dixim⁹ qd̄ est extremū vtriusq;.

Ult declarare qd̄ instās qd̄ d̄r finis p̄teriti z principū futuri
est vnū indiuisibile s̄m s̄m: sed est diuisibile s̄m rationez
s. qd̄ vltimū p̄teriti nō est aliud in subiecto a principio futuri. Et qd̄
instans in rei veritate d̄r de illo qd̄ nō diuiditur oimoz d̄r trāsūm/
ptiue a de tpe breui in cuius medio est hoc instās qd̄ vulgus ap-
pellat tps̄ p̄sens. Et hoc tps̄ h̄ in rei veritate coponit̄ ex duobus
tēporib⁹. s. p̄terito z futuro. **D**ixit. z necesse est vt instās ēt z c. i.
p̄seruando se ab isto tēpore de quo d̄r instans nō principat̄. **D**icit
rauit qd̄ veruz instās necesse est vt sit indiuisibile: z vt sit vnū in to-
to tēpore. **E**t cū narrauit qd̄ necesse est vt sit vnū indiuisibile: cū
cepit declarare hoc: z dixit: est. n. vltimū z c. i. z necesse est vt sit in-
diuisibile: qd̄ est vltimū finis tps̄ p̄teriti z nō est pars tps̄ futuri
z est ēt principū tēporis futuri: z nō est pars tēporis p̄teriti. **D**icit
hoc est qd̄ diximus z c. i. z istud instans est illud de quo diximus cū
locuti fuimus de tēpore qd̄ est extremū tēporis p̄teriti z futuri. s.
finis p̄teriti z principū futuri.

Hoc autē si demonstrat̄: qm̄ h̄mōi est p̄ se z s̄m ipsuz
simul manifestū erit qd̄ indiuisibile est.

Et cū declaratū est in hoc qd̄ est tale z qd̄ est vnū ap-
paret cū hoc qd̄ est indiuisibile.

25 **D**ixit: z cū declaratus est qd̄ vtrūq; instans est tale. s. qd̄ nō est pars
tps̄ p̄teriti aut futuri: manifestuz est qd̄ est vnū: z qd̄ cū hoc est indi-
uisibile. **E**t nō intēdit qd̄ cuz fuerit declaratū qd̄ est vnū: appare-
bit per mediū qd̄ est indiuisibile: qm̄ scire ipsuz eē vnū: z scire ipsuz
eē indiuisibile est in eodē ordine: z iō dixit: appēbit cū hoc: nā aliqd̄

24 Instās ē i/
diuisibile s̄z
s̄m: z diui-
sibile s̄z rō/
nez. 3d. 4.
phy. cō. 121.

a Instans
d̄r de z trā/
s̄p̄riue. 3d
3. 54.
b Tps̄ p̄ns
in rei veri-
tate copo-
nit̄ ex duo-
bus tēpori-
bus. s. p̄teri-
to z futuro.

Scire istās
eē vnū z sci-

vt biceret̄ si p̄cedam⁹ qd̄ instās est indiuisibile: tñ nō p̄cedem⁹ qd̄
est vnū: sed duo: vnū finis p̄teriti: z sc̄z p̄ncipiū erit futuri: z ambo
s̄m indiuisibilia. Cuz igit̄ apparet qd̄ est vnū: declarabit̄ cuz hoc
qd̄ est indiuisibile s̄m dualitatē. **N**oc igit̄ qd̄ declarauit h̄ de indi-
uisibilitate est aliud ab illo qd̄ declarauit in tēpore: z fundat̄ super
duo fundamēta: quoz vnū est qd̄ instās nō est ps̄ p̄teriti aut futuri
sc̄z vero est qd̄ indiuisibile nō p̄tinuat̄ cū indiuisibili. **E**t cū nar-
rauit qd̄ cū instās fuerit tale necesse est vt sit vnū nō diuisibile in
quo. nāz declaratū est qd̄ in se nō est diuisibile: sed q̄rit̄ h̄c qd̄ nō di-
uidit̄ in duo: z iō incepit declarare hoc: z dixit.

Necessesse est igit̄ idēz esse ipsuz nūc qd̄ vltimū vtriusq;
tps̄ est. Si eniz alterū est: cōsequēter nō erit alteruz
alteri: p̄ id qd̄ nō est cōtinuū ex impartibilib⁹. Si autē
seorsuz est vtrūq;: inter mediū erit tps̄. **O**mne eniz cō-
tinuū h̄mōi est: quare erit vniuocuz medio terminoz.
Et vero si tps̄ mediū est diuisibile erit. **D**e eiz tps̄ ostē-
sum est qd̄ diuisibile sit. **Q**uare z diuisibile est ip̄m nūc.
Si autē diuisibile est ipsuz nūc esset aliqd̄ qd̄ factuz est
in futuro: z futuruz in eo qd̄ factū est: s̄m qd̄. n. diuidet̄
hoc determinat̄ p̄teritū z futurū tēpus.

Necessesse est vt instās qd̄ est vltimū duoz tēporū sit
vnū. **Q**m̄ si fuerit vnū post aliud: impoſe est vt vnūz
sequat̄ aliud: qm̄ tunc continuū erit copositū ex indiui-
sibilibus. **E**t si vtrūq; fuerit separatū a reliquo: tūc iter
illa erit tps̄. **Q**m̄ hec erit dispō cuiuslibet cōtinui. **E**r-
go necesse est vt inter duo extrema sit aliqd̄ vnigenēū:
sed si inter duo extrema fuerit tps̄ diuidit̄. **N**āz decla-
ratum est qd̄ oē tps̄ est diuisibile: z sic instās erit diuisi-
bile. **E**t si istās fuerit diuisibile: sequit̄ vt aliqd̄ p̄teritū
sit in futuro: z aliqd̄ ex futuro sit in p̄teritū. **Q**m̄ vbi h̄
distinguit̄ illic est d̄ria inter p̄teritū tps̄ z futurū.

Et cuz hoc sit declaratū: necessario sequit̄ vt instans qd̄ est finis
p̄teriti z principū futuri sit idēz indiuisibile: nisi s̄m d̄ffōnem tñ. **26**
Et cum narrauit qd̄ est vnū dedit̄ rōnem super hoc: z dixit: qm̄
si fuerit vnū post aliud z c. i. qm̄ si finis p̄teriti fuerit vnū instās:
z principū futuri fuerit aliud instās: necesse est aut vt instās sequa-
tur instās z tangat ipsuz: aut vt alteruz nō tangat reliquū: sed im-
possibile est vt alterū tangat reliquū: qm̄ tunc cōtinuū esset copo-
situm ex indiuisibilib⁹: qd̄ est impoſe: z etiā impossibile est vt alteruz
sit separatū a reliquo nō tangens: qm̄ tunc sequitur vt inter illa sit
tempus: nam impoſe est vt continuū sit copositum ex segregatis

re instās eē
indiuisibile
est in eodēz
ordine. p̄o
hoc vid̄ cō.
3. q̄rit̄ met.

26

In oī cōri-
nuo nece ē
vt iter duo
vltia posita
sit aliqd de
gñe illorū
cōtinuoz.

inter q̄ ipole est vt sit aliqd etherogeneū: hoc intēdebat enī dicit
qm̄ hec est dispō cuiuslibet p̄tinui zc. i. qm̄ in omni cōtinuo nece
est vt inter duo vltima posita sit aliqd de gñe illoz duoz vltimoz
Si igit fuerint puncta: nece est vt inter illa sit linea: z si sup̄ficia
nece est vt iter illas sit corp⁹: z si linee: nece est vt iter illas sit sup̄f
cies: z si instantia: nece est vt inter illa sit tps. Ultima em̄ nō in
ueniunt nisi in habentibus vltima. s. q̄ p̄cra nō sunt nisi in linea
z instantia in tpe. Et ipole est vt cōtinuū cōponat nō ex suo gñe: aut
ex rebus separatis: z et impole est vt vltima segregent. Deinde
dicit: s; si iter duo extrema fuerit tps zc. i. nā posita est q̄ instās est
indiuisibile: qm̄ nō est pars tps p̄teriti aut futuri. Deinde indu
xit impole qd sequit si fuerit diuisibile: z dixit: z si instās fuerit di
uisibile zc. i. qm̄ instās si ponat tps diuidet perverū instās in p̄teri
tū z futurū: z q̄ est terminus inter p̄teritū z futurū: vt describitur
nece est vt pars p̄teriti q̄ est in eo sit futura: q̄ distinguet ab vltimo
qd est inter tps p̄teritū: z instās qd diuisibile. Et s; sequit vt pars
futura sit p̄terita: qm̄ erūt illic tria vltia. s. vltimū p̄ qd diuidit in
stans: z vltimū per qd cōtinuat cū p̄terito: z vltimū per qd cōti
nuat cum futuro. Et vlt cū illud tempus accipit s; m̄ q̄ est post p̄ter
teritum erit futurū: z cum accipit s; m̄ q̄ est ante futurū erit p̄teri
tū. z s; partes eius: qm̄ cū diuidit in duo diuidit in p̄teritū z futu
rum: z vtrūq; est p̄teritū z futurū insimul. qd est impole.

Simul aut z nō per se erit hoc nūc: sed s; m̄ alteruz.
Diuisio em̄ nō s; m̄ ipsuz est. Adhuc aut ipsuz nūc hoc
quidē factū erit: illud aut futurū: z nō semp idē factuz
est z futurū. Neq; itaq; ipm̄ nūc idē est simul: multiplici
enim diuisibile est tempus.

Et erit cū hoc instās nō illud qd est per se: s; idē qd
alio modo. Diuisio em̄ nō est ei in se. Et cū hoc instās
non hz quandā partē p̄teritā z quandā futurā: z qd
est vnū nō fuit z erit. Et instās non erit idē: tps enim
diuidit in multis diuisionibus.

27

Clā declarauit q̄ vnū impossibiliū p̄tingētū ponentib⁹ q̄ instās
est tps: est vt sit ps futuri p̄teritū z pars p̄teriti sit futura: Incept
inducere aliud impole. Et dixit: erit cū hoc instās nō illū qd est
p̄ se. i. z cū hoc instās nō est instās qd est per se p̄mo z p̄ncipali sed
illud qd d̄r s; m̄ s; litudinē. D. d. diuisio em̄ zc. i. z ista impossibilia cō
tingūt ponētib⁹ q̄ instās est tps: q̄ diuisio nō est in cōtinuo. i. in
instātis nisi p̄ accōzē cū sit terminus iter p̄teritū z futurū. Deinde
dixit et aliud ipole: z dixit: cū hoc zc. z et sequit tertiū impolem
instās fuerit tps. s. vt qdā ps instātis sit p̄terita z qdā sit futura: z
vni⁹ qdā ps nō est futura z qdā p̄terita. nā vtrāq; ps nō est z ipole
est vt vnū ens cōponat ex duob⁹ nō entib⁹. Deinde induxit quat
tā rōnez: z dixit: z instās nō erit idē. i. z impole est si instās futuri
tps vt sit indiuisibile. nam omne tps est diuisibile.

Diuisio nō
est iēcētia
i. i. nā instā
tis nisi per
accōzē: qd
quō sit itel
ligēdū vid
4. ph. c. 12

Quare si hoc impole est nece ipi nūc nece est
idē esse ei qd in vtroq; est nunc. Et vero si idem: est ma
nifestum q̄ est indiuisibile. Si enim diuisibile est iterū
cōtingent eodem que z prius.

Cū igit ista sunt ipolia nece est vt instās sit idē. s.
instās qd est in vtroq;. Sed si fuerit idē manifestū est
q̄ est etiā indiuisibile. Quā si fuerit diuisibile sequunt
ex hoc etiā illa que prius sequebant.

Cum declarauit primo q̄ instās impole est vt diuidat in indiuis
bile. Deinde declarauit scdo q̄ impossibile est etiam vt diuidat in
diuisibile. Dixit: cum igit ista sunt impossibilia zc. i. z cū ista im
possibilia predicta sequant ponētes q̄ instans est diuisibile: siue in
diuisibile: nece est vt instans sit idē. s. instās cōmune vtriq; tem
pori p̄terito z futuro: z hoc intēdebat cū dixit. s. instans qd est in
vtrōq;. i. instans qd est d̄ria cōis vtriq; tempori. Et cū declara
uit q̄ nece est vt sit idē: q̄ est indiuisibile: declarauit et cōuersam
i. q̄ cū fuerit idem sequit vt sit indiuisibile: z quasi intēdebat q̄ cō
uersio est manifesta per se: z ipsum esse indiuisibile non est manife
stum per se. z ideo dixit: sed si fuerit vnū zc.

28

Quod quidē igit sit aliqd in tpe indiuisibile qd di
cimus esse ipm̄ nūc: manifestuz est ex his q̄ dicta sunt.
Quod aut nihil in ipso nunc mouet ex his manifestū
est. Si nāq; est cōtingit z veloci⁹ moueri in ipso nunc
z tardius. Sit igit ipm̄ nūc in quo em̄ moueat aut ve
locius in ipso: per. a. b. Ergo tardi⁹ in ipso per minore
q̄ sit. a. b. mouebit vt p. a. c. Quā aut tardi⁹ in toto ipso
nūc mouet p. a. c. velocius in minori q̄ hoc mouebit.
Quare diuidet ipm̄ nūc: sed erat indiuisibile. Nō er
go est moueri in ipso nunc.

Qd mot⁹ i
instāti non
possit fieri.

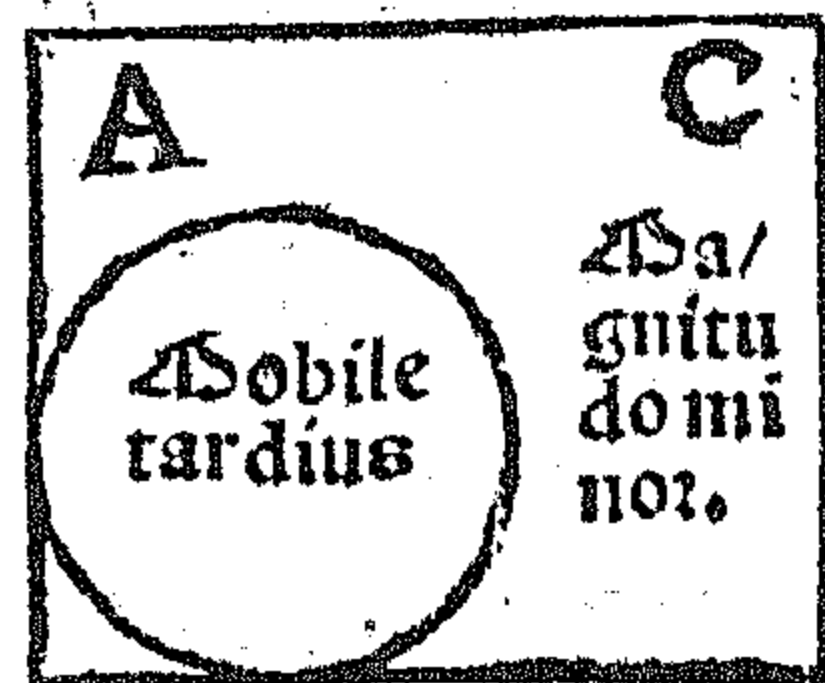
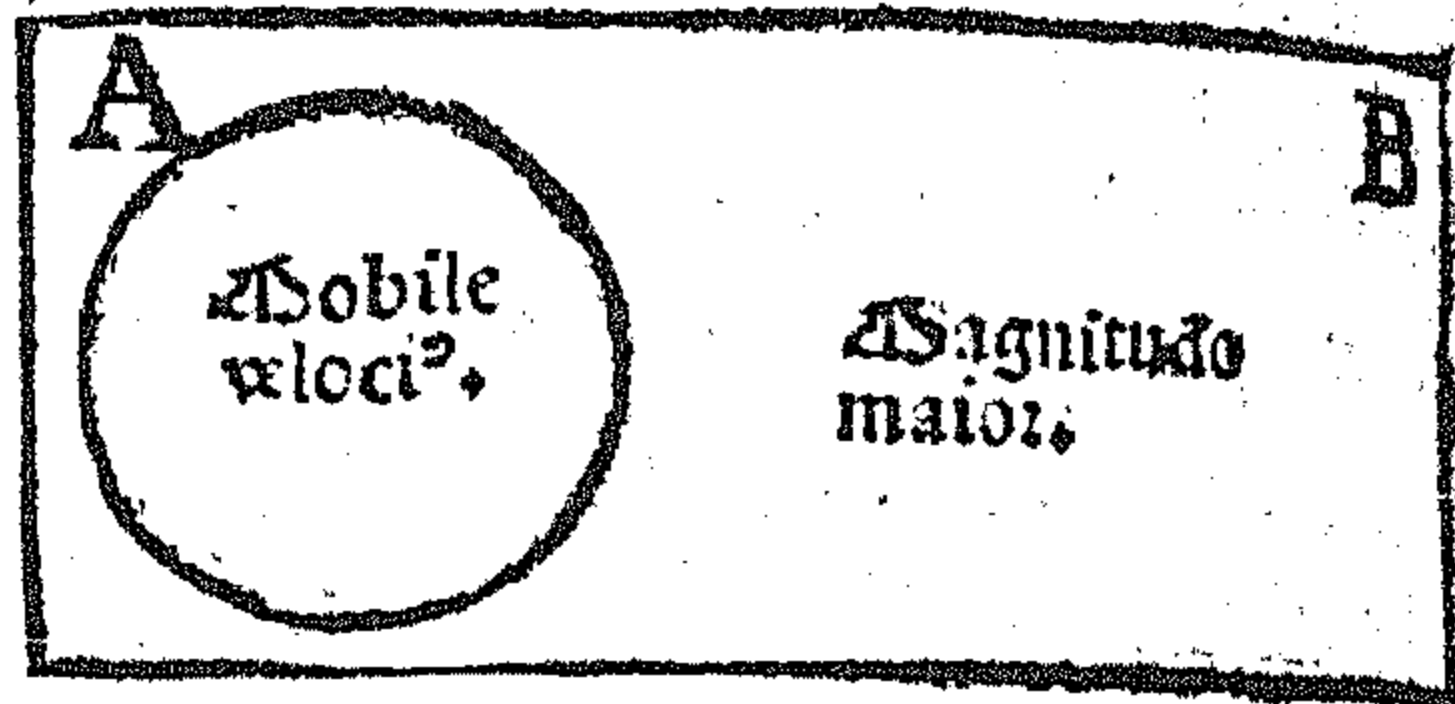
Declaratū est igit ex dictis q̄ i tpe est aliqd idiuisi
bile qd d̄r instās: z nos declarauim⁹ pus q̄ nihil mo
uet in h̄ instāti. Si igit pole est vt moueat veloci⁹ z tar
dius. Si igit instās em̄ z moueat in illo aliqd veloci⁹
per spaciū. a. b. ergo tardius mouebit in illo p̄ minus
spaciū q̄ p̄ spaciū. a. b. U. g. spaciū. a. c. Si igit tardi⁹
in toto instāti mouet p̄ spaciū. a. c. tūc veloci⁹ mouebit
p̄ minus. Cū seq̄ vt instās sit diuisibile. S; est idiuisi
bile. ergo impole est vt aliqd moueat in instāti.

29

Cum declaravit qd istas est indivisibiles vult declarare qd impossibile est vt motus fiat in instati delecta ratione perfecta: et preponit ad hoc qd i qli ter pte ipis in qua motus pot fieri. velle est vt duo mota moueant: vnu velocius et aliud tardius. Cum igitur hoc fuerit positum et posuerimus duo mota vnu velocius et aliud tardius moueri in instati p aliquo spaciū: nō est dubiū qd tardius moueat in illo p spaciū minus. Et cū posuerimus qd velocius mouebit p illud spaciū minus: et motū velocius mouet per spaciū minus in minori tpe. Manifestū est qd velocius ptransibit hoc spaciū in tpe minori instati qd est extra positū. Et sermo ei i hoc caplo ē manifestus: et nū declaratū est qd impossibile est vt motus fiat in instati ex predictis. s. qd velocius pot est ponere velocius ipso. Qm non pot aliqz dicere qd illud quo nihil est velocius est illud qd mouetur in instati: et illud quo nihil est tardius est illud qd mouetur per magnitudinē indiuisibilem et si hoc esset non esset proportio inter illum motū et alios motus. s. qui est in maxima velocitate et maxima tarditate: quia non est proportio inter lineam et punctum. Notum est per se qd motus sunt proportionales s. m velocius et tardius.

Demonstratio ostendens qd in ipso nunc motus esse non potest.

nunc temporis.

Quid est quiescere.

In ipso nunc nihil est aptum natum moueri neqz quiescere.

At vero neqz quiescere. Quiescere enim diximus aptum natum moueri qd non mouetur: qm aptum natum est in quo et sic. Quare: qm in ipso nunc nihil aptum natum est moueri: manifestū est qd neqz quiescere.

Neqz et est potest quiescere: qm iam diximus qd quies non potest nisi in eo quo innatum est moueri: cum non mouetur qm innatum est moueri: et quo innatum est moueri: et quo est. Et qd impossibile est aliqd innatum esse moueri in instati manifestū est qd nihil oino est innatum quiescere in eo.

Cum declaravit qd impossibile est motum fieri in instanti: vult declarare qd sicut est in genere: et posuit qd quiescens non potest quiescere nisi quando sicut suam naturam et locum et tempus fuerit innatum moueri: et non mouetur. Et hoc intendebat cum dixit: qm iam diximus qd quies est. et intendebat cum dixit: in eo qd innatum est moueri: in eo qd hanc naturam recipiendi motum. Et cum dixit: et quod intendit in tempore in quo innatum est moueri. Et cum dixit: et in quo innatum est intendit et ad locum quo innatum est moueri. Et cum dixit: sicut quem innatum est: intendit et ad tempus in quo innatum est moueri. Et cum proposuit qd quiescens est illud qd innatum est moueri in tempore in quo est innatum: et ad locum in quo est innatum: et sicut in alijs dispositionibus: dixit: qd igitur impossibile est etc. Et consecutio istius sermonis est manifesta qm quod quiescens non quiescit: nisi in tempore in quo innatum est moueri: instans non est tempus in quo potest aliqd moueri: concludit in seba figura qd tempus in quo aliqd quiescit non est instans.

30

Quiescens non potest quiescere nisi quando sicut suam naturam et locum et tempus fuerit innatum moueri: et non mouetur. Id. 4. ph. t. 6. n. 8. et idē hic. s. t. 67. r. 72. 2. 75.

Amplius si idē qd nunc in vtriusqz temporibus est: contingit autem hanc moueri: illud autem quiescere per totum. Qd autem mouetur in toto: in quolibet mouebit huiusmodi sicut aptum natum est moueri: et quiescens sicut quiescet: contingit idē simul quiescere et moueri. Adē. n. vltimū temporum vtriusqz: ipse nunc.

Et si instans est idē in vtroqz tempore: et est potest vt sicut aliqd totum moueat in altero et quiescat. Et illud qd mouetur sicut totum in aliquo tempore mouetur in quolibet loco demerato loco in quo innatum est vt motus fiat: et qd quiescit sicut quiescit illo modo. Sequitur nectio vt idē sit motus: et quiescens: et instans idē est vltimū duorum temporum.

31

Ista est alia declaratio: et intentio eius est: qm quod motus mouetur in tempore et quiescit in alio: et instans qd diuidit hanc duo tempora est idē vt predictū est: et omnis pars in qua demonstratur res mota in tempore in quo mouetur est mota in eaz omnes pars in qua demonstrat res quiescens in tempore in quo quiescit est in ea quiescens: si dispositio motus in instanti qd diuidit hanc duo tempora. s. tempus quietis et tempus motus sit ista dispositio: sequitur vt in hoc instanti sit quiescens et motus insimul: qd est commune vtriusqz temporum: et illud qd mouetur in vno tempore est quiescens in toto vel in omnibus partibus et in toto alterius est motus. Si igitur quiescit in hac parte communi necessario mouebit in eaz ex quo sequitur vt illud sit in instanti quiescens in motu insimul. Deinde dixit. et etiā si instans etc. i. et cū posuerimus qd instans est idē: vt declaratū est: et commune vtriusqz temporum est. vt illud moueat sicut totum in altero duorum temporum que diuidit instans: et quiescit in altero. Et cū posuerit hanc propositionē contingit ei alia et dixit: et illud qd mouetur sicut totum etc. i. et omne totum qd mouetur sicut totum in toto aliquo tempore necessario mouetur in quolibet parte illius temporis: cum sit positum ipsum moueri in omnibus partibus eius. s. qd motus eius est possibilis in qualiter parte tempore

ris in quo mouetur fm totum. Et similr qd gescit est quiescens in
oibus partibus temporis in quo gescit. Et cum posuit has propo-
siciones quasi pcedentes: quarum vna est qd instans est cde duobus
temporibus insimul: z est vnum indiuisibile. Et scda est: qd possibile
est vt illud fm totum moueatur in vno tempore fm totum z gescat
in alio. s. in duobus temporibus que diuidit instans comune. Et ter-
tia est qd in qualibet parte temporis in quo res mora mouetur e mo-
ratur: in qualibet parte temporis in quo gescit est gescens: induxit co-
sequens z dixit: sequitur necessario zc. z ista cosecutio manifesta e
qm cum instans fuerit comune vtriqz tempoz motum mouetur in
omnibus partibus vnus temporis: z quiescit in omnibus partibus
alterius temporis. Si fuerit possibile ipsum gescere in instanti neces-
sario mouebitur in eoz sic erit in eo quiescens z motum z quod est
impose. Ergo in hac pte neqz gescit neqz mouet. Et cum vificauit
impose est vt allqd moueat aut gescat in instanti: necesse igit est vt
motum non moueatur z quiescens non quiescat nisi in tempore.
Amplius aut quiescere qdem dicimus qd snt se hz
z ipsum z partes z tunc z prius. In ipso aut nunc non
est prius: quare neqz gescere. Necesse est ergo z moue-
ri qd mouetur in tpe: z quiescere quiescens.

Tractatus Secundus in quo agit de diuisione motus
z getis: postqz premiserat in superioribus quedam
necessaria ad tales diuisionem.

Ostendit qd indiuisibile no potest moueri: sed qd
motus diuiditur.

Cap. i.
Mod mutatur autem oē diuisibi-
le esse necesse ē: qm. n. ex quoda-
in qddam oīs mutatio est. Et cu-
qdem sit in hoc in qd mutatus ē:
non amplius mutat. Cum autē
est in eo ex quo mutatum ē z ipz
z partes eius non mutantur. Qd
eniz snt se hz z ipm z partes oēs
non mutantur. Necesse igit hoc
dem aliqd in hoc esse: aliud vero in altero mutante.
Non. n. in vtrisqz neqz in neutro pote est esse. Dico aut
in qd mutat fmū fm mutatoem: vt ex albo in fuscum
no in nigrū: no. n. necesse ē qd mutat in quocūqz eē al-
moz. Manifestū igit est qd oē qd mutat erit diuisibile.

Et omne transmutabile necessario ē diuisibile. Qm
qd oīs transmutatio est de aliquo z ad aliquid. Et qm
res manet in illo ad qd transmutatur tūc non transmu-
tatur. Et cum ēt manet in illo a quo transmutatur oibz
suis partibus: tunc non transmutatur. Et qm illud qd
est z sue partes eodem mō non est transmutatum. Se-
quitur necessario vt transmutatum fm quādam partes
sit in hoc: z fm aliaz sit in hoc. Qm impone ē vt in vtro
qz sit: aut sit in neutro. Et intelligo p hoc qd dico i quo
transmutatur primum in transmutatione. Terbi gra.
ex albo in pallidū non in nigrum. Qm no est necessa-
rium vt transmutatus sit: aut in hoc extremo: aut in h.
Ergo manifestū est qd illud qd trāsmutat est diuisibile.

In hac qōne accidit expositozibus qd quasi insolubilis contra
Aristo. dicunt enī qd si intelligit per transmutabile mo-
bile. illud quod pprie cadit in tria pdicamenta tm. s. in quāto: z
pbiz quali: tunc fmō eius non pnet transmutatoem in substantia:
z manifestum est qd illud qd transmutatur in substantia non est di-
uisibile sicut illud qd transmutatur in alijs motibus. Et etiam iam
dixit super hoc qd transmutatio in substantia collocat sub hac re-
ratione: vnde opinandum est qd vtiqz hic transmutatioe pro tribus
transmutatoibus. sed si modo fuerit intellectus iste locus: excipiū
tur tunc transmutatoes que sunt non in tpe: z ista transmutabilia
sunt diuisibilia z corpora: z sic demonstratio erit particularis: z ce-
teret esse vniuersalis. Et si intellexerimus per trāsmutabile illud qd
transmutat in tpe: z in nō tpe: tunc demonstratio non erit vera: trā-
mutatum non in tpe non erit fm quādam partes in eo ex quo: z fm
aliam in eo ad qd. Et id expositores ambigūt in rōsione z in isto
loco: z dicunt qd Alex. exponit qd oīs transmutatio est in tpe: s. qdā
latet sensum. Themistius vero dixit qd Arist. non loquitur hic de il-
lo qd transmutatur non in tpe: z fingit enim istam transmutatoem
esse diuisibilem: z qd manifestum est per se transmutatoem esse non
in tpe: intentio eius est transmutatio in oibus partibus. Alex. aut
contra dicit in hoc famoso vel magistro magno: qm Arist. z oēs pri-
pathetici dicunt hic esse transmutatoes que sunt non in tpe: z hoc
est manifestum in illuminatoibus z silibus. Ergo nihil est ponere qd
oīs transmutatio est in tpe. Dissolutio aut Themistij corrupitur
ex hoc qm ignorare transmutatum esse diuisibile aut indiuisibile: p
transmutatoem diuisibilem aut indiuisibilem est in eodez ordine.
Sed dignius est vt sit latentius naturalr transmutatum esse diuisi-
bile per transmutatoem in diuisibilem. Existimaf. n. qd transmutatio
indiuisibilis ēz esse in indiuisibili. Et ēt demonstratio qua Arist. vti-
tur in hoc non erit pma z essentialis: qm diuisibilitas eius qd trans-
mutatur in tempore non est ei fm qd est in tpe: cuz inueniatur in eo

z
No vtrum
pds i. hoc
loco intelli-
gat per trā-
mutabile
id qd soluz
in tribz pre-
dicamentis
ē trāsmuta-
bile.

Rō Alex.
Rō Thēi.

Contra Ale.

Contra The-
mistium.

quod non transmutatur in tpe. Et sic illud quod accipitur est in hac dimen-
satione non est ca: et erit ac si alius diceret quod homo est ambulans
quod est rationabile: rationalitas enim non est causa ambulationis nisi per ac-
cidens. **C**uius pace respondit ad hoc: quod diuisibilitas quam Aristoteles
intendit in hoc loco non est diuisibilitas secundum ultimam: sed diuisibilis-
tas que est in corpore per accidentia opposita: quam cum transmutatum
transmutatur de contrario in contrarium necessario diuiditur per duo
contraria dum transmutatur: et certe ista diuisibilitas est prima trans-
mutatio in tpe: et non accidit ei idem quod accidit Themistio. **S**ic
diuisibilitas est per accidens in continuo: et Arist. non considerat in
loco nisi diuisibilitatem que est continui essentialiter. **S**ecundum ultimam.
CEgo autem sustinui opinionem cuius pace: sed modo non: quam trans-
mutatores sunt duobus modis: modus ex se per se: et est transmutatio
que est de gete in getem. et modus ex se non per se: et est transmutatio
que est finis alterius transmutationis. **U**t g. illuminatio domus que
a motu candele: et mutatio colone de dextro in sinistrum a motu co-
lone. **E**t manifestum est quod iste transmutatores sunt non in tpe: quia
sunt transmutationes: et finis est in diuisibilis: et differt ab illo cuius
est finis. **E**t est manifestum quod impossibile est ut sit per se: ergo transmu-
tationes que sunt principales sunt duobus modis. **A**ut transmutatio
cuius finis est de genere illius transmutationis. **A**ut transmutatio cu-
ius finis est de alio genere: et utraque est transmutatio in tpe: et quedam
est in eo ex qua: et quedam in eo ad quod: et in inter: sine finis transmutationis
sunt transmutabilia que sunt in tpe. **E**rgo cum fuerit declaratum istis que sunt
in tpe: que sunt diuisibilia: declarabunt omnia transmutabilia esse diuisibi-
lia. **C**um omne transmutabile non in tpe est transmutabile in tpe.
Et est transmutari aliquid non in tpe est per accidens cum consequatur
transmutationem aliam. **Q**uod igitur accusatur Arist. si demonstratio
demonstrationem cum hoc quod cognitio eius collocat in cognitione transmu-
tabilis per se: quam illud quod est per accidens sequitur illud quod est per se: et est
finis transmutationis non est transmutationis: quam finis rei non est illa res.
Si igitur dicat transmutatio: erit per equocationem: et ideo Arist.
non apponit mentem illi: cum hoc quod apparet in sua declaratione: et sic
Arist. interio later omnes expositores. **D**e d. et omnis transmutatio est de
aliquo. i. de aliquo in quo est generans: et ista sicut diximus est transmu-
tatio que est essentialiter. s. de gete in getem. **T**ransmutatio vero que sequi-
tur transmutationem non est de gete in getem: et ideo non est transmutatio
ex se per se. **E**t cum posuit quod omnis transmutatio est de gete in getem: dixit:
et res que manet in illo et c. i. et res transmutabilis que generat in illo
ad quod transmutatur: tunc non transmutatur: quam iam transmutata est. **E**t
sic quam generat in illo a quo transmutatur secundum omnes suas partes non dicit
tunc transmutari ipsam. **E**t cum posuit quod cum aliquid secundum suas omnes partes
fuerit in illo ad quod transmutatur non transmutatur: quoniam iam transmu-
tatum est. **E**t similiter quam fuerit secundum omnes partes in eo a quo transmutatur
quam non dum transmutatur: dixit. sequitur necessario et c. i. sequitur nec-
cessario ut transmutatum in prima transmutatione sit secundum quendam partem
in eo a quo est transmutatio: et secundum aliam in eo ad quod est transmutatum

Responsio
Auēpace.

Adtra Auē
pace.
Transmuta-
tio duplex.
P se: et non
per se. **U**bi
distinctiones
4.
p. cō. 129.
Sinus est id
uisibilis et
differt ab
eo cuius est
finis. **I**dem
infra text. c.
46.

Finis trans-
mutatiois si
est transmuta-
tio. et si dica-
tur transmu-
tatio erit per
equocatio-
nes. **Cōsile**
5. phy. c. 8.
Et. 4. phy.
c. 129. **Idem**
8. phy. c. 7.

Idem. 5. phy.
text. cō. 62.

pmo. Nam ipse est ut in tpe transmutationis sit in utroque insitum omni-
prestatum tunc est generans: et motu insitum. **E**t ipse est et ut in prima trans-
mutatione sit in neutro. s. neque in illo ex quo est transmutatio: neque in eo
ad quod est transmutatio primo. **Q**uoniam iter illud ad quod est transmutatio: et il-
lud ex quo est transmutatio primo non est medium. **E**t cum posuit hoc dixit:
necesse est ut transmutatum et c. d. declarauit que sunt hoc duo: dixit: et intelligo
et c. i. intelligo per hoc quod dixit: quod transmutatum in prima transmutatione de-
bet secundum quendam partem in eo a quo est transmutatio: et in eo ad quod est transmu-
tatio primo non postremo: quam non est necesse ut transmutatum in prima
transmutatione sit secundum quendam partem in eo ex quo: et secundum aliam in eo
ad quod est transmutatio in postremo: cum inter hoc duo sit medium. **E**t
induxit exemplum de transmutatione in qualitate et de qualitate in co-
loribus: cum primum appareat in hac transmutatione: non apparet in
colores: cum primum est color inter quem et illum a quo est transmutatio
quod in coloribus est color inter quem et illum a quo est transmutatio
non est medium. **E**t considerandum est quod sit primum in utraque quatuor
transmutationibus: nam ista demonstratio fundat super hoc quod hoc primum in omni-
bus transmutationibus. **D**icamus igitur quod hoc primum est naturaliter
in transmutationibus que sunt in qualitate: manifestum est in colo-
ribus cum non apparet quod inter colores sunt media finita in numero
natur. **E**t intelligo hoc primum non illud quod diuersat secundum magis et minus:
sed illud quod diuersat secundum formam et qualitatem. **Q**uoniam pallidus non differt
ab albo secundum magis et minus: sed secundum qualitatem: et si non essent eiusdem speciei.
In gustabilibus autem videtur quod ita est sicut in coloribus. **I**n primis
autem in qualitatibus. s. caliditate et frigiditate videtur quod medium est repertum.
Transmutatum. i. in primo cum transmutat de calido in frigidum: videtur quod
quoddam est in calido: et quoddam in temperato: cum inter calidum
et temperatum non est equalitas media diuersa secundum formam: sed secundum
magis et minus. **Q**uoniam manifestum est per se: quod cum transmutatum a magis
in partem calidi: et acquirit partem frigidi: quod quedam pars eius est
in calido: et quedam in temperato: quam non calidum secundum totum: neque
temperatum secundum totum. **E**t similiter quando amittit aliquam partem al-
bi et acquirit aliquam partem pallidi: non est in albo secundum totum: sed
quiddam in albo et quiddam in pallido: sed hoc quiddam non distinguitur
in actu: sed in potentia: quam cum fuerit in actu destruetur motus.
Primum in translatione est locus qui sequitur locum ex quo mouetur
res mota. **S**i igitur motum fuerit naturaliter et finitus de primo extre-
mo ad ultimum extremum: tunc erit illic primum naturaliter. **V**erbi
gratia quod si terra moueatur de superiori in inferius. **U**t g. de ultimo
termino ad locum inferiorem: tunc primum erit locus aeris: quoniam
non est locus medius inter locum ignis et aeris: et si non fuerit motum
naturaliter non erit illic primum naturaliter. **S**ed quia locus ex quo mouetur
res mota est alius a loco in quo quiescit necessario: et inter que-
libet duo loca est corpus: cum inter quilibet duas superficies est cor-
pus. **Q**uoniam superficies non sequitur superficiem necesse est ut motus quod-
da sit in loco a quo mouetur: et quiddam in loco qui est iter locus a quo mo-
uetur et locum ad quem mouetur. **S**imiliter in corpore quod est in potentia locus inter hec
duo loca. s. primum et postremum. **E**t ideo iter quilibet duo loca est locus: et si locus
sequeret locum: et posuerimus quod motum quem fuerit totum in loco a quo
mouetur est quiescens: et quam est fuerit totum in loco a quo mouetur et quiddam

Quid primum
in qualitatibus.
Digressio que
quid sit
primum in una
quaque trans-
mutatoe.

Medium est
magis et mi-
nus et me-
dium secundum for-
ma et qualita-
tem. **Idem. 3.**
De celo et
co. vltio.

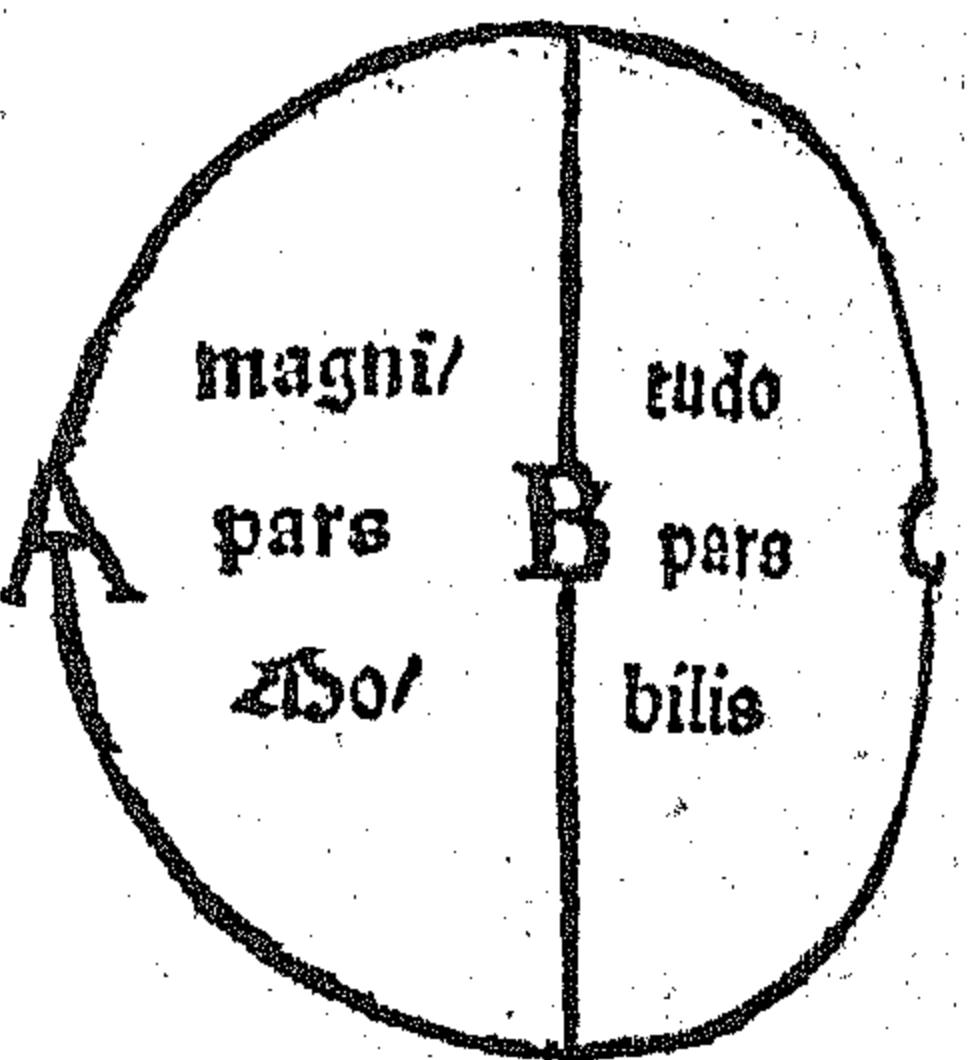
Quid primum
in loco.

in loco ad que mouet est geres: necesse est cu fuerit motu vt qddas sit in loco ad que mouet: et si posuerimus motu esse indiuisibile et lo ca esse indiuisibilia: et pna sequit vt motu sit diuisibile. Et io qm no vti in hac declaratoe q inter quelibet duo loca est locus: et q lo cus no sequit locu: sicut opinatus est Ziu epace. s. q ista demonstratio non pncit nisi vtendo hac ppone. C Primuz aut in generatioe z corruptione est minima pars: que pot inueniri de gnao: minima eniz de oi gnao: terminata qritatis. A. g. q minima pars ignis e

Apostro// phat contra Ziu epace. Quid pnu in gnao: minima ps terminata. s. minima pars que pot esse ignis. C Deinde. d. manifestus est igit q oē qd trāsmutat est diuisibile: z hic demōstrat q intēdebat diuisibilitatē simplr. s. smultia: nō sicut existiauit Ziu epace. C Motus aut est diuisibilis duplr: vno quidē mō tpe: alio vero sm ptiū illius qd mouet mot: vt si ipm. a. b. c. mouet totū: z. a. b. mouebit z. b. c. Sit igit ipm qui dem. a. b. qui est. d. h. ipms. b. c. qui est. h. z. mor' partium. Necesse igit totū in quo est. d. h. z. ipms. a. b. c. esse motū: mouebit. n. sm hūc. Qm qdē vtraq; partū mouebit sm vtrūq;. Nulla. n. mouebit sm alteri' motum. Quare tot' mot' totius est magnitudis mot'. C Et motus est diuisibilis duob' modis: vn' est in tpe: z alius hz ptes moti. A. g. qm cu mouet. a. b. c. mouetur sm totū ps. a. b. z mouebit et sicut ps. b. c. Sit igitur mot' partis. a. b. d. h. z motus. b. c. h. z. Erit igit. d. h. z. mor' partū. a. b. c. Cū necesse est vt tot' mot'. d. h. z. sit motus magnitudis. a. b. c. Cū vtraq; pars ei' moueat vno motu illoz: z neutra moueat hoc motu toto vñ necesse est vt iste motus totus sit istius totius magnitudinis.

33 Cū declarauit q oē motū est diuisibile: fuit necesse vt diuisibilitas accidat motui hz ips z hz motū. Incepit notificare hoc. C Et dixit: z mot' est diuisibilis duob' modis zc. z intēdit per partes

C Pna demōstratio ostēds q motus diuidit hz diuisioē motū

D. pars. H. pars. Z

si partes q mouent de principio spacij vsq; ad finē: z sicut est intelli/ gēdū de partitione mot' sm partitionē partū: qm ista partitio dif/ fert a partitioe eius sm partitionem tps. C B. induxit exēplū z dē xit. A. g. zc. i. qm vtraq; istaz partūz mouebit de initio spacij vsq; ad finē sicut totū mouet. B. d. sit igit mot' zc. i. z cuz fuerit necesse vt vtraq; pars. s. a. b. z. b. c. moueat apud motū totū. a. b. c. necesse est vt vtraq; pars. a. b. z. b. c. habeat motū. Sit igit. d. h. mor' pris a. b. z. h. z. morus. b. c. erit igit mot' cōposit' ex duobus motib'. d. h. z. h. z. C B. d. vnde necesse est zc. i. vñ necesse est vt iste tot' motus qui est cōposit' ex duob' motib' partū. d. h. z. h. z. sit mot' magnitu dnis. a. b. c. cuius pres sunt a. b. z. b. c. C B. dedit cam' huius cose/ cutionis: z dixit: cū vtraq; pars zc. i. z cā in hoc est qm tota magni/ tudo. a. b. c. nō dicit moueri nisi cū vtraq; pars eius mouebit vno motu: hoc intēdebat cuz dixit: cuz vtraq; ps zc. z cum declarauit q aliquid nō dī moueri sm totū: nisi cū quelibet suaz partū mo/ ueat motu vno: z dixit: z neutra moueat zc. i. z qz motus que habz tota magnitudo: nō est rei nisi cum pres eius fuerint mote: z est im/ pole vt motus totū attribuat parti: sequit vt mot' totius sit omnīa partū. Naz imple est vt mot' alicui' attribuat aliū ab eo qd moue tur illo motu. C Et intēdit in declaratioe eius qd est motus priuz sm motus totius declarare ex hoc q motus totius et sit diuisibilis sm diuisibilitatē moti: z qz iste modus diuisibilitatis est ali' ab eo que hz sm suam extēsiōēz cum tempore.

C Ampli' aut si ois motus alicuius est: tot' aut motus qui est in quo est. d. h. z. neq; partū ē neutre: pris vtraq; eniz est. Neq; alteri' nullus. Cui' eni tot' totius z ptes partū sunt. Partes aut ipsius. d. h. z. sunt ipsarū q sunt a. b. c. z nullaz aliarū. Pluriū. n. nō erat vnus mot': z vtiq; totus motus est ipsius. a. b. c. magnitudinis. C Et si ois motus est alicui': z mot'. d. h. z. est neu/ trus pris. Qm vtraq; pars est pars pris. Non alteri' oino. Qm illud citius est tot' est totū motus: ptes mo/ tus sunt partū eius. Et ptes eius sunt ptiū. a. b. c. nō al/ terius oino. Qm si vnus mot' nō est pluriū vno. Necel/ se est vt iste mot' totus etiā sit magnitudis. a. b. c.

C ista est alia demōstratio quodamō z pfirmat p dictā alio mō. C Et dixit: zc. i. si ois mot' est moti z mot' cōposit' ex motib' partū. A. g. mor'. d. h. z. qui est cōposit' ex motib'. d. h. z. h. z. qui sunt par tū. a. b. z. b. c. z nō est alteri' pris istius moti: necesse est vt tot' sit tot'. C S; anteq; induceret exēplū icēpit verificare hoc qd posuit in pcedēt. s. q mot' cōgregat' ex prib' moti cū nō fuerit alteri' prium moti: necesse est vt sit totū moti. Et hoc acceptū fuit in pna demon/ stratoe p manifesto. z dixit: qm vtraq; ps ē ps zc. i. mot' cōgregat' ex motu partis nō est vnus partū: qm quelibet ps hz partes ill'

Ad idem

34

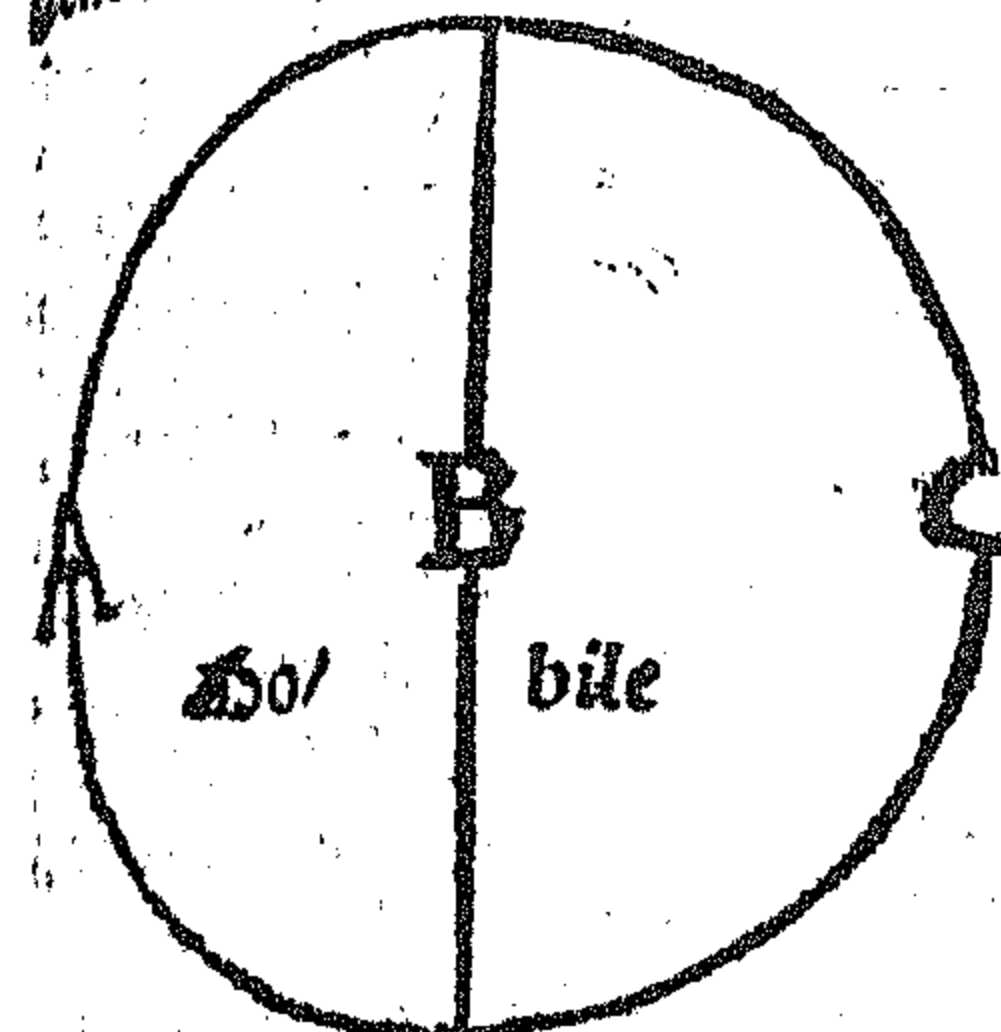
motus: et imposable est ut motus aggregatus ex moribus istarum partium sit unus istarum partium... C. D. idcirco alium sermonem ex quo sequitur ista... rone: et dixit: quoniam illud cuius totus est motus... de pueris. s. q. motus qui est partium motus est motus totus... Et dicimus quod ista puerisio est veritas: quoniam cum fuerit imposable ut presens sint aliterius rei a partibus motus: necesse est ut motus totus sit aggregatus ex moribus partium... Et hoc intendebat cum dixit: quoniam si unus motus non fuerit... motus totus non fuerint nisi partium totus... sit imposable ut unus motus sit plurius uno motu... necesse est ut motus aggregatus ex moribus partium sit motus totus... quod admodum presens motus totus sunt partium motus... quod ista puerisio... Et ista declaratio est utilis in eis quibus videtur in fine octavi... s. q. motus infinitus non est corporis finiti.

Lex. 66. 79. et inde. Ad idem.

Amplius autem si quidem est totus alius motus ut in quo... t. f. remouebit ab eo qui sit utrarumque partium motus... autem equales erant his qui sunt... vnius motus... Quare si totus quidem dividitur qui est... in partium motus equalis erit... Si vero deficit aliquid: ut quod est... qui nullus est motus: neque... partium: propter id quod vni... vnus est: neque alteri nullus... Continuum... motus est continuum... Si autem est et si excellat secundum divisionem... Quare si hoc imposable est: necesse est eundem motum esse... equalis... Nec quidem igitur divisio secundum partium motus est: necesse est omnis esse partibilis ipsam.

Et est si motus totus magnitudinis sit alius ab isto... dividit ex eo quod motus utriusque partis: et erunt isti duo equalis... duobus moribus... quoniam vnum habet vnum motum... Ergo necesse est si motus... totus dividat in duos motus partium: ut motus... sit equalis duobus moribus... Si igitur dimiuit aliquid... ps. q. f. tunc ista pars non est alicuius omnino... Ma iste motus non est totus neque partium: quoniam vnum non habet nisi vnum motum... Necque est alteri omnino: quoniam motus partium est reus partium... Et si est si addet apud divisionem... Unum necesse est si hoc est imposable ut sit idem equalis illi... Ergo ista divisio est secundum partes: et necessario inuenit in omni partibili.

Demonstratio tertia ostendens idem quod supra.

Motus

Motus

Ista est tertia declaratio: et dicitur: et si motus totius magnitudinis fuerit alius... a motu composito ex duobus moribus partium magnitudinis... Deinde... dividit ex eo... quoniam magnitudo quae dividitur in duas partes equalis... et possumus... motum... si posuerimus quod motus istius totius magnitudinis... sit alius a motu aggregato... qui sunt motus partium illi... Verbi gratia... necesse est ut iste motus... dividat in duos motus... in motu utriusque partium magnitudinis... quoniam cum totum motum uetur partes mouebunt... et erunt isti duo... motus in quos dividitur motus... quae posuimus esse alium motum a motu... equales duobus moribus in quos dividit motus... et cum isti duo

Impose est ut vna magnitudo habeat nisi vnum motum.

motus inuenit equalis eis... motus duarum magnitudinum: ergo sunt vnus motus idem... motus... erit motus... motus... que sunt partes totius magnitudinis... Et hoc intendebat cum dixit: quoniam vnum habet vnum motum... cum fuerint motus... que sunt partes motus... equalis duobus moribus... que sunt partes duorum motuum... sunt equalis: et motus... sunt vnius magnitudinis... etiam... sunt etiam equalis: et vna magnitudo non habet nisi vnum motum: ergo motus... est idem cum motu... et motus... est idem cum motu... Et cum declarauit hoc dixit: ergo necesse est si motus... que posuimus alium a motu... et posuerimus quod motus magnitudinis dividit in duas partes motus... que sunt partes... necesse est ut motus... sit equalis motui... et cum sint equalis et sunt in vna magnitudine: ergo sunt idem: cum vnum motum non habeat nisi vnum motum... Et cum voluit confirmare eos esse equalis dixit: si igitur dimiuit... et totus motus... si dimiuit a toto motu... tunc nihil inuenit cui attribuitur iste motus diminutus: neque toti neque parti: toti vero: quia illud quod dimiuitur ab hoc motu est motus partium: aut quia motus diminutus est ille qui dividitur in omnes... partes motus: et ideo dixit: si igitur dimiuit... id est et ista pars diminuta a motu non inuenitur aliquid de magnitudine cui attribuitur: nisi esset possibile ut

una magnitudo haberet plus q̄ vnum motū: unde impossibile est vt hec diminutio attribuat alicui oīno toti aut parti: qm̄ totum e partes habent motus alios ab istis. B. d. neq̄ alterius oīno zc. i. e ista diminutio que est i motu impole est vt attribuat aliū moto a to ro z a parte qm̄ impole est vt diminutio existēs in moto istius ma gnitudinis attribuat aliū moto: qm̄ cuz duo mota fuerint diuersa abinuicē: tunc motus eorū nō erit cōtinu⁹ z cum nō fuerit cōtinu⁹ nō erit vnus. C. Deinde. d. z similit̄ zc. i. z similit̄ motus addens nō erit alicuius moti oīno: qz addidit super partes motū z qz vniū mo tum nō hz nisi vnum motuz: z vtr̄ sequitur vt motus sit partis z nō sit. Adortum aut̄ nō eē partis est: qz motus totius diuisus est in oīa partes: z diuisiuitur ex eo iste motus. Ipsum vero esse partis est: qz iam volūm⁹ p̄mo q̄ est vnus motuū partiū: qm̄ p̄ illū excedit illū qd̄ cōgregat̄ ex motib⁹ partiū motuū totius positum.

Cū duo mo ta fuerit di uerfa abin uicē motus eoz nō erit cōtinu⁹. 3. 5. ph. 7. tex. cō. 34. 41. z 4. ph. 7. 105.

Alius aut̄ p̄m tps est: qm̄ oīs motus est in tpe: tps aut̄ oē diuisibile est, in minori aut̄ minor mot⁹ est: ne cesse est aut̄ diuidi motus p̄m tēpus.

Ista igitur diuisio est p̄z partes: z necesse est vt sit in oī partibili. Et alia diuisio est p̄m tps: qm̄ oīs motus est in tēpore. Et omne tēpus est diuisibile: z motus in minori tēpore est minor: z sequitur necessario vt oīs motus sit diuisibilis p̄m tēpus.

36 Cum declarauit q̄ motus est diuisibilis p̄m diuisibilitatem motus vult declarare ipsum eē diuisibilem p̄m diuisibilitatē tēporis. C. Et syllogismū cōponit sic. Oīs motus est in tēpore: z hoc declaratū est. Et tēpus oē est diuisibile: z hoc ē declaratū est: z existimat qd̄ seq̄r ex hoc q̄ oīs mot⁹ est diuisibilis: s̄z nō est ita donec p̄bet q̄ omnis mot⁹ est in tpe sibi eq̄li. Et id. d. z mot⁹ est in tpe minori minor: qm̄ si hoc nō eēt: esset possibile motū esse indiuisibile: z tēpus diuisibi le: unde necesse est dicere q̄ oīs motus est in tēpore equali eoz om ne tēpus ē diuisibile: ergo oīs motus est diuisibilis: ergo diuisibili tas mot⁹ est p̄m motū z p̄m tps. C. Et qz diuisibilitas in eo est diuer sa: quia motus sunt in generib⁹ diuersis: icēpit rememorare hoc: e dixit: z necesse est vt sit in oī partibili: z pōt̄ intelligi s̄m mot⁹ nō diuisio eius per rem motā s̄m q̄ est res mota: qm̄ hoc declaratū est. Et intelligo p̄ s̄m motus illud in quo est. U. g. locum in motu locali e. Alex. dicit: z oē motuz hz motum.

Necesse est easdē eē di uisiones tē poris: z mo tus: z ipsi⁹ moueri: z qd̄ mouet.

Quoniam aut̄ omne qd̄ mouet in aliquo mouetur a quodā tpe: z oīs moti est motus: necesse est easdēz di uisiones esse tēporis: z motus: z ipsi⁹ moueri: z qd̄ mo uetur: z in quo motus est. Sed nō omnīū similit̄ est in quibus mot⁹ est: sed quātī quidē s̄m seipsuz: qualis ē s̄m accidēs. Accipiatur enīz tps in quo mouet in quo.

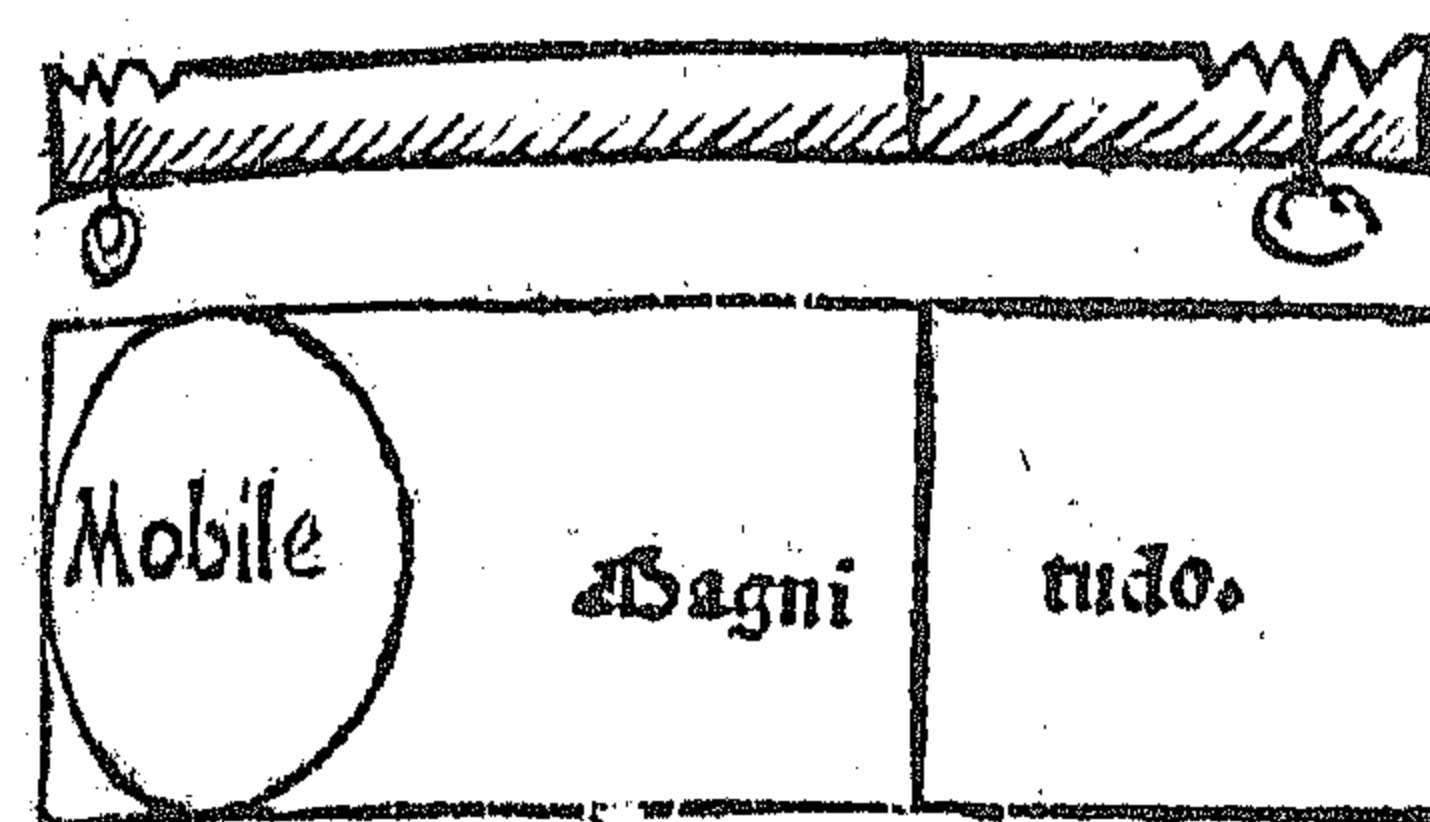
si. a. z motus in quo. b. si igit̄ p̄ totū in oī tpe est motuz in medio p̄ minorez: z iterū hoc diuiso p̄ minore hoc: sic semp. Si r̄ aut̄ z si motus diuisibilis sit: z tps diui sibile. Si eīz p̄ totū in omni: p̄ mediū i medio: z iterūz per minorem in minori.

Si mot⁹ di uisibilis z tps diuisibile.

Et qz oē motuz mouet in aliquo tpe: z oīs mot⁹ hz motū: necesse est vt tps: z motus z motū: z motio: z il lud in quo est mot⁹ habeat eandē diuisionē: p̄ter hoc q̄ non sunt eodē mō in oībus rebus in qbus est mot⁹: s̄z sunt q̄ntitatis essentialr: z qlitatis p̄ accidēs. Sit igitur tps in quo est motus. a. z motus sit. b. si igit̄ iste totus motus est in hoc toto tpe: ille q̄ erit in medietate erit minor: z cū hoc diuidet̄ iste erit minor. Eodē mō si mo tus etiaz erit diuisibilis z tempus etiaz erit diuisibile: qm̄ si in toto est tot⁹: medietas erit in medietate. Dein de minor in minori.

Demonstratio ostendēs q̄ motus diuidi tur p̄m diuisionē tēporis.

Tempus.

37 Et qz omne mo tum mouet in ali quo. i. aut i vbi aut in quale aut i quā to: z omnis motus est in istis tribus. s. in moto: z in eo in quo est motus: z in tempore. C. Et videtur mihi q̄ illud quod iacet i textu est melius q̄ corre/ crio Alexā. quoniā si posuerimus q̄ tē pus z motum z ge nus in quo est mo/ tus haberent mo/

um: sequeretur necessario vt tempus sit diuisibile: z motum z mo tio: quoniam si ista habēt motum aliquēz: z omne qd̄ habet motum est diuisibile: cōcludetur ex hoc q̄ omnia ista sint diuisibilia: quod non cōcluditur si posuerimus q̄ omne motuz habet motum. C. Et cum dixit q̄ motus attribuit̄ vnicuiq̄ istorum trium corporum. d. necesse est vt tēpus z motus z motio z motuz zc. i. z cum motus vi ditur esse in illo in quo mouetur z in tempore z in moto: necesse est vt ista diuidantur per diuisiones equales. s. q̄ medietas motus sit in medietate tēporis: z in medietate eius in quo est motus z in me dietate motuz s̄l de medietate medietatis: z sic in infinitū. B. d. p̄

Lōm. Auer. sup ph. 7. hz

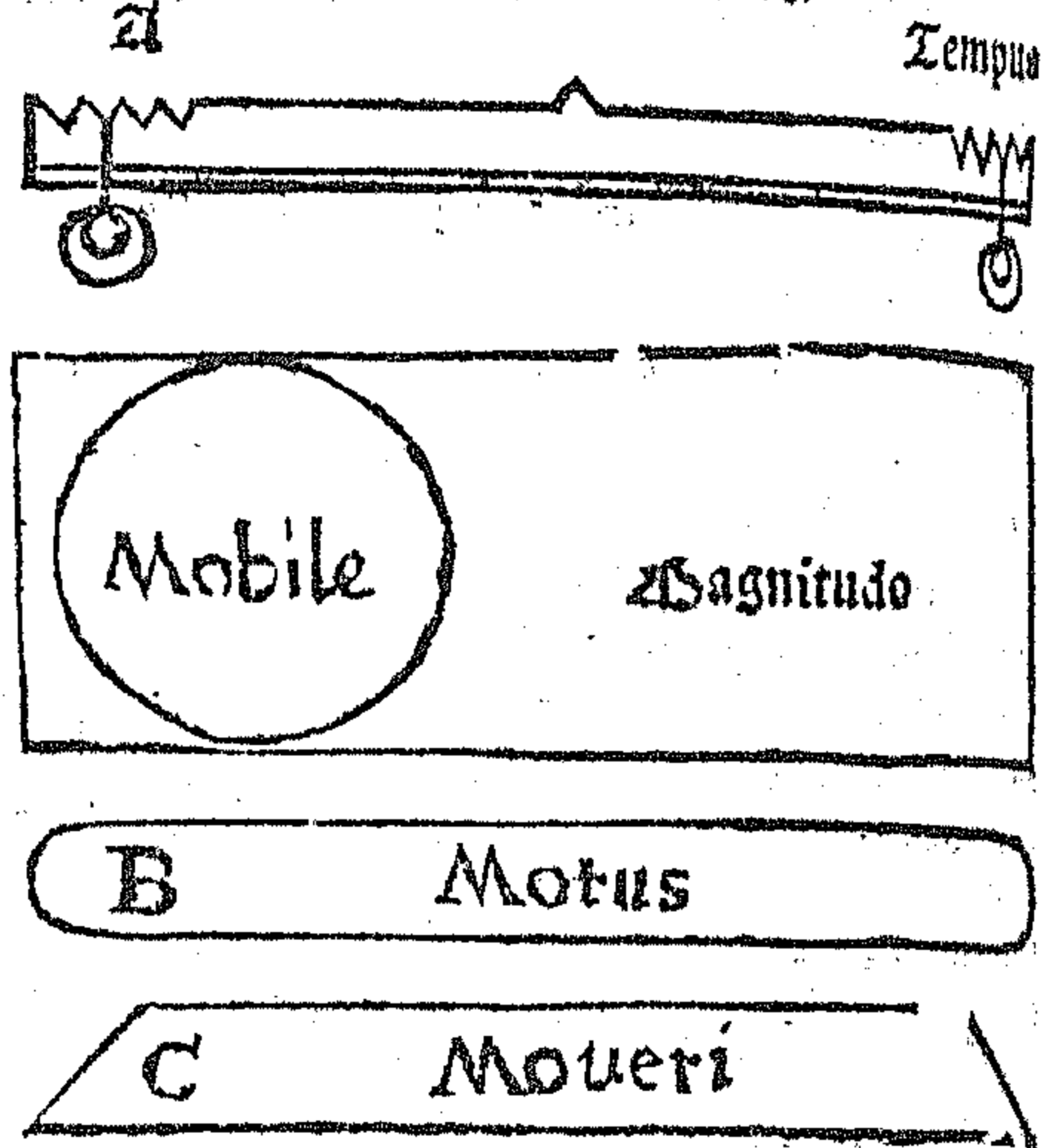
Primo est essentialis spiritati. Id s. meta. 18. 2. 3. ce. 7. Locus numeratur in quanto. Id s. meta. 18.

per hoc scilicet. et motus et illud in quo est motus et ipsa dividat divisionibus equalibus: tunc divisio in illo in quo est motus non attribuit ei in quo est motus eodem modo: sed attribuit motui in quantitate per se: cum divisio sit essentialis spiritati: et attribuit motui in quantitate per accessus. Et intelligendum est hoc de quantitate cum motu augmenti et diminutione: et motu locali: locus enim numeratur in quanto: et accidet ei divisio essentialiter. Et inde induxit exemplum de litteris. Et sermo eius in hoc est manifestus: et intentio eius est si posuerimus quod aliquo tempore motus est in aliquo toto tempore medietas erit in medietate: et sicut motus dividit per divisiones temporis: sic tempus dividit per divisionem motus.

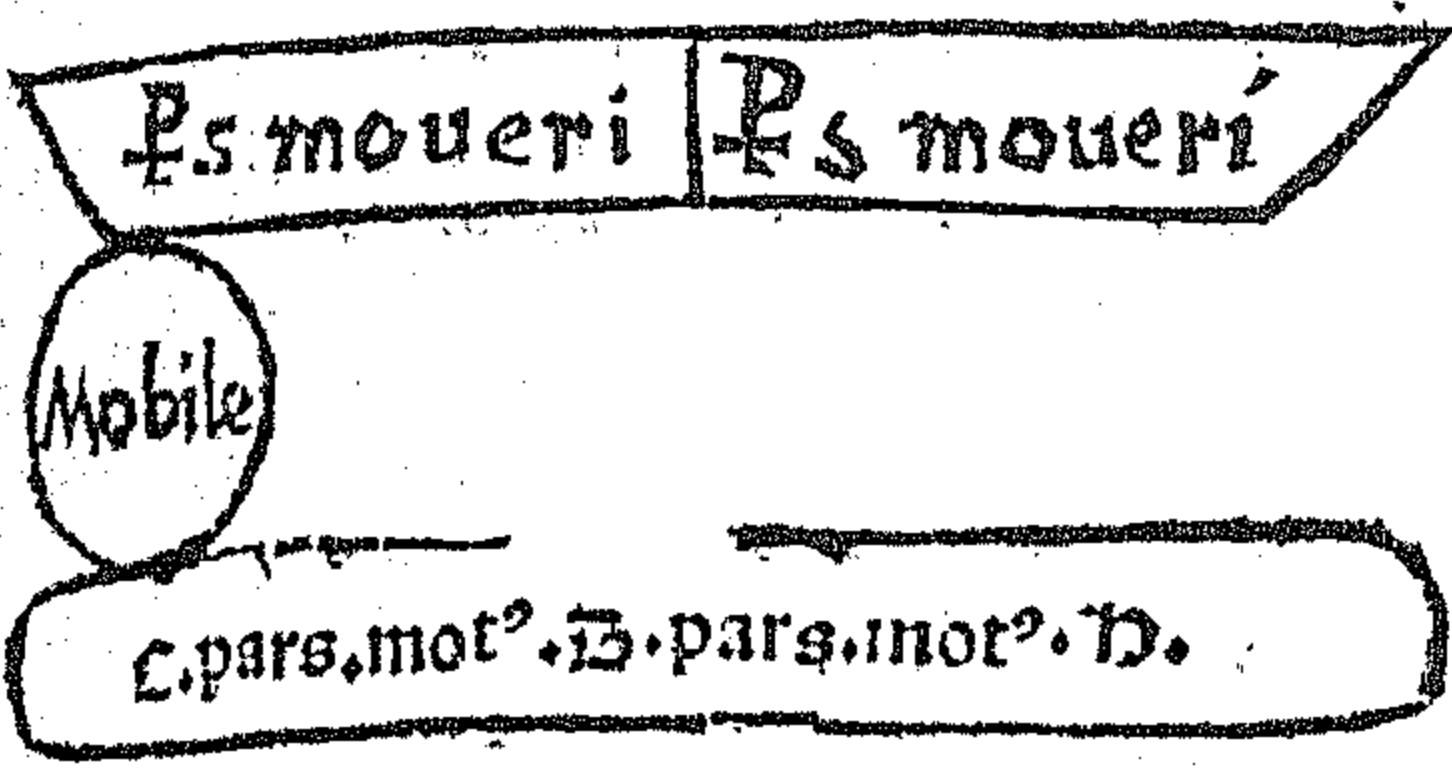
Eodem autem modo et ipsius moveri dividet: sit. n. in quo est. ipsius moveri: sicut igitur medium motum minor est toto: et iteque sicut medietatis medium: et sic semper. Est autem et ponere sicut in utroque motu ipsi moveri ut sicut. c. d. z. d. h. dicere quod totum erit sicut totum. Si namque aliud plus: erit ipsum moveri sicut eundem motum: sicut determinavimus: et motus divisibilis in partium motus esse. Accepto enim ipso moveri sicut in utroque: continuum erit totum.

Et sicut hunc modum est dividit motum: sit igitur motus. c. in medietate igitur istius motus erit motum minus quam totum motum: sicut in medietate medietatis: et sic semper. Et debemus et ponere et dicere quod moveri utroque motum. A. g. c. d. z. motum. d. h. totus est illud quod est totius illius. Quia si fuerit aliud tunc plusquam unum moveri vobis vno motu ut declaravimus: cum motus est dividat in motu partium: quoniam si partitio accipiat utroque eorum totum erit continuum.

Demonsratio ostendens quod motus dividitur sicut divisionem moveri.

Demonsratio ostendens quod moveri dividitur sicut divisionem motus.

Cum declaravit quomodo motus et tempus dividuntur divisionibus equalibus: vult declarare et quomodo ipsa motio etiam dividit per divisionem motus. s. motio moti. Et dixit: et sicut hunc modum etiam dividit motio. i. et cum posuerimus quod tota motio est totius motus: manifestus est quod motus et dividit per divisiones motus. s. quod medietas motus erit medietas moti quod pertransit spacium de initio usque ad finem: quoniam iste partes sunt ille per quas dividit totus motus: ut dictum est in partibus que sunt sicut divisionem temporis. Et inde. d. si igitur tota motio scilicet. i. quod pars moti que movetur per medietatem istius motus de initio spacii ad finem erit necessario motus minor: quod illud quod movetur toto motu: et illud quod movetur in medietate illius necessario erit minus. Et debemus etiam ponere scilicet. i. et debemus etiam dicere quod cum posuerimus duas motiones utriusque motuum qui sunt partes unius motus. Verbi gratia. motionem que est motus. c. d. z. motionem que est motus. d. h. dico quod tota motio que est congregatum motionis duorum motuum est tota motio que est totius motus qui congregat ex duobus motibus. c. d. d. h. Et inde induxit demonstrationem: et dixit: quoniam si fuerit aliquid scilicet. i. quomodo si tota motio que congregatur ex duabus motionibus que duarum sunt partium motus: fuit alia a motione que est totius motus: et fuerint partes motionis que est totius motus: ut narravimus motionis partium motus: tunc plus quam una motio erit unius motus: quoniam unaquodque pars habebit duos motus: motum suum ipsi: et motus qui est pars motus totius: nam positum est quod partes motus totius spacii sunt partium moti. B. d. ut declaravimus scilicet. i. ut declaravimus quod motus dividit in partes et motus partium in partes motum totius. B. d. quoniam cum accipiat motio scilicet. i. quoniam cum motio accipiat utriusque partium motum. i. auferat finis que imaginat inter illas: tunc motus erit continuum: et tota motio erit continua et una: et cum finis imaginat erunt plures.

Similiter autem demonstrabitur et longitudo divisibilis: et oino illud omne in quo est mutatio: propter quedam que sicut accessus. Quod enim mutat est divisibile: vno. n. divisio omnia dividit. Et in ipso finita esse aut infinita: sicut se habet de omnibus. Secutum autem maxime est dividi omnia: et infinita esse ab ipso mutare. Ad hoc. n. inest mutari divisibile et infinitum. Divisibile quidem igitur ostensum est prius. Infinitum autem in sequentibus erit manifestum.

Et eodem modo declarabitur quod longitudo dividitur
vtriusque in quo est transmutatio secundum quod dicitur dividitur per accens.
Quod transmutatum est divisibile: quoniam cum unum dividitur: omnia
videntur. Et in hoc quod divisiones eorum sunt finite aut infi-
nite: eodem modo est de omnibus eis. Sed necesse est proprie vtriusque
ista sint divisibilia: et vtriusque divisio sit infinita eorum per transmu-
tatum. Quoniam cum intelligis transmutatum: statim intelligis divisio-
nem: et quod est infinita. Divisio autem in eo declarata est superius.
Ipsam autem esse infinitam declarabitur post.

Dicitur: et eodem modo declarabitur quod spatium per quod est motus: in vbi
dicitur per divisionem motus: et vtriusque a predicatum in quo inveniuntur transmu-
tatio inveniunt in eo divisibilia: sed in quibusdam per se. sicut in quantitate: et in
quibusdam per accidens. sicut in qualitate: et b transmutatio que est in vbi numerat
in quantitate. **C. D. d. q.** transmutatum est divisibile. i. et divisibile: ap-
peditur transmutationi per transmutatum: quoniam omne transmutatum est divisibile
essentially: vtriusque declaratum est: et sunt equalia in accidentibus divisionis. s. q. si
vnum erit divisibile: omnia erunt divisibilia. s. q. si vnum ponatur divisibile
declarabitur quod alia sunt divisibilia. **D. d. z** in hoc quod divisiones et. i. e.
illud quod contingit in vno et finitate aut infinitate: contingit in alijs. **D. d.**
dixit et sequitur proprie vtriusque omnia ista sunt divisibilia et. i. z necesse est vtriusque
transmutatum est divisibile et de natura primi. **C. Q. m. ca. c.** in hoc quod
sit primum est motus esse primum: et ca. in hoc quod motus sit primum est: quod
motus est continuus. **C. D. d. q. m.** cum intellexeris transmutatum et. i. q. m. h.
tu intellexeris transmutationem statim intelliges divisibilitatem et infinitatem
divisibilitatem aut quod transmutatum a non intelligit esse transmutatum
ne: nisi quoniam imaginatur esse in eo ex quo in eo ad quod. Ipsam vero esse infinitam
declarabitur post: cum declarabitur quod omne quod transmutatur per transmutatum
et omne quod transmutatur prius transmutatur: et sic in infinitum.

Determinat de ordine partium motus. et primo an
sit primum in motu.

Cap. 2.

Noniam autem omne quod mutatur ex quodam in aliquid
mutatur: necesse est quod mutatur e. cum primum mu-
tatum est esse in quo mutatum est. Quod mutatur
em ex quo mutatur distat aut deficit ipsum:
et aut idem mutari est et deficere: aut sequitur ad
mutari ipsum deficere. Illa quod est mutatum esse defecisse:
sicut enim vtriusque se habet ad vtriusque.

Et quod omnis transmutatio est de aliquo: et in aliquid: necesse
est vtriusque illud quod transmutatur quoniam est in principio transmuta-
tionis est in illo in quo transmutatur: transmutatum enim

a De pdica
ru i q inue
nit transmu
tatio inue/
nit i eo di
uisibilitas
vel p se vel p
accns. **U/
de. s. t. c. 37**

39
b Transmu/
tatio q e in
vbi nume/
raf i q tita
te. ex q p r
q loc. z vbi
sunt ide.

c La b q
tps sit coti
nuu motu
ee primum:
mor. vo est
motu in ca
primum
Jd. s. s. z. 7

d Transmu/
tatu n itel/
ligit esse in
transmuta
tione nisi qu
imaginat
ee i eo ex q
i eo ad qd.
Lofile. s. 32
Et. s. ph. 13
16. 47. 54.
Jde. 3. ph.
co. 4.

e Qs mu/
raf cu prio
mutatu est:
est i eo i qd
mutatu e.

remouetur ab eo a quo transmutatur et separatur ab eo: ita
quod transmutatio et separatio sunt idem: aut separatio sequitur
transmutationem: necesse est vtriusque illud quod transmutatur separe
tur: quoniam eodem modo se habent ad invicem.

Autem declarare quod transmutatum in initio transmutationis dicitur
transmutatum esse non transmutari: quoniam hec duo sunt opposita.
C. Et intendit per transmutationem: transmutationem que dicitur de quatuor
transmutationibus. s. s. b. a. z. v. b. i. z. quale et quantum: et dicitur aliquo in
aliquid. i. de aliquo in quo est quiescens: et in aliquid in quo est quiescens.
D. d. necesse est et. i. z. cum omnis transmutatio est de aliquo et in aliquid: iter
que est transmutatio: et iter prima transmutationem et quietem que est in eo.
ex quo non est medium: necesse est vtriusque transmutatum primo: cum transmutatur rece-
dat ab eo a quo transmutatur: et veniat ad illud ad quod transmutatur primo:
non secundo: quoniam cum separatur a genere que est in eo ex quo: statim veniet ad pri-
mum ad quod est transmutatio necio. **C. D. d. l. z.** transmutatio et separatio et. i.
transmutatum primo cum transmutatur separatur ab eo a quo transmutatur in
infinitum: aut quod separatio et transmutatio sunt idem: aut quod sequuntur se.
C. Et non curat in hoc quod est cum sit manifestum eas esse in simul. **C. Et**
cum posterit hoc dicit: necesse est vtriusque illud quod transmutatur et. i. z. cum transmu-
tatio et separatio sunt prima sequitur vtriusque illud quod transmutatur ab aliquo: sepa-
ratur ab illo. et quod iter quietem in eo ex quo: et initium eius ad quod est trans-
mutatio: non est medium: sequitur vtriusque cum transmutatum separatur a genere sit in
eodem initio eius ad quod transmutatio est necio cum eodem modo habeat se
sicut cum transmutatio fuerit separatio erit et e converso.

Quoniam ergo vna mutationum est secundum dictionem: cum mu-
tatur est ab eo quod non est in esse: deficit non ens: est igitur
in esse. Omne enim necesse est esse: aut non esse. Adva-
nifestum igitur est quod in mutatione secundum dictionem quod
mutatum est erit in quo mutatum est. Si autem in hac et in
alijs est. Similiter enim in vna et in alijs est.

Et quod vna transmutationum est illa que est secundum dictionem
quod aliquid transmutatur de non ente in ens: tunc separatur a
non ente: erit igitur in ente. Quoniam necesse est vtriusque omne aut sit ens:
aut non sit ens. Declaratum est igitur quod in transmutatione secundum
dictionem illud quod transmutatur erit in illo in quo transmu-
tatur. Et si hoc erit necessarium in hac transmutatione neces-
sarium est et in alijs transmutationibus. Dispositio enim in
vno modo transmutationum est sicut in alijs modis.

Autem declarare hoc quod dicitur est de transmutationibus vtriusque: manife-
stus est per se in transmutatione que dicitur transmutatio principalis: et est illa que
est affirmativa in negatiua. i. z. de negatiua in affirmatiua: que dicitur gene-
ratio et corruptio. **C. Et** dicitur: et quod vna transmutationum et. i. z. quod hoc
h. 2. 3

40

41
Transmuta/
tio i s. b. a. d. r.
principalis

transmuta /
tio. Opp. di
xit. s. co. 32
Et. s. ph. c.
8. z i co. 45
I. ybi h3 q
no est tras
mutatio: s3
est sequens
transmuta
tionē.
a tex. c. 7.
z. 8.
b No ē me
diū iterens
z non ens.
Opp. p ph.
78. z. 12. me
za. co. 11.
c Nota qtr
descriptio/
nib' z dīfīō
nib' vīret
via dīfīō
nis z exēpli
ficacionis.
Uide pīle
p pōz i di
gressione z
y llo h3 p
rhetico. Et
I. 2. ph. c. 3.
Et p ce. c. 2

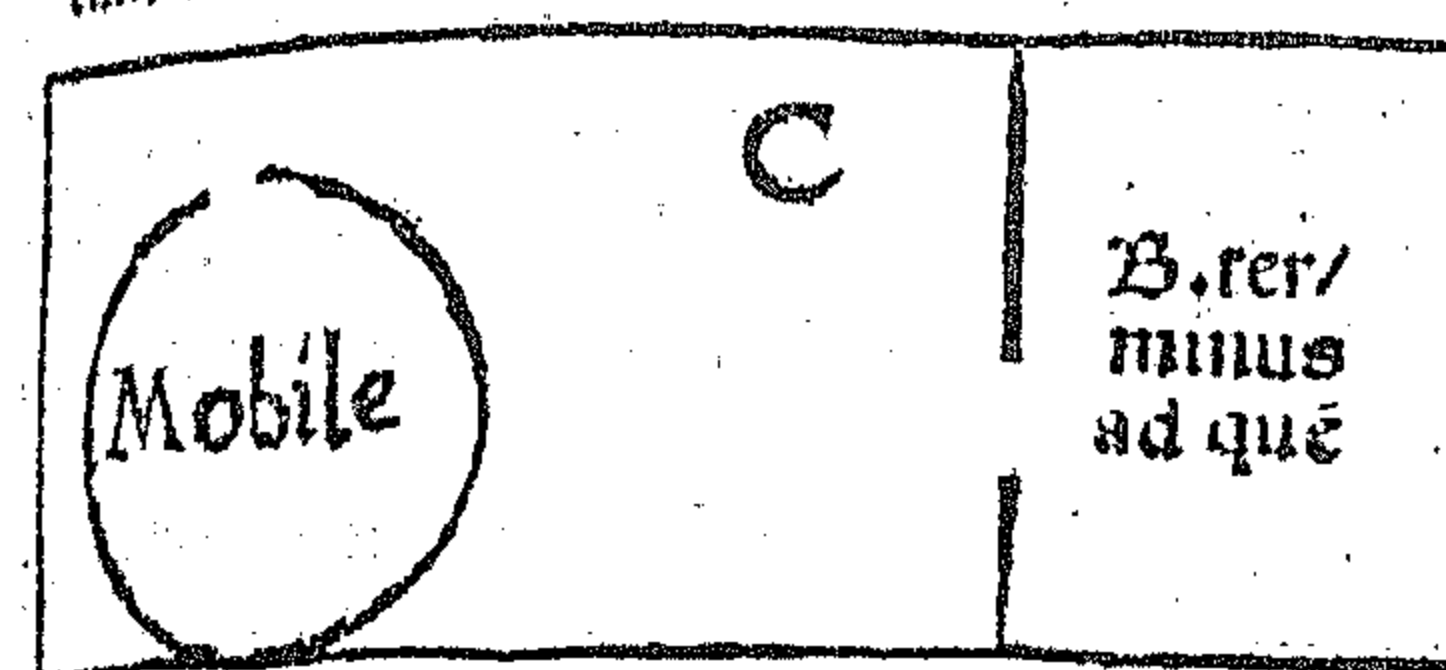
nomen transmutatio dicitur principaliter de ea q est de non ente in ente
z de ente in no ens vt dictū est in quinto. a z est manifestū in hac
transmutatione q non h3 mediū: q cū aliquid transmutat a no ente
statiz separat a no ente: vnde necesse est vt sit in ente: qz no est b
mediū inter ens z no ens. Et cū dixit q ista ei' interio manifesta
est in transmutatione que est in sba: z dixit: z si hoc est neciuz in hac
transmutatione zc. Et hoc qd declarauit no est declaratio exēplares
s3 est declaratio ad dirigendū cōsiderationē: no qz hoc declaratur in
alijs transmutationibus fm q declaraf illud qd est ignotū nāliter a
noto: sed fm q declaraf illud qd est minoris latētie: eoz est ignotū
nāliter: per illud qd est manifestius. Et fm hunc modū c vīret in
descriptionibus z dīfītionibus via diuisionis z exēplificationis.
Qm terminus mediū in istis est idē: z est q illd qd transmutat sta
tim separat ab eo a q transmutat: z venit ad illd ad qd transmutat
no sit mediū inter illd a quo transmutat p z illd ad qd transmutat
pīo: s3 hoc apparet magis in transmutatione que est in sba cū illcō
est mediū inter illud a quo: z illud postremū ad qd est transmutatō:
sed primū mediū est in alijs transmutationibus: quasi illud ad qd in
hac transmutatione. Ista igit transmutatio in duobus extremis h3
dispositionem sicut est dispositio aliarū transmutationū inter illud a
quo z illud ad qd primo venit transmutatum.

Amplius z fm vnāquāq; accipiētib' manifestū est:
siquidē necesse est qd mutātū est eē alicubi: aut ex quo
mutātū est: aut in aliquo. Qm aut ex quo mutātū est de
ficat: necesse est aut esse alicubi: aut in hoc aut in alio erit.
Si quidē in alio vt in ipso. c. qd in ipm. b. mutatur est
iterū ex. c. mutat in. b. no enim erit habitū ipm. b. mu
tatio enim cōtinua est. Quare qd mutātū est qm muta
tū est mutat in qd mutātū est. Hoc aut est ipole: necesse
ergo qd mutātū est eē in hoc in qd mutātū est.

Et hoc apparet illi q pīderauerit vnūquēq; mo
dū transmutationū: cuz sit necium qz oē qd transmutat sit
in aliquo vbi: aut in aliqua re. Qm cum separatur ab
illo a quo transmutat: necesse est vt sit in aliquo vbi: aut
in aliqua re: aut in hoc. Si igit illud qd transmutatur ad
b. est in alio. U. g. in. c. semper ēt transmutabunt de. c.
ad. b. qm. c. non est cōtinuū ad. b. z transmutatio est cō
tinua. Cū necesse est vt illud qd iam transmutat cū tra
mutātū est semp transmutet ad illud ad qd transmutat:
qd est impole. Ergo necesse est vt illud qd iaz transmu
tatur sit in illo ad qd transmutatur.

Ad idem.

Demōstratio probans q illud qd muta
tum est: est in eo in qd mutātū est.

Lū declarauit ostē
sue: z post h3 exēpli
ficationē vult ēt de/
clarare hoc ducēdo
ad icōueniēs. Et
dixit: z ēt zc. i. z no
solūmodo apper hoc
in alijs transmutatio
nibus: ex hoc qd ap
paret i transmutatio
ne q est in sba: s3 hoc

42

apparet verisiml in oibus transmutationibus: qm oē transmutatū cuz
transmutat venit i aliō ab eo a q transmutat: aut vbi: aut aliō: aut qles
aut quātū. C. b. d. qm cū separat ab illo zc. i. z hoc qd dixim' necesse
est qm cū transmutatū separat ab eo a q transmutat necesse est vt sit in
aliō: z illd aut erit ad qd est transmutatio pīo: aut erit aliō ab eo ad
qd est transmutatio no pīo. Et cuz dixit: aut i hoc: intēdit illd ad
qd transmutatū transmutat pīo. Et cū dixit: aut in alio intēdit ab
eo ad qd est transmutatio no pīo: qd est mediū i transmutatōib' ha
bitib' mediū: aut illd ad qd est transmutatio postremo in transmuta
tionib' q sunt fm pīnuū vel habitū. Et cū dixit: q cū transmuta
tū separat ab eo a q transmutat: z est i aliō aut i illo ad qd ē transmuta
tio pīo: aut aliō: dixit: si igit illud qd transmutat ad. b. zc. i. ponat
igit aliq transmutatū separi ab eo a q transmutat: z venire ad illud
ad qd transmutatio est pīo z sit. b. z ponat q cū hoc transmutatū tras
mutet ad. b. qd est in alio. U. g. in. c. sequit necio vt semp in. c. tras
mutet ad. b. z vt in. b. sit iā transmutatū. C. b. d. dicit cām in hoc z dī
xit: qm. c. no est pīnuū ad. b. zc. i. z necesse est vt sit in. c. pīnuē tras
mutationis: q. c. no est cōtinuū ad. b. vt transmutatū sit in eo quie/
scē: z cū in. c. non fuerit quiescēs: necio est in eo transmutatū. Et
cū declarauit hoc dedit impole qd sequit si transmutatū fuerit in aliō
alio ab eo ad qd est transmutatio pīo: z dixit: g necesse est vt illud qd
iam transmutatū est zc. i. g necesse est vt transmutatū transmutet semp
ad illd ad qd iaz transmutabat: z cū posuit qz cū pīo a q transmutat:
sequit vt transmutet ad illud ad qd transmutabat: z sic ambulās ad
aliquē locū est in illo loco dū ambulat ad ipsū: z cū coringit eū in
hoc impole sequit: vt transmutatū in pīo cū transmutat sit iam tras
mutatū: qm sequit si hoc no fuerit vt transmutatū transmutet ad illd
in quo est. s. trāfert ad illud in quo est aut trāfertur cū trālatum
est: sic prereritū erit futurū. Et cū declarauit ipossibile qd sequi
tur hoc: dedit cōclusionē q est cōtradictoria impoli: z dixit: ergo ne
cessē est vt illd qd transmutat sit in illo ad qd transmutat pīo.

Manifestū igit est z qd factū cū tactū est erit: z qd
corruptū est cū corruptū est non erit. Cōuersaliter aut
dictū est z de oī mutatiōe: z maxie est manifestū in ea
que est fm pīdictionē. Qd quidē igit q mutātū est: cū
mutātū est primū in illo est: manifestū est.

Scm cū s. /
ctū ē h3 eē.
z corruptū
cum corru/
ptūz est h3
no esse.

Manifestum est igitur quod illud quod fuit est cum fuit ens: et illud quod corruptum non est ens. Quoniam iam diximus in omni transmutatione: et hoc manifestius est in ea que est secundum contradictionem. Manifestum est igitur quod illud quod transmutatum est in initio transmutationis est in illo ad quod transmutatur.

43

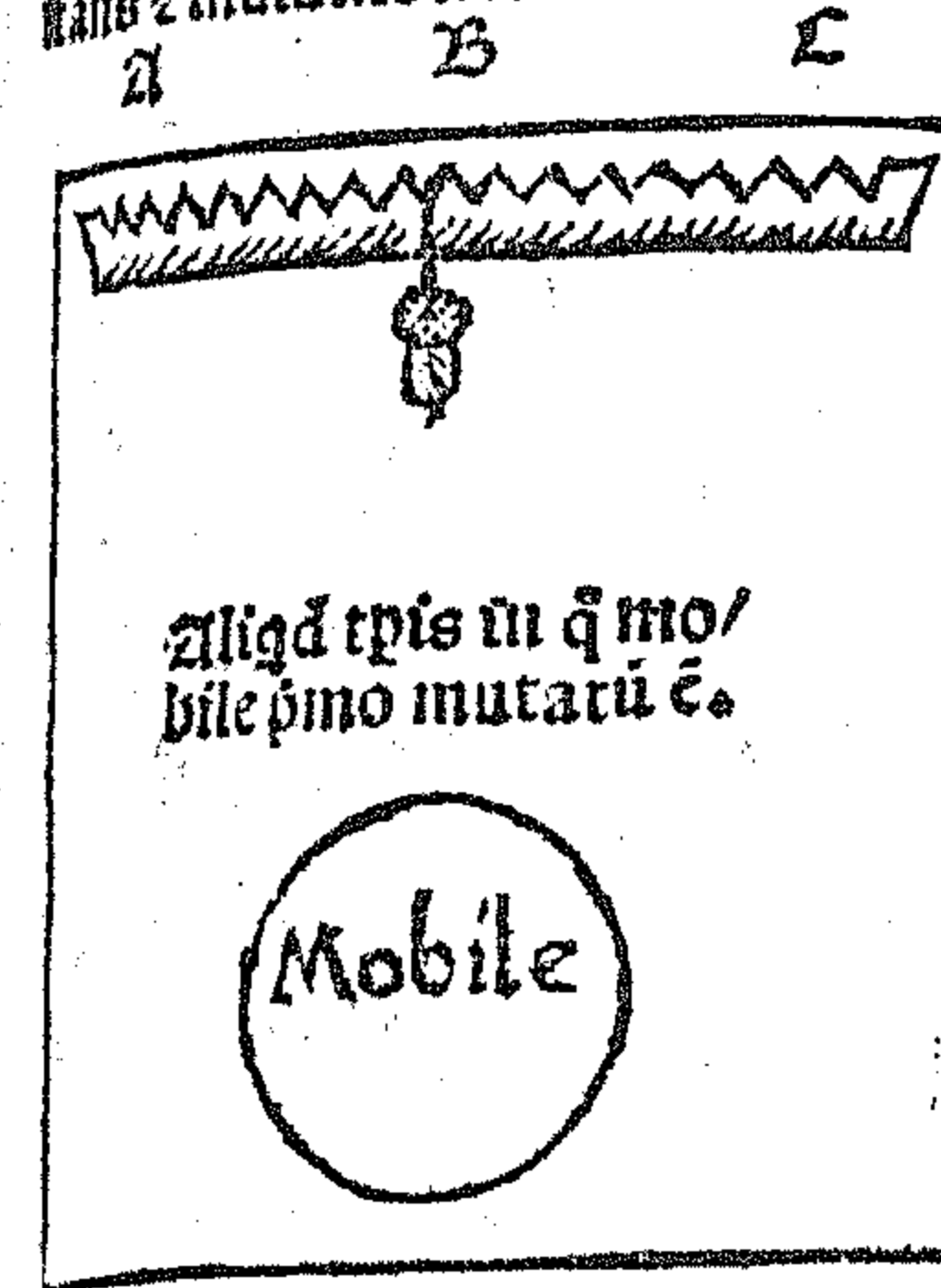
43 **C**ult notificare quod hoc quod interdebat declarare est manifestum in transmutatione que est in contradictione ex declaratione que continet alias transmutationes. Et si manifestius est in hac transmutatione. scilicet que fit secundum contradictionem: quoniam hoc est manifestum per se et in alijs per medium. **E**t quasi dicit: manifestum est igitur in alijs transmutationibus quod illud quod iam transmutatum est in initio transmutationis est in illo ad quod transmutatur: que admodum apparet in hac transmutatione que est secundum contradictionem: sed hoc fit manifestius in hac transmutatione. **D**ico manifestum est igitur et cetera. manifestum est igitur quod illud quod fuerat ens in initio cum fuerit in ente et separatum a non ente: et sicut illud quod corruptum in initio eius cum corruptum est in non ente: hoc intendebat cum dixit: et illud quod corruptum non est ens. **C**etera. d. iam igitur diximus in omni transmutatione. iam declarauimus hoc: sed fit manifestius in transmutatione in substantiarum causa in hoc est: quia non habet medium.

Cum quo aut primo mutatum est quod mutatum est necesse est atomum esse. **D**ico aut primo quod non per alterum aliquid ipsius esse huiusmodi sit. **S**it igitur diuisibile quod est a. c. et diuidatur secundum b. si quidem igitur in a. b. mutat est aut iteque in b. c. non utique in primo quod est a. c. quod mutatum est erit. **S**i aut transmutatur in utroque: necesse est. n. in utroque transmutatum esse aut transmutari: et utique in toto transmutabilis: sed erat mutatum. **E**adem ratio autem est et si in b. quod est mutat: in hoc aut mutatum est. **E**rit. n. aliquid primo: quare non erit utique diuisibile in quo mutatum est.

Et illud in quo fuit transmutatum in initio transmutationis: necesse est ut sit indiuisibile. **E**t intelligo per initium illud quod est tale: non per hoc quod aliud est tale. **S**it ergo a. c. diuisibile: et diuidatur in b. si igitur transmutatur in a. b. et i. b. c. tunc initium transmutationis non erit in a. c. **Q**uoniam in utroque aut transmutatum est: aut adhuc transmutatur: unde necesse est ut in toto transmutetur: sed iam transmutatum est. **E**t ista eadem ratio sequitur si aliquid pro parte transmutetur: et pro parte transmutatur est. **Q**uoniam sequitur ut sit prius primo: unde necesse est ut idem in quo est res non sit diuisibile.

44

Transmutatio ostendit quod id in quo aliquid permutatur est non est tempus nec aliquid diuisibile: sed intrans et indiuisibile.

Cum declarauit quod in initio eius quod transmutatur res transmutabilis venit in illud in quo transmutatur: uult declarare quod initium illius in quo est transmutatio est indiuisibile. **E**t dixit. illud in quo est. i. et illud in quo transmutatum erit in initio transmutationis: necesse est ut sit indiuisibile: et sicut id ad quod uenit: et hoc est casus in hoc quod finis et principium transmutationis sunt indiuisibilia. **E**t cum dixit quod initium eius in quo transmutatum transmutatur et finis eius debet esse indiuisibile: exposuit illud quod intendit: et dixit: intelligo per primum illud quod dicitur transmutari: non quia aliquid per eius est talis: primum. n. est illud quod non predicatur de aliquo per aliud. **C**etera. incepit declarare quod primum quod tale debet esse indiuisibile: et dixit: sit igitur a. c. et cetera. dico quod initium

quod transmutatur debet esse indiuisibile: si autem sit diuisibile et sit a. c. et diuidatur in b. dico igitur quod si magnitudo a. b. c. fuerit diuisibilis necesse est ut transmutatum sit transmutatum in utraque parte a. b. c. aut adhuc transmutetur. **S**i autem transmutatum est in utraque parte: tunc transmutatio eius in a. b. c. toto non erit prima. **S**ed positum est ita: quod est inconueniens. **E**t si in utraque adhuc transmutetur et non est transmutatum: continget ut in toto transmutetur. **S**ed positum est ipsum iam transmutatum esse. **E**t hoc intendebat cum dixit: si igitur transmutatum. i. si igitur transmutatum in utraque parte a. b. c. non uere dicitur iam esse transmutatum: quoniam sequitur ex eo ut non sit initium transmutationis: sed per transmutatur: sed necesse est ut sit in toto in a. c. per transmutari: quia necesse est ut sit in utroque: aut uel dicatur per transmutari: aut iam transmutatum esse. **S**i igitur non uere dicitur iam transmutatum esse: necesse est ut in utraque transmutetur: ergo in toto est tale. **T**ransmutari. **E**t positum est quod in toto transmutatur: ergo in eodem per transmutatur: et est transmutatum in simul: quod est impossibile. **E**t abbreviatio huius demonstrationis est talis. **N**ecesse est ut illud quod transmutatur in tota magnitudine sit in utraque parte. scilicet cum est in altera parte: aut non dicitur transmutatur: aut iam transmutatur est: aut per transmutatur. **S**i autem non dicitur transmutatur. ergo est quiescens in omnibus partibus magnitudinis: et in toto iam transmutatum est: et hoc est inconueniens. **E**t si iam transmutatur est in utraque: tunc in magnitudine iam transmutatur est non in primo: si in eis per transmutetur: ergo in a. b. c. toto transmutatur. **S**ed positum est iam transmutatum esse: ergo in eodem transmutatur: et est iam transmutatur: et hoc est impossibile. **S**ed **A**risto. tacuit diuisiorem dicentem: quod in utraque erit quiescens: quia est manifesta: et quia iam usus est in hac propositione in initio huius tractatus. **C**etera. d. et ista eadem ratio sequitur et cetera. i. et istud impossibile sequitur etiam si

Abbrenia / tio ronis.

posuerimus ipsius in vna parte iaz transmutatu esse: et in alia ad huc transmutari. U.g. in parte, a. b. ia transmutatu esse: et in parte, d. c. adhuc transmutari: qm ro in hoc eadem est. s. qz sequitur vt illud qd positum est pmo non fit pmo. B. d. ergo necesse est vt illud zc. i. seqt igitur ex hoc pmo vt illud qd est initium in quo est transmutatio no sit diuisibile neqz vltimum eius in quo est transmutatio. Et intelligendum est hoc etiam in tempore transmutationis. s. qz initium eius est indiuisibile: et q non est tempus sed instans.

Initiu transmutatois e indiuisibile.

Manifestu igitur qz et qd corruptu e: et qd scim e in orbo mo: hoc qd e corruptu/ hoc aut scim est. Et aut in quo pmo mutatu est duplr: aliud qd e in quo pmo pfecta e mutatio: tuc. n. vtz est dicitur qd mutatu est: aliud vero in quo primo cepit mutari.

De factu et corruptu e indiuisibili

Manifestu e igitur qz illud qd corruptu e et qd est / est in indiuisibili. Et hoc qd dicimus initium eius in quo e transmutatio e duobus modis. Quoz vnus est illud in quo pfecte transmutatio: qm tuc dr vere aliqd ia transmutatu ee. Alio vero e illud in quo icepit transmutatio.

45

Ista demonstratio pdicta est in transmutationibus diuisibilibus que hnt principium et finem. transmutationes vero diuisibiles. s. que sunt in indiuisibili. U.g. giiatio et corruptio sunt in forma: et forma est indiuisibilis. Manifestu est igitur de eis qz iste transmutatoes sunt in rebus indiuisibilibus. B. d. manifestum est igitur zc. i. manifestum est igitur qz illud qd corruptu e/ corruptu e in indiuisibili: et illud qd fit/ fit in indiuisibili. Et non intendit qz hoc apparet ex pda demaratione. nam giiatio et corruptio non sunt diuisibiles ita qz habeant principium et finem: sed forte transmittit nos ad hoc qd dictum est prius qz giiatio et corruptio sunt fines transmutationis. Et declaratum est h qz finis transmutationis est indiuisibilis. Et intelligitur per transmutatoem illud cuius finis est giiatio et corruptio. s. transmutatoem alteratois: et giiatio est finis alteratois et non est transmutatio: sed est sequens transmutatoem: qz non diuidit in magis et minus: qz non intelligit ho esse magis qz ho neqz equus est magis qz equus sicut intelligit albedo magis qz albedo: et io giiatio et corruptio no sunt motus: neqz existit p se: sed sequuntur motu: et io forte intendit p diximus zc. i. et dixit hoc: quia non est locutus nisi in principio tunc qm demonstratio super ea eadez est: et forte hoc nomen pmo in idio mate eorum significat principium et finem.

Forma e indiuisibilis. 38. 3. ph. c. 68. Documtu.

No intellr ho magis qz ho: nec equus magis qz equus sic intellr albedo magis qz albedo.

Dat vltius motus et n primum.

Secundum qd e igitur finem mutatois qd pmo dr existit e est: ptingit. n. pfi mutatoem et est mutatois finis: qd on sum est indiuisibile ee pp id qd finis. Qd aut hz principium oino non est: non. n. principiu est mutatiois:

neqz in quo pmo qz mutabit. Sit. n. pmo in quo sunt a. d. hoc igitur indiuisibile non est: accidit eni habita esse ipsa nunc: amplius si in. c. a. tpe oino quiescit: ponatur enim qescens et in. a. qescit. Quare si impartibile e. a. d. simul qescit et mutatum est. In. a. qdem enim qescit d. autem mutatum est.

Primum vero qd dr pp coplemetu transmutationis e exis p se: qm pote est vt pfiat transmutatio: et vltimuz transmutatois est illud qd iam declarauimus esse indiuisibile: qz est finis. Primum vero qd dr pro principio non est ens oino: quoniam transmutatio non hebit principium: neqz erit ex primo tpe aliqd in quo transmutetur res. Sit igitur pmo. a. d. istud igitur pmo non est indiuisibile quonia sequitur in oi indiuisibili vt instantia sint sefa. Et et si in tpe toto. c. a. fuerit qescens/ pdemus ipz esse qescens in. a. et. Seqt igitur si. a. d. fuerit quiescens et indiuisibile: vt sit qescens et iam transmutatum in finit. Quonia in. a. erit qescens et in. d. erit iam transmutatu.

Ro finis in indiuisibili consistit

Cum declauit qz in principio eius qd transmutat: separat ab eo in q transmutat: veniet in illud in q pmo transmutat: et qz initium et finis transmutatois sunt indiuisibilia: vult declarare qz initium transmutationis non est in actu sed in potetia: et sicut initium eius in quo est transmutatio no est in actu: sed in potetia. finis aut transmutationis i actu est et demarato: et sicut finis eius in quo est transmutatio. Qm si est necesse vt transmutatu in initio transmutatois sit in illo in qd transmutat: et non transmutat nisi in indiuisibili: et initium eius in q transmutatur est indiuisibile. seqt vt non transmutat in initio transmutatois. Et cum in transmutato non inuenitur transmutatio nisi sit iam transmutatu: manifestu est qz transmutatio non hz principiu nisi transmutatio esset coposita ex indiuisibilis: et ipsa sicut. Ergo istud principium necesse est in potetia: et e illud de q declatu e in pmo pda ipz ee indiuisibile. Et expositores dubitabat i h: qz existimabat qz isti pmo/ nes sunt p contradictoij. s. dices qz e indiuisibile: et dices qz no e ens: et no sunt p contradictoij nisi eet declatu qz no est ens oino. Sz no fuit declaratu nisi qz est no ens in actu: et hoc ignorat oes expositores in h locutio inuenimus Alex. trastulisse declatoem ad tps. s. hoc qd declaratu e qz initium transmutatois est indiuisibile. B. d. ipm esse non ens: et forte intendit per hoc qd declarauit ipm esse indiuisibile: ipm esse non ens in actu: et quasi dicit: si istud principium fuerit ens in actu necesse e vt sit indiuisibile. Deinde declarauit qz si fuerit indiuisibile necesse e vt non sit ens: et si ponatur esse accidet impole: et iste modus declaratois est modus verus. Et expositores autem non fecerunt differes

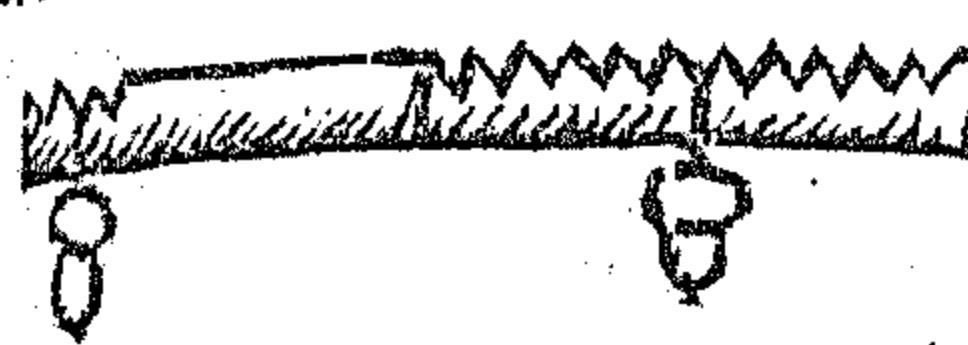
46

Perfectio transmutatio est res exis in actu sicut alie pfectioes z demonstrata magis q in vno instari.

nam inter sermonem de principio z fine in hac intentione: z dixerunt quo motus habebit fine z no habebit principiu: z hoc qd existimat uerunt de hoc est in primo aspectu a deceptione. Deinde, d. primo vero zc. i. indiuisibile vero qd dicitur de fine transmutatiois: z fine eius in quo est transmutatio est existens in actu: z pot demonstrari. Et cu narravit hoc dedit causas z dicit: quonia possibile est ut perficiat zc. idest z hoc est itaqz transmutatu potest perfici in sua transmutatione z perfectio transmutatiois est res existens in actu sicut alie pfectioes: z demonstrata magis q in vno instari. Et hoc manifestu est in omni transmutatione: qm pfectio in vbi est superius: z in qualitate est albu z nigru: z in qritate est qritas terminata. Ita igit inq sunt in actu: ideo finis in eis que est indiuisibilis z est vltimu transmutationis est ens in actu: pncipiū vero transmutatiois qd no est principium alicuius pmanētis: sicut est dispositio in principio linee: z illud qd est ei in actu est ipsa transmutatio: z in transmutatioe no est initiu natural: necesse est vt istud principiu no sit ens neq existens. Cu igit posuit qd pole est vt pfiat transmutatio transmutationis: q ista pfectio est in actu: z qd hz fine: fuit necesse vt finis eius sit i actu sicut est finis linee: z finis superficie. Et ca in hoc est q motus z tps no habet sitū: z linea hz sitū: declaratu est qd est indiuisibilis: ergo finis motus indiuisibilis est in actu. B. reuersus est ad principiu motus de quo declaratu est q si fuerit ens no erit indiuisibile: z declarauit ipm esse no ens nisi in potētia. s. hz qd instas est in tpe: z dicit: primū vero zc. i. principiu vero transmutatiois d quo dixim qd si fuerit ens qd no erit diuisibile: no est necesse vt sit ens oino: qd est indiuisibile in sua natura. s. principiu fm qd est principium. B. d. qm transmutatio no habebit pncipiū zc. i. qm transmutatio no habebit principiu que est transmutatio: na principiu est indiuisibile: z transmutatio est diuisibilis: neqz etiā in hoc tpe qd est indiuisibile cadit transmutatio: qm transmutatio est diuisibilis z no cadit nisi in tpe: vt declaratu est in initio istius tractat: z hoc intēdebat cu dixisset igitur primū zc. i. sit igit primū eius in quo est transmutatio. U. g. pncipiū spaciū. a. d. B. d. istud primū igit zc. i. sequit igit vt primū spaciū in quo est motus in actu no sit indiuisibile: s. diuisibile necessario. Et z narravit q istud primū dz ee diuisibile ex cōtrario primo qd est pncipiū ei in quo est motio moti i initio ei qd mouet: z est pncipiū motus: dedit ipolla pna si ponat indiuisibile: z dixit: sequit si fuerit indiuisibile zc. i. qm si primū ei in quo demonstrat motus fuerit indiuisibile ita q sit ps motus: ptingit motū inueniri in spacio indiuisibile: tpe indiuisibili. s. instati: z sic tps z motus erūt cōposita ex indiuisibilibus: qd est ipole. B. d. z et. si in tpe. c. a. zc. i. z si ps tps in qua est initiu getis fuerit ps in q est vltimū motus fm qd est aliq indiuisibile cu instas no seqt instas: neqz inter fine getis z initiu motus est tpe: manifestu est qd si in hac pte tps indiuisibilis fuerit possit motus: possit erit ges: z sic res erit mota z qescēs in eodē: qd finis est ges z initiu motus. Ponat igit. s. motū moueri in toto tpe. a. b. z ponat et ipm qescere in fine istius tps. s. d. mouet igit et in initio eius qd est. a. ergo necesse est si ille finis z initiu qd est indiuisibile possit inueniri motus z ges: vt illud qd mouet in eo sit qescēs z motus istius

qm in a. b. qd est indiuisibile erit quiescens fm qd est finis quietis: z erit in a. motum fm qd est initium motus: z sic in eadem re erit quiescens z motum insimul.

Demōstratio prima sumpta ex parte tps ostendens qd no est accipere primū in quo mutatur est ex parte principij. Tempus

aliquid tps i quo mobile p mutatu est

Qm at no ē ipartibile: necesse est diuisibile esse: z i quolibz hmōi mutatu ee. Diuiso. n. ipso. a. d. si quidē in neutro mutatu ē: neqz in toto. Si aut in ambobz mutaf z in oi. Si vero i altero tm mutatu est: no in toto pmo. Quare necesse est in quolibet mutatu ee. z danti festum igit est qd no est in quo primo mutatu est: infinite entz diuisiones sunt.

Si igit. a. d. no est indiuisibile: necesse est vt sit diuisibile: z in quolibet istius accipiat/transmutabit in eo qm a. d. diuidet. Si igit no transmutet/ neqz in altera duaru partiu: ergo neqz in toto transmutabit. Et si in eis semp transmutat/ ista erit dispō eius in toto. Et si transmutatur in altero/ no erit primū eius in quo transmutat totum. Ergo necesse est vt transmutet in quocūqz ei accipiat. Ergo manifestu est qd no est primū eius in quo transmutatur: qm diuisio eius est infinita.

C. dicit. Si igit. a. d. in quo posuim pncipiū transmutatiois exis in actu no fuerit indiuisibile: necesse est vt semp diuidat in diuisibile: z vt in qualibet pte ponat transmutari in actu: necesse est vt pncipiū transmutet. s. qd ante hanc transmutationē positam sit transmutatio. Qm magnitudo in qua posita est transmutatio est diuisibilis necessario. Et hoc intēdebat cuz dixit: cuz diuidat. a. d. z cuz narravit qd cu transmutat in hac magnitudine: necesse est vt sit transmutatu in partibus: necesse est vt declarare hoc z dixit: z si no transmutat zc. i. z cu posuerimus qd primū eius in quo demonstrat transmutatu z eius in quo est transmutatio est diuisibile. U. g. a. d. diuidet i. b. si igit no transmutatur in altera pte scz in a. b. b. d. ergo neqz in tota magnitudine. a. d. qd est ptra positū: z transmutat in eis semp tūc dispō eius in toto erit talis: s. positū est qd ista transmutatio est pncipiū transmutatiois: z hoc est impole. Et si transmutat in altera z no in reliqua tūc totū no erit principiu eius in quo transmutat: s. positū est primū: z hoc est

47

Inconueniens. Et hoc itēdebat cū dixit: et si trāsmutat in altera et cū sit in pole vt in vtraq; sit qescēs: aut in eis semp trāsmutatū: et in alia nō trāsmutat: sequit ex hoc vt in vtraq; sit iam trāsmutatū: et dixit: ergo necesse est et c. queq; pars accipiat ex illo p̄io: necesse est vt trāsmutatū in eo sit iam trāsmutatū: ergo trāsmutatio erit ante trāsmutationem et ante hanc alia sicut est dispō in diuisione magnitudinis in infinitū: et hoc intēdebat cuz dixit: ergo manifestum est et c. ergo manifestū est qd in eo nō est principiu eius quod trāsmutat: qz diuisio eius est in infinitum.

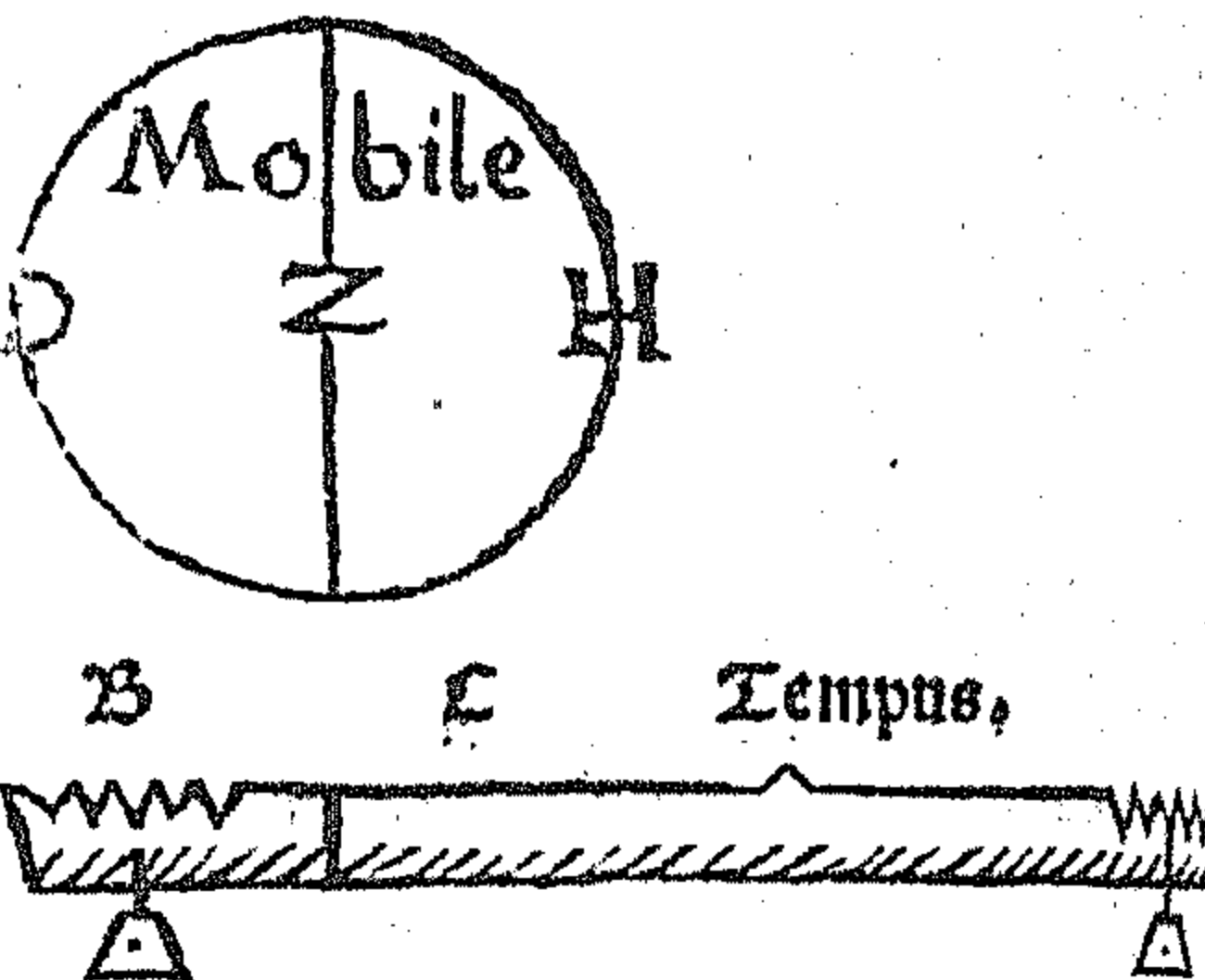
¶ Neq; itaq; in eo qd mutatur est aliquid ipsius prius est qd mutatur ē. Sit eīz. d. 3. qd primo mutatur est ipso d. h. omne enīz diuisibile esse demonstratū est qd mutatur. Tps aut in quo. d. 3. mutatur est: sit in quo est. b. c. Si ergo in oī. d. 3. mutatur est in medio min⁹ ē qd mutatur ē: et pri⁹ est ipso. d. 3. et iterū hoc aliō: et illo alter: et sic semp: qre nihil est primū mutantis qd mutatur est.

¶ Neq; ex illo qd trāsmutat ē aliqd qd primū eius qd trāsmutat. Sit ergo. d. 3. primū eius qd trāsmutat ex d. h. qm iam declarauim⁹ qd omne trāsmutatū est diuisibile: et tps sit. b. c. Si igit. d. 3. trāsmutat in hoc tpe: ergo in sua medietate erit illud qd trāsmutabat prius: et ante istud aliud minus prius: et ante illud aliud min⁹ prius: et sic semp: vnde necesse est vt in trāsmutato nō sit aliquid oīno qd sit primū eius quod trāsmutat.

48

¶ Vult declarare etiā qd trāsmutatū nō est aliqd ps que sit primū ei⁹ qd trāsmutat. i. qd ante ipsum nō est alia ps que dicat trāsmutari: qm aut trāsmutatū dēz habere partē manifestū est ex p̄dictis. nam oē trāsmutabile est diuisibile. Qm vō in ista diuisione nō inuenitur ps prima: manifestū est ex hoc qd ē declaratū qd trāsmutatio et tps et trāsmutatio oīa sunt de nā p̄inui: et qd p̄tinuū semp diuidit i diuisibile. Et qz diuisibilitas moti ē manifestior ex diuisibilitate ei⁹ in quo mouet: icipit declarare qd si

¶ Demonstratio sc̄ba ostendens idem qd supra sumpta ex parte mobilis.

hoc primū trāsmutatū: tūc esset prima lōgitudō: et p̄mū tps: s; quia hoc est manifestius in tpe. ¶ Dixit: nec sit ex illo qd trāsmutatū est et c. neq; in trāsmutato inuenit ps que sit primū ei⁹ qd trāsmutat. ¶ posuit trāsmutatū de hoc: et posuit p̄e illius p̄io. d. 3. vt declararet p̄cedo ad icōueniēs: qd ista ps nō est p̄mū: dixit. d. 3. et c. et qz aliqd p̄dicere qd ista pō nō ē vā: nisi eēt vey qd oē trāsmutatū ē diuisibile: sed dixit qm iā declarauim⁹ qd oē trāsmutabile ē diuisibile. Et cū posuit hoc: iā declarauit qd oē trāsmutatū trāsmutat i tpe: necesse est vt ista ps trāsmutet i tpe: et dixit: et tps in q trāsmutat sit. b. c. i. et cū clara uit qd ista trāsmutatio dēz eē in tpe sit igit illd tps ps. d. 3. trāsmutat b. c. d. h. si igit d. 3. et c. scz ps trāsmutati quā posuim⁹ p̄mū ei⁹ qd trāsmutat: tūc in medietate ist⁹ tps erit illud qd trāsmutat de illa p̄e min⁹. Qm illud qd trāsmutat in minori tpe est min⁹. s. in equa lōcitate. Et erit trāsmutatio que est in medietate istius ante trāsmutationē que est in toto illo tpe que posita est prima: et sic erit prima. Et qz tps diuiditur in medietates in infinitum necesse est vt diuidat in minus: et minus in minori fm diuisione: et tēpous in infinitū. Et similr in prius et in p̄io: et sic in infinitū. Et cū declarauit qd trāsmutatū non hz p̄mū: dixit: necesse est igit et c. i. sicut ē necesse in ipsa trāsmutatione et in eo in quo est trāsmutatio.

Supra. 320

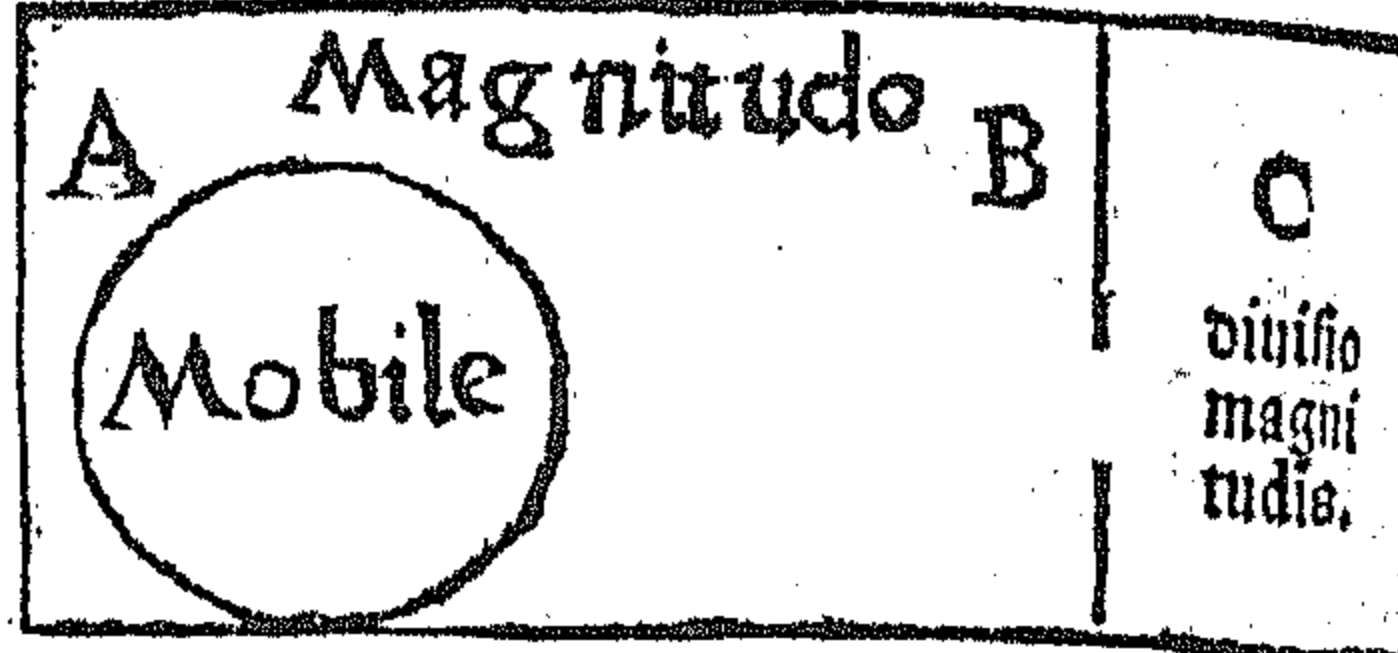
¶ igitur neq; in eo qd mutatur / neq; in quo mutat tēpore nihil prius sit: manifestū est ex his que prius dicta sunt. ¶ Ipsum aut qd mutatur aut fm qd mutat non etiā similr se habebit. Tria nāq; sunt que dicuntur fm mutationē. Qd mutatur. Et in quo. Et in qd mutat: vt homo: tempus: et albus. ¶ Homo quidē igit et tēpus diuisibilia sunt. De albo autē alia rō est p̄pter id qd fm accidens oīa diuisibilia sunt: cui enim accidit albū aut quale illud diuisibile est. Qm q̄cūq; diuidunt s; seipsa diuisibilia: et nō fm accēs: neq; in his erit primū vt in magnitudib⁹. Sit. n. in quo est. a. b. magnitudo: mot⁹ aut sit ex. b. in. c. p̄mū. ¶ igit si qdē i diuisibile ē. b. c. inpartibile ipartibile erit p̄iuctū. Si vō diuisibile: erit aliqd ip̄s. c. p̄i⁹ in quo mutatur est et illo iterūz aliud: et sic semp: p̄ id quod nullo mō deficit diuisio. Quare non est p̄mū in qd mutatur est. Sit aut est et in q̄titatis mutatione: et hec. n. in p̄tinuo est. ¶ Manifestū igit est qd in sola mutatoe q est hz q̄litate p̄tigit i diuisibile p se esse.

¶ Manifestū est igit ex dictis qd neq; ex trāsmutato neq; ex tpe in quo ē trāsmutatio ē aliqd oīno qd sit primū. Et illud ipm in quo est trāsmutatio non hz talem

dispositione. Sunt enim tria que sufficiunt in transmuta-
tione. s. transmutatio: et illud in quo est transmutatio: et ad
quod. U. g. homo: et tempus: et albus. Homo vero et tempus sunt
diuisibilia. Sermo autem de albo est alius a sermone de
istis: sed omnia sunt diuisibilia per accidens. Illud enim cui
accidit albus et quale est diuisibile. In illis autem omnibus
que dicuntur diuidi per se non per accidens non est et pri-
mum. U. g. in magnitudinibus. Sit igitur a. b. c. magni-
tudo: et moueat d. a. ad. b. primo motu. Si igitur a. b. fuit
indiuisibile: tunc in partibus sequitur in partibus. Et si fuerit diuisibile
tunc erit aliquid ante. b. in quo cecidit transmutatio: et aliquid
aliud: et sic semper. Quoniam non euadit a diuisione aliquo modo:
non est hoc primum eius in quo cadit transmutatio. Et sic
de transmutatione quantitatis: quoniam ista transmutatio est et
in continuo. Ergo manifestum est quod in motu in qualitate
sola inter alios motus potest esse indiuisibile per se.

49 **D**icitur manifestum est igitur ex predictis
quod non est aliquid primum
indiuisibile ex trans-
mutatione neque ex tempore
in quo fit transmuta-
tio primum quod est transmu-
tatio et primum quod est tempus
neque per se: neque per ac-
cidens. **B. d. et il-**
lud ipsum etc. et intē-

Demonstratio tertia ostendens idem quod
primum sumpta ex parte magnitudinis.

dit illud in quo est genus transmutationis: et dixit hoc quoniam transmuta-
bilitas sunt quedam in quibus non inuenitur primum per accidens. s. q. sunt
in qualitate. In eis autem que sunt in vbi: et quoniam non inuenitur primum om-
nino: neque per se: neque per accidens. **E**t cum narravit quod dispositio in eo
in qua est transmutatio in hoc non est sicut dispositio in transmutato:
et tempore. incepit exponere hoc et dixit: sunt enim tria etc. i. sunt enim
tria in transmutatione et sunt illa: et intendit per illud in quo est trans-
mutatio tempus et per illud ad quod est transmutatio genus motus.
Uerbi gratia. homo qui albescit: quoniam sunt in eo tria: homo: et tempus:
et color albus: et dixit: motus qui est in qualitate: notificando quod in
isto non inuenitur primum per accidens. s. in eo ad quod etiam motus: non
in motu: neque in tempore: et hoc intendebat cum dixit: homo vero etc.
homo vero quod est transmutatus in hoc motu: et tempus in quo est mo-
tus: non habet primum omnino: neque per se neque per accidens: quia
sunt diuisibilia per se. **A**lbium vero et similiter de rebus ad quas fit
transmutatio

transmutatio in qualitate non habet talem dispositionem: quoniam ista non
diuidunt per se. s. qualitates: sed per accidens. **D**einde. d. sed omnia
sunt diuisibilia per accidens. i. omnes qualitates. **D**einde narravit
quod diuidunt per accidens: et dixit: illud enim cui accidit albus etc. i.
album vero et vbi qualitates sunt diuisibilia: quoniam sunt in corpore quod
est diuisibile per se. **E**t cum narravit quod diuisibiliu existis tribus
quedam sunt que semper diuidunt per se. s. tempus et transmutatio. **E**t que-
dam sunt quorum quedam diuidunt per se: et quedam per accidens: et est
illud ad quod est transmutatio. narravit quod in illo quod diuidit per se in
istis non inuenitur primum per se: in illo quod diuidit per accidens inuenitur primum per
se: et non per accidens: et dixit: in illis autem omnibus etc. i. in transmutato: et tempore: et
transmutatione que est in vbi: et quoniam ista sunt diuisibilia per se. **E**t cum
narravit quod in istis non inuenitur primum diuisibile iteravit sua demon-
strationem super ista diuisibilia: cum in declarationibus predictis non
distinguitur illud quod diuidit per se ab illo quod diuidit per accidens.
Et dixit: sit igitur. a. b. c. etc. i. sit igitur spaciuz per quod motus mo-
uetur primum spaciuz. a. b. c. et motus eius ex. a. ad. b. sit primum mo-
tus. **B. d. si** igitur. a. b. etc. i. si igitur. a. b. quod est ex spacio primum eius
per quod fit primum motus fuerit magnitudo indiuisibilis: tunc motus
per illud erit indiuisibilis: et sic indiuisibile sequitur indiuisibile: et sic
magnitudo et motus erunt compositi ex indiuisibilibus: quod est impossi-
bile. **D**einde. d. et si fuerit diuisibile etc. i. si igitur spaciuz. a. b. fuerit
diuisibile: tunc erit hoc spaciuz ante spaciuz. a. b. in quo cecidit trans-
mutatio antequam caderet in spaciuz. a. b. **U. g.** medietas spaciuz. a. b. et
similiter sequitur ut ante transmutationem que est in medietate istius spa-
cij sit minor transmutatio: et est illa que fit in medietate istius me-
dieta: et sic procedit in infinitum. **D**einde. d. ergo hic non est primum
etc. i. in motu locali. **B. d. et** similiter est de transmutatione quantitatis. i.
in augmento et diminutione. **E**t cum in hoc est quod transmutatio in continuo
est transmutatio in continuo per se: et declaratur est quod continuu semper
diuidit in diuisibile e contrario transmutationi in qualitate. s. quoniam non est
in continuo. **B. d. manifestum** est igitur quod in motu etc. i. et possibile est
ut in eo sit primum indiuisibile per se: et si sit diuisibile per accidens et
hoc est ita: quoniam minimum a color est terminatus per se: quodammodo mini-
ma forma est terminata. s. quod minimum eius quod potest esse coloratum in
actu est terminatus: quodammodo minimum eius quod potest esse aliquid de-
monstratum est terminatus. **U. g.** quoniam minima aqua est terminata: et
de alijs corporibus simplicibus et compositis.

Capitulum in quo ostendit quomodo ea que sunt in motu
precedunt se inuicem etc.

Coniam autem omne quod mutat in tempore mu-
tatur. **D**icitur autem in tempore mutari et sicut
in primo: et sicut secundum alterum ut in anno: quoniam in
die mutat. **I**n quo primo tempore: et mutat
quod mutat. **E**t in quolibet huiusmodi necesse muta-
ri. **M**anifestum igitur et ex diffinitione: primum. n. sic diximus.
Come. **A**uer. sup. phys.

Qualitates
non diuiduntur
per se sed per
accidens. **I**dē
6. cō. 37. 39.
et infra. 59.

A minimus
color est ter-
minatus per se
quodammodo
diuisibilis
forma est ter-
minata sicut
minima aqua
est termina-
ta: et sicut
alij corpori-
bus simpli-
cibus et compo-
sitis. **I**dē
6. cō. 32. et q
ibi.

De quod mu-
tatur in tempore
mutatur.

Quia oē qd trāsmutat / trāsmutat i tpe. Et dr aliqd trāsmutari in tpe: qz est primuz tps in quo trāsmutat: qz trāsmutat in aliquo eius. U.g. qm dr aliqd trāsmutari in tali anno: qz trāsmutat in aliqua die illius anni. Qm primū tps in quo trāsmutatū trāsmutat: necesse ē vt in qualibet pte illius trāsmutet. Et hoc manifestū ē ex eius diffōne: qm hoc intelligim⁹ p primū.

50 Cum declarauit q mor⁹ nō hz pncipiū neqz illd in quo ē mor⁹ trāsmutabat. Et dixit: qz oē trāsmutatū zc. i. vt declarū est sup. B. d. z dr aliqd trāsmutari zc. i. z manifestū est p seip⁹ dr aliqd trāsmutari in aliq tpe: qz illud tps est minimū tps in quo pōt trāsmutari: z hoc itēdebat cū dixit. qz est p mū tps zc. qm oē qd attribuit rei nō pp suā pte est pncipiū illi⁹ rei: vt declarū est alibi: z qz trāsmutatio nō attribuit tpi eqli eiqz inuenit in tpe minoz ipso: iō necesse est vt istud tps sit p mū illi⁹ trāsmutatū: ecōtrario d tpe qd excedit trāsmutationē. s. qz nō est p mū: qm trāsmutatio nō attribuit ei nisi gra hie ptis: z hoc itēdebat cū dixit: z qz trāsmutat i alio. i. z attribuit etiam trāsmutatio tēpori: qz trāsmutat in alio cū tps cui attribuit excederit idē tps. eqle est. C. B. d. U. g. zc. i. U. g. qm bellū fuit i tali ano: qz fuit in tali die illi⁹ ani: vñ attributio ei⁹ ad anū nō est p mū. B. d. qm p mū tps zc. i. z cū res habuit tps p mū in quo trāsmutat: necesse est vt in qualibet pte illi⁹ tps inueniat illa res trāsmutari: qm hoc est manifestū ex diffōne p mū: qm p mū est tps eqle trāsmutatōi: cui trāsmutatio nō attribuit gra ptis. Ergo necesse est in toto: qm ois trāsmutatio que attribuit tēpori: necesse est vt attribuat ei: aut pp pte: aut pp totū: sed p mū nō attribuit pp pte: s. pp totū.

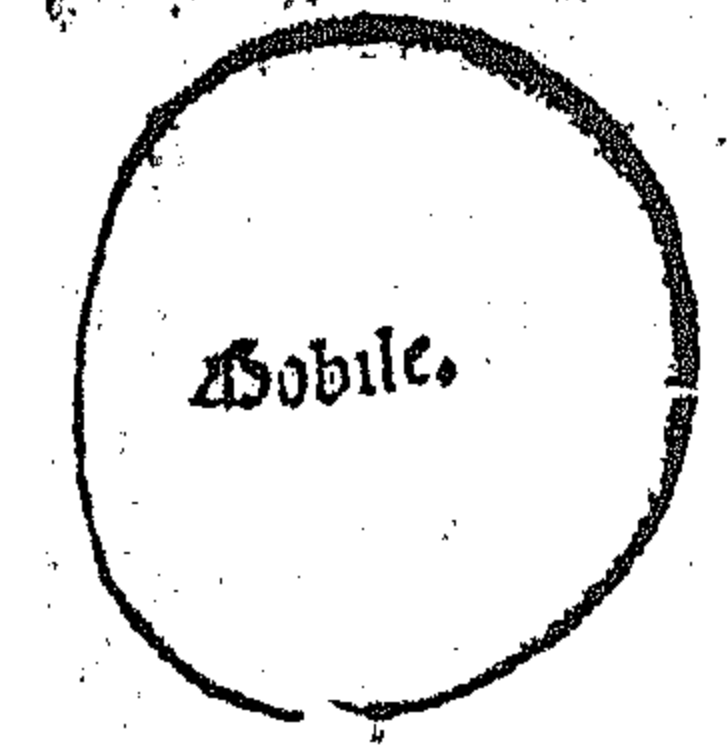
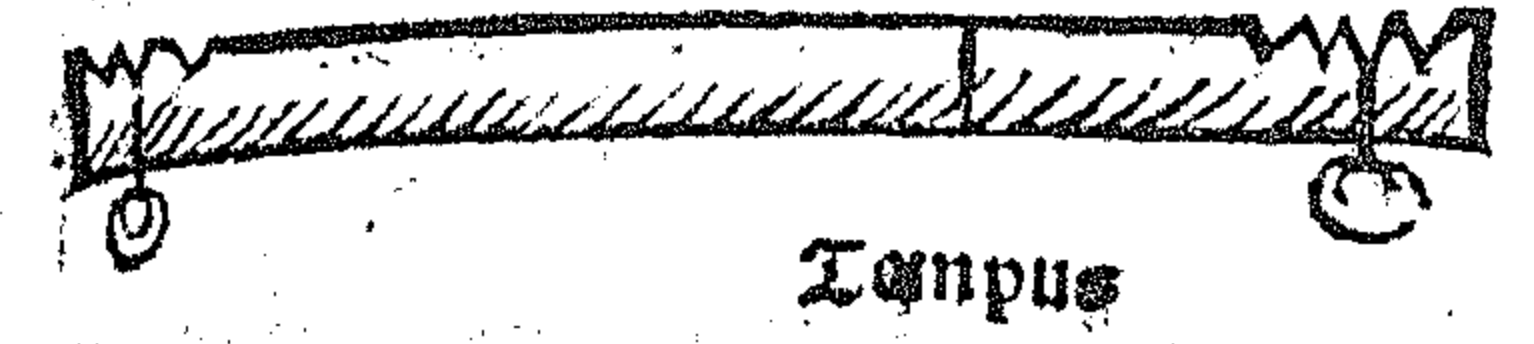
C Sed ex his manifestū est. Sit. n. in quo p mū mouet qd mouet. 3. b. c. z diuidat p m. b. **Dē. n. tps diuisibile est in. 3. b. tpe: aut mouet: aut nō mouet: z iterū in. b. c. s. r.** Si quidē igitur in neutro mouet: qescit itaqz in ois moueri. n. in nullo hui⁹ qd mouet impōse. Si vero in altero soluz mouet nō vtiqz in primo mouet: qd est. 3. c. p m eniz vtrūqz motus est. Necesse est igitur in quolibet iphus. 3. c. motum esse.

C Et hoc apparet etiā ex hoc qd narrabimus. Sit igit tps in quo motuz mouet primo. 3. c. z diuidatur in. b. Si igit oē tps est diuisibile. Et motuz aut in tpe. 3. b. c. mouet: aut nō mouet: z s. r. ē in duobus tpsibus. 3. b. c. Si aut nō mouet in altero eoz ergo qescit in hoc toto tpe. Naz impōse est vt sit motū: z nō moueat in alie

Dat mnt/ muz tps in quo aliqd pot trans/ mutari.

3. b. c. Et si mouet i altero eoz tm / tuc tps. 3. c. nō est p mū tps in quo mouet. Qm mor⁹ ei⁹ est i vtroqz eoz. Ergo necesse est vt moueatur in qlibet pte.

Demonstratio pbās q id qd mouet p mō i ali/ quo tpe: mouet in qualibz pte illi⁹ tps. **B** **C**

C Dicit: z h apper ex hoc qd dico: qm cū primū tps fuerit demratū. U. g. tps 3. c. z fuerit diuisus in duo in. b. cum oē tps sit diuisibile: z illud qd mouet ne/ cesse est p mū qb⁹ di/ cum⁹ nō hre p mū. B. d. scz trāsmuta/ tuz zc. z moueri i. 3. c. qd est positū p mū aut n moueri: z ma/ nifestuz est q nō est qescēs in eo: z mo/ uetur. **C** Et cū po/ fuerit q in hoc tpe necesse est vt sit mo

um in toto: q aduersari⁹ nō pōt ponere ipsuz in eo qescēs: dixit z s. r. ē zc. i. z s. r. ē interrogabim⁹ aduersariū z dicemus ei q idud motū qd tu pcedis moueri i tpe. 3. c. aut pcedis ē ipsuz moueri in vtraqz pte eius: aut qescere in vtraqz: aut moueri i altera: aut qiescere in reliqua. B. d. si igitur nō mouet zc. i. que sunt pres ma/ gnitudinis cuz sit impōse: vt in ea sit qiescēs: z quasi dicit: q si fue rit qiescēs in vtraqz pte magnitudinis: sequit maximuz impōse. s. vt aliqd moueat p aliqd z qescat in oibus ptibus eius. **C** Et cū de/ struxit ipsuz qescere in vtraqz pte: destruxit ē ipsuz qescere in alte/ ra: z moueri in reliqua: z dixit: si mouet in altera tps. i. tunc tps cō/ gregatur ex istis duobus tēporibus nō erit tps primū: sed positum ē primū. **C** Et hoc est ita: qz primū est illud in cuius oibus parti/ bus est motus: z hoc intēdebat cū dixit: mor⁹ eius est in vtraqz. i. qm necesse est cū sit primū vt motus sit in vtraqz pte eius. **C** Et cū destruxit ista duo cōdiuidentia cōclūsit tertiū: z dixit: ergo necesse est zc. z hoc manifestum est.

C Ostenso autē hoc: manifestuz est q omne qd moue tur necesse est motū esse prius. Si eiz in. 3. c. primo tpe per. q. l. motuz est magnitudines. In medietate quod eque velociter mouetur: z simul inceptū est in mediu z est motuz. Si aut eque velox motū est aliqd in eodem tpe. Et alterz necesse p eandē motū esse magnitudinē. Quare est motū prius qd mouetur.

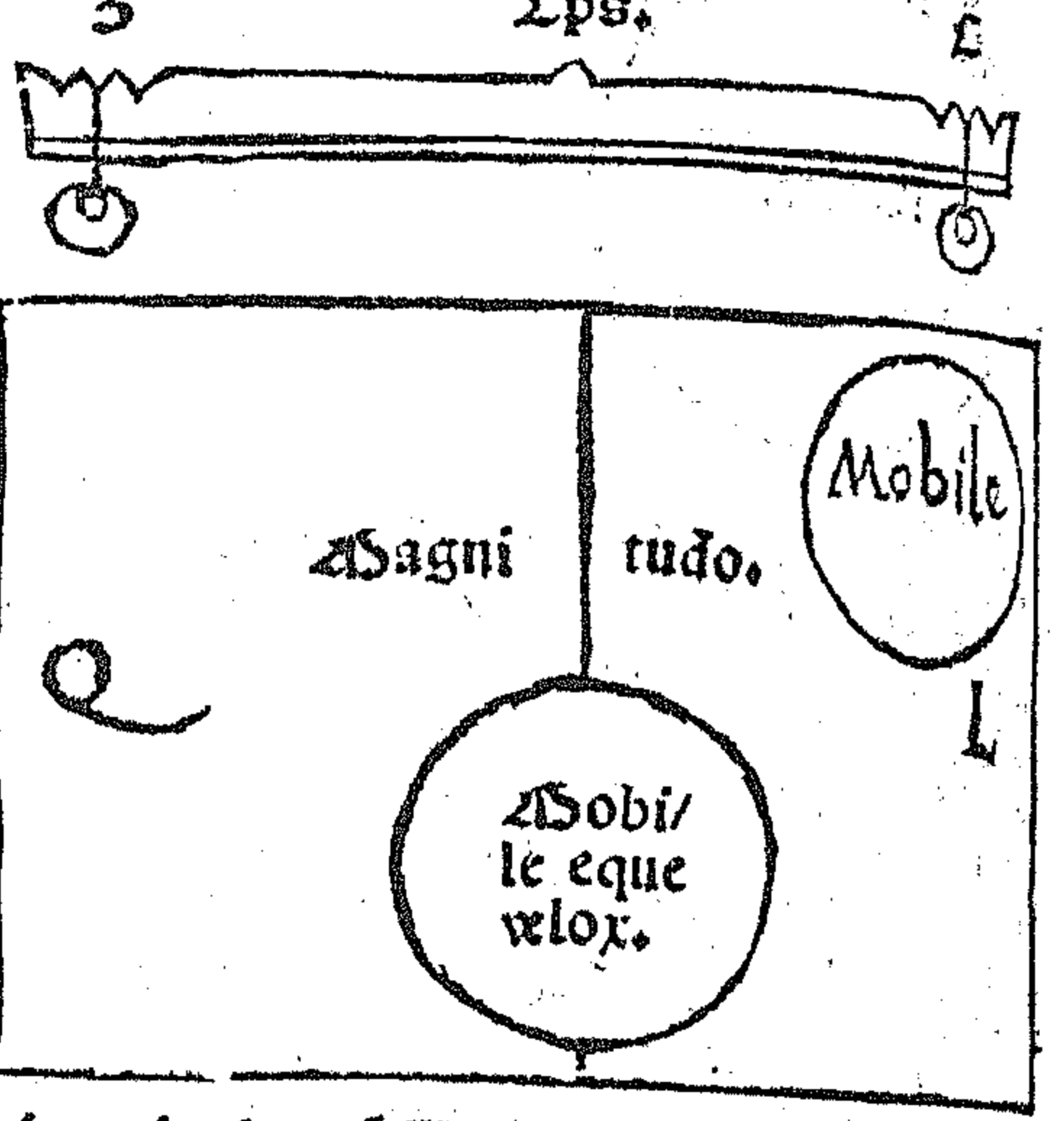
Primū tps est illd i cu/ tus oib⁹ pti/ bus ē mor⁹

Dē moueri pcedit mu/ tatur esse.

Et hoc quidem declarato manifestum est quod omne quod movetur necesse est movere prius. Quia si movetur per spatium, quod est in tempore, quod est primum tempus. Tunc equale ei in velocitate motus: et incipiens cum ipso moveri: movebitur per medietatem in medietate. Si igitur illud quod est equale ei in velocitate moveatur per aliquid in hoc tempore: necessario aliud etiam movebitur per illud spatium. Tunc necesse est ut illud quod movetur iam movebatur.

§2 Et cum hoc sit declaratum, scilicet quod illud quod movetur in primo tempore necesse est movere in omnibus partibus illius temporis. Manifestum est ex hoc quod in quolibet instanti ante quolibet instantis in quo demonstratur moveri sit motus. Deinde incepit declarare hanc consecutionem: et dixit: quoniam si moveatur et cetera. Ubi dicitur quod si aliquid quod movetur per aliquid spatium in aliquo tempore, ubi dicitur quod spatium, quod est in tempore, quod est primum tempus fuerit primum illius motus. Tunc si posuerimus aliquid

De demonstratio prima probans quod omne movetur prius precedit mutatum esse.

motum equale in velocitate incipere cum illo moveri in medietate illius temporis tamen necesse est ut pertranseat medietatem illius spatii. Deinde dixit, si igitur movetur per aliquid et cetera. Si igitur motus quod est equale in velocitate moto posito pertransire illud spatium terminatum in illo tempore terminato pertransierit aliquam partem magnitudinis in aliqua parte illius temporis positi: necesse est ut primum motum quod pertransierit pertranseat spatium per quod secundum motum movebatur antequam pertransierit totum spatium. Deinde ergo necesse est ut primum motum demonstratum quod movetur in ultimo spatii quod prius movebatur, id est completum motum quo movebatur illud quod est equale ei in velocitate in quadam parte illius temporis: et si posuerimus primum motum demonstratum in ultimo spatii per quod secundum motum movebatur: sequitur quod prius movebatur: nam illud spatium dividit in duas medietates: et possumus ponere aliud motum equale ei in velocitate pertransire illud in medietate illius temporis: et sic in infinitum. Et causa in hoc est quod magnitudo et tempus dividuntur in infinitum: unde necesse est ut ante

quod aliter ultimam in quo res mota demonstrat/moveatur. Sed ipse usus est in hac declaratione secundo moto: quod est manifestius. Nam adversarius potest concedere ipsum pertransire totum spatium: sed non pertransire medietatem antequam pertransierit totum: cum pertransire medietatem sit pertransire in potentia non in actu: ideo videtur secundo moto, et posuit ipsum pertransire in actu: quoniam hoc non potest adversarius negare. Et cum processit hic esse spatium quod pertransit motum equale ei in velocitate: in quadam parte illius temporis: necesse est concedere quod primum motum quod movetur per totum spatium pertransierit illud spatium quod pertransierit illud quod est equale ei in velocitate, scilicet illud quod movetur in minori illo tempore.

Pertransire re medietatem est pertransire rei potentia non in actu. Philo. 1. co. 57.

Amplius autem et si in omni tempore quod est, scilicet motum esse dicimus: aut omnino in quolibet tempore in accipiendo ultimam ipsius temporis: nunc. Hoc non determinatum est: et medium ipsorum nunc tempus est: et in alijs dicitur sicut motum esse. Medietatis autem ultimam divisio est. Quare et in medio motum erit: et omnino in qualibet partibus. Semper enim simul secundum divisionem tempus est determinatum ab ipsis nunc. Si igitur omne tempus divisibile est: medium autem ipsorum nunc tempus est: omne quod movetur infinite mutatum est.

Et etiam si dicitur aliquid moveri in tempore, scilicet totum: et vltimum in aliquo tempore quod cum sit: cum acceperimus instantis quod est ultimam eius. Quia hoc determinat illud: et inter duo instantia est tempus: et in alijs instantibus dicitur in eo quod movetur ipse iam moveri. Et ultimam medietatis est differentia. Necesse est ut in medietate etiam moveatur: et vltimum in qualibet parte: quoniam cum casu divisionis determinat tempus per instantia. Cum igitur omne tempus est divisibile: et inter duo instantia est tempus: necesse est ut omne quod transmutatur: transmutetur in infinitum.

§3 Ista declaratio est alia: quia prima est ex spacio: et ista ex tempore. Et dicitur est et aliud signum quoniam non dicimus aliquid moveri in aliquo tempore nisi cum acceperimus instantis quod est finis transmutationis: et instantis quod est principium eius: quoniam per hoc duo instantia determinat tempus in quo est transmutatio. Sed tacuit instantis quod est principium: quia hoc intellectum est: nam omne tempus finitum non fit finitum nisi accipiendo illud inter duo instantia: et ideo dixit: et inter duo instantia est tempus, id est cum posuerimus quod omne tempus terminat per duo instantia: et iter quilibet duo instantia est tempus ut declaratum est: et posuerimus quod finis medietatis istius temporis in quo motus totum movetur, scilicet tempus, scilicet terminat ab instanti quod est dicitur iter istas duas medietates. Manifestum est quod cum motum fuerit in hoc instanti: quod dividit hoc tempus in duas medietates: dicitur vere iam motum esse: et

in alia medietate moueri: q̄ illd̄ qd̄ mouet̄ iā motū est. Et s̄r̄ cū b̄
uiferim̄ illā medietatē i duas medietates iūc i alia medietate uere
dicet̄ moueri. q̄ in d̄ia q̄ est iter duas medietates ip̄z iā eē motū:
z s̄r̄ in medietate medietatis: z sic in infinitū. q̄ oē qd̄ mouet̄ iam
mouebat̄. Et hoc intēdebat̄ cuz dixit̄: z finis medietatis est d̄ia
i. z instans qd̄ est finis alterius medietatis z principū se d̄e est d̄ia
inter has duas medietates. q̄ necesse est ut motū in prima medietate
dicat̄ iā motū eē: z in alia dicat̄ moueri. q̄ anteq̄ moueat̄ iā moue/
bat̄. B. d. z vlr̄ zc. i. qm̄ qlibet ps r̄pis cū accipiat̄ pōt diuidi i duas
medietates: z motū in vltia medietate d̄r moueri: z i alia d̄r iā mo/
tū esse. Si igit̄ diuisio r̄pis in medietates pcedit̄ i infinitū. q̄ oē qd̄
mouet̄ necio mouebat̄. Et hoc intēdebat̄ cū dixit̄. z cū oē r̄ps sit
diuisibile zc. i. z vlr̄ cū posuerimus q̄ omne r̄ps est diuisibile per in/
stantia inter quolibet duo instātia est r̄ps: z q̄ ista diuisio pcedit̄ in
tpe demonstrato in infinitū: z qd̄ in quolibet instanti trāsmutatus
dicit̄ iam esse trāsmutatum: z in quolibet tpe dicitur trāsmutari
necessario aut illud trāsmutabatur infinities.

Ampli⁹ aut si cōtinue qd̄ mutat̄ z nō corrūpit̄ neq̄
pausat̄ a mutatiōe: aut mutari: aut mutātū eē: necesse est
in qlibet: in ipso aut nūc est mutari: necesse mutātū eē s̄m
vnūq̄q; ipsoz nūc. Quare si ipsa īfinita nūc sunt: necesse
est omne qd̄ mutat̄ īfinitie mutātū esse.

Et ē h̄ oē qd̄ trāsmutat̄ p̄tinue absq; eo q̄ corrūpate
aut cessat̄ trāsmutari: aut trāsmutat̄: aut iaz trāsmutatū
est necio in quacūq; pte accepta fuerit ex eo: z sit ipole
aliqd̄ trāsmutari in instāti. Necesse est ut i vnoquoq; in/
stāti sit iaz trāsmutatū: z si instātia sunt īfinita.

54 Hec est declaratio q̄si vni⁹ p̄pōnū quib⁹ vsus est in p̄dicto sermo
ne. s. dicētio q̄ in quoliz instāti d̄r trāsmutatū iaz esse trāsmutatū.
Et declaratio ei⁹ est talis. s. Dē trāsmutatū cōtinua trāsmutatio/
ne dū trāsmutat̄ d̄r in tpe in quo iaz trāsmutat̄ ip̄m eē trāsmutatū
in q̄cūq; pte ip̄is demonstrat̄. Et oē r̄ps diuidit̄ in tpa determinātia
illa tpa īfinita: z est ipole ip̄m trāsmutari i instātib⁹: qm̄ i instāti
nō sit trāsmutatio. q̄ necesse est ut in instāti sit iaz trāsmutatū. z si
instātia sunt īfinita: sequit̄ ut illd̄ qd̄ trāsmutat̄ sit trāsmutatū iam
īfinities. B. d. aut trāsmutat̄ aut iaz trāsmutatū est zc. i. qm̄ oē
trāsmutatū trāsmutatioe p̄tinua d̄r in qlibet instāti r̄pis eē trāsmu/
tatū z trāsmutari. z cū posuit̄ h̄c p̄pōnē z iaz p̄dixerat̄ q̄ oē r̄ps est
diuisibile i tpa īfinita: z īfinita īfinita: dixit̄: z est ipole aliqd̄ trā/
mutari in instāti zc. i. z si i instāti nō d̄r trāsmutari. q̄ necesse est dici
iaz eē trāsmutatū: z hoc est ita: q; ois ps r̄pis in q̄ est mot⁹ necio at/
tribuit̄ ei motū. Et q; ipole est ip̄m attribui instātib⁹. s. trāsmutari
in eis remanetyt attribuat̄ eis ita q̄ sit iā trāsmutatū. Qm̄ si s̄ nō
fuerit nō habebit̄ attributionē ad istas partes. Sed positū est ip̄m
attribui oibus partib⁹ r̄pis diuisibilib⁹ z īdiuisibilib⁹. z s̄ est ipole

Et vocare hoc instans partem est trāsumptiuetz intēdebat q̄ qz
instans est d̄ia inter r̄ps primum z scdm̄ manifestū est q̄ omne qd̄
mouetur in secundo tempore iam motuz est in tempore qd̄ est inter
illud z primum.

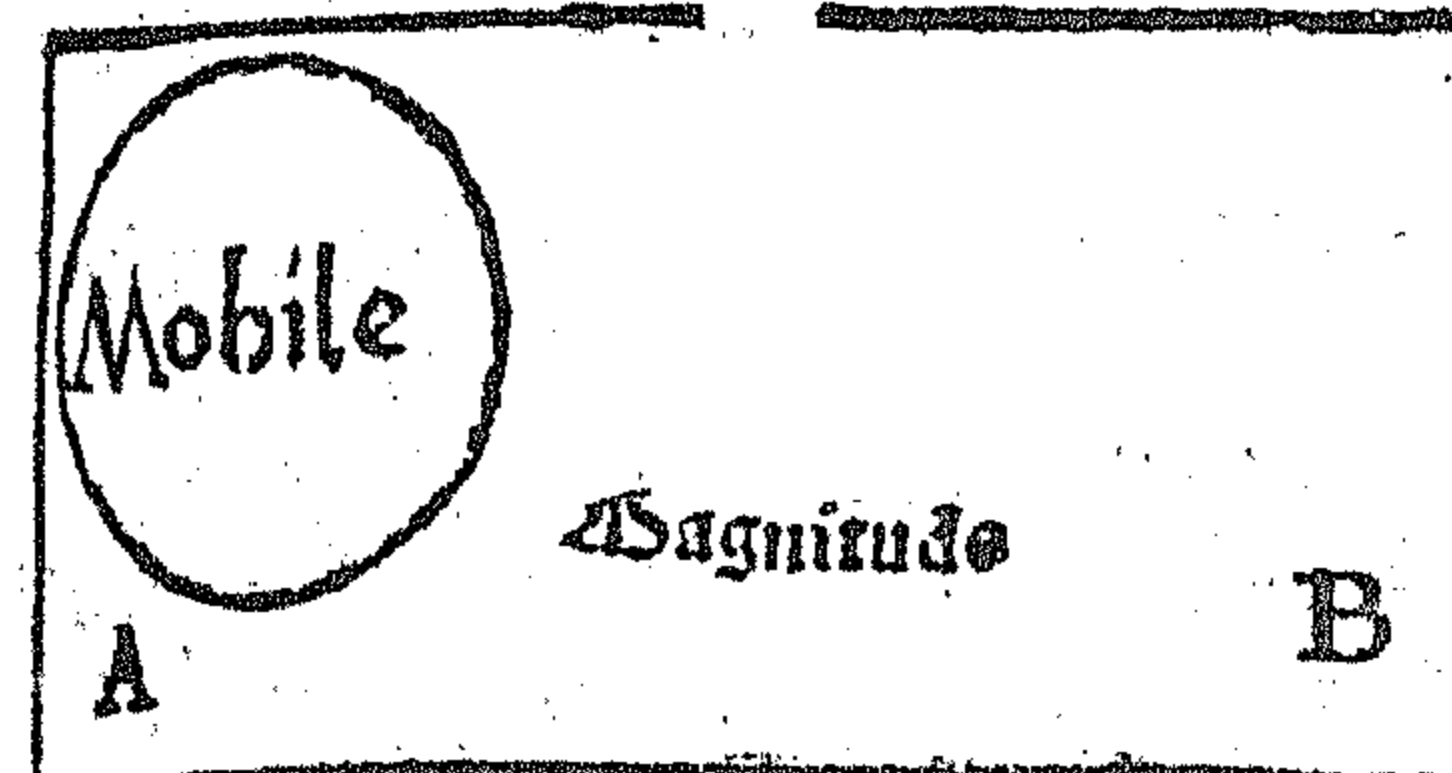
Vocare in/
stās partes
r̄pis est trā/
sūptiue. vi/
de. s. c. 24.

Mō solū aut qd̄ mutat̄ necesse est mutātū eē: s; ēt muta/
tū necesse pri⁹ mutari. Dē. n. qd̄ ex quodā in qd̄ dā muta/
tū est: z in tpe mutātū est. Si. n. in ipso nūc ex. a. in. b.
mutātū. q̄ in ipso qdē nūc in q̄ est in ipso. a. nō mutātū
est. Simul. n. eēt i ip̄o. a. z i. b. Qd̄. n. mutātū ē cū mu/
tatū ē: qd̄ nō est i h̄: on̄tuz est pri⁹. Si vō i alio est: i me/
dio est r̄ps. Mō em̄ cōiuncta erāt ipsa nūc.

Et non solūmodo illud qd̄ trāsmutat̄ est necesse ut
iam sit trāsmutatū: sed ēt illud qd̄ est trāsmutatū ad ali/
quid necesse est q̄ p̄us trāsmutabatur. Qm̄ oē qd̄ trās/
mutātū est de aliquo in aliqd̄ trāsmutatū est in tpe. Sit
igitur aliqd̄ z trāsmutet̄ de. a. in. b. ergo necesse est ut
in instāti in quo est in. a. nō sit iaz trāsmutatū. Qm̄ erit
in. a. z in. b. Itaz iam declarauimus sup̄ius q̄ illud qd̄
trāsmutatū est nō est i hoc: s; in alio. Ergo inter illa est
r̄ps. Qm̄ instantia non sunt sesea.

Dē muta/
tum p̄cessit
mutari.

Demonstratio probans q̄ opz q̄ omne qd̄
mouet̄ moueat̄ in tempore.
Nunc temporis.

Cū declarat̄ q̄
omne qd̄ trāsmuta
tur iam prius trās/
mutātū est: vult̄
clarare cōuerit̄. s.
q̄ omne qd̄ trāsmu
tatū est/pri⁹ ēt trās/
mutabat̄. Et id̄
dixit̄: z nō solūmo/
do zc. i. qm̄ hoc s̄r̄
est in eis. Deinde
incepit̄ declarare s;
z dixit̄: omne enim
qd̄ trāsmutatuz est
zc. i. z ista p̄pōitio
deklarata est scz q̄
omne trāsmutatuz
est in tpe: z cuz po/
sit̄ hoc posuit̄ trāsmutatū aliqd̄ de aliquo terminato in aliqd̄ termi
natū qd̄ est p̄ncipiū ei⁹ ad qd̄ trāsmutat̄. U. g. de. a. in. b. z dixit̄: sit
igit̄ aliqd̄ zc. i. de aliquo cōtrario. s. a. ad p̄trariū: ad qd̄ p̄mo sit trās
mutatio. s. inter q̄ nō est medium t̄t̄ deklarātū est sup̄ius: q̄ illud
qd̄ trāsmutatuz p̄mo cum trāsmutatuz est in illo ad quod: non

SS

In illo ex quo: hoc intendebat cum dixit: est. n. in. a. et. i. est. n. in. in. instanti alio ab instanti in quo est in. b. qm declaratum est qd illud qd transmutat no est in hoc. i. in eo ex quo est transmutatio. C. d. d. si igit fuerit in alio et. i. si igit fuerit in eo ex quo in alio instati ab eo qd est in eo ad qd: tunc inter illa erit tps: et in hoc tpe mouebit necario: et oē qd dī iam motum esse dī prius moueri: quemadmodum illud quod transmutatur dī prius fuisse transmutatum.

Quia igitur in tpe mutatum est: tps aut oē diuisibile in medio aliud est mutatum. Et itez in illius medio aliud: et sic semper. Quare mutabitur prius.

Et et q: transmutatum est in tpe: et omne tps est diuisibile: in medietate eius erit trāsmutatio. Et et i medietate illius medietatis trāsmutat aliud: et sic semper. Quare necesse est qd prius transmutabitur.

56 Hec est alia declaratio: et est qd si oē transmutatum transmutet i tpe: et oē tps est diuisibile: tunc in medietate illius tps dicitur transmutatum transmutari: et tunc dicitur ipm iam esse transmutatum in medietate illius medietatis: et similr qm fuerit in medietate illius medietatis dicitur transmutari. et in medietate medietatis illius medietatis ipm esse transmutatum: et sic in infinituz. ergo illud qd transmutatur iam est transmutatum.

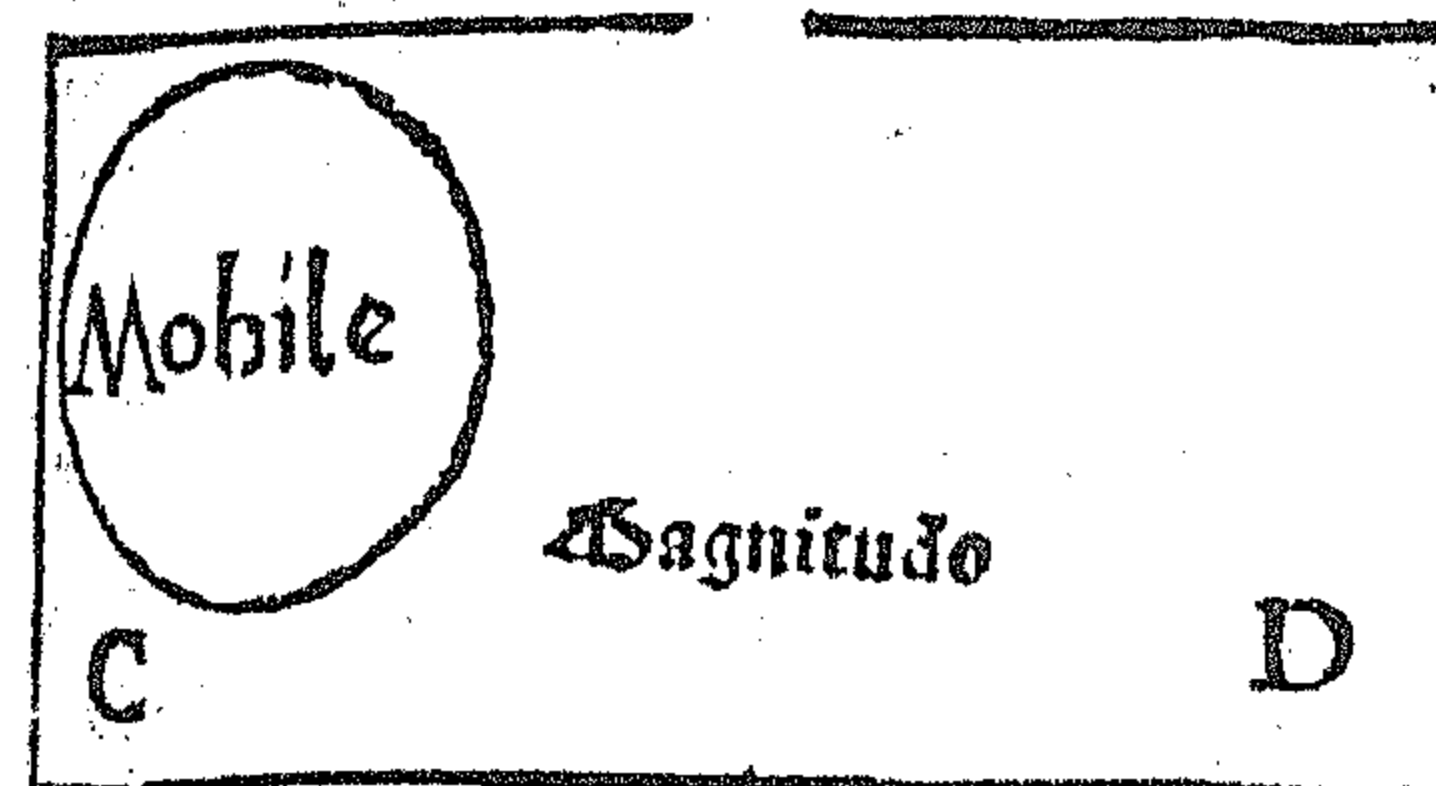
Cāmplius aut in magnitudine manifestius est: qd dī pp id quod continua est magnitudo in qua mutat qd mutatur. Sit enim mutatur ex. c. in. d. quod mutatur.

Si quidem ergo indiuisibile est ipsum. c. d. impartibile est impartibili coniunctum. Quoniam autem hoc impossibile est: necesse est magnitudinem esse quod interest: et in infinita esse indiuisibile. Quare si in illa mutatur prius: necesse est ergo omne quod mutatum est mutari prius.

Et et declaratur est hoc manifeste in magnitudine. Magnitudo enim est continua: et est illud in quo transmutatum transmutatur. Trāsmutetur igit aliqd de. c. in. d. Unde necesse est sic. c. d. est indiuisibile: vt illud qd est indiuisibile sequat indiuisibile. Sed hoc est impossibile. Ergo inter illa est magnitudo: et est diuisibile in infinitum. Ergo transmutabat ante qz transmutaret de. c. ad. d. Unde necesse est vt oē quod transmutatur est prius transmutabatur.

Et dicitur qd oē trāsmutatū trāsmutabat ante qz transmutaret: qm oē trāsmutatū est in tpe: et oē tps est diuisibile in infinitum: et clarauit hoc idem per magnitudinē. Et dixit: dclatur est hoc et. i. et dclatur est illud qd dclatur per tps per magnitudinem: et hoc est in transmutato in loco: et in quantitate: et ista declaratio est manifestior: qm magnitudo est manifestior in hoc qd trāsmutatio sit talis: sed non est ita in tpe. Et Alex. dicit qd non intedit qd declaratio qd est ex magnitudine est manifestior qd illa qd est ex tpe: cū vtrunqz sit pūmū. Sed intēdebat qd dclatio qd est in motibus quantitaris ē manifestior qd q sunt in qlitate: et ēba Alex. sunt ista: et qd diximus dclatur magis in spacio: nā spaciū in quo trāsmutatū trāsmutat ē pūmū. C. d. d. trāsmutet igit aliqd et. i. ponat igit aliqd trāsmutari per aliquā magnitudinē et. c. ad. d. seqt igit vt si iter pūctū. c. et. d. nō fuerit linea diuisibilis: vt indiuisibile rāgat indiuisibile. qd ē im possibile. B. d. necesse est ergo vt inter illa sit magnitudo. i. et cū sit impossibile indiuisibile seq indiuisibile: necesse est vt inter vltimum indiuisibile ex quo motum mouet et indiuisibile ad qd mouet: sit magnitudo diuisibilis in infinitū: et cū posuit hoc dixit: ergo trāsmutabat et. i. et cū iter. c. et. d. sit magnitudo sp diuisibilis: et in qualibz magnitudine eaz trāsmutat trāsmutatū: necesse est qd transmutabat ante qz trāsmutet de. c. in. d. Et silt seqt in oī vltimo vltimoz qd diuidit. s. qd necesse est qd ipm trāsmutabat ante qz trāsmutatur sit i ipso. s. ante qz pūctū illā magnitudinē. Vñ necesse est: vt dixit: qd illud qd iam trāsmutatū est pus transmutabat. Qm si hoc non esset. tunc inueniretur finis transmutatōis sine trāsmutatōe: et sic inueniretur finis sine eo cuius est finis: qd est impole. Nihil. n. dī a iam transmutatū esse nisi cum fuerit in vltimo transmutatōis.

Demratio pbas qd ante oē mutatum eē pcedit mutari.

Eadē. n. dī o stratio ē in nō cōtinuis vt i hris: et i dclatōe. Accipiemus. n. tps i quo mutatur ē: et itez eadem dicitur m. Quare necesse ē mutatum oē mutari prius: et qd mutat mutatum esse: et est ipso mutari mutatur esse prius: ipso aut mutatum esse mutari: et nullo mō cōprehēdit primū. Cā aut hmōi est: nō eē impartibile impartibili pūctum. In infinitū. n. diuisio est sicut in his que augmāntur et minuuntur lineis.

Impole ē vt finis sit sine eo cō ē finis. Idez 4. phy. 42. 129. 107. Et p de gūatio ne. 29. a Nihil dī iā trāsmutatū eē nisi fuerit i vltimo trāsmutatōis. cōsi mile. d. c. 52

Seqt igitur necessario ut illud quod iam transmutatum est prius transmutabatur. Quia demeratio eadem est in eo quod non est prius nisi omnino. U. g. in huius et in dictioe. Accipiemus. n. tpa in quo transmutatur: et dicemus et hoc idem. Ergo necesse est ut illud quod transmutatum est iam transmutabatur. Illud igitur prius transmutabatur. Et impossibile est aliquo modo inueniri primum. Et causa huius est: quia impossibile est impartibile sequi impartibile. Nam divisio est infinita: sicut in lineis que adduntur et diminuntur.

83 Adest. Manifestum est igitur ex hac demeratioe que vsu sumus in transmutatoe per quantitatem: quod omne transmutatum simpliciter transmutabatur antequam sit transmutatum: siue in quantitate: siue in qualitate: aut in substantia. Demeratio. n. que vsu sumus in transmutato est propria potestatem in alio: et eadem est demeratio in transmutatoe in qualitate: et in substantia. Quia non est diuisa aliquid iter duas demeratioes: sic dixit: sed declaratio que vsu sumus in magnitudine: et in quantitate transferretur ad tempus: cum omne transmutatum sit in tempore. C. B. d. U. g. in contrariis et contradictoriis: et iterum per contraria transmutatoem in qualitate: et per contradictoria transmutatoes in substantia: quia est de affirmatiua in negatiua: et e converso. B. d. accepimus. n. tps. z. i. et transferamus illa de monstratoem ad tempus: ponendo quod unum quodque istorum transmutetur in tempore: quod omne tempus est spiritus diuisibile. Et diuisa iter hac demeratioem qua inuenitur vsus est in his duabus transmutatoibus ex tempore: et duas demeratioes a quibus incipit log in hac declaratioe que sunt et ex tempore: est que ille due demeratioes fuerunt coes omni transmutatois: et ista est quasi propria his duabus transmutatoibus. C. B. d. si necesse est z. i. duo quae ita que ite debet declarare. s. quod transmutatum est prius transmutabatur: et quod illud quod transmutatur prius transmutatum est. C. B. d. illud igitur quod transmutatur z. i. seqt igitur ex istis duabus personibus quod omne instans in quo demeratur transmutatum transmutari necesse ante illam transmutatoem erat transmutatum: a deo quod impossibile est repere initium transmutatois: sed ante transmutatoem est transmutatio in infinitum. s. in potentia. B. d. et impossibile est in aliquid modo inuenire primum. i. inuenire prima transmutatoem demerata in actu. C. B. d. et causa in hoc est z. i. et causa in hoc est: quia magnitudo et motus et tempus non componuntur ex indiuisibilibus: quia si motus a diuisideret in indiuisibile: tunc esset illic primum motus: et prima magnitudo: et primum tempus. B. d. diuisio. n. est infinita quemadmodum in lineis que adduntur et diminuntur. i. que procedunt in additione et diminutione in infinitum. ut declaratum est in tertio. b

a Si motus diuisideret in indiuisibile: tunc esset primum motus: et prima magnitudo: et primum tempus.
b 3. phy. r. c. 59. et ide.
De quod factus est necesse est fieri prius: et quod sit factum esse prius necesse est.

Manifestum est igitur: quoniam quod factum est: necesse est fieri prius: et quod sit factum esse: quodcumque diuisibilia et continua sunt. Non tamen spiritus quod sit factum esse: sed aliud aliquid: ut illius aliquid: sicut domus fundamentum. Sicut autem in eo quod corruptum est: motus. n. inest ei quod sit: et quod corruptum infinitum quoddam: cum sit primum. Et non est neque

neri. nisi aliquid sit factum prius: neque factum esse: nisi fiat aliquid. Sicut autem et in corrupti et corruptum esse: spiritus. n. est ipso corrupti corruptum esse prius: corrupto autem esse corrupti. Ad manifestum igitur: quod factum est necesse est fieri prius: et quod sit factum esse. Dis. n. magnitudo et omne tempus spiritus diuisibilia sunt. Quare in quocumque sit aliquid non est utique: sicut prius. Et manifestum est quod illud quod generatum est necesse est quod prius generabatur: et quod generatur prius generatum fuit: et quod est ex hoc diuisibile et primum. Sed non spiritus erit illud quod generatur: sed aliquid. U. g. quod dicitur illi ut fundamentum ex domo. Et eodem modo est de eo quod corruptum est: et quod corruptum est. Est. n. necesse in eo quod generatur et corruptum aliquid infinitum esse primum. Ergo impossibile est aliquid generari quod prius non generabatur. Et aliquid quod iam generatum sit non prius generari. Et sicut est de eo quod corruptum est: et quod corruptum est: spiritus. n. inuenimus antequam res corrupta iam corrupta: et antequam sit corrupta generata corrupta. Ergo manifestum est quod illud quod generatum est: necesse est quod generabatur: et illud quod generatur: necesse est quod fuit generatum. Dis. enim magnitudo et omne tempus spiritus sunt diuisibilia. Ex quo sequitur quod illud in quo generatur impossibile est ut sit ita quod sit primum. C. B. d. declaratur quod omne quod transmutabatur in magnitudine prius fuit transmutatum: et omne quod fuit transmutatum prius transmutabatur propria declaratioe: et declaratur hoc in transmutatoe qualitate: et ibi declaratioe cois: vult declarare hoc declaratioe propria de generatioe: quod generatio quod iam est in magnitudine: sed differunt ut dicitur: quia prius a magnitudinis: ex quibus generatur generatur sunt diuersae in specie: et sunt in motu locali et augmento eadem in specie: et diuersae in numero. Et dixit: et quod est ex hoc diuisibile et corruptum. i. et omne quod est ex generabilibus diuisibile: et primum: de in eo quod generatum est quod prius generabatur: et in eo quod generatur quod prius generatum fuit. Et dixit: b: generatio se ex his: sunt hae generabilia indiuisibilia: b ut sentitur et intelligere. Et quia generatio est transmutatio de non substantia in substantiam: et corruptio est transmutatio de substantia in non substantiam: id transmutatum non est idem in ea de initio transmutatois vsque ad finem: quare et nec transmutatio est eiusdem specie. Nam motus generatiois et corruptiois c est compositus ex transmutatoe in qualitate: et transmutatoe in substantia. Et transmutatio que est in substantia est non in tempore: sicut motus forme substantialis. Et est et motus generatiois alicuius totus compositus ex motibus prius in generabilibus compositis ex membris diuersis: et per hunc modum extremum excepit hoc in generatioe: et dixit: sicut spiritus et illud z. i. si non sequitur ut transmutatum procedens in ea sit de specie transmutati posteriori: sed de alia specie: sicut transmutatio sit eiusdem specie. C. B. induxit exemplum: et dicit. U. g. quod dicitur illi rei: quoniam domus que componitur ex generatioe aliorum

a Partes magnitudinis ex quibus generatum generatur sunt diuersae in specie. p. h. r. 4. ce. c. 41.

b Quae sunt generabilia diuisibilia: sic est sentitur et intelligitur.

c Motus generationis et corruptionis est compositus ex transmutatioe in qualitate et transmutatioe in substantia: et transmutatio que est in substantia est non in tempore. sicut motus forme substantialis.

a Finis tras mutatois i gnatoe ne/ cessario est de alia spe/ cie motus. Siatio est trib' mois. b Diuisio in motib' qui sunt in loco & qto e een riatr. Ides s. com. 37. & 39. & in co. 49. c No vruz ro phi veri/ tate cotine at i gnatoe d Pua qri tas carnis est termina ra. id e prio phy. t. c. 38. & in co. 32. sexti hui. & que ibi. e Qn aliqd gnat ex ali quoyt caro ex sanguie prio amitte tur qlitates & accntia p pria sangui ni donec a mittat foza sanguis & fi at foza car/ nis. p hie p pl. y. h. 62.

corporu: no sequit/ vt ptes trasmutatois aut trasmutati in ea sunt specie potreme trasmutatois: & hoc silt accidit in generatioe ani maliu & alioz corporu organicoz. In corporib' vero simplicib' non accidit hoc vt in generatioe ignis & aque: s; sequit necessario vt an te trasmutatione posita sit alia trasmutatio: siue illa trasmutatio ac ciptat diuisibilis: aut indiuisibilis. s. finis trasmutatois solimota q no fit finis trasmutatois in gnatone. Na finis a trasmutatioe in gnatone necessario est de alia specie mot: cu finis sit in substantia & trasmutatio cui est finis est in qlitate: s; ista trasmutatio q est in qlitate, no est in aliqua vna specie eius. P. A. g. qm cu sanguis gene rat: caro necessario alterabit in plus q in vna qualitate: donec ex pellat forma sanguinis & habeat forma carnis: & sic est intelligenda gnatio corporu cosiliuz. C Na gnatio est tribus modis: aut gnatio simplici: aut organicoz: aut coplonis & mixtiois. C B. d. & s; hie modu est de illo qd corrupit & qd corruptuz est. i. qm in motu corrup tionis no reperit primu nali: s; ante quelibet motu inuetu in actu inuenit: mor' & finis. S; forte illud qd est ante no est de gne' qd post in gnatoe copositoz ex corporib' diuersis: & qz hoc inuenit in ge nerato p accns: & similr in qlitate: qz est in prino qd no est ita lo co & qto. s. q ista diuisio b est in istis duob' motib' essentialr: duoz tamit interdos hoium ad hoc: & declarauit q pp illud q hoc inuenit in motu q est in magnitudine/ declarabit ipm esse in motu gnatioe & corruptiois: cu generatio & corruptio no sunt nisi in hnti magni tudine. Qm cu hoc fuerit declaratu in alijs trasmutatioib' que sunt in magnitudinib': & gnatio & corruptio no sunt extra magnitudi ne: s; no sunt in ipsa magnitudine: sequit/ vt accidat ei illud qd est magnitudine. s. vt in eis no inueniat primuz naliiter. C Et dixit: est enis necessario in eo qd gnat & corrupit aliqd infinitu cu sit primu idest & necesse est vt in eo qd gnat & corrupit sit aliqd no hnti pmo: qz gnatibile & corruptibile sunt in aliquo carcti prio qz est diuisibile in infinitu. s. magnitudine. Et hoc qd dixit de gnatioe & corruptione intelligedu est de motu in qlitate. igit hoc est trasmutatiois q est in qlitate & sba per accidēs. Trasmutationis vero in vbitz qto pte. C c S; qrit de gnatoe: qm visum est in ea pmu nali. In gnatib' bus aut q coponunt ex corpib' diuersis. s. no siltib': manifestu est hoc sicut cor in aialib': qd est prima ps: & silt et in siltib' corpibus. Qm d pma qritas carnis e terminata: qm caro fin q e caro no di uidit in infinitu. C Nos aut dicam' q gnatio prime pris coponit ex alteratioe & gnatioe: qm cuz aliqd e gnat ex aliquo. A. g. caro ex sanguie prio amittent qlitates & accntia ppria sanguini: & hnt acci detia ppria carnis: donec amittat forma sanguis: & fiat forma car nis: & hoc in fine mot'. s. no in tpe. Si igit in trasmutatoe que est in qlitate no inuenit pmu naliiter: qz est in aliquo carcti primo naliiter & gnatio est in tpe: qz sequit alterationem. Manifestu est q pto na est pmu naliiter. C Et dixit: ergo impole est zc. i. & cu gnatio no ha beat prima parte naturalr: impole est aliqd demonstrari in gnatoe qd prius no generabat: qm cum sit diuisibile cum fuerit trasmutatu in illo vltimo quo diuidit: dicet iam ingeneratu esse: & similr illud qd iam generatu est: dicet prius generari. B. d. & silt est de eo quod

corrupit. C Et tebes scire q iste pcessus in infinitu est in potetia no in actu. & si nullus motus fieret in eo oino. C Et cuz copleuit hanc declaratione reperit illud qd declarauit: & dixit: ergo necesse est zc. i. causa in hoc est: & qz generatio est in magnitudine & in tpe: & vtruzq est diuisibile. B. d. ex quo sequit q illud in quo generat: impossibile est vt sit ita q sit pma pars magnitudis in qua incepit motus gene rationis. C Et no est itelligeduz ex hoc q no inuenit pria magnitu do ex generato qd est ex partib' diuersis. Sed intetio eius est q no inuenit prima magnitudo ex generato/ ex magnitudine in qua in cepit gnatio & magnitudo que sit prima. s. qz no inuenit prima ma gnitudo ex magnitudine rei/ a qua incepit generatio.

Capitulum in quo determinatur de finito & infinito in motu. Cap. 4.

Quonia aut omne qd mouet/ in tepore mo/ uet: & in pluri maior magnitudo. In infi/ nito tempore impossibile e moueri magni tudine finita: no eandē semp: & no illi' ali/ quid quod mouet: s; in omni omnez. Qd quide igitur si aliquid moueat eque velociter necesse e finitu in infinito moueri: manifestu est. Accepta. n. par te que mesurabit totu in equalibus temporib' tantis q partes sunt per tota magnitudinez motum est. Quare quonia he finite sunt & quaitate vnaqueqz: & tot mois oes: & tps vtriqz est finitu. Tot. n. modis erit hnti oit qztu tps qd est pris multiplicatio: sm multitudine priu. C Et qz omne motu mouet in tepore: & in maior tem pore mouetur per maius spaciū. Impossibile est vt in tepore infinito moueat motu finito: sine eo q mot' sit idem semp: & erit motuz qd mouet quoddā illius mo/ tus: sed mouet ipso toto in eo toto. Quoniaz manife/ stū est q si aliquid fuerit equalis velocitatis in motu: necesse est q per finitu moueatur in infinito. Quoniaz sicum eo fuerit accepta aliqua pars que mensuret ipm totum mouebit per illud totum in tempore equali: er go si ille partes omnes fuerint finite: & quaitas cuiusli bet earum: & numerus omnium: necesse est vt tempus etiam sit finitu. Qm numerus eius erit sm tepus par/ tis: cu fuerit duplicatu per numeru partiu.

Documētū S; p cap. 8 sba orbis. vi dice op posituz. v. 3. q acciden tia termina ta inducun tur post for mam.

In infinito tpe impole est moueri magnitudi nez finitā.

60 Jam declaravit hoc cum declaravit quod omnis magnitudo est o[mn]i tempore et o[mn]i modo
 Declaratio per se quod magnitudo est divisibilis. Nisi accessus fuerit quod omnis motus est in tempore finito. Et cum induxit hanc propositionem quasi partem precedentis induxit aliam partem que est causa in prosecutione eius quod voluit declarare: et dixit: et in maiori tempore et cum accessus fuerit hoc dicitur ergo impossibile est et dicitur hoc conditione: et dixit: sine eo quod motus est in tempore finito nisi ille motus fuerit semper: et infinitus in tempore finito: si illud quod est impossibile est ut sit motus infinitus in tempore finito: non quod movetur et dicitur si illud motum non attribuatur tempore infinito: est unum: et movetur in quodam illius motus infiniti: et hoc habet per se. Et addit hanc conditionem per se a corpore celestium: movetur quodam motus infiniti in quodam tempore infinito: et id addit hoc: et dicitur si movetur et cum istud motum de quo dicimus quod impossibile est ut moveatur motu finito in tempore infinito: non dicitur hoc in eo: non intelligendo quod movetur toto motu in toto illius temporis. Et cum induxit in hoc sermone illud quod est quasi precedentis dicitur dicitur quod omnis: incepit declarare continuationem et dicitur quod manifestum est et dicitur quod manifestum est quod istud motum aut erit equalis velocitatis: aut diversus: si equalis declarabitur ex hoc quod dicitur quod non movetur motu finito nisi in tempore finito. B. narravit quod sequitur hoc et dixit: quod cum fuerit accepta et dicitur quod cum posuerim aliquid moveri motu terminato per spatium terminatum. U. g. per spatium. h. b. et deinde accepimus ex hoc spatium partem manifestum est quod pertransiit illam partem in parte temporis in quo pertransiit totum spatium: et quod cum pertransiit illud id est spatium pertransiit in partibus equalibus in quas spatium est divisum: quod et pertransiit eas in partibus equalibus quorum numerus est: sicut illarum partium. Cum necesse sit numerus temporum sit sicut numerus partium spatium: et tempora sint equalia: partes sunt equaliter: et motus est equalis. B. d. ergo necesse est si ille motus est. i. et cum necesse sit ut numerus partium temporis in quo totum motum movetur sit finitus: et utraque pars est finita cum sint equaliter partibus spatium: et partes spatium sunt finite: necesse est ut tempus compositum ex illis partibus finitis sit finitum. Nam compositum ex partibus finitis in magnitudine et numero equalibus est finitum necessario. B. d. quod numerus eorum et dicitur quod numerus partium que sunt duples partis spatium mensuratio illud sit numerus duplo partis temporis in quo pertransiit illud spatium. s. quod si in spacio fuerit decuplum illius partis: et in tempore erit decuplum partis in qua motum pertransiit partes spatium. Et si non sit eque velociter differt nihil. sit enim in quo a. b. spatium finitum quod motum sit in infinito tempore: et tempus infinitum in quo. c. d. Si igitur necesse est prius alterum altero motum esse: hoc autem manifestum est quod temporis in priori et posteriori alterum est totum. Semp enim in pluri alterum est motum esse: siue eque velociter mutet: siue non eque velociter mutet: siue imedat motus: siue remittat: siue maneat nihilominus. Accipiat igitur aliquid. a. b. spatium quod sit. a. h. quod mensurat. a. b. Hoc itaque infinitum in quodam factum est tempore. In infinito enim non potest esse. Omne enim in infinito est et iterum alterum iam si accipiamus quantum est. a. h. necesse est in finito tempore esse. Omne enim est in infinito: et sic accipiens: quoniam infinitum quidem nulla pars est que mensurat. Impossibile enim infinitum esse ex finitibus: et equalibus: et unequalibus: propter id quod mensuratur finita multitudine et magnitudine a quodam uno siue equalia sint siue unequalia. Finita autem magnitudine nihil minus. Spacium autem finitum tantis que sunt. a. h. mensuratur: ergo in finito tempore. a. b. movetur. Sit autem et in quiete. Quare neque fieri: neque corrumpi: possibile est semper aliquid unum et idem.

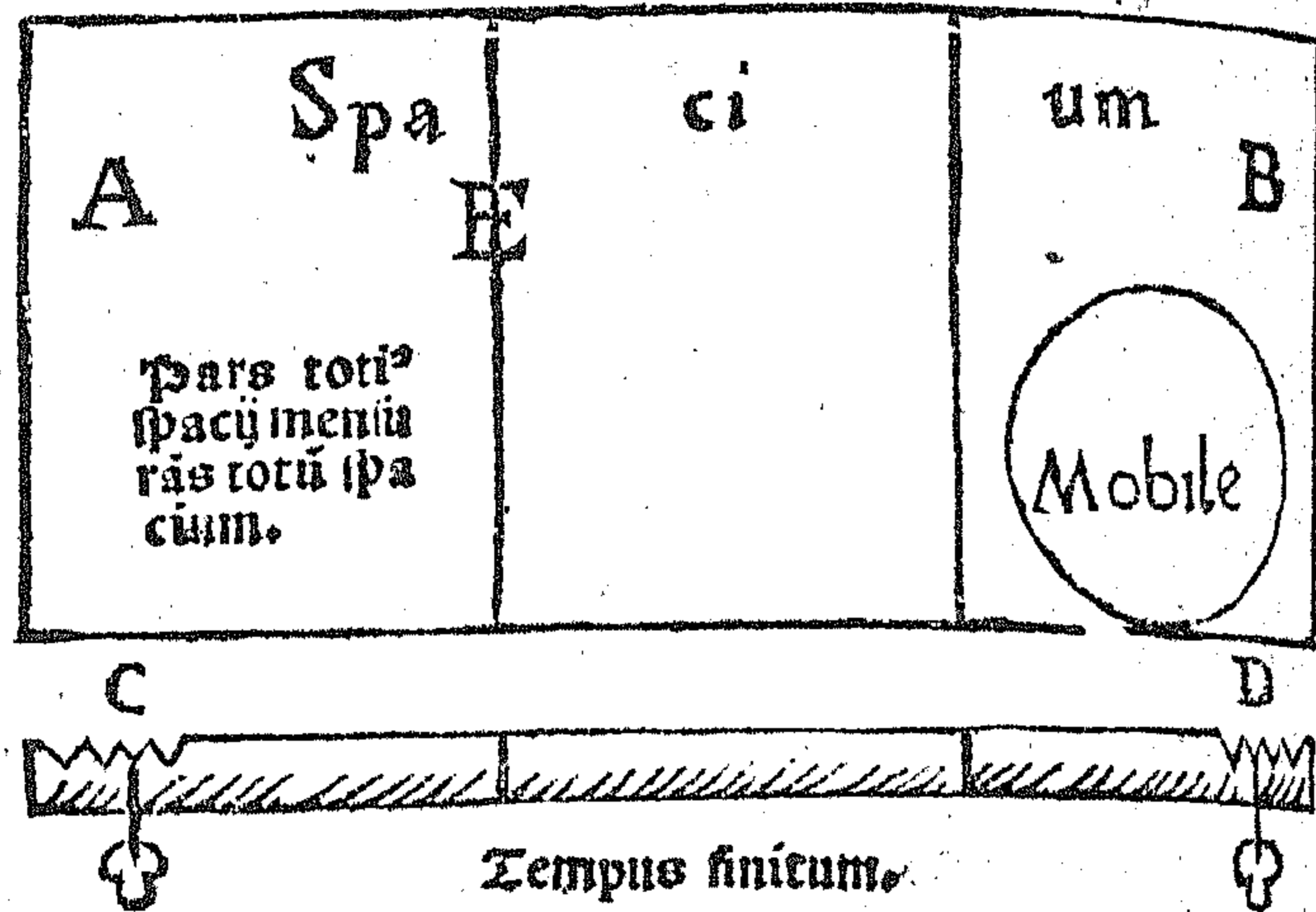
Compositum ex partibus finitis in magnitudine et numero equalibus est finitum necessario. Idez. s. 20. et 21. Idem et 7. co. sequitur.

Et si erit fuerit unequalis velocitatis non est in hoc differentia. Sit igitur. a. b. longitudo per quam est motus finitum: sit per quare movetur in infinito: et sit tempus infinitum. c. d. Cum igitur necesse est ut quiddam motum moveatur ante quiddam. Et hoc manifestum est. Quia priori et posteriori ex tempore movetur unum post aliud. Quia in maiori tempore motum est aliud a precedenti siue transmutato eius fuerit equalis in velocitate aut non equalis: et siue motus eius augmentet: aut diminuat: et non minorem remanet in eadem dispositione. Accipiat igitur ex longitudine. a. b. aliqua pars: et sit. a. h. que mensuret. a. b. Ista igitur pars in quo tempore fuit de tempore infinito: quoniam impossibile est ut sit infinitum: quoniam tota mensurat in infinito. Et si et accepimus aliam partem huius mensuram. a. h. necesse est ut sit in tempore finito: quod totum fuit in infinito. Et sic fecerimus in eis que accepimus ex eo: Quia ex infinito non est aliqua pars omnino ad quam mensuret. Quoniam infinitum impossibile est ut sit compositum ex finitis equalibus aut unequalibus.

Infinitum non est pars mensuratio ipsa. Impossibile est infinitum compositum ex finitis equalibus vel unequalibus.

Et cum finita fuerint numerus aut magnitudo mensurabit illa unum: siue fuerint equalia & non minus: siue fuerint inequalia postquam fuerint terminata in magnitudine saltem. Et longitudo finita est longitudo quae mensurat ab aliqua mensura ut. a. b. Ergo in tempore finito necesse est ad illud moueri per longitudines. a. b. Et si sit est de quiete. Unde sequitur quod impossibile est idem generari & corrumpi semper.

Demonstratio probans quod si magnitudo est finita quae tempus infinitum esse non potest.

Cum declarauit quod impossibile est ut spatium finitum pertranseat in tempore infinito in moto equalis velocitatis. Dicit quod si sit est in motu inqualis velocitatis etc. i. & indifferenter: siue motus fuerit equalis velocitatis: siue non. Deinde incepit declarare hoc et dixit: sit igitur a. b. etc. i. sit igitur longitudo finita per quam est unus motus finitus qui est in tempore infinito longitudo. a. b. et sit tempus infinitum tempus. c. d. Deinde proposuit ad hoc declarandum propositiones necessariae in hac predicta declaratione: sed non dixit eas prius considerando quodlibet consideraretur hinc in mente: et dixit: et cum necesse est etc. i. et cum hoc posuerim et adiunxerim ei alias propositiones notatas: et est quod necesse est ut in eodem motu quodam moueatur ante quoddam. A. g. in motu qualitatis quodam presens ante quoddam: et in quantitate quaedam presens quantitati ante quoddam: et in ubi sit. si motus mouebitur quibusdam partibus motus ante quoddam. Et non intendit partes rei que est subiectum motus. s. in diuiduum sibi motus, quoniam hoc non est verum de eo in omnibus motibus: quod quaedam presens eius procedunt

Documentum

cedunt quaedam. hoc non est verum nisi in qualitate: et si sit in genera / to dissimiliu prius. in motu vero locali: aut motu augmēti nō. Par / teo. n. istoꝝ motuū sunt in toto moto: quē admodū totus motus est in / toto. Sed et motus a hęc duplex sibi. s. gen⁹ predicamētoꝝ in q̄ est / mor⁹: et sibi sibi illi generi: et vtrūq; dicitur esse mor⁹. Intelligēdū est / hic per motum nām sibi motui: nō indiuiduū sibi deferens illud. / C. d. illud ex quo apper hoc p̄fecte: et dicitur hoc manifestū est etc. / i. hoc quod motus quoddam est post quoddam manifestū est. nam in tpe. p̄o / erit prius eius: et in posteriori posterior: qm̄ q̄ tempus hęc prius et / posterior: ideo motum in eo habet prius posterior. Deinde. d. quo / niam in maiori etc. i. qm̄ in maiori tempore erit motus aliud a p̄o / rior: q̄ est in minori tpe: siue fuerit equalē in velocitate: aut ineq̄le et / dixit hoc: q̄ hęc p̄pō est vera in vtrāq; declaratōe. s. in declarare hoc / de moto quod est equalis velocitatis: et diuerse velocitatis. C. b. Et q̄ / illud quod est diuerse velocitatis inuenit tribus modis: aut crescit: aut / diminuit: aut vtroq; modo: et hoc est ineq̄le in eis. s. cū hoc quod presens mo / tu sit quoddam ante quoddam: dicitur: et si motus eius etc. i. et hoc quod quaedam / presens p̄cedit quoddam: inuenit et in diueris hoc modo diuerfitatis nō / min⁹ quod ineq̄lib⁹. Et si sit est intelligēdū hoc si quod crescit: et quod di / minuit. C. Et cū dicitur: et cū necesse est ut quoddam moti ante quoddam. d. acci / dit et declarare sibi induxit q̄s: et dicitur accipiat igitur ex longitudine. a. b. / aliqua ps. s. longitudo quā p̄o posuit. z. q. d. et cū posuerim longitu / dinē finitā. s. a. b. in tpe finito: scz. c. d. et fuerit positū nobis quod quoddam / presens motus: et moti p̄cedit quoddam: accipiam⁹ ex hac longitudine quā / posuim⁹: scz. a. b. aliquā partē mensurantē illaz: et sit. a. b. D. d. illa / igitur ps etc. i. ista igitur ps mensuras: in quo tpe tps infiniti fuit ac / cepta. Nam in pole est ut tps sit infinitū. s. tps in quo motus pertra / sit hanc partē: qm̄ totū istud spatium pertrahit in tpe infinito. Sed / est in pole ut pars et totū p̄trāseant in eodē tpe. D. d. et si acceperim⁹ / motus etc. i. si igitur acceperim⁹ ex illo spatium aliam partē equalē pri / us. q. b. quā posuim⁹ mēsurare spatium: necesse est ut motus p̄trāseat hanc / partē et in tpe finito. Nam iam posuim⁹ motū p̄trāsire ipsaz in tpe / infinito. Et indifferenter: siue posuerim⁹ quod motus eius per hanc sibi / partē fuerit velocior: aut tardior quod motus eius per aliam partē: aut eq̄ / lis. D. d. si igitur acceperim⁹ etc. i. si si diuiserim⁹ tertiā mēsurā eq̄lez / p̄trāsire: ut motus p̄trāseant illaz in tpe finito. Et cū sic fecerim⁹ / in diuisione cōsumet spatium: et cōgregabit ex partibus in quas diuidit / illud spatium numerus terminat⁹ finit⁹: et ex partibus in quoz vnoquoq; / p̄trāsire vnāquāq; illaz partium spatium: quod cōponit ex finitis est si / nitus. Et necesse est ergo quod tps in quo hęc p̄trāsire totū spatium est fini / tum necessario: et hoc intēdebat cū dixit: et cū sic fecerim⁹ etc. i. et si sit / cū fecerim⁹ diuidēdo spatium necesse est tps diuidi in pres equalē in / numero partibus spatium. Et si pres tempoz nō fuerint eq̄les in se: et / erit tps cōgregatū finitū qm̄ pole mēsurari per partē ei⁹: et infinitū / nullā hęc partē a qua mēsuret. Naz infinitū in pole est cōponi ex fi / nitis equalibus: aut ineq̄lib⁹. Et itaz posuim⁹ quod istud tps cōponit ex fi / nitis. C. b. d. et cū finita fuerint numerus etc. i. et cū numerus et magni / tudo qui cōponunt ex finitis: mensurant ab vno: siue fuerint equalia: / siue ineq̄alia. C. Et ordinatio istarū cōpositionū est talis. Quoniam

Nō ē veri / oi motu quod / quedam pres / ei p̄cedunt / q̄s nisi in / q̄ltate. Et / i giato dis / similitū par / tiū. s. nō in / motu locali / neq; in mo / tu augmēti / ptes. n. istoꝝ / ruz motuuz / sunt in toto / moto: quē / admodum / tot⁹ mot⁹ ē / in toto. / a. Mot⁹ hęc / dupl⁹ sibi. / b. Illud quod ē / diuerse ve / locitatis i / uenit tribus / modis.

Quod ponit / ex finitis ē / finitū. Idē / s. cō. 60. et / ibi.

Infinitū in / pole est cō / poni ex fini / tis equalibus: / aut ineq̄ / libus.

Comē. d. uer. sup physi. kk

Infinitu pole e' men surari a sua parte.

primu' posuit q' infinitu' impossibile est mēsurari a sua pre. B. dicit eim in hoc: z est q' infinitu' non cōponit ex finitis eālibus: aut equalibus. B. induxit aliā ppōne: z est q' magnitudo finita: aut numerus cōponatur ex equalib': aut ineālib'. C. Et sic syllogism' cōponitur in sēda figura tali mō. Tēpus in quo motu' pertrāsit hoc spacium pōt mēsurari a sua pre cum sit cōpositu' ex partibus finitis: aut equalib'. Et tps. infinitu' non pōt mēsurari ex sua pre. Ergo tps. in quo motu' inequalis velocitatis pertrāsit spaciu' finituz nō est infinitu': z hoc est incōueniēs. Ipse aut v' quasi nō ordinare istu' syllogismu' hoc mō: s; posuit post has duas ppōnes: q' longitudo in quo trāsmutat' trāsmutatū mēsurat' a sua pre: z hoc intēdebat cū dixit tpe finito zc. i. qm' cū ista trāsmutatio mēsurat' a sua pre. C. Et sic tps. in quo est mot' p mēsuraz magnitudinis ex rebus finitis. Tēpus igitur in quo trāsmutatio fit mēsurat' a sua pre. Et q' d' mēsurat' a sua pre est finitū. Ergo hoc tps. est finitū. C. B. dicit: z sic trāsmutatio. s. qm' impole est aliqd' g'nerari g'neratione finita tpe infinito. Generatio. n. est trāsmutatio in magnitudinē: z id potentia istius declaratiōis est vis declaratiōis que cōis est modis omniuz trāsmutationū. s. quattuor: sunt. n. corpa. C. Et in libro Joānis loco huius dictōis/g'neratio/ ponebat hec dictio quies. Et si h' fuerit tūc intentio erit q' ita est de quiete in hoc sicut de motu. Qm' cum quies sit priuatio mot' qui natus est existere in quiete: z mot' finitus impole est vt sit in tpe infinito. Ergo z ges finita impole est vt sit in tpe infinito. Dixit Joānes: z quidā intelligūt h' per gerē ire ad gerem: z dixerūt hoc. nam ges nō determinat nisi p tps. B. d. ex quo sequit' q' impole est zc. i. qm' g'neratio z corruptio: q' finire vident'. Et trāsmutatio finita est in tēpore finito. Ergo nihil generat' semp' aut corrūpitur semp'. Aut intēdit q' cū fuerit positu' aliqd' trāsmutari trāsmutatiōe finita i tpe infinito: tūc illud g'nerabit' z corrūpet' infimul semp' cū neutra trāsmutatio habeat tps. p'puz. Et cū fuerit declaratu' impole ēē trāsmutatiōe finitā esse in tpe infinito: sequitur vt nullū idem generet' z corrūpat' infimul semp'. C. Et nō intendit q' hoc esse impōssibile: q' declarat' per hoc q' primū est impōssibile. Nam hoc esse impōssibile manifestius est q' illud esse impōssibile q' acceptuz est in declaratiōe istius. Sed induxit ip'uz hoc mō inuēdo aliud impōssibile contingēs huic: z est generabile z corrūpibile lemp' generari z corrūpi infimul. z q. d. z cum hec positio fuerit verificata auferretur impōssibile cōtingens cōtradictorie eius: quo apparet confirmatio istius sermonis: sicut apparet destructio h'ie cōtradictorie.

Quicquid mēsurat' a sua pre finitū est.

Documētū

Infinito tēpore infimul nō pōt moueri.

Eadē aut ratio: z q' neq; in finito tpe infinitu' possibile est moueri: neq; q'escere: neq; in qd' regulariter mouet: nec qd' irregulariter. Accepta. n. q' daz pre q' melle tur totum tps: in hac aliqd' tūc trāsbibit magnitudinē nō totā: in oī. n. totā: z iterū in eāli aliā: z in vnoquoq;

similr: siue equalis est: siue inequalis ei q' est a principio. Differt aut nihil si solū sit finita vnaqueq;. Adanifestuz. n. q' diuisio tps in infinitu' nō auferit finita diuisiōe facta: z quāto: z eo qd' tot modis. Quare nō trāsbuit in finito tpe infinitu'. Nihil aut differt magnitudinē in altera: aut in vtraq; esse infinitaz. Eadez. n. ratio est. C. Et eadē rōne ratiocinat' ad hoc q' ipōssibile est etiā infinitu' moueri tpe finito: aut q'escere: siue motus siue r' equalis: aut diuersus. Nā cū accipiet' aliqua pars q' mēsurat' totū tps: tūc in illa pre mouebit' p aliquā partē ill' spacij/ nō p totū. Per totū. n. mouet' in toto tpe. Et in equali mouebit' etiā p aliāz partē: z in vnaquaq; partē sit: siue fuerit equalis precedenti: aut inequalis. Nulla enī est d'ria in hoc solū mō q' vnaq; illarū partium sit finita. Unde manifestū est q' cū tps psumit' nō psumit' infinitu'. Partitio. n. est finita in mēsurā z in numero. Ergo nihil mouet' per infinituz in tpe finito. Et nulla d'ria est siue illa mēsurā fuerit finita altera parte: aut infinita vtraq;. Qm' eadē est ratio.

Cum declarauit q' impōssibile est aliqd' infinituz moueri per spacium finitū in tēpore infinito: declarat' etiā q' impōssibile est vt aliquid infinitu' moueat' in tēpore finito, nam necessariū est vt infinitu' moueat' per spaciu' infinituz. ergo sequit' aliquid p'rausire spacium infinitu' in tēpore infinito: hoc est conuersuz eius qd' prius declarauit esse impōssibile. s. aliquid pertrāsire spaciu' finituz tēpore infinito. Et q' hec duo sunt similia z eadem est declaratio in eis. s. aliquid moueri per spacium finitū in tpe finito: aut aliquid moueri per spaciu' infinitu' in tpe finito. Nam illud qd' illic fecimus diuidendo spaciu' finitū/ ex quo sequit' tps esse finitū: faciemus hic diuidēdo tps/ z sequit' spaciu' esse finitū.

61

Et id. d. z ista eadē rōne zc. i. qm' impole est infinitu' moueri i tpe finito: seqt. n. ip'uz moueri p spaciu' finitū in tpe finito. B. d. qm' cū accipiatur aliqua pars zc. i. z dem'ratio illius: qm' cum posuerimus motuz infinituz in tēpore finito: z acceperim' aliquā partē illius temporis: tūc motuz mouetur in illa per aliquāz partē spacij. Nāz impōssibile est vt per idem spaciu' moueatur in parte z in toto tempore. B. d. z in equali ēē mouebit' per aliāz partē zc. i. deinde si posuerimus ipsum moueri in aliāz partē tēporis equalē primē parti mēsuratū deinde in tertiā: deinde in quartā: z similr' in vnaquaq; partem tēporis donec tempus cōsumatur: tūc congregabunt' ex hoc spacia finita mēsurā z numero: z indifferēter siue mot' eius in

2

illis partibus fuerit equalis: aut diuersus. Et hoc in se debet esse
dixit: siue fuerit equalis precedenti: aut inequalis. i. siue motus eius
in secunda parte fuerit equalis motui eius in prima: aut inequalis.
Quia non est oratio inter hoc quod sit equalis aut inequalis in illis temporibus
equalibus: cum vnaqueque partium spacii quod motum pertransit in illis temporibus
partibus fuerit finita: quoniam congregatum erit finitum: et motus non sit equalis
lis in se. B. d. ex quo manifestum est et c. i. manifestum est igitur ex his quod
cum tempus consumetur per motum illius moti per vnaquaque partium equalium
partium in mensuranti quod illud per quod mouetur non consumetur: nam infinitum
mouetur per spacium infinitum. B. d. partitio enim est finita. et
declaratum est superius: quoniam necesse est spacium per quod est motus consumi:
nam partes omnes per quas motum mouetur in illo tempore sunt finite mensura
ra et numero. s. quoniam vnaqueque est finita in se: et numerus omnium est finitus:
sed positum est eas esse infinitas: hoc est impossibile.

3 Et deinde dixit, ergo infinitum non mouetur in tempore finito. i. declaratum
est igitur ex hoc quod aliquid infinitum non mouetur in tempore finito: quoniam se
quitur ex hoc ut aliquid infinitum moueatur per spacium finitum: sic
aliquid mouetur per spacium minus ipso: quod est impossibile. Et deinde
scire quod ex hoc apparet quod impossibile est infinitum moueri omnino: nam
quod non mouetur tempore infinito: necesse est ipsius moueri semper tem
poribus finitis secundum continuationem et perpetuitatem. Et deinde dixit
et nulla est oratio et c. i. quoniam sequitur motum pertransire spacium infinitum
in tempore finito, dico ergo quod sequitur ex hoc ut motus eius sit in toto tem
pore vnus. s. motus infinitus.

Et demonstratis autem his manifestum est quod neque finitas
magnitudinem infinitum contingit transire in finito tempore
eandem causam. In parte enim temporis finitum transibit: et in
vnoquoque sicut. Quare in omni finitum.

Et hoc quidem declaratum manifestum est esse impossibile
etiam magnitudinem finitam pertransire infinitum in tempore finito.
Propter illam eandem causam. s. quoniam in parte temporis per
transit finitum: et in vnaquaque partium similiter. Ergo
in toto pertransibit finitum.

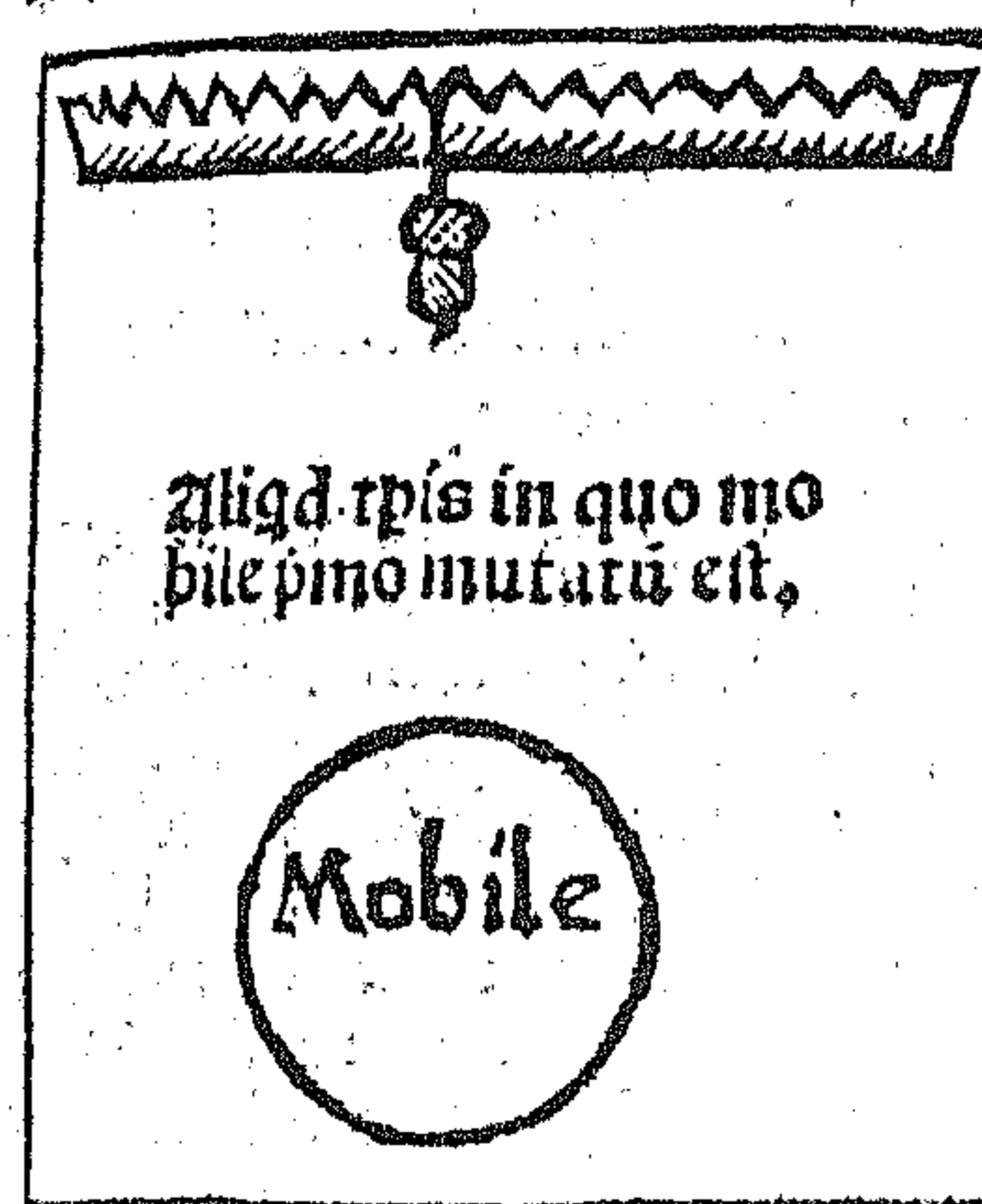
63 Et cum declarauit quod impossibile est aliquid finitum pertransire spacium
finitum in tempore infinito: neque aliquid infinitum in tempore finito. Et dixit
ex hoc per conuersum primum esse impossibile: quod est aliquid finitum per
transire magnitudinem infinitam in tempore finito. Nam cum tempus diuidetur in
partes equales statim spacium sicut secundum illum numerum: siue motus fuerit
equalis: aut inequalis: ex quo sequitur spacium esse finitum. B. d. per
illam eandem causam. i. et hoc manifestum est ex illa eadem positione
qua vsi fuimus in predictis declarationibus. s. dicente quod in parte temporis
mouebit per partem spacii finitam. Impossibile. n. est totum et partes per
transiri in eodem tempore. B. d. et sicut in vnaquaque partium. i. partium temporis
equalium primum. B. d. ergo et in toto et c. i. ergo necesse est ut motum
pertransiat in toto tempore finito spacium finitum.

Documētū
Impōle est
Infinitū mo/
ueri oīno.

Quia autem finitum non transibit infinitum finito tempore: ma
nifestum est: sic neque infinitum finitum. Si namque infinitum fini
tum necesse est: et finitum infinitum transire. Nihil. n. differt quod
est quod mouetur: utrobique. n. finitum pertransibit infinitum.
Quia. n. moueat infinitum in quo est. a. erit aliquid ipsius
finitum. b. finitum ut. c. d. et iterum aliud: et aliud: et semper sic.
Quare sicut accidit infinitum motum esse per finitum: et finitum
transire infinitum. Neque. n. fortassis potest esse aliter infi
nitum mutare finitum: quod quod finitum transiat infinitum: aut ita quod
ferat: aut metat. Quare quoniam hoc impossibile est: non tra
nsibit infinitum finitum.

Et cum finitum non pertransiat infinitum in tempore finito: ma
nifestum est per se: quod neque etiam infinitum pertransit finitum: s. n. infi
nitum pertransit finitum necesse est finitum pertransire infinitum: quoniam
cum mouetur infinitum. s. a. tunc quod dicitur ei erit in. b. finito. A.
gra. c. d. aut erit et aliud ex eo post aliquid: et sic semper: ex
quo sequitur ut infinitum moueat per finitum: et finitum per
transiat infinitum: quoniam vix mihi quod impossibile est infinitum
moueri per finitum alio modo: nisi ut finitum pertransiat infi
nitum: aut cursu: aut mensuratione. Et cum sit hoc impossibile:
est impossibile infinitum pertransire finitum.

Et demonstratio probans quod mobi
le infinitum non potest pertransire magni
tudinem finitam in tempore finito.

64 Hoc est quartum questum: et est
quod motum infinitum non potest per
transire spacium finitum sicut decla
ratum est: quoniam impossibile est mo
ueri tempore finito. Et dixit: et cum
finitum et c. et modus continuationis
in eo est: quoniam quod declaratum
est finitum non pertransire spacium
infinitum in tempore finito: declaratum
est ipsum non pertransire finitum
omnino. Nam si pertransierit
pertransibit in tempore quod iam desinit:
et quod est tale est finitum. Et cum decla
ratum sit quod finitum non pertransit
omnino spacium infinitum: manifestum
est quod motum infinitum non pertransi
bit spacium finitum.

Et dedit rationem super hac con
tinuatione: et dixit: quoniam si infini
tum pertransibit finitum et c. i. et de
kl 3

claratum est ipsum non pertransire illud: quoniam si finitum pertransibit infinitum: pertransibit illud in tempore finito: et declaratum est ipsum non pertransire illud in tempore finito: ergo omnino non pertransibit illud.

3 **C**B. induxit explanationem que certificatur hoc: et dixit quoniam infinitum si a. moueat etc. i. et ista persecutio est vera: quia cum posuerimus quod infinitum pertransit spacium finitum. scilicet a. tunc quiddam infinitum erit in hoc spacio quod est b. et erit hoc quiddam equaliter huic spacio. sit igitur hoc quiddam i. c. d. Et cum posuit quod necesse est ut pars finita moti infiniti sit in spacio finito: per quod mouetur: et ut illa pars sit equalis spacio finito: et dixit: et erit etiam aliud etc. i. et necesse est cum istud motum infinitum transferat: ut illa pars et etiam si equalis spacio per quod mouetur alia a prima parte: et per secundam et tertiam partem. et sic semper. B. d. ex quo sequitur etc. i. quoniam quod spacium supponit rei moti: et minus mensurat maius: necesse est cum motum fuerit maius spacio ut mensuret motum: et cum motum fuerit minus spacio necesse est ut mensuret spacium: et non erit vicia iter hoc quod infinitum pertransit spacium finitum: et inter hoc quod finitum pertransit spacium infinitum: quod est impossibile. quoniam in moto infinito necesse est mensurari per spacium finitum: et motus finito mensurare spacium infinitum: quoniam nulla vicia est in hoc quod mensuret spacium: et mensuras in moto finito per spacium infinitum est motus: et mensuras motum infinitum per spacium finitum est quiescens.

4 **C**B. inde firmavit hoc: et dixit: quoniam mihi videtur etc. quoniam impossibile est imaginari quod motum infinitum pertransit spacium finitum: alio modo ab eo quod imaginatur quod motum finitum pertransit spacium finitum. Si igitur hoc fuerit impossibile: illud erit impossibile. i. scilicet in quo imaginatur ipsius pertransire illud cursum aut mensurationem. Et induxit hoc disiunctiuum: aut quoniam motus finitum cum pertransierit spacium infinitum pertransibit illud cursum: et cum motum infinitum pertransierit spacium finitum pertransibit illud mensurationem/non cursum. et non est differentia inter istos duos pertransitus in hoc quod impossibile sequatur.

CA. vero neque infinitum in finito tempore transibit infinitum: si enim infinitum et finitum: inest. n. in infinito finitum. Amplius autem et tempore accepto eadem est demonstratio.

CNeque infinitum pertransit in tempore finito infinitum: quoniam si pertransit infinitum: pertransibit etiam finitum: quoniam in infinito est finitum. Cum etiam consideratum fuerit de hoc secundum tempus: si perueniet ex demonstratione.

65 **C**Hec est quinta declaratio: et est de illo quod remanet ex diuisione. scilicet ut motum infinitum moueat tempore finito: quoniam illud quod est tale: aut mouet per spacium infinitum: aut finitum. scilicet ut moueat finitum per finitum in tempore finito. Et dixit: quoniam si pertransierit infinitum pertransibit etiam finitum. i. quoniam cum positum sit infinitum pertransire spacium finitum in tempore infinito: necesse est ut finitum pertransit spacium infinitum in tempore finito: quod est impossibile ut declaratum est. B. d. quoniam in infinito est finitum: i. et necesse est cum infinitum pertransierit in finitum in tempore finito: ut finitum pertransit spacium finitum: quoniam in infinito pertransito est pars finita necessario que pertransit spacium infinitum in tempore finito. Et inde

Si in men
surat maius.
Id. 10. me.
ec. 4.

In infinito
et finitum.

dicit: et cum consideratum fuerit secundum tempus etc. id est peruenit etiam ad demonstrationem qua declaratum est quod impossibile est infinitum moueri tempore finito: et illa demonstratio est per diuisionem temporis: quoniam per diuisionem temporis diuiditur spacium. Si igitur tempus fuerit finitum: et spacium erit finitum: sed positum est ipsum esse infinitum: hoc est impossibile.

Cum autem neque finitum infinitum transibit: neque infinitum finitum neque infinitum in finito tempore mouet. Manifestum est quod neque motus est infinitus in finito tempore. quod n. differt motum aut magnitudinem infinitum facere. necesse. n. si quidem infinitum alter: et alter infinitum esse. Dis. n. loci mutatio in loco est.

Ct cum sit impossibile finitum moueri per infinitum: aut infinitum per finitum aut infinitum in tempore finito. Manifestum est quod motus finitum non erit in tempore finito. Non. n. est vicia iter hoc quod motus sit finitus: aut magnitudo: nam necesse est si alterum fuerit infinitum ut reliquum sit infinitum. Quoniam omnis translatio est in loco.

Cum declarauit quod impossibile est aliquid finitum moueri per spacium infinitum in tempore finito: aut aliquid infinitum in tempore finito: siue spacium fuerit finitum aut non fuerit: declaratur impossibile esse ut motus infinitus sit in tempore finito. Quoniam hoc aut erit per spacium aut per rem motam. si autem per spacium tunc aliquid infinitum mouebit per spacium finitum in tempore finito. si vero infinitas in motu fuerit per rem motam: tunc aliquid infinitum mouebit in tempore finito: aut per magnitudinem finitam: aut infinitam. scilicet destructa sunt. ergo destructum est aliquid quem motum infinitum esse in tempore finito: et hoc intendebat declarare superior: et ipse videtur hoc tanquam secundum admeto in septimo.

Ct dicit: et cum sit impossibile etc. i. et cum sit declaratum: quoniam impossibile est motum finitum pertransire spacium infinitum in tempore finito: aut motum infinitum per spacium finitum vel infinitum in tempore finito: manifestum est ex hoc quod impossibile est ut motus infinitus sit in tempore finito.

CB. declarauit consecutionem: et dixit: non. n. est vicia etc. i. quoniam cum sit impossibile ut motum finitum moueat per spacium infinitum in tempore finito: aut motum infinitum in tempore finito manifestum est: quoniam impossibile est ut motus finitus sit in tempore finito: quoniam si fuerit infinitus: aut erit per magnitudinem infinitam: aut motum infinitum. Sed hoc duo sunt impossibilia: si impossibile erit: ut motus finitus sit in tempore finito. B. d. non. n. est vicia etc. i. cum non sit vicia siue ponatur quod motus infinitus est in tempore finito: aut quod magnitudo infinita mouet in tempore finito. B. d. quoniam necesse est etc. i. quoniam necesse est si motus fuerit infinitus: ut magnitudo sit infinita: aut illa per quam est motus: tunc illa que mouet: si alterum istorum fuerit infinitum: motus erit infinitus.

CB. d. ois. n. translatio est in loco. i. et ista etiam persecutio est in motu locali. scilicet quoniam cum fuerit positum quod motus in loco est infinitus: necesse erit magnitudo infinita: aut illa per quam est motus: aut locus et motum simul. Si si alterum istorum fuerit infinitum: motus erit infinitus: scilicet cum motus fuerit infinitum: spacium erit infinitum: et non quertit. C. Utrum autem si augmentum fuerit infinitum: magnitudo erit infinita. Si si et si alteratio fuerit infinita: alteratum erit infinitum: considerandum est: et

Motus in tempore finito etc.

66

2

3

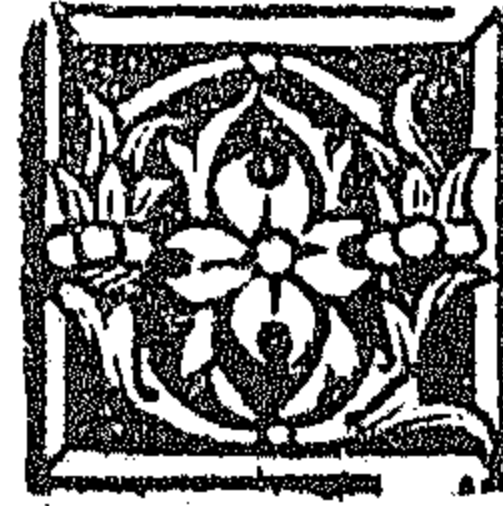
4

Documenta

In hoc, 6. i. fra. t. c. 92. 2. 93.

non apparet sicut in translatione. z ideo dixit post ois. n. translatio est in loco: unde opinandum qd hoc noie motum vtitur in hac de la ratione pprie. s. in loco: z in ultimo istius tractatus declarabitur qd pter qm impossibile est qd aliquis motus quattuor motuum sit infinitus pter translationem circula rem.

De terminat de his qd pntinet ad diuisibez qeris. Ca. 5.

Quonia aut oē aut mouet aut gescit: qd ap tu natū est: qm aptū est: z quo: z sic: necesse est oē qd stat cū stat moueri: s. n. nō mouet gescit: sed nō ptingit quiescere quiescens.

Et q: oē aut mouet aut gescit. s. qd inatū est: z quo: z fm quod: necesse est vt cessans cum cessat moueat: nam si oino non mouetur gescit: z impossi bile est vt quiescens sic tendat ad quietem.

67 Cum declarauit pus qd neqz in motu: neqz in pmo tpe qd suppo nit motui non inuenit pimum natū. s. pimus motus: aut pimum tps: cum motus z tps sp sint diuisibilia: vult nūc declarare qd ita est in re ad getē: z in ipsa gete sic in motu. s. qm non inuenit pma ges natū in re gescēte: neqz pimum tps qd est pars tps in quo gescēs gescit. s. tps equalis getis: s. n. neqz inuenit pma tps in quo tū vadit ad getē: qd dī cessatio. Et incepit declar pus hoc in cessante.

2 Bspdes ge scētis z mo ti. Uide ē t 4. phy. t. c. 118. z h. 5. t. c. 30. Pua expō.

Et dixit: z qz omne tē. i. z qz omne tē quo vere dī ipmēe aut que scēs. aut motū est illud qd inatū ē recipe motū z getē: z est in loco in quo inatū est recipe motū z getē: z in dispōre fm quā inatū ē recipe motū z getē z dixit: qd inatū est moueri. nā illud qd nē ina tum moueri. U. g. pūctus non dī gescere aut moueri. Et dixit: qd quo. nā illud quo mouet/mouet in re diuisibilitē cū fuerit in inatū non dī gescere neqz moueri. Et dixit: z fm qd: vt distingueret in ter illud qd mouet in potētia: z illud qd mouet in actu. s. Rem motū esse in potētia aut in actu. Si. n. fuerit in potētia erit mora in potē tia: z erit inata moueri in potētia: z si in actu/in actu. Et dixit hoc distinguēdo iter motū quo res mota inata ē moueri: z iter illū quo nō est inata moueri: z ē euidentius.

Secda expō

3 Cū posuit hoc qm pcedēs dixit: qd necesse est vt cessans tē. i. g. necesse est in cessante qd inuenit i eo qd mouet aut gescit: n. i eo qd sp mouet: vt cū dī cessat tē dicat moueri: cū sit ipole dicit tē ipz gescēt. nā cū cessat itēdit getē: z ipole ē vt illud qd intēdit ad getē sit gescens.

De qd stat stat in tpe.

Hoc aut demitrato/manifestū est qd in tpe necesse est stare: quod. n. mouetur/in tpe mouetur: quod stat offi sum ē eē qd mouetur: quare necesse est in tpe stare.

Hoc quidem declarato/manifestū est qd cessans ces sat in tpe: cū motū moueat in tpe: z sit declaratū qd ces sans est motū: ergo necesse est ipm cessare in tpe.

Dicit: qz oē cessans ē motū: z oē motū ē in tpe. qd oē cessans est in tpe. nō ē dēclata ē: qm cessans ē illud qd inatū ē moueri: aut ge/rens non est sine altero. Ergo oē cessans aut ē motū aut gescēs: sed non gescens. nam cessans intēdit getē: z qd intēdit aliqd nō est in illo. ergo cessans non est gescens. ergo oē cessans est motum.

68

Amplius autem si velocius aut tardius in tpe dici mus: stare. n. est velocius z tardius.

Et etiaz non dī velocius z tardius nisi in tempore: cessatio est velocior z tardior.

Dicit. oē cessans est aut velocius aut tardius. Et oē velocius aut tardius est in tempore. ergo omne cessans est in tempore.

69

In quo aut tpe pmo qd stat z stat: in quolibz hmōi necesse est stari. Diuiso. n. tpe si qdē in neutra ptiū stat neqz in toto: quare nō vtriqz stat quod stat: si vero in al tera nō in pmo toto statū est: fm eniz vtrūqz in hoc sta tur: sicut dcm est: z in eo qd mouet prius. Sicut at qd: mouetur non est in quo primo mouet: sic vtriqz neqz in quo statur quod stat.

Sic qd mo uet nō ē i q p mouetur. sic vtriqz ne qz in q stat quod stat.

Et pimum tps in quo cessans cessat necesse ē in quo libet eius cessat. Maz si illud tps diuidat in duo tunc si in neutra pte cesset: ergo neqz in toto cessabit: ergo ces sans non cessat: z si in altera pte cessat: ergo nō totū est pmu eius in quo cessat: qm cessauit in alio: z est illa ps vt dcm ē de moto. Quēadmodū ergo in moto nō ē ali quod primum in quo mouet: s. n. neqz in cessante ē ali quod primum in quo cessat.

Cum declarauit qd cessans cessat in tpe: vult declarare et qd nō est pimum tps in quo cessat: z vt qd cessans sit idē cū moto oimodo: s. nō est vni: sed motū z cessans sunt idē fm sbm: z duo fm pmo duz: corpus enī cū accipiat fm qualitatē gescētem dī gescēs: z cū ac cipiat fm qd hz qlitatē trāsmutatā dī motū: z qz trāsmutatū in qlit/ tate vadit ad qlitatē imobilem fm hoc dī motū. Motum igit ē mo tum fm qd trāsmutat in alia qlitate: z trāsfertur in ea ad finem p3 qd huius est cōplēmētum tm illius motus. U. g. fm qd trāsmutat in albedine imperfecta in nigredinem: est aut cessans fm qd trāsfert ad getē: z qz ges accidit cōplēmētō ad qd est motus: id cessatio ac/ cidit motoz: id sunt vnum fm sbm: z duo fm modum. Et dicit dīca mus qd est cessans fm prem habitans: z motū fm partem hūdam.

70 Motum z cessans sūt idem fm sb lectū z duo fm modū.

Dicit: tps igitur pimum tē. i. z necesse est vt cessans dicatur ces sa re in qualibet parte tps quod est equale cessanti. Omne. n. temp^o est diuisibile. Et deincep declarare hoc: z dixit. tempus eniz

Alia dīa.

2

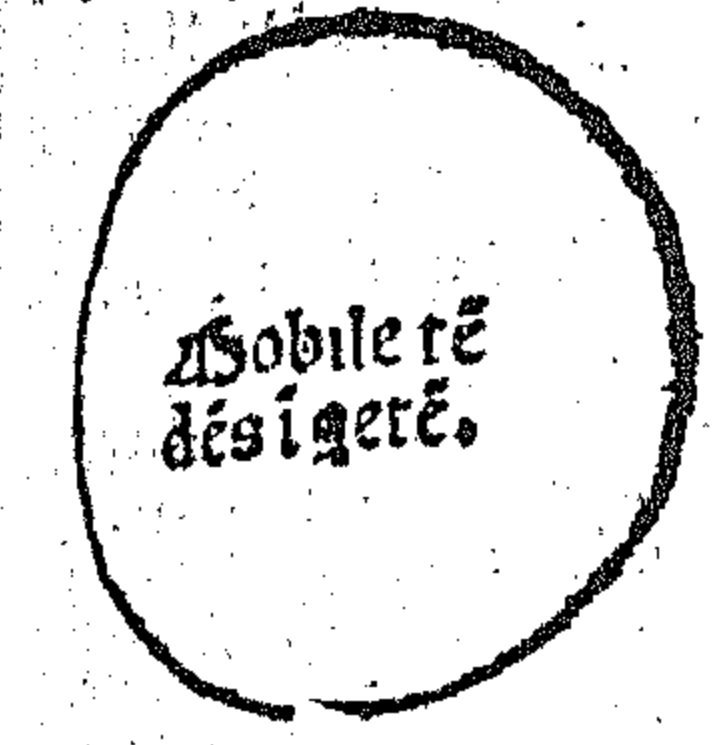
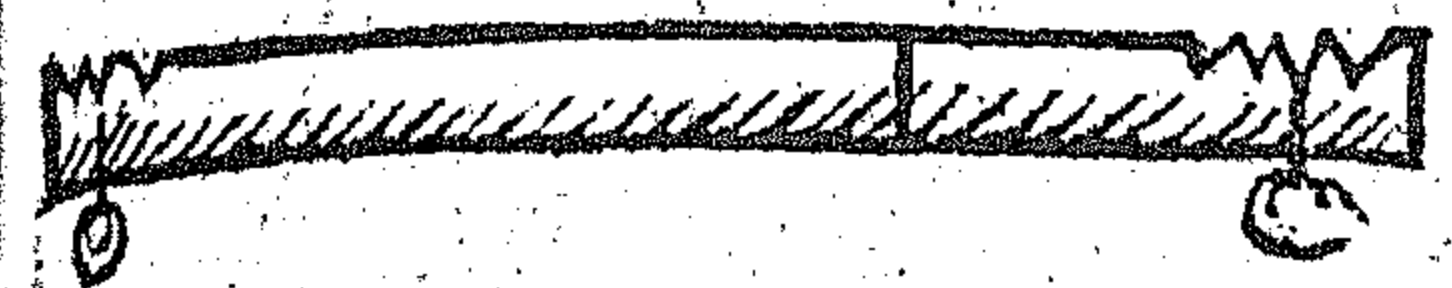
si diuidatur in duo etc. et necesse est ut cessans cesset in qualibet parte primi temporis si illud tempus diuidatur in duo equalia: cum omne non cessabit in toto illo tempore quod est contra positum: aut cessabit in altera tantum: sic illud tempus non erit primum: cum non cessare in eo: nisi quod cessat in aliqua parte eius. et hoc intendebat cum dicitur illud tempus totum quod est compositum ex duabus partibus primum in quo cessans cessat. B. d. cessabit enim in alio et est illa pars. i. quod si positum fuerit quod cessans cesset in aliqua parte primi temporis: tunc illud tempus non erit primum: quia cessauit in alio antequam cessaret in illo tempore et illud aliud est aliud ab alia parte posita: et sic illud tempus non erit primum et intendit per hoc quod dicitur: illa pars: partem

3 B. d. ut dicitur de motu. i. quod declaratio eadem est in eis. nam cum posuerimus primum tempus in quo motum mouetur et diuiserimus illud tempus in duo: et processerimus hac via demonstrationis: sequitur ut in hoc non inueniatur primum equalis. et ideo dicitur: quemadmodum igitur in motu etc. i. quemadmodum igitur in motu non inuenitur ex parte alii quod primum in quo incepit moueri: sicut neque in cessante inuenitur aliquod primum in quo incepit cessare.

Non enim in ipso moueri neque stari aliquid est primum: sicut. n. in quo primo stat in quo est. a. b. hoc quidem impartibile non pringit esse. Ad motum. n. non est impartibile: propter id quod motus est aliquid ipsius: quod autem stat: demonstratum est esse quod mouet. Et uero si diuisibile est in qualibet ipsius partium stat. hoc. n. omnium est primum quod in quo stat primo in quolibet ipsius stat: quia ergo tempus est in quo primo stat: et non atomum est. De autem tempus in infinita partibile non erit in quo primo stat.

Quia neque ex motu neque ex cessante est aliquid primum: et demonstratio illius sit illud in quo primo erit cessans. a. b. impossibile est igitur hoc esse indiuisibile. Ad motum enim non sit in indiuisibili: nam erit illud et iam ex ipso mouet. Et declaratum est quod cessans est motus: et si fuerit diuisibile erit cessans in quacumque parte eius: nam hoc declaratum: quoniam cum fuerit aliquid in quo erit primo cessans: tunc erit in quacumque parte illius: et quia illud in quo erit primo cessans: est tempus non indiuisibile. Omne enim tempus est diuisibile in infinitum: ergo nihil est in quo primo erit cessatio.

Demotio ostendens quod non est accipere partem in instatione mobilis. A. pars temporis B. tempus.

71 Cui declarant hoc sermone reperit declaratio per exemplum. Et dicitur quod non ex motu neque ex cessante etc. i. quod neque motus neque cessans habet partem partem motus aut cessatiois. nam si hoc esset tunc motus et tempus et uel continuo componerentur ex indiuisibilibus. B. d. sit igitur illud in quo etc. i. sit igitur primum tempus in quo erit prima cessatio. a. b. B. d. et ipse est ut hoc sit indiuisibile.

Idem. B. d. motus. n. non est in altera. i. et diximus quod istud primum tempus necesse est ut sit diuisibile: quia tam declaratum est quod omne cessans est motus: et quod motus non sit in aliquo indiuisibili: quia pars recedens et accedens motus esset eadem: et sic pars non erit ex se: et sicut ante quod esset: et hoc intendebat cum dixit: iam mouetur ex seipso: et hoc est sicut ei quod dixit in initio istius tractatus: quod si motus esset indiuisibile: tunc res cum mouetur iam esset motus: et cum motus sit diuisibilis: necesse est ut illud in quo est motus sit diuisibile. s. tempus et locus. B. d. et si fuerit diuisibile etc. i. et si istud primum tempus fuerit diuisibile ut sumus coacti per rationem: tunc cessans erit cessans in qualibet parte eius: sicut in toto: et sic erit cessans in medietate sicut in toto: et in medietate medietatis sicut in medietate: et sic in infinitum: et hoc est impotens: et sic non pringeret ut ante cessatioem esset cessatio: et ante motum esset motus in infinitum: quod est impossibile: quia primum non fieret motus. primum hoc igitur intelligendum est hoc. B. d. quod hoc declaratum est etc. et intendit per primum tempus equalis: et est illud quod uult per principio in declarando quod in initio cessatiois non habet primum tempus: et quod declaratum est quod in qualibet parte ipsius equalis cessatio cessabit cessans: necesse est ut non sit tempus primum in quo incepit cessare: et hoc intendebat cum dixit: et quod illud in quo est etc. i. non inuenitur aliquid primum in quo erit prima cessatio. s. neque ex ipso tempore: neque ex loco in quo est cessatio: neque ex ipsa cessatione. et continuatio proutis cum prece dente in hoc sermone manifesta est ex predictis.

Ad motum non sit in aliquo indiuisibili: quia pars recedens et accedens esset eadem.

Ad motum et fine.

In indiuisibili non est neque motus neque quies. Idem. 74.

Neque igitur quiescens cum primum genuit est in impartibili quod dem. n. non genuit propter id quod non est motus in atomo: in quo autem est quiescere et moueri: tunc. n. dicimus quiescere quod aptum natum est moueri: non mouet quod aptum natum est. Neque quiescens et quiescit in primo tempore: quoniam non quiescit in indiuisibili. motus. n. non sit in indiuisibili: et in illo

non dat primum moueretur.

in quo est quies in ipso est motus. Declaratum est enim quod tunc dicitur aliquid gescere cum illud quod innatum est moueri non mouetur in eo in quo innatum est moueri.

72 **C**um declarauit quod neque motum neque cessans habet primum: vult ostendere hoc et in gescere: et dixit: neque est gescens habet tempus primum in quo gescit. **B**einde dedit causam et dixit: quoniam autem non gescit in diuisibili, cum sit ipse in ipso gescere in tempore diuisibili cum motus non sit in diuisibili. et i. et necesse est ut quies non sit in diuisibili. propter duo: quorum alterum est: quoniam motus in ipso est ut sit in diuisibili: et hoc demonstratum est et illud in quo motus non potest esse neque potest esse quies esse in eo.

2 **D**e quiete trassumptua, vid. 4. ph. 7. si. co. 118.

3 **E**t syllogismus componitur sic: omne gescens gescit in eo in quo innatum est moueri: et illud in quo innatum est moueri est diuisibile. ergo omne gescens gescit in diuisibili: et cum sit declaratum ipsum gescere in diuisibili declarabitur quod quies gescens non habet primum tempus per illam demonstrationem per quam fuit hoc declaratum in cessante et motu.

Amplius autem idem dicimus gescere: cum sibi se habeat nunc ut prius: tanquam non vno tunc quodam indicantes: sed duobus minimis: quare non erit in quo gescit impartibile. Si vero impartibile: tempus vtrique erit: et in qualibet istarum partium gescit: eodem modo demonstrabitur quo et in prioribus: quare nullum primum erit. hec autem causa est: quia quiescit quidem et mouetur omne in tempore. tempus autem non est primum: neque magnitudo neque omnino nullum primum. **O**mne enim in infinita impartibile.

Et etiam dicimus aliquid quiescere cum eodem modo fuerit nunc et prius: quasi non consideramus ipsum secundum vnum: sed saltem secundum duo. unde necesse est ut illud in quo est quies non sit in diuisibili. Si igitur fuerit diuisibile necesse est ut sit tempus: et ut sit gescens in quacumque parte eius: quoniam hoc declarabitur per illud idem: per quod declaratum fuit prius: ergo non est hoc primum: et causa in hoc est: quoniam omne quod gescit aut mouetur: gescit aut mouetur in tempore: et non est primum tempus neque prima magnitudo: et vniuersaliter non est primum omnium. Quoniam quodcumque talium est diuisibile in infinitum.

73

Nec est secunda declaratio: quoniam quies non habet primum tempus in quo gescit: quiescit primo. **E**t dicitur: et etiam dicimus etiam. et etiam manifestum est quod tunc dicimus aliquid quiescere cum fuerit in eodem statu: et in hoc instanti et in alio instanti precedenti: et saltim in duobus instantibus: et causa in hoc est quod motum aut quiescere non inueniuntur in actu: nisi in eo quod est in actu temporis. **I**n ipso tempore non in instanti: quoniam in instanti est in potentia: et quia hec est actio anime in gescere: quoniam anima tunc intelligit quietem quando intellexerit idem corpus in eodem statu saltim in duobus instantibus: dixit: quasi non consideramus etiam. et videmus quasi qui non considerat neque intelligit res per vnum sed per duo. id est per duo instantia: et quia gescere non intelligit et comprehendit nisi comprehendendo duo instantia: et declaratum est propter quod duo instantia est tempus: necesse est ut omne gescens gescat in tempore: et omne tempus est diuisibile: et ideo dixit post. vnde necesse est ut illud in quo est quies etiam. vnde necesse est ut pars temporis in qua est quies non sit in diuisibili. **U**t g. in instanti: sed diuisibilis. **E**t dicitur: si igitur fuerit diuisibile: necesse est ut sit tempus. id est si igitur fuerit diuisibile in duo instantia: et inter quolibet duo instantia est tempus: necesse est ut quies sit in tempore. **B**einde dicitur: et ut sit quiescens in qualibet parte eius. id est si illud in quo est quies sit tempus: et omne tempus est diuisibile in tempora: necesse est ut sit quiescens in quacumque parte accipiat de illo tempore: ex quo declarabitur quod quiescens non habet primum tempus per illam eandem demonstrationem per quam declaratum fuit hoc in motu et cessante: et hoc in re debet eum dixit. hoc enim declarabitur etiam. **E**t cum declarauit hoc: repetit conclusionem et dixit: quapropter necesse est primum non esse. id est primum tempus: et inde dedit causam in hoc in motu et quiescente: et dixit: et causa in hoc est quoniam etiam. et sciendum quod ista causa in gescere non est vera. nam diuisibilitas temporis est causa ut quiescens non habeat primum quietem in motu autem tempus non est causa huius: sed comitatur causam: et causa in hoc quod motum est tale. id est non habens primum motum est: quoniam motus est continua magnitudo: et in magnitudine continua: sicut diximus. **I**ta enim prioritas est impossibilis in istis rebus propter continuationem: et priuatio in istis primo inuenitur in magnitudine: et propter magnitudinem inuenitur in motu: et propter motum in tempore: tempus ergo primo caret eo quod motus caret illo: motus vero caret illo: eo quod magnitudo caret illo etiam.

Quoniam autem omne quod mouetur in tempore mouetur: et ex quodam in quodam mutat: in quo tempore mouetur secundum se: et non quo in illius aliquo: impossibile est tunc secundum aliquod esse primum quod mouetur: gescere enim est quod in ipso est tempus esse quodam: et ipsum et partium vnaquamque. sic enim dicimus gescere cum in alio et in alio ipso: nunc verum dicere sit: quod in quo est hoc et ipsum et partes sunt. si autem hoc est quiescere: non contingit quod mutat secundum aliquod esse totum secundum primum tempus. **T**empus enim diuisibile omne: quare in alia et in alia ipso: partes erit verum dicere quod in eodem sit et ipsum et partes. si vero non sic est: sed in

Alia tunc intel-
ligit quiescem
quod intellexit
rit idem cor-
pus in eodem
statu saltim
in duobus in-
stantibus. **C**on-
s. 4. ph. 7.
si. co. 118. et
106.

Continuatio
primo inuenitur
in magnitudi-
ne: et per ip-
sam in motu
et per motum in
tempore. **I**d. e.
co. 5. 2. 7. 7

vno solo est nunc non erit tps nullum fm aliquid: sed fm terminu tps: in ipso autē nunc est terminus quide semp fm aliqd manens: nō tñ quiescit: neq; n. moveri neq; quiescere est in ipso nūc: s; nō moveri qdēverū est in ipso nunc z esse fm aliqd. In tpe aut nō ptingit esse quiescēs fm aliqd. Accidit enī qd fertur quiescere. Et q; oē motū mouet in tpe: z trāsmutat d aliquo in aliqd: iō tps in quo mouet per se: nō q; est in quadam parte illius tps: impole est vt motū sit in aliquo eius: quonīā pmanētia alicuius z vniuscuiusq; suaz partū in eadez re in aliquo tpe: qm sic dicim⁹ aliqd gescere: cū in instāti post aliud instās erit verū dicere illud manere z suas ptes in aliquo: z cū hoc sit ges: ipole est vt illud qd trāsmutat aliquo modo trāsmutatis sit fm totum in pno tpe in aliquo. Maz oē tps est diuisibile: necesse est igit vt sit verū in vna parte per aliaz diuidi in eadē dispōne: z cuz hoc nō fit ita: s; hoc est in vno instāti tantū instātiū: ergo nullus modus trāsmutatio nis erit in tpe. oīno s; in extremo tps. nam in instāti ipole est vt res sit pmanēs aliquo mō: quiescēs aut nō impole est enī in instāti motū aut getē fieri: sed dicere motū nō esse in instāti est verū: z qd aliqd ē in eo. quod dāmodo in tēpore: aut impole vt sit fm qd ē in qere. C. vult declarare qd trāsmutatū nō est in eo in quo trāsmutatū in tēpore oīno: neq; in pmo tpe in quo trāsmutat. s; eqli trāsmutatū neq; in aliqua pte eius: s; est in trāsmutatioe in instāti. C. v. qd trāsmutatū per magnitudinē nō est in magnitudine in pno tpe neq; in pte eius: s; in instāti: z dicit. z q; oē motū. z. i. z q; declaratū est qd oē motū mouet in tpe: z qd trāsmutat d aliquo in aliqd. ptingit iō tps in quo motū mouet p se. s. pmo tps qd est equale motū in quo motū nō dī moueri gā pno: impole est vt motū sit in illo in quo mouet. s. in hoc tpe aut in aliqua pte illius. C. B. inducit ipole qd seqt ex opposito hui⁹ positōis: z dicit: qm pmanētia alicui⁹ z ipole est vt trāsmutatū sit in re in q trāsmutat in tpe pime trāsmutatiois neq; in pte illi⁹: qm si trāsmutatū fuerit in ipsa trāsmutatioe in tpe sequet vt ipm z sue ptes sint in eadē dispōne in illo tpe quo dī esse in trāsmutatioe: z aliqd esse fm oēs suas ptes i eodē tpe est gescere: z sic trāsmutatū erit gescēs in trāsmutatioe nō trāsmutatū. C. B. exposuit hoc magis z dixit qm sic dicim⁹ z. i. qm cū vni⁹ mus aliqd gescere: nihil aliud itē dīm⁹ qd vt in plus qd in vno instāti

Impole est in instāti motū aut getē fieri zc.

74

Aliqd eē s; omnes suas ptes i eodē statu est gescere.

fit in eodē statu sine aliqua mutatioe. B. d. z cū hoc sit ges: z cū hoc ipole. s. motū esse gescēs apud trāsmutatioe ei⁹ ipole est vt i trāsmutatio aliq mō trāsmutatiois vt trāsmutatū sit i eo fm oēs suas ptes in aliquo tpe. s. in tpe pime trāsmutatiois: aut in aliqua pte eius. Et enī notificauit: qm necesse est cū trāsmutatū fuerit in trāsmutatioe in tpe: vt fm oēs ptes sit i simul in tpe: qm hoc est ppiū eius qd est in aliquo tpe: z qd est tale est gescēs in illo in q est: i cepit dēclarare cām pp quā necesse est vt illud qd iuenit in tpe iueniat in eo: z sue ptes eodē mō: z dixit: oē. n. tps est diuisibile z. i. z necesse ē vt illud qd iuenit in tpe iueniat: z sue ptes eodē mō plus qd i vno instāti qm oē qd iuenit in tpe ex istis iuenit i diuisibili: cū oē tempus sit diuisibile: z oē qd iuenit in tpe diuisibili fm pri⁹ z posteri⁹: necesse est vt verū sit dicere de eo in vna qz pte pmi tps in q est qd fm oēs ptes ē in eadē dispōne: z qd est tale est gescēs. B. d. z cū ita nō fuerit z. i. z cū sit ipole vt trāsmutatū sit i eadē trāsmutatioe i instāti post aliud. nā hoc est gescēs necesse est vt trāsmutatū sit in trāsmutatioe in instāti nō in tpe. B. d. g. nullus modus trāsmutatiois est in tpe s; i extremo tps. B. d. z cū ita sit nō erit trāsmutatū aliq mō trāsmutatiois qd sit in tpe: s; erit in trāsmutatioe de initio ad finē in instāti. B. d. qm in instāti ipole est z. i. z ex ista positōe nō seqt pmi ipole. nā trāsmutatū cū ponat in trāsmutatioe in instāti tūc positū est aliqd ens i eo ita qd nō sit gescēs. ens. n. in instāti nō est ens in eo ita qd sit gescēs neq; motū: s; tali mō eēndi i quo hec duo p traria falsa sunt. Et si dicat qd erit equoce. z hoc itē debat cū dixit: qm in instāti ipole est z. i. B. d. i. s; dicere aliqd esse in instāti in aliquo quodā mō: nō ē neq; motū neq; quies est verū. B. d. in tpe vero z. i. z vlr appet qd motūz in motū impole est vt sit in tpe s; modū quo dī vt gescēs sit in tpe. Et hec declaratio est cōis in oibus trāsmutatioib⁹ z nulla dubitatio accidit ex eo in motū: eo qd ptiatio in motū locali est mani festa p se: z qd impole est imaginari aliquā partem eius existere subitō in ceteris autē moribus est questio nō parua: videt enī qd ali que partes eoz existunt subitō z qd continuatio non est manifesta in eis: nos perscrutabimur de hoc sollicitē als.

Ens i instāti nō est ens i eo: ita qd sit gescēs vel motū: s; tali mō eēndi i qd hec duo p traria falsa sunt. idē s. 30. 71. 72. idē. j. 76.

Continuatio in motū locali ē manifesta p se: s; iceteris motūib⁹ ē qd nō parua. p 18 vid. 8. phy. comē. 23.

Tractat⁹ Tertius in quo excludit quedam ex quib⁹ errabant nōnulli antiqui circa motū zc.

Soluit rōes Zenōis negātis totalr motū eē. C. a. r.

Ratiocinat⁹ autē Zeno z paralogizat. si. n. semp dicit gescit oē: aut mouet cū sit fm equale. Est autē semp qd fertur in ipso nunc: imobile esse sagittam que fertur. C. Zeno vero fallit in argumento. dicit enī quonīāz omne est in aliquo sibi equali: aut gescit: aut

mouetur in eo: et translatum semper est in instanti: ergo sagitta translata non mouetur.

75 **Et Zeno** cum equocatoe vras i illo quo vult destruere motu equi sibi. id argumentu eius est sophisticu. B. d. dicit. n. z. i. dicit. n. qd motu est et pma qd qd corp cu fuerit in vbi sibi equi aut ponet in eo gestens aut motu: sed impole est poni in longitudine sibi equi motum. ergo est quiescens in eo. C. B. induxit minores ppositione et dixit: et translata semp est in instanti. i. et est notu p se qd translata est in instanti in longitudine equi sibi. C. Et cu induxit has duas ppones induxit conclusionem et dixit. ergo sagitta z. i. cu translata est in longitudine sibi equali: et o qd est tale est quiescens: ergo et translata est eest velocissimu oiu. u. g. sagitta e immobilis. ergo nihil est motu.

Et hoc aut falsu est: no eniz coponit tps ex iphs nre indivisibilib: sicut nec alia magnitudo vlla.
C Sed hoc e falsu: tps. n. no coponit ex istatib: indivisibilib: sicut neq aliqua aliaz magnitudinu.

76 **Quia tps no coponit ex istatib: sicco in istatib: no fit motu neq gest: et q translata in instanti no est gestens. ergo no est i longitudine sibi equi nisi in potetia: no in actu.** C. Et ca in hoc est: qm ista no est in actu in tpe: et io motu no est in longitudine sibi equi nisi in potetia: et sic no sequit vt sit gestens: et io dixit sed hoc est falsu: et ista qd cotingeret si ista in actu esset in tpe: ita q tps eest coponitum ex istatib: qm tunc no esset motu oino. C. Receptio igit est in pponere dicente qd qd est in longitudine sibi equi est gestens. hoc est vt res mota est in longitudine sibi equi in potetia: et io cu mouet p magnitudinem no describit punctu et motu: et qd ptransit spaci necessesse est mesurare illud: et qd mesurat illud: necessesse est vt sit ex eo in longitudine sibi equali. naz mesuras est hmoi. ergo cuz potetia no distinguat ab actu accidit qd Zenonis.

De qd est i longitudine equi sibi in actu est gestens.

Prima ro Zenonis.

Quattuor aut sunt rones de motu Zenonis hntes difficultate soluetib: Prima qd de eo qd no mouet: pp hoc qd prius in medietate opz accedere qd fert qd ad finem: de qua distinxim in priorib: ronibus.
Et rones Zenonis in motu q difficile soluunt sunt quattuor. Prima aut est qm motus no est: qd translatus non peruenire ad medietate spaci anteqz ad finem: et tam determinauimus hoc.

77 **Cum fuit coactus ad dissolueduz qone Zenonis in motu inducit qones illius in motu: et dixit eas ee quattuor. Prima aut e qd si motus sit: necessesse est vt translata ptransit medietate magnitudinis ante totu: et medietate illius medietatis ante illa: et sic in infinitu. Unde necessesse est ipsuz ptransire medietates. s. magnitudines infinitas in tpe.**

pe finitior qd est impole. C. Et iaz determinauim hoc supius: s. illic Tex. ed. 19. grad: im: et in sermonem: et post ptradicef in ipsa rem.

Secda aut vocata achilles. Est aut hoc: qd tardius ne quaqz iungetur currens a velocissimo ante aut necesse est ire psequens: vnde mouit fugiens: quare semper aliquid habere necesse est tardius.

Secda ratio Zenonis.

Secda aut est que di achilles. Et e qm tardissimu in curru no pot attigi a velocissimo in curru. na necesse est vt querens perueniat an ad locuz a quo fugies separatus: vnde necesse est vt semp tardi hbeat aliquem excessuz.

78

Ista dubitatio est talis si motu sit: tuc velocissimu no poterit attingere tardissimu. Sit igit velocissimu equus et tardissimu tortuca et no est dubiu quom habeat aliqua pportionem in motu. sit igit vna pars centu et ponat qd inter equu et tortuca est vna leuca: equus igit in tpe in quo transit illa leuca pertransibit tortuca centesima partes illius leuce: et equus et in tpe in quo ptransibit illa pte cetesima: pertransibit tortuca ptem cetesima illius ptis: et equus et in tpe in quo pertransit hanc pte: ptransibit et tortuca parte cetesima illius ptis: et sic in infinitu: et sic equus nunq attingeret tortuca. C. Et hoc intedebat cum dixit: qm necesse est vt querens z. i. qm necesse est vt fugiens semp excedat querens aliquo excessu notato a pmo excessu. s. qd si pmo excessus erit quartu spaci: tuc secudus excessus erit qrtuz illius quartu: et tertiu quartu istius quartu: et sic in infinitu. Et cu iste excessus semp est diuisibilis in infinitu nunq querens pueniet ad finem: sed hoc est falsu. ergo motus no est.

Quo conueniat et differat iste due rones Zenonis.

Est aut et pec ea deez ro decidenda in duo. Differt aut in diuidendo et no in duo accepta magnitudinem: non quide igitur coniungi tardi accidit ex rone. sit aut ad idem in duo decisio. An vtriusq. n. accidit no attingere ad terminu diuisa quodam o magnitudinem: sed apponitur in hoc: qd neqz velocissimu cu tragedia dictuz est in psequendo tardi: quare necesse est solutionem ee eandem. Telle aut qd precedens no iungat falsu est: cu. n. pcedit no coniungat: sed tu iungat si qd e idigebit transire finitu. De qd igit rones due sunt.

Et ista est eade rocinatio illa in qua vsus est in mediatioe: sed differunt qm diuisio hic magnitudinis excedentis no erit i duo media. Et ista rocinatio sequit ex illo eode ex quo sequit rocinatio que fit in mediatioe: Sequit in vtraqz rone no puenire ad extremu per

diuisione magnitudinis aliquo modo diuisione: sed additum est in ista: quod non potest ad illud neque id quod est valde velocissimum querendo illud quod est valde tardissimum. Quia necesse est eadem esse rationem in utraque questione. Hoc autem quod affirmavit quod procedens non attingit est falsum: quoniam cum sit procedens tunc non attingit: sed attingitur: si dederit finem, transire. Hec igitur sunt due rationes.

79 **¶** Id est et ista rōcinatio et ipsa in qua concludit quod motus non puenit ad extremum spacium: quod praesens medietates infinitas: sunt eadem ratione autem sunt. **¶** B. d. s. differunt et c. i. quoniam diuisione in prima ratione est secundum medietatem, et in medietate ipsa magnitudinis. Dicit autem diuisione infinita est sicut excessus: quod est iter duo motus: non est secundum medietatem: sed est diuisione notata a proportione quod est iter motus velocis et tardis: ut declarauimus: et ista rōcinatio sequitur et c. i. secundum diuisionem quod accipitur in utraque in infinitum in magnitudine. sequitur. n. in utraque rōcinatio non puenit ad extremum et c. i. quoniam quemadmodum in questione medij sequitur: ut motus non pueniat ad extremum spacium: ita hoc sequitur ut velocius non pueniat ad ultimum in quo est tardus. **¶** Et dixit: aliquo modo diuisione: quoniam omnis diuisione quod magnitudo diuiditur est infinita: ut dictum est in sermone de infinito. B. d. s. additum est in ista et c. i. s. p. acceptum in hoc syllogismo est aliud a parte in primo. illic. n. fuit deum quod si motus sit sequitur ut nullus motus praesens aliquid spacium: hic autem dicitur quod si motus sit sequitur velocissimum nunquam attingere tardissimum. **¶** B. d. ex quo necesse est ut dissolutio et c. i. et eius ratio est in eis idem ex quo accidit deceptio: necesse est ut dissolutio quoniam sit eadem in eis. i. in hoc post dicitur: quoniam motus non praesens medietates in actu in spacio: et hoc manifestum est ex dictis quod motus est in spacio in instanti. B. d. hoc autem quod affirmavit et c. i. hoc autem quod probauit ex hoc quod dixit: quod procedens non attingit est falsum: ita quod fere equoquantur in arabis: quoniam si non attingit dum procedit necio cum fuerit procedens et elongabit spacium attinget: cum processerit quod motus praesens spacium. Quoniam cum hoc fuerit positum et velocius mouet per maius spacium in tpe equi necesse est ut velocius moueat in tpe motus tardioris per spacium excedens spacium tardioris secundum quod distat. Quoniam secundum velocitatem eius minorat spacium excedens donec perficiat sicut perficit spacium per quod motus mouet. Cuius igitur concesserimus quod motus pertransit spacium: sequitur ut velocius attingat tardum.

Tertia rō. **¶** Tertia autem que nunc dicta est: quoniam sagitta que fertur stetit. accidit secundum quod accipit tps componi ex ipsa nunc. non dato enim hoc non erit syllogismus.

¶ Tertia autem rōcinatio est quam iam diximus in hoc loco: quoniam sagitta transfert et est quiescens. et ista sequitur ex hoc quod composuit tempus ex instantibus. si enim hoc non concedatur nihil concludet ex syllogismo.

80

¶ Dicitur tertia vero rōcinatio est illa quam induximus in initio istius sermonis: ex qua apparet sagittam quiescere dum transfert. B. d. et ista sequitur et c. i. videtur quod ista rōcinatio de hoc sequitur: quod opinatus est quod tempus componitur ex instantibus: quod si esset instantia essent in actu: si hoc esset et esset positum quod illud quod mouetur per aliquam magnitudinem est in eo in instanti: prouideret motus gescere in magnitudine. B. d. s. n. hoc non concedatur et c. et hoc quod dixit manifestum est.

¶ Quarta autem rōcinatio est ex his quae in stadio mouetur ex quietate equalium magnitudinum iuxta equalia: horum quod deest a fine stadij: illorum autem a medio equali velocitate. In quo accidere opinatur equale tps duplici medij.

Quarta rō

¶ Quarta vero rōcinatio est quam posuit in magnitudinibus equalibus que mouent contra magnitudines equalis sibi motu contrario: ita quod ille moueantur a fine stadij. Hec vero a medio: motu equali in velocitate. Ex quo videtur sequi quod tps dimidijs sit equale duplo.

¶ Ista deceptio fundatur super hoc: quod si motus sit tunc mota equalia in velocitate non pertransibunt in equali tempore spacium equale. Sed in eodem tempore videtur pertransire vnum spacium et suum duplum: et post declarabit hanc deceptionem. **¶** Et dicitur quam posuit in magnitudinibus et c. i. quam accepit ex magnitudinibus equalibus quorum utrumque mouet motu equali contrario motui reliqui in spacio equali. B. d. ita quod ille moueantur et c. i. et tunc conuenit in istis magnitudinibus equalibus que mouent sicut homines mouent in stadio: ut altera videatur sensu moueri in eodem tpe per idem spacium et suum duplum: aut altera moueat per spacium duplum eius quod reliqua mouet. Cum posterimus magnitudines quae due sunt equalis stadio et oes sunt equalis: et posterimus quod alie due incipiunt moueri in ordine ad partem contrariam eius ad quam alie mouentur. Hoc. n. posito apparebit duas magnitudines equalis et in velocitate: quae altera in eodem tpe pertransit duplum et quod praesens sit reliqua: ut declarabit post. **¶** B. d. ex quo videtur sequi et c. i. et ex hoc videtur sequi quod tps dimidijs sit equale sub duplo: quoniam cum posuerimus quod idem motus equalis velocitatis pertransit magnitudines equalis in tempore equali: et quod pertransit duplum spacium in tempore duplo: et illud quod mouetur ex his magnitudinibus videtur pertransire vnum spacium et suum duplum in eodem tempore: sequitur si retinentes fuerimus hoc quod motus pertransit duplum spacium in duplo tempore: ut duplum tempore sit equale suo dimidio: et hoc intendebat cum dixit: ut tps dimidijs sit equale duplo. si sequitur ex hoc ut tempus dimidijs sit equale suo duplo.

81

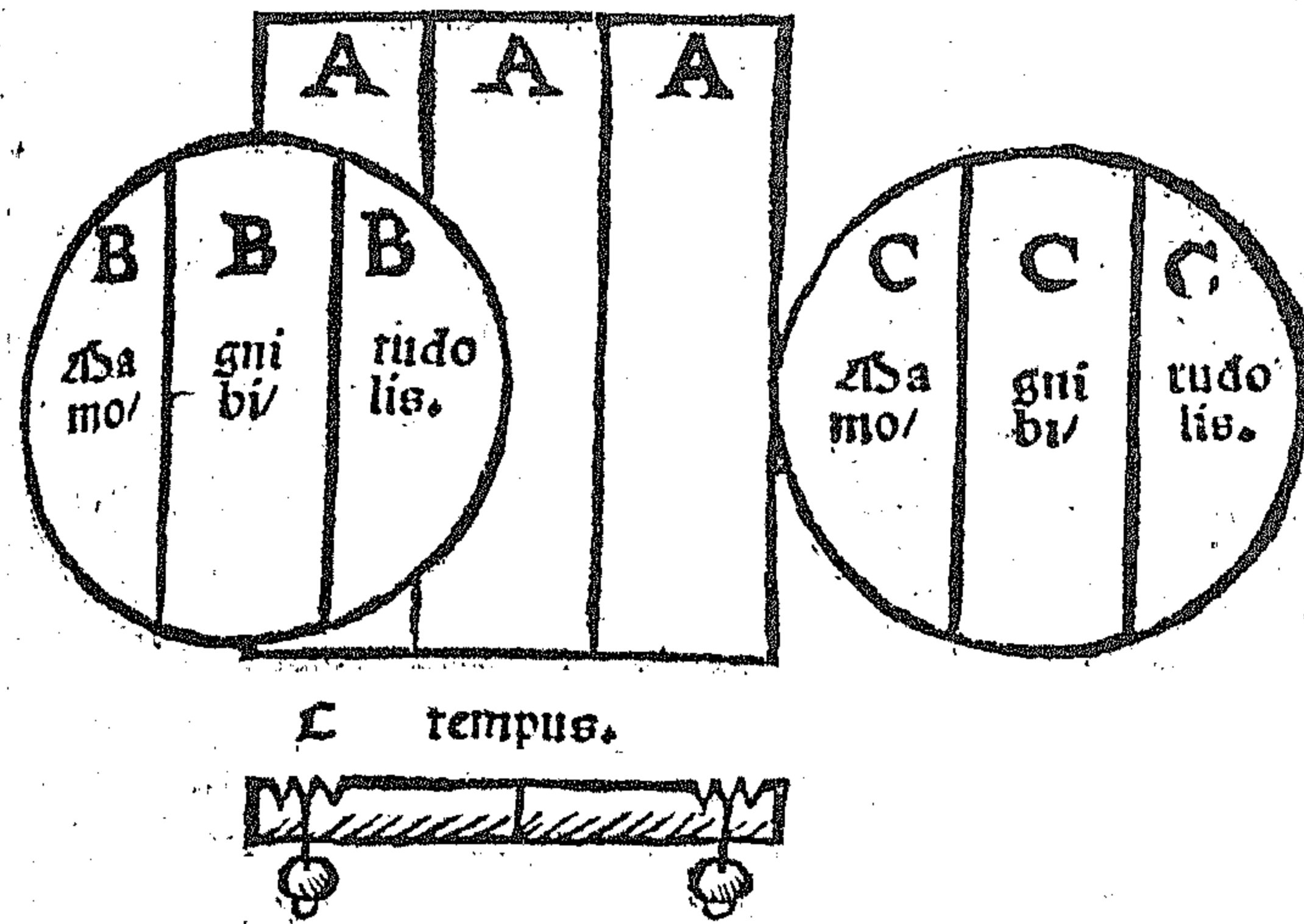
¶ Est autem deceptio in eo quod dicitur quod hoc ex mouet: illud autem ex gescit: equalis magnitudinem volens equali velocitate secundum equalis fieri tempus: hoc autem falsum est: ut sint equalis

stantes magnitudines in qb^o sunt. a. a. a. alie aut in quibus sunt ipsa. b. b. b. incipientes a medio ipsoz. a. que eales fm numeru z magnitudinē sunt. alie aut in qb^o ipsa. c. c. c. ab vltio. b. eales his sunt numero z magnitudine z eq^o velox veloces ipsis. b. Cōtingit igit p^omū. b. simul cū vltio. a. eē z p^omū. c. ab inuicē eoz q^o mouent. accidit aut ipm. c. iuxta oīa. a. a. a. trāsire ipz. b. ad media. a. qre mediū erit tps. Eāle. n. vtrūqz erit ad vniū qd qz. Simul aut accidit ipm. b. ad oīa. c. c. c. tranfactū eē: sit em est p^omū. c. z p^omū. b. in p^oris vltimis eāli tpe ad vniū qd qz factū ipoz. b. b. b. qstū qdē ē ipoz. a. a. a. vt dicit ex eo q^o ambo in eāli tpe circa. a. a. fieri. Rō q^o dē igit hec est: accidit aut ad dictā falsitatē.

Et deceptio in rōne accidit: qz posuit q^o alterū eoz que sunt eālis velocitatis mouet ad ptē moti: reliquū aut ad ptē quietis p equalē mēsurā: z h est falsum. U. g. sint magnitudines. a. a. eālia qescētia. Et magnitudines. b. b. equales istis numero z quātitate: z sit initium motus eoz a medio illarū magnitudinum. scilz a. a. Et magnitudines. c. sint equales istis numero z quātitate z velocitate. Et sit initium motus eoz ad finē magnitudinū. b. b. Cū igitur iste magnitudines moueant h inuicē necesse erit vt p^oma magnitudo magnitudinū. b. peruenit ad finē illius: cū peruetū p^oma magnitudinis magnitudinū. c. ad finē eius. Et necesse erit c. pertrāsire p oēs magnitudines. b. z. b. trāsire p dimidia eoz. Ex quo sequit vt tps sit dimidiū: nā vtrūqz dimidiū magnitudinū eāle est vtrūqz eoz h q^o mouet. cum quo sequit vt. b. b. pertrāseat per oēs magnitudines. c. in simul em peruenit p^oma magnitudo magnitudinū. c. z p^oma magnitudo magnitudinū. b. ad finē p^orioroz. Et sic tps dicit in eius pertrāsitu per magnitudines. c. erit equale tpi in pertrāsitu eius per magnitudines. a. qz transeunt per magnitudines. a. in tpe equali. Ratio vero hec est: z cōtingit ex falso predicto.

Demonstratio q^o si magnitudo moueatur in opposituz mobilioz mobile in minori tempore eam pertransibit.

Magnitudo stans.

Est: z deceptio accidit in hoc: qm qz necesse est. s. vt alterū duorum motorū equaliū velocitate mouet per quiescens: reliquū aut per motū ad cōtrariā partē. ideo necesse est hoc in duobus motis equalibus in velocitate: quorum vtrūqz mouet per quiescentem magnitudinem. Qm in his necesse est vt pertranscant spaciū equalē in tpe equali: z ipse decipit vt dēdo q^o illud qd cōtingit in duob^o moris que mouent p rem quiescentē: cōtingit s^o in eis quoz vniū mouet per rem quiescentē: reliquū aut per rem motā: z hec deceptio est fm qd z simplr. C. Deinde induxit exemplū: z dixit. U. g. zc. i. ponat igit due magnitudines equales cōtinue qescētes. U. g. a. a. z sint alie due magnitudines eales istis duabus magnitudinib^o: z sint ordinate in motuzita q^o sint p^origue z mote per has duas magnitudines: imaginādo q^o p^oma illarū erat quiescēs per p^oma magnitudinē. a. a. z inde incepit moueri. Et sic erit motus istarū duarū magnitudinum incipēs a medio duarū magnitudinū quiescentiū: z sint iste due magnitudines. b. b. Et sit p^oma magnitudinū. b. ante motū suū per p^oma magnitudinū. a. z sic initium motus istarū duarū magnitudinū erit a medio duarū magnitudinū quiescentiū. B. b. z magnitudinis. c. c. zc. i. sint alie due magnitudines cōtinue ēt z moueant ordinarie z p^oris: z sint. c. c. equales duabus magnitudinib^o. b. b. z quātitate z velocitate: z sit initium motus eoz ex magnitudinibus. b. b. moris ad cōtrariā partē ad quaz mouent magnitudines. c. c. B. dixit: cū igit mouent iste magnitudines zc. i. eū igitur magnitudines. b. b. moueant a duobus medijs magnitudinū. a. a. z magnitudines. c. c. moueant a fine magnitudinū. b. b. motu cōtrario motus magnitudinū. b. b. z equali ei in velocitate: necesse est vt p^oma ma

83

gnitudo magnitudinū. b. z est illa q̄ mouet ex duob⁹ medijs magnitudinū. a. a. quiescētū pueniat ad finē magnitudinū. a. cū peruenit p̄te magnitudinis ēc magnitudinū. c. c. ad finē magnitudinū. b. b. vt figurat assignauimus. Nā in tpe i quo p̄ma magnitudinū. b. b. p̄trāit aliā magnitudinē magnitudinū. a. a. quiescētū. i eo p̄trāit p̄ia magnitudinū. c. c. duas magnitudines. b. b. cū moueant ad cōtrariuz motū magnitudinū. c. c. motu eq̄li motū magnitudinū. b. b. z magnitudines sunt eq̄les. B. d. z necē erit vt. c. trāseat zc. i. qz c. p̄mū cū trāsiuerit p̄ magnitudines. b. b. in tpe in q̄ trāsiuit p̄ medietatē magnitudinū duarū. a. a. z due magnitudines. b. b. sicut eq̄les duab⁹ magnitudinib⁹. a. a. necē est vt. c. trāseat p̄ duas magnitudines. b. b. de magnitudinib⁹ aut. a. nō trāsit nisi p̄ medietatē t̄mpe necē est vt t̄ps in quo. c. p̄mū trāsit p̄ magnitudinē. a. sc̄bam sit medietas t̄pis in quo. c. p̄mū trāsit p̄ duas magnitudines. b. b. cuz due magnitudines. b. b. sint duplū magnitudinis. a. sc̄de. Et si sic debat cū dixit: qm̄ vtrūqz duoz modoz magnitudinū zc. i. qm̄ in simul pueniat magnitudo p̄ia magnitudinū. c. ad finē magnitudinis. a. sc̄de: z pueniat p̄ia magnitudo magnitudinū. c. ad finē duarū magnitudinū p̄trariarū. s. magnitudinū. b. b. qz sūt eq̄les z eq̄lis motus. B. d. z sic erit t̄ps zc. i. ex quo sequit vt singlt si motus sit vt c. p̄mū trāseat p̄ magnitudines. b. b. in tpe eq̄li trāsiui eius per alterā duarū magnitudinū. a. z qz altera duarū magnitudinū. a. est dimidiū duarū magnitudinū. c. c. necē est vt p̄trāseat illā in medietate istī t̄pis: z sic medietas t̄pis erit eq̄lis toti. Et cū p̄pleuit hāc rōnē dixit. rō vō h̄ est z p̄tingit ex falso p̄dicto. i. nā p̄pō dicēstqz duo mota eq̄lia i. velocitate p̄trāseūt spaciū eq̄le / nō ē vāriū cū hāc de / terminatiōe. s. vt illō p̄ qd̄ est mot⁹ sit q̄scēs. Si aut motū: falsa erit p̄pō. s̄ illud qd̄ vrū est s̄m qd̄ existimauit esse verū simplr.

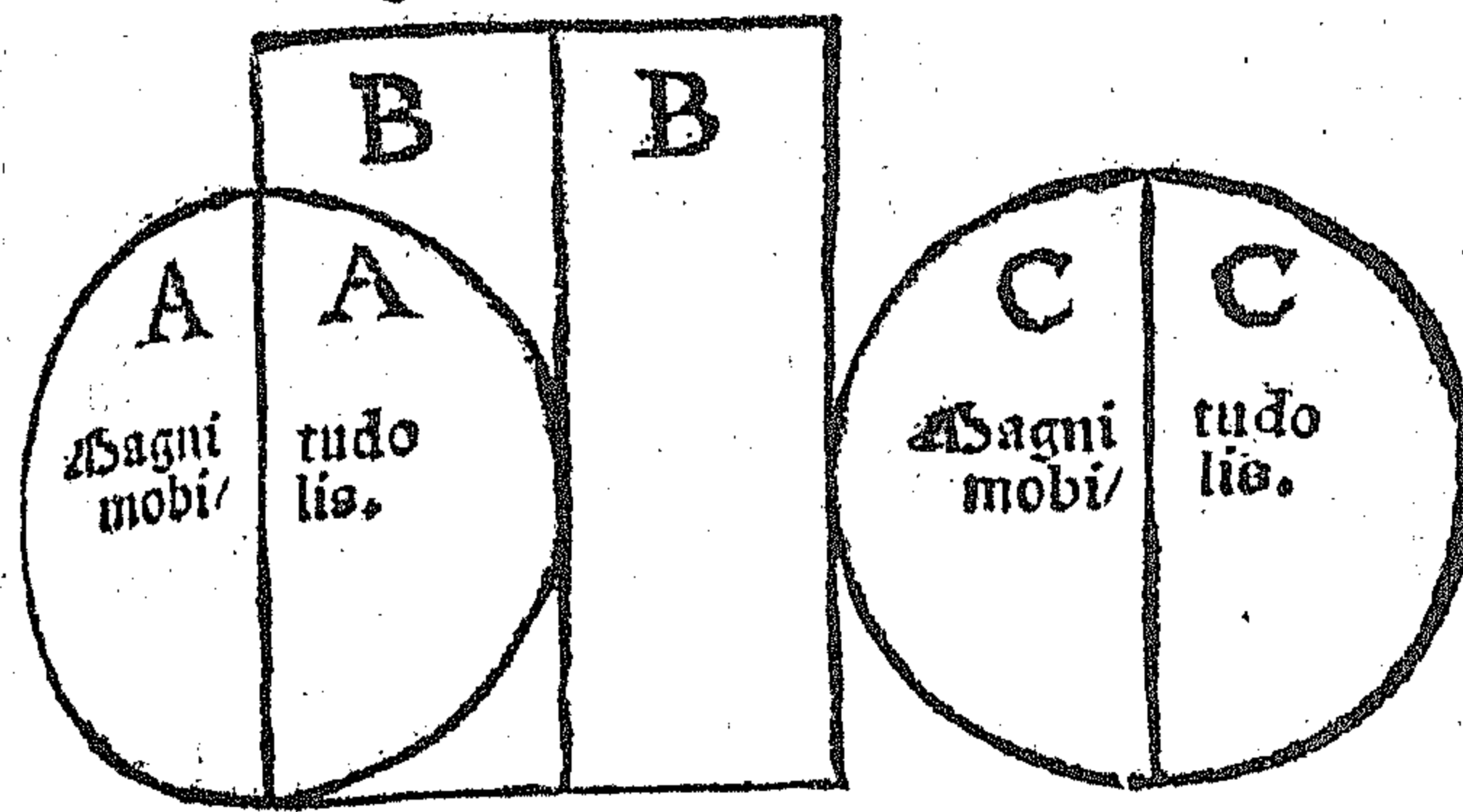
Propō di/ cēs q̄ duo mota eq̄lia i velocitate p̄trāseūt eq̄le spaciū ēa est qm̄ illō p̄ qd̄ est mot⁹ fuerit quiescēs. Albus z nō albus dici/ mus non q̄ totū sit hu/ iusmodi: s̄ q̄ p̄les: aut magis p̄ci/ quas p̄tes habet.

Neq̄zigit s̄m mutationem in cōtradictionē nullum nobis erit impossibile: vt si ex albo mutatur in non al/ bum: z in neutro est. Tanq̄z ergo neq̄z album erit neq̄z nō albū: nō enīz si non totum in quolibet est non dicē album aut non album. Album em̄ aut nō album dici/ mus. non quo totū sit s̄mōi: sed quo plures aut magis p̄prie partes. non idem aut est non esse in hoc: z non esse in s̄ totū. s̄lr aut z in esse z in nō esse z in alijs que s̄m p̄dictionē sunt: erunt quidē. n. ex necitate in altero oppositoz: in neutro aut non totū semper. Neq̄z etiā cōtingit nobis impole oīno ex trāsmuta/ tione que est in p̄dictoria. Ter. g. qm̄ si aliquid trāsmu/ tat de albo in non albū: nō est in altero eoz: z sic neq̄z erit albū aut nō albū: qm̄ nō si s̄m totū non fuerit al/

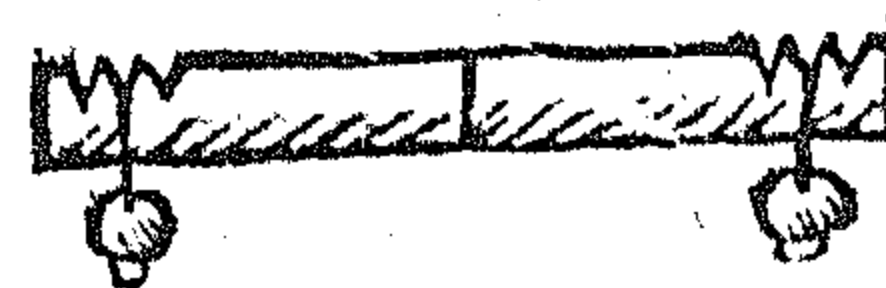
quid in altero eoz quodcūq; sit non dicet esse albū aut non albū. Dicimus em̄ aliquid esse albū aut nō albū: non qz totū est tale: sed qz maxime partes eius z plu/ res sunt tales: z intētio in hoc qz aliqd sit tale est eadez intētio in hoc qd̄ aliquid totū sit tale: z s̄m hoc est etiā de ente z de nō ente: z de alijs que dicunt s̄m p̄dictio/ nem. Qm̄ necesse est vt res sit in altero eoz. i. qz s̄m to/ tum non est alterum eorum.

Demonstratio qz si magnitudo moueatur in oppositum mobilis: mobile in minori tempore eam p̄trānsibit.

Magnitudo stans.

Tempus.

Quia questio est questio p̄ se in esse motus p̄ter q̄nēz Zenonis. Et cōpositio eius est talis si trāsmutatio sit de nō esse in esse: aut de esse in nō esse: aut de nō esse in esse: aut in vtroqz: sed impossibile est ipsum esse in nō esse: cum nondum est nēdum vt sit trāsmutatū: z im/ possibile est ipsum trāsmutari in esse. nam esse est quies quoquo mo/ do. similiter z impossibile est etiam vt sit ens z non ens in simul: z cum hec tria sint impossibilia. ergo impossibile est trāsmutationem fieri de non esse in esse: aut econtrario. Et dixit neq̄z cōtingit nobis zc. i. que sit de esse in non esse: aut econtrario: aut que sit etiam de cōtrario in cōtrarium. Accidit enim hūc vt sit de nō esse in eē quodāmo. B. induxit q̄nē z dissoluit eā: z dixit. A. g. zc. i. nā nō sequit si illud qd̄ trāsmutatur in albedinez dum trāsmutat neq̄z est albū neq̄z est non albū vt neutruz sit s̄m/ p̄liciter. hāc enim est impole: sed illud qd̄ sequit est duz vt trāsmu/

Sz Rōnis ab/ breuiatio.

Expō text⁹ 2

ratio est sit fm quada pte albute fm alia no albu: z fm hoc no legi
 imple. Et hoc intēdebat eū dixit: qm si fm totū non fuerit aliqd
 ec. i. qm si aliqd nō fuerit fm totum: in altero duoz oppositoz non
 legi ipm non disponi ab utroqz opposito in duabus partibus diuer
 sis: sed legitur ipm nō disponi ab utroqz opposito in simul z simplr
 s. qz cū nō fuerit ut aliqd esse album: z non album totū: non erit
 ut ipm esse album z non album in simul. nam erit ut ipm ee albu
 in pte: z non albu in alia parte: z hoc intēdebat cū dix. dicim. n. ec.
 C. B. pfirmavit hoc z dixit: z non est intētio in hoc qd aliqd sit tale
 ec. i. z dicere aliqd esse tale fm pte: z ipz esse tale fm totū: nō ē idē.
 Imple. n. non accidit nisi cū aliqd dī ptra hēre in simul fm to
 tum: fm particulas vō non est imple. C. B. d. z fm hoc est de ente z
 non z. i. qm dissolutio est eadē in eis. C. B. d. qm necesse est ec. pōt
 intelligi: qm necesse est ut aliqd sit in altero duoz oppositoz: z ē
 qm illud fm totum non est in vno eoz. C. Vel pōt intelligi: qm nec
 cesse est ut duo opposita sint in aliquo in simul: cum neutrum sit in
 ipso toto: z qd non est necesse qd in aliquo sit alterz oppositoz: z cū in
 eo toto sit alterz eoz: fm igit pnam expōnem erit hęc dicitio alterz
 superflua: fm aut scdam diminuit a suis vbis negatio: ita qd sic lega
 tur. Qm necesse est ut non sit aliqd in altero duoz oppositoz: cū
 illud totum non fuerit in altero eoz. C. Aut in istis verbis forte est
 inuolutio ita qd sic dī legi: qm aliqd necesse est ut sit in altero duo
 rum oppositoz cum totum fuerit in altero eoz: z ipz non fm totum
 in hora trāsmutōis est in altero eoz: z ista expō est euidentior.

C Si aut in circulo z in sphaera: z oīo que in ipsis mo
 uentur: qz accideret ipsa quiescere. In eodem .n. loco
 fm tps quoddam sunt z ipsa z partes. Quare quiescēt
 simul z mouebuntur.

C Et ē necesse est in circulo z sphaera z vtr in rebus q
 mouentur in eis ut sint quiescentes. Nam hęc z sue par
 tes sunt aliquo tpe in eodez loco: Ex quo sequitur ut
 sint quiescentes z mote in simul.

84 **C** Nec est quinta qd Zenonis in destrūdo motū: qm si motus sit
 necesse est ut circulus z sphaera sint quiescentes z moti in simul. nam
 cum sphaera mouetur non separaf a loco in quo mouet neqz s3 totū
 neqz fm partes: sed oē qd mouetur separatur. ergo sphaera est quie
 scens z mota: qd est imple: ergo motus non est: hoc. n. sequit im
 pōle. B. d. hęc enim z sue partes z. i. z cū circulariter moueatur. s.
 circa suū centrum: z in eodem loco.

C Prīmū: quidem enī partes non sunt in eodē nullo
 tpe. Postea z totum semper mutatur in alteruz. nō enī
 eadem est ab ipso. a. accepta circulatio que est ab ipso
 b. z. c. z ab aliorum vnoquoqz signozum: nisi sicut musi
 cus homo z homo: qz accidit. Quare mutatur semper

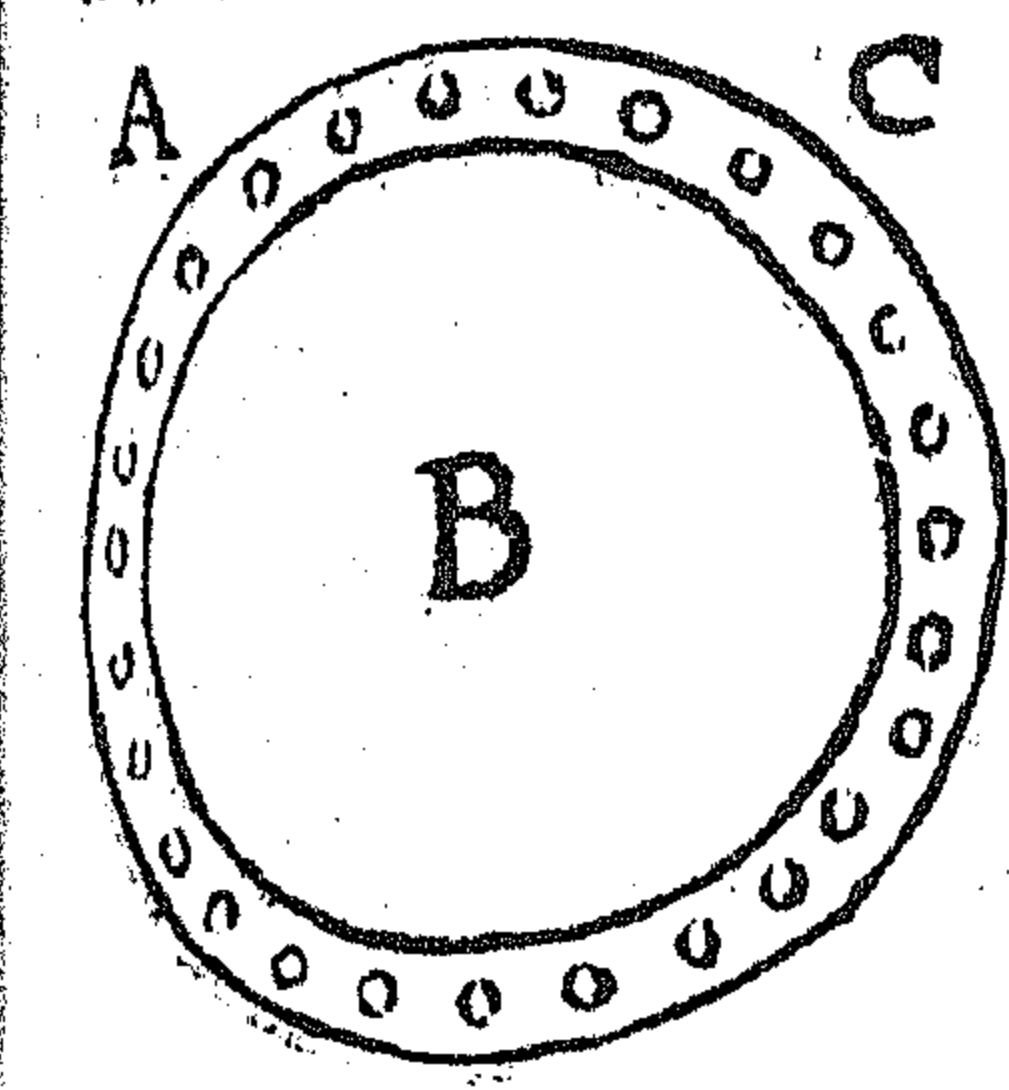
Imple nō
 accidit nisi
 cū aliquid
 dī hęc ptra
 ria in fm
 totum: fm
 ptes vō nō
 est imple.
 1. expō.
 2. expō.
 3. expō.

Quinta rō
 Zenonis.

84

ab altera in alteram: z nequaqs quiescit. Eodem autez
 modo z in sphaera z in alijs que in seipsis mouent.
C Ad hoc dicamus primo: qm partes non retinet eū
 dem locum aliquo tpe oīno. Deinde totuz ē transfer
 tur semper ad aliud ab eo in quo erat: arcus .n. qui ac
 cipitur cuius principium est a pūcto. a. non est idē cū
 arcu cuius principium est a puncto. b. aut a puncto. c.
 aut ab aliquo alioz pūcto: nisi sicut musicus z homo
 sunt homo: qz accidit ei. Cū necesse est ut vn⁹ eorūde
 arcu trāfferat alter ad alterz sp z nunqs quiescat. Et si
 mlti de sphaera etiam: z de alijs que in eis mouentur.

C Enarrio qd totum ex circulo
 trāfferat sic transferatur ptes.

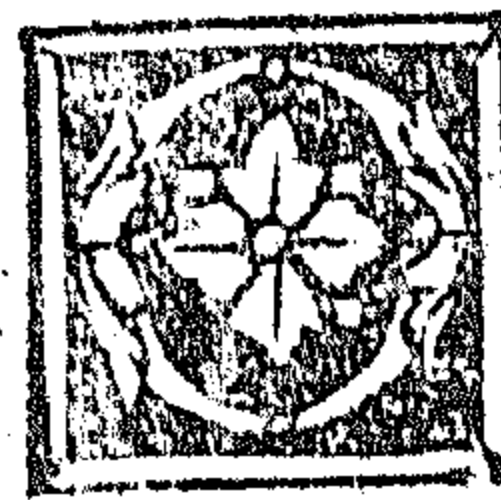
C Cum induxit qōnem Zenōis
 in sphaera z circulo: incepit dissol
 uere z dixit illam: ad hoc aut di
 camus z. i. dicat igr in dissolu
 tione istius qōnis. pmo vero qz
 hoc qd posuit qd ptes eius sunt i/
 separabiles ab eodē loco est fal
 sum. B. d. deinde totum transfer
 tur z. i. scdo vero dicamus qm
 totum ex sphaera z circulo transf
 fertur sicut transferunt partes:
 transfertur. n. de aliquo in aliud
 ab eo in quo erat. C. Et cum nar
 rauit hoc de sphaera z de circulo
 incepit declarare hoc in circulo
 ut transferat de circulo ad spha
 ram: z dixit. arcus enim z. i. ne

esse est ut totus circulus transferat apud motum circa centrum de
 alio in aliqd. Qm si imaginati fuerimus multa pūcta esse in cō/
 nepo eiusdez circuli: tunc ille circulus diuidet per illa pūcta in mul
 tos circulos. Dis. n. pūctus positus in circulo describit circulū aliū
 ab eo quem describit alius pūctus. s. qd numerus circuloz erit fm
 numez pūctoꝝ. z cum ita sit tunc circulus cum transferatur in cōca
 uatur super cōuexūm circuli transferatur de circulo in circulum di
 versum ab eo rōne. z si sint idem subiecto: z cum isti circuli qui sunt
 in rotūdo in quo est trāslatio fm numez circuloꝝ qui sunt in rotū/
 do qd transferatur: necesse est ut circulus transferatur de circulo in
 circulum. ergo circulus transferatur fm rotum de loco in locū diuer
 sum fm formam: z non sit diuersus fm mām: z similr est de sphaera.
 sphaera .n. diuidit in sphaeras infinitas per lineas que imaginatur in
 circūferentia exeūtes a polo ad polum. s. medietates circuloꝝ.
 Nam iste medietates diuidunt sphaeram in multas sphaeras sicut pū
 cta diuidunt circulos. C. B. d. arcus enim z. i. z intendit per arcum
 arcum cōplete circulatōis. i. qm circulus sicut diximus diuiditur p

85

partes in multos circulos secundum numerum punctorum. B. d. nisi sicut multi-
 cus ec. i. et circulus quem diuidit alius punctus non dicitur numero
 ro nisi sicut dicitur quod homo et muscus sunt idem in numero. i. quod accidit eis
 quod fuerint idem non per se. D. d. ii. et muscus sunt idem secundum se: et quod est
 idem secundum se est idem per accidens: idem enim in rei veritate est idem
 secundum formam. et sicut circuli quos puncta diuidunt. s. quod imaginatur in eodem
 circulo sunt idem per accidens: quod secundum eorum est idem: et sunt plures: quod forme
 eorum sunt plures. si igitur illud quod mouetur in loco necesse est ipsum mutari
 cum: locus autem differt a loco: aut per se: aut et per se: et per accidens.
 Necesse est ut omne motum mutet locum: aut secundum formam. i. sicut est in
 sphaera: aut forma et sphaera sicut est in eis quod mouetur motu recto. Semper
 autem cum viderit sphaeram non mutare locum per accidens/ existimant
 ipsam non mutare illud per se: ex quo dixit sphaeram gescere. C. d. i. a
 vero quod non distinxit alietate quod est in loco per se/ ab ea quod est per accidens
 s. alietate quod est secundum se: non secundum formam: et cessit sphaeram moueri
 coactus est appellare motum sphaere motum in situ. C. b. An nitiu
 ut deum est sapientie egritudine per maius egritudine declaratum est. i.
 quod in predicamento situs non est motus: quod est ad aliud: et illud quod est
 ad aliud est indiuisibile. Si igitur intendebat quod iste motus est in sphaera
 cameto positiois: quod est in ipsa positiois: quod sphaera transferretur de positioe
 in aliam: erit veritas sed tamen motus eius non erit in positioe: sed de posi-
 tioe in aliam: et hoc inuenitur de translatis in loco recte: quod translati
 rantur de positioe in aliam aut diuersam secundum numerum aut secundum se. sphae-
 ra autem transferretur de positioe in aliam diuersam secundum numerum. quod igitur
 vrile dicit nobis cum dixit quod iste motus est in situ: nisi intendebat quod
 illud quod mouetur hoc motu non diuersatur secundum situm. Hoc enim proprium
 est huic motui: sed tamen non sequitur ex hoc quod motus eius est in situ: nisi
 iste sermo valde est sophisticus. C. b. d. ergo necesse est ut vnus arcuum
 cum et. i. ergo necesse est ut vnus arcuum perfectorum circuli: quem
 describit aliquis punctus transferretur per se ab actu completo circuli: cui
 superponitur ad alium arcum completum: et deinde de illo ad alium.
 et sicut donec reuertatur ad arcum completum: a quo est separatus. Et
 tunc vnus arcuum transferretur secundum totum: quod transferretur de vnus
 cu ad alium. C. Et forte intendit. ergo necesse est ut vnus arcuum
 feratur per se per translationem alterius arcus sequentis ad aliam sequentem:
 et hoc est apparentius. B. d. et similiter est de sphaera et. i. et transferretur
 secundum totum ut diximus in circulo.

ostendit quod indiuisibile non mouetur: contra Democritum qui ponebat atomos moueri per se. Cap. 1.

Stentis autem his dicimus quod imparabile non
 pringit moueri nisi secundum accidens: ut in corpore
 moto aut magnitudine in qua est: sicut si
 nauis moueatur a nauis motu: aut pars to-
 tius motu. Et imparabile autem dico quod est secundum quantitatem
 indiuisibile: et namque partium motus alteri sunt secundum quod
 pringit moueri nisi secundum accidens: ut in corpore
 moto aut magnitudine in qua est: sicut si
 nauis moueatur a nauis motu: aut pars to-
 tius motu. Et imparabile autem dico quod est secundum quantitatem
 indiuisibile: et namque partium motus alteri sunt secundum quod

Quod est idem
 secundum se est
 idem per acci-
 dens. Idem
 enim in rei ve-
 ritate est idem
 secundum formam.

Necesse est ut
 omne motum
 mutet locum
 aut secundum for-
 mam: sicut est in
 sphaera: aut
 secundum formam
 sicut est in
 eis quod moue-
 tur motu re-
 cto. vide co-
 sile. 4. ph.
 co. 43. et 8.
 ph. 7. c. 76.

a Op. d. i.
 p. q. vid. 4.
 ph. 45.
 b Impu/
 gnatio.

totius motus: videbit autem aliquis in sphaera maxime
 oriam. Non enim eadem velocitas erit ipsorum que sunt
 extra centrum: et que extra: et quod totius sunt: sicut non vnus
 pringit motu. Sicut igitur dicebam sic quod dem pringit
 moueri imparabile sicut in nauis sedes nauis eute. Per
 se enim non contingit.
 Hoc quidem declarato dicendum est quod indiuisibile
 moueri impote est nisi per accidens. C. g. cum corpus aut
 magnitudo mouetur per illud in quo est. Ut illud quod est
 in nauis per cursum nauis: aut sicut pars mouetur per
 motum totius. Et dico indiuisibile illud quod non di-
 uiditur in quantitate: quoniam motus partium et sunt diuersi
 secundum ipsas partes: et secundum motum totius: et ista diuersitas
 sicut in sphaera proprie: velocitas eius enim quod vicinatur
 centro: et eius quod est extra: et velocitas eiusdem ipsius
 non est eadem velocitas: ac si motus non esset vnus.
 Est igitur ut diximus: secundum vero hunc modum possibi-
 le est ut imparabile moueat. s. secundum quem mouentur seden-
 tes in nauis cum nauis currit: per se autem impote est.

Cum induxit quoniam Zenonis in motu vult declarare quod indi-
 uisibile non mouetur nisi per accidens: et inde ostendit motum
 qui est per accidens. C. Et dixit. Verbi gratia et. id est et vnus eorum
 que dicuntur moueri est cum sint in re mota ut illi qui sunt in nauis
 dicuntur moueri: sed per se gescant: et vnuerfaliter ut dicitur quod pars mouetur
 per motum totius. C. Et quia indiuisibile dicitur illud cuius genus non
 est receptiuum diuisionis: et illud cuius genus recepit diuisionem.
 hoc autem principium dicitur imparabile et indiuisibile: dixit: et dico indi-
 uisibile et. quoniam hoc dicitur indiuisibile principium de quo vult hoc declarare
 ipsum esse immobile: et quod dixit quod illud quod mouetur per accidens sicut est
 motus partium per motum totius: sed inter motum per accidens: et mo-
 tum partium per motum totius est dicitur. Deinde dedit illas et dixit:
 motus. n. partium et. i. et signum eius quod motus partium per motum
 totius non est motus pure per accidens: quod motus partium differt a motu to-
 tius: et ipsi a seinuicem. C. Et intendebat ut mihi videretur: quoniam si motus eorum
 esset per accidens a motu totius non differret a toto in suo motu: neque a
 seipsis abinuicem: nam corpora que mouentur per se sunt homini.
 C. Et cum induxit hoc incepit declarare in quo moto apparet hoc: et vi-
 detur ista diuersitas et. i. quod ille que magis vicinatur centro perat/
 sent minores circulos circulis quos perat: sunt partes que magis vici-
 nantur centro: et in tpe equali necesse est ut partes propinquiores
 centro sint tardiores: et remotiores velociores. Deinde. d. et velocitas

Sic contin-
 git moueri
 imparabile sicut
 in nauis se-
 dens.

In sphaera
 velocitas
 eius quod vici-
 nat centro et
 eius quod est ex-
 tra non est eadem
 velocitas.

86
 Indiuisibi-
 le non moue-
 tur nisi per
 accidens.
 Indiuisibi-
 le duplex.

Paulatio.
Solutio.

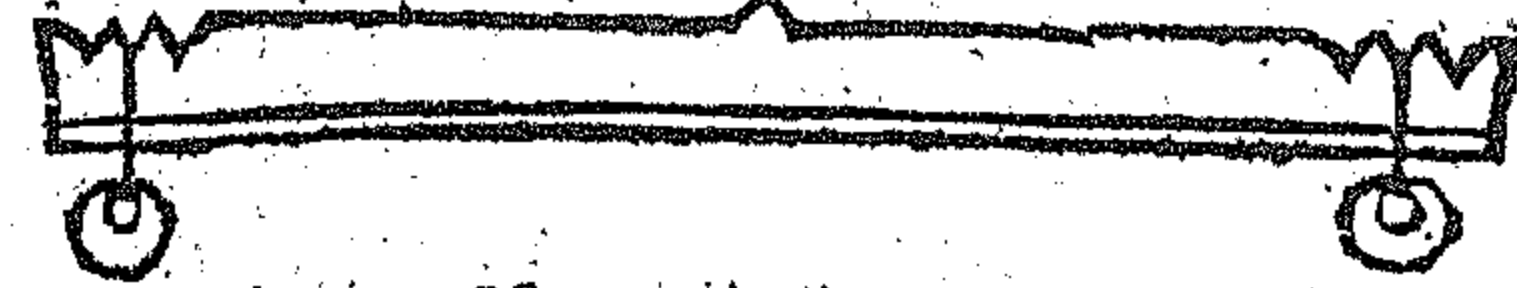
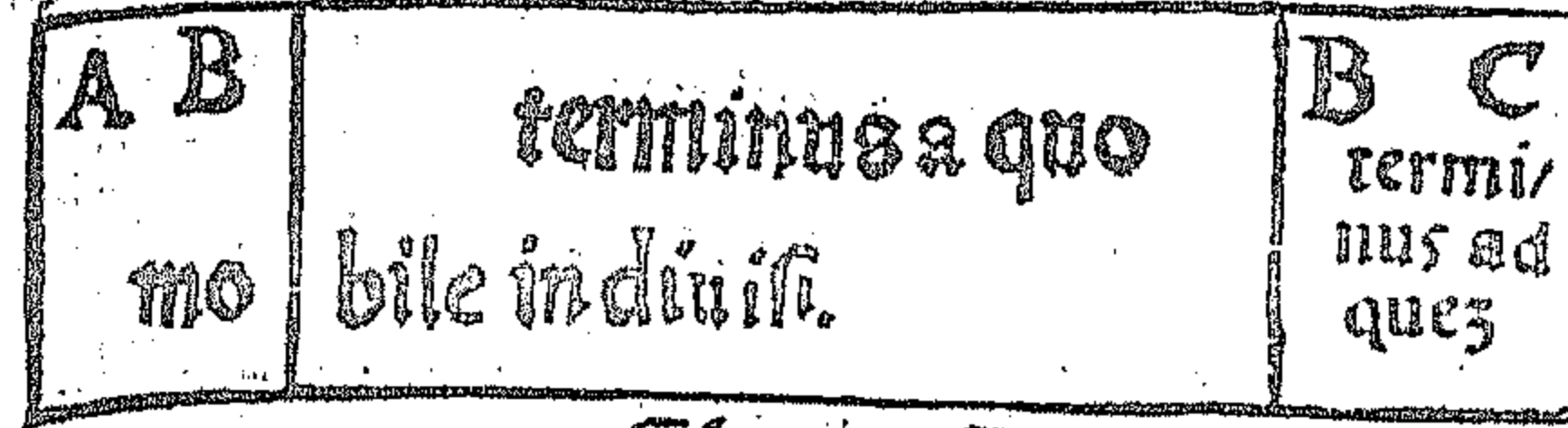
Partes no
mouet p se:
q mouet in
moto i q co
ueniunt cum
accntib? / z
formis q no
sunt innata
moueri p se
vid p se. 5.
physi. co. p
4.4. physi.
32. z p daia
co. 37. z. 8.
physi. 27.
a. Not? pun
eri p corpus
est p accns
z ipole e q
sit p se. vid
oppositum
2. ce. co. 14.
vbi hz q p
etus idiuifi
bilis neq es
sentia r ne/
q accntal r
di quiesces
vel moruo.

ipsius zc. i. neq velocitas totius sphere z velocitas partium est eadez
velocitas. Et pot aut aliqs dicere q hoc no iuenit nisi in motu cir
culari: in recto vero motus priu sunt equales: z simlr motus totius in
eo est equalis motui partiu. Et Sz forte dices in hoc q pres sphere
vident moueri per se magis q illud qd mouet recte: cu sphere videt
pmanere in totu z moueri in partibus: no est veru vt declaratum
est: sed in totu mouet. z cu declaratu est q pres sphere no mouent
per se qto magis pres eius qd est recti mor? no mouebantur per se.
Et quasi intedit gregare hic duot quo z vnu est notificare q mo
tus partiu per motu totius no est per accidēs pure: neq per se prin
cipalr. partes eniz no mouent per se: q mouent in moto in quo con
ueniunt euz accidētibus z formis que no sunt innata moueri per se: z
euz declaratu est q accidētia z forme mouent per accidēs per motu
subiecti: z pres sunt tales: visum est q pres mouent p accidētia hoc
appet ex verbis Arist. z io exceptit istu moduz mor? z induxit exem
pluz extraneu ab vno illoz z dixit: pole est vt impartibile zc. z ma
nifestu est q mor? a pūcti p motu corpis est hmōi. B. d. p se aut
pole est zc. i. est mor? aut indiuifibile per se. z primo impole est.

Et dicitur eni ex. a. b. in. b. c. siue ex magnitudine in ma
gnitudine/ siue ex specie in spēs/ siue sz dictione r tps
aut sit in quo primo mutat. d. ergo necesse est ipm fm
q mutat tps aut in. a. b. esse: aut in. b. c. aut aliqd qdes
huius in hoc: aliud aut in altero: omne enim qd mutat
sic se habuit. In vtroqz quide igit no erit aliquid ipm
partibile. n. esset. At vero neq in. b. c. mutatū eni erit
co cēssum aut est mutari. Relinquit igit ipm quide in
a. b. esse sz qd mutat tps. Quiescet ergo. In eode eni
fm tempus esse quoddā quiescere est.

Et dicitur igit ipm transferri de. a. b. in. b. c. siue d ma
gnitudine in magnitudine: siue de forma in formam:
siue fm contradictionē. Et sit tps in quo primo transfer
tur. d. Necesse est igit vt in tpe in quo transfer sit aut
in. a. b. aut in. b. c. Aut quiddā est in hoc: z quiddā in
hoc: declaratu est eniz q hec est dispositio cuiuslibz qd
transmutat. Impossibile est igit vt quiddā eius sit in
vtroqz. Quonia tunc erit diuisibile. Neqz etiam in. b. c.
Quonia tūc erit itaz translātū: sed positū est transferri.
Remanet igit vt sit in. a. b. in tēpore in quo transferri.
Erit igit quiescens. Quonia iam declarauimus q ma
nere in eode aliquo tēpore quies est.

Et dicitur ratio q impole est impartibile p se moueri.

Et ponatur igitur vt transmutetur aut in loco. Verbi gratia. de. b.
in. c. aut in augmento z diminutione. Verbi gratia. de minore ma
gnitudine in maiore: aut in qualitate. z hoc intendebat cum dixit:
de forma in forma: aut in substantia: z hoc intendebat per cotradi
ctionem. Deinde dicit. z sit tempus zc. z intendit per. a. b. illud ex
quo mouet siue fuerit vbi quale: aut qtu: aut substantia: z inten
dit per. b. c. illud ad qd transmutat: z q. d. necesse est igit vt trans
mutatu in tēpore in quo transmutat/ sit aut in eo ex quo transmu
tatur: aut in eo ad qd: aut quiddā in eo ex quo: z quiddam in eo ad
qd. B. d. declaratu est enim zc. i. declaratu est enim cum declarau
mus q omne motuz est diuisibile q de moto qd mouet quedaz pars
eius est in eo ex quo. Et quedā in eo ad qd. Et cum posuit hoc fun
damentū dixit impossibile est igit. At quiddā eius sit in vtroqz qm
nunc erit diuisibile. i. qd est cōpositum. Deinde declarauit hoc fm re
memorationē: z dixit: neqz etiam in. b. c. qm tunc erit iam transla
tum: sed positū est transferri. i. z impossibile est dum mouet vt sit in
eo ad qd. i. in. b. c. qm tunc cōplebitur motus: sed ipsum posituz est
ad huc moueri. B. d. remanet igit vt sit in. a. b. in tpe in quo trans
ferri. i. si igit no fuerit in eo ad qd est motus. i. in. b. c. remanet vt
sit in eo ex quo est motus. i. in. a. b. in tpe in quo mouet. Et deinde
induxit impossibile qd sequit ex hoc: z dixerit igit quiescens. qm
iam declarauimus q manere in eode aliquo tēpore quies. i. z si mo
tum dum mouet fuerit in eo ex quo: tunc erit quiescens z motu iust
mul. ipsum enim esse in eo ex quo est in tēpore: z iam declarauimus
q omne qd est in aliquo tēpore. i. demonstratu in actu est in eo quie
scens: z sic dum mouet erit quiescens. qd est impossibile: z cum de
struxit hec duo remanet tertiu: z est vt quedam pars eius sit in eo
ex quo: z quedam in eo ad qd: non in actu/ sed in instanti: qm tunc
erit quiescēs non motū: z cum quedā pars eius fuerit in eo ex quo:
z quedā in eo ad qd necessario diuidit: qd est contra positū: pos
tū enim est ipsum esse indiuifibile.

Quare no cōtingit impartibile moueri neqz omni/
no mutari. Solum enim sic esset ipfius motus: si tēpus
esset ex ipfis nunc. Semper enim in ipso nunc est mo/
tum esse z mutatum. Quare moueri quidem nequaquā
est: motum autē semper esse est. Hoc autem qd impos

87

supra 328

abile sit ostensum est prius: neq; enim ex ipsis nunc est
 tempus neq; linea ex punctis: neq; motus ex momentis
 est: nihil enim aliud facit hoc dicens aut motum ex indivisibilibus
 sicut si tempus ex ipsis nunc: aut magnitudinem ex punctis.
 Impossibile est igitur impartibile moveri aut transmutari
 omnino. Possit enim hoc modo moveri. scilicet si
 tempus componeret ex instantibus. Quoniae semper mouere
 tur et transmutaretur in instanti: et sic nunquam moueret et
 esset iam motum. Et iam declarauimus hoc esse impossi-
 bile. Tempus enim non componitur ex instantibus: neq; li-
 nea ex punctis: neq; motus ex finibus. Dicens enim
 hoc nihil magis dicit quam quod motus componitur ex parti-
 bus indivisibilibus: ac si diceret quod tempus componitur ex
 instantibus: et longitudo ex punctis.

88 Cum declarauit quod indivisibile non mouet: vult dare causam in hoc
 et est quod tempus et motus et magnitudo sunt continua: et hoc non esset
 possibile nisi tempus componeret ex instantibus: et motus ex finibus: mo-
 tumque et magnitudinem ex punctis: et hoc intendebat cum dixit. possit
 enim moveri et transmutari. Deinde dicit: semper enim moueret et transmutaretur
 sequeret ut motum semper transferret de instanti ad instanti: et de ma-
 gnitudine indivisibili ad magnitudinem indivisibilem. Motus enim
 indivisibile tunc esset si esset in magnitudine indivisibili in tempore indivi-
 sibili: et esset motus compositus ex finibus motuum.

2 Deinde induxit impossibile: quod sequitur ex hoc: et dicit: semper enim mo-
 ueret in instanti et transmutaretur. si ita esset: tunc motum iam esset motum et trans-
 mutatum absque eo quod ante moueret. id est tunc finis motus esset sine mo-
 tu. nam motus qui est in tempore indivisibili necesse est ut sit indivisi-
 bilis: et sic esset finis motus: et in fine motus dicitur motum iam esse
 motum. hoc intendebat cum dixit. et sic nunquam moueret et transmutaretur.
 enim hoc et dicit. dicens enim motum esse indivisibile contingit ei dicitur
 re quod motus componitur ex motibus indivisibilibus: et quod magnitudo
 componitur ex punctis. Et hoc quod dixit manifestum est: quia causa in
 continuatione motus est hoc quod motus est de natura continui: hec
 causa etiam in hoc quod tempus sit de natura continui.

Amplius autem ex his manifestum est: quod neque punctum
 neque aliud indivisibile nullum contingit moveri. Omne enim quod
 mouetur impossibile prius maius mouetur
 ipse: quam aut equale aut minus. Si igitur hoc manifestum
 est quod punctum minus aut equale mouebit prius.
 Quia autem indivisibile est: impossibile est minus moueri
 prius. Equale ergo ipsi. Quare erit linea ex punctis

Ca in hoc quod
 motus sit conti-
 nuus est: quia
 motus est de
 natura continui.
 Idem. s. co.
 5. et ibi.

semper enim per equalem motum omnem lineam punctum
 mensurabit. Si autem hoc impossibile est et mo-
 ueri indivisibile impossibile.

Et apparet etiam ex dictis quod impossibile est punctum
 moveri neque aliud indivisibile. Omne enim motum
 impossibile est moveri per spatium maius ipso antequam
 moueat aut per equale aut per minus. Ergo manife-
 stum est etiam quod cum punctus mouetur prius mouebit
 aut per minus seipso aut per equale. Sed punctus est indivisi-
 bilis: ergo non mouebit per minus: ergo mouebit per equale.
 Quapropter linea componitur ex punctis: nam cum punctus semper
 moueat per equale mensurabit totam lineam. Sed hoc
 est impossibile: ergo et impossibile est indivisibile moveri.

Hec est alia declaratio a predicta: in prima enim utitur eisdem propositi-
 bus quibus usus est: cum declarauit quod omne motum est diuisibile: et decla-
 rauit per eas inducendo ad impossibile. declarauit. scilicet quod omne quod non
 diuiditur non mouetur: et si apparet in conuersione per contrapositionem:
 quod si omne motum est diuisibile: ergo omne quod non diuiditur non mouetur
 in Aristotele. intendit in omnibus que declarauit naturam de qua loquitur
 non res accidentales. Et Aristoteles. vero non bene dixit. fingit. n. quod diuisi-
 bilitas quam negauit a motu est alia a diuisibilitate quam dedit hoc mo-
 tu: et quod illa diuisibilitas quam illic declarauit est diuisibilitas continua: et
 illud ex quo: et in illud ad quod iam determinauimus hoc superius. Nec autem
 declaratio fundata est super propositiones alias. Quare una est quod impossibile est alii
 quid pertransire spatium maius ipso quam prius pertransire aut equale aut mi-
 nus. B. posuit quod punctus impossibile est ut pertransiret minus se antequam
 moueat per maius: ex quo sequitur ipsius moueri per equale: et ex hoc sequitur
 lineam componi ex punctis: quod est falsum. Impossibile ergo illud ex quo se-
 quitur est impossibile. Quod autem si indivisibile mouetur per equale: linea
 erit composita ex punctis: manifestum est. Quia motum tunc pertransit spa-
 tium quam mensurat illud per se. Si igitur indivisibile mensurat lineam
 quam pertransit: ergo mensurat illam per puncta contigua que sunt par-
 tes illius: et quod est tale videtur componi ex punctis. Et hoc quod dixit ne-
 cesse est. et si non contingeret quod Zenonis. Nam si motum esset indivisi-
 bile et moueret per indivisibilia. scilicet per puncta: et puncta in linea sunt infi-
 nita: necessario sequitur nunquam motum peruenire ad finem spatii: et ista
 conclusio hic est alio modo ab eo a quo utitur ea Zenon.

Amplius autem si omne in tempore mouetur: in ipso autem nunc
 nihil: omne autem tempus diuisibile: erit utique aliquod tempus
 minus quolibet eorum que mouentur: in quo mouetur quantum
 ipsum est. Hoc quod est igitur omne erit tempus in quo mouetur per id
 quod omne in tempore mouetur. Tempus autem omne diuisibile esse ostendit

89

In B sexto
co. 32.

sum est prius. si ergo punctum mouetur aliquod erit tempus minus in quo ipsum motum est: sed impossibile est. in minori enim min^o necesse est moueri. quare erit indiuisibile diuisibile in minus: sicut et tempus in tempus: solum enim diuideretur impartibile et indiuisibile: si esset in ipso nunc moueri possibile aromo. Eiusdem enim ronis est in ipso nunc moueri: et indiuisibilem aliquid moueri.

Et declaratur est etiam q^o omne tempus est diuisibile. si autem punctum mouetur: erit temp^o minus tempore in quo mouetur s^um illud: sed hoc est impossibile. nam illud q^o mouetur in tempore minori: necesse est ut sit minus. ergo indiuisibile erit diuisibile in minus s^um proportionem illius temporis ad istud: quonia^m hoc solimodo possit impartibile et indiuisibile moueri. si est possibile impartibile moueri in instanti. R^o enim eade^m est in hoc q^o motus sit in instanti: et in hoc q^o indiuisibile moueatur.

Hec est tertia declaratio q^o omne indiuisibile non mouetur. et s^um datur super hoc q^o narrabo. Primo autem ponit q^o omne q^o mouetur/mouetur in tempore. Deinde q^o omne tempus est diuisibile in tempora. Ergo omne motum mouetur in tempore diuisibili in tempora. Deinde ponit q^o omne tempus q^o est pars temporis moti motus mouetur in eo per spaciuz minus spacio per q^o mouet in toto tempore. ex quo concludit q^o omne motum mouetur in tempore in partibus illius temporis per minore^m magnitudines. Deinde ponit q^o omne motum in aliquo tempore per spaciuz equale sue magnitudini mouetur in partibus illius temporis per min^o sua magnitudine: ex quo sequitur ut omne motum sit diuisibile. Et dicit. et declaratur est q^o omne tempus est diuisibile. si igitur punctum moueatur erit hoc temp^o minus tempore in quo punctus mouet per spaciuz equale sue magnitudinis q^o est impossibile. Deinde. d. q^o enim mouetur in min^o et. id est et hoc sequitur q^o iam posuim^o q^o omne q^o mouetur in tempore minori tempore in quo mouet aliquod equale magnitudinis eius/necesse est ut moueatur in eo per aliquod min^o magnitudine eius. Si igitur punctus mouetur in tempore minori tempore in quo mouet equale continet igit ipsum esse diuisibile s^um proportionem temporis in quo mouetur equale ei: et ad temp^o q^o est minus. Et in hoc igitur syllogismo non expressit nisi duas propositiones: Quare una est: q^o omne tempus est diuisibile. Secunda autem q^o cum motus mouetur in minori tempore mouetur per min^o: q^o per q^o mouet in maiori tempore: et dimisit propositiones dicentes q^o in omni tempore pot fieri motus: et similis dimisit conclusionem.

eadem est ratio ubi q^o motus fiat in instanti. et in hoc q^o indiuisibile moueat et.

90 R^onis abbreviatio.

Textus expositio.

conclusiones quas nos exposuim^o superius. Et deinde dicit q^o hoc solimodo et. i. et q^o sequit ex hoc ut non sit temp^o minus tempore in quo punct^o mouet per aliq^o sibi equale: ex quo non sequitur impossibile. Deinde dicit. eade^m enim etia^m ratio et. i. quonia^m utruq^{ue} sequitur ad reliquum. s. quonia^m posito aliquo indiuisibili moueri/sequitur motus esse in instanti. et similiter posito q^o motus sit in instanti/sequitur indiuisibile moueri.

Constat q^o nulla mutatio est infinita: contra Heraclitum qui posuit oia moueri semp. Cap. 3.

Utatio autem non est neq^{ue} una infinita. Omnis enim est ex quodam in quiddam: et que est in contradictione: et q^o est in contrariis. Quare eorum que sunt s^um contradictionem affirmatio vel negatio termin^o est: ut generationis quidem esse: corruptionis autem non esse. Eorum autem que sunt in contrariis contraria. Hec enim vltima sunt mutationis: quare et alterationis omnis. Ex contrariis autem quibusdam est alteratio: similiter autem augmenti et decrementi est. Augmenti quidem termin^o est qui est s^um naturam propriam perfecte magnitudinis. Decrementi autem qui est ab hac remotio.

Et transmutatio omnino non est in infinitum semper. Nam enim declarauim^o q^o transmutatio est de aliquo in aliquid: aut in contradictoriis: aut in contrariis. In contradictoriis vero fines erunt affirmatio et negatio. U. g. quonia^m finis generationis est esse: corruptionis vero finis non esse. In contrariis vero fines sunt duo contraria. hic enim duo sunt extrema transmutationis: sunt igitur fines omnis alterationis. Alteratio enim fit ex contrariis et s^um hoc et augmenti et diminutionis erunt. finis enim augmenti est peruenire ad perfectam quantitatem propriam rei. finis vero diminutionis est maxime distare ab hac dispositione.

Intendit declarare q^o nullus quattuor motuum est infinitus: neq^{ue} ex utroq^{ue} extremo neq^{ue} extremo ad q^o est mot^o per translationem et circulari. Posita enim infinita ex utroq^{ue} extremo non sequit impole. Et dicit. et nulla transmutatio est infinita: et intendit hic per transmutationem modos quattuor motuum. D. d. iam. n. declarauim^o. i. in inuentione quinti. D. d. aut in contrariis. Et intendit per contraria opposita q^o comē. Auer. sup physi. m m

Posito aliquo indiuisibili moueri sequit motus esse in instanti. et posito q^o motus sit in instanti sequit indiuisibile moueri.

Quis est terminus augmenti.

91 nullus motus est infinitus per motum circulaem id. j. co. 94

Contraria alteratione sunt contraria principia et augmenta et diminutiones. Magna et parva. D. d. in hoc principio et augmenta et diminutiones erunt fines. Quia maxima augmenta et diminutiones erunt fines eorum. Omne autem quod est generabile nature habet aliquam quantitatem naturaliter in initio generationis et finem illa quantitas habet extrema et mediam. U. g. quia quantitates embryonum sunt terminatae. s. minimi embryonis et maximi embryonis sunt quantitates hominum sunt terminatae. s. maximi et minimi. Unde impossibile est augeri in infinitum aut diminui. Nam si transierit quantitates naturalem in diminutione et in ad directionem statim corrumpetur ens. Actio enim emulsi lentis perficitur per quantitatem et qualitatem terminata: sicut est diluio in entibus artificialibus.

Locum autem mutatio sic quidem non erit finita: nec enim omnis in contrariis est. sed quoniam possibile est decidi sic in eo quod non contingit decidi. Multipliciter. n. dicitur impossibile. Decidi non contingit sic decidi impossibili: neque enim omnino impossibile fieri neque mutari impossibile continget mutari: in quod impossibile est mutari.

Translatio autem hoc modo non erit finita: Quoniam non omnis translatio est in contrariis: aut quod impossibile est diuidi hoc modo. s. non recipit diuisibilitatem: cum illud quod impossibile est diuidi dicitur multis modis. Impossibile est illud quod hoc modo non potest diuidi ut sit diuisum: et quod impossibile est vniuersaliter esse non erit: et quod impossibile est etiam transmutari: non transmutat ad illud ad quod non potest transmutari.

Quia contrarietas in loco non inuenitur in omnibus translationibus: sicut in translatione aeri: et in quibus inuenitur non manifeste inuenitur contrarietas in eis: ut in translatione naturali in loco. s. quattuor elementorum. Translatio a eis alia est ex aere: et alia a nate: et alia recta: et alia circularis. Incepit hoc demonstrare quod non potest declarari translationem rectam esse finitam eo modo quo declarat hoc in ceteris moribus. Et dixit. Sed translatio hoc modo est. s. sed ex hoc modo declarationis non apparet translationem esse finitam: et causa in hoc est: quoniam non omnis translatio est de contrariis in contrarium: ut est translatio aeri ad aquam. Deinde dedit modum quo potest hoc declarari in translatione: et dixit: et hoc autem quod illud quod impossibile est diuidi hoc modo est. s. in autem quod manifestum est per se: quod illud quod impossibile est diuidi. i. quod non recipit diuisibilitatem impossibile est ut incipiat diuidi: et similiter illud quod impossibile est generari impossibile est ipsum incipere generari: et vniuersaliter illud quod impossibile est ut transmutetur nunquam incipiet transmutari: ex hoc autem potest hoc apparere: et dixit: et illud quod impossibile est diuidi: dicitur multis modis preseruando se ab eis

92 Contrarietas in loco non inuenitur in omnibus translationibus et in quibus inuenitur non est manifesta. id est 5. phy. c. 9. et 8. phy. c. 16. et 62. et 4. ce. co. 33. Translatio ex aere a nate recta. circularis.

dicat. Nam indiuisibile dicitur illud cuius generatio in actu est diuisa. s. ut cum dicitur quod corpus celeste est indiuisibile: et dicitur et illud cuius generatio non est in actu diuisa: ut cum dicitur quod vox est indiuisibilis. et ipse intendit hic per indiuisibile illud quod est de genere diuisibilium. D. d. impossibile est illud quod hoc modo est. i. et dico quod nunquam diuidetur illud quod impossibile est diuidi cum intellectu fuerit ex hoc illud quod intendimus per indiuisibile: cum indiuisibile dicatur multiplex: et quod diuisibilitas est similis in hac intentione transmutationis: dixit. et quod impossibile est vltimum et cetera. i. et hoc quod diximus de diuisibilitate eorum est generationi et transmutationi. s. quod impossibile est generari impossibile est ipsum incipere in generatione: et vltimum omnium quod impossibile est transmutari impossibile est ipsum incipere in transmutatione.

Indiuisibile duplex.

Sic ergo quod fertur mutari in aliquid: et possibile est mutari: quare non erit infinitus motus: neque ferri in infinito: impossibile est. n. transire ipsum. Quod quidem igitur sic non fit in infinitum mutatio que non finitur terminis manifestum est.

Utrum igitur quod impossibile est transmutari impossibile est ipsum incipere in transmutatione. Idem per ce. re. co. 58. et 3. celi tex. co. 19. et 4. celi tex. co. 33.

Et si transmutatum transmutat ad aliquid: possibile est transmutari: ex quo sequitur ut nullus motus sit infinitus: et ut motus non recipiat eternitatem: nam impossibile est pertransiri. Manifestum est igitur quod impossibile est ut transmutatio sit eterna secundum hunc modum. s. ut non habeat finem terminatum.

Cum posuit principium. s. quod illud quod impossibile est transmutari nunquam incipiet in transmutatione: posuit aliud principium: et est quod illud quod transmutat recte tunc potest transmutari cum transmutatur ad aliquem finem. Nam impossibile est ipsum transmutari ad nihilum: quoniam si hoc esset tunc motus esset otiosus. Deinde posuit etiam quod quicquid transmutat/transmutatur ad aliquid in transmutatione que est via ad esse: et conclusit quod illud quod transmutatur ad infinitum impossibile est transmutari. Deinde coniungit huic quod illud quod impossibile est transmutari nunquam incipiet transmutari. et conclusit quod translatum in infinitum impossibile est ut incipiat in translatione. ergo translatum recte in infinitum impossibile est esse.

93

Et dixit. et si translatum transmutatur ad aliquid possibile est transmutari: et si transmutetur ad nihil: id est ad non finem impossibile est transmutari: et totum hoc intelligendum est de transmutatione que est via ad esse. Deinde dicitur ex quo sequitur ut nullus motus sit infinitus. i. rectus. nam illud quod mouetur in infinitum non mouetur ad aliquod ens. Deinde dixit quod in hoc et dicitur. quoniam impossibile est pertransiri: quoniam illud quod mouetur in infinitum nunquam pertransibit spacium: sed illud quod impossibile est fieri nunquam incipiet fieri. ergo translatum in infinitum non est: Et hoc intendebat cum d. manifestum est igitur quod impossibile est transmutationem esse eternam hoc modo. i. recte: et hoc essentialiter.

2

Et ipse non expressit in hoc sermone nisi solūmodo propositiones que sunt necessarie in cōcludendo illud qđ intendit concludere suū morem in abbreviacione.

Sed & si contingit sic: qđ est in quodam tempore esse infinitum eundem existentem & vnum cōsiderandum est: non enim vnum quidem fieri nihil fortassis prohibet: vt si post loci mutacionez alteratio fit. Et post alterationem augmentum & iterum generatio, sic entz semper erit in tempore motus: sed non vnus: propter id quod non est vnus ex omnibus: quare autez vnum fieri non contingit infinitum esse tempore: preter vnum: hic autem est circulario.

Sed cōsiderādus est vtrū sit possibile vt sit hoc modo. s. vt in aliquo tempore sit trāsmutatio infinita: & eadem: si autem non eadez nihil prohibet vt post translationem sit alteratio: & post alterationem sit augmentum: deinde generatio, hoc enim modo potest esse in in tpe principium motus sed non idem. Nam ille qui fit ex illis omnibus non est idem: sed cum fuerit idem: impossibile est vt sit infinitus in tempore: preter vnum: & est translatio vna que fit circulariter.

94

Cum declarat qđ impossibile est vt vnus motus rectus sit infinitus: vult perscrutari de hoc simpliciter. s. vtrum sit possibile vt vnus motus sit infinitus: & si non rectus. Et dixit: sed cōsiderandum est zc. i. sed cōsiderandum est vtrum nullus motus vnus sit infinitus: aut aliquis vnus motus sit infinitus. Quod enim declaratum est esse impossibile est in motibus rectis. Et cum induxit illud quo perscrutandum est hic dixit: si autez non vnus nihil prohibet hoc sit. i. si autem iste motus non fuerit vnus sed sese: nullum impossibile videt sequi ex hoc: imo in octauo istius libri declarabitur hoc esse impossibile. Deinde dixit: qm hoc modo erit in tempore principium motus: vt mihi videtur quoniam hoc modo potest esse in tempore qđ semper fuit & erit motus factus: & si non: tunc omnis motus esset eternus: & hoc est accidēs motui. Deinde dixit: sed non vnus, id est qđ motus congregati ex pluribus vno motu istorum non est vnus. s. ille qui est finitus: & cum iste non est vnus infinitus: non erit vnus: & hoc declaratum est ex illo qđ dictum est in vno motu: in quinto istius libri. Deinde dicit: sed cū fuerit vnus zc. i. sed cū fuerimus vnum motum: impossibile est vt sit infinitus preter translationem circulare: ex qua non sequitur impossibile: imo declaratur in octauo hoc esse necessarium.

Finis lib. 6. phis.

Incipit lib. Septimus phis. Aristo. Stragyrite.

Summa Septimi Libri phis. s. m. Auer.

Alex. i. vsq; ad. 9. declarat omne motū habere motore.

A. 9. vsq; ad. 14. docet qđ omnia mota in loco reducuntur ad primum motum.

A. 14. vsq; ad. 21. differit quomodo omnis motor: est simul cum eo quod mouet in loco.

A. 21. pandit qui motus sint cōparabiles vsq; in finem.

Tractatus primus in quo pbat qđ oē qđ mouet: mouet ab altero: & qđ est primus motus: & primus motor.

Determinat qđ omne qđ mouetur: mouetur ab aliquo. Capitulum. 1.

Adne qđ mouet necesse est ab aliquo moueri: si quidē igitur in seipso non hz principium motus: manifestus est qđ ab altero mouet. Aliud entz erit mouēs. Si aut in seipso accipiat. a. b. qđ mouet s. m. se non quo horz aliquid mouet. Primum quidē igit opinari. a. b. a seipso moueri pp id qđ totū mouet & a nullo exteriorz s. se est: sicut aliq; d. e. mouete. e. 3. & ipso moto opinet. d. e. 3. a seipso moueri pp id qđ nō videt vtrū ab vtro moueat & vtrū ipm. d. e. ab. e. 3. aut. e. 3. a. d. e. moueat.

Omne motum necio mouet ab aliquo: si aut principium motus nō fuerit ex ipso: manifestū est ipsuz moueri ab alio. Nam motor eius erit aliud. Si aut principium motus huius fuerit ex ipso accipiat per se: & sit a. b. ita qđ moueat: non qđ aliquid ex eo mouet. Dicamus igit pmo si fuerimus imaginati qđ a. b. nō mouet ab aliquo: qđ s. m. totū mouet: & motus ei nō est ab aliquo extrinseco: ex quo aliq; est opinatus cū. d. h. mouet. h. 3. & mouetur qđ. d. 3. non mouetur ab aliquo: qđ non scit qđ mouet & quid mouetur vtrum. 3. h. mouet. a. d. h. aut. d. h. a. 3. h.

1
Appet sensu
sui aliquid
moueri ex
se absqz eo
qz distigua
tur motor a
moto. Id. 2
ph. c. 3.
a Qui sint
isti exposito
res. vide. j.
co. 7. 2. i. 8.
ph. 33. 2. 27
2. 45. c. 2. 4
ce. co. 25.
b Motu p/
mu p se in
aialibus e
co. Id. j.
co. 4. 2. 6.
ph. 59. 2. 3.
de aia. 55. 2
2. ce. 12. op/
po. p de aia.
37. vbi. d. g
sunt pedes.
e. 5. ph. 1.
co. pmi. 2

In hoc tractatu incipit persequari vtrū oē motum habeat motorem: et appet sensū aliquid moueri ex se absqz eo qd di
stinguat, motor a moto sensu: vt in quatuor elementis. z quida dicunt
q ista demonstratio qua induxit i hoc tractatu nō est vera: adeo qz Bal
fecit in hoc tractatum in quo nitit declarare corruptionez istius de
monstrationis: z quida expositores a dicūt q illd qd declarauit in
initio isti tractatus est superflū eū hoc sit declaratū pfectius in qua
uo: z nos cōsiderabimus bene in hoc. Et dicit. omne motus zc. i.
ex hoc qd dicat: qz rerum motarū alia mouet ex se: z alia mouet ab
extrinsecō: iū quibz manifestū ea moueri a motore dixit. si aut pū
cipiū motus zc. i. mota aut q mouent ab aliquo extrinsecō: nō ex se
manifestū est ipsa moueri ab alio. motor. n. eozz apparet esse aliud a
moto vt mot' lapidis a baculo: z baculi a manu. B. d. si aut pū
cipiū motus zc. i. mota dō que vident moueri ex se nō ex extrinsecō
sunt illa de quibz intēdimus declarare ipsa moueri a motore alio. po
natur igit tale motum moueri per se: nō per partes eius. i. moueri p
totū: nō qz pars eius moueret totū. Illud em qd mouet p totū qz
pars eius mouet totū: est motum per accūs: vt motus corpis totius
aialis p motū caloris nālis aut musculoz: motū em pmi b p se in
aialibus est eoz qd nō mouet p totū: qz pars eius mouet se: z mo
uet totū. z hoc est intelligendū ex hoc qd dixit: z moueat. a. b. nō qz
aliquid ex eo mouet. Et dixit hoc qz istud motū de quo vult persequi
tari. i. q mouet per se dō est motū p totū non p parte vt dicitur
est in principio quinti c q rei motū quiddam attribuitur motū
qz pars eius mouet tantum. reliquū aut mouetur ab ista parte. qm
hoc intellectū fecit Bal. z multos hoies errare in intentione huius
demonstrationis: z existimauerūt qz ex istis ppositionibus proposi
tis hic non sequit illud qd intēdebat cōcludere.
Et cum induxit genus moti in quo est dubitatio: z determinat
tionem que dō esse in moto de quo vult declarare ipsum habere mo
tores: z est ipm non moueri p totū: qz pars eius mouet se: z mouet
totū cuius tale cōpositū est ex pluribz vno motor persequatū aut est p
de vno moto simplici. Et dixit. dicamus igit pmo zc. i. dicamus
ergo q existimare hic eē aliqua q mouent se: p hoc qz appet sensū
non est sufficiens. nā illa que vident moueri p totū z sunt cōtinua:
pnt diuidi i duas partes: motorē. i. z motū: z existimat qz motor in
eis non est distinctus a moto. C. g. vt sit motor in illa re. d. h. z mo
tū. h. 3. 2. d. 3. totū motū mouet ex se per qd existimat qz totum mo
uet se: z est. d. 3. cū nō sentit vtrū vnuz eozū moueat reliquū: z cui
induxit cām qua accidit homini dubitare in quibusdā motis: z exi
stimare ipsam moueri ex se sine motore: incepit declarare qz omne
motum habet primum motorem.

Amplius qd a seipso mouet nullo modo pausat
cum mouet: in stando aliquid alterum qd mouet. Ne
cesse est ergo si aliquid pausat qd mouet: in stando ali
qd alterū hoc ab altero moueri. Hoc aut manifestū fa
cto nece est omne qd mouet cū diuisibile sit moueri ab

aliquo. Quonia enim receptum est. a. b. esse qd moue
tur diuisibile erit: diuidat igitur in. c. necesse est igitur
b. c. quiescete/ quiescere z. a. b. Si enim non accipiat
moueri. b. c. igit quiescente mouet vtiqz. b. a. nō ergo
per seipsum mouet. a. b. sed cōcessum est per se moue
ri primum: manifestū igit q. b. c. quiescente/ quiescet. a.
b. z tunc pausat qd mouet: sed si aliquid in quiescen
do aliud stat z pausat moueri: hoc ab altero mouetur:
manifestū igitur qz omne qd mouetur/ ab alio moue
tur: z non a se: diuisibile quidem est omne quod moue
tur: z parte quiescente quiescet totum.

Et dico etiā qz omne qd non mouetur ab aliquo nō
cessat a motu si aliqd aliud cesset. Unde necesse est qz
oē qd cessat a motu per cessationē alterius moueat ab
alio. Qm hoc si fuerit manifestū necesse erit qz omne
motū cū sit diuisibile moueatur ab aliquo. Qm cum vt
demus. a. b. moueri necesse est vt sit diuisibile. Qm iaz
declarauimus qz omne motum est diuisibile. Diuidat
igit i. c. ergo necesse est si. c. b. quieuit/ vt. a. c. quiescat.
si. a. non quieuit moueatur. ergo. c. b. quiescit z. c. a. mo
uetur. Ergo. a. b. non mouet per se: sed positū est ipsuz
moueri p se. ergo declaratū est qz cui. c. b. quieuit/ quie
scet. b. a. ē a motu: s; cū fuerit aliqd qd quiescet a mo
tu p quietē alteri illud mouet ab illo necio. Ergo ma
nifestū est qz oē motū mouet ab aliquo: nā oē motū est
diuisibile: z cū pars quieuerit totū quiescet.

Quia manifestū est qz omne qd non mouet ab aliquo nō cessat
per cessationē alicuius: qm non quiescit nisi a se: z cum posuit hanc
ppositionem. i. dicentem qz omne qd non mouetur ab aliquo omni
non cessat a suo motu per cessationē alterius: z hoc per se non per
accidens: z siue cessatio alterius fuerit per quietez: aut p corruptio
nem sequitur per conuersionem per contrapositionem qz omne quod
cessat per cessationem alterius a motu mouetur ab alio. Et hoc
intendebat cum dixit. ergo necesse est si aliquid cessat a suo mo
tu zc. i. z siue illud per cuius cessationem: aut per cuius corruptio
nem cessat motum fuerit ipse motor aut aliquid ex quo sequitur
quies: aut corruptio motoris: z cum posuit qz omne qd quiescit per
quietem alterius essentialiter mouetur ab alio: z si illud per cuius
quietē quiescit nō sit motor: sed aliqd ex cuius quiete sequit quies

2
Cōuersio
positionē.

motoris: aut eius corruptio: qm oē qd cessat essentialr per cessatōes alterius necesse est vt illud alterz sit: aut ipse motor: aut aliqd ex cuius quiete seqt qes motoris: aut corruptio motoris, si aut hoc non fuerit erit qescens ab alio per accns. B. d. qm si hoc fuerit manifesta zc. i. z cum positum sit q qeqd qescit per quietem alterius mouet ab alioz est declaratum q oē motum est diuisibile: apparet ex hoc q omne motum mouetur ab alio.

2 C. D. incepit narrare modum psecutionis: z dixit: qm cū videmus a. b. moueri zc. i. qm cum posuerimus pmum z per se. i. non p aliquā partem in ipso necesse est vt istud pmum sit diuisibile. nam declarū est q oē motum est diuisibile. B. d. diuidat in. c. idest z cum oē motum est diuisibile: diuidat. igr pmum motum qd ponimus in pūcto c. necesse est igr cum imaginari fuerimus ex hoc moto q est aliq p qescens. U. g. c. b. necesse est vt totum qescat. s. a. b. idest qm cūz p c. b. quieuerit: quiescet pars. a. c. z cum pars qescit necesse est vt totum quiescat. C. Et cum posuit q necesse est vt istud motū qescat cū generit aliqua pars eius: incepit declarare hoc ducēdo ad inconueniens. Et dixit. si igr nō generit zc. i. si igitur tota magnitudo. a. b. non generit cum quieuerit pars. c. b. tunc pars. a. c. mouebitur post getē. c. b. z sic illud motum non erit motuz / pmo z per se: sed erit motum per illam partem que remansit mota post quietem pris qescens: sed positum est pmum motum z inconueniens est. C. Et hoc qd dixit q motum ex quo qescit aliqua pars z corrupit: z reliq remanet mota non est pmum motum: est manifestum per se: cūz concedatur hic esse pmum motum: z est manifestum per se hic esse pmum motū hmoi. C. Et istam ppōnem ignorauerūt enim q illud q mouetur p se non seqtur cum aliqua pars eius geuerit: vt totuz qescat: sed seqtur vt remaneat motum per partem non per totum: qz intellexerunt hic per motum per se: illud qd opponitur moto per accns non moto per partem eius. Et qz hoc intellexerunt per motum per se: ideo non fuit necesse apud eos: cum in hoc moto quieuerit aliqua pars eius vt re fiduum quiescat: z ideo non apparuit eis modus declaratōis quem Arist. intēdebat in hoc loco. C. Et necesse est hic eē pma mota q cor pora nālia non diuiduntur in infinitum in eo q sunt corpora nālia. U. g. qm pmum motum in igne est minima pars que pōt esse ignis actu: z sit pmum motum caloris nālis aialium est et minima pars que pōt mouere illud aial: z manifestum est in hoc modo motus motuz q cum fuerit imaginatum q pars eius qescit totuz qescit. Cū igr tur fuerit declaratum q cum pars pmi motū quieuerit statim totum quiescet. z oē qd quiescit a motu per getem alterius necesse est mouetur ab alio. Concludit in pma figura q pmum motum est motuz per aliud: z q oē motum ex se: necesse est si ipm non fuerit pmuz vt in eo sit pmum motum: seqtur vt oē motum ex se habeat motor: em z in hoc erat dubium de elementis. In aialibus vero manifestum est q motor differt a moto. Declaratum est igr ex hoc pmo q ista demonstratio est vrar: z qd est de gūe signoz certoz: lz nō sit de genē demonstratiōum simplicium. C. Et pōt quis dicere q ppōnes que vritate sunt in ea non sunt vles q moto ex se: cum in corpore celesti

Bigressio i q ondit er/ roz Bal. z alioz nō in zelligentiū demronem zrist.

Corpa nā/ lia nō diui dunt in in/ nitū i eo q sunt corpa nālia. Idē 6. phy. 32. z ibi diffu se.

Bubium.

impo est dicere q cum generit pars qescit totum: cum imaginari hoc sit impole. ista aut demonstratio fundata est super hoc q partez quiescere in oī moto est pole: qd est impole in corpore celesti: z similr in aia quam Pla. ponit mouere se. C. Ad hoc aut dōm est q partem qescere corporum de quibus demonstratū est: qm impole est vt cor/ rumpantur: aut quiescunt: quod amodo est pole: quod amodo ipole. Est eniz pole fm q est corpus. Impole est aut fm q est aliqd corp. U. g. neq leue neq graue. Et qz consideratio hęc est de corpore fm q est corpus cum motum fm q est morum est corpus: id illud qd posi/ rum est hic est possibile. Ergo possibilitas h non datur corpon celesti nisi modo possibili: z sciendum est q multa necessaria sequuntur per se multa possibilia: z q pp hoc est possibile in signis vt ppōnes eoz sint cōposite ex possibilibus z necessarijs: sed tñ necesse est vt maio res sint necessarie: qm hoc modo ptingit q conclusio sit necessaria sicut in hac demonstratiōe: z plures demonstrationes sexti istius li bri sunt hmoi. C. Sed dissolutio super quam sustērandum est in hoc loco est: qm propōnum sylli a inducentis ad inconueniens: alie sunt categorice: alie hypothetice. C. Hypothetice aut sunt duobz modis: est. n. modus: in quo precedens est possibile: aut necessariū: si consecutio necessaria. Verbi gratia si sol ascēdit dies est: z in hoc ponitur pcedens z concluditur cōsequens: aut destruitur oppositiū psequētis. b. Est alius modus in quo precedens est impossibile: in hoc semper destruitur consequēs: z nunq ponitur aīs: sed talibz propositionibus vtuntur in syllogismo ducente ad inconueniens. C. Cū igitur dixerim q si corpus celeste: quia si pars eius quieue rit: totuz quiescet: necessario mouetur ab alio: est consecutio vera: ac si diceremus q si lapis volat: hz alas: lz lapidem volare sit ipole que admodum corpuz celeste impossibile est vt pars eius quiescat. Sed cum posuerimus celum moueri ex se sequit necessario opposi/ tum pcedentis illius continuationis quod est partem quiescere: ita q totuz non qescat: ac si poneremus aliū ex q sequeret q id qd volat nō hz alas. U. g. si pōerem q volatile eēt retēibile in aer p se.

Solutio.

Corpus ce/ leste p ge/ scer in qtu corpus. nō at inquātū aliqd corp? vid in fili d velocitate motus. 6. phy. c. 15. z d raritate z diuersita te mot. 5. ph. 45. z d gñatōe ter re z non ge neratōe. 2. ce. cō. 104.

a Propō/ nū sylli du cētis ad i/ cōueniens. alie sunt ca thegorice: alie hypo/ thetice. vi/ de b poruz diffuse i di/ gressiōe p/ pā d sylis hypothetis. b Uis pāte 4. ph. c. 93. z 8. phy. c. 78.

Condit q est primus motus: z pms motor. Ca. 2. Quoniam autem omne quod mouetur ab aliquo mouetur: necesse est omne quod mouetur in loco moueri ab alio. Et mouens igitur ab altero: quoniam z ipsuz mouetur: z iterum hoc ab altero: neq in infi/ nitum abibit: sed stabit alicubi: z erit quidem aliquid quod primo causa erit motus. Quia motū mouet ab aliquo necesse ē vt oē motū i loco moueat ab alio. Et motor mouet ab aliquo alio: h hoc nō ē in infinitū: inimo necesse ē qescere apud ali quid: erit igr aliqd pmum quod est causa motus.

De motis q mouent ab extrinseco manifestuz e q mouent ab altero. z talia sunt q mouent p3 gnatioem z corruptioez z augmtuz e alteratio nez. sed qd de augmen to z altera tioe copm/ toz q ab in trinseco mouent. 2. ph. c. 8. z. 2. de aia. c. 50. co sidera.

a Que sit rō logica. vid p ce. c. 70. z 4. ph. 87. z 8. ph. c. 70.

Cum declarauit q omne motum mouet ex aliquo: qm te motis q mouentur ex extrinseco manifestum est: z sunt oia rōem: z quedam q mouent in translatōe: z declaratu est per huc ser mouem: q illa que mouetur in translatōe nō ab aliquo extrinseco necessario mouent ex alio: id vltas istius ppōnis vera ē: z est q oē transmutabile transmutat ab alio. **C** Deinde accepit hanc ppōnez in declarando q oē motum in loco mouetur ab alio: lz hoc sit decla ratum cum declarauit vltatem maioris ppōnis quam incepit in b smone. **E**t dixit. z qz motum zē. z qz translatum in loco transmu tatur omne transmutatum transmutat ab alio: necesse est vt omne translatum transferatur ab alio. **C** Sed ista declaratio sicut dixim ē logica: a z vti ea ad pfirmandum: nam ppositio dices q omne transmutatum transmutatur ab aliquo verificata est nobis: qz qdā est manifesta per se: z quedam est demonstrata. s. in translatōe. Ergo nihil est concludere translata mediāte illa ppōne: sed sicut dixim vti illa ad confirmandum. **E**t pōt intelligi sic. z qz primum mo tum in loco ex se declaratum est q non mouetur nisi ab alio: necesse est vt oē motum in loco moueatur. at hoc est euidentius. **E**t cum declarauit hanc ppōnem. s. q oē translatus in loco mouet ab alio: siue fuerit in illo moto siue extra vxit. z motor mouetur ab alio zē. idest z cum oē motum in loco mouetur ab alio: si illud aliud fuerit extra necessario non mouet nisi moueat. hoc enim motum est de cor poribus mouentibus alia corpora p m translatōem: z ipse verificabit hanc ppōnem post: cum igitur motor extrinsecus in loco nō mouet nisi moueatur: z oē motum mouetur a motore: necesse est si motor extrinsecus mouet ēt a motore extrinsecor vt hoc non pcedat in in nitum: sed perueniat motus ad motum qd mouetur nō a motore ex trinseco: sed a motore intrinseco. **E**t hoc inten debat cum dixit sed necesse est vt cesset apud aliquid zē. i. necesse est vt perueniat in corpibus que mouent se adinuicem in loco: aut mouetur a motor qui non mouetur per se: z iste necesse est vt sit in pmo moto nō extra illud: aut intēdit q necesse est vt hoc perueniat ad aliqd motum q se. i. per pncipium in eo non ex extrinsecor: qm vtrūqz istoz sequitur ex demonstratione dicenda.

C Si enim non est: sed in infinitum procedet sit. a. q dem enim qd ab ipso. b. mouet. b. vero ab ipso. c. c. a. ab ipso. d. z hoc modo in infinitū descendat. Qm igit simul mouens z ipm qd mouet manifestum est q sit mouebūtur z. a. z. b. Qm aut oē qd mouet ab alio mo uet: necesse est. a. z. b. Luz enī mouebitur. b. mouet a a. z cum mouet. a. ipm. c. z cum. c. ipm. d. Erit igitur simul motus qui est. a. z. b. z reliquozuz vnus cuiusqz. **E**t accipere igit vnūqz qz istoz poterimus: z nāqz si vnū qd qz ab vnoquoqz simul mouetur: nihilominus vnus

numero vnus cuiusqz motus est: z non infinitus in vlti mis: qm q lez oē qd mouet ex quodā in qdā mouet. **C** Si igitur non sit ita: sed hoc qd posuimus pcedit in infinitum: moueat. a. ex. b. z. b. ex. c. z. c. ex. d. z sic in infinitum: z qz insimul mouetur motum cum motore manifestum est qz insimul mouebūtur. a. z. b. qm enī b. mouet. a. mouet: z qm. b. mouet. c. mouet: z qm mo uet. c. d. mouet: z sic motus. a. z. b. z ceteroz erunt in/ simul. **P**ossumus enim accipere vnūqueqz istozuz mo tum: si vnūqz qz eoz mouet ab vnoquoqz: hoc nō nocet i huc motus vnus cuiusqz eoz sit vnū i nūero: z nō sit infini^o apd vltiamā oē motū ab aliquo z ad aliqd mouetur. **C** **D**est pnamus igit mota mouētia se adinuicē ex extrinseco z p/ cedat hoc in infinitū. **A.** g. a. moueri ex. b. z. b. moueri ex. c. cuz sit impōse mouere. a. nisi moueatur z. c. ēt ex. d. cum impōse est. c. mo/ uere. d. nisi moueatur p m q est motor extrinsecus. s. corpus: z pona mus hoc pcedere in infinitum. **C** **E**t cum posuit illud qd nititur z/ struere: incepit ponere veras propositiones que cum coniungantur hoc pōitō segtur impōse: z dixit: z qz insimul zē. i. z qz notum est per se q oē corpus qd mouet aliud corpus non mouet ipm nisi moueat cum eo in tpe in quo mouet ipm. manifestum est qz insimul mouebū ter. a. z. b. z. b. z. c. z. c. z. d. z sic motus. a. z. b. z. c. z. d. oium erunt insimul. **C** **E**t notandum est q hoc segtur in motu nō in gere. s. qm necesse est vt oia moueantur insimul in eodem tpe: si vnū eorum mouet: z non segtur si vnū eoz qescat q oia qescant simul: p m u z vnū eorum pōt qescere z vltimuz remanebit in motu. **C** **E**t quia huc opinatus est q in talibus motoribus z motis segt vt qescant insimul: z cor vt dixit cum extrahit ab aiali/ fortasse mouetur per duos passus: dixit q cor non est p vnu pncipium mouens aial in lo core qz aial non mouetur post q caput abscondit: dixit q pncipiu z motus est caput. **E**go aut vidi arietē post q caput fuit abscondit am bulare huc z illuc multotiens. **C** **B.** d. possumus enim accipere zē. i. z ista mota q posuimus infinita sunt mota insimul z mouentia se adinuicem: qm z si posita sint infinita tñ possibile est accipere vnū/ qd qz eoz qm in vnoquoqz eoz inueniunt ea que sunt necessaria in hoc qz motus sit vnus numero: z hoc p qd posuim^o ea moueri a sem necem in infinitum non phibet vt motus vnus cuiusqz eoz sit vnus numero: z finitus in se: z si ponant infinita in numero. Nam vnū/ qd qz eoz incipit moueri ab aliquo z peruenit ad aliqd. **C** **E**t dixit hoc qz cum declaratum sit qm motus rectus infinitus non est: id ali qd pōt dicere ei q te ponere talia mota est ponere motum rectum in infinitum: z q. d. rñdendo q hoc non ē verū: qm oīs motus istozum est vnū numero z finit^o: z nō ēt indiget in hac demōne accipe vnū istoz motū. s. ponere ipsum esse: z tūc pcludet. **C** **E**t cum narrauit

4 Notū ē p se q oē corp^o qd mouet aliū corp^o non mouet ipz nisi moueat cū eo i tpe i q mouet ipm z p ē vxi in mo tu nō i gere. Cor ē p m tū motū i aia libus lz Sa len^o neget illud. **V**ide 8. cō. p.

¶ vnusquisq; istorum est vnus numero: fecit mentionem de illo quod declaratum est in quinto de vno motu: et per quatuor modos dicitur quod motus est vnus numero: aut genere: aut specie. Numero igitur dico eundem motum esse: aut genere: aut specie. Numero igitur dico eundem motum esse: aut genere: aut specie. Numero igitur dico eundem motum esse: aut genere: aut specie. Numero igitur dico eundem motum esse: aut genere: aut specie.

¶ Motus enim est idem aut in numero: aut in genere: aut in specie. In numero autem dico eundem motum illi qui est de eodem in idem vnum in numero: et in tempore eodem. Et de hoc albo quod est vnum in numero ad hoc nigrum quod est in vno tempore numero: nam si fuerit in tempore post tempus: tunc non erit vnus in numero: sed in specie. In genere vero motus est idem cuius fuerit in vno predicamento: aut substantie: aut alicuius generis. In specie vero est ille qui est de aliquo in aliquo idem. Et igitur determinauimus hoc superius.

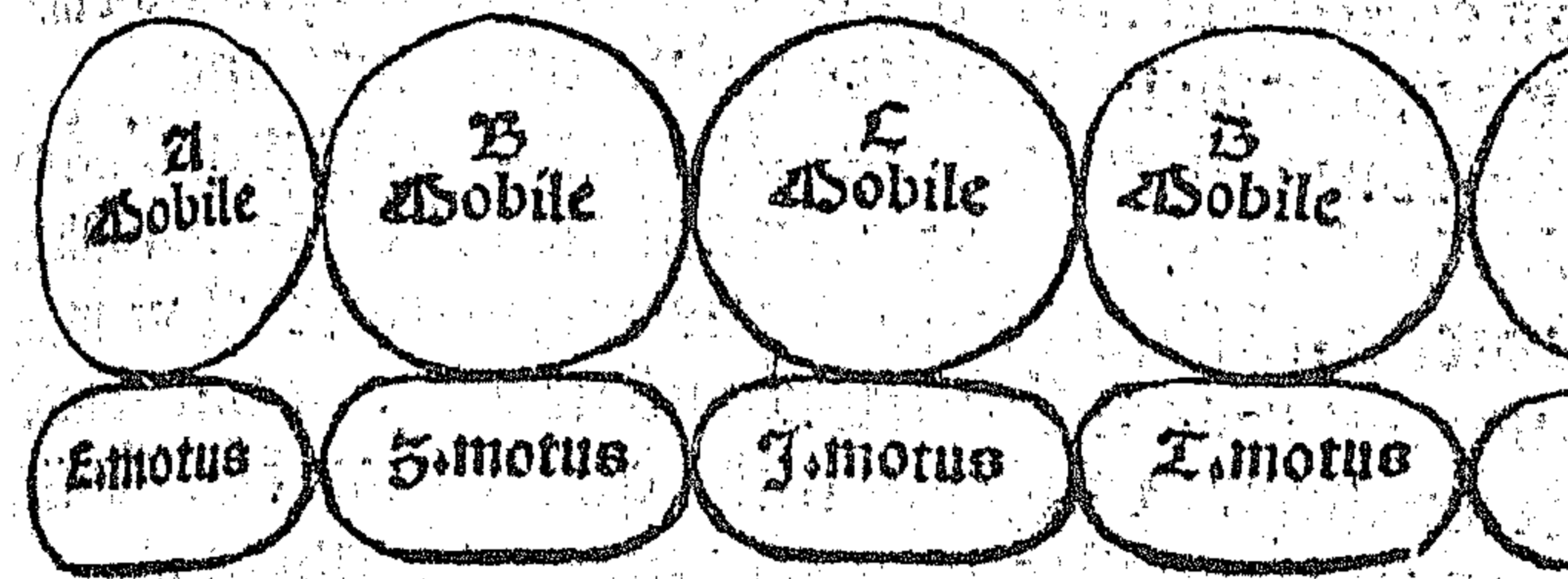
¶ Hoc totum declaratum est in quinto: et iterauit illud hic ad rememorandum: et abbreviatio eius est quod motus: aut est vnus numero: aut specie: aut genere. In hoc autem quod motus sit vnus numero: tria exiguntur: scilicet ut sit vnus moti numero: et in vno tempore numero: et de vno numero in vno numero. Et motus vnus in specie est ille qui est de vno in specie in vno specie: ut motus qui sunt in coloribus et translatione. Et qui est vnus in genere est ille qui est de genere in vno genere: ut motus qui sunt in predicamento substantie: aut quantitate: ubi.

¶ Accipiat igitur qui est ipse a. motus: et sit in quo est. c. qui est ipse b. in quo sit. z. et qui est. c. d. in quo est. i. et tempus in quo mouetur. a. t. sit. k. determinato autem motu ipse a. determinatum erit tempus: et non est infinitum quod est k. sed in eodem tempore motus est. a. z. b. z. reliquorum vnusquisque. Accidit igitur motus qui est. e. z. i. t. cum sit infinitus in tempore finito moueri quod est. k. In quo enim a. motus est et que sunt ipse a. inter: omnia enim infinita mota sunt: quare in eodem mouentur: et namque aut et equalis motus erit qui est ipse

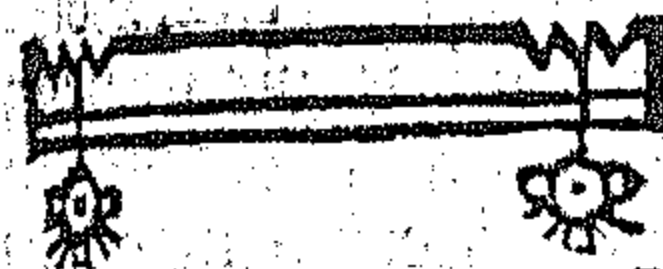
Vide per hoc 5. phy. t. co. 34. et 41.

¶ Ipse b. aut maior: differat autem nihil: penitus enim infinitum motum in infinito tempore accidit moueri: hoc autem impossibile est. Accipiat igitur motus. a. et sit. h. et motus. b. et sit. z. et motus. c. et motus. d. sit. q. et t. et tempus in quo mouetur. b. sit g. igitur motus. a. fuerit terminatus: et tempus etiam erit terminatum non eternum: scilicet g. sed declaratum est quod in eodem tempore mouetur. a. z. b. z. vniquodque ceterorum: ex quo sequitur ut motus. h. z. q. t. et est infinitus sit in tempore terminatum: scilicet i. g. nam in tempore in quo mouetur. a. in eo mouentur omnia que sequuntur. a. z. sunt infinita: et sic omnia mouebuntur in hoc eodem tempore: namque motus eorum omnium aut erit equalis motui. a. aut maior: et non est differentia in hoc. nam quocumque fuerit sequitur ut motus infinitus sit in tempore finito: quod est impossibile.

¶ Demonstratio ostendens quod non proceditur in infinitum in motibus et motis.

R. Tempus.

¶ Cum posuit quod primum motus est quod duo mota et mouentia que sunt huiusmodi in infinitum mouentur: et quod motus cuiuslibet eorum est vnus in numero et finit: et aggregatum sit infinitum: vult declarare quod ex hoc sequitur ut motus infinitus sit in tempore finito: et inceptit ponere exemplar mobilem que sunt huiusmodi et motuum.

¶ Et dixit: accipiat igitur et c. i. et quia iam posuimus quod primum motum istorum est. a. et secundum est. b. et tertium. c. et quartum. d. et sic in infinitum. ponatur igitur quod motus. a. sit. h. motus. b. sit. z. et motus. c. sit. q. et motus. d. sit. t. et sic in infinitum: cum pole sit nobis accipe vniquodque istorum motuum. b. d. et tempus in quo mouetur. a. sit. g. id est et ponatur quod tempus in quo mouetur. a. quod est primum motum sit tempus terminatum: cum motus. a. sit

6

2

motus terminatus. Verbi gratia. g. z cum posuit hoc dixit: sed declaratum est qd in eodem tempore etc. i. ex quo sequitur vt motus infinitus. s. motus. h. z. q. t. z ceterorum in infinitum sint in tempore finito. s. in tempore. g. in quo motum est primum motum scz. a.

3 Beinde expostio modum persequitur: z dixit: na declaratum est: quoniam tpe etc. i. z necesse est cuz ista mota sint infinita cu vnu eoz moueat. U. g. postremum in tpe terminato vt motus infinitus sit in tpe finito qd iam posuimus qd in eodem tpe in quo posuimus vnu eoz moueri in eoz mouebunt oia cu eo: ex quo sequitur vt motus infinitus sint in tpe finito: z dixit: na motus eoz oiaz: aut erit equalis motui. a. aut maior etc. i. z hoc sequitur ponendo qd motus vniuscuiuslibet eoz est maior motu. a. primum aut equalis ei aut minor. Sz qd impossibile est vt motus moti sit minor motu motoris qd mouet: z pot esse maior: dixit: na motus eoz motu etc. nos aut diximus qd non est verum in hoc siue ponat maior aut minor: nec non possit minor poni: z hoc necesse est si persequeremur qd oia motus est inuisibilis: z qd illud qd sequitur ex hoc sermone est qd motus infinitus in tempore finito non motus infinitus in tempore finito: qd declaratum est esse impossibile in sexto dixit.

CSi quidem igitur videtur demonstrari qd est a principio non tamen demonstratur propter id qd nullum inconueniens accidit. contingit cuz infinito tempore infinitum motum esse: non eundem autem sed alterum z alterum multis z infinitis motis. sicut accidit z in his que sunt nunc.

CSedm igitur hunc modum existimatur qd illud qd ite debet ex principio declaratum est. sz non e declaratum: qd ex dictis non sequitur improbabile: naz impossibile est vt in tpe finito sint motus infiniti: ita qd non sit vnus motus: sed motus propter alios cuz fuerint multa que mouent z infinita: z hoc accidit in istis motis in quibus loquemur.

7 Quia ex sermone sequitur vt motus infiniti sint simul in tpe finito: non vt motus infinitus sit in tpe finito: z est illud qd declaratum est etc. i. in sexto dixit: sicut hunc modum existimat etc. i. sicut hunc sermonem predictum existimat qd illud qd ite debet declarari: qm impossibile est vt ista mota procedat in infinitum declaratum est: sz cuz hoc fuerit bene consideratum apparebit qd non declaratum est. naz ex hoc syllo que induxit non sequitur impossibile in rei veritate: sed impossibile vt videtur. Et hoc ite debet cum dixit: qm ex hoc non sequitur improbabile. i. impossibile.

2 Beinde demonstrat qd illud qd concludit ex syllo inducente ad inconueniens est posse non impossibile: z dixit: posse. n. est vt in tpe finito etc. i. posse. n. est vt in tpe finito sint motus infiniti simul: ita qd aggregatum ex eis non sit vnus motus: sz vnusquisque eoz differat a reliquo: ita qd sint multa infinita qm vnusquisque moueat se singulariter: z oia moueat in tpe equalis. n. posse. Et e illud qd concludit iste sermo predictus non impossibile vt videbatur. B. d. z hoc accidit etc. i. vt vnusquisque eoz. s. infinitorum positum moueat motu proprio: z oia in simul: qd est posse non impossibile: vt videtur in primo aspectu.

CSi si qd mouet primum sicut locum z corporale motum est: necesse est tangi z primum esse moueri: sicut videmus in oibus hoc contingere. Erit. n. ex oibus vnus ipse ois aut primum esse. Hoc igitur contingens accipiat: z sit magnitudo aut primum quo est. a. b. c. d. Quibus aut motus est. e. z. i. t. Differt aut nihil: aut finita aut infinita esse magnitudine. Sicut aut in finito tpe qd est. k. mouebit autem finitum aut infinitum. horum autem sicut vtriusque impossibile est.

CSed si motor primo motu corporali est: necesse est vt contiguet cum moto aut contiguet cu eo: que admodum hoc videtur contingere in oibus. Ergo necesse est vt aggregatum ex oibus istis sit vnus z continuus. Accipiat igitur quocumque sit possibile z sit vna magnitudo continua. a. b. c. d. z motus eius. h. z. q. t. Et non est verum inter hoc qd sit finitum aut infinitum. Est. n. in tpe finito. s. g. eodem modo siue fuerit finitum aut infinitum: qd est impossibile vtroque modo.

Enitit addere in sermone illud ex quo sequitur impossibile in illo syllo inducente ad inconueniens: z est qd iste magnitudines sunt vna magnitudo aut sicut vna continuatione: aut sicut continuatione. Naz cum fuerit vna magnitudo habebunt vnus motus: qm cum fuerit positum qd ista magnitudo aggregata ex eis est finita: tunc motus erit finitum. Et cum fuerit positum qd vnus eoz mouet in tpe terminato: z oia mouent in simul: posse e vt moueant in illo tpe terminato. s. finito p magnitudines infinitas. Et qd magnitudo infinita dicit moueri motu infinito: necesse est ex istis motus finitum sit in tpe finito: qd est contra illud qd declaratum est in sexto. B. d. sz si motor primo etc. i. sz si illud qd primo mouet postremum motum: s. a. fuerit corpus: necesse e vt iste motor cum mouet aut contingat postremum motum: s. b. sicut videmus in corporibus discretis qd mouet se ad in se in loco. s. qm non mouet se ad inuicem nisi cum contingunt: aut iste motor sit primum cum motor: sicut videmus in membris animalium. U. g. vt chorde qd mouet manum z muscoli qd mouet chorde. B. d. sicut videmus contingere in oibus. i. z hoc qd diximus de moto proprio p cum postremo moto est vnus z contingens eis sicut e contingens oibus. s. sz qd posuimus ea esse corpora finita qd mouet se ad inuicem. B. d. g. necesse e vt aggregatum ex istis etc. i. z cu sequitur in istis oibus corporibus qd mouet se ad inuicem vt sint in tpe motus: aut continua: aut continuatione necesse est vt illud qd aggregat ex istis in tpe motus sit vna magnitudo aut sicut continuatione: aut sicut continuatione. B. d. accipiam igitur. i. ponat igitur vtriuslibet istorum sit posse cum illis qd sequitur ex vtriuslibet sit illud. s. qd ista corpora mota z mouentia sint vnus sicut continuatione aut continuatione: z qd motus eoz est vnus eodem modo. B. d. z sit vna magnitudo etc. i. ponat igitur magnitudo congregata ex istis: aut vna sicut continuatione aut sicut continuatione vt sit magnitudo que aggregat ex magnitudinibus. a. b. c. d. quorum motus est

8 Abbreviatio.

Expositio.

2

h. s. q. t. d. d. z nō est dña zc. i. z cū posuerim⁹ q̄ iste magnitudines sunt tales z mouet vnuz eorū. U. g. postremū in tpe. g. necesse est vt oia moueant insimul quasi vna magnitudo in hoc posito tēpore finitō. Et siue posuerimus q̄ iste magnitudines sunt finite aut infinitē: cōsecutio eadez erit. i. sed cū posuerim⁹ ipsas esse infinitas p̄uget impossibile: z est vt vnus motus infinitus sit in tempore finitō. B. d. q̄ est impossibile vtroq; modo. s. siue fuerit vnus fm cōtinuationem: aut fm cōtignationem.

¶ Manifestū igitur q̄ stabit aliqui z non in infinituz abibit: q̄d semp est ab altero: sed erit aliquid q̄d primo mouebit. Nihil autē differat concessio quoda hoc demonstrare. Contingēt enim cōcesso nulluz incōueniēs poterit accidere. Primuz igitur mouens non sicut q̄d est cuius cā: sed vnde est principiū motus est simul cū eo q̄d mouet. Simul autē dico q̄ nihil ipsoz mediū est mot⁹. Hoc. n. in oī moto z mouente est.

Cōtingenti cōcesso nulluz incōueniens poterit accidere zc.

¶ Manifestū est igitur q̄ generatio cessabit in aliqua hora: z nō durabit in infinituz: sed erit hic aliqd primū q̄d mouet. Et nō accidit huic demonstrationi diminutio: q̄z non sequit nisi a positione eius q̄d ponit. Postūm enim si sit possibile: nō d̄z sequi ex eo aliqd improbabile. Et primū motum nō est tale: q̄z est illud p̄pter q̄d. sed illud q̄d est prim⁹ motor: q̄z ex eo est principiū motus est ei locus ex loco eius q̄d mouetur ab eo. Et dico ex loco. i. q̄d est iter ea nō est mediū: qm hoc cōe est omni moto z motori.

¶ Quz declarauit q̄ impossibile est vt mota z mouentia sine hmōn z q̄ necesse est ea peruenire ad primuz motū: q̄d nō mouet ab aliquo extrinsecō: sed ex se: declarauit hoc. Et dixit: manifestū est igit q̄ motus ab alio quiescet in aliqua hora zc. i. manifestū est igitur ex hoc q̄ mot⁹ qui sentit h in istis corporib⁹ que mouent a se invicē: z nō sentit primū motuz ex eis necessario quiescet apud primū motuz ex se q̄d nō indiget motore alio ex se. B. d. z nō accidit huic demonstrationi diminutio zc. i. z nō accidit isti demonstrationi diminutio: qm impole nō sequit i ea nisi ex opposito questi: lz pōnes vt p̄iūte opposito q̄siti nō sint necessarie: sed poles. Nam si oppositus q̄siti esset pole: z p̄pōnes cōiuncte eēt poles: tunc nullū accideret impole. Impole. n. nō accidet ex possibili: z intēdit h̄ p̄ iprobabile impole. B. d. z q̄ primū motū zc. z ita inuenit in exēplariē m̄z dit sic: z s̄lr nō accidet huic declarationi diminutio: qm motor ad quē induxit est prim⁹ fm illud ex quo est mot⁹: nō primū ad q̄d ē mot⁹ z est sere manifestū p̄ se: z nō p̄iūgit vt sit i loco ex p̄io moto ex eo sicut

Prā expō

scilicet p̄iūgit in eo fm q̄ mouet motū ex eo quasi agēs. z signū eius est hoc q̄d dixit post: illud q̄d est prim⁹ motor: fm q̄ ex eo zc. Et s̄lr hoc ē error scriptoris q̄ debebat ponere loco hui⁹ noīs motū hoc ē: h̄ est error: tūc intētio erit talis: z q̄ prim⁹ motor ad quē in du nomē motor: z tūc intētio erit talis: z q̄ prim⁹ motor ad quē in du xit sermonē ipsuz esse nō motū nō est motor fm sine. Et tunc intētio istius sermonis est notificare q̄ ex hoc sermone nō declarat: vtrum istē prim⁹ motor sit motor q̄s agēs z finis insil: aut motor fm sine: s̄r aliud a motore in eo fm agēs: z dixit hoc. q̄ ista nō d̄z sunt declara ta v̄ hoc p̄io motore: z ipse declabit ea in octauo. h̄ aut intēdit declare hoc ē primū motū: z primū motore: vñ in principio octauū po nit q̄ h̄ est prim⁹ mot⁹ z primū motū: z p̄scrutabit de hoc motu vtruz sit etern⁹: aut ḡiat. Et iō q̄ dicit q̄ ista declaratio est supflua. nam illa q̄ est in octauo sufficit: vt fecit Themisti⁹ peccat. Intētiōes. n. videri se sunt. Hoc. n. q̄d declarū est h̄ p̄ponit ei q̄d declarū est illic. s. motū eternū ē: z illud q̄d dēi est in octauo ē quō est dispō in p̄io motore. Et iō p̄cessit in eternitate mot⁹ p̄ duas vias: quaz p̄ma est ex p̄io moto: z sc̄da ex p̄sideratōe de nā eoz q̄ mouent ex se: z ē ma gis p̄p̄a. B. d. sed illud q̄d est prim⁹ motor. i. z nō intelligo hic p̄ pri muz motore nisi illud q̄d d̄r p̄io: q̄z loc⁹ eius ex quo est principiū sui mot⁹ est loc⁹ eius q̄d mouet ex eo: z hoc manifestū est in moto ex se. qm loc⁹ eius ex quo incipit mot⁹ est loc⁹ moti: z accidet hoc q̄z iste motor nō est corp⁹: sed forma in corpe. Cū igit attribuat loco inō at tribuit nisi loco eius q̄d mouetur ex eoz: iō dixit: dico locū zc. i. z dico q̄ loc⁹ eoz est idē. i. q̄z inter illa nō est mediū: qm cū inter mo torē z motū nō fuerit aliud m̄q̄tū tūc loc⁹ eoz erit vn⁹ necessario. B. d. hoc. n. cōe est. i. vt mihi v̄ q̄ oīs motor z motū inter q̄ non est mediū sunt cōia. s. in hoc q̄ loc⁹ eoz est vn⁹: z si fm⁹ motor q̄ nō est corp⁹ nō est in loco: s̄z cū attribuit loco nō attribuit nisi loco moti. Nō. n. est in loco nisi q̄z motū ex eo est in loco: cū sit forma in motor e hoc erit si intellexerim⁹ hic p̄ primū motū nō potētiā que est in po tremo moto: s̄z si intellexerim⁹ ipsuz primū motū: tūc prim⁹ motor z motum ex eo sine medio erūt in loco: q̄z sunt insil in eodē loco: illa enī q̄ sunt insimul in loco attribuunt eidē loco.

Sc̄da expō

Inuebit cōtra Themistiū.

Quō demōstratio septūmi differat a demōstratōe octauū. vid̄ ē in. 4. ce. cō. 25.

¶ Tractat⁹ Secundus in quo probat quedā que in superioribus supposuerat.

¶ Probat q̄ mouens est continuum vel contiguū mobili.

Cap. I.

¶ Noniam autē tres sunt motus fm locum: z fm qualitatem: z fm quātitatem: necesse est esse ea que mouentur tria. Quod quidez est fm locum: loci mutatio. Quod vero fm qualitatez: alteratio. Qd autem fm quantitatez: augmentuz z decremē/

Cōmē. Quer. sup physi. n n

tum. Primum igitur de loci mutatione dicamus. Hic enim primus motus est. Omne igitur quod fertur: aut etiam ipsum a seipso mouetur: aut ab altero. Si enim a seipso: manifestus est quod in seipso mouente existente simul mouens / et quod mouetur erit: et nullum ipsorum metrium. Quod autem ab alio mouetur quadrifarie dicitur: qui enim sunt ab altero motus: quattuor sunt: pulsio: tractio: vectio: et vitigo. Et namque alios omnes in hos necesse est pertinere. Pulsio quidem igitur: alia quidem impulsio dicitur: alia autem expulsio. Impulsio quidem igitur est: cum mouens ei quod mouetur non deficit. Expulsio autem cum deficit expellens. Vectio autem in tribus erit motibus. Quod enim vehitur non sibi semouetur: sed sibi accidens. In eo enim quod est: in eo quod mouetur: aut super id quod mouetur / mouetur ipsum. Vehemens autem mouetur: aut pulsus aut tractus: aut vertigine ductum. Manifestum igitur quod vectio in tribus erit motibus. Tractio autem est: aut et cum ad ipsum: vel ad alterum velocius sit motus trahentis inseparatus ab eo quod trahitur. Et namque ad ipsum est tractio: et ad alterum: et reliqui tractus idem specie in hos reducuntur: ut inspiratio: expiratio: et spiritio: et quecumque corporum emissio: aut receptio sunt: ut in speculo / et radiatio. Aliud quidem enim ipsorum congregatio: aliud vero disgregatio. Et omnino igitur motus qui est sibi locum congregatio et disgregatio est. Vertigo autem componitur ex tractu et pulsione. hec enim pellit mouens: illud autem trahit. Manifestum igitur quod si quidem est simul pellens et trahens cum eo quod trahitur et pellitur nullum est medium eius quod mouetur et mouentis. Hoc autem manifestus est ex dictis. Pulsio enim aut a seipso: aut ab alio ad aliud motus est. Tractus autem: aut ab alio motus ad seipsum: aut ad aliud est: amplius enim in proiectis. Proiectio autem quando velocius motus sit in eo quod sibi natura fertur fortiori facta impulsione. Et hoc factum tamen accidit ferri

Alia ista habet
ut ista habet
et cercesis s3
ista bysantij
neutra h3.

quousque: utique fortior sit motus eius quod fertur. Manifestum igitur quoniam quod mouetur et mouens simul sunt: et nullum ipsorum medium est.

Mouens et
motus sunt
simul.

Et cum motus sunt tres. scilicet in loco: in qualitate: in quantitate: necesse est etiam ut mota sint tria. Motus igitur in loco est translatio: et in qualitate est alteratio et in quantitate est augmentum et diminutio. Et primo loquimur de translatione. Est enim primus motus. Dicamus ergo quod omne translatus aut ipsum mouetur ex se: aut ex alio. Si ex se: manifestus est cum motor eius sit in eo quod motor et motus erit in eo insimul: et inter illa non erit medium omnino. Motus autem eorum que mouentur ex alio est quattuor modis: attractio: et expulsio: et latio: et inuolutio: alij enim motus reducuntur ad istos. De expulsionem vero est ductio: et ex eo est eiectio. Ductio vero est quam motor non separat a moto. Eiectio vero quam eiciens separat. Latio autem est in tribus motibus: et latum non est per se: sed mouetur quod est in moto: aut super motum. Deserens autem mouetur aut expulsiue: aut attractiue aut circulariter. Manifestum est igitur quod latio est in tribus motibus. Attractio vero est aut quam attrahens attrahit ad se: aut ad aliud: cum motus attrahentis cum singulariter est sit velocius quam motus attracti. attractio. n. de attrahente quam quod est ad se: et quam quod ad aliud. Et alij modi attractiois sunt eiusdem modi: ad hec duo reducuntur anhelitus et expiratio: et expiratio: et percussio: percurile et percurale: illud est segregare: hic autem est congregare. Circulatio autem est composita ex expulsionem et attractioem. Motor. n. expellit quoddam: et attrahit quoddam. Manifestum est igitur quod si expellens et attrahens fuerint cum expulso et attracto: quod inter motorem et motum non erit medium. Et hoc declarabitur ex hoc ex quo declarauimus has intentiones. Eiectio. n. siue motus quod est aut dicas ab aliquo: aut dicas ab aliquo ad aliud: et attractio est una intentio: et est attractio. Et proiectio est quando motus translatus fuerit velo-

alio. et subte
lari.

etior motu nature. Qm̄ per expulsionem fit fortior. Et necesse est vt trāslatus non cesset moueri illo motu: do nec motus eius fiat fortior. Manifestum est igitur quater motore z motum non est mediū.

10 **Intēdit** in hoc capitulo declarare qd nullū mediū est inter motores p̄p̄inquum z illud qd mouet ab eōneqz plenitudo neqz vacuitate qd eius motor est cū motore hoc neciū est in demonstratiōe predicta: z est maximū fundamentū in pluribus rebus naturalium. Est enim neciū in predicta demonstratiōe: nā impote est imaginari ex illis magnitudinibz fieri vna magnitudinē infinitam p̄m cōtactū: nisi cōcedat qd iter motore z motū ab eo nō est mediū. Et qd intēdit declarare hoc vlt̄ in oī motorū incepit narrare gn̄a motū. Et dixit qd mobilia sunt triū generū: nā genera motū sunt tria: vt declaratū est in q̄toz forte tacuit gn̄ationē: qm̄ hoc manifestū est in ea magis q̄ in alijs. I. qd gn̄ans est cū gn̄ato. S. i. pluribus trāsmutationibz est dubiū: vt r̄u motor tāgat motū: aut nōne s̄lt̄ in multis motoribz p̄m alterationē vt in magnetē. Et cū narravit modū mobiliū incepit de trāslatiōe z dixit: z p̄mo loquimur zc. i. declarādo qd inter motore in loco: z illud qd mouet ab eo nō est mediū: imo sunt in simul: z incepit in hoc diuidēdo motū in loco in illud qd mouet ex se: z illud qd mouet ex aliq̄ extrinsecō: z posuit qd illud qd mouet ex se manifestū est i eo qd motor est in simul cū motore cū declaratū sit ipsuz h̄re motore existēte in eo: z qd nihil mouet se z dixit: si igitur motuz ex se mouet zc. z hoc necesse est cum posuerimus qd in eo est motor alius a moto vt declaratū est in initio istius tractatus. Deinde reuersus est ad illud qd mouet ex extrinsecō: z nō est mediū eōz qd mouent ex alio zc. Deinde induxit rōnez ex qua apper̄t qd oēs qd mouet in loco reducūt ad hęc genera q̄tuor: nā oēs motiones reducunt ad ista. i. z posset quis scire qd sp̄s mutationū oēs reducuntur ad hęc q̄tuor qm̄ cū inducent videbunt reduci ad aliq̄ istoz generū. U. g. qm̄ eductio z eiectio reducūt ad expulsionē: s̄z disterrunt in hoc: qm̄ in eductione motor nō separāt a moto ab initio motus vsqz ad finē: in eiectione autē separāt. Et qd accepit lationē vno modo illoz quattuor z est p̄ acc̄ns dixit: latio vō zc. i. z ideo latū dī motū p̄ acc̄ns: qd inuenit in vnoquoqz triū q̄ sunt mota in loco per se: z oēs qd mouet qd est in moto dī moueri p̄ accidēs: z id dicit nō em̄ mouet nisi qd est in moto aut sup motū. B. d. de ferēs vō zc. i. z diximus qd delatū mouet in vnoquoqz istoz triū motūz z est sup defereus: nāz defereus aut mouet expulsionē: aut attractionē: aut circulationē: cū nō sit vnus alius modus motionis. Et in rei veritate circūlatio est cōposita vt ipse dicit ex expulsionē z attractionē: z sic motiones simplices sunt due: expulsio z attractio: s̄z tñ non sequūt ex hoc qd mot⁹ simplices sunt duo: imo motus circularis est magis simplex q̄ ceteri. Et nō intelligit per deferes: attractens: aut expellens: aut giras: s̄z expulsūm: z attractūm: z circūlatūz. B. d. qd attractio est duobus modis zc. z hoc manifestū est: sed attractio q̄ est in

Est mari / mū funda / mētū i pli / b² reb² nālī / bus qd iter / motorem z / motū nullū / est mediū.

U motib⁹ / p̄m attra / ctionē.

Qd qd mo / uet qd est i / moto dicit / moueri per / acc̄ns.

Motus cir / cularis est / magis sim / plex q̄ ceteri.

rebus nālībus est attrahere aliquid ad se: in volūtaris aut inuenit vtrūqz. B. d. z ad h̄ duo reducūt anhelatio z exspiratio zc. i. qm̄ anhelatio est attractio: z exspiratio est expulsio. vñ z exspiratio est cōposita ex duobus motibz: expulsio z attractionē. Deinde dixit. z percussio zc. i. qm̄ percussio per alterūz istoz duoz instroz est segregatio: z segregatio est expulsio: z p̄gregatio est attractio: z vt mibi qd intēdit opus textoris cum sua manu z suo pede. Deinde dixit: circūlatio vero est cōposita zc. i. circūlatio vero que fit ex circūlante. Deinde, d. motor enim expellit quiddā zc. z cum posuit qd oēs mouere aut est expellere: aut attrahere: aut cōpositū ex istis: ostēdit qd si fuerit declaratū cū hoc qd nō est mediū iter expellēs z attrahēs: z inter expulsūm z attractūm: z sequit ex hoc qd nō est mediū inter aliq̄ motoz: z illud qd mouet ab eo. Et sylls talis est. Oīs motor in loco est: aut expellēs: aut attrahēs. Et nullū mediū est inter expellēs z attrahēs: expulsūm z attractūm. ergo nullū mediū est inter aliq̄z motoz z illud qd mouet ab eo. Et hoc itē debet cū dixit: manifestū est igitur qd si expellēs z attrahēs fuerit zc. Et cū dixit: qd cum fuerit declaratū statiz declarabit qd iter motore z motū nō est mediū: incepit declarare hoc in sp̄ibus expellētis z attrahētis: z dixit: z declarabit zc. i. z declarabit qd in oībus sp̄ibus motionūz q̄ sunt sub expulsionē z attractionē motore tāgit motū ex hoc qd declarauim⁹ de illis intētionibz. Et dixit hoc vt mibi vñ: qm̄ hoc apparentius est in expellēte z attrahētē q̄ in alijs sp̄ibus q̄ collocant sub istis. Et est in expellēte manifestū qd in attrahētē: z incepit exponere intētio nes ei⁹: z dixit: eiectio. n. zc. i. z signū eius qd inter eiectēs z eiectū nō est mediū: qm̄ eiectio siue dicas qd ē mot⁹ ab aliq̄. i. ab eiectēte: aut dicas qd est motus ab aliq̄ in aliq̄. i. ab eiectēte i aliq̄ in qd est eiectio: aut quocūqz dixeris i descriptiōe eiectiōis: manifestū est qd eiectēs in eo est a principio cū eiecto. S. z q̄rit quō eiectēs separāt ab eiecto: z eiectū remanet motū ex quo vñ qd eiectēs nō est tūc motor: s̄z aer qui nālīter mouet ex se: cū mouet ex alio vt dicitur in celo z mūdo. B. d. z attractio est vna intētio z est tiratio: forte intēdit declarare per hoc qd attrahēs est cū attracto: qm̄ cū attractio sit tiratio: z tirans sit cū tirato: necesse est vt attrahens sit cum attracto. Et forte intēdit declarare qd tiratio est attractio: z declaratū est qd attrahēs z attractū in simul sunt. ergo z tiras cū tirato. Et prima intētio est manifestior. nā tiras eē cū tirato: manifestius est qd attrahēs eē cū attracto: cū multa vñr attrahere absqz eo qd tāgant vt magnetes. z existimat qd virtus attractiua in plantis z aīalibus est talis: z diximus qd sc̄ba intētio pōt eē: qm̄ in hoc qd attractio re / ducit ad tirationē est latentia: z q̄ si p̄m hęc expositionē voluit notifi care qd tiratio est de attractionē. Ad hoc aut qd querit: qm̄ plura attrahētia vident attrahere sine tractu z sine motu. Dicendū est qd hoc dī attractio equiuoce. attractio. n. i rei veritate est illa in qua attrahēs mouet cū attracto: z hoc qm̄ attractū ad ipsum non fuerit quiescēs. necesse est em̄ vt motus attrahētis sit velocior q̄ motus attracti: h̄ inuenit in vtrūqz volūtaris z inuenit in pluribz virtutibus nālībus: vitalibz: z ideo posita sunt fila in mēbris animalū. Attractio aut in q̄ attrahēs est quiescēs z attractū motum: non est

Hic vñ dī / cere Lō. qd / p̄iecta mo / uent ab ae / re. Vide p̄ / hoc. 8. phy / sic. 82. z 4. / phy. 68.

Prā expō

Sc̄ba expō

Lōpatio ex / pōnū ad in / uicem.

Digressio q̄ / q̄rit vtrū / omni attra / ctioe attra / hēs attra / hat cū mo / tu z tractu.

Attractio / duplex.

attractio rei vitate: attractio mouet ex se ad attrahes vt p'ficiat
Nota 8 mo se: vt lapis mouet ad inferi' z ignis ad supi'. Et s'it opz b' intelligere
tu ferri ad de motu ferri ad magnetē: z nutrimenti ad mēbia. U. g. de motu s'it
magnetē. z gumis ad lupiora corpis: z vlr nutrimenti arborū ad supiora corpa
nutrimenti C S'z est d'ia iter ista z illa q mouent ad locum p'p'iu: qm illa mo-
ad mēbia uent ad locū siue fuerit p'pinqu' aut remot'. Nutrimenta vo nō mo-
uent ad nutritiōnē nisi cū fuerint in aliq' d'ipōne de nutritiōne s'it s'it
rū nō mouet ad magnetē nisi cū fuerit i aliq' qlitate de magnetē. Et
ideo qm magnes fricat cū alio amittit vtutē: nā ferrū tūc nō acci-
pit a lapide i illa d'ipōne qlitate p qua inuātū est moueri p se ad la-
pidē: z hoc manifestū est i ambria q attrahit paleā qm calefit. Ergo
iste modus motionis si dicat attractio nō intēdebat ab Arist. i hoc
noie attractio cū collocet i his q mouent ex se. C B. d. p'iectio erit
z c. i. qm trāsferēs mouet trāslatū ad p'tē ad quā mouet nāt' mouet
motu velociori suo motu nālī. U. g. p'iectio lapidis ad inferi'. C B. d.
z nece est vt trāslatū nā cesset. z c. i. donec motus ei' nālīs fiat veloci-
cior s'm hāc expōne nō erit ista p'iectio cōis oib' modis p'iectiōis.
In p'iectiōe em in q' mot' p'iciētis est cōtra motū nālēs p'iectiōis nō
erit motus trāslati velocior suo motu nālīs q cōtrari' ei'. Cū pōt qz
intelligere ex hoc sermone aliqd cōmune vtriqz ita q ex hoc qd d'it
rit: z p'iectio erit bñ motus trāslati fuerit velocior motu nālī: autē
ligat fortior. Si igit fuerit cōtrari' vincet: z si conueniens addet
ei: z ideo dixit qm expulsio sit fortior: motus em expellētis i vno
qz modo est fortior motu expulsi: z siue motus expulsi cōueniat motu
qui expellētis: aut sit ei cōtrari' sic intelliget residuū.

At vero neq' alterati neq' alterātis nullū est mediū.
Hoc aut ex inductione manifestū. In oibus em acci-
dit simul esse alterans qd vltimū est: z p'rimū qd altera-
tur. Quale entz alterant in eo qd sensibile est. Sensibi-
lia sunt quib' differūt corpora adinuicem: vt grauitas:
leuitas: durities: mollities: sonus: non sonus: albedo:
nigredo: dulcedo: amaritudo: humiditas: siccitas: dē-
tas: raritas: z horum media. S'it z alia que sub sensu
sunt: quoz est calor: z frigus: z leuitas: z asperitas. Hec
enim sunt passiones subiecte qualitatis. His enim dis-
ferunt sensibilia corpōz: aut s'm aliqd hoz' mafus z mit-
nus: z in patiēdo aliqd eozū: calefacta entz z frigefac-
ta: aut dulcesfacta: aut amaricata: aut s'm aliq' aliqd p'ce-
dictoz. S'it z animata corpōz: z inaiata: z animatoz
quecunqz partiū inanimatae sunt.
C Neqz etiā inter alterās z alteratū est mediū. z hoc
deklarabit p inductionē. In oibus em alterationib'

In p'iectiōe
i q' mot' p'ci-
ētis est cō-
tra motum
nālē p'iecti-
ōis nō erit mo-
tus trāslati
velocior suo
motu nālī
z c

In oī alte-
ratiōe alte-
rans ē s'it cū
alterate.

neceffe est vt postremum alteratum z p'rimū alterans
sint insimul. Densum enim alteratū non alterat nisi qz
est sensibile. Per sensibile enim differūt corpora a se in
uicez. U. g. grauitate: z leuitate: duritie z mollitie: albe-
dine z nigredine: dulcedine z amaritudine: humidita-
te: z siccitate: dēitate z raritate: z eis q sunt iter ista: qm
per ista differūt corpora sensibilia: aut s'm magis z mi-
nus in aliquo istoroz: aut s'm q patiunt aliqd istorum.
Corpora enī animata: z s'it inanimata: z illud qd est
ex partibus animatoz non animatum: quando calefa-
cta sunt: aut s'it rigidata: aut amaricata: aut dulcesfacta:
aut passa aliqua p'dictozum alterata sunt.

Cum declarauit q oīs motor motu locali ita q sit causa agēs: nō
est mediū inter illud qd mouet z illud qd mouet ab eozvult declara-
re etiā hoc in alteratione. C Et qz qualitātū a attributarū altera-
tioni alie sunt p'ime: vt calitas: z frigiditas: humiditas: z siccitas: z
alie scde z sunt ille que sunt ex istis. U. g. densum z rarū: z color z
sapor. Et qz hoc nō apparet inductione nisi cōcedat q iste scde s'it
ex p'imis. unde ponat p inductionē q p'ime nō s'it nisi motor tan-
gat motuz. b U. g. calefaciēs calefactū incepit dicere quō sequit
ex hoc. si aliqd corpus cōdenset vt cōdensans tāgat ipsuz s'm q in-
frigidās tāgit infrigidatū. Et s'it illud qd rarefit vt tangat a rare-
faciēte s'm q est calefaciēs: z ideo dixit: dēitate z c. i. densum enim
afferqōne in hoc: qm pōt aliquis dicere q nō est necesse: vt illud
qd densat nō denset donec tangat ab alio denso: z adhuc densum c
non alterat nisi s'm q est sensibile: z s'm q est in caplo qlitatis non
in caplo pōit ionis. Et cū sit in caplo qlitatis tūc p'incipiū motus
eius erit: aut a calitate: aut a frigiditate: z calitas z frigiditas sunt
p'incipia alteratōis: z alterās necio est cū alterato. C B. d. z sensi-
bilia sunt z c. z intēdit corpa p' similiū partiū. d B'ie. n. istorū sunt
in sensibilibus per quinqz sensus: z p'ia sensibilia sunt p'ime qlitates
actiue earū: z sunt caliditas: z humiditas: z frigiditas: z siccitas.
C Et qz intēdit syllogizare q densum z rarū sunt qlitates: non posi-
nones: sic densum z rarū sunt vltime d'ie corpōz cōsilium: z d'ie
corpōz cōsilium sunt sensibiles: ergo densum z rarū sunt de qlitate:
z grauitas e z leuitas: sunt numerate i tactu z s'it durities z mol-
lities: z sonus z silentiū in auditu: z albedo z nigredo in visu: z dul-
cedo z amaritudo in gustu: z voluit numerare eas vt appareat per
inductionē q vnaqueqz earū non cōpletur: nisi p' alterationem: z
in alteratione alterās semper est cum alterato. C B. d. aut ita q pa-
tatur aliqd istorum. i. z q omnia corpora mota non diuersant nisi
patiēdo s'm aliquam istaz qualitatum: siue corpora fuerint aiata
aut inaiata: z dixit hoc: q corpus nō agit aliqua istarū qualitātū:
nisi qz disponit per illā. C Et cum posuit q iste sunt d'ie sensibilibuz

a Qualita-
tū attribu-
tarū alterā
tōi alie p'ie
alie scde.
b Dic' v' d'ā
cere qz rarū
tas z dēsi-
tas nō s'it
nisi a calo-
z a frido.
c Dēsiuz nō
alterat nisi
s'm q ē sen-
sibile z s'm
q ē i ca. qlis
tatis: nō in
ca. pōnis.

d B'ie cor-
pōz p' s'ituz
p'iu sunt i
sensibilib' p
gnqz sensus
ex q vt velle
d'ias eltoz
eē qlitates
z p' oīs qz
sunt s'it. S'z
vide opp. s.
phy. c. 10. z
8. me. c. 5.

e Grauitas
z leuitas s'c
nūerate in
tactu ex qz
p'z q s'it qlis
tates. S'z vi-
de opp. 2. de
aia. c. 108.
vbi dicit qz
s'it s'it. z. s.
me. 18. v. qz
sunt quāti-
tates.

et fuit manifestum in oib' qm indiget in hoc q' patiant fm vnaquaq' istar' qlitatu: vt calefiant aut infrigident: sed q' calefacies et infrigidans agit calefactu et infrigidatu: verificauit illud qd intendebat declarare: et est q' o'e alteras agit alteratu: et hoc ite debet cu dixit: cor pora. n. alata et. i. et necesse est vt isti sint modi alterationis: q' omne corp' alatu aut inatatu no' d' alterari: nisi cu calefit aut infrigidat: aut patit fm aliqua istar' qlitatu: q's numeramus. s. p'oz sensibilia.

Et ipsi aut sensus alterant: patiuntur enim. Actus enim ipsoz motus est per corpus patiente aliquid sensu. Scdm quecuq' igitur alterantur inanimata: et animata fm oia hec alterant. Scdm quecuq' autem alterantur aiata non fm hoc alterant inanimata. Scdm enim sensus non alterantur. Et latet cuz alterantur in aiata. Nihil. n. phibet et aiata latere cum alterant: cuz non fm sensum accidit. Quod est alterationis ipsis. Si qdem igitur sensibiles sunt passiones: ois per hoc alteratio est. Hoc autem manifestum est q' patiens et passio simul et hoz nullum est medium. Huc enim aer est priuus: aeri aut continuat corpus: et sic superficies qdes ad lumen terminat: lumen aut ad visum. Sicut autem et auditus et odoratus admouens ipsa pmum. Eodem modo et simul: et gustus sapor est.

Et ipsi et sensus alterantur q' patiuntur. Actio enim eoz est motus. Et omne fm q' alterantur inaiata: per illud et alterantur aiata. Sed non per omne illud per quod aiata alterantur: alterantur inaiata. Non enim alterantur per sensus. Et cum accidit et vt alteratio illorum sit sine sensibilibus non percipiemus alterationem. Et cum passiones precedunt tunc forme erunt sensibiles: et mediantibus formis erit alteratio. Ergo manifestum est q' faciens passionem: et patiens in simul sum et inter illa non est medium. Aer. n. est continuus: et corpus est coniunctum aeri: et superficies seqt lumen: et lumen visum: et fm hunc modum et auditus et tactus sequuntur primum motorem: et sicut gustus et gustus.

12

Cum declarauit q' in oibus alterationibus apparet q' iter alterati et alteratum non est medium et existimatur q' sensus patiunt q' modo modorum sensibilia que alterant eos: vult declarare in illis

et q' necesse est vt alterans et alteratus pmu sint simul. Et dixit: et ipsi etiam sensus alterant. i. et in sensibilibus etiam inuenit aliqua alteratio quodammodo. B. d. q' agunt se3 qm actio eoz est motus. s. mouere non moueri: et pati non agere. Sunt. n. de virtutibus passiu: non actiu. Et cu narrauit q' in sensibus inuenitur modus alterationis alius a modo alterationis que est in ipsis sensibilibus: cum ista alteratio sit corporalis: et illa spualis: vt declaratum est in libro de anima: narrauit q' res aiare alterantur per duas alterationes ism: et anima narrauit q' res aiare alterantur per duas alterationes ism: s. spualem existentem in sensibus et corporalem existentem in sensibilibus. Inaiata aut no' alterant nisi altero gne tm. Et dixit: et o'e per qd alterant et. i. et ca in hoc est qm aiata alterant per sensus et p no' sensus inaiata aut alterant per non sensus tm cum non heant sensus. B. d. et cum accidit et. i. et accidet aiatis alterari sine sensibus: tunc alteratio non comprehendet neq' percipiet queadmodum inaiata no' comprehendit hoc q' non est ita qm alterant fm sensus: qm tunc comprehendemus alterationem. B. d. et cum passiones pcedunt et. i. et cu passiones pcedunt sensus: et media que sunt inter sensus et qlitates sensibiles: tunc qlitates erunt sensibiles. i. comprehensibiles a sensu. Et intendebat per hoc q' passio cois est nae in hoc q' sensus comprehendat sensibilia: sed in coi passione declaratum est q' alteras est cu alterato: ergo necesse est vt passio sensuum sit hmoi. s. q' inter eos et inter postremum agēs non sit medium: et q' alterans in eis sit cum alterato. B. d. et mediantibus formis: et. i. et mediantibus qualitatibus sensibilibus: et existentibus in corpore qd sequit sensus alterantur sensus. Et cum declarauit hunc smonem dixit: ergo manifestum et. i. et intedit p faciens passionem qlitatem q' est in corpore agere in sensibus: et p passionem: passionem existentem in instr'o. B. d. aer enim est continuus et. i. et no' dz aliqs dubitare de sensibus q' mouentur a sensibilibus de remoto vt in visu. color. n. mouet aerem: et aer mouet sensum: aer. n. continuus est cum sensu: et corpus sensibile pinctu est cu aere. B. d. et superficies et. i. et superficies in q' est color tangit corpus illuminatu. s. aer illuminatu: et aer illuminatus tangit visum: et accipit hic lumen loco illuminatu: et intedit p luminatu dyaphanu in actu non illuminatu ex se. B. d. et fm hunc modum et et. i. et in/terdit p pmu motorem in auditu motu q' est in aere q' pcutit coccaum auris. in olphatu vo' est odor pueniens ad nares. B. d. et sicut et. i. et ita est de sensibus quoz sensibilia sunt separata sicut de sensibus quoz sensibilia sunt tageria. U. g. in gustu et tactu. In sensibus enim quoz infra tagit sensibilia no' est dubiu in hoc sicut est in eis qui sunt separati a sensibilibus. Et cum declarauit q' inter motorem et motum pmum in alteratione no' est medium: neq' in ipsis sensibus: si vocat alterationem: incepit declarare hoc in augmento: et dixit.

Sicut autem et in inanimatis et in insensibilibus. Et quod augetur et augens. Appositio enim quedam est augmentum: quia simul sunt: et quod augetur: et augens: et decrementum. Decrementum autem causa ablatio quedam est. Manifestum igitur est q' mouentis ultimi et primi

Sensus sunt de virtutibus passiuis no' actiuis. Id. 2. de anima. c. 51. 52. 59. et 60. Id. 3. de anima. c. 18. Luc. Alex. et. Pro h' vid. 2. de anima. t. c. 57. et 58.

Auges et actus sicut.

quod mouetur nullum est medium: p̄m medium mo- uentis: et eius quod mouetur.

Et si est de augente: et augibili augmentum est ad- ditio: et sic augmentas et augmentatus erunt simul. Et si est diminutio et subtractio. Manifestum est igitur quod inter pos- tremum motum et primum motorem non est aliud medium.

13 **C** Dicitur et si declarabitur quod inter augmentans et augmentatum non est medium. Augmentum enim est additio augmentati: sed inter illud cui additur et illud quod addit non est medium: et hoc manifestum est: unde necesse est quod augmentans et augmentatum sint insimul: et si de dimi- nutioe. Diminutio enim est subtractio diminuti: et subtractus neces- sario est cum in illo a quo subtrahitur. **D. d.** et manifestum est igitur quod inter et. et vocat ipsum primum motorem. i. quod mouet sine medio non quod est primus natus. et in quibusdam libris dicitur manifestum est igitur quod inter postremum motorem et primum motum non aliquid est omnino: et in- tendit quod inter primum motum a motore et illud non est aliquid: siue motor fuerit primus aut postremus. s. quod primum motum ab aliquo mo-

C Probat quod omnis alteratio fit in sensibilibus et in pre- anime sensitua.

C Noniam autem que alterantur oia alterantur a sensibilibus: et solum horum alteratio est, quecumque per se dicuntur pati ab his: ex his considerabimus.

C Quoniam autem omne quod alteratur alteratur a sensibilibus: et quod alteratio est istorum solorum: et illorum que re- ciipiunt passionem ab istis: scietur ex hoc quod narrabimus.

14 **C** Incepit huius perferari de hoc quod motus alterationis est de predicamento qualitatis in genere qualitatis passiuę. **C** Et dixit: quoniam autem omne quod alteratur et. quoniam autem omne quod mouetur motu alterationis mouetur in genere sensibilibus. s. i. tangibilibus: aut in sapore: aut in calore. **C** Et considerandum est verum istud mo- dus inueniatur in omnibus sensibilibus: aut in quibusdam. Et est manifestum quod ista alteratio inuenitur in prima proprietate que est in tactu. s. caliditate et frigore. et sic. et huius. Et si per se esse in proprietatibus sequentibus ista. **C. g.** duritie: mollietie. Sed in primo est in primis qualitibus. In istis autem secundo et mediantibus primis et si per se in gustu. In sonis autem videtur quod alteratio de graui in leue est modo equoco cum istis: cui sonus fit passio facta in aere a percussione corporum. In olfactibus vero qualitates manifeste sunt sed proprietaria latent in eis: ut deum est in libro de anima: a et cum ita sit cum dixit: alterantur a sensibilibus: intelligendum est ab omnibus sensibili- bus si intellexerimus vltimate finem excipiemus sonos. **D. d.** et quod alteratio est istorum solorum. i. et manifestum est quod motus alterationis est istius generis tamen de predicamento qualitatis. **D. d.** et eorum que recipiunt istas

Documtu.

In primis quod
litate est
et principaliter
alteratio: in
secundis autem est
mediantibus
primis.
a 2. de anima,
et c. 92.

qualitates ab alijs/per se non per accidens. q. d. quod iste motus attri- butur qualitatibus que sunt in hoc genere: et rebus que recipiunt per se istas qualitates.

C Hinc enim maxime si aliquis intelligat in figuris: et in formis: et habitudinibus: et horum remotionibus: et acce- ptionibus videtur quod est alteratio. Non est autem neque in his: sed sunt hec: cum quidam alterantur. **Densata. n.** aut rarefa- ctarant cum sit calida aut frigida materia: alteratio. n. non est. Ex quo quidem est forma statue: non dicimus formam: neque ex quo figura pyramidis est aut lecti: sed de nomi- nates hoc. Hoc quidem est eneu: illud vero cereu: aliud vero ligneum. **Q**uid autem alteratur dicimus. **Humidum. n.** est es dicimus: aut calidum: aut forte. Et non solum sic: sed hu- midum et calidum es: equoco dicentes passioni materiam. **Q**uoniam ergo ex quo quidem est forma et figura et quod scilicet est equivoce non dicuntur cum figuris que sunt ex illo. **Q**ue autem alterantur cum passionibus equivoce dicuntur: manifestum est quod in solum sensibilibus alteratio est.

C Dicam igitur de alteratione quod proprie videtur esse inter alias qua- litates in figuris et formis: et vestit eas et denudat. Et in eis sunt in istis: sed ista sunt quoniam aliqua alterantur. **Q**uoniam enim materia densatur et rarefit et calefit aut irigidatur. **A**lteratio ve- ro non: quoniam id ex quo fit forma idoli non dicimus ipsius esse forma: neque illud ex quo fit figura: aut figura lecti esse figura. **S**ed denotant nomina ut dicimus in illo quod est cupreum. in hoc autem cereu. et in alio ligneu. In altera- tio vero dicimus illud. **D**icimus enim in cupro quod est hu- midum: aut calidum: aut duru. Et hoc non hoc tamen: sed di- cimus quod humidum et quod calidum est cuprum. Et sunt com- mune per hoc quod materia recipit passionem. **C**um igitur il- lud ex quo fit forma aut figura facta non habet comitatem in nomine cum figuris ex quibus facte sunt. **A**lteratur autem in nomine cum passionibus ex quibus alteratur. **M**anifestum est quod in solis sensibilibus est alteratio.

Cum voluit declarare quod transmutatio que dicitur alteratio non inue- nitur de generibus qualitarum quattuor: nisi in genere sensibilibus: et si quis videbit eam esse in alio genere dignius est ut sit in genere qualitatis

existētis in q̄ritate: z in formis que sunt in aīato fm q̄ est aīatum. Incepit declarare hoc hic q̄ nō inuenit in istis ḡnib⁹: ex quo appēbit q̄ cū istis nō inueniat: q̄to magis in ceteris generib⁹ qualitatō. Et dixit: dicam⁹ igit̄ de alteratiōe zc. i. qm̄ si transmutatiō que dicit̄ alteratiō fuerit in alio genere p̄ter genus qualitatū passiuarū existimātū est ipsam esse in figuris que sunt in genere qualitatō: q̄ est in q̄ritate: p̄ q̄ est q̄ritas: z in formis que sunt in aīa z aīato q̄ est aliud genus. B. d. z vestire z denudare. i. z dī aliqd̄ alterari qm̄ recipit aliquā istaz figuraz: z qm̄ denudat̄ ab ea. Et intendebat declarare q̄ mot⁹ alteratiōis si existimāt esse in istis reb⁹ existimāt apud generatiōē z corruptiōē earū: nō quando sunt fixē.

2 **Figura est q̄ritas i q̄ritate fm q̄ est q̄ritas.**

3 **Densitas z raritas sūt q̄ritates i se quētes frigidū z calidū. S; vid̄ oppositū p̄ met. cō. 15. Et in p̄dicamētis ca. d. q̄ritate. ybi d. q̄ sunt in p̄dicamētō sit⁹. Et i cō. 84. quartū phys. d. q̄ sunt q̄ritates. Et i. 8. phys. 77. d. q̄ densari z rarificari sunt motus locales. a d̄ne q̄ recipiūt foras nō d̄nr foras me. 2. h̄c. 7. meta. 24. z 34.**

Et cum declarauit q̄ nullus existimāt alteratiōē esse in aliquo ḡne qualitatis: nisi sit in istis duob⁹. Incepit declarare q̄ nō inuenitur in istis duob⁹: z dixit: s; ista fiunt quando alterant̄ aliqd̄. z in istis duob⁹ generib⁹ nō inuenit̄ alteratiō. S; generatiō rerū existentiū in istis duob⁹ generib⁹ sequit̄ verā alteratiōē: nō qz alteratiō existit in eis sicut in rebus que alterant̄ in rei veritate. Et hoc intendebat cum dixit: s; ista fiunt zc. i. s; iste qualitates fiunt qm̄ alterant̄ ille que sunt q̄ritates alterabiles in rei veritate. Deinde narrauit q̄no accidit hoc: z dixit: qm̄ mā densat̄ zc. i. z ḡnatio formarū z figuraz sequit̄ alteratiōē materiaz: aut qm̄ cōdensat̄ z rarefit̄ fm vi d̄ntes: p̄ raritas z densitas sunt cāe ḡnatiōis z corruptiōis: aut qm̄ calefit̄ aut infrigidat̄ fm q̄ est verum in se: ita vt mihi videt̄ est intelligēdus iste locus. Densitas enī z raritas sunt qualitates se quētes calidum z frigidū. Densitas enī nil aliud est nisi trāsmutatiō alicuius ad minōre magnitudinē: z raritas ad maiōre. Antiqui v̄o dicebāt q̄ densitas est cōstrictiō poroz corporū z raritas ex p̄sio: z q̄ he due sunt cāe ḡnatiōis: cum ḡnatio apud eos sit cōgregatiō z segregatiō: z hoc bene cōcessum est in corporibus habētibus poros: s; nō sunt cāe ḡnatiōis z corruptiōis vt fingebāt: s; sequuntur ḡnatiōē z corruptiōē. B. d. alteratiō vero nō. i. q̄ aut generatiō figuraz z formarū sit alteratiō impole est. materie a enī q̄ recipiūt formas nō dicunt̄ forme. U. g. qm̄ cuprū nō dicit̄ idolū: qz cuprō nō dat̄ hoc nomen: neqz lignū hoc nomen lectus. B. d. neqz illud ex quo sit figura zc. i. neqz illud ex quo sit figura z est cera vt figura z s; lignū nō dicit̄ lectus: neqz ēt ecōuerso. s. q̄ forma nomenē a noīe māe. U. g. vt lectus dicit̄ lignū. B. d. s; denotant̄ zc. i. s; me: s; nō nominant̄ a noīe māe: tñ denotant̄: vt cūz d̄r q̄ idolū est cuprēum nō cuprū. Et cūz posuit q̄ figure z forme que sunt in aīa z aīato non notant̄ a noīe māe: s; denominant̄: incepit narrare q̄ nō est ita in alteratiōe: z dixit: alteratū vero zc. i. illud aut q̄ recipit alteratiōē nominat̄ a nomine eius in qd̄ alteratur: vt cum dicitur q̄ cuprū qd̄ alterat̄ ad caliditatē: aut ad frigiditatē: est calidum: aut frigidum: sed cuprū qd̄ alterat̄ ad aliquam figuraz non dicit̄ illa figura. Verbi gratia. vt cuprū sit triangulus. Deinde dicit̄ alteratū vero dicit̄ illud. i. qm̄ subiectū alteratiōis denominatur a qualitate que est in alteratiōe dicimus enī frigidum z humidum intendendo subiectum frigiditatis z humiditatis: z cum dixit hoc. B. d. cāe z dixit: z sunt cōia in nomine zc. i. z subiectum

accidēs edicant in eodē nomine: qz subiectū nō exit a sua substan-
 tia existēte accidēte: sicut subiectū recipiens formā exit a sua substan-
 tia existēte forma: z hec est d̄tia inter formas z accidēs. Deinde
 induxit syll̄m super hoc z dixit: cū igit̄ ex quo sit forma zc. z cōposi-
 tio istius sermonis est in sc̄da figura sic. Illa que recipiunt formas
 nō comunicant in nomine in rebus alteratis. S; alterabilia cōmu-
 nicant in nomine cum passionibus. Ergo illa que recipiunt formas
 non sunt alterabilia.

Subiectus non exit a sua substantia existente forma: z hec est d̄tia inter formas z accidēs. Deinde induxit syll̄m super hoc z dixit: cū igit̄ ex quo sit forma zc. z cōpositio istius sermonis est in sc̄da figura sic. Illa que recipiunt formas nō comunicant in nomine in rebus alteratis. S; alterabilia comunicant in nomine cum passionibus. Ergo illa que recipiunt formas non sunt alterabilia.

2 **Similius z aliter dicere incōueniēs est. Dicere enī hominē alteratū esse: z domū accipientē finē/ridiculūz est. Si perfectiōē domus tectiōē: aut lateratiōē dicimus alteratiōē esse: laterata autem domo: aut cooperta alterati domum.**

3 **Et p̄tingit etiā inopinabile hoc modo. Dicere enīz hominē alterari z domū alterari cūz cōpletur z perficitur/est derisibile. Qm̄ si dixerimus q̄ p̄fectiō domus que est cooperire cūz tegulis: z facere tegulas est alteratiō: Dicemus q̄ cum domus est cooperta z fuerint tegule q̄ alteratur.**

16 **Et iste est alius sermo in quo declarat q̄ figuraz generatiō non est alteratiō: z q̄ si aliquis posuerit q̄ generatiō figuraz est alteratiō: p̄tinget ei ponere q̄ generatiō in substantia est alteratiō: qd̄ est valde improbabile. z similitudo inter illa est: qm̄ subiectū in eis nō est idem de principio generatiōis ad finē: z ideo generatūz non nominat̄ a nomine subiecti. Et qz igit̄ iam apparuit ex predicto sermone q̄ figure in hoc sunt similes formis substantialibus: q̄ idem cōtingit in eis: incepit declarare qd̄ accidit de inopinabili: si dixerimus q̄ figure dūz generant̄ alterant̄. Et dixit. z cōtingit etiā inopinabile zc. i. z dicēs q̄ ḡnatio figuraz est alteratiō cōtingit ei magnā inopinabile: z est dicere in hoc cūz generat̄ q̄ alterat̄: z s; in domo. Conueniunt enim in hoc q̄ subiectū eorū nō est idē de principio motus vsqz ad finē: induxit illud inopinabile: z dixit: qm̄ si dixerimus q̄ p̄fectiō domus zc. id est qm̄ ipossibile est dicere domum alterari cū generat̄: nisi dicam⁹ q̄ domus iam p̄fecta est: qd̄ claratū est ipsam esse substantiā: vt tectū z tegule est ex genere qualitatū: qd̄ d̄r alteratiō. i. qm̄ si dixerim⁹ q̄ p̄fectiō domus que est ligna z tegule: tunc possum⁹ dicere q̄ generatiō dom⁹ est alteratiō. Et existimatur q̄ in hoc sermone destruxit aīas: qd̄ apper̄ ex hoc qm̄ intendebat: s; hoc nō dicit̄ in domo: qm̄ sua generatiō perficitur: ergo neqz hoc dicitur in eo dum generat̄. Sed tamen hoc verū est in cōsecutiōe cōuertibili sicut in ista. Nam cum posuerim⁹ q̄ illud qd̄ generatur alterat̄: sequit̄ vt generatum sit in capitulo alteratiōis. Et similiter cum posuerimus q̄ generatū sit in capitulo alteratiōis: sequitur vt generatiō sit alteratiō.**

Bubium. Solo. In puertibilib⁹ ar/ guera d̄stru ctiōe aītis ad destr/ cōez p̄ntis

Manifestū autē est qd est alteratiōis nō est in his que sunt. Neq; enī in habitib⁹. Habitus enim virtutes z malitie sunt. Virtus autē oīs z malitia ad aliqd sunt. Sicut sanitas quidē calidōz z frigidōz cōmēsuratio quedā est: aut eoz que sunt intra z ad cōtinens.

Declaratū est igit qd alteratio nō est in eo qd generatur. Qm̄ neq; in formis. Forme enī sunt virtutes aut vitia. Et virtus z vitium sunt de caplo relatiōis. Quē admodum sanitas est de aliqua tēperantia ex reb⁹ calidis z frigidis. Aut intrinseco: aut in respectu aeris cōtinentis. Et similr pulchritudo ē z fortitudo sunt de caplo relationis: sunt. n. dispōnes animaliz in respectu nobilissimi animalū. Et dico laudabilissima dispōsitiōne illā que est naturalis pura. Et cuz virtutes z vitia sunt de caplo ad aliqd: z illa q̄ sunt de caplo ad aliqd nō habēt gnationē: neq; vniuersalr alterationem; manifestum est qd alteratio nō est in formis.

Virt⁹ e vi/ ruz sunt in capitulo re/ lationis.

17 Cuz declarauit qd in gñe qualitatis que est in q̄ritate nō est alteratio: incepit ē declarare hoc in alio genere p̄dicamēti qualitatis. i. in formis que sunt in aīa z in animato: z incepit a formis que sunt in corpore. Et dixit. declaratur igit qd alteratio zc. i. z cum declaratum sit qd alteratio nō est in eo qd generatur neq; in eo qd est de genere generati. i. de gñe formaz: manifestū est qd nō est etiam in formis que sunt in animato: z narrauit hoc: dixit: forme enī sunt virtutes: aut vitia. s. qm̄ omne qd attribuit corpori animaliz est virtus: aut vitium. i. aut virtus corporalis vt pulchritudo z fortitudo: aut vitium vt turpitudine. Beinde posuit aliaz ppōnez: z est qd virtutes z vitia sunt relatiua. Et qd hoc in quibusdā manifestū ē qd in quibusdā: incepit exēplificare de apparētibus: vt declararet illā que latent: quē admodū sanitas zc. i. z quē admodū manifestū est qd sanitas est aliq̄ tēperantia. i. mediocritas iter res calidas z frigidās: aut in cōplōz corpis z mēbroz: aut i reb⁹ z tñētib⁹ corp⁹ in respectu

corpore. Beinde autē relatiuū dicit in respectu extremoz. Sicut ap/ parec hoc in fortitudine z pulchritudine: qm̄ sunt relatiue. Et cū declarauit qd fortitudo z pulchritudo sunt sicut sanitas: incepit dicit illud in quo cōueniūt: ex q̄ certificat ea esse relatiua: z dixit: sunt enī dispōnes zc. i. z pulchritudo z fortitudo sunt in caplo ad aliqd sicut in sanitate: qd pulchritudo z fortitudo: z alie forme corporales similes his/ sunt dispōnes laudabiles in animab⁹ que nō intelligūtur nisi in respectu laudabilissime dispōnis. s. in respectu aīalis nobilissime dispōnis. Et oē qd intelligit in respectu alterius est ad aliqd necessario. Dispositio enī laudabilissima aīalis est: vt in omnibus dispōnibus suis sit fm̄ cursum nature: z pulchritudo in aliq̄ aīali est dispō in forma creature considerata fm̄ dispōne quā hz in creatione respectu nobilissimi aīaliū in illa specie: z est illd qd in omnibus suis dispōnib⁹ est fm̄ cursuz nāe. Et sicut fortitudo est: dispō fm̄ cursuz nāe eius in potētia: z qd fortitudo est ad aliqd manifestū est: nō. n. dicit: nisi in respectu debilitatis: z sicut est a d pulchritudine cum dicit in respectu turpitudinis: est enī vlr p̄portio inter mēbra media z extrema. Et cū declarauit qd iste forme sunt ad aliqd: dicit: cum virtutes zc. i. z cum sit declaratū qd forme z virtutes corporales sunt ad aliqd: sit declaratum in quinto istius libri qd in p̄dicamento ad aliqd non est generatio: neq; transmutatio: neq; alteratio: manifestum est qd sequitur in prima figurat qd in formis corporalibus z inanimatis nō est alteratio.

Neq; circa virtutes anime z malitias. Virtus. n. p̄fectio quedā ē. Unūq; enī tūc maxime p̄fectū est: cuz attingit pprie virtuti. Et tūc est maxie fm̄ naturā. Sicut circulus tūc maxie fm̄ naturā est. Cū maxie circulus sit. Malitia autē corruptio horuz z remotio est. Neq; ē in virtutib⁹ z vitijs anime. Virtus enī ē ali qua p̄fectio. Unaqueq; enī rez tūc est p̄fecta in illa hora pprie in qua puenit ad virtutē ppriaz. Et erit i fine dispositionis naturalis. Quē admodū circulus tūc erit in dispositione naturali cuz erit circulus in fine. Virtus autem distat z separatur ab illa.

Cuz declarauit qd alteratio nō est in gñe qualitatis que est in q̄ritate in eo qd est q̄ritas: incepit declarare hoc in formis aīatis: z incepit in hoc a virtutibus moralib⁹ anteq̄ a cōprehensiuis. Et dixit: neq; ē in virtutib⁹ z vitijs aīe. Beinde induxit signū sup hoc: z dixit: virtus enī est aliqua p̄fectio. i. z in p̄fectione nō est mot⁹ alterationis: ergo in virtute nō est alteratio: cū generatio eius nō sit alteratio. Et cum posuit qd virtutes sunt p̄fectio: z intēdit declarare qd p̄fectio nō est alteratio: incepit declarare ppōne per quam declarat hoc: z est qd p̄fectio nō est diuisibilis: alteratio autem est in re diuisibili fm̄ magis z minus: vt dictum est in quinto de motu: qd non inuenitur nisi in rebus diuisibilib⁹: z dixit: qm̄ vnaqueq;

Mediū re/ lationū dī i respectu ex/ tremoz.

De qd itel/ ligit i respe/ ctu alteri⁹ ē ad aliqd ne/ cessario.

Que sit di/ spō lauda/ bilissima in aīali: z qd sit pulchri/ tudo.

De qd itel/ ligit i respe/ ctu alteri⁹ ē ad aliqd ne/ cessario.

Unūq; qd tūc maxie p̄fectū ē: cuz attingit pprie virtuti z tūc maxie est fm̄ naturam.

18

5. phy. t. cō/ men. 10.

Perfectio e
Indivisibilis
qz est finis
rei naturalis
z finis est in-
divisibilis.
Idē. 6. ph.
tex. cō. 46.

Mortū eē i
eis que hnt
mediū p r
h. z. 5. ph.
tex. cō. 22.

verus est perfecta in illo tpe in quo puenit zc. i. z perfectio est indivi-
bilis qm aliqd nō fit pfectū nisi in tpe in quo puenit ad pfectionē
cā in hoc q istud tps est indivisibile est: qm illud qd puenit in illa
hora est indivisibile: z est pfectio qz est finis rei nalis: z finis est in-
divisibilis. B. d. z erit in fine rei nalis. i. z ens erit i eo in fine rei nā-
lis: z cum hora in qua inuenit perfectio est indivisibilis: z est decla-
ratus qz ois motus est in divisibili: manifestū est qz alteratio nō est
in pfectioē. Et cū pōnit qz perfectio est in fine rei nalis: z qz fi-
nis rei nalis est indivisibilis: inceptit demōstrare hoc i circulo: cū hoc
manifestū sit i eo. s. qm est pfectio indivisibilis: nō. n. est circulus ma-
gis qz circulus: z dixit: quē admodū circulus zc. i. z pfectio rerum
nāliū est indivisibilis: qz sunt in fine: nō ante: sicut est dīspō in cir-
culo. Qm pfectio eius est qm fuerit in fine: nō enim est circulus ante
finē. z. g. d. z pfectioēs sunt indivisibiles: qz pfectioēs sunt nō
perfectioi circuli: quē admodū circulus nō est circulus ante finem.
Sīr est in alijs pfectioib. Et cū declaravit qz virtū est indivi-
bilis: declaravit hoc ē in vitio. z. d. z vitū zc. i. z vitū est separatio
z remotio ab illa fine indivisibili: z cū iste finis est indivisibilis: z
illud qd distat ab eo maxie est indivisibile: z sic nō est mediū inter
virtutē z vitū. Morū aut est in eis inter q est mediū: vt declaratus
est in qnto: z totū hoc intellectū est ex suis verbis potētiā.

Et quidez igitur cum quiddā alteratur: z acceptio
virtutis: z remotio malitie: alteratio tamē horum neu-
trum est. Qz autē non alteretur aliquid horum mani-
festus est. Virtus quidē enim aut impassibilitas que-
dam est: aut passibile est sic. Malitia autem passibilis
est: aut contraria passio est virtuti. Et hoc totum est qz
morale virtutes in voluptatib⁹ z tristitijs esse accidit.
Aut eniz sūm actū est qd est voluptatis: aut per memo-
riam aut spem. Siquidē igitur sūm actus est: sensus est
cā. Si vero per memoriā aut per spem ab ipso est: aut
eniz insunt qualia passi sum⁹: reminiscētib⁹ voluptatio
aut qualia patiemur sperantibus.

Et diminutio a virtute z denudatio a vitio sunt qz
aliquid alterat. Sed neutrū est alteratio. Et signū ē
qz aliqua alterant manifestū est. Virtus eniz est aut in-
receptibilitas passionū: aut receptio earū tali mō. Vir-
tū aut ē receptio passionū cōtrario mō illi quo virtus
recepit eas. Et vlr accidit qz virtus moralis fit in mo-
dis voluptatis z tristitie. Voluptas. n. aut ē actu aut p
rememorationē aut spe. Eius aut qd est actu causa est

sentio

sensus. Illud autē qd est per rememorationē: aut per
spem erit sūm hoc. Voluptas eniz accidit nobis: aut p
rememorationē eius qd habuimus ex ea: Aut p spem
ad illud qd habendus est.

Cum declarat qz in qualitate que est in quātitate nō est altera-
tio: qz gñatio eius sequit alterationē: z declaravit qz in virtutib⁹
nō est alteratio: vult declarare qz sequitur alterationē: qd non
fit in formis corporalib⁹: qz manifestū est eas sequi alterationē.
Et dixit. z diminutio zc. i. z vitū z virtus sunt a reb⁹ alterati-
o: sed factio eaz in se nō est alteratio: cuz sunt indivisibiles: vt de-
claratū est. Deinde induxit signū sup hoc: z dixit. z signū qz aliq
alterant manifestū est: quoz alterationē sequit factio virtutū z vi-
tiorū. Virtus. n. aut est p prohibitio viciōsi a receptioē passionū corpa-
liū: aut est receptio passionū mō terminato: z quocūqz fuerit nece-
e vt sequant passionē. Si aut fuerint medie in passione. sicut. n. est
vlt⁹: Manifestū est qm sequunt mediū in passione. Ipsa. n. passio
corpalis erit p alterationē imo est ipsa alteratio: z sīr si sequit im-
passibilitatē. Prohibitio. n. a passioē prava erit p passionē contrariaz
illi passioi prave. Et cū dixit qz virtus sequit alterationē: cum
sequit passionē. z passio est alteratio: dixit hoc ē in vitio: z dixit:
virtū aut est zc. i. vitū aut sequit receptionē passionū q sunt tra-
rie passionib⁹ quas sequūt virtutes. Sed querit quo vī qz vir-
tus sequit passionē laudabile: z vitū passionē illaudabile: z passio
laudabilis z illaudabilis sequunt virtutē z vitū. Virtus eniz est
habitus p quē patit passionē laudabile. Et vitū est habitus p quē
pariatur passionē illaudabile. Ad hoc aut dicēdū est qz isti duo
habitus acquirunt cōsuetudine passionū laudabiliū aut illauda-
biliū. Ergo existētia eozū pfecte necessario sequit passionē: Et cū
fit declaratus qz virtus z vitium sequitur passionē: est declaratum
qz passio est alteratio: sequit ex hoc qz virtus z vitium sequunt alte-
rationem. Deinde. d. z vniuersalr accidit zc. i. z virtus moralis
est in voluptabili z cōtristabili. s. In querēdo voluptabile: z fugien-
do cōtristabile sūm qz oportet: z quado oportet. z intendebat per
hoc dicere qz virtus sequitur passionem. Nam querere voluptabi-
le: z fugere cōtristabile sequunt passionem. Et syllogismus com-
ponitur sic. Virtus inuenitur in cōtristabili z voluptabili. Et cō-
tristabile z voluptabile sequuntur passionem. Ergo virtus sequit
ur passionem. Et similiter declarabitur per hunc syllogismū in vi-
tū. Et qz voluptabile aliud est in preterito: z aliud in futuro: z decla-
ravit hoc z. d. voluptas eniz aut est in actu zc. i. z intēdit per actum
tempus presens: z per rememorationē preteritum: z per spem futu-
rum. Et qz vnusquisqz istozū trium modozū voluptatis proprius
est alicui virtuti virtutum anime: z dixit: eius vero que est in actu
causa est sensus: idēst voluptatis enim que est in actu causa est: qz
comprehenditur sensu qui est in actu. Et eius que est per spem causa
est sensus: sed de sensu qui est in potentia: ille qui iam exiit in actū
appū est virtuti rememorative: z ille qui futurus est imaginatiue.

19

Dubium

Solutio

Lōmē. Auer. sup physicū. 00

Belecta// mur per re// memoratio// nez qñ ima// ginati su// mus illd re// memo: atū// q. iaz existz// in actu.

Belectamur. n. per rememoratiōē: qñ imaginati sumus illud re// memoratū. q. iam existet in actu. Et similr est de sperato. Omnia igit pudent a sensu: z ideo dixit: voluptas. n. accidit nobis zc. Et q. intēdebat per hoc cōfirmare q voluptas sit a passiōe q sit a sensibili: z q voluptatio est per speratū: z illud qd sciendū est pōt hic fieri cōclusio. s. q voluptas sequit passioē a sensibili. Qm ne/ cesse est si voluptas si passio: aut sequat passioē ut facta sit a pas/ sione sensibili: cū sit positū q passioes frant a sensibilibus: z intē/ sibilibus. Et idē dissoluit questionē narrādo q voluptas in pterito z futuro est sensibile in potentia. z q cōprehensio sensibilibus in potē/ tia. z in actu sequit eam necessario passio.

Et vero neq; in intellectuā pte anime est alteratio. Sciens enīz maxime ad aliqd dicit; hoc aut manifestū est. Scdm enīz nullaz potētiā in mouētib factum est q est scie: sed existente quodā. Ex ea enim que est sū ptez experiētia vniuersalē accipim sciaz. Neq; igit accō generatio est: nisi aliqs respectioē z tactū generatio/ nes dicat. Hmōi enīz est actus. Que aut ex principio est acceptio sciētie nō est generatio neq; alteratio. In gescēdo a nāq; z sedēdo aia sciēs sit z prudēs. Sicut igit neq; cū dormiēs surgat aliqs: aut ebi⁹ pauset: aut infirmas ordinet factus est sciēs q̄uis prius nō pote/ rat uti: z sū sciam agere. Sed mutata p̄urbatione z in statū reueniente intellectu inerat potētia ad sciētie cō/ gruitatem. Hmōi igit aliqd fit z qd est ex principio in scia exntia. Turbatōis enīz quies quedā est restitutio. Neq; igit infantes possunt addiscere: neq; iudicat sen/ sibus similr senioribus: multa enīz turbatio. circa hos z motus. Statur autez z pausat turbatō aliquādo quidez natura aliquādo autē ab alijs. In vtriq; autez his alterari aliquid accidit: sicut cuz surgat z fiat vigi/ lans ad actum. Manifestuz igitur quātum ipsum alte/ rationis in sensibilibus est z in sensibili parte aīe: z in alio nullo nisi sū accidens.

Neq; in parte distinguente de anima est alteratio. Sciens enīz z cognoscēs dignius dicētur de capitulo ad aliquid: z hoc manifestuz est. Quoniā cognitio nō est in cognoscēte: ita q aliqua potētia omnio moueat:

Z fa bysan/ tij. ex eo nā/ qz qz p̄tur/ bariōes. sed/ dant z trā/ gilla sit aīa/ sciēs q̄spia/ atq; prudēs/ enadit. In gescē/ do nāq; z/ sedēdo. aīa/ sit prudēs.

sed cum aliqd fuerit. Quoniā per experientia rerum particulariū cōparam⁹ cognitionē mutabilē. Neq; in/ tellectus est etiā generatio. Nisi quis dicat q videre ēt z sentire est generatio: z q tale est. Intelligere z acqui/ rere cognitionē in principio nō est generatio: neq; al/ teratio. Homo enīz sit sciens z intelligens quādo ani/ ma eius quiescit z firmat. Queadmodu igitur homo quādo expergefit a somno: aut qñ deinebriat: aut qñ fuit infirm⁹ non dicit ipse fieri sciens. Licet prius non habebat potētiāz vtēdi sciētia neq; operādi ea. Dein de postq; recessit illa cōturbatio z quiescit intellectus inuenitur in eo ista potētia que fit: ita est in eo qd in/ uenitur in principio in dispositioē cognitōis. Cogni/ tio enīz est quies: z rectitudo. Neq; pueri etiā possunt addiscere aut cōicare in sensib⁹ sicut pluriū annorum. Nam cōturbatio z motus in pueris est multa. Et ista cōturbatio rectificat z cessat: quedaz a natura: z quedā in alijs reb⁹ vt a disciplina: z a similib⁹. Et in istis duo/ bus necesse est vt aliquid alteretur: sicut est dispositio eius qd expergefit a somno: z est somnus apud actuz. Manifestum est igitur q alteratio est in sensibilibus z in parte sensibili anime: z in alijs autem non nisi per accidens.

Cum declarauit q in parte rōnabili operatiua nō est transmu/ ratio: vult declarare q neq; in parte cōprehensiuā anime sit trans/ mutatio neq; alteratio. Et dixit: neq; in parte distinguēte: z in/ tendit per partes distinguēte cōprehēdentē: z est virtus sensibilibus z imaginatiua: z rōnabilis. B. d. cognoscēs enīz dignius est zc. i. z signū eius est q generatio istoz vt esse de genere relatiōis z maxie partis rōnabilis. Est enīz dignius a vt existimet esse de capitulo ad aliquid: q de qualitate: z intēdit qesse cōprehēsiōē in nobis nō est aliqd factū in se: sed in respectu ad nos. s. qñ aīa fuerit p̄para/ ta ad recipiendū illas cōprehēsiōes: vt ferruz p̄parat per tersitu/ dinem ad recipiendū lucez: z alios colores: z sonas. Non q com/ prehēsiōes generent in se q ante nō erant. Et hoc qd dixit mani/ festuz est in intellectu q in alijs virtutibus cōprehēsiuis: z ideo dixit: cognoscēs enīz zc. Sed intēdebat p cognoscēs intellectu. Et forte intēdit per cognoscēs oēs virtutes cōprehēsiuas: z erit ista cōparatio inter illas: ad alias ptes aīe nō rōnabiles. s. morales. B. d. hoc manifestuz est. zc. i. qñ cognitio nō fit in cognoscēte: ita

no dicitur mor/ gilibus. sicut/ in lib. de discipli/ ni vita. liber/ abq; debet ee/ ora qz conuoz/ amoz rōnabz/ mēte qz

20

Oppm me. 10. cō. 22. a Sciētia z cognitio di/ qui est vt sunt i ca. ad aliqd q in q̄litate. pro hoc vide. s. met. cō. 20.

¶ pars cognoscēs fit trāsmutata: s; fit qñ aliā aliqđ trāsmutat s; cut est dīpō in oib; relatiuis. U. g. in colūna. Colūna em̄ non trāsmutat in se qñ de sinistra posita est in dextrā sed aliud. U. g. a. Sora. Et sūr est dīpō in factiōe cognitiōis: qñ hoc non fit ita qđ pars cognoścēs trāsmutet: s; qđ aliud trāsmutat: z est illū in respectu cuius dī illa cognitio. ¶ Et cū narravit qđ cognitio fit in nobis nō ita qđ pars cognoscēs trāsmutet: sed aliū dixit: qđ est illū aliud: z dixit qñ ex experiētia zc. i. qñ cognitio fit in nobis qñ trāsmutat p recepōne particulariū z cōsiderationē eoz: qñ cū cōsideramus pteu/ laria fit ex hoc cognitio vlis in nobis fm̄ relationē ad illa. s. qđ cum apud nos fit ex aliqđ spē plus qđ vnū particulare: statiz fit in nobis spē vlis absq; eo qđ in ipsa fiat trāsmutatio. ¶ B. d. neq; intellectus etiā zc. i. z ad dicendū qđ intelligere est gnatio nō hz viā ad dicendū hoc: nisi dicat qđ videre z vlr sentire est gnatio. ¶ Et dixit hoc. qđ pportio a intellectu ad intellectu est sic pportio sensus ad sensatū. Si igit aliq; dixerit qđ factio istoz est passio z trāsmutatio. s. qđ sequitur alterationē fm̄ qđ est va gnatio pōt dicere hoc in intellectu. Qui aut nō dicit hoc in sensib; minus dicit in intellectu. ¶ B. d. cepit pbare qđ cognitio fit in nobis sine gnatione p rōnes pbabiles: z dixit: z acquitio cognitiōis zc. z intēdit a pncipio nō fm̄ rememorationē. B. d. hō em̄ zc. i. z nece est vt cognitio fiat in nobis sine gnatiōe: qđ viliū est qđ hō nō fit cognoscēs nisi qñ geuerit z rectificata fuerint accitua aīe apud sepationē a pueritia. ¶ Et intēdit qđ scia nō est in pueritia i actu: s; accitua appetibilia z vlr humores: vt dixit Plato ipe dicit puerū: z ideo assimilauit ipsūz dormiēti z ebriō z iūrmōz: z dixit: quē admodū igit hō zc. i. z quē admodū qñ hō fuerit. dormiēs z expergefit z reuersa est ad illū cognitio eius: aut qñ est liberatus ab ebrietate: aut ab infirmitate: nō dī acgrere sciam quā non habebat prius. s. sciam generatā in se postqđ nō fuit ita z nō dicimus in scia que acquirūt a pncipio qđ est scia gnata i se: s; gnatio eī in sciēte est fm̄ relationē: sicut lux generat in speculo ferri terfo. B. d. lz pus nō habebat potentia zc. i. qñ quē admodū dicimus in dormiēte qñ expergefit ipm̄ hie sciam quā pus habebat nō potētia vtendi. i. qñ nō erat exns in actu in aīa eī. Ita dicimus in scia acq; sita a pncipio. ¶ Et non intēdebat per hoc qđ dixit in dormiēte: qđ scia reuertit ad illā quā prius nō habebat in potētia vtēdi. Et hoc qđ assimilauit sciam acq; sita a pncipio scie acq; sita post somnū: ita qđ scia acq; sita a pncipio acq; sita illo modo qđ acquirūt post somnū: nā hoc est impote: sed intēdebat per potētia vtēdi ipsaz eē in aīa eius in actu non a gnatione. ¶ B. d. induxit aliud signū: z dixit: cognitio em̄ est quies z rectitudo. i. z ideo cognitio existit in nobis in pncipio p quie tē aīe z rectitudinē accidētiū: z si generet: tūc exntia eī eēt apud trāsmutationē. ¶ B. d. deinde induxit signū de pueris: z dixit: neq; pueritia zc. i. z hoc est cū in hoc qđ pueri nō addiscūt anteqđ pertrāseant pueritia: neq; eōicant cū eis qui sunt pluriū annoz in quātitate eī qđ cōprehendunt de differētis sensibilibū. s. qđ humor z motus abundat in eis. B. d. deinde dixit: z ista cōturbatio zc. z intēdit per naturam etatem: z per alias res cōsuetudinē z exercitiū. Exercitium em̄ largit nāe largitur nāe hominis pparationē qñ ea nō erat ante: z non est re/

Lū cōsidera mus pteu/ laria fit ex spē cognitio vlis i nobis 78. 12. me. c. 4. z i h. 2. pōte. Propoz/ tio itell; ad itellm̄ ē sic pportio sen/ sus ad sen/ satū. 78. 3. d aīa. i. c. 36

Exercitiuz largit nāe largitur nāe

motum vt virtus. s. moralis operetur in hoc: z maxime castitas. ¶ B. d. z in istis duobus zc. i. z in ista trāslatione quas hnt pueri de ignorantia ad cognitionē pp etatem aut p disciplinā: necesse est vt alteret. U. g. per sīm aīe qđ est calor nālis: sicut accidit ei qui exper gest a somno vt alteret per alterationez alteri; partis in eo qđ pte qđ intelligit. U. g. caloris nālis. ¶ Et intēdebat per oīa ista ponere qđ aīa non alterat per se sed per accidēs. Si aut facta est tūc esse eius sequit essentialr alterationē. Si aut non est facta tūc esse eius in nobis sequit alterationē nō esse eius in se sicut est dīpō in somno. Et hoc manifestius est in intellectu qđ in ceteris partibus aīe cognosci bilibus. Et iam declarauit ipse in libro de aīa qđ esse cōprehensibiliū sensus sequit in se alterationez essentialr: postqđ induxit ista signa sufficiētia quibus vsus est hic. In intellectu aut multuz later: z iam cōsiderauimus de hoc in libro de anima. hic aut nō intēdebat decla rare qđ aīa intelligibilis aut intellectus non sequit in suo eē trāsmu tationē eēntialr: s; intēdebat declarare qđ in ea nō est trāsmutatio. ¶ Sunt enim tria quozū vnū est vtrū in sba intellectus aut aīe fit trāsmutatio z alteratio. ¶ Scdm̄ vero est vtrū suū esse in se sequat trāsmutationē z alterationē essentialr ita qđ fit facta in rei vitate. ¶ Tertū aut est. vtrū suū eē sequat alterationē per accidēs. s. fm̄ qđ est in nobis non fm̄ qđ est in se. Et qđ si fuerit declaratū ipsaz esse alteratā per accidēs: tūc dignior erit vt non sit alterata in sua sub stātia: qđ vt sequat alterationez essentialiter. Et qđ si ex vtraq; opi nione sequit vt non sit alterata in sua substātia: z est illud qđ inten debat: vidit qđ melior doctrina in hoc est inducere sermones ex qui bus vt ipsam esse alteratā per accidēs. Qñ cū hoc fuerit existima/ tū. s. ipsam esse alteratā per accidēs: tūc mens nō cogitabit in hoc qđ non sit alterata in sua sba. Sed illud de quo cogitabit tūc est: vtrū sit possibile vt in suo esse sequat alterationem essentialiter aut non. Et cum non accidit ei in hoc nisi altera duarum cogitationū ppter illa signa sufficiētia que sunt in prima cognitione. s. qñ nō accidit ei vt sit alterata i sua substātia manifestū est qđ qui audierit ista signa nō dubitabit in hoc qđ est nō trāsmutata in sua sba. S; rema nebit ei scda politas. s. in nobis: nō qđ hoc sit opinio eius: s; intēde bat demonstrare viz istius opinionis. Ut cū homo sciuerit illa signa habebit pro impossibili: vt sit alterata in sua sba: z nō remanebit ei cognitio nisi inter duas alias intēctiones. ¶ B. d. manifestū est igit de alteratione zc. z intēdit per sensibilia tāgibilia: z colores: z sapo res: z odores: z per partes sensibiles aīe passiones factas in virtute cōcupiscibili: quas sequunt passiones corporales: vt rubor z recun/ diāz pallor timorē. Et vocauit hāc partē corporālē: qđ indiget cor porē: ideo nullus existimat qđ illa pars anime pōt separari. ¶ S; querit hic quare tacuit hic species qualitatū que dī potētia z impo tentia naturalis. ¶ Et Alex. dicit qđ iam declaratum est vlr qđ non est qualitas: z intēdit vt mibi videt qđ res agunt per suas formas z patiunt per mās. z forme z materie sunt substātie necio. ¶ Et for/ te intēdit qđ declaratum est vniuersaliter qđ non est qualitas altera bilis: quoniam est forma: z declaratum est qđ forme non sunt altera bilis: sed sequuntur alterationem.

hois ppario ne qđ i ea nō erat an z nō est remora vt i hoc ope ret dī? mo/ ralis z ma/ xime casti/ tas.

Ista nō est opi. Aris. s; intēdebat de monstrare via isti opi nionis.

Bubium.

Sol. Alex.

Vide d hac māzuer. s. me. c. 19.

Tractatus Tertius de motu coparatione.
Cōfēdi q̄ motus sunt cōpabiles adinuicē.

Cabitabit aut aliqs vtrū est motus ois oī cōpabilis aut nō. Si igit est ois cōparabilis: et eq̄tr velox est: q̄ i eq̄li tpe p eq̄le spaciū mouet. Erit q̄ circulatio quidē eq̄lis recto et maior: et minor. Ampli⁹ aut alteratio et loci mutatio eq̄lis est: cū i eq̄li tpe aliqd qdē alteref:

aliud vero ducat. Erit ergo eq̄lis passio longitudinis sed hoc impoſe est. Si ergo cū in equali tpe p̄z equale moueat: tūc equaltr velox est. Eq̄lis aut non est passio ois lōgitudini. Quare nō erit alteratio loci mutationi eq̄lis: neq; minor. Quare nō ois cōparabilis est.

Et querit vtrū motus cōiungat cūz motu aut non. Qm̄ si oēs motus cōiungunt sibi: et cōuenientia in velocitate sunt illa q̄ in tpe eq̄li mouent p eq̄le. Tunc aliquis motus circularis erit equalis recto. Ergo aliquis motus circularis erit maior aut minor illo: et alteratio et trāslatio erūt eq̄les cū in tpe eq̄li hoc alterat et h̄ mutat locū. Ergo passio erit equalis longitudini: sed hoc est impossibile. Qm̄ tūc velocitas est equalis qm̄ duo pertrāseūt in equali tpe aliqd equale. S; passio et lōgitudō non sunt eq̄les: ergo neq; alteratio et trāslatio sunt eq̄les. Neq; vna minor est alia. Unde necē est vt non ois motus cōiungat cū omni motu.

21 Nec est quarta questio istius tractatus. In p̄ma enī declarauit q̄ oēs motū h̄z motorez. In sc̄da vero q̄ oīa mota in loco reducunt ad p̄mū motū qd̄ mouet a motore in ip̄so. Tercia aut est q̄ ois motor est in simul cū eo qd̄ ab eo mouet in loco. Quarta vo est ista: vtrū ois motus h̄z p̄portione cū omni motu. Et dixit: et querit zc. et intēdit per cōiunctionē sup̄positionē: et mēsuratiōnem: ita q̄ oēs motus p̄nt diuersari v̄m magis et minus. D. d. qm̄ si oēs motus zc. i. qm̄ si oēs motus mēsurēt se adinuicē: aut sup̄ponunt sibi adinuicē: sequit vt motus a circularis sit eq̄lis recto. Qm̄ si duo motus fuerint sup̄positi: aut mēsurātes se adinuicē: tūc dūo spaciā p̄ que sunt motus erūt talia. Et hoc intēdebat cū dixit:

Bot⁹ circularis nō est eq̄lis recto. 35.4. Qm̄ si duo motus fuerint sup̄positi: aut mēsurātes se adinuicē: tūc dūo spaciā p̄ que sunt motus erūt talia. Et hoc intēdebat cū dixit:

conuenientia in velocitate zc. Et cū induxit hoc improbabile induxit aliud maius: et dixit: et erit etiā alteratio trāslatio equalis zc. i. z. si q̄libet motus mēsurēt quēlibet motus sequit aliud inopinabilius p̄dicto: et est vt alteratio sit eq̄lis trāslationi: cū fuerint posite in tpe equali. Deinde induxit impoſe qd̄ sequitur ex hoc: et dixit. S; passio erit eq̄lis longitudini. i. z. si alteratio est eq̄lis lōgitudini: necē est vt q̄litas sit eq̄lis loco: aut minor: aut maior. Deinde induxit cām in hoc qd̄ est impoſe: et dixit: s; hoc est impoſe zc. i. sed hoc est impoſe: q̄ equalia in velocitate d̄nr equalia: q̄ in eodē tpe pertrāseunt idē spaciū in quāritate: et q̄litate eandē q̄litate: et si in trāslatiōe et alteratiōe inuenit equalitas: necē est vt q̄litas sit eq̄lis loco: qd̄ est valde inopinabile. et cū hoc multū apparet in alteratiōe et trāslatiōe. s. qm̄ nō dicunt vniuoce: induxit cōclusionē intentā: ita q̄ iam cōpleuit suā declarationē: et dixit: ergo nec alteratio est equalis trāslatiōi. Et cū declarauit q̄ alteratio nō est eq̄lis trāslatiōi. dixit. ergo necesse est vt nō ois motus zc. i. vt nō ois motus mēsurēt oēm motū: cū alteratio et trāslatio sint motus: nō eq̄lis: et mēsurātes se adinuicē sunt illa in q̄b⁹ inuenit eq̄litas: et q̄ aliquātulū est dubiū de p̄tentiōe mot⁹ trāslatiōis recte cū circulari reuersus est ad illū.

In circulo autez et recto quō cōtingit. Inconueniens quidē est: nisi sit in circulo sit hoc aliqd moueri: et hoc in recto. S; mox necē est aut velocius aut tardius moueri: sicut si hoc moueat deorsuz: hoc aut sursuz.

Sed cōsiderandū quō est de circulo et linea recta. Qm̄ turpe est dicere q̄ hoc impoſe est: vt moueat circulariter et mouet idē recte: et eodez modo. Sed necesse est vt cūz mouet taliter vt motus ei⁹ sit velocior et tardior. Sicut est necesse in eo qd̄ mouetur qm̄q; superius: et qm̄q; inferius: et hoc non nocet.

Cū induxit inopinabile qd̄ cōtingit: si mot⁹ rectus sit p̄portionalis motui circulari: incepit inducere modū quo p̄t quis existimare q̄ isti p̄portioni nō sequit improbabile. Et dixit. s; cōsiderandū est zc. i. qm̄ manifestū est q̄ mot⁹ alteratiōis nō est p̄portionalis motui trāslatiōis: s; illud de quo p̄scrutandū est: est vtrū motus rect⁹ sit p̄portionalis motui circulari: et ipse circulus linee recte: qm̄ si vtrū motus circularē et rectum fuerit p̄portio: necē est vt cā in hoc sit: qm̄ inter lineā circularē et rectā est p̄portio: et ideo p̄scrutatus est hic de circulo et linea recta: et dixit: sed cōsiderandū est zc.

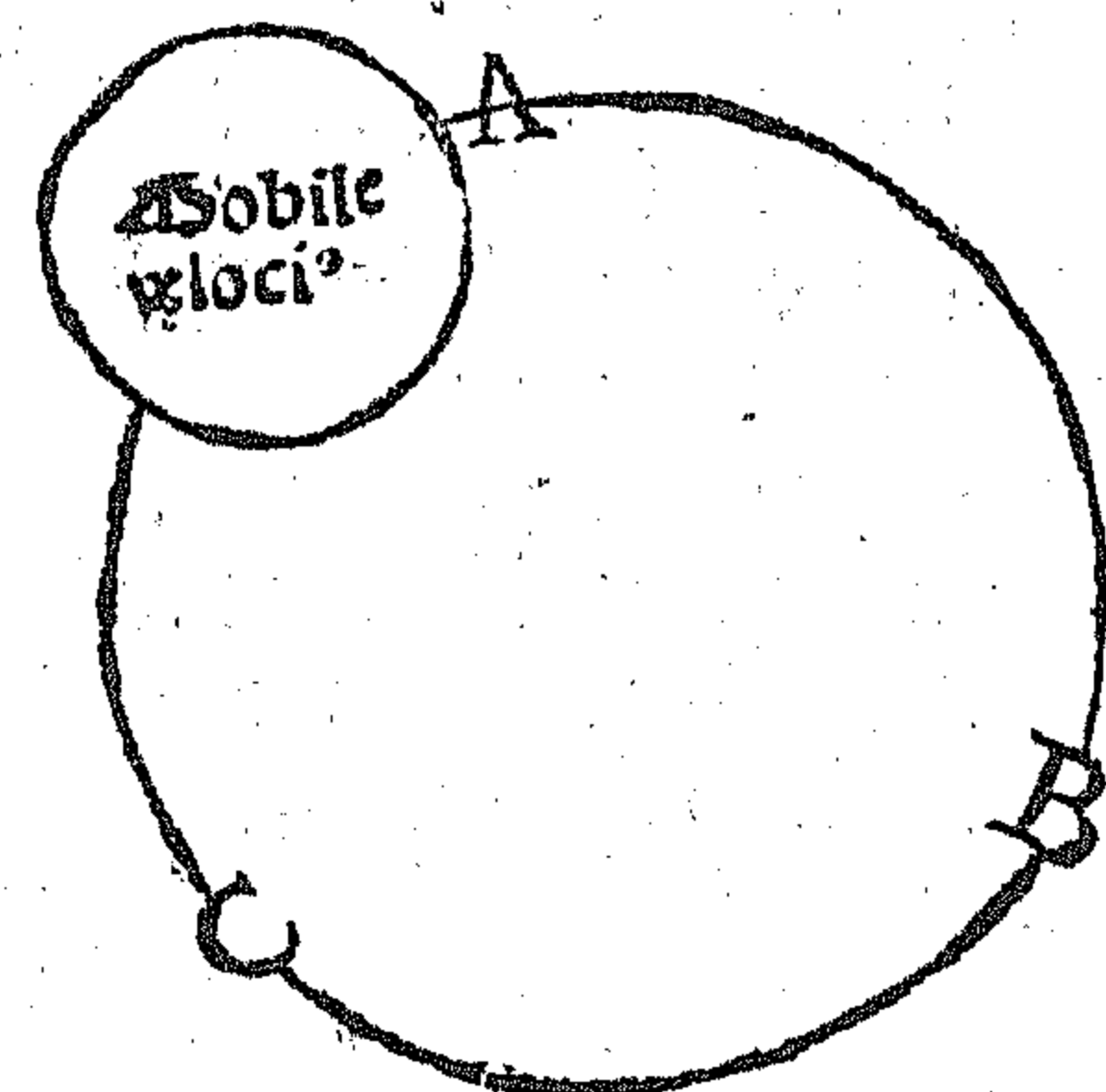
Deinde induxit modū quo existimat q̄ nō sequat hāc p̄portionez improbabile: et dixit: malū enim est dicere zc. i. inconueniens est enīz dicere q̄ impossibile est vt aliquid moueat circulariter motu equali in velocitate sui motui recto. Sed necesse est in eo qd̄ mouetur circulariter et mouetur recte vt alter motus sit alio velocior: et aut tardior: aut equalis. Et hoc intendebat cum dixit: sed necesse est cum mouetur zc. i. quoniam quemadmodum motus rectus est velocior

22 23 Mesuratta se adinuicē sūt illa i q̄ bus inuenit eq̄litas.

et tardior alio motu recto. Et si circularis cum circulari: ita est de recto cum circulari. B. d. et hoc non nocet. i. et existimatur quod nullum inopinabile sequitur ex hac positione.

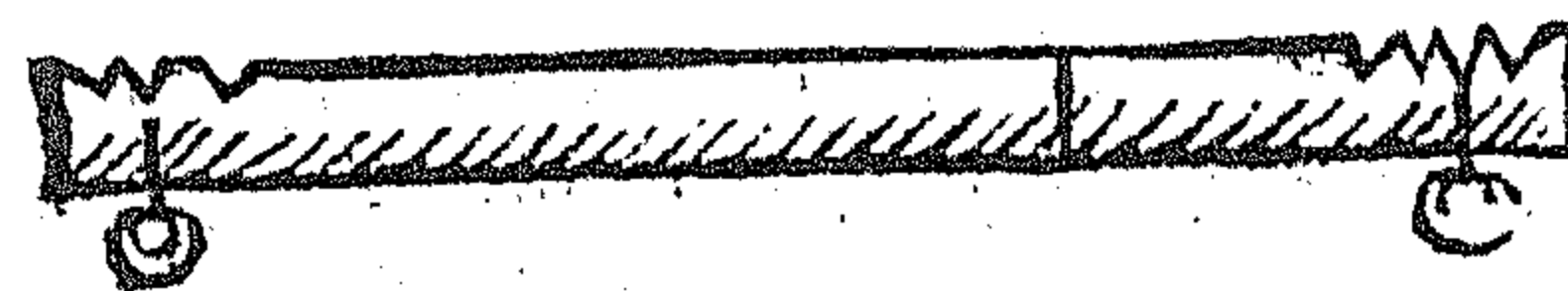
CAmpli⁹ nihil differt in ratione si aliquis dicat necessarium esse veloci⁹ motu aut tardi⁹ moveri. Erit. n. maior et minor circuli illo recto: quare et equalis. Si enim i. a. tpe ipsum. b. transiit: aliud aut ipsum. c. maius erit. b. ipso. c. sic enim velocius esse deum est. ergo et si in minori equalis velocius est. Quare erit aliqua pars ipsius .a. in quo ipsum. b. circuli transibit: cum in toto. a. ipsum. c.

Confido quod si motus circularis sit maior vel minor in velocitate quam rectus: quod possit etiam equalis esse.

linea circularis

A. tempus.

C. linea recta.

CSi igitur aliquis dixerit quod si necessesse est ut motus in loco sit velocior et tardior: quam motus circularis dicitur esse maior aut minor motu recto: ex quo sequitur ut sit equalis ei. Quoniam si aliquod motus mouetur in tempore a. motu. b. veloci⁹ quam motu. c. quam si modo vocabimur veloci⁹. Necessesse est ut si mouetur in minori tempore equaliter ut sit veloci⁹. Ex quo sequitur: ut tempus in quo b. pertransit circumlum sit pars temporis. a. et in quo pertransit. a. linea c. sit totum tempus.

23

2

Cum dicitur quod visum est quod inter motum circula rem et rectum est comparatio secundum velocitatem et tarditatem: sicut accidit hoc in motibus rectis cum omnes sunt in loco. Incepit declarare quomodo sequitur si dicatur velociores et tardiores ut dicantur equales. Et iteravit Simonem a capite. **E**t dicitur: si igitur aliquis dixerit et c. i. si igitur aliquis dixerit quod necesse est ut in quibuslibet duobus motibus positus in loco ut alter sit velocior et alter tardior. Quia omnes duo motus diuersi in loco alter est maior: alter minor: et cum magnitudo et paruitas inueniantur in eis. ergo velocitas et tarditas. ergo et equalitas. De enim in quo potest esse velocius et tardius: potest esse equalis. Et cum posuit quod omnes duo motus in loco possibile est ut alter sit maior et reliquus minor. Et omne in quo inuenitur velocitas et tarditas inuenitur equalis. Et posuit quod motus rectus et circularis secundum quod ambo sunt in loco inuenitur in eis magis et minus: vel velocitas et tarditas: et claudit quod in motu recto et circulari inuenitur velocius et tardius. ergo et equalis. **E**t quod ad certificandum propositionem dicentem quod omne in quo inuenitur velocius et tardius inuenitur in eo equalis: melius est utrius exemplificatio: dicitur: quoniam si aliquis motus mouetur in tpe. a. et c. i. ponatur igitur quod aliquis motus circularis. A. g. b. mouetur in tpe. a. motu velociori quam motus alterius moti quod mouetur in eo. A. g. c. Ergo necesse est ut velocius pertransit spatium equale ei quod pertransit tardius in tpe minori. Talis. n. est differentia velocioris. B. dicitur. ergo necesse est et c. i. et cum sit positum quod velocius est illud quod in minori tpe pertransit equalis spatium: erit et utrius uersus. s. quod illud quod mouetur in minori tpe pertransit equalis spatium est velocius et intendebat per hoc verificare differentiam: et cum fuerit coniunctum huic quod motus circularis potest esse velocius aut tardius recto et claudit ex hoc quod motus circularis et rectus mouentur per spatium equalis in minori tpe. **E**t hoc intendebat cum dicitur: ex quo sequitur ut tps. i. et sequitur cum posuerimus quod motus circularis. s. b. est velocius quam motum. c. et mota sunt in eodem tpe. s. in. a. ut. b. circularis perficiat circumlum in parte temporis a. in quo toto compleuit. c. lineam rectam. Et sic possibile est ut aliud motum per lineam rectam sit velocius quam motum. c. ita quod velocitas sui motus ad motum. c. erit sic velocitas motus. b. ad motum. c. Ex quo sequitur ut motus rectus sit equalis circulari: et hoc intendebat et cludere ut utrius edimisset et cluserit: quod bene apparet ex propositionibus quas induxit. **B**e/ inde induxit inopinabile quod opponitur huic conclusioni.

Cum vero si sunt comparabilia accidit modo deum. s. equalis esse rectum circumlo. sed non comparabilia sunt: neque ergo motus. Sed quecumque non equiuoca comparabilia sunt: ut quare non comparabilia: utrum acutius stilus: aut vinum: aut vltima. Quia namque equoca sunt non comparantur. Sed vltima ei que est iuxta vltimam comparabilis est: quoniam idem accidit acutum in utrisque. ergo non idem velocior et hic et ibi. Multo autem minus est in alteratone et loci mutatione.

Quecumque non equoca comparabilia sunt.

Sed si iungant / pringet illud qd prius diximus . n . q linea recta sit equalis circulo : sed non coniunguntur : neq iungunt et motus . Sed oia que non sunt uniuoca non iunguntur . Verbi gra . dicere quare ista non coniunguntur . s . est acutius perforans : aut vinum : aut neuma qd dr vita . Dicamus qz ista sunt equoca : z io non iunguntur . Sed neuma qd dr vita non iunguntur cum neumate : qd dr amara vita : qz acumen in eis hz eandem rone . Et forte velocitas : hic no e velocitas illic : z hoc dignius est in alteratione z translatione .

24
Sonus re
ctus no hz re
ctitudines
nisi pp ma
gnitudines
recta z cir
cularis pp
magnitudi
nez circula
rem .

Cum induxit smonē ex quo existimat q motus rectus est proportio nalis motui circulari : reuersus e ad iprobabile qd pringit huic possi tidi . Et dixit : sed si iungatur zc . i . z sequet qz motus rectus no hz rectitudinem nisi pp magnitudinem rectam . z sifr motus circu laris pp magnitudinem circularē . Si igitur motus rectus sit equa lis motui circulari : contingit necario vt magnitudo recta sit equa lis circulari . ergo supponant . Sed notum est q linea recta no supponit circulari : z necesse est vt illa que mesurat se adinuicē : vt supponan tar sibi adinuicē : z dixit : illud qd diximus pus : z p se no dixit pus qd seqt ex hac pone vt linea recta sit equalis circulari : qm hoc seqt ex illo qd seqtur ex pma pone . s . q vt motus circularis iungat euz motu recto : z est vt motus circularis sit equalis recto . Qm si ex hoc qd ponit q duo isti motus iungunt z sequit vt sint equales . Et ex hoc q sunt equales seqtur vt magnitudo recta sit equalis circulari . Beinde dixit . sed non coniunguntur . i . non habebunt proportionem inter se : qz non superponuntur sibi . Beinde . d . neq et motus comi guntur . i . z cum inter magnitudines non est proportio . ergo neq iter motus . Beinde dedit causam quare non coniunguntur : z dixit . qz oia que non sunt uniuoca non coniunguntur . Beinde induxit exē plum de equiuocis : z dixit . U . g . zc . idest qm si aliquis . que fuerit quare non est comparatio inter acumen stili perforantis z vini e neumatis acuti quod dicitur acutius acuto . Dicitur quia hoc nome acumen dicitur in eis equiuoce . in instrumento . ratio eius est ab scindere ligna . in vino autem pungere linguam : in neumate vero percutere auditum fortiter . Beinde dixit forte velocitas hic zc . idest z forte hoc verbum velocitas dictum de motu circulari z de motu re cto : est etiam equiuocum : z dixit forte : quia non ita apparet equiuo catio in eo sicut in hoc nomine acumen . Et quia hoc apparentius est in velocitate que dicitur de alteratione dixit : z dignius est zc . idest z cum dicimus q hoc nomen velocitas equiuoce dicitur de motu circulari z recto : quantum magis dicitur equiuoce de altera tione z translatione .

Velocitas
equoce dz
de motu cir
culari z re
cto z mto
magis de al
teratione z
translatione .

Aut pmum qdem hoc non vez est : qz si non sint eq uoca coparabilia sunt . Adultum . n . idēz signat in aqua

in aere : z non sunt coparabilia . Si aut non : duplum quide idem : duo enim ad vnu : z no sunt coparabilia . Et pot quis dicere primo vero q iste sermo non est verus . s . q illa que non sunt equoca iungunt . Hoc . n . nomen magnum dz here eadem rone in aqua z aere : z non coniungunt . Beinde si non fuerit hoc necessario duplum erit in eadem rone . Est . n . proportio binarij ad vnum : z non coniunguntur .

Cum posuit q illa que no sunt uniuoca non coniungunt : incepit dubitare sup hoc . Et dixit . z potest aliquis obijcere nobis in de claratione eius q motus circularis non iungitur cum recto . Pmo vero in propositione dicete q illa que non sunt equoca sunt proportioa lia : non . n . oia uniuoca sunt proportioa . U . g . qm hoc nome magnt eadem hz rone in aqua z aere . Sed aqua non iungit cu aere cum sint diuersa duabus dzs contrarijs : z et duplum eandē hz rone z nihil enim aliud est q proportio binarij ad vnum : z no oia que sunt dupla coniungunt . Cum . n . istud mel sit duplu istius aceti : tñ inter mel z acetum non est comparatio : z hoc intēdebat cum dixit : est euz proportio zc . i . diffinitio enim dupli est proportio binarij ad vnum . vni uoca aut sunt illa quoz diffinitio est eadem : z non coniunguntur sic illa que sunt dupla adinuicem .

Et in his eadē rō : z naq multum equocum est . Sed quozudā et rōes equoce . Ut si dicat aliq q mul tum tm est : Et adhuc : z si aliqd aliqd tm dez : z equale equocum esset . Et vnu aut si contingit statim equocuz esse . Si autem z hec : z duo .

Ad hoc aut dicamus q sermo de istis duobus idēz magnus . n . et est de equiuocis : sed quozudam no minum diffones et sunt equoce . U . g . qm si aliquis di xerit q magnum est illud qd est talis qz titatis : z talis excessus : z q duplum est equale bis . Tunc dicere est talis quantitas z equale erit equiuocum . Et dicere etiaz vnum est equiuocum necessario . Et si vnum est tale : z binarij etiam erit tale .

Cum dubitauit in propositione dicente q uniuoca sunt coniugi bilia : qm multum z paucum sunt uniuoca cum habeant easdez dif finitiones : tñ non coniunguntur in omnibus que dicuntur multa z pauca : z sifr de duplo z dimidio : dicit dissolueno q ista z similia non sunt uniuoca vera . Uniuoca enim sunt illa quorum diffinitio / nes sunt eadem voce z ratione . Diffinitiones aut istorum sunt eadē m . vocem : z diuerse fm rationez .

21

26

Idē in p dī
cantis . ca
puno .

Equiuocus duplex.

Equuocorum aliud purum aliud ambiguum.

2 Et dixit ad hoc aut dicamus etc. i. ad hoc aut dicam⁹ q^d dissolutio in istis duob⁹ de quib⁹ induximus exempluz est prima dissolutio qua diximus in causa eoz que noⁿ coiungunt^r: et est quia sunt equiuoca. Equiuocoz enim alia sunt quozum definitiones sunt diuerse voce et ratione. Alia vero sunt quozum definitiones sunt equiuoce sicut noia eoz: et hoc intēdebat cuz dixit: sed quozudā etiaz definitiones sunt equiuoce. i. et ista de quibus dubitamus sunt hmoi^r: et hoc q^d diffōnes eozum sunt equiuoce facit existimari ea esse eadem in rōne sicut est dispositio in multo: et paucor⁹ duplo: et dimidio. Et cuz dixit q^d definitiones istoz sunt equiuoce declarauit hoc: et dixit. U. g. etc. i. hoc q^d definitiones istoz sunt equiuoce apparet: qm̄ si aliquis dixerit in definitione magni qd^d est talis q^dritatis: tunc hoc nomen q^dritas erit equiuocū: et similiter cuz dixerit in definitione dupli q^d est eglebis: tunc hoc nomen equale erit equiuocū. Et cū narrauit q^d ista nomina sunt equiuoca in hac diffōne: narrauit etiā q^d in diffōne ēr dicente: q^d est illud cuius p^oportio ad illud cuius est duplex est sicut p^oportio binarij ad unitatē. est etiā equiuocatio: et dixit: et unum et est equiuocū. i. q^d accipit in diffōne dupli: et si hoc nomen unū est equiuocū: ergo et binarius erit et equiuocū. Sed notandum est q^d noⁿ sunt equiuoca pura: sed s^o modo equiuocoz que dicunt ambigua.

27 Quare uniuocoz alia quide^m cōparabilia sunt: alia vero noⁿ: siquidē vna est natura. Aut qz sunt in alio primo susceptiuo. Equus igitur et canis cōparabilia sunt vtrū albius. In quo enim primo sez superficies et magnitudo similiter, Aqua autem et vox non: in alio nāq⁹ subiecto sunt.

Et si hoc noⁿ fuerit ita quare quedā coiungunt^r et quedam non: et natura eozū est eadē. Et pōt aliquis dicere q^d hoc est: quoniā inuenire hoc in primo recipiente est diuersum. Equus enim et canis coiunguntur in ratione s^om quaz dicitur vtrum sit albius. Illud enim in quo primo inuenitur est idem sez superficies: et similiter coniungunt in magnitudine. Aqua enim et sonus non coniunguntur: qz sunt in diuerso.

Et si dissolutio in magno et duplo noⁿ sit sicut dixim⁹: et fuerit uniuoca accidet ambiguitas. s. quare quedā uniuoca coniungunt s^om magnis et minus: et quedā noⁿ coniungunt: et naturā rationis quā signat uniuoca habent eādē: et dixit hoc: qz notū est per se q^d omnia uniuoca debent coiungi s^om oīa ex quibus continuant. Deinde inceptit tradicere huic questionem: et dixit: et pōt aliquis dicere etc. i. et potest aliquis dissoluere hanc questionē: quoniā magnum et paruum et duplum et dimidium: et si sint uniuoca sunt non coiungibilia: et cōtra alijs uniuocis per accidens. s. ppter recipientis. Quoniam illud

q^d significat hoc nomen magnum et duplum noⁿ diuersat in se: sed s^om diuersitate recipientis. Si igitur acciderit istis diuersitas erit ppter diuersum: et coiungunt^r: qz eandem habent rōnem. Deinde induxit exempluz super hoc: et dixit. equus igitur et canis etc. i. illa in quibus accedit vt sint coiungibilia s^om q^d sunt uniuoca: et coiungibilia s^om q^d sunt equiuoca. s. s^om subiectum eozum sunt sicut equus albus: et canis albus: qui coiungunt s^om albedinē. Dicit enim q^d alter est albus: reliquo: albedo. n. in eis eandem habet rōnem. nam illud in quo inuenit albedo est idem. s. superficies. Et intendebat q^d ista coiungunt s^om illud qd^d est uniuocum in eis: et est color albus: et non coiungunt s^om subiectū remozum coloris: et est equus et canis. Et s^om r^o similr coiungunt in magnitudine. i. qz magnitudo in eis est eadē. Deinde dicit. aqua aut etc. idest vt mihi videt^r: aqua aut et sonus noⁿ coiungunt: cum ratio magnitudis in eis est diuersum in se. s. cū dicimus aqua magna et sonus magnus. Et hoc nomen coiunctio quo vritur in rei veritate est cōtinuatio: ita q^d ex istis fit unum.

28 Aut manifestum est q^d erit sic omnia unū facere. In aliquo autem est unūquodq⁹ dicere esse qd^d erit idem: et equaliter dulce: et album: sed in alio.

Dicamus aut in hoc: qm̄ manifestū est si hoc fuerit tale: possibile erit vt oīa ponant idem: et dicant si unū: qd^d eozum est in aliquo alio ab eo in quo est aliud: et se quis equaliter erit idē: et dulce: et albū. Sed illud in quo est hoc: est aliud ab eo in quo est hoc.

Et dicit dubitare in scōa solone quā dixit s^o magno et paruo: vbi dicitur q^d sunt uniuoca: sed accidit eis vt noⁿ coniungant ppter diuersitate recipientis: s^om se coniungunt. Et dixit. dicam⁹ igit in hoc etc. i. sed dicam⁹ qm̄ manifestū est si posuerim⁹ talia ex reb⁹ uniuocis: q^d conuenit ex hoc vt oīa sint idē preter hoc qd^d dicam⁹ q^d unūquodq⁹ eoz est in aliquo alio ab eo in quo est reliquū. Et intendebat q^d quedā uniuoca diuersant s^om s^om. U. g. color. Si igitur posuerim⁹ q^d magnum et paruum: et talia equoia noⁿ diuersant nisi s^om s^om: contingit vt oīa sint uniuoca: et sic egle habebit eādē rōnē in numeris et magnitudine et tpe. Et intendebat q^d cū fuerit cōcessum q^d eoz que sunt alia diuersantur s^om s^om tū et cōueniūt in se: et alia conueniūt s^om vtrūq⁹: et q^d non est hic alia diuersitas: et in uniuocis inueniunt isti duo modi. Neque esse est vt omnia sint uniuoca nisi ponant hic esse aliqua que diuersantur in vtroq⁹. s. in ratione et in subiecto rationis: ita q^d non conueniant in aliquo: et tale non est.

Amplius susceptiuū cuiuslibet accidentis non cōtingens est. Sed unum unius primū. Sic igit noⁿ solum opz cōparabilia noⁿ equiuoca esse: s^om noⁿ habere differē

riaz: neq; in qd: neq; in quo est. Dico autem sicut color: h; diuisione: no ergo coparabile est fm hoc vt vtruz coloratum magis sit album q; nigrum. Hec eni no coparantur fm aliquem colore: s; in qtu est color: s; s; albedine. Sic circa motuz eque velox est qd in equali tpe mouetur per equale tante longitudinis in tali.

Et etia primu recipiens no est qd cunq; vnu: sed est vnu qd recipit vnum. Et non sufficit vt coniungibilia q; equalis vocant in arabico contraria: no sint equiuoca tantu: sed cum hoc indiget vt inter illa no sit diuersitas: neq; in rone: neq; in eo in quo sunt. Verbi gratia: quonia in colore accidit diuisio: ergo in hoc no coniungunt duo: ita qd dicatur: vtru sit magis coloratu: no intelligedo: vtru sit magis in eode colore: sed in capitulo coloris: z coniungunt fm albedine. Et sic dicitur etia in motu: quonia est etiam conueniens in velocitate: cum in tempore equali pertransuerit spacium equalitale talis quantitatis.

29 Cum perscrutatus est de hoc. s. inter quos motus inuenit coparatio fm magis z minus: declarauit qd motus diuersi in genere non coniungunt: vt velocitas z tarditas in translatione z alteratide: z obiter in motibus conuenientibus in genere: z diuersis in specie: vt motus rectus z circularis. Et declarauit qd no coniungunt p hoc qd illa qd coniungunt opz vt no habeat nota equooca: neq; in recipiente: neq; in eere hoc. Et dixit. z et primu recipiens zc. i. z hoc qd dicitur e qd ead rea inuenit in subjectis diuersis no est veru: qm si ita esset: tunc ides reciperet a quocunq; z sic no essent hic mge pprie p formis naturalibus neq; p parano ppria. Et idem necesse est vt vni trasmutati trasmutatum sit vnu fm necessario. s. p pingu: ex quo vt q gen no est (s; p pingu forma). Et deinde dicit: z no sufficit zc. i. z non sufficit in reb; in quib; inuenit coniunctio vt no sint equooca: s; vt et no diuersi sint in rone: neq; in scto p pinguo: z iste sunt vtriusq; sps. Illa aut que conueniunt in rone guali z diuersant in differetia z subjectis proprijs: vt color qui est vnum quid giale: s; diuersant fm oriaoz fm subjectu propriu vnicuiq; differetie no coniungunt: z hoc intendebat cum dixit. U. g. qm in colore zc. i. qm color non coniungitur cum colore fm qd est color tm: qm color diuidit per differetias attributas coloru diuisiuas: z iste differetie sunt diuerse fm formas z subjectu: nisi comparatio cadat inter illa duo in eadez specie coloris: qm in istis pot esse coparatio z coniunctio. U. g. in duob; albis. Qm possibile est dicere alteru esse albius reliquo aut simili: z hoc intendebat cum dixit no intelligedo zc. i. z illa que conueniunt in colore qui

Vocat vt putat.

Necesse est vt vni tras mutati tras mutatu sit vnu s; fm necessario: s; p pingu. co. 4. 6. z. 8. z. 12. Idem 9. met. t. c. 12. z. 12. me. ta. 11.

est genus z diuersant fm differetias. U. g. album z nigrum no coparant adinuicem ita qd dicat qd hoc est magis coloratu qd hoc: sine eo qd coparatio cadat inter illa in eode colore: Quonia tunc coparatio no erit vera. nam idem color: in specie est idem in forma z subiecto. B. d. sed in caplo coloris. i. z diximus qd coparatio inter illa no est vera in genere coloris: no in specie: z ideo dixit: z coniungunt fm album. i. z coniungunt quando accipiunt fm qd sunt in eade specie. Verbi g. in albedine. Et cu verificauit que sunt coniungibilia z qd sunt ea que conueniunt in rone z subiecto: declarauit qd motus qui coniungunt debent esse hmoi: z qd non dicit eos esse equales nisi conueniant in rone motus: z in subiecto motus qd est magnitudo. B. d. z simi/ lter dicimus in motu zc. Et intendebat per hoc qd impole est de gneratibus esse equales nisi rectas tm: aut circulares tm. s. que sunt eiusdem specie: cu iste sibi supponatur: z ideo dicimus qd gnerates eque no equabunt nisi sint eiusde circuli. Qd aut dicitur geome/ tre qd linea recta est breuissima linea ducta inter duo pucta: dr lar/ ge. Et equalitas dicit de eis fere equiuoce. Et simili hoc qd dicit qd circuleretia alicuius circuli est equalis figure polygonie. Et dixit: z geometer accipit in hoc: qd possibile est existimare lineaz rectaz que inueniuntur z fiat circularis: z quia hoc accidit in mente attribuit hoc proprie geometre.

Si vero aliud quide alteratu est: aliud aut ductu: equalis ergo hec alteratio z similiter velox loci mutatio: sed inconueniens est. Causa autem est: quia motus habet species. Quare si qua in equali tempore ducta equali longitudine eque velocia: erit equalis rectus z circularis. Vtruz ergo ca sit quia loci mutatio genus est: aut qd linea est genus. Tempus quidem enim semper atomo idem specie. Aut qd simul illa specie differunt: z loci eni mutatio species habet siquidem illud species habeat in quo mouet. Amplius autem si per qd vt si per pedes ambulatio: si a volatio: aut no. S; in figuris loci mutatio alia est. Quare qd in equali tempore fm eandem magnitudine mouent eque velocia. Sed idem indifferens specie: z moueri indifferens specie.

Si igitur aliquis dixerit qd quando in ista longitudine demonstrata: hoc alteratur: hoc vero transferret: ergo ipsa alteratio conuenit in velocitate cum translatione. Dicemus qd hoc est improbabile: z causa in hoc est: quia motus habet species. Ergo necesse est si illa que mutant in tempore equali longitudines equales sint equalis

Documētū

Impole est d gneratib; ee eqles ns si rectas tm aut circulares tm. z qd dicitur geome/ tre qd li/ nes recta E breuissima linea ducta inter duo pucta: dr lar/ ge. z s; h; qd dicitur qd circuleretia alicuius circuli e eq lis alicui figure polygonie.

Velocitatis. Ut motus rectus sit equalis motui circulari. Utrum igitur est cā q̄ translatio est gen^o: aut q̄ linea est genus: tēporis. n. semp̄ due species est indivisibile. **C** Dicamus igitur in hoc q̄ hec duo sunt insimul: sc̄z diversitas in sp̄e. Translatio enim h̄z species: q̄ illud per q̄d sit iste motus habz species. Et forte erit hoc cū fuerint eius per q̄d sit mot^o. U. g. quoniā q̄d h̄z pedes motus eius est ambulatio: z q̄d h̄z alas motus eius est volatio. Sed non est ita. s. quoniā motus translationis nō diversatur in specie ppter diversitatē instrumenti: sed translatio erit in hoc diversa s̄m figuras. Ergo necesse est: vt illa que in tēpore equali mouētur per idēz spaciū sint eq̄lis velocitatis. Et dico illud idē in quo nō est diversitas in sp̄e: neq̄ in motu.

30 **C** Quia definitio motuū equaliū est pertrāsire in tēpore equali sp̄a cium equale. s. idem in sp̄e: reuersus est et ad dubitandū super hanc definitionē: ex qua sequit̄ vt alteratio sit equalis translationi. Qm̄ posset inueniri aliqua translatio in aliqua longitudine demonstrata: z aliqua alteratio in illa eadez longitudine: ex quo sequit̄ vt alteratio sit equalis translationi que sunt diuerse in sp̄e. **C** Et hoc int̄debat cum dixit: s. igitur aliquis dixerit zc̄. Deinde induxit cām ex qua accidit inequalitas in motu: z est q̄ sunt diuerse in sp̄e nedum in genere: z ideo dixit: z cā in hoc zc̄. D. d. ergo necesse ē si illa que mutant zc̄. i. ergo necesse est si in duobus motib^o puenientib^o in velocitate nō determinet̄ vt eiusdē speciei sunt: q̄d nō erit nisi motus sint eiusdēz speciei: z illud per q̄d est motus eiusdē speciei. Sed s̄m lūmodo dicatur q̄ equalia in velocitate sunt illa que in tpe equali pertrāsunt longitudines equales sine aliqua determinatione: necesse est vt motus nō sint equales: z si nō: tunc motus circularis z rect^o essent equales. Et similr̄ cū posuerim^o conuenientiā in eo in quo sunt motus in sp̄e: z non posuerim^o conuenientiā duozū ipsozū motuū. Et si accidit cum duo motus fuerint eiusdēz generis vt pueniant in sp̄e per puenientiā eius per q̄d sunt in specie: z vt diuersent̄ p diuersitatē eius vt accidit motui circulari z recto. D. d. vtrū igit̄ sit cā zc̄. i. vtrū igit̄ est cā in hoc q̄ translatio circularis nō sit equalis translationi recte. Utrū hoc q̄ translatio est genus: z circularis z recta sunt sp̄es eius: aut hoc q̄ linea est gen^o z circularis z recta sunt species eius. D. d. sp̄es. n. zc̄. i. sp̄es. n. est idē in sp̄e: z ipse ē existimari ipz eē cām in diuersitate translationis recte ad circularē: z int̄debat vt mihi v̄r p duas sp̄es eius pteritū z futurū.

2 **C** D. d. dicamus igit̄ q̄ hoc est insimul zc̄. i. dicam^o igitur q̄ hec. s. diuersitas motus recti z circularis sit ex ambobus instr. s. ex diuersitate eius p q̄d est motus in sp̄e z diuersitate ipsius mot^o. Et q̄d in diuersitate

in diuersitate mot^o circularis a recto in sp̄e est diuersitas magnitudinis recte a circulari in sp̄e: dixit. translatio. n. h̄z sp̄es zc̄. i. s̄z traslatio est sp̄es: q̄ magnitudo p qua est mot^o est sp̄es. D. d. z forte erit zc̄. i. z forte existimat̄ q̄ diuersitas translationis in sp̄e est pp diuersitates instr^oz quib^o sit translatio ē sp̄e. **C** U. g. qm̄ ambulatio differit a volatioe vt v̄r: q̄ instra quib^o sit ambulatio differūt ab instrumentis quibus sit volatio. s. pedes ab aliis. D. d. sed nō est ita. i. s̄z hoc q̄ existimat̄ nō est verū: qm̄ cuz hoc fuerit bene consideratū apparebit q̄ translatio nō differit in sp̄e pp diuersitatē instrumēti quo sit translatio. Diuersitas enim instrū facit in translatione diuersitatē figure. Diuersitas aut̄ que est in figura nō est s̄m d̄rias sbales rei. Figura. n. est qualitas. Diuersitas aut̄ translationis d̄z esse de nā generis in quo sit translatio. s. de nā vbi. **C** Et cuz declarauit ex oibus istis definitionē motuū equaliū: dixit. ergo necesse est vt illa que mouent̄ zc̄. ergo necesse est vt illa que mouent̄ per idēz spaciū aut numero aut sp̄e q̄z mot^o est idē in sp̄e vt sint eq̄lia: z iō dixit. z dico idē zc̄. aut sp̄e q̄z mot^o est idē in sp̄e vt sint eq̄lia: z iō dixit. z dico idē zc̄.

C Quare hic considerandū est que sit d̄ria motus. Et significat rō hoc q̄ genus nō vnū aliqd est. Sed iuxta hoc latēt multa. Suntq̄ equiuocade alie quidē multū distantes: alie vero habētes quādam similitudinē. Alie vero proxime aut genere aut similitudine. Unde nō vident̄ equiuocationes esse cū sint. Qm̄ igit̄ altera est sp̄es aut si eadem in alio: aut alia in alio: aut alia in eodem. Aut s̄ termin^o est aut quo discernim^o q̄ idēz sit albus: z dulce. Aut aliud q̄ in alio videt̄ alterum: aut q̄ onimino non idem.

C Et ideo considerandū est diuersitas in motu qd sit. Et iste sermo significat q̄ genus nō est idē. Et d̄ceptio inuenit̄ ex hoc loco in pluribus absq̄ eo q̄ participat. Equiuocozū autē alia distant multū: alia aut̄ in eis est quedam ambiguitas: z alia sunt propinqua: aut in genere aut in cōparatiōe. Et ideo nō existimat̄ illud qd est h̄mōi de equocis que sunt taliaz que sunt talia. Qm̄ igit̄ tur erit species diuersa vtrū qm̄ eadem fuerint in alio: sed qm̄ aliud fuerit in alio. Et quid est termin^o illius. Termin^o eius est distinguere z perscrutari vtrū albus sit idēz: z vtrū dulce sit idē: aut diuersa: q̄ inuenitur in alio: aut q̄ v̄r nō est idem.

C Cum narrauit q̄ equalia sunt conuenientiā in sp̄e motus: z in eo in quo est motus: z scire hoc est difficile. **C** Dixit: z ideo considerandū

Cōmē. Quer. sup physi.

pp

Diuersitas q̄ est in figura nō ē s̄m d̄rias sbales rei. figura. n. est q̄litas. vid. s. cō. 16.

Gen^o nō est vnū aliqd: z iuxta latent multa.

31

est r. i. ideo considerandum est quod sit diuersitas specifica in motu. d. d. et iste sermo r. i. et iste sermo in diffone est sermo qui significat se quod genus in quo est motus est diuersus: hoc quod dixit manifestum est: quoniam definitio que notificat quod illa d. quibus dicitur sunt diuersa: est definitio que declarat quod genus illarum rerum est diuersus: et hoc commune est omnibus equiuocis. U. gra. quod definitiones eorum de quibus dicitur hoc nomen canis sunt diuersae: videtur quod illa sunt diuersa in genere. Si igitur hoc fuerit manifestum per se: tunc erit manifestum per se quod hoc nomen canis dicitur equiuoce de illis de quibus dicitur. Sed quod hoc non apparet per se ex definitionibus in omni materia accidit errare in hoc in pluribus. Et ideo dixit: et deceptio accidit r. i. et definitiones quorumdam faciunt opinari quod natura eorum est eadem: unde existimant esse uniuoca et non sunt. Et cum narrauit quod in definitionibus non est sufficientia dare in omni loco quod genus est diuersus: aut non diuersum: Incepit declarare in quibus locis apparet hoc ex definitionibus manifestum: in quibus non: et dixit. equiuocorum autem r. i. equiuocorum autem alia sunt diuersa in se: alia sunt maxime diuersa in se. et in istis non latet ex definitionibus quod nomen est equiuocum. In alijs vero est quedam ambiguitas et latent aliquantulum. Sed tamen sunt propinqua illis. Alia vero sunt valde propinqua: aut in genere aut in comparatione. Et quod iste tertius modus latet valde: dixit: et ideo non existimatur r. i. propter ambiguitatem istius modi equiuocorum fuit iudicium quod eorum est de modo uniuocorum secundum estimationem incertum: et hoc intendebat cum dixit: que sunt talia et que talia. i. que sunt equiuoca et que uniuoca. Deinde. d. quod igitur r. i. cum ista ambiguitas in diuersitate specierum sit propter propinquitatem naturarum ipsarum: quando igitur erit species diuersa a specie. i. quoniam igitur erunt due nature ambigue due species: utrumque quoniam eadem fuerint in diuersis: aut quando diuersa fuerint secundum formam et subiectum: et hoc intendebat cum dixit: sed cum fuerit aliud in alio. Deinde. d. et que est definitio illius r. i. et cum ista ambiguitas est in eis: que igitur est definitio eorum que conueniunt in specie. i. et definitio eorum cum dispositio in eis ambigua. At utrumque sint idem: aut diuersus: et hoc non sit manifestum per se: perscrutandum est de illo: utrum sit idem aut non. U. gra. de albo utrum sit idem in omnibus de quibus dicitur album. Et similiter dulce: utrum sit idem etiam in omnibus de quibus dicitur dulce. Et intendebat quod est ars inducens ad cognitionem conuenientie et diuersitatis in speciebus: cum non fuerint manifeste per se secundum regulas datas in septimo topicorum. ubi sunt dati loci de eodem aut diuerso. Deinde. d. aut diuersatur: quod inuenit r. i. quoniam perscrutandum est utrum sit idem aut diuersum: quod est in subiectis diuersis: aut quod est diuersum in se: et quod existimat quod cause diuersitatis sunt plures istis duabus causis: dicitur aut quod vtrum non est illud.

Est ars inducens cognitionem conuenientie et diuersitatis in speciebus r. i.

De alteratione autem quomodo est equaliter velox alterata alteri. Si ergo est ipsum sanari alterari: cum hoc quidem velocius: aliud autem tarde sanatum esse: et simul quosdam. Quare erit alteratio equaliter velox: in equali. n. tempore alte

ratio est. Sed quod alteratur est equaliter est: equaliter autem non hic dicitur: sicut in quantitate equalitas: ita hic similitudo. Sed sit idem quod mutatur in equali tempore eque velox. Utrum ergo in quo est passio aut passione oportet comparare. Hic quidem igitur necesse est quod sanitas eadem sit accipere: que neque magis/neque minus: sed similiter est. Si autem alia passio sit qua alteratur quod sit album et quod sanatur. His idem nihil neque equaliter neque simile. Aut iam hec species faciunt alterationis et non est una: sicut neque loci mutatio. Quare considerandum est quot sunt species alterationis: et quot loci mutationis. Si quidem igitur que mouetur differunt specie: quorum sunt motus secundum ipsa et non secundum accidens: et motus specie differunt. Si vero genere/gene. Si autem numero/numero. Et considerandum est de alteratione quomodo una erit equalis alteri. Dicamus igitur quod si acquisitio sanitatis est alteratio: et sit possibile istud sanari velocius: et istud tarde: et duo sanatur in simul. Ergo aliqua alteratio erit equalis in velocitate: quod sunt in equali tempore. Sed quid igitur alteratur equalitas enim non dicitur hic: sed illud in quod dicitur de quantitate equalitas: dicitur in eo hic similitudo. Sit igitur equalitas in velocitate in eis que transmutatur eadem transmutatione: in equali tempore. In utroque igitur querenda est coniunctio in re in qua est passio: aut in ipsa passione. Hic autem possumus accipere eandem sanitatem quod non est addens neque diminuta: sed est eodem modo. Si autem fuerit diuersus: ut cum dicimus alterari et in eo quod acquirit albedinem: et in eo quod acquirit sanitatem: et hoc non est idem: neque equaliter: neque simile. Sed ex istis nunc sunt species alterationis: et non est eadem alteratio: quemadmodum non est eadem translatio. Et ideo sciendum quot sunt species alterationis et species translationis. Si igitur mota fuerint diuersa in specie. s. quod habent motus essentialiter non accidentaliter. Tunc motus eorum erunt separati in specie. Et si fuerint diuersa in genere: in genere: et si in numero/numero.

Illud quod in quantitate dicitur equalitas et quantitate dicitur similitudo.

32 Cū declarauit q̄ trāslatio est equalis cui trāslationi vult querere hoc erit in motu alterationis. Et dixit: z cōsiderandus est zc. i. z cōsiderandū est de alteratione: quō equalitas imaginat in ea cū cōiunctio nō imaginat in morib⁹: nisi per equalitatem: z dixit hoc: q̄ equalitas est pp. ia quātitati non qualitati. B. d. dicamus igit q̄ si acquisitio sanitatis zc. i. qm̄ cū fuerit positum q̄ acquisitio sanitatis est alteratio: q̄ possibile est aliquē hoīem sanari velocius q̄ aliu hoīem: z possibile est vt duo hoīes sanent in simul ab vna egritudine in tpe equali: tunc alteratio erit equalis alterationi. B. d. sūt enim in tpe equali. i. z iste due sanitates dicunt eōles: q̄ sūt in eqli tpe: z q̄ tps est extrinsecus a re z nō sequit ex equalitate eius equalitas motuum si equalitas non fuerit in sba motuū: inceptū querere equalitatem in qua inuenit de alterabilib⁹ z dixit: qd̄ igit alterat. i. s̄ si posuerimus q̄ alteratio est eqli alterationi: qd̄ igit alterat: ita q̄ recipit equalitatem si est necesse vt equalitas inueniat in eis s̄m s̄bam. B. d. equalitas em̄ zc. i. equalitas em̄ ipse est vt dicat in equalitate: s̄ illa de quib⁹ d̄ equalitas in quātitate: d̄ similitudo suis r̄ndentibus in qualitate. Et int̄debat q̄ equalitas que d̄ de quātitatib⁹ q̄ neq̄ addit neq̄ d̄minuit adinuicē: est r̄ndens similitudini q̄ d̄ de equalitatibus que non sunt fortiores aut debiliores se adinuicē. B. d. si igit equalitas in velocitate zc. i. cū ita sit si equalitas d̄ de alteratione intelligēdus est in eis q̄ trāsmutant eadē trāsmutatione neoad. lens nec d̄minuēs in equali tpe: qm̄ tūc non erit d̄tia inter illud qd̄ intelligit de equalitate in qualitate: z illud qd̄ intelligit de similitudine. Et q̄ aliquis p̄r dicere forte equalitas attributa alterationi est vera per s̄m alterationis: s̄m em̄ eius est quantum necio: dixit: in vtroq̄ igit zc. i. z dicit hoc dicēdū est: in vtroq̄ igit est querēda cōiunctio vtrū in subiecto passionis: aut in ipsa passione: cōtingit em̄ dicēti q̄ equalitas est in ea s̄m s̄m tm̄: vti cōiunctio fit s̄m tm̄ passionis z hoc accidit passio- ni. s̄ est ei⁹ per accēs. Sed necesse est cōsiderare vtrūq̄ vt post declara- bimus: z iste sermo esset polis si esset possibile inuenire duas passio- nes s̄les: z ideo dixit: post h̄ aut possumus accipere zc. i. z cōiunctio nō inuenit in ea s̄m s̄m: qm̄ possumus inuenire duas sanitates s̄les oibus modis quarū altera nō addit neq̄ d̄minuit a reliq̄. B. d. si aut passio fuerit diuersa zc. i. si aut due passiones. i. equalitates fue- rint diuerse in sp̄e. A. g. vt aliqd̄ sanet z aliqd̄ albificet: tūc nō d̄nr esse eadē in sp̄e neq̄ equalitas: z si equalitas earū sit in tpe eqli: neq̄ s̄les: z hoc qd̄ dixit manifestū est p̄ se. B. d. s̄ ex istis zc. i. si a tali di- uersitate ex̄te inter sanitatē z albedinē fuerit sp̄es alterationis. B. dixit: z nō est eadē alteratio. i. z ista maxima diuersitas in altera- tione inuenit: q̄ alteratio nō est eadē in sp̄e: quēadmodus neq̄ trāslatio est eadē in sp̄e. B. d. z id̄ sciēdū est. i. z ideo cū voluerimus scire motus cōiungibiles q̄ sunt: opz nos scire sp̄es alterationis z sp̄es trāslationis quot sunt. B. d. a d̄dit regulam hoc: z dixit: si igit motus fuerint diuersi zc. i. z via ad numerādū sp̄es motuū est p̄si- derare in mota p̄ se nō p̄ accēs. si trāslata p̄ se z alterata p̄ se. Si igit fuerint diuersa z motus eoz erunt diuersi in sp̄e: z si in genere in ge- nere: z si in numero in numero. Et ista via est via numerādi motū: q̄ motū b̄ apud nos est notū motu.

Eqlitas est p̄ba q̄ritati nō qlitati. idē i v̄ntis. c. d. q̄ritate

Tps est ex- trisecū a re z non seq̄ ex eqlitate eius eqlitas motuū.

Subz alte- rationis est q̄ritū necio.

Regula ad cōscen- dus q̄ mor⁹ sūt adiuicē ppabiles. b̄ Morū ē nouus apd̄ nos motu.

Si igit vtrūq̄ ad passionē opz aspicere: si idem sit: aut similes aut equaliter veloces alterationes: aut in idē qd̄ alteratur. Et si huiusmodi quidem hoc dealbatum sit: hoc aut tantum: aut in vtraq̄ etiam: aut eadem qui- dem est: aut alia passione. Si eadē sit: aut equalis: aut inequalis si illud inequale sit.

Sed opz nos cōsiderare vt cognoscamus duas alte- rationes que sunt eōles in velocitate in passione: vtrūq̄ passio sit eadez in eis: aut s̄tis: aut in alterato. A. g. vt cōsideremus q̄ istd̄ est albū talis quātitatis: z istd̄ talis quātitatis. Dicamus igit r̄ndēdo qm̄ opz cōsiderare de vtroq̄: ita q̄ dicamus de alteratione q̄ est eadē aut nō eadē v̄m passionē cū sit eadē. Et dicamus in eis q̄ est equalis: aut non eqli: s̄m diuersitate illius.

Cū quesuit prius in vtroq̄ an opz querere cōiunctionē in illo in quo est passio aut in ipsa passione: r̄ndit p̄mo illic qm̄ pole est accipe re cōiunctionē: i passione z nō narravit vtrū cūz hoc opz cōsiderare s̄m aut nō cōsiderare: iteravit h̄ q̄ones. Et dixit: s̄ opz zc. i. sed opz nos p̄scrutari z scire illd̄ per qd̄ alterationes sunt eōles: vtrū qz passio in eis est eadē in sp̄e: aut sunt s̄les pp̄ alteratū. s̄ qz quātitas que alterat in eis est vna: z cū dixit aut i alterato exposuit hoc: z di- xit. A. g. vt cōsideremus zc. i. vt cōsideremus de similitudine duarū pas- sionū equalitate subiectoz. B. d. dicamus igit r̄ndēdo zc. i. dica- mus igit q̄ vtrūq̄ est cōsiderandū. s̄ similitudine passionis z eqlitātē subiecti. B. exposuit modū cōsiderādi: z dixit: ita q̄ dicamus in alte- ratione zc. i. qm̄ necesse est cōsiderare vtrūq̄ ita q̄ sciamus de duabus alterationib⁹: vtrū sint eadē in sp̄e aut nō. i. s̄les: z hoc erit qm̄ s̄m fuerit idē. Et dixit hoc: qm̄ cū quātitas subiecti fuerit diuersa di- uersabit passio necio: z hoc int̄debat cū dixit: z dicamus i ea q̄ est eqli aut ineqli zc. i. z quasi cū exigit cū eqlitate passionis vt s̄m sit idē. i. eqli induxit rōnem sup hoc: z. d. z necesse est cōsiderare s̄m: qz dicimus q̄ passiones sunt eōles aut ineōles s̄m s̄m. Et debet scire q̄ cōsideratio cōiunctionis in alteratione si fuerit s̄m s̄m tm̄ erit per accēs: z si fuerit s̄m soli passionē non erit illic eqlitas perfe- cta: s̄z solummodo similitudo: q̄ in cōsideratione eqlitatis perfecte h̄ duo exigunt. s̄ similitudo passionis: z equalitas subiecti.

In gnatione aut z corruptiōe idē cōsiderandū est: quō eque velocz gnatio est: si in eqli tpe idē indiuisibile est: vt hō: sed non animal. Velocior aut est si in equali tpe altez est. Non em̄ habemus aliqua duo in quibus alteritas est: sicut est ineqlias. Aut si numerus est s̄ba:

33

Lū q̄ritas s̄m fuerit diuersa. di- uersabitur passione neces- sario. Documētū In cōsidera- tione eqlita- tis p̄fecte i alteratōe h̄ duo exigunt s̄z similitudo passionis z eqlitas s̄m

maior et minor numerus filis speciei est. Sed equivo- cum est et cōe est: et utriusque est sicut plus. Passio autē ex- cellens magis: quantum autē maius est.

Et oportet etiam nos cōsiderare de generatione et corruptione: et quomodo generatio est equalis veloci- tatis: et forte erit talis cuius in equali tempore generatur idem indivisibile: ut homo: non animal. Et erit velo- cior cum non fuerit in equali tempore. Non enim habemus nomen quod continet duo hec: neque ut hoc nomen dissimile. Et si substantia est numerus dicemus: nume- rum maiorem aut minorem de numeris convenienti- bus in specie: sed illud quod cōmune est eis: et illud quod est proprius utriusque non habet nomen sicut passio maior dicitur fortior: et quantum dicitur maius.

34

Equitas est proprii cōpa- rationis.

Cum declaravit illa que exiguntur in cōiunctione alterationis et modum considerandi vult declarare hoc similiter in motu genera- tionis. scilicet qui cōiunguntur de eis et qui nō cōiunguntur. **E**t dixit et considerandum est de generatione et corruptione et cetera. quomodo dicit generatio equalis generationi. et dixit hoc scito modo equa- litatis scietur coniunctio: cum equalitas sit proprium coniunctio- nis. Deinde dixit: et forte erit hoc et cetera. et forte sufficit in hoc quod genera- tio sit equalis generationi ut sint in tempore equali: et ut sit idē in- divisibile in specie non in genere: ut animal cum animal sit indivi- sibile in species. Deinde dixit: et erit velocior et cetera. in talibus istis ge- nerationibus que sunt in eadem specie dicitur in eis quod una est velo- cior altera cum non fuerit in equali tempore. Deinde dixit: non enim habemus nomen et cetera. contenti sumus in definitione velocioris et equalis in generatione ad hoc quod due generationes convenientes in specie et in tempore nomen nō habent: sicut habent qualitates in tempore et species et est similitudo et dissimilitudo in diversis: et equa- litas in cōvenientibus in quantitate: et equitas in diversis. **D**einde dixit: et si substantia est numerus et cetera. et convenientia duarum substantiarum generabilium non habent nomen nisi substantie di- versentur secundum numeros: secundum quod sunt composite ex numeris: ut quidam antiqui dicebant: quoniam si hoc fuerit possemus dicere in substan- tijs quod quedam sunt maioris numeri aut minoris de numeris cōve- nientibus in specie. **E**t intendebat quod si substantie sunt numeris tunc cōiungibilia in substantia sunt convenientia in specie nume- rali et incōiungibilia sunt diversa secundum magis et minus. Deinde dixit: sed illud quod est cōmune et cetera. sed illud quod est cōmune substantijs non habet nomen: neque passio que est propria eis. scilicet quod nō inuenitur no- men convenientibus ex eis neque diversis: sicut hoc inuenitur in eis in quibus diversantur in qualitate: et in quibus conveniunt. Illa

autem que diversantur in qualitate dicuntur fortiora et debiliora. In quantitate vero maiora et minora: convenientia autē in qualitate di- cuntur cōsimilia: in quantitate vero equalia.

Cōvenientia in qualitate di- cuntur similia et in quantitate equalia. id. s. t. c. 32.

Ostendit quomodo motus comparentur ad invicem. **Capitulum. 2.**

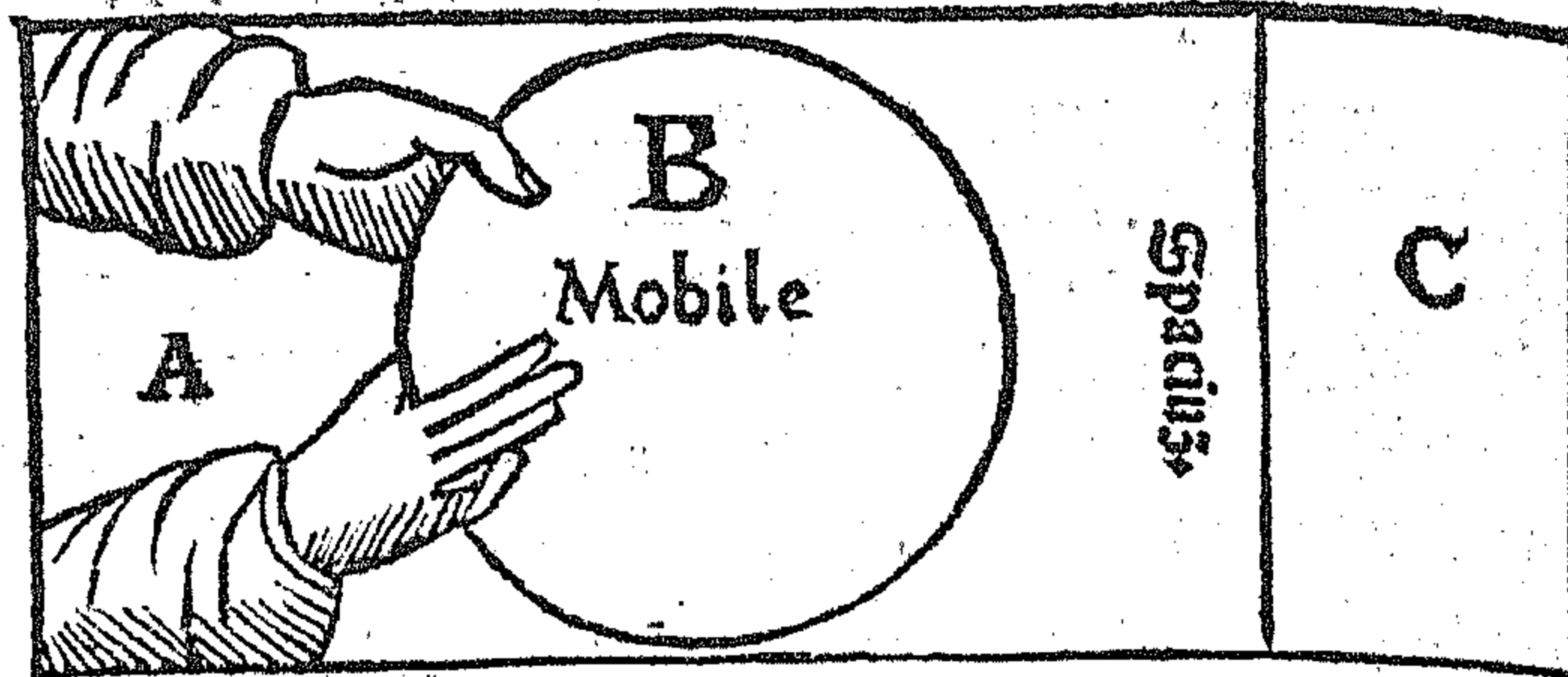

Quoniam autem movens movet semper ali- quid: et in aliquo: et usque ad aliquid. **D**ico autem in aliquo: quod in tempore. usque autem ad aliquid quod ad quantam aliquam longi- tudinem: semper enim simul movet et mo- vetur. Quare quantum aliquid erit quod motum est in quanto. **S**i igitur. a. quod est movens. b. autem quod movetur: quantumcunque autem mota longitudo est. c. in quāto cunque est tempore in quo est. d. In equali er- go tpe equalis potentia in quo est. a. medietate ipsius b. per duplicationem ipsius. c. movebit: per ipsius autē. c. in medietate ipsius. d. sic enim erit analogia.

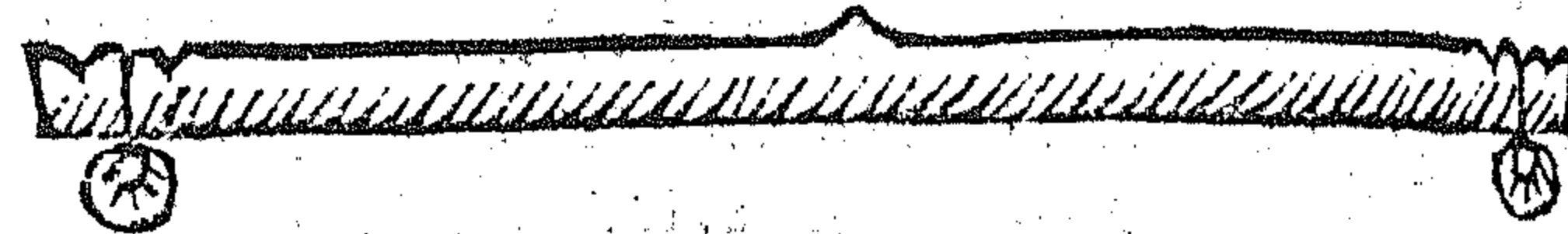
Et quod motor semper movet aliquid quod est in ali- quo: et movet ad aliquid. **E**t dico in aliquo. scilicet in tempo- re: et dico ad aliquid: id est ad aliquam mensuram lon- gitudinis. **S**emper enim movet et movetur. **E**rgo ne- cesse est ut illud a quo movetur sit aliquod quantum: et in quanto. **S**i ergo motor fuerit. a. et motum. b. et lon- gitudo. c. et tempus in quo movet. d. **T**unc potentia equalis scilicet. a. movebit in tpe equali dimidiū b. per du- plum spacium. c. et movebit ipsum per longitudinem. c. quoniam hoc modo erit finita.

Demonstratio ostendens qd si aliqua potentia mouet aliqd mobile per aliqd spacium in aliquo tpe: medietatem illius mobilis mouebit eadem vel equalis potentia per duplum spacium in eodem tpe: vel per idem spacium: in medietate temporis.

Potentia mouens.

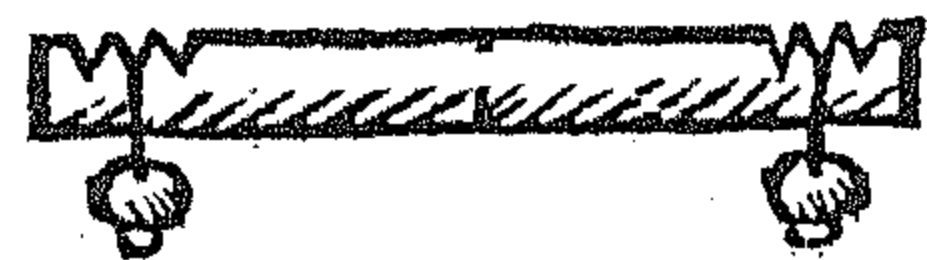

B. Tempus.

Medietas tps ipsius. B.

35

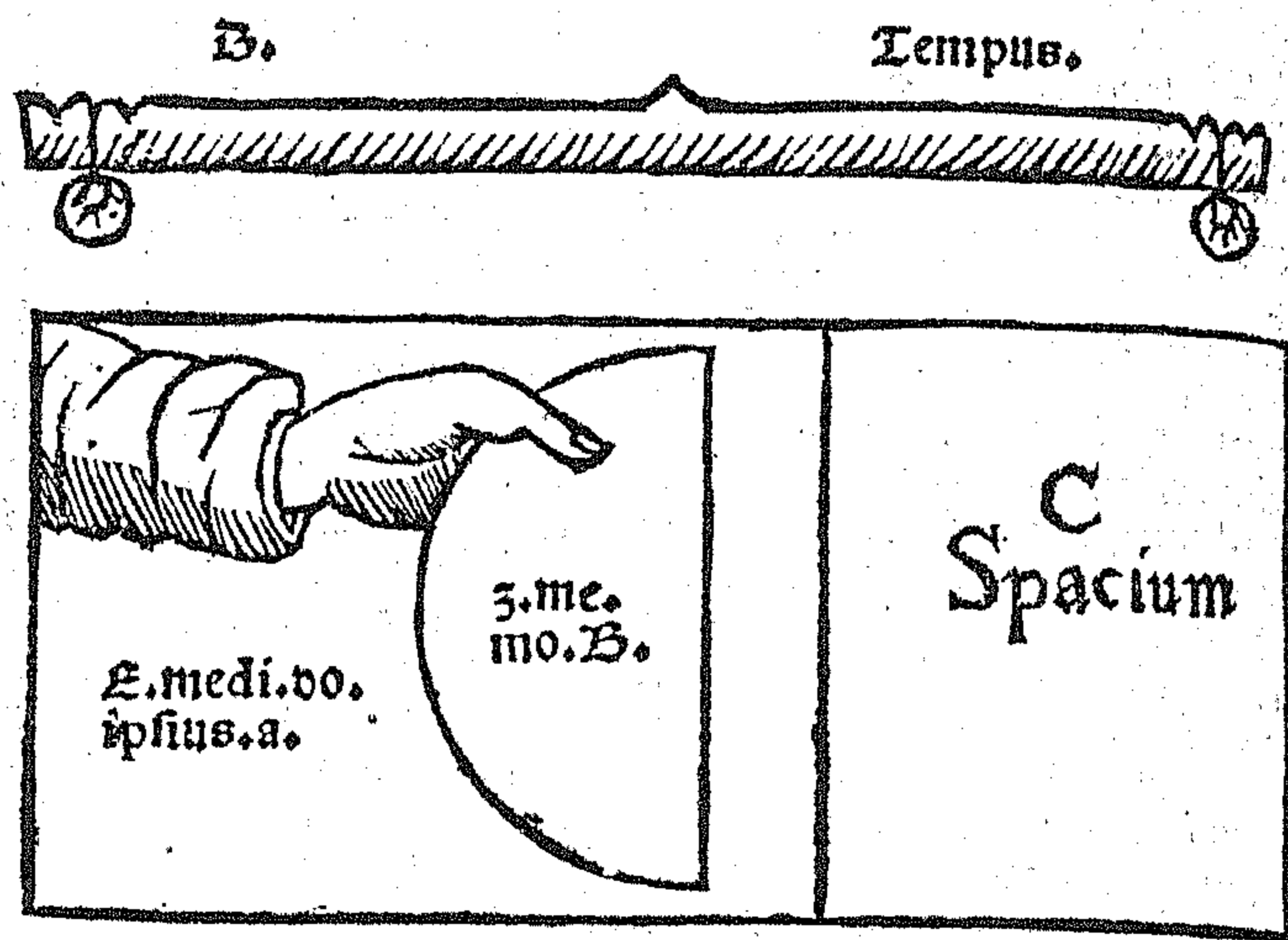
Cum cōpleuit pmonem in distinguēdo motus ptingibiles a motibus non ptingibilibus: vult declarare alia ppria motori in moto. Primo vō qd oīs motor q mouet aliqd motum p aliqd spacium in aliquo tpe mouet dimidiū illius moti in illo tpe per duplū illi spacij: & mouet ipm p illud spacium in dimidio illius tps. **C** Et dixit: & qd motor zc. i. motor extrinsecus q est corpus: & non ille q est virtus in

corpore: hoc manifestum est ex hoc qd dicit: sp. n. mouet & mouet. Motor. n. q qm mouet mouet est corpus necio: & iō dixit: ergo necesse est vt illud p qd mouet sit aliqd quātū. i. spacium terminatū: & in qto i. in tpe terminato: & hoc accidit motori fm q est corpus aut virtus in corpore. B. v. si igit motor fuerit. a. id est ponat igit in loco motori. a. & in loco moti. b. & in loco spacij. c. & in loco tps in quo mouetur per istud spacium. d. Bico q oīs motor cui potentia est equalis isti motori: scz. a. mouet in hoc tpe dimidiū. b. qd ē motū p duplū istius spacij qd est. c. & mouet ipm p totū istud spacium in medietate tps. d. B. v. qm hoc mō erit finita. i. potētia motoris. **C** Et hoc est ita q v/locitas ppria vnicuiqz motui sequitur excessum potentie motoris sup potētiā motiz: ideo cum diuiserimus motum ptingit: necessario vt pprio potētie motoris ad motuz sit dupla illius ppriois: & sic velocitas erit dupla ad illam velocitatem. Ergo mouebit illo tpe p duplū illius spacij: & in dimidio eius p totum spacium: & hoc cōe ē in oī motore cuius potētia est finita. **C** Utrū vō hoc sit cōe & potētis mouētibus non corporalibus si aliqd sit tale: hz qōnem difficilem. **C** Necessario enim debet esse resistentia inter motorem & rem motam: & siue motio fuerit naturalis: aut innaturalis: & ista resistentia communis est fm q alterum agens & reliquum patiens. Unde dicimus in virtutibus celestibus mouentibus q nō mouet quecūqz potētia quodcūqz corpus celestes: sed quelibet potētia mouet corpus proprium in velocitate propria. Sed omnes conueniunt in hoc q mouet in infinitum. Et fm hunc modum non est proportio inter eas & motum: fm vero q vnaqueqz earum mouet corpus propriuz velocitate propria fm hoc habent proportionem propriam ad motū vel cum moto. **C** Sed ista proportio videtur indiuisibilis: vnde igitur accidit istis potētis istud. **C** Et forte hoc accidit ex diuersitate naturarum mouentium que non sunt in materia in nobilitate fm magis & minus: & diuersitate naturarum corporum que mouentur ex eis. Hoc autem qd motus eorum. s. corporum celestium est in tēpore: licet non sit proportio inter potētiā motuz & mobiles: accidit ex natura motus. Motores autem qui sunt in materia si aliqs eorum haberet potētiā infinitam: contingeret: vt motus esset in non tempore: & hoc declarabuntur in vltimo octauū lib. & Aristo. non loquitur h nisi de motoribus materialibus: quoniam ista perscrutatio est vtilis in dispositionibus motorum non materialium vt post declarabitur: & in alio lib. dixit hoc enim motor erit proportionatus i e qd est in hac translatione. s. nostra est melius.

C Et si eadem potētiā. b. in hoc tempore tantūdeqz mouebit: & medietateqz in medietate mouebit: & in media virtus medium mouebit in equali tempore. **C** Et si ipsius. a. sit medietas que est ipsum. e. & ipsius. b. z. sit medium. Similiter igitur se habebit fm analogiam virtus ad graue. Quare equale & in equali tempore mouebit.

Velocitas ppria vni/ cuiqz motui seqt excessū potētie motoris sup potētiā moti. Dubiū. Solo. Vide p illo 2. ce. c. 63. In potētis celestib' p q vnaqz mouet in infinitū nō ē p portio: s. p/ ut vnaqz mouet cor/ p' ppriū v/ locitate p/ pria zc. Qd. Solo. Vide. 2. ce. 38. Tex. cō. 78. & 79. Vide Et p' in li/ bro d' s' b' a' o' z bis ca. 3. ad finem.

Comparatio ostendens qd si aliqua potentia mouet aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tpe: dimidiata potentia medietatem mobilis mouebit per idem spacium in eodem tempore.

Et si eadem potentia mouet idē in tali tpe p tale spacium. Mouebit ipm p dimidiū illius spacij in dimidio illius tps. Et dimidiū illius potētie mouebit dimidiū illius rei in equali tpe per equalem longitudinē. U. g. sit medietas potētie. a. h. et medietas potētie. c. y. quantitas. 3. Ergo pportio istius potētie ad istud pōdus est sicut illa pportio. Et iō mouēt p equale in tpe equali.

36 Cum declarauit qd eadem potētia mouet medietatez moti in tpe in quo mouet totum per dupluz spacij qd mouet in illo tpe: et mouet ipm per totū spacium in medietate tps in quo mouet totum per illud spacium. Uult declare etiam qd cū fuerit vnus motor aliquis q mouet aliqd motū per aliqd spacij in aliquo tpe: mouebit medietatez illius spacij in medietate illius tps. Et q medietas eius mouebit medietatē illius moti p illō spacij in equali tpe medietate tps illi. Et ē necē sic dixit vt moueat medietas moti p illud spacij in illo tpe: qm̄ velocitas moti quā hēbat totū motū ad totū motōē ē pportōem excessus potētie motoris sup potētiā moti. Et cum dimiserim motū i duas medietates: et sicut motorē: tūc pportio motoris q ē medietas: et ad motū qd ē medietas: erit sic pportio totū motoris ad totū motū vt vlr̄ dclauerūt geometre. Et sic due velocitates erunt equales necō. s. velocitas totius moti et velocitas medietatis: ex quo sequitur necessario vt pertranseant idem spacij in eodē tpe et sermo eius in hoc manifestus est per se.

Et si. e. ipm. 3. mouet in ipso. d. fm. c. nō necessariū est in equali tpe. e. duplū ipso. 3. mouere fm medietatē ipsius. c. Si vero. a. ipm. b. mouebit in ipso. d. quātum est ipm. c. medietas ipsius. a. que est in quo ē. e. ipz. b. nō mouebit in tpe in quo ē. d. neq; in aliquo. d. p aliaz partem que est ipsius. c. fm qd est analogia ad totuz. c. sicut est. a. ad. e. Dīno. n. si ptingit nō mouebit nulluz. Si. n. tota virtus totā mouet: medietas non mouebit: neq; tātam neq; in quolibet. Cū. n. moueret nauē: siq; nāē traherēt decidit potētia in numeruz: et in longitudinē: quaz oēs mouerūt. C Propter hoc Zenonis rō non vera ē qd sonet milij quelibet pars. Nihil. n. pphibet non mouere aerē in nullo tpe hūc quātū cadēs mouet totus modius. Neq; iam tāta pars quātacūq; mouebit cum toto: si sit per se hoc mouebit: neq; enim nihil est eius pars: aut et potentia in toto est.

Et si. h. mouet. 3. in tpe. d. per spacij. c. necesse est vt illo tpe non moueat duplum. 3. in dimidio spacij. c. Si igit. a. mouet pōdus qd ē. b. in tpe. d. per spacij. c. Tūc qm̄ a medietate. a. diminiuit pars cuius quātitas ex toto ē qzitas q mouet. Tūc illa ps singularis p se mouebit. Nihil. n. aliud est nisi quod ē in potentia in toto.

Dicebat Zeno qd mina milij: qz cū cadit facit sonum: necē est qd quilibet granū p se faciat sonū. Et sicut gutte aque succedētes sup lapidē ita qd faciant in ipso foueam: necesse est vt vnaqueq; eaz operetur in lapide. Quā si nulla opatur: ergo nec oēs opant. Et iste sermo est sophisticus: qm̄ vna pars non operat in actu sed in potētia. Quā vnus vir de triginta non mouet nauē solus: et cū motio ei pū sit cū pparatōe et potētia. pueniēte a motore vigesimo nono mouebit nauē necō. Ergo vnusq; de. 30. largit nauē de pparatōe ad motū qd nauis nō hēbat prius. Illud igit qd viginti et nouē largiunt de pparatōe ē illud qd vltimū motor extrahit i actu. Et sicut ē d mina milij. Et dixit: et iō sermo Zenonis nō ē vus: et ē qd vnū granū milij quāq; sit qm̄ cadit facit sonū. i. s. n. qdlibz motū: qm̄ potētia motoris ē terminata. Et cū potētia motoris ē terminata. s. pma potētia q pot mouet vnūq; priū nō mouet i tpe oīno qm̄ cadit. Ergo sermo Zenonis nō ē verū i s qd fingit qd qdlibz granū milij d. 3. facit sonū. B. d. naz ipse ē vt nō moueat i tpe oīo illū aerē que mouet tota mina qm̄ cadet. i. qm̄ ipse ē dicere qd vnaqueq; partiū nō mouet in tpe oīo qm̄ cadet aerē p que trāsit motōe ex qd audit sonus: sic audit a mina. s.

Tex. iste. e. 37. ē dimiū i. sic videt qd dicit illa ps. et iō sermo Zenonis sicut cōmētū ē dimiū qz nō ē expō pris antia isti tex. et.

37 Breuia d. tio. Vide p hoc 8. phy. t. c. 23.

Expō.

¶ nō mouet ipsam in actu motiōe faciēte sonū: z si vnaqueq; partium largit̄ aerē ad recipiendū sonū pparatiōē quā pri^o nō hēbat. B. d. neq; ps zc. i. qm̄ vnaqueq; partū motoris nō dz p se singulr̄ mouere neq; ps: q̄ cū addit̄ alijs partib^{us} mouet totū. U. g. trigēsim^o vixit dixit: q; ista ps nō v̄ iter alias ptes eē fortior in motu nisi pp̄ pparatiōē pcedētē i motu. B. d. nihil. n. aliud est zc. ¶ Aut itēdit q; ps est in cōtinuo nihil est in actu: z est in potētia in toto. ¶ Aut itēdit q; ps nō mouet in actu: sed mouet in potētia in toto.

¶ Si vero duo z vtrūq; horū aut vtrūq; mouet tantūq; in tāto: z potētie cōpōsite cōpōsitūz ex grauib^{us} equali mouebunt longitudine: z in equali tempore. Simile nāq; est s̄m analogum numerum.

¶ Et si fuerint duo quoz vtrūq; mouet vnūz: z vtrūq; mouet p tale spaciū in tali tpe. Due potētie congregatē mouebūt zgregatū ex duob^{us} pōderib^{us} p eāleq; lōgitudinē in equali tpe. Sunt. n. pportioalia. Et iste s̄mo distiguēdus est ita q; cōsiderādū ē in eo: z sit due intētiōes.

38 ¶ Hec est alia intētiō a p̄dictis: z est q; cum duo mouentia diuersa vtrūq; mouet aliq; pōdus p equalē spaciū in equali tpe: tunc due potētie motiue zgregatē mouebūt zgregatū ex duob^{us} pōderib^{us} p illud spaciū in illo tpe: z hoc erit qm̄ equalr̄ mouēt duo pondera diuersa in spacio z tpe: aut diuersant̄ spacio. U. g. q; altez mouet vnā arronā in vna hora p medietatē vn^o leuce: z aliud mouet duas arronas in vna hora p vnāz leuca: nō sequit̄ cuz duo motores fuerint zgregati: z arrone fuerint cōgregatē vt moueant̄ ab eis in illa hora neq; p vnā leuca neq; p diuidiā. Qm̄ pportio ei^{us} q; zgregat̄ ex duab^{us} potētis ad duo pōdera nō est sicut pportio solius potētie ad vnū pondus. Cuz aut̄ spaciū fuerit vnū z tps vnū: tunc pportio eius q; zgregat̄ ex duab^{us} potētis motiuis ad duo pondera mota erit eadē pportio: z siue potētia pōderū z potētia motorū cōueniāt̄ aut diuersent̄. U. g. qm̄ si aliq; motor hz aliquā pportionē ad aliq; motū: z alius motor cui^{us} potētia hz istam eandē pportionē ad potētia ponderis quo mouet̄ ab eo. Declaratū est enim in libro elementoz q; cuz fuerint quelibet q̄ritates: z totidē eaz cōparetūc pportio oīum ad oēs est sicut pportio vnus ad vnam.

2 ¶ B. d. z iste sermo distiguēdus est zc. z sic inuenit̄ in quibusdam libris: z intēdit q; cū duo motores mouent aliq; pōdus p aliq; spaciū: q; pole est cū diuiserim^{us} motores z diuiserim^{us} pōdus ita q; pportio vtriusq; p̄tis ad vtrūq; motōrē sit sicut pportio toti^{us} ad totū q; pportio mot^{us} remanebit eadē: z s̄ s̄m pportio^{is} est verū: s̄ s̄m q; existimat̄ q; in quolibet illoz duozum: ideo dixit: vt mibi videtur: ita q; cōsiderādū est. videmus enim q; duo z tres hoīes mouent cōgregati: q; nō possunt mouere s̄m segregatiōē.

¶ Si igit̄ in alteratione z in augmēto: aliquid enīz est augēs quidē: aliquid autē z qd̄ auget̄. In quāto auget̄

tpe z quātū: aliud quidēz auget̄: aliud vero auget̄. Et alterās quidē z qd̄ alterat̄: similr̄ aliq; z quātū: s̄m enī magis z min^{us} alterata sunt: z in quāto tpe. In duplo autem duplū: z duplū in duplo. S̄m diū autē in medio tēpore: aut in medio mediū: aut in equali duplū. Si autē alterās aut augēs quātū i tpe q̄sto augeat̄: aut alterat̄: nō necesse ē z mediū in medio: z in medio mediū. S̄z nihil si p̄tigit̄/ augmētabit̄: aut alterabit̄ sicut z i graui. ¶ Et s̄m hoc est de alteratione z in augmēto. Est enīz aliq; qd̄ auget̄: z alterās ē sicut est alteratū. Et s̄m aliq; quātūtatē in additiōe z diminutione erit alteratio. Et in aliqua q̄titate t̄pis in duplo erit duplū: z duplūz erit in duplo. Et que est in tpe equali ē duplū. Si igit̄ alterās z augmētās augmētāt z alterat̄ tātū in tali tpe. Nō est necesse vt medietas ēt faciat hoc in medietate: aut in medietate agat medietas: z forte accidit vt non alteret oīno: aut vt nō auget̄: sicut dixim^{us} in pōdere.

¶ Aut declarare q; oīa que dixit de moto z motore in loco sunt vera in augmēto z alteratiōe. ¶ Et dicit̄: z sicut de alteratiōe. i. z oīa que dicta sunt de moto z motore in loco. s. q; duplū motoris mouet illud motū p illud spaciū in dimidiō illius t̄pis: aut p duplū illius spaciū in illo tpe: q; motor mouet dimidiū motū p illud spaciū in dimidiō illius t̄pis. Et cū motor diuidit̄ in duo eq̄litatez motū in duo eq̄litatez: per idē in velocitate: oīa accidūt. sicut i augmēto z alterato. ¶ Et cū narrat̄ hoc dicit̄ cām: z. d. est enīz aliq; qd̄ auget̄ z aliq; qd̄ auget̄ z in aliquo tpe hoc auget̄ z hoc auget̄. i. z ita est de augmēto sicut de trāslatiōe: qm̄ est aliq; qd̄ auget̄ z ē rūdēs motori in loco: z aliq; qd̄ auget̄ z est rūdēs moto: z t̄pis in quo sit iste mot^{us}: z q̄ritas in quo est. ¶ B. d. z alterās sicut zc. i. z quēadmodū augēs z augmētātū est aliq; terminate potētie. sicut alterat̄s ē z alteratū sunt terminate: z s̄m excessum potētie alterātis supra potētiaz alterātis erit velocitas alteratōis: z q̄ritas t̄pis in quo est alteratio. s. q; hec duo sequunt̄ pportionē inter alterās z alteratū. Si igit̄ pportio fuerit magna: velocitas erit magna: z t̄pis breue: z ecōuerso. B. d. z i duplo duplū. i. z in tpe in quo aliqua passio i aliquo alterato ab aliquo alteratē in duplo eius erit in duplū illius passionis. B. d. z duplū in duplo. i. z alteratio que est dupla ad alterationē posteam ab aliquo alteratē duplū eius: erit in duplo illius t̄pis: z est cōuersum p̄tine: z intendebat declarare q; sunt pportioabilia. ¶ B. d. si igit̄ alterās zc. i. z si oē alteratū z augmētās alterat z augmentat̄ aliq; terminatū: z in tpe terminato: z nō augmētāt q; libz q; libet: neq; alterat̄ q; libet q; libz: nō sequit̄ cū diuiserim^{us} alteratō in duas me^{as}

39

dicat est: vt medietas moueat illud alteratū in duplo illi^o t^o ip^o est accidit forte vt nō alteret illud oīno. z hoc ptingit qñ potentia medietatis motoris non excedit potentia moti. B. d. sicut diximus in grauitate. i. in grauitate ad leuitatem.

Silitas aut istius scie est pars vtilitatis scie speculatiue: z declaratū est in scia morali. i. que pñderat de actionib^o voluntarijs q eē hoīs in sua vltia pfectōe ē ipz esse pfectū p scias speculatiuas: z q ista dispō est forū nitas vltia: z pñ fatuos vita eterna. Et appet in vltia scia q h noīe hō dī equo ce d eo q pñct^o est p scias speculatiuas z d alijs hoīb^o: sicut de hoīe viuo z mortuo dī: imo sicut dī de aīalirōali z lapideo. Cū hoc q sequit^o cognitionē sciaz speculatiuaz de morib^o bonis: necesse est. n. cū artifices sciaz speculatiuaz fuerit pñ cursuz nālē vt sint virtuosi oīb^o modis virtutu moralium vt iusticia/z castitate/z audacia/z magnanimitate/z liberalitate/z veracitate: z alijs vtrūq^o. Et Alexander i phemio ist^o libri declarauit quō sequunt^o iste virtutes ex cognitione istaz sciaz. Nā cū aliqs sciuerit puritate vite sue in respectu illi^o esse eterni z mot^o conuul: z q pportio vite sue in respectu t^o ipis eterni ē sicut pportio minimi finiti ad infinitū: nō cupit vitā. Quare erit audax. Et sicut cū sciuerit q mors est de necessitate mae: z maxie cū acqsiuerit humanā pfectionē: tūc. n. pñcipiet in alia hora q meli^o est ei mors q vitā sicut fecit Socrates athenis: s; existimet q Socrates nō distiterit ter vias pñias z cōes in sciētijs: q nitebat pcedere via pñia cū vulgo. Et manifestū est q deberēt eē iusti z casti: qm cū sciuerint nām iusticie exētis in sba entiu: diligūt se affilari illi nāe. Et sicut cū sciuerit vtilitate appetitū: z q nō sunt d numero dispōnū necessaria z in pmanētia hoīs: ne dū vt sint pfectiōes: s; sunt accētia de necessitate mae expellēt eas a se oīo: z odiūt eas maxio odio: sic erūt casti retinētes leges diuinas z obediētes legib^o nālīb^o. Et ē manifestū ē q erūt liberales: qm reputat pecuniā vilē. Et erūt magnanimi diligētes veritate in sermone z actōe. S; si aliqs dixerit q nos viderim^o plures artifices istaz sciaz in pñaria dispōne. Cū cēdū est q hoc accidit eis ex dispōne in vlti. z hoc potes scire ex s; Alexander z alij dōcūant sup hoc. i. q oēs phi sunt studiosi: sicut erat i suo tpe: z cū aliqs pñeritat^o fuerit d hac dispōne: iueniet q illa pñctio quā expectat in assuetudie hoīuz in q nutriebat valde ē remota ab hac pñctōe: z nō solū nō accidit hoc eis: s; credūt ex modo hominū z pñuetudie in q nutriebant q hec pñctio ē valde vilis: z hoc nō accidit eis ex lege: s; corrupētib^o eā. Accidit igit istis hoīb^o cū sciūt^o speculari pñtere illū moduz pñctiōis quē expectabāt. S; cū desperauerūt puenire ad hāc pñctiōe: z viderūt oēs hoīes pñtere eā: credere q expectates eā nō debēt eē ps ciuitatis. Aut credūt q oīa dicta de hac pñctōe: forte sunt silia dictis d illa pñma pñctōe quā expulerūt. i. illā in q nutriebant: z tales sunt pñes ist^o t^o ipis. i. illi q sūt dialectici: tūc oīo declinabūt ad appetit^o: z accidet eis dispō inālis: adeo q nō dicent^o eē ps ciuitatis oīno: qm cū eis nō pñ tract^o fieri cūm: neq; amicitia hūana: z vtilitas alteri^o: s; oēs actōes eoz sūt ad seipos: z iō phi in h tpe abhorret: z iā exiūm^o a nra intētiōe.

Seclo ethi
oz caplis
8.9.2. 10.
Idē in plo
go pmi ph.
Opposituz
vid. 3. a. 36
7.9. meta.
cō. vltio.

Vide p hoc
qb. d. d So
crate p me.
rex. cō. 5.

Documētū
Solutio.

Incipit Liber Octauus physicorū Aristotelis: q est de primo motore: primo motu: z pño mobilis.

Summa lib. octauū physicorū pñ Zueroy m.
Et textu pño vsq; ad. 21. oñdit motū ante retroq; sempiternū fore
Et. 21. vsq; ad. 45. docet primū motorē esse penitus imobilem.
Et. 45. vsq; ad. 54. manifestat primū motorē esse eternum.
Et. 54. vsq; in fine: declarat nullum motū eternuz preter orbicularem/z primū mouēs esse incorporeū z abstractum.

Tractat^o prim^o in quo pñmittit motū eē sempiternū.
Ostendit pñ opinionem suam motus sempiternitatem zc.
Cap. I.

Trum aut fact^o sit aliquādo mot^o cum nō esset pñ^o: z corrupit iterū sic q moueri nihil sit: aut neq; factus: neq; corrupit: sed erat semp z semper erit hoc immortale: sine quiete existit in his que sunt: vt vita quedā natura subsistētib^o omnibus. Et esse quidē igit motū oēs affirmāt de natura aliqd dicētes:

Not^o ē vt
vita oibus
natura subsistētib^o

ppter id q mundū faciūt. Et de generatione z corruptione inesse cōsiderationez omnib^o ipis: quā impossibile est esse/ nisi sit motus. Sed aliquanti quidē infinitos mundos esse dicunt: z quosdam quidē fieri: quosdam vero corrumpi. Sed mundoz semper dicūt esse motum. Necessariū enim est generatiōes z corruptiōnes ipsozum esse cum motu. Quicunq; autez vnum z nō semper: z de motu apponunt pñ rōnem.

Utrum autem motus aliquādo fuit z nō fuit: z corrumpetur in corruptione in qua nihil mouebitur omnino. Aut motus nec fuit generatum neq; corrumpet: sed semper fuit z semper erit. Et hoc non habet corruptionem nec fugit ab entibus: sed est quasi vita omnibus que constituuntur per naturam. Omnis enim qui aliquid dixit de natura dixit motuz esse. Non enim

possunt loqui de factura mundi: et considerare in eorum
quod currit generatio et corruptio: si motus non sit. Sed
dicentes plures mundos infinitos esse quorum quidam ge-
neratur et quidam corrumpitur: dicunt motum eternum esse.
Abodios enim generatiōis et corruptiōis cum motibus
esse necesse est. Dicentes vero unum mundum esse et non
eternum: secundum hoc et litigant de motu.

1
Pisa inten-
tio eius est p-
scrutari de
primario et
prima expo-
sitione
a Liber se-
primus aut est
pp necessari-
tate aut est
pp melius.

Quia prima intentio eius est perscrutari de primo motore incepit
perscrutari de motu: utrum sit novus: aut antiquus. secundum ge-
nerationem: et quod est ante istum tractatum a aut est necessarium huic tractatu:
aut est per melius. Et cum dixit: utrum autem motus: non intendit motus ali-
quod proprius: sed intendit utrum isti motus existentes in partibus mundi
fuerint postquam nulla pars partium mundi movebatur omnino: et utrum destrue-
tur oēs: ita quod nulla pars mundi moveatur. Aut isti motus existentes in
partibus mundi fuerunt semper et erunt in futuro in hac dispositione in qua sunt
nunc. Et ista autem perscrutatio est necessaria quia appetit quod in mundo non est
nisi alterum horum duorum: aut plures motus succedentes: aut unum motum
continuum. scilicet motus corporis celestis. Querit igitur utrum est possibile in his duo-
bus modis sensibilibus incipit tali modo: an nihil fuit de eis: et sine
incepto unum eorum aut alterum aut inceperunt simul. scilicet motus qui sentiuntur continui
et succedentes: et utrum corruptio hanc duo genera tali corruptioe cuius nihil
habet movebit omnino: aut hęc duo genera non cessauerunt neque cessabunt.
Et dicitur. sed est quasi vita: et inuit per hoc quod necesse est in motu non cessare
in preterito et in futuro: si est necesse hoc in entibus naturalibus. Apparet enim quod
constitutio entium naturalium: et illud quod est in eis quasi vita est motus esse. Philo-
sophus enim motus de omnibus mobilibus est sicut anima de rebus vivis: et hęc pers-
crutatio non est tamen necessaria in cognitione primi motoris: sed est in cognitione
eius mundi. scilicet utrum sit eternus aut novus. Necesse enim perscrutari de huiusmodi
intentione in motu procedere perscrutatioe de illa in mundo. Et quia ista
perscrutatio magis videtur procedere in perscrutatioe de dispositione mundi: scilicet genera-
tioe et corruptioe notificavit istam perscrutatioe continere in se perscru-
tatione de mundo: et induxit signum dicendo quod quod aliquid dixit de mundo: videtur
dicere tale de motu. Et dixit: oēs enim. scilicet. i. et posuimus perscrutatioe
primo de motu vbi in loco perscrutatiois de dispositione mundi in generatione et
corruptioe: quia hoc est naturale in perscrutatioe. Ois enim qui locutus fuerit de
entibus naturalibus concedit motum esse. Et dicitur. cam in hoc: et dixit: non enim.
prout loquitur scilicet. i. et oēs procedunt motum esse: quia impossibile est aliquez loqui de fa-
ctura mundi. id est de naturali: et considerare quomodo est in generatione et corruptioe
secundum totum aut secundum partem si non concesserint motum esse. scilicet si impossibile est in eo
generatione et corruptione: aut impossibile est si est possibile: quomodo. Et dicitur. sed dicentes
scilicet. i. sed considerantes de mundo id est oēs procedat motum: tamen ita opinatur
de generatione et corruptioe in motu: sicut in mundo toto: qui igitur
tunc dixit illorum plures mundos esse: quorum corruptio unum est generatio
alterius: et hoc procedet in infinito processit motus esse semper quod fuit et
erit. Et dedit eam in hoc et dixit: modi enim generationis et corruptiois scilicet. et
si quod dixit: manifestum est: quoniam cum opinati sunt quod corruptio uniuscuiusque
mundorum

Apparet quod
propter entium
naturalium et illud
quod est in eis
quasi vita est
motus esse. secundum
ceterum enim
motus de omni-
bus mobili-
bus est sicut
anima de rebus
viviis. Unde
pro hoc. 2.
celi. 1. c. 68.

mundorum existentium est generatio alterius: sicut est dispositio in partibus
istius mundi. scilicet quod corruptio alicuius individui est generatio alterius: et
quilibet mundus eorum non est extra motum: manifestum est eos dicere motum
eternum succedere. Et dicitur. dicentes vero unum modum esse et non eter-
num scilicet. et hoc intellectum est per se. scilicet quod opinatur mundum esse non eter-
num: et generatum postquam nihil movebatur: et corruptibile in res que non
mouebuntur: necesse est ipsum opinari hanc opinionem in motu. Et
quod hoc opinari in mundo potest intelligi duobus modis. incepit di-
stinguere hoc et dixit. Et dico quod hęc expo-
sitione quia motus dixi est que intelli-
gitur primo aspectu et hoc intellexit Alpharabius. Et dixit in libro suo
de entibus transmutabilibus. et hoc idem intellexit Avicenna. et Avicenna. hyspanus
scilicet. in intentione Avicenne. in primo istum tractatum est declarare quod ante omnem mo-
tum est motus: et ante omnem transmutationem est transmutatio: et quod motus
non deficiet secundum generationem: ut procedat ex hoc ad declarandum motum esse primum
et eternum: qui continet omnia: aut unum: aut plures: et in hac declaratione
est difficultas. Et idem intellexit Alpharabius in suo libro de entibus transmu-
tabilibus. complere sermonem de hoc: in quo perscrutatur est secundum quot mo-
dos potest imaginari: ante omnem transmutationem esse transmutationem: et
quod potest esse verum de hoc et quod non. Quare involuta est sua perscrutatio
in hoc. Et ego autem cum hoc quod credebam exponere istius loci esse istam
rationem: et aliquantulum in errore. scilicet in hoc quod declaratio Avicenne. est declaratio
diminuat et semper sui perscrutatur de hac declaratioe: quousque apparuit
mibi intentio quam intendit Avicenna. perscrutari. Et inveni sermones suos
conuenientes sibi adinuicem secundum illam intentionem: non secundum primam exponem:
que videtur in primo aspectu. Avicenna enim intendit hanc declarare utrum primum motus
continens mundum: aut primum motus si sint plures unum sint facti de nouo: ita
quod ante eos non fuit motus omnino: ita quod motus per hoc sit novus secundum generationem.
Et omnia inceperunt moueri postquam nihil movebatur. Aut primum motus qui
continet omnia existens in primo motore: aut in primis motis si fuerint plu-
res unum motus sit eternus: qui nunquam cessauit nec cessabit: sed est sicut
dixit quasi vita eorum que constituntur per naturam. Et induxit ipse decla-
rationem et distinctionem motus per adicendum ad ostendendum tale motum esse: non quod
induxit distinctionem motus ad declarandum quod ante omnem motum est motus:
si creditur Alpharabius et alij. Perscrutatio enim. quam hanc intendit est vltis
toti mundo: et non est verum secundum opinionem Avicenne. ut ante motum continet
totum sit motus: aut ante transmutationem que est prima transmutatio sit
transmutatio. Falsa igitur fuit hęc existimatio illorum. hanc enim est particularis
et est verum de motibus particularibus: quos continet motus vltis secundum quod hanc se
quitur motum vltim. Non quod hanc existit in eis primo et essentialiter: quoniam hoc
apud ipsum impossibile est ut appetit post. Non igitur poneret eternam continua-
tionem existentem in istis motibus per accensum signum ad eternam continuationem exi-
stentem in ipso primo motu aut primis: cum quod non dicitur declaratum est hic de eis. scilicet
eos esse tales per accensum: et hoc manifestum est: et post declarabitur magis.

Bigressio quod
quod utrum
Avicenna. quod per
cedat de mo-
tu secundum ge-
nerationem vel de
motu celi.

Secunda expo-
sitione secundum
Avicenna. opi-
nionem.

Si igitur contingit aliquando non moueri dupliciter necesse
est hoc accidere: aut enim sicut Anaxagoras dixit. An-
quit enim ille simul omnibus existentibus et quiescentibus
in infinito tempore: motum facere intellectum et disgregare.

Aut sicut Empedocles: in parte moueri: et iterum quiescere. Moueri quidem cum amicitia ex multis faciat unum. Aut cum discordia multa ex uno. Quiescere autem in multis intermedijs temporibus dices sic. In quantum quidem ex pluribus unum dixit aptum fieri. In quantum autem iterum ex uno geminato plura perficiuntur. Sic quidem sunt res: et nullo modo ipsius est seculum unum. Sic autem permutatur neque simul perficiuntur. Sic autem semper sunt immobiles secundum circulum. Nec enim quod sic permutantur: ab hinc itaque dicere ipsius opinandum est.

¶ Si igitur possibile est in aliqua hora nihil moueri: necesse est hoc accidere duobus modis. Aut sicut dixit Anaxagoras: qui dixit quod omnia fuerint in simul et quiescentia tempore infinito: et quod intelligentia fecit in eis motus: et distinxit ea. Aut sicut dixit Empedocles: quod quandoque mouentur: et quandoque quiescunt. Mouentur enim quando amicitia fecit de pluribus unum. Aut quandoque hinc fecit de uno plura. Et quiescunt in temporibus que sunt interim. Eius dixit: secundum autem quod unum inatum est oriri ex pluribus: et quod completum est unum: rarificantur ex eo plura: secundum hunc modum generantur: et sic non erit secundum eos eternum: secundum vero quod hec duo mutantur et non finiuntur cum hoc: secundum hunc modum semper mouentur circulariter. Intelligentium enim est ex hoc quod dixit: secundum vero quod hec duo. id est. hinc vero quod hec duo transmutantur.

¶ Quia namque diuisionis facit duos modos in hoc quod posuit quod motum secundum totum deficit ab entibus: quos modos antiqui dicebant. scilicet. aut quod mundus fuit ex rebus gescens tempore infinito. scilicet. non transmutabilibus: et quod post corruptum tali modo quod omnia erunt gescens tempore infinito: ut Anaxagoras opinabatur: aut quod omnia quiescant in aliqua hora: et in aliqua mouentur: ut videbat Empedocles: induxit sermonem utriusque istorum: et tacuit opinionem Platonis de mundo: qui dicit mundum esse generatum: sed non corruptibile: quod non dixit quod omnia non erant quiescentia ante generationem mundi: sed quod mouebantur motu inordinato: et quod deus induxit ipsa ad ordinem sicut ipse dixit. ¶ Et hoc quod narrauit de Anaxagoras. qui dicebat quod omnia erant in simul: intendit per omnia corpora omnia que opinabatur esse elementa mundi: et intendit per hoc quod dixit: erant in simul quod erant latentia in mixto infinito: opinabatur. namque. contraria existere in illis in illo mixto tempore infinito: et quod post incepit intellectus qui est deus

¶ Non opinio Anaxagoras. in phisica. libro 32. Plato dixit mundum esse generatum: sed non corruptibile. in libro 10. in libro 4. phisica. 88.

apud ipsum distinguere ea ex mixto et extrahere ea de latitudine in actu: iam tradidit ei in primo istius libri. Empedocles vero generat mundum ex quattuor elementis que hinc pro rebus materialibus: res autem agentis sunt apud ipsius due: ad congregandum hec elementa facere ea unum amicitia: ad segregandum hinc. Mundus igitur a corruptis quod elementa adunantur per amicitiam: et generantur quod multiplicatio fit per litem. Partes vero mundi compositae generantur apud ipsius et ut mihi videtur ex amicitia: et corumpuntur ex lite. Et similiter partes existentes in mundo diuino segregantur: et distincte segregantur per litem: et ideo ut mihi videtur dicitur: quod in sphaera celesti non sunt partes diuise non est in ea litem apud ipsum: sed componitur apud ipsius ex amicitia et elementis: et hinc ipsam a pro deo. ¶ Et hoc quod narrauit de Empedocle. quod quandoque mouebatur: intendit quattuor elementa: et intendit per quietem tempus in quo mundus est corruptus: et per motum tempus in quo mundus generatus est et ens. Deinde. dicitur. mouentur. namque. quandoque amicitia et. id est. apud corruptionem aut generationem mundi. Deinde. dicitur. et quiescunt in temporibus que sunt interim: et intendit per unam quietem hoc quod est post corruptum mundum: sed non potest intendere nisi post generationem mundi. Sed quod mundus apud suum esse mouetur: remanet ipsius non intendere per quietem in hac dispositione nisi corruptionem motus vltimus quo est generatio totius mundi. ¶ Et cum induxit opinionem Empedocle. in generatione et corruptione mundi: induxit verba istius: et dixit narrando: secundum autem et. id est. secundum autem quod mundus generatur quandoque et corripitur quandoque motus non erit et unum: cum interim fiat quies. secundum vero quod hec duo semper succedunt sibi: motus erit eternus et vocauit ipsius circulariter: quod partes mundi quandoque dissoluantur: et quandoque ligantur: ex quo sequitur ipsius habere duas quietes: quietem post congregationem: et quietem post segregationem.

¶ Quattuor elementa hinc Empedocle sunt: et litem et amicitia sunt quietes. in phisica. libro 50. et 51. ¶ Mundus corruptus per amicitiam hinc Empedocle. quia tur vo per litem hinc Partes mundi oppositio se hinc.

¶ Considerandum igitur de hoc quomodo se hinc. In opere enim est non solum ad nature considerationem scire veritatem: sed ad sciendam de principio primo.

¶ Et oportet nos considerare de hoc quousque sciamus quomodo est. Hoc enim non tantum est utile in vere sciendo aliquid in scientia naturali: sed et prodest in via inducente ad considerationem de primo principio.

¶ Dicitur. et oportet nos considerare de hac intentione in motu. hec. namque. per frustrationem non tantum est utilis in scientia naturali: sed in scientia diuina. et hoc intendebat eius dixit. in via. id est. in arte. Diuinus enim accipit prima principia mouentia a naturali: et nullam hinc viam ad demonstrandum esse primum motorem: nisi accipiat ipsius pro constanti a naturali. ¶ Et quod a existimauit Anaxagoras. quod diuinus debet monstrare primum principium esse: est falsum. et via eius quam finxit ipsum inuenisse eam: qua vltimus est in suo libro: et similiter Zigazel sequens ipsam: est via tenuis et non est demonstratiua. Quomodo nos autem de hoc fecimus tractatum singulare super hoc: et qui voluerit accipere rationes accedentes in ea: videat hoc ex libro Zigazelis. plures enim quas induxit contra alios vere sunt.

¶ Diuinus accipit prima principia mouentia a naturali: et nullam hinc viam demonstratiua ad hinc. videtur phisica. libro 1. et contra Anaxagoras et Zigaz.

Incipiemus enim prius et ex diffinitis prius a nobis in physicis. Dicimus igitur motum esse endelechia, id est actum mobilis in quo est mobile. Necessesse est ergo existere res possibiles moueri in unumquemque motum. Et sine motu diffinitione omnis utique confiteretur necessarium esse motum possibile moueri in unumquemque motum: ut alterari quidem alterabile: ferri autem quod est in loco mutabile. Quare oportet prius combustibile esse quam comburi: et combustuum quam comburere.

Incipiamus igitur ex predictis in quibus praediximus distinctionem et determinationem in artibus: et nos incipiemus in rebus determinatis prius in rebus naturalibus. Dicamus igitur quod motus est actus eius quod innatum est moueri in quo est innatum est moueri. Necesse est igitur illa esse in quorum potentia est moueri unoquoque motum. Et sine hac diffinitione omnes homines concedunt quod non est necesse moueri nisi illud quod potest moueri: et hoc necesse est in unoquoque motum. Ubi ergo non alteratur nisi illud quod innatum est alterari: nec transferri nisi illud quod innatum est transferri in loco. Necessesse est igitur ut res sit innata comburi prius antequam comburatur: et comburere antequam comburatur.

4. Id est incipiamus igitur primo a rebus quae motus est ut determinentur in initium artium que sunt. quae principia earum: et incipiamus ex istis in hac scientia a rebus quarum diffinitiones determinauimus ex rebus naturalibus. Et incepit ponere ad hoc propositionem notam: et est. Omne quod est postquam non fuit: necesse est ipsum fuisse ante in potentia et quod motus generatus talis est. scilicet quod omne quod mouetur postquam non mouebatur: necesse est ut ante esset possibile ut moueretur. Et induxit ad hoc certificandum duos modos. Quorum unus est ex hoc quod declaratum est de diffinitione motus. Et secundus ex inductione. Et dixit. dicamus igitur quod motus est. id est dicamus igitur quod cum declaratum est in tertio istius libri quod altera diffinitionis motus est endelechia moti in quo est motum. id est endelechia eius quod innatum est moueri: necesse est ut res mobiles sint ante motum in unoquoque generum motuum. Et cum res mobiles fuerint ante motum: tunc potentia ad motum erit ante motum. Et intelligendum est ex hoc quod motum est prius tempore motu duobus modis. Quorum unus est ut motum in quo est potentia sit alterius speciei a specie moti in quo est ipse motus. Secundus est ut illud mobile in quo est potentia ad motum sit motum in actu. scilicet quod motum in potentia est idem numero cum moto in actu. Primus autem modus inuenitur in duobus. scilicet in motu generationis et corruptionis: et in motibus translationis que est corporum simplicium. Secundus

Ex diffinitione motus.

Ex inductione.

Expō 211/ pharabij. De qd est post qd n fuit necesse e ipm fuisse pns i potētia. Jd 9. me. l. cō. 13. 2. 3. daia l. c. 20. 27. 2 12. me. tex. cō. 32.

Bigressio. Mobile p/ cedere tpe motū duo/ b' modis p/ atingere.

enim cuius generatio est finis complementum: suum sibi est illud ex quo est generatio: et sicut est de corruptione. Subiectum vero motus translationis elementorum in quo est potentia precedens hunc motum in tempore est corpus ex quo est generatio elementum. Ubi ergo quod est ignis generatur in toto statim huiusmodi: ubi quod est superius in toto: et ubi generatur pars singula illius statim huiusmodi singulam partem illius ubi. Potentia igitur istius motus non est in subiecto quod est ignis: sed in subiecto in quo generatur ignis. Ubi ergo ligno combusto: aut oleo inflamato. Et hoc ignorauit Iohannes a grammaticis: et existimauit quod quedam potentiam inuenit cum illo ad quod est potentia. Et hoc deceptit alios in hac potentia esse coniunctam cum forma ignis que est in actu per potentiam que est coniuncta cum ea quod violentatur ab aliquo quod generatur ne moueat superius. Et ista potentia est alia a naturali cum sit violenta. Naturalis autem impossibile est ut sint coniuncta cum forma ignis. scilicet potentia que est in igne ad motum superius. Et si hoc esset tunc duo contraria essent in eodem subiecto: et in eodem tempore. scilicet potentia motus: et motus in simul: quod est impossibile. Et hoc manifestum est: et ex hac diffinitione motus apparet bene impossibile esse generationem esse ex non puro. Generatio enim est motus: et est necesse rem motam esse in actu ad esse motum. et ideo impossibile est aliquid ens generari a moto quod est in potentia ens tamen. Ubi ergo a prima materia quod potest intelligi nuda a forma nedum ut generetur ex non esse. Et etiam apparet hoc idem ex significatione et huiusmodi sermonis hoc generari ex hoc. Ubi ergo albus fieri ex nigro. et uelut contrarium: non est dicere quod ipsum contrarium mutat in suum contrarium. Illa enim albedine fieri nigredinem impossibile est: aut ipsam calorem frigus. Illud igitur quod impossibile est transmutari in subiectum generati et est illud ex quo est generatio: et illud est subiectum contrarium. Et tamen ita sit et non esse est unum contrarium impossibile est eius naturam mutari in esse: ergo impossibile est aliquid generari ex eo nisi per accidens: ideo dicitur quod dies fit ex nocte. id est post recessum noctis: et frigidum ex calore. id est post calorem. Est igitur necessario aliquid cum quo adiungitur non esse ex quo fit generatio essentialiter: et hoc notum est per se. Et antiqui omnes conveniunt in hoc. Quod loquentes autem saraceni habent pro poli aliquid generari ex nihilo: et negant hoc principium. Et causa erroris eorum fuit hoc quod sentitur quod multa comprehensibilium visu generantur ex rebus incomprehensibilibus visu. Ubi ergo ignis ex aere. et sic imaginantur primo aspectu possibile esse aliquid generari ex nihilo. Vulgus enim non intelligit de non esse nisi illud quod non comprehendit visu: et sic accipiunt rem assimilata rei loco vere reit et existimant impossibile esse posse. Et nituntur ergo ad confirmandum hoc ex hoc quod motus est dicere quod sibi esse necesse agentis. scilicet subiectum ex quo fit generatio est diminutio agentis. Et hoc omnia sunt existimationes vulgares valde sufficientes sibi cursum: sibi quem nutriunt homines in eis: non sibi sermones sufficientes. Algés enim non posse agere aliquid impossibile non debet esse diminutio: sed dicere ipsum facere aliquid impossibile: et posse facere esse deceptio. Et cum declaratum sit hoc fundamentum: dicamus: et quod hoc nitentur declarare. scilicet quod potentia motus est prior tempore motu: est manifestum sine diffinitione motus. Et dixit. et sine hac diffinitione est. id est sine diffinitione motus: apparet etiam ex inductione quod non mouetur illud quod antequam moueretur non erat possibile moueri. Quod si non esset

a Error fo. gramatici: p q vide et 4. ce. c. 25.

b Erroralio rum argu/ tur illos.

c Bigredif tra leges ponetes cre atioez. et ar guif ex mo tus diffie.

d Imposle e aliqd ens gnari a mo tu i pota. v. g. a piamā hz q pt itel ligi nuda ab oi foia nedū gnet ex n ee. Op w. s. phi. c. 8. 2 p d ge. tex. c. 23. 2 24. 2. 2. de ala. c. 4. 2 p phi. 63. 2 p ca. de sba oz bis 2c.

e Ex signa/ to smonis.

f Contrariū nō mutat i suū otrariū Jd p h. 42 51. 54. 57. Jd. s. ph. 7. 2. 8. c. 2 p d gna. 47.

g Arguuntur saracenoꝝ.

h Solo.

i Algés nō posse agē ali

qđ ipse nō
dī eē dimi/
nutio: s; di
cere ipm fa
cere aliqđ
ipole z pos/
se facere est
receptō zē.

Quid p lo/
quētes. viē
3. me. cō. 15.

Zuer. expō

Potētiā
tpe pcedē
actū hoc n
ē ppriū mo
tū s; q est
mot². s; mo
tū factō de
nouo.

Dis pfectio
nece ē vt sit
re q pficiē

possibile moueri nō mouet. U. g. q non alterat nisi illud qđ possibi
le erat alterari: s; si nō mouet nisi illud qđ ante erat posse moueri
in loco. Et intelligendū est de hac intētiōe duos modos potē
tie. s. que inuenit in ipso moto: z que inuenit in mā moti. B. d. neces
se est igit rē. i. necesse est igit vt potētia ad illud qđ generatur exi
stat in ea ante ipsum generatū. U. g. q illud qđ cōburit/ z fit ignis
innatum erat cōburī anteq cōburet. Et ista potētia nō tantum
precedit passiōē existentē in passiuo/ s; in tps: sed etiā precedit fm
tps virtutem agentem in agente. Quod em cōburit innatum erat
ante cōburere: z ideo omne agēs qđ pōt agere quādoq; z quādoq;
non: necessario inuenit qñq; potētia: z quādoq; non. Et omnia
ista sunt necessaria z vera. Et hoc qđ dicunt loquentes nostre le
gissimo inuoluentē qđ possibile est prouenire actionē nouā. s. postq;
non fuerit tpe infinito ab agente antiquo absq; eo qđ illic sit causa:
que fecit illud agēs agere in aliqua hora magis qđ in alia: est sermo
sophysticus z receptus. B. dico s; hac expositionē intellexit Alisa/
ra. z alij hoc caplm. s. q induxit diffinitionē motus ad declarandū
potētiā esse ante actū: z hoc non est ppriū motū fm qđ est motus:
sed est ppriū nouo facto fm qđ est nouū factum. s. vt potētia z pos
se noui precedat ipius fm tempus. Scdm aut nostram expositionē
induxit diffinitionem motus ad declarandū qđ motus est in moto:
quoniam cum dictum sit in diffinitione eius qđ est enclēchia moti:
necesse est vt sit in moto. Et Omnis enim pfectio necesse est vt sit
in re que pfectitur. Et fm hoc inuenimus Alexan. in suo libro de
principijs inducere diffinitionem motus: ad declarandum motum
esse eternum. Et hoc quod dixit: sine hac diffinitione rē. hoc de/
cepit homines in hoc: z existimauerunt ipsum declarare potētiā
esse ante actum in tempore: z ipse intēdebat dicere qđ non dici/
tur moueri nisi illud in cuius natura est motus. s. corpus mobile: z
qđ non inuenitur in immobili.

Et ergo z hoc necessarium est: aut facta aliquādo cui;
non essent prius: aut perpetua esse.

Ista ē necesse est: aut vt nō sint talia nisi in aliq; ho
ra absq; eo qđ talia erāt: aut vt sint talia eterna.

Dicit ista igitur sensibilia necesse est: aut vt non sint sicut videt
s. q quedā semper mouent: z quedā semper quiescūt: aut semper suc
cedunt sibi hęc duo in aliqua hora. s. motus z quies absq; eo qđ an
te illam essent huius dispositionis: sed oīa erant quiescentia. Dein/
de inceperunt ab aliquo moueri fm qđ modo sentiuntur: aut semper
fuerunt fm qđ modo sentiuntur. Et cum dixit qđ hoc est querendum
pūmo: inceperit de clarare ipsum. B. dico qđ hoc est expositio vera: di
xit: z qđ apparuit iam prima mota esse: aut pūmum motum qđ est
causa in motibus eorum que mouent quādoq; ex istis rebus que
sunt hęc: z quiescūt quādoq;. Et nunq; apparet qđ ista mota quie
scunt: neq; in aliqua hora scilicet corpora celestia: considerandum
est vtrum fuerint illius dispositionis in aliqua hora. s. ipsa esse primo
motā: aut semper fuerint illius dispositionis scilicet mota eterna.

Alph. expō

Zuer. expō

Et dixit hoc: qđ declaratū est in principio septimi impossibile esse
corpus mouere corpus in infinitū. z ideo necesse est mundū habere
pūmū motum: aut prima mota: z si non inueniret magnitudo infi
nita in actu: z inueniret motū infinitū pertransire in tpe finito spā/
cium infinitū: vt declaratū est in principio septimi.

7. phy. a p
tex. vsq; ad
10.

Si quidē igit factū est mobiliū vnūqđq;. Necessa
riū est pus accepta: aliā mutationē factā esse. Et motū
fm que factū est posse motū esse: aut moueri.

Si igit vnūquodq; mobiliū non mouet nisi postq;
in sua potētia erit vt moueret. Necesse est vt ante trās
mutationem dictā fuisset alia trāsmutatio: z motus in
quo fuit possibile moueri: aut mouere.

Si igit hoc qđ narrauimus qđ omne motū: z omne mouēs necesse
est vt anteq inueniatur mouere: z moueri in actu: vt inueniatur
mouere: aut moueri in potētia: z posuerimus qđ ista potētia z pos
se est nouum. Necesse est qđ ante pūmum motum quem posuimus
pūmum est alius motus per quem fuit posse pcedens pūmum mo
tum qui positus fuit pūmus. Posse enim qđ pcedit motum fieri de
nouo necessario pcedit motum: sed iam posuimus ipsum pūmū z
hoc est inconueniens. Et similiter accidit in trāsmutatione: per
quam fuit posse si posuerimus ipsam esse pūmam. s. quoniam sequi
tur vt potētia ad ipsam pcedat ipsaz fm tempus: z qđ ista potē
tia sit facta ex trāsmutationē. Et qđ apparet ex hoc sermone: est
qđ necesse est vt ante illum motum quod ponitur pūmum est alius mo
tus. Sed non sequitur ex hoc vt secundus motus succedat antee/
denti statim: sed sequit vt sequatur ipsum interpollatim. s. q inter
illos sit tempus quietis in quo inueniebatur posse. Cum autē di
xerimus qđ possibile non erit in actum nisi per aliquid in actu. s. per
motorem: necesse est illos motus esse. s. succedentes. s. q nullū tem
pus sit extra motum: z si esset in sine paruitatis. Motor enim mo
uet ipsum in tempore in quo mouet z non anteq nisi qđ ante nō habe
bat dispositionem qua possibile erat ipsum mouere: z cum perfecta
erat in eo ipsa dispositio tunc incepit mouere. Et ista dispositio aut
est in ipso motore: aut in moto: aut in vtroq; z est aut quia motor
non fuit: z tempus fuit: aut quia fuit sed diminuebatur ab ipso di/
positio per quam mouet: z hoc est aut propter aliquaz dispositiōē
in eo aut ppter dispositiōez in moto: aut sicut distantia z impedi
mentum. Et iste tres dispositiōes forte deficiunt plures rarus: aut
vna in moto: z hęc erit cā qđ motor nō moueat. Ergo necesse est vt ipm
mouere succedat motū pcedēti. s. q pncipiū sui mouere sit finis mo
tionis aūtis ipsuz. Et mouere istud pcedens aut fuit in moto: aut in
motore: aut i extrinseco. s. aut gnatio aut alteratio eoz: aut in vtro/
q; aut dispo in altero eoz: aut in vtroq;: aut appropinquatio in lo
co: aut recessus impedimēti. Ergo necesse est qđ ante trāsmutationē
esset trāsmutatio: aut trāsmutatio nō cōtinua per quā trāsmutata
fuit possibile vt trāsmutaretur: aut trāsmutatio cōtinua cum

6

Obio p quā
vypbare qđ
nō loquat
de motu pū
mi mobilis
zē.
Solutio.

Excusat ar
stotelem ab
insufficiētia

ea: per quam trāsmutās fuit trāsmutās post q̄ fuit in posse. Et forte tacuit hūc modum: q̄ apparet ex sc̄do cō diuidēte qd̄ post inducet: z est q̄ aliqs dicat q̄ posse qd̄ p̄cedit p̄mū motū est antiquus nō p̄m q̄ ponunt ip̄m dicentes mūdum fieri post q̄ non fuit in aliqua hora.

Et forte tacuit ip̄m: q̄ non indiget eo in hac declaratione. **S**i aut̄ que sunt p̄erāt motu sp̄ per non existente: irrōnabilem quidem v̄r z in sciētibus. At vero magis ingredientibus hoc necessarium est accidere. Si enī alijs quidem mobilibus existentibus: alijs autez motus aliq̄n quidem erit aliqd̄ p̄imum mouens. Hoc at̄ qd̄ mouetur aliq̄n: aliquādo aut̄ nihil: sed quiescit. D̄ ergo hoc mutari p̄ius. Erat enim aliqd̄ cā quietis. Quies enim p̄iuatio motus est. Quare ante p̄imam mutationem erit mutatio p̄ior.

Et si in p̄terito sp̄ fuerit talis dispōnis: sed nō fuit motus. Apparebit ex isto ip̄so sermone. cum fuerit p̄deratus ip̄m non habere modum: z hoc apparet manifeste: z sequitur in ea magna improbabilitas q̄n̄ iustigauerit quis bene. Q̄m̄ si illa que īnata sunt mouere z illa que īnata sunt moueri sint. Et q̄n̄q; erit hic p̄mus motor: z erit hoc motum: z q̄n̄q; non erit vtrunq; sed quies. Necessē est vt in hac dispōne ante illud sit transmutatio. Quies enim aliquam habuit cām. Nam q̄s est p̄uatio motus. Quapp̄ necesse est vt ante p̄imam transmutationem sit transmutatio p̄cedens.

7 Quia hoc qd̄ posuit in hoc q̄s̄to quasi fundamētum super quod fundauit dem̄stratōem est hic esse q̄ hic est p̄mus motus. z p̄imum motum: z p̄imum mouens. U. g. motus celestis p̄mus. z illud qd̄ mouetur hoc motu z qd̄ mouet hoc motu vt declaratum est in septimo z quinto. s. q̄ ante motum non est motus essentialr. Incepit p̄scrutari vtrum motus qui ē huius dispōnis posset esse p̄mus p̄m tps̄ z p̄m naturam aut non posset esse nisi p̄m nām t̄m. s. q̄ sp̄ fuit z erit. Deinde posuit p̄scrutatōem suam de hoc in rebus motis. z dixit. q̄ illud qd̄ mouet p̄mo motu t̄pali si sit h̄mōi motus t̄pali huius dispōnis: necesse est aut vt sit ḡnatum: aut eternus. s. q̄ sp̄ fuit z erit. Sed motus eius p̄mus fuit t̄pali. si igitur fuit ḡnatum: tunc ante p̄imum motū t̄palem fuit alius motus: z sic ille motus q̄ fuit positus p̄mus nō est p̄mus: nec tpe nec nā. Motor enim ante quem est motus non ē p̄mus neq; p̄m tps̄: neq; p̄m nām: z si motum fuerit eternus: z p̄mus motus quo mouetur fuerit p̄mus in tpe. s. q̄ moueat post quietē īnitam: necesse est q̄ cum motor sit eternus z motum sit eternus: z

nilla cā sit agens: q̄ istud motum sit q̄s̄cens in aliqua hora: z motum in alia: necesse est vt non q̄s̄cat: z vt non moueatur: cū cande z habeant p̄p̄tōem ad motum: z ad p̄uatōem motus. Quapp̄ necesse est illic esse cām agētem motorem: q̄ moueat post q̄ non mouerit: z rem motā vt moueat post q̄ non mouebat. Aut cām faciētem vtrūq; z erit cā: aut per eius ablatōez: aut per eius ab̄ntiam. Et quocūq; fiat: necesse est vt ante illum motum positum p̄imum motum sit alius motus: z sic non erit p̄mus sicut fuit positus: neq; p̄m tps̄: neq; p̄m nām. Ergo necesse est vt sit hic p̄mus motus nāl̄r qui semper fuerit: z motum tale: z motor talis si non fuit p̄m tps̄: z q̄ non sit hic motus p̄mus alio mō qd̄ est impole. Et s̄lt̄r declarabitur q̄ semper erit. Et inducet hanc expōnem p̄m verba Arist. nō est difficile. Immo ista expō est qua non p̄t esse verior: z non d̄z aliqs dicere q̄ p̄mus motus t̄pali est motus generatōis. Motor enim ḡnationis non ē motus: sed finis motus: z impossibile est vt sit p̄mus. Nam iste motus est motus alteratiuus: z p̄mus motus d̄z esse eternus: z est. declaratum in vltimo sexti: q̄ impossibile ē vt motus eternus sit nisi motus circularis.

Alia quidem mouent singl̄r: alia autem z p̄m cōtrarios motus: vt ignis quidem calefacit: frigefacit autez non. Scientia autem contrariorum v̄r esse vna. Q̄ndē quidem igitur: z ibi aliquid similitudo esse. Frigidum autem calefacit conuersum quodāmodo z ambiens: sicut peccat voluntarius sciens q̄n̄ ecōtrario v̄ritur sciētia. Si igitur quecumq; possibilia sunt facere: aut pati: aut mouere: aut moueri. Ad mouere autem non penitus possibilia sunt: sed si sic se habent: z proxima alterutris sunt. Quare cum proximantur: aliud autem mouetur. Et cū īnit tanq̄ eē hoc qd̄ motiuū: aliud v̄o mobile. Et quedam mouent singl̄r: z quedam mouēt duos motus īsimul. U. g. q̄m̄ ignis calefacit z nō īfrigidat. Cognitio vero existimatur esse duorum contrariorum eadem. Sed apparet etiam illic aliqd̄ simile hoc mō. Frigus enim quandoq; calefacit: quandoq; reuertitur quoquomodo. Sicut sciens peccat q̄n̄q; quādo v̄ritur sua sciētia peruerse. Sed non omnia que possunt agere: aut pati: aut moueri: aut moueri: necessario possunt hoc. Sed quando fuerint talis dispōnis: aut q̄n̄ fuerit vicinātia sibi adinuicem. Ita q̄ quando fuerint vicinātia sibi: hoc mouebit: z hoc mouebitur. Et cum

Motor ge
neratōis n̄
ē motus: s̄z
ē finis mo/
tus. Id. 6.
ph. 32. 2. 5.
phy. co. 3.

Sciā p̄tra
riorū videt̄
vna esse.

fuerint in illa dispositione in qua hoc innatum erit mo- uere: et hoc innatum est moueri.

S **C**um posuit qd ei quies est alia ei motus. Et qd cum fuerit positum ali- quod motum post qd non mouebat: qd necesse est vt auferat ei quies. Et qd ablatio illius est transmutatio: aut sequens transmutatio. Et est manifestum hic esse aliqua que faciunt duo contraria in simul: et appa- ret in eis mouere absqz eo qd procedat ea alius motus: et sunt entia rationalia. Incepit declarare hoc: et nunc dissoluere quoniam accidentes in eo. **E**t dixit: et quedam mouent. i. et apparet qd quedam mouent motu singulari tunc. i. vno duorum motuum contrariorum: et quedam mouent duobus motibus in simul. s. in horis diuersis. **I**lla autem que mouent motu vno tunc: et non hnt potentiam: ad contrarium sunt illa que mouent per virtutes naturales in eis. U. g. ignis qui calefacit tunc: et non infringit. s. essentialiter: et nix que infrigidat et non calefacit. **I**lla autem que hnt potentiam ad vtrumqz contrarium sunt virtutes scientes. s. comprehen- siue. **E**t hoc intendebat cum dixit: cognitio vero tunc. i. virtutes autem rationales videtur habere posse ad vtrumqz contrarium. **E**t intendit hic per hanc dictorem existimare qd ab omnibus: aut a pluribus: et qd virtu- tes naturales agunt alterum contrarium: et quod reliquum per accidens: dixit sed apparet tunc. i. sed in virtutibus naturalibus est aliquid sibi ei: et qd imuenitur in virtutibus rationabilibus de hoc. s. qd agunt vtrumqz contrarium: quod altera actio a est virtutem naturalium: per se: et reliqua per accidens. **I**n virtutibus autem virtutes naturales habent et hoc dedit exemplum: et dixit b. frigus. n. tunc. i. intendit per hoc qd dixit reuertit: hoc qd calor expulsi in re reuertitur extrinseco in intrinsicum per frigus: ex quo accidit qd illud ens ca- lefacit modo accidentaliter: hoc intendebat cum dixit: quoquomodo.

Illa que mo- uent motu vno tunc et non hnt poten- tiam ad contra- rium: sunt il- la que mouent per virtutes naturales in eis: illa vero que hnt poten- tiam ad vtrum- que contrarium sunt virtutes scientes. Id. 9. m. t. c. 2.

In virtu- tibus natu- ralibus vna actio est per se: reliqua vero per accidens: sed virtutes ratio- nales essen- tialiter sunt ad vtrumque contrarium. s. simile in- fra c. 51.

Quod frigus per accidens calefacit.

Prima ex- positio pte- ritis textibus.

Et quod iste modus transmutationis. s. qd est per accidens sit ex virtutibus rationabilibus: sicut sit ex virtutibus naturalibus moralium hoc: et dixit: que admodum sciens tunc. i. qd frigidum calefacere per accidens est simile peccato artificis qui errauerit circa contraria: et iste est ille qui vult sua scia per se. s. qui vult sua scia contraria ei que debet vti. **E**t forte inducit hoc post illud qd intendebat declarare de improbabilitate contingere potentibus omnia fuisse generata tunc in similitudine: per alterum duorum: aut ad declarandum qd si fuerit positum qd omnia erant generata: deinde inceperunt moueri: qd non sequit in omnibus hoc. s. vt ea motus sit alia a ea quietis: et ea motus illius eam sit aliud a ea quietis eius sicut se- quebatur in initio primis. Existimare. n. qd hoc non contingit nisi in motibus qui agunt alterum contrarium duorum tunc. **I**n virtutibus autem que agunt duo contraria in simul non contingit vt ea quietis non sit ea motus: cum illud qd agit quietem in istis virtutibus: est illud qd agit motum. Sed pringit hoc in quibusdam cum ille qui ponit hunc ser- monem non possit ponere omnia de genere virtutum que agunt contraria. **E**t per hoc dedit responsonem ad hanc questionem dicendo: sed non omnia que possunt tunc. i. id est et ponens hunc sermonem: et dans hanc rationem non potest dicere hoc in omnibus rebus: cum plures rerum non sint rationales: sed plures rerum que mouent: et mouen- tur non recipiunt mouere et moueri: nisi cum fuerint in aliqua di-

dispositione ex extrinseco: et reperiuntur quiescere: et cum fuerint ex- trinseco in contrario illius dispositionis in qua erat in qua mouebatur et moueretur. **E**t hoc intendebat cum dixit: sed cum fuerit talis dispositionis tunc. i. sed res naturalium res naturales ea que sunt innata mouere et moueri: post qd erant non mouent: aut mouent: nisi aut qd diminue- bat ex eis dispositio per quas hoc mouet: et hoc mouet: aut qd distat ab in- uentum: aut qd illic est aliquid impedimentum. **C**um igitur vtrumque eorum fuerit in dispositione qua hoc mouet: et hoc mouet: et fuerit prope vnum aliquem non fuerit illic impedimentum: necesse erit vt hoc moueat: et hoc moueat. **S**ed adhuc remanet eadem quod. potest enim aliquis dice- re qd prius motor: totus est ex habitibus virtutes rationales: et cum ha- berent virtutes rationales incipiunt mouere post quiescere: et quiescere post mo- tum: absqz eo qd deficiat dispositio per quam hoc mouet: et hoc mouetur: et absqz eo qd deficiat appropinquatio in tunc quietis. et sic totus erit quiescere per quiescere illius motoris: et cum inceperit totum mouere: et erunt omnia mouentia et mota extrinseca reducta ad talem motorem. **S**ed igitur hanc exponem forte dimisit dissolutoem istius quod is- tus post cum aperte dicit hanc quoniam et per hanc exponez est intel- ligendum sed non omnia: hoc quod intelligitur de particulari negativa: et per hoc quod dixit: sed cum fuerint talis dispositio: qd intelligitur de particulari affirmatiua. **S**ecunda autem expositio est vt intelli- gatur ex hoc quod dixit: sed non omnia: hoc quod intelligitur de vniuersali negativa. et quasi diceret qd non omnia possunt mouere post qd non mouerit: absqz eo qd illic sit causa facta: que sit causa si- militudinis eorum que innata sunt mouere fuerit mouens in actu: et eo- rum que sunt innata moueri fuerit motus in actu. **E**t per hoc sermo- nis erit vniuersalis in omnibus virtutibus motiuis. s. rationali- bus et irrationalibus: et hoc manifestum. **Q**uoniam autez ratio- nales non quiescunt quandoque: et mouentur quandoque nisi propter renouationem transmutationum factorum in eis extrinseco: aut in anima: aut in corpore: manifestum est qd prolixo loquemur de hoc post. **Q**uando enim animal mouetur post qd non mouebatur: necesse vt in eo sit appetitus qui non erat: aut illa concupiscentia aut appetitus non fuerit nisi per transmutationem precedentem ab aliquo ente extra animam: et hoc erit quando illud ens fecerit aliquam passionem in corpore eius: ex qua fiet concupiscentia que non erat ante: aut appetitus. **E**t ex comprehensione illius entis aut ex passione sue comprehensione ab eo accidet ei imaginatio: et scientia: appetitus qui ante non erat: et concupiscentia motus que ante non erat. **S**i autem posuerimus ipsum in omnibus suis dispositio- nibus existentibus in ipso et extrinsecis in dispositione quietis id est cum ipso in dispositione motus. **T**unc necesse est qd non sit dignus mouere in aliqua hora qd quiesceret: et sic aut non quiesceret neque moueretur: aut quiesceret: et moueretur in simul: et quod est impossibile: quoniam cum proportio b illius quod habet potentiam agendi duo contraria fuerit eadem non faciet alterum illorum: et ideo cum fuit impossibile in talibus istis virtutibus eandem proportionem esse inter duas actiones contrarias. ideo impossibile fuit vt essent ex- tra ambo. **V**erbi gratia, vt animal esset extra motum et quietem.

Sed a dicitur dem exp.

Digredif et ostendit qd vir- tutes rona- les non ge- scunt quoz et mouentur quandoque: nisi transmutatio pces- serit. a Lom. 15.

b Cum propor- tio illius qd hnt potentiam agendi duo- rum fuerit eadem ad contraria non faciet aliqz illorum.

Extra fara cenos ponē res volūta tē depēdēt de actōe en ris noui in aliq̄ hora: ita q̄ illud ens fiat abf q̄s vt ibi fiat trāsmu ratio.

Et qd̄ dicunt loquētes nostre legis voluntatē repēdere actōe entis noui in aliqua hora: ita q̄ illud ens fiat apud presentia illius horae absq̄ eo vt fiat illic trāsmutatio: est sermo nō intelligibilis. Voluntas enīz cū fuerit ad inueniendū aliqd̄ ens in aliqua hora: necesse est vt in volente fiat in illa hora concupiscētia in agente que non erat ante: et illa est cā propinqua ad agendū in illa hora: et non ante. Et causa illius concupiscētie est presentia tēporis: et presentia tēporis que nō erat ante est trāsmutatio necessario: aut sequēs trāsmutatioem. Concupiscētia igit facta per presentia tēporis est trāsmutatio extra trāsmutationē: ante igitur trāsmutationem que est posita p̄ia est alia trāsmutatio: et nō pōt homo sanus sugere hanc fidem existimatione presente.

noia relo nō accit ali cui: nisi ex variatione alicuius extremi.

Si igit nō semper motū est: tūc manifestū est q̄ nō sic se habebāt sicut possibilia: hoc quidē moueri: illud vero mouere: sed oportuit mutari alterū ipsorum. Necesse enim in his que sunt ad aliquid accidere: vt si duplex nō est: nunc autē est mutari duplex: si nō vtrūq̄; alterum. Erit ergo quedā mutatio p̄iori prima.

Si igitur nō fuerint semper mota: manifestū est q̄ nō erant illius dispositionis in qua hoc poterat moueri et hoc moueri: et alterū eoz trāsmutari. Necesse est enim hoc sequi in eis que sunt in capitulo ad aliquid. Verbi gratia. q̄ si hoc nō fuerit duplex istius et est modo: necesse est trāsmutationē esse. Et si nō in vtroq̄; in altero. Quapropter necesse est vt primam trāsmutationem precedat trāsmutatio.

Si igit nō fuerint entia preterita que semp mouebant: sed in aliquo tpe fuerint quiescentia aut finito aut infinito: manifestū est q̄ in tpe illius quietis nō erant in dispōne in qua possibile erat vt motor moueret: et motū moueret. Et cum ita sit: et postea venerūt ad dispositionē in qua motor mouet in actu: et motū mouet in actu: manifestū est q̄ illud impediētū iam ablatū est ex quo necesse ē q̄ alterū eoz aut vtrūq̄; trāsmutet. Et hoc intēdebat cuz dixit sed trāsmutat alterū: et cuz posuit q̄ necesse est in motore: et in moto cū fuerūt mutata ex dispōne in qua nō fuit mot⁹ ad dispōnem in q̄ est motus q̄ necesse est vt illi motori: aut moto accidat trāsmutatio: aut vtrūq̄; aut p̄ accidēs: aut essentialr. Incepit declarare hoc. Et dixit: necesse est enīz rē. i. et hoc necesse est: q̄ motor et motū sunt i capitulo ad aliqd̄: et cuz in aliquo tpe hoc nō moueret: et hoc nō moueret: et post hoc moueret: et illud moueret: manifestū ē q̄ iter illa fuit facta relatio: que nō fuit ante: et ois relatio sequit trāsmutationem. Ergo necesse est vt ante relationē posita sit aliqua trāsmutatio in motore: aut in moto: aut in vtroq̄; aut in extrinseco. U. g. q̄ sit illic

Motor et motū sunt i cap. ad ali quid. Dis relo se q̄ trāsmutationē.

aliquid impediētū qd̄ auferri post. et hoc intēdebat cū dixit: necesse ē igit vt sit trāsmutatio rē. B. d. et quapropter necesse est vt p̄ia trāsmutationē precedat trāsmutatio. Et hec demonstratio qua induxit est vniuersalis in omni motore: siue in virtute rōnali: siue in nō rōnali. et hoc induxit nos ad exponēda verba eius sicut p̄ius exposuimus. Et opz nos p̄scrutari in hoc loco qd̄ intēdit p̄ hunc sermōem. Ut intēdit q̄ motus p̄m genus semp fuit. aut intēdit hoc ē motū eternū vnū in specie. Est enīz in hoc aliqua difficultas: qm̄ si intēdit declarare q̄ mor⁹ nō deficit p̄m genus in aliqua hora: existimā q̄ impole est ipm̄ cōtinuari p̄m genus p̄m quēcūq̄ modū fuerit positus. Sed sunt positiones impoles: et posibles quedāt hoc qd̄ est possibile est illud qd̄ necessario sequit ex istis p̄pōtib⁹ quas posuit hic. sc̄. potentia p̄cedere actū p̄m tps: et p̄m hoc est illud qd̄ intēdit de hac intētionē diminutū. et idē videmus Alpharabiū in suo libro de entibus trāsmutabilib⁹ niti enumerare modos in quib⁹ possibile est motū p̄cedere motū aliūz. et hoc in motore et in moto. B. declarasse quis possibilis et quis impossibilis: et q̄ possibilis est necessarius p̄m definitionē morus. Et p̄m hoc erit opus Alpharabij quasi cōplementū ad illud qd̄ declarauit Arist. hic ilz Arist. fecerit illud qd̄ fecit Alpharabius in secundo libro de gñatione. In illo enim libro declarauit quātr est impole omne motū p̄cedere motū: et quō ē im possibile. Et sic sermo eius in hoc libro est diminut⁹ et cōplebit post. Et dicamus q̄ Arist. nō intēdit per hanc declarationē declarare q̄ impole est mundū esse in aliqua hora extra vnū motū: sed declarare q̄ mundus impole est vt sit extra motū p̄m genus. Et quō inuenit omne motū p̄cedere motū est alia questio. Et p̄m hoc videt quasi intēdere p̄radicere sermoni dicentiū motū deficere in aliqua hora nō pbare motū esse eternū. Et forte ē intēdit p̄ hūc sermōem pbare mundū esse semp p̄m hanc dispōne in quo est mō. Quā cū posuerimus q̄ ista ordinatio est nālis: et q̄ impole est mundū habere alia ordinationē p̄ter ista. sc̄. q̄ oēs mot⁹ reducunt ad corpus celeste: et q̄ p̄pinqtas corpis ad quāsdā res: et sua remotio a quib⁹dā est cā p̄ quā qdā mouent q̄nqz: et qdā q̄scūt q̄nqz. Et p̄ quā omnē motū sequit mot⁹. Et est declaratū q̄ impole est motū deficere i aliqua hora. Ergo manifestū est q̄ mundus semp fuit: et erit in hac dispositione: Quā si deficeret: nō deficeret nisi p̄ quietē nō p̄ mutationē ad aliam formā. Et cū impole sit ipsum mutari ad alia formā: aut generare: necesse est vt motus corporū que sunt eterni motus: que sunt semp in motu sint in hac dispōne semp in p̄terito et in futuro. Quā si deficeret totū nihil aliud esset cā quietis ei⁹ nisi quies eoz. Quē admodū cā motus eoz que mouent q̄nqz: et q̄tis eoz que q̄scūt q̄nqz: nihil aliud est nisi motus eoz semp in p̄pinqtate et distantia. Si igit possibile esset corpa celestia q̄scere: necesse est vt essent pars alterius mūdi: et vt essentialr alia corpa que mouerent circulariter: que essent cā q̄tis istoꝝ q̄nqz: et mor⁹ istoꝝ q̄nqz: p̄m hoc ergo possu mus intelligere hunc locum. Et qd̄ apparuit mihi post longā p̄scrutationē est: q̄ ex hoc qd̄ hoc induxit apparet motum vnūz cōtinuum primū eternū esse: cum adiunctū fuerit hoc qd̄ declaratū est: hoc sc̄. q̄ nō est hic motus primus nouus illi quod declaratur est in

Digressio q̄ q̄rit vtrum Arist. intēdit declarare q̄ mor⁹ p̄z genus semp fuerit. P̄ia expositio Alpharabij.

Secda expō et ē Themi.

Tertia expō p̄o alioꝝ.

Quarta expō p̄o Quere.

Septimo. s. qd si est necesse vt in motis in loco sit primus motus & prius motor: qd necesse est vt iste primus motor: & istud primus motus semp fuerint in hac dispo. s. hoc mouere: & hoc moueri. Qm si fuerit positu ipm incipere mouere in aliqua hora: ptingeret ipsum precedere motus prior: & sic hoc qd fuit posituz qd ipse fuit primus motor: no fuit veruz. Et cuz hic fuerit motor: qui semp mouet: tunc erit hic motu qd semp mouet. s. qd etia est eternu. Et si non contingeret vt ante primu motore esset motor prior: illo. s. si. posuerimus illud qd mouet ab eo generari: aut transmutari aliquo modo transmutatois nisi in motu in loco: & cuz hic fuerit motu eternu hic est motor eternus. Et maxime cuz adiunctu fuerit his duab' pponibus hoc qd apparet sensui. s. qd oes motus reducunt ad motu localem qd iste motor est prior eis naturalr. Et bene pot hoc apparere generalr. s. hoc esse transmutatione continua necessario: qm cuz necesse est hic esse transmutatione prima naturalr: & est possibile transmutatione prima naturalr: & si est possibile transmutatione prima esse in tēpore nouam. Necesse est hic esse vna transmutatione continuam que est causa in hoc qd ante omne transmutatione est transmutatio.

Adhuc aut prius & posterius quo erunt tēpore non existente. Aut tempus si no sit motus. Si igit tēpus e numerus motus: aut motus quida. Si quide tempus semp est: necesse est motu perpetuu esse. At vero de tēpore extra vnu simul intelligi videtur oes. Ingeniuz eni dicunt. Et ppter hoc Democrit' demonstrat tanqz impossibilia omnia esse facta. Tēpus enim impossibile est esse factu. Plato aut ipsuz generat solus. Simul eni ipsum cu celo factu esse: celum autē factu dicit.

Dicitu est hic quo pot esse prius & posterius si tēpus non sit. Et quo erit tempus si motus non sit. Si igitur tempus est numerus motus: aut alicuius motor: tunc tēpus si fuerit eternu: necesse est vt motus sit eternu. Si videmus oes preter vnu conuenire in hoc de tempore. Dicunt enim ipsum esse no generatu. i. no nouu. Et p hoc declarat Democritus impossibile omnia esse generata: dixit: qz tempus est non generatu. Plato vero generat ipsum. Dicit enim ipsum generari cum celo: qd celum est generatum & nouum.

Solus Plato generat tempus.

10 Cum declarat qd ex diffone motor appet qd motor est eternu. sicut qd hoc idē etia appet in tpe. Omne. n. generatu necesse est vt suu no esse pcedat ipm: & quo pot aliqz intelligere prius & posterius: si tēpus no sit. Tempus. n. facit prius & posterius in rebus que non mouentur.

In rebus autē que mouent prius & posterius existit per se. Et cum posuit qd prius & posterius non erit si tempus non fuerit: & qd nouum non erit si tempus non fuerit. Sequitur ex hoc qd nouum non erit nisi tempus sit: & tempus no pot esse nisi motus sit: p hoc qd declaratu est qd tps est numerus motus in prius & posterius. Incepit declarare qd necesse est si tps sit eternu: vt motus sit eternu. s. cuius tps est numerus: & dixit: si igit tps est numerus motor. Et ista cōsecutio est manifesta ex diffone tps declarata in quarto istius libri: & pot declarare ex ipa natura tps. Est. n. motu p se qd tēpus aut e motus: aut sequit motu: & dixit: aut alicuius motus: qd no curat in hoc loco: siue tps sit motus: siue numerus alicuius motor. Et cu verificauit psecutionē in hoc syllogismo: incepit inducere opinioes antiquoz: & dixit: s. videmus oes pter vnu. z. i. & sermo eius i hoc est intellexe per se: & apparet qd antiqui pcepib' at tps esse eternu: & pcepib' at ipm sequi motu. & id dixit Democrit' dando rōnem qd impole est vt omnia essent generata ex hoc qd tps est vna rerum: & no est generatu: & si antiqui pcepissent qd tps no esset extra motu: credidissent motu esse eternu. Platoni aut accidit cōtrariu qd accidit antiquis: concessit enim tempus sequi motum celi: sed non concessit ipsum esse eternu: sed generatum.

rius i reb' q no mouetur: in reb' at q mouet' prius & posterius existit per se.

Per se no tu e q tps aut e motor aut ois motu. Idē. 12. met. cō. 29. & 4. phys. cōmen. 98. Idē. 3. phys. cōmē. 31.

Si igitur impossibile est & intelligere tempus sine ipso nunc: nunc autem est medietas quedaz: & principium & finem habens simul: principium quide futuri temporis: finem preteriti. Tūc necesse est semper esse tempus. Ultimū enim finiti accepti tēporis in aliquo ipso: nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare qm est principiu: & finis ipsum nunc: necesse est in ipso vtraqz esse semper tēpus. Et vero si tēpus est: manifestu est: qd necesse est esse & moueri. Siquidē tps est passio quedā motus.

Nihil e accipere in tēpore preter nunc.

Tps e quedam passio motus.

Et etia si impossibile est vt sit tempus: aut vt intelligat extra instas: & instas est mediū est mediū: & est principiu & finis: sed principiu temporis futuri: & finis tēporis preteriti: necesse est vt tempus sit eternu. Qm si fuerit acceptu vltimū tps post qd no est tēpus necesse est vt sit in aliqua hora. Qm impole est vt in tpe sit aliquid oino nisi instas. Et qm instas est principiu & finis: necesse est vt ex vtraqz parte sit tps. Et si ex vtraqz parte tps: manifestu est vt motus sit etia. Tempus eni est aliquod accidentium motus.

11 Cum declarauit qd necesse est si tps sit vt sit motus. s. motus cuius numerus est tps: incepit declarare tps esse eternum: & pposituit ad hoc duas propositiones. 7. Quarum vna est qd instans nunq inuenit nisi in tpe. Et qd impole est tps esse extra instans. Et ea in hoc est: qd instans facit tps: & ideo qui no percipit ad minus duo instantia no percipit tps. Et ideo cuz posuit qd impole est tps esse extra instans: & cuz posuit qd instans est principiu futuri & finis preteriti: & ista ppositio est manifestap se. Instans. n. est aliquid qd accipit intellectus pro dria inter preteritu & futurum. s. prius & posterius in motu. Et cuz na instantis est ista: manifestu est qd impossibile est imaginari instans qd no est finis preteriti: & principiu futuri. Et ea in hoc est: qd nihil inuenit de tpe in actu nisi instans. Et cum hoc impole est demonstrari sicut demonstrat punctus: qd cuz demonstrat transitus. Et nullus pot imaginari instans esse principiu futuri absq eo qd sit finis tps preteriti: aut finis preteriti absq eo qd sit principiu futuri nisi elimeat tps existere. q. lineaz rectam: & unozari in hoc est superfluu. Et cum posuit instans esse principiu futuri & finis: incepit declarare quo sequit ex hoc: vt tepus sit eternus. Et dixit: finis. n. tps ultimi post qd no est tepus cu fuerit accepta: necesse est vt sit in qbusdaz instatibus. i. qm principiu tps ante qd aduersari dicit no esse tepus necesse est vt sit in instati: & similr finis post qd aduersariarius fingit no esse tepus: necesse est vt sit et in instati: & sic necessario ante tempus erit tps: & post tps tps. Et d. d. impole est. n. z. i. necesse est vt extremitas tps sit in instati: qd ipole est inuenire ex tpe aliquid i actu nisi instans. Et verificatio qdms est. qm necesse est si instans fuerit acceptus: aut demonstrat in actu sicut demonstratur punctus: aut no demonstrat. Si demonstrat destruit na tps motus: eniz destruet necessario: & si fuerit impole ipsuz demonstrat nisi in motu: necesse est vt ante ipsuz sit motus. Et si no: tunc erit acceptum qescens: & tunc erit quasi punctus non instans. Et vlr oē qd diuidit motu necesse est vt ante ipsum sit motus: & post ipsuz sit motus. Et cum posuit qd extremitas teporis qd ponit generari: aut corrupti: necesse est vt sit in instati: dixit: si igitur instans zc. i. si igitur extremitas tps qd ponitur generatu & nouu. s. qd ante ipsum no est tps: & instans est principiu futuri & finis preteriti: necesse est vt ex duobus terminatis ad ipsuz coponat tps: & sic ante ipsuz erit tps: & post ipsuz tps. Et d. d. si igitur fuerit. i. si igitur ex istis duobus terminatis ad ipsuz fuit tepus: manifestu est zc. i. & cum declaratus sit qd in duobus terminatis cuiuslibet instatis sit tps: & tps est consequens & imparabile a motu: manifestu est qd in duabus partibus cuiuslibet instatis est motus. Ergo motus est eternus necessario. Et forte scitur de hac demonstratoe hoc qd motus eternus est motus diurnus. Declaratus est enim in quarto qd tempus no sequitur motu essentialiter nisi hunc motum.

Instans est principiu futuri & finis preteriti. 13 4. phy. 125.

Nihil inuenitur de tpe i actu nisi i instans.

Qd ipole sit aliqd in tpe adinuenire i actu nisi instans.

4. phy. 130. 2. 132.

Et eadem aut ro est & de eo qd incorruptibilis sit motus. sicut. n. in eo qd fiat motus accidit priorē quadā ēē mutationē prima: sic h posteriorē posteriori. Non enim simul

simul quiescit qd mouet: & qd est mobile: vt qd coburitur: & qd combustibile est. Contingit enim combustibile esse qd no coburitur: neq; motiuu & mouens.

Et iste idē sermo dicit in hoc qd motus no corrumpitur. Qm sicut contingit dicentibus motus generari: vt transmutatio aliqua pcedat primā transmutationē. Ita contingit hic vt aliqua transmutatio sit post vltimā transmutationē. Qm aliqd cessare a motu: & cessare ab hoc qd innatu est moueri. no sunt insit. U. g. vt coburatur: & vt sit innatu coburi. Qm impole est vt sit innatus coburi absq; eo qd coburatur. Neq; et aliqd cessare ab hoc vt sit innatu mouere: & cessare a mouere: erūt insimul.

Et est & per illud per qd fuit declaratu qd primus motus est eternus & no gatus declarabit ipsuz uo corrupi. Qm sicut contingit ex positioe eius qd primus motus sit non: vt no sit primus: sed ante ipz transmutatio prior. sicut contingit si posuerim qd primus motus corrumpit vt post corruptionē primi motus sit motus. Manifestum est qd si primus motus corrumpit qd post ipsum non erit motus: quēadmodu no erat ante. ergo si posuerim ipm generari erit ante motus: & si corrupi erit post.

Et deincep declarare quo contingit vt post corruptionē pmi motus sit alius motus. Et dixit: qm cessare aliqd zc. i. qm si primus motus. Et dixit: qm cessare aliqd zc. i. qm si primus motus quieuerit quiete in qua impossibile erit vt illud qd mouebatur moueat post. Necesse est vt post quietez mori fiat in eo aliqua dispositio que faciat ipsuz no moueri post. Et ista dispositio necessario est motus aut aliqd sequēs motuz: & sic post primū motū erit motus: qd est impole. Et si h cessauerit primus motor a mouere: contingeret vt ante ipsuz sit alius motor qui dedit ei dispositioez per quā fuit impole vt moueret post qd erat possibile.

Et corruptibile igitur indigebit corrupti vt corruptatur: & hmodi corruptiuu iterū posteri. Et corruptio. n. mutatio qdaz est. Si igitur hoc impole est: manifestu est qd est perpetuus motor. Sed no aliqui quidē erat: aliqui qdē no. Et nāq; hoc assimilaf sic dicere/figmēto magis.

Et et necesse ē vt corruptēs corruptatur qm corruptet: & qd illud qd corrupit istud/corruptaf etiā postqz corrupit illud. Corruptio eniz est aliqua transmutatio. Et si hoc est impole declarabit qd motus est eternus: & qd no est qnq; & qnq; non. Et qd sermo dicētis hoc magis assimilatur stulto.

Comē. Zuer. sup phyfi.

rr

23 Cum declauit qd p m aut primi motu nece est vt semp fuerint p hoc qd illud qd mouet illo motu aut illa q mouent illis motib si mo tus eoz fuerint noui absqz eo q pcederet eos motu: nece est alteruz duoz: aut illd qd mouet illo motu sit gnatu aut eternuz: manifestu est qd si fuerit gnatu: nece est vt ante p m motu sit aliq motu: z ante illu aliuz: z cu p m no erit: no erit vltim. Et si illd qd mouet p mo motu fuerit eternuz: z postea gnaret suus motu post qd no fuit: nece e vt ante p m motu sit motu: z an p m motu sit motu: qd est ipse. Et cum declarauit hoc: vult declarare p ista vias q impole est vt motu vltim sit: ita q post illuz no moueat aliqd p illaz eandē vias per qua declarauit vt p m motu sit prior p m tps ceteris motib. Illud. n. qd mouet hoc motu vltimo nece est vt sit aut eternuz: aut corruptibile. Si corruptibile hēbit corrupens: z reuertet qd de isto corrupente vtruz sit eternuz: aut hz corrupens. Si igitur est corrupibile erit nece vt sic pcedat in infinitu: qd est impole. Ergo ne cesse est vt illud qd mouet vltimo motu sit eternuz. Si igitur fuerit eternuz: z motor illius sit eternuz: reuertet qd in eo: qua de ca motor eternuz: z motu eternuz semp fuerint in hac dīpōne. s. hoc mouere z hoc moueri: z postea cessauerunt a motu post qd fuerunt in motu tpe infinito. Ergo illic est necessariu vt an p m motu: z p m motu rez motu z p m motu sit motu prior: z motor prior: z motu prior: qd est ipse. Sed tacuit hoc cōdiuidēs vltimuz de duob cōdiuidētib sup q fundauit hac demōstrationē: cū iam induxerat ipaz in gnatōe mor. Et cū cōpleuit hic pōsitōe ei: q illud qd mouet hoc motu vlti mo est corruptibile: est illud qd abbeniabit in pōsitōe eius: q illud qd mouet p m motu e gnatu. s. q an gnatu e gnatu: z pcedit sic in infinitu. Et ideo cōpleuit hunc sermonē dicēdo. z cū hoc fuerit impossibile: manifestuz est zc. B. d. z et nece est vt corrupens zc. s. z si aliqs posuerit q illud qd mouetur vltimo motu est corrupti bile: z illud quod corrumpet ipsum est corruptibile. ab alio corrupente: z illud ab alio pcedet sic in infinitu: qd est impossibile. Ergo nece est vt illud qd mouetur vltimo motu sit eternuz: z cū fuerit motu eternuz: z motor eternuz: nece est vt mor illius sit incorruptibilis sic fuit ingnabilis: z si nō: qua de ca cessabit a motu illud qd semp fuit in motu: z ista expositio est vera.

Similr aut z dicere qd apru natu eē est sic: z hoc opz opinari esse principiu: sicut vt Empedoclez vtiqz dice re q tenere z mouere amicitia in pte z discordiaz inest rebus ex necessitate: quiescere aut mediuz. Et sermo dicentiū hoc magis assimilat figmento: z similr eius qui dixit q sic dz currere nā rez. Et q existi mauit qd principiu est illud de quo dixim ipsū esse: s. m q fecit similitudinē Empedocles de dño amicitie: z litis hui qn qz: z huius qn qz que mouēt res neces sario: z quies existit interim in tēpore.

14 14 Idest sermo dicentiū qd motu non fuit ante: z postea fuit: est filis sermonibz sicutis: z ilr sermo dicentiū qd quies z trāsmutatio facce/ dunt sibi in oibus entibus: z q nā totius entis moti facit hoc mon que est aliquid qd sit cā illius est. s. sermo fingentiuz. Et similr ser/ mo dicentiū sermonē similez sermoni Empedoclis: qd principiu s m qd est necessariu: ad esse: aut principa ptraria facit alterū ptrarioz in aliqua hora. Et nō facit alteruz absqz eo q illic nō sit cā cogens ipaz ad hoc. Quia pncipiū nō hz cām est sermo filis ēt figmēto. Ex isto sermone ēt puenit vt motu sit sine motore. Et cum dixit: z q existimauit qd principuz zc. z intendit nāles existimātes qd p m motu principiu generās entia pole est in eo s m qd est principiu ike. s. ser/ moni Empe. qui posuit principiu entiu amicitia z litem: s m similitudi nez amicitiez z litis exntib in hoibus. s. quē admodū amicitia z gre gat hoies: litis aut segregat: ita in entib sunt ēt duo filia istez. s. ami citia nālis z odiū nāle. Ita q qnqz mouet alterū: z qnqz reliquū ad ptrariū eius: ad qd p m motu mouebat. Et quies est in tpe qd est inter has duas actiōes ptrarias absqz eo q illic sit cā cogens amicitiaz agere in vna hora: z litem agere in alia: cuz sint principia necessa/ rie actionis z eētie. Et iste sermo est ēt similis figmento. sequi/ tur enim ex eo vt motus sit sine motore.

Fortassis aut z vnu principiu faciētes sicut Anaxa/ gozas sic vtiqz dicerēt. Et qd nihil iordinatu est eoz que nā z p m nām sunt. Natura. n. cā ois ordinationis est. In finitū aut ad infinitū nullā rōne hz. Ordinatio autē ois ratio est. In infinito autē tēpore quiescere: z postea motu esse aliqui: huius aut neqz vnā dīaz eē: quare nūc magis qz prius. Neqz iteruz aliquā ordina/ tionez habere nō iam nature est opus. Aut. n. simplr se hz qd est nature: z nō aliqū qd ez sic: aliqū vero aliter: vt ignis qui fertur sursum: nō aliqū quidē sic: aliqū nō: aut rōnē hz qd nō est simplr. Quare dignu est sicut Empedoclez: z si alter aliquis dixit sic se habere i par te quiescere oē z moueri iteruz. Ordinationē. n. iaz quā/ dam hz h m oī. Sed hoc opz dicentē nō affirmare solū: sed cām ipsius dicere: z nō apponere nihil: neqz velle dignitatem irrationabile: sed aut inductionez aut de/ monstrationez ferre. Nec enim non sunt cause posite neqz in hoc erunt amicitie/ neqz inimicitie esse. Sz hu ius quidēz congregare: illius vero disgregare. Si ve/ ro determinetur qd est in parte dicendū est: in quibus sic sunt: sicut qz est aliquid qd cōgregat homines ami/

Nihil iordi natu e eoz q sunt a nā z p m nāz. Nā e causa omnis ordi nationis. Finiri ad i/ finitū nullū est ratio.

citia: et fugiunt inimici adinuicem. Hoc enim supponit
et in toto esse: videtur enim in quibusdam sic. Quod autem est:
et per equalia tempora indiget aliqua ratione. Dia autem
existimare principium esse hoc sufficiens: quia semper est: aut
sic: aut sic: non recte se opinari habet in quo Democri-
tus reducit de natura causas: quod sic: et prius factus est:
ipsum autem semper noluit principium querere dicens in quibus-
dam recte: quod autem in omnibus non recte. Et trigonum
enim semper habet duobus rectis angulos equales. Sed
tamen est aliqua perpetuitatis huius altera causa. Principi-
porum igitur non est altera causa: sed perpetua sunt. Quod
quidem igitur nullum tempus erat: neque erit quam motus non
erat: aut non erit tanta dicta sunt.

Principio
non est altera
causa.

Et forte etiam qui ponunt principium unum sicut Anaxa-
goras: rocinantur tali ratione. Sed nihil omnino naturale: aut
currere cursu naturali est sine ordine. Natura enim est causa
ordinis in omni in quo est. Et non est de actione natu-
re aliquo modo ut omnia sint quiescentia tempore in-
finito: et post moueantur quicquid. Et nulla dicitur est in hoc omnino
facies quod motus sit magis nunc quam ante. Et nullus ordo
erit in hoc aliquo modo. Quod enim currit per naturam:
aut erit unius modi: ita quod non sit quicquid tale: et quicquid tale.
U. g. quod ignis ascendit superius naturaliter: absque eo quod
quicquid est ascendens: et quicquid non: aut si non fuerit semper
unius modi: conseruabit aliquam proportionem. Et ideo
sermo Empedoclis est melior. scilicet quod totum quiescit quicquid
deinde mouetur. Iste enim sermo facit aliquem ordinem.
Sed deberet dicens hunc sermonem non esse contentus in
dicendo illum narratione tantum: sed deberet dicere rationes
eius: et non deberet aliquid ponere sine aliqua ratione: sed
aut inductione: aut demonstratione. Ista enim posita non
sunt cause: nec iste est: sed alie res sunt per amicitiam aut
per litem: et illa congregat: et ista segregat. Et si hec duo
sunt determinata in aliquibus duobus diuersis: oportet di-
cere illa duo que sunt: sicut est determinatum in omnibusque

Illud quod congregat eos est amor: et quod inimici sunt illi qui
fugiunt se adinuicem. Non enim est quod in toto etiam est talis
cursus: et dicitur quod hoc existit in quibusdam rebus. Sed
hoc existere in temporibus equalibus etiam indiget ratione
verificare illud. Et vult existimare quod principium sufficiens *inueni omnia*
in hoc est quod semper talis est cursus: et quod semper talis erit: liquidum non de
non est rectus. Et hoc est illud ad quod reddit Democritus. *bet. fm in ase*
causas in na. s. q. primus fuit et non finxit. Et non oportet *prope q. ita sit*
querere quare semper fuit principium: et hoc iudicium in q. sed cum disti
busdam rebus non est verum. Triangulus enim semper habet *h. ex sp. i. mere*
angulos equales duobus rectis. Sed principium est ad
hanc rem eternam. Principia vero non habent alias
causas: et sunt eterna.

Et destruxit sermonem dicentium quod motus incepit postquam non fuit omnino:
et corrupet corruptione postquam non erit motus omnino: et sermonem dicens
tamen et ipsum quiescere quicquid: et quicquid mouerit dicitur: quod ratio ciuatio illi
in hoc non est ratio ciuatio. scilicet hoc quod dicitur: quod non est querendum de prin-
cipio quare facit hoc in in aliqua hora: et non facit hoc in alia: quia quare est
est querere causas: et principium non habet causam: quia est necessarium.
C. B. et forte illi qui ponunt principium unum etc. i. et forte illi qui dicunt unum
principium esse: et quod ipse fuit gestus: et deinde incepit mouere: rocinantur et ex
hoc ratione Empedoclis. et est: quod in principio non est querendum quare: quia est necium
in esse. Et cum dicitur: quod ratio Anaxagoras. est quoquo modo filius sermoni
Empedoclis. sed debilius: incepit declarare debilitate sermonis Anaxagoras. et
dicitur: sed nihil omnino etc. et intendit per ordinem ut cursus eius sit unius mo-
di: aut modorum diuersorum in temporibus determinatis: et quod illud quod est unius
modi sit per unam causam: et illud quod est modis diuersis in temporibus diuer-
sis sit per diuersas causas que reuertuntur etiam in se circulariter. C. B. d. et na-
est causa ordinis: et ista est rocinatio quod res naturales non sunt extra ordinem. illud
enim quod est causa ordinis est dignius ordine: nisi raro sit extra ordinem
causaliter. C. B. d. et non est de actione nature etc. i. quod in his duobus ser-
monibus sunt duo propinqua vel contraria coniuncta fundamentis naturali-
bus: quorum unum est ut aliquid sit post tempus infinito in preterito et post erit
in esse. Res enim quiescentes tempus infinito aut habent naturam ut moueantur:
aut non. Si igitur habent naturam ut moueantur quam quiescunt violenter: et motus
violenter: et tempus motus violenter ipse a est ut sit maius quam tempus naturale:
necesse est sit tempus infinito. Potentia enim illi in qua est potentia exit in tempus
infinito: vicibus infinitis necesse est. alio autem quod est etiam extra naturam. In hac
opinionem est ponere motum et motorem existentia tempus infinito: et motorem
non moueret motum non moueret post incipere in motu in aliqua hora
absque eo quod illic fuit causa per quam moueretur illa hora et non post. Et b
ista positio est filii positioni quam ponunt loquentes nostre legis. C. S. q. q.
ponit motorem mouere voluntarie: ideo videntur magis iustitiam quam qui
ponit ipsum mouere naturaliter. C. Naturalia enim videntur habere ordinem

15

Illud quod est causa
ordinis est di-
gnius ordine

a Impole et
motus violen-
ti tempus maius
est quam tempus mo-
turalis etc.
Pro h. videtur
p. ce. co. 15.
Bigressio.
b Contra sa-
racenos po-
nentes moto-

vez & motu
tpe infinito
no mouere.
Rationes
auer. qbus
pbat contra
xpianos in
dea & fara
cemos q a
volutate an
tiqua no pt
noua actio
puenire.

Nullus pro
ne sua trini
secam negare
pt q volunt
postponat
voluntati ni
si pp defectu
aliquo i vo
lito.
Remouet
tacitarnio
nes.
Subium.
Solutio.

Volutatez
preedere vo
litu tpe.

Infinito ef
fentialr est
ipole. paci
dens vo est
necium.

terminati. s. currere eode modo: aut semp aut frequentius. Ita ad
quoz principiu est voluntas videt diuersificari & no sequi eunde modu
actus. C Sicut diximus q motu mouet postq no mouebat aut
mouens moueret postq non mouebat: necesse est tuc aliquid pportione
fieri iter ipm & motu q ante no erat: & si no: no magis moueret i hoc
tpe posito q i alio. Et si no: no eet aliud sicut dicim nisi pntia tps
imaginari. n. tps est trasmutatio sequens trasmutatione. s. imagina
ri pntia illi. C Et nos dicimus q voluntas: qrit actione voluta
rias qredu est queadmodu impole est vt voluntas noua depedeat de
actoe antiq: & volutas antiq depedeat de actioe noua. C Et nos dici
mus q appet & apparebit impole ee vt actio noua fiat per voluntate
antiqua nisi fit actio antiq media. Volutas em no postponit facere
qd intedit nisi pp essentia alicui? intetionis in re in eta q non erat
in tpe volutatis. Et si no esset necesse vt illud qd est voluntate eet cu
volutate. C Lu igit posuerimus volutate ee in q pole postponi volu
tate hoc erit pp existetia alicui? qd nondu erat. s. pp defectu alicui?
causa aut alicuius dispous: vt q deficit & aliud cu iam posuimus q
ista volutas est prius motu. Manifestu est q tunc voluntate dz
ee cu ea. Si igit posuerim? ipsaz esse antiqua: volutate erit antiqua.
C In quo igit istoz duoz fundamentoz pit aliquid negare loque
tes. C Fundamentu aut dicis: q voluntate no postponit tpe volu
tati: nisi pp hoc q aliquid deficit in volutate: & est saltez pntia tps.
Impole est vt neget ab hie per suam intrinsecam ronem. sed si neget
erit per extrinsecam. C Scdm aut fundamentu: & est q ante ista volun
tatez fm q est pmanon est trasmutatio: cecedit ab aduersariis. s. a
loquentibus. C Si igit fuerit dictu q istud est iudiciu volutatis no
ue in antiqua aut postponi potest sine causa. C Dicemus interrogan
do non ceceditis q presentia tps est causa in essendo voluntatez.
ergo hic est causa. C Si igit dixerint q tps etia inuenit ex illa anti
qua volutate reuerter qd super illos in factura illius tps. Tempus
qd fit postq non fuit indiget tpe in quo non fiat: pr qd appropriet
sua factio: & determinez: & si non esset semp: & hoc manifestu est p se.
C Et si fuerit dictu quo possit inueniri noua actio fm hac opinione
ab antiq volutate. C Dicemus mediare moto antiquo a voluntate
antiqua. Istud eniz motu appropinquabit alicui & distabit ab ali
quotz sic erit causa quietis & motus aliquoz cum hoc q est eternu.
C Et et si fuerit hoc volutas antiqua que antecedit volutate noua
sine meditatione motus: necesse est vt suuz voluntate non postpona
tur ab eo donec desinat in infinitu: & hoc essentialr & no accidentalr.
C Quia qui ponit voluntate nouu inueniri a voluntate antiqua me
diante motu: non cotingit ei vt volutas precedat voluntate tpe infi
nito nisi per accidens: & hoc manifestu est exercitibus in cognitione
eius qd est centralr: & eius qd est accidentalr. Et si i hac ppone no di
stinguat illud qd e centralr ab eo qd e accidentalr: erit sophistica. C Et
ex hoc habuerit loquentes nostre legis p impoli q in eode sbo succer
dant sibi facta infinita. Singut em q si gnaru fuerit in eo cotingeret
ipsum non esse nisi precedant ipsum facta infinita: & dicut q est im
possibile. C Nos aut dicimus q est impole essentialiter: non accidē
tialiter. s. q cu aliqd agens fuerit cuius esse non hz initiu: cotingit

actiones eius non habeat iniriū. Unde accidet vt ante qualibet
actione eius sit actio: & ante qualibet actionem eius sint actiones
infinite sed per accidens: no q: queda sunt necessarie in ee quozda.
C Quia si ita eet cotingeret vt no inueniret ex eis aliqd nisi post defi
nitionem infinitoz: qd est impole. C Lu igit loquentes acceperit loco
tionem infinitoz: qd est impole. C Et est eentialr: dixerit impole ee facta
eius qd est per accidens illud qd est eentialr: dixerit impole ee facta
non hie primu: & est pole per accidens: imo esse neciu: ex hoc q ponit
agens cuius esse no hz primu: s. est impole essentialr vt actiones infi
nitae sint necie in ee noua actione. C Et itaz Arist. dixit hoc aperte in
quinto istius lib. cu fuit pscrutatus vtru motus habeat motu: & ge
neratio gnationez. Et hie in 2. lib. de gnatione cu pscrutatus est de
finitate elementoz. C Et hie definitio sermonis in agente volente: est q
agens & moues vlr est illud ex quo puenit mouere: & actio puenies
ex eo vt motus & moues: qd est hmoi est duobz modis: mouens qui
mouet absq eo q precedat ipsum appetitus aut voluntas: aut desit
derium: aut quocunqz volueris appellare: & hoc mouere dicit nale: &
moues a quo pcedit appetitus & volutas ad mouenduz: & dicit actio vo
luntaria. C Et est manifestu q istud moues mouet pmo a volutate
aut ex imaginatione illius aut ex presentia illius: & iste motus dicit
tur appetitus. C Omnis igit motor a quo pcedit appetitus ad mo
uere est motor in modo: & moues alio mo. C Et cu hoc sit positu di
camus q ois volutas antiqua mouere qd sequit ipsaz a volute est no
uum necio. Et ois volutas antiqua mouere qd sequit ipsaz a volute
est antiquu necio. C Quia si fuerit nouu necesse est vt istud mouere pre
cedat appetitus ad ipsum infinitu. qre igit iste appetitus fuit causa
mouens in aliq hora & no in alia cu sit eiusde dispous. Necesse est
igit vt ab hoc appetitu no pueniat mouere oino: aut vt pueniat ab
eo semp: aut vt sit illic appetitus nouus: q est ca nouitatis motiois
volentis ad volutate nouu. C Et hoc cotingit necio ex hac positio
ne q motus volutatis a volute sequit appetitu & volutate volentis.
Si igit necesse fuerit hoc ee motore antiquu vel volutate antiqua: ne
cesse est vt appetitus ei? sit antiquus: & siuum mouere sit antiquu: &
sua volutate sit antiqua: sine pncipio: & sine fine. Quia si volutate
desinerit desinet volutas: & si desinet volutas desinet ppetitus: qd no
pot esse in volute antiquo: & volutate antiqua. C Et vlr demonstra
tio Ari. est vlis oi motoru q ponit pmo: sive fuerit positus per appeti
tum siue non. s. q ipole est vt agat in aliqua hora & no in alia. Quia
sic erit illic motor prior ipo. C Et qd dicit loquentes q volutate no
uum no postponit a volutate antiqua nisi q volutas pcedet cu eo in
hora terminata. C Quia si appetitus q facit mouere no pcedet cum
eo nisi in hora terminata: necesse est vt apud pntia illius tps sequat
q mouere volentis sequat appetitu voluntati. Appetitus igit qui
facit mouere est nouus cu nouitate tps: & hie mouere: & no est ap
petitus antiquus. C Aut dicamus q appetitus no fuit factuz moue
re omnino: sed ex volutate. s. ex se. aut fuit factuz ex mouere antiquo:
sed non operabat in motu ppter defectum eius qd necessarium est in
motu. Et cu illud fuit presens post. s. tempus: tunc agit moues: & mo
uebitur motu. C Hoc igit mouere non sequit voluntate in illo tem
pore indiget igit motore prior: ipso qui facit illud qd est necessarium

5. ph. 2. c. 13
& p ce. c. 22
7 de. j. h. c.
47.
Vide dicitur
iter agens &
moues. t. c.
45. p de ge
neratione.

Moues dis
pliciter.

De appeti
tu. Vide p
ph. c. 81.

Obiectio
loquentiu.
Solutio.

Expō alte-
rius partis
textus.

Bocumtū.

Bocumtū.

Lōplet? or
do ē agere
altere tra-
rioꝝ p̄tue.

In factura voluntati. Et querendum est in nouitate illius rei necess-
sarie eandem q̄onem: vtrum sit. s. ab agente volēte aut non volente
& reuertet̄ p̄secutio impossibilis a principio. Et totum hoc est ma-
nifestum exercitatio in h̄mōi demonstratōibus & sano capite: & non
impedito a p̄monibus sophistice p̄cedentibus positū vt sunt opinio-
nes mundane. **B. d.** & non est de actione n̄e r̄c. i. & non est natu-
ra inata facere quiescere res naturales in quibus est tempore infini-
to: & post mouebuntur sine aliqua causa noua que facit eas moueri
tunc magis q̄ in alio tpe. Et hoc intēdebat cum dixit: nulla dif-
ferētia est in hoc oīno r̄c. i. dicēs hunc p̄monem nullam d̄iam. d̄aꝝ
in entibus in d̄spōne getis & motus: s; in eadē d̄spōne sunt apud
quietem & apud motus: q̄d est valde inopinabile. Et hoc q̄d d̄i-
t: manifestum est de d̄spōne nature. B̄m̄ est enim n̄am esse p̄ncipiū
motus & getis. Necessē est igit̄ aut ipsam agere in altere contrariōe
p̄tinue. s. in motu aut quiete: aut vt agat vtrūq; non p̄tinue. s. getē
q̄nq; & motum q̄nq;. continuatio enim in successione istaꝝ duarū
actionum est ordinatio: & cursus in eadem d̄spōne. Et hoc intē-
debat cum. d. aut erit simplex r̄c. i. q̄ natura inata est in alterum
duorū. s. aut vt actio eius erit simplex & vna. s. q̄ facit altere contra-
riōꝝ t̄m̄ & hoc intēdebat per simplex. Aut faciet duo contraria suc-
cessiue. Et intēdebat d̄clarare per hoc q̄ sermo dicētium q̄ oīa
erant quiescentia tpe infinitore inde mouebantur est sermo nō na-
turalis. Hoc. n. non v̄ esse de actione n̄e. Necessē est enim in actio-
nibus n̄e esse continuatiōem & eternitatem aut in agēdo alterum
p̄trarioꝝ t̄m̄. U. g. vt motus ignis ad superius semper & terre ad
inferius. Aut in agēdo duo p̄traria successiue sicut h̄ q̄d inuenit̄ de
ḡn̄atione & corruptōe p̄ntibus motam solis & alijs p̄trarijs sequēti-
bus istum motum. Et q; Emp̄docles dicebat mundum genera-
rī q̄nq; & corumpi q̄nq; p̄m p̄tinuatōem di. q̄ p̄mo illius magis
participat p̄monibus n̄alibus. **B. d.** iste enim p̄mo r̄c. i. qui enim
d. istum p̄monem de mundo. s. ipm moueri q̄nq; & quiescere q̄nq;. s. i
t̄pibus d̄terminatis facit n̄am habere aliquem ordinem in quātum
agit illud q̄d agit continue: s; n̄tē de contrariō in contrarium.
Et dixit aliquem ordinem: q; ordo completus est agere alterum
p̄trarioꝝ p̄tinue. Et cum dixit: q̄ iste p̄mo magis cōdicat cum ser-
monibus n̄alibus. d. post hoc in quo egredit̄ ab eis. Et dixit sed
deberet dicēs hūc p̄monem r̄c. i. sed dicēs hunc sermonem d̄beret
dicere aliquā rōnē per quam affirmaret ipm: & aliquā cām per qua
esset: dicēs enī hoc deberet dare duo. s. dem̄ratōē: q; aut p̄p̄q; d̄:
aut vtrūq;. Et hoc intēdebat cum. d. sed dicere cām r̄c. i. & o; sic
dixit dicētē aliquem sermonem affirmare ipm aut p̄ dem̄ratōem
aut per inductōem: nō ponere ipm sine aliqua rōne. Et per hoc q̄d
di. non ponere ipm: possumus intelligere & nō ponē ipsam op̄ionē.
Et pōt intelligi & cā op̄ionis. Emp̄docles. n. cuz posuit op̄ionē
suam in hac intēdē ponere ē d̄bit cām op̄ionis. **B. d.** ista. n.
posita non sunt cāe: & intēdit illud q̄d posuit Anaxago. cum dixit
intelligentia cepit distinguere mixtum post q̄ non distinxerat ipm
tpe infinito: & q̄ posuit ē Emp̄docles de amicitia & lite nō sunt p̄-
tue cāe. iste. n. indigēt cāis. Et q; cā quā Emp̄d. dedit in hoc nō

est vera nec pōt euaderi ab obiectōibus. d. nec iste r̄c. i. nec Emp̄d.
Et d̄dit cām d̄am in hoc q̄ m̄dus gescit q̄nq; & mouet q̄nq; cū d̄i-
xit: cā istoz duorū motū p̄trarioꝝ in m̄do. s. in p̄gregatiōe & se-
gregatione partiū est lis & amicitia. s. q̄ amicitia p̄gregat multa &
facit ea vnum. & lis segregat vnum & facit ipm multa. Et cū dixit
q̄ Emp̄d. n̄i: il inducit hāc cām incepit dare corruptionē isti? cāe
dixit: & si h̄ duo r̄c. i. & si hoc duo p̄traria sunt d̄terminata in se: ne-
cesse est vt illa duo in quibus existunt ex rebus n̄alibus sint d̄termi-
nata in se: cum impositū est vt p̄traria sint in eodē. Quapp op; dicē
tem hunc p̄monē d̄terminare illa in q̄bus existit lis: & distinguere
ea in quibus existit amicitia: sicut distinguit hoc in hoīb; & vocat̄
ea in quibus modū entū in q̄bus ē amicitia amicos: & in q̄bus est lis mi-
nicos: sed hoc non potuit facere Emp̄do. in entibus. s. distinguere
eis istos duos modos. B. si distingueret non posset dare cām in hoc
q̄ mundus totus p̄gregat q̄nq; & segregat q̄nq;: nisi ita q̄ inimici
reuertētur amici: & amici inimici. Qd̄ igit̄ fugit falsum ē & ex n̄am.
Et intēdebat per hoc q̄ p̄mo eius cū hoc q̄ est ornatus non bene
sequit̄ similitudinē quam d̄beret sequi. Lis enī & amicitia nō inue-
nit̄ nisi in aīalibus: & p̄cipue r̄ōnalibus: non in eis que nō sunt aīa-
lia. Emp̄d. igit̄ assimilauit irr̄ōnalia r̄ōnalibus: & iudicauit ea eo-
dem modo: & fecit plus q̄d non sequit̄ similitudinē in oīb; accēri-
bus suis. Sermo igit̄ eius cū hoc q̄ est ornatus nō est p̄fecte ornat;. **B. d.**
ponit enim r̄c. ista est narratio rōnis Emp̄d. B. enī q̄ lis
& amicitia in quibusdam rebus segregat & congregat̄ necesse est vt
talīs sit cursus in oīb; rebus. Nā enim partis & totius est eadem.
Et manifestum est q̄ iste p̄mo est rethoricus. Et cuz d̄dit rōnē
eius incepit dicere q̄ deberet dare ex causis p̄cedēdo hāc op̄ionē
& hāc rōnem. Et dixit: sed hoc esse in t̄pibus equalibus r̄c. i. sed
hoc q̄d posuit q̄ isti duo motus p̄trarij sunt in tpe equali: aut q̄ t̄pō
motus est equalē t̄pō getis: indiget ē ratiōe alia ab ista. Et dixit
hoc: q; res in quibus existit amicitia & lis. s. res aīate non inueniū-
tur agere in t̄pibus equalib;: ita q̄ oēs hoīes sint aliquo tpe amicitia
& in alio tpe inimici: ita q̄ t̄pā inimicitie sint equalia t̄pibus amici-
tie. Hoc. n. totum non inuenit̄ in suo exemplo: & ideo deberet dare
aliam rōnem aut alias rōnes ab illis quas accepit ab hominibus.
Et cum dixit hoc q̄ d̄minuebat ei in ipsa positōe dixit: v̄r̄ ex i-
stimare r̄c. i. & v̄r̄ existimare q̄ p̄ncipiū sufficiens: & in hoc ē dice-
re q̄ nā eius est que dat agere res p̄trarias: non est p̄mo reclus: nec
hoc q̄d dat̄ in hoc sufficit in cā istius positōis. **B. d.** & hoc est illud
ad q̄d fecit redire cās in nā r̄c. i. & hoc q̄d dixit Emp̄do. in p̄ncipio
cum questum fuit ab eo quō agit res p̄trarias: illud idem dixit De-
moeritus in p̄trarietate exite in rebus n̄alibus. s. q̄ accidit querē
cām in actōe p̄m̄ p̄ncipij. Et hoc intēdebat cū dixit. s. q̄ aīas ē
est tale. i. q; in cā p̄cedētī non d̄ plus in hoc. s. q̄ agit cōtraria nisi h̄
q̄ talem h̄z n̄am. **B. d.** & non op; querere r̄c. i. & non op; querere
cām actōis eius: cuius esse est necessariū: Lā. n. nō d; queri nisi in
eo cuius ē nō ē neciū. i. q̄ nō o; q̄rere cās actōis entis necarij. Et
induxit antiquos ad hoc q; ponebat p̄ncipiū m̄di ē eternū: &
m̄dū ē nouū. Uñ cū q̄rebat̄ ab eis q̄re inueniebat̄ m̄dus ab eo

Lis & ami-
cicia nō inue-
nitur nisi i
aīalibus &
pprie rōna-
libus: nō i
ināiatis.

In q̄ & red/
dēda cā z i
quo non.

Sulta ne
cessaria ha
lent cās.
Subiū an/
tūq̄:um.
An gūabi/
lū sūt pu/
cipia gene
rabilia vel
eterna.
Solo.
Corpus ce
lestē est me
dium inter
eternum z
corruptibi/
le.
Quō scq̄
b. Uide. 8.
ph. cō. 2. r.
10. vbi dī
q̄ nouū est
cum pōri z
pōteri. z c.

in tali tpe: ē non in alio: cogebatur dicere illud p̄dictū. s. q̄ non opz
querere in eterno. quare. Et non est sicut existimauerunt: verū
opz vt non datur ea in actōe p̄ncipij q̄ actio eius fuerit eterna. Si
aut actio eius fuerit noua: vt h̄eat p̄ncipium in illa actōe. Et
cum narrant p̄monem Democ. in hoc incepit notificare q̄ iste p̄mo
nō est verus. Et dixit: Et istud iudiciū in q̄busdāz rebus nō ē ve
rum z c. i. z p̄mo Democ. z sequētium eius q̄ res necie nō debent h̄e
cās est verus in q̄busdam rebus: falsus in q̄busdam. Triangulum. n.
h̄ere angulos eq̄les duobus rectis est neciū: tū h̄z cām. Res vero
necessarie que sūt p̄ncipia non h̄nt cām: z si non: tunc p̄ncipium
h̄eret p̄ncipium z p̄cederet hoc in infinitum. Et intēdebat decla
rare q̄ multa necessaria h̄nt cās. Et q̄ p̄ncipia eterna quoz actōes
ponuntur noue: sicut actōes p̄ncipioz nō eternoz sūt digniorat vt
h̄eant p̄ncipia: z sic p̄mum p̄ncipium reuertit non p̄imum. Et iō
antig dubitabāt vtrū p̄ncipia corruptibiliaz sūt corruptibilia aut
eterna. Et cum ponebant illa corruptibilia/sequēbat ip̄ia nō esse p̄n
cipia: z cum ponebant ea esse eterna/sequēbat oīa eē eterna. Et iō
cogebant dicei illa vana. Et lū aut p̄scrutatus est p̄m cursum nālē
de istis rebus vidit hoc esse ens mediū inter eternū z generabile z
corruptibile: q̄ quodam modo est eternum z alio modo generabi
le: z nouum: z est corpus q̄ mouetur circulariter: q̄ est generabi
le z corruptibile quātum ad vbi: z manens quātum ad substantiā.
Et sic dissoluebatur ab eo h̄ q̄ ponendo hunc motum: z sūt possibi
le: vt generabile nouum mediante eterno sit cā rerum gūabilium.
Et d. b. hoc igitur sic dcm in hoc z c. i. iste igr p̄mo sit sufficiēs in hoc
q̄ declaratum fuit h̄. s. q̄ siue nō fuerit motor q̄ moueat in actu aut
fuerit illic motor: sed est motus q̄ necesse est vt nō sit illic tps oīno.
Et cum non fuerit tps non erit ens nouum oīno. Adotus. n. necessa
rius est in essendo tēpus: z sile huic q̄ dixit in tempore apparet in
loco: z ideo nullum potest generare tempus z locum: z si esset: esset
valde inuerecundum.

Soluit ea que in contrariuz obijci p̄nt: q̄ motus nō
sit sempiternus. Cap. 2.

Contraria autez his non difficile est soluer.
Uidebit aut ex h̄mōi p̄siderātibz p̄tinget
maxime motū esse aliq̄: cum nō esset oīo.
Primū qdē qz neqz vna p̄petua mutatō
ē. Mutatio. n. oīs apta nata ē ex quodāz in
q̄ dā. Quare necesse est oīs mutatōis esse terminum
p̄traria in qb̄ sit. In infinitū autem moueri nullū.
Et non est difficile dissoluere illud p̄ qd̄ p̄tradicitur
huic. Illa aut ex quibus existimat cum p̄sideratuz fue
rit de motu: posse esse q̄ motus sit q̄ qz: ita q̄ ante non
fuit oīno. Sūt ista p̄ma. **C**o. n. non erit transmutatio

eterna dīno. **D**is. n. transmutatio est ex aliquo z in ali/
qd. Et iō necesse est vt duo p̄traria in qb̄ ē transmu
tatio sūt fines cuiuslibet transmutatōis. Et nihil mo
uetur sine fine.

Cum cōpleuit declarare h̄c esse motum vnum eternuz: vult ēt
inducere dubitationes que possunt super hunc p̄monem.
Et questio sic componitur. Dis transmutatio est ex aliquo contra
rio in aliq̄ contrarium: z si nontunc motus esset ociosus z super/
fluus. s. si illud ex quo est motus est idem cum eo ad qd̄ est motus: z
contraria sūt finita: z qd̄ est inter ea est finitum. ergo z cē quod ē
in finito est finitum. Omnis motus est finitus. Et dicitur trans/
mutatio est ex aliquo in aliq̄. i. ex contrario in contrarium. Et d.
z iō est necesse z c. i. qm̄ cum posuerimus q̄ motus est ex cōtrario
in contrarium: necesse erit vt contraria sūt fines transmutationis.
Et d. b. z nihil mouetur sine fine. i. q̄ cum posuerimus q̄ omne mo/
tum mouetur in contraria: continget q̄ nihil mouetur sine fine: qm̄
si mouetur ad infinitum mouetur ad non contraria: sed positum est
q̄ omne motum mouetur ad contrarium. Est ergo hoc incōueniēs.
Et forte intelligit per hoc qd̄ dixit: z nihil mouetur sine hoc: q̄ si
aliquid esset tale: tunc motus eius esset superfluus z ociosus: erit h̄
quasi alia ratio ab ea in qua sūt dictum q̄ omne motum mouetur
inter contraria. Et forte ista ratio est sufficiētior prima in motu
locali. contrarietas a enim naturalis in loco non est nota p̄ se: z
ideo eum voluit Aristo. declarare in vltimo sexti: b q̄ omnis mo/
tus rectus est finitus: vsus est etiam in declaratione motus lo/
calis alio modo scilz q̄ illud quod impossibile est vt fit: impossibile
est vt incipiat fieri.

Amplius videmus: qm̄ posse ē moueri qd̄ neqz mo
uet: neqz h̄ns in seipso: neqz vnum motuz: vt in inaīa/
tibz. Quoz neqz pars vlla: neqz totū mouet: sed q̄scēs
mouet q̄ qz. Euenit aut/ aut sp̄ moueri: aut nequaqz.
si qdē nō sit cū nō sūt motus. Adulto aut magis h̄mōi
in aīatis esse manifestū est. Neqz vnus enim in nobis
cum sit motus aliq̄: sed q̄scētes tū mouemur aliq̄:
z sit in nobis ex nobisip̄is motus aliq̄ z si nihil extra
moueat. Hoc. n. in inaīatis non videmus s̄r: s̄ sp̄ mo
uet ip̄a aliq̄ exterior alterz. Alia aut ip̄z dicimus se/
ip̄m mouere. Quare si qdē q̄scit aliq̄ penitus imo
bile: motus vtiqz fiet ex ipso z non ab extra. Si autē in
aīat hoc possibile est fieri qd̄ phibet idem accidere z
in oē. Si nāqz in paruo mūdo ita sit z in magno: z si i

16

Prīa expō.

Scōa expō

Tertia ex/
positio siue
scōa mani/
fēstatio.

a. Cōtrarie
tas nālis ē
loco non ē
nota p̄ se.
Idē. s. ph.
cō. 9. Idēz
h̄ra. c. 62.
z p̄ ce. c. 86.
b 6. phy. r.
cō. 91. 92. z
inde.

mundo sit: et in infinito. Siquidem contingit moueri in infinitum et quiescere totum.

Et etiam videmus quod possibile est ut moueatur illud quod non est motum neque in eo est motus omnino. Uelut in non animatis. Videmus enim istas res quod nec pars rei mouetur: nec totum: sed est quiescens. Deinde mouetur quicquid esset necesse aut ut non moueretur in aliqua hora: si motus non sit postquam non fuit. Et hoc magis appet in habentibus animas: quicquid sumus quiescentes: et nullus motus existit in nobis omnino. Deinde mouebimur et fiet in nobis ex nobismetipsis principium motus: sed nullum extrinsecum moueat nos. Hoc enim non inuenimus in hominibus in uita carentibus. Sed ista semper non mouentur: nisi ab aliquo extrinseco alio. Numquam autem dicitur mouere se. Et ideo cum quandoque sit quiescens complete: necesse est ut fiat in eo quod mouetur motus ex se non extrinsecus. Et si hoc possibile est ut fiat in animalibus: quid igitur prohibet ut hoc sit in toto etiam: quonia si homo est in mundo paruo: est etiam in magno. Et siue in mundo erit etiam in infinito. Si sit possibile ut infinitum moueatur et quiescat secundum totum.

17

Id est et etiam videmus quedam quod mouentur postquam non mouebantur neque secundum totum neque secundum partem: sed secundum totum et partes quiescunt: deinde mouentur. Deinde dicitur et esset necessarium et cetera. et esset necessarium si sit hic motor eternus et motus eternus ut non esset motus nouus. Adnotandum enim nonnulli dicitur habere motorem nouum: imo et est necessarium ut omne quod sentit quiescere quiesceret semper: et omne quod sentit moueri moueretur semper. Et cum induxit hanc questionem: induxit etiam aliam manifestiore prima: et est hoc quod apparet in habentibus animas: questio enim in eis est difficilius dissolutionis: et dixit. Et hoc magis apparet in habentibus animas: hoc scilicet esse possibile ut motus fiat postquam erat sine motu precedenti: est manifestius in habentibus animas quam in carentibus. Videmus enim semina et animalia quiescere sine aliquo motu postquam mouebantur: non ex motore extrinseco: sed ex se: per principium existens in eis: ita quod existimat quod per hoc principium quod est in eis possunt moueri quicquid: et quiescere sine aliquo extrinseco. Et cum dixit quod dubitatio de hoc in rebus animatis est manifestior quam in rebus inanimatis: et dicit eam in hoc: et dixit hoc enim non uidetur et cetera. et habentia animas sunt manifestiora in hoc: quia videmus ea incipere moueri sine aliquo extrinseco mouente. Illa autem non mouentur nisi quia mouerit ea aliquo extrinseco. Videmus enim quod motus qui sunt in rebus carentibus animas: quod sunt post motum. In motibus autem qui sunt in habentibus animas

non videmus quod ante ipsos est motus extrinsecus. Et appet ex hoc quod questio in carentibus anima non ordinatur ex hoc quod motus eorum sit a motore eterno: sed quia in quibusdam sentiunt motus noui absque eo quod in eis sentiatur motus extrinsecus: et videtur quod si hoc est unum eorum quod dicitur per hunc sermonem: quod hoc non est nisi de motibus per naturam. si que mouentur per se per inclinationes que est in eis. Sed apparet ex primo sermone quod est questio predicta ex hoc quod motus eorum fuerit a motore eterno. Necessarium est enim ponere motorem eternum esse: et in hoc conueniunt omnes: sed differunt considerantes in hoc: utrum primus motor possit mouere quicquid: et quicquid non: aut est impossibile: sed est necesse ut semper moueat. Et forte Aristoteles intendit duos modos questionis: et perpalauit primum modum: et inuenit secundum per hoc quod dixit: et hoc appet magis et cetera. appet enim ex hoc sermone quod questio contingens in hoc est eiusdem generis in habentibus animas et carentibus. Sed est manifestior in habentibus scilicet quod incipiunt moueri sine aliquo motu qui fiat in eis: neque in toto: neque in parte. Deinde dicitur hoc enim non videtur et cetera. et hoc magis apparet in habentibus animas: quia non videmus motum in eis ex extrinseco manifeste: sicut videtur in carentibus animas. Et hoc apparet magis in carentibus anima. Quia ista aut mouentur uolenter: aut naturaliter: et manifestum est quod motor in eis qui mouentur uolenter est extrinsecus. Et non accidit in istis quod scilicet ex motu hoc scilicet ex quo accidit in habentibus animas. In eis autem que mouentur naturaliter accidit quod si indigentia istorum ad motorem extrinsecum est maior quam indigentia habentium animas. et motus naturaliter apparet quod non mouentur nisi generentur in locis extraneis: aut partiantur uolenter: et post recedat uolenter: et uel motor est generans in eis aut affectus auferens uolenter: ut declarabit postea. Et id dixit: sed semper mouebit ab aliquo extrinseco. Numquam autem dicitur mouere se: et utrumque in re ueritate ut post declarabit indiget motore extrinseco: sed est laterius in habentibus animas. Et ista dicitur mota ex se: illa autem non: quia ista existimantur posse moueri et quiescere ex se: quod non inuenitur in eis qui mouentur naturaliter. Et cum posuit hac propositionem dicitur quod in habentibus animas fit motus sine motu precedente: dixit posse est hoc in toto. Et induxit similitudinem inter ea et dixit: quia si hoc est in mundo et cetera. quia animal quod mouetur ex se assimilatur toti in hoc quod totum mouetur ex se. scilicet corpus celeste. Similitudo enim inter animalia et corpus celeste est: quia utrumque mouetur ex se: et quemadmodum alij motus reducuntur in animalia ad primum motorem qui non mouetur: ita est in mundo magno. Et id dicitur quod hoc est mundus paruo. Et iste sermo est rethoricus: quia iudicium in radice non sit uerum. scilicet quod motus nouus sit in animalia sine motu precedente: et non dat quod necesse est ut motus nouus sit: sed dat hoc esse impossibile. Est igitur quod super sermonem predictum. Et dicitur et si est in mundo. et cetera. et dixit hoc contradicendo antiquis dicentibus mundum generari ex re infinita: sicut plures dicunt in causa naturalis: sicut Anaxagoras in mixto. Dicitur igitur si est possibile ut finitum moueatur secundum totum postquam non mouebatur omnino: possibile erit hoc in infinito si est possibile ut infinitum recipiat unum motum in omnibus suis partibus.

Hoc autem primum quidem quod dictum est non eundem semper et unum esse motum qui est in contraria recte dicitur. Hoc enim fortassis quod est necessarium est: si quidem non semper unum et eundem

Dic dubi-
tat an expo-
data in pri-
ma parte re-
sit conue-
niens.

Solutio.

Et quibus est
motus naturalis
elementorum.

Cur animalia
dicuntur ex se
mota. animalia
mota non.

Cur homo dicitur
paruo mundo.
Videtur et
aliud in quo
assimilantur.
2. celi. t. c. 9

esse possibile est eiusdem et unius motum. Dico autem sic utrumque necessarium unius chordae unus et idem sonus: aut semper alter similiter se habere et mouere. Sed tamen qualitercumque se habeat nihil prohibet quedam eundem esse qui continuus et perpetuus est. Manifestum autem erit magis ex his que posterius sunt.

Dicamus igitur ad hoc. Sermo autem qui primo fuit dictus, scilicet quod motus ad contraria non est semper idem in numero rectus est. Ergo dignum est ut sit necessarium si motus eiusdem rei non semper est possibile ut sit idem, scilicet quod, utrum sonus eiusdem chordae sit idem: aut semper mutat unam post aliam: scilicet chorda sit eiusdem dispositionis: et hoc moueat: scilicet per unumlibet istorum fuerit: nihil prohibet ut sit hic unum motus ex hoc quod est continuus et eternus. Et hoc declarabitur post magis.

18 Cum induxit has tres rationes incepit dissoluere eas. et primo de ratione dicente quod impossibile est ut inueniamur motus in finitum: quod omnis motus est extrinsecus ad contrarium: quod potest aliquis respondendo dicere quod motus sunt finiti: quod sunt extrinseci et contrarii: tamen non est remotum ut prima ratio et eternitas sit in eis extrinsecis inter contraria, scilicet iteratio in finitum. Et quod ista ratio non est vera: quod post declarabit in hoc tractatu quod talis motus non est vnus nec primus. Et dixit, Dicam igitur ad hoc, et intendit quod cum fuerit iteratio, et quod, et idem non oportet nos respondere hac ratione in dissoluitate istius rationis. Et facit quasi dubitatio in hoc, scilicet utrum motus eiusdem rei iteratio inter duos fines sit vnus motus primus: aut non primus. Et dixit: dignum est igitur et idem est dignum ut sit necessarium vnus motus iteratio non sit vnus motus: et si non est necessarium ut idem motum moueat eodem motu: potest moueri pluribus motibus. Et declarat exemplum hoc et dixit, Quod vnus sonus et idem. Quod dicere utrum sonus eiusdem chordae super quam iteratio manus percussantis sine pausatone sit idem sonus aut plures. Et hoc intendebat cum dixit: aut est semper vnus post alium, id est quod quilibet sonus eorum est alius ab altero dum percussio fuerit continua: quod non est dubium quod si percussio non fuerit continua quod soni erunt plures. Et dicit, scilicet chorda et idem, et ista ratio non intelligitur nisi quando chorda fuerit in tempore percussio in eadem dispositione fortitudinis: et si percussio et chorda in hoc tempore appareat moueri non quiescere. In tali igitur dispositione dubitatur in motu chordae ad duas partes oppositas: utrum sit vnus motus aut plures. Et dicit, scilicet vnuslibet et idem, et vnuslibet istorum duorum modorum fuerit dispositio de motu iterato, scilicet si fuerit vnus siue non: hoc non prohibet quin hic inueniamur vnus motus simpliciter: propter hoc quod est continuus et eternus. Et dicit, et hoc declarabitur post magis: et intendit cum locutus fuerit de motu continuo: declarauit ipsum esse motum diurnum.

Moueri autem quod non mouet nullum inconueniens est. Si aliquando quidem sit extrinsecus mouens: aliquando autem non. Nihil enim aliud dubitabit hoc dicens. Quapropter non semper alia quidem quiescunt eorum que sunt: alia vero semper mouentur.

Aliquid autem moueri postquam non mouebatur non est mouibile. Cum positum fuerit quod motus illius est extrinsecus ab eo. Et non intendimus hic querere quomodo sit hoc: sed quomodo erit illud quod mouet: et illud quod mouetur: et est idem quomodo mouens: quomodo non. Dicentes enim hoc non dubitat: nisi in hac intentione sola, scilicet quare quedam entia non sunt semper quiescentia: et quedam semper mota.

Cum dissoluit primam rationem incepit dissoluere secundam in qua dicitur quod sit qualiter contingit si hic sit motus primus: ut quedam rerum moueantur quomodo: et quiescant quandoque. Et dixit: aliquid autem moueri et idem, quod autem in qua queritur qualiter plures rerum mouentur postquam non mouebantur non est difficile ad soluendum in rebus quorum motor est extrinsecus. Notum enim est per se quod ea in hoc est aut absentia motorum aut distantia eius: aut presentia impedimenti. Et quod inuit in hoc quod dissolutio rationis in hoc est: quod corpora simplicia non mouentur ex se. Et quod ista ratio inducit quatenus ad dicendum quomodo puenit motus nouus a motore eterno: quomodo cum motor extrinsecus mouet ita quod moueat: necesse est ut habeat motorem. Si igitur illic motor fuerit extrinsecus, sicut dicitur fuit in septimo contingit ut moueat a motore: et illud motum et a motore. Et procedit in infinitum, aut inuenit primum motum quod mouebatur ex se: et dicit de illo si mouet semper quomodo inueniunt quedam habere motorem quomodo: et ad hoc querere hoc est quasi extrinsecus ab eo quod declaratum est, scilicet quod hic est motus eternus, hoc non querere est querere quare omnia que mouentur non mouentur semper: omnia que quiescunt non quiescunt semper. Et idem dixit: et non intendimus querere et idem, querere quomodo inueniuntur motus noui est querere quomodo est potest in quibusdam rebus sit motor presentis et motum primum: et tamen quomodo mouet quomodo non: et non intendimus scrutari de hoc in hoc loco quasi debeamus respondere ad illud. Ita non quod est eorum dicitur quod motus est nouus: et dicentibus quod motus est antiquus. Sed dicentes a quod motus est nouus: et dicentibus quod motus est antiquus non fuit non possunt respondere ad hanc rationem. Et dicit, dicentes enim hoc et idem, quare non diuidantur in hec duo: sed inuenit in eis aliquid in quo succedunt sibi hec duo: et aliquid quod proprie habet alterum eorum, scilicet quiescere semper: aut motum semper, et intendit hoc quod sit alia a predicta: cum in rei veritate non est nisi perscrutatio de ea eius quod comprehenditur in istis tribus modis. Videmus etiam quod quedam entia mouentur semper sine cessatione, scilicet corpora celestia: et quedam quiescunt semper, scilicet terra super quam mouentur hec corpora: et quedam mouentur quandoque et quiescunt quandoque: sunt illa que sunt sub corporibus celestibus et supra terram.

19

Triplex est cur quedam rerum mota: et ex extrinsecis mouentur postquam non mouebantur.

a Mouens motum esse nouum habet genus non potest de re ratione cur aliquid nouo incipit moueri. Celum spiritus mouetur: terra spiritus quiescit: intermedia aliquid mouetur et aliquid quiescunt.

Maxime autem vult tertium hunc dubitationem: quod sit cuius non inest primus motus quod accens est in aeternis. Quiescens enim prius post haec vadit mouente nullo exteriori sicut vult. Hoc autem falsum est. Cōspicimur enim semper aliquid moueri in aialibus naturalibus. Huiusmodi autem motus non aial ipsius causa est: sed continens fortiter. Cōspicimur autem quod dicimus ipsius mouere se: non est secundum omnem motum: sed secundum locum: nihil enim prohibet magis aut fortassis necessarium est in corpore quod de multos fieri motus a continere. Et horum quosdam intellectum aut appetitum mouere. Illud autem totum aial mouere quale contingit circa somnos. Sensibilis quod est ens cum nequius inest motus: cum sit vnum quedam surgunt aialia iterum. Sed namque manifestus erit et de his ex consequentibus.

Sermo autem tertius proprie existimat esse locum dubitationis scilicet ut fiat motus qui non fuit ante. Et est illud quod accidit in huiusmodi aialibus. aial enim primo quiescit et post ambulat sine aliquo extrinseco mouente ipsum secundum quod existimat. Sed hoc est falsum. Semper enim inuenimus aliquid moueri in aiali quod est naturale in eo: et causa motus istius aialis non est aia eius: sed aer qui continet aial in eo quod reputo. Et cum dicimus ipsius moueri a se: non intendimus omnem motum: sed motum localem. Nihil enim remouet: immo dignum est ut sit necessarium: ut in corpore fiat presens motus a continere. Quorum quodam mouet voluntate et appetitum: et tunc ista mouebunt aial secundum totum. Cuiusmodi hoc quod accidit apud somnum: quoniam si dormiens non habet motus sensus omnino: tamen aial non expergescit a somno: nisi quia aliqua motus est in eo. Sed hoc et apparet in sequentibus.

20
a Vbi acciperunt loquentes sue legis principum principum eternum posse mouere per voluntatem possibilem.
b Cessatio actus naturalis

Ista est tertia quod sic dixit. Et est locum dubitationis in hoc. scilicet proponendo posse esse ut motus fiat absque eo quod in motu precedat motus omnino. Videmus enim aial sic dixit moueri post quod et sine motu precedenti sentit in eo. Et quia istud dictum est valde sufficiens. id loquentes a nre legis posuerunt principium eternum mouere per voluntatem possibilem. Et totum hoc est existimatio falsa. sic dixit Ari. Semper enim inuenimus aliquid moueri in aiali quod est naturale in eorum intendit per hoc alterationem quod est in corpore aialis ex aia nutrita per calorem naturalem quod est in eo. Nunquam enim cessat b actio istius caloris naturalis. cum enim cessat tunc est motus. Iste igitur est vnum motum ex quibus non fingunt corpora aiali. Sed aial motus est motus alterationis quod sit ex continenti extrinseco. Et id dixit: et causa istius motus

motus aialis etc. i. quod cum aial incepit moueri post quod non incepit ita quod primus motor in hoc sit aia. Ita quod non precedat in corpore eius aut in aia eius alius motor. Et dixit hoc ut reputo: quia potest aliquis fingere plures motus fieri semper in corpore aiali quod non vident esse causa in hoc quod aial mouet post quod. Et quia hoc nomen motus a est equocum: et ista dubitatio non est de motu locali: dixit. Et cum dicimus etc. et ista dubitatio est propria motui locali: quia non inuenit b aliquid moueri ex se nisi in motu locali. In ceteris autem motibus motor est extrinsecus. Et cum dixit in dissolutio istius quoniam hoc quod existimat quod aial mouet sine motu facto in eo non est sicut existimat: sed causa motus eius post quod est huiusmodi aer continens ipsum extrinsecus mouet ipsum. et incepit declarare quod sit hoc. Et dixit: et nihil prohibet etc. i. et necesse est ut principium motus aialis sit ex continere. Quia nihil prohibet ut plures motus fiant in aiali a continere: imo hoc est necium. Et quia posuit quod in corpore aialis sunt plures motus ex continere narrauit quod accidit ex istis motibus ut aial moueat in loco. Et dixit: quorum quodam mouent etc. i. et hoc est ita quod in aiali fieri ab eo quod accidit sibi opinio voluntas et appetitum ad motum: aut ad expellendum nocuum pringens ex continere: aut ad inducendum iuuamentum. Et intendit huiusmodi opinionem aliquid cōvertit in imaginatiue et rationali. Nihil enim non accidit appetitum nisi ex imaginatiue. Vbi quod cum patitur sitis imaginatur aquam et petit eam et mouet ad illam. Et sitis cum patitur fame: et cum timet fugit: et cum auferunt appetitum quiescit: aut cum accidit ei fatigatio: et appetit quod. Et Ari. dedit exemplum in somno. ges. n. aialis in somno est ges perfectissima quod sit post motum: et expgefactio ab eo est perfectissima motus post quod perfecta. Existimat enim quod cum aial a dormit quod non mouet omnino: et cum expgehit quod tunc inuenit in eo motum quem non precedit motus alius. Et dixit. Ubi g. etc. et intendit motum actus virtutis nutritiue in cibo. quoniam enim ista virtus fuerit operata in nutrimento per calorem naturalem humefaciet ex eo membra quod sunt causa in nutrimento. Et tunc dormiet omnia necio. Et cum actio virtutis nutritiue cōplet in cibo et cessauerint vapores quod sunt ex digestionem cibi tunc expgehit aial. Et post b declarabit hac intentionem bene sicut dixit.

in aialibus est motus. Philo. 2. de aia. c. 5. et in 2. de morte et vita. a Nomen motus est equocum hoc uocum hoc vide. 3. ph. cō. 4. b Non inuenit aliquid moueri ex se nisi in motu locali. Opponit videtur anima. cō. 50. Nihil non accidit appetitum nisi ex imaginatiue. Quies aial in somno est perfectissima quod sit per motum: et expgefactio ab eo est perfectissima motus post quietem perfectam. a De causa somni et expgefactio. b In lib. 8 somno et vigilia.

Tractatus secundus in quo ostendit quod motus primus est sempiternus et quod primum mouens est omnino immobile.

Capitulum in quo ponit sub quodone quadam diuisione quinquemembrem. Cap. I.

Principium autem considerationis quod quidem est et dicitur dubitatio: ne quare quedam eorum que sunt aliquando quidem mouentur: aliquando quidem quiescunt iterum: necesse igitur aut omnia quiescere semper: aut omnia semper moueri. Cōmē. Auer. sup phis. ff

neri: aut alia quidē moueri: alia vero qescere. Et iterū
 hoz: aut que mouent moueri semp: que vero quiescūt
 qescere semp: aut oīa apta nata sunt sīr moueri z que
 scere: aut reliquū amplius: z tertū est. Contingit enim
 alia quidē semp eoz que sunt imobilia esse: altera vero
 semp moueri: alia aut cum vtrūq; accipere: qd quidem
 nobis dicendū est. Hoc enī hz solutionē oīum dubita
 tionū: z finis nobis huius negocij est.

C Et principū istius perscrutatiōis est qd dicitur fuit
 in qōne p̄dicta. s. quare quedā entia qnq; mouentur z
 z qnq; quiescūt. **C** Dicam⁹ igitur qd necesse est aut vt
 oīa quiescāt semp: aut oīa moueant semp: aut vt quedā
 moueant: z quedā quiescāt. Et istorū etiam aut vt illa
 que mouētur moueantur semper: z illa que quiescunt
 quiescant semp: aut vt omnia sint īnata eodē mō moue
 ri: aut quiescere: aut tertū remanens. Possibile enim
 est vt entūz quedāz non moueant semper: z quedam
 moueātur semp: z quedā in eis succedit vtrūq; qd opz
 nos dicere. Mer illud eīz dissoluet qd p̄tingēs in hoc:
 z cōplebit ista scīa in qua sumus.

21 **C**um declarauit necesse esse vt sit motus etern⁹: z dissoluit qd/
 nes cōringētes in hoc: incepit perscrutari de hoc per viā re
 rum motarū que mouent ex se apud nos qnq; z qescunt qnq;. Qn
 ex ista viā poterit remonstrare motore eternū esse z motum eternū.
C Et hoc scito pficit scientia de omnib⁹ que mouentur z quiescunt.
 Sciētia enīz de motu nō pficitur nisi cū fuerit declaratū quō est cur/
 sus de hoc in oībus p̄tibus mūdī. s. in dispōne motus. Hoc. n. scito
 pficit cognitio de motu. **C** Et dixit qd p̄ncipiū istī⁹ p̄scrutatiōis zc.
 i. z principū p̄scrutatiōis que cōtinet scientiā de dispōne motus z
 quietis in oībus partib⁹ mundi in nouitate z antiq̄tate: est ponere
 cōsiderationē de hoc. s. de illo qd dicitur fuit in qōne p̄dicta. Et est
 quare quedā entia qnq; mouent z qnq; quiescūt. **C** Et cum dixit qd
 principū p̄scrutatiōis de esse de hac p̄scrutatiōe: hoc erit p̄scrutatio
 vlr de oībus entibus: quā hnt dispōnem in hac intentione: incepit
 dicere z dixit. **C** Dicam⁹ igitur zc. z diuisio que p̄r eē in entib⁹ nā/
 libus in hac intētiōne est talis que diuiditur in tres partes primo.
C Quarū vna diuidit in tres: z sic erunt qnq; cōdiuidētia. **P** P̄ia
 igitur pars triū partū est vt oīa sint qescētia semp. **P** Sc̄da autē vt
 oīa sint mota semp. **P** Tertia est media inter h̄ duo. s. vt quedā quie
 scant: z quedā moueant. z hoc trib⁹ modis. Quoz vnus est vt quie
 scētia sint semp quiescētia: z mota sint semper mota. **Secundus**

vt illa quiescētia sint mota: z illa mota quiescētia: ita qd omnia
 entia moueantur z quiescāt quādoq;. Tertius est vt in entibus in/
 ueniantur isti tres modi. s. vt quedam moueant semper: z quedam
 qescāt semp: z quedā moueant qnq;: z qescant qnq; vt visum est de
 rebus. **C** Diuisio autē determinās hoc est dicere qd res vna aut erit
 semp qescens: aut semp mota: aut qnq; qescens: z qnq; mota. **C** Et
 iste tres diuisiōnes imaginant s̄m septē modos. s. aut vt oīa qescāt
 semp: aut vt oīa moueant semp: aut vt oīa recipiant motū z qescāt
 aut vt quedā qescāt semp: z quedā moueant semp: aut vt qdāz mo
 ueant qnq;: z qescāt qnq;: aut vt quedā qescāt semp: z qdāz moueā
 tur qnq;: z qescāt qnq;. **A**ut vt inueniant in eis tres modi. s. qd que/
 dam moueant semp: z quedā qescāt semp: z quedā moueant qnq;:
 z qescāt qnq;. **C** Entia. n. aut erunt sicut vna res accepta: z tūc di
 sponēt per vnū istoz triū. s. aut p̄ motū semp: aut per qetē semp:
 aut per vtrūq;. s. per motū qnq;: z quietē qnq;. **C** **A**ut diuidentur
 entia in duas p̄tes: aut in tres. Si igitur diuiserimus entia in duas
 p̄tes: tūc diuisio erit triplex. s. **P** **A**ut vt altera ps sit semp in motu:
 z altera semp in quiete. **P** **A**ut vt altera ps sit semp in motu: z reli/
 qua qnq; in motu: z qnq; in qete. **P** **A**ut vt altera ps sit semp in qe/
 tetē: z reliqua qnq; in motu: qnq; in quiete. **C** Si igitur entia fuerint
 diuisa in tres p̄tes: tūc quelibet pars eoz disponit p̄ vnū qd q̄stoz
 triū. s. vt quedā qescant semp: z quedā moueant: z quedāz faciunt
 vtrūq;: sic cōdiuidētia erūt septē. **C** Sed **A**risto. cōtentus fuit in
 quinq;: z tacuit partē dicentē qd entia diuidunt in duo. Quoz vnū
 est vt altera ps quiescat semp: z reliqua moueatur qnq;: z quiescat
 qnq;. **Secūdum** est vt altera pars moueat semper: z reliqua faciat
 vtrūq;. **Et** non induxit de modis diuisiōis entūz in duas partes
 nisi vnū modum tantū. **Et** est vt altera pars quiescat semper: z al
 tera moueat semp. **C** **E**t forte fecit hoc abbreviādo. Quoniā cū de/
 claratū fuerit entia eē s̄m tres p̄tes. s. qd quedā ps semp qescāt: z qdā
 semp mouēt: z qdā facit vtrūq;: destruent alie diuisiōes. **I**staz enīz
 diuisiōnez semper tres sunt: false manifeste p̄ set z quattuor ignote.
C Tres autē false sunt: vt oīa sint semp qescētia: aut vt oīa sint semp
 mota: aut vt quedā sint semp quiescētia: z quedā sint semp mota.
Iste enīz tres diuisiōnes cōtradictunt per sensūz. quattuor autē line
 ignote. **C** **E**t hoc qd querit hic declaratū est iam de potentia p̄/
 dicto: sed ipse vult complere perscrutatiōnez de eo in hoc loco.
C **M**odus autē declaratiōis istius intentionis de p̄dictis talis
 est. **D**eclaratū est quidem in septimo ab **A**risto. hoc esse primūz mo/
 tum in loco ex se ad quez perueniūt ceteri motus locales. **Et** est ma
 nifestus per se qd ceteri motus inueniunt per sensum reduci ad mo/
 tum in loco. s. ad corpus celeste. **C** **E**t cū hoc fuerit coniunctūz ad
 illud quod declaratūz fuit primo in hoc tractatu. s. qd primūz mo/
 tum est eternū motus: **E**rit necesse hic esse aliquod quiescens eter/
 num super qd moueat: hoc primūz motum. z hoc motum eternūz:
 qd declaratūz est: est illud quod videtur sensu moueri semper: z est
 corpus celeste. **Et** quiescens quod videtur sensu semper quiescere: z
 est terra. **C** **E**t est illud quod declaratūz est ratione. Nihil enim est
 hic quod possit conuenire ei quod declaratūz est ratione nisi istud.

Primo mo/
tor: no e ge
scēs nisi eg
uocē.

Querere
rōnē z di/
mittere sen
sum infirmi/
tas qdā est
intells.

22

Uere cō/
clones non
declarāt ni
si a ppōni/
bus: z ppō
nes a sensu
z expimen
tū sermonū
vroz nō ē
nisi vt pue
niāt sensa/
tis: z nō ecō/
uerso. Idē p
ce. c. 22. z 3
de aīa. c. 7.

Et forte illud qd vī semper quiescere est p̄mus motor istius motus: z est illud qd post declarabit. Sz istud non dī esse quiescēs nisi equiuoce. Et p̄p̄nitas istius moti ad quedā q̄nq: z remotio ei⁹ a quibusdā q̄nq: est eē tertiē diuisionis. A. vt qdā moueant q̄nq: z quiescāt q̄nq: Sz in hoc tractatu vult p̄feruari a principio de istis p̄p̄nibus: z cōplere sermonē de hoc cōi. Et q̄si illa q̄ ḡnālī pre dixit/vult mō distinguere z determinare. Et posuit p̄ncipiū p̄serua rionis de hoc in hac diuisione in qua diuisit entia in septē.
Vidē igit quiescere: z huius rōnez querere/ dimitte tes sensuz: infirmitas quedā intellectus est. Et de toto aliquo z nō de pte ambiguitas est. Neq; solū ad p̄p̄s/ cū: sed ad oēs sciētiās: vt est dicere: z ad oēs opinio nes: p̄pter id qd motu vtuntur oēs. C. Amplius autē de p̄ncipijs importunitates sicut in rōnibus circa doctri nas nihil sunt ad mathematicū. Sitr autē z in alijs: sed sic neq; d eo qd nūc dī ad p̄p̄s. Suppositio. n. est qd natura principium motus sit z quietis.
Dicere autē oīa eē quiescentiā: z querere rōnem sup hoc z dimittere testimoniuz sensus in b est debilitatio discretiōis. Et dubitatio in hoc est in toto: nō in parte. Et hoc etiam nō solūmodo cōtradicit sciētīe nālī: sed z oībus sciētīs: z oībus opinionibus. Omnia enim ista vtunt motu. C. Et etiā quēadmodū negare princi pia in mathematicis: non est d̄dicere mathematico: z sitr in alijs sciētīs. Et sitr negare hoc quod diximus modo nō ē d̄dicere nālī: fundamētū em̄ positū est ei.
Cuz numerauit illos modos/ vult mō declarare q̄s eoz est mani feste destructōis: z q̄s nō: z icēpit a mō q est valde iprobabilis: z est dicēs: q̄ oēs res sunt gescētē. iste. n. p̄mo valde p̄tradicit sensuz: iste sermo est sermo Zenonis. C. dicere autē oīa eē gescētīa zc. i. z q̄ ponit hoc facit opinione v̄cere sensuz. Sz p̄pter em̄ sensui plu res res moueri z motū eē: z q̄ facit hoc. s. g. querit rōnes q̄b⁹ destruat illud qd apparet sensui est debilis discretiōis. C. Uere em̄ a celo/ nes nō declarāt nisi a ppōib⁹: z ppōnes a sensu: z expimētū sermo nū vroz nō est nisi vt pueniat sensatis: nō ecōuerso: sicut isti faciūt.
Et cū posuit quō ista opinio est p̄tra nām: z q̄ cā pōnis illi⁹ est debi litas capitis: q̄ facit vincere res apparētes res sensibiles: aut ser mones sophisticos accētales in res sensibiles veras. Incepit notifi care locū in quo est dubitatio i hac intēione. C. Et dixit z dubita tio in hoc zc. i. z dubitatio de motu est de oīb⁹ entibus: qm̄ oīa entia mouentur z qui dubitat de motu/ dubitat de principio motus: z si de principio dubitat/ dubitat de oībus entib⁹. C. Et cuz dixit q̄ ista

Suppositio est ex nām: incepit declarare q̄ ista opinio cū hoc esse nēa fundamētis nālibus z nō nālibus: z q̄ est in fine iprobabilitatis: z cū hoc nō d̄z nālīs cōtradicare ei. Nālīs. n. nō d̄z cōtradicare ei q̄ negat sua p̄ncipia. hoc. n. d̄z facere p̄mus p̄s aut dialecticus. Et iā dixit hoc i p̄mo tractatu hui⁹. C. Et dixit z hoc nō est solūmodo p̄tradi ctiō scēte nālīs zc. z intēdit p̄ oēs scias/ sciētias volūtarias z artes mechanicas. Oēs. n. iste vtunt moruz: cū motus destruit destruit oīa ista. C. Et cū dixit iprobabilitatē que est in hoc sermone: incepit declarare q̄ nō est de numero opinionū falsarū: q̄s nālēz opz destrue re: qm̄ nō est cōtradictio eētīalis. C. Et dixit: et quēadmodū nega re p̄ncipia zc. qm̄ cū vnū principioz q̄ ponit artifex huius sciētīe est motū esse: z nullus artifex alicuius sciētīe fm̄ q̄ est artifex illius debet cōtradicare ei qui negat p̄ncipia illius sciētīe. vt declaratū est in posterforibus. P. A. g. q̄ mathematicus non d̄z cōtradicare ei qui negat aliq̄d p̄ncipiū mathematicum: vt magnitudines diuidi in infinitū aut punctū esse: z in alia sciētīa: manifestū est q̄ nālīs nō debet cōtradicare ei qui negat motū esse. C. B. d. fundamētū enim positū zc. i. z motū esse est principium in hac arte: q̄ qui negat motū negat naturā. Bictū em̄ est in d̄finitione nature ipsam eē p̄ncipiū motus/ z quietis: z q̄ negat nām negat nālīa: z q̄ negat s̄m̄ alicui⁹ artis nullū h̄z sermonē cū eo artifex illius artis: cū nō habeat prin cipia per que loquat cū eo: q̄ negat p̄ncipia ex quibus fundantur cōtradictiones negationis subiecti.
Sere autem z dicere oīa moueri falsuz quidem est. Adinus autē hoc fm̄ sciētīaz. Posituz enim quidē est q̄ natura in p̄p̄s principium motus sit z quietis. Similr autē p̄p̄s est motus. Et dicūt quidā moueri eoz q̄ sunt: nō alia quidē: alia v̄o nō: sz oīa z semp: sz la tere hūc sensuz nostrū. Ad quos et quidē non determi nātes quales motum dicūt: aut oēs: nō difficile est d̄di cere. Neq; enim augeri neq; diminui posse est cōtinue: sz ē mediū. C. Est autē sitis rō huius de eo qd ē guttā cō terere: z plantā natam lapides scindere. Non. n. si tm̄ effodit aut remouit gutta: z mediū in medio tpe pus. Sed sicut nauis tractus est: z gutte tot tantū mouent. Pars autē ipsoz in nullo tpe tantuz. Diuiditur em̄ qd remouetur in plurima: sz nihil ipsozū motum est seoz/ sum: sz totū simul. Manifestū igit est q̄ nō est neciūm semp aliq̄d abire: q̄ diuidit diminutio in infinita: sz to tū aliquando abire. Sitr autē est z in alteratione quali/ bet. Non enim si partibile in infinitū est qd alterat: pp hoc z alteratio: sed velox fit sicut multotiens densatio.

Primi p̄hī
aut dialecti
ci est p̄tra/
dicere ne/
gātib⁹ p̄nci
pia. Idēz p̄
ph. t. c. 8. z
3. ce. cō. 4.
Idē h. j. c.
25.

Qui negat
s̄m̄ alicui⁹
artis: nullū
h̄z sermonē
euz eo arti/
fex illi⁹ ar/
tis zc.

Amplius cum infirmus aliquis: necesse est tempus fieri in quo sanabitur: et non in termino temporis mutari. Necesse autem in sanitatem mutari: et in aliud nullum. Quare dicere continue alterari multum in manifestis est ambigere. In huius enim alteratio est. Lapisque neque durior fit neque mollior.

Et fere sermo dicentis etiam quod omnia mouentur est falsus: sed minus exit a natura. Natura enim est in rebus naturalibus principium quietis sicut et motus. Et secundum hunc modum non est res naturalis. Sed quidam dixerunt quod entia mota non sunt quedam: et quedam non mota: sed omnia mouentur: et motus eorum est semper: sed hoc est absconditum est a nostro sensu. Et isti homines: et si non determinant quem motum interdant: aut si interdant omnes motus: tamen non est difficile iudicare eis. Impossibile est enim aliquid augeri aut diminui semper. Sed inter ea est medium. Illud ad quod peruenit augmentum: et a quo incepit diminutio. Et iste sermo est falsus ei quod dicitur de distillatione super lapides: et diuisioni lapidis planta posita. Est enim quod falsis predicta. Si igitur nos dissoluerimus istam rationem statim dissoluemus hanc rationem in qua sumus: et bonus verifactor dixit quod distillatio continua perforat lapidem. Quod reuocandum est igitur si acciderit ut lapis perforaretur hoc modo a centum guttis distillatis: quod non est necesse si gutte cadentes faciunt aliquam quantitatem: ut medium fiat in medio illius. Sed ita est de guttis: sicut de motu nauis. Si quod aliquatulum guttarum mouet aliquam quantitatem. Pars enim illarum non mouet tempore omnino illam quantitatem. Illud enim quod diuidit per distillationem diuidit in multas partes. Sed nulla illarum partium mouet per se: sed insimul mouentur. Manifestus est igitur quod non est necesse ex hoc quod diminutio diuidit in infinitum quod ex diminuto recedat semper aliquid: sed forte recedet ipsius totum. Et secundum hunc modum est cursus de alteratione et quecumque alteratio sit. Quoniam non est necesse si alteratum diuidit in infinitum: ut propter hoc diuidat et alteratio in infinitum. Sed

Inter aug/
mentum et di/
minutionem
cadit me/
dium.

multotiens erit subito sicut est congelatio. Et tamen processus infirmi ad sanitatem dicitur esse in tempore. Et non erit transmutatio eius in extremo temporis: et transmutatio eius non erit nisi ad sanitatem non ad aliud. Sermo igitur dicentis in hunc hanc dispositionem quod semper alteratur est dubitatio in eo quod est valde manifestum. Alteratio enim non est nisi ad contrarium. Et et lapis non fit magis durus et magis mollis quam sit.

Cum declarauit improbabilitatem que est in sermone dicentis quod omnia quiescunt: et quod dicentis hoc negat principia naturalium. Incepit etiam declarare errorem dicentis quod omnia mouentur. Et dixit: et fere sermo dicitur et dicere etiam quod omnia mouentur et negare quietem in entibus naturalibus est falsum: sicut est falsum dicere quod omnia quiescunt: sed minus exit a via naturali. et ideo dixit: et fere. i. fere est equalis ei in falsitate. Incepit declarare quo modo conuenit ista opinio et predicta in hoc quod non dicitur contradicere a naturali. Et dicitur quod omnia mouentur est sermo non naturalis: sicut sermo dicentis quod omnia quiescunt: est quod naturalis ponit naturam esse contra fundamentum. Et dicitur est in diffinitione nature quod est principium quietis sicut motus. Quia igitur quietas et motus accipiuntur in diffinitione nature: ideo ponere quietem et motum esse est fundamentum naturale: et naturalis non habet positiones per quas possit contradicere negantibus alterum istorum. Dicere autem quod omnia mouentur est sufficientius quam dicere quod omnia quiescunt: quod motus a se ipso apud nos est manifestior quare: quietas enim est puatio: et motus est habitus. Et sicut illi qui fingunt quod omnia mouentur putant hinc aliquam rationem: et est quomodo que admodum sunt hic res motu que non apparent moueri nisi in longo tempore: sed existimant quiescere: ita non est remotum in rebus que existimant quiescere ut apparet motus earum in temporibus in quibus pertransiunt multe vite humane. Et sic interdebat cum dixit: sed quod dicitur dicitur. Et cum dixit hanc opinionem et rationem istorum hominum dixit: et isti homines dicitur. et isti homines et si non determinat quomodo abscondunt a sensu ista quod non comprehendunt ab ipso propter tarditatem eorum: et tunc sunt quedam genera motuum: aut omnia: tamen non est difficile contradicere eis. Et dixit hoc ut reputo: quod ista dubitatio in moribus augmentationis et alterationis est fortior: existimat enim quod isti motus sunt continui: sed priuatio eorum latet sensibus. Et ideo ponit contradictionem eorum in his duobus generibus: et dixit: impossibile est enim dicitur. et impossibile est ut aliquid fingat quod motus contrarij continuant adinuicem: imo inter quoslibet duos motus contrarios est medium quiescens: et est illud ad quod peruenit alter duorum motuum contrariorum: et ex quo incepit reliquus motus. Quoniam iter augmentum et diminutionem est medium: et est illud ad quod peruenit augmentum: et ex quo incepit diminutio. Et cum dixit istam contradictionem incepit et dicere quod ista opinio est falsis opinionem ponentis quod res que sunt agentes aut existentes in potentia sunt agentes in actu: aut existentes. Quiescens enim in actu est motus in potentia: et deceptio in hoc est de genere deceptionis in hoc alio. Qui igitur posuerit quod illud quod est in potentia est illud quod est in actu: et non distinxerit inter eas: ponit quod omnes res semper mouentur. Et quod interdum declarare hoc: dixit: et iste sermo est similis ei dicitur. et cum dicitur

23

Locus duarum opinionum adinuicem. Naturalis ponit naturam esse contra fundamentum. Idem. 2. ph. 3. 2. c. 6. Idem per celi 5. a Motus apud nos est manifestior quare quietas n. e. puatio et motus habitus. vide per 4. ph. 118. 2. 120. Et. 3. d. 25. b Que illarum opinionum sit magis veritati propinquior et que magis erronea.

¶ Oia apud gerem mouentur: sed motus eoz latet sensum ē filis di
centi in distillatōibus aque sup lapidem: q̄ quelibet gutta aque h̄z
operatōem exñtez in actu in illo lapide. Et s̄ h̄r ē q̄ dicit in plāta
q̄ orit̄ in lapide donec diuidit illum q̄ in qualz pte t̄p̄is in qua orit̄
diuidit p̄tē lapidis: donec cōpleat̄ diuisio in illo tpe in quo diuidit̄
in actu. Et s̄ h̄m hoc q̄n aliq̄d creuerit s̄m quātitatez digit̄i in vno
anno: augmētabit̄ ēt in qualibet parte exñte in actu partium illius
t̄p̄is: pars existens partium illius digit̄i in actu. Ita q̄ digitus di
uidit̄ in ptes in actu: quaz numerus erit sicut numerus partium in
quas diuidit̄ annus: q̄d est impole. Et euz narrat̄ q̄ s̄mo dicēs
q̄ res que apparent moueri post getē in tpe getis mouentur ēt: sed
latet sensum est filis s̄moni dicētis: q̄ quelibet gutta aque que ope
rant̄ in lapide h̄nt in illa operatōe aliqua partē: icēpt̄ narrare cor
ruptōem istius s̄monis. Et dixit: z nō enim est necesse zc̄. i. non
enim est necessarium q̄n vna collectio guttarū operat̄ in lapide s̄m
operatōem que apparet in actu in alio tpe: vt ille gutte faciant me
diatē illius operatōis in medietate illius t̄p̄is. Et dixit hoc: q̄
si operant̄ in medietate illius t̄p̄is operabūt̄ in medietate istius
t̄p̄is medietate illius passionis: z in medietate illius medietatis
mediatē medietatis: sic in infinitum: z cum ita sit tunc nō inue
nit̄ illa nisi post cōfinitiam passionū infinitaz. Et iam declaratum ē
hoc esse impole in q̄nto huius. s. vt factio motus sequat̄ essentialiter
alium motum. Et ideo necesse est vt p̄ma ps que fit in actu ex parte
motus eius sit infimul: vt post dicit. Et cum narrat̄ q̄ non seg
tur si congregatio guttarū descendētium in illo tpe in quo apparuit
passio illaz in lapide facit̄ aliqua passionē: q̄d non segt̄ vt quelibet
gutta eaz operet̄ in illum lapidem. B. d. sed ita est de distillatōe zc̄.
i. sed ita est de guttis: quaz p̄gregatio operat̄ in lapide sicut de mul
tis hoībus q̄ mouet̄ nauē: q̄m si quēadmodū vnusq̄s eoz solus si
mouet̄ nauē: z oēs mouet̄. Ita si p̄gregatio illaz guttarū operat̄ in
lapide non segt̄ vt quelibet gutta operet̄ per se in lapide. Et hoc intē
debat cum dixit: q̄ aliquatulum zc̄. i. z quātitas terminata guttarū
mouet̄ quātitate terminatā lapidis: quēadmodūz numerus termi
natus hoīum mouet̄ nauem terminatam. Pars aut̄ illaz guttarū
nō mouet̄ in tpe oīno ex illa quātitate aliq̄d cuius p̄portio ad totā
passionem sit: sicut p̄portio illius partis ad p̄gregatōem guttarū
operantium in lapide: quēadmodū non mouet̄ vnus hoīum nauem
quā mouebant oēs in tpe oīno. B. d. illud q̄d diuidit̄ zc̄. i. q̄m al
lud q̄d diuidit̄ per distillatōem a lapide. s. illud q̄d recessit ab eo di
uidit̄ in multas ptes: sed non quelibet illaz p̄rium recessit per se ab
aliqua pte illaz guttarū: sed oēs ptes recedūt̄ infimul a p̄gregatōe
guttarū determinatā. Sequeret̄ enim vt vnaqueqz p̄rium gutta
rum p̄forantium lapidem moueret̄: si quelibet pars p̄ris recedentis
recederet a lapide per aliqua p̄tē p̄riū guttarū. Et si ita esset tunc re
cederet aliqua pars lapidis per p̄mam guttam descendētē sup illū.
Et quasi intēdit̄ inuenire per hūc s̄monē: q̄ h̄z illa passio sit diui
sibilis: n̄ non segt̄ vt quelibet pars illius passionis fiat a quacūqz
pte guttarū descendētium: sicut posse existimari. Immo illud q̄d fit z
eo in actu sit subito. Et hoc intēdebat cum dixit. sed simul mouent̄.

Et rō super hoc est illud q̄d dixit: q̄m impole est vt passio māifesta
que apparet in multis annis diuidat̄ per t̄p̄s illoz annoz: ita q̄ q̄li
ter pars sensibilis illius t̄p̄is habeat partem sensibilē illius passio
nis: hoc intēdebat cum dixit: manifestum est igit̄ q̄ non est mani
festum si posuerimus q̄ diminutio diuidit̄ in infinitū s̄m q̄ est tras
mutatio in tpe: vt apparuit in sexto: vt recedat ex diminuto in tpe
diminutōis aliq̄d in actu in infinitū: q̄m s̄m hoc p̄tingeret vt nūq̄
diminutū p̄sumeret̄: sed nos videremus ip̄m p̄sumi s̄m totūz. Et
intēdebat per hoc q̄ diuisio s̄m hunc modum est finita in trasmuta
tōe que ē in q̄nto: z q̄li: z in vbi. Qm̄ illa diuisio infinita motus q̄ de
clarata est in sexto est diuisio in potentia. Ita at̄ est diuisio i actu.
Et si diuisio infinita esset in actu non inueniret̄ motus generat̄
neqz corruptus. Declaratū est enim q̄ id q̄d trasmutatur trasmu
tabat̄ iam: z q̄d trasmutat̄ trasmutat̄ s̄p. Et intēdebat per totum
hoc q̄ si passio que fit a guttis aque diuideret̄ in actu s̄m diuisiōne
p̄rium guttarū: p̄tingeret vt fieret a quacūqz pte caderet sup illū ex
guttis aque. Sed dicimus q̄ in passione que fit in lapide est quedā
pars que est p̄ma pars sc̄a in actu: z non fit a quacūqz parte in actu
cadere sup illū ex guttis: sed ptes ex eis terminatēz si non tūc q̄z
pars moueret̄ quodlibet: z s̄ h̄r in oī trasmutatōe. Et s̄m hūc modū
de alteratōe quecūqz alteratio sit. Non enim est necesse si alterz diui
dit̄ in infinitū: vt pp hoc diuidat̄ ēt alteratio in infinitū. s. in quātū
fit ab alterate: ita q̄ si imaginati fuerimus alterās alterare: cōtin
git vt illic sit alteratio: z si non apparet sensus: imo p̄ma ps q̄ fit ex
alteratōe in actu est d̄terminata: z alterās agēs ip̄m ē d̄terminatū.
Et si p̄ma ps q̄ fit ex trasmutatōe nō esset d̄terminata: z agens
trasmutans ip̄m non esset d̄terminata: vt utis: tūc oīa sicut illi fin
gunt essent in p̄tinua trasmutatōe: z p̄tingeret vt inter duas tras
mutatōes sensibiles non esset ges oīno. B. d. sed multoties erit
subito sicut est congelatio. i. sed p̄ma ps in actu motū q̄ sunt siue
fuerit trasmutatio in loco: aut in q̄litate: aut in quātitate sit subito
in instātū: non in tpe: z si non tūc ante trasmutatōem esset trasmu
tatio: z non inueniret̄ trasmutatio noua oīno. Et existimat̄ q̄ to
tum hoc p̄radicit̄ ei q̄d d̄cm̄ fuit in sexto. s. q̄ trasmutatio nō habet
partem que fit p̄ma: sed omne quod trasmutat̄ iam trasmutabat̄.
Joānes aut̄ dubitauit in hoc loco: z expositores dubitauerūt in
sexto in alteratōe: z dixerunt q̄ si p̄ma pars fit in eis subito: non
segur tunc vt alteratio non habeat p̄imum: z ip̄s p̄cessit hic q̄ p̄
ma pars alteratōis sit subito. Dicamus nos q̄ p̄ma pars q̄ fit
ex motu quodāmodo est in actu: z quodāmodo in potētia. Qm̄ s̄m
q̄ illud q̄d erit in actu est d̄terminatum: s̄m hunc modum est indi
uisibile. Et s̄m q̄ motus est p̄tinuus est diuisibilis: z nō est in co
p̄mum naturalr̄ in actu: nisi gesseret motum. Cum igit̄ consideraue
rit illic de motu s̄m q̄ est continuus: dixit: q̄ non h̄z p̄mam partē: z
cum p̄siderauerit hoc s̄m q̄ est ḡnatus post q̄ non fuit: z ḡnatum
est d̄terminata quātitate: dixit: q̄ h̄z p̄imum. B. d. z ē p̄cessus
egri ad sanitatem zc̄. i. z opz s̄m s̄monem dicērem q̄ oīa mouent̄:
vt egritudo trasmutetur in sanitatem in tpe egritudinis: ita q̄ in
to existāt p̄traria infimul. Et d̄ enim trasmutatum trasmutatur

Sc̄d̄z Aue.
p̄z h̄d̄ari p̄
mū i motu
locali z in
motu alte
ratōis z au
gmenti.

Obiectio.

Solo alioz
uel biro.

Solo cō/
mētatoris.

Quō i mo
tu dat̄ p̄mū
z quō nō.

in tpe non in extremo tps. s. in instanti. si igr tps in quo eger trans mutatur ad sanitatem non fuerit aliud a tpe in quo transmutatur de sanitate in egritudinem: ptinget vt transmutetur ad sanitatem: et in firmitatem in simul. Et sic ptinget vt in tpe sanitatis gescat in sanitate: et in tpe egritudinis gescat in egritudine. Et si non tunc in sanitate mouebitur ad sanitatem: et ad egritudinem: qd est impossibile. Et si ptingit qd a dispo egritudinis moueatur ad sanitatem. et io dixit et transmutatio eius erit ad sanitatem et non ad aliud. et necesse est vt res gescat in eo ad qd est transmutatio: et si non: nihil moueret ad finem: et manifestu est qd oes sunt a p rarijs ad cotraria. Et d. d. s. mo igr z. i. et intedit p valde manifestu illud cuius destrucio est valde manifesta per se. et ex p dicitis. Per se aut: qd manifestum est apud nos hic esse res gescetes: et motus factos post getem. Ex s. mone vo: qd motus est ex p rario in p rariu et qd res debent gescere in p rarijs ad que mouetur et ex qbus mouetur: hoc inten debat cum dixit: alteratio enim z. c. d. d. et lapis z. i. qd alteratio per quam generatur lapis est transmutatio puenies ad rez que scentem et est durities. U. g. lapis enim impole est vt fiat magis durus aut magis mollis. Dicamus igr qd est in motu p rario. Et oē hoc negat intellecta pma et p rardicit huic opioni s. m. dialectica. vt declararet ex eo intentionem que non erat nota: et est qd non est hic motus continuus in rei veritate nisi motus localis: quia est localissimus motuum. Et hoc est ita: qd illud qd augmētatur. Ue/ bi gratia digitalr in vno anno non possumus dicere qd in qualibet parte tps demonstrata inueniamus ptez magnitudinis fieri i sicut accidit hic in motu in vbi. Et ca in hoc est: qd minima partium magnitudinis factarum est determinata in intellectu in actu: et quelibet earum fit in instanti cum sit indiuisibilis in factione. Unde necesse est vt iste partes non continentur in motu nisi continentur in instanti adiuicem. Et et non possumus diuideri istas partes s. m. numerum partium tps sensibilium: ita qd generatio istaru partium p rariu per p rariu gnatationis partiu tps in quo dicim rem augeri digitalr. s. vt sint non disticte abiuicem. Non enim potest aliquis fingere hic esse partes que sunt in actu no disticte abiuicem: quarum esse non comprehenditur a sensu. Termin⁹ entis in actu est vt sit tangibile: cum sit impole inuenire corpus no tangibile: et oē tangibile coprehendit per sensum tactus: ergo omne ens in actu est coprehensibile. Et cuz ita sit sicut narrauimus: bñ apparet qd illud qd dixit Alpharabi⁹ in pncipio sui libri de entibus transmutabilibus. s. qd de dispo motus in vniuersali apparet con tinuatio: est sermo non verus. Sed non apparet hoc nisi in motib⁹ localibus: de quibus dicitur hoc nomen motus principaliter. In alijs autem motibus in quibusdam est possibile vt apparet cotinua tio. s. vt partes eorum inueniantur indistincte abiuicem: et in quibusdam non apparet hoc: quia partes eorum non inueniuntur s. m. illum moduz. Et similitr illud qd dicit Alpharabi⁹ in p dicatione de dispo eius quod est agere et pati: non est verum. Ex illa enim disticte apparet qd omnis actio et passio est cotinua in quo attribuitur illa res actioni et passioni.

Digressio .

Vel qui.

Nullus motus pot esse p rariu nisi mot⁹ local. Idē. 6. ph. 91. et 92. et infra.

Descriptio entis i actu est vt sit tangibile.

Verōe motus nō ē vt sit p rariu. Et d. 3. ph. 6. a.

Et s. m. qd fert: mirabile est si latuit lapis deorsum la me: aut manens in terra. Amplius aut terra et aliorum vni quodaz ex necessitate pmanet qdē in pprijs locis: mouetur aut ex his violēter. Sigdē igr quedā ipsoz sunt in pprijs locis: necesse ē neq s. m. locū oia moueri. Qdē igr ipose moueri oia sit: aut sp oia gescere ex his et alijs h. m. o. i. sciet alijs. Vt vero neq alia qdem sp ptingit gescere: alia vero sp moueri: aliqui autē gescere: et aliqui moueri nullum. Dicēduz aut qd ipose sicut in dictis prius: et in his. Videmus enim in eisdē fieri dicatas mutatoēs. Et adhuc qm oppugnat māifestis dubitans. Neq augmētum: neq violētus motus est: nisi mouebit extra nām: gescēs prius. Generatoēz igr remouet et corruptōem hec rō. Fere at et moueri: qd fieri qd dā: et corrupti vt oib⁹. In qd qdēz. n. mutat s. h. aut in h. Ex quo at mutat corrupti h. aut ab hinc.

Et mix est et vt lapis in suo motu tradatur ignoran tier in suo descēsu ad inferius: aut in sua gete sup terrāz ita qd non picipiat. Et et terra et vnaqueq aliaz rerum sunt quiescentes in suis locis pprijs: et mobiles ab eis violēte. Si ergo quedam res sunt in suis locis pprijs: legtur vt nō oia moueātur. Ex istis igitur et alijs similibus credit qd impole est vt oia moueant sp: aut vt oia gescāt sp. Neq et ē pole vt qdā sint sp gescētia: et qdā sp mota. Ita qd nulla res moueat qnqz: et quiescat qnqz. Et dōm ē in destruēdo hoc: illud qd dixim⁹ in destruēdo illd qd fuit an dōm. Inuenim⁹. n. modos tras mutatois: quos p dixim⁹: fieri i eisdē reb⁹. Et cuz h. g. dubitat i h. dicit i reb⁹ māifestis. Qm si nō mouet ex tra suā nāz et an erat gescēs: n. erit h. augmētū: nec mot⁹ violēt⁹. Iste igr s. m. dicit gnatōē et corruptōēz: et fer dicit motū et. oēs. n. hoies opiabant qd gnō et corru ptio cuiuslq rei ē mot⁹. Illd. n. ad qd tras mutat res ipz generat: aut id in eo. Et illud ex quo tras mutat: ipuz corrupitur: aut ex illo.

Plures q̄li
tates trans
mutabiles
vident non
recipe ma
gis z min⁹.
S3 vide op
positum. 5.
phy. cō. 19.
z. 21. Et. 10.
met. cō. 23.

a Primum
pncipiū lo
phistaz est
assimilare
sensibiliave
ra sensibili
bus falsis.

Cum destruxit sermonē dicentē q̄ oīa mouent̄ qui est illis sermo
m dicentiū: q̄ quelibet guttarū facientū aliqua p̄ssionē in lapide
h3 aliqua p̄ssionē existentē in actu: s3 nō cōprehēdit a sensu. Et
cōtradixit huic sermoni s̄m posse. Et destruxit ip̄m etiā ex hoc q̄
morus pueniunt ad cōtrariū in quib⁹ debēt q̄scere. Et q̄ si hoc nō
esset: oporteret vt eadē res mouerēt duob⁹ morib⁹ cōtrarijs insimul.
Et cōtradixit etiā ei tertiā cōtradictione: qm̄ plures qualitates
transmutabiles vident nō recipere magis z minus. Unde necesse est
q̄ illud quiescat quādo puenit ad eas. Incepit notificare imposs
bilitatē z improbabilitatē. Et dixit: z mirū est zc. i. z qui dicit q̄
quiescēs existimat moueri: z morū existimat quiescere: ptingit ei vt
nullā certitudinē habeam⁹ in motu eius qd̄ mouet̄: aut in quiete ei⁹
qd̄ quiescit. S3 omne qd̄ sentimus moueri pōt esse eorū que q̄scūt:
z omne qd̄ sentimus quiescere pōt esse eorū que mouent̄: z sic quādo
sentimus lapidē moueri de superiori ad inferi⁹ habem⁹ certitudinē
in hoc qd̄ mouet̄: sed forte nō percipimus quietē illius: z etiā quā
do senserimus ipsum quiescere inferius nō habemus certitudinem
in hoc qd̄ quiescit qm̄ forte mouet̄. Et d. induxit quintā rōnē z dixit:
z etiā terra zc. i. z etiā manifestum est per se q̄ nos videmus terrā z
alia elemēta. s. aquā z aere⁹ moueri ad sua loca propria z moueri z
quiescere in eis nāliter. Et si mouent̄ ab eis non mouent̄ nisi violē
te non nāliter. Et cūz notū sit q̄ quedā res quiescūt naturalr in
suis locis p̄p̄ijs: z q̄ mouent̄ ab eis violente: z q̄ iste mor⁹ est con
trarijs quieti: necesse est vt nō omnia moueant̄. Et d. d. ex istis igi
tur z alijs similib⁹ zc. z q̄ ista per que cōtradicit sermoni dicēti om
nia moueri: z sermoni dicēti oīa quiescere: sunt eadē cum eis: p̄ que
cōtradicit sermoni dicēti oīa diuidi in duas p̄stas: quaz altera semp
quiescit: z reliqua semp mouet̄. B. ex istis igi z alijs similib⁹ zc. ap
paret enim hic esse plura que mouent̄ q̄qz: z quiescūt q̄qz. z iste ser
mo pōt cōtradici etiā per illas cōtradictiones p̄dictas. s. sermo di
cētis q̄ quedā pars entium semp mouet̄: z reliqua pars semp quie
scit. Quia dicēs hoc negat quietē que apparet in quibusdā entibus
quādoqz z motū quādoqz. Ista. n. que nos sentimus moueri q̄qz:
z quiescere quādoqz necesse est vt ponat dicēs hunc sermonē in al
terā duarū partiū in quas diuidit omnia entia. s. q̄ necesse est ei opi
nari ipsa esse in eis que quiescūt semp: aut in eis que mouent̄ semp:
aut quedā in istis z quedā in illis: z quocūqz modo sit ponit hic esse
res que vident̄ moueri z in rei veritate quiescūt: z vident̄ q̄scere:
in rei veritate mouent̄. Qm̄ si istā partē entū que mouet̄ quādoqz
z quiescūt quādoqz: numerant̄ in eis que mouentur semp: ponit q̄
q̄scentiū sunt quedā que apparēt q̄scere: z mouēt̄ in re: p̄te q̄tis
apparentis. Et si positū fuerit ipsum esse ex quiescētibus: tunc po
nitur q̄ quiescentiū sunt quedā que apparent moueri tamē q̄scūt:
z siml̄ si fuerit positū q̄ quedā sunt in quiescētibus: z quedā in mo
bilibus: tunc ponit vtrūqz. Et oīa ista vniuersali sunt positiones
sophisticę. Nullam enim rōnem pōt dicere dicēs hunc sermonē nisi
assimilauerit sensibilia vera sensibilib⁹ falsis. z ē primū a pncipiū
p̄ncipioz sophistaruz qui negant scientiā: z q̄ nullum verum cō
prehēdit: sicut dixit Epicurus z alij. Et Quomodo aut̄ mutabunt

contradictiones dicenti duobus modis vniuersalibus contrarijs
ad sermonē qui est inter illos duos modos dicentē: q̄ quedā entia
quiescūt semp: z quedā mouent̄ semp: nō est difficile ei qui volue
rit cōsiderare in hoc aliquantulum. Et d. enim est vniuersale ex il
lis p̄radictionibus p̄dictis pōt aliquis dicere ex eo huic opinio
ni particulari. Et qd̄ est ex eis particulare nō pōt aliqis ex eo cōtra
dicere huic opinioni. U. g. qm̄ cōtradictio dicēs q̄ si oīa mouētur:
sequit vt terra moueat̄ semp in suo loco p̄p̄io: nō contradicit huic
opinionī: q̄ est p̄icularis. Et illa cōtradictio est p̄icularis. Lon
tradictio aut̄ dicens q̄ motus sunt in contrarijs insimul si sunt hic
res que mouent̄ semp: est sermo cōis ad destruedū sermonē dicen
tis q̄ oīa mouent̄: z sermonē dicentis q̄ illa que existimat quiesce
re quādoqz z moueri q̄qz: sunt semp mota: z hoc intēdebat cum di
xit: dicamus hoc in destruedū hoc zc. Et d. d. inuenim⁹ enī modos
transmutatois. i. z sensus cōtradicit istis tribus opinionib⁹. s. dicēti
bus oīa quiescere: aut oīa moueri: aut quedā moueri semp: z quedā
quiescere semp. Non enim inuenimus sensu q̄ modi trium motuum
fuerint in eadē re postq̄ nō fuerint. Inuenimus enim aliqd̄ moue
ri in loco postq̄ nō mouebat̄: z alterari postq̄ nō alterabat̄: z augmē
tari postq̄ nō augmētabat̄. Et d. d. z cum hoc q̄ dubitat in hoc zc. i.
qm̄ si hic nō fuerint res que mouent̄ q̄qz: z quiescunt q̄qz: nihil
erit hic qd̄ moueat̄ extra suā naturā. s. violente. Qd̄ enim mouetur
violēte nō mouet̄ nisi quies sit ei nāliter: s̄ nō erit hic ēt augmen
tum postq̄ nō erat. Et d. d. hoc igi destruit generationē z cor
ruptionē. i. sermo dicētis q̄ nihil mouet̄ q̄qz: z quiescit quādoqz.
Et dixit: z fere destruit motum: qm̄ cū generatio fuerit erunt ali
i motus: z quasi est finis eorū. Et qui destruit finē fere destruxit ea
que sunt ante finē. Et aut̄ q̄ in alijs motibus inuenit̄ generatio z
corruptio: ideo dixit: oēs enim hoīes opinant̄ zc. Et cū. d. q̄ om
nis generatio z oīs corruptio est motus: dedit eam in hoc z dixit: il
lud enim ad qd̄ transmutat̄ aliqd̄ zc. i. z generatio est cūz motu: z cor
ruptio est cūz motu: q̄ oīs transmutatio est de aliquo in aliqd̄: z
transmutatio rei ad illud ad qd̄ transmutat̄ est generatio illius rei: z
transmutatio eius ex illo in quo erat est corruptio illius rei. U. g. q̄
transmutatio rei ex albedine in nigredinem est corruptio albedinis: z
generatio nigredinis. Et d. d. illud enim ad qd̄ transmutat̄ zc. z dixit
hoc: q̄ transmutationū quedā est in vbi: z quedā in quale. Illud enim
ad qd̄ est transmutatio in qualitate ip̄m erit transmutatū. U. g. q̄ illd̄
qd̄ transmutat̄ ex albedine in nigredinē erit nigriū. Illud aut̄ quod
transmutat̄ de vbi in vbi nō erit vbi s3 in vbi. Et hoc est ita: q̄ trans
mutationū quedā disponunt̄ simplr: z quedā s̄m ad aliqd̄. z id̄ dixit: z
illud ad qd̄ est transmutatio aut erit ip̄m aut in eo. Et d. d. z illud ex
quo est transmutatio zc. i. z illud ex quo est transmutatio aut corrup
tur in se. i. in subst̄tia illius: aut in aliq̄ dispōne suaz dispōnū. Ver
bi grā qm̄ transmutatio fuerit de q̄li in q̄let̄ aut corrupet̄ in suo vbi:
ex quo transmutat̄ qm̄ transmutatio fuerit in loco.

Quare manifestū q̄ alia qd̄ mouent̄: alia vero q̄
scūt aliqñ. Oīa aut̄ velle q̄scere aliqñ: aliqñ aut̄ moue

Nihil mo
uet̄ violen
te nisi q̄s
sit ei nālis.

Finis est
mot⁹. Id̄ ē
6. phyl. 32.

Aut destru
it finē destr
it ea q̄ sunt
ante finē.

Quo trans
mutatio ac
cidentiū est
generatio.

Illud quod
transmutat̄
d̄ vbi in vbi
non est vbi
sed in vbi.

ri: hā copulādū ē ad antiq̄s rōes. Principiū aut̄ iterū faciēdū a nūc d̄terminatis idē ē qd̄ qd̄ ē iceptim̄ prius. Declaratū est igit̄ ex hoc q̄ quedā res forte mouetur: z quedā forte q̄scūt. Dicere aut̄ q̄ oīa q̄nq̄ mouēt̄: z quādoq̄ quiescūt: opz modo h̄re sollicitudinē de ipso p̄m sermones p̄dictos. Et ponere p̄ncipiū illū ē de illis int̄tionibus quos modo d̄terminauim̄. s. illud idēz p̄ncipiū a quo incepm̄ prius.

25 Cum narrauit q̄ p̄ncipiū p̄scrutationis naturalis de mot̄ de p̄sitione in hac int̄tione est p̄siderare de ipso in oībus entib̄: nūmerando p̄mo oēs modos diuisionis in entib̄ p̄m cōsiderationē motus z q̄tis in eis: z nouitatis z antiq̄tatis. Incepit p̄mo z d̄terminauit illas diuisiones. Deinde cōtradixit ex eis opinionib̄ im̄probabilib̄. Deinde reuertet̄ ad id qd̄ p̄mo int̄dit de p̄scrutatione: postq̄ fecit rememorationē de illo qd̄ declaratū est de cōtradictione antiquoz in illis opinionib̄. Et dixit. Declaratū est igit̄ ex hoc zc. z hoc qd̄ dixit manifestū est: z nō cōtradixit eis: sicut d̄rimus nisi ad cōfirmandū sermonē p̄m dialecticā: quoniā hoc non est propriū huic arti. Deinde dixit. dicere autēz q̄ oīa quādoq̄ mouent̄ zc. i. quoniā hoc est ignoratū naturaliter: z est illud ex quo oportet p̄scrutari z habere sollicitudinē circa ipsum: z est vtrū omnia entia natural̄ mouent̄ quādoq̄: z quiescūt quādoq̄. Aut̄ inuenitur in eis aliquid qd̄ semp mouet̄: aut semp quiescit. Quoniā hoc q̄ quedā quiescūt quādoq̄ z mouent̄ quādoq̄: est manifestū per se. Sed est querendū vtrūz hoc qd̄ apparet in parte est possibile in toto aut impossibile. Deinde dixit: z habere sollicitudinē zc. i. z p̄scrutari de eo per illa p̄ncipia que declarata sunt superius: z inuenit ea que declarata sunt in quinto sexto z septimo de motu. Deinde dixit: z ponere p̄ncipiū illius zc. i. ex illa diuisione d̄terminante dispositiones entium in motu z quiete: z cum dixit hoc incepit iterare illam diuisionem.

Aut enim oīa q̄scunt: aut oīa mouent̄: aut hec qd̄ q̄scūt: hec autē mouent̄ eoz que sunt. Et si alia qd̄ quiescūt: alia autē mouent̄ eozū que sunt: Necessē est: aut omnia aliquādo q̄scere: aliquādo moueri: aut alia quidē semp quiescere: alia vero semp moueri: aut alia aliquādo quiescant aliquādo moueant̄ ipsorum. Quod quidē igit̄ nō possibile sit oīa quiescere: dictū est prius: dicemus autē z nunc. Si enīz p̄m veritatē sic se habet: sicut quidā dicūt esse qd̄ est infinitū z immobile: sed non sic videtur p̄m sensuz: s̄z mouent̄ multa eozū que sunt. Siquidē igit̄ est opinio falsa: aut oīno opinio: z motus

vide. s. cō
men. 22.

est. Et si phantasia: z si aliquādo quidē sic videat̄: aliquā aut̄ aliter. Phantasia quidē enīz z opinio motus quidā esse vident̄. Sed de hoc quidē intendere z querere rōnem eoz que dignius habemus q̄z si rōnis indigemus est hoīs male iudicātis quid est meli⁹ z peius: z credibile z nō credibile: z p̄ncipiū z nō p̄ncipiū. Si aut̄ impoſte est z oīa moueri: aut alia quidem semp moueri: alia vero semp quiescere. Ad oīa enī hec sufficiēs est vna fides. Videmus. n. quedā aliquādo moueri: aliquādo aut̄ q̄scere. Quare manifestū est q̄ impoſte sit oīa s̄r q̄scere: z oīa moueri p̄tinue. Et q̄ alia quidē semp moueant̄: alia vero semp quiescāt.

Dicamus igitur q̄ omnia entia aut erunt quiescentia: aut omnia mota: aut quedā quiescentia: z quedam mota. Si igitur quedā sunt quiescentia z quedaz mota: necesse est: aut vt oīa quādoq̄ quiescant: z quādoq̄ moueant̄: aut vt quedā quiescant semp: z quedā moueant̄ semp: aut vt quedā quādoq̄ quiescant z quādoq̄ moueant̄. Quoniā autē impossibile est vt omnia entia sint quiescentia: iam dictū est superius: z nos dicemus etiāz ipsum nunc. Quoniā si in rei veritate esset: sicut quidā dicunt: q̄ totū ens est infinitū: z nō motum: sed hoc nō apparet sensui. Sed videmus sensu q̄ plures reruz entium mouent̄. Si igitur sit hic existimatio falsa: vtr̄ existimatio erit hic motus. Et si similiter si fuerit hic imaginatio: z si fuerit hic existimatio quādoq̄ q̄ res est talis dispositionis: z quādoq̄ e contrario. Existimatio enim z imaginatio existimant̄ esse motus. Sz p̄scrutari de hoc z querere rōnez in eos cuius sciētia apud nos est ita firma q̄ nō indiget rōne: est de ope ei⁹ qui nō pōt̄ distinguere iter nobili⁹ z ignobili⁹: z inter certū z incertū: z iter p̄ncipiū z illū qd̄ nō ē p̄ncipiū. Et h̄z h̄c modū impoſte est et vt oīa entia moueant̄: aut quedā moueant̄ semp: z qd̄ q̄scāt semp. Qd̄ enim sufficit in p̄dicēdo totū hoc vtr̄ est vnū cer

Phantasia
z opinio mo/
tus qdā eē
vident̄.

Querēt̄ ra
tionē in eo
cui⁹ sciētia
apud nos ē
ita firma: q̄
nō indiget
rōne: est de
ope nō potē
tis distin/
guere.

tum. Et est qm̄ quedā entia vident moueri qñq; z qe
scere qñq; z manifestū est igitur q̄ impossibile est vt qdāz
quiescāt temp; z qdā moueant temp;. Quēadmodum
apparuit q̄ impossibile est: vt oīa quiescāt temp; aut vt
oīa moueant temp;.

26
Ter. c. 6. 21.
p̄dicta fuit
ista diuisio.
Quō sit suf
ficiēs vide
cō. seq. z. 6.
c. 21.

Opinio cui
cōtradicit
sensus non
est bona.

Sensibilia
repiunt fm̄
tres dispō/
nes.

¶ Ista diuisio quā hic incepit dicere iam predicta est. Et ipse ta/
cuit duo cōdiuidentia: quoz vnū est vt oīa entia sunt duob; modis:
modus qui semp mouet; z modus qui qñq; mouet; z qñq; quiescit.
¶ Altera aut̄ pars est vt quedā quiescāt temp; z qdā alia moueant
qñq; z quiescāt qñq;. ¶ Verūm sicut dixim; sufficit in p̄scrutatioe
de his duob; modis: p̄scrutatio de mō dicēte q̄ qdā mouetur semp;
z quedā q̄scunt semp; z quedā faciūt vtrūq; qm̄ cū declarauit hūc
modum esse destruēt isti duo modi esse. ¶ Et cuz induxit p̄dictas
diuisiones q̄s prius induxerat fm̄ modū quez determinauim; tunc/
pit dicere illud qd̄ d̄r de eis prius; z vult addere in cōtradictōe eoz
alia que pri; nō dixerat. z dixit: qm̄ aut̄ impossibile est zc. i. z dcm̄ est qd̄
existit in eis de errore z mō erit dcm̄. ¶ B. d. qm̄ si in rei veritate est
zc. i. qm̄ z si rōcinatio dicētis motū esse: est similis rōcinationi que
d̄r in rei veritate p̄ difficultatē sue dissolutionis: z est dicēs q̄ ens
nō mouet; qz opinat q̄ ens est infinitū: z q̄ infinitū ipse est vt mo
ueat; qz nō h̄z locū in quo moueat; vt narrauit in primo istius libri
de Heliso. Tamen rō ista est p̄traria sensui. ¶ Et hoc intendebat
cū dixit; tñ hoc nō appet sensui zc. i. q̄ ista opinio p̄radicit sen/
sui: z oīs opinio cui cōtradicit sensus nō est bona opinio. Apparet eīz
hic res que mouent in rei veritate: z iudicat sensus p̄cise eas mo/
ueri in rei veritate p̄ p̄gregationē quinq; sensuū in testimonio ecō
trario ei qd̄ appet viliū: q̄ aliqua apparent moueri sed nō mouent.
¶ Et ideo opinandum est q̄ quedam sensibilia sunt que p̄cise iudicantur esse falsa
licet sentiant vt apparent in deceptionibus visuz; z quedam sunt
ignota donec surgat demonstratio: sicut apparet de paruitate cor/
poris solis. Qui enim nescit demonstrationem de magnitudine il/
lius dubitat: z dicit: qm̄ hoc forte erit p̄ remotionē z forte est in rei
veritate. ¶ Beinde induxit demonstrationē quā nō induxit pri; z
est de genere cōtradictionū falsarū opinionuz; sicut sermo dicentis ni
hil cōprehendit ex quo sequit̄ aliquod cōprehēdi. ¶ Et dixit. si igitur
est hic existimatio falsa zc. i. z ponens hāc opionē nō potest ena/
dere quin ponat aliqd̄ moueri. Existimare enim hic nihil moueri est
existimare post q̄ non fuerit: z existimare motuz esse est falsum apud
eos: z falsuz potest trāsmutari ad verū. Et si fuerit existimatio aliqua
falsa aut vera post q̄ non fuit erit motus. Quā esse hāc existimatiōe
generatio. z oīs gnātio est motus aut sequens motū. ¶ Beinde. d. e
similiter si fuerit hic imaginatio. i. z sequitur esse imaginationē esse
motuz: imaginatio enim est generatio: z oīs gnātio est motus aut se/
quens motuz. ¶ Beinde. d. z si fuerit hic quandoq; existimatio ali
quid esse talis dispositōia zc. i. z hoc apparet magis in existimatio/
nibus que mutantur in re fm̄ tēporatq̄m cū apud nos fuerit aliqua
existimatio

existimatio de aliquo qd̄ sit talis dispositōis in tali tēpore: z alte/
rius dispositōis in alio tēpore. Mutatio enim nostra de existimatiōe
in existimatiōe est trāsmutatio necessario. z intendebat q̄ qz oīa
sunt quiescētia: cōtingit vt nunq; mutent existimatiōes in eadē re
s. vt in eadē re nō existimētur existimatiōes diuerse in tēporib; di/
uersis ita q̄ eadē existimatio sit de sorte in domo aut exire a domo:
qd̄ est valde improbabile. ¶ Et qz existimatiōe z imaginationē eē
motū aut sequi motū: nō est manifestū per se. B. existimatio enim z
imaginatio existimat esse motus. i. aut sequi motū. ¶ Et qz oēs iste
rōnes sunt p̄babiles: z nulla fides est in eis: nisi h̄z q̄ propositiones
sunt magis p̄babiles q̄ cōclusionis qz sunt manifestiores p̄clusionē
apud intellectū dicit. sed p̄scrutari de hoc zc. i. sed p̄scrutari de hoc
cuius scitētia est manifesta per se: z querere rōnem sup̄ illud cui; scia
apud nos est ita certa q̄ nō indiget rōne est de opere eius qui non
h̄z p̄scrutari in distinguēdo. ¶ Et cū cōpleuit cōtradictionē istī
opinionis reuertit̄ ad p̄tradictūz opinionem sc̄de: z dixit: z fm̄ hūc
moduz zc. i. z cum sit manifestuz apud nos q̄ quedā entia mouent
qñq; z q̄scūt qñq; z sunt certi q̄ ista cōprehētio nō est ex fallacia
sensus. ideo istud principuz sufficit nobis q̄ nō mouētur oīa temp;
aut q̄scunt temp;. Aut oīa entia diuidi in duas partes: quaruz vna
q̄scit temp; z reliqua mouētur temp;. ¶ Et cū destruxit istas tres di
uisiones p̄dictas: fecit rememorationē de hoc: z dixit: manifestum
est igitur zc. i. z iam igitur apparuit q̄ entia nō diuidunt in duas pres;
quaz vna q̄scit temp; z reliq; mouetur temp;: quēadmodū apparuit
q̄ impossibile est vt oīa sint quiescētia: z oīa sint mota. z oē h̄z apparet ex
hoc q̄ quedā q̄scūt qñq; z quedā mouent qñq;. Iste enim modus
opponit̄ tribus modis predictis.

Epylogus.

¶ Reliquuz vero consideranduz est vtrum oīa hm̄ōf
possibilia moueri z quiescere: aut quedam quidez sics
alia vero semp quiescūt: alia vero mouent temp;. Hoc
aut̄ demonstrandū est a nobis.

¶ Ostendit quoddam quod est necessarium ad pro/
bationem sequentiuz. i. q̄ omne quod mouetur ab
alio mouetur.

Cap. 2.

Quentium quidem igitur z eorum que
mouentur: alia quidem fm̄ accidens mo
uent vt mouentur: alia autem per se. Se/
cundum accidens quidez: vt q̄cunq; sunt
in eo q̄ sunt in mouentibus: z in his que
mouentur: z que sunt fm̄ partem. Alia autē per seipsa
quecunq; nō sunt in eo q̄ hec sunt in mouente: z quod
mouetur: nec quo pars aliqua ipsorum mouet aut mo
uetur. Eorum autēz que per se: alia quidem a seipso:
Cōmē. Auer. sup̄ phy. 11

alia vero ab alio. Et alia quidem natura: alia autem violentia: et extra naturam. Quodcumque enim ipsum a seipso mouetur natura mouetur: ut quodlibet animalium: mouetur enim ipsum animal a seipso. Quorumcumque autem principium in ipsis motus est hoc natura dicimus moueri. Unde animal quidem totum ipsum seipsum mouet: corpus autem secundum quod est corpus contingit natura et extra naturam moueri. Differunt autem secundum quales motum quod mouetur eueniat: et ex quali elemento constet. Et eorum que mouentur ab alio: alia quidem natura mouentur: alia extra naturam. Extra naturam mouentur: ut terra sursum: et ignis deorsum. Amplius autem partes animalium multotiens mouentur extra naturam iuxta positiones et modos motus.

¶ Remanet tunc igitur considerare utrum omnia entia sint talis dispositionis ut moueantur: et quiescant: aut quedam sint talis dispositionis: et quedam quiescunt semper: et quedam mouentur semper. Hoc enim est quod oportet nos nunc declarare. ¶ Dicamus nos igitur quomouentia et mota mouentur: et mouentur quedam per accidens: et quedam per se. ¶ Per accidens autem sicut omnia existentia in motis: aut mouentibus: et sicut ea que sunt quasi pars. ¶ Per se vero sunt omnia que mouentur aut mouentur: non quia existunt in motore: aut in moto: nec quia pars eorum mouet aut mouetur. ¶ Eorum autem que mouentur per se: quedam mouentur ex se: et quedam ex alijs. ¶ Et istorum quedam naturaliter: et quedam violente: et extra naturam. Quod enim mouetur ex se mouet naturaliter sicut unumquodque animalium: animal enim mouetur ex se: et omne cuius principium motus est in eo dicitur moueri naturaliter: et ideo animal secundum totum naturaliter mouet se. Suum corpus autem possibile est ut moueatur naturaliter et extra naturam. Hoc enim diuersa secundum motum cui contingit ut moueat et secundum elementum ex quo contingit ut constituat. ¶ Eorum vero que mouentur ex alijs

quedam mouentur naturaliter: et quedam extra naturam. Extra naturam vero est sicut motus corporum terrestrium ad superius: et motus ignis ad inferius. Et membra animalis et multotiens mouentur extra suam naturam: propter modos sue positionis: aut propter partes sui motus.

Cum declarauit quod impossibile est ut motus primus sit si motus eternus non fuerit. s. ut primus sit eternus: et si non: non erit primus. ¶ Et declaratum est de dissolutione questionum conuenientium: quod necesse est ut ista perscrutatio sit uniuersalis: ita quod cognoscatur quomodo est dispositio omnium entium in hoc. s. in motu et quiete. Incepit perscrutari de hoc a principio: et iterare perscrutationem de rebus declaratis prius. Perscrutatio enim de eis in hoc loco est magis propria: et iste res quando fuerint adiuncte ei quod declaratum est in primo istius tractatus: apparebit quod est hic motus: et quod est hic unus motus eternus. ¶ Et sunt sicut diximus due propositiones. Quarum una est quod omne motum habet motorem. Secunda quod omnia que mouentur in loco reducuntur ad rem motam per principium existentem in ea non motum omnino. ¶ Et primo incepit perscrutari de prima propositione dicente quod omne motum habet motorem: et fecit rememorationem de hoc quod declaratum est in principio quinti de diuisione motoris et moti ad illud quod est per se: et ad illud quod est per accidens. ¶ Et narrauit primo de modo motorum diuisionum entium in motu et quiete que uult querere in hoc loco. ¶ Et Ari. qui primo processit in doctrina istius intentionis de motu. s. in declarare motum eternum esse: ita quod est res manifesta ex suis sermonibus in congregationibus tractatum suorum: uidit quod ista doctrina est diminuta: et iterauit ipsius: quia quedam expositores ignorauerunt hoc: et opinati sunt quod illud quod declaratum est in principio septimi est superfluum: et idem absciderunt illud a suis libris. ¶ Et quia ista est intentio eius incepit diuidere dispositiones entium in motu et quiete de illo quod est ignotum ex eis. ¶ Et dixit: remanet igitur et c. i. et quia manifestum per se quod non omnia entia quiescunt neque omnia mouentur: nec quedam mouentur semper: et reliqua quiescunt semper. ¶ Cum quedam uideantur quiescere quibus et moueri quibus remanet igitur perscrutari de hoc. s. utrum est possibile ut omnia moueantur quibus: et quiescant quibus ut sentitur in quibusdam. ¶ Aut sunt aliqua in quibus hoc est impossibile. s. que semper mouentur aut que semper quiescunt. ¶ Et ideo non curauit de duobus modis quod dantur intelligi a diuineratiōe. s. ut entia sint duobus modis: modus qui semper mouet: et modus qui quibus mouet et quibus quiescit. Aut ut omnia sint duobus modis: modus qui semper quiescit: et modus qui quibus mouetur et quibus quiescit. ¶ Et cum distinxit illud de quo intendit perscrutari: incepit diuidere motorem et motum: et dixit. Dicamus igitur et c. i. quod quodlibet istorum. s. motoris et moti est res aut per se: aut per accidens. Erunt igitur quattuor motus per se: et motor per accidens. et motus per se: et motus per accidens. ¶ Et incepit distinguere illud quod est per se: ab illo quod est per accidens: quia illud quod a est per accidens decipit in perscrutatione quam fuerit admixtum cum eo quod est per se. ¶ Et utitur in hoc quod dixit per accidens in principio diuisionis accidentis quod dicitur vlt. ¶ Et deinde diuisit illud quod est per accidens: in illud quod est per acci-

27

Qui sine isti expositores uide j. co. 33.

a Illud quod est per accidens decipit in perscrutatione quando fuerit admixtum cum eo quod est per se.

¶ Mel vlr.

¶ Idē. s. ph. l. cō. pmi.

¶ In quibusdā accidit de/ scribere ha/ bitus p nega/ tionē sua/ rionum.

¶ De qđ mo/ uet ex semo/ uet p pnci/ piū exis in/ eo: et oē qđ mouet per pncipiū exi/ stēs i como/ uet nālī. ¶ Biffōnes necio puer/ tūc cū suo dīffinito. ¶ b. Motus aīalis s3 qđ

dens: qđ dī pncipalr: z illud qđ mouet per suā partē qđ dī scđario. ¶ Et dixit. per accūs vero. i. illud qđ dī pncipalr est sicut oē qđ exi/ stit in mouentibus z moris. i. qđ illud qđ mouet per accūs: est omne qđ dī moueri qz est in moto. ¶ Et hoc est duobus modis: modo qui est imple vt moueat oīno: vt aīa in corpore. ¶ Et modo qui est pole vt moueat: vt hoīes sedētes in nauī. ¶ Et sīlī etiā motor per accūs rens per accidēs. ¶ Et cū diuisit illud qđ est per accidēs generale in illud qđ est per accidēs pncipalr: z in illud qđ mouet per suam partē: qđ dicit scđario: dedit exēplū de hoc. ¶ Et dixit: z illud qđ est quasi pars. i. qđ illud qđ mouet per accidēs qđ dī generalr: quoddā est per accidēs qđ dicit pncipalr: z quoddā scđario: z est illud qđ mouetur per partē. i. illud cui attribuit mouere aut moueri ppter partem. U. g. sicut dicimus in illo cuius manus mouet ipsum moueri. ¶ Et sīlī accidit in moto: sicut dicimus iste hō percussit istū: licet non percussit eū nisi manu. ¶ Et cū descripsit duos modos eius qđ est per accūs gñaliter: incepit describere illud qđ est p se: qđ opponit eū: z est illud qđ pncipaliter dī p se: per negationē duoz modoz ei: qđ est per accidēs. ¶ Et fecit hoc qm illud qđ est p accūs est notius illo qđ est per se. z ideo accidit in quibusdā locis describere habitus per negationē priuationū: z dixit. p se autē zē. i. mouētia autē z mota p se sunt illa q mouēt aut mouent: neqz per accidēs: neqz per partē. ¶ Et accepit in descriptione ei: qđ est p se: negationē duoz modoz eius qđ est per accidēs gñaliter. ¶ Et cū distinxit illud qđ est per se ab illo qđ est p accūs: z intendit cōsiderare in eo qđ est per se: incepit diuidere ipm z dixit: z illa que mouent per se qđā mouent ex se: z quedā ex alio. i. z eoz que mouent p se nō per accūs neqz p partē: quedā mouent per pncipiū exis in eis vt habētia aīas: z quedā mouētur ab aliquo extrinseco vt carentia aīabus. ¶ B. diuisit ista duo z dixit. z istoz quedā nālīter zē. B. incepit declarare qđ aīal sūm qđ mouet ex se est motus naturaliter: z dixit: qđ em mouet ex se zē. ¶ Et cū narravit qđ aīal mouet nālīter: qđ mouet ex se: dedit causas in hoc z dixit: aīal em mouet ex se zē. ¶ Et potētia istius sermonis est silis tali mō: aīalia mouent ex se: z qđ mouet ex se mouet a pnci/ pio i eo: z oē qđ mouet per pncipiū i ipso mouet nālī. Qm omne qđ mouet per pncipiū in eo mouet per nām. ¶ Bictū est enī in dīffinitione nature est pncipiū in re per qđ mouet z quiescit: vñ necesse est vt illud qđ mouet per pncipiū in ipso moueat per nām. a. Biffinitiones em cōuertunt necessario cū dīffinito. ¶ Et cū declarauit qđ animal mouet naturalr: dixit. z ideo animal sūm totū nālīter mouet se. i. z cū dicimus qđ animal mouet nālī: intēdimus qđ aīa mouet corpus per suā naturā: z corpus b mouet per suam naturā ab ea: sed mouet sūm qđ est corpus suo motu naturali: z ideo dixit: corpus aut suum est pole vt moueat nālīter z extra naturā. i. qđ cū mouetur a sua aīa naturalr: mouet qñqz nālīter: z qñqz extra naturā: motus aut etus sūm qđ est animal est nālīter: cū nō moueatur sūm qđ est animal nisi ab aīa: z aīa mouet corpus nālīter. ¶ Et dedit has oēs rationes: qz pōt aliquis dicere qđ motus corporis ab aīa. U. g. ad superius est motus extra naturā: cū moueat ipsum ecōtrario suo

motu nālī. Corpus em aīalis imatū est moueri ad inferi: s3 tñ qđ est corp⁹ pē aīa aīalis est forma sui corporis nālīter: necesse est vt motus eius aīa aīa sit nālīter. S3 si fuerit inuentū aliqđ motū p pncipiū in eo s3 in suo corpore nō sit pncipiū cōtrariū motui aīe: tūc illd mo/ tum erit motū nālī simplr. s. p aīam z per corpus: vt declaratur erit z corpore a celesti. ¶ Et cum dixit qđ pole est vt aīal moueat nālī z extra nām dixit. hoc em diuersat zē. i. z cā in hoc qđ corpus aīalis qñqz mouet ab aīa ipi nālīter: z qñqz extra nām: est diuersitas par/ tū ad quas mouet aīa ad illas ptes locales ad qđ mouēt elemēta. Si igit b ptingit qđ aīa mouet corp⁹ ad pte ad quā mouet corpus sūm motū elemēti dominātis in ipso: tūc motus corporis ab aīa erit nālīter: z tunc cōiungit in eo nālitas ex motore z moto. U. g. qđ qñ aīal mouet ex se de se dēdo: tūc motus eius erit nālī: si autē motus eius erit eōrio motui elemēti: tūc mot⁹ corporis ab aīa erit nō nālī. U. g. qñ hō saltat in sursum. ¶ Et cū declarauit qđ illd qđ mouet ex se mouet nālīter nō violēte: nisi si cōsideratus fuerit mot⁹ sui corpo/ ris in respectu quorundā motuū aīe: incepit notificare et qđ in eo qđ mouet ex alio inueniunt isti duo modī. s. motū nālīter z motū extra naturā. ¶ Et dixit: z illa q mouent ex alijs zē. z intendit p illud qđ mouet nālī: motū lapidis ad inferi: z motū ignis ad superius. z po/ sit ista moueri c ex alijs: qz ista nō mouēt ex se: donec moueat ex alijs: vt declarabit post. ¶ Et intēdit per illud qđ mouet ex naturā motū istoz ad cōtrariā partē debita. U. g. sicut dixit motū corporū terrestriū ad superius: z motū ignis ad inferius. ¶ B. d. z et animal multoties zē. ac si diceret: corpus autē eius pole est: vt moueat nālī z extra naturā. ¶ Et intendit per istum modū motus. ¶ Et inten/ dit per partes motuū: superius z inferius. ¶ Et maxime moueri a quodā qđ mouet in his que extra naturā mouent est manifestum: ppter id qđ manifestum est ab alio moueri. Postea aut que sunt extra nām: eozū aut qui sunt sūm naturā: ipsa a seipsis: vt animalia. Non em hoc est immanifestū si ab aliquo moueat/ tur. Sed quō opz accipere: mouēs ipsum z qđ mouetur. Tides enim qđ ibi sit accipiendū sicut in nauibus: z in non natura existentibus: sic z in animalibus esse diuisum mouens: z id qđ mouetur: z sic omne ipsum seipsum mouet. Et maxime aut dubitabit reliquū dice/ re vltime diuisionis. Eozum em que mouētur ab alio: alia qđē extra naturā posuimus moueri: alia aut relin/ quunt cōtra ponit qz natura. Hec aut sunt que dubita/ tionē afferūt vt a quo mouentur vt graua z leua: hec enī in oppositos locos violētia mouent: in ppios aut leue quidem sursum: graue aut deorsuz natura.

est corp⁹ pē eē nālī z ex nām: s3 mo/ t⁹ ei⁹ qđ ē aīal ē sp nālī. vid scđo c. d. s3 a oib. a. Mot⁹ cor/ pis celestis ē simplr nālī z ex pte aīe z ex pte corporis. U. g. de op. 2. ce. cō. 3. b. No. quō mot⁹ aīalis qñqz nālī ex pte mo/ toris z mo/ bilis: z quō solū ex pte motoris. c. Eltra nō dūr moueri ex alijs: nisi qz non dūr moueri ex se: donec moueantur ex alijs. Id. s. 29.

Et in rebus que mouent extra nam apparet pprie qd illud qd mouet/mouet ab aliquo: qm in illis q mouent ab alijs manifestu. Deinde post illa que mouentur extra natura: illa ex illis que mouent naturaliter: q mouent ex se: vt modi animaliu. Mo em latet de istis moueri ab aliquo: sz quo oportet determinare in aialibus motore a moto. Uidet eniz fere queadmodu in nauibus z in alijs quoz constitutio non est nalis: ita z in aialibus motor distinguit a moto: z sz huc modu erit ipsum sm totu moues se. Sz illd in q est dubitatio pprie est illud qd remanet de diuisione predicta. Diximus em q eoz que mouent ex alijs quedam mouent extra nam. Nonendu est igit q quedam mouent nali: z ista faciunt dubitare si mouent ab aliquo. U.g. leuia z graua. Ista eniz mouent ad duo loca opposita uiolente: z mouent ad sua loca ppria. Leue uero ad superius nali: graue aut ad inferius nali.

28 Cum diuisit motore z motu in illud qd est per se z in illud qd est per accidens. Incepit considerare in modis eorum que mouent per se. Et perscrutari vtru omne motu eoz habeat motorez aut non. Et est questio de qua perscrutatus est in principio septimicu sit prima questio de qua deberet perscrutari ille q vult querere vtruz sit h motor eternus. Et fecit hoc qz vult declarare disponez in hoc de corporibus simplicibus sermone pprio. Ista em fecerunt dubitationez in hoc q omne motu hz motore. Et iterauit oia pdicta quibz est vsus in declarado hac qone: qz voluit incipere perscrutatione a principio de illis rebus pdictis: z copleuit sermonem in eo. Omne em qd fuit declaratu de eo fuit decisum in locis diuersis: z modo vult cogregare illud z copleere perscrutationem de illo. Et qz prius diuisit illa que mouent per se in tres modos: in motu violente z motu naturaliter: z diuisit ea que mouent naturaliter in duo. s. in habentia animam: z in ea que mouent per declinationem. s. per grauitatem: z leuitatem: incepit dicere in quibz istoz apparet motu habere motorez: z in quibz latet. Et dixit. z in rebz q mouent extra naz zc. i. z cu res mote sunt tribz modis: manifestu est q illa q mouent violente: z extra nam sicut terra ad superius: z ignis ad inferius mouent ab alio. s. manifestum est in istis q motor in eis aliud est a moto. B. d. post illa que mouent zc. i. z post ista apparet hoc in eis q mouent naturaliter ex se: sicut in modis aiali. s. q motor in eis apparet ee aliud a moto. Et deinde dedit post ista: qz ista intetio magis apparet in eis q mouent violente: z post ista apper in aialibus: nullus em dubitat q aial mouet ab aia: z q anima est motor: z corpus est motu:

ideo dixit: non em latet zc. z in hoc modo dicimus q motor differe a moto: qz no latet aliq in aialibus q corpora sua mouent a principio exire in eis alio ab eis. Sz latet de eis hoc quo est exstia motoris in eis. s. vtru est distinctus ab eis ecotratio eis que mouent a motore extrinseco. s. qz in istis apparet manifeste q motor est distinctus a moto. Et intedit p hoc expgefacere hoies ad appretendu qz fere de partibz aie: z dixit: vt em fere q queadmodu in nauibz zc. z intelligedu hic p distinctionem distinctionem in ee: no distinctionem in diffone. Motorz a em in aialibz ee distinctu a moto p diffonez est manifestu p se: sz est ignotu vtru distingat aut no distingat nisi p accis: z hoc intedebat cu dixit. sz quo opz determinare zc. i. determinare qlis e dispo motoris ad motu. Et cu dixit: q d b est psctu radu in aialibz dedit dubitationem que facit credere q motor in aialibus pot distingui sm esse: z dixit. vt em fere zc. i. z hoc est dubiu: qz pot aliquis dicere q forte ita est i dispone motoris ad motu in aialibus: sicut in rebus artificialibus que mouent per principium in eis: sicut in nauibz: z in alijs artificialibz. Qm eniz dixit hoc reuersus est ad distinguendu illud qd est manifestu de aialibz: z dixit: sz huc modu zc. i. z sm hac opinionem de aiali. s. ipz coponi ex motore z moto: quoz vtruqz distinguit a reliquo nali intelligenduz est qn dicitur mus aial mouet se sm totu. i. sm q coponi ex motore z moto: z non ita q motor z motu sint in eo idem in actu. B. d. sz in eo in q est dubitatio ppe est illd qd remanet ex diuisione. i. z dubitatio no est nisi in tertio modo. Ia eniz diuisimus ea q mouent ecotrialr: z diximus q qda mouent violente: z quedam nali: z eoz q mouent nali quedam vident moueri ab aliquo alio z sunt aialia: z in quibusda latet hoc z sunt corpora simplicia. In istis eniz non apparet alietas motoris a moto: sicut apparet in vntibus aias: imo in eis no est alietas oino: z sunt sicut dixit graue z leue. a Ista em inueniunt moueri ad sua loca nalia ex se: z ad loca opposita suis locis nalibus ex alijs. U.g. qz lapis ad inferius mouet p se nali: z ad superius per violentiam: z ecotratio ignis: z hoc intendebat cum dixit: z illa enim mouent ad duo loca opposita: duobus suis locis naturalibus: z mouentur naturaliter ad sua loca propria.

Ca quo aut manifestu non est sicut cu moueant extra naturaz. Et naqz ipsa a seipsis ponere impossibile est. Aialis em hoc est z aiatoz ppriu: z facere stare posse ipsa sm seipsa. Dico aut sicut si ambulandi ca est ipsi z no ambuladi. Quare si est i ipso sursuz ferre igni manifestu est q in ipso z est deorsuz. Irronabile est aut vno motu moueri solu a seipsis: siq de ipa seipsa mouet. Ca q aut mouet n e manifestu i eis: sic est manifestu qn mouet ex nam. Dicere em ea moueri ex se impote est. Hoc em est ppriu aialibz: z est ppriu hntibz aias. Et si ita esset: tuc esset pote eis quietescere ex se: z dico.

Documētū a Motorē i aialibz ee distinctū a moto diffone ē mani/ fētū p se. Vel in ee.

In corpibz simplicibz no est alietas motoris a moto: sic apper i hntibz aias. vū de. 4. phz. cō. 71. a Graua e leuia mouetur ad sua loca nalia ex se: z ad loca opposita suis locis nalibz mouentur ex alijs.

U.g. qd si aliqs est ca suiipius in ambulatione est et ca suiipius in dimittendo sui ambulatorem. Et io si ascensus ad superius est ex ipso igne: manifestum est qd descendus ignis et ad inferius est ex ipso igne. Et dicere et qd res que mouentur ex se: vno motu tm mouentur non est de ratione si mouent se.

Qd ex se mouent: n tm vno motu mouent.

29

Alia no i diget i pncipio sui motus ca extrinseca sic in alata. Idē s. cō. 27.

Id est. In corporibz aut simplicibus non apparet ipsa moueri a motoz alio motoz sicut apparet hoc i eis que mouentur ab extrinseco. Et d. dicere enim rē. i. z non possumus et dicere in eis que mouentur a pncipio in eis addito ei qd mouet ex eis absqz eo qd indiget ca extrinseca: sicut dicimus in eis que mouentur ex se: qd mouentur a pncipio in eis sine indigentia cae extrinsece: sicut est dispositio in habitibus animas. hoc enim impossibile est. Et deinde incepto declarare quo est impole et dixit: qm hoc non est nisi in animalibus. s. que mouentur a pncipio in eis sine indigentia cae extrinsece. Et dedit rōnem super hoc: et dixit: si ita esset rē. i. U.g. si ignis esset ca in se p quam posset moueri sine indigentia cae extrinsece: istam cam posset gescere sine indigentia cae extrinsece. Res enim in qua est causa qua potest moueri sine indigentia cae extrinsece: sicut alia in quo est aia: per illam potest gescere. Et d. et dicere et rē. i. et dicere in eo qd mouetur per principium in eo sine indigentia alicui extrinseci qd mouetur vno motu: non est fm rōnem. Principia. n. que sunt hmoi inata sunt mouere motibus diuersis.

Amplius quo ptingit pntinum aliqd copulatū seipsum mouere. Scdm enim qd vnam est continuum nō tactu fm hoc impossibile ē. Sed fm qd diuidit sic hoc qdem aptum natum est facere: illud aut pati. Neqz ergo hoz vllū ipm seipsum mouet: cōstita enim sunt: nec aliud continuum vllum. Sed necesse ē diuidi mouēs in vnoquoqz ad id qd mouet: sicut in inatatis videm: cum moueat ipsa aliquod animatozum.

Et et quo est pole vialiqd continuum naturalr cōuenientium moueat seipm. Scdm enī qd est vnū continuum non contiguum est irreceptabile passionuz. Et fm qd est segregatum erit tale: qd qdam eius ē inatū recipere: z qd dam agere. Nullum igitur istoz mouet seipm cum sit pueniēs: neqz aliqd oīno continuum. Sed necesse est vt motor in quolibet eoz sit distinctus a motoz. Sicut videmus in carentibus aia qm mouentur illa aliquod habentium aias.

Cum declarauit qd illa que mouentur natr non mouentur per pncipium in eis: qz nec mouetur ex se. induxit et scdm declaratiōem per quam declarat qd illa etiam non mouentur per pncipium in eis. Et abbreviatio eius qd dicit est. Et qz illa que mouetur per pncipia in eis: necesse est vt diuidantur fm diffōnem in motozes z motozes vt non sint idem fm diffōnem: z essentiam. Motor. n. dz esse distinctus a motoz: aut fm diffōnem z esse in simul: sicut illa que mouentur ab extrinseco: aut fm diffōnem tm: sicut est dispō in hntibz aias. Aia enim que est motor in eis distinguitur a corpore qd ē motoz fm diffōnem: lz non distinguitur fm esse. s. qd ipole a ē aiam eē sine corpore nisi equoce. Et qz corpora simplicia sunt vna fm diffōnem: z nullū eoz pōt diuidi in motozem z motozem: necesse est vt nō sint mota ex se nisi esset possibile vt Motor: esset ipm motū. Et b. Si igit aliqs dixerit qd sunt corpora simplicia cōposita ex mā z forma: quoz vtrūqz est distinctum fm diffōnem a reliquo. Dicimus ad hoc qd fm mā non ē exns in actu: z illud qd mouet ex se dz diuidi in motozem z motuz in actu: qm illud qd est in potētia c neqz mouetur: neqz mouet. Si igit lapis. U.g. moueret ex se contingeret vt esset mouens z motum eodem mō d fm formam: qm non est exns in actu nisi fm formam: qd est impole. Et d. et et quo est pole rē. z incedit per continuum illud qd est vnum non per ptingitatem: z incedit per pueniēs illud qd est pntinum partium: cuius diffō partist z totius est vna. s. illud qd non est diuerse substantie. Et d. fm igitur qd est pntinum rē. i. qd res pntine fm qd sunt pntine non cōtigue impole est vt recipiant passionem. i. motum ex se: cum non diuidantur in motozem z motuz: nisi essent pntine copulate fm ptingitatem. Et d. b. qz illud e qd mouet ex se aut erit diuisibile fm diffōnem in motozem z motuz: aut erit diuisibile in partes fm ptingitatem: z sicut qd pgregat ex aliquibus qd est pntinum fm ptingitatem. De igit qd mouet ex se: aut erit distinctum aut diuisibile fm diffōnem: aut fm quātitatem. s. pres. Et cum corpora simplicia non diuidantur altero mō istoz: seqt qd non moueatur ex se oīno. Et d. z fm qd ē segregatum rē. i. illa aut que diuiduntur aut fm diffōnem: aut fm quātitatem pole est vt diuidant in motozem z in recipiētem motū. Et cum posuit qd res continue cōstles impole est vt moueantur ex se: fm illud qd mouetur per illud per qd mouet res: sed nō mouet se nisi fm illud qd est non pntine. s. fm qd diuidatur in motozes z motuz. B. nullus igit istoz rē. z ista est pclusio quam intēdit per hūc frōnem. Et iste frō sic cōponit. Corpora nālia sunt pntine pntiū simplicium. z illa que sunt pntine partium simplicium impole ē vt moueat se. ergo corpora nālia non mouent se. Et cum dedit cōclusionem induxit terminum medium istius pclusionis: z dixit: cuz sit pueniēs rē. i. cum ista sint pueniētia z nullum pueniēs mouet se. Et quasi incepto pmo z verificauit maiorem ppōnem. s. qd impole est vt aliqd moueat se fm qd est vnum pntinum sed fm qd est segregatū discretū. Et d. induxit pclusionem z post induxit syllm. s. vtrūqz ppōne minorē: cū dixit: cū sit pueniēs z nullū f aliqd fm qd est pntinum mouet se. i. cū corpora nālia sint pntina z nullū vnū pntinum mouet se. Et cū declarauit qd nō mouetur ex se: incepto declarare

30 a Impole ē aiaz eē sine corpore nisi equiuoce. b Ex b vt velle qd nō sint plures fōie sbales in simplici b. Lōsile 4. cel. c. 22. z. 4. ph. 71. c Qd ē i potētia neqz mouet: nō mouet. Idē s. ph. c. 8. d Nō pntine venienti h simplicia eē mouētia z mota fm formas. Sz vide tu op positū. 4. cell. c. 22. e Qd mouetur ex se aut ē diuisibile i motoz rē z motuz fm diffōnem aut in pres fm ptingitatem. f Nullū pntinum fm qd ē pntinum mouet se. Idē p de gūatōe r. cō. 78. Et 4. ph. r. c. 48.

¶ necesse est vt moueatur ex alijs: & dixit: imo necesse est &c. i. & c. qd sit declaratum qd no mouetur ex se: seqt necio vt moueant ex alijs extrinsecis. Et hoc intēdebat cum dixit: & motor in quolibet eoz sit distinctus a moto in quolibet eoz. Et dedit exemplum in hoc & dixit: sicut inuenimus in carentibus aia &c. i. qd motor in eis est necessario extrinsecus: sicut motus lapidis ad superius ab hōie.

¶ Sed si accidit hoc semp moueri ab aliquo fiet vtiq manifestum diuidētibz cās. Est aut & in mouētibz accipere q dicta sunt. Alia quidem enim extra naturaz hoz ipa motiua sunt: vt vectis nō nā grauis motuū ē. Alia vero nā vt actu calidū motiūū est potentia calidi. Sitr aut & in alijs hmōi est. Et mobile aut sitr nā: qd potētia quale: aut qstū: aut vbi ē: cū hēat pncipiū hmōi in seipso: nō fm accūs. Erit. n. idē & quale: & qstū: s; al ter alteri accidit: & non fm se est. Ignis aut & terra mouent ab alio violente qdem cum extra naturaz: natura autem cum ipsoz actus potentia sunt.

¶ Sed sequit in istis si mouent nātr: vt sp moueatur ab alio. Et hoc apparet diuidendo cās. Et debem accipere in motoribus et illas intentioes quas dixim que sunt mota extra nām. U. g. gratia. qm sagitta magna velle mouere lapidem nō est nāle. Et quedā nātr. U. g. qd calidū in actu mouet calidū in potentia. Et fm hunc modū est dispō de alijs sitibz. Et sitr et illud qd mouet nātr est illud qd ē in potētia quale: aut qstū: aut vbi. Cū pncipiū qd est tale fuerit in eo non accidētr. Idem enim pōt esse quale & qstū: sed al terz erit in altero per accidens nō per se. Ignis igit & terra mouentur ex alio: Aut violēte qm mouent extra naturam. Aut natura tr qm mouentur ad suas actioes: quas habent in potentia.

31

¶ Cum declarauit qd illa que mouetur nātr q sunt carētia aīabz. s. corpora simplicia non mouetur ex se: sicut necesse est vt mouerent ex alio quo extrinsecō. De enim motū ab aliquo nece ē aut vt motor sit in eo: & tunc erit motū ex se: aut extra illud. Et forte hoc non seqt nisi cū declabit qd oē motū hz motorē: & qd nihil mouet se ita qd motor sit ipm motū. Cū igit declarauit sic diximus qd illa q mouent nātr & carēt aīabus non mouentur ex se: dixit: S; seqt in istis &c. i. & c. seqt ex fmōe p dco vt nō moueatur nisi ab aliq extrinsecō: cum nō

Mouent a pncipio in eis. Et d. incepit declaraf hoc alio mō: & dixit & hoc appet diuidēdo cās &c. i. & apparet et qd ista q mouent nātr: & non aiata sunt mota nātr ab aliquo extrinsecō diuidēdo cās in suas pmas spēs. Deinde accipiemus filia illis in motoribus. Mouētia enim sunt vnus modoz causa. Et intēdebat qd qz cāe diuidun/ tur pmo in duas ptes. Quaz vna est vt sint cāe fm violētia. Scda vt sint cāe fm nām. Necesse est vt mouētia diuidant in has duas ptes. Et hoc intēdebat cū. d. & debemus accipē &c. i. & debemus di uidere et mouētia in istos duos modos in quos diuisimus cās fm nām & extra nām. Et d. d. quēadmodū. n. mouetur extra nām &c. & hoc intellectum est per se. Et d. d. & qdā nātr &c. i. & qdā mouētia mo uet p suā nām: sic calidū in actu qd hz nām mouēdi illud qd est ca/ lidū in potētia vt fiat calidū in actu. Et d. d. & fm hunc modū &c. i. & alie vrites actiue que hnt nām facere ea que sunt in potētia sibi illa in actu. Et cum dixit motorem fm nām incepit dicere de mo to fm nām: & dixit. & sitr et &c. i. quēadmodū illa que mouent nātr sunt illa in qbus nā est mouere aliqd: & ad aliqd: donec faciat illud in actu. Ita et illud qd mouet nātr qd est in potētia aliqua intentio p dīcamētoz &c. i. U. g. vt sit in potentia qle aut qstū: aut vbi. Et cum oē qd est in potētia motūū est illud in cuius nā est recipē aliqd p dīcamētoz &c. i. seqt qd motor nātr sit oē qd pōt mouere illud qd ē in potētia aliqd p dīcamētoz &c. i. vt faciat illud p dīcamētu i actu. Et id dixit: necesse est esse in hoc qd motū nātr sit hoc qd pncipiuz mo uēs sit: & dicit cū hēat pncipiū &c. Et dicit hoc: qm res mouet ab alio essentialr. Cū igit mouet ab aliquo essentialr: tūc mouet ab eo per suam nām: & cū mouet accūs: nō mouet ab eo per suam nām. Et d. declarauit hoc & dixit: idē enim est qle & qstū. i. & exēplū ei qd mouet p accūs est vt aliqs motor moueat aliqd qd est in potentia. U. g. quale & cum facit ipm quale in actu seqtur vt illud hēre qstū qd bus non habebat. U. g. qd qm aqua mouet aerem ad frigus: seqt illud minor quātitas. & similt eria forte mouet aliquid in quātitate essentialr: & sequitur illud qualitas per accidens. U. g. ex quo nutri tur aīa. Multotiens enim seqtur quātitatem in eo aliqua qlitate: & dixit. idē enim sit quale & qstū. i. ab eodem motore. Et cum ita sit necesse est vt alterum sit ab eo essentialr: & alteruz accūs: s. qd si quātitas fuerit ab eo essentialr: qualitas erit accidentalr: & ecō/ uerfo. & id dixit: sed alterz eoz est in altero p accūs. i. sed alterz eoz seqt necio vt inueniat ab illo agēte vno p accūs. Unum enim agēs nō hz nām largiēdi nisi vnum tm. Et cū declarauit qd oē quid in quolibet p dīcamēto mouet nātr ab eius motore extrinsecō nātr: cū fuerit in sua potētia vt moueat natura tr ad illud. U. g. ad quale: & qstū: & vbi: & posuit qd illud qd mouet accidentalr & violēte est il/ lud qd mouet ecōtrario illi qd in sua potētia est vt moueat. Et si/ milr est de illo qd mouet. Conclufit ex hoc qd terra & ignis & alia corpora simplicia habent istos duos modos vt moueant & mouean tur. Habent enim virtutem naturalem & violentam scilicet acci/ dentalem. Et dixit. ignis igitur & terra &c. idest qd ista mouen/ tur violente quando mouentur per virtutem violentam que est in eis: & mouentur natura tr quando mouent ab eo qd generat ipsa.

Et d. diuidit tur in duas partes.

Alid qm qz p se mouet ad qstū: & per accūs ad qlitatez & ecōtra. Unk agēs si hz nāz lar giēdi nisi vnum tm. Idē p d ge neratioe. r. c. 56. & p ce. cō. 8. Vide infra h cō. 51. pro itel/ lectōe h.

Bocumētū
Abor^o cor /
porū nāliuz
in loco ē ab
eo qđ gñat
ipsa: sicut ē
de alijs ac/
cidētib^o. p
hoc vide. 28
terry d celo

Et intēdebat declarare ex hoc sermone qđ motus corporū nāliuz in hoc loco est in rei veritate ab eo qđ generat ipsa: sicut alia accidētia que inueniunt generari in rep generationē ipsius. Et qđ ista sunt magis digniora esse v numero eoz que mouent ab extrinseco: qđ n numero eoz que mouent per principū in eis: z qđ nulla est cōtradi ctio in eis in ponēdo illa moueri naturalr ab extrinseco: cuz plura generabiliū naturalū generent naturalr ex extrinseco. Et cum declarauit in istis qđ necesse est vt numerent in eis que mouentur ex extrinseco: z iam posuit ea moueri nāliter: declarauit qđ quot mo dos dī i eis moueri naturalr: cū eo qđ mouet ex extrinseco: cū appa ret in p̄io aspectu qđ oē motū ex extrinseco mouet violente.

Quonia aut potētia esse multiplr dī: hec autē causa est nō esse manifestū a quo hmōi moueantur: vt ignis sursum: terra dorsum. Est at potētia atr addiscēs sciēs z habēs iam sciām: z nō p̄siderās. Semp aut cū simul actiū: z passiū sunt: sic fit aliquādo actu qđ est poten tia: vt addiscēs ex potētia ente altez fit potētia. Habēs entz sciām nō cōsiderās aut potētia sciens est quodā modo: s; nō sicut z ante addiscere. Cuz aut sic habeat si aliquid nō phibeat operat z cōsiderat: aut erit in cō traditiōe z ignorātia. C Sitr z hoc se hz in phycis. Frigidū eniz potētia est calidū: cuz aut mutet iā ignis est: ardet aut nisi aliqd phibeat z ipediat. C Sitr aut se hz z circa graue z leue. Leue eiz fit ex graui: vt ex aq fit aer: hec eniz potētia primū: z iaz leue operabit mox nisi aliquid phibeat. Actus enī leuis est alicubi esse z sursum. Prohibet aut cū in p̄rio loco sit. C Et hoc fit se hz in q̄to z quali. Et tamen hic querit quare moueant in ipsoz locis graua z leua. Causa autem est qđ apta nata sunt in aliquo vbi esse: z hoc est leui z graui esse: hoc qđē sursum: illud aut deorsum duci. C Potētia aut est leue z graue multiplr: sicut dictū ē. Cū. n. sit aer aqua quodāmō potētia z leue: z cū aer est potētia: z cō tigit. n. p̄ ipedimētū nō sursum esse: s; si auferat ipediēs agit z semp sursum fit. Sitr aut z quale ad id qđ ē i actu mutat. mox enim considerat sciēs nisi aliquid impedi at: etiam q̄tum extendit nisi aliquid prohibeat. Sustit nēs aut z phibēs dimouēs: est sicut mouēs: ē aut sicut

nō: vt colūnā euellēs: aut lapidē remouens: aut a vase aquā: qđ accidēs enim mouet. Sicut repussa sphaera nō a pariete mora est: s; a p̄ictēte. Qđ quidē igit nihil horum moueat seipm manifestū est: s; motus hz prin cipium nō mouendi neq; faciendi s; patiendi.

Et qđ illud qđ est in potētia dicit multis modis: hec sicut causa vt illud ex quo mouent ista z similia est non manifestum. C. g. qđ ignis mouet ad superius z terra ad inferius. C Et addiscēs est in potētia sciēs alio mō ab eo qđ hz sciām: sed nō scit: est sciēs in potētia. C Et illud qđ est in potētia forte erit in actu quādo fuerit semp cōgregatū agens z recipiēs. C. g. qđ addiscēs erit sciēs ab eo cuius scia in potētia erat aliud in potētia. Qđ enim hz sciām sed nō scit est sciēs in po tētia quoquo mō: s; iste modus potētie nō est ille mo dus in quo erat pri^o anteq; addisceret. C Cuz igit fue rit in hac dispositiōe aget suaz actionē: z sciet tunc: nisi aliqd ipediat: z si nō p̄tingeret vt esset in opposito scie tē ignorātie. C Et hz hunc modū currit dispositio de rebus naturalib^o etiā. Frigidū. n. est in potētia calidū: z cum fuerit transmutatū erit tunc ignis z cōburet nisi aliqd impediat. C Et sitr est d graui z leui ē: ex graui eniz generat leue. C. g. ex aqua aer: p̄rio. n. erat tale in potētia: z tūc fiet leue z faciet statū suā actōez nisi aliqd ipediat. Actio. n. leuis est vt fit in aliquo vbi z superi^o. Impedimētū aut accidit qñ fuerit in cōtrario loci ei^o. C Et qđ hoc est cursus in q̄titate etiā z in qualitate. Quāuis hic dī queri. s. quare leua mouent ad vnū locū: z similt graua. Et cā in hoc ē qz sunt nata vt sint in aliquo vbi. C Et eētia grauis z leuis est ista: illud vbi cari inferi^o: z istud superius. C S; leue z graue ipo tētia sunt multis modis: sicut dixim^o. Aqua. n. dum est aqua in potētia leuis quoquo mō: z cū fuerit aer pote ē vt ipediat qñ sit superi^o. s; si illud ipedimētū auferi sta tim auget suā actionē z erit semp superi^o. Et qđ hunc

Actio leuis est vt fit in aliquo vbi z superius.

Eētia gra uis z leuis est ista illū vbi cari i fe rius z illud superius.

modū trāsmutat quale ē ad illud qd est in actu. Scies enim statū sciet nisi īpediat z ipz ē qz tū extēdit: si nihil sit qd īpediat: illud aut qd aufert īpedimētū quoquo mō est motor: z quoquo mō nō est motor. U. g. q si alii quis hō auferat colūnā fulciētē pōdus: aut auferat lapidē positū sup vtrē in aqua: tūc mouebit ista: s; p accidēs. Quēadmodū pila que a pariete reflectit nō mouet a pariete: s; a pūciētē. Adansēstū est igit q nulluz istoz mouet se: ita q in eo sit pncipiū motus: vt moueat aut vt agat: sed vt recipiat actionem.

32 Cum declarauit q lapis z vlr corpa naturalia simplicia nō mouent ex se: cū nō diuidant in motore z motū. Et q ppter hū necessē est vt motor eoz sit extrinsecus. Et declarauit q motor eoz est extrinsecus cū hoc q sunt mota nāliter: z q hoc in eis est p potētiā naturalē que est in eis vt moueant ad sua loca ppria: sicut potētia existēs in re generata in substantia ad recipiēda alia p dīcamēta. q motor in eis est nālis z extrinsecus. Et q hoc q mouent in loco puenit eis a generāte sicut puenit qualitas ppria z alia accidētia. Cūlt declarare q latētia motoris istoz essentialr z ppter mīxtionē potētie quā habet accidētaliter cū potētia quā hz essentialr liter. Et ideo hz duos motores: motorē accidētaliter z motorē essentialr. Et ideo motor q est essentialr admisceat eoz qui ē accidētalr: ita q existimat q ista mouent se. Et hoc intēdit declarare in hoc caplo. Et dixit: z q illud qd est in potētia zc. i. z nō est manifestuz illud mouens ex quo mouent essentialiter corpa simplicia: qz potētia ad motū dicitur duobz modis. Quoz vnus est de potētia eēntiali que est mā ex qua generata sunt z est naturalis. Alius aut est de potētia violenta que est accidētalis. Cū deinde dedit exēplū z dixit: z potētia violēta zc. U. g. q ignis mouet zc. i. z exēpluz potētie eēntialis q nō exit in actū nisi a motore essentialr: est potētia q est in igne vt moueat ad inferi cū reuertit terra: z potētia q est in terra vt sit ignis z vt moueat ad supiūs: q est filis potētie q est in addiscēte vt sit sciēs. Exēplū vero potētie q est accidētalis ē potētia q est in ipso igne qn īpedit a motu ad superi: z potētia q est in ipsa terra vt moueat ad inferi qn īpedit: z ista potētia est filis potētie q est in sciēte qn nō scit. i. nō vrit sua scia: z est violēta. Et qz altera istaz est essentialis: z altera accidētalis: assimilaui eēntialem potētie q est in addiscēte vt fiat sciēs: z potētia accidētalē ei q est in sciēte qn nō vrit scia pp aliqd īpedimētū. Et hoc itēdebat cū dixit: z addiscēs ē in potētia zc. i. z addiscēs nūq addiscat dū ē sciēs in potētia alio mō ab eo quo dū in eo qd hz sciaz in tpe in quo non vrit sua scia qd ipm est sciēs in potētia. Pūa. n. est de gñe potētie eēntialis. Sedā vero de gñe potētie accidētalis. Et iō potētia eēntialis a ligit in h q exeat in actū agēte eēntialr. Sedā aut nō indiget agēte in hoc q exeat in actū nisi p accēs. Qm nō est in potētia

At quo pro/ uēit forma ab eodē accidētia p se quētia for/ m. i. pueni/ unt.

Potētia es/ sentialis ē in mā z naturalis.

Potētia eēntial ad hoc vt exeat in actū indiget agēte eēntialr s; potētia accidētalis nō indiget agēte nisi p accidēs.

na nisi pp īpediēs: aut pp defectū sibi i quo agit. U. g. qm ignis est cōburēs in potētia qn nō iuenit mām quā cōburat: cū igit inuenit mām quā cōburat: tunc fit cōburēs in actu sine indigentia motoris extrinseci. Et sicut ignis hz duas potētiās: potētiā eēntialē: z potētiā q est in igne qn īpedit: z ista hū q est accidētalis indiget motore accidētalr: ecōtrario prime potētie. Et cū ita sit qd igit dicens vtrū ista corpa simplicia moueant in loco motore extrinseci aut extrinseci: dīstinguēdn est in rñsione ad illā. Qm motus q est in potētia naturalr: est potētia q est in re ex qua generat corpus simplex in quo inuenit motus: necessario indiget motore essentialr: z est illd qd est extrinsecū. s. generās. Generās enim est illud qd dat corpon formā: s. generato formā suā: z oīa accidētia cōtingētia forme: quoz vnū est motus in loco. Et ideo cū forma fuerit cōplēta in eo cōplebit vbi suoz debitu z alia accidētia nisi aliquid īpediat. Potētia vero ad motū q accidit inueniri in corpe simplici qn īpedit in tpe sue generationis quū moueat ad suum locū nālem ab alio īpedimēto qn generat in loco extraneo: aut qn exit a suo loco naturali ab aliquo extrahēte: nō indiget in hoc q exeat in actū motore extrinseci eēntialiter: cū sit potētia accidētalis. Et cū ita sit: z illud qd mouetur essentialr est illud quo est potētia vera ad motū. s. potētia receptio nis motus: tūc illud qd mouet i rei vritate hoc motu est mā ex qua generat corpus simplex. U. g. q aer qui est in potētia ignis: z hūpe ruz est illud qd mouet in rei vritate: z essentialr ad superiūs qn sit ignis. Et euz dīstīnxit potētiā accidētalē a potētia essentialr: ice pit pprie dicere potētiā eēntialē: z dixit: z illud qd est in potētia forte erit i actu zc. i. z ppuū est potētie eēntialr vt nō fiat in actu nisi pp motore eēntialē: z q nō vrit ad actū nisi qn pgregant duo. s. receptō z agēs ecōtrario potētie accidētalē q nō indiget ad h q exeat ad actū motore extrinseci nisi p accēs: z ē recessus īpedimēti. Et dicit: fore qm qn qz pgregat agēs z recipiēs z nullus sit motor. Deinde dedit exēplū potētie eēntialis nālis: z dixit. U. g. qz addiscēs fit sciēs. i. ab eo qd est i potētia vera facit ipm sciēte in rei vritate. B. d. illud. n. qd hz sciam zc. i. ille. n. q est sciēs qn nō vrit sua scia dū esse sciēs i potētia: alio mō ab eo quo dū in addiscēte ē sciēs i potētia nūq addiscat. s. qm illa ē potētia accidētalis: z ista ē potētia essentialr. B. d. cū igit fuerit talis dīspōnis zc. i. z qn sciēs fuerit sciens in actu tūc nō indiget in sua actōe motore extrinseci i actu: s; ager sua actōe nisi aliqd īpediat. Et si aliquis diceret q si sciēs qn non vrit sua scia ē sciēs i potētia eo mō quo dicim in addiscēte ē sciēs in potētia: ptingeret vt sciēs qn nō vrit sua scia esset ignorās sicut addiscēs q est sciēs in potētia. Et hū itēdebat cū dixit: z si nō ptingeret zc. Et cū declarauit q potētia dū duobz modis. s. de potētia accidētalr eēntiali. Et q accidētalis nō indiget motore extrinseci nisi p accēs: cepit notificare q potētia q existit i lapide ad inferi est de hū gñe. s. accidētalis: z cū ita sit: tūc ista nō mouet ex se. s. eēntialr: z dixit: s; hūc modū zc. i. z hz modū duaz potētiāz q existūt i addiscēte z sciēte: inueniunt iste due potētie in corpb simplicibz nālibz mā. Quēadmodū. n. discēs ē sciēs i potētia: z cū fuerit sciēs i actu

Illud qd dat corpi sim/ plici gñato suā formā z oīa accidētia ptingētia forme: quoz vnū est motus i loco. Idē. s. cō. 31. z p b v d. c. 3. c. 28.

Vide p hūc 2. de al. r. c. 5. de actu Et. r. cō. 10 de potētia dupla. i.

opabit sua scia nisi aliqd impedit. Sicut corp^o qd est in potetia ignis aut calidus: aut motu ad superius: cum fuerit ignis in actu: fiet superius in actu: nisi aliqd impedit. Deinde. d. z similit est de graui z leui. s. q. potentia in eis dr duobus modis dicitur in addiscere z scire: z q. illud ex quo generat graue z leue est potentia grauis z leuis in rei veritate. Et cum exierit de potentia in actum erit leue in actu aut graue in actu: nisi aliqd impedit. Et hoc ite debet cuz dixit q. q. eniz generat ex graui zc. z potentia vera que est actio leuis. s. motus ad superius est in graui in actu: qd est leue in posse. Et intendit per totum hoc q. cuz potentia vera que est ad motum istorum corporu fuerit in eo ex quo generant. Et ista potentia no exit in actu nisi a generate z agente graue aut leue: necesse est vt motor istorum corporu simpliciu. s. grauis aut leuis sit generas no q. mouet ex se. Deinde. d. z impedimentum accidit ei zc. i. z graui z leui accidit vt impediant ab vbi: qd deberet habere a generate ea: eo no fm que habet alia accideta qm generatu fuerit in loco extraneo: z impeditur illic aliquo impedimeto. Et hoc intendebat cuz dixit: z fm hunc modum est de quato z quali. i. que admodum potentia que est ad quatum z quale que sunt ppria generato est in ma ex qua generatur: ita est de vbi pprio: z que admodum quatum z quale exunt de potentia in actu a generate: ita est de vbi qm generatu fuerit no in suo loco nali. Deinde. d. quavis hoc zc. i. z cuz fuerit dicit q. motus ad superius corporis leuis z corporis grauis ad inferius fuerit a generate: querendum est ab aliquo quare motus leuis est ad contrariam parte ei ad qua mouet graue. Et quare oes partes grauis mouentur ad eundem locum: z similit oes partes leuis. Dicendum est ad hoc q. h sit in eis nalter: z perseruat de hoc in libro secdo celi z mundi. Et cum opposita fuit ei hec qd dedit rnsionem ad illaz fm q. pertinet ad hunc locum. Et dixit. z ca in hoc est zc. i. z ca in hoc q. mouent ad loca opposita. s. graue z leue est q. sunt nata vt sint in locis pprijs. s. q. esse eoz no complet nisi essendo in illis locis: sicut coplentur alia accideta z ppria sequetia substantia vniscuiusq. eorum. Et ideo dixit: z essentia grauis z leuis est ista. s. q. eentia grauis z leuis facit vt leue vbicetur superius: z graue inferius: z hec vbicatio aut collocat in diffone grauis z leuis: aut est actio intentionis que collocat in diffone eorum. Leue eniz z graue describitur per hanc actionem: z hoc declarabit et in celo z mundo. Et cu coplenit oia ista reuersus est ad faciendum rememorationem de pdictis. Et dixit: sed graue z leue in potetia sunt multis modis: sicut bixinus. i. qm dicent per potetiaz nalem pessima z violentam: que erit qm impedit ab aliquo. B. d. aqua eniz zc. i. aqua eniz dum est aqua est in potetia nali leuis: z cum fuerit aer erit leuis in actu: nisi aliquid impedit: ita q. no agat actionem leuis: z sic inueniet in ea potetia violenta: z ista sic dixim^o distinguunt a vera potetia: qm ista est violenta z illa nalis. Deinde. d. fm hunc modum zc. i. illud qd est in potetia aliqd quale cuz trāsmutatū fuerit de potetia in actus tūc illud quale aget suam actionem nisi aliqd impedit: sicut addiscens qm fuerit sciens in actu aget eniz actionem discantis nisi aliquid impedit. z sicut aqua cu fuerit aer aget actionem aeris nisi aliquid impedit.

Documētū

Tex. cō. 20.
vbius hūc.

Hec vbicatio aut collocat in diffone grauis z leuis: aut ē actio intentionis q. collocat in diffone illorum. Vide 4. ce. c. 26.

pediat. i. vbicabit superius. B. d. illud aut qd auferit impedimentum zc. i. z intendit q. istud est moues per accens no essentialr. Deinde dedit exemplum z. d. U. g. si aliqs ho zc. i. U. g. si aliqs ho auferit colu^m nam sustentatez pondus: tūc ille ho mouebit illud pondus ad inferius: z cadet illud ponderosus ad inferius per accens: z sicut qm auferit lapidē positu sup vtre inflatu: ille ho dr mouere illū vtre per accens. Et dr mouere per accens: q. ista potetia est violenta. s. potentia impedita. B. d. que admodum pila zc. i. que admodum qm pycies picit pilam ad parietem z reflectit ab eo: no dr q. paries mouet illam illo motu reflexo per se: sed pycies z paries si dicatur mouere per accens. Et ita dicit illud qd auferit impedimentum mouere lapides per accens: z qd generat ipsuz mouere ipsuz eentia. Et cu coplenit hac declarationem fecit rememorationem de hoc: z dixit: declaratus est igitur zc. i. declaratu est igitur q. nulluz corporu simpliciu naliū. s. q. terre z ignis ceteroz mouet se: ppter hoc q. in eo est principiu quo moueat se: z hoc essentialiter: non accidentaliter: sed in eo est essentialr principiu receptionis vt moueatur ab extrinsecō non principium actionis nisi per accidens. Si igitur oia que mouent: aut na mouent: aut extranam: vel violentia. Et que vi z extra nam oia a quoda z ab alio. Eorum aut que na iteruz quecunq. a seipsis mouentur ab aliquo mouent: z que no a seipsis vt leuia z grauia: aut eniz a generate z faciete leue z graue: aut ab impedietia z phibetia soluete. Oia ergo que mouentur ab aliquo alio vtiq. mouebunt. Hoc aut duplr: aut eniz no per seipsuz est moues sed per alterū qd mouet mouens: aut per seipsuz: z hoc aut est moues ex se primuz post vltimū: aut per plura media: vt baculus mouet lapidē: z mouet a manu mota ab hoie: hic aut no amplius est quo ab aliquo moueat. Vtrūq. igitur mouens dicim^o z vltimū z primū mouetum: sed magis primū. id eniz mouet vltimū: sed no hoc primū: z sine quide primo vltimū no mouebit. Illud aut sine hoc: vt baculus no mouet nisi moueat ab homine. Et cum oia mota: aut mouentur naturalr aut extranam z violente. Et oia mota violente z extranam mouentur ab aliquo z alio. Et ea que mouent nalter z ex se mouent ab alio et. Et similit ea que no mouentur ex se vt grauia z leuia mouent aut extrāsmutate z agente leue aut graue: aut ex auferete impedimētū. Necesse est

igitur vt oia mota moueant ab alio. Et hoc duobus modis. Motor enim aut non per se mouet motum: sed quod aliud mouet ipsum: aut ita quod ipse moueat per se. Et iste motor aut erit primus post illud aliud: aut erit medium plusquam unum. U. g. quod baculus mouet lapidem: et mouetur a manu: et manus ab homine: homo autem non mouetur ab aliquo. Et nos dicemus in omnibus eis mouere, scilicet in primo et postremo: sed primum est dignum. Primum enim mouet postremum: et non postremum primum. Postremum igitur non mouetur sine primo: primum vero mouetur sine postremo. U. g. quod baculus non mouetur: si manus non mouerit.

33
Digressio
Themistii

Existimat quod caplin predictum ante primum intendit quod Aristoteles intendit per ipsum quod est motus huius motorum. Et idem dimisit Themistius declarationem eius quod est in principio septimi et contentum est in hac declaratione hic: et opinatur est ea esse magis certa quam primum. Cum illa quod illic est signum. Ista autem existimat esse inductionem. Et videtur quod inductionem non sufficit in hoc maxime apud ponentes hic esse aliquid quod mouetur se: sicut ponit Plato. Et videtur mihi quod ipse intendit per hanc declarationem hic dissoluere quoniam accidentem in oppositione dicente: quod omni motus huius motorem ex motis simplicibus. Ista enim appareret mouerip seculum fuerint extra sua loca naturalia: et sunt simplicia non diuisibilia. scilicet quod motor et eius est ipsum motus. Ista igitur quod faciunt dubitare in hac questione est quod Aristoteles dixit in principio septimi. ideo incepit illic demerare hanc propositionem scilicet quod omni motus huius motorum: sed non dissoluit illic quoniam accidentem in eis ex his simplicibus. In hoc autem loco dissoluit illas quoniam et declarauit quod ista mouentur ab extrinsecis: et quod non mouentur ex se nisi per accidens: et sic compleuit sermonem suum in hoc quod omni motus mouetur ab aliquo: et ipse post perfectum perscrutabitur de hoc. scilicet declarando quod impossibile est ut aliquid mouetur se. Et dicitur. et cum omnia rationem. et cum declaratum sit quod cum omni motus aut mouetur violenter: aut naturaliter: et illa que mouentur naturaliter aut mouentur ex se. scilicet habitus animas: aut erunt corpora graua et leuia: et iam apparuit in istis tribus modis moueri ab aliquo alio. Illa autem que mouentur violente et graua et leuia mouentur a motore extrinsecis: alia autem mouentur a motore existente in eis. ergo necesse est ut omni motus moueatur ab aliquo alio. Et intendebat quod ista propositio declarata est hic perfecte: eius quod que accidit in ea ex corporibus grauib' et leuib' sit dissoluta: et demonstratio facta sit de ipsa a principio septimi: non quod inductionem quod videtur sit sufficiens in hoc. Inductio. n. in qua non precipit quod predicatio est essentialis non dat certitudinem naturalem: inducant in ea omnia particularia.

Textus expō

Inductio i
qua non precipit
quod predicatio
est essentialis
non dat certitudinem
naturalem: inducant
in ea omnia

Et cum verificauit hanc propositionem: est quod omni motus mouetur ab alio: necesse est ut illa quod mouentur in loco reducuntur ad aliquid motus ex se. Et dicitur. et hoc duobus modis. scilicet. i. et cum declaratum sit quod omni motus huius motorum: et est manifestum quod motores sunt duobus modis: aut quod motor mouetur motus: quod aliud extrinsecum mouet ipsum: aut quod motor mouetur non quod aliud mouet ipsum: et ista propositio est manifesta per se. Et dicitur. induxit

aliam propositionem et dixit: et iste motor et cetera. i. et omni motor aut erit primus motorum: aut mouet postremum motum. scilicet. motus sequens: aut erit illic medium inter primum motorem: et inter postremum motum: et illud medium aut erit unum: aut plus quam unum. Et intendit per primum motorem illud quod non mouet quod aliud mouet ipsum: sed per se et per medium illud quod mouet quod aliud mouet ipsum: et idem predictum quod omni motor aut mouetur per se: aut per aliud. Sunt igitur tria: primum motorum: et medium motorum quod est motus. et postremum motum quod non mouetur omni. U. g. quod baculus mouet lapidem et manus baculum: et homo manus. Et dicitur. homo videtur. i. homo videtur in se exemplo est primum motorum: et intendit per huiusmodi virtutem mouentem manus hominis: et medium motorum est manus et baculus: et postremum motus est lapis. Et dicitur. et nos dicimus in eis rationem. et intendit in primo medio: et hoc intendebat cum per se postremum. B. d. sed dignum est primum. i. sed dignum est mouere primum. Et dicitur. ipse enim mouet postremum non postremum primum. i. quoniam primum non indiget secundo ut sit motor: sicut secundum medium indiget ut sit motor primo: et ideo medium non est motor in actu nisi per primum. Primum igitur est prius illo secundum naturam et secundum causam: secundum naturam autem quod cum auferatur/ auferatur medium: et cum fuerit non sequitur ut sit medium: sed cum fuerit medium/ sequitur quod primum sit necessarium. Et intendit quod necesse est deuenire ad primum aliquid quod vel sit immobile vel moueatur seipsum. Cap. 3.

na partem
laria indu/
cant. pro 15
vid secudo
poni ca. 23

igitur necesse est omne quod mouetur ab aliquo moueri: et hoc aut ab eo quod mouetur: aut ab alio: aut non. Et siquidem ab alio quod mouetur necesse est aliquid esse mouens quod non sit ab alio primo. si autem huiusmodi est primum non necesse est esse alterum. impossibile est. n. in infinitum abire mouens et quod mouetur ab alio ipsum: infinitorum enim est nihil primum: si igitur omne quod mouetur ab aliquo mouetur. Primum autem mouens mouetur non quidem ab alio. Necesse est primum a seipso moueri.

Primum mo/
torum est prius
medio mo/
torum et huius
naturam et prius
causam. Vide
philos. j. t. c.
38. et 39.

Si igitur est necessarium ut omni motus moueatur ab alio: et ut motus eius sit ab alio: aut ita quod non sit motus: aut ita quod sit motus: et si motus eius fuerit ex alio motore: necesse est hic esse primum motorem qui non mouetur ab alio: et si non sequitur cum primum fuerit huiusmodi: ut postremum sit necessarium: impossibile est enim hoc procedere in infinitum huiusmodi quod motus sit motus per se ex alio. Infinita enim non habent principium omnino. Si igitur omne motus moueatur ab alio. Et primus motor mouetur sed non mouetur ab aliquo: sequitur necesse est ut moueatur ex se.

Infinita si
habet principium
omnino.

34 Cum possit q̄ oē motū h̄z motorē: et possit seō q̄ oīa motū aut mouet: q̄ aliud mouet ipsū: aut mouet q̄ ip̄m mouet et non mouet. Et possit tertio q̄ motor est duobus modis: prius et medius inter pm̄ū et ip̄m motū. Et possit q̄rto q̄ pm̄us motor prior est n̄aliter medio. Vult cōgregare istas p̄positiones in duobus syllogis h̄ypotheticis: quoz vnus est diuisiuus: et alius cōtinuus: et concludere ex hoc illud q̄d intendit concludere: et est q̄ mouentia que mouent in loco reducunt necessario ad motū ex se q̄d est primū mouentiū que mouent. Et dixit: si igit̄ est necē q̄d i. si igit̄ est necesse q̄d oē motū h̄z motorē aliū a se in esse: vt declarat̄ ruz est in septimo: et cōpletū in hoc tractatu: necesse est ex hoc vt oīa motor qui mouet: aut mouet ex se/ aut ex motore extrinsecō. Et motor extrinsecus aut mouet ita q̄ mouet/ aut mouet et nō mouet. S̄z im̄pōse est vt moueat a motore extrinsecō qui non mouet: ergo necesse est vt moueat a motore et moto. Et ipse diuinuit a syllogismo diuisiuo vnus extremū tr̄iū. s. vt moueat ex se. q̄ hoc intendit declarare. Et s̄ly diuinuit destructiones alterius prius: et est q̄ illud q̄d mouet ab extrinsecō im̄pōse est vt moueat a motore: q̄ non mouet nisi p̄ acc̄s: sicut fuit dictū in auferēte īp̄dimentū et generat̄e in rebus n̄alibus. Et cū cōclūdit ex hoc syllo q̄ illud q̄d mouetur ab alio necesse est vt moueat a motore qui mouet/ induxit s̄ly h̄ypotheticū cōtinuū: cuius an̄s est pars verificata ex duabus partibus syllo diuisiu. Et d. et si motor ei est ab alio qui mouet et c. d. et si nō sequit̄ et c. i. et istud est necē: q̄ cū postremū fuerit/ sequit̄ vt prius sit: et si nō sequit̄ cū pm̄ū fuerit vt postremū sit. Et d. im̄pōse est et c. i. et cū manifestū est per se expositis q̄ cū primū nō fuerit non erit postremū: nec mediū: q̄m mediū nō mouet sine pm̄o. Dicamus q̄ im̄pōse est vt media p̄cedant in infinitū: imo necē est ipsa p̄uenire ad motū q̄d mouet ex se: nō ab aliquo extrinsecō. Deinde incepit declarare modū istius cōsecutionis: et d. infinita em̄ nō h̄nt pm̄ū. i. et cū posuerimus q̄ media sunt infinita. s. q̄ motū mouet semper ab alio extrinsecō: et illud aliud ēt mouet a motore q̄d mouet ēt ab alio extrinsecō: im̄pōse erit illa media habere primū: et cū primū non fuerit nō erit postremū: q̄m cū extremū esse sequit̄ primū esse: sicut diximus manifestū est q̄ cū primū non fuerit/ sequit̄ q̄ postremū non sit. Et cū declarauit q̄ necesse est in rebus in quibus inueniunt plures motores vt in eis sit pm̄ū motū ad q̄d reducunt incepit declarare q̄ istud motū primū d̄z esse motū ex se: et d. si igit̄ oē motū et c. i. et cū posuerimus q̄ oē motū h̄z motorē: et posuerimus q̄ pm̄us motor necesse est vt moueat q̄n mouet in loco q̄ est corpus: necesse est vt moueat ex se. i. per principiu existēs in eo: cū sit im̄pōsibile vt moueat a motore extrinsecō: q̄d est cōtra positum. Amplius aut̄ et sic ipsaz eandē rōnez est egredi. De em̄ mouēs aliqd quidē mouet: et aliquo mouet: aut em̄ seipso mouens mouet: aut alio vt homo aut seipso: aut baculo mouet et ventus proiecit: quia aut ipse aut lapis que mouit: im̄pōse aut̄ mouere est illud quo mo-

Necesse est vt oē motū habeat motor: et aliu a se in ee. Vide opp. 4. celi cō. 22.

us differt absq; eo q̄d mouet seipso. S̄z si quidē ipsuz seipsum mouet: non necesse est aliud ee quo mouet. Si vero sit alteruz id q̄d mouet est aliqd q̄d mouebit non quodā alio: s̄z seipso: aut in infinitū abibit. Si ergo q̄d mouet mouet: necesse est stare et nō in infinitū ire. Si em̄ baculus mouet eoq̄ mouet a manu: et manus mouet baculū. Si aut̄ et h̄ac aliud mouet: et h̄ic alterū: aliqd mouēs est. Cum aut̄ aliquo moueatur semper alterum: necesse est prius ip̄m seipm mouēs. Si em̄ moueat q̄d hoc nō: aliud aut̄ mouēs ip̄m sit: necesse est ip̄m seipm mouere. Quare et h̄z h̄ac rōne q̄d mouet aut mox a seipm mouete mouebit: aut venit aliqd in h̄mōi. Et post̄ est etiā hoc idem declarare s̄m h̄uc modū. Motor mouet aliqd et per aliqd: motor enim aut mouet aliqd p̄ se: aut per aliud. T. g. q̄ homo aut mouet per se aut per baculū: et occurrit aliqd vt ipse ventus aut lapis que eleuat v̄tus. Et im̄pōsibile est q̄ moueat illud p̄ q̄d mouet sine eo q̄d mouet se. Sed si aliqd mouet se: nō est necesse vt cur eo sit aliqd aliud p̄ q̄d mouet. Et si aliqd aliud sit p̄ q̄d mouet: necessario erit illic aliqd mouēs et nō p̄ aliquod/ s̄z p̄ se: et si nō p̄cederet in infinitum. Si igit̄ motū mouet ab aliquo necesse est vt hoc cesset: et nō procedat in infinitū. Baculus si mouet mouet a manu: et manus mouet baculū: et si manus mouetur ab aliquo alio: tunc mouēs baculū erit aliqd aliud. Si igitur fuerit h̄c semper aliqd aliud q̄d mouet per aliqd necesse est vt aliqd sit prius q̄d mouet se. si igit̄ hoc mouet et non ab alio: sequitur necio vt ip̄m moueat se. Sedz igit̄ h̄uc modū et sequitur necio vt illud q̄d mouetur: aut mouetur ex motore sui sine medio: aut veniet post ad talem motorem.

35 Este est modus declarationis alius a pm̄o: sed non differt a p̄ma declaratione nisi in modo vtendi quibusdā p̄positionib;: nō in seipsa. In p̄ma enim declaratione posuit q̄ motor est duobus modis: prius et medius: et q̄ medius non mouet sine primo. Et deinde declarauit ex hoc q̄ mediū im̄pōsibile est vt procedant in infinitum. Et cū primus non fuerit non erit postremus. Et in hac aut̄ decla-

ratione possit qd omne qd mouetur aliquid aut ipse per se. sine instru-
 strumento: aut per instrum. Et ista ppositio est in loco pime ppositi-
 tionis in qua dictu fuit in pma declaratiõe: qd ois motor aut est pri-
 mus aut medius inter motore z motu. s. postremu. Et manifestu est
 qd illa ppositio z ista sunt due pmi modu: sed eadem pmi subiectum.
 Et Beinde possit scdo qd illud per qd mouet motor non mouet sine
 motore. i. qd instrum non mouet sine eo qd mouet instrum. Et ista p-
 positio est in hac demonstratiõe loco illius in qua dictu fuit in p-
 ma declaratiõe: qd mediu impossibile est vt moueat sine primo: z
 sicut diximus eedez in subiecto: z due pmi modu. Et Beinde cu
 cõiunctu fuerit huic qd motor qui mouet ita qd mouet: aut ab extrin-
 seco aut ex principio in eo est illud per qd mouet motor: cõcludunt
 due cõclusiones. ¶ Quaru vna est qd pimus motor qui mouet mo-
 uetur ex se: z Scda qd primus motor non mouet oino: z ideo ne-
 cesse est vt nõ sit corpus. Et declaratio inducit sic. si sunt hic mo-
 uentia que mouent ex alijs ex extrinsecõ: necesse est vt pueniat ad
 motore qui mouet ex se: aut ad motore qui mouet oino: neqz ex se
 neqz ex alio. ¶ Qm si nõ puenit: ad hoc duortac erunt instra infi-
 nita: z cu fuerint instrumta infinita non erit illic motor qui vtaf
 eis: qd est cõtra positum. Et si igit posterimus in hac demonstratiõe
 qd ois motor qui mouet ab extrinsecõ est instrum: cõcludet ex hac
 demonstratiõe qd est necesse vt hoc sit motum ex se in loco: z tunc
 ista conclusio erit eadem cum conclusiõe pime demonstratiõis.
 Et si posterimus qd ois motor q mouet ex extrinsecõ: aut ex prin-
 cipio in eo est instrum: cõcludetur hic esse primu motore qui non mo-
 uetur oino: z ista est alia cõclusio ab ea qua cõclufit in pma demon-
 stratiõe. Et nos perferabimur qua istarũ intẽdit Aris. cõcludẽ
 re in hac demonstratiõe. Et dixit: possibile est declarare zc. appa-
 ret ex hoc qd illud qd intẽdit declarare per huic sermones est illud qd
 declarauit in pma declaratiõe. s. qd mouentia que mouent in loco.
 reducunt ad motore qui mouet ex se. Et possibile est vt in hoc ser-
 mone sit aliqs ptransitus: z erit cõclusio istius demonstratiõis pri-
 mitus hic: qd mouentia q mouent in loco reducunt ad motore: q nõ
 mouet essentialiter ex se: z sequit ex hoc aliqd qd mouet ex se esse:
 scilicet cõpositum ex corpore per qd mouet. s. instrum: z ex hoc motore
 qui nõ est corpus. Corpus enim impossibile est vt moueat in loco sine
 eo qd mouet essentialit. Et cum narrauit qd possibile est declarare
 illud qd prius declarauit per alia declaratiõe: incepit pponere pro-
 positionem istius declaratiõis scde. Et dixit: ois motor zc. i. ois
 motor mouet aliqd necessario aut per se: aut per aliud. i. per instrum.
 Et hoc manifestu est ex hoc per qd exposuit sermonẽ suũ: cu dixit:
 motor enim aut mouet aliquid per se aut mouet p aliud. Et si igit
 intellexerimus per aliud aliquid distinctu a motore: tunc motu ex
 se collocat in eo qd mouet per se non per aliud: z tunc ista demon-
 stratiõ inducet nos ad: motor ex se. Et si intellexerimus ex motu
 per aliud numeratiõe tantum: tunc illud qd mouet per se non per
 aliud est motor qui non mouet oino. Et motor enim ex se cõponitur
 ex motore z moto. Motor igit qui est in eo mouet motu primuz per
 se. s. corpus: z mouet illud qd est sub primo mouente mediante alio

Expõ textõ

Corpõ ipõle est vt mo- ueat i loco absqz eo qd moueat es- sentialiter.

qd est primu motum. ¶ U. g. anima in animali est mouens per se
 cu mouet corpus aialis sine medio. i. sine instrõ: z mouet illd qd est
 extra corpus aialis per instrum qd est corpus aialis. Et ex pluri-
 eius sonat magis pmi primã expõnem: z hoc est qd dixit. U. g. qd ho-
 mo. i. aut mouet aliqd per se: aut per baculu. Dic igit possit illud per
 qd mouet distinctu a primo motore: z possit motore per se illud qd nõ
 indiget instrõ extrinsecõ: z pmi hoc ista declaratiõ cõcludet illd idẽ
 qd prima declaratiõ cõclufit. Et B. d. z pñcit aliquid aut ipse vtus
 zc. z istud est exemplũ cõfirmans huic intellm: z intẽdit qd ventus
 aliquid mouet aliqd per se: z quere de vtro: vtru sit de numero eoz que
 eleuat. Et pot aliqs querere de vtro: vtru sit de numero eoz que
 mouentur ex se: aut de numero eoz que mouentur ex alio. Et similiter
 querere de motu ferri ad magnetẽ: vtru ferrũ in hoc motu mouet ex
 se: aut ex alio. Et est manifestu qd ventus est de genere eoz que mo-
 uentur nãliter cuz non mouet nisi a generante ipsum: z in hoc loco
 induxit exemplũ large: z silr ferrũ est quoquo modo de numero eoz
 que nãliter mouent cu non mouet a magnete nisi per alteratiões
 que acgrit mediãte aere a magnete: z ideo qd cõplexio magnetis
 nãlmutat nõn attrahit: sicut accidit ei qd cõfricat cã alleis: z vt di-
 ctum est hoc manifestu est in lapide q non attrahit paleas donec calescat.
 Et cu possit qd motor est duobus modis. s. qui mouet per se: z mo-
 tor q mouet per aliud. i. per instrum possit scõbz ppones. Et dixit:
 impossibile est vt moueat zc. i. z impõle est vt illud per qd mouet motor
 moueat sine illo qd mouet ex se: z hoc demonstrat qd ipse ponit motu
 per se de genere motoris per se. s. sine instrõ. Et B. narrauit qd motor
 per se pcedit nãliter motore per aliud: z dixit: sed si aliquid fuerit
 qd moueat se zc. i. z illud qd mouet per se si ponat eẽ nõn sequit vt
 motor per aliud sit: sicut sequit cu motor per aliud fuerit vt motor
 per se sit: ista est dispositiõ pors nãliter. Et cu possit has duas
 ppositiones incepit cõcludere illud qd intẽdebat pcludere: z dixit.
 si igit fuerit aliquid aliud zc. i. si igit fuerit positum hic aliquid mo-
 tor qui mouet: qz aliud mouet ipsum: z illud aliud mouet qz aliud mo-
 uet ipsum: necesse est vt ibi sit aliqd qd mouet: non qz aliqd
 aliud mouet ipsum ex extrinsecõ sed qz ipsum mouet seipsum: z ipõle
 est vt mouentia que mouent ex alijs pcedant in infinitu. Et B. indu-
 xit exempluz de hoc: z dixit: si igit motor mouet ab alio: necesse est vt
 hoc eẽt z nõ pcedat in infinitu. i. si igit motor mouet ab alio moto-
 re: tuc mouet ipse: z ille alius motor etia est talis. s. qd non mouet
 nisi moueat ab aliquo extrinsecõ: necesse est vt hoc esset: z nõ pce-
 dat in infinitu. B. dicit exemplũ: z dixit. baculus enim zc. si igit hic
 est semper aliquid aliud qd mouet: necesse est vt hic sit prius aliqd
 qd mouet se. U. g. qd si baculus mouet lapidez: z nõ mouet ipm de-
 nec moueat: z manus et nõ mouet nisi moueat ab aliquo alio: tuc
 ille qui est baculi motor in rei veritate est aliqd aliud a manu. Ba-
 nus enim z baculus in hoc sunt in eodem ordine: z hoc intẽdebat
 cu dixit. si igitur mouet manu aliqd aliud: tunc mouens baculum
 erit aliquid aliud. i. pter manu. Et B. d. si igit hic est aliqd aliud
 idest alius motor pter manu: necesse est vt hic sit aliquid prius qd
 mouet se. necesse est vt hic sit motor priõ nãliter manu qui mo-

An vtrõ ex se moueat vel ex alio.

Solutio.

De motu ferri ad magnetẽ. vide et. 7. phi. c. 10. qz. d. op. postu.

U. z meliõ motore p se de gñe moti p se.

Dispsõ pors nãl est cu aliõ fue- rit ipm eẽ nõ ecõtra. Idẽ. s. me. ca. d. pors: e in post pdis. gametis.

Primus motor in toto est calor naturalis

uet se: et iste est huiusmodi quod est tale in rei veritate est calor naturalis. Et hoc est necesse: quoniam iam posuit quod cum illud per quod est moueri sit. rit: necesse est ut primus motor sit. Et cum primus motor fuerit impossibile est ut mouentia que mouentur precedat in infinitum. Et dixit: si igitur hoc mouet et non mouet ab alio aliquo: sequitur necesse est ut ipse moueat se: aduersarius enim aut precedat quod iste primus motor mouet et non mouet: aut ponet quod non mouet nisi moueat. Si igitur precesserit primus: hoc est questum; si non precesserit: tunc necesse est ut concedat primum motorem entium esse quod mouet se. et ideo dixit post. secundum igitur hunc modum etc. sequitur ergo necesse est ex hoc ut omne motum aut mouetur a motu per se aut reducitur ad talem motum.

Et iuxta autem hec dicta et sic intendentibus continget eadem hec. Si vero ab eo quod mouet: mouet omne quod mouetur: aut hoc rebus iterum sed secundum accidens: quoniam mouet quod quidem mouetur. Non tamen per id quod mouet ipsum se aut non per accidens: sed per se inest. Primum quidem igitur si secundum accidens non necesse est mouere quod mouet. Si autem hoc est manifestum est quod contingit aliquando nihil moueri eorum que sunt. Non enim necessarium est accidens sed contingens non esse. Si igitur ponamus possibile esse nullum impossibile accidit: falsum autem fortassis. Sed motum non esse impossibile est. Ostensum enim hoc prius est quoniam necesse est semper motum esse.

Et hoc idem sequitur si posuerimus considerationem secundum hunc modum. Quoniam si omne motum mouet a motu: tunc necesse est aut ut hoc accidat rebus per accidens: ita quod res et si non mouet nisi moueat: sed tamen non quod mouet: aut non sit ita: sed hoc est essentialiter. Primum vero si fuerit per accidens non sequitur necesse est ut motor moueat. Et si ita fuerit: manifestum est quod est possibile in aliqua disparte ut nullum ens moueat: et hoc erit per accidens. Non igitur est necessarium: sed potest quin sit. Si igitur nos posuerimus illud est possibile quod non sit: nullum sequitur impossibile: sed forte falsum. Sed defectus motus ita quod nullus motus sit est impossibile. Jam enim declarauimus quod necesse est ut semper sit motus.

36 Cum iam declarauit quod primus motor in mundo debet esse motor per quem mouet motum ex se primum non motum omnino: neque accidentia neque essentialia. Quoniam si fuerit motum altero istorum modorum non erit motor per

se: incepit declarare declaratione propria: quod impossibile est ut sit motus per accidens: sicut est dispositio in motoribus imotis ex se que sunt huiusmodi generabilia et corruptibilibus. Et dixit: et hoc idem sequitur si posuerimus primum etc. quod primus motor totius non mouet per accidens: sicut est dispositio in animalibus que sunt huiusmodi. Et dicitur quod si omne motum etc. quod si omne motum mouet a motore quod mouet: necesse est aut ut motus existens in motoribus accidat in motoribus per accidens: ita quod cum aliquid mouerit et mouebit non mouebit secundum quod mouebit: sed hoc fuit in eo per accidens. Et tacuit illud quod sequitur ex hoc: quoniam fuit manifestum: et est: quod si mouerit quod mouet est in eo per accidens: necesse est ut sit huiusmodi motor cui non accidat hoc etc. maxime primum. Et dicitur quod aut ut non sit ita: sed hoc est essentialiter. aut moueri motoris non est per accidens: sed essentialiter: ita quod motor in eo quod est motor non mouet nisi moueat. Et dicitur primo vero etc. et si hoc fuerit necesse in mouere motoris in hoc quod motor moueat: et posuerimus motorem talem moueri per accidens: sicut est dispositio in anima cum animato. Et cum non est necesse ut mouere istius motoris sit seipsum et necessarium: sed possibile est ut in aliqua hora non moueat. Et dicitur quod si fuerit ita manifestum est etc. et si moueri primum motoris totius est necessarium in suo mouere et si fuerit motum per accidens: manifestum est quod possibile est ut iste motor primus non moueat: et si hoc fuerit possibile quod motus omnium entium sit a primo motore: possibile est in aliqua hora ut nihil moueatur. Et incepit declarare quod sequitur hoc: et dixit quod enim est per accidens non est necessarium. cum posuerimus quod iste motor non mouet nisi moueatur: et posuerimus ipsum moueri per accidens: possibile est ut aliqua hora ueniat in qua non mouebitur: quod enim est per accidens non est seipsum neque necessarium. Et cum fuerit possibile ut non moueat/erit possibile ut non moueat: cum sit ita quod suum moueri est necessarium in suo mouere. Et dicitur quod si posuerimus quod est possibile etc. et si posuerimus illud quod est possibile ut non sit: non sequitur falsum impossibile: sed falsum possibile: et ex falso possibili non sequitur impossibile ut dicitur in analecticis. Et dicitur quod sed defectus motus etc. sed defectus motus in aliqua hora quod sequitur ex hac parte est impossibile declaratum est. in principio istius tractatus quod est hic motus eternus semper. Illud igitur quod est possibile. scilicet quod primus motor est possibile quod non moueat in aliqua hora est impossibile: et illud ex quo sequitur impossibile: est impossibile: et est quod primus motor non mouet nisi moueatur per accidens. Et quia est impossibile ut ponatur quod primus motor mouetur essentialiter: hoc est manifestum ex predictis: tacuit hanc diuisionem et per destructionem eius complebitur demonstratio.

Et rationabiliter sic accidit. Tria enim necesse est esse: quod mouet: et mouens: et quo mouet. Quod quidem igitur mouet necesse est moueri: mouere autem non necesse. Sed quo mouet et mouere et moueri. Contingit enim hoc simul et secundum idem esse ei quod mouet: igitur una cum ipso mutat. Manifestum est enim hoc in mouentibus secundum locum: tangere enim necesse est se adinuicem aliquo tempore. Ad mouens autem sic

Quod est per accidens non est necessarium neque seipsum. Infra corollarium 46. Et 2. physice 48.

sicut qd esse n̄ quo mouet immobile. ¶ Qm̄ aut̄ videm̄ vltimum qd moueri qdem pōt: motus aut̄ principiu: non h̄z:z mouetur quidem: ab alio aut̄: sed nō a seipō: sed rōnabile est: vt non dicamus necessariū tertium eē qd mouet qdē cum sit immobile. ¶ Cū de Anaxago. recte dicit intellectum ipassibilem affirmans z imixtum esse: qm̄ quidem motus principium ipsum esse facit. Sic. n. vtiq; solum mouebit cum sit immobilis z imixerabit cum sit imixtus.

¶ Et de necessitate sequi hoc. Neesse est enī tria eē: motum: z motorem: z per qd mouet. ¶ Ad motū autem necesse est vt moueat: z nō ē necesse vt moueat. Illud aut̄ per qd mouet motor necesse est vt moueat: z vt moueat. Illud ē transmutat: z cum hoc est coniūctum cū moto: z hoc manifestum est in motoribus in loco: qz necessario sunt ptracta in aliquo spacio. Qd aut̄ mouet non qz est illud per qd sit mouere non mouetur oīno. ¶ Cum igit̄ inuenimus postremum z est illud quod mouet: sed in eo non est pncipiū motus: z inuenimus aliqd quod mouet: sed non ex alio: sed ex se: z est p̄mū non rōne: necesse est vt tertiu ēt sit: z est illud quod mouet z non mouetur. ¶ Et ideo Anaxagoras ē bñ dixit: cum dixit qd intelligētia nō mouet neq; recipit passioem: nec admisceet cum alio: cum posuerit ipsam pncipium motus. Secundum. n. hūc modū soluz erit motor. s. vt sit non motum: z p̄m hunc modum erit dominans. s. vt sit non admixtum.

37 ¶ Id est. z recte seq̄ hoc. s. vt primus motor non moueat oīno neq; per se neq; per accōs ex hoc qd dicam. ¶ B. in cepit inducere p̄pōs qbus vti in hac declaratōe. ¶ Et dixit. necesse est. n. zē. i. manifestū enim est per se qd in rebus que attribuunt̄ motui sunt tria genera. s. ¶ Motor. ¶ Et illud p qd mouet motor: z ē illud qd seq̄ motorem. ¶ Et motum. U. g. in aīaliquā motor est aīa. Illud aut̄ per qd mouet iste motor est musculus: aut calor nālis qui est in lacertis. ¶ Motorum aut̄ est corpus. ¶ B. in cepit dicere p̄p̄ia vniuscuiusq; istoz genoz triū: z dixit: motum autem necesse est vt moueat quādo mouetur: sed forte mouet z forte non. z sequitur ex hoc qd postremum motum in m̄

Musculus aut calor nālis ē motor iūralis. s. oppositū dixit de calore nāli. c.

35. q̄ idem ponit. 2. colli. i. 18. sim̄ auq. 2. 3. r. p̄ dubi q̄ dicat p̄nerij sim̄ in p̄re meta motu. auerū m̄te ligat qd m̄fautij sim̄ in m̄te dīatij in p̄re m̄te. n̄erij zō mediatij. auq. s̄i ant̄cipit. sic

Do nihil mouet oīno. z si non. procederetur in infinitū. ¶ Et enim dixit illud qd est p̄p̄ium postremo motor: incepit dicere illud qd ē p̄p̄ium ei per qd mouet p̄mū motor. s. in s̄ro: z dixit: z illud per qd mouet necesse est vt moueat z vt moueat. i. z vt moueat. i. z p̄p̄iu est ei per qd mouet motor vt moueat: z vt moueat in simul. ¶ B. incepit declarare qd necesse est in hoc vt moueat qm̄ mouet: z dixit: hoc enim ē transmutat: qm̄ hoc nō mouet nisi qm̄ primus motor mouet ip̄m: necessario seq̄ vt qm̄ mouet moueat. ¶ B. d. z cum hoc ē p̄p̄ietū cū moto zē. i. z cū hoc apparet qd illud per qd mouet primus motor: mouet qm̄ mouet postremum motū: qz tāgit illud postremum motum. ¶ Et hoc manifestum est in eis que mouentur in loco appa/ret. n. qd motum non transfertur nisi transferat cum eo iunctum p̄ aliqd spaciū: z dixit: qd hoc apparet in motis in loco: qm̄ illud per qd alterat p̄mū alteras existimat in pluribus non alterari sic manus mortificat mediate rete piscis rachada vel rabadā narcha no/ra: sic sol calefacit aere mediatib; corporibus celestibus. ¶ Et. d. aliqd spaciū z non dixit totū spaciū: qz apparet qd in s̄rū per qd sit mouere forte associat moto vsq; ad finē motus: z forte associat ei p̄ aliqd spaciū: sic chorda q̄ dirigit sagittā: z manus q̄ p̄icit lapidē. ¶ Et cum induxit p̄p̄ia postremi z mediū induxit p̄p̄iu p̄mū: z dixit: illud aut̄ qd mouet zē. i. z est p̄p̄ium ei qd mouet per se non ga mouet p̄ aliud hoc vt nō moueat oīno. ¶ Et int̄dit hac dispōne esse in p̄ motor totū: z s̄ nitit declarare ex s̄ p̄mōe. Et cū posuit hac p̄conē p̄p̄ietate declarare quō seq̄ ex p̄p̄ijs motū: z eius p qd mouet: cu; eo qd est p̄p̄iu ēt p̄ p̄m qd ē p̄mū motor totū. ¶ Et dixit. cū igit̄ inuenimus zē. i. z cū inuenimus postremum in mūdo: z est motum separū a motor: cū sit p̄p̄iu huic vt nō moueat. Et inuenimus illū p qd ē motor istū postremū motū p̄uere in mūdo ad motū ex se. s. a motor eo qd ē p̄mū z pncipiū totū. ¶ Et p̄mū p̄m qd ē p̄mū nō dz ē p̄mū eo qd ē post solū nō h̄z diffōne: s̄ h̄z ē z diffōne extrario dispōni motor p̄ que mouent mota ex se. s. ḡnabilia z corruptibilia: necesse ē vt iste motor sit separū a moto oīno: z n̄ sit motū oīno: vt sit separū a moto. ¶ Qm̄ cū aliqd fuerit cōpositū ex duob; oppositū: quoz vtrūq; existit p se: z alter exoz fuerit separū a reliq; necesse ē vt reliquū sit separū. ¶ U. g. qd si terra z aq̄ sint separata: als p̄uocatiū m̄to: z vtrūq; eaz existit p se. s. qd neutru ē neciū i eē alteri: z aq̄ sit abstracta a terra i aliq loco: necē ē vt terra sit abstracta ab aq̄ i aliq loco. Sūt. n. duo extrēa z mediū: cū igit̄ alter extremū fuerit necē ē vt aliū sit: s̄ h̄z ē d̄ p̄ motor cū medijs z postremo moto: media enī lz sint pla eadē h̄nt nāz. s. illū p qd sit motor. Sūt igit̄ i sebo ordie sequēte p̄mū motor: z motū ē i tertio ordie. ¶ Si igit̄ n̄ fuerit dem̄ qd p̄m motor necē ē vt sit exis p̄ se n̄ seq̄ ex s̄ qd postremū mouet z h̄ mouet s̄ qd p̄mū moueat z nō moueat: z iō addidit illis duob; p̄p̄ijs qd posuit qd p̄mū z pncipiū h̄z qd ē pncipiū ē separū i eē nō in diffōne tm̄. Cū igit̄ posuerit ip̄z eē separū i eē cū ill' duob; p̄p̄ijs motū z ei' p qd sit motor: d̄clabit tē tertiu p̄p̄iu qd ē q̄strū i p̄io motorū. ¶ Et nō sufficit i hac d̄clatōe qd p̄m motor sit separū in eē: qm̄ pōt aliq; dicere lz sit separū in eē: n̄ ē mixtū cū eo qd mouet tali m̄to: qd nō pōt euadere quin moueat cum motu motū. ¶ Sicut si

Postremū motū i m̄ do nihil mouet oīno.

Illud p qd alterat p̄mū alteras existimat i p̄lib; n̄ alterari. vide p̄ hoc. 2. celi. cō. 42.

Primū i eo qd ē p̄mū n̄ solū dz esse p̄m eo qd ē post h̄z diffōne: s̄ h̄z ē diffōne ecōtra i corru/ptilibus.

Quā aliqd fuerit cōpositū ex duob; oppositū: quoz vtrūq; existit p se z alter fuerit separū a reliq; z reliquū neces/ sario separatur a reliquo.

aliquis dixerit quod elementa non inveniunt nisi mixta. **C**um igitur fuerit positum proprium postremum: est ipsum esse separatum a motore: tunc verificabitur proprium primum principij sicut quod est motor: et principium. si quod non mouet. **E**t si et fuerit positum proprium postremum: et non fuerit positum proprium principij: non complebitur ratio: sicut fecit Themistius in sua expositione. **E**t vocauit questum tertium: quod est tertium eorum: que posuit ex positionibus: quod est tertium trium generum: scilicet est primum eorum: et postremum est tertium motum: et secundum est medium aut media. **E**t quod Anaxagoras fuit primus eorum qui inuenit hoc proprium de primo principio dixit: et cum Anaxagoras. et intendebat per hoc quod dixit: non recipiens passionem non alterabilem nec transmutabilem: intendit per non mixtum non corpus neque in corpore. **C**um dicitur sicut hunc modum solus erit motor. id est sicut hunc modum erit motor ultimus. sicut ut non sit motum aliquo modo transmutatio: et quod vltimum non admisceat materia. **C**um dicitur sicut hunc modum erit diuisus id est diuisus res passiuas quales et corruptibiles: nam si esset in materia pateret a rebus quas mouet: et sic contingeret transmutatio et corruptio: et non esset motor eternus.

Et vero si non sicut accidens: sed ex necessitate mouetur mouens: nisi autem mouet non vti que mouet: necesse est mouens si mouet aut sic moueri quod sit sicut eandem spem motus: aut sicut alteram. **D**ico autem quod calidum et ipsum calefieri: et sanas et sanari: et ferens et ferri: aut sanas ferri: ferens aut augeri: sed manifestum quoniam impossibile est. **O**p3. n. vsque ad individua diuidentes dicere: ut si aliquis docet geometrizare: et doceri geometrizare idem est: aut si pueri: pueri sicut eundem modum perfectionis aut sic quod non est. **S**ed aliud ex alio genere: ut quod ferri augeri: hoc autem augens alterari ab altero: hoc autem alterans sicut alterum quendam moueri motum. **S**ed necesse est stare: finiti enim sunt motus. **A**terum autem in idem reflectere: et alterans dicere ferri idem facere est: et si mox dicat ferens ferri: et docens doceri. **M**anifestum est. n. quod mouet: et a superiori mouente quod mouet omne: et magis a priori mouentium. **A**t vero hoc impossibile est. **D**ocens enim accidit addiscere: quorum hoc quidem non habere: illud autem sciam habere necessarium est. **A**mplius autem his magis irrationabile est: quoniam accidit omne motuum esse mobile: siquidem ab eo quod mouet: mouet omne quod mouet. **E**rit enim mobile: sicut si aliquis dicit: quoniam sanantium: et sanans sanabile erit: et edificantium edificabile: aut mox aut per plura. **D**ico autem sicut: si mobile quidem ab alio

Et idem dicitur
Anaxagoras. p. 8
ala. 34. 2. 3.
b. ala. l. c. 4

est omne motuum: sed non sicut eundem motum mobile quo mouet primum: sed sicut alterum ut sanantium et disciplinatum: sed hoc ascendens pueniet aliquando ad eandem speciem: sicut diximus prius. **H**oc quidem igitur horum impossibile: aliud autem signum est. **I**ncouentens enim est alterantium ex necessitate augmentatum esse.

Et postea si motor non mouet per accidens sed necessario: et si non mouet non mouet: sequitur necessario si motor mouet ut moueat: aut illo eodem modo quo mouet aut alio. **U**t. g. aut ut calefaciens ipsum calefaciat: et sanans ipsum sanat: et ipsum transferens transferatur: aut ut transferat sanans: et sanet transferens. **A**ut ut augmentet. **S**ed hoc manifestum est: quod hoc est impossibile: necesse est enim ut diuisio pueniat ad individua. **U**t. g. quod qui scit geometriam alicuius rei addiscit geometriam illi eiusdem rei: et quod pueri aliquid pueritur illo modo perfectionis. **A**ut ut non sit sicut hunc modum: sed vniquodque mouet sicut vniquodque generum. **U**t. g. ut transferens augmentet et augmens alteret ab aliquo: et alterans istud moueat alio modo. **S**ed si fuerit ita: contingeret ut motus cesseret. **A**ndod. n. motus sunt finiti. **S**i autem aliquis dixerit quod hoc reciprocat ita quod alterans transferat tunc erit sermo illi similis: si dixerit de principio quod transferet et sciens addiscit. **M**anifestum est. n. quod omne motuum etiam mouet a motore superiori: et maxime mouentium. **S**ed hoc est impossibile. **N**ecesse est. n. ut docens addiscat illud de cuius quodam non habetiam: et de quodam habetiam. **E**t magis improbabile est hoc quod sequitur ex hoc: ut omne quod innatum est mouere sit innatum moueri: si omne quod mouet moueat a motore moto. **H**oc. n. est sicut sermone dicenti: quod omne quod innatum est sanare est innatum sanari: et omne quod est innatum edificare est innatum edificari: aut primo: aut per plura media. **U**t. g. quod omne quod innatum est mouere innatum est moueri ab alio. **S**ed motus quo innatum est moueri sicut ipsum non est motus sicut que innatum est moueri suum comparat: sed alius motus

Primo motor magis influit quod secundum idem infra. l. c. 41

tus. U. g. qd illud qd inmatu est edificari inmatu est doce
ri. Sed si ascēderis ex hoc ad pncipiū in aliqua dispo
sitione veniet ad illū eūdē moduz sicut dixim⁹ superi⁹.
Quoddā igit huius qd dixim⁹ hic est impole: z qd dā
ficiū: z hoc est improbabile dicere. s. qd illud qd est in
natum alterare: necessario inmatu est augeri.

38 Cum posuit qd si fuerit necessariū in hoc qd motor moueat ipm mo
ueri. Et est necesse si hoc fuerit ita vt moueri sit in eo aut eēntialr
aut accēntialiter: z destruxit qd moueri in eo sit accidētaliter. C. Vult
igit hie destruire fm cō diuidens qd est: qd moueri sit in eo eēntialr.
Et dixit postea zc. i. z post h. c. declarationē pdictā. s. qd necesse
est hie esse motor: ē qui nō mouet accidētalr si fuerit motū essentialr:
z ois motor nō mouet nisi moueat: necesse est vt motor moueat illo
modo motus quo mouet: aut alio mō motus. z hie est syllogism⁹ hy
potheticus cōtinuus: cui⁹ pns diuidit in duo opposita. C. B. dedit
exēplū de hoc qd dixit: z dixit. U. g. zc. i. z exēplū eius qd motor mo
uet illo modo mot⁹ quo agit: est vt calefaciēs calefiat qm calefacit:
z sanās sanet qm sanat: z trāsferēs trāsferat quādo trāsferit. C. Et
exēplū eius qd mouet alio modo motus a mō quo agit: hoc est vt
sanās trāsferat z tūc sanet. s. qd trāslatio sit necessaria in sanatiōe
eius: trāsferens etiā moueat alio mō motus. U. g. auget. C. Et euz
induxit istos duos modos. s. pns in hoc syllogismo: incepit destrue
re eos z dixit: sed manifestuz est hoc esse impole. s. quos modos esse
in simul. C. B. incepit destruire alterū moduz: z est qd motor mouet
necessario illo modo mot⁹ quo agit: z dixit: necesse est. n. vt diuisio
pueniat zc. i. z est impole vt trāsmutat⁹ trāsmutatur⁹ trāsmutet⁹ mo
do trāsmutationis fm quā trāsmutat: qm cū diuiserim⁹ trāsmuta
tionē quousqz pueniam⁹ ad indiuidua q sunt in mō illius trāsmuta
tionis: ptinget vt idē sit trāsmutatū trāsmutās eodē mō. U. g. qd
cum nos diuiserimus trāsmutationē z trāsmutatū in tres trāsmu
tationes que sunt alteratio: augmētatio: diminutio: z trāslatio: e
diuiserimus vnā eaz in suas pprias spēs. U. g. vt diuidam⁹ quali
tatē in sua ppria genera: z accipiam⁹ ex eis vnā spēciē. U. g. formaz
que est in animato fm qd est animatū: z acceperim⁹ ex istis sanitatē
z acceperim⁹ ex istis vnū indiuiduū qd agat vel patiat: cōtinget vt
sanās qd est medicus. U. g. sanetur. Qd est valde improbabile. s.
ille q sanat a febre sanet ab ea qm sanat. Et silr si acceperim⁹ aliqb
indiuiduū indiuiduoz formaz que sunt in aīa. U. g. sciens geome
triā: cōtinget enī vt sciet aliqb de geometriā z addiscat isimul.
U. g. vt sciat mensurā trianguli z addiscat ipsam isimul. C. Et euz
destruxit primā diuisionez: z est vt moueat modo mot⁹ quo mouet.
B. d. aut vt nō sit ita zc. i. aut dispō mouentiū nō erit talis. s. vt mo

a Bna enī ueant illo modo mot⁹ quo mouet: sed vnūqzqz mouentium mouet
motuū qui genere motus alio a genere quo mouet. U. g. vt trāsferēs auget: z
bus mouet: augmentis alteret: z alterans moueat alio motu. C. B. d. sed si hoc
rū motorē fuerit. i. sed cōtinget ex hoc puenire ad motorē qui nō mouet. Bene
sunt finita. s. n. a motuū quib⁹ mouent⁹ motores sunt finita. U. g. qd si trāsfe

reus trāsferet qm alterat: z alterās alterat qm augetur: sequit⁹ neces
sario vt augmētās augmentet nō ita qd trās mutet: cum nulluz hoc
ne genus quartū motus: z fm hoc nō ois motor mouet: neqz illo mo
do quo mouet: neqz alio mō. C. Et qd aliqs pōt dicere qd pole ē vt h
reciproceat. s. vt trāsferēs trāsferat euz alterat: z alterās cū augmē
tat: z augmētans qm trāsferit: z sequit⁹ ex hoc primuz impole qd est
vt idē trāsferat z trāsferat eodē mō z sanet fm qd sanat. P. Dixit.
Si autē dixerit aliquis zc. i. ex ista positōe sequit⁹ vt res moueat eo
modo quo mouet: sicut sequit⁹ ex prima positōe: z in nihilo differit
fm in pīa res alterat qm alterat sine medio: hoc aut cū medio: z idē
est impole siue aliqb moueat aliqb fm qd mouet illo mō mot⁹ cum
medio aut sine medio. C. Et qd psecutio ista non appet nisi qm fuerit
positū qd mouetia q mouent fm hunc modū: necesse ē vt reducant⁹
ad primū motorē qui est cā in inueniēdo motū in eis: z sine ipso nō
mouet. P. Dixit. manifestū est. n. qd oē motū zc. i. z necesse est qd i
istis sequat ipole pdictū z est aliqb moueri illo mō mot⁹ quo mouet:
qd manifesta est qd oē motū cuiuscūqz generis sit generū mot⁹ si mo
uet qm mouet: nō mouet nisi a motore qui est ante ipm: z hoc intēde
bat p motore supiorē. z dixit. z maxime a primo mouentiū: qm cum
mouētia mouent⁹ ex alijs: postremū eoz nō mouet nisi p motorez q
est ante ipm. s. qd mouet ipm: z silr istud scdm nō mouet nisi p tertuz
qd est ante ipm: z oia nō mouet nisi p primuz motorē. C. Si igit po
uerimus. U. g. qd generās generat qm alterat: z alterās alterat quā
do trāsferit: sequit⁹ necessario vt trāsferēs sit pncipiū istoꝝ motuū:
z motor istius motus est prim⁹ motor: z silr illud qd mouetur ab eo.
C. Et cū ita sit: z posuerim⁹ vt trāsferēs qd est primū. U. g. trāsfe
rat qm generat: generatū non pōt esse. nisi qm trāsferens fuerit: qm
ita sit positū: sequit⁹ necessario vt trāsferēs nō sit trāsferēs nisi trās
ferat. C. S. qd ipole nō appet in h loco bñ i moto in loco. Existimat⁹
enī qd motor in loco mouet seūduxit modū mot⁹ in quo appet ipole
sequēs hāc ppōnē vlr: z dixit: seqt. n. vt sciēs addiscat zc. i. sequit⁹
enī ex hac positōe vt prim⁹ motor. U. g. in alteratiōe vt sciēs doceat
idē numero: z addiscat ipse isimul: ita qd qui docet angulos trian
guli esse equales duob⁹ rectis addiscat demōstrationē eius qm do
cet ipsam: sequit⁹. n. hoc vt idē sciat z ignoret isimul. Addiscere. n.
est fm ignorantia: z docere fm sciam. C. Et. d. d. z magis iprobabi
le est zc. i. z vlr qd dicit: qd motor non mouet nisi fm qd mouet. sequit⁹
ei incōueniēs qd ptingit dicēt: qd sanās nō sanat nisi fm qd sanat.
P. incepit dicere quō ptingit hoc incōueniēs: z dixit: aut ex primo
aut per mediā plura vno. i. aut ex primo qm mouet illo modo mot⁹
quo mouet: si autē posuerimus qd mouet alio modo mot⁹ ab eo quo
mouet: veniet idē impole. s. mouere p mediū. C. Et iste sermo z pre
dictus sunt idēz z eadē demōstratio: s. induxit primū in forma de
mōstrationis: z scdm in forma dūctis ad improbabile. In hac enī
positōe adunata sunt hec duo. s. impossibilitas z improbabilitas.
C. Nō ergo necesse est semp moueri qd mouet ab alte
ro z ab hoc qd moueat: stabit ergo. Quare ē a qescen
te mouebit qd mouet primū: aut ipm seipm mouebit.

Et vero si oporteat considerare vtrumca motus et prius
cipius motus sit ipsius seipsius moues: aut q est ab alio
illaz oēs ponit. Ipsius enim qd p se est ca: semp prior est
eo qd est fm alter: et qd ipius est.

Quod p se ca
est semp prior
est eo qd est
fm alteruz.

Non igitur est necessariū vt motum moueat ab ali-
quo semp: vt istud aliud moueat: cessabit hoc igit. Et
primus motū aut mouebit a quiescere aut ipsius moue-
bit se. Si igitur est necessariū considerare qd istoz duoz
est ca et principium motus: vtrū illud qd mouet ex se aut
ab alio. Quilibet. n. hō festinat ad ponēdū hoc. Illū
eniz qd p se mouet in aliqua dispōne semp est ca pma
eius cui trāsmutatio est in illa dispōne etiam.

39

Id est. et cā declaratū est qd impossibile est vt aliqd moueat ab aliquo
extrinseco moto. et sic in infinituz: sed necesse est vt hoc eēt sicut de-
claratū fuit prius apud primū motū qd nō mouet a motore extrin-
seco moto. Et d. d. primū igitur motū aut mouebit a quiescere et c. n.
necesse est igitur vt primū motū in loco moueat a motore qui nō est
inātū mouere: aut moueat a motore qui mouet se: vt intēdit Plato
fm suaz positionē qd oīs motor de necessitate mouet. Et d. d. si igit
necesse est considerare et c. i. et si necessariū est in hac perscrutatioē cō-
siderare: qd istarū rerum motaz est dignius vt ponat primū: vtrū
illud qd mouet ex se: aut illud qd mouet ex alio extrinseco. Quilibz
eniz hō cōuenit nobiscū in hoc qd illud qd mouet ex se est dignū vt
sit primū principium qd illud qd mouet ex alio. Et cum dixit quilibz
bet hō festinat ad ponēdum hoc: dedit cām in hoc: et dixit: illud eis
qd per se mouet et c. i. et hoc manifestuz est oībus et concessuz eis: qm
illud qd per se est in dispōne per quā est moues semp est cā pcedens
illud per qd aliud ē in illa dispōne. s. per quā est moues. Et dixit
hoc: qm si hoc est necessariū in hoc qd aliquid moueat vt moueat:
tunc motor qui hz in se istam dispōnem est dignior vt sit motor: qd
illud qd hz hanc dispōnem ex alio.

Sed Pla-
tonem oīs
motor d ne-
cessitate mo-
uetur.

Ostendit qd etiam si perueniatur ad primum: qd est
seipsum mouens: qd nihilominus necesse est deuenire
ad primū qd est immobile. Cap. 4.

Clare hoc consideranduz est accipientibus
alterum principium: si aliquid mouet ipsum
seipsum: quō mouet et fm quez mouet mo-
dum. Necesse igitur a omne qd mouetur
esse diuisibile in semp diuisibilia. Hoc enim
ostensuz est prius in vltibus de natura: qd oē qd mouet
per se

a Omne qd
mouet ē di-
uisibile. idē
I. tex. c. 46.
et c. ph. 32
et c. ph. 62.
et que ibi.

per se / cōtinuū est. Cō impossibile igit ē ipsuz mouēs
seipsuz penit' mouere ipsuz seipsuz. Fertur. n. vtiqz to-
tum et fert et fm eandē loci mutationē: vnuz cū sit et in-
diuiduū specie: et alteret et alteret. Qm doceret vtiqz et
doceret simul: et sanaret et sanaret fm eandē sanitatem.
Cāmpl' determinatū est qd mouet mobile. Hoc aut
potētia est qd mouet: non aut actu. Qd aut est potētia
in actū vadit. Est aut mor' actus mobilis impletus.
Mouens aut iam actu est: vel calefacit calor: et oīno ge-
nerat habēs spēm. Quare simul et idē fm idez calidū
erit et nō calidū. Similr aut et alioz vnūquodqz quozū
mouēs necesse est habere vnūquodqz. Hoc qdē ergo mo-
uet id aut mouet ipsuz seipsuz mouens.

Imposse est
idē mouere
seipsam.

Opz igitur considerare nunc de hoc incipiendo alio
mō. s. si aliquid mouet se qualiter mouet: et quo modo.
Dicam' igitur qm necesse est vt oē motū diuidat in
diuisibilia. Hoc enim declaratuz est prius in nostro
sermone de summis de nā. De. n. motū per se est conti-
nuuz. Et imposse est vt illud qd mouet se moueat se
fm totū. Qm tūc fm totū trāfferet et trāfferet eodē mō
trālatōis: et est vnū indiuisibile in sua spē: et tunc idez al-
terabit et alterabit: et sic sciet et addicet in simul: et sana-
bit et sanabit eadez sanatione. Et iam determinauit/
mus etiā qd intēdimus cū dicim' qd aliquid mouet hz
qd mouet: et est qd in potētia mouet et nō in actu. Et il-
lud qd mouet semp nititur ad pfectionē. Et mor' est
perfectio nō completa ei qd inātum est moueri: et mo-
tor aut iam exiuit in actū. U. g. qd calefaciēs est caliduz
et vtr est illud qd iam hz formā: et sic idem in eodē mō
erit calidū et nō calidū in simul. Et fm hūc modum
est de qualibet aliaruz rerū motarū: quarum motor est
vnūquodqz fm formam.

Cum declarauit qd oē motuz in loco reducef ad motum ex se.
Et qd illud qd sequit de hoc in motis postremis pricu-
laribus: sequitur similr in motis primis vltibus: siue fuerit vnū siue
plura. Et declarauit qd necesse est vt motor per quē mouet motū
Cōmē. Auer. sup ph. y. f. f.

40

ex se primū nō moueat oīno neq; essentialr neq; accidentalr. **C** Et
 declarauit q̄ idem impole est vt moueat ⁊ moueat eodem modo.
C Vult perſcrutari de moto ex se ſm q̄ est motū ex se: quō mouet:
 ⁊ a quo mouet. ⁊ intendebat hoc: q̄m videbat Platoni q̄ motū ex
 se cōponit ex moto ⁊ motore qui mouet se. **E**t ideo dixit opoz nos
 nunc cōſiderare ꝛꝛ. i. ⁊ intendit per hoc illud q̄ mouet ex se q̄d ma
 niſteſtuz est esse motū. **C** B. d. dicam⁹ igitur q̄ neceſſe est ꝛꝛ. ⁊ inten
 dit per hoc illud q̄ declaratū fuit prius. ſ. q̄ oē motum est corpus.
Et q̄ oē corp⁹ diuidit ſcorpa diuiſibilia ſp. **E**t q̄ ipole ē corp⁹
 diuidi in idiuiſibilia ſic dicūt platonici. **E**t cū dixit: q̄ ē primum
 inuit cām q̄ facit motū eē primum. **S**or⁹. n. q̄ est cōtinu⁹ fuit nece vt
 ſm ei⁹ ſit de nā primum: ⁊ nō ſ nā diſcreri. **E**t cū poſuit hāc ppōne
 dicētē q̄ oē motū est diuiſibile: ſeq̄ vt oē motū ſit corp⁹: ſiue ponat
 mouere ſe: aut moueri a motore alio. **E**t cū veriſicauit hāc cōſecu
 tionē: ⁊ iaz declarauit q̄ ipole est vt idē ſm q̄ est corp⁹ moueat ſe:
 ita q̄ moueat ſe ⁊ moueat eodē mō: poſuit etiā hanc ppōſitionē: ⁊
 dixit: ⁊ impoſſibile est vt aliud ꝛꝛ. i. ⁊ iſte ſermo per ſe intellectus: ⁊
 est prius dicto. ſ. q̄ impole est q̄ aliqd moueat ſm q̄ mouet: ⁊ hoc
 est in motis ⁊ mouētibus que dnr vnioce: ⁊ dixit hoc: q̄ hoc non
 est impole niſi in motorib⁹ que ſunt corpora aut virtutes in corpo
 ribus. **E**t a iō exiſtimauit Plato q̄ mota ex ſe mouent a moto
 ribus abstractis. ſ. q̄ ponebat q̄ mouēs ſe est abstractū: ⁊ q̄ abstra
 ctum est mouēs ſe. **S**ed ſi hoc ſuit ita tunc motus ⁊ mouere illic
 dicent equiuoce cū motu qui est hic. **E**rror contingit Platoni ex
 hoc q̄d opinabat q̄ primus motor in corpore qui mouet ex ſe nō est
 corpus: ⁊ est vera opinio. **E**t opinās est cuius hoc: q̄ omnis motor
 ſiue ſuerit corpus: ſiue nō: moūet niſi moueatur vno modo mo
 tus dicto vnioce. **E**t ſuit impoſſibile apud ipſum vt motor qui
 est corpus moueat ſe. ⁊ ſimiliter qui est virtus in corpore. **E**t tunc
 concludit ex hoc q̄ anima nō est in corpore ⁊ q̄ est eterna cum mo
 ueat ſe. **E**t hoc eſſet verum ſi anima moueret ſe eēntialiter: ⁊ mo
 ueret ſe motu proprio abstractis. ſ. vt intellectus ⁊ intellectus in ea
 eſſent idem: vt declaratū est de primo motore: ⁊ de ceteris motorib⁹
 abstractis. **S**ed iſte motus dicitur equiuoce cum motu qui
 est a motorib⁹ qui ſunt corpora aut virtutes in corpibus: ⁊ oē hoc ma
 niſteſtuz est exercitātibus ſe in iſtis ſcientijs.

Quoz nō contingat ipſuz ſeipſuz mouere: ⁊ ſic q̄
 vtrūq; moueat ab vtroq; ex his manifeſtum est. Neq;
 eniz erit primū mouēs nullum: ſi idē vtrūq; mouebit.
Quōd n. prius est magis est cā mouēdi q̄ ſequēs ⁊ mo
 uebit magis. **D**upliciter. n. mouere erat: aliud q̄d
 q̄d ab alio mouet ipſuz: aliud aut a ſeipſo. **P**roximus
 aut est q̄d longius est ab eo q̄d mouet principio q̄ me
 diuz. **A**mplius nō neceſſe est mouens moueri niſi a ſe
 ipſo ſm accidēs. **E**rgo cōtra mouet alterū. **A**ccipiebā

Sor⁹ q̄ ē
 cōtinu⁹ fuit
 nece vt ſb;
 ei⁹ ſit de nā
 primum ⁊ nō
 de nā diſcre
 ti. **J**d. 2. ce.
 cō. 47. ⁊. 2.
 de gna. t. c.
 62. **J**dē mo
 uere ſe ē im
 pole in cor
 porib⁹ ⁊ in
 virtutib⁹ in
 corpe.
 a **Q**uō Pla
 to exiſtima
 uit. idē mo
 uere ſe.

Sorus aīe
 ⁊ intelligē
 tiarū est eq
 uoce dictus
 cū motu q̄
 est a moto
 rib⁹ q̄ ſunt
 corpora aut
 virtutes in
 corporib⁹.

Quōd prius est
 magis ē cā
 mouēdi q̄
 ſequēs. **J**d
 s. t. cō. 38.

igitur cōtingere nō mouere. **E**rgo erit aliud q̄dem q̄d
 mouetur: aliud aut mouēs immobile. **A**mplius nō ne
 ceſſe est mouēs aliqd ⁊ mouere: ſed aut immobile aliqd
 mouere neceſſe est: aut ipſuz a ſeipſo moueri. ſiquideꝛ
 ſemp neceſſe est motū eē. **A**mpli⁹ aut duꝛ mouet motū
 ⁊ mouebit vtrūq;. **Q**uare calefaciēs caleſcit.

Neceſſe est igit vt illud q̄d mouet ſe ſit q̄dā motor
 ⁊ q̄dā motū. **E**t appet ex hoc q̄d dicem⁹ q̄ illud q̄d
 mouet ſe nō mouet: ita q̄ vtraq; pars erit mouet ab
 vtraq; pte. **E**t n. neutra pars erit motor: prim⁹ / cū
 vtraq; ps moueat ſe. **Q**uā vt ſit cā motōis illud q̄d ē
 prius est dignius q̄ vt ſit cā motionis ꝛsequēs: ⁊ ſiuz
 mouere ad illud est magis. **M**ouere aut ſit duobus
 modis. **Q**uoz vnus est vt motū moueat ab alio: ⁊ ali⁹
 est vt moueat per ſe. **E**t illud q̄d est remotius a moto
 est ppinqu⁹ principio. **E**t et nō ſequit neceſſario vt
 motū ſic moueat: ſi motuz ex ſe nō fuerit per accidens
 mouet vtrūq; eoz reliquū. **E**rgo poſſibile est vt vtrūq;
 eoz nō moueat alterum. **E**rgo eoz vnuz erit motum
 mī: ⁊ alterū motor non motum. **E**t etiā nō est nece
 ſariū vt motor reuertat ⁊ moueat: ſed est neceſſariū vt
 ſit aliqd q̄d moueat: ⁊ nō moueat: aut aliqd quod mo
 uet ex ſe ſi ē neceſſariū vt ſemp ſit mot⁹: ⁊ ſi nō tūc mo
 ueret motu quo moueret: ⁊ ſic calefaciēs caleſceret.

Jd est. ⁊ cum motū ex ſe impoſſibile est vt moueat ſe: ita q̄ motor
 ſi eo ſit motū idēz: neceſſe est vt ſit compoſitū ex motore qui nō mo
 uetur ⁊ ex moto. **Q**uoniā ſi motor in eo fuerit motū: tunc ipſum
 erit primū motuz ex ſe ⁊ reuertet q̄d: vtruz motum in eo ſit motor:
 aut quiddā est motor qui nō mouet ⁊ quiddā motuz. **E**t est mani
 feſtuz q̄ motor a quo mouet motum per ſe nō est corpus: q̄m ſi eſſet
 corpus nō moueret niſi moueret. **S**i **A**riſt. igitur eſt ꝛtentus in
 hac declaratiōe de diſpōne motus ex ſe eſſet ſufficiēs in hoc q̄ intē
 dit. **S**ed q̄ aliqs poſteſt defendere Platonē dicēdo: quid prohibet
 q̄ vtraq; pars moti ex ſe moueat reliquā: ita q̄ mot⁹ eius ſit quaſi
 reciprocatus in ſe. **D**ixit ⁊ apparet ex hoc q̄d nos dicimus ꝛꝛ. ⁊
 intendit eſſentialiter ⁊ nō accidentaliter. **B**. d. tunc eniz ꝛꝛ. i. ſed cuꝛ
 hoc fuerit poſitum ſequit vt neutra earum ſit primuz motum ex ſe.
C. b. d. cum vtraq; moueat ſe ꝛꝛ. i. ⁊ ſequitur vt vtraq; earum non
 ſit primū motum. q̄m vtraq; earuz est dignior vt ſit cā eius ad eā

40

se mouere seipm qd vt sit causa se mouere aliud. Quoniam si mouere aliud est consequens mediante se mouere seipsum et est precedentis: et ratio est econtrario: et est qm vtriusq; eaz mouere seipsum est se mouere aliud. Prior igit duaru motionu est mouere aliud et prius et posterior est mouere se: qd est econtrario ei qd mouet ex se. C. B. d. et motio iam fuit duobus modis et. et demonstrat destructione istius positionis. s. vt duo mota aut plura vtriusq; eoz moueat reliquus essentialiter: ex hoc qd declaratu est qd motu qd inuenit ex eis que mouetur in simul: que sunt duo et plus: est duobus modis. ¶ Quoruus vnus est motu qd mouet ab alio. ¶ Et alteru motum qd mouet per se. Et est illud ad qd perueniunt mota ex alijs. ¶ Et illud qd est remotius a postremo moto. Et est illud qd est propinquius principio qd est motum ex se: est dignius mouere qd propinquius ei. Et in hoc erit imple vt vtriusq; duoz motoz moueat reliquu essentialr. Tunc enim vtriusq; erit motu et motor in simul eodem modo non erit illic vnus motor: prius motu ex se nec postremu motu nec media. Et totu hoc est econtrario ei qd postremu fuit de dispositione in loco. s. s. qz hoc non phibet hoc esse per accidens. s. vt illd qd mouet per se accidat ei vt moueat aliud: dixit: et et non sequit necessario et. i. et euz in motis que sunt hmoi. s. quoz vtriusq; mouet reliquu essentialr non fuerit motum ex se: non sequit vt motu eoz moueat aliud. Hoc enim non est necessarium nisi in medio qd est iter motu ex se: et postremu motu qd non mouet vt declaratum fuit prius. ¶ Et cu omne hoc est sicut narrauimus: tunc non est possibile vt vtriusq; eoz moueat vtriusq; nisi per accidens: et qd vtriusq; eoz sit motu ex se: et hoc est econtrario ei qd posuit aduersarius. C. B. d. ergo possibile est et. i. et cu vtriusq; eoz non mouet reliquum nisi per accidens: pole est vt neutru moueat reliquu: ita qd ex ambobus non fiat motum ex se nisi per accidens: et aduersarius ponit qd motu ex se mouet se ecentralr et semp. ¶ Deinde induxit conclusionem qd demonstrata est prius: et dixit: alteru igit erit motu et. i. et cu motu ex se non pot coponi ex duabus partibus quaz vtraq; moueat reliquu sequit necessario vt coponatur ex duabus partibus quaz altera est motor tantu non mota et alia mota tantum. C. B. d. et etia non est necessarium et. i. et etia non est necessarium vt motor non moueat nisi reuertatur et moueat a se: et tunc moueat siue moueat se per mediu aut sine medio: contigit enim vt calefaciens calefaciat se: et cu hoc est impossibile necesse est si motus est semp vt sit hic prius motor qui non mouet et motum ex se: et si non contingeret sicut dixit qd calefaciens calefaceret se: et tunc calefaceret aliquid: qd est impossibile.

¶ At vero nec primo ipm seipm mouet: nec vna pars nec plures mouebunt ipm seipsuz. ¶ Inuicem quod est totum si mouet ipsuz a seipso: aut ab aliquo q sunt ipsius mouebit: aut totu a toto. ¶ Si quidem igit in mouedo aliqua parte est ipm a seipso. ¶ Hoc vtriusq; erit primu ipsuz seipsum mouens: separatu quidem enim hoc mouebit ipm seipsuz. ¶ Totu aut non: si aut totu a toto mouet: sicut accidit

dens vtriusq; mouebit: hec ipsa seipsa. Quare si non necessarium accipiant que non mouent a seipsis. ¶ Totus ergo aliud mouebit cu immobile sit: aliud aut mouebitur. ¶ Solum enim sic possibile est aliquid seipsum mobile esse. ¶ Amplius si quidem tota ipsa seipsaz mouet. ¶ Hoc quidem mouebit ipsius: aliud vero mouebit. ¶ Ergo totus quidem. a. b. a seipso mouebit et ab. a. primo. ¶ Et impossibile est ena vt nulla pars eius qd primo mouet se nec plures vna mouet seipsaz. ¶ Qm ipsum totus si mouet ex se: aut mouet ab aliqua parte suaru partiu: aut ipsuz totu mouet a seipso toto. ¶ Si ergo mouet ita q aliqua pars eius mouet ex se. ¶ Tunc illa pars est primu qd mouet seipsum: qm ista pars singulariter mouet seipsam. ¶ Illud aut sicut totum non. ¶ Et si illud totus mouet a seipso toto: tunc ista. s. partes etia mouet se per accidens. ¶ Et si hoc non est necessarium neq; ponatur eas non moueri ex se: tunc igit quidda totius mouet et non mouetur: et quiddam mouetur. ¶ Et etiam si aliquid sicut totum mouet se: et quiddam est motor: et quiddam motus. a. b. ergo mouetur ex se et ex. a.

A. mouens.

B. motum.

Tota linea ex seipsa mouet et ab. a. primo.

¶ Ista est declaratio in qua sustentatus est Aris. in hoc qd motu ex se est prius ex motore qui non mouet: et ex moto: non ex moto et motore qui innatus est mouere se vt Plato dicebat. ¶ Expositores aut. s. Thomsius et Alexander inducunt demonstratione sup hoc alio modo existimando ipsam esse breuiorem et certiozem demonstratione Aristo. ¶ Sic enim qd motu ex se non pot euadere a quinq; partibus contradictionibus. s. aut diuidit in duas partes: motore non motu: et re mota. ¶ Aut vt totum moueat se. ¶ Aut vt vtraq; pars moueat vtraq;. ¶ Aut vt pars moueat totu. ¶ Aut vt totu moueat parte. ¶ Et ducunt ad inconueniens in oibus eis eadem via. ¶ Et est qz motor est ipm motum. ¶ Sicut enim qd si totu mouet totu: erit mouens idem cu moto: qd est impossibile. ¶ Et si pars mouerit totu: tunc eadem pars erit in eo motor et motu. ¶ Et si vtraq; pars mouerit vtraq; parte: vtraq; eaz mouebit se: non enim est diuisa iter hoc qd aliqd moueat se cu medio aut sine medio. ¶ Et si dicunt si totu mouerit parte sequit vt totu moueat se. ¶ Et totu hoc est error et deceptio. ¶ Prior. n. accipiunt peccates in hoc

42
 Digressio
 contra Thomsium
 et
 Alex.

Primus error
 eorum.

quod existimatur quod diuisio qua videtur in hac declaratione est diuisio in
traditionibus: et quod demonstratio complebitur quatuor contradictionibus
destruentibus: et remanebit quintum: quod est: quod motus ex se componitur ex mo-
tore non motore: quod non est corpus: et ex motore quod est corpus. Et non est
sicut existimauerunt. Quoniam cum posuerimus quod ipse est ut motus sit ipse
motor: tunc necesse erit ut motus ex se diuidatur in duas partes. scilicet in mo-
torem qui non mouet: et rem que mouet tantummodo. Et sic quod Aristoteles
videtur dicere sunt hic alij modi ab his duobus modis. et poterit aliquis existimare
quod motus ex se forte est secundum aliquam eorum: incipit destruere eos ad confir-
mandum suam demonstrationem: et ideo induxit in unoquoque eorum conclu-
siones quas induxit in prima demonstratione. et si demonstratio eius
esset fundata super modum contradictionis non induceret conclusionem
nisi semel. Et quod existimatio magis apparens est quod utraque pars
moti ex se mouet reliquam per reciprocationem: incipit destruere hoc di-
cendo hoc aut erit essentialiter aut accidentaliter. Et si fuerit essentialiter
conueniet ut non sit in eis motus ex se: et etiam ut aliquid moueat se
quod mouetur. Et cum destruxit duas diuisiones destructum erit ut illud
quod mouetur ex se sit tale. Expositores autem cum destruxerunt diuisio-
nem: que est essentialiter: existimauerunt quod positio esset destructa: et hoc
est secundum peccatum. Et hoc etiam quod dicunt: quod si totus mouet a parte
conueniet ut pars que mouet moueat essentialiter: imo sequitur et ut
illa pars moueatur ex se. Et necessarium est ut destruat ista positio: ut
dando quod questio reuertitur in hoc quod mouetur ex se quomodo mouetur. Et con-
ueniet etiam quod illud quod fuit positum motum primum non sit primum motus.
Et et totum moueri a parte est per accidens. Respondio igitur remanebit
in modo qui est per accidens ipsius esse impositum est enim in rei veritate de
modo secundum quem pars mouet partem. cum nullo modo imaginatur quod pars
mouet totum nisi per accidens. Et remotius est imaginari quod totum mo-
uet partem essentialiter. non igitur utendum istis duobus modis donec diui-
dantur secundum esse essentialiter et accidentaliter: sicut fecit Aristoteles. Sed hoc
non fecit in his duobus modis. neque habuit curam de eis: cum nullus ex-
istimet in primo motu ex se quod pars illius mouet totum: aut quod totus
mouet partem: cum pars mouens debet distingui a parte mota secundum
esse aut secundum definitionem. Et cum ita fuerit: tunc motus ex se diuidetur in
duas partes: in motum ex se: et motum a motu ex se: tunc non imagi-
nabitur quod pars mouet totum: aut quod totum mouet partem nisi per acci-
dens. Et quod isti duo modi qui sunt per accidens sunt manifesti non
habuit curam de eis Aristoteles. sed habuit curam destruere eos in quibus
non bene apparet eos esse per accidens: sicut fecit in partibus que mo-
uent se adiuuicem: et in ponendo quod quilibet pars mouet se: in quo di-
xit: quod si motus ex se fuerit talis: conueniet ut ille partes mouent se per
accidens. Aristoteles igitur non videtur istis modis nisi eis in quibus la-
tet eos esse per accidens: et sunt illi modi de quibus poterit aliquis existima-
re quod aliquis eorum est motus per se. De eis autem de quibus apparet acci-
dentalitas non habuit curam Aristoteles. et sunt quod totum mouet partem. aut quod
pars mouet totum. Si igitur aliquis dixerit quod Aristoteles destruxit
istos modos. scilicet totum mouere partem: et partem mouere totum secundum quod sunt
per accidens. Dicemus ad hoc quod Aristoteles diuisit eos propter hoc quod ac-
cidentalitas est manifesta in eis: et non voluit destruere nisi eos in

Secus error

Totum moueri a parte est per accidens et re/moti est imaginari quod totus mouet partem essentialiter.

Solutio.

quibus accidentalis non est manifesta per se cum hoc: sicut diximus
quod nullus existimat ut motum ex se sit tale. scilicet de eis in quibus acci-
dentalitas est manifesta per se.
Quoniam autem mouet aliud quidem quod mouetur ab alio:
aliud autem cum sit immobile. Et mouet aliud quidem mouens:
aliud autem nihil mouens. Ipsius seipsum mouens necesse
est ex immobili esse: moueri autem: et adhuc ex eo quod moue-
tur: non mouete autem ex necessitate sed quod reuenit. Sit
enim. a. mouens quidem immobile. b. vero quod mouet ab. a. et
mouens quod est in quo est. c. hoc autem quod mouet quidem
ab ipso. b. non mouens autem nullum. Siquidem enim
et per plura media veniet in. c. sit per unum solum omne igitur.
a. b. c. ipsum seipsum mouet. Sed si aufero. c. b. quidem se-
ipsum mouebit. a. quidem enim mouens. b. vero quod mouet
c. aut non mouebit ipsum seipsum neque penitus mouebit.
Et vero nec. b. c. mouebit ipsa seipsam sine. a. b. enim mo-
uet in eo quod mouet ab alio: non quia sui ipsi aliquid parte. b.
b. igitur solum ipsius seipsius mouet. Necesse est itaque ipsius
seipsum mouens habere mouens: immobile autem: et quod mouet:
non aliud mouens ex necessitate. Contacta autem utraque ad-
iuuicem sunt aut ab altero alterum. Si igitur continuum est mo-
uens: quod enim mouet necesse est continuum esse. manifestum est quod
totum ipsum seipsum mouet. Non eo quod ipse aliquid habet omni sit:
ut ipsum seipsius aliquid sit mouere. Sed totum mouet ipsum
seipsum. Motus quidem et mouens: quo ipse aliquid est mo-
uens et aliquid quod mouet. Non. n. totum mouet: neque totum mo-
uet. Sed mouet quidem. a. b. aut tamen mouet. Sed tamen. c. ab
ipso. b. non necio mouet impositum est enim hoc.
Et quod aliquid mouet: aut ita quod moueat ab alio: aut
ita quod non moueatur. Et aliquid mouetur: aut ita quod
moueatur: aut ita quod non moueat omnino. Necesse est
ut illud quod mouet se sit ex non motore: sed est motor
et ex motore: sed non necessario est motor: sed currit secundum
utrumlibet. Sit igitur. a. motor sed non motum: et. b.
motum ab. a. et mouens. c. et. c. moueatur ex. b. et nihil mo-
ueat omnino. Quoniam cum ad hoc peruenimus cum

medijs pluribus vno ponatur vnu medium tm eē. a. b. c. igitur totum mouet se: sed si abstulerimus. c. remanebit. a. b. mouens se. a. enim est motor. z. b. motum. z. c. non mouet se: imo non erit omnino motor: neq; b. mouebit se sine. a. B. enim non mouet nisi qz mouetur ab alio nō a parte aliqua ipsius. a. b. enim solū mouet se. Necesse est igitur vt illud qd mouet se habeat i se motorem: sed est non motum: z motus. Sed est nō motor alicuius necessario dum vtrūq; conuenit cuz reliquo: aut dum vtrūq; conuenit cum reliquo tangit reliquum. C Si igitur motor fuerit continuus: motus vero necessario est continuum. Manifestum. n. est qz tota res erit mouens se. Non qz qdam ipsius est tale. s. mouens se. Sed tota res mouet se. Sed est motum z motor: ita qz quidam eius est motor z qdam est motum. Non enim ipm fm totus mouetur: neq; ipm fm totū mouet: sed mouet fm. a. z mouetur fm. b. tantum.

Motor tm.	Motum z mouens:	Motum tm.
A	B	C
Anima.	Calor naturalis.	Corpus musculi.

43

Et qz. Cum declarauit qz moti ex se quedā pars est motor qui nō mouet z est forma: z quedā pars mouet. C Vult declarare qz oē motum ex se pmutz essentialr cōponit ex parte q mouet tm: z ex parte q mouet: qz pars mota nō est de necessitate pp hoc vt fit motor alterius ptis: sed in qbusdam motis ex se erit motor. s. in eis que sunt nō pma: z in qbusdam nō erit. s. in pms. C Et intēdebat declarare per hoc qz necesse est vt in motis ex se in qbus sunt plura vno moto fit motum ex se pmut: qm si pars mota esset sp motor contingeret vt motum ex se diuideret in ptes partes duabus. Ipse igit ponit has ptes esse finitas z declarat qz motum pmut ex se in talibus cōponitur ex motore z moto tm. C Et cum voluit declarare hoc incepit diuidere modos motoris: z dixit z qz aliqd mouet zē. i. z qz motor est duobus modis aut motor: qui non mouet oīno qm mouet: z ē illud ad qd iducit nos pmut aut motor q mouet qm mouet. C Illud at qd mouet z tē mouet: z nō ē necesse sp vt fit motor: s; forte erit motor z motus: forte erit motū nō motor alicui rei: necesse ē vt motū ex se cōponat ex motori nō moto z ex moto: s; qz nō de necessitate ē motor: z hoc ē qd ē motū ex se pmut. s. qd nō mouet a sua pte. C Illud aut qd mouet ex se pp aliquam ptem ipsius: sicut est dīspō in aīali fm totum.

Et pmut motum in eo est motor: necesse sicut calor nālis qui ē motor z motum in aīali necesse: qm cū fuerit separatus a mēbris q mouentur corrūperetur. Hoc igitur est illud qd intēdebat declarare in s; pmut. s. qz motū ex se cōponitur ex duabus ptribus tm. Quarum vna est motor tm z alia motū: z qz motū ex se cōtinuū nālr si pmut? non fuerit tale: necessario est in eo motor talis. C Et cum. d. hoc dicit exēplū de s;is: z. d. fit. a. zē. i. si igit motū ex se est cōpositū ex motore qui non mouetur. s. a. z ex motore qui mouetur ex. a. plus vno. a. g. vt fit ppositū ex. a. z. b. z. c. C A. aut mouebit. b. z non mouet. e. b. mouet. c. z mouet ab. a. z. c. mouet ex. b. z nihil mouet. C B. d. qm cū ad hoc perueniemus zē. i. z siue illud motū ex se cōpositū: pmutatur cōponi ex motis z motoribus multis: ita qz pmut motor motuet postremū motum cum pluribus medijs: aut cum vno medio: in hoc qd intēdimus declarare. s. qz in oī moto ex se tali est motū ex se pmut qd cōponitur ex duabus partibus tm: z qz illud est motus ex se nō aliqua alia pars ptiā q sunt in illo. B. d. ponat igit esse per vnu mediū tm. i. z cum nulla dīa est in hoc qz ponatur mouere cū pluribus medijs finitis: aut cū vno medio ponat mouere cū vno medio s; ponat cōponi ex tribus. medium. n. vnum existit in tali numero. C B. d. a. b. c. igitur totum mouet se. i. z cū posuerimus qz mouēs se mouet ptem postremam ipsius. s. a. manifestum est qz illud ex se motum cōponit ex. a. z. b. z. c. C A. g. qz musculus est motum ex se: z cōponitur ex tribus. s. ex corpore musculi: z est postremum motum: z ex calore nāli q est motor: z motum: qz trāsīt in neruis: z aīa mouente que est forma in illo calor nāli. C B. d. sed si igit abstulerimus. c. zē. i. sed si abstulerimus. c. ex hoc moto ex se qd cōponit ex. a. b. c. tunc remanebit illud qd cōponit ex. a. b. motū ex se. C Et cum dixit: qz illud remanēs cōpositū ex. a. b. est illud qd in rei veritate mouet se: z dicit cāz in hoc z dixit. a. enim est motor zē. i. z sequitur necesse vt illud qd mouet se sit cōpositū ex. a. z. b. C Quia. a. ē motor. cū sit necesse vt mouēs se hēat motū. z. b. ē pmut motū ab. a. C. aut nō ē motus: qd ē necesse inueniēdo motū ex se. s. qz. c. nō est pars que mouet ab eo: z hoc intēdebat cuz dixit: z. c. non mouet se zē. nō est illud quod mouet se: nec est motū qd est in illo qd mouet se: cum sit declaratum qz illud qd mouet se cōponit ex duobus. s. a. z. b. Et. c. forte nō erit oīno motor: z remanebit residuū motus ex se. s. illud qd cōponit ex a. z. b. C B. d. neq; b. c. ēt mouet se sine. a. id est neq; possumus etiā dicere qz. b. z. c. est illud qd mouet se sine. a. C Et intēdebat pclude re diuisionem. C Qm non possumus dicere: qz illud qd pōit ex. a. z. b. z. c. est illud qd mouet se: qm si auferet. c. remanebit. a. b. mouens se. C Neq; et possumus dicere hoc in solo. a. A. enim nō mouet sine. b. C Neq; in solo. b. sine. a. qm necesse ē vt. b. hēat motore. Remanet de necessitate vt illud de qz dicimus mouet se sit cōpositū ex. a. z. b. C Et cū narrauit qz. b. nō est mouēs se: z dicit cām in hoc z dixit. b. enim mouet qz mouet zē. i. z. b. nō ē motū ex se. qz posūtū fuit moueri ex alio s. ex. a. nō ab aliqua pte in ipso: qm si moueret ab aliq pte in ipso: tē illa ps ēt mouēs se. C B. d. qm. a. b. solū ē illud qd mouet se. i. qm illud qd cōponit ex. a. b. ē illud qd ē necesse vt moueat ex se z intēdebat qz. b. nō fuit posūtū in pōne diuidi in pte q est motor nō motū:

Calor nālis est motor z motū i aīa li. Id. s. c. 37. z. 7. ph. c. p.

Aīa est forma i calor nāli. Id. 7. me. cō. 31.

z in pre q est motum: sed posuimus. a. motorem z. b. motuz. Et cā
posuit oīa ista dedit p̄conem z dixit: necesse est igit̄ zc. declaratum ē
igit̄ ex hoc q̄ illud qd̄ ē motū ex se in rei v̄itate cōponit̄ ex motore q̄
nō mouet̄ ex p̄ moto. P̄ Jā igit̄ p̄clufit̄ illud qd̄ int̄debat̄ de clare: z
est: q̄ motū ex se cōponit̄ ex duabus p̄tibus. s. ex motore non moto:
z ex moto qd̄ nō mouet̄ de necessitate. C. B. d. vuz p̄uenit̄ vtrūq̄ res/
liquor̄: aut t̄agit̄ ip̄m. i. q̄ nō seḡt̄ vt̄ motū moueat̄ de necessitate. vuz
mouet̄ a suo motore. Ita. n. cōcomit̄tia erit ex duobus. in p̄ aut̄ez
moto erit dū fuerit̄ p̄ueniētia inter ip̄m z motoz. In medio aut̄ dū
t̄agit̄ tertium. Sed iū aut̄ necesse est vt̄ t̄agit̄ corpus. Pr̄mus aut̄
moto: necesse est vt̄ p̄ueniat̄. C. B. d. si igit̄ moto: fuerit̄ p̄tinuus zc.
i. si igit̄ p̄mus moto: ē de nā p̄tinui: q̄ ē in p̄tinuo in rei v̄itate qd̄
est motum: manifestuz est q̄ totū est in toto p̄tinuo moto nō in q̄dā
eius. Qm̄ nō posuimus ip̄m p̄ sua p̄tinuitatē cū aliqua p̄te eius: s̄
cū toto: z cū ita sit totū ex se est motoz p̄m totuz: sed nō eodē mō: s̄
moto: p̄. a. z motū p̄. b. Et dixit. si moto: fuerit̄ p̄tinuus quis
p̄mus moto: non est v̄tus in corpore: ita q̄ diceret̄ p̄tinuum p̄ nāz
p̄tinui cum ip̄o. s. corpore. C. B. d. sed est motum z motoz zc. i. non
p̄tinuum. s. q̄ in eo est motoz: z motum insimul: sed est sicut. d. mo/
uens p̄m. a. z mouetur p̄m. b. tantum.

Dubitatiōem aut̄ h̄z si auferat̄ aliquid quis ab ip̄so
a. si p̄tinuū sit mouēs quidē: imobile aut̄: aut ab ip̄so. b.
qd̄ mouet̄. Reliqua ergo mouebit̄ ip̄suis. a. reliqua at̄
ip̄suis. b. mouebit̄. Si hoc est non erit que p̄mo mo/
uet̄ a seipsa que est. a. b. Remota ent̄z p̄te ab .a. b. ad/
huc mouebit̄ seipsam reliqua. a. b. potētia nihil p̄hibet
vtrūq̄ aut̄ alter̄z id̄ in quā qd̄ mouet̄ diuisibile eē. Actū
aut̄ indiuisibile. Si aut̄ diuidat̄ non ē h̄is est eandēz
potētia. Quare nihil p̄hibet̄ z in ip̄sis diuisibilibus po/
tētia p̄imum vnum esse. C. Manifestū igit̄ ex his: qm̄
est p̄mum mouens imobile. Siue enim hoc stet̄ max
qd̄ ab aliquo mouetur ad imobile p̄muz. Siue in quo
mouet̄ qdem: ip̄m aut̄ seip̄m mouēs z stās. Utrobiz
accidit̄ p̄mo mouēs in oībus esse motis imobile.

Et querit̄ in hoc si ex. a. si fuerit̄ p̄tinuum: z ē moto:
nō motū: aut ex. b. qd̄ est motū diuinuat̄ aliqd̄: vtrū il/
lud qd̄ remanet̄ ex. a. sit moto: z illud qd̄ remanet̄ ex
b. sit motum. Qm̄ si hoc fuerit̄: tūc. a. b. nō erit̄ p̄muz
motum ex se. Qm̄ ex. a. z. b. auferet̄ aliqd̄ z reliquuz z
mouet̄ se. Dicamus igit̄ ad hoc q̄ non est inopinā/
bile: vt̄ vtrūq̄: aut̄ alter̄z. s. motū sit i potētia diuisibile.

Hic h̄t̄ tex/
tus exp̄lluz
z cōmentū
p̄tranegan
tes dari mi
nima p̄silia

In actu aut̄ nō. Sed si fuerit̄ diuisum tunc nā eius non
erit illa eadē nā. z iō non est inopinabile: vt̄ in diuisib̄
libus sit in potētia aliqd̄ p̄muz. Apparet igit̄ ex hoc
q̄ p̄mus moto: nō est motum. Qm̄ si motum cessabit̄
z mouet̄ ab aliquo p̄ueniet̄ ad p̄muz motoz q̄ nō mo/
uet̄. Et si perueniat̄ ad motū: sed istud mouet̄ se: z fa/
cit̄ ip̄m quietescere. Sequitur ex illo modo: z ex isto insi/
mul: vt̄ p̄imum in omnibus motis sit non motum.

Cū declarauit̄ q̄ motū ex se cōponit̄ ex motore nō motoz: z ex moto
qd̄ nō mouet̄ de necessitate. Et q̄ si mouēs inueniat̄ cōposituz ex
pluribus vno motoz necesse est vt̄ dissoluat̄ in motū ex se p̄muz. s. in
illud cui est p̄rium vt̄ p̄mum motum in ip̄o non moueat̄ de necessi/
tate. Motuz. n. ex se: q̄ ē duobus modis. B. d. s. in q̄ p̄mū motū
a p̄ motore mouet̄ de necessitate. Et mō in q̄ p̄mū motū nihil mouet̄ d
necessitate. Incepit̄ dubitare de hoc. s. in motū p̄mū ex se eē. P̄oc
enim aliqs dicere q̄ non est impole vt̄ p̄mum motum p̄ se sit̄ meq̄z p̄
mus moto: qm̄ motum est p̄tinuum p̄ se: z moto: ē est p̄tinuus: q̄
est in p̄tinuo: z p̄tinuū diuidit̄ sp̄ in diuisibilia. Et iō dixit: z q̄rit̄
de hoc zc. i. z querit̄ in hoc qd̄ diximus. s. q̄ mouēs se p̄muz est qd̄ cō
ponit̄ ex motore nō moto z ex moto indiuisibill. i. nō moto: tali mō.
P̄oc. n. aliqs dicere q̄ si ex motore q̄ nō mouet̄ (si moto: sit de nā
p̄tinui) q̄ est foza p̄tinui diuinuat̄ aliqd̄: aut̄ ex moto cū de necessitate
sit de nā p̄tinui aut̄ ex motore (si accidit̄ ei p̄tinuitas) remanebit̄ re/
siduum motum ex se: z sic non erit hoc mouēs seip̄m p̄muz meq̄z mo/
to: p̄mus. Et hoc int̄debat̄ cū dixit: qm̄ si hoc fuerit̄ zc. C. B. dedit̄
solonem z dixit. dicamus igit̄ ad hoc zc. i. dicamus igit̄ soluendo
q̄ non est remotum vt̄ vtrūq̄ sit diuisibile in potētia in infinitum:
si vtrūq̄ fuerit̄ p̄tinuū aut̄ alter̄z. s. motū. si non fuerit̄ positū q̄ mo/
to: est de nā eius cui accidit̄ p̄tinuitas: z est m̄alis vt̄ declaratum est
in actu: aut̄ est impole. C. B. d. s̄ vt̄ diuidat̄ zc. i. z est impole vt̄ mo/
tum diuidatur in actu in infinitum: z s̄l̄r moto: qm̄ tunc diuisio p̄
ueniet̄ ad hoc q̄ eoz nā corrupetur. U. g. q̄ si p̄mum motuz ex se fue
rit ignis iste demonstratus: z a quo auferemus partē z postea aliā:
z postea aliam perueniemus ad tale quantitātē q̄ si diuidat̄ corrupet̄

44

ignit̄cu minima q̄ritas ignis sit d̄terminata. Et similt̄ ē de aiali
anulo ex q̄ si diuisa fuerit̄ aliq̄ps remanebit̄ residuū nō motuz ex
se: cum ista diuisio non p̄cedat in infinitum manifestum est hoc eē
motum ex se p̄mum z motozem p̄mum. Et tale motū eē posuit̄ p̄
p̄ncipio: i p̄ncipio septimi ad clarādū q̄ oē motū h̄z motozē. C. B.
d. z iō nō ē iopiabile zc. i. z iō nō ē ipole vt̄ diuisibilib̄ in potentia
sit aliqd̄ p̄mū: s̄z q̄ ē i potētia nō sit in eis p̄mū: s̄z ē necē h̄ eē p̄i
mū: si nō nō eēt̄ mor. Et dixit in motore. Qm̄ p̄mū motozes
ap̄ ip̄z sunt duob̄ mōis. s. moto: m̄alis. i. q̄ constituit̄ p̄re motū: z hoc
ē in reb̄ gnābilib̄ z corruptibilib̄. Et moto: nō m̄alis: z hoc si d̄
p̄tinuū nisi p̄ accis. Lot̄. v̄itas. n. eēntialr̄ ē ipolis in oī moto p̄io
qm̄ ē nō corpus. Nō. n. loq̄ in hoc loco nisi in moto ex se simplr̄. In

Simila q̄rit
tas ignis ē
d̄terminata.
Id̄ ifra. 62.
Id̄. 6. ph.
32. 49. 59.
91. Id̄ez p̄
phy. 36. 37.
38. Id̄. 2. de
aia. 41. 97.
z p̄ cc. 116.

motu aut ex se qd est impote esse in toto prim' motu: manifestu est qd no di' p'imum oino: q' no mouet neqz essentialr neqz accidentalr: & hoc no accidit nisi in motorib' qui p'stituunt p' re mota ab eis sicut in animab' a'aliu. Principia aut p'ima q' sunt in motis ex se eter' nam motor in eis no est diuisibilis: neqz essentialr neqz accidentalr. C. d. d. appet ex hoc igit' r. i. z cu' manifestu sit q' motu ex se no p' diuidi in infinitu: manifestu est q' in motis ex se est talis motor. s. q' no mouet oino. C. d. d. dicit modu ex quo appet hoc: r. d. qm' si motu cessabit r. i. si mouet ex se no ex alio: z hoc int' d'ebat cu' d. cessabit z o' motu moueret ab aliquo puenit in hoc motu ex se ad motore q' non mouet. Qm' si coponit ex plurib' vno motu: necesse est puenire ad motore q' no mouet: z q' tale no est mediu inter motore q' no mouetur in eor: z inter motu: z ideo dicit: cessabit cito. C. d. d. z si pueniat ad motu r. i. z si motu positu no mouet se: s' pueniat ad motu mouet: sequit' necessario ex illo motore z ex isto: vt hic sit prim' motor qui no mouet. C. Et quasi diceret: z q' o' motu no fugit alteru istoz. s. q' aut erit motu ex se: aut ex alio: z motu ex alio puenit ad motu ex se: z motu ex se h' motore q' no mouet. Sequit' ex utroq' mo vt o' motu h'eat motore q' no mouet. i. q' o' motu reducunt ad tale motore: aut ad vnu: aut ad ples vno. C. Et dicit: est illud qd mouet se z facit ipm gescere: q' iam accepit in descriptoe moti ex se: qd est illud qd h' gescere ex se: z in hoc differt motu ex se fm sua opinionem z a motorib' corporu simpliciu: cu' ista existiment moueri per se.

ostendit q' primuz mouens est incorruptibile: nec mouetur per se: nec per accidens. Cap. 5.

Quonia autem opz motu semp esse z no deficere: necessariu est aliqd esse qd mouet p'imum. Sine ergo vnu sit/aut plura: z primuz mouens imobile est.

Et q' motor necesse est vt sit semp: z nuqz deficiat. Sequit' necessario vt sit hic aliquis prim' motor siue vnu siue plura: z q' prim' motor no sit motu.

Cu' b'clarauit in sexto q' est ipote q' motor etern' sit nisi circularis, z Et b'clarauit in principio septimi q' o' motu h' motore. z Et postea declarauit in illo tractatu q' mota mouetia se adinuicem in loco reducunt ad motu ex se. z Et declarauit in principio istu' tractat' q' nuqz motor deficiet neqz in p'terito neqz in futuro. C. Sequit' ex hoc q' prim' motor ex se ad qd reducunt o' motu ex se in loco sit eternu. C. Et si no esset ipote vt motor deficeret in aliq' hora cu' ipm sit ca' illi'. C. Et q' pp' hoc necesse est vt sit hic vnu motor etern': z est ille fm quez mouet istud motu p'imum. C. d. d. post hoc qdnes cotingetes in hoc z vidit q' necesse est iterare p'scrutationem de motu in hoc tractatu: z coplere sermonem de hoc quib' vsus est in sexto z septio. C. Et vlt' vidit q' melius est p'gregare illud totu: z declarare q' remanet ad declarandu de disp'one entiu in motu z q'ete: z declarare q' motor sit iste motoris:

Motuz ex se in aali' bus differt a moto ex se in corp' rib' simpli' cibus.

45 Continuat dicta dicen dis reme' morado se/ re oia q' di' tra sunt.

motor illius sit in ma aut no in ma. C. Et incepit diuidere entia in o' s' disp'ones que ipote est vt existiment esse fm ipas in motu z q'ete. C. Et postea dissoluit qdne p'tingete in hoc q' o' motu h'z mo/ toze ex motorib' corporu simpliciu: z declarauit q' ista no mouentur ex se. C. d. d. d. declarauit q' oia mouetia que mouent in loco reducunt ad motu ex se. Et postea declarauit q' motuz istud z motor coponit ex vno moto z ex p'rio motore qui no mouet. C. Et cu' copleuit hac declarationem p'fecte z est illa qua' declarauit in septimo no p'fecte: qm' illic no declarauit q' p'imum motu debet coponi ex motore q' non mouet: z ex p'rio moto. Reuersus est etia ad illud qd declarauit in principio istius tractat' s. q' nulla est hora in qua deficit mot'. ad coclu/ dendu illaz eandem coclusionem qua' cocludit in principio istius tractat' tus. z hoc qd declaratu fuit in eo q' motus nunq' deficit: z ex illo qd declaratu fuit in septimo. s. q' mouentia que mouentur in loco re/ ducunt ad motu ex se. Qm' illa p'lo p'fecti' appebit hic cu' sermo de p'ponib' sup' quas fundata est declaratio est p'fectior: in h' tractatu: z p'lo est q' e' hic mot' vnu etern'. C. Et q' oia ista sunt sicut narraui/ mus: reuersus est ad p'ma p'pone qua' verificauit in principio istu' tra/ ctat' z. d. z q' motor r. i. z cu' declaratu sit q' oia mouetia q' mouet' reducunt ad p'p'iu motu ex se: qd coponit ex p'rio motore: z ex moto/ re q' no mouet. Et ia declaratu est q' in nulla hora deficit mot': neces/ se est vt prim' motor ad que reducunt alij mot' sit eternus: z sit ab/ solutus ab omni transmutatoe: z vt motu ab eo etia sit absolutuz ab o' transmutatoe: nisi a motu in loco: z siue ille motor q' est talis siue/ p'vnu aut plures. C. Et fuit necesse vt ipse no gescat a mouere: nec illud qd mouet ab eo a motor q' e' ca' motu. C. Et dem'ratu e' q' motor nuq' deficit: z si ille motor aliq' hora no moueret: tunc diceret mot'. C. Et fuit necesse et vt no sit transmutabile: neqz e' essentialr neqz acci/ dentl'. Qm' si ita e' tunc e' motor p'vno illo. Et cu' manifestu sit eternu e' motore z motu ab eo eternu: qm' si no e' eternu: t' motor moue/ ret ab eo p' accens: z sic e' illuc motor p'vno illo: z nec e' vt sit h' motor etern'. Vlt' n' aut iste motor est vnu aut ples: p'scrutandu e' i' alia scia.

Cum quidqz igit' p'petuu esse imobiliz quide mouen/ tinz: nihil p'tinet ad eam que nunc r'one. Quonia autem necessariu est aliqd esse imobile quide ipsum ab om/ ni exterius mutatione: z simplr z fm accidens: motiuu autem alterius manifestu est z hoc considerantib'. Sic autem: si a aliquis velit: in quibusda' cotingetes: q' sint aliqui z aliquado no sine generatione z corruptioe. Fortassis enim est necessariu si aliquid impartibile aliquado qui/ dem est: aliquado autem no sine mutatione: aliquando quide esse aliquado no esse omne tale. Et principioz quide immobiliu: motioz autem quedam aliquado q' dem esse: aliquado aut no esse contingere ponat. Sed

Nota q' r' de claratio se/ primi e' im/ p'fecta. C. d. de p' huc et 4. ce. co. 25

Exp' text'

lib. 12. de ca. r. c. 44 z inde

nequaquam omnia talia esse posse est. Manifestum enim est quod quedam ipsa seipsa mouentibus inest ipsius quod est aliquod quidem esse: aliquod autem non esse. Ipsum quidem enim seipsum mouens necesse est omne magnitudinem habere: si nihil mouet inpartibile. Mouens autem nulla necessitate est tale. Ipsum igitur aliquod quidem fieri: aliquod quidem corrumpi. et hoc esse continue: nulla causa est immobiliu quidem: non semper autem entium eorum que sunt. Nec iterum semper quidem hec mouentium: horum autem altera. Ipsa autem semper et continui: nec unumquodque ipsorum semper causa est: nec omnia. Hoc quidem enim sic se habere perpetuum et ex necessitate est. Omnia enim infinita et non simul omnia sunt que sunt.

Cur autem unumquodque mouentium que non mouentur sit eternum non est intrinsecus modo ad oppositum. Quomodo autem necesse est ut sit hic aliquid quod in se non sit motus: et sit absolutum ab omni transmutatione simpliciter et per accidens: quod mouet aliquod aliud declarabit hoc modo. Nonat igitur hoc esse posse in quibusdam sit quandoque et non sit quandoque sine generatione et corruptione. Dignum est enim illud quod non diuiditur quando fuerit quandoque et non fuerit quandoque: ut esse cuiuslibet talis aut non esse sit necessarium ut sit sine transmutatione. Nonat igitur quod posse est ut quedam principia etiam que sunt non mota sed sunt mouentia sint quandoque et quandoque non sint. Sed non est posse ut omnia sint talia. Manifestum est enim quod hic est alia causa eorum que mouentur in eis eorum queque: et non eis eorum queque. Omne enim quod mouet se necesse est ut habeat magnitudinem: cum illud quod non diuiditur non mouet. Motor autem non sequitur aliquo modo ut habeat magnitudinem. Causa vero in hoc quod quedam generantur et quedam corrumpuntur: et hoc esse perpetuum non est unum eorum que sunt non mota: sed non sunt semper in eis: ita quod illa moueant semper et per hoc moueant alia. Ad enim est tale nec non unum huius neque omnia erunt causa rei perpetue continue. Ista enim dispositio in quibus sunt ista sunt eterna necessaria. Ista autem omnia sunt infinita: sed non omnia existunt insimul.

Et declaravit quod necesse est ut sit hoc motus ex se eternum compositus ex motore quod non mouet et ex moto eterno. Et ut aut unumquodque et incedit alias aialium que sunt hic. iste enim sic mouet et non mouentur: et quod in eis est existens. Plato enim dicit quod de mouens se est eternum: et alia apud ipsum est eternum. Et quod ista perscrutatio magis pertinet ad perscrutationem de alia: dixit quod non intrat motus sermonem hunc. Et intendit quod ista perscrutatio est alia ab illa. Et in libro a quo extraxit verbum Ari. inuenit tales istam (si aut unumquodque mouentium quod non mouent fuerit aliquid eternum non intrat hunc sermonem). id est querere autem utrum una anima sit eterna aut omnes sunt generabiles et corruptibiles non pertinet ad hunc locum: et hoc est quasi melius: quam quedam partes anime videntur esse generabiles et corruptibiles: sed dubitat in eis in motore quod dicitur intellectus. Et in libro Themistii inuenimus loco istum: quoniam autem omne eternum mouet ita quod non mouet non intrat hunc sermonem. Et est tertius sermo a predictis. Et dicitur quoniam autem necesse est et cetera. quoniam autem necesse est ut sit hoc motor qui non mouet absolutus ab omni transmutatione simpliciter. sed essentialiter et accidentaliter: quod mouet aliquid aliud semper: et est primum motum ab ipso ut declaratum est a predictis: et declarabit et hoc modo. Et intendebat per hoc quod dixit aliquid aliud quod in se non mouet: motore qui non mouet qui est altera duarum partium moti ex se. Et intendit per hoc quod dixit absolutus ab omni transmutatione quod non accidit ei aliquis modus transmutationis: nec generatio nec corruptio nec alteratio nec augmentatio nec diminutio: nec motus localis. Et cum dixit simpliciter et per accidens: forte intendit per simpliciter illud quod est commune ei quod est essentialiter et accidentaliter. Transmutatio enim simpliciter diuiditur in essentialiter et per accidens: sicut in hanc exponem dixit rememorationem de altero duorum modorum: in quos diuiditur transmutatio simpliciter: et tacuit reliquum. scilicet per accidens: huiusmodi qui est per accidens: et tacuit modum qui est essentialiter. Et forte intendit per simpliciter essentialiter. Transmutatio enim simpliciter est essentialis cum sit transmutatio vera: transmutatio autem non simpliciter est accidentalis. Sicut per accidens de transmutatione in se: non simpliciter de transmutationibus ceterorum predicamentorum. Et intendit per hoc quod dixit quod mouet aliquid aliud: partem que est primum motum quod est secunda pars primi moti ex se. Et cum voluit hoc declarare alio modo a predicto: dixit nonat igitur quod sit posse in quibusdam et cetera. et nonat quod quedam istorum mouentium que non mouent inueniantur queque: et queque non: non sicut modum que generantur queque essentialiter: aut corrumpuntur cum non sint corpora: sed que esse et non esse eorum sequitur illud quod generat et corrumpit essentialiter. Et cum narravit quod sit posse esse ponitur in quibusdam motoribus que non mouent: incepit narrare quod sit ipse esse ut sit in se. scilicet ut sint generabilia et corruptibilia per accidens: et dicitur sed non esse posse et cetera. scilicet si posuerimus omnia mouentia que non mouent esse talia non erit posse. Et incepit declarare quod sit esse ipse esse in omnibus: et dixit manifestum est enim. et cetera. appetit enim ratione quod necesse est ut sit hic aliquid mouens se: ita quod ipse sit causa in se quod quedam mouentur se: mouet queque: et queque non: et hoc erit sicut diuersitate hinc dispositio ad ea in per pingrate et remotionem. scilicet loco. Et quod ista potest non potest esse in eo quod mouet se: nisi sit corpus. quod non est corpus non mouet: dicitur causa per quam fuit ista positio potest. scilicet ponere quod primum mouentium se est mouens se eternum. Et dicitur omne mouens se et cetera. et dicitur quod principium mouentium istorum que sunt queque: queque non: dicitur esse mouens se. scilicet compositum ex motore quod non mouet.

Prima expō.

Secunda expō.

Transmutatio in se est simpliciter: in re ligō predicamentis est non simpliciter. id est 5. phy. t. c. 7. Et per 8 gener. t. c. 11. Et per phys. t. c. 62.

eterno: & ex moto ab ipso eterno. **C** Quia si posterimus eam istius est
 inoto: & eternum sine moto eterno: non possemus dicere quomodo erit causa
 eius quod est quicquid: & deficit quicquid. Si igitur dixerimus quod mouet se: erit
 hoc possibile: quoniam tunc erit corpus: & secundum suam propinquitatem & remo-
 tiones a re erit causa ut agat in ipsa dispositiones contrarias. **C** Et hoc est casus
 per quos inter se in hoc loco: & id est, motor aut non est necesse aliquid
 modo ut habeat magnitudinem: & intendit quod est motor: & non motum. Omne
 enim corpus non mouet in loco nisi moueat: ut positus est in septimo.
 Et cum narravit quod necesse est ut sit hoc aliquid mouens se semper
 quod sit causa inesse ea que mouent se quicquid: & non inesse quicquid: incepti notati-
 ficare consecutionem in hoc & dicitur, causa autem in hoc est quod quedam res, id est, quod est
 manifestum per se quod motus ex se que sunt huiusmodi quedam generant: & quedam
 corrumpunt: & hoc inuenit semper in eis: non possumus ponere causam esse in
 hoc eterna: unum eorum que mouent ex se: & non sunt perpetue cause.
B. d. ita quod ista moueat se semper, id est, ita quod ponamus quod unum eorum que
 mouent se: aut plura uno moueant se semper: & per hoc mouent alia & per
 continuationem & perpetuitatem. **B. d.** quod enim est tale res, id est, necesse est causa
 generatio & corruptio eorum que sunt apud nos perpetue sunt ponere
 motum ex se semper: quoniam nullum eorum que mouent ex se que sunt generabilia
 & corruptibilia: nec omnia possunt esse causa rei perpetue continue. **B. d.** de
 dicitur causa per quos fuit necesse ut ista generabilia & corruptibilia non sint
 quedam cause quorundam: sicut potest aliquis dicere. **U. g.** quod homo generat
 semper ab homine: & equus ab equo. & dicitur, ista enim sunt dispositio res, id est, & impositio est
 ut ista dispositio perpetua sit in eis per unum eorum, unumquodque enim eorum
 est corruptibile: & non est et possibile ut hoc sit in eis ex seipsis, id est, ut
 quedam sint cause quorundam essentialiter. **Cause n.** que sunt essentialiter
 necessitate sunt finite & insimul, & ista non sunt talia. Et hoc intende-
 bat cum dixit: ista autem omnia sunt infinita & non sunt insimul. **C** Quoniam
 autem ista sunt perpetue generationis & corruptionis: manifestum est per
 hoc quod declaratum est huiusmodi quod est huiusmodi motus primus eternus qui continet
 totum. **C** Et hoc apparet et per se, quoniam si esset possibile ut homo genera-
 retur a non semine hominis: tunc de necessitate ille homo diceret homo equi-
 uoce cum isto homine. **C** Quia quomodo materia fuerit diuersa: diuersabitur & formas
 & si non essent huiusmodi materie proprietas forme proprie: & tunc quodlibet
 generaret a quolibet & in quolibet. Et tunc videretur materia esse otiose & in-
 perflua. **C** Quia si esset possibile ut homo generaretur a terra sicut vermiformis
 tunc aut esset necessarium aut in maiori parte aut in minori parte. Et
 si esset necessarium: tunc homo non generaretur ab homine omnino. **C** Et si esset
 in maiori parte: tunc homo generaretur ab homine in minori parte. Et sic hoc
 esset casualiter. **C** Sed si hoc esset in minori parte, scilicet, casu. Tunc eadem
 species inueniret naturam & casum. Et quod sit casu semper est oppositum ei quod sit natura.
C Et et si ita esset: tunc comparatio & respectus causarum ad causata non
 esset: & sic auferretur natura necessarium. **C** Et et declaratum est quod illud quod sit
 casu sit a causis inueniendis per aliquam causam naturalem & in maiori parte quod
 impediunt ab inueniendis causatum ab eis: quod non est inueniendum fieri ab
 eis. **C** Et cum ita sit: necesse est si homo generaretur casu ut generetur a
 causis que fuerunt per aliquam speciem & impediabant a generatione illius
 speciei. Et id est, cause eius quod est casu non sunt terminate. **C** Et cum ita
 sit: esset possibile ut homo generaretur ex semine asini aut semine equi
 & videretur

Bigressio.

Quia materia
 sit diuersa
 diuersabitur
 & forma. Idem
 4. ce. c. 37.
 2. 8. me. te.
 co. 11.

Prima ratio.
 Secunda ratio.
 Tertia ratio.
 2. phy. tex.
 co. 48.

et videretur ex infinitis materiis. **C** Et ideo nulla species inuenit casu. Sed
 illa que inueniuntur casu sunt monstruosa non naturalia. **C** Et totum hoc
 manifestum est per se. **C** Sed diximus ista contra negantes hoc esse manifestum
 sicut Aristoteles dicitur, qui dicit posse esse hominem generari a terra: sed con-
 ueniens in matricibus iste sermo ab homine qui dicit se scire est valde
 fatuus. **C** Si igitur dicatur quod non apparet ex istis generabilibus quod sunt
 eterna nisi secundum preteritum: & demonstratio non complebit nisi ponantur eter-
 na in preterito & in futuro. **C** Dicemus ad hoc quoniam cum declaratum sit quod
 impossibile est ut deficiat in preterito infinito: declarabitur quod est impossibile in-
 eis: ut deficiant in futuro. **C** Quia si deficerent in futuro deficerent in
 preterito infinito. **C** Quia illud in quo est potentia infinita non est deter-
 minatum magis ad unum terminum quam ad aliud: & si deficerent in preterito non
 essent nunc: ergo impossibile est ut deficiat omnino. **C** Si igitur aliquis dixe-
 rit quod cum declaratum sit de natura istorum quod nunquam deficiunt genere quid
 indigent motore & moto que non deficiunt secundum individuum. **C** Et si in-
 digent hoc de necessitate: quomodo. **C** Dicemus ad hoc quod ista indigent mo-
 tore extrinseco eterno ut largiatur eis esse neque per perpetuitatem: quoniam si
 ista non haberent causam primam in motu tunc non essent: & si essent esset posse
 ut deficerent: quoniam quedam essent tunc cause quorundam per accidens & quod
 est per accidens non est semper nec necessarium. **C** Quomodo autem indigent de ne-
 cessitate motore ex se extrinseco qui semper moueat: aut qui continet
 rotam. **C** Dicemus quod motus generabilia manifestum est quod indigent apud
 generationem motore ex se. **C** Quia in eis non est ex seipsis, id est, quod quedam
 non generant quedam: & ideo esse istorum non fuit perpetuum. **C** In generabi-
 bus autem generans propinquum est in ipso: id est, fuit eternum, id est, quod generans in
 istis non dat nisi principium generationis. **B. d.** dimittit generabile quomodo per
 ciatur sua generatio: necesse est ut sit hic completus illud generatum ex se per
 principium quod est in eo: & per se ipsum: & hoc erit largiendo calorem sicut
 calorem que largitus est primum generans. Aut conseruando illum in calo-
 rem per que generatum fuit generatum ex se. **C** Quomodo que admodum
 motus in loco hoc ex se indiget motore extrinseco: ita est in genera-
 bilibus ex se. **C** Et cum ita sit necesse est ut non compleatur gene-
 ratio alicuius eorum que generant semel sit illic generans extrin-
 secum preter generans propinquum quod est in ipso generato per quod ge-
 neratum fuit ex se, id est, quod dedit principium generandi. **C** Et quod generans
 extrinsecum est alterans necessario necesse est secundum quod sequitur ut altera-
 tio eius sit alteratio temperata, scilicet, similis calorem naturali per que com-
 pletur illud ens: Necesse est ut alterans cum alterato non sit in eodem
 situ in toto tempore crementis: sed quandoque appropinquat ei: & quicquid
 remouet ab eo: ita quod generatum acquirat ex hoc unum calorem in for-
 ma in toto tempore huiusmodi cremeti. Et cum ita sit necesse est ut alterans
 appropinquet quandoque alterato & remoueat quandoque ab alterato.
 Et cum ita sit si erit motus in loco. **C** Et omne motum in loco reducitur
 necessario ad motum ex se: ergo necesse est ut extra ista generabilia
 sit motus ex se: aut unum: aut plura uno: quod semper mouet. **C** Et non
 sequitur ex hoc ut appropinquet & remoueat: sed & secundum quod agit duo
 contraria insimul, scilicet, generationem & corruptionem. **C** Cum igitur decla-
 ratum sit quod ista indigent in sua generatione motore ex se extrinseco
 & posterimus quod generatio istorum est eterna: necesse est ut istud mo-
 Comē. Auer. sup phis. 72

Nulla species
 est a casu. id est
 7. me. c. 22.
 Uide simile
 contra Aristoteles.
 meta. c. 15.
 Dubium.
 Solo.
 Illud in quo
 est potentia
 infinita non est
 magis deter-
 minatum ad
 unum terminum
 quam ad aliud. Idem
 per celi. c. 128
 133. & 134.
 Dubium.
 Solo.
 Esse non ge-
 neratum ex se/
 mine non est
 perpetuum.

rum ex se qd est necessarium in generatione eorum & corruptione vt sint eterne vt sit semper: & si no indigent motore priori ipso: & sic in infinitum. Et cum declarauit hoc iterauit ipsum ad rememoratio nemz dixit.

C Manifestuz igitur qz quauis milies quedā principiā immobiliuz quidez: mouentiū autē: & multa ipsa se/ ipsa mouentiū corrupuntur: alia autē sunt: & hoc quidem immobile: & aliud qd mouet alteruz: alterz autē hoc. Sed nihilominus est aliquid qd cōtinet. Et hoc extra vnūquodqz. Quod est causa eius qd est. alia quidem esse: alia quidē non: & cōtinue mutationis. Et hoc qdē his. Nec autē alijs causa motus sunt.

C Manifestū est igitur qd si essent hic principia innumera. s. principioz que mouēt & nō mouent: & plura mouentiū se corrupunt deinde generant. Et istud qd nō est motū mouet istud: & aliud mouet aliud. Hoc nō faceret aliquo mō: nisi esset hic aliqd qd cōtineret etiā hoc in vnaqueqz reruz. Qd est cā inesse quozūdā & nō esse quozūdā: in hac trāsmutatōe p̄tinuat ita: qd hoc sit cā mot⁹ istoz: & ista sunt cā motus aliozum.

47

C Dicitur manifestuz est igitur qd si fuerint hic principia infinita ex mouentib⁹ que nō mouent: & ex motis ex se qui cōponunt ex istis p̄ncipijs que nō sunt corpa: & ex primis corporib⁹ motis ab eis: quoz quodlibet corrupit. B. reuertet ipse & mouēt se adinuicē. s. vt qdam generēt quedā: ita qd motor in eis nō moueat ab alio sed ex se. U. g. qd istud moueat illud ita qd nō moueat ab alio: & iste motor moueat ab alio: & sic in infinitū. U. g. s. vt Sor. gnat Platonē ex se: & Sor. tes generet a Licero nez Licero a Virgilio: & vnūqzqz istozum in hoc motu mouet ex se: & sic in infinitū. **C** Manifestuz est qd hoc nō erit neqz est pole alio mō ab eis: sed s̄m qd pole est ponere qd vel hic est motū ex se qd cōtinet ista ex extrinseco: qd est cā inesse quozūdā istozuz: & in nō esse quozūdā: s̄m continuitatē & perpetuitatē: ita qd motor etern⁹ sit cā motus istozum que mouent ex se generabiliuz & corruptibiliū s̄m perpetuitatē: & erunt ista cause aliarū reruz qd mouent. **C** Et cum dixit. Et istud qd nō est motū zc. i. & istud demonstratum ex istis mouet hoc demonstratū & est nō motuz ab alio: sed ex se & aliud ē ab isto mouet aliud ab illo: & sic erit in infinituz: impole est vt ista sint nisi ponat hic aliqd motuz ex se cōtinēs oia ista aliquo modo cōtinētie. **C** Et hoc futēdebat cum dixit: nō faceret hoc aliquo modo zc. & intendit alio modo ab eis s̄m quozuz vnū imāginatur hic esse motuz ex se cōtinens omnia: imo necesse est imāginari motuz ex se continens ea aliquo modo continentie. **C** Et nos iam declarauimus modum continentie quem inuit. **C** Et nō dicit

Vel reuertuntur.

Primi do cumētū.

mittit ipsuz nō distinctū vt mihi vī: qz manifestū est per set qd si ista mota ex se generabilia & corruptibilia nō essent determinata & cōtinuata a motib⁹ corporū celestiu nō essent: nedū vt cōtinuaret eē in eis. **C** Et ideo si positū fuerit totum gnari: cōtingeret vt esset ps alterius mundi. **C** Et modus gnationis istoz que mouēt se adinuicem p accūs est. Quia sunt quasi infra p que mouēt corpa celestia s. qd hō non dat in gnatione hoīs: nisi illud qd est quasi infim: & corpa celestia sunt qsi artifex. & virtutes informatiue qz vocat Aris. virtutes autē in libro de animalibus: sunt ēt a corporib⁹ celestib⁹. **C** Et tu bene scis qd nō de necessitate dz infim esse infinitū: sed necesse est si fuerit hic artifex qui opatur p infim gnabilia & corruptibilia semper opatur: aut sint hic infra infinita: & ēt qd Sor. generat Platonē & Plato Liceronē: tunc Plato nō generat Liceronē pp gnationem eius ex Sor. sed pp voluntatē eius. s. qz projcere voluit semen in illaz feminā. Sor. enī gnare Liceronē est per accidēs. **C** Ergo illud qd loquētes nostre legis existimauerunt eē impole: nam appa ruit esse necessariū: & errauerūt in hoc: qz acceperūt illud qd est eēntialiter loco eius qd est accidentaliter: & existimauerūt esse impole illud qd nō est impole. s. qd causas esse infinitas est impossibile eēntialiter & possibile accidentaliter.

C Si quidez igitur perpetu⁹ motus est: perpetuū erit & mouens primum: si vnuz est. Si vero plura: plura & perpetua. Vnuz autē magis qz multa: & finitaqz infinita opz existimare. Et dez enim cōtingētib⁹ semp finita magis accipienda sunt. In his enī que sunt nā opz finitum & melius si cōtingat esse magis. Sufficiēs autēz est & si vnuz. Qd primum immobiliuz cum sit perpetuū: erit principiu alius motus.

C Et si motus fuerit eternus: tūc p̄m⁹ motor erit eternus si fuerit vn⁹. Et si fuerint plures vno: tunc eterna erunt plura vno. Sed melius est opinari ipsuz eē vnuz nō plures. Hoc enim cōplebit p tria. Et si fuerint plures meli⁹ est opinari ipsos eē finitos qz infinitos. Cōtingentia enīz cū sint eadē opz esse melius h̄re finitos. Res enīz que sunt per nām opz vt accipiat in eis pars finita & melior in eo qd est possibile: & vnuz sufficit. Et prima rerū que nō mouent erit eterna: & principiu motus in alijs rebus.

C Cum declaratū sit qd si necessario est h motor eternus qd necessario erit h motor eternus & motum eternuz: & qz non apparet h vtrū sit vnū aut plura: sed hoc tantum apparuit qd necesse est vt sit hic motor talis: inceptit cōsiderare quid est dignius ponere in hoc loco

Idē p me/ teo. cap. p. Scdm.

Hod⁹ gna riōis istozū q mouēt se adinuicē ē p accūs.

Tertiū.

Sortē gna re Liceronē ē p accūs.

Quartū.

Vide idem s. phy. c. 13. Et h. s. c. 15

Et dez cōtingētib⁹ semp finita magis accipiēda sunt.

48

Utrum motor eternus sit vnus vel plures ista p/seruatatio e/ ppa met/philos. s. c. 45. Sz vid oppo. p. de aia. c. 2. z. 3. de aia. c. 5. i. solone. 3. q. monis.

Illud qd phicit meli' e' vt iueniat p finitum. Jb. p. ph. t. c. 50.

Mot' coti/nuus z vn' ab vno mo/ue'te e' vni' qd mouet.

Ista entz pseruatatio ppa est metaphysice. Et dixit: z si fuerint plura vno zc. i. z si iste motor qui declaratus fuit esse eternus si fuerit vnus: eternus erit vnus: z si plures: eterna erunt plura. C. D. d. sed dignius est opinari zc. i. vt mihi videt: qd est dignius opinari qd iste motor est vnus: qz esse sensibile. s. mundus complebit per tria. s. per motorem eternum: z motu eternum ab eo: z per motum non motorem: z ista coplebuntur per vnum. Et cum coplebit per vnum melius est vt iueniat per vnum non per plura. D. d. z si fuerint plura dignius est zc. Deinde dedit causam in hoc: z dixit: contingit enim zc. i. qm si illud quod contingit in mundo a positione istorum principioru vt sint finita vel esse infinita sit idē. Tunc ponere ea esse finita est superfluum z extra naturam. Et intendebat per contingit apparentia hic. s. illa que cogunt nos ponere h esse principia eterna. Et q. d. Quoniam quando illa que apparent h perficiunt ponendo principia eterna siue finita siue infinita: tunc melius erit ponere ea finita. Illud enim qd perficitur per finitum melius est vt iueniatur per finitum. Deinde dixit. z vnum sufficit. i. z vnum motum ex se semper sufficit in reddendo causas eorum que apparent hic. Ponendo enim hic tunc res motoris habeant principium eternum: z tunc istud principium mediante moto eterno erit principium rerum que mouentur quandoqz: z quiescunt quandoqz semper: z per hanc positionem complebitur hic esse: z si non esset difficile: immo impossibile ponere eternum esse principium generabilis z corruptibilis.

Manifestu aut ex his qz necesse est esse aliqd vnu z perpetuum z primum moues. Ostensu em est qm necesse est motu semp esse. Si aut semp necesse z primum esse. Et naqz ipsu semp cotinuū est. Sz pnr esse non est cotinuū. At vero si cotinuus est z vnus est. Vnus autez qui ab vno mouete est: z vnus qd mouetur. Si eniz quiddaz aliud z aliud mouebit: non cotinuus totus est motus: sed cosequeter. Igit ex his sciet aliquis esse aliqd primum mouens imobile.

Et apparet ex hoc qd nos dicemus etiam qd est necessartu vt motor primus sit vnu eternu. Jani igit declarauimus esse necessartu qd motus sit semp. Et si motus fuerit semp necesse est vt sit cotinuū semper. Eternum enim est cotinuū. Successiuū aut nō est cotinuū. Sz si fuerit cotinuū erit vnus. Et vnus motus erit ab vno motore: z ab vno moto. Qm si mouet successiue tūc ille motus nō erit primum. Ex istis igit erit homo certus hic esse aliqd primum non motum.

Ista est alia declaratio qd primus motor est vnus. Et deinde declaratus est qd necesse est zc. iam declarauimus qd necesse est vt sit hic primus motor perpetuus moti eterni. Et manifestu est qd cū posuerimus hic esse motu eternum qd mouet motu ppetuo: necesse erit vt motus istius moti sit motus cotinuus non successiuus. Motus em successiuus licet sint in eodē moto tū nō sunt cotinui nec dicuntur esse perpetui: cū qnqz sit in eis quies. C. D. d. sed si fuerit cotinuus erit vnus motus: z hoc est notu p se. C. D. d. z vnus motus est qd puenit ab vno motore. C. D. dedit cam in hoc: z d. qm si mouet successiue zc. i. qm si vnu motu mouet a plurib' vno motore successiue: tūc ille motus nō erit cotinuus. C. D. d. ex istis igit zc. z intēdit per primum: primum oīuz mouentiū. i. z si fuerint h alia mouētia ab eo que non mouent: tūc illa mouētia sequunt ipsū: qm motus eoz sequitur motū illius motū smi qui est velocissimus motuum.

Et iterū cōsiderans in principia mouentium. Esse quidē igit quedā eoz que sunt: que aliqn quidē mouentur: aliquādo aut quiescūt: manifestu est. Et ppter hoc factum manifestu est: qz non omnia mouent: neqz oīa quiescūt. Nec alia quidē quiescūt semper: alia aut semper mouētur. Que naqz sunt vtrobiz: z potētiaz hntia sunt ipsius: aliqn quidē moueri: aliqn autē quiescere: demonstrat de his. Qm aut hec quidē manifesta sunt oībus: volumus aut z demonstrare z duoz vtrāqz naturā. Qm sunt alia semper imobilia: alia autē que semper mouent. Procedētes aut in hoc z ponētes omne qd mouet ab aliquo moueri. Hoc aut eē imobile: aut qd mouet. Et qd mouet: aut a seipso: aut ab alio mouet. Semp deueniemus in hoc accipere: qm eoz que mouent est principiu qd mouet quidē: qd ipm seipm mouet. Oīum aut id qd imobile est. Videmus em z manifeste eē hmoi q mouet ipsa seipso: vt aīatoz z animalium genus. Hec quidem z opinionē attulerunt ne forte cōtingat motuz fieri: cū non sit oīno: ppter id qd in his videmus contingere. Imobilia eniz cum sint aliquādo mouent iterū sicut videtur.

Et erit certus in hoc etiā qm cōsiderauerit principia motuū. Manifestu est em qd entiu quedā qnqz mouentur: z qnqz quiescūt. Et per hoc fuit declaratu qd nō oīa mouent: neqz oīa quiescūt. Sz qdā quiescūt semper

Hic dicitur de re ad vnitatem numeralem motus requirit unitatem motoris. Jb. j. 22.

per: et quedam mouentur semper. Illud enim quod habet
viriūque: et huius potentiam ut moueatur: et ut quiescat: decla
rat ista. Et quod huiusmodi dispositionem manifestum est cui
libet. Et intendimus declarare etiam naturam utriusque
duorum modorum. scilicet quod quedam enim semper non mouentur:
et quedam semper mouentur. Et incepimus in hoc et po
suimus quod omne motum mouet ab aliquo: et quod istud aut
est non motum: aut motor et ex se motum: aut ex alio sem
per. Et peruenimus ad hoc quod mota habet principium
motum quod mouet se. Et principium omnium est illud quod
non mouet. Et nos inuenimus vniuersaliter aliqua talia: et
sunt illa que mouet se. Et A. g. genus huiusmodi animas: et ge
nus modorum animalium. Et ista igitur faciunt existimare quod for
te posse est ut fiat motor: sine eo quod ante iuit omnino. Quia
nos inuenimus quod hoc accidit in istis. Sunt enim quibus
non mota: deinde mouentur secundum existimantur.

50 Quia via per quas iuit Ari. in declarando quod hic est motor eternus
et quod non mouet: sunt due. Primum autem est per bandum quod motus est
eternus. Secunda autem est ex consideratione de motor ex se qui sunt hic.
Et peccat per hanc viam postquam declarauit quod hic est motor eternus;
quam considerauit de natura eorum que mouentur apud nos quibusque: et quies
sunt quibusque: et iam declarauit prius motorem non motum esse per hoc quod
motus eternus est: et vult nunc notificare quod homo erit magis certus
in hoc quam considerauerit in natura eorum que mouentur ex se qui sunt hic.
Quia quam homo considerauerit in motibus particularibus qui sunt in hoc
mundo: inueniet eos reduci ad motum ex se: et ideo necesse est ut ita sit
in toto. Et sic autem vult facere memoriam de illa via ex qua declar
atur etiam quod totum huiusmodi primum motorem qui non mouet: et quod motus
est in moto eterno: et contrario prime vie. In prima enim probauimus
ex motu eterno motorem esse qui non mouet. Sic autem probauimus quod mo
tus eternus est ex hoc quod motor qui non mouet est. Et cum iste due
vie fuerint coniuncte: tunc firmior erit scientia. Et ideo. d. Et homo
erit magis certus etc. i. sicut fecimus superius. B. d. quam cum manife
stum sit etc. B. d. et ideo illud quod huiusmodi utriusque etc. i. ex illis enim que
videmus moueri ex se quibusque et quiescere quibusque sciimus quod in entibus
sunt quedam que mouentur semper: et quedam que nunquam mouentur: quia non
habent naturam ut moueantur. Et cum hoc fecit. scilicet quod considerauit in hoc
de motor ex se: fecit memoriam et dixit: et quod illud quod habet tales
dispositionem est manifestum cuiuslibet. i. aliqua esse qui mouentur ex se et quies
sunt ex se. B. d. et intendimus etiam etc. i. et hoc intellectum est per se.
B. d. quod fecit hoc etc. d. et posuimus quod omne motum etc. i. quam cum con
siderauit de natura eorum que mouentur hic: fuit declaratum quod omne mo
tum huiusmodi motorem: et cum considerauit de natura ipsius motoris: vidit quod

Hic ex parte
precedit dari
regressum.
Vide id. j.
co. 53. Vid
p. 6. ph.
co. 12. et 15.
Et per de anima
co. 11.

iste motor non potest fugere aliquam triam dispositionum. scilicet aut ut moueatur
non moueatur: aut ut moueat et moueatur ex se: aut ut moueat et mo
ueatur ex alio. Et fuit necesse quod istud quod mouetur ex alio: perueniat
ad motum ex se per motorem qui non mouetur: sequitur ut principium
omnium sit huiusmodi. scilicet motum ex se a motore qui non mouet. Et quod
istas propositiones non accepit nisi ex motor ex se que sunt huiusmodi apud
considerationem de istis cum hoc quod inducit nos ad quesitum faciunt
nos etiam dubitare in primo principio quod forte possibile est ut quiescat:
quod ista quibusque quiescunt: et mouentur quibusque. Et dixit: et nos videmus ali
qua etc. i. et sicut sequitur ut omnia habeant principium ex se motum: et hoc
quod apparet de istis motor ex se qui sunt huiusmodi alij enim motus reducuntur ad
istos. Sic etiam faciunt dubitare in primo motore quam cum apparet quod ista
mouentur sine motu precedenti: sed post quietem perfectam: fuit possibile
ut hoc esset etiam possibile in primo moto.

Motor qui
bet aut mo/
uet et non mo
uet: aut mo
uet et moue
ture: aut
mouet et mo
uet ex alio.

Vide per ista
co. 6. c. 20

Hoc autem oportet accipere: quam secundum vnum motum ipsa mouentur
et quod secundum hunc non proprie. Non enim ex se ipso est causa: sed insunt al
teri motus naturales animalibus secundum quos non mouentur per se ipso:
ut augmentum et decrementum: et respiratio: secundum quos mouet
animalium vnum quod quiescens et cum non mouet a se ipso motum.
Horum autem causa continens est: et multa eorum que corpus ingre
diuntur ut quorundam alimentum est. Dum enim decoquitur dor
miunt. Disgregato autem surgunt et mouentur se ipsos cum pri
mo principium sit extra. Unde non semper mouentur continue
se ipsis. Aliud enim est mouens ipsum quod mouet et mutans
ad vnum quod quod mouentur se ipsum. In omnibus autem his
primum mouens: et causa ipsorum se ipsum mouendi mouet a se
ipso: secundum accensum. Mutat enim corpus locum. Quare et
quod in corpore quum sit et necesse est mutans se ipsum.
Sed debemus facere quod ita motor essentialiter non
moueat nisi vno motu: et quod ipse mouet isto motu: non
quod est primum quam non est causa ex se. Sed in animalibus
sunt alij motus naturales qui non sunt ex illo. Et A. g.
augmentum: et diminutio: et anhelitus: ex istis motibus
mouet quilibet modorum animalium sine eo quod mouetur ex
se: sed et quiescit. Et causa istorum motuum est illud quod
continet ipsum et multa aduententia suo corpori. Et A. g.
nutrimentum in animalibus quibusdam. Quia cum digerit dor
miunt: et cum distinguit expergesunt et mouentur se. et pri
mum principium est extra. Ideo non mouentur semper ex

se continue. Motor enim illoz est aliud ab eo qd e qm mouentur & laborant ym vnum qd q; mouentiu. Et in oibus istis mouetur primus motor qui est ca eius q; moueant se ex se. Sed motus eius erit per accidēs. Corpus enim mutat suum locum: & ideo mutat locuz illud qd est in corpore: & qd est in vniuerso mouēs se.

¶ Est. & non est opinandum q; pms motor in istis mouet p lib^o motibus ex se. Unus. n. motor non mouet essentialr nisi vno motuz & hoc qd inuenitur in istis motis. s. habentibus alias q; vnos motuz in istis mouet p libus motibus est per accidēs. Et hoc intēdebat cū dixit: & hoc qd mouet isto motu non est ita q; est pms. i. opinandū est q; vnos motor isto. s. q; nō mouent nō mouet eēntialr: nisi vno motu. & hoc qd mouet istis pluribus motibus in eis que sunt apud nos non est itaq; ipse pma cā sit in istis p libus motibus. Qm si eēt cā pma isto: motu: tunc non mouerēt nisi vno motu necessario. Ab vno. n. non puenit essentialr nisi vnum motuz: sed multa irāt ipm p accidēs: que abscondit motum eius: & alia que sunt cā in hoc que faciūt motū post getē. Et hoc intēdebat cū dixit: qm non est cā ex se. i. & cā in hoc q; pma cā in hoc q; hntia alias que sunt h mo uentur qnq; & quiescunt qnq; non est ex se. i. q; ista cā non est cā pp quam mouetur ex se: sed alia cā ex rebus continentibus & adueniē tibus ex extrinseco facit in aialibus motus nāles: & illi mot^o erunt cāe vt motor per que mouētur ex se moueāt qnq; & qnq; nō moueat. ¶ B. dedit exēplūm isto: motu: & quō accidit ex eis hoc & d. U. g. augmentum & d. i. U. g. hoc qd accidit aial in suo corpore de motu augmēti a nutrimentoz: & de motu diminutōis a rebus extrinsecis: & a defectu nutrimentoz etiam. Et hoc qd accidit ei & de motu in qua/ litate apud anhelitum. ¶ Anhelitus. n. est in aialibus ad infrigidā dum calorem nālem & temperandum ipm. Motor igitur anhelitus dat aialibus qualitatē. ¶ B. d. ex istis igitur motibus & d. i. in istis motibus. s. augmēto diminutōe & alteratōe mouetur aial sine eo q; moueat ex se sed ēt gescens. ¶ B. d. & cā isto: motū & d. i. & causa isto: motū q; sunt in aiali non ex se est corpus pūens: & illa q; in/ trant suum corpus. Et intendebat q; cā isto: motuum sunt res distincte ab aiali: aut extrinsece/ aut intrinsece. ¶ B. dedit exēpluz mouētium intrinsecus cum sint latentiora: & quō erunt cāe quietis eius qnq; ex se: & motus eius qnq; ex se: & d. U. g. nutrimentum in q busdam aialibus & d. i. U. g. nutrimentum adueniēs coz: pū aialis in qbusdam aialibus. s. que inata sunt dormire. Nutrimentum. n. cum aduenit coz: pū aialis & opatus fuerit calor in ipum ascendet ab ipso vapor humidus ad caput & coz: & sic gfauiabit aial & laxabū tur in stia motus: ita q; gescit in loco & dormiet. Et cū nutrimentuz fuerit digestuz: tunc mēbra aialis mouētia alleuiabunt: & experge/ fiet aial & mouebit ex se in loco: & cū ita sit: tunc pms motor aialis in loco & faciens ipm gescere non est motor qui est in eo q; nō moue tur. s. p que mouet ex se: sed pms motor in eo ē illud extrinsecum:

Corpus mu rat locū. & id illud qd ē in coz: mutat locū

¶ Un^o motor eēntialr nō mouet nisi vno motu. Ad idē. s. c. 31. & q; ibi Ab vno nō puenit eēntialiter nisi vniū simul tra irāt ipz per accidēs.

Inuamētū anhelit^o. vi de et p hoc 2. d. anima 88. & 89.

Lae sōni & vigilie. Uī de et. s. cō. 20. & i libro d sōno & vi gilia.

aut illud adueniēs coz: pū. Et hoc intēdebat cū dixit & pms pnci pū ē extrinsecū. ¶ B. d. & id nō mouet sp & d. i. q; corpus aialis mo uet ab extrinsecō nō mouet sp ex se pūne: & si nō: nece esset fm q; ē motū ex se aut mouet sp & pūne: cū vnus motor sic dē m ē nō moueat nisi vno motu tm. ¶ B. dedit cām pp quā fuit aial hntōi in abscisōe sui motus & dixit: motor. n. illius erit aliud & d. i. & cā in h q; motor q; nō mouet in istis mouet qnq; & qnq; nō: est q; nō est pms motor in hoc motu. Sed pms motor in istis ē aliud extrinse/ cū qn mouet & trāsmutat iste motor ab illo extrinseco fm nām cū/ iustit eo q; mouet ipm. s. q; si nā eius facit ipm gescere gescit & si nā eius facit ipm mouere mouebit. Et cū dclauit q; pms motor q; nō mouet in hoc motu mouet ab extrinseco in cepit dclat modū q; mouet. ¶ Et. d. & in istis oibus & d. i. & in istis motis ex se oib^o ge nerabilibus & coz: pūribilibus mouet pms motor in eis per quem mouet ex se a reb^o extrinsecis. Sed motus ab eis non est essentialr sed accidētialr. Motor aut eius est accidētialr: lz sit indiuisibilis: qm pstituit per sōm. s. per corpus. Et id accidit ei moueri qn coz^o mo uet: & oē qd mouet q; est in moto ē motū pr accidēs. ¶ Et hoc itēde bat cū. d. corpus enim mutat suū locuz & d. i. & cā in hoc q; iste motor mouet p accidēs est: q; pstituit p corpus: & sic trāsferē p accidēs p tran/ statōem coz: pū oē qd ē in coz: pū sit motor. Et dēs scit q; hoc nō ē sic trāslatio pūis cū trāslatōe totū: sed sic albedinis cū trāslatōe sōi. Cū sit dclatū q; iste motor nō ē corpus cū moueat & nō mouea tur: & id dixit q; ē in vniuerso motor: pseruado se a pūib^o q; sunt i coz: pū: lz & ille moueant p accidēs. Et debet scire q; nō intēdebat q; motus eius q; est p accidēs. s. motoris q; nō mouetur in aiali a cāis ex trinsecis est motus eius in loco pp motū sui sōi. s. coz: pūis. Sed intē debat q; motus eius a cāis extrinsecis ē pp motū sui sōi ab eis nō in loco. s. vt augmētē aut alteret: est sicut motus eius in loco a mo tu sui sōi. s. coz: pūis. ¶ U. n. q; māifestū est hic q; oīs motor in sōo mo uet p accidēs pp motū sui sōi de ferētis ipm. s. in loco. ¶ Utrū at oē qd mouet in loco p suū sōm trāsmutetur p trāsmutatōem sui sōi scz trāsmutatōe alteratiua: nō trāsmutatōe in loco: nōdū est dclatū. Cū. n. hoc fuerit dclatū: dclabit q; si illud nō trāsmutabit ab extri/ seco non mouebit ex motu sui sōi in loco: lz appareat ex vbis Ari. futuris q; ipse ponet q; oē qd nō trāsmutat ab extrinseco p accidēs nō mouet ex suo coz: pūe p accidēs vt patebit post. Et forte Ari. tacuit cōplemētum demōstratōis quā intēdit hic: qm est māifestū: qm cum verificatū fuerit ex hoc q; oē motum ex se qd gescit qnq; & mouetur qnq; mouet ab extrinseco. Et est dclatū q; pms ex se nihil est ex ipso: seq; māifeste in sēda figura q; pms motū ex se nō gescit oīo. Et erit ista demōstratio alia a pdictis: qm illud qd hunc seq; fmōē qd apparet esse cōplemētū istius demōstratōis idē apparet cū demon/ stratōe pdicta: & pz ex suis verbis in principio istius capli ipsam eē aliam demōstratōem a pdicta.

¶ Et qbus est scire: q; si aliqd est imobilū qdē mouē tium: & ipsoz que fm accidēs mouētur: impōse ē pūnuū motum mouere. Quare si qdē necesse ē pūne motuz

De qd mo uet q; est in moto ē mo tū p accidēs. Documētū primum.

Documētū secundum.

Dis motor i sōo moue tur p accidēs ad motum subiecti. Documētū tertium. Documētū quartum.

esse aliqd opz primum moues esse immobile z nō hz accidēs. Si dicitur sicut diximus: in his que sunt esse incessabilis qdē z immortalis motus. Et manere qd est ipz in seipso. Et in eodē principio enim manēte: necesse est z oē manere qd p̄tinuum est ad p̄ncipiū. Non ē autē idē moueri s̄m accēs a seipso: z ab altero. Ab altero quidē enim inest z eoz que sunt in celo qbusdam p̄ncipijs q̄cūqz hz p̄les ferūt mot⁹. Alterat corruptibilib⁹ solū. **Et hoc igitur erit homo certus: q̄ si aliqd fuerit ex eis que non mouentur: sed mouet ē p̄ accēs impone est vt motus sit eternus. Et iō si fuerit necesse vt mot⁹ sit eternus: necesse est vt primus motor sit qui non mouetur neqz per accēs. Sed necesse est sicut diximus superius: vt in entibus sit aliquis motus qui non cessat. Et q̄ remaneat ipm ēt in eadem dispōne. Qm̄ cuz p̄ncipiū remanserit: totum necessario remanebit: cuz sit continuum cum principio. Et aliqd moueri p̄ accēs: ex se: aut ex alio: non est idem. Illud. n. qd mouet ex alio inuenitur ēt in quibusdam p̄ncipijs rez que sunt in celo. s. ea que transferuntur modis translationis pluribus vno. Aliud autē inuenitur in corruptibilibus tm̄.**

¶ Id est. ex hoc igit qd appuit in motorib⁹ nō motis q̄ sunt in aaliibus. s. q̄ sunt mota p̄ accēs: erit hō certus in hoc: q̄ aliqd si ponat mouere totū: z ponat cū hoc moueri p̄ accēs sic aīe aaliū q̄ motus tot⁹ n̄ erit etern⁹. **¶** B. d. necesse ē igit vt sit p̄m⁹ motor zc. i. z cū delatū sit q̄ ista mouētia mota: q̄nqz mouent: z q̄nqz non mouent p̄ accēs: ē necesse sic dixim⁹ si vn⁹ mot⁹ ē p̄tin⁹ q̄ nō cessat vt motor il li⁹ sit n̄ motū p̄ accēs. **¶** Et itēdebat p̄ hūc s̄monē vt vī dissoluere qōnē p̄tingētē ex istis motis ex se: q̄ gesunt q̄nqz: z mouent q̄nqz. Qm̄ cū delatū q̄ motor i istis est motor p̄ accēs: z d̄m̄rauit q̄ p̄m̄us motor tot⁹ nō ē motū nec accētāl: nec eētāl: dissoluēt ex his duobus qd p̄tingēs ex his in p̄mo moto ex se. Ista enim existī m̄atur quiescere z moueri sine eo q̄ motor in eis moueat omnino. Et cum apparuit q̄ motor in eis mouetur p̄ accēs: z fuit dem̄ratum q̄ motor totius non mouet p̄ accēs: dissoluēt qd contingēs ex istis in motu totius. **¶** Et pōt intelligi ex hoc sermone q̄ est demōstratio p̄ se sicut diximus. **¶** B. d. z q̄ remaneat ens ipm zc. i. z necesse ē vt sit h̄ primus motor non transmutabilis vnus: q̄ sit cā q̄ mūdus remaneat idē z s̄m eandem dispōnem. Principiū enim z cum remāserit vnū: tunc illud cuius est p̄ncipiū. s. totum remanebit necessario, cum totum sit p̄tinuum cū eo. s. cū p̄te ipsius nō ḡnabili

S2
P̄m̄a rō q̄
motor p̄mi
moti n̄ mo/
uet p̄ accēs
Docum̄tū.

**Sec̄da ratō
ad idem.
Principiū
cū remāse/
rit vnū rez**

neqz corruptibili. s. cū p̄mo moto ab isto p̄ncipio. **¶** Qm̄ si ista p̄ continua cum eo fuerit ḡnabili aut corruptibilis: tūc mūdus non remanebit idē: z erit illic p̄ncipiū p̄us ipso: cum necesse sit vt mot⁹ sit aīe motū iūerū ab eo. **¶** Et itēdebat de clare q̄ cū fuerit v̄z q̄ totū ens est eiusdē dispōnis essentialr: necesse ē vt h̄ sit a p̄ncipio qd est p̄ncipiū p̄ se nō p̄ aliqd accēs. Et si posuerimus q̄ istud p̄ncipiū mouet p̄ accēs: z fuerit iste motus necarius in ipso mouere: p̄tinget vt aliqd sit essentialr in aliq̄ dispōne a p̄ncipio qd est p̄ncipiū p̄ accēs: qd ē ipse. **¶** B. d. z aliqd moueri p̄ accēs zc. z dixit hoc: qz forte aliqz pōt dubitat in hoc qd dixit. apparet. n. q̄ ipse ponit istud p̄ncipiū mouēs nō motū: nō qz alterat: nec qz augmētāt ex extrinsecōne: qz mouit se in loco p̄ accēs: sicut accidit aiabus aaliū: qz p̄stituit p̄ p̄m̄ū s̄m qd mouet. Sed istud p̄ncipiū nō p̄stituit p̄ s̄m qd mouet ab ipso: sed ē ecōuerso. s. q̄ p̄manētia s̄bi est s̄m illud. Et hoc p̄ rebit p̄fecte cū fuerit delatū q̄ iste motor non est in mā. **¶** Cum igit p̄stitit sic dixit: q̄ istud p̄ncipiū nō mouet se in loco p̄ accēs: z apparet in q̄busdā p̄ncipijs eternis hoc q̄ mouent ex alijs mō accētāl: z sunt corpora celestia in qbus inueniūtur motus p̄les vnō sic est dispositio in planetis erraticis. **¶** Motor. n. cuiuslibz stelle ex eis. s. q̄ ē p̄p̄rius vnū cuiqz eoz: z ē ille q̄ mouet illā motu ab occidēte in oriētem: mouet p̄ accēs a maioris motorē in p̄mo moto maximo ab oriēte in occidētē: qm̄ orbis istoz oīum sequuntur maxie orbē in h̄ motu. **¶** C. g. qm̄ orbis solis mouet a suo motorē p̄p̄o ab occidēte in orientem. s. suo motu p̄p̄o aīuo: z mouet suos motorē a suo motorē maximo motu diurno: z sic accidit suo motorē p̄p̄o p̄ accēs a maxio motorē totius ex hoc q̄ mouet suū motū p̄p̄rius ab eo q̄ est orbis solis. Quia igit inuenit in motoribus q̄ sunt in corporibus celestib⁹ aliqd qd mouet ab alio hoc mō accētāl nō ex se iō fecit h̄c exceptōez. **¶** Et dicitur intelligi ex hoc q̄ mouētia q̄ sunt hic sunt illa q̄ mouent ex se z ex alijs p̄ accēs. s. ex motu sui s̄bi. i. p̄mi moti ab eis. **¶** Et hoc est q̄ motor p̄stituit p̄ p̄m̄ū motū ab ipso. s. qz motor est in eo forma: z motū mā: z est acceptū in diffōne forme s̄m q̄ māe accipiunt in diffōnib⁹ formaz. z hoc est idē de quo dicitur moueri p̄ accēs in rei v̄itate. **¶** Motor autē in corporib⁹ celestib⁹ nō p̄stituit p̄ s̄m ipsius: z iō nō mouet p̄ motū s̄bi moti ab ipso hoc mō accētāl. **¶** Qd autē eoz hz hz qd mouet ex alio motore p̄p̄io dicit q̄ ille motor p̄p̄us mouet p̄ accēs. s. ex hoc q̄ suū s̄m mouet ab alio: qz accidit ei. s. motorē p̄p̄io qdam modus mouētē: z est qz s̄m eius mouetur ab alio: nō qz ipse mouet p̄ motū sui s̄bi. sicut est dispō in motoribus q̄ sunt hic. **¶** Et iō dicit in eis motor p̄ accēs z dicit equo ce. s. in illo qd mouetur p̄ s̄m acceptū in sua diffōne: z p̄ s̄m qd nō hz iōitū in sua dispōne. **¶** Et ista dispō est diminutio in motore corporis celestis cui accidit vt suum motū moueat ab alio. **¶** Et iō p̄fectior mouētiaz ē mouēs in motu diurno cum non accidat s̄bi hoc. **¶** Sc̄bz hoc igitur ē intelligendus iste locus hic. **¶** Et sustētatur est in hoc s̄mone sup hoc: q̄ mota ex se: q̄ sunt hic: sunt mota ex se p̄ accēs: cum motor in eis nō sit primus motor: z motū ex se essentialr non inuenitur: nisi in corporibus celestibus. **¶** Et ideo ista fuerunt eterna z illa generabilia z corruptibilia. **¶** Si igitur fuerit inuentum in motis ex se motum.

māebit illd
cū ē p̄nc
piū necio.
Docum̄tū.

**Principiū
nō p̄stituit
p̄ s̄m sic aīe
aaliū. Jd
2. ce. cō. 3. z
p̄ ph. 63. z
h̄ s̄ra. c. 78.
z. 79. Jd. 2.
z. 3. caplis
de s̄ba orb.
Colligit h̄
plāetas ha
bre duos
motus rea/
liter distm
ctos idē cla
ri⁹. 2. c. 16.
33. 58.
Docum̄tū.**

**H̄c acci/
piunt i diffi
nitōib⁹ for
maz. Jd p̄
d aīa. c. 16.
z. 2. ph. t. c.
vltimi. Et
7. m. 37. 39.
Et. 3. d aīa.
cō. 9.**

**Motor p̄p̄
accēs equi
uocē dicitur
gnābilibus
z eternis.**

patet. scilicet quod accidit motu ex se essentiali. scilicet ut moueat: non est quod sit
na est motu ex se per accidens: sicut est dispositio in motu ex se per accidens quod sunt
hic et ideo accidentaliter operatur in eis istis. scilicet quod moueri per accidens non operatur
in eo quod est motu ex se essentiali: et hoc est illud in quo motor est primus motor.

At uero si aliquid est semper huiusmodi mouens quidem
aliquid: immobile aut ipsam et perpetuum. Necessesse est ali
quid et primum quod mouetur et ab hoc perpetuum esse. Est
autem hoc manifestum quidem ex eo: quod non est utique aliter ge
neratio et corruptio et mutatio alius: nisi aliquid moue
at illud quod mouetur. Immobile enim quidem motu eundem
semper mouebit eodem modo: et per unum motum cum nihil
ipsum mutans est ad id quod mouetur. Quod autem mouetur ab
eo: quod mouetur quidem: quod ab immobili mouetur. Nam per
pter id quod aliter et aliter se habet ad res: non eiusdem
erit motus causa. Sed propter id quod in contrariis locis
aut speciebus sit: contrario modo exhibebit motus quibus
aliorum. Et aliquando quidem quiescens: aliquando autem mo
tum. Manifestum igitur factum est ex dictis quod per principia
dubitauimus. Cur igitur non omnia: aut quiescunt: aut mo
uentur: aut alia quidem semper mouentur: alia semper quie
scunt. Sed quedam aliquando quidem: aliquando autem non.
Huius autem causa manifestissima nunc est. Quoniam alia
quidem ab immobili mouentur perpetuo. Unde semper mutan

Immobile
simplr et si
nihil et i co/
de pmanet
vnu et sim/
pliciter moue
bit motu.

re necessarium est mutari. Immobile enim: sicut dictum
est sic simpliciter et similiter et in eodem permanens: unum
et simpliciter mouebit motum.
Et hoc declarabit post: primo autem quod hoc imposse
est alio modo: ut sit generatio: et corruptio: et transmu
tatio aliarum nisi sit hic aliquid quod mouet et mouetur. Quod
enim non mouetur semper mouet eodem modo. Quia istud
non transmutat omnino in respectu motu. Quod autem
ab alio quod mouetur: quod sit in dispositionibus diuersis in respe
ctu rerum: ideo non erit causa eiusdem motorum. Sed quod erit in locis
aut formis contrariis: ideo largitur per suum motum res con
trarias: et quandoque erit quiescens et quandoque motum.

Et ex hoc etiam apparet illud in quo dubitabam pri
us. scilicet quare non omnes res mouentur: aut omnes quiescunt. 53
Aut sunt diuise in duas partes: quarum una est motum sem
per: et alia quiescens semper. Sed sicut hic res que mouentur
quandoque: et quiescunt quandoque. Causa. nam in hoc est mani
festa: et est quod quedam res mouentur a non moto eterno: et ideo
mouentur semper. Et quedam non mouentur nisi a moto trans
mutabili: et ideo necesse est et ut sint transmutabilia. Illud
autem quod est non motum: quod est sicut diximus simplex et perma
nens in eadem dispositione: mouetur uno motu simplici.

Contra in hoc sermone inducere eam per quam fuit necesse ut primus
motus a motore non transmutabili sit eternus et motus in loco. Et est
conuerso ei quod declaratum est in principio istius tractatus. scilicet quod ex probatioe
eentie istius motu fuit probatum primum motorem esse. Et ex hoc appa
ret ei illud quod quiescit in principio. scilicet hoc quod quedam res mouentur semper: et
quedam inueniuntur in utraque dispositione: et quedam non mouentur semper. Et ceterum
in hoc est pro dicto. Quia cum declaratum est hic esse motorem eternum
et motum ab eo eternum: uult in hoc sermone inducere ex hac ratione. scilicet
hoc esse motorem eternum eam per quam fuit motus eternus et res que mouetur
quandoque et quiescunt quandoque per quam est consuetudo in hac scia. scilicet procedere
et posterioribus ad priora in primo: et post dare de prioribus eam poste
rioribus. Et ideo incepit hoc a priori quod demonstratum est ex posterioribus
in dando causas posterioribus: et est motor qui non mouetur. Et dicitur si igitur fue
rit hoc aliquid et hoc est uersum predictum. in predicto. nam procedit de po
steriori ad prius. Declaratum enim fuit hic. scilicet quod hic est motor eternus: ne
cessse est ut sit hoc motus eternus: et hoc est motus eternus: necesse est ut
sit hic motor eternus. hoc autem intendit uersum. scilicet quod hic est motor eter
nus: necesse est ut motus ab eo sit eternus. et si non: tunc suum mouere non
esset eternus. Et dicitur et hoc declarabit post: primo autem et ceterum. et hoc appet
tiam ex positione eius quod est natura mouentis esse huiusmodi. scilicet non motus:
et ex positione etiam eius quod est motus esse generabilia et corruptibilia.
Sequitur. nam ex his duobus ut illic sit motus eternus medium inter huiusmodi mo
tores qui non mouentur: et inter motus generabilia et corruptibilia: quod
mouetur ab illo primo motore et moueat ista. Et cum dixit hoc. ince
pit inducere modum ex quo per hoc et dicitur. Illud. nam quod non mouetur et ceterum. et
et ceterum in hoc est quod illud quod non mouetur: nec essentialiter neque accidentia
liter non mouetur nisi uno motu semper: et eadem dispositione. Et dedit etiam
in hoc: et dicit quod nunquam transmutat et ceterum. ex hoc quod declaratum est. scilicet
quod non est motus per accidens. id est ex motu ab ipso: sicut accideret si pri
mum motum ab eo esset generabile et corruptibile. Sed intendebat
quod cum posuerimus quod iste motor est non motus per accidens: et quod mo
tor generabilium et corruptibilium est motus: aut essentialiter: aut acci
dentialiter: sequitur ex hoc ut primum motum ab isto motore non sit ge
nerabilis et corruptibilis. Et quod cum fuerit positum motus eternum
moueri ab hoc motore qui non mouetur in loco: erit possibile in hoc mo

Consuetudo
in hac scia
est procedere
de posterioribus
ad priora in primo
et post dare
de prioribus
causas posterioribus.
Idem
scilicet. c. 50. et quod
ibi.

Et dicitur per 2.
de gene. t. c.
56. et 12. ne
ta. r. c. 33.

to vt sit causa generabilium z corruptibilium fm propinquitate eius z remotione ab eis: z erit necesse vt ipfius sit primus motus ab illo motore qui no mouet. Et hoc intedebat cu z. d. motor aut z. i. z motor qui mouet a motore no moto: coringit et necesseario vt sit in diuersis disponib⁹ de reb⁹ quas mouet. fm ppinquitate z remotione. Et B. d. qm no erit ca eiusdem motorus. i. z impossibile est vt iste motor motum sit ca vnus motorum tm: sed diuersorum motuum propter hoc q motor qui mouet erit in locis diuersis z disponibus diuersis z sic ager idem duo contraria. U. g. qm sol fuerit in tropico hyemali habebit respectu ad illa que sunt sub tropico estiuali in dispositione contraria ei fm q erit in tropico estiuali. Et Beinde dicit. z propter hoc z. i. z propter propinquitate z remotione. Verbi gratia. qm sol quando fuerit sicut diximus tropico i estiuali: tunc largitur cuilibet entium transmutatione contrariam transmutationi qua largitur ei quando fuerit in tropico hyemali. Et B. d. z si quando erit quiescens sic. i. z sic acquirat ens qdlibet ex motore eterno qui mouetur vt quandoqz moueat ab eo. s. quando fuerit propinquum: z quandoqz quiescat. s. quando fuerit remotum. Et declarauit quo sequitur necesseario vt primum motus qd quando mouet a motore qui non mouetur sit eternus: z quomodo sequitur ex hoc vt sit causa motuum contrariorum. Apparuit ei ex hoc illud de quo quesuerat primo: z est quare quedam entia mouent quandoqz: z quiescunt quandoqz: z quedam mouent semper: z quedam nunq. Et d. z apparet etiam ex hoc z. i. ex predictis igitur apparer illud in quo dubitabamus primo: z est: q non oes mouent neqz oes quiescunt: z causa in hoc est q ista etiam no diuidunt in duos modos tantum quorum vnus est motum semper: z alius quiescens semper sed sunt hic aliqua que mouentur quandoqz: z quiescunt quandoqz: z aliqua que mouentur semper: z quiescunt semper. Et q causa in toto declarata est nunc ex hoc sermone. Et est q quedam mouentur a motore eterno qui non mouetur. z ideo ista mouentur semper: z quedam mouentur a motore moto. z ideo coringit etiam vt ista moueantur quandoqz: z quandoqz quiescant: z quedam nunq mouentur: z est motor eternus de quo diximus esse motorem vno motu tantum. Et hoc intedebat cum dixit: istud autem qd est non motum z. i. ens autem qd est non motum mouet eodem modo vno motu simplici: qz est simplex non compositum. i. non habens materiam. Et Jam igitur apparer he tres dispositiones cum suis causis: z est q quedam eorum nunq mouentur: z causa eius est: qz est simplex no compositum. Et q quedam semper mouentur: z causa illi est: qz mouentur ab hoc motore simplici. Et quedam que mouent quandoqz z quiescunt quandoqz: z causa illius est q motor eorum mouetur. Et debes intelligere hic per motum z quiete omnes transmutationes compositas: z de motu eterno motum localez tantum. Et debes scire q fm huc modus possibile est vt motus a noui fiant a motore no moto scilicet mediante moto eterno. Et ideo qui posuit principium eternum z primum motum esse nouum non potuit dissoluere questionem accidentem in hoc: sicut accidit loquentibus nostre legis.

1. Motus no
ipit fieri a
motore eter
no mediante
moto eter
no. Idem. s.
com. 15.
Contra loqu
tes legum

Tractatus Tertius in quo ostendit quis sit primus motus.
Ostendit q motus localis est primus motus inter omnes motus. Cap. 1.

Verum aliud facietibus principium magis erit de his manifestum: Considerandum est: vtrum aliquem motum continuum contingit esse: aut no: z si contingit quis hic: z quis est primus motus. Manifestum est ei qm siquidem necesse est semper motum esse. primus autem est z continuus fm quem primum mouens mouet. Et hunc motum quidem necesseario est vnus eundem esse continuum z primum.

Deinde hoc apparebit manifeste magis considerando alio modo. Considerandum est enim vtrum sit possibile q aliquis motus sit continuus: aut no. Et si hoc fuerit possibile quis motus est iste: z quis motus est primus motus. Manifestum est enim q si fuerit necesse vt motus eternus sit. Et fuerit aliquis motus demonstratus primus z continuus. Necesse est vt primus motor moueat hoc motum. Qui est necesse vt sit vnus z continuus z primus.

Dixit. z hoc apparebit z. i. ex perscrutatione de hoc scilicet quis motus. iste motus: quoniam si apparebit demonstratus in mundo tunc sensus conueniet demonstrationi: est sicut diximus manifestum scilicet quoniam tunc verificabitur modus qui est causa in quibusdam entium quandoqz: z in motu eorum quandoqz: ipse si cut dixit perscrutatur hic de duobus. s. quis motus est iste motus: z quis motus est primus motus motuum sensibilium. Manifestum est sicut diximus q si fuerit hic motus primus continuus: q primus motor debet mouere hoc motum: cu primus motus necesse est vt sit a primo motore: z perscrutatus est in sexto quis motus est qui potest esse infinitus: sed hic complebit perscrutationem bene de hoc.

Et B. d. manifestum est enim q si fuerit necesse z. i. z necesse est perscrutari de primo motu quis motus sit: quoniam manifestum est q si fuerit necesse vt sit hic motus eternus continuus: oportet considerare q motus sit ille qui potest esse continuus: quoniam necesse est vt iste motus sit primi motoris: id est quoniam cum declaratum sit q est hic motus primus continuus demonstratus: necesse est vt ille motus sit ille quo mouet primus motor.

54

6. phy. z. c. 91. z inde.

2

Tribus autem exitibus motibus. Alio quod est secundum magnitudinem. Et alio secundum passionem. Et quodam alio secundum locum: que vocamus loci mutationem: hunc necessarium est esse primum. Impossibile enim est augmentum esse alterationem non persistente. Quod ergo augmentum est quod est tanquam sibi augmentum. est autem tanquam dissimile. Contrarius enim alimentum dicitur contrario ab hoc. Fit omne quod fit sibi simili. Necessarium igitur est alterationem esse in contraria mutatione. At vero si alteratur indigebit esse alterans: et agens: et ex potentia calido actu calidum. Manifestum igitur quod mouens non sibi se habet: sed aliquando quidem prius est: aliquando autem longius est quod alteratur. Hoc autem sine loci mutatione non contingit esse. Si igitur necesse est semper motum esse: necesse est et loci mutationem semper esse primum motum. Et in loci mutatione: si est alia quidem prima: alia vero posterior: prima nimirum omnes antecedit necesse est. Amplius autem omnium passionum principium est raritas et densitas. Et graue namque: et leue: et molle: et durum: et calidum: et frigidum: densitates videntur et raritates esse quodam. Densitas autem et raritas congregaciones et disgregaciones sunt: secundum quas generatio et corruptio dicitur substantiarum. Que autem cum congregantur et disgregantur: necesse est secundum locum mutari. At vero sed eius quod augmentatur: et decrementum patientis mutatur secundum locum magnitudo.

Motor localis est primus motuum.

Augmentatio fit per simile et contrarium. Nutrimētum non priuatur nisi cum sibi.

Dicamus igitur quod cum motus sunt tres. scilicet in magnitudine: et in passione: et in loco: et necesse est ut iste sit primus motum. Impossibile est enim augeri: siue alterari. Augmentabile enim potes dicere ipsum augeri per simile: potes dicere ipsum augeri per dissimile. Nutrimētum enim dicitur contrarium ad contrarium. Et non priuatur in omni generante nisi simile cum simili. Necesse est igitur ut transmutatio ad contrarium sit alteratio. Sed cum fuerit alteratio: necesse est ut aliquid alterans sit: quod extrahit illud quod est in potentia calidum in calidum in actu. Et manifestum est quod dispositio motoris tunc non currit eodem modo: sed

forte

forte quoniam quod erit propinquior: alterato: et quoniam remotior. Et hoc non potest esse sine translatione. Si igitur sit necessarium ut motus eternus sit: sequitur necessario ut translatio eterna sit primus motum. Et si aliqua translatio est prior: et alia posterior: necesse est ut prior sit eterna. Et etiam principium omnium passionum est densitudo et raritas. Grauitas enim et leuitas et mollities: et durities: et caliditas: et frigiditas existimantur esse modi densitudinis et raritatis. Et densitudo et raritas sunt: congregatio et segregatio per quas dicitur substantia generari et corrumpi. Et quod congregatur est: aut segregatur: necesse est ut mutet locum. Et etiam augmentum et diminutum mutant locum secundum magnitudinem.

Cum promissum perscrutari quis motus sit iste motus continuus: et quod motus sit primus: quoniam motus necesse est ut sit vnus: Incepit perscrutari de hoc. scilicet quis motus sit primus motus. Et d. dicam igitur etc. et intendit per motum in magnitudine motus augmenti et diminutionis: iste enim motus declarat est esse in quantitate. Et intendit per motum in passione/motum alterationum. D. d. necesse est ut iste sit primus motum. i. motus in loco: et posuit motus tres secundum quod declaratur est in quanto. B. incepit demonstrare quod motus localis preedit alios: quoniam necesse est ut omne quod alteratur: aut augmentatur: aut diminuitur ut prius transferatur: et non apparet de natura translato quod necesse est ut alteretur: aut augmentetur nisi per accidens: et incepit in hoc demonstrare hoc in motu augmenti. Et dixit: impossibile est enim aliquid augeri sine alteratione. Et cum dixit: quod augmentabile et diminubile necesse est ut alteratio preedit illa. declarauit hoc d. d. augmentum enim potes dicere etc. i. necesse est ut augmentabile alteretur: et tunc augebitur quodammodo a simili et quodammodo a contrario. i. quoniam nutrimētum per quod sit augmentum quodammodo est simile: et quodammodo contrarium. Et cum dixit hoc de nutrimēto dedit causam in hoc: et dixit: nutrimētum. n. dicitur esse contrarium ad contrarium etc. i. est enim concessum quod nihil agit in alio quod nisi contrarium: et quod nutritibile agit in nutrimētum necesse est ut in nutrimento sit aliqua pars contraria. Et quod nutrimētum copulatur in postremo cum nutritibile: necesse est ut in eo sit aliqua pars similis. et hoc inuebat eum dixit: et non copulatur in omni generato etc. Et cum declarauit quod nutrimētum est contrarium: et quod transferretur de contrarietate in similitudinem. scilicet de contrario in contrarium: et transmutatio que est in contrariis est alteratio: concludit ex hoc quod nutrimētum alteratur: et tunc augetur: et dixit: necesse est ut transmutatio de contrario in contrarium sit alteratio. Beinde. d. sed cum fuerit alteratio necesse est ut sit aliquid alterans. et hoc manifestum est per se. B. manifestauit hoc: d. d. quod extrahit illud quod est in potentia etc. i. necesse est ut alterans sit extrahatur et aliud ab eo: quoniam alterans est illud quod extrahit res de

SS

Quod motus augmenti alteratione preedit dat et motus alterationis motus localis etc.

Nutrimētum per quod sit augmentum quodammodo est simile et quodammodo est contrarium. vide per istum etc. de anima. t. cō. 45. et per de gloria. 9.

potentia in actu in qualitate fm q alterat. U.g. qm facit illud qd est in potetia calidm z frigidm: calidm in actu z frigidm. Et impote est vt illud qd est in potetia caliduz: aut frigiduz: fiat calidm in actu: z frigidm in actu: nisi trāsmutās sit calidm in actu: z frigidm in actu. Deinde. d. z manifestuz est q dispō motoris zc. i. z qz primuz alterans qd nō alterat nō alterat semp: sed qnqz: necesse est vt nō habeat se cū alterat in eadez dispōne: sed qnqz appropinquet ei z alteret: z qnqz remoueat z nō alteret: z ppinquitas z distātia nō est nisi per translationē: ergo translatio pcedit nāliter alterationē. s. q cum vtraqz fuerit in actu: deinde alterās alterauit postq nō alterabat: necesse est vt alterū moueat in loco: aut alterans: aut alteratum: aut vtrūqz. Si aut alterum fuerit generatū aut vtrūqz: z posuerim hoc esse cām eius qd qnqz alterat: z qnqz nō: manifesta bitur q translatio d3 pcedere eodez mō: cuz alteratio etiā pcedat gūationez. Generatio. n. aut est alteratio: aut sequit alterationem. Et cum declarauit q trāslatio pcedit istos duos motus: dixit: si igitur fuerit necessariū vt mot⁹ cōtinu⁹ sit zc. i. z hoc qd dixit hī sequit: qm cuz fuerit necesse est vt sit hic mot⁹ eternus: z motus eternus est prim⁹: z motus prim⁹ est trāslatio: necesse est si fuerit hic motus eternus vt sit hec trāslatio eterna. Et qz trāslatio quedāz est prior circularis: z quedā posterior. s. recta. d. z si qua translatio est prior zc. i. z apparet ēt ex hoc sermone in hoc loco si trāslatio fuerit vnobus modis. s. prior z posterior: q prior est eterna: z ista positas sicut dixim⁹ declarabit hic eomō qz que sequit vt trāslatio sit eterna. Et qz aliquis pōt dicere q forte trāsmutatio que est in sba est prior alijs motibus: qz p dicamētū sbe est prius alijs predicamētis: incepit declarare ēt q motus localis pcedit transmutationē in sba que dī gūatio z corruptio. Et. d. z ēt principū oīuz passionū zc. i. z ēt principū oīum qualitātū apud antiquos est densitas z raritas. Existimāt. n. q oēs prime qualitates sicut grauitas z leuitas: mollities z durities reducunt ad istas duas qualitates. Existimāt enīz q graue est densuz quodā mō: z leue rarū quodā mō. Et filr existimāt q duruz est densuz: z molle raruz. Et filr calidū existimāt eē raruz: z frigiduz densum. Et hec nō est opinio Arist. sed intendebat declarare q hoc cōe est duab⁹ opinionib⁹. s. opinioni Arist. qui dicit q principia transmutationis sunt qualitates quattuor. s. caliditas: z frigiditas: z humiditas: z siccitas: z opinioni eoz q dicūt q principū oīum qualitātū est densitas z raritas: z sunt illi q dicūt pres eē atomos. Et cū ponit q fundamēta qualitātū apud istos sunt densitas z raritas. d. z densitas z raritas sunt ggregatio zc. i. z densitas z raritas s3 opinionē istoꝝ est ggregatio z segregatio prius: z sunt modi fm quos dicūt sbas gūari z corrupi illi qui cōcedunt sbas gūari z corrupi. Dicebat. n. q gūatio indiuidui est cōgregatio priuz: z corruptio est segregatio illaz. Et qz oīa ista reducunt ad segregationē z cōgregationē: z cōgregatio z segregatio vident eē in loco. d. z qd ggregat: aut segregat necesse est zc. i. z cū ita sit: necesse est vt motus localis pcedat oēs trāsmutationes fm hanc opinionē. Et fm opinionē verā dedit aliā rōnez in augmētabili a p dicta. z. d. z ēt augmētabile z diminuibile mutāt locū fm magnitudinē. i.

Biatio aut e alteratio: aut seqt alterationē.

Aliqs pt dicere trāsmutationez in sba eē potē alijs: qz predicamētuz sbe est pri⁹ alijs.

vt mihi videt q augmētabile necesse est q nutrimentū transferatur ad ipsum: z tunc augebit. z similr diminuibile necesse est vt trāsseratur ab eo aliqua ps eius: z tunc diminuat: z fm hoc motus idem pcedit motū augmētati z diminutionis.

Amplius z hic cōsiderantib⁹ erit manifestuz q loci mutatio prima est. Primū. n. sicut in alijs: sic z in motu dicit vtiqz primū multipharie. Dicit aut primuz quo nō existēte nō erūt alia: illud aut sine reliquis z tēpore: z fm substātiā. Quare qm motū quidē necessarium est esse cōtinue: erit vtiqz cōtinue: aut qui cōtinu⁹: aut qui cōsequēter. Magis aut qui cōtinu⁹ z dign⁹ est motuz cōtinu⁹ qz cōsequēter esse. Dign⁹ aut accipim⁹ semp in nā esse si sit possibile. Pote aut est esse cōtinuū: monstrabit autē posterius. Nunc aut hoc supponat z hunc nec vnū aliud pote eē: sed aut loci mutationē. Necesse est ergo loci mutationē eē primū. Nec vlla necessitas ē nec augmētari nec alterari qd fert: nec iaz fieri nec corrumpti. Horū autez nec vnū cōtingit nisi cōtinuus sit fm quē mouet primū mouens.

Et appet ēt q trāslatio est prim⁹ motū cōsiderādo hoc mō. Primū. n. quē ad modū dī multiplex i alijs rebus: ita ēt dī in motu. Primū. n. dī illud qd cū nō fuerit nō erūt alia: z pōt eē ex alia. Et dī illd qd ē pri⁹ i tpe: aut i eēntia. Qz igit est neciū vt mot⁹ sit etern⁹ z nō eternus nisi aut qz ē pūnu⁹: aut qz ē successiu⁹. Et ē dign⁹ vt sit cōtinu⁹ qz vt sit successiu⁹ z meli⁹. Et opinamur q illud qd est fm nām est meli⁹ si est pote. Et pote est vt sit cōtinuus: z hoc declarabit post. Sed nunc ponat q impote est vt alius motus sit cōtinuus nisi localis. Sequit igit necessario vt trāslatio sit prim⁹ motū. Trāslatū. n. nō est necē vt moueat alio motu oīo: neqz fm augmētū: neqz fm alterationē: neqz vt generef: neqz vt corrupat. Sed impote est vt aliqs istoꝝ sit nisi sit motus localis fm quē mouet prim⁹ motor.

Cum declarauit q mot⁹ trāslatiōis pcedit nāliter aliōs mot⁹: z nō soluz pcedit nāliter: sed tpe ēt z substātia: incepit declarare quo sequitur vt pcedat fm tēpus: z incepit notificare primo fm quot

Digni⁹ semp per accipi/ mus in nā si sit pote.

56

modos de prius. **C** Et dicitur et apparet etiam et cetera. quod translatio est primus motus inducens rationes secundum quas dicitur primus in motibus: et demonstrando quod motus translationis de prioribus secundum unumquodque eorum. **C** Deinde incepit inducere modos secundum quos dicitur quod motus precedit motu: et dicitur primum enim quemadmodum dicitur et cetera. i. primus enim sicut dicitur in alijs rebus de pluribus uno: ita etiam in motu dicitur de pluribus uno modo. et intendit quod secundum omnes modos secundum quos dicitur prius et posterius in omnibus rebus aut secundum plures dicitur prius et posterius in motu. **C** B. d. dicitur enim prius et cetera. i. et prius dicitur in alijs rebus et in motibus multis modis. Dicitur enim prius secundum naturam: et est illud quod cum non fuerit non erit secundum: et cum fuerit non de necessitate erit secundum. **U**. g. unus et duo: quia quum unum non fuerit duo non erunt: et si unum fuerit non tamen sequitur ut duo sint. **C** Et intendit quod iam declaratum est quod talis est dispositio motus localis ad ceteros motus. **E**t post declarabitur. scilicet quod cum alij motus fuerint erit motus localis. et cum motus localis fuerit non sequitur ut alij motus sint. **C** B. incepit dicere secundum modum prioris: et dixit: et dicitur prius tempore et essentia. i. secundum causam. **B**. d. quia igitur est necessarium ut motus sit eternus. i. et motus est etiam eternus: aut quia est unus continuus ut declaratum est de motu continuo: aut quia componitur ex motibus successiuis. scilicet quorum unus est ante alium et unus post alium: ita quod finis precederet sit cum principio prioris. **C** B. d. et est dignius ut sit continuus et cetera. i. et est manifestum quod dignius est et melius quod motus eternus sit unus et continuus quam ut sit successiuus. **E**ternitas enim est in continuo essentia liter: et in successiuo accidentaliter. **C** Deinde dixit: et nos opinamur et cetera. i. et cum melius est ut motus eternus sit continuus: et nos opinamur quod omne quod prouenit a natura semper est melius inter possibilibus. **C** Deinde dixit: et possibile est ut sit continuus. i. et cum posuerimus quod illud quod prouenit a natura est melius inter possibilibus: et motus eternus est melius ut sit continuus: et possibile est ut motus localis sit continuus. **C** Et cum non fuit manifestus hic quod sola translatio est continua: dixit: et hoc declarabit post. i. sed accipimus hoc pro vero in hoc loco. scilicet quod nullus motus est continuus in rei veritate nisi motus localis: et cum ita sit necesse est ut motus localis sit etiam primus in tempore. **C** Et abbreviatio istius sermonis est talis. **S**i est melius ut motus eternus sit continuus. **E**t melius in omni possibili est illud quod est naturaliter. **N**ecessesse est ut motus eternus sit continuus. **S**i igitur motus eternus continuus sit translatio tantum: necesse est ut motus eternus sit translatio: et si motus eternus est prior secundum tempus: necesse est ut translatio sit prior secundum tempus. **E**t sicut debet esse prior secundum naturam et secundum causam. **C** Et cum descripsit primo prius secundum naturam: incepit declarare ex predictis: et ex hac descriptione quod iste motus. scilicet localis est prior secundum naturam: et d. necesse est igitur ut translatio sit prima et cetera. i. necesse est igitur ut motus localis sit prior naturaliter ceteris motibus. **N**on enim est necesse ut translatus moueat alio modo motum: sed alij motus non prout esse sine motu locali. **M**otus igitur localis cum non fuerit: non erunt alij motus: et cum alij motus fuerint erit motus localis: et non sequitur quod cum motus localis continuus fuerit ut alij motus sint: et hoc intendebat cum dixit: et impossibile est ut aliquis istorum motuum et cetera.

Prius nāz qd: vid idē s.c. 35. et ibi

Eternitas est i continuo essentialr et i successiuo accidentalr.

Sūma rationis. Melius in oī poli est illd qd est nālī. Id ē celi. t. cō. 34.

C Adhuc tpe prior est: perpetuum enim contingit solum mouere sed huc. **S**ed in uno quidem aliquo hntu generatione loci mutatione necesse est posteriorer ee motib. **P**ost ipsuz em fieri primū est alteratio et augmentū. **S**ed loci mutatio iam perfectoz motus est. **S**ed alteratū necesse est quod mouet secundum loci mutatione esse prius: quod et generationis causa erit his que fiut quod non fit: ut generas eius quod generat. **Q**um videbitur utriqz generatione esse prima motuum: pro id quod fieri oportet rem prius. **H**oc aut in uno quolibet eorum que fiut sic se hz. **S**ed alterū necesse est prius aliqd moueri his que fiut ens: et quod ipz nō fit: et hoc alterū prius **Q**um aut generatione impone est esse primū: oia enim eent que mouent corruptibilia. **M**anifestū est quod nec consequentium motuum nec vnus prius est. **D**ico aut prius augmentū: postea alteratione decrementū et corruptione: oēs. **n**. posteriores generatione sunt. **Q**uare si non est generatio prior loci mutatione: nec aliaz vna eadē pcedit.

Hor' localis ē motuū pfectissim'

C Et est est primus in tpe: secundum enim eternitate tū pot moueri hoc motu. **S**ed in diuiduū quodcumque quod hz generatione hz motū locale post oēs motus necio. **N**ō enim generat nisi postqz est alteratio et augmentū. **M**otus aut localis est motus perfectionis. **S**ed necesse est ut aliud ab eo moueat ante motū translationis: quod est causa in generatione generabiliū absqz eo quod ipsum generet. **U**. g. quod generas est causa geniti. **E**t si nō eēt ita: existimaret quod generatio eēt primus motuū. **Q**um necesse est ut primo generet. **S**ed hz dispo sit talis in indiuiduo unoquoque generabiliū: tū necesse est ut sit hic aliqd prius generabilib' quod moueat: et in se semper existat: et sit non generatum: et hoc etiā hz aliqd aliud prius ipso. **Q**uia igitur est impone ut generatum sit primū: quum tūc oia mota eent generabilia et corruptibilia: manifestū est quod nullus motuū prius est prior. scilicet augmentū: et alteratio: et diminutio: et corruptio. **O**ia enim ista sunt post generatione: et signatio nō est prior translatione: sed nullus modoz transmutationis est prior translatione.

57

Cum declarauit qd motus pp que inuenit eternitas in motib⁹ est motus localis: z motus eternus est prior tpe ceteris motib⁹ gnabilibus z corruptibilibus: necesse est vt motus localis sit prior tpe ceteris motibus. Et qz accidit in hoc qd ex aialibus ambulanti⁹: in quibus motus localis est posterior fm tps alijs motib⁹: incepit dicitur hic z dissoluere qonez. Et dixit: z et est p⁹mus in tpe. i. z et motus localis eternus est prior in tpe alijs motibus. **C. B. d.** p eternitatem em zc. i. qm per eternitatem existentem in hoc motu potest moueri hoc motu. s. motu priori tpe ceteris motibus. Et cum. d. qd motus translationis est por oibus motibus in mundo fm tps: z fm natura. s. mundo maiori: dixit: qd est ecouerso in mundo minori. s. in homine z in animalibus. **C. Et. d.** sed vnuz indiuiduū zc. i. sed hoc indiuiduo demonstrato moto ex se generabili z corruptibili est ecotrario ei qd est in mundo. **Motus em localis in indiuiduis motis ex se gnabilibus est postremus motuū: in hoie. n. z aialibus motus localis est postremus: cu non ambulet nisi post qd perficit per motu augmēti z alterationis: z ante ista est motus gnationis.** **C. B. d.** motus em localis est motus pfectionis. i. nō inuenit in aialt nisi post qd perficit i creatura. Et cu dixit hoc pot z aliqis dicere q forte ita est de mundo mai⁹ quo licet de paruo. s. qd motus gnationis in eo est prior: z motus localis posterior in tpe z in nā: dixit: z nece est vt aliqd aliud moueat zc. i. s. imple est hoc esse in moto ex se gnabilitate qd non sit hic motu ex se motu locali precedēti hunc motu in gnatione qui est ca in isto esse semp gnabilia continē fm qd declaratu fuit prius: z fm qd apparet etiā hic. s. qd motus localis pcedit essentialr gnationē. **C. B. d. A. g.** qd generas zc. i. sicut inuenit in aialibus. s. qd gignēs est ca genitū ppter translationē: z dixit hoc: qz manifestū est qd translatio gignētis pcedit generationē suam: translatio aut que pcedit gnationem non gignentū est translatio mudi magni gnantis totū z cōseruans ipsum: z cu ita sit: manifestū est qd translatio est posterior in animali generato motu gnationis p accidens: z ideo dixit post: z si nō esset ita zc. i. z si translatio pcederet de necessitate generationē gignentis: tūc existimaret qd generatio est primus motuū qm apparet in istis qd gnatio est primus motuū in eis. **C. B.** iterauit hoc cōfirmando: z dixit: sed lz hoc sit in indiuiduo zc. i. sed lz hoc accidat in indiuiduo istoꝝ generabilitatū nō accidit hoc in oibus gnabilibus. i. qz declaratū est qd motus localis pcedit nāliter motu generationis: z qd necesse est vt ante generationē sit aliqd traslatū ex se. Et si nō non eēt gnatio oūio. Si igit omne traslatū ex se esset generatū: tūc generatū habere causas infinitas cōtingeret. n. vt ante traslatū per se esset aliqd traslatū per se. z sic in infinitū. **C. B. d.** z istud hz aliud prius ipso. i. z necesse est vt istud motū. s. traslatum ex se non generabile neqz corruptibile habeat aliquid prius ipso: z est illud qd mouet ipsum: z non mouet. **C. B. d.** z qz impossibile est zc. i. z qz impossibile est vt motus generationis sit prior natura z tpe alijs motib⁹: qm si ita esset: tūc mota ex se. s. in loco oīa essent generabilia z corruptibilia: z si ita eēt nō inueniret generabile z corruptibile: vt declaratū est. **C. B. d.** manifestum est igit zc. i. z cu gnatio nō sit prior manifestū est qd nullus alioꝝ motuū qui sequunt gnationē: pot esse

Nō ē prius mūd⁹. Idē s. cō. 17.

Mot⁹ local⁹ i indiuiduis gnabilibus motis ex se ē postrem⁹ motuū.

s. tex. c. 53.

Translatio p accūs est posterior generatione.

prior nā z tpe. s. motus alterationis: z diminutionis: z corruptiois: qui gnatio pcedit istos. **C.** Et cōsiderandū est qd gnatio pcedit istos motus. De em qd generatū hz opinionē tri. nece est vt alteret. **C.** Et ex hoc existimat qd alteratio pcedit gnationē. **C.** Sed quia nos videmus qd omne qd alteratur anteq⁹ fuit generatum: z ex hoc existimatur qd dispositio in istis est circularis: z qd neuter istorū motuum pcedit alterum. **C.** Quō igitur dixit Arist. qd generatio pcedit alios motus preter locale: qm in augmento: z diminutione: z corruptione manifestū est eos esse posteriores generationē. **C.** Et si etiā non inuenit in istis ppriū prioris fm natura: omne. n. gnabile est augmentabile: z diminubile: z corruptibile: z omne augmētabile: aut corruptibile: aut diminubile ē generabile. **C.** Dicamus igit qd cōsideratio prioris z posterioris in hoc loco est sicut cōsideratio prioritatis z posterioritatis in predicamētis: in quibus est motus. Substātia enim qz est prior naturaliter ceteris predicamētis ipsum cu auferet: auferunt alia predicamēta: z cu fuerit non sequit vt sint alia pdicamēta fm qd iba est prior eis: z si sequit vt sint in substātia ex nā materie: z pcepne nā quātitatis: manifestum est qd via ad esse sbe est prior via ad esse alioꝝ predicamētoꝝ. Et intelligo per viam motū generationis vnuscuiuslibet predicamētoꝝ: it m igit hūc modū dixit Arist. qd motus gnationis pcedit alios motus: z qd motus alterationis pcedit generationē per accidens. s. fm qd forme elementoz sint qualitates: aut qualitates sequuntur eas. **C.** Et cuz posuit qd motus generationis pcedit alia predicamēta dixit: z si generatio nō est prior translatione zc. i. z cum generatio est prior ceteris motibus: z translatio est prior gnationem manifestū est qd nullus modozū motus est prior translatione.

Quō gnatio pcedit alterationē z augmētū

Solutio.

C. Omnino aut videt qd sit imperfectū z in principiū iens. Quare generatione posterior: natura prius est. **C.** Ultimū em loci mutatio oibus inest que sunt in generatione. **C.** Nā alia quidez oīno imobilia sunt viuentium ppter indigentā organi: vt plāte / z multa gnā aialū: Imperfectis aut inest. Quare si magis inest loci mutatio magis cōprehendentibus naturā z motus hic p⁹mus alioꝝ erit fm substantiam. **C.** Et vlr manifestū est qd gnatū est diminutū: z semp currit ad pncipiū. **C.** Et sic posteri⁹ in gnato est prius in nā. **C.** Et translatio est postremū eius qd inuenit in gnato. **C.** Et ideo quedā viua non mouent oīno ppter priuationem insiri. **C. l. g.** plante / z plura genera aialū. **C.** In perfectis aut est. **C.** Cu igit translatio non inuenit nisi in eis que hnt maiorē partē in natura: necesse est vt iste motus etiā essentialiter sit primus ceteris motibus.

Posteri⁹ generatione est pri⁹ fm nāz

58 **I**sta est alia declaratio q̄ translatio est p̄or alijs motibus. **E**t dixit. z vlr zc. i. z vlr manifestum est q̄ oē ḡiatum est diminutum z oē diminutum mouet ad p̄ncipiū sp̄ q̄d est cōplēmentum z finis s. q̄d est p̄us alijs p̄ncipijs. **E**t manifestum est per se q̄ ḡiatum est di-
 minutum: qm̄ si non esset diminutum non moueretur ad cōplēmen-
 tum. **B**einde dixit. z sic posterius zc. i. z necesse est igit̄ vt oē posteri⁹
 s̄m t̄ps in ḡiatione sit prius s̄m nām. **E**t cum verificauit hāc p̄-
 p̄onem dixit: z translatio est postremū zc. i. seḡt igit̄ ex his duabus
 pp̄onibus vt translatio in ḡiato sit posterior s̄m t̄ps alijs trāsmuta-
 tōibus: z p̄or in nā. **D**e. n. posterius s̄m t̄ps in ḡiabili ex rebus q̄b⁹
 p̄fici est prius in nā: z translatio est talis. q̄ seḡt in p̄ma figura vt trā-
 slatio sit p̄or nā alijs motibus. **B**. d. z iō q̄dam viua nō mouentur
 i. z q̄ translatio est p̄or s̄m p̄fectōem alijs motibus: iō aīalia q̄ non
 sunt p̄fecta non transferūtur. i. qm̄ cum fuerint diminuta z careant
 instr̄o quo sit translatio: iō carent translatōe: z s̄lr in plātis. aīalia
 vero p̄fecta h̄nt instr̄a z translatōem. **B**. d. cū igit̄ trāslatio zc. i. z
 cū translatio non inuenit nisi in eis que sunt p̄fectiora rez nālūm:
 necesse est vt iste sit motus p̄fectio: alijs motibus: z p̄fecti⁹ ē p̄us
 in nā. ergo iste motus est p̄mus motuum. **E**t hoc cōponit sic. **T**rā-
 slatio est rei p̄fectioris. **E**t q̄d est rei p̄fectioris est p̄fectius. **E**rgo trā-
 slatio est p̄fectior alijs motibus. **B**. declarauit ex hac conclusione
 cām eius q̄ translatio existit in aīalib⁹ p̄fectis. z hoc est d̄mōstratio
 cāe t̄m. **B**. accepit posterius: z declarauit p̄ ip̄m p̄us: z fuit d̄mōstratio
 p̄ signum. z est q̄ translatio est p̄or: q̄ est in priori. **I**n hoc igit̄ s̄mōe
 sunt tres d̄mōstratōes. s. cāe. z esse cāe t̄m. z d̄mōstratio signi.
Propter hoc z ob hoc nequaquā substantiā mutat q̄d
 mouetur motuum in eo q̄d fert. **S**cōm. n. hūc solum
 non mutat esse sicut eius q̄d alterat quale: eius aut̄ q̄d
 auget z decrementum patientis quātum.
Et non pp̄ ista t̄m est prior: sed pp̄ hoc ē q̄ est inter
 alios motus talis: q̄ non remouetur illud q̄d mouetur
 s̄m illud a substantia sua. **I**ste enim solus non trāsmu-
 tat ipsum oīno in sua essentia: sicut transmutatur apud
 alterationem s̄m qualitatem: z apud augmētum z di-
 minutionem s̄m quātitatem.

De posteri⁹
 i ḡiatione
 s̄m t̄ps ē p̄/
 us s̄m nāz.
 Id. 9. met.
 l. c. 15. z. 2.
 de p̄tib⁹ aīa
 liū. capi. p̄.

Sol⁹ mot⁹
 localis nō
 abijcit a s̄b
 stantia.

Ex mutato
 ne vbi n̄ se
 ḡt mutatio
 s̄be moti.
 Idē. 4. ph.
 t. c. 128.

59 **I**sta est tertia declaratio q̄ translatio est p̄mus motuum. **E**t fun-
 dat super duas pp̄ones. **Q**uax vna est. q̄ illud q̄d mouet s̄m trā-
 slationem non distat a sua s̄ba apud suam transmutatōem. s. q̄ non
 accidit ei tunc in sua s̄ba transmutatio que cogat ip̄m exire a sua
 s̄ba: cum illud q̄d mouetur non transmutatur nisi t̄m in vbi. **E**t nō
 seḡt ex mutatoe vbi: mutatio s̄be moti q̄ non p̄ingit in alijs moti-
 bus. s. q̄ in alijs motibus accidit moto transmutatio in sua s̄ba: sic
 in motu alterationis z augmētū. s. q̄ alteratū mutatur in sua s̄ba:
 aut appropinquatur mutatio: cum alteratio sit via ad corruptio-
 nem: z s̄lr in augmētō cum contingit ab eo vt res diuerset in q̄ti-

ate: z cū hoc intēdit erit via ad corruptiōem. **E**t cum declaratus
 sit q̄ illud q̄d mouet hoc motu non trāsmutat in sua s̄ba: q̄d nō acci-
 dit in alijs motibus. **E**t coniuixerimus huic scōdam pp̄onem: z ē
 q̄ motus in quo motum non transmutat in sua s̄ba oīno aut si trā-
 mutat nihilominus transmutat minus est melior: q̄ est pp̄inquo:
 nā: cum non faciat rem transmutari a sua nā. seḡtur ex duabus q̄
 translatio est p̄fectior motuum: z q̄d est p̄fectius ē prius in natura:
 ergo translatio est prior in natura.

Maxime aut̄ manifestum est q̄ mouens ipsum seip̄z
 maxime hunc mouet pp̄rie s̄m locum. **E**t et dicimus
 hoc esse eorum que mouentur z mouentiuz p̄ncipiū.
Et p̄mum est in his que mouent ip̄m seipsuz mouēs.
Et manifestum est sise pp̄rie hoc motu mouet p̄ma
 intentione. **E**t dicimus q̄ p̄mum p̄ncipiū in motis:
 z motoribus est illud. s. illud q̄d mouet se.

Ista est quarta declaratio q̄ translatio est p̄mus motuum nālīter.
Et fundat sup tres pp̄ones. **Q**uax vna est q̄ motus ex se non
 inuenit nisi in hoc motu: nihil. ē alteratum ex se: nec alterat ex se
 nisi per acc̄ns. **S**ecūda aut̄ est q̄ motū ex se est p̄ncipiū. rez mo-
 tarum. **T**ertia v̄ro est q̄ motus q̄ inuenitur in p̄mo motu est pri-
 mus motuum. **E**t. d. in p̄ma intētionē: qm̄ accidit ei p̄ accidēs
 q̄nq̄z vt moueat illud q̄d mouet ab ip̄o alio motuum: sic accidit aīa
 libus q̄ mouent in loco. s. q̄ corpus calefit. **A**īal. n. in tali motu. s. al-
 teratione mouetur ex se: sed non p̄mitit: sed mediāte motu locali:
 z augmentatum ē non existimat augeri ex se. sed per accidēs.

Capitulum in quo ostendit q̄s motus localis sit pri-
 mus: z q̄ nullus motus localis p̄t esse continuus
 perpetuo p̄ter circūlarem zc. **C**ap. 2.

Quod q̄dem igit̄ motuum loci mutatio pri-
 ma sit manifestum ex his est. **Q**ue autem
 loci mutatio prima est: nunc d̄mōstrandū
 est. **S**imul aut̄ z q̄ nūc z p̄us supposituz ē:
 q̄ contingit quēdam motū esse continuū: z
 perpetuum manifestum erit eodem modo.

Apparet igit̄ ex hoc q̄ trāslatio est p̄mus motuum.
Que aut̄ translatio sit prima declaratum erit nunc. **E**t
 manifestabit̄ cuz hoc per hanc eandem viam illud q̄d
 posuimus positione in hoc loco z prius. s. qm̄ possibile
 est vt aliquis motus sit continuus z eternus.

Dixit. declaratum est igit̄ ex oibus istis d̄mōstratōibus q̄ trāslatio
 est p̄mus motuum natura z t̄pe: z ista p̄positio erat prius accepta p̄

Qd est p̄fe-
 ctius ē p̄us
 in nā. Idē
 ista. t. c. 75.

60
 Nō iuenit
 motus ex se
 nisi in mo-
 tu locali.
 Id. 5. c. 20.
 z. 2. ph. c. 5.
 z. 2. de aīa.
 cō. 50. z. 4.
 ce. c. 24. zc.

Alor⁹ loca-
 lis p̄ acc̄ns
 p̄t alū mo-
 tu inducere
 i re mota.
 vide. 2. ce.
 cō. 42.

61

vera: & declarauit ipsam hic. Et qz translatio est duobus modis: re-
cta & circularis: & fuit declaratum qd motus eternus est continuus
& accepit p vo qd motus ptinuus est motus localis: ex quo declauit
qd motus localis est p: motuum sin tps. Incepit hoc declarare &
querere in quo motu inuenitur ptinatio: per qd declarabit qd tran-
slatio sit ptinua: & que translatio in veritate est pma. Et id dixit:
que aut translatio qe. & dixit hoc: qz nondum est declaratum nisi hoc
s. qd translatio simplr est puor. B. d. & manifestabit cum hoc p hac
eandem viam. i. per hunc modum p: siderandi: & intedit per prius il-
lud qd dixit in sexto. s. qd motus circularis solus pot esse eternus: sz
illic no copleuit pscrutatioem de hoc. In initio vero tractatus istius:
& ante hunc smonem non solumodo declarauit pole esse: vt sit h mo-
tus ptinuus: sed declarauit qd necesse est vt sit hic motus cotinuus.

cum

Ex hoc ergo smone quem nitit declarare: apparet duo. Quorum
vnum est illud qd pus posuit. s. qd pole est vt sit hic motus cotinuus
eternus. Scdm aut est qs motus sit motus ptinuus quem decla-
ratum est esse eternum necio: & hoc declarabitur qm declarabit qd mo-
tum possibile est esse continuum.

Qd quidem igit alioz motuum non vnum contingit
ptinuum esse ex his manifestum est. Des enim ex op-
positis in ptinua sunt motus & mutatoes: vt gnationis
qdem & corruptois: esse & no esse termini sunt. Altera-
tionis aut ptinarie passioes: augmeto & decremeto: aut
magnitudo: aut paruitas: aut pfectio magnitudinis:
aut imperfectio. Contrarij aut sunt qui sunt in ptinua.
Qd at no sp mouet sm huc motu quo mouebat pus:
necesse est pnum qescere. Manifestus aut est qd qescit
medio in ptinuo mutas. Sitr aut & in mutationibus.
Opponitur. n. gnatio & corruptio simplr: & singularis
singulari. Quare si impole est simul mutari oppositas
non erit ptinua mutatio: sed medium erit ipsaruz tps.
Nihil. n. differt ptinuas/aut non ptinuas esse sm con-
tradictioem mutatoes: si solum impole est simul idem
inesse: hoc. n. ad ronem vtile non est. Nec si no necesse
est quiescere in ptinuo: nec est mutatio qeti cotra-
rium. Non. n. quiescit fortassis qd non est. Corruptio
aut in non esse est. Sed si mediu est tps non erit muta-
tio ptinua. Nec. n. in prioribus ptinuas vtile fuit: sed
non ptingere simul esse. Non oz aut turbari qd ides plu-
ribus erit ptinuum vt motus & statui & motui: qui e in

contrarium. Sed hoc solu est accipe qd oppoit quoda/
modo & motui & qeti motus ptinuas. Sicut equale &
mesurabile excelleri: & ei qd excellit. Et qd dem no co-
tingit simul oppositos nec motus nec mutatoes ee.

Dicamus igit qd apparet impole esse aliquem motuz
alioz esse ptinuum ex hoc smoe. Ad motus. n. & oes moi
transmutatois sunt de opposito in oppositum. A. g. qm
duo termini gnationis & corruptois sunt ee & no esse.
Et duo termini alteratois sunt duo contraria. Et
duo termini augmeti sunt magnitudo & paruitas: aut
pfectio & diminutio magnitudis. Et q sunt ad pres-
ptinuas sunt ptinua. Et qd nunq mouet motu dmo/
strato: & fuit an necessario qescens. Manifestu e igit qd tras-
mutatu qescit qm puenerit in ptinuum: & sm huc moduz
e de modis transmutationu. Corruptio. n. & gnatio sunt
opposita simplr: & q sunt in vnoquoqz indiuiduo sunt
opposita eis q sunt in alio. Et ideo si non fuerit pole vt
aliquid transmutet insimul duob^o mois transmutatois op-
positis: ipole e vt transmutatio sit ptinua. Sz necesse est
vt iter ea sit tps. Mo. n. e dria iter h qd modi transmuta-
tois pdictorij sunt ptinuas: aut n ptinuas. Du hoc solu sit ipole
in eis. s. vt insimul existant in eode. Hoc. n. no indige-
tur in hoc smoe. Nec et indiget hoc. s. qd no est necessa-
riu vt gnatio sit in pdictorij. Nec hoc et qd transmutato
est ptinua qeti. Qd. n. no e: dignu e: vt no sit pole vt ge-
scat. Corruptio aut inducit ad no ee. Sz illud qd indi-
get in hoc smone e hoc solu. s. vtru inter ea sit tps: qm
si hoc fuerit impole erit vt transmutatio sit continua.
Indigetia. n. nra in primis duabus rebus non fuit ad
ptinuas: sz ad hoc qd ipole e vt existant insimul. Et
no debemus peccare pp hoc qd ide erit ptinuas pluribus.
A. g. qd motus est ptinuas quieti: & ptinuas motui qui e ad
ptinuas. Sed oz nos considerare in hoc solo. s. quodam o
vno & no quodam modo alio. Ad motus igitur & quies op-
ponuntur motui contrario. A. g. qd equalitas & tem-

Null^o mot^o
pter locale
e ptinuus.

Qd iter du
es mot^o co
trarios cal-
dit quies.

Qd si e: d
gnu e: vt n
sit pole / vt
no qescat.

peramentū supabūdātie z diminutioni. Et q̄ impone est vt sit insil: neq; duo motus oppositi: neq; duo modi transmutatiōis oppositi.

62 Intēdit in hoc sermone declarare q̄ mot⁹ successiui qui inueniunt in eodez moto qui sunt idē genere / r̄ diuersi specie / non sunt cōtinui: z hoc in quattuor trāsmutatiōibus. **¶** Et ipse scepit declarare hoc in tribus illor̄ cū sit manifestus in eis. s. in alteratiōe: z in q̄ritate: z in suba que dicitur generatiō z corruptiō. **¶** Et fundat suū sermonē super quattuor p̄p̄ositiōes. **¶** Quaruū p̄ia est q̄ omnis mot⁹ isto rum est de opposito in oppositū. **¶** Secūda autē est q̄ illa q̄ sunt de op positis i opposita sunt opposita. **¶** Tercia est q̄ idē motū q̄ si mouet motib⁹ oppositis nece est vt iter eos sit tempus. **¶** Quarta vero est q̄ motus iter quos est tps nō sūt ptinui. **¶** Ex quo sequit̄ nece q̄ oē motū aliq̄ istor̄ motūū trāsi s̄m successiōē ipole est vt mot⁹ eius sit cōtinu⁹. **¶** Et p̄p̄o dīcēs: q̄ iter oēs duos mot⁹ oppositos eiusdē mo ti est tps: est talis: q̄ ipole est q̄nq; vt illo tpe sit illud motū gescēs: z q̄nq; ipole. s. in motu generatiōis z corruptiōis vt post declarabit̄. **¶** Et quocuq; sit p̄secutiō ē eadē: hec est igit̄ sūma hui⁹ capli expō. **¶** Dixit. z appet q̄ ipole est zc. i. q̄n fuerit posit⁹ mot⁹ eē vni⁹ moti. dīcēs. n. hūc s̄monē: aut ponet q̄ istud motū q̄ ē ptinuū mot⁹ mo/ uet altero duoz motūū oppositor̄. U. g. augmētatiōe tm̄ aut dimi/ nutiōe tm̄. Aut ponet q̄ ē ptinui mot⁹ pp̄ hoc q̄ mouet duobus mo tib⁹ oppositis s̄m cōtinuationē. **¶** Et incepit p̄ destruere p̄mā itētiō nē dīcēdo. isti. n. mot⁹ zc. i. z intēdit p̄ h̄ tres trāsmutatiōes tm̄. In motu. n. locali nō appet p̄rarietas sicut appz̄ in istis: z post declara/ bit hoc. **¶** Et cum narrauit q̄ trāsmutatio in istis tribus est de op positio i oppositū: scepit dicere opposita in vnoq; eoz. **¶** Et dixit. U. g. q̄m duo termini zc. i. U. g. q̄m opposita i ḡnatiōe z corruptiōe que termināt istos duos mot⁹ sūt eē z nō eē. **¶** Ḡnatiō. n. est de nō eē in eē. Corruptiō vero de eē in nō eē: intelligo hic p̄ nō eē nō eē simplr. s. nō eē alicui⁹. s. nō esse hui⁹ ḡnati⁹ vel hui⁹ corrupti. **¶** D. d. z duo termini alteratiōis sunt duo cōtraria: id est z duo termini motus al/ teratiōis sunt duo cōtraria inter que sit iste mot⁹: vt albū z nigrū in colorib⁹: z calidū z frigidū in tangibilibus: z alia contraria exi/ stentia in modis istorū motuuz q̄ declarata sūt in septio isti⁹ libū. illic. n. declarauit in q̄ genere qualitatū inuenit̄ iste mot⁹. **¶** Et cū in dixit opposita q̄ sunt in ḡnatiōe z corruptiōe z alteratiōe: induxit et ea que sunt in motu q̄ritate: z dixit: z duo termini augmēti z dimi nutiōis zc. i. z duo termini oppositi augmēto z diminutioni sunt ma gnum z paruu. **¶** Et est ita sicut dixit quoniā res naturales habēt magnitudines terminatas. **¶** Minimum igit̄ hō est terminatus natu/ rali ter. z s̄l r̄ maximus. h. n. magnitudines rerum nō eēt termina/ te: tunc magnitudines nō habēt p̄fectiōē questā in nā per motū augmēti. **¶** Manifestū ē. n. p̄ se: q̄m quēadmodū nō quelibz actio sit per qualibz qualitatē. s. per qualibet formā. ita est manifestum per se esse ipossibile vt quelz actio entium sit per qualibet magnitudinē: sed vnaqueq; actio actionū p̄p̄iarum cuiuz enti h̄z qualitatē p̄p̄i/ am z q̄ritatem p̄p̄iā. Sicut igit̄ actio hoīs nō potest puenire nisi

h̄ forma hoīs. ita ipole est vt actio eius pueniat nisi a sua magnitu/ dine. Magnitudo igit̄ hoīs est terminata naturaliter: z s̄l r̄ sua for/ ma: z s̄l r̄ in vnaquaq; rez naturaliū. **¶** D. d. aut p̄fectiō aut dimi/ nutiō magnitudinis. i. in motu augmēti z diminutiōis. **¶** Et cū de/ clarauit q̄ ipole est q̄ isti motus sunt cōtinui eterni s̄m q̄ sunt idem mot⁹: cū sint de p̄rariō in p̄rariū: z de opposito in oppositū: z q̄d est tale est finitum. **¶** Et p̄t̄ altq; dicere forte q̄ p̄tinuatiō in eis est pp̄ trāslatiōē ipsi⁹ moti de alio motu in motū oppositū ei i illo ḡnerita q̄ interim nō sit ges. U. g. vt alteratū moueat̄ de albedine in nigrē/ dinē: de idē de nigredine i albedinē: ita q̄ nō in medio sit ges z sit in finitū. **¶** Dixit r̄ndēdo: z illa q̄ sūt in pres p̄trarias sunt p̄traria. i. z nō est dicēdū q̄ motus oppositi istaz rez sint cōtinui. **¶** Mot⁹. n. q̄ sunt ad partes oppositas sunt oppositi: z intēdit p̄ pres oppositas p̄traria in alteratiōe. **¶** D. d. z q̄d nō mouet semp̄ sūt zc. i. z oē q̄d mouet motu q̄ h̄z p̄ncipium z finē: z anq̄ mouebat̄ erat ens: necesse est vt moueat̄ post getē nō post motuz si p̄us mouebat̄ motu p̄trario posteriori: z dixit hic q̄ oīs mot⁹ desinēs nō desinit nisi q̄n auterē po tētia ab eo in quo fuit trāsmutatio: z hoc erit q̄n illud ē in actu: z oē q̄d ē in actu ē ges nō eē: q̄m si moueret̄ eēt in potētia: z si eēt in po tētia: tūc motus nō finitur: q̄d est cōtra posituz. z hec declaratio cōis est duob⁹ motib⁹. s. alteratiōis z augmēti. **¶** In trāsmutatiōe autez generatiōis z corruptiōis nō appet alietas duoz motūū ex gete mo/ ti inter eos: cū illud q̄d trāsmutat̄ h̄ motu trāsmutatiōis nō est aliq̄d temōstratū in duob⁹ extremis motuuz. Et iō p̄cessit in hoc pr̄ allam vnam cōem alijs trāsmutatiōibus: est q̄m inter omnes duos mot⁹ oppositos est tps neceio: z cū ita sit dixit: z h̄z hūc modū zc. **¶** Et in tendit p̄ modos trāsmutatiōis trāsmutatiōes residuas: z dixit q̄ ge/ neratiō z corruptiō sunt opposita simplr: qz opponunt̄ sibi h̄z eē z nō eē. **¶** D. d. z q̄d ē i vnoq; idiuūdo zc. i. z ḡnatiō existēs in aliq̄ idi iūdo ē opposita corruptiōi existē in illo eodē idiuūdo. i. q̄m ipole ē vt generatiō z corruptiō insil: sint in eodē idiuūdo i eodē tpe: Ergo inter illos est tps neceio. **¶** Et cum posuit q̄ iste due trāsmutatiōes sunt opposite: dixit. z iō si nō fuerit pole zc. i. z cū fuerit positū: q̄ due trāsmutatiōes opposite sint cōtinue sine aliq̄ tpe interposito: p̄tinget necessario vt idē trāsmutet̄ duab⁹ trāsmutatiōib⁹ oppositis insiml. **¶** Q̄m si motus de albedine in nigredine sit cōtinuus cū motu de ni/ gredine in albedinē: tūc illud q̄d mouetur de albedine mouet̄ ad al/ bedinē. **¶** Scdm̄ igit̄ q̄ mouet̄ de albedine dimittit̄ eas z acq̄rit̄ ni/ gredinē. Et s̄m q̄ mouet̄ ad albedinē dimittit̄ nigredinē: z acq̄rit̄ albedinem. Ergo in eadē dispōne acq̄rit̄ eadē partēz albedinis z dimittit̄ illam: z mouetur etiā duob⁹ motibus cōtrarijs insil. q̄d est impossibile. **¶** Et similiter accidit in generatiōe z corruptione: z in alijs trāsmutatiōibus ab eis: z in motu locali. **¶** Demōstratiō. n. cōis est omnib⁹ trāsmutatiōib⁹: z cuz duo motus nō fuerint insimul sequit̄ q̄ inter eos sit tēpus necessario. **¶** Et ista demōstratiō nō debet̄ itelli gi nisi in eodē moto q̄d mouetur duob⁹ motib⁹ p̄trarijs h̄ntib⁹ p̄m̄ cipiū z finē. **¶** Nō in motibus successiuis q̄ sunt in pluribus motibus: sicut mot⁹ chordarū apud percussione earuz oīum. Neq; in duobus motibus quorū alter est p̄fectio alterius in eodem moto. **¶** Q̄m inter

Abbreuiatio

Tex. expō.

In motu lo cali n̄ appet p̄rarietas sicut appz̄ in istis: z post declara bit hoc. **¶** Et cum narrauit q̄ trāsmutatio in istis tribus est de op positio i oppositū: scepit dicere opposita in vnoq; eoz. **¶** Et dixit. U. g. q̄m duo termini zc. i. U. g. q̄m opposita i ḡnatiōe z corruptiōe que termināt istos duos mot⁹ sūt eē z nō eē. **¶** Ḡnatiō. n. est de nō eē in eē. Corruptiō vero de eē in nō eē: intelligo hic p̄ nō eē nō eē simplr. s. nō eē alicui⁹. s. nō esse hui⁹ ḡnati⁹ vel hui⁹ corrupti. **¶** D. d. z duo termini alteratiōis sunt duo cōtraria: id est z duo termini motus al/ teratiōis sunt duo cōtraria inter que sit iste mot⁹: vt albū z nigrū in colorib⁹: z calidū z frigidū in tangibilibus: z alia contraria exi/ stentia in modis istorū motuuz q̄ declarata sūt in septio isti⁹ libū. illic. n. declarauit in q̄ genere qualitatū inuenit̄ iste mot⁹. **¶** Et cū in dixit opposita q̄ sunt in ḡnatiōe z corruptiōe z alteratiōe: induxit et ea que sunt in motu q̄ritate: z dixit: z duo termini augmēti z dimi nutiōis zc. i. z duo termini oppositi augmēto z diminutioni sunt ma gnum z paruu. **¶** Et est ita sicut dixit quoniā res naturales habēt magnitudines terminatas. **¶** Minimum igit̄ hō est terminatus natu/ rali ter. z s̄l r̄ maximus. h. n. magnitudines rerum nō eēt termina/ te: tunc magnitudines nō habēt p̄fectiōē questā in nā per motū augmēti. **¶** Manifestū ē. n. p̄ se: q̄m quēadmodū nō quelibz actio sit per qualibz qualitatē. s. per qualibet formā. ita est manifestum per se esse ipossibile vt quelz actio entium sit per qualibet magnitudinē: sed vnaqueq; actio actionū p̄p̄iarum cuiuz enti h̄z qualitatē p̄p̄i/ am z q̄ritatem p̄p̄iā. Sicut igit̄ actio hoīs nō potest puenire nisi

Subz ḡnō/ nis z corrup tiōis nō ē aliqd s̄m̄a tū. **¶** Idēz. s. ph. t. c. 8. z p̄ de ḡna. t. c. 23. z 24. **¶** Idēz. 2. de aīa. c. 4. z p̄ ph. 63. z p̄ ca. de suba orbis.

Hocumētū

Intellect⁹ p̄p̄oīs dicē tis q̄ inter mot⁹ p̄tra rios cadit quies.

oēs istos nō est tps: neq; aliqs eoz est motus pfectus. s. hz principiu z finē. Finis. n. motus naturalr nō est motus: s. quies: z sicut principiu z motus est ex nō motu nisi sit p accēns: s. m hoc igit est intelligēda ista demōstratio. Et qz ista declaratio est cōis oib; trāsmutationib; p pta aut ppria trāsmutabilib; que recipiūt gerē: dixit: nō. n. est dīa zc. id est z in ista demōstratiōe nō indiget ponere duas trāsmutationes cōtrarias esse sicut fuit factū in pma: s. tū indiget in ea: hoc. s. qz impossibile est vt contradictoria opposita sint insimul. Et d. n. neq; idiget in eo ē. i. z ista demōstratiō nō indiget illud qd acceptū fuit in pta. s. qz in eodē nō existūt duo ptraria insimul: neq; ē indiget in hac demōstratiōe illo tertio posito in pta. s. qz qes ptraria motu. Et d. dedit cām in hoc: z dixit: qd. n. nō est zc. i. z cā in hoc qz ista trāsmutatio nō puenit ad gerē est: qm trāsmutatio q est corruptio puenit ad nō ens: z nō ens nō dicit gescere: nec trāsmutari: nec ē ptrariuz: z oia ista erāt accepta in pta demōstratione. Et d. d. s. illud qd indiget in hoc sermone zc. i. illud. n. qd indiget declaratiōe in hac demōstratione vli est hoc vniū solū. s. qz inter oēs duas trāsmutatiōes oppositas: quocūq; mō sit modoz trāsmutatiōis est tps: hoc. n. verificatoe rificabit ipole ēē duas trāsmutatiōes oppositas ēē pnuas. Et d. d. n. n. indigetia in hoc zc. i. z iste due demōstratiōes differūt. qz dīmōstratio qua vtit hie in hoc qz due trāsmutatiōes opposite nō sunt ptiue nō inducit ad hoc qz duo ptraria existūt in eodē insimul: sed ad hoc qz ipole ē vt duo opposita sint insimul. s. ens z nō ens. Qm dua pma. s. duo opposita: de quib; dictū fuit in hac demōstratione qz ea ēē insimul est ipole. s. impossibile ad qd iuduxit ista demōstratiō nō fuit s. duo ptraria existere in eodē insimul: s. duo contradictoria existere insimul. s. ens z nō ens. Et qz in pma dīmōstratiōe fuit acceptū qz trāsmutatiōes opposite sunt ptrarie adinūcē: z qz quietes q sunt inter eas sunt etiā. Et ptingit in hoc questio: vtrū vniū ptrariū habeat plus vno cōtrariō: cū sit famosū qz vniū cōtrariū nō hz nisi vnum ptrariū: s. cepit dissoluere hāc qōnē. Et dixit: z nō debem; peccare. i. z nō debem; decipi i hoc qz posuim; sermonē dicētis qz ptingit nobis vt idē habeat duo ptraria: qm iam posuistis qz vterq; duoz motuū oppositoz est ptrari; reliquoz qz qes ex qua icipit vterq; motuū ē ptraria ipsi motuū: sic motus habeat duo ptraria. s. motū z gerem. Et d. dedit rñsiōnē in hoc. z dixit. sed debem; cōsiderare in hoc solo: z nō in alio. z ista qd accidit in plurib; z iō nō est cōsiderāda in hoc loco solo. Et d. d. motus igit z quies opponunt zc. i. nō. n. est ipole dicere qz motus est ptrari; quieti z motui: sicut dī qz equale est cōtrariū magno z paruo: z mediocre est ptrariū intēso z diminuto. Et in rēdebat p hoc notificare qz pole est idē hēre plura vno ptrario. Aut qm ptrarietas q est inter ea nō est maxia: sicut media q sunt iter cōtraria. Aut qm idē hēbit plura ptraria diuersis modis: z ista est dīspōsitio motus. Adus. n. s. m que motus est cōtrari; motui est alius a mō s. m que motus est cōtrari; gēti: z egle ē cōtrariū magno z paruo: s. m qz cōtrarietas q est iter egle z nō egle est vna: z sicut vt ēē in oib; medijs cū extremis. Et d. d. z qz ipole est vt sint insimul zc. i. nō. n. indiget in hac declaratiōe ponere cōtrariū hēre vniū cōtrariū: s. hoc tū indiget. s. impossibile esse duos motus oppositos existere insimul.

nō ens nō dicit gescere: nec trāsmutari. Idem 5. pphy. 7. z 8. cō. Idem 3. pphy. 51. Idem hic. cōmen. 4.

Quo vni pnt pla cōtrariari: z quo non.

Impole est aliqd pmanere per in/ stas tantū.

Ampli; i generatiōe z corruptiōe penitus icōueniens ēē videbit. Si factū mox necesse ē corrupti z nullo tēpore permanere. Quare ex his vriq; fides sit alijs. **Phyficum enim est similitr se habere in omnibus.** Et etiam malum est omnimodo existimare de generatione z corruptiōe. Quare res quando generat necesse est vt corrumpatur statim: z non remaneat tempore oīno. Ex hoc erit certitudo de hac intētiōe in alijs partib;. **Cursus enim nature est in illis oib; eodē modo.**

Id est z inopinabile est existimare qz motus generatiōis est cōtinuus cum motu corruptionis: ita qz generatū nō habeat esse omnino nisi in potētia: quoniam si isti duo motus essent cōtinui: tunc non haberet generatū esse in actu. Omne. n. existens in actu est in tēpore. s. demōstrato: z tūc natura ageret ociose. Et qz quādo homo intelligit hoc esse impossibile in generatione statim intelligit ipsum esse impossibile in alijs trāsmutationib;. Dixit: z per hoc erit certitudo zc. i. e. p cognitionem istius intētiōis in generatiōe erit certitudo cognitiōis eius in alijs trāsmutationib;. Qm natura currit in entib; eodē mō. s. qz finis esse nō est corruptio. qm ois motus est via ad generationem: aut in substantia: aut in qualitate: aut in qritate: z si motus cōtrariuz cōtinuaretur: destrueretur generatio.

Quoniam autem contingit quēdam motum infinitum vnum esse continuum: z hic est circularis: dicem; nunc. Omne autem mouetur qd fertur: aut circulariter: aut s. m rectitudinem: aut mixtim. Quare si nec horum alter continuus est: nec ex vtrisq; possibile esse cōtinuum. Quod autem fertur s. m rectum: z finitum non feratur continue manifestum est: reflectitur autem. Et reflectibile autē s. m rectum: s. m cōtrarios mouetur motus. Cōtrariuz enim s. m locum est qui est sursum ei qui est deorsum: z qui est ante ei q est retro: z qui est ad sinistram ei q est ad dextrā. Loci. n. cōtrarietates he sunt. Quis at est vni; z ptinu; motus: pti; diffinitū est: qz q ē vni; z i vno tpe z i differenti s. m spēm. Tria. n. erāt: qd mouet: vt hō aut de; z qm vt tps: z tertiu i quo. Hoc autē est locus: aut passio aut spēs: aut magnitudo. Cōtraria autem differūt specie z nō vnum sunt: s. loci sunt he dicte differentiē. **Signū autē quoniam prius motus est**

63

De ens in actu ēi tpe demōstrato.

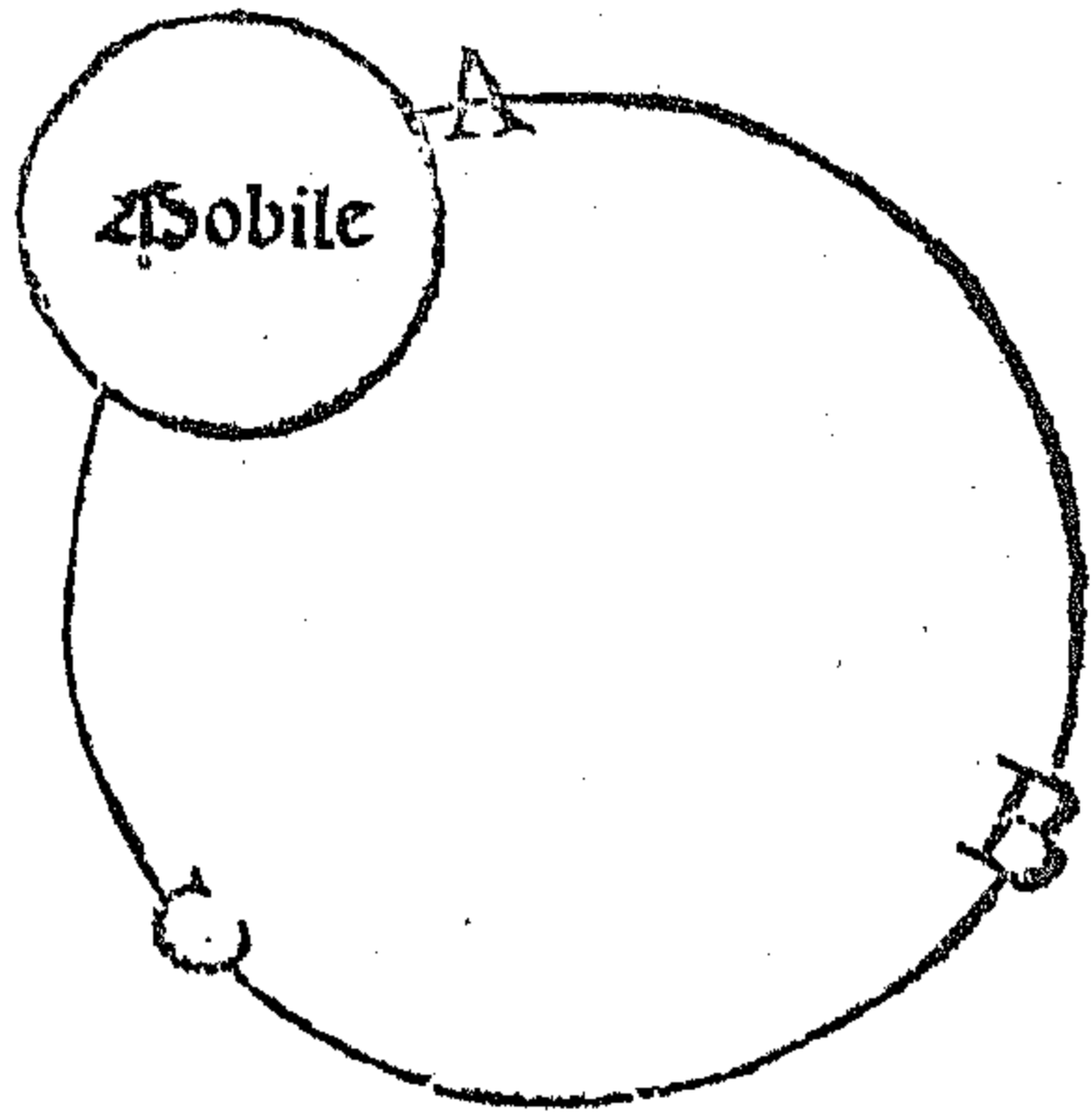
Si motus cōtrari; cōtinuaretur: gēti destrueretur.

quies ab. a. ad. b. ei q est ab ipso. b. ad. a. est: qz stant
z repaulant adinuicem si simul fiant. Et in circulo sicut
vt qui est ab. a. in. b. ei qui est ab. a. in. c. sistunt eniz se
qzuis cōtinui sint: z si nō fiat reflexio ppter id qd ptra/
ria se adinuicem corrumpunt z phibent. Sed non qui
est in latus ei qui est sursum.

Et nos declara/
binus mō q possi/
bile est vt sit hic mo/
tus infinitus vnus
z cōtinu⁹. est enim
aut totius translari
aut circuli. Et di/
camus q oē est tras/
latus: aut circulari/
ter aut recte: aut mo/
tum mixto. Si igit
alter istoz nō fuerit
pzinu⁹: impole erit
vt cōposit⁹ ex ambo/
bus: sit cōtinu⁹. Et
manifestū ē q tras/
latum p lineam rectā finitā nō mouet cōtinue: reuertit/
tur. n. recte: z qd reuertit recte mouet duobus motib⁹
cōtrarijs. Ad motus. n. in loco ad supius est ptrarius mo/
tui ad inferi⁹. Et motus ad anteri⁹ est cōtrarius mo/
tui ad posteri⁹. Et motus ad sinistrus est hrius motui
ad dextrū. Isti eniz sunt modi hrietatis in loco. Et
iam determinauim⁹ prius qs motus sit vnus cōtinu⁹:
z dixim⁹ q est motus qui est eiusdē rei in vno tpe: z in
eo q non diuersat p m formā. s. p m spēm. Illa. n. p que
cōplebit hoc sunt tria: motum. s. q. hō aut deus. Et
qu. q. tēpus. Et tertius est illud in quo est motus. s.
locus: aut passio: aut forma: aut magnitudo. Cōtraria
aut differūt p m formā: z nō p m nām. Et illi modi quos

Demonstratio q in linea recta motus
ex oppositis locis est cōtrarius.

Demonstratio eiusdem in circulo.

Dis motus
localis aut
rect⁹ aut cir/
cul⁹ aut mi/
xtus. Idez
p. te. cō. 75.

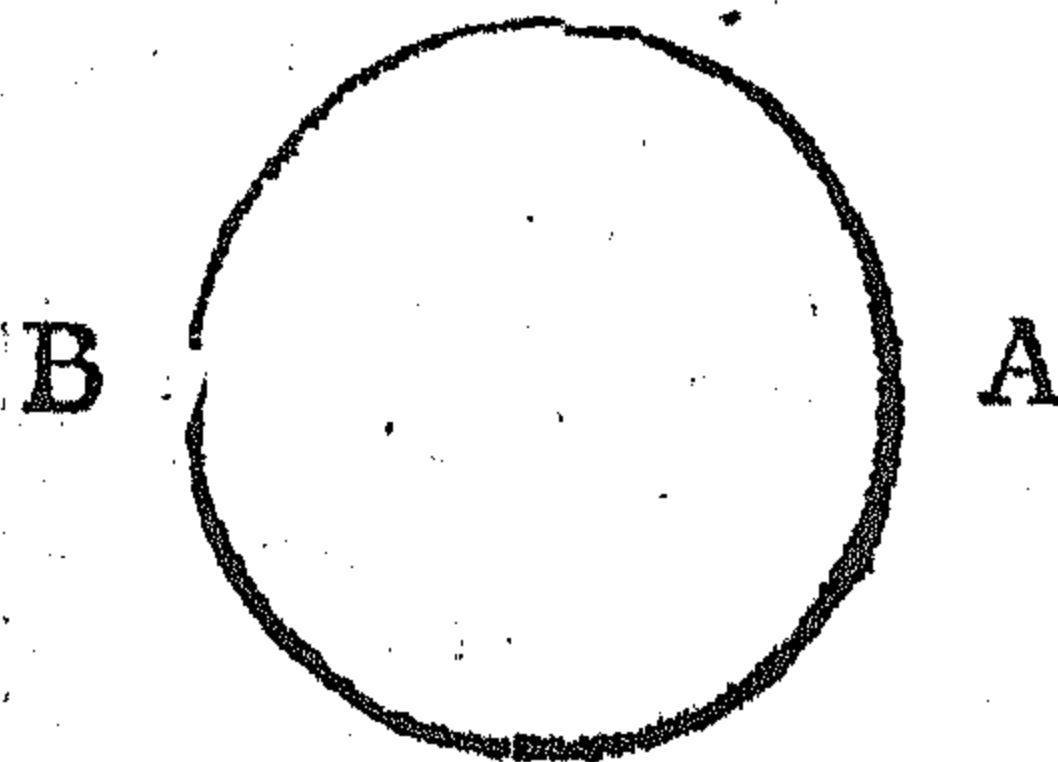
Quod recte
reuertit mo/
uet duobus
motib⁹ con/
trarijs.

diximus

diximus differunt p m locū. Et signū q motus de. a.
ad. b. est cōtrarius motui ex. b. ad. a. est: qz ptradunt
sibi z resistūt qn fuerint insimul. Et similiter est etiā cū
fuerint in circulo. q. gratia. de motu ab. a. versus. b. z
de. b. versus. a. qm resistunt: z cōtradicunt sibi. Si igit
fuerint cōtinui nō habebūt reuersionē neq reflexionē.
Qm hria sunt se corrupentia z sibi resistētia. Et motus
ad latus nō resistit motui ad supius.

Demonstratio q id qd refle/
citur in circulo moueat con/
trarijs motibus.

Cum declarauit q impole est
vt transmutatio in qualitate: aut
quātitate: aut in sba sit motus cō/
tinuus in infinitū. C. Vult in hoc
caplo declarare q hoc ē impole
est vt sit nisi in motu circulari tm
ad vnā partē nō in recto: neq in
eo q reuertit sup vnā lineā rectā
aut circularē. Et dixit: z nos
deklarabim⁹ zc. z intendit p totū
traslatū motū in quo illud qd mo/
uetur occupat totū locū. B. d.
dicam⁹ igitur q oē traslatū zc. z
ista ppositio est manifesta per se:

sed de motu mixto ex duob⁹ motibus intelligunt duo q ambo sint
actu equalr. s. aut q alter motus sit victus z alter vincens: sit me/
dius inter duos motus: sicut mot⁹ qui est per lineā curuā. Et hoc
videt magis intendere in hoc loco: z primā intentionē intēdebat
in primo de celo z mūdo. z pnt itelligi ambe. Beinde dixit: si igit
tur alter zc. z hoc est manifestū per se in motu cōposito ex duobus
motibus. q. g. q si fuerit impole vt motus rectus sit infinitus: im/
possibile erit vt curu⁹ aut giratiū sit infinit⁹. Si aut intellexeri
mus per cōpositū scdaz intentionē: tunc difficile cōprehēdet in ista
demonstratiōe. Qm si vincēs est ille in quo impole est vt sit infi/
nitus: manifestū est vt iste modus istoz impole est vt sit infinitus.
Si aut vincens est ille in quo est possibile esse priuationē finita/
tis existimat q nō apparet in eo hoc qd dixit Aristo. s. q si alter fue/
rit impossibile vt sit infinit⁹: possibile erit hoc in cōposito. Simpli/
ces. n. mor⁹ in qb⁹ impole est hoc sunt in hac mixtiōe in potentia.
In mixtiōe aut p m primā intētionē sunt in actu. Et id difficile
pnt adaptari sua vocabula huic mō mixtiōis nisi p iungat ei aliud
fundamētū: est q oē qd est in potētia aliqd necario exibat i actu:
z si nō tunc nā ageret ociose. Tūc igit verificabit nobis q impole
est vt mor⁹ mixt⁹ ex recto z circulari sit infinit⁹. Et si posuerim⁹ q
circularis est vincēs: qm erit finit⁹ in potētia inquātū hz in se i po/
tētia mor⁹ recti. Et p latentiaz istius intentionis dixim⁹ q pri/
ma expō est manifestior. Et cū declaratū fuit in sexto: q impole

De qd ē in
potētia ali/
qd necessa/
rio exibat i
actum.

Cōmē. Quer. sup phz y si. 67

est vt motus rectus sit infinitus: et potest aliquis dicere: quoniam forte infinitas est possibilis in eo secundum reflexionem moti in eodem spacio finitro vicini bus infinitis dixit: et manifestum est quod translatio per lineam rectam etiam in manifestum est quod translata super lineam rectam finitam eundo et reuertendo non mouetur vno motu sed duobus motibus contrariis. Et deinde declarauit quomodo sunt contrarij: et dixit: motus in loco ad superius etiam in necessitate est vt duo motus quibus mouetur vnum motum in eodem spacio secundum reuersionem sunt contrarij: quoniam si alter motus fuerit ad superius reliquus erit oppositus ei: quoniam ad inferius: et si ad inferius reliquus erit ad superius: et si ad anterius reliquus erit ad posterius: et si ad dextrum reliquus erit ad sinistrum: aut e converso. Et hoc fuit necessarium quoniam dimensiones corporum sunt tres: longitudo: latitudo: et profunditas. Extrema longitudo dicitur superius et inferius: latitudinis dextrum et sinistrum: et profunditatis anterior et posterior. Et debes scire quod iste presunt distincte in natura: in homine: et similiter in mundo: sed in homine sunt manifeste per se: in mundo autem per demonstrationem. Et quia manifestus est quod isti sunt modi contrarietatis in loco dixit: isti enim sunt modi contrarietatis in loco: et cum concludit quod isti duo modi sunt oppositi incepit declarare quod duo motus oppositi non sunt vnus: ad concludendum quod duo motus qui sunt homini secundum reuersionem non sunt vnus. Et dixit: et iam determinauimus prius id est motus qui est vnus motus: et in vno tempore: et in eadem specie id est non diuersa duabus differentiis oppositis. Et deinde declarauit hec tria: et dixit: illa enim per que complentur hec sunt tria etiam intendit quod locus est genus in quo est motus translationis: et passio est genus in qua est motus alterationis: et forma est natura in qua est motus generationis et corruptionis: et magnitudo est genus in quo est motus augmenti et diminutionis. Et intendit per deum aliquid corpore celeste sicut erat tunc famosus. Et cum posuit quod vnus motus est ille qui non diuersatur neque secundum rem motam: neque secundum tempus: neque secundum formam. Et sic dixit: contrarij vero differunt secundum formam etiam in loco: et cum declaratum sit quod motus reflexi sunt contrarij: et motus contrarij differunt secundum formam et naturam: et vnus motus non differt a se secundum formam: sequitur ex hoc in secunda figura quod duo motus reflexi non sunt vnus. Et cum posuit quod motus reflexi non sunt vnus: propter hoc: quod sunt contrarij: notificauit in quo genere differunt secundum formam. Et dixit: illi autem modi quos diximus etiam in illi motus reflexi quos diximus qui sunt aliqui trium modorum quos diximus differunt secundum formam oppositas in loco: scilicet superius et inferius: aut dextrum et sinistrum: aut ante et retro. Et quia vna oppositio quas posuit in hoc sermone est: quod motus qui sunt a punctis oppositis sunt contrarij: et hoc est manifestum in motibus qui sunt super dimensiones rectas: et later in eis qui sunt super dimensiones circulares. In circularibus eis existimatur quod motus in eis non inuenit in partibus oppositis ex predictis scilicet dextrum et sinistrum etiam incepit declarare hanc propositionem et notificare quomodo inuenitur contrarietas in eo. Et dixit: et signum eius quod motus etiam in signum eius quod motus qui sunt ex locis oppositis sunt contrarij siue fuerint in spacijs rectis aut rotundis: est: quia resistunt sibi. scilicet quoniam impossibile est vt vnus motum moueatur secundum ea simul. Uel ponatur magnitudo recta. a. b. linea:

Cur sex sint
die loci.

Documētū

Sex die loci
ex natura rei
sunt in hodie
in mundo
latetius.
Idem. 2. c. 1.
co. 9. et ide.
Et per ce. co.
13.
a. s. ph. t.
co. 34.

et vnus motus moueatur quibus ex. b. ad. a. quibus ex. a. ad. b. dico quod isti duo motus sunt oppositi: quia resistunt sibi: et impossibile est vt idem motum moueat in his duobus motibus in simul: et aliter est si posuerim lineam. a. b. esse arcum circuli: siue semicirculi siue maiore siue minore. Sed querit hic et dicit: quomodo motus ex. a. ad. b. et ex. b. ad. a. sunt contrarij quando fuerint in dimensione circulari: et ipse iam declarauit in celo et mundo: quod motus circularis non est contrarij motui circulari: quoniam si contrarietas esset in circularibus motibus contingeret vt corpora mota circulariter motibus oppositis essent contraria sicut corpora simplicia siue mouentur motibus rectis contrariis. scilicet aqua et ignis. Et cum ita sit contrarietas igitur in qua comunicatur hoc corpus circulariter rectum debet intelligi: sic. scilicet duo motus quibus impossibile est aliquid corpus moueri in simul: non duo motus in quibus est necessitate vt motum secundum alterum sit contrarij motum secundum reliquum: secundum hoc igitur debet intelligi contrarietas in hoc loco. Et cum declarauit quod isti motus sunt contrarij hoc modo. scilicet quia resistunt sibi in vno corpore et corrumpunt se adinuicem: et declarauit ex hoc impossibile esse: vt motus compositus ex eis sit primum. Et dixit. si igitur fuerint primum etiam si igitur posuerim quod isti duo motus sint continui sequitur vt neque habeat reflexionem neque reuertantur. Quoniam contraria sunt directio et reuersio: et contraria destruit se adinuicem: et illa que sunt talia non continentur. Et deinde d. motus ad latus etiam in motus contrarij sunt illi qui sunt in eadem oppositione: illi autem qui non sunt in eadem oppositione non sunt contrarij: sicut motus ex dextro ad sinistrum cum motu ab inferiori ad superius. Et hoc quod dixit est manifestum per se. Isti non sunt contrarij: quoniam non est impossibile vt idem motum moueatur istis motibus. scilicet vt moueatur ad superius: et ad dextrum in simul. scilicet quod ex istis sit motus compositus: et ex motibus contrariis non componitur vnus motus.

Obiectio.

per ce. 1. c. 24

Solo.

Quomodo in circulo sit contrarietas. videtur per se contra solo: neque isti difficultatis in per ce. co. 32. vide etiam ibidem. c. 87.

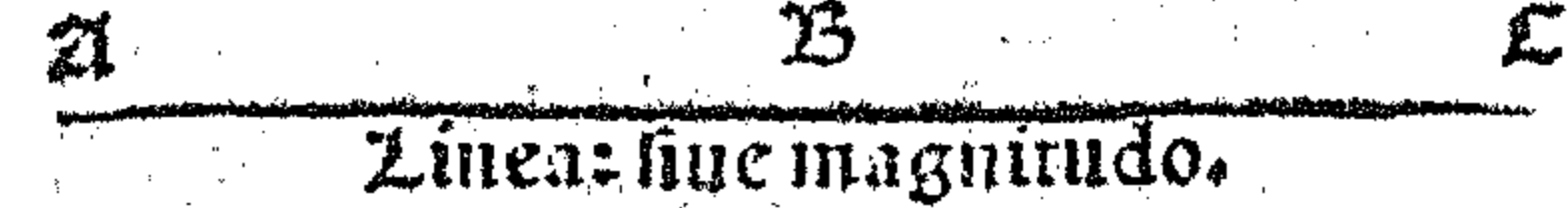
Calaxime autem manifestum est quod impossibile est esse continuum quod est in rectitudine motum. Quia reflexibile necessitate est stare non solum in recto: sed si secundum circulum feratur. Non enim idem est et ferri in circulo et circulum. Est enim aliquid quod mouetur continuum. Aliquid quidem in idem veniens vnum motum est reflecti iterum. Quod autem necessitate est stare fides est non solum in sensu sed in ratione. principium autem hoc est. Tribus enim exitibus principio: medio: et fine. Medium ad vtrumque est: et vnum numero: ratione autem duo. Amplius autem aliud est quod est potentia et quod est actu. Quare et rectitudinis quod infra sunt terminorum: quod libet signum potentia quidem medium est: actu autem non est: nisi diuidat hanc et stans iterum inceperit moueri. Sic autem medium principium sit et finis actu. Principium quidem posterioris: finis autem primi.

Dico autē vt si fertur, a. z stet in, b. z iterum ferat in, c. Cum autē cōtinue ferat neq; adesse neq; abesse possibi le est, a. fm, b. signuz: sed solū esse in ipso nunc. In tpe autē nullo ppter id qd non ipsum nunc est diuisio in to/ to, a. b. c. Si autē adesse aliquis cōcedat z abesse semper stabit ad id ad qd fert, Impossibile enim est, a. simul adesse in, b. z abesse. In alio ergo z alio signo tpris est. Tps itaq; erit qd est in medio. Quare quiescit, a. in, b. Similiter autē in alijs signis est: eadē enim ratio est in oibus. Quz autē vtatur, a. qd fertur ipsi, b. medio z fine z principio: necesse est stare: ppter id qd duo facit sicut vtiq; z si intelligeret. Sz ab, a. signo quidē abfuit prin cipio: In, c. autē affuit cū perficiat z stet.

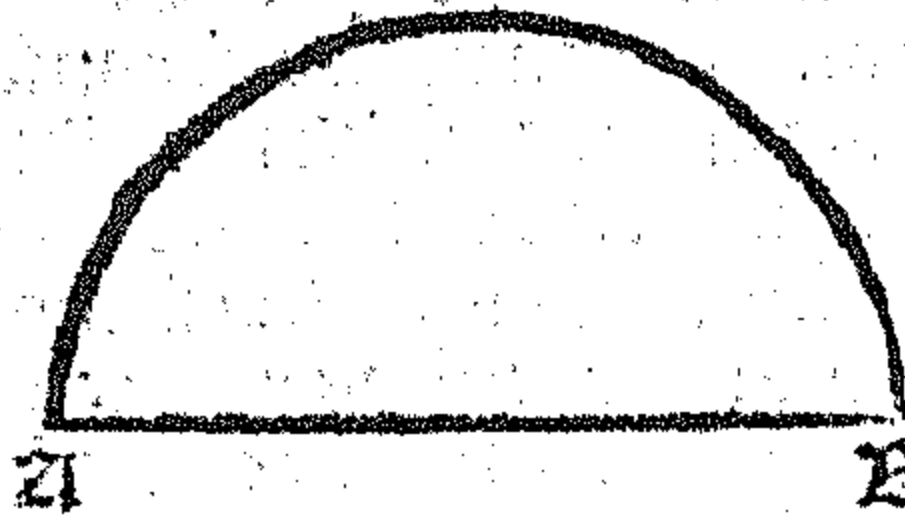
Et hoc apparet magis, s. q. ipossibile est vt motus per lineam rectā sit cōtinuus ex hoc, s. q. illud qd refle ctif necesse est q. quiescat. Nō solū modo illud qd mo uetur fm lineā rectā: sed etiā illud qd mouet per circu lum. Nō em̄ est eadē intētio aliquid moueri circulari/ ter: z aliquid moueri per circulū. Forte enīz mouetur eundo sup ipsum: z forte cū peruenerit ad illū locuz a quo icēpit moueri reuertit. Et hō certus est: qm̄ talis motus necesse est vt quiescat nō sensu tantuz sed rōne. Et hoc est pncipiū illius: qm̄ hic sunt tria: pncipiū: z mediū: z postremū. Mediū apud vtrūq; extremoz est vtrūq; z est in numero vnū: z in respectu duo. Et illud qd est in potētia est aliud ab eo qd est in actu. Et ideo qd cūq; punctū imaginaueris iter duo extrema est me diū in potētia: z non est in actu: nisi qm̄ diuiserit illaz: z qm̄ cessauerit quiescens apud illū punctū: deinde ince perit moueri. Tunc enim mediū punctus erit pnci/ pium: z finis. Principiū postremi: z finis primi. Ter/ bi gra: q. a. moueat z quiescat apud, b. deinde mouet ad, c. Cū autē mouet fm p̄tinuationē impole erit vt, a. sit in, b. aut, separet ab ipso. Sed erit in eo tm̄ in instā/ ti nō in tempore oīno: z instās nō diuidit totū, s. lineā.

Si igit aliqs posuerit q. cū, a. trāssert erit in, b. z sepa/ rabit ab eo: tunc erit quiescēs. Impole em̄ est vt, a. sit in, b. z separet ab eo. Ergo h̄ erit i duob' punctis diuersis tpris. Ex quo sequit vt, a. quiescat in pūcto b. z sit in alijs punctis. Qm̄ ratio est eadē in omnib'. Quādo autē, a. motū vrit, b. qd mediūz est p pncipio z fine: necesse est vt quiescat: q. ponit ipsum duo. Sed qz incepit a puncto, a. separet a principio: z sic in pun cto, c. cum cōplet suus motus quiescat.

Demōstratio q. mediūz sit principium z finis actu.

Demōstratio eiusdē in arcu circuli.

magis manifesta. Dixit, z hoc apparet magis zē. i. z apparet ma gis q. impossibile est vt motus cōtinuus eternus sit super lineam re/ ctam fm reflexionem z reuersionē ex hoc, s. qm̄ omne qd reflectitur necesse est vt quiescat inter duos motus, s. vt habeat quattuor dispo sitiones: duos motus: z duas quietes. Et qz hoc non solū modo declaratur in moto super dīensionē rectaz: sed in moto super circu lum: dixit: nō solū modo illud qd mouet super lineaz rectā zē. i. z hoc qd diximus non tantū declarabitur in eo qd mouet super lineam re ctam: sed in eo qd mouetur super circuluz. Et quia illud quod mo uetur super circulum: mouetur duobus modis: quoniam aut, perficit circulum: aut mouetur in eo super arcum. Deinde reuertit super illum eundē arcū ad cōtrariam partē. Et alter istoz modoz est possibilis. Et reliquus impossibilis, s. reuerti super eundēz arcum: distinxit istos duos modos. Et dixit, non est enīz eadē intētio zē. i. imo ista intentio declarabit in eo qd mouetur super circulū quādo mouebitur super illū motu circulari, s. ire z reuerti. Non em̄ est eadē intētio: aliquid moueri circulariter: z aliquid moueri per circulū. Id est: z diximus motus circularis, i. attributus circulo. Quonā non est eadēz intētio aliquid moueri motu attributo circulo: fm q. est super circulum tantum: z aliquid moueri super totum circulum. Et dixit hoc: qm̄ illud qd mouetur super circuluz vno motu z ad vnam partē dī moueri circulariter in rei veritate. Illud autē qd mo uetur in eundo z redeundo super circulum: mouetur motu attributo

Quia declaratio pre dicta que est fundat super hoc q. illud qd mouet: z post reflecti tur super lineā rectaz non est motus conti nuus: est declaratio vlis oibus quattuor trāsmutationibus: z euz incepit declarare hoc de moto in loco: z qz declaratio propria est magis perfecta z

65

Declaratio ppa ē ma/ gis pfecta z magis ma/ nifesta.

Nō ē eadē intētio ali/ qd moueri circulariter z moueri p circulū.

circulo: & hoc intēdebat cū dixit: circulariter: motū igit super circū/
 lum vno modo dī moueri circulariter: & motū super circū eundo
 & reuertendo non dī moueri circulariter: s3 per circū. **C.B.d.** forte
 te enim mouet zē. i. forte enim aliquid mouet: & est delatū super cir/
 culū: & dicit moueri in eo circulariter: & forte quādo peruenerit ad
 locū ex quo incepit moueri reflectit: & tūc dicit moueri per circū.
C Et cū exposuit intentionē quā intēdebat: & distinxit illa in quib/
 bus manifestabit hoc incepit declarare: & dixit: & homo erit certus
 zē. i. & homo erit certus q̄ illud qd̄ mouetur eundo & reuertēdo ha/
 bet duas quietes sensu & ratione. **C** Et dixit hoc: qm̄ apparet sensū,
 q̄ omnia mota eundo & reuertēdo hnt̄ duas quietes: & hoc manifest/
 stum est in eis que mouent̄ motu voluntario. s. animalibus: & in eis que
 mouent̄ naturaliter istis duobus motibus vt pulsus. **Z** sedici enī
 singūt̄ cōprehendere sensū duas quietes. s. in sine systoles & diastol/
 les. **C** Et queret aliquis si sit manifestus sensū q̄ omne motū qd̄ re/
 flectit̄ quiescit̄: tūc vtī sermone in declaratione eius est superfluum.
C Dicamus igit̄ ad hoc q̄ hoc qd̄ apparet sensū est testimoniū illi
 qd̄ apparet rationi: sed illud qd̄ apparet sensū non sufficit in hoc q̄
 omne tale motū quiescit̄ cū non sit remotū q̄ plura talia mota sunt
 quorū quis non cōprehenditur sensū. Et sic esset possibile existimare
 ipsa nō quiescere. Cū igit̄ causa fuerit data in hoc. s. causa faciens
 quietē tūc declarabitur q̄ omne tale motū quiescit̄ necessario. **C** Et
 possumus dicere q̄ sensus sufficit in hoc. s. in esse: & precipue hoc qd̄
 apparet q̄ duo mota equalis velocitatis quādo alterū mouet̄ reflexe
 tendo & alterum recte apparet sensū q̄ rectū incedit̄ velocius a
 vt̄ post dicit Arist. **C** Et fm̄ hoc ratio data hīc erat causa in hoc esse
 tantum: & sic sciētia huius erit magis certa: quoniam scire b. ali/
 quid esse cum sua causa erit certius sciētia que est in sensu tantum.
C Et cū dixit: q̄ hoc nō tantū apparet sensū s3 rōne. i. demonstratio/
 ne: incepit & dixit: hoc est principū illius zē. i. & q̄ in his duobus
 motibus. s. eunte & reflexo sunt tria. s. principū & mediū: & est illud
 qd̄ est inter duos motus: & istud c. mediū est vñū numero: & duo ra/
 tionem: necesse est vt̄ iste motus sint duo: motus d. em̄ cōtinuus nō
 habet mediū qd̄ sit vñū numero. s. in actu sed potentia. **C** Beinde
 induxit aliam declarationem & dixit: & est etiam illud qd̄ est in po/
 tentia zē. i. & omne motum super lineam rectam fm̄ q̄ mouetur su/
 per ipsam motu finito necessario describit̄ in ea duo puncta in actu
 s3 punctū ex quo mouet̄: & punctū ad qd̄ mouet̄: & nullū punctum
 describit̄ in actu inter hxc duo puncta nisi quiesceret in medio: & hoc
 intēdebat cū dixit: & non est in actu zē. i. & motū non describit̄ pun/
 ctum in actu inter duo puncta inter que mouet̄ nisi diuiserit magni/
 tudinē super quā mouet̄ & quiescit̄ in medio. Si igit̄ reuertat̄ in
 motu ad cōtrariā partē a qua mouebat̄: tūc punctus mediū/que
 describit̄ in actu erit principū & finis. **E**rit enim finis primi
 motus: & principū secundi motus. **C** Et hoc intēdebat cū dixit: &
 non est in actu zē. i. & incepit moueri. i. ad cōtrariā partem ei ad
 quā mouebat̄. **C.B.d.** tunc igit̄ mediū erit principū & finis. i. tunc
 igit̄ punctus mediū que describit̄ in actu erit principū & finis. Et siue
 motū quiescit̄ in puncto medio. Beinde reuertit̄ est ad motū ad

Appet sensu q̄ omnia mota eundo & reuertendo hnt̄ duas quietes. An vtī sermone declaratio est qd̄ ē sensū manifestum sit superfluum.

a Ex hoc p3 qd̄ sit temo stratio cāe tm̄. Uide p. s. 2. cc. c. 35 b. Scire ali qd̄ cū cā ē perfecti q̄ rei ipm̄ i sensu tm̄.

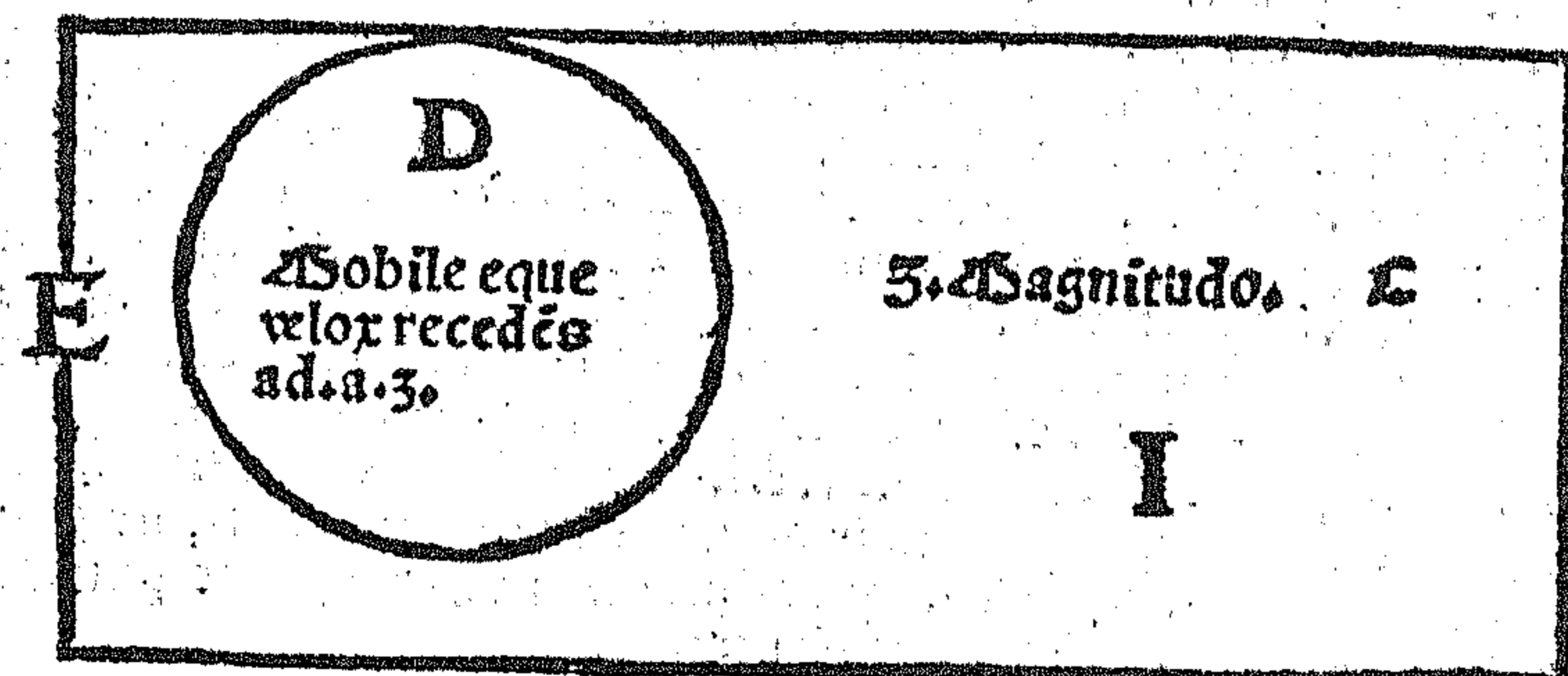
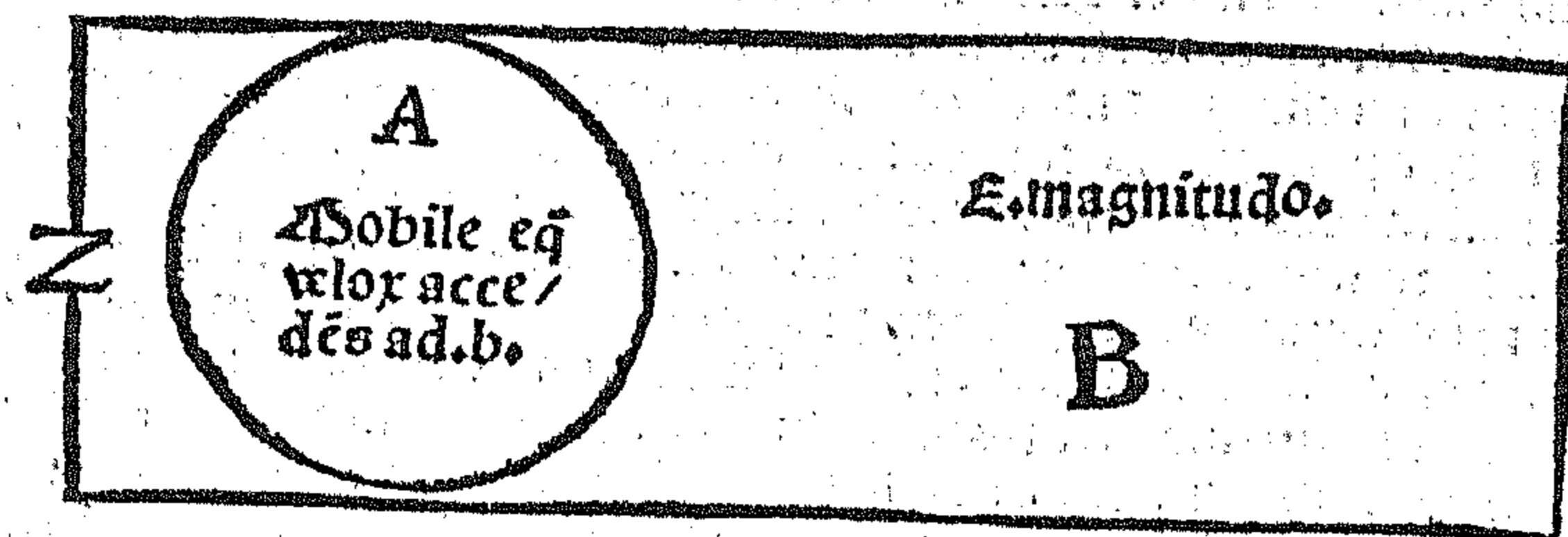
c Medius i motore reflexo ē vñū numero & duo rōne.

d Motus primus nō h3 vñū mediu i actu.

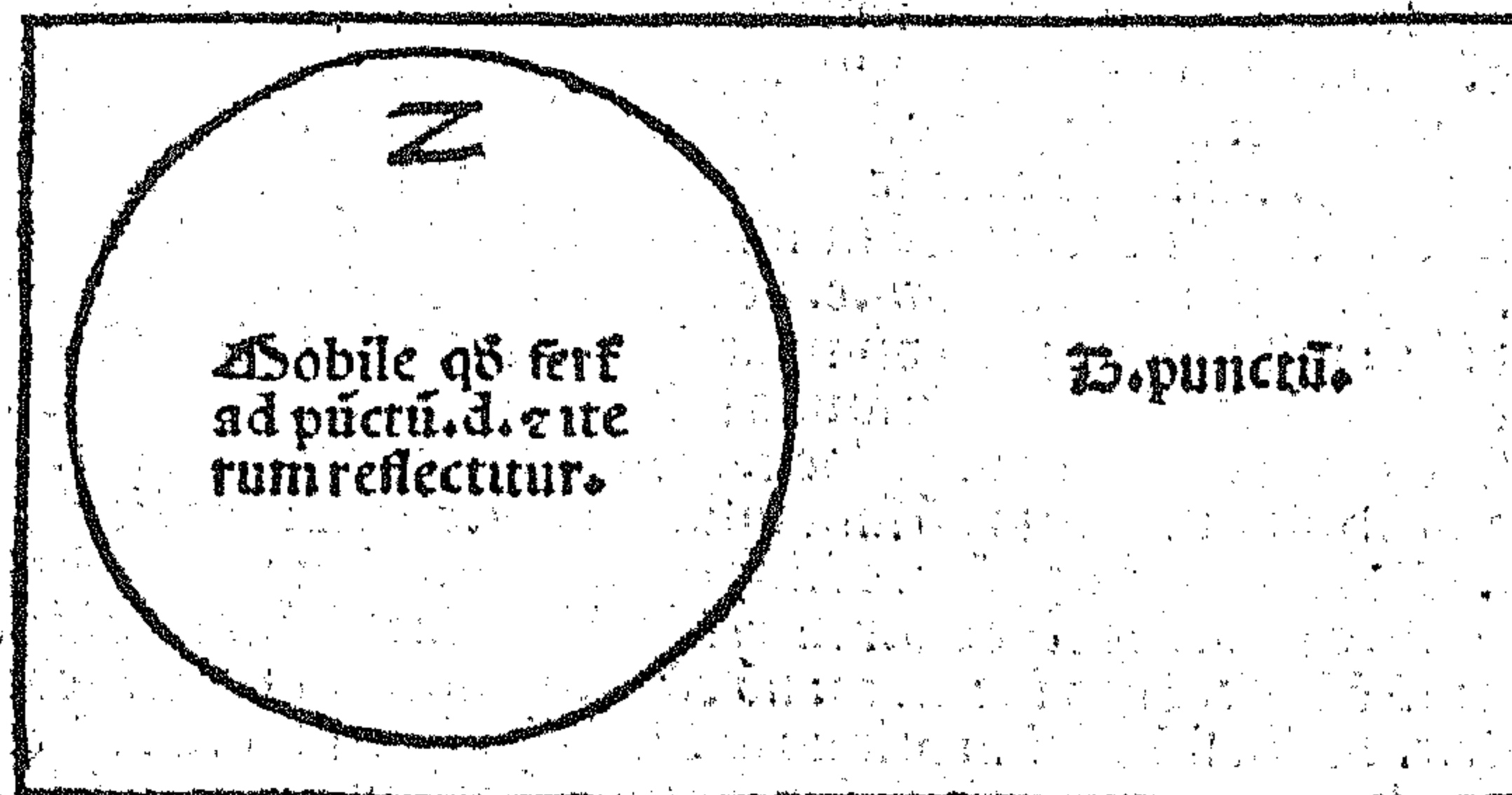
cōtrarium illius partis. Aut quiescit̄ in fine spaciū: & inde reuertit̄
 est ad cōtrarium illius partis. Describit̄ igitur punctum in actu qd̄
 est principū & finis in simul. s. principū postremi motus: & finis
 primi. **C** Et cum dixit hoc: dedit exemplū & dixit. U. g. zē. i. Verbi
 gratia: ponere q̄. a. moueat̄ ex. c. ad. b. & quiescit̄ in. b. s3 q̄ facit. b.
 esse punctū in actu: & inde reuertit̄ est & mouet̄ ex. b. ad. c. tūc igit̄
 fm̄ cōtinuationē zē. i. & illud qd̄ mouet̄ cōtinue impossibile est vt̄ sit
 perponatur alicui: vt̄ separet̄ ab eo. **Q**m̄ tale est super magnitudi/
 nem in tempore: qm̄ diuidit̄ magnitudinem in actu & ideo quiescit̄
 necessario inter duos motus: & non in instāti: & illud qd̄ est cōtinuus
 motus est super magnitudinē in instāti non in tpe omnino. **C.B.d.** &
 instās non diuidit̄. i. & motū cū fuerit in instāti nō diuidit̄ magni/
 tudinē in actu. **C.B.d.** si igitur aliquis posuerit zē. i. si igit̄ aliquis
 posuerit q̄ aliq̄ motum fuerit super aliquid in actu: & inde separet̄
 ab eo: tunc cōtingeret necessario vt̄ quiescat̄ in illo. **C** Beinde dedit
 rationem super hoc: q̄ est cōuersum positi & dixit: impossibile enī est
 vt̄. a. sit in simul in. b. & separatū ab eo. i. & hoc fuit ita: qm̄ impossi/
 bile est vt̄ motum sit in extremo magnitudinis & inde separet̄ ab
 eo: ad cōtrarium illius partis ad quam mouebatur in vno instā/
 ti. Ver. gratia: q̄. a. iuit ex. b. ad. c. & fuit super. c. & inde mouet̄ ab eo
 ad. b. in vno instāti. **C.B.d.** hoc enim erit in duobus punctis di/
 uerfis. i. vt̄ cū fuerit impossibile vt̄ aliq̄ motū sit super extremū ali/
 cuius magnitudinis & reflectat̄ ab eo in eodē instāti: tūc instās in
 quo fuerit super illud extremū est aliū ab eo in quo separet̄. **C** Beinde
 dixit: ex quo sequit̄ vt̄. a. quiescat̄ super punctū. b. i. & cū instās
 in quo motū est super extremū magnitudinis est aliud ab instāti in
 quo separet̄ ab eo: & est declaratū q̄ inter quelibet duo instantia est
 tempus: necesse est vt̄ motū quiescat̄ super extremū magnitudinis:
 qm̄ in quolibet tpe aut corpus mouet̄ aut quiescit̄. **C** Beinde dixit:
 & sicut est in alijs punctis zē. i. & similiter est de alijs punctis acceptis
 in tempore. s. instantibus: qm̄ ratio est eadem in eis. **C** Et intendit̄
 vt̄ mihi videtur in hoc q̄ inter quelibet duo eorū est tempus. Decla/
 ratum est enim q̄ instās non sequit̄ instās & pōt̄ intelligi sic: & sicut
 de alijs punctis imaginatis super lineam: qm̄ cum motū describit̄
 vnum eorū in actu: tunc quiescit̄ necessario: siue posuerimus q̄ iste
 punctus est in extremo lineę: aut in medio. **C** Et ideo dixit post: cū
 autē. a. motū utitur medio zē. i. & cū imaginauerimus q̄ motū uti/
 tur aliquo puncto in medio magnitudinis pro fine primi motus & prin/
 cipio secundi motus: sequit̄ necessario vt̄ quiescat̄: sicut est disposi/
 tio in puncto qui est in extremo magnitudinis. ratio enim in omni/
 bus punctis est eadē. **C.B.d.** qm̄ ponit̄ ipsum duo zē. i. qm̄ motum
 cum fuerit reflexus super duo opposita tūc faciet finē primi motus:
 & principū secundi motus. **C** Et impossibile est vt̄ duo in actu sint in
 vno instāti: instās em̄ est in potentia nedum vt̄ opposita sint in eo.
C.B.d. sed q̄ incepit ex puncto. a. zē. i. & necesse est vt̄ quiescat̄ qm̄ cū
 incepit moueri incipit a puncto in actu & cū finit̄ describit̄ punctū in
 actu. Ergo sequit̄ vt̄ quiescat̄ quē admodū non incepit ex puncto
 nisi illud qd̄ erat quiescens anteq̄ inciperet.

¶ Cū ad dubitatōem hoc dōm: hz enī locus hic du-
bitatōem hāc. Sit. n. que est. e. ei q̄ est .3. equalis z .a.
ferat p̄tinue ab. e. extrēo ad. c. Si r̄ aut̄ sit. a. in. b. signo
z. d. ferat a. z. extrēo ad. i. regl̄: z velocitate sibi ipsi .a.
Ipm. d. ante veniet in. i. q̄. a. in. c. D̄ius. n. mouēs z
discedens p̄imum venire necesse est. Non ergo simul
affuit. a. in. b. z abfuit ab eodē: vnde posterius sit. Si
enim sit: non posterius esset: sed necessitas erit stare.
Non enim ponēdum est cū. a. affuit s̄m. b. ipm. d. mo-
ueri. a. z. vltimo. Si. n. affuit. a. in. b. erit z abesse: z non
simul: sed erit in decisione t̄pis: z non in t̄pe. Hoc ergo
ip̄ose est sic dicere z in p̄inuo: sed in reflectēte necesse
est sic dicere. Si. n. q̄ est. z. ferat ad ipm. d. z itez refle-
ctens deorsum ferat in vltimo in quo est. d. z fine z p̄n-
cipio vtef vno signo vt duobus: vnde stare necesse ē.
Nec simul affuit. z. in. d. z abfuit ab ipso .d. Ibi enim
simul esset z non esset in eodem nunc.

¶ Ratio qua dubitatur q̄ id quod continue mouetur aliquo
signo quiescat.

¶ Ostensio q̄ necesse sit mobile quod reflectitur gescere illo
signo a quo reflectitur.

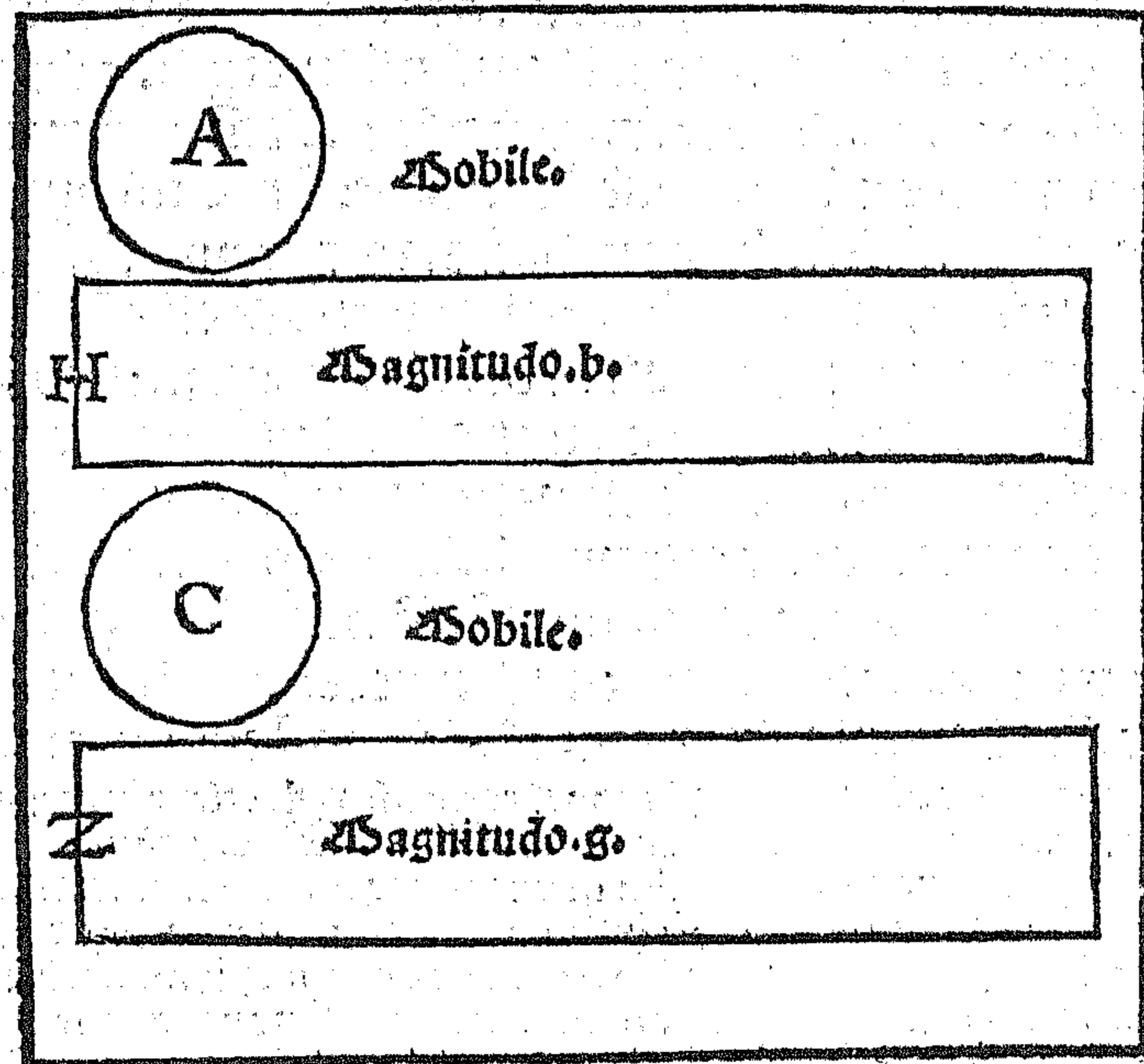
¶ Et iō opz nos rōcinari p hoc in dissolone q̄onis: est
enim locus dubitatōis. Qm̄ si spaciū. h. est equale spa-
cio. z. a. mouet p̄tinue de extremitate. h. ad. b. ad .h.
reuertēdo: z insimul fuit in p̄cto. b. Et. c. mouet de ex-
tremitate. z. equalr z in eadē velocitate: tūc. e. icedit ci-
tius ad. g. q̄. a. ad. b. Illud .n. q̄ incedit in p̄cessu ne-
cesse est vt incedat citius. A. igit̄ nō fuit in. b. z sepabi-
tur ab eo insimul: z s̄r̄ fuit diuersum. Qm̄ si esset ins̄r̄
non diuersaret: sed necesse ē vt gescat: Ergo nō opz po-
nere q̄ cū. a. fuit in. b. mouebat. a. ab extremo .b. Qm̄
si. a. fuit in. b. z sepatū ab eo: z hoc impole est eē ins̄r̄.
Qm̄ positum ē q̄ hoc fuit in d̄ria t̄pis: non in t̄pe. Ma-
nifestū est igit̄ q̄ in p̄tinuo impole est vt hoc dicatur.
In reflexo vero necesse est vt hoc dicat. s. quies. Qm̄
si q̄. a. mouet fuerit extremū. b. finis z principiū. Tūc
vno puncto vtef pro duobus. Et iō necesse est gescere
non ita q̄ insimul pueniat ad. b. z recedat a. b. Et si n̄:
tunc illic insimul esset: z non esset in eodem instanti.

¶ Cum declarauit q̄ illud q̄ mouet recte q̄ reflectitur: necesse est
vt quiescat z non p̄tinuet saus motus: vult dissoluere q̄onez ex hoc
in q̄ d̄i quare duo mota equalia in velocitate q̄ mouent insimul p
duo spacia equalia: z incipiūt insimul moueri: sed cū alter puenit
ad medium spacij reflectit ad extremū ex quo incepit moueri: z re-
liquum directe p̄cedit ad finē: quare motum q̄ non reflectit p̄c̄it
ad finē spacij ante q̄ reflexum pueniat ad locū in quo incepit: licet

66
Rōnis ab/
breuiatio.

duo spacia sint equalia. Dicendum est igitur ei q hoc gret: qm motum reflexu gescit. Et hoc intēdebat cū dixit: id o3 nos rōcinari zc. Beinde incepit dicere qōnem: dixit. est. n. in hoc locus dubita/ tōis zc. i. qm cū posuerimus. a. moueri ad. b. dī. de reflecti ab eo ita q in vno instāti fuit in pūcto. b. z recessit ab eo: tūc nō d3. c. incede re ad. g. añq̄. a. ad. h. z cū. c. icedit ad. g. añq̄. a. ad. h. p̄tiget q̄. a. nō exister in. b. z fuit separatu in simul. Qm si ita esset: tunc non di uersaretur motus eius a motu. c. sic igit est intelligēdus iste locus. Et iō vī mibi q̄ aliqd est diminitū a verbis Arist. in lib. Qm p̄z q̄ iuenit in libro nō iducit in forma sylli inducētis ad incoueniēs: z iō sic d3 legi: z in illa eadē velocitate necesse est vt puentus. c. ad g. z. a. ad. h. sit in simul: s3 nō sunt in simul: qm. c. citius icedit q̄. a. ad. h. C. B. d. nō igr o3 pōere zc. i. s3 q pōit motū cōtinuū eē pōit q̄ eē. a. in. b. z separōez ei? ex. b. reuertēdo ē in dīa t̄pis idiuisibili nō in t̄pe: q̄ ē ipole. Ergo ille motor nō est p̄tinuus. Et hoc itēdebat cū dixit. Manifestū ē igr in p̄tinuo q̄ ē ipole s̄ dicet. s. motū reflecti. C. B. d. illud at qd reflectit zc. i. q̄ motus nō p̄tinuus: z q̄ quiescit. Beinde dedit cām in hoc z dixit: qm sicut. a. mouet tūc extremūz b. erit finis z p̄ncipiū zc. i. q̄ cū pūct? fuit in actu diuisit t̄ps i duo: z ideo fuit tempus inter ea. C. B. d. z si non esset illic zc. i. z si non z tunc. a. esset in. b. in actu. Et nō eēt in eodem instāti: z instans non esset nisi in potentia.

Ostenso eiusdem fm Lōmentatozem.

Et vero olim solutio non dada est. nō enim p̄tingit dicere q̄ fm. d. sit ipm. z. in decisioe: non affuit aut nec defuit. Necesse ē. n. in finem venire q̄ actu est z nō po tentia. Que qdem igitur sunt in medio potentia sunt: hec autem actu. Et finis est quidem deorsum: p̄ncipiū aut sursum ē: z motū s̄tr. Necesse ē ergo stare reflectēs in recto. Nō ergo p̄tingit motū p̄tinuū eē z p̄petuūz in recto. Eodē at mō obuiādū est z ad it̄rogātes Zeno nis rōne: z volētes si sp̄ mediū trāsiri opz. Hec media aut infinita sunt: infinita aut ipole ē trāsire motū nō eē: neq; posse qcq̄ moueri. Aut sicut ipsam hāc rōne qdā alr it̄rogāt: volētes mobile cū mouet media singula sup que fert̄ prius numerat̄. Quare abeūte tota ifinitū accidit numerari numez. Hoc aut cōfitemē eē ipole.

Et non opz dicere illā solōne in p̄dca qōne prius. Qm pole est dicere q̄ motū erit sup. c. h. aut sup. b. in loco d̄ntie t̄pis. Ita q̄ nō fuit in ipso neq; sepatū ab eo. Illud. n. qd est in actu nō in potētia/ necesse est pue nire ad finē. Et pūcta q̄ sunt in medio sunt in potētia: ista aut sunt in actu. Et ē finis ab inferiori: z p̄ncipiūz a superiori. Et s̄tr ē de motib⁹. Necesse ē igr vt refle/ xū sup lineā rectā gescit. Impole ē igr vt in linea recta sit motus p̄tinuus eternus. Et fm hūc modū debemus opponere fmōi Zenonis dicētis: q̄ illud quod p̄rāsit spaciū necesse ē sp̄ p̄rāsire medietatē. Sed medietates sunt infinite: z infinita nō p̄nt p̄rāsiri. Impole ē ergo illud spaciū p̄rāsiri. Aut q hoc dicit alio mō: sicut alij dicūt: q̄ necesse est dū hō mouet vt nūeret medietates vnā post aliā. Et tūc cū p̄rāsit totā medietatē: tunc nu merat nūeros infinitos: z manifestū est q̄ hoc ē ipole.

Puncta q̄ sunt in me dio sunt in potentia.

Cū dclatū sit hic de motu: qm nō facit in magnitudine super quā mouet pūctū in actu nisi cū geuerit: z tūc nō opz dissoluere qōnem Zenonis in motu p̄ illā dissolutioem per quā fuit dissoluta in sexto. C. B. d. qm ipossibile est dicere zc. i. qm ipole est dicere q̄ motus q̄ puenit ad extremūz magnitudinis que est. c. h. aut. b. pueniat ad ipm in differētia t̄pis idiuisibili. s. in instanti: ita q̄ non fuit in extremo magnitudinis: deinde separatur ab eo. C. B. d. necesse est

67

6. phy. t. 6. 19.

Puncta que
sunt iter pu
cipii & sine
magnitudi
nis sunt in
potentia cu
magnitudo
diuidat h
illa potentia
& non actu.
puncta autem
qui est finis
magnitudi
nis est in actu

igitur ut pueniat ad finem &c. i. & cum motu mouet super magnitudinem finitam in actu: necesse est ut pueniat ad extremam magnitudinis quod est punctum in actu & finis motus. Puncta autem que sunt inter principium & finem magnitudinis sunt in potentia: cum magnitudo diuidat in illa potentia non in actu. Punctus autem qui est finis magnitudinis est in actu: & est finis primi motus & principium secundi. U. g. finis motus ab inferiori ad superius: & principia motus a superiori ad inferius. **C. B. d.** sicut est etiam de motibus. i. & hoc necesse est in omnibus motibus finitatis. **B. d.** necesse est igitur ut reflexum &c. i. manifestum est igitur ex dando causam in hoc: quod motum describit punctum in actu super magnitudinem: & est magnitudinem esse finitam in actu quod necesse est ipsum quiescere. In sermone enim dedit causam quod causa quietis in extremo magnitudinis est: quod describit in ea punctum in actu. Hic autem dedit causam in hoc quod describit super ipsum punctum in actu: & est magnitudinem rectam esse finitam in actu. **C.** Et ideo dixit, ergo necesse est ut reflexum &c. i. manifestum est igitur hoc esse necesse in omnibus suis causis principis & remotionis. **C. B. d.** impossibile est igitur ut super lineam rectam sit motus continuus eternus. i. quoniam motus eius quod mouet super lineam rectam est finitus: quod linea recta est finitatis: & reflexum quiescit inter motus. Et quod quiescit in suo motu non mouetur continue. **C.** Et cum dixit: quod non oportet contradicere Zenoni per illam contradictionem predictam in sexto: cum illa sit secundum sermonem non secundum rem: reuersus est ad narrandum quod secundum hunc modum dissoluit illa quod. Et est quod primum motum mouet non diuidit magnitudinem in actu. i. super quam mouetur. **C. B. d.** quoniam illud quod praesertim spatium: necesse est &c. i. & questio est talis: quoniam omne quod pertransit spatium: necesse est quod antequam praesertim totum spatium pertransit medietatem: & necesse est ut antequam pertransit illam medietatem pertransit medietatem illius medietatis: & sic in infinitum. Quoniam cum magnitudo diuidit in medietates infinitas: necesse est ut illud quod praesertim totam magnitudinem: antequam praesertim illam praesertim magnitudines infinitas. Et cum ita sit contingit ut motum pertransit in tpe finito magnitudines infinitas: quod est impossibile. **C. B. d.** aut qui dicit alio modo &c. i. aut quod inducit quoniam alio modo dicens quod qui mouet per aliquod spatium potest numerare medietatem illius spatii ante illud spatium: & medietatem illius medietatis ante aliam medietatem: & sic in infinitum: ex quo contingit quod si aliquis homo praesertim per aliquod spatium ut numeret numeros infinitos: quod est impossibile. **C.** Et cum dixit ut numeret medietatem post aliam: intendit numerare medietates quod consequuntur se ad invicem: sicut numerus numerat unitates quod consequuntur se ad invicem. Sed quod medietates sunt infinitae: sequitur numerare numeros infinitos: & iste modus impossibilis est alius a predicto: & est manifestior: & non potest contradicere secundum sermonem per contradictionem dictam in sexto. Illic enim fuit dictum quod si praesertim medietates infinitas: necesse est ut praesertim eas in temporibus infinitis: & cum posuit hanc quoniam: incepit dissoluere eam & dixit. **C.** In primis igitur quidem rationibus solvimus per id quod tempus infinita habet in seipso. Non enim inconueniens est si in infinito tpe infinita praesertim aliquis. Sicut autem infinitum utique in longitudine est & in tpe. Sed hec solummodo ad interrogatam quidem

sufficienter se habet. Interrogabat enim si in finito tpe infinita transire atque numerare contingit: ad rem autem & veritatem non sufficienter. Si enim aliquis dimissa magnitudine & interrogauerit si in finito tpe contingit infinita transire: & interroget de ipso tpe eadem. Habet enim tempus infinitas diuisiones: non adhuc sufficiens erit hec solummodo. Sed verum dicendum est quod quidem diximus in rationibus. Si enim aliquis primum diuiserit in duo media hic vno signo tanquam duobus utitur. Facit enim ipsum principium & finem. Sic autem facit numeras quod & in media est diuidens. Sic autem diuidete non erit continua neque linea neque motus. Continuus enim motus continui est. In continuo autem sunt quidem infinita media: sed non actu: sed potentia. Si vero faciat actu: non faciet continuus sed stabit. Quod quidem in numerate media manifestum est quod accidit. Unus enim signum est necesse ipsi numerare ut duo. Alterius quidem enim finis medii: alterius autem & principium erit si non ut vnum numeret continuum: sed ut duas medietates. Quare dicendum ad interrogatorem: si contingit infinita transire: aut in tpe: aut in longitudine: quod est quidem sic: est autem non sic. Actum enim cum sint non contingit: potentia autem contingit. Qui autem continue mouet secundum accidens infinita transiit: simpliciter autem non. Accidunt enim lineae infinita media esse. Substantia autem altera est & esse.

In continuo sunt infinita media non actu sed potentia.

C. Dicamus igitur ad hoc quod in praeteritis sermonibus dissoluimus hanc quoniam cum diximus: quoniam in tpe sunt partes infinite. Non enim inopinabile ut aliquid praesertim res infinitas in tpe infinito. Et infinitum eodem modo existit in longitudine & tpe. Sed ista ratio sufficit in hac quoniam. Quod enim est: utrum sit posse in tpe finito praesertim & numerare res infinitas. Secundum autem res & in rei veritate non sufficit. Quoniam si homo diuiserit longitudinem: & diuiserit quod utrum sit posse in tpe finito praesertim res infinitas. Deinde quod huiusmodi hoc in ipso tpe. nam tempus habet diuisas infinitas: tunc ista ratio non erit sufficiens. Sed oportet nos dicere verum: & est illud quod prius diximus. i. quod cum aliquod diuidens diuiserit continuum

in duo media. Tunc uterq; hic eodē puncto p duobus. Facit enīz ipm principiū z finē. Et sicut facit qui numerat/aut qui diuidit medietates. Cuz igit diuiserit aliqd hac diuisione nō erit cōtinuū: siue fuerit linea: siue motus. Alibis enīz cōtinuus est cōtinuū: z in cōtinuo ipō certe sunt medietates infinite: nō sūm actū: s; in potētia. Cum igit posuerimus medietates in actu: tūc nō erit cōtinuū: s; necesse vt quiescat. Et hoc sequit manifeste in eo qd numerat medietates. Et necessario. n. numerat idē punctū pro duobus. Qm erit finis alterius duarū medietatū: z principiū alterius medietatis. S; nō numerat cōtinuū pro vno: s; pro duabus medietatibus. Et ideo rōdendū est querēti vtrū sit posse ptransire res infinitas: aut in tpe: aut in longitudine sic. Qm quodāmodo hoc est possibile: z quodāmodo impossibile. In actu autē est impossibile. In potentia vero possibile. Qm illud qd mouet cōtinue p accidēs ptransit res infinitas: simpliciter vero nō. Accidēs enīz est qd accidit linee vt essent medietates infinite: s; aut suam essentiā nō.

68

Cuz narravit q rñsio predicta in qōne Zenonis nō sufficit: incipit narrare modū ex quo illa respōsio nō est sufficiens: z p̄lo iterauit illā respōsionē. Et dixit: in sermonibus enim preteritis. i. illa solutio nō sufficit: qm nos diximus illic in respōsione ad sermonē dicentis: q si motū ptransit spaciū: ptingit ipm ptransire spacia infinita in tēpore infinito. Diximus hoc. s. q si ptransit spacia infinita ptransit ea in tēpibus infinitis. Tēpus enīz in quo est motus diuidit in infinitū: sicut diuidit magnitudo p quā est motus. Et hoc itēdebat cū dixit: dissoluimus qōnez zc. Et cū dixit cōtradictionē qua cōtradixit illi qōni: demonstrauit diminutionē q est in illa cōtradictionē. Qm cū dictū fuit in qōne q si motū ptransit spaciū: sequit vt ptransit spacia infinita in tpe finito: nō intendit in ea ad destruēdū ipsum ptransire spacia infinita sicut oporteret: sed dictū fuit rōdēdo q si ptransit spacia infinita ptransibit illa in tēpibus infinitis: nō in tpe finito: sicut dictū fuit in qōne. Et in hoc videt quasi cōcedere possibile esse ptransire spacia infinita ex hoc qd dixit q ptransit ea in tēpibus infinitis. S; hoc in se est impossibile. s. ptransiri spacia infinita: s; si hoc fuerit pcessus: rñsio erit vera. Et hoc intēdebat cū dixit: qm nō est impossibile zc. i. rñsio autē predicta: illic. s. q si ptransit spacia infinita ptransibit ea in tēpibus infinitis est vera: qm nō est impossibile ptransire spacia infinita in tēpibus infinitis. Deinde dixit: s; ista rñsio sufficit zc. i. s; rñsio p̄dicta in sexto est sufficiens quantū ad qōnē: dicens

enim hanc qōnez querit vtrū est possibile ptransire: aut numerare in tpe finito res infinitas: z cū dictū fuit ei hoc esse impossibile dixit: q illud qd ptransit spaciū ptransit res infinitas in tpe infinito: z ad hoc fuit dictū q illud qd ptransit spaciū si ptransit infinita ptransit ea in tēpibus infinitis. Qm si cōponit spaciū ex infinitis spacijs: necesse est vt tps in quo ptransit spaciū cōponat ex tēpibus infinitis. Et ideo ista cōtradictio sufficiens est quantū ad querentē: s; s; rem in se nō est sufficiens: z id dixit: s; autē rem z in rei veritate nō sufficit. Et cū dixit: q nō est hoc sufficiens. Deinde dedit cāz in h z dixit: qm si hō diuiserit zc. z intēdit p dñas istatā. z itēdit q qd remāet si qres diuiserit illud qd existimauit seq ad motū. s. q motū ptransit spacia infinita in tpe infinito: z mutauerit qōnē ad tps: qredo q tps in quo motū mouet cōponit ex tēpibus infinitis: cū diuidit p instantia infinita: z motū mouet per totū spaciū in toto illo tpe ex quo cōtingit vt motū ptransit res infinitas: qm ptransit tps z spaciū: qd est impossibile. In finitū. n. nunq; desinit neq; ptransit. Si hoc igit fecerit querēs tunc respōsio prima nō erit sufficiens in dissolutione istius qōnis: z hoc qd dixit manifestū est: qm illic accepit p possibili ptransire spacia infinita. Et cuz declarauit q rñsio p̄dicta nō sufficit s; rem ipsam: dixit: sed opz nos dicere vrum zc. i. z rñsio sufficiens in hoc est illud qd declaratū est. s. q spaciū sup qd mouet motū est idēz in actu z p̄tinuū: z indiuisum. Motū enīz nō diuidit spaciū in actus nisi qd describit in eo aliqd punctū in actu: z si postq; describit aliqd quod punctū in actu mouet: vterur tunc illo puncto p principio z fine. Et erit necesse vt quiescat necessario inter duos motus. Motū igitur s; cōtinuationē nō diuidit magnitudines in actu. ergo magnitudo est vnus: z nō sunt illic medietates infinite: nisi in potētia. Ergo motus non ptransit medietates infinitas in actu in tpe infinito: z est illud qd est impossibile. Ptransire autē medietates a infinitas in potētia in tpe finito in actu nō est impossibile: s; est necessarium. B. d. z sicut facit qui numerat zc. i. z q numerat partes spacijs non numerat eas nisi diuidendo illud in actus: in partes equales: z cuz hoc fecerit tunc numeratio erit finita necessario: z tunc diuidet res in partes finitas numeratas. Diuisio enim b in pres equales terminat cōtinuum: z numerat ipsum. Diuisio vero que non terminat ipsum est diuisio in qua maius semper diuidit in minus. Deinde dicit. Cum igitur fuerit aliquid diuisum hac diuisione zc. z intēdit diuisionē que est in actu. Deinde dicit. motus enim cōtinuus est cōtinuus. i. z causa in hoc est: qm cōtinuatio motus est propter cōtinuationem magnitudinis. Cum igitur magnitudo diuidat necesse erit vt motus diuidatur necessario: z non remaneat cōtinuus: cuz magnitudo que est causa cōtinuationis illius nō remanserit cōtinua. B. d. z in cōtinuo certe zc. z hoc qd dixit demonstratū est in principio sexti: sicut est declaratūz in tertio q impossibile est vt in p̄tinuo sint partes in actu infinite. Deinde dicit. cum igitur posuerimus medietates in actu zc. i. z cum posuerimus medietates spacijs super quod mouetur motus esse in actu tunc motus nō remanebit cōtinuus z vnus: sed necesse erit vt motus quiescat apud quilibet medietatem. Deinde dicit. z hoc necesse est zc. i. z hoc bene apparet in eo

Infinicum nōq; dñit neq; ptransitur.

a Ptransit medietates infinitas in potētia in tpe finito in actu nō est impossibile: s; neciam.

b Diuisio i pres eqles terminat p̄tinuum z numerat ipm. Diuisio eo que nō terminat ipm est diuisio i q maius semper diuidit i minus. idē 3. phy. t. cōmen. 59.

6. phy. t. c. 4. z inde.

qui numerat medietates spacij. s. qui diuisit illud in actu. Qui enim diuidit magnitudinem unam et continuam in actu in duas medietates: et medietatem in duas medietates: utitur uno puncto pro principio et fine. unde sequitur ut motus eius non sit continuus. Sed queritur: quomodo cum motu diuiserit magnitudinem in duas medietates in actu quiescendo in ea: deinde diuiserit illas medietates in duas medietates quiescendo et: tunc sequitur et si medietates sunt infinitae: quomodo motum nunquam peruenit ad extremam magnitudinem: sed peruenit. ergo magnitudo non diuisitur in magnitudines infinitas. Quomodo si diuidit tunc quod Zenonis remanet. sicut dicunt quidam nostri philosophi. Et ratio ut mihi videtur in hoc est: quod motum antequam diuidat magnitudinem in duas medietates diuidit illas medietates in partes equales. id est. potentia: et sunt equales sibi. unde necesse est ut magnitudo consumatur per hanc diuisionem: ut declaratum est: quoniam cum diuiserit medietates residuas: diuidet etiam eas per hanc diuisionem equalem: et sic consumetur magnitudo necessario. Diuisio igitur magnitudinis secundum medietates est diuisio per accensum: et diuisio que est secundum medietates que non finiuntur est diuisio totum qua non coniungitur diuisio que facit finitatem: neque in potentia: neque in actu. s. diuisio que est secundum partes equales. Ista. n. diuisio consumit magnitudinem sine fuerit potentia sine actu. Cum igitur diuisio que consumit magnitudinem fuerit coniuncta cum diuisione que non consumit ipsam accidet diuisioni que non consumit magnitudinem ut consumet eam: et ideo accidit deceptio ex mixtione eius quod est per se: cum eo quod est accensum: et hoc manifestum est factum dicitur. Et dicitur. et ideo oportet respondere ad id. et per hoc quod diximus: non oportet respondere querenti: Utrum sit possibile ut motum pertrahat de tempore in quo mouetur aut de magnitudine per quam mouetur per medietates infinitas ratione simplici. Sed dicitur ei: quod quodammodo est possibile: et quodammodo impossibile secundum autem quod ille medietates sunt existentes in actu est impossibile: secundum autem quod sunt in potentia est possibile. s. ut motum pertrahat res infinitas potentiam non in actu. Et deinde. d. motum. n. secundum continuationem ad id. et quod accidit ut spacium finitum unum in actu continuum possit diuidi in res infinitas: et ideo accidit moro pertransire illud spacium pertransire res infinitas non essentialiter et primo. Et hoc intenderat cum dixit: simpliciter vero non. Et d. d. accensum vero accidit linee. id est. quomodo motum pertransit lineam: non pertransit medietates infinitas: quia diuisio linee in medietates infinitas est ei per accidens. Et hoc intenderat cum dixit. est. n. per accensum. id est. quod hoc non est ei secundum quod est una non discretat sed si fuerit/erit secundum quod est multa: quomodo diuisio et essentia eius secundum quod est linea. quod finitatem. Et inuenit hoc quod dictum est in diuisione linee. s. linea est cuius ultima sunt duo puncta.

Manifestum autem est: et quomodo nihil aliquis faciat temporis diuidens signum prius et posterius. Semper posterioris rei erit simul esse et non esse: et idem. s. esse et non esse: et quomodo si fuerit non esse. Signum igitur vtriusque comae est: et primo: et posteriori idem et unum numero: ratione autem non idem est: huius enim ens finis. illius autem principium est. Res autem passionis posterioris est. Sit enim tempus in quo est. a. c. b.

Res

Obiectio.

Solo.

Essentia et
diffusio linee
secundum quod est li-
nea quod sit fi-
nitatem ad.

Res in quo. d. Hoc in. a. quidem tempore album. In. b. autem non album. In. c. ergo album et non album. In quolibet enim ipsius a. verum est dicere album si in omni tempore hoc erat album: et b. non album. c. autem quod est in vtriusque. Non ergo dicendum est in omni: sed preter ultimum nunc in quo est. c. hoc autem iam posterius est. Et si fiebat non album: et si corrumpebatur album. In. a. omni tunc factum est: et corruptum est in. c. Quare album et non album esse primum in illo verum est dicere: aut cum factum est non erit: aut cum corruptum est erit. Aut simul album: et non album: et omnino esse et non esse necesse est. Si autem quod erat prius non ens: necesse est fieri ens: et cum sit non est: non possibile est esse in atomis tempora diuidi tempus. Si enim in. a. tempore. d. fiebat album: factum autem simul: et est in altero indiuiduo tempore. b. herete tempore. a. Si in. a. fiebat et non erat: in. b. autem erat. Generationem oportet esse aliquam mediam. Quare et tempus erat in quo factum est. Non enim eadem erat ratio in non atomis diuidentibus. Sed ipsius temporis in quo fiebat factum est in ultimo signo: cui nihil est habitum nec persequenter. Sed indiuisibilia tempora sunt consequenter. Manifestum est autem quod si in. a. toto tempore fiebat: non plus est tempus in quo factum est: et fiebat: quam in quo fiebat solum omni.

Et manifestum est quod si homo non posuerit punctum in tempore distinguens prius et posterius posterioris rei in re semper tunc idem erit ens et non ens: et cum est ens non est ens. Punctus. n. qui est ambobus et continuus priori et posteriori: est idem in numero: sed in respectu non est idem. Est enim finis illius: et principium istius. In passione vero semper est postreme passionis. Sit igitur tempus. a. b. et passio. c. et hec passio sit in toto tempore. a. album: et in tempore b. non album. In tempore igitur. c. erit album et non album: quomodo in quocumque loco fuerit acceptum in. a. dicitur vere quod in eo est album: quomodo in hoc toto tempore fuit album. Et in b. est non album: et in. c. est interim. Non ergo oportet concedere quod est in instanti insimul: sed in instanti quod est si-

Coment. Aver. sup phys. 22

Ex B dicitur
accipitur
rei grandie
bat primus

nis: et est illud in quo est. b. et hoc est postremum. Et si etiam efficitur non albus et corrumpitur albus in toto. a. tunc illud non fit: aut corrumpitur nisi in. b. Et ideo igitur si fuerit albus: aut non albus: tunc primo erit verum dicere hoc in eo: et si non: quoniam fit aliquid non est illud: et quando corrumpitur est illud a quo transmutatur. Aut erit necesse ut insimul sit album et non album: et vult tale esse: et illud non esse. Et si illud quod est nunc et non fuit ante: necesse est ut generetur: et illud quod generatur non est illud apud generationem. Ergo impossibile est ut tempus diuidatur in tempora indiuisibilia. Quoniam si fuerit. c. in tempore. a. erit album: deinde insimul erit album. Est igitur albus in alio tempore indiuisibili: sed est consequens. s. in tempore. b. Et quia est in. a. tunc non fit album: in. b. vero fuit album. Unde necesse est ut interim sit aliqua generatio. Et ideo necesse est ut et sit tempus in quo fuit generatio. Et ista ratio non contingit eis qui non dicunt partes indiuisibiles. In puncto enim qui est finis et desinitio temporis in quo generatur res: in eo efficitur res generata et ens: ita quod omnino non sit consequens. Tempora autem indiuisibilia sunt successiua. Manifestum est igitur quod quando a liquidum in toto tempore. a. generatur tunc illud tempus in quo generatur non est in quo fuit addens toti tempori in quo generabitur tantum.

69 Cum declarauit quod dicta inter contrarios motus temporis est tempus vult narrare et quod dicta temporis que distinguit inter motus priores et posteriores scilicet quod illud ad quod est motus: aut e converso. s. dicta tempus sit distinguens inter prius quod est illud ex quo est motus: et posterius ex ipsius motibus est aliquid indiuisibile. Et quod non est e contrario illi quod fuit in motibus contrariis. Quoniam scientia eius est completus sue intentionis. Et dixit: manifestum est quod si hoc et. i. et manifestum est per se quod si hoc non posuerit instans distinguens inter prius et posterius tempus ex motibus et consequentibus motus posteriores. Aut inter prius scilicet illud ex quo est motus: et inter motus ad quos posterius semper est dignum habere proportionem: et posuerit ipsum tempus et indiuisibile: continget ei ut aliquid sit ens et non ens in eodem tempore. et hoc intendebat cum dixit: et quod necesse est ut idem sit ens et non ens. Et deinde. d. et cum est ens non est ens. i. et contingit hoc poni ut cum aliquid ponatur esse non erit ens. Et deinde. d. punctus enim est ambobus et. i. et diximus quod necesse est ut in tempore accipiamus aliquid tale: quia tale instans quod est in tempore est simile puncto in linea: et est eodem tempore et posterioris ex rebus quas diximus et est

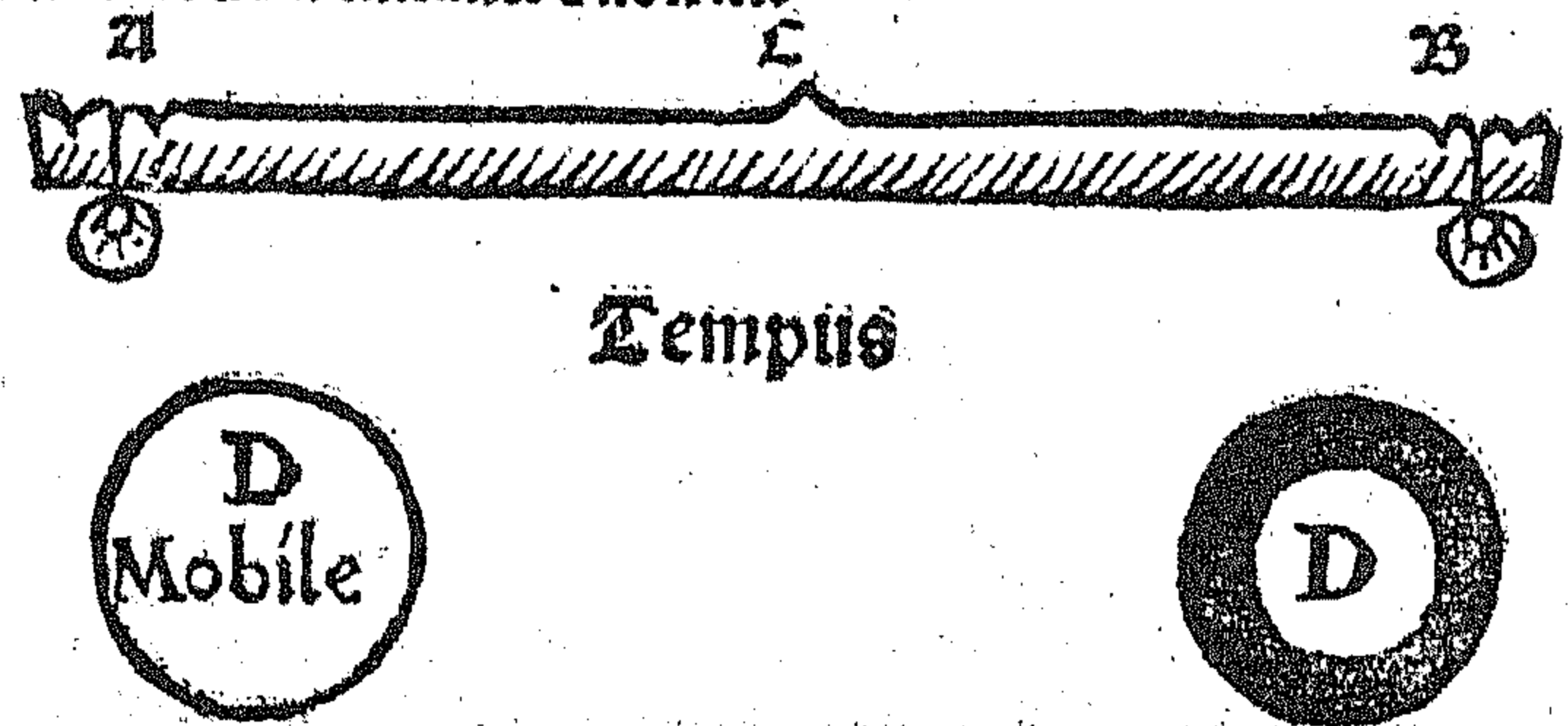
indiuisibile in se. Et si sit diuisibile in respectu eius quod est ante et in respectu eius quod est post: est enim finis eius quod est ante et principium eius quod est post. Et est dignum quod attribuat ei quod est post. s. posteriori. s. qualitati que fit ex transmutatione: quod ut attribuat transmutationi prioris et hoc fuit ita quoniam principium passionis que fit a transmutatione est aliquid quod ens: et transmutatio est non ens. Et quia dignius est attribui enti quod non entis: d. in passione vero et. i. et passio dignum est attribui passio: ni posteriori que fit quod attribui transmutationi precedenti. s. in statu quod est principium entis passionis que fit. Et cum narrauit quod si non fuerit post tempus quod tempus motus est aliud a tempore rei: in quo proficit motus per instans quod distinguit illa scilicet quod est indiuisibile: sequitur ut aliquid sit ens: et non ens insimul. Deinde dedit exemplum de hoc ad notificandum quo puenit ista conclusio. Et dixit. sed sit igitur tempus et. i. sint igitur tria in quorum utroque est transmutatio: et in altero est perfectio transmutationis duo tria. a. b. et sit qualitas que est in eo albedo. s. c. et sit tempus. a. illud in quo. c. fuit albus et tempus illud in quo. c. fuit non albus. i. transmutatur in albedine. In tempore eius transmutationis vult dicere quod res transmutata non est illud ad quod transmutatur: quoniam si aliquid transmutetur in aliquid necesse est ut non sit illud. Et cum posuit quod in tempore transmutationis non albi in albedine veretur in toto illo tempore esse non albus: et in illo tempore in quo est albus in actu necesse est in eo toto tempore ipsum esse albus. Dixit. in tempore igitur. a. erit albus et non albus et. i. et cum fuerit positum quod dicta inter hec duo tria est diuisibilis: tunc ista dicta erit pars utriusque temporis: et cum hoc fuerit necesse erit ut istud tempus quod est dicta sit pars utriusque temporis. s. eodem inter illa. i. necesse est ut. c. sit in. b. insimul. et sic erit albus et non albus. Et cum hoc sit impossibile oportet ponere quod finis motus et principium perfectionis motus est in re indiuisibili. Et hoc intendebat cum dixit: non igitur oportet concedere et. i. non igitur oportet concedere quod. c. est in tempore eorum istis duobus temporibus: quoniam contingit ut in eo sit insimul album et non albus. Sed oportet ponere quod in statu indiuisibili: quod distinguit inter duo tria peruenit finis motus et est albus et. c. et principium sui esse album. Et de. d. et hoc est postremum. i. illud quod fit ex transmutatione. Finis enim transmutationis est posterior transmutatione: et ipsi rectius est sicut dixit attribui instans. Et cum narrauit quod tempus motus generati est aliud a tempore sue entis: et quod necesse est ut distinguatur per aliquid indiuisibile: incepit narrare et quod necesse est ut tempus generati distinguatur per aliquid indiuisibile a tempore sue corruptionis: et quod si fuerit diuisibile continget ut res sit generata et corrupta insimul: et dixit: et si sit albus et corruptus et. i. et si aliquid esse albus et ipsum transmutari ab albedine sunt contraria: necesse est ut tempus in quo dicitur ipsum esse albus sit aliud a tempore in quo dicitur ipsum transmutari ab albedine. i. ipsum incipere corrumpi: et si non contingeret ut in illa hora in qua fuit aliquid non sit illud. U. g. in hora in qua fuit albus non sit albus illud. n. quod transmutatur de albedine non est albus. Et continget et ut cum corrumpitur. i. quoniam transmutatur de albedine sit illud tunc: et sic erit ens in tempore sue corruptionis. Et intendebat per totum hoc notificare: quod cum sit hoc impossibile ut tempus generationis rei sit tempus sue entis. Impossibile est ut illud quod distinguit inter ea sit tempus. Et de. d. si igitur illud quod est nunc et non fuit prius necesse est ut generetur et. i. cum aliquid fuit non ens quod ante non fuit necesse est ut generetur ante

Cur passio posterioris per sit attribuentia.

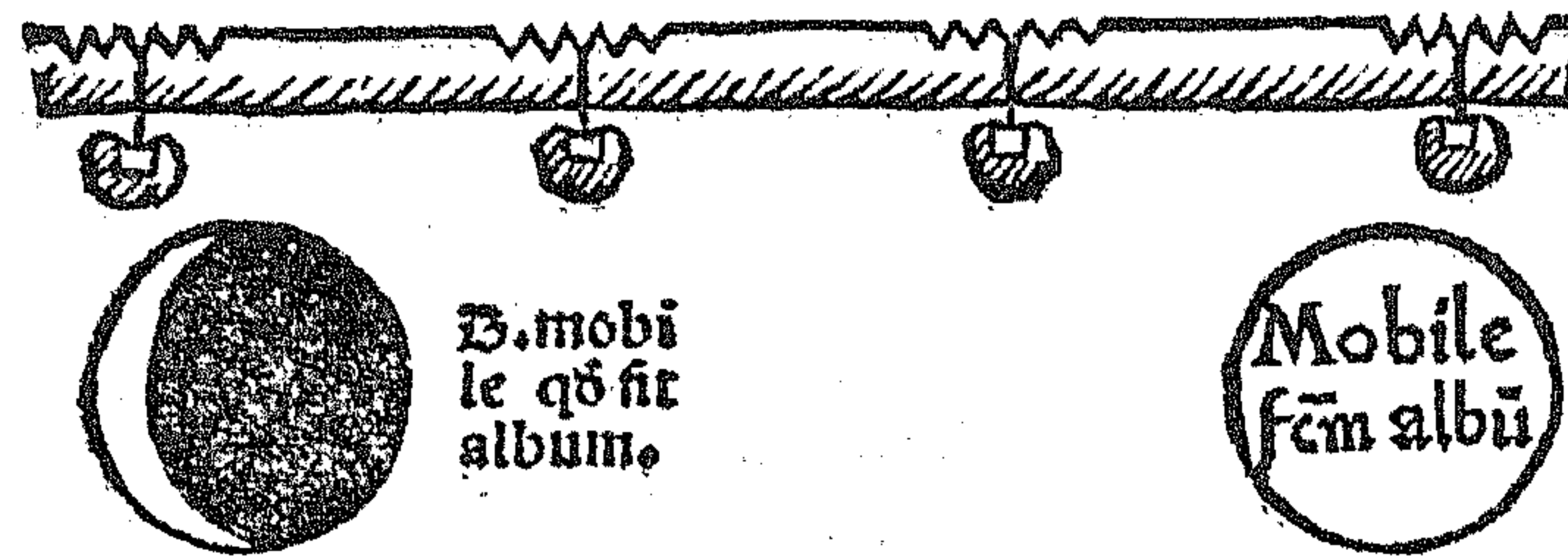
In tpe transmutationis verum est dicere quod res transmutata non est illud ad quod transmutatur. Id est 5. phy. 13. et 16. Id est 6. phy. 39.

fit ens in actu. B. d. z qd generat dum generat no est illud qd gene-
 ratur. i. pfecte: z hoc est manifestu: qm si apud gnatione eet/tuc ge-
 neraret illud qd generatu iaz est pfecte: z intedit: qm necesse est vt
 tps gnationis sit aliud a tpe eentie illius generati. Et cu declara-
 uit qd instas in quo incepit generari nece est vt sit aliud ab instanti
 in quo est generatu in actuita qd vtruzqz eoz sit aliqd indiuisibilez
 dixit: imple est igit vt tps diuidat zc. i. z cu tps gnationis sit aliqd
 a tpe eentie generatis: z dria inter ea est aliqd diuisibile. Imple est
 vt tps coponat ex tpiibus indiuisibilibz. s. vt tps gnationis sit aliqd
 indiuisibilez: s. tps eentie generati: z qd duo tpa essent cotigua.
 Beinde. d. qm si. c. fuerit in tpe zc. i. qm si. c. qd est i loco abtigua
 in tpe. a. albu z fuerit tps. a. indiuisibile deinde fuerit no albu in alio
 tpe indiuisibili tagenti tps. a. scz pnti z sit tps. b. tuc ipsuz ee albu
 z no albu est in duobz tpiibus indiuisibilibz quoz alteruz sequit fm
 ide tangit ipsum. Beinde dixit. z qd in tpe. a. no fuit albu. zc. i. z
 cu in tpe. a. indiuisibili no fuit albu: qm tuc no fuit album: z in tpe
 indiuisibili. b. fuit albu: necesse est vt iter hxc duo tpa transmutet de
 no alto in albu. Beinde. d. z ideo nece est vt sit tps in quo fit ge-
 neratio. i. z cu nece est vt trasmutet z generet inter duo tpa indiuisi-
 bilia. s. instas in quo trasmutabile fuit non albu: z instans in qd fuit
 albu necesse est vt inter duo tpa indiuisibilia sit tps in quo est tras-
 mutatio. Ois em trasmutatio iter duo cotraria est in tpe: vt declara-
 tum est. ergo instas no sequit instas. Et cu induxit imple qd se-
 quit ex hac interioe dicetibz tps coponi ex tpiibus indiuisibilibz. s. instas
 tibus. d. qd istud imple no sequit non dicetibz hoc: z. d. ista rocinatio
 no cotingit zc. i. z istud imple predictu no ptingit nobis: qd puctus
 tpiis indiuisibilis qd nos ponimus ee sine gnationi in eo dicimz aliqd
 fieri in actu gnatu zc. i. qd ipm puctu ponimz ee pncipiu eentie gnat-
 ti: ita qd no ponimz ipm seq puctu i qd erat no gnatu: ex qd ptinget no-
 bis vt ex pntibz eet tps. i. qm cu nos posuimz qd iter oia duo istatia
 est tps: io sermo noster puenit rei. B. d. manifestu e igit qd cu res
 fuerit i toto tpe. a. zc. i. z manifestu est igit ex eo qd diximus: qd res
 no pfecte est in actu: in tpe addito tpi sue gnationis: s. existit pfe-
 cte in tpe indiuisibili. i. in fine illius temporis.

Exemplaris ostensio qua dubitat qd id qd generat vel corrupi-
 tur in eodem instanti z non sit.

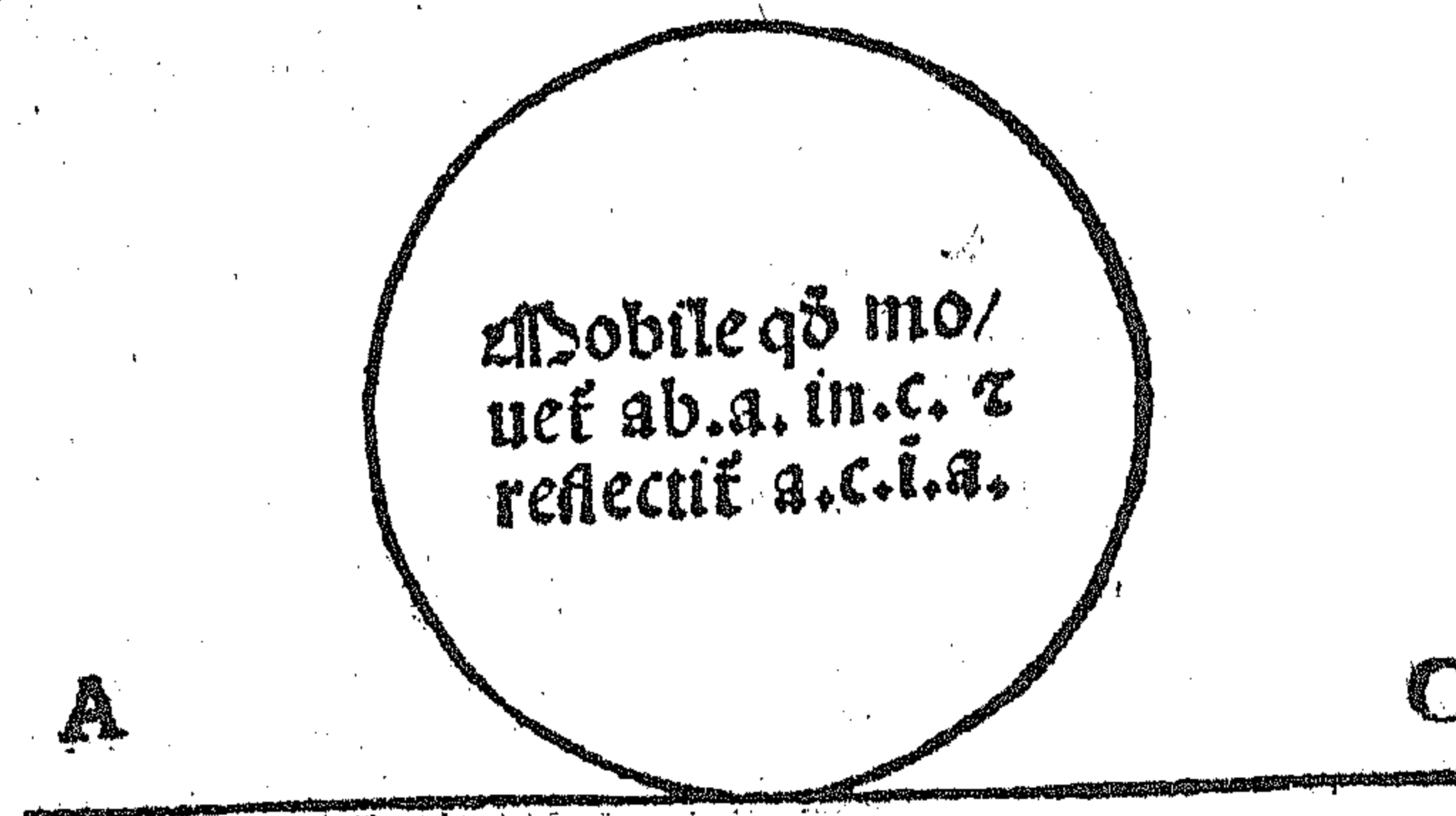

Ostensio qd tempus non diuidat in indiuisibilia.
 A. tempus indiuisibile.
 B. tempus in diuisibile.

Quibus quide igit aliquis tanqz pprijs crederet ra-
 tionibus he z hm oi queda sunt. Rönabiliter et intede-
 ribus ex his videbit alicui hoc ide accidere. De enim
 qd mouet pinue si a nullo phibeat in qd quide venit
 fm loci mutatione z i hoc ferebat pri vt si in. b. venit
 z ferebat in. b. z no cu prime erat: s. mor sicut incepit
 moueri. Quid. n. magis nuc qz pri. Si r aut z i alijs.
 Qd igit ab. a. fert in. c. cu i. c. veniet iter veniet i. a. cu
 cotinue mouet. Cu ergo ab. a. in. c. ferebat: tuc z in. a.
 fertur fm motu qui est a. c. z ecouerso. Quare s. rj
 sunt: s. rj em sunt q fm rectitudinez. Si r aut z ex hoc
 mutat in quo no est. Si igit hoc ipole: necesse est sta-
 re in. c. Non ergo vnus motus est ab. a. in. c. z ecouer-
 so: reditus enim statui non est vnus.

Ratio prima q ostendit q minus reflexus no possit ee cotinuos.

Iste enim sunt rōcinationēs de quib⁹ hō d̄z esse cer-
 tus: qm̄ sunt pueniētes de suis s̄ribus. C Si aut̄ posue-
 rit p̄siderationē de hoc s̄m̄ dialecticā: seq̄t hoc idē alijs
 modis quos narrauimus. C Dicam⁹ igit̄ q̄ oē motuz
 s̄m̄ cōtinationē nisi aliqd̄ occurrat ei: illud q̄d est trāf-
 mutatū ad ip̄m mouebat in p̄mo. U. g. q̄ si. a. fuit ad
 b. ad ip̄m fuit motus ei⁹ in p̄mo: z nō solūmodo intē-
 dit ad ip̄z qm̄ fuit p̄pe ip̄m: s̄z intēdebat illd̄ a p̄ncipio
 motus. Nō em̄ est illic cā p̄p̄ quā sit digni⁹ vt nūc itēde-
 rit ip̄m magisq̄ p̄rio: z s̄tr̄ in alijs. Et illud q̄d trāfferē
 ex. a. si qm̄ puenierit in. b. reuertat ad. a. si mouet s̄m̄ cō-
 tinationē: tūc qm̄ mouebat de. a. ad. b. i illo et̄ tpe mo-
 uebat ad. a. motu qui est ex. c. Scdm̄ igit̄ hoc mouet̄
 duob⁹ motib⁹ h̄rys insimul. Isti em̄ duo mot⁹ s̄z recti-
 tudinē sunt h̄ry. Et cū hoc p̄tingit vt trāfferat ab eo in
 quo nō est. i. ab eo i quo nō fuit. Et cū hoc sit impole-
 necio quiete tūc: z sic motus nō erit vnus motus. In
 quo em̄ interponit̄ quietes: non est vnus.

70 C Idest iste igit̄ demōstratiōes sunt ille de quib⁹ d̄z hō h̄e certitudi-
 nē. qm̄ pueniūt reb⁹. C Et intēdit p̄ pueniētes ipsas eē ec̄ntiales z
 p̄mas: z inuit p̄ hoc q̄d dictū est de trāllato reflexo: qz cū reflectit de/
 scribit punctū in actu: z cū describit punctū in actu gescit. Ista. n.
 rōcinationē est p̄p̄a trāllato. C Et intēdit p̄ dilecticā sermōnes vros
 q̄ cōponūt ex acc̄tib⁹ vlib⁹ nō p̄p̄rys. C Et manifestū est q̄ illa rōcī-
 natio quā iduxit est v̄lis. fundat. n. sup̄ duas p̄p̄ones. C a Quaz
 vna est qm̄ trāsmutatū est i potētia illd̄ ad q̄d trāsmutat̄ i postremū
 z siue fuerit p̄p̄inquū siue remotū necesse est q̄ i sua trāsmutacione
 amittat p̄tē successiue post aliā illi⁹ a q̄ trāsmutat̄: z acq̄rit successiue
 p̄tē illi⁹ q̄d trāsmutat̄. Ergo illd̄ ex q̄ trāsmutat̄: z illd̄ ad q̄d trāsmu-
 tat̄ sunt opposita necioz vtrūq̄z illoz est i p̄te trāsmutati. alia a p̄te
 in q̄ est reliquū: s̄z sunt nō determinata i se: neq̄z apud nos: z hoc v̄le
 est: z cōe oī trāsmutatio. C Et cū fuerit cōiunctū huic q̄ aliqd̄ ē trāf-
 mutatū de eodē i idē motu vno p̄tinuo p̄tinget vt illd̄ ex q̄ trāsmu-
 tat̄ sit illd̄ ad q̄d trāsmutat̄. Ex q̄ cōtingit illud q̄d amittit p̄ trāsmu-
 tationē illud idē acquirat: q̄d est ip̄ole. C Et ista p̄p̄o est cōis z nō
 p̄p̄ia. Et v̄lr̄ manifestū est istā rōnem eē logicā. Propō. n. dicēs q̄
 duo opposita nō p̄nt cōgregari ins̄l̄ est cōis plurib⁹ vna sc̄ia. Et v̄l-
 cēs q̄ illd̄ ex q̄ est trāsmutatio z ad q̄d est trāsmutatio sunt opposita
 est cōis s̄m̄ s̄m̄ z s̄m̄ p̄dicatū. Subm. n. est cōe oī trāsmutabili. p̄dī-
 catū aut̄ est de acc̄tib⁹ oib⁹ entib⁹. C Et iō v̄r̄ intēdere p̄ sermōnes
 dialecticēs duos modos. s̄. dem̄fatiōes q̄ cōponunt̄ ex acc̄tib⁹ cōi-
 bus plurib⁹ vna arte: aut dem̄fatiōes q̄rū p̄dicta sunt p̄p̄a dialecticā

Sermones
 dialectici
 sunt s̄m̄oēs
 vri q̄ cōpo-
 nūt ex cōi-
 tibus. 70. 2. 4.
 ph. 87.
 p̄ria p̄p̄o
 sc̄ia.
 Sermo dia-
 lectic⁹ du-
 plex.

ee. Reb⁹ em̄ dialectice vtinur duob⁹ modis: aut s̄z instm̄ z est ma-
 gis p̄p̄ia: aut fundamētis politis eomo s̄m̄ que aliq̄res v̄t̄ eis q̄ v̄tinur du-
 clarata sunt in alia. C Et dixit. dicam⁹ igit̄ q̄ oē motu s̄m̄ p̄tinua
 tione ē. z intelligēdū est hoc de moto nālr̄ aut volūtarie non de motu
 violēte: z hoc manifestū est i v̄troq̄z moto. C Et dixit nisi aliqd̄ occur-
 rat: qm̄ si aliqd̄ occurrerit q̄d ip̄edat ip̄sum ab eo q̄d est nāle ei: tūc
 nō mouebit̄ p̄tinue ad illd̄ q̄d p̄mo mouebat. q. d. cū trāllatū trāffe-
 rat de p̄ p̄ncipio ad illd̄ ad q̄d trāfferē postremo: necesse est vt mot⁹ ei⁹
 ad illud sit cōtinuus: nisi aliqd̄ impediēs occurrat illi. Hoc igit̄ q̄d
 dixit: nisi aliqd̄ occurrat nō est exceptio ex illd̄ q̄ res mouet̄ ad illd̄
 ad q̄d p̄uenit in postremo: s̄z est acceptio ei⁹ q̄ motus est p̄tinuus.
 Illud. n. q̄d mouet̄ nālr̄ semp̄ mouet̄ ad illd̄ ad q̄d puenit in postre-
 mo siue occurrat ei siue nō. C B. d. z nō solūmodo intēdit ad illud
 z̄. z dixit hoc ne aliq̄s dicat q̄ illd̄ q̄d mouet̄ s̄z cōtinationē ex. a.
 ad. b. z ex. b. ad. a. reflectēdo nō mouet̄ in p̄ de. b. ad. a. s̄z mouet̄ ad
 a. qm̄ puenit ad. b. Et ideo dixit r̄ndēdo q̄ cū posuerim⁹ q̄ isti duo
 motus sunt vn⁹: tūc mot⁹ nō erit solū ad postremū finē qm̄ ei appro-
 pinquat: s̄z a p̄ncipio: cū nulla sit illic cā cogēs vt motus sit ad illd̄
 v̄tinuū qm̄ ei appropinquat magis q̄ qm̄ est remotuz. C B. d. z s̄tr̄
 est de illis. i. de alijs motib⁹ p̄ter motū localē. s̄. reflexū. Ista em̄ de/
 monstratio cōis est oib⁹. C Et cū declarauit q̄ de p̄ mouet̄ illd̄ q̄d
 mouet̄ ab illo a quo mouet̄ ad illud ad q̄d mouet̄: z reflexuz mouet̄
 de eodē in idē: cōtingit necio si fuerit positū q̄ motus eius q̄d moue-
 tur istis duob⁹ motibus est vnus: vt moueat̄ duob⁹ motibus cōtra-
 r̄is insimul. C B. d. trāfferē enim ab eo in quo nō est. i. z trāllatum
 s̄m̄ nām nō trāfferē nisi ab eo in quo est ad illd̄ in quo non est. Si
 igit̄ posuerimus q̄ aliqd̄ trāfferē ad illud a quo trāfferē: cōtinget
 vt trāfferatur ab eo in quo nō est: q̄d est impole. C Beinde dixit. e
 cū sit impole quiete. i. z cū istud impossibile sequit̄ ex hoc q̄d posui-
 mus q̄ trāsmutatū nō quiete qm̄ mouet̄ istis duob⁹ motib⁹ cōtra-
 r̄is. ergo necesse est vt quiete qm̄ mouet̄ istis duob⁹ motib⁹ cōtra-
 r̄is. n. motus in quo interponit̄ quietes nō est vnus z cōtinuus.
 C Ampli⁹ z ex his manifestū ē v̄lr̄ magis de oī motu.
 Si. n. oē q̄d mouet̄ aliquo dictoz motū: z gescit aliq̄
 oppositaz getū: nō. n. erat alius p̄ter istos. Qd̄ aut̄ nō
 semp̄ mouet̄ s̄z hūc motū. dico aut̄ q̄cūq̄ sūt alteri sp̄z
 z nō si aliq̄ est pars totū: necesse est pus gescere s̄z oppo-
 sitā quietē. Quies. n. p̄uatio mot⁹ est. Si igit̄ h̄ry mot⁹
 sint q̄ sunt s̄m̄ rectitudinē: simul aut̄ nō p̄tingit mouere
 h̄rys. Qd̄ ab. a. ad. c. fert̄: non v̄t̄q̄ fert̄: sit ab ip̄so. c.
 ad. a. Qm̄ aut̄ nō simul fert̄: mouebit̄ aut̄ s̄m̄ hūc mo-
 tū necesse est pus gescere ad. c. Hec em̄ opposita est ges-
 c̄ta sunt qm̄ nō est cōtinuus motus.

Dialectica
 v̄tinur du-
 pli. 7. de 3 p
 phi. 35. 2. 2.
 me. cō. 15. z
 7. mc. c. 2.

Uel quo.

Et hoc apparet magis in oī motu ex hoc s̄mōe ē. Quā si oē motum non mouetur nisi aliquo istorū motuum p̄dictorū; necesse est vt q̄scat quiete opposita illi motui quo mouet. Nullus enī est motus hic p̄ter illos. Et motū nō mouet sp̄ isto mō motus, s. motib⁹ diuersis in sp̄e. Neq; est ēt aliqua pars toti⁹ moti, ergo necesse est vt prius q̄scat quiete opposita motui. Quies enim est priuatio motus. Si igit motus recti sunt p̄trarij. Et est impole vt moueat aliquid duobus motib⁹ cōtrarijs insimul. Tunc illud qd̄ transferē de a ad c. im/ possibile est vt insimul transferat ex c. ad a. Et euz nō mouetur istis duobus motibus p̄trarijs insimul: et mouet hoc motu: necesse est vt quiescat anteq̄ moueat ad c. Ista enim quies est opposita motui ex c. Et declarātū est. n. ex hoc qd̄ diximus: qd̄ iste motus non ē p̄tinuus.

71 Ista est alia declaratio p̄p̄inqua s̄m̄erz fundat̄ super duas p̄p̄ōnes. 7 Quaz̄ vna est: qd̄ oē motū qd̄ mouet vno motu motuum finitōz̄ diuersorūz̄ s̄m̄ sp̄em̄ necesse est vt moueat a quiete opposita illi motui, s. a quiete quam h̄z̄ in illo a quo mouet; vt declaratum est in quinto. 7 Sc̄da aut̄ est: qd̄ oē qd̄ mouet duobus motibus oppositis necesse est vt singl̄r moueat eis: cū sit impole moueri insimul. Et ex his duabus p̄p̄ōnibus seq̄r qd̄ oē motum duobus motibus oppositis: necesse est vt moueat vtrōq; motu post quietem. Et iste igitur due dem̄strationes p̄ueniunt in p̄p̄ōne dicente: qd̄ impole est vt duo motus p̄trarij sint insimul. Et differunt in sc̄da p̄p̄ōne. Et in p̄ma enim dem̄stratōe fuit acceptum qd̄ si duo motus oppositi fuerint p̄tinui: necesse erit vt duo mot⁹ oppositi sint insimul. Et postea fuit dem̄: et cum non sint cōtinui: necesse est vt inter eos sit q̄s. In hac aut̄ dem̄stratōe fuit dem̄ qd̄ cum sit impole vt duo motus oppositi sint insimul: necesse est vt vterq; motus sit per se. B. cōiunctū fuit huic: qd̄ oīs motus vnus per se incipit a q̄re p̄traria. Et dix̄. si oē motū mouet zc̄. i. dicamus igit̄ qd̄ si oē motū nō mouet in eodē tpe nisi altero duoz̄ motū oppositorūz̄ qbus innatum est moueri necesse est vt in illo ex quo incepit moueri sit q̄scens quiete opposita motui vt declaratum est in q̄nto. Et incepit declarare istam cōse/ cutōem: et dixit. nullus enim motus est hic p̄ter illos. i. et hoc ē neces/ sarium: qm̄ in illo tpe in quo est positum moueri altero illoz̄ duoz̄ motū non inuenit moueri alio motu p̄ter illum vnuz̄ motū. Et B. d. et motum non mouet sp̄ isto mō motus zc̄. i. et cū motum non mouetur eodem tpe nisi altero duoz̄ motuum oppositorūz̄: et motum non sp̄ mouetur altero motuum oppositorūz̄ diuersorūz̄ in sp̄e: neq; iste motus quo mouetur est pars totius, i. pars motus totius: necesse est vt motum sit p̄us q̄scens. Et hoc qd̄ dixit manifestuz̄ est per se. Quā

Documētū.

ois motus q nō est pars motus neq; est perpetuus: necesse est vt inci/ piat post q̄rem. Motus. n. nō seq̄tur motū nisi qm̄ sc̄ds fuerit perfe/ ctio p̄mi nō oppositus ei. Aut hoc p̄tinget per acc̄ns sic illuminatio corp̄is per candelā: que seq̄tur motū candele. Et cum posuit has p̄p̄ōnes: incepit p̄gregare hoc et inducere exemplum in hoc qd̄ intē/ dit declarā: et dixit: si igitur motus recti zc̄. i. si igitur motus q sunt sup̄ vnā lineā rectā ad p̄tes p̄trarias sunt p̄trarij: et est impole qd̄ aliq̄d moueat duobus motibus p̄trarijs insimul: et nō moueat altero sp̄e: necesse est vt trālatū q̄scat inter duos motus. Et A. g. qm̄ si trāsla/ tum impole est vt moueat sup̄ lineā, a. c. ex a. ad c. et ex c. ad a. s̄l̄ et moueat vtrōq; istorū motū p̄ se et in tpe p̄prio necesse ē vt istud trā/ slatū q̄scat in a. anteq̄ moueat ab eo ad c. et q̄scat i. c. anteq̄ mo/ ueat ab eo ad a. Quies enim in a. est opposita motui ex a. ad c. Et q̄s in c. est opposita motui ex c. ad a. et quasi. d. et cum impole sit vt duo motus oppositi sint insimul: et si non: tunc alter eoz̄ esset p̄fe/ ctio alterius: tunc necesse est vt inter eos sit quies necessario et non est alter eoz̄um p̄fectio alterius.

Quo mot⁹ pōt seq̄ mo/ tum. Vide pro hoc etiā 5. p̄p̄. cō. 12.

Amplius aut̄ et hec rō magis p̄pria est his que dect̄ sunt. Simul. n. corruptum est album et factū est albu. Si igit̄ p̄tinua est alteratio ad albū: et ex nō albo: et ex al/ bo ad non album. Non manet aut̄ in aliquo tpe: s̄l̄. n. corruptum est non album et factum est non albū. T̄riū enim rez̄ idem erit t̄ps. Amplius si cōtinuum t̄ps est: et motus: sed p̄r̄ est. Quomodo ergo erit vltimū idēz̄ contrariorūz̄: vt albedinis et nigredinis.

Et ēt iste sermo est magis p̄ueniēs q̄s p̄dictus. Et ē vt insimul corrupat non album: et fiat album. Cum igit̄ alteratio fuerit p̄tinua ad album: et ex albo: et hoc non durat aliquo tpe. Tunc insimul corrupit nō albū: et fit album: deinde fit non album. Unum igit̄ t̄ps erit tribus. Et ēt non seq̄tur si t̄ps est p̄tinuū vt motus sint p̄tinui: sed successiui. Et si nō equal̄r erit idē postremū contrariorūz̄ duoz̄um. Verbi gratia postremum albe/ dinis: et postremum nigredinis.

Cū ista delatio quā cōpleuit est de p̄p̄ōnib⁹ remotiorib⁹ a nā ei⁹ de q̄ p̄siderat̄ qd̄ p̄p̄ōnes q̄s nit̄ dicer̄ in hac dem̄stratōe. Et dixit. et ēt iste s̄mō zc̄. i. et ēt iste s̄mō quē mō volumus dicere ē p̄ueniētior p̄dcō. Et B. induxit s̄monē: et dixit: et qm̄ insimul corrupat zc̄. i. p̄tin/ git. n. s̄m̄ p̄m̄imus vt mot⁹ p̄trarij sint p̄tinui. A. g. qd̄ motus de nō albo in albū: et de albo in nō albū sint p̄tinui: p̄tingit vt in eodē in/ stanti corrupatur non album: et fiat album: et sic in eodem instan/ ti erit aliqd̄ ens et nō ens. Et quia sup̄ istud ipole ē sustētatus in

72

sterito in hac demōstratiōe induxit ipōse maius pp quod iteravit hūc
 pmonē z dixit: cū igr alteratio zc. i. cū igr posuerimus q̄ alteratiōes
 p̄trarie sunt p̄tinue. A. g. alteratio ex nō albo in albū. z ex albo in
 nō albū: z posuerimus q̄ albū nō durat tpe z p̄tinget necessario vt
 eodē instāti corrupat nō albū: z fiat albū: z corrupet albū ad nō al
 bū: sic ista tria p̄traria erūt in eodē instāti qd ē ipōse z valde inopi
 nabile. Et q̄ iste oēs demōstratiōes sunt fundate sup hoc q̄ mor^o cō
 trarij impōse est vt sint p̄tinui: qm̄ necesse ē vt iterueniat eos ges z
 z apparet de nā cor̄p ipōse ē vt sint p̄tinui: z si sit positum q̄ inter
 eos nō est ges. Cōtinuatio enim non est in eis nisi ex tpe tm̄ illi at
 ipōse est vt sint p̄tinui: cū sint p̄trarij: z dixit: z ē non seq̄ zc. i. z ē
 si p̄cesserimus q̄ iter motus p̄trarios nō est ges: z q̄ tps duoz mo
 tuū est p̄tinuū nō seq̄ si tps sit vnū vt mor^o p̄trarij sint continui.
 C. B. induxit cām in hoc z dixit. z si nō quō erit idē postremū zc. i.
 z necesse ē vt duo mor^o p̄trarij nō sint p̄tinui: q̄ p̄tinua sunt illa q̄rū
 vltima sunt idē: sed vltima p̄trarioz nō sunt idē: cū sint contraria.
 A. g. nigredines z albedines: quoz vltima impōse est vt sint idēz.

Nō seq̄ si
 tps sit vnū
 vt mor^o cō
 trarij sint
 p̄tinui.

ostendit q̄ motus circularis potest esse continuus
 z primus.

Cap. 3.

Si autē est circularis est vnus z p̄tinu^o. Nul
 lum enim impōse p̄tinget. Qd enim ex .a.
 mouet simul mouebit in .a. p̄m eandēz po
 sitionem. In qd enim veniet z mouebit in
 hoc: sed non simul mouebit cōtrarijs neq̄
 oppositis. Nō. n. oīs q̄ est in hoc ei q̄ est ex hoc p̄trari^o
 est. Nec opponit. Sed p̄trarius qd ē ei qd ē in recto.
 Hic. n. p̄trarius est ei qui est p̄m locū: vt qui per diame
 tron: distat. n. plurimum. Oppositis autē est qui est p̄m
 longitudinē. Quare nihil p̄hibet p̄tinue moueri z nul
 lo tpe deficere. Circularis enim motus ab eodē in idē
 est. Rectus autē ab eodē in aliud. Et si qd ē in circulo
 nequaq̄ in eisdē est: si vero p̄m rectitudinē est: multo
 tiēs in eisdē est. Quicq̄ igr in alio sp̄ z in alio sit p̄tin
 git moueri p̄tinue. Qui vero multotiēs in eisdē nō cō
 tingit: necesse est enim simul moueri p̄trarios. Quare
 nec in semicirculo: nec in alia circulatōe vlla contingit
 continue moueri. Multotiēs enim in eisdē moueri
 conuenit: z in contrarias mutari mutationes. Nō enīz
 copulat principio finem. Qui autem circulariter copu
 lat: z solus est perfectus.

Circularis
 mor^o est ab
 eodē i idē.
 Rect^o mor^o
 est ab eodē
 in aliud.

Motus autē circularis est vnus z p̄tinuus. Nō enīz
 seq̄ ex hoc aliquo mō ipōse. Qm̄ illud qd mouet ex
 a. mouet ad .a. eadē intentōe. Illud. n. ad qd peruenit
 ad illud ē mouet. Sed nō mouet duobus motib^o cō
 trarijs isimul neq̄ oppositis. Nō. n. oīs mor^o ad aliqd
 est p̄trarius ei q̄ est ab illo: neq̄ oppositus. Sz p̄rij sunt
 illi q̄ sunt recte: isti. n. sunt p̄rij p̄m locū. A. g. illi q̄ sunt
 p̄m diametru: qui maxie distant. Oppositi autē sunt illi
 q̄ sunt in eadē lōgitudine: z iō nō est remotū q̄ ille mo
 tus sit p̄tinuus: z nunq̄z cesset oīo. Motus. n. circularis
 est ab aliquo loco ad illū eūdem locum. Motus autēz
 rectus est de loco ad aliud. Et motus ē in eadēz reuo
 lutōe nō erit illud qd mouet p̄m illū: nisi in eisdem lo
 cis oīo. Illud autē qd mouetur motu recto erit in eisdē
 locis multotiēs. Motus igitur in quo illud qd mouet
 erit in loco post alium pōt esse continuus. Motus autē
 in quo illud qd mouet erit in eodem loco multotiēs
 non potest esse continuus. Qm̄ necesse est vt illud qd
 mouetur p̄m illud moueatur duobus motibus opposi
 tis isimul. Et ideo impossibile est vt aliquid moueat
 in semicirculo: aut in alio arcu omnino p̄m continuatio
 nem. Continget enīz necessario vt multotiēs mouea
 tur eisdem motibus z vt transmutet modis transmuta
 tionis contrarijs. Qm̄ finis non cōiungit cū p̄ncipio:
 in circulo autē est infinitum: z est solus perfectus.

Cū dēclauit q̄ nullus motu rectoz ē p̄tinuus z p̄trarius. z q̄ im
 possibile est vt ex plibus vno motu eoz coponatur vnus p̄tinuus z
 p̄trarius: vult dēclare q̄ motus circularis in hoc est ecōtrario rectis.
 z q̄ ille solus pōt esse p̄tinuus p̄trarius: cū nō accidat ei illa ipōsia q̄
 accidit ex positōe eius q̄ motus rectus est p̄tinuus neq̄ aliud im
 pole. Et illud ex q̄ nō accidit ipōse ē pole. Et dixit: motus at cir
 cularis zc. i. motus autē circularis pōt esse vnus z p̄tinuus: z p̄trari
 us nullū. n. ipōse accidit ex hoc. C. B. inde dicit cāz in hoc z dixit.
 motū. n. in eo est ex .a. ad .a. p̄ma intentōe. i. illud enim qd mouetur
 circulariter mouet ad illud idē ad qd mouebatur. i. ad illud p̄ctū
 qm̄ nō reuertitur super illā eādē lineā super quā mouebatur ad cō
 trariā ptē illi ad quā mouebatur: sic accidit illi qd mouetur sup li
 neā rectā. C. B. d. ad illud enim ad qd puenit mouetur. i. locus enīz
 ad quem perueniet illud qd mouetur super circulum: z ex ipso mouet

73

super ipm: z ideo cōtingit vt iste motus sit perpetuus. C.B.d. s. nō mouet duobus motibus cōtrarijs insimul nec oppositis. i. cā in esse hoc possibile. s. vt quod mouet super circulū moueat ad locū ex quo mouebat: est: qz nō accidit ei in hoc vt moueat duob' motibus cōtrarijs insimul vlr oppositis: sicut accidit hoc ei qd mouet recte: z postea reflectit. C. Beinde dicit cām in hoc: z dicit: nō eniz oīs motus zc. i. z cā i hoc qd illud qd mouet circulariter mouet ad illud idē ex quo mouebat: nō accidit ei moueri duob' motib' oppositis insimul: est qm nō oīs motus ad aliqd est cōtrarius motui qui ē ab illo neqz oppositus: qm hoc nō cōtingit nisi in motu recto. s. vt mot' ad aliqd sit cōtrarius motui ab illo aut opposit'. Et cā in hoc est qm illud ex quo est motus rectus z ad qd est sunt loca contraria. Et cā in hoc est qz cōtraria sunt sicut describunt illa q maxime distant: z maxima distātia nō inuenit nisi in linea recta. C.B.d. A.g. duo extrema diametri. i. qm in circulo nō inueniunt duo magis distātia q̄ hec duo: z in rei veritate maxima distātia nō considerat inter duo loca nisi sm q̄ sunt cōtraria in se. Et qz in sphaera nihil est tale nisi centrū z circūferentia: necesse est vt maxima distātia iter duo loca naturalia cōtraria sit distātia q̄ est inter centrū z circūferentiā. S; ipse nō indiget hac declaratiōe in hoc loco: cuz nō sit necessaria in hoc qd intēdit hic: quē admodū nō indiget declarare hic q̄ cum corpus circulare mouet nō mutat locū sm totū: neqz est in eo punctus in actu a quo incepit z ad quē puenit: z vtrū loco eius illo qd mouet super spaciū circulare cuz sit manifestus in hoc loco. C.B.d. oppositi vero zc. i. z alia cā est ēt. s. qm motus cōtrarij non sunt nisi motus qui sint in eadē longitudine sm reflexionē. C.B.d. z id nō est remotū zc. i. mor' aut sup circulū nō est reflexus: z id nō est remotum vt iste motus sit cōtinuus z pperuus. C.B.d. z motus ēt circulariter zc. i. z illud qd mouet motu circulari nō erit in eodē loco s; reuersionē ad illud. Mor' autem in quo illud qd mouet puenit ad locū post aliud sine reuersione ad locum ex quo mouebat: possibile est vt sit mor' cōtinuus. B.d. mor' in quo illud qd mouet est in eodē loco multoties ipole ē vt sit cōtinu'. i. mor' in q̄ illud qd mouet erit in eodē loco sm reflexionē z reuersionē: imple est vt sit cōtinu'. Et motus in quo illud qd mouet erit in eodē loco multoties nō sm reflexionē pole est vt sit cōtinuus. Qm illud qd mouet sm reflexionē necessario quiescit: z illud qd nō mouet sm reflexionē nō est necessariū vt quiescat. C.B.d. dicit cāz pp quā est ipole vt illud qd puenit in eundē locū sm reflexionē moueat cōtinue: z dicit: qm necesse est vt illud qd mouet hoc motu/moueat duob' motib' oppositis insimul vt declaratū est in p̄dicto sermone. C.B.d. imple est vt aliqd moueat zc. i. z hoc nō accidit in reflexo sup lineā rectā sm q̄ est reflexum sup lineā rectā: qm hoc accidit ēt in reflexo sup lineā circularē: aut sequit semicirculū: aut sup aliū arcū: aut maiorē: aut minorē. C.B.d. necesse est enim vt moueat multoties eisdezmotibus. i. z cā in hoc est: qm illud qd mouet reflexe nō mouet vno motu: s; necesse est vt moueat multoties motib' eisdezin specie z diuersis in numero pluribus. C.B.d. z vt trāsmutet modis trāsmutationis contrarijs. i. z necesse est vt illud qd mouet reflexe: moueat modis motuū

Maxia distātia non inuenit nisi in linea recta. s; vide oppositū. s. phys. 23. z primo celi. 28. vbi h3 q̄ linea recta est brevissima.

cōtrarijs: z trāsmutationes cōtrarie imple est vt sint eadē. C.B. dicit: qm finis non cōiungit cuz principio zc. i. z cā in hoc est: quoniā punctus qui est finis: z punctus qui est principiū in motu non circulari sunt duo rōne z subiecto z nō cōiungunt adinuitēz. s. ita q̄ sit idem in subiecto principiū. s. vnus motus z finis alterius: z hoc in/ tendebat cum dixit. qm finis nō p̄iungit cuz principio: mor' autem qui est super circulū punctus qui est in eo principiū idem est cū fine scz qm sunt vnū subiecto: z duo rōne. Finis igit in eo est cōiunctus cū principio. In circulo eniz nullus est p̄ctus nāliter. i. actu qui sit principiū aut finis: z cū fuerit imaginat' in circulo: tūc erit p̄ncipiū z finis. extremitates vero lineę recte sunt duo p̄cta in actu.

In circulo finis z p̄ncipiū sunt vnū sbto z duo sm rātionē. s; in linea recta finis z p̄ncipiū sunt duo rōne z sbto: vide p hoc. 2. ce. t. c. 35. z 36. d aia. c. 55.

Manifestū est aut ex hac diuisione qm non cōtin/ git alios mor' esse cōtinuos. In oibus. n. accidit p eandem moueri multoties: vt in alteratiōe p media mouere: z in ea quidē quē est quātitatis sm mediū magnitudinis: z in gnatiōe z corruptiōe similr. Nihil. n. dist' fert pauca aut multa facere i quib' est mutatio: nec mediū ponere aliqd aut auferre. Vtrobiz eniz accidit p eandē moueri multoties. Manifestū est igitur ex his q̄ nec phisologi dicūt bene oīa sensibilia moueri dicētes semp. Moueri enim semp necesse est sm aliquē hōrum motuū: z maxie sm illos est alterari. Fluere eniz dicūt semp: z corūpi. Adhuc aut z generationē z corruptionē alterationē dicunt. Ratio autē nunc dicta est vlr de omni motu: q̄ nec sm vnū motū p̄tingit moueri p̄tinue extra q̄ in circulo. Quare nec sm alterationē: nec augmētū. Qd qdē igit: nec infinita sit mutatio: nec vna: nec p̄tinua: extra circuli motū sunt nobis h̄ dicta.

Et apparet ex hac diuisione q̄ impossibile est vt alij motus sint cōtinui. Cōtinget eniz vt in oibus istis iteretur motus. A. g. in alteratione erit iteratio inter duo extrema: z in quātitate erit iteratio in magnitudinibus que sunt in medio: z in generationē z corruptiōe similr. Non eniz est differētia in hoc q̄ res in quib' est trāsmutatio sint multe: aut pauce: neqz in hoc vt in medio ponat aliqd aut auferat. Cōtinget. n. vtroqz mō vt idem iteret. Declaratū ē igit ex hoc q̄ de loquētib' in naturis nō bene dixit qui dixit oē sensibile semp moueri.

Quoniam necesse est ut non moueant nisi altero istorum motuum et dignior motuum in hoc apud eosdem alteratio. Dicunt omnia enim semper currunt et diminuunt. Et posuerunt generationem et corruptionem esse alterationem. Et declaratum est hoc vlt in omni motu. scilicet quod impossibile est ut aliquid moueatur omnino per continuationem nisi in motu circulari. Et id impossibile est ut moueatur per continuationem in alteratione aut augmento. Hoc igitur dicimus: quoniam nulla transmutatio est infinita et continua: nisi motus localis circularis.

74

Et apparet ex ista diuisione carum prariarum existentium in moto recto et circulari que remouet continuationem a recto et dant ipsam circulari. **B. d.** pringit enim in istis oibus etc. i. pringit enim si ceteri motus ponantur perpetui ut ceteris motibus sit perpetuus propter iterationem in qua est res necessario. **B. d. u. g. etc. i.** sicut res que est apud iterationem inter duas extremitates que sunt due passiones contrarie. **u. g.** album et nigrum. **B. d. e.** in quantitate etc. et interdit per quantitatem motum augmenti et diminutionis. i. et sicut res que est apud iterationem existentem in hoc motu. scilicet quoniam magnitudines uales pueniunt ad finem naturaliter: deinde incipiunt diminui: quoniam inter istos duos motus est tempus in quo est quies: ut declaratum est: et dixit in magnitudinibus que sunt in medio: quoniam iteratio non est nisi in medio quod est inter duos motus oppositos. **B. d. e.** in generatione et corruptione sicut. i. quod inter eas est iteratio que est causa generis. **B. d. e.** nulla est differentia etc. i. et nulla est differentia in hoc quod sequitur inter hoc quod alij motus propter circularitatem quoniam iterantur transeant bis per partes medias inter duas extremitates: vtiliter per media sine pauca aut multe. i. quoniam necesse est ut per quolibet earum praeferat bis in duobus motibus: et sicut non est differentia inter hoc quod medium sit esse aut deinde essendi: et dixit hoc per generationem et corruptionem. **B. d. e.** Deinde dixit: declaratum est ex hoc igitur etc. i. et ex hoc et declaratum est aliud ab eo quod interdicimus declarare: et est quod sermo antiquorum dicentium quod omnia sensibilia semper mouentur falsus est. **B. d. e.** necesse est enim etc. i. quoniam quod ponit entia semper moueri necesse est ea ponere semper moueri aliquorum istorum motuum sensibilibus aut pluribus vno. **S. d. e.** declaratum est quod impossibile est ut aliquid istorum sit semper: ex quo apparet error sermonis antiquorum. **B. d. e.** Deinde dixit: et dignior motuum etc. i. et apparet ex sermone eorum quod motus alterationis est qui est magis dignus ut per ipsum sint entia in transmutatione perpetua. **B. d. e.** induxit rationem eorum super hoc et dixit: dicunt omnia enim fluunt. i. et rocinant super hoc dicendo quod nos videmus entia semper in fluxu: et ideo accidit eis presumptio. et hec est causa pro qua animatum indiget cibo: et errauerunt in hoc: quia acceperunt transmutationem que est in potentia in actu. **E. d. e.** Et loquentes in lege sequuntur antiqui in hoc et dicunt quod accidentia non remanent per duo tempora: sed sermo antiquorum currit cursu nature: sermo vero loquentium nostre legis est vanus: quia non cogunt ad dicendum hoc: nisi quia volunt defendere fundamenta facta: quia existimant quod lex non defendit nisi per illa fundamenta. **B. d. e.**

Inter motum augmenti et diminutionis est ipse status. **id est s. r. co. 23. Idem. 3. de anima. t. c. 57.**

Error loquentium in lege mahumeti.

et posuerunt generationem et corruptionem esse alterationem. i. et antiqui posuerunt generationem et corruptionem esse de genere alterationis: et cum dicunt alterationem esse perpetuam: intelligunt alterationem et generationem et corruptionem. **E. d. e.** Et cum compleuit hoc fecit rememoracionem de omnibus declaratis: et dixit. et declaratum est hoc vniuersaliter etc. id est et sermo eius in hoc est manifestus. **C. d. e.** autem motuum circularis sit primus manifestum est. Omnis enim motus secundum locum sicut diximus prius: aut in circulo aut in recto: aut mixtus est. Hoc autem necesse est priores esse illos. Ex illis enim constitutum est. **R. d. e.** Recto autem circularis: simplex enim et perfectus magis est. Infinitum enim non est rectum ferri: sic enim infinitum non est: sed nec si esset moueret. Non enim sit quod est impossibile: transire enim infinitum impossibile est. Infinito autem recto reflectens quod est compositum est: et duo sunt motus. Non reflectens autem imperfectus et corruptus est. Prius autem et natura: et ratione: et tempore est perfectum imperfecto: corruptibili autem incorruptibile. Amplius prior est que pringit perpetuum esse non pringenti. Circulare quod est igitur perpetuum contingit esse. Aliorum autem neque loci mutationem: neque alterum neque vnum contingit perpetuum esse. Statum enim oportet fieri. Si autem status est: corruptus est motus prior. **E. d. e.** Et manifestum est quod motus circularis est primus motuum localium. **D. s. n.** translatio: sicut diximus prius: aut est circularis: aut recta: aut mixta. **A. d. e.** Dixit autem necesse est ut precedat ille due. Ex illis existit: et ut recta precedat circularis: quia est simplex et perfecta. Quoniam impossibile est ut aliquid moueatur per lineam rectam infinitam. **M. n.** aliquid huiusmodi infinitum neque est si esset: eest aliquid quod moueret per illud. Quod enim est impossibile: non erit. Et transire infinitum est impossibile. **A. d. e.** Motus autem per lineam rectam finitam si reflectat erit compositus et erunt duo motus. Et si non erit diminutus et corruptibilis. Et in natura: et in ratione: et in tempore: precedit perfectum diminutum et incorruptibile corruptibile. Et est motus qui potest esse eternus: precedit motum in quo est hoc impossibile. Et motus circularis est potest ut sit eternus. Alij vero non: neque corruptibiles: neque alij motuum cessantium est possibile ut sint eterni. **C. e. s. t. a. t. i. o. n. e. s. t. n. e. c. e. s. s. a. r. i. a. i. n. e. i. s. : e. t. c. e. s. s. a. t. i. o. n. o. e. s. t. n. i. s. i. c. o. r. r. u. p. t. i. o. m. o. t. u. s.**

Prius et natura et ratio et tempore est perfectum imperfecto: corruptibili autem incorruptibile.

Motus circularis potest esse perpetuus. alij vero non.

75 Cum declarauit qd impole est vt aliquis mot' sit vnus z cōtinu' nisi motus circularis: z iam declarauerat qd trālatio pcedit alios mot': z pmitit declarare qd trālatio circularis est prior recta in ce/ pit declarare hoc. Et dixit: z manifestuz est qd motus circularis zc. i. z manifestū est qd motus circularis est prior nā z diffōne z tpe motu recto. B. d. ois enim trālatio sicut dixim' zc. i. z hoc qd dixim' manifestū est: z cā in hoc est qd ois trālatio simplex est: aut circularis: aut recta: qd simplices dimēsiōnes sunt iste due: z motus mixtus est sicut mot' super lineā gyratiuā aut curuā. Ita eniz lineā cōponit ex recta z circulari. B. d. z mixtā necesse est vt precedat ille due. i. z necesse est vt motū cōposituz precedat illi motus cōpo/ nentes: qm esse illius est pp illos: z hoc manifestū est. Et cum de/ clarauit qd modi motuū in loco sunt tres: duo simplices z vnus cō/ positus: z declarauit qd cōposit' est posterior simplicib': incepit de/ clarare: qd circularis est prior recto. i. qm motus circularis est prior recto nā z tpe qm motus circularis est perfect': z motus rectus est diminit' z perfectū pcedit diminituz. Ex quo sequit' necessario vt mot' circularis sit prior recto. Et qd iste syllogism' fundatur sup duas ppositiōes. Quarū vna est qd motus circularis est perfect': z motus rectus est diminit'. Scda est qd oia quoz vnū est diminu/ tum reliquū perfectū: z perfectū est prius diminito: z ista ppositio est manifesta: incepit verificare minozē. Et qd circularē motuz esse perfectū fere manifestuz est per se: incepit declarare qd motus rect' est diminit'. Et dixit. qd impole est vt aliqd moueat super lineaz rectam infinitā. i. z necesse est vt motus super lineā rectam sit dimi/ nutus: qm si esset cōpletus necesse esset vt esset talis: qm in eam nō posset fieri additio: cuz hec sit diffinitio cōpleti. Et si motus rectus esset cōpletus necesse esset vt lineā sup quā mouet' esset cōpleta. s. li/ nea recta: z si ita esset: esset infinita: qm si aliqua lineā recta est cō/ pletam qua nō pōt additio fieri: necesse ē vt sit infinita. B. d. ince/ pit declarare qd impole est vt aliqua lineā recta sit infinita vt con/ cludat qd mot' rectus nō est cōpletus: sed diminit'. Et dixit: qm nihil est aliqd tale infinitū. i. z talez lineaz. s. infinitaz impole est vt sit: vt declaratū est in tertio istius libri. Et si aliqua lineā esset infi/ nita: impole esset vt super illam eēt motus infinit'. B. d. impole eniz nō erit zc. i. z est impole vt motus infinit' sit: lz concedamus lineā infinitā esse. Quoniam mot' super lineā rectam est ad aliqd ter/ minatū. s. illud ad qd perueniet: post qd pertrāsit magnitudinē super quā mouet'. z si non: tunc mot' esset ociosus. Tunc ergo necesse est si motus infinit' sit vt compleat post pertrāsitū. Et qd infinitū ptrā/ sari est ēt impole: motus impole est vt sit infinit'. Et ista demonstra/ tio est ppinqua ei qua vritur in vltimo sexti. Et qd posuit hoc qd si motus rect' est perfect' dz esse infinit': z infinitū pōt intelligi sm rectitudinē z sm reflexionē sup eandēz lineā finitā: z iam destruxit vt motus infinit' sit sm rectitudinē: incepit destruere ēt vt sit hz re/ flexionē. Et dixit. motus aut super lineā rectā finitā zc. i. z nō dz aliqs ponere qd motus sup lineā rectam finitā est infinitus: sm ire: z redire in infinitū: nam iste motus est cōposit' ex duobus motib': quoz vterqz est finitus: in quē pōt additio z diminitio. ergo non est cōpletus

Ca pp quaz mor' simpli ces sūt duo ē qz magni tudies sim plices sunt due. Idē p ce. t. cō. s. z vide cōmē. ibi quō sit itelligēdū.

Oia quozū vnū est pfe/ ctuz z reli/ quuz dimi/ nutū pscm est prius di/ minuto. Idē p ce. t. c. 12. z. 2. ce. tex. cō. 23. Cōpleti dif finitio ē cē id cui addi tio fieri nō pōt. Idē. s. met. tex. c. 21. p. 7. p. 7. c. 18. z p celi cō. 4. s. 12.

cōpletus. B. d. z si non reflectet erit diminit' z corruptus. i. z cum declaratuz sit qd impole est vt motus rectus sit infinit': z est decla/ ratum qd mot' reflexus nō est vnus mot': remanet vt vnus motus rectus sit finitus nō reflex': z motus finit' est diminit' z corrupti bilis: qd in eo pōt additio. s. qd inuenit' perfectior ipso. Et cuz ve/ riticauit illam pponem minozēz induxit maiorē: z dixit: z in nā: z in rōne: z in tēpore zc. i. z manifestuz est p se: qd perfectū est prius di/ minuto naturaz rōnez tpe: z intendit per rōnez diffōnez. Motus eniz circularis accipitur in diffinitione motus recti: quoniam mo/ tus rectus est ille qui est a medio z ad medium: z medium non in/ uenitur nisi in circulari. B. d. z incorruptibile pcedit corrupti/ bile. z hec est. q. alia declaratio quā post cōplebit': z cum compleuit hanc declarationē: incepit inducere aliam quā innuit per hoc qd dixit. z incorruptibile pcedit corruptibile. Et dixit. z ēt motus qd pōt esse etern' zc. i. qm solus mot' circularis est possibile vt sit eter/ nus: vt declaratū fuit prius: ceteri aut mot' cuius cessatio est cor/ ruptio moti: neqz aliū modoz motuū apud quozū cessatiōes nō cor/ rumpit motuz pnt esse eterni. Qm manifestū est qd motus cessat. i. quiescit in eis: z quies est corruptio motus necessario. In eis autē in quib' cessatio est corruptio moti: manifestuz est: z ideo non rōci/ nant p istos eē corruptibiles: s. induxit rōnē de his q sunt in loco. Rationabiliter aut accidit circularē vnūz esse z cōti nuū z nō rectuz. Eius. n. qui est in recto determinatuz est z principiu: z finis: z mediuz: z oia hec hz in seipso. Quare est vnde incipiat qd mouet' z vbi finiet. Juxta enī terminos quiescit oē: aut vnde: aut vbi. Circularis aut indeterminati sunt. Quid eniz magis quilibz termi nus his qui sunt in lineā. s. r. eniz vnūquodqz z princi/ piuz z mediū z finis est. Quare semp sunt que mouent' in principio z medio z fine: z nūqz in vno tm sunt. Cū mouet' z quiescit quodā mō sphaera. Eundē. n. cōtinet locuz. Causa aut est qd oia hec acciderūt centro. Prin/ cipium eniz z mediū magnitudinis est z finis. Quapp qd hoc extra circulationē est: nō est vbi qd fert' qescat. Semp eniz fertur circa mediuz: sed nō ad vltimū. pp spuz aut hoc in mouēdo semp quiescit quodā mō totū: z mouetur cōtinue. Accidit aut cōuersiue. Et nāqz qm mensura motuū est circulatio: primā necesse est ipsam eē. Oia eniz mēsurant' primo: z qd prius mēsurā alioz est. Amplius z regulare cōtingit solū circularem esse. Que eniz in recto sunt a principio irregulr ferunt ad

Mot' fini/ tus ē dimi/ nut' z cor/ ruptibilis: qm in eo pōt fieri addi/ tio. vid cō/ file. s. p. 7. 42.

Mot' circu/ laris ē alio rū mēsurā. Oia mēsurā turpmo.

finem. **D**ia. n. quāto quidē distāt plus a quiescēte feruntē veloci⁹. Circularis autē solius nec principiūz: nec finis in ipso aptuz natū est esse: sed extra.

Et recte ptingit vt motus circularis sit vnus ⁊ continuus: nō motus rect⁹. **I**n recto. n. principiū est terminatuz ⁊ finis ⁊ mediū: ⁊ oīa ista sunt existētia in eo. **E**t ideo possibile est vt motū incipiat in eo ab aliquo loco ⁊ nō cōpleat su⁹ motus. **D**e. n. qd mouet sup ipsuz qescit apud extrema: aut vbi icēpit: aut ex quo est. **I**n circulari vero vltia sunt nō terminata: qm̄ in circūferētia nō est loc⁹ qui sit dignior vt sit extremū qz alius. **Q**ui libet enī eodē mō est principiū ⁊ mediū ⁊ finis. **E**t iō motuz sup ipsum semp est in principio ⁊ in medio ⁊ in fine: ⁊ nō est in aliquo eoz in aliquo tpe. **E**t iō sphaera mouet ⁊ quiescit quodā mō: qz tenet eundē locū. **E**t cā in hoc est qz oīa ista accidūt centro: qz est principiūz magnitudinis ⁊ mediūz ⁊ finis. **E**t iō qz est extra circūferētia: iō circulus nō hz locū in quo qescat postqz peruenerit ad illuz. **Q**uia semp mouet circa mediū ⁊ nō ad vltimū. **E**t iō totuz pueniet semp cuz sit qescens quodā mō: ⁊ moueat s̄m cōtinuationē: ⁊ ptingit in hoc motu aliqd ⁊ suū puersuz. **A**ldor⁹. n. circularis qz est mēsurā oīum motūū necesse est vt sit prim⁹. **O**mnia enim mesurant per primā mensurā. **E**t qz est prim⁹ est mēsurā alioruz motūū. **E**t ē mot⁹ circularis solus est possibilis vt sit equalis. **R**es enī que mouent recte diuersantur in motu ex principio ad finē. **D**ia enim quanto magis remouent a quiescēte: tanto velocius mouētur. **I**n motu autē circulari nō est principium naturale neqz finis: sed ex ipsuz in quo est motus recte.

76 **C**um declarauit q motus circularis est prior recto ex duobus. s. qm̄ motus circularis est pfectus: rect⁹ autē dīminut⁹: ⁊ ē qz motus circularis pōt esse cōtinu⁹ ⁊ perpetu⁹: rectus autē nō. **E**t in preteritis declarauit cām pp quā fuit possibile vt motus localis esset ppetuus: sed illic dedit cām remotā: incepit h̄ dare cām ppinquā vt cōpleat illud qd intēdit declarare. **Q**uonia motus circularis est ppetuus ⁊ cōtinu⁹. **E**t dixit. ⁊ recte cōtingit hoc rē. i. ⁊ cā ppter quā

necesse est vt motus circularis sit continu⁹ ⁊ cōtrario recto est: qm̄ in recto est pncipiūz terminatū nāliter ⁊ finis ⁊ mediū. s. qz ista tria sunt in eo in actu. **E**t cā in hoc est: qz motus rectus est sup magnitudinē rectā: ⁊ magnitudo recta ē finita: ⁊ hz nāliter duas extremitates terminatas: ⁊ mediū. **C**D. d. ⁊ ideo incepit motum in eo rē. i. ⁊ pp hoc necesse est vt oē qd mouet sup magnitudinē rectam habeat duas quietes nāliter: quietē. s. in initio magnitudinis: a quo mouetur. ⁊ quietē in fine. **B**einde incepit negare hoc a magnitudine sup quā est mot⁹ circularis. **E**t dixit. in circulari vero vltima nō sunt terminata. i. in circulari vero nō est pncip⁹ in actu q sit principiū ⁊ finis. **Q**m̄ in circūferētia nō ē loc⁹ q nāliter sit dignior vt sit principiū q vt sit finis qeunqz loc⁹ sit in circūferētia circuli. **C**D. d. qlibz. n. eoz mouet eodem mō rē. i. oīs. n. punct⁹ imaginat⁹ in circulo pōt esse vt ponat pncipiū magnitudinis ⁊ finis ⁊ mediū. **C**D. d. ⁊ ideo motū sup ipsuz semp est in principio rē. i. ⁊ iō illud qd mouet sup circulū pōt imaginari in quolibet pūcto: in principio ⁊ in fine ⁊ in medio: qm̄ pōt imaginari ille punct⁹ pncipiū arcus alicui⁹: ⁊ finis alterius: ⁊ mediū alteri⁹. **C**D. d. ⁊ nō est in aliquo eoz in aliqua hora. i. ⁊ nunq̄ erit in circūferētia circuli in puncto qui sit solūmō pncipiū aut solūmō finis: qd non accidit in magnitudine recta. **E**t debes scire q iste cāe quas dedit hīc quodā mō sunt nāles ⁊ quodā mō mathematicae: accidit. n. causis mathematicis. s. ppropins in mathesi vt sint cause pme pluriū rez nālitz: sicut accidit sciētys subalternatibus cū subalternatis: sic arithmetica/musica/ ⁊ geometria/ ⁊ aspectiua. **Q**m̄ cū diuersitas duoz extremoz longitudinis recte est prima cā hoc q pparietas existit in locis pparijs. **E**t qz finitas dīuisionis recte est pma cā ēt in eē mot⁹ rectos: ⁊ est finita: necesse est vt motus recti sint finiti. **E**t qz in circulari nō est extremitas in actu: neqz vlr punctus in actu: necesse est vt in eo non sint loca cōtraria: neqz diuisiones finitez: cuz ita sit necesse est vt mot⁹ eius sit vn⁹ ⁊ continu⁹: ⁊ perpetuus: cū motuz super ipsum nō moueat ad loca cōtraria. **E**t existimat q ista cā quā dedit **A**risto. hīc nō solūmodo dat q sit possibile motuz circularē esse perpetuū: imo q sit necessarium: sic igitur dī intelligi iste locus. **E**t cum declarauit q in circulo nō est punctus in actu qui sit principiūz: aut finis: aut mediū. **E**t q quilibet punct⁹ in eo in potētia est hec tria pūcta. s. pncipiū finis ⁊ mediūz: narrauit q ista est causa pp quā sphaera est inseparabilis ab eodem loco: ⁊ quodā modo est quiescens: ⁊ quodā modo mota. **E**t dixit. ⁊ ideo sphaera mouetur rē. i. ⁊ qz sphaera mouetur circa gibbositatez centrit ⁊ in conuexo nō est punctus in actu: necesse est vt sphaera sit in eodem loco numero: ⁊ in plurib⁹ locis s̄m formā vt declaratur est in sexto. **E**t hoc intēdebat cuz dixit: qm̄ sphaera mouet a ⁊ ē quiescēs quodā mō: qz nō mutat locū aliū numero. i. s̄m subiectū ⁊ mām: ⁊ est mota qz mutat loca diuersa s̄m formā: nō qz sphaera sicut existimat mouet s̄m ptestz quiescit s̄m totū. **P**one/ re enī corpus motū s̄m ptes ⁊ quiescere s̄m totū est impossibile: imo tota sphaera ⁊ oēs partes mouētur: sed totuz mouet in locis diuersis s̄m formā ⁊ subiectū. **B**einde dicit. ⁊ causa in hoc est q omnia ista accidūt cen/

Documētū
Quo nāte
in qbusda
mathesi s̄b/
alternet.

a Sphaera
mouet s̄m
totū nō s̄m
s̄m ⁊ māz.
sed s̄m for/
mā. **I**dē. 6.
ph. 85. 2. 4.
physi. 43. ⁊
45. ⁊ p celi
cō. 31.

Centrum du-
plex mathe-
maticum et
uale.

tro. id est et cā inesse ista ppria in sphaera est centrum. Et potest intelligi
gere per centrum/centrum mathematicum. s. punctus. Et potest intendere cen-
trum naturale: et est corpus sphericum super quod mouetur corpus circulare. Sphaera
enim diuiditur naturaliter in duas partes: in centrum: et circumferentiam. Si igitur vo-
luit centrum mathematicum sic intelligenda est haec ista: est enim principium
magnitudinis: et medium et finis. id est punctus. nam quod est centrum sphaerae est prin-
cipium: eo quod lineae rectae/aequales ex eo exeuntes perueniunt ad circumferen-
tiam. Et est finis: quia omnes lineae a circumferentia exeuntes perueniunt ad eum.
Est autem medium eo quod distat aequale ab omnibus partibus: et haec est expositio
Themistii. Si autem intellexit centrum naturale. tunc per principium magni-
tudinis vult principium esse secundum magnitudinem. Et per finem. id est ultimum quod circulare
mouetur circa ipsum. B. d. et ideo quod est extra circumferentiam et cetera. et quod cen-
trum est principium et finis: et haec sunt causae generis et motus. centrum autem non fuit
in ipsa circumferentia: sed extra: ideo non habuit circulus locum: propter quod
quiescat. id est eo quod circulus mouetur circa finem non ad eum: et quod finis eius prima-
rius in eodem loco est. secundum permanens est vno modo et mora continue alio modo.
Hoc quidem. eo quod non peruenit ad finem. Quiescens vero eo quod finis est
quiescens. Et vltimum si principium et finis et medium: in his est idem conuenit
vtriusque fieri. B. d. contingit autem in hoc motu hic et eius conuersum
et cetera. quod sit primum eo quod est mensura omnium motuum et conuerso. s. quod sit me-
sura: eo quod est primum. Dicit autem hoc quia necesse est quod mensura sit primum
et quod primum sit mensura. Et in hoc loco reuertitur ad intentionem in qua prius
inceperat. s. ipsum esse primum. et est tertia declaratio. Beinde induxit
quarta probationem et dixit: amplius motus circularis et cetera. amplius aliter
potest probari quod solus motus circularis potest esse continuus: cuius aequale distat a
fine ad quem mouetur. s. a medio. Quae autem recte mouentur non aequale di-
stant a fine in omnibus partibus: longitudo enim. vnde quod naturaliter mouentur recte
velocius mouentur quam appropinquat fini. Et hoc est quod voluit dicere.
quanto enim distat a quiescente et cetera. quanto enim distat a loco in quo quie-
scentes erant ei appropinquat ad locum ad quem mouentur: tanto velo-
cius mouentur. Beinde. d. in motu autem circulari et cetera. in motu autem
circulari non est principium naturale: neque finis naturalis: sed principium et finis
eius sunt extra magnitudinem: secundum quam fit motus. s. in medio. et magni-
tudo circuli dat ipsum existere ipso eodem. s. centro.

Necesse est ut
mensura sit
primum et quod p-
rimum sit me-
sura. Id. 10
me. t. c. 7.
Quae naturaliter
mouentur re-
cte velocius
mouentur quam
sibi appro-
pinquat. Id
me. t. c. 35.
92.

Quod autem secundum locum mutatio primum motuum est: testantur
omnes quicunque de motu fecerunt memoria. Principia enim
ipsa tradiderunt secundum huiusmodi mouentibus motum. Disgregatio
enim et congregatio motus secundum locum sunt. sic enim mouetur con-
cordia et discordia. haec enim disgregat: illa autem congregat.
Ipsorum autem intellectum dixit Anaxagoras. disgregare mouen-
te prius. sicut autem et quicunque huiusmodi quidem. nec vnam causam di-
cunt. propter id quod per vacuum moueri dicunt. Et namque hi
sunt locum moueri naturam dicunt. Motus autem per vacuum loci
mutatio est. et sicut in loco. Aliorum autem motuum nec vnus
in esse primis corporibus: sed his quae sunt ex his opinantur vtriusque.

Augmentari enim et corrumpi et alterari congregatis et dis-
gregatis atomis corporibus dicunt. Eodem autem modo
quicunque propter densitatem et raritatem dicunt generationem et cor-
ruptionem: congregationem et disgregationem hic ponunt.
Amplius autem et propter hos: aiam causam fingentes esse motus.
Ipsam enim seipsum mouens principium esse dicunt eorum quae moue-
tur. Mouebit autem aiam et omne animatum secundum ipsam motum qui
est secundum locum. Et propter autem moueri dicimus solum quod mo-
uetur secundum loci motum. Si autem quidem quiescat in seipso: sed
augeat: aut decemetur patiat: aut alteret: contingit quo-
dammodo moueri: simpliciter autem moueri non dicimus.
Quod quidem igitur semper motus erat et in omni tempore erit.
Et quod est principium perpetui motus. Adhuc autem quod mo-
tus primus: et quem motum perpetuum contingit solus esse: et
primum mouens quod immobile sit: dictum est.

Quoniam autem motus localis sit primum motuum: testantur omnes
qui aliquid dixerunt de motu in libro. Attribuunt enim princi-
pia et his qui hoc motu mouentur. Separare autem et con-
gregare sunt motus locales. sic autem opinati sunt amici/
tiam et lites mouere. haec. n. separat: illa vero congregat.
Anaxagoras autem dicit de intellectu quod est primum motor ipse se/
parare et discernere. Sicut autem se habent: et qui non concedunt
aliquid agens huiusmodi: sed dicunt omnia moueri per vacuum. Illi autem
dicunt nam moueri localiter. Motus enim per vacuum est mo-
tus localis. Impossibile est enim quod aliquid aliorum motuum sit in
primo: sed in his quae naturaliter sunt a primo. Dicunt enim augmen-
tum et alterationem fieri in congregatis: et separatis corpori-
bus indivisibilibus. Et sicut quod dicunt generationem et corruptio-
nem fieri ex similitudine et raritate. Hoc enim ordinat in con-
gregatione et separatione. Et sicut alij ponentes aiam causas
esse motus. Dicunt enim illud quod mouet seipsum esse princi-
pium motuum. Alia autem et quicquid huius aiam mouet
seipsum localiter. Aliter si dixerit aliquid moueri hic pri-
mo apprehendet aiam ipsam. s. moueri tamen in loco. Quie-
scens autem ab hoc motu et si continue augeat: aut diminuit:

aut alteratur dices moueri sic: simplr aut no dices mo/ ueri. **D**ictum est qm motus simpliciter fuit z erit to to tempore. Et pncipiuz motus eterni quid sit. Et mo tus eternus qualis sit motus qui solu pot esse eternus quid sit: z q primus motor sit immobilis.

77

ut Budum.

Op. Empe.

Op. Anax.

Separatio e mor localis Op. Bemo.

Cum declarauit q motus circularis est prior recto: z iam prius pbauerat motu pmu esse motu locale. sicut vult hic notificare motu locale priorē esse ceteris motib: inducēs testimoniū sup hoc q oēs dicētes motu generari fm varietatē eoz: oēs coegit nā dicere mo rum locale priorē esse ceteris motib: **E**t hoc est qd. d. qm aut mo tus zc. i. qm oēs dicētes fieri motu ponūt motu locale priorē esse ce teris motib: ipsuz em eē coegit eos ad hoc. **D**einde dedit causas z dixit. attribuit em zc. i. dicūt em pncipia oīuz motu moueri mo tu locali: aut dicūt pncipia omnium motu moueri hoc motu pmo. **Q**ui em dicūt pncipia agētia: dicūt pncipia motione hōz pncipio/ riu esse locale. **Q**ui aut dicūt oīa ex se moueri. s. nāliardicūt ipsa pri mo hoc motu moueri. **E**t cū dixit q oēs dicētes mūdū generari dicūt motu locale priorē esse incepit dicere opinionē **E**mpe. dicēs. separatio em z gregatio zc. i. **E**mpe docles em ponit motu localem priorē ceteris motib: eo q separatio quā dixit fecisse litē: z cōgrega tio quā dixit fecisse amicitia: in gñatione mūdī z eius corruptione sunt. s. motus locales. **S**icut **A**naxa. dixit motu locale priorē esse oībus motibus. **D**ixit enim intellectu incepisse discernere pres cōsi/ milest que sunt iuxta suā opinionē elemēta: z extrahere illa a mix/ to: discretio autē est separatio: separatio autē motus localis. **D**ein de dixit: z sicut se habēt qui z non cōcedūt zc. i. z similiter se hnt ne gantes causam agentē incipientē generare mūdūz innuit **B**emo critū z alios. **B**emocrītus enim opinabat elemēta que dicebat cor pora atoma esse z infinita per se moueri per vacuo/in quo sunt: qui/ bus inuolutis gnabat ens: sic ergo dī motu locale priorē esse alijs. **D**einde. d. illi enim dicūt naturaz moueri localiter. i. z si isti non dicūt causam agentē que aliqñ incepit mouere elemēta mūdū aut partes eius ad generationē: ponūt tñ has partes prius moueri: eo q sunt in vacuo. **Q**uod autē mouet eo q est in vacuo/mouet localr. **D**einde dixit impossibile em est q aliquis alioz motuū sit in pri mo. i. hoc aut dicunt eo q nullus motus preter locale pot numera/ ri in motibus primis: s. in his que a pms generant. **D**einde no/ tificauit quomō ist. s. secta **B**emocriti reducut oēs motus ad loca lem q est pms. z dixit. augmentū em zc. i. dicūt aut angmentū z di minutionē z alterationē accidere reb: ex cōpositione atomoz que fit per cōgregationē z separationem. i. vt mibi vī q illi opinant hoc fieri sequētes amplitudinē s. z aminum z stricturam. **A**mplitudo autem z strictura est separatio z cōgregatio. **D**einde dixit. simili ter dicētes generationē z corruptionē fieri ex spissitudine z rarita te. idest. z similiter qui dicunt elemētū esse vnū aliqd corpōz sim/ plicium: aut aliqd mediū inter illa: z faciūt hoc ex hoc oīa alia ge/ nerari fm spissitudine z raritatē. **D**icunt etiā motu locale priorē

esse ceteris motib: **D**ensari enim z rarificari sunt motus locales: hoc est qd voluit dicens: hoc enim ordināt in cōgregatione z separa tione: collocant enim densitatez z raritatem in genere cōgregatio/ nis: z segregationis: z separationis. **D**einde dixit: z similiter ali j facientes animā zc. i. z similiter qui dicunt pncipium motuuz esse animam: z opinati sunt animam seipsam mouere: dicunt primū mo tuum esse locale: z innuit vt videt **P**latonem idest qui opmabatur pncipiu motuuz esse animā z ipsam seipsam mouere: z ideo dixit: animalia aut. z quicqd hz animā. mouet se motu locali. **E**t cū di xit q oēs antiqui pueniūt in hoc q motus localis est pms motuū: z si differunt in modo: deinde innuit rōnem dialecticā que iuuat in hoc q ipse est pms motuū. s. q motus localis est notior oīb: motib: z dixit. ampli: si dixeris aliqd moueri zc. i. ampli: ex s. noīe simplr motus nō intelligit nisi motus localis: cū hoc nomen motus dicat de motu locali: z de alijs fm pms z posterius: z simpliciter fm determi nationē. **H**oz aut de quib: nomē dī fm prius z posterius: z simplr z fm determinationē: illud de q dī prius est cā eius de quo dī posterio. **I**deo dixit quiescēs aut: ab hoc motu zc. i. z nomē motus ab eo q localiter mouet dī simplr. si aut fuerit quiescēs in loco quāuis au/ geat/ z diminuat/ z alteret: aut moueat alijs plurib: motibus: non dicimus ipsum simplr moueri: s. cū determinationē: vt si dicat ipm moueri fm alterationē: aut augmētationē: sicut hoc nomen ens: qd dī de s. b. z de alijs predicamētis cū determinationē: vnde s. b. prior est omnibus predicamētis. **E**t cū cōpleuit totū hunc sermonez. induxit summam a oīa q pcesserūt qd habet in sermonib: demon stratiuis. sicut cōclo in oīonib: **E**t dixit. dictū est q motus zc. i. motus ptiuus que pbauimus esse: z pncipiuz mor: eterni qd sit. s. qm non corrumpit. z motus eternus quis motus sit. s. motus circu/ lariter. z motus qui solus pot esse eternus. i. z declarauimus cū hoc q motus circularis est eternus sic q ipse solus potest esse eternus. **S**unt enim due qōnes: aut vult qm cū sit declaratū motum esse: z hoc necesse est: sit declaratū q aliquis motuū sensibilem pot esse eternus solus: z declarabit q hic motus sensibilis sit eternus: scilicet motus corporalis celestis inter omnes alios motus: z q motor pri/ mus est immobilis neqz per se neqz per accidens.

Tractatus qrtus cōtinet vnicū caplm. In quo ostē dit pbs qle sit pms mouēs. v. q sit idiuisibile z nul lam pms habeat magnitudinē. **C**ap. 1.

Quod aut necesse est ipartibile esse nec hre magnitudinē. dicemus pms de priorib: ipso determinantes. **H**ozū aut vnuz qdē. **Q**uod ipote est vllū finitū mouere fm infinitū tps. **T**ria em sunt. **Q**d mouet. **M**ouēs. **E**t ter tiū in quo sit motus. s. tps. **H**ec aut

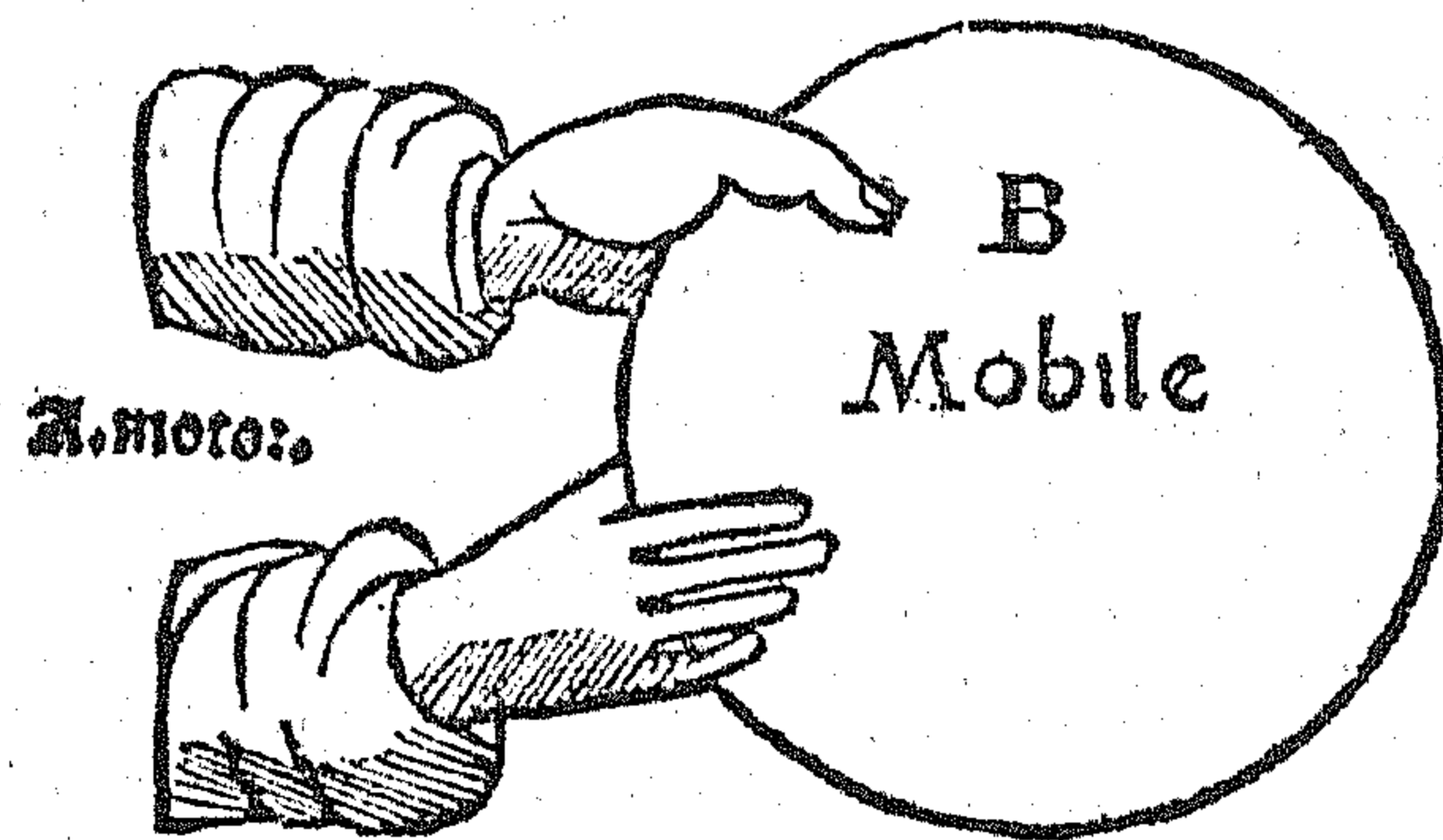
Hoz s. gb dī nomē p3 pri z poste/ ri z simplr z p3 determi nationēz illd de q dī pms ē cā ei: de q dī posterio. **S**uba hoz est oīb: p dī camentis. **I**dē. 7. me. tex. c. 4. a **S**ūma in demratiuis est sic celo i oīonib:.

aut sunt infinita omnia: aut omnia finita sunt: aut q̄dā:
 aut duo: aut vnum. Sit igitur. a. mouens. Quod autē
 mouetur. b. Tempus infinitum in quo est. c. Ipsuz. d.
 igitur pars ipsius. a. moueat aliquam partē ipsius. b.
 que est in quo est. e. s̄m aliquam partem ipsius. c. que
 est in quo est. 3. Non ergo in equali ipsi. c. In pluri enī
 maius. Quare non infinitū tempus quod est ipsius. 3.
 Sic itaq; ipsi. d. apponens auferam ipsuz. a. Et ipsi. e.
 ipsum. b. Tempus autem non auferam semper remo-
 uens equale. Infinitum enim est tempus. Quare ois
 a. totam. b. mouebit infinito tempore ipsius. c. Non er-
 go possibile est. a. finito moueri aliquid s̄m infinitum
 motum. Quod quidem igitur non contingit finituz in
 infinito moueri tempore manifestum est.

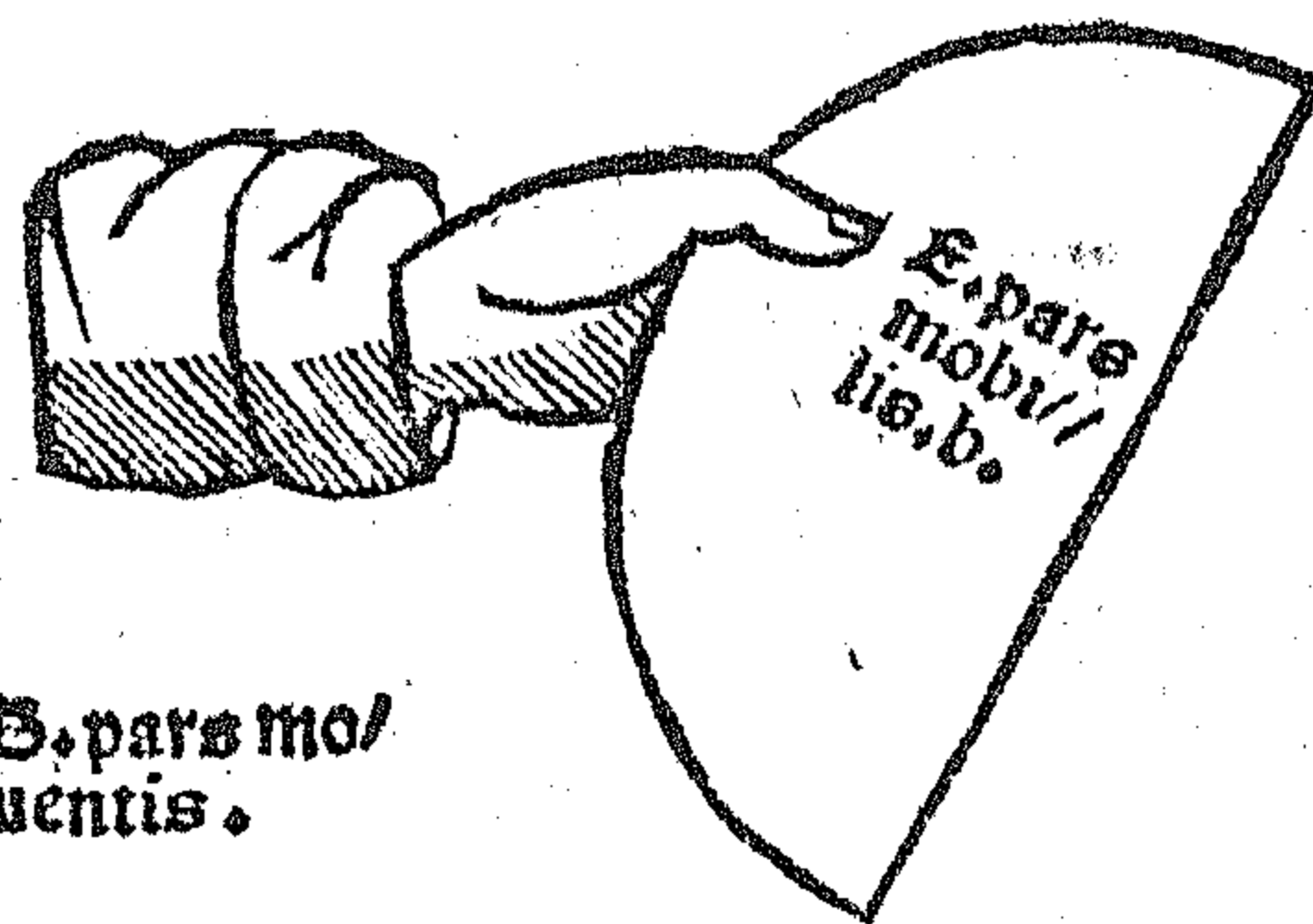
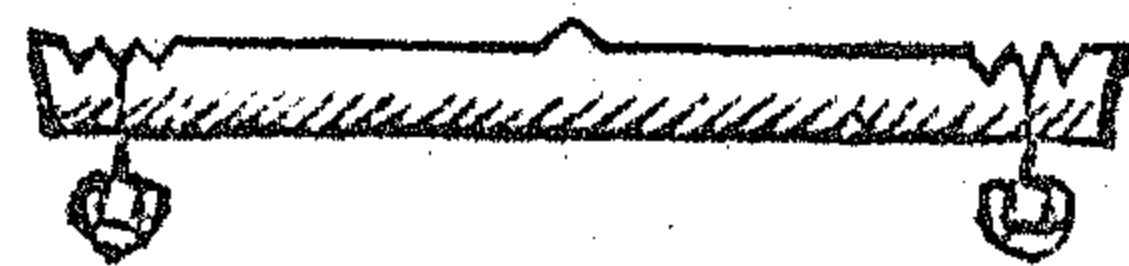
Nunc autem volumus hoc probare hunc motorez
 impartibilem esse non habentē magnitudinem. De-
 terminantes prius quedam que precedunt hanc pro-
 positionem. Quorum vnum est motorem finitum tpe
 infinito moueri impossibile esse. Sunt enim tria. 1. Mo-
 tor. 2. quod mouetur. Et in quo fit motus. 3. tempus.
 Hec autem tria: aut omnia infinita: aut omnia finita:
 aut quedam sic: quedam sic: vt si dicas duo: aut vnum.
 Sit ergo. a. quod mouet. 2. b. q̄d mouetur: 3. tps̄ infini-
 tum. c. 2. moueat. d. pars eius partem eius que est. e.
 Non ergo mouebit illud in tempore equali. c. cum ma-
 ius debet moueri 2. longiori tempore. Non erit ergo
 tunc tempus infinituz. Sit ergo tempus in quo. d. mo-
 uet. e. tempus. 3. Si ergo addiderimus. a. 2. sumemus
 a. Et si addiderimus. b. 2. consumabimus. b. 2. tem-
 pus autem si diminuerimus semper equalr nō 2. sumas
 bitur. Est enim infinitum. Necessē est ergo q̄ totuz. a.
 moueat totum. b. in tempore finito. c. Ergo finitū erit.
 Impossibile est ergo aliquod finituz moueri motu in-
 finito. Unde manifestum est finitum moueri aliqd tpe
 infinito impossibile esse.

Demonstratio qua probatur q̄ finitam mouens non potest mo-
 uere aliquid in tempore infinito.

L. tempus infinitum.

3. pars tps̄. e.

In hoc capto vult declarare q̄ h̄ motor primus non est in mā: sed
 subsistens per se. 2. hoc si ante declaratum sit: hic p̄ prius declarabit.
 Dixit ergo: nunc autē volumus declarare hunc motorez esse imobī-
 lem: neq; p̄ se: neq; p̄ acc̄ns: neq; ē potētia in corpore: q̄d intēdit pro-
 bare. In p̄dictis enim. p̄batum est ip̄m esse non corpus: neq; mobile
 p̄ acc̄ns: sed h̄c p̄batio est magis p̄pria: in qua p̄bat ip̄m eē extra
 mām. 2. inducit ea que se h̄nt sicut p̄pōnes ad h̄ndam certitudi-
 nem de hac q̄ōne. Et dixit. determinantes prius 2. hoc autē dic

78

eo q declaratum est corpus infinituz esse impole ee. Sz ia declarata e motore infinitu esse: z tps infinitu ee. vult ergo pbare cuiusmodi ee est esse huius motoris. Et dixit: sit igr, a. motor z qd mouetur b. zc. i. dico q impole est motore finitu mouer tpe infinito. U. g. sic a. qd mouet. z b. qd mouet. z c. tps infinitu z accipiamus partem motoris qui e. a. z illa ps sit. d. z moueat pte ei qd mouetur scz. b. z illa ps sit. e. z hec diuisio est possibilis: eo q motor q e potetia i coz pore pot diuidi. C. B. d. no ergo mouebit illud zc. i. d. g. no mouebit e. in tpe equali tpi. c. infinito: in q. a. mouet. b. Lu. d. sit pars. a. Po tetia aut pris minor e potetia totius: z maius totuz est: z qd maius est mouet tpe longiori. Nec. n. ppd verificata est in plibus locis: vt in sine septimi. C. B. d. non g erit tps infinitum. i. non g. d. mouebit e. tpe infinito: in q positu fuerat q. a. qd est totu moues mouebit. b. qd est totu mobile. C. B. d. sit igr tps in quo. d. mouet. e. tps. zc. i. e cum pportio tps. z. ad tps. c. sit coposita ex pportioe. d. ad. a. z ex pportoe. e. ad. b. qz tps vtriusqz motus seqt pportioem motoris ad mobile qd in eo mouetur: pportio aut. d. ad. a. est finita: qz d. multi plicatu pfumit. a. z pportio. e. ad. b. est finita: qz. e. Et cofumit. b. Et ois pportio coposita ex duabus pportioibus finitis est finita necio. Pportio g tps. z. ad tps. c. est finita. z igr pfumabit. c. L. aut est infinitu vt positu est pmo: qd est icoueniens. Tps g. c. necio e finituz. C. B. d. ipole est q aliqd finitu zc. i. posito g motor finitus no pot mouere aliqd infinitu: nec aliqd finitum tpe infinito: manifestum e finitu non posse mouere tpe infinito. C. Bicit aut hoc: eo q si finituz moueret magnitudine infinita: moueret in tpe infinito. Sed qz corpus finitum moueat corpus infinitu per seipm pz esse impole. Potetia. n. motoris necesse est superare potetiam mobilis in q est. C. Sed notandum est q ppones adonales quas posuit Arist. hic sunt ppone nes vere de corpore celesti: cum posuit q potetie motiue eius sunt forme in ma: quapp actus eius no pficiet nisi iunctis pibus illi maes fm ppingtatem terminatam. Hoc aut qd est hmoi potentia totius est maior potentia pris z est diuisibilis per diuisioem pris mae. Si ergo ptes mae fuerint finite: z potetia erit finita. si vo potetia sit infinita: ptes sunt infinite. De aut corpus est finituz partium: actio. n. ipsius est finita: hec oia sequent necessario ex hac pone. s. q moues corpus celeste est forma in ma: differt aut nihil siue ans in eis posuerit verz aut falsumtois. n. positio que exigit destructioem huius pne: est falsa: sicut ois positio que exigit destructioem huius pne si lapis volat hz alas: est positio falsaz si impole sit lapide volare. Silr: qui ponit in celo aliquam positioem ex qua seqt destructio huius pne. s. q si celum heat pres: necesse est q potetia partis differat a potetia totius: z si sit impole ipm habere partes: medum si posuerit habere partes in actu: z quato magis est ponere ipm esse impossibile fm q possibilis est forma existes in ma. C. Amplius cum oe copositum ex ma z forma inuenimus ipm habere actum finituz: diximus finitate actois puenire: aut ex pte forme aut ex pte mae. Sed forma non potest dici finita. Restat igitur q finitas est ex finitate materie. Et si sit actio aliqua infinita necesse est ipsam esse aut in materia infinita: aut forme non existentio in materia qua posita sequuntur incd/

L. c. 37.

Ois pportio coposita ex duab' pportioibus finitis e finita necio

Digressio.

Afr quati tatem.

Vide Nite 4. phz. 93. z. 7. phyl. co. 2.

Rato pina Lomen. Finiras est ex ptemae. oppositum 3. phz. 60.

uenientia que Arist. intulit. C. Item oi forme exnti in ma ptingit diuisibilitas vel possibilitas. s. potetia diuidedi ex pte mae. s. inest potentia diuisibilitatis. Posita ergo aliqua forma cui non accidit diuisibilitas hec proculdubio non erit in materia: qd enim denudatum est a compositione: z factum esse: est substantia vna simplex sic simplex hmoi. Nec enim ppositio est conuertibilis. s. Qd a est simplex caret potentia: z quod caret potentia est simplex: potentia b enim est ca copositionis alicuius ex duabus substantijs si illa vel aliqua substantia est vna in actu: z potentia illa erit simplex: hmoi aut sunt corpora celestia. Simplex autem vt declaratum est: non mouetur ex se nisi quod mouet esset pminuz qd mouetur: corpora c ergo celestia sunt materie simplices: z forme eorum sunt forme no in materijs. C. d. Habito ergo hoc pz eorum error qui obijciunt. Arist. q in corporibus celestibus impossibilis est diuisibilitas quam Arist. posuit in sua demonstratione: z est possibilis in eis: inquatur posita sunt ipsa esse formas in materijs. Impossibilis vero inquatum sunt simplicia: z forme eorum non sunt in materijs. C. Isti ergo sic se habent sicuti cum syllogismo ducente ad inconueniens obijciunt illa/ tionem: aut qd sequitur ex illatoe esse verum: z dicunt syllogismuz pec care quod pluribus accidit modernis philosophantib': e q solis libris Aui. contenti sunt in sua phia: z maxime que vir ille trastulit ab Arist. in lib. suis hmoi videntur esse demonstrationes Arist. in pma facie: non sunt autem in veritate: vnde libri huius viri porius faciunt a sapientia recedere q ipsam largiatur: z vlr dico hoc no solum Aui. pprium esse: sed z oi q visus est loq de hmoi no obseruas viam Arist. opinando in eis que itelliguntur in pmo aspectu ipa ee demonstrationes Arist. sicut sepius contingit Galeno: z mox icipit contradicere ei nesciens ipismet in veritate contradicere. C. Et sic accidit Alpharabio f in b q opinat' est q illa via qua ipse Arist. intendit ad eternitatem motus: est illa quam imposuit libro suo de entibus transmutabilibus. C. Neqz solum in hoc accidit huic viro hoc cum Arist. sed in arte demonstratiua in qua ipse incedit alia via q Arist. opinans illam esse veram: aut errans in scia Arist. z nos iam declarauimus hoc in comento nostro super posterioribus: z diximus quedam de huiusmodi in nostris questionibus. C. Q. aut in finita oino magnitudine non ptingat infinitam esse potetia: ex his manifestu est. Sit. n. plus potetia sp equale in minori facies tpe: vt calefaciens: aut dulce inferes: aut pycies: z oino moues. Necesse e ergo z a finito qd infinita hnti potetia pati aliquid patiens: z plus qz ab alio. Plus enim est infinita potetia. At vero contingit tempus non esse vllum quo potetia illa moueret. Sit enim in quo est. a. tempus in quo finita vis calefacit: aut depellit. In quo autez que e. a. b. finita quedam. Ad hac maiorem semp accipies finita:

Secunda. Si die exi fieri maac cidit diuisibilitas. vid cam p. c. de sba orbis. Id e co. se. a Qd e sim plex. caret potentia e econtra. b Potetia e ca copois alicuius ex duab' sby c Corpa celestia sunt mae simpli ces. z forme eoz snt foie no i maes. d Inuehit ptra cotra dicetes Ar. e Cotra di mittentes rex. Ari. z sequetes ex positores. Vide Nite 3. daia. c. 30 f In duob' alphas ab Arist. veniavit.

uentia aliquam ad id quod in a. tpe motu erit. Ad finitum enim semper addes excellam omne finitum: et auferes deficiam sicut. In equali ergo tpe mouebit infinita ipsi finite. Hoc autem est impossibile. Nullum itaque finitum contingit infinitam habere potentiam.

Quoniam autem impossibile est omnino in magnitudine finita esse potentiam infinitam ex iisdem manifestum est sic: quia maior potentia agit equaliter in tpe minori. U. g. calefacit aut sanat et uel mouet. Necessesse est ergo infinitum cum potentia eius sit infinitas agere in passibile maiorem passionem: quam quod finita. Infinitum enim maius est. Non autem homini potest esse tempus. Si enim a. sit tempus in quo potentia infinita calefacit: aut eleuat. Et in tpe. a. agit illam eandem actionem potentia finita. Accipientes enim semper potentiam maiorem ac finitam: necesse est aliquam puenire ad quod moueat in tempore. a. Augentes enim semper finitum superat omne terminatum. Et diminuentes semper diminuit sicut. Adouet ergo finitum in tpe: in quo infinitum mouet: quod est impossibile. Non ergo finiti est potentia infinita.

Maiores potentia equaliter agit in minori tpe.

79 Cum declarauit impossibile esse quod motor finitus moueat aliquid finitum tempore infinito: et hoc quod dicimus motor finitus intelligimus motorem finitum potentia et magnitudine: hoc quidem quod motor cum fuerit corpus sit finite magnitudinis: iam probatum est in tertio: quod autem finite potentie cuius sit corpus finitum hoc nodum manifestus est. vult illud hic probare. Cum enim habuit quod omnis corporis potentia est finita: et adiunxit huic propositionem quam prius probauit. scilicet quod habes potentiam finitam non potest mouere corpus finitum tpe infinito: habebit quod hic motor cuius tempus ut demonstratum est est infinitum non potest fieri a corpore neque potentia in corpore exite. Et dixit: quoniam autem impossibile est omnino et cetera. quoniam autem impossibile est in corpore composito ex materia et forma: quod forma eius agit actionem infinitam ex his patebit. Potentia enim hec dicta intelligenda est potentia actiua: potentia enim dupliciter dicitur: actiua. scilicet et passiuua. Cetera. incepit inducere propositiones quibus conatus est hoc probare et dixit: sicque maior potentia et cetera. sit ergo nobis primum tanquam notum per se quod maior potentia agit actionem equaliter actioni minoris potentie in tpe minori tempore in quo agit minor illam actionem. Cetera. deinde. d. necesse est finitum et cetera. i. cum igitur maior potentia agit actionem equaliter actiui potentie minoris in minori tpe: necesse est in equali tpe ipsam agere actionem maiorem quam minor. Ubi necesse est quod corpus cuius potentia est infinita cum egerit in id quod natum est suscipere actionem eius: ut cum infrigidauerit: aut calefacit: agit in aliquo tpe actionem multo maiorem actionem corporis finiti in

Ex hoc patet quod potentia infinita passiuua est magnitudie. et hoc est verum quia maius.

idem passibile in illo tpe. Cetera. d. non autem homini potest esse tempus. i. corpus autem cuius potentia est infinita: non agere potest actionem equaliter corporis finite potentie in tpe omnino: sed in instanti: quod est impossibile. Cetera. n. transmutatio: ut demonstratum est: est in tpe. Cetera. incepit hoc declarare et dixit: si. n. a. fuerit tempus et cetera. i. si. n. posuerim? aliquid tempus ut. a. in quo potentia infinita agit actionem finitam ut calefaceret aut eleuare: aut uel moueret et posuerim? quod in hoc eodem tpe scilicet. a. agit potentia finita illam eandem actionem: sed enim potest est: et igitur quod finitum et infinitum agat eandem actionem in eodem tpe quod est impossibile. Si enim maius in minori tpe facit actionem minorem: quanto magis agit in minori tpe actionem illud quod est infinite potentie. Cetera. deinde narrauit quomodo potest inueniri potentia finita agens in illo tpe posito in quo agit potentia infinita actionem equalem illi actioni et dixit: accipientes enim semper et cetera. i. et hoc potest est. scilicet si posuerim? potentiam infinitam que agit in tpe aliquo actionem finitam: et inueniamus potentiam finitam que in illo eodem tpe agat illam eandem actionem. scilicet equaliter illi: eo quod si posuerimus potentiam finitam que agit in illo tpe actionem minorem illam: quam in eo agit infinita: poterimus augere potentiam finitam continue: et sic augmentabit actio eius in illo tpe. sic ergo continue facientes pueniemus ad hoc quod agat actionem equaliter illi actioni in illo tempore. Verbi gratia. sit. b. potentia infinita. et c. actio eius: et a. sit tempus huius actionis: et sit. d. potentia finita que agit in illo tpe partem. c. ut quartam aut quintam partem: multiplicantes ergo. d. ita quod proportio totius magnitudinis ad. d. sit sicut proportio partium. b. ad. e. manifestum est necesse esse: quia illa magnitudo agat. c. in tpe. a. in quo. b. quod est potentia infinita agit. In eodem ergo tpe agit potentia finita et infinita. Nec potest aliquis dicere nunquam pueniri addendo in magnitudine finitam ad magnitudinem finitam agentem in illo tpe actionem quam agit magnitudo infinita: possumus. n. semper addere super magnitudinem quousque actio eius actionem superet quousque determinatam posuerimus. Posito ergo quod actio terminata est infinita in tpe terminato: poterimus augere illam magnitudinem terminatam que deficit in illo tempore actionem agere illam in tantum: quod agat illam in illo eodem tpe: Cetera. Et hoc est quod dicitur: necesse est aliquando peruenire et cetera. i. addentes enim continue super finitum augmentabit actio eius: ita quod superabit quousque actionem terminatam posuerimus: sicut si continue diminuentes illud deficiet actio eius a quacunque actione terminata quam posuerimus. Cetera. Et intendit per hoc dicere quod illud quod sequitur addendo continue: est simile est quod sequitur diminuendo: non autem voluit possibile esse magnitudinem crescere in infinitum: sicut est possibile ipsam diminui in infinitum. Dicitur enim in tertio huius libri quod aliter se habet in hoc additio et diminutio. Participat autem in hoc quod hic intendit scilicet quod si aliqua magnitudo ponatur terminata cuius actio est terminata: et alia magnitudo minor illa cuius actio est minor poterimus augere minorem intantum quod adequabit maiori in actionem: aut superet illam: et similiter poterimus intantum diminuire maiorem quod agat actionem equalem minoris et minorem: et hoc. scilicet in eodem tempore. Cetera. Et ipse distulit illationem huius demonstrationis ad finem huius libri. Cetera. Nec autem demonstratio multipliciter potest fieri et formari. Potest enim sic. Sic motor habet actio

3. phy. t. c. 68. r. 69.

Primo modo forma di ratione Aristo.

nem infinita. Omne autem corpus aut potentia in corpore non habet infinitam actionem. Hic ergo motor non est corpus. Aliter autem formatur sic. Si actio hec que est infinita est corporis aut potentie corporee. Et actio hec non est nisi potentie infinite talis. Et omne corpus est finitum. Necessarium est corporis finiti esse potentiam infinitam. Deinde destruetur consequens sic. Non autem corporis finiti est potentia infinita: et sequitur oppositum antecedentis. scilicet quod actio hec non est corporis neque potentie corporee. Aristoteles autem perfecit hanc demonstrationem in fine huius libri.

Demonstratio quod nulla magnitudo finita habet potentiam infinitam.

Digressio. In propositione autem assumpta hic qua dicitur quod omne corpus est potentia finita: dubitari potest utrum pertineat corpus celeste: aut non. Si enim continet corpus celeste. tunc corpus celestis erit potentia finita: cuius autem est potentia finita est corruptibile. Si vero dubitatur de propositione qua videtur in declaratione huius: quod omne corpus est potentia finita que. scilicet dicitur quod si esset potentia infinita pertingeret quod motus esset in instanti. Dicit enim aliquis: ut quid Aristoteles dicit quod non est si potentia corporea habet actionem infinitam: ipsam agere non in tempore: et non est se sequens si actio infinita sit potentie non corporee: quod agat non in tempore. Prima quidem quod valde difficilis est et multum scrupulosa. Et Alexander in quibusdam suis tractatibus respondens. d. corpus celeste adeptum fuisse eternitatem a suo motore qui non est in materia: hoc ergo erit aliquid quod potest corrumpi: et tamen nunquam corrumpet: et hec Platonis est opinio. scilicet aliquid eternum esse quod potest corrumpi. Aristoteles autem in fine primi libri de celo. et mundo probavit impossibile esse eternum cui insit potentia ad corruptionem. Joannes autem grammaticus hanc sibi retinuit quoniam contra peripateticos

in eo quod optinet quod mundus sit corruptibilis et generabilis. Et hec dubitatio est fortior omnibus dubitationibus que possunt accidere hic. Maxime cum Aristoteles expresse dicit in secundo de celo et mundo: quod celi est potentia finita: ubi reddit causam quare non insunt celo stelle maiores his que sunt illis: enim dicit hoc esse fatigare. Et Tullius autem Quicquid. verba hec Aristoteles. qui iam audierat verba Alex. opinatur est duplex esse necessarium: necessarium. scilicet ex altero pertingens pole ex seipso: et necessarium ex se: necessarium quidem ex alio ut celum: necessarium vero ex se ut motus celi. Nos autem dicimus quod ex vi verborum Aristoteles in hac demonstratione appetit quod potentia eius passiva. scilicet susceptiva motus est finita: sicut enim actio infinita non est forma in corpore: sic passio infinita non est forma in corpore. scilicet composito ex materia et forma. Omnis enim forme est potentia finita siue sit activa siue passiva: cum sit divisibilis per divisibilitatem corporis: et omne corpus sit finitum. Et si posset esse quod potentia in corpore composito ex materia et forma susciperet motionem in infinitum: tunc infinitum esset maius infinito: id enim corpus sensibile pro maius fuerit tanto tempus in quo suscipit motionem a suo motore erit maius. Si ergo aliquod corpus posuerimus huiusmodi. scilicet quod susciperet motionem infinitam: tunc quod maius est deus suscipere motionem longiori tempore: et sic in infinitum superabit infinitum: quod est impossibile. Ex hoc ergo patet corpus a celeste non componi ex materia et forma et ipsum esse simplex: et quod forma ipsius non habet subsistere per ipsum: et quod ipsa est que movet ipsum: et quod in ipso non est forma materialis omnino. Dubitabit aliquis ex hoc quod dictum est in libro de celo et mundo ipsum. scilicet esse: neque grave: neque leve: et ipsum habere naturam que est huiusmodi: quod nos illic declarabimus. Et similiter declarabimus illic verbum Aristoteles. quo dixit celum habere potentiam finitam. Duplex enim potentie motive possunt dici infinite: aut quod actio earum nunquam cessat: aut quod motio earum est tantae velocitatis quod non inuenit magis. scilicet quod illud quod ab his movetur velocius movetur omni mobili. Quod autem aliqua potentia sit infinite motus secundum hunc modum impossibile est nisi motus posset fieri in instanti. scilicet quod aliqua potentia sit que infinitam facit velocitatem in ipsum quod movetur. quanto enim maior fuerit motor: tanto motio eius erit velocior. Motus igitur siue materiales fuerint siue non materiales secundum hunc modum perveniunt in hoc quod motio eorum sit finita: unde corpora celestia excedunt se invicem in velocitate: quibus motus eorum sunt non in materia. Ergo secundum hunc modum dixit celi potentiam esse finitam: et quod si inessent ipsi stelle plures: aut maiores: aut destrueret motus eius: aut tardaret: sed hoc diligentius manifestabit in suo loco. Et hec dubitatio est maxima dubitationum que accidunt in hac scientia: non mihi determinata nisi cum grandi labore: et in tempore vite mee non modico. Ad secundam autem quoniam qua queritur utrum si posuerimus actionem infinitam in corpore: sequitur quod motus sit non in tempore: et non sequitur si posuerimus actionem infinitam esse potentie non in corpore. Sic respondentes dicimus: quod si posuerimus actionem propriam esse corporis: sequitur quod insit ei potentia infinita: si autem posuerimus alicuius non corporis: tunc potentia illius non potest dici finita: aut infinita. Finitum enim et infinitum a solo de corporibus dici possunt: et sic sola actio illius dicitur infinita. Si autem potentia infinita posueris in corpore: sequitur quod motio eius sit non in corpore: quod est impossibile. Si vero illam posueris non in corpore: tunc non dicitur finitum aut infinitum: eo quod non est in corpore.

Secundo celi. tex. co. 71. Quicquid vid. co. 124. pmi d celo.

Averroys. Id. 3. c. de sba orbis.

a Corp' celeste caret ma. Id. 3. p. ph. 6. 2. 8. met. t. c. 4. 2. 12. 2. 12. met. t. c. 10. 2. p celi. co. 20. 2. 91. 2. p. 2. 3. ca. de sba orbis. Obiectio. Vid. tertium ca. d sba or.

b Pro hac ma vid. 39. 2. d ce. 2. 63 eius d ac. 71 Et. 41. 12. met. 2. 3. ca. d sba orbis.

c Solo scbe qonis. meliore ide solutione gre in. 3. ca. de sba orbis.

d Finitum et infinitum solum de corporibus dici possunt. Id. p ph. t. c. 15. 2. 3. ph. 35. 2. 36.

In potētis
inco:poris
nō pōr itel/
ligi q̄ vna
sit maior al
tera. nā ma
ius & min⁹
sunt solius
quātitatia:
vide p̄ hoc
35. septimi
physi.
a Propo:
rio est soli⁹
magnitudi
nis ad ma
gnitudinē
vel eoz que
insunt ei.

Dis poten
tie finite si
nitū est tē
pus.

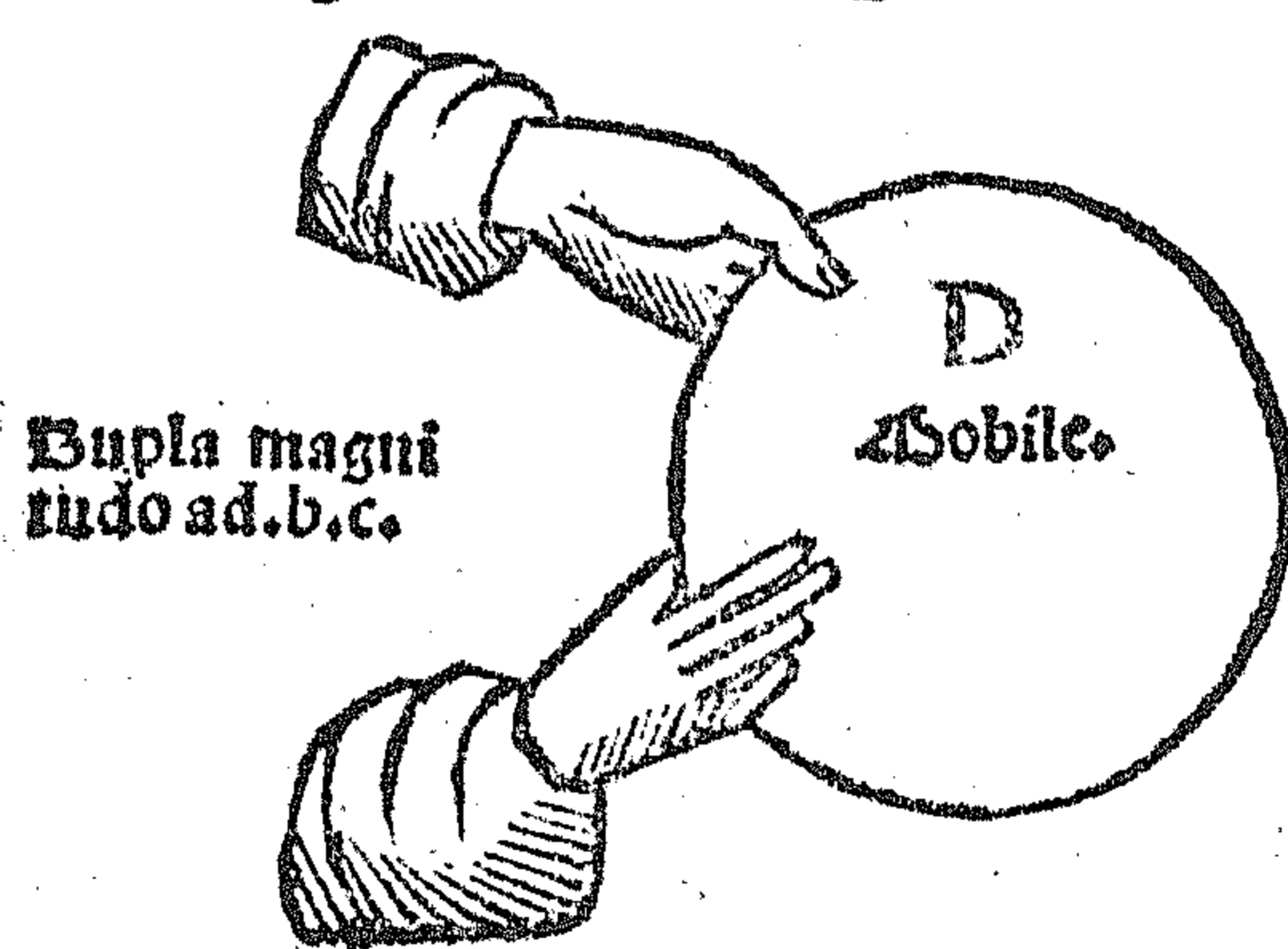
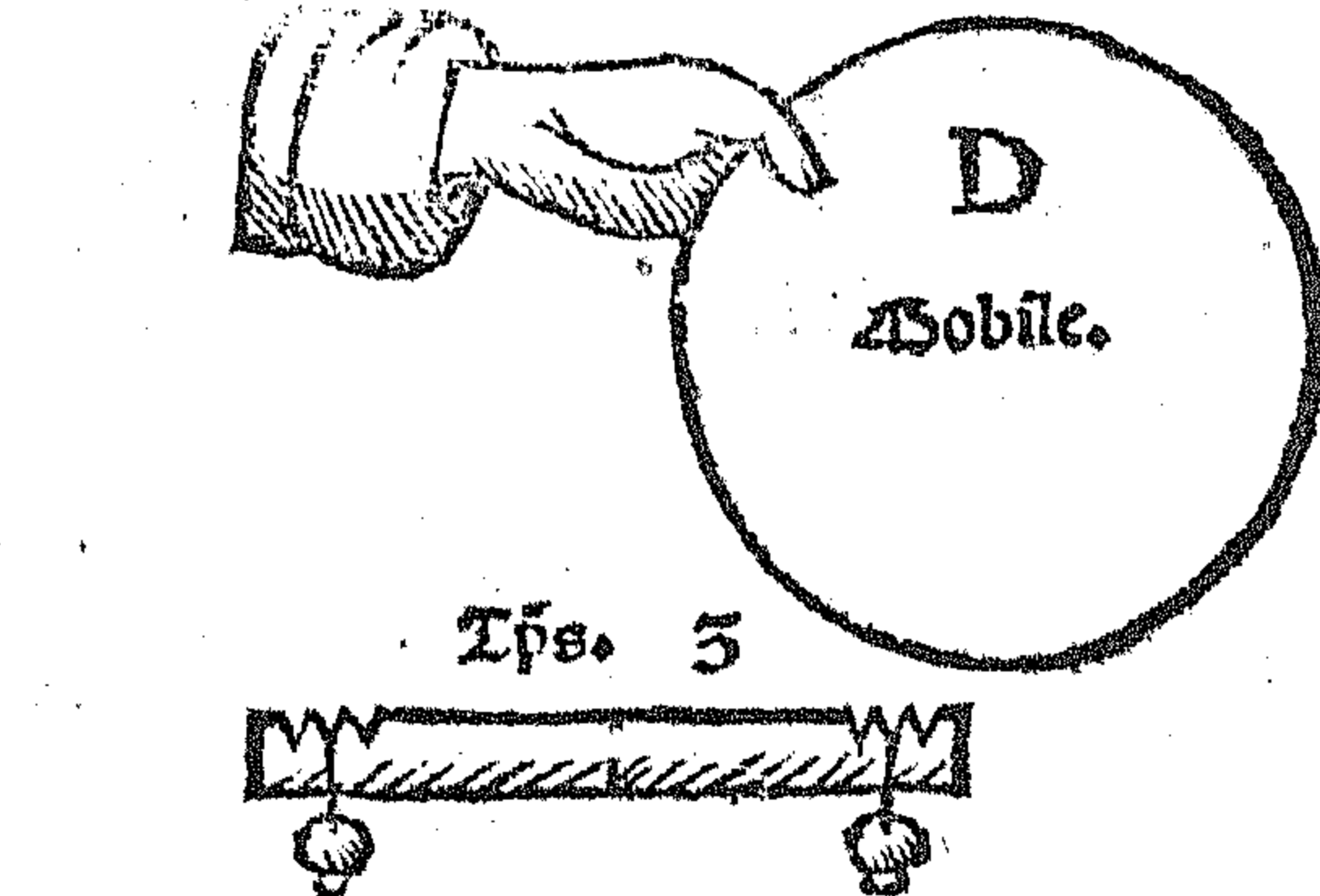
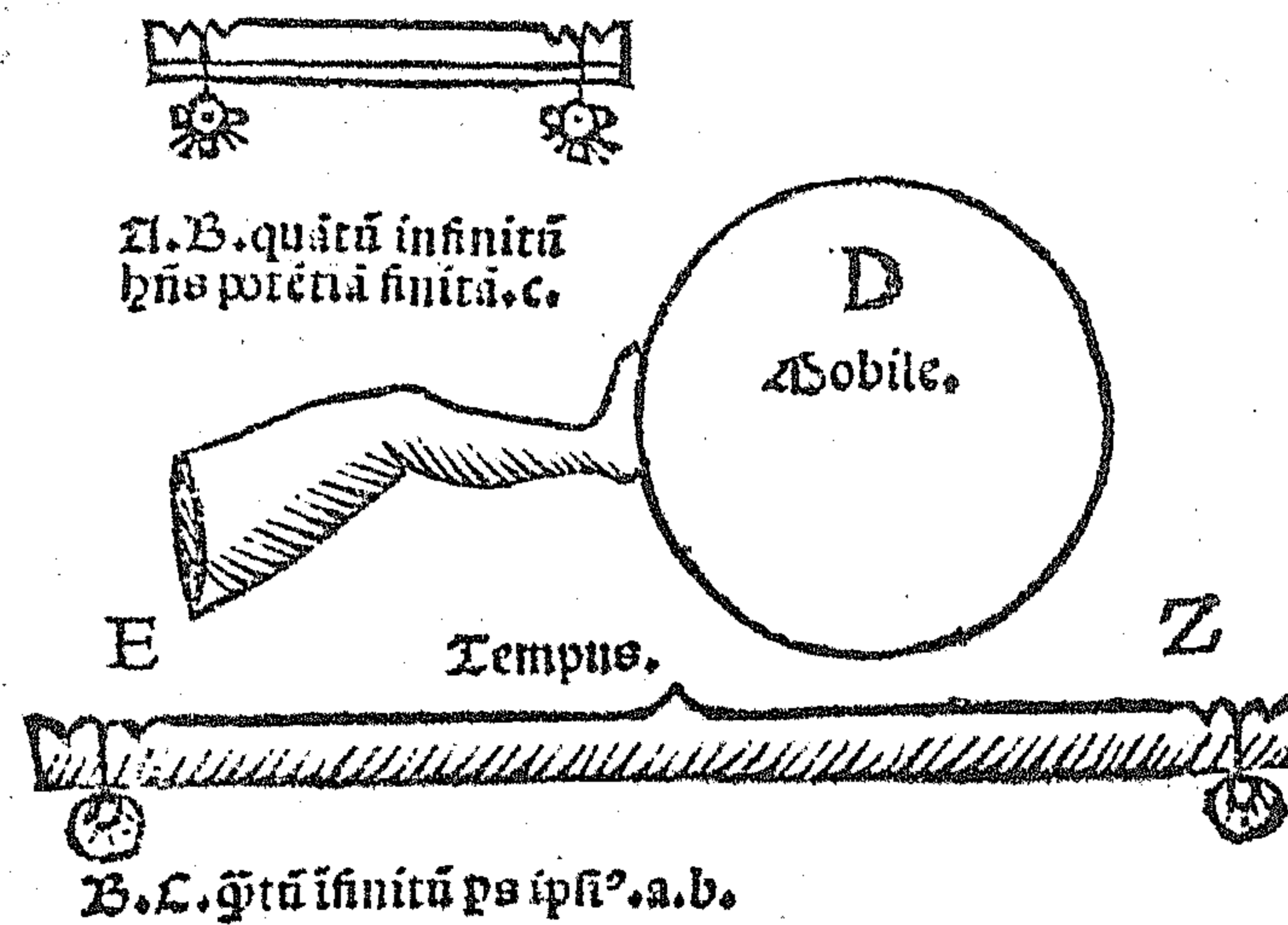
Non ergo sequit̄ q̄ sit mouēs nō in tpe: cuz in his non pōt intelligi
vna potētia maior alia: eo q̄ nō sunt corporee potētie. **D**atus enī
& minus solius est quātitatia. Unde si dixerim⁹ potētias esse in cor
poribus: tunc actio eaz erit pportionalis. s. q̄ pportio potētie mo
tūe ad potētiaz motūa est sicut pportio velocitatis motus ad ve
locitatē. Existētibus aut̄ non in corpe nō est pportio: cū pportio a
soli⁹ est magnitudis ad magnitudinē veler q̄ sunt magnitudinis
eo q̄ insunt ei: & hec māifesta sunt p se. Reuertamur ḡ ad vba ziri.

C Nec infinitū finitū. sed tñ contingit in minori magni
tudine plurimā potētia esse: sed adhuc magis in ma
iori plurimā. Si igitur in quo est. a. b. infinitū. Sed. b. c.
c. habeat potētia aliquā: que in aliquo tpe mouet ipm
d. v. z. in tpe in quo est. e. z. Si aut̄ iam ipius. b. c. duplā
accipio in medio mouebit tpe ipius. e. z. Sit enī hec
pportio. Quare in. z. t. mouebit. Ergo sic accipiēs sem
per. a. b. quidē nequaquā transibo. Tēpore aut̄ dato sem
per minore accipiā. Infinita ergo potētia erit. Omne
enī finitū excellit potētiaz. **D**is aut̄ finite potētie neces
se est finitū esse & tps. Si enī in quodā tanta. **D** maior
in minori quidē: determinato aut̄ mouebit tpe p̄m cō
uersionē pportiois. Infinita aut̄ oīs potētia sicut mul
tudo. Et magnitudo est excellēs oē finitū.

C Neq; infinitū hē virtutē finitā est possibile: lz in mi
nori magnitudine pōt inesse maior potētia. Tñ cū hoc
fuerit. dign⁹ erit q̄ in maiori sit maior. **C** Sit ergo. a.
b. infinitū. b. c. igit̄ est potentia que mouet. d. in aliquo
tpe. sit ergo illud tps. h. z. b. c. ergo duplicatuz mouet
in medietate tēporis. h. z. **P**rocedam⁹ sic igitur: & sit il
lud tps. z. t. Cum ergo sic pcesserim⁹ semp: nunquā pue
niemus ad cōsumationē. a. b. De tpe vero posito semp
accipiem⁹ minus. Sic igit̄ erit virtus infinita. Necessē
est enim cuiuslibet potētie finite tps ēt esse finitū. **M**az
si hec potētia mouet in hoc tpe: que maior est illa mo
uet in tpe minori illo. Sed tñ illud tps est determina
tum: cuius pcessus est ecōuerso. Virtus aut̄ est infinita
eo modo quo numer⁹. **M**agnitudo vero que excedit
omne determinatum.

C Demonstratio

C Demonstratio q̄ nulla magnitudo vel q̄tū infinitū hz potētia finitā.
C Tēpus in quo quātuz infinitū potētie finite mouet. d.

Lōmē. Auer. sup physio

***

80 Cum declarauit qd in magnitudine finita impossibile est esse potentia infinita: vult nunc eodemo dicere. i. qm in magnitudine infinita non pot esse potentia finita. Dicendo: neq infinita habere zc. i. z sicut in magnitudine finita non pot esse potentia infinita: etia eodemo in magnitudine infinita no potest esse potentia finita: sed finitum finito: z infinitum infinito: sed qz in hoc ducit ambiguitatem h: qz in corpore maiori inuenit potentia minor: z in minori maior. Dixit: lz in minori zc. hoc eniz facit dubitare aliquem cu possit dicere cum maiori corpore inuenim? minores potentiam. Quid igitur prohibet in infinito eoz est maius minorem inesse potentiam ea que inest finito eo corpore cu sit minus: sed hoc no potest stare: qz cum continue duplicauerim? maius corpus cuius potentia est minor: perueniem? ad corpus cuius virtus est maior minoris corporis. Et qz infinitus semper pot duplicari: ideo potentia eius dz esse maior cuiuslibet corporis: imo non est aliqua comparatio inter illas z potentias infinitorum corporum. vnde dixit. q. soluens: tamē cu hoc fuerit zc. **B.** Litteris exemplificat: posito q corpus infinitus habet potentia finitam. Similiter minori corpori inesse maiores potentias: eiusdem videlicet specie: dixit sit ergo. a. b. infinitus zc. i. sit ergo magnitudo infinita. a. b. z de infinito. a. b. sumemus aliquam partem vt. b. c. ponendo q in hac parte est potentia que mouet illud mobile: qd mouet infinitus corpus in aliquo tempore: z illud mobile qd. i. mouetur ab infinito corpore z ideo a parte illius sit. d. **C.** Deinde dixit sit ergo illud tempus. h. z. z vniuersalr quidez dicere: qz manifestum est q. b. c. qd est pars. a. b. mouet in minori parte temporis eo in quo totus. a. b. mouet. d. cum potentia. a. b. sit maior potentia. b. c. **P.** Postea dixit. b. c. ergo duplicatū zc. qz iam probatur est q maior motor ideoz mouet mobile in minori tempore: z q temporis ad tempus proportio est sicut motoris ad mobile. **C.** Post hoc dixit: procedamus sic: ergo zc. i. z cum hoc modo processerim? in duplicatione illius partis. i. qz duplū duplicet: z hoc duplū sic duplicet: constat q necesse est peruenire ad magnitudinē aliquam que moueat. d. in tempore minori eo in quo mouet. a. magnitudine illa infinita: cuius potentia est finita. Ponatur igitur nos peruenire ad illas magnitudinē: cum finita magnitudo no consumat per suas duplicandas partes. Tempus vero diminit semper parte duplicata: z illud tempus sit h. z. **C.** Et hoc voluit dicere his verbis: cum ergo sic processerim? zc. idest duplicatio quidez per. b. c. debz esse aliqua pars. a. b. qz nunq per duplicationē partis. a. b. perueniemus ad. a. b. consumēduz cu sit infinitus. **C.** Deinde dixit: de tempore vero posito zc. i. z cum talis duplicatio semper sit possibilis: z impossibile est ad tempus peruenire minus illo posito in quo. a. b. mouet. d. per aliquod spacium. i. magnitudo infinita: cuius virtus est finita. **C.** Post dixit: sic igitur erit virtus infinita zc. i. ex quo sequitur q in infinito corpore sit potentia infinita: qd est contra positum. **C.** Deinde. d. necesse est eniz zc. i. hec quidem virtus est infinita: qz tempus in quo mouet semper minoratur in infinito. Tempus vero potentie finite est finituz: cu moueat tempore in quo minor non potest mouere. **C.** Et hoc intendebat cum dixit: nam si hec potentia zc. i. z hoc necesse est: nam si aliqua

Proportio
temporis ad tempus
est sic proportio
motoris
ad mobile.
Idē. 7. ph.
35. z. 36.

potentia mouet aliquid in aliquo tempore: potentia que est maior illa mouebit in minori tempore illud ideoz. Sed qz excessus est determinatus: necesse est peruenire ad tempus determinatum in paruitate. i. qz in minori illo aliquid no potest mouere. **C.** Et intendit per hoc qd dixit: eodemo qz si maior magnitudo fuerit dupla minoris: erit tempus motionis illius huius medietas: cum comunicat quidez reuersum: sed est eodemo. **C.** Post dixit: virtus aut est infinita eo modo quo numerus. i. potentia aut que est in hoc corpore infinito: posito. i. qz est infinitum erit infinita: qz crescit per clementum corporis. Luz aut clementum corporis est infinitum: constat qz z virtus et in infinito est quare virtus est infinita. **C.** **B.** d. magnitudo vero zc. hec vero magnitudo est infinita cu habeat infiniti diffinitiones: est enim maior omni magnitudine terminata.

C. Est aut z hoc demonstrare sic. Accipiemus. n. quada potentia eandem genere ei q est in infinita magnitudine in finita magnitudine exite: que mesurabit q est in infinito finitaz potentia. **C.** Qd quidem igit no contingit infinitam esse potentia in finita magnitudine: Nec finitā in infinita: ex his ostensum est.

C. Hoc quidem aliter pot declarari sic. Non edo qz aliq potentia eiusdem generis illius potentie que est magnitudine infinita sit in potentia finita. Sic ergo erit potentia in quantitate potentie finite in infinito. **C.** Qm aut imposable est potentia infinita in finita esse magnitudine: aut potentia finita esse in infinita magnitudine: manifestum est.

C. Dixit: z hoc idē possumus ostendere alia via: cu. n. posuerim? infinitum corpus in quo sit virtus infinita: pole erit ponere virtutē eiusdem generis cu illa prima virtute: z ei equalē in magnitudine finita: z sic potentia q est in corpore finito: erit equalis potentie que est in corpore infinito qd est imposable. virtus. n. eiusdem generis que corpi inest maior: maior existit: quanto magis q est in infinito corpore erit maior illa q est in infinito. **C.** Et cu ostendit hec duo fecit de eis mentionē z dixit qm aut imposable est zc. z hec conuersio no facit ad oppositū declaradū: sed manifestat illud vt ex eo acquirat qm est cā propinqua.

C. De his aut que ferunt bene se hz dubitare quada dubitationē primū. Si eniz qd mouet oē mouetur ab aliquo. Quecūqz non ipsa seipsa mouet quo mouentur aliqua continue no contingente mouente: vt proiecta. Si aut simul mouet z aliud aliqd mouēs vt aerē q motus mouet. Sit imposable est primo no contingente nec mouente moueri. Sed simul oia moueri: z quiescere

cum primū mouens quiescet. Et si facit sicut lapis: vt mouere qđ ferrum mouet. Necessē hoc quidez dicere qđ primū mouens facit possibile mouere: aut aerem hūmōi: aut aquam: aut aliud aliqđ tale: qđ apū natum est mouere: et moueri. Sed non simul pausat mouens et qđ mouetur. Sed qđ mouet quide simul cū mouēs quiescat: mouēs autē adhuc est: vnde mouet cū alio habitu: et in hoc eadē rō est. Pausat. n. cū minor potētia in mouente sit habito. Denitus autē quiescit: cū non faciat primū mouens: sed qđ mouet solū. Hec autē necessē est simul pausare. mouens quidez autē: et qđ mouet et totū motū. Hic quide igit in cōtingētibus: aliqñ quidem moueri: aliqñ autē quiescere fit motus: et non cōtinuus: sed vt. Aut em̄ p̄r est eoz que sunt: aut tangentiū est. Non. n. vnū est mouēs: s; habita adinucē sunt. Tñ et in aere et in aq̄ hūmōi modus: quē dicūt qđā anti-paristasis. Imposse autē aliter est opposita soluere nisi dicto mō. Antiparistasis autē fit oīa moueri: facit et mouere: q̄re et quiescūt. Nūc autē vnū aliqđ qđ mouet cōtinue a quolibet: non enim ab eodem.

CDe his autē que localiter mouent. Bonus est prius inducere quandā dubitationē. Nam si omne qđ mouet ab aliquo mouet. s. dum illud a se non mouetur. Quō quedam cōtinue mouent sine eo qđ cōtingant motore. Verbi gratia: qđ proijcitur aut qđ sagittat: et si motor moueat cū hoc etiaz aliud: vt aerem: et cū mouet hoc mouet. Tamen impossibile est ipsum moueri nisi primū tangat aut moueat. Immo necesse est simul oīa moueri: et simul quiescere: cū primus motor quiescit. Similiter est et si etiam facit sicut facit lapis. s. magnetes. Verbi gratia: quoniam illud qđ mouet lapis quod est ferrum mouet. i. attrahit ferrum a quo mouetur: et sic mouet. Hoc autem debet cōcedi de necessitate. s. qđ primus motor est qui hoc facit. Verbi gratia: qui mouet aerem cum fuerit hūmōi: aut aquam: aut aliud qđ

innatū est mouere: et moueri: sed non debet simul quiescere ab hoc qđ moueat et moueatur. Immo cessat ab hoc moueri qđ moueatur: cessante eius motore a mouere: et post remanet mouēdo. Unde vnū mouet aliud sibi succedens et procedit istud aliud etiam hoc eodē processu. Motus autem illius quiescit cum virtus mouendi diminuitur in successione paulatim. Et vltimo cessat quādo motor penultimus peruenerit ad hoc qđ nihil agat: sed solū modo mouetur. Hoc autē necessario fuit simul. s. motore quiescere a mouere: et motus a moueri: et ipse motus omnino. Hic quidez motus est motus qui fit in eis que possunt aliquando moueri: aliquando quiescere: et non est cōtinuus: sed videt. Motor enim non est vnus: sed sunt que succedunt sibi inuicem. Unde talis motus nō fit nisi in aere: aut in aqua. Qui a quibusdā attribuitur et successioni: et ab ea denominatur. Sed predictę questiones aliter qđ narrauim⁹ non possunt solui. Successio facit omnia ea mouere et moueri. Unde opz qđ quiescāt. S; nos videmus vnū idem cōtinue moueri: quare necesse est ipsum moueri ab aliquo. Mouet enim ab vno eodem.

Hec questio vt dixit auctor est. Si omne qđ mouet: mouetur ab aliquo motore: quare quedā mobilia mouent cū motor illoz sit in quiete: et hoc em̄ sequit alterū triuz: aut qđ aliquid moueat sine motore. Et aut qđ motor cū sit corpus moueat aliquid absq; eo qđ moueatur: et sine eo qđ tangat illud qđ mouet. Et aut dicat qđ primus motor potest mouere non cōtinue. Que autem inducūt hęc questionem sunt illa que p̄ciunt aut sagittant. Videmus enim lapidē p̄iectum moueri cū manus que mouerit iam quiescit: similiter de sagitta et chorda. Hanc quide questionē opponet illis propositionibus quibus vsus est in p̄dicta declaratione. s. omne motū habere motorem: et ipsū non mouere nisi cū moueat cū sit corpus: et super hoc fundabit prius hoc qđ voluit declarare. s. qđ iste motor nō est corpus: et qđ et dicit huic qđ oñsuz est. qm̄ p̄mus motor cōtinue mouet: et iō dixit quō qđā cōtinue moueat et. Et post dixit: et si motor mouet et cū alid vt aerē: et cū hoc moueat mouet. i. et si aliqs dixerit qđ hui⁹ cū est qđ motor i hūmōi mouet cū illo qđ mouet ab illo aliud qđ mouet illud motū quando primus motor cessat. U. g. qñ manus mouet lapidē: mouet cū illo aerē: quare accidit qđ cū manus etiā non mouet lapidē: statim succedit ei aer in mouendo lapidē. mouet etiam eodē motu alium aerem cū lapidē: vnde accidit qđ scđs aer mouet

Motor p̄fectoꝝ nō est cōtinuus s; videt.

82

lapidē primo quiescere: motus ergo lapidis vī quasi cōtinuis eum
 fiat incessiue a pluribus: successio quidē non cessat quousq; motus
 cesset. Post hoc dixit: tñ impole est ipsum moueri: nisi primū tan
 gat aut moueat: imo necesse est zc. i. sed hmoi solutio nihil aliud est
 q̄ mutare q̄onē de lapide ad aerē aut aquaz: z vlr ad illud q̄d cum
 primo moto mouet a primo motore. Querendū est em̄ etiā de aere:
 quare post quietē manet aerē mouere lapidem: cū nō mo
 ueat lapidē nisi moueat: nec moueat nisi manus moueat. Oportet
 igit̄ oīa oīno quiescere: q̄n̄ primus motor quiescit: z moueri cū ipse
 moueat. Et hoc voluit cū dixit. Imo necesse est simul oīa moueri z
 simul quiescere cū primus motor quiescit. i. aer aut chōda: aut his
 similia. Post dixit: similiter est: z si etiā facit sicut facit lapis. s.
 magnetes zc. i. similiter remanet questio: manus erim non mouet
 illud proiectum: nisi mouendo prius aerem: vt dicamus q̄ lapis
 magnetis attrahet ferrū q̄d ponitur vltra primū ferrum mediante
 attractione eius ad primū ferrum. B. d. hoc aut debet cōcedi de ne
 cessitate. s. q̄ primus motor est qui h̄ facit. i. sed oportet nos cōcedere
 de hmoi mobilibus primū motorem esse causaz motus eoz oīum
 de pmo ad vltimū. Qd̄ aut est: cōsiderandū est quō sit causa eoz mo
 tus: hoc quidē vt dixit auctor cōcedendū est cū huius mobilium mo
 tus sequat̄ in velocitate z tarditate potentiaz primū motoris: z eius
 debilitatem: ex quo possumus scire primū motorem esse causaz huius
 motus de initio ad finē. Beinde inuuit modū q̄ hmoi motus pōt
 fieri exēplificando z dixit. U. g. qui mouet aerē cū fuerit hmoi aut
 aquā aut aliud zc. i. U. g. q̄ primus motor vt dicat manus mouet
 aerem aut aquā: z vlr mediū q̄d inuatum est mouere z moueri. post
 dicit: cū fuerit hmoi. i. cū fuerit eo modo quo est mediū. s. q̄ existit
 ad hoc q̄ simplicia corpora moueant̄ in illo: ostēsum est em̄ q̄n̄ nisi
 mediū esset nunq̄ lapis neq; aliq̄d simplicium corporū moueret: neq;
 nāliter: neq; fm̄ violentiā: hoc aut perfecte declarabit in tercio de ce
 lo z mūdo. B. d. sed non d̄ simul quiescere ab hoc q̄ mouet z mo
 ueatur. i. sed de motu horū simplicium partium ecōuerso est ei q̄d est de
 rebus mobilibus terminabilibus figurā habentibus in partibus. i.
 simplicium corporum passibilium non opz vt simul cesset idē a mo
 uere z a moueri: sicut accidit hic in partibus corporū terminabilium
 figuram habentium: z in corporibus cōtractis que sibi adherent inui
 cem. s. habentibus figuram. Post dixit: imo cessat ab hoc q̄ mo
 ueat cessante eius motore a mouere: z ad hoc remanet mouendo. i.
 sine eo q̄ moueatur. Et hoc q̄d auctor dicit manifeste videtur sen
 su in motu aque z lapide proiecto in illam. Videmus enim partē
 que sequit̄ lapidē moueri vndiq; deinde trāsferē motus ab illa par
 te ad partem cōsequentiē: deinde de illa ad aliam quousq; cesset.
 Partes vero aque non simul mouent̄ sicut simul mouent̄ partes
 figurati corporis: z hoc p̄t̄ in circulis qui in aqua sunt q̄n̄ lapides
 cadūt in ea. Si igit̄ huius motus esset filis motui in rebus mobi
 libus terminabilibus oportet oēs partes aeris z aque simul mo
 ueri de pmo vsq; ad vltimā: z expelli in oibus partibus mūdi: in rānū
 q̄ in rotū fieret inundatio: aut corpus intraret corpus: q̄d est ipole.
 Sed h̄ corpora ab extrinsecis recipiunt densitatē z raritatē: z recē

piēdo densitatē quasi recipiunt aliquā penetrationē in suis partibus.
 Nam si non reciperēt penetrationē aliquā: oportet etiā q̄ mo
 tus eoz omnino simul esset: ita q̄ vltimus terminus mundi expelle
 ret etiā. Et si ille partes perfecte penetraret seinuicē tūc nōn moue
 retur de aqua nisi quantum possidet corpus quod cecidit in illa. Et
 igit̄ quasi mediū inter esse spirituale z corporale: fm̄ ergo naturam
 ipsū accidit in partibus aliq̄ penetrationē: vñ vidimus diuersos mo
 tus nō impediri a seinuicē in aqua: fm̄ vero corporeitate expellunt
 seinuicē. Ita q̄ ex eis duob; existimat̄ q̄ aer motus in eis est q̄ trās
 fert p̄ se: z lapis p̄iectus de necessitate trāsferē p̄ trāslationē illi par
 tis que deserit motū: z cessat illa cessante. Illa quidē ps nō ē eadē
 nec ille motus etiā sit simul in pluribus partibus: s; sit quasi successiue: z
 fm̄ translationē de vna pte in alia vt accidit eis in quibus calor trās
 fert de vna pte in alia. Et vlr motus sagitte in aerē filis est multum
 motui nauis in vnda: que portat eam: quod existimat̄ esse vñ cum sit
 motus successiuus pyndationē que fit in aqua: z talis vndatio fit in
 aere. Manifestū est ergo q̄ cū hui; q̄ iste ptes nō oēs simul mo
 uent̄ est penetratio que accidit eis inuicē: fm̄. n. huncmodū assimi
 latur ei q̄ mouet ab initio spaciū vsq; ad finē q̄d mouet per se. Aqua
 enī z aer talē habent naturā q̄ cuz accipiūt principū mouendi ab
 alio mouent̄ p̄ se. fm̄ vero q̄ illa penetratio nō est vera cū sit illic ex
 pulsatio accidit q̄ motus expellētis z expulsi sunt simul. Causa aut̄
 huius oīno est q̄ hec corpora carēt figura z termino z multuz vici
 nant̄ in natura nature materiei. Sicut igit̄ d̄ intelligi motus horū sim
 plicium humidoz: z q̄n̄ differūt in hoc a siccis z habētibus terminū
 z figurā. Post. d. vñ mouet aliud sibi succedens zc. i. z q̄ motus
 partium horum corporū nō sunt simul q̄n̄ mouēt̄ et seinuicē: accidit
 q̄ motus in eis sit tali modo q̄ succedat sibi inuicē z sequant̄ seinuicē:
 z nō mouent̄ simul. B. d. motus aut̄ q̄scit cuz virtus mouēdi di
 minuit̄ zc. i. motus aut̄ istaz partium ideo q̄scit: q̄ virtus motiua
 nō cessat diminui: z deprimi in illis partibus que mouēt seinuicē
 successiue: adeo q̄ in vltima parte nō remanet mouere: s; solūmodo
 moueri: fm̄ enim q̄ intrat aliud nō h̄z nisi virtutē qua moueat̄ tm̄.
 fm̄ vero q̄ intrat mouet: quare nō sequitur q̄ mouere z moueri incē
 piat̄ simul: nec ēt q̄ omne q̄d mouet ex eis moueat: nam si hoc esset
 oīno totus mundus expelleret. Et id̄ dixit: z in vltimo cessat quā
 do motor penultimus puenerit ad hoc q̄ nihil agat. i. z ille ptes ces
 sant a motu: q̄n̄ illud q̄d mouet q̄d sequit̄ pars q̄scit nō pōt moue
 re: neq; agere: s; solūmodo mouetur. Nec enim virtus non cessat di
 minui in partibus que mouent̄: adeo q̄ cesset. Et tu debes scire q̄m̄
 expositio nostra non intelligit̄ ex expositione Thomistū in hoc loco:
 vnde videtur nobis q̄ etiā nos nō intelleximus perfecte hunc locū
 nisi apud laborem nostrum circa expositionē huius libri. Et cuz
 narrauit modū fm̄ quem mouent seinuicē huiusmodi mobilia que
 non actu sunt distincta: nec sunt partes rei terminate z figurate:
 incepit etiā narrare qualiter sit de mobilibus que figuram habēt
 z terminum. Et dixit. hic autēz necessario sunt simul: scilicet mo
 torem quiescere a mouere z rem motam a moueri: z ipse motus om
 nino. id est q̄ nō accidit in corporibus humidis carentibus figuris.

Aer z aq̄ ta
 le hnt nam
 q̄ cuz acci
 piunt pnci
 piū mouen
 di ab alio
 mouē p̄ se.
 Cōfilē. j. c.
 55. Et. 4. c.
 li. c. 39.

Sine me
 lio ipole est
 aliqd̄ sim
 plex corp
 moueri nā
 iter vl̄ vio
 lēter. 78. 4
 phy. 71. z. 3
 ce. 28. z. 4.
 celi. 22.
 Digressio.
 De motu p
 iectorum.

huius aut eam iam pdixim. Post hoc dixit: h quide motus est ta-
lis motus qui fit in eis q pnt aliqn moueri aliqn gescere. i. talis motus
nunq pot fieri in corpe celesti: hoc. n. corp' semp moueri inaru est.
h vero aliqn mouetur: aliqn quiescit. Post hoc dixit: z no est co-
tinu' sed vr. i. z iste motus. s. lapidis in aere siue aq no est de ptinu':
cu tn sensui videat' corinu'. B. dedit caz qre caret ptinuatione:
dixit. motor. n. non est vnus: sed sunt aliqua que succedunt sibi inuicem:
i. huius aut ca est qm motus continuus non pot esse nisi vni'
motoris z vnus moti. In his aut motor non est vnus: sed plura q
succedunt sibi inuicem tali mo q vnus mouet post alium successiue
vnam rem motam. Et qz talis successio est ppria eis que mouentur
in corporibus humidis simplicibus dixit. vnde talis motus non fit
nisi in aere aut in aqua. B. d. z a qbusdam attribuitur successioi
z ab ea denominatur. i. z iste motus est qui a quibusdam hominibus
attribuitur successioi. i. dicunt successioem esse cam illius. s. succes-
sionem partium aeris expulsi in loco: cum pma pars aeris q expel-
litur a pyciente / expellat ptem aeris successiue: z succedit ei in illo
loco: z sic secunda tertia z quarta qrtam: z vnaqueqz cedit pcedenti: z
pp hoc appellant hmoi motum successiuum: opinantes successioem
esse cam motus illius qd pycitur in aere: aut in aqua. Et post hoc
dixit: sed pdicte qones alr q pnarrauimus / non pnt solui. i. sed illa
qo quam pdiximus de motu non soluitur dicendo successioem esse
cam hmoi motus z vlr nec alio mo q pdiximus. Post dedit cam
quare non potest solui per successioem z dixit. successio aut facit ea
oia mouere z moueri. vn opz q gescant. i. successiua. n. vnr mouere
se inuicem z moueri insimul: quapp di insimul gescere: qd no accidit
in partibus aeris successiuis. B. d. sed nos videmus vnum idem
ptinue moueri: quare necesse est ipm moueri ab aliquo. i. sed iam p-
batum est aliqd esse qd ptinue mouetur: quare opz q moueatur ab
vno motore. Ex predictis. n. pz qm eius qd a pluribus mouetur mo-
tus non est ptinuus. Et ex hoc declaratur oino q stellaruz motus
non est in medio. nam si esset: non esset cotinuus. Post dixit: moue-
tur enim ab vno eodem. i. non enim mouetur nisi ab vno eodem. s.
cuius motus est continuus.
Qm aut in his que sunt: necesse est sp motum ee pti-
nuum. Hic aut vnus est. Necesse aut vnu esse alicuius
magnitudinis. Non. n. mouet ipartibile: z vnus z ab
vno. Non. n. erit ptinuus: sed habitus alter alteri z diui-
sus. Mouens igit si vnum est: aut cum mouet mouet:
aut immobile est. Si qdem mouet / pseq oportebit z mu-
tari ipm: simul autem moueri ab alio. Quare stabit z ve-
niet in ipsum moueri ab mobili. Hoc aut non necesse
est comutari: sed sp poterit mouere. Infatigabile enim
est hoc mouere. Et regularis hic motus est: aut solus:
aut maxime. Non. n. hz mutatioem neqz vna z moues.

Uis. e. 68.
q. ph. z. 86
Opio Pla/
onis.

Bot' eius
qd a plibus
mouet no e
ptinu'. Id
s. i. c. 49.

Opz aut neqz qd mouet iuxta illud here mutatioem:
quatenus similis sit motus.
Et qz necesse est vt sp in eis que sunt / sit motus con-
tinuus. Cotinua aut sunt vnita. Et opz et q sit alicuius
magnitudinis. Qd enim non hz magnitudinem non
mouet. Et qd sit vnus z in vno. Ma si esset alter no eet
ptinuus: sed successiuus z diuisibilis. Motor aut cuz sit
vnus aut mouet z mouet: aut no mouet. Et si qd mo-
uet sequit ipm trāsmutari pp ipz trāsmutari ab aliquo.
Necesse est q hoc cessat z perueit ad aliqd qd moueat
absq; eo q moueat. Qd. n. est tale no trāsmutat cuz eo
qd trāsmutat: sed potest sp mouere: cu in tali mo mo-
uedi no est fatigatio. Et talis motus solus est equalis:
z est dignior in hoc ceteris motibus. Motor. n. nulluz
hz modum trāsmutatiois. Et oz q neqz qd mouet ppe
hoc ab hoc habeat trāsmutationē vt motus sit ptinuis.
Dicit. z sicut patet in motu cotinuatō: qm debet esse vnus, mo-
toris: sic patet de illo: qm debet esse vnus moti: z. q. d. z quia man-
festum est motum esse cotinuum: motus autem non est cotinuus
nisi corporis: qm qd non est corpus non mouetur vt in sexto declara-
tum est: z huius corporis si est motus cotinuus necesse est ipm esse
vnum: sicut oportuit hoc in motore: ex quo sequitur q motus coti-
nuus sit vnus moti: z vnus motoris: nam si hoc non esset / non essz
cotinuus: sed successiuus z multus: z hoc voluit intelligi per hoc no-
men diuisibilis. B. d. motor autem cum sit vnus z c. i. z cu sit ma-
nifestum qm motus cotinuus debet esse vnus moti z vnus moto-
ris: motor autem cum sit vnus necesse est q sit primus: z cuz sit pri-
mus impole est ipm moueri: neqz per se: neqz per accioez pz qm mo-
tus qui fit a motore talis est cotinuus: z motus qui inest rei mote
est vere cotinuus. Post dixit: qd enim est tale non trāsmutatur
cum eo qd trāsmutat. i. z hmoi motor. s. in quo non est trāsmutatio
aliqua non trāsmutat per accioez ex illo qd ab ipso trāsmutatur:
vt accidit pmo motori in aialibus. Iste. n. trāsmutat per trāsmu-
tatoez sibi in loco. s. aia aialis a q mouet ipm: z et mutat se ab eo qd
mouet illam sm finem. B. d. sed potest sp mouere z c. i. z qz iste mo-
tor non mouetur cu mouetio no accidit ei fatigatio b i sua motoe:
qd no accidit motoribus q cum mouet mouetur. i. n. fatigatiois
nihil aliud est q hoc q motor mouetur q mouetur: qdem puenit
qz est in ma. Post dixit: z talis motus solus est equalis. s. dignior
ceteris motibus z c. i. z iste motus est dignior alijs motibus equali-
tate hac. v. rone: qz inequalitas non accidit nisi pp hoc q motori
accidit qdam modus trāsmutatiois: quare aliqn vigorat: aliqn ve-
hilitatur. Sed iste motus oino caret trāsmutatioez ergo motus ei

S3

Qd no et
corpus no
mouet. Id
6. ph. 32.

a Nis aial
mouet loca-
liter ad mo-
tuz aialis.
b La fatiga-
tiois in mo-
toribus qui
mouent qm
mouet e qz
sunt in ma.
Uis idē. 8.
ph. t. c. 78.
z. 79. z. 2. ce-
li. 3. z. 71. z
in. 2. cap de
sba orbis.

est equalis simplr. Post dixit opz q neqz qd mouet ppe hoc ab hoc habeat transmutatōem vt motus sit p̄ illis. i. z qz iste motus est continuus equalis: opz q̄ illud qd mouetur hoc motu nullo modo transmutetur vt motus eius sit equalis z p̄ illis: cum enim illud qd mouetur transmutatur aliquo modo transmutatiōis ab illo a quo mouetur: accidit ei etiam ineqlitas motus. Unde videmus Ari. opinari q̄ corpus celeste non potest ex se p̄m suaz nām recipere trās mutatiōem: z q̄ causa eius est: quia non componitur ex materia z formaz q̄ est necessarius ex se non ex alio: vt Auic. dixit z verūm necitas est in ipso modo recipiendi: in motore v̄ro modo agendi.

Neceffe est aut̄ aut̄ in medio/aut̄ in circūo esse. Nec enim principia sunt: sed citius mouentur p̄xima mo uenti. Quinimodi aut̄ ē totū motū. Ibi ergo ē mouēs. Igitur necesse est: aut q̄ sit in medio: aut in circūse/ rētia. Nec. n. sunt duo principia: s̄ illud qd magis ap/ propinquatur motori est velocius in motu. Et sic est d̄ motu totius. Motor ergo est illic.

84 Quia iste motor de quo iam declaratum est ipsum esse non est in materia: nō restat dicere nisi ipsum esse in illis locis in quibus effe/ ctus eius apparet: maxime in loco in quo motio eius equaliter pa ritur per omnes partes illius qd mouet ab illo. Et qz nō est hic nisi medium aut circūferentia: actio autem eius magis apparet in cir/ cūferentia: z etiam motio eius magis est illic equalis q̄ motio eius in alio circulo: ideo attribuit illi loco. Unde omnes leges conueni/ unt in hoc qm̄ deus habitat in celo. Post dixit: hec enī duo sunt principia. i. totius, s̄m q̄ totum est sphericū. Medium quidem est principium s̄m q̄ super ipsū est motus. Circūferentia v̄ro quia ex illa est initium motus. Et declaratū est in libro de moribus anima/ lis s̄m locum: qm̄ omne qd mouetur habet corpus. quiescens circa qd voluitur: z q̄ virtus quiescentis debet esse firmit̄ virtute illius qd mouetur: z si aliter esset/ totum expelleret. Existētia ergo mun/ di hīa duabus virtutibus perficit. s. virtute quietis: z virtute mouē di: que est contraria illi. videt̄ igitur hoc intellexisse per duo princi/ pia. C. d. sed illud qd magis appropinquat motori est velocius. i. z quia necesse est q̄ partes rei mote que magis sunt veloces sint il/ le que magis appropinquant motori: partes autem velocissime ce/ rerarum que sunt in sphaera totius sunt maximi circuli qui sunt in ea. Necesse est q̄ iste locus sphaere sit propinquior ceteris motorib̄. Partium autem propinquarum p̄portio ad illum dignior est p̄por tione aliarum ad illum: z cum sit ita constat q̄ sit illic. i. z sic est de motu totius: s̄z q̄ quanto magis appropinquatur motori tāto erit velocius. motor igitur est in partibus velocioribus totius. s. in circū lo maximo orbis maximi qui facit diurnum motum. Hanc autēz appropinquationē debemus intelligere s̄m esse: nō s̄m locum. quod enī est nō in corpore: non est in loco: z. q. inuuit per hoc quoniam p̄m

Corp^o cele
Re s̄z Ari.
nō p̄t ex se
s̄z suā nām
recipere trās
mutatiōes.
Ib̄ p̄ cap. z
2. ac. 3. s̄ s̄
stātia o. b.
z p̄ celi. 20.

Ois leges
puēiūt in s̄
q̄ d̄ h̄tat
i celo. Ib̄ p̄
ce. t. c. 22. z
96. z. 100.
Et sc̄o ce.
t. c. 2. z cō.
74.
Exūtia mū
di hui^o hīs
duab^o v̄ru/
tib^o p̄ficif
s. v̄rute ge/
tis z v̄rute
mouendi.
Ib̄ p̄ ce. c.
97. z. 2. c.
102.

Documētū.

et̄ p̄m mouendi est ex nobiliori. s. ex medio sphaere que est maxim^o circulus: z hoc manifestum est sensui: quoniam moro corporis sphaeri/ ci a suo medio est melior z nobilior.

Habet autem dubitationem si contingit aliquod qd mouetur mouere continue: sed non sicut impellēs ite rum z iterum: z in consequenti est continue. Aut enim ip̄m oportet semper impellere: aut trahere: aut vtrūqz: aut alterū aliquod aliud contingens ab alio sicut olim dictum est in his que projiciuntur. Si autem diuisibilis ē aer aut aqua mouet: sed sicut semper mor^o. Utro/ biqz autem non possibile est vnum esse sed habitum. Solus itaqz continuus est quem mouet immobile. Sē/ per enim similiter se habens: z ad id quod mouet sit se habebit: z continue.

Sed est hic questio difficilis. motor quidem potest mouere continue z non s̄m idem s̄m q̄ expellit vnum post aliud: z sic cōtinuatio eius est successio. Ad qd est dicendum quoniam necesse est: aut q̄ semper expel/ lat: aut attrahat: aut agat vtrūqz: aut agat aliud cui suc/ cedit vnum post aliud: vt diximus superius in re proie tra. Aer enim quia est aptus vt diuidatur: similr aqua mouet per suum motum semper modis diuersis. Sed impossibile est s̄m vtrūqz: modūqz motus sit vnus: sed successiuus. Continuus igitur est solus qui mouetur a moto non. Quoniam cum semper sit eodem modo. Et ideo etiam apud illud quod ab illo mouetur est eodē modo continue.

Vult declarare in hoc caplo qm̄ ex ipsa cōtinuatōe motus seq̄ q̄ iste motor nō sit corpus: sicut opz ē q̄ sit vnus: z q̄ illud qd mouet ab illo sit motū vnū. Motor. n. corporeus qz nō mouet nisi expellen do: aut attrahēdo: aut vtrūqz agēdo: attrahens aut̄ z expellens nō eodem mō se habent circa illud qd mouet in iustio expulsionis aut attractōis: z in fine. s. in p̄pinqrate z remotōe. Motor ergo q̄ ē cor pus nō est p̄ illūm dispōnūm apud illud qd mouet: motus ergo ab illo non est p̄tinuus. Et dixit: sed est h̄ qd difficilis. motor qd ē p̄t mouere p̄tinue. s. motor q̄ nō est corpus p̄t mouere p̄tinue. i. motu p̄tinuo v̄o: z hoc nō sic p̄cedit in statu mouēdi: sicut p̄cedit corpus qd mouet aliqd expellēdo vnū post aliud. i. expulsionē post aliāz qd enī inatū est sic mouere nō mouet p̄tinue in rei v̄ritate: s̄m s̄m

85

sum: verūtn̄ successiue mouet. Et hoc intēdebat cū dixit: et sic cōri-
nuatio eius ē successio. i. et p̄nuatio eius q̄ v̄i sensu ē successio vera.
Et B. incepit soluere hāc q̄nē. s. qm̄ ipole ē aliq̄ue motorē q̄ mouet
p̄tinue mouere: et dixit: ad q̄d est dicēdum: qm̄ necesse est: aut q̄ ip̄
expellat: aut attrahat: aut agat vtrūq̄. i. qm̄ necesse ē posito q̄ mo-
tor sit corpus: et q̄ mouet motu continuo: q̄ semper expellat vnum
post aliud: aut q̄ semp attrahat: aut q̄ aliquādo expellat: aliquan-
do attrahat: et hoc etiā semp. Et post dixit: aut agat aliud cui succe-
dit zc. i. aut q̄ motor cuius motus existimat esse cōtinuus sit plusq̄
vnum: qui mouebit rem motū successiue: vt dixim⁹ de motu lapidis
Expellentis. n. modi isti sunt. s. aut q̄d separet ab expulsō: et rema-
neat expulsū in motu: aut q̄ nō separet ab illo. Et post dixit: aer
enim qz est apt⁹ vt diuidat zc. i. et motus qui fit p̄ expulsionē in qua
expulsū nō separet ab expellēte nō est p̄tinuus: sit enīz aut ī aere
aut in aqua: s; qz aer et aqua multū sunt apti ad diuisionē et passio-
nem: ideo mouent p̄ suum motū illud q̄d in eis mouet motu ineq̄li:
s; diuersimode. Et p̄tudo enīz in eis ad diuisionē et passionē nō est
eodē modo in oībus suis p̄tibus. Et videt q̄ hic sermo cōis est om-
nibus q̄ in medio mouent: siue expellens separet ab expulsō siue nō.
Et cum dedit cām qua motus expulsī nō est equalis dixit: sed im-
pole est s̄m vtrūq̄ moduz zc. i. et corpus mouere corpus motu equa-
li veritate impole est: siue motor sit vnus ex initio mot⁹ vsqz ad finē
siue plures: vt accidit in motu lapidis. Nam cū posuerim⁹ virtutē
motoris intrāsmutabilē: similr virtutē illius q̄ mouet. Impole est
hoc poni in illo medio quo fit in mot⁹ p̄pter diuersitatez partium in
ap̄tione. Quare necesse est q̄ status motoris apud illud q̄d mouet
diuersificet in motu. Et post induxit cōclonēz quā intēdit. Deinde
inducet cām qua motus illius q̄d mouet et nō mouet sit equalis: et
est cōtraria illi et dixit: p̄tinuus igif solus est qui mouet a nō moto.
Et B. dedit cām in hoc et dixit: qm̄ cū semp sit eodē modo zc. i. mot⁹
autē qui fit a motore qui nō mouetur: est cōtinuus et vnus: qz motor
eodē modo se hz ad rem motā: cuz sit immobilis: et intrāsmutabilis.
motor vero qui mouetur: nō eodem modo se habet: quia mouetur
et ideo non equali motu mouet.

Et determinatis autē his manifestū est q̄ impossibile
est primum mouēs et immobile habere aliquā magnitu-
dinem. Si enīz magnitudinē habet: necesse est aut fi-
nitam ipsam esse: aut infinitā. Infinitā autē q̄ nō con-
tingit magnitudinē esse ostensuz est prius in physicis.
Quā autē finitā impossibile est infinitā habere potentia:
et q̄ impossibile est a finito moueri aliquid s̄m infinitū
tempus demonstratum est nunc. Primum autem mo-
uens perpetuū habet motum: et in infinito tēpore. Ma-
nifestuz itaqz est quoniam indiuisibile et impartibile est:
nullam habens magnitudinem.

Hic ergo distinctis manifestum est q̄ primus mo-
tor qui nunqz mouetur non potest habere magnitudi-
nem oīno. Quā si haberet: necesse eēt vt esset finita aut
infinita. Et iam declarauimus in sermone nostro natu-
rali: qm̄ impole est magnitudinē esse infinitā. Et nunc
declarauimus qm̄ finitum non pōt habere virtutē infi-
nitam. Et q̄ finitū non pōt mouere tēpore infinito. S;
primus motor mouet motu eterno tempore infinito.
Ergo manifestū est ipsum esse indiuisibilem: et impar-
tibilem: et nullam habere magnitudinem.

In hoc caplo induxit cōclonem quā a primo intēdit. Quoniam
cum induxit p̄pones que necessarie sunt ad hoc: et soluit q̄nes que
accidunt illis p̄ponibus: quibus vsus est: cōcludit: qm̄ primus mo-
tor et quo declaratū est ip̄m non moueri nō hz corpus. i. non hz for-
mam in materia. Et dixit manifestum est qm̄ primus motor qui
nūqz mouet non pōt habere magnitudinē. i. et cum iam ostendimus
q̄ omnis corporis finiti actio est finita: et similr oīs virtus in corpo-
re. et q̄ primi motoris actio est infinita: manifestū est q̄ primus mo-
tor nō hz magnitudinē oīno. Et post dixit: nam si haberet magni-
tudinem zc. i. nam si hoc nō est veruz: cōtradicorū eius erit verum
scz q̄ hz magnitudinē: et posuit hoc. q. antecedens: et dixit: et si habet
magnitudinem necesse est q̄ sit finita aut infinita. Et B. destruxit
vtrāqz partē p̄ntis: vt sequēte destructo destruat antecēdēs et dixit:
etiā declarauim⁹ in sermone zc. i. in tertio tractatu huius libri: illic
enim declarauit qm̄ omne corpus est finitū. Et B. d. et nunc declara-
uimus zc. i. et si est corpus finitū cōstat q̄ virt⁹ eius est finita: in cor-
pore enim finito non pōt esse virtus infinita. Et post dixit: sed pri-
mus motor mouet motu eterno tempore infinito. i. ergo virtus eius
est infinita: et cum sit manifestum qm̄ oīs corporis virtus est finita
et q̄ primi motoris virtus est infinita concluditur in secunda figura
primum motorē non esse corpus nec virtus in corpore.

S T N T S

Aristotelis Stagyrice philosophorum
adonarche: physicorum opus: cum
Auerrois Cordubensis ex-
positionibus feliciter
explicit.

Expellentis
isti sūt mo-
di aut q̄ se-
paret ab ex-
pulsō et ex-
pulsū re-
maneat in
motu: aut
q̄ nō sepa-
ret ab illo.
Idē. 7. phy
A. t. c. 10.

86

3. phy. t. c.
40. et infra

Suscipe Lector cādide/hoc in paruo Enchiridiolo
Ter. Aristo. Sragyri. peripatheticoꝝ principis/de
Phyfico auditu: cū Auer. et^o fidelissimi interptis
expōne: nuprime ab omni macula/ ac errore
defecatos/ purgatosq;: necnō optimis āno/
rationib^o Aldarcianto. Zimarę illustratos.
Napięq; fideli studio (quoad fieri po/
tuit) per solertē virū Jacob Nauici/
drapiū de Burgofrāco/ excussos
Anno chꝛistianę salutis quin/
gentesimo supra Mille &
vigefimum. Quarto
cal. Octobris.

